ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

1900.

ГОДИНА IV.

УРЕДНИК

Наум Димитријевић

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У СРПСКОЈ КРАЉЕВСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1900.

ГДЕ ЈЕ ШТО?

I УКАЗИ:

Указ о именовању новог министарства под председништвом г. Алексе С. Јовановића, председника апелационог суда стр. 209.

II РАСПИСИ

Расписе Начелствима и управи Града Београда о вођењу списковa кривичних дела и вершених предмета стр. 161.

III БЛАГОДАРНОСТ УРЕДНИКУ ЛИСТА

Званична изјава благодарности и признања нашег уреднику листа г. Науму Димитријевићу, од стране управе казненог завода, а по одобрењу госп. Министра Правде стр. 97.

IV СЛИКЕ И ПОРТРЕТИ

Г. Љуб. Поповић министар. унутрашњих дела стр. 209 233.

Г. Ђорђе Генчић министар унутрашњих дела стр. 1.

Г. Риста Балозић управник варошн Београда стр. 17.

Г. Коста Јездић Начелник Министарства унутрашњих дела стр. 33.

Г. Мијаило Рајковић инспектор министар. унутр. дела стр. 57.

Г. Настас Антоновић инспектор мин. унутр. дела стр. 73.

Г. Јован С. Миловановић начелних министар. унутр. дела стр. 81.

Г. Божа Маршићанин управ. града Београда стр. 105, 245.

Г. Вуле Ј. Вукотић начелник окр. топличког стр. 105.

Г. Тодор Станковић начел. округа пиротског стр. 105.

Г. Сава К. Јанковић начел. окр. крагујевачког стр. 105.

Г. Мата Радовић начел. окр. ужичког стр. 105.

Г. Живојин М. Протић начел. окр. тимочког стр. 129.

Г. Мијаило Ковачевић нач. окр. подринског стр. 129.

Г. Свет. Ј. Шурлановић начел. окр. рудничког стр. 202.

Г. Љуба Каменчић начел. окр. пожаревачког стр. 261.

Г. Алекса Васић начел. окр. крушевачког стр. 282.

Г. Лазар Карамарковић инспектор министар. унутр. дела стр. 273.

Г. Алекса Весовић начел. округа пиротског стр. 289.

Г. Љуб. Обрадовић начел. окр. крајинског стр. 329.

Борисав П. Алексић, начел. окр. моравског стр. 397.

Особље антропометриског одсека у Букурешту, стр. 375.

V БЕРТИЛОНАЖА

Г. Душан Аламанић писар управе питомиц стр. 64.

Методе Мерења код немачких полиц. управа стр. 89, 97.

Рентгенова фотографија у Бертилоновој Методи стр. 133.

Успеси Бертилонаже у Немачкој стр. 129.

Примена Антропометрије над руским осуђеницима стр. 38.

Реформа престоничке полиције Бертилонаж стр. 338. 345.

VI ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Криминалитет и Сугестија (од др. Машке) стр. 2 9 18.

Алкохолизам и Злочин стр. 25, 34, 41, 50, 57, 65, 73, 81.

Париска Полиција (од Ф. Мајстера) стр. 28. 37.

Доноси: Полициски бечни музеј стр. 30. 38.

Постанак једне парнице процуа и завршено њено (Др. Ж. Петровић) 35, 42.

Нема дела прекрше, а ни другог казненог дела у томе: Кад нико престаје да зна, где има законитог блага — Сокровиште — па на рачун којекаквог истог, узима новац од појединаца, а у стварн не чини никаква покушај у том правцу стр. 44.

Из старог полицијског архива о (униформи) 55.

Мрцварн лешева од Горона стр. 62.

Сва као јава. Исповиле Белешке стр. 74.

Копање блага стр. 75.

Уклањање кривих мрља стр. 75.

Очевидци кривих мрља стр. 75.

Из српнце: Разлика мегеву 1 103 и 104 крив. зак. стр. 116.

Нељелник и лекар стр. 138.

Један случај нао доказ за потребу фотографије у фалсификатима стр. 138.

Фалсификатори у народу стр. 140.

Кошмарска ноћница у Мелбурну од Херман Хајта стр. 141.

Осуда невиног 153, 162, 169, 177, 186.

Дуплло Гањлова убиство и покушај убиства Д-р В. Суботић млађи 155, 163, 170, 178, 188.

Малолетник пред судом, за дело хотимичног убиства извршеног без разбора (М. Ст. Драгутиновић) стр. 157.

У стварима кривично-правним треба тежити само правој истини стр. 161.

Утаја (једна општа седница касационог суда) стр. 187, 194.

Хипноза и Злочин (Albert Moll.) стр. 193.

Под утицајем другога (од J. Адамовића) стр. 203, 210; 219, 235, 256, 292, 299, 306, 315, 331, 339.

Заштита животиња (Р) стр. 217.

Злочин и Злочинци стр. 217.

Криминалитет код Јевреја стр. 225.

Депопулација у Француској стр. 234.

Скитнице (од Е. Карра) стр. 242.

Антропологија (једна глава из Социологије) од Д-р Ш. Летурнов стр. 245, 253.

Тајна друштва и злочин у Италији стр. 249.

Одлука опште седнице касац. суда (када се положи новац не стоји дело утаје, већ послуге, за коју се не плаће службеници приватних удружења) стр. 261.

Саслушавање (упутство за истраживање) стр. 273, 281, 289, 297, 305, 316, 321, 329, 338, 353, 362, 369, 377, 385.

Како се врши пременчина стр. 297.

Међународне дружине варалица 298.

Друштва против алкохолизма у Русији 290.

Париска Префектура на изложби стр. 298.

Белешке: Тајна полиција (L) стр. 335.

Стране Полиције стр. 342.

Детективи у Америци стр. 349.

Колонија Малих Злочинаца (Ф. М. Достојевски) стр. 363. 371.

VII ПРИПОВЕТКЕ, ФЕЉЕТОНИ, РОМАН И БЕЛЕШКЕ

Алиа од С. Матвијула стр. 4, 11, 20.

Мрва од J. Адамовића стр. 5.

Злочин и казна с руског (Ф. М. Достојевски) стр. 7, 394.

Из Моје Белешнице од Боже К. Маршићанина:

1 Сава belli стр. 12.

2 Описан друг стр. 27, 36, 44, 51, 60, 68.

3 Бурђан стр. 83.

4 После прве секиције стр. 106.

5 Где је новац стр. 355.

Дете убица (по руском J. Угричић) 13, 22.

Свилубице (Guy Maupassant) од h. стр. 14.

Гавриан (Сахар Малоха) прево Д-р М. М. 21.

Чудан човек стр. 52.

Укидање мучења у Француској (од Е. Ределхала прево Д-р М. М.) стр. 53.

Голишавя убица (превео М. П) 69, 79, 85.
Матерo-убица (Виторио Берсезио) стр. 76.
Кобна Цукавица стр. 90, 100.
На пресељењу стр. 93.
Ноћ у очи Ускрса (В. Крозенкс) превео Ср. Ј. Ристић стр. 108.
Матија Фелкон (Проспер Мериме) 109, 117.
Како је лорд Румфорд у Баварској увиђао просвећење стр. 118.
Краљевница (Доменико Бандони) превео Ж—h стр. 123.
Освета (Guy Maupassant) превео Ђ. В. Тодоровић стр. 131.
Доказ о невиности (од А. де Неза превео Др М. М.) стр. 132, 142.
Анастасое Јеремиасос (Сакер Мазох превео Др М. М.) стр. 144.
Смрт — Спас (Леон Доде) стр. 146.
Зарио га је сунце проказало стр. 149.
Међу убицама (Андреја Иванозић — Пазуџев) стр. 158, 167.
Добра срећа (Albert Delpit) стр. 166.
Свитанице (В. Отомар) стр. 174.
Штета (Ги де Мопасан) стр. 180.
Лепо друштво (са сликама и описом стр. 183.
Ужасни злочин (с француског) стр. 189.
Нема воде (Octave Mirbeu) стр. 197.
Удовица (Guy de Maupassant) стр. 204.
Из немоћа једног бечког детектива 205.
Клод Го (Виктор Иго) стр. 212, 220, 226.
Лутања хељда (Агзоне Хоиззаје) стр. 228.
Натинам (L' de Larmandie) стр. 236.
Робијаши у кућатању од Ф. Достојевског 242.
Један несретан случај (Франсоа Коне — превео Г. Гершић) стр. 248, 253.
Добар отац (Жан Рамо) стр. 258.
Каза (Борисав Станковић) стр. 263, 274, 282.
Пољубац (Eusebio Blasco) стр. 264.
Чудновати Доминбај (скица Марка Твена) стр. 266, 278, 286, 295, 300.
Једна легенда о олловљењу стр. 275.
Дешне (Guy de Maupassant) стр. 283.
Јанов и Рашкал стр. 307.
Стрнци и Синовци (Marie Guerrier de Haupt) стр. 308.
Бриселски дидактити (Карло Касац) 309, 116.
Шпијуни и шпијунажа (од А. Клуземала превео Јов. Б. М.) стр. 317, 324.
Једна Варшава Драма стр. 318.
Спиритисте стр. 323, 331.
Хапшење једне свеске вредније стр. 333.
Осуђеничка кола (Чарле Дикенс) стр. 340.
Боље ти нега (— Заре —) стр. 347, 356.
Лепа Катеснина стр. 349.
Мито (од Д. М. П. учитеља) стр. 364.
Грозна освета (— Заре —) 370, 379, 387.
Кривце жрле стр. 359.
Робијашки језик стр. 359.
Једна крађа из старога доба од К. Лидера стр. 381.
Зубобоља (једна нез. народна догађај) 382.
Убица лепе жене (Заре) стр. 388.
Црни пајац (Јоан Напеаи) стр. 392.
Убицу од Лудвига Бауера стр. 393.

VIII (ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ)

(ФОРМУЛАРИ И ОБРАСЦИ)

а) Грађанске парнице и судске расправе по истим

Тражба — разлози — испуњење уговора тражени суд. путем стр. 3.
Каква треба да је формула пресуда по грађ. спорозама стр. 10.
Примењивање грађ. суд. поступка при суђењу код општ. судова стр. 19, 26.
Одговори на задатке стр 19, 66, 76, 156, 173, 196, 218, 347, 362, 370.
О накнади стр 50, 172, 179.
Објашњење § 471 тач. 4. грађ. суд. поступка 51, 82, 218, 262, 269, 314, 338, 346, 378.
Забране и поступак по истим код општ. суда стр. 60, 209, 234, 130, 322.
О пораз њењима код општ. судова стр. 66.
Због повраћаја вакцета стр. 76.
Избрани суд код општ. судова стр. 99.
Надлежност општ. судова при потврђењу тапија и убиствашења стр. 106, 116, 130, 298.
Наплата дуга од потуштилаа стр. 115.
Наплата такса код општ. судова стр. 116, 196, 219, 262, 291, 371.
Надлежност општ. судова за суђење преко 200 динара када се интерес зола и доказ спољашња стр. 138.
Осигурање глаза за пирију (питање општ. писарима) стр. 138.
Право гласа и бирачки списакови стр. 156.
Рад при састану годишњег буџета стр. 165.
Записник на општинским зборовима стр. 171.
Испуњење уговора о продаји и куповини земљишта т. ј. убиствашење преслух стр. 195.
Уплутба за кршење послова по чл. 24. правила за несп. дела стр. 226, 350.
§ 215 грађ. законика (полиска службеност).
§ 466 грађ. поступка извршења стр 305.
Назначена награда стр. 314.
Сточни пасоши стр. 314.
Поступање при извршењу § 461, 463, 464, грађ. поступ. стр. 330.
§ 192 грађ. суд. поступка о важности прит. исправе стр. 370.

б) поступак и кривичне расправе.

Самоназање § 376 крив. закона 156, 380.
Кретање општ. судова у поступању при испуњењу привичних дела по својој надлежности стр. 202.
§ 396 крив. закона о застарелости поступа стр. 226.
§ 373 а крив. закона о забрани бесправног рода стр. 226.
Потрице по закону о чувању пољских добара стр. 247.
Застарелост по облигационом дугу § 928 и 947 грађ. закона.

IX ИЗ ПОЛИЦИСКОГ АЛБУМА

(СЛИКЕ СА ОПИСИМА)

Апостол Димовић слика и опис стр. 32.
Бзагоје Игњатовић из Калуђерице сл. и опис стр. 374.
Влајко Вучковић „Чарлија“ из Витанца сл. и опис стр. 71.
Вељко Цветковић келнер сл. и опис стр. 95.
Велимир Борђевић б. дијурнист стр. 303.
Гуетав Јонован (но је ово сл. и опис) 192.
Драгутин Стевановић из Варошева слика и опис стр. 47.
Драгољуб Николић келнер слика и опис 95.
Драгић Вилотић хајдук из Пакаља стр. 103.
Живојин Мојсиловић бив. жандарм слика и опис стр. 272.
Земар Суљовић аршутин сл. и опис стр. 47.
Зигмонд Виола из Синдрума Аустрија слика и опис стр. 96.
Здравко Павлић хајдук из Ломнице 200.
Илија Јовановић „Ића“ лопов слика и опис стр. 34.
Јован Роутен из Вуковара Аустрија стр. 96.
Кузма Ничев из Бугарске (но је ово? слика и опис стр. 244.
Крста Бошковић бесполичар слика и опис стр. 303.
Љубомир Бошковић „Лучке“ кесарош из Јагодине слика и опис стр. 31, 72.
Лепосава Вучковићевић сл. и опис стр. 272.
Марко Дамјановић из Стрижавоје слика и опис стр. 58.
Милан Анђелковић лопов из Дења слика и опис стр. 71.
Никола Стојковић из Калуђерице сл. и опис стр. 374.
Петроније Стаковојевић цигашин из Варошева слика и опис стр. 47.
Савовоје Вељковић цигашин из Варошева сл. и опис стр. 47.
Стојан Карастојановић из Зеова сл. и опис стр. 47.
Сотер Мехмедовић слика и опис стр. 127.
Трајко Ђ. Стевановић из В. Грабовице слика и опис стр. 48.
Тихомир Новаковић „Кишра“ слика и опис стр. 48.
Танасије Благојевић из Калуђерице слика и опис стр. 374.
Цветко Х. Јовановић кубеције из Ниша слика и опис стр. 367.
Ђорђе Васиљевић — Анђоновић сл. и опис стр. 32.
Ђорђе Цвић — Стевановић из В. Грабовице слика и опис стр. 48.
Ђорђе Маринковић „кочијар“ слика и опис стр. 151.

X ПОТЕРА

Алекса Тодоровић кајак овчарчари стр. 24.
Андреја Стојановић из Црног Вла стр. 32.
Андреја Н. кајак писарски из Ниша стр. 56.
Александар Павлић из Куприје стр. 68.
Аксентије Цветковић из Деонице стр. 80.
Аџан Салијовић из Турсеа стр. 88.
Аксентије Николић из Вучића стр. 103.
Антоније Томић из Тетова стр. 104.
Абдул Рушидовић аршутин из Тушила 136.
Анта Дачић из Врлога стр. 152.
Андреја Ђуковић из Црне Горе стр. 152.
Алексије Лазовић из Рожештва сл. и опис стр. 176, 192.
Александар Ф. Немути српкиња стр. 224.
Алфонс Дарлим хликоват стр. 252.
Антоа Спасојевић музикант арнав. дивизије стр. 252.
Арно Рачковић цигашин из Дреновица 259.
Александар Ђорђевић кајак берберски 260.
Анна Лишковић служавка из Крагујевца 288.
Алекса Ибиш спичеч из Цвилова стр. 304.
Авram — Стаара Илић келнер из Далмиша стр. 312.
Александар Кацић „Сишина“ турски војни бегунац стр. 320.
Алекса син Аросоаја Јеремића из Варича стр. 352.
Аристов Спасић пољочник стр. 384.
Божана Ж. Велимира Илића из Каменице стр. 388.
Владимир Милановјевић пошкар из Буковца 48.
Василије Јанковић из Предејана стр. 104.
Божидар Симић стр. 384.
Војислав Н. Тирашић из Београда редов партеничког чете стр. 368.
Винка ж. Владимира Николића из Лесковице стр. 376.
Владимир Васиљевић шиг. сватач стр. 384.

Димитрије Анђелковић „прикоњаш“ стр. 16.
Драгомир Адрмански слуга из Крагујевца 40.
Димитрије Миленковић из Срема стр. 88, 104.
Данила Сашић служавка Београд стр. 128.
Димитрије Ј. Борбовић слуга из Параћина стр. 136.
Драгутин Крагујевац редов стр. 224.
Драгић Радовић из Борчине стр. 271.
Драгомир Стојић из Грабовила стр. 384.
Едмунд Дионс из В Варадина стр. 80.
Жарко Киселовић из Урошаца стр. 104.
Живанка Павловић проституткиња из Ниша 200.
Живојин Борбовић „Баја“ стр. 224.
Живанка ж. Арсе Мишића из Албање стр. 280.
Живојин Настић из Бишова стр. 280.
Живадин Мајаговић из Причиновића стр. 344.
Зујина жена Јована Симића из Турске стр. 384.
Иванка Вукићевић из Г. Милановца стр. 16.
Илија Младеновић пресед. општ. В. Бапашине стр. 72.
Ићпан Бечки чиновник из Пеште слика и опис стр. 160, 168.
Илија Кушић из Лапнице стр. 200.
Иван Ратковић из Кучина Ст. Србија 376.
Јована Стаповићевић коњар из Новог Пазара стр. 32.
Јанко Петровић ученик из Житорађе стр. 96.
Јулије Вантрепал чиновник из Брисла 128.
Јован Цековић из В. Извора стр. 151.
Јован Никола Томић питомац скептинца 152.
Јован Николић бив. пешад. поднаредник 216.
Јован Петровић „Шоботе“ стр. 224.
Јован Нешковић аутограф полоовинар. школе стр 252.
Јоксим Мандић из Добросељице стр. 271.
Јован Филиповић из Калне слика и опис стр. 344.
Јован Барбуловић из М. Каменице стр. 351.
Јакум Доменико шлајфер стр. 352.
Јован Костољанин налеа обућарски стр. 368.
Јован син Стевана Димитријевића из Београда стр. 368.
Јеврем М. Марковић из Пермана среза срезбинског стр. 359.
Јованка М. Вукадиновић из Пермажа среза срезбинског стр. 359.
Јован Хери из Аустрије стр. 396.
Крста Томановић из Црне Горе стр. 152.
Карло Шуцл ноћчијат трамвајски стр. 312.
Коста Цветковић из Турске слуга стр. 368.
Кузман Ј. Дамјановић из Овче стр. 384.
Коста Николић осуђеник сл. и опис 384, 395.
Крсман Крушиковић из Градовина стр. 400.
Јелосава жен Агатона Думановића из Врнјача стр. 88.
Лазар Илић пилар из Београда стр. 112.
Љубомир Стевчић из Селевца стр. 151.
Лазар Милошевић дисцип. поднаредник 244.
Лазар Антонић из Љутиша стр. 210.
Лука Марковић налеа мајорски стр. 368.
Милован Кимчетић из Врнбаја стр. 40.
Мита син Радића Стојадиновића из Брестовца стр. 48.
Милинје Радосављевић из Београда стр. 61.
Милан Максимовић из Горице стр. 72.
Милош Алабурић из Мохола Аустрија стр. 80.
Марко Недељковић слуга из Шапца стр. 80.
Милош Петровић слуга из Калуђерице 80.
Мират Милановић слуга из Шапца стр. 80.
Мирјапло Стојљковић из Лесковца стр. 80.
Мата Вуковић из Берића стр. 88.
Милош Гајић тргов. помоћ. из Г. Милановца стр. 104.
Милан Гавриловић из Помирјаче стр. 128.
Мирјапло Павловић — Пазковић скептинца из Пазовпа стр. 136.
Миљко Катић — Самоповић из Ваше Села стр. 136.
Милутин Марпиковић из Ст. Аџибеговпа сл. и опис стр. 152.
Маринко Радовановић скептинца питомац 152.
Макс Шуцл банкарски служитељ из Опата стр. 216.
Милутин Стојановић — Јаланковић „Кора“ стр. 244.
Милан Стојановић редов из Београда стр. 224.
Мориц Мајер агент из Аустрије стр. 224.
Милун Митровић из Јасине стр. 272.
Милосав Јовановић тежак из Десимировпа стр. 304.
Милан Николајевић коњар стр. 304.
Мирјапло Д. Илић бивш. Народ. Банке слика и опис стр. 328.
Милан Марковић из Извора стр. 352.
Мирјапло син Богдана Милошевића из Зибинце стр. 368.
Михаило Михајловић слуга бантованскпи Београд стр. 376.
Милош Арсенијевић редов из Београда 376.
Младен Зубовић редов из Гронке стр. 376.
Мирко Стефановић — Тикпић стр. 360.
Марко Васиљевић цнг. скептар стр. 384.
Младен Васиљковић цнг. скептар стр. 384.
Милан Живковић „Марковчанин“ стр. 396.
Милован Бојовић стражар стр. 396.
Николије Милић из Д. Адровпа стр. 56.
Никола Петковић стр. 384.
Никола Милошевић из Босне слика и опис стр. 152
Нешпа Јевросимовић финанс. стражар 252.
Никола Дамјановић слуга пекарски из Прилина стр. 288.
Николије — Никола Митровић Димитријевић стр. 344.
Никола Петковић стр. 384.
Оспар Н. Мидар стр. 64.
Петар Дикић покупар из Голупца стр. 64.
Пајта Пантелија Лазић из Шапца стр. 80.
Петар Адамовић осуђеник сл. и опис 128
Петар Петровић слуга из Параћина стр. 136.
Пауи Миланђ — Гвоздеповић из Шарбановпа стр. 151.
Петар Поповић из Пајчева стр. 244.
Пантелија Јовановић из Дубиште сл. и опис стр. 244.
Пајта М. Петровић из Младеновца стр. 260.
Пајта Симић скептинца из Црне Горе 304.
Пеша Ђукић из Црног Вла стр. 336.
Петар Радојчић осуђеник стр. 344.
Петар Лазић слуга из Крушевца стр. 368.
Петар Петровић „Жалчев“ коњар из Ниша стр. 359.
Пауи Тр. М. Гвоздеповић из Шарбановпа 360.
Петар Максимовић, секр. адутр. угар. консулата стр. 360.
Раја Жакуља из Врпиче стр. 8.
Рушид Ибишевић арнаут. из Тутпала 136.
Радосав Милошевић из Божанованца слика и опис стр. 168, 176.
Радован Вајовић из Раче слика и опис стр. 176. 192.
Риста Милошевић уз Дубова стр. 216.
Радул Фирузовић — Бурса из Табановпа стр. 216.
Раде Цвејић пилпчар из Аустрије стр. 224.
Радомир Обрадовић из Трпаче стр. 232.
Рака Павловић цигапин скептар стр. 287.
Радомир — Раде — Ортапоовић из Пилапне стр. 288, 304.
Раде — Сава — Ј. Николић цигапин пазбас стр. 368.
Радомир Филиповић Орић стр. 384.
Ружица Лазаревић и Милан Марковић, пасеоница из Београда стр. 400.
Сотир Михајловић „Тирче“ сл. и опис 32.
Стојан Стапковић из Шемпнаца слика и опис стр. 72.
Стеван Војновић из Шапца стр. 80.
Сула Батипијаревић из Турске стр. 88.
Стеван Петровић слуга пекарски из Вальева стр. 103.
Светозар Томашевић из Урошца стр. 104.
Стапоје Костић — Вељковић осуђеник сл. и опис стр. 128.
Стеван Радуловић пепавибија стр. 128.
Сула Рушидовић арнаут. из Тутпала стр. 136.
Стојан Милошевић скептинца цигапин 152.
Стап Анђелковић из Табановпа стр. 216.
Симеон П. Репешић из Плапне робијаш сл. и опис стр. 244, 252, 260.
Стапко Милосављевић из Мпланча стр. 252.
Стеван Дабић из Корапиша стр. 260.
Стапко Арсић из Јунковца стр. 288.
Сима Бунић гаумаш из Смедерева стр. 288.
Спиро Трајковић скептинца стр 304.
Стапипир Пзковић осуђеник стр. 312, 327.
Сима Достић из Гаговина стр. 336.
Светозар Поповић из Београда стр. 344.
Стаписаљ Тодоровић из Околишта стр. 351.
Светозар Бошковић јорговица стр. 368.
Светислав Димитријевић редов из Арапђеловца стр. 376.
Сретен — Цазра — Сретеновић Јовановић сл. и опис стр. 396.
Тома Н. слуга Живојина Гавриловића из Белосавца стр. 24.
Тихомир Вопичновић б. практикант стр. 24.
Тодор Пауловић из В. Лвова стр. 48.
Тома Јелтић из Грачанице стр. 72.
Тома Аћимовић робијаш из Чајетине 136.
Трајко Јоковић из Рожапа слика и опис стр. 176, 192.
Тодор Даковић скептинца стр. 208.
Трајко Митић бозпџија из Турске стр. 216.
Тодор Анђов бутарин варалиша стр. 260.
Тилија Павјић жен. из Чајтина стр. 328.
Тихомир Дукић „Шпбаран“ слика и опис стр. 344, 395.
Ђорђе — Јока Јовановић обућар из Палапке стр. 24.
Ђорђе Златковић из Врање стр. 88.
Ђорђе Вилојевић налеа ливарски 112, 136.
Ђура Бабић из Босне стр. 260.
Ђура Живковић зидар Београд стр. 112, 128.
Ђорђе Тодоровић музикант дувач. дивизије стр. 252.
Ђорђе Антић из Врандола стр. 288.
Ђерми Тафић, цигапин из Бојнпка 320, 377.
Ђорђе Ж. Николић из Вељкова стр. 396.
Чедомир Комненовић из Босне стр. 280.
Цветан Јовановић пенар из Вальева стр. 288.
Тира Пенгић пилпчар из Београда стр. 152. 160.
Џон Арнолд слуга из Америке слика и опис стр. 375.

XI ТРАЖИ СЕ

Аврам Васиљевић из Врање стр. 8.
Арсеније Анђелковић учитељ из Берова 288.
Асан син Џале Салиновића из Дубиште 320.
Атанасије Д. Стпменковић из Засуњана 327.
Богдан Јанић цигапин стр. 312.
Вељко Ђоковић из Жељина стр. 80.
Видосав Стаматовић из Мочпнца стр. 343.

Велимир Милошевић бив. жандарм из Крушевца стр. 351.
Душан Јанковић пешер из Куприје стр. 40.
Драгомир Цвејић из Добрића, стр. 280.
Драгомир Арнаутовић из Охрида стр. 312.
Душан Катић редов из Београда стр. 320.
Драгољуб син Уроша Марковића стр. 367.
Данијела жена Петра Ђ. Бацковића 367.
Живко Свесојевић из Ваљева стр. 312.
Зарија син Анђелка Милутиновића из Голубинца стр. 71.
Јордан син Ташка Мићића из Врање 71.
Јованка Марјановић из Косерића стр. 80.
Јордан син Стевка Савића из Рудовица 88.
Јанићије син Трајка Стевановића из Г. Тополнице стр. 88.
Јеленко Јанићијевић бив. општ. писар из Пирота стр. 196.
Јована ж. Младена Савића ковача стр. 359.
Коста Томић обућар из Пирота стр. 320.
Левка — Катa ж. Младена Јовановића шегашина стр. 40.
Лесовава ж. Недељка Маленовића из Поповца стр. 64.
Лазар Богојевић б. пиротски ср. жичког 200.
Лазар Петровић шегашин из Ковачица 208.
Мијаило Лазаревић б. контролор из Крагујевца стр. 24.
Милутин Јелишић калфа содијски стр. 32.
Милутин Ненадић скитница из Братљева 40.
Милан Јанковић из Коренште стр. 56.
Миленко — Миша — Ристић из Бачине 86.
Милутин син Мишура Кнежевића из Кара 88.
Миша Томићевић из Мерошин стр. 96.
Миланоје син Милоје Богданове из Београда стр. 184.
Миитаи син Стојана Крстића из Ора 200.
Миливоје син Петрије Јована Вукашиновића Крагујевац стр. 260.
Магдалена кћи Стојимира Петровића из Рупља стр. 280.
Милош син Милутина Јанковића обућара из Рабровца стр. 296.
Милош Вакић земљ. из Балча стр. 304.
Милан син Михајла М. Јанковића из Ниша стр. 351.
Милан Стиватовић регрут из Грабовице 351.
Милан син Светозара Матејевића из Јагњила стр. 367.
Мијаило Миловановићев чувар осуђеника 367.
Милија Јовичић б. служ. пореског одељења из Врање стр. 376.
Милан Мијаиловић из Стиљића стр. 376.
Милан Лукић из Гунцата стр. 359.
Марија жена Вонида Бихлера из Земуна 359.
Матилда Ецеди из Н Сада стр. 398.
Никола Ристић из Г. Милановца стр. 260.
Нешка Димитријевић из Бумб. Брда стр. 327.
Настас Најдановић шегрт из Београда 367.
Обрад Обрадовић из Натаљинаца стр. 80.
Обреи син Станислава Николајевића из Грошара стр. 160.
Петар Стојић из Београда стр. 312.
Петар Стаировић војни бегунац стр 376.
Риста Милошевић из Дубова стр. 32.
Срећен син Петра Радојевића из Михајловца 8.
Стеван Бурђевић из Вел. Мошгашице 64.
Спира Сотир Јовановић из Нишке Бање 72.
Светозар Илић из Пожаревца
Сима Пјеровић из Заглиже стр. 136.
Стаиило Арсић из Криве Реке стр. 176.
Светозар Милошевић из Врлаша стр. 260.
Симиша син Радосава Зарића Београд 343.
Тајосав Стаиишић калфа пекарски из Босне стр. 24.
Тихомир син Филипа Пантића из Варварина стр. 64.
Ташевље син Јована Стојановића из Брезника стр. 200.
Цветан Мојсиловић из Кичева Македоније стр. 260
Ђурица — Ђура Стаиковић књиговођа из Бојића стр. 103.

XII СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА НА:

Александра И. сајмију слика и опис 184.
Вашу Бумгагина лопова сл. и опис стр 268.
Душка Брзића из Северова стр. 280.
Драгутина Кузмановића из Оклена стр. 395.
Илију Кечева из Бугарске стр. 360.
Јована Јовановића скитницу и лопова сина и опис стр. 200.
Јована Марковића сиарача из Пресјана 280.
Константина П. Христова Бугарина из Софије сл. и опис стр. 311.
Кузмина Кочева из Бугарске стр. 360.
Милосава Николића „Гоља" из Јовца 304.
Миту Младеновића скитницу стр. 327.
Николија Марковића из Равне стр. 327.
Луку Јовановића „Челебију" сл. и опис стр. 273, 280.
Стаиоја Богдановића „Црну" кочијаша слика и опис стр. 27.
Тасу Мишића „Бизјара" из Преображења 327.
Уроша Марииковића из Равни стр. 352.
Ћевча Оливеровића бозаџију сл. и опис 312.
Ђорђа Александровића из Високе стр. 367.

XIII ХАЈДУЧИЈА

Милош и Миленко синови Боје Бојовића из Сиједнице стр. 367.

XIV КЊИЖЕВНОСТ

Књига о љубави М. Митровића стр. 64.
Алкохолизам и Злочин Д-р М. Миљковић 296.
Russische Gefängnisse (Georg Kennan) 343.
Die Prostitution in Wien und Paris (Dr. W. Sshlesinger) 343.

XV ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Мадрадски лопови стр. 79.
Препредена крадљивица стр. 215.
„Памети" Будала стр. 222.
Париска Тајна стр. 366,
Лажне десетице стр. 366.
Велика утаја стр. 366.
Две крађоеги стр. 366.

XVI ЛИЧНИ ОДНОСИ ПОЛИЦИСКИХ ЧИНОВНИКА

Стр. 208, 216, 224, 368.

БРОЈ 1. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 9. ЈАНУАРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Кнеза Вишеслава трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости под оказаћених скупштати или на поштн. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине у којој је зеф претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механицијама из унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, иу диву. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

ЂОРЂЕ А. ГЕНЧИЋ

МИНИСТАР УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Ма да смо донели слику Господина Министра Генчића у 23. броју нашега листа од прошле године, ми је доносимо сада поново из два разлога. Прво, што хоћемо, да слика представника наше целокупне полиције буде на првој страни првога броја од ове године, а друго још и зато, што сад можемо о Г. Генчићу, као Министру, да кажемо реч две, што раније нисмо могли.

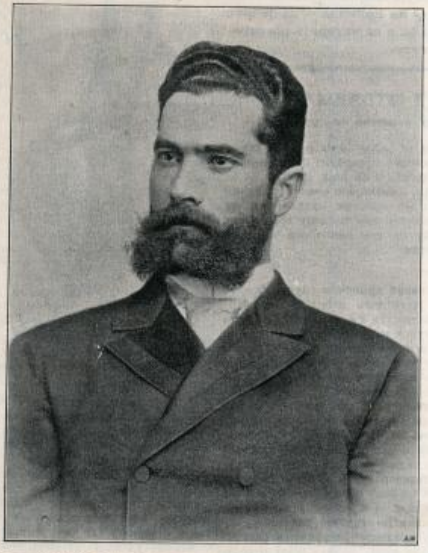

Тек је неколико месеца од како је сео на министарску столицу, па ипак он се је тако саживео са дужношћу својом, толико је напретка учинио у започетим полицијским радовима на остварењу модерне полиције у нас, као да је на томе послу годинама радио. Његова се енергија још од почетка министровања опазила. Познати распис његов, издат за полицијске чиновнике, којим их је упутио на савесно и верно вршење дужности, учинио је своје дејство. Кад је писац ових редова имао част да буде примљен код Господина Министра, да му се представи, Г. Министар му је, између осталога, изволео и ово казати: „Ја хоћу од полицијских чиновника поштење и рад. Нећу се обзирати ни на чију протекцију, нећу гледати на чланове ове или оне бивше партије, ја ћу само савесне и вредне чиновнике и примати у службу и наградити их. Стараћу се, у колико год будем могао, да се полицијски чиновници награде бољом платом, јер за сада нису довољно награђени, нарочито нижи полицијски чиновници.“

Господина Генчића започети радови на усавршењу полицијске установе заслужују нарочиту пажњу. *Одељење за поверљиве послове* у министарству унутрашњих дела, дело је његово и оно ће временом бити од неоцењене користи за полицијску службу. Албум криваца за полицијске власти, такође је дело за особиту похвалу, које ће остати у историји српске полиције видно забележено. Има пуно изгледа, да ће ова новина, као савршенија, служити за углед и страним полицијама.

Има још много других ствари, које Господин Министар Генчић мисли у нашој полицијској служби да уведе, а о којима ћемо ми у своје време у нашем листу опширно проговорити, што нам, поред горе наведеноga, даје довољно доказа, да је наша полицијска служба пала у Господину Министру Генчићу изврсног представника свог.

СВОЈИМ ЧИТАОЦИМА

„Полицијски Гласник“ овим бројем улази у четврту годину свога живота.

Да поново сада излазе свој програм, сматрамо да нема потребе, јер је он и сувише познат и нашој па и страној публици.

Да је и у трећој години својој „Полицијски Гласник“ вршио свој постављени му задатак, поред општег признања и показаних резултата, има још један доказ више, што је он јаче проширен и на стране и што је у ред претплатника у своје књиге увео још један новелики део страних полицијских надлештава и њихових чиновника.

„Полицијски Гласник“ ће и даље ићи истим путем својим да задовољи своју читалачку публику и савесно да одговори своме постављеном циљу.

На „Полицијском Гласнику“ радиће и у овој години оми исти одлични сарадници његови, који су и у прошлој години радили, са још новим снагама из реда наших најпризнатијих криминалиста, књижевника, судских и полицијских чиновника и т. д.

Уредништво „Полицијског Гласника“ има само још једну једину молбу, и њу упућује својим повереницима: да му очувају претплату да не припада и да је што пре пошљу уредништву, како би и са материјалне стране било довољно потпомогнуто.

КРИМИНАЛИТЕТ И СУГЕСТИЈА*)

Један предлог од Др. **Машке**, *каштелана — аудиторја.*

Ја сам, господо, изабрао да се данас позабавимо једним случајем из стране судско медицинске праксе на области сомнабулизма, који се врло ретко догађа и на који сумњам да би се код нас обратила икаква пажња, а сваколајко овакви и слични случајеви могу се појавити и пред српским правницима, те неће бити штетно да се види, како у том погледу треба бити врло обазрив и обратити пажњу на све околности и живот учиниоца дотичног кривичног дела.

Кад се решим да опишем какав кривични случај, у коме се одбрана оснива на томе, да је се дело догодило под утицајем месечине у стању месечарства, то ме на то покреће пре свега потреба за сопственом поуком и учењем, које мислим да добијем добављањем мишљења искусних људи, добрих познавалаца човечје душе. Поука у овој тачки у толико је тежа, што и сам један учитељ судске медецине, као што је Е. Hofmann, не заилази дубље у ово поље, очевидно с тога, што му се и против његовог дугогодишњег рада као судског лекара још није десно ни један сумњив случај извршења кривице у стању месечарства. И судски лекар Dr. Hermann Ortloff**) вели, да је случај, који је он описао о једном извршењу кривице, при којој нагледа да је свест о радњи била искључена, будући је оптужени представљен као месечар, први који му се десио у његовој истражној пракси. Па ни овај случај не уноси светлост у питање о месечарству, премда је према мишљењу судског лекара о томе гласило: „Оптужени је извршио паљевину, која му се међе на терет, у стању предазног помрачења свести“. „Пружа ли пак“, као што Ортлоф вели, „овај случај истражним властима парочитог интересовања, пошто се такви случајеви у судској медецини врло ретко дешавају, а и кад се догоде обележавају се као сумњиви“, то изгледа нојмљиво што нисам могао а да од прашљиве заборави акта не отргнем следеће истраживање и отуда изучем за се поуке и савета, у толико више, што у војно судској пракси извршење судског кажњиве радње у месечарству долази пред суд лакше, с тога, што већ само напуштање простора опређеног за стражарење чини у смислу војног кривичног законика кривицу тако, да се често дакле не тражи нека нарочита радња. Али ако је војник можда у следећем примеру могао да прескочи, а да тога не буде свестан, преко једног метра високу ограду, која осим тога стоји на стрмој литици, онда би се морало сматрати за могуће, да он у једном таквом буновном стању оваки своју пушку на каквог намишљеног нападача, те да ће тако окриви за намерно или нехатно убиство.

Пешак Пур при месечини ноћу између 31. октобра и 1. новембра 1895. год., дакле на два дана пре пуног месеца, у $12^1/_4$ часова постављен је као стражар у државној дворани у Олмицу; као такав имао је да патролира по, скицом обележеном путу и као стражар није смео напустити свој простор кретања, а још мање саму дворану.

Скица дворе

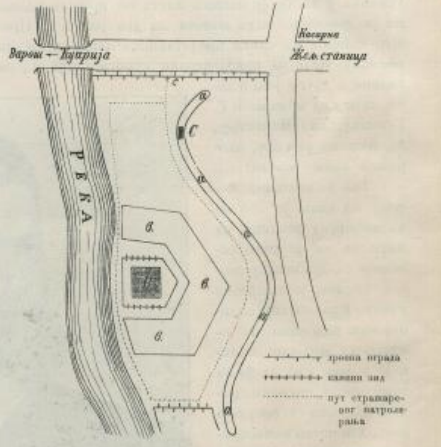

а = касна; в = шанац; с = улазак у дворац; Б = барутни магацин; С = стражара.

Једно такво напуштање места чини у смислу војног казненог закона кривицу поводе стражарске дужности. Врата су затворена, а улица од вароши на железничку станицу уздигнута је заједно са оградом за $1^1/_4$ метар над двором. Ограда је нешто виша од 1 м.

Око 1 часа поручник М. враћајући се из вароши у касарну к своме стану зачу гласну измену речи у правцу од дворе и у близини Куприје, али већ с оне стране исте, баш уза ограду, која дели дворац од улице, затече пешака Пура с пуком о рамену где се препире са два грађанина, који му се потужише да их је стражар без икакова разлога заустављено, ухватио за руке и није хтео да пусти.

На питање поручника М. шта ради овде, Пур је одговорио: „Морам овде да чувам стражу“, а даље упитан, да ли је он постављен овде или у дворан, одговорио је да не зна. Нети је одговор дао и на питање, како је дошао на улицу и да није прешао преко ограде.

Они одговори стражареви и његово цело понашање, нарочито што није чврсто стајао на ногама и што је неразго-

*) Читано на I скупштини „Правничког Друштво“ на Великој Школи.

**) Gerichtlich medicinische Fälle nod Abhandlungen Berlin 1888. св. III.

ветно, и ако не буцајући, говорио, учињене на поручника М. утиснак, да је Пур пијан, али није опазио код њега мирис од пића.

Кад је поручник М. ставио Пура под надзор наредника У., који је тада случајно ишао, и отишао главној стражи да заноћи, да се стражар смени, изнуче Пур из џепа малу флашицу, баци је и на питање У-ово: шта је у њој било, одговорио је: „вода".

Смена дође, Пура одведу у касарну, ставе у затвор и опкуже.

При његовом пријему саслушању Пур је учинио утисак озбиљног, мирног човека, који је потпуно свестан своје кривице, али је цео случај држао као последицу своје несрећне склоности. На постављена питања одговараше јасно и разговетно, показиваше добро памћење и говораше без особитог узбуђења. Само при помену његове помрле браће и сестара удари је у плач, задрхтав тренутно целим телом.

Док се тако суд свију лица, која је Пур позвао у своме цивилном животу или појели једногласно слагање у томе, да пијанство никада није код њега примећено, изјавио је међутим неки покућар при жандармерији, да је Пур за време смена бављења у Мађарској био потпуно промењен, проводећи расклапан живот и одајући се пићу. Али ова изјава није учињена пао сведока пред судом, већ је посредством других лица на њу дознато. После оваког резултата навиђења, морало се дакле одговорити на питање, да ли је Пур био одан пијанству, са не. На и одговор на питање, да ли је Пур ноћ у очи 1. нов. био пијан, морао је према исказу оних сведока, који су с њиме стајали у најближем додиру и поуздано га могли посматрати — испасти одречан. У овом погледу морају бити од највеће важности опасне разводнике и пешана која је Пура сменио. Први, поднаредник В., поставио је Пура на стражу у $^1/_4$ 7, у $^1/_4$ 9 и у $^1/_4$ 1 часа ноћу, и ни у једном случају није приметио какви знак од пијанства или на само мирис на ракију. Пре последњег развођења у $^1/_4$ 1 час Пур је спавао у стражарској соби и кад је био пробуђен, држао се је потпуно нормално. При овом развођењу Пур је поучен о стражарским дужностима, морао је учбичајне позиве и изразе поновити, и све се ово догађало без оклевања. Кад је после развођења дошао да смени Пура због напуштања дужности, он је стајао мирно и није ништа одговорно на питање, како је дошао на улицу. И овом приликом учињено је на поднар. В. утиснак трезна човека, а ни мирис од ракије није приметио код њега. Кад је дошао у стражарску собу, уништио га је наредник страже, шта је то уредио, одговорио је, да је несрећан и да не зна шта је учинио. Уз пут у затвор молио је Н., предавши му 50 крајцара, да то однесе рукавичару М., јер се тај рачун имао да плати за г. поручника С. Пур је односно тих 50 крајцара тако разумно говорио, осим тога имао је право и без повођења, да Н. није могао приметити ни најмањег трага од пијанства. И је и при претресању Пуровом кал га је одвео у затвор имао прилике да дође с њим у непосредан додир, па није опазио ипак никакав мирис од ракије. Овај мирис, и то „мало", опазио је наредник У., када је сутра дан испитиван.

Пешак С. је два пута пред Пуром чувао стражу у дрварн, на име до $^1/_4$ 9 и $^1/_4$ 1 час, и Пур га је увек при смени разумним начином упознао са дужностима стражаревим. И С. ни у она два случаја, као ни око $^1/_2$ 2 часа, када је Пур најен на улици, није на њему приметио опијеност.

Од стражара нико није видео да је Пур пио ракију.

Још ваља поменути, да је трговац, код кога је Пур купио ракију, потврдио, да је код Пура најена флашица из његове радње и да он обично опет купује патрат празне флаше.

Они сведоци, који су саслушани код самог гарнизонског суда — а к овима припадају сви сведоци по делу и сведоци по Пуровом владању пре и после дела, као и по његовом ранијем животу — потврдили су под заклетвом своје исказе. Цивилна лица, која је Пур назначио, нису се могла пронаћи.

Буде ли дакле претпоставка повреде дужности услед пијанства готово са сигурношћу искључена, то би се тицало још тога, да ли ће се наћи сувисно напуштање службе, или ће се поклонити вера одговору оптуженога, да он о догађајима у времену од $^1/_4$ 11 до смене код њиприје ово $^1/_2$ 2 часа ништа не зна, да је дакле дужност напустио у стању потпуне неурачунљивости. С обзиром на ранији живот и историју Пурова боловања, морала се појавити праведна сумња о његовој потпуној неурачунљивости за време дела, те због тога Пур буде предан гарнизоној болници на посматрање његовог душевног стања. Болница је по истеку шест недеља јавила намељу осталога следеће: При пријему дао је следећи *status praesens:*

(Наставиће се).

ПОЛИЦИЈСКИ РЕЧНИК.

Општински послови.

Суђење по грађанским парницама

а. *Тужба.*

Суду општине Жабарске

Пре 6 година трампио сам моју њиву звану у „Бари" са Милисавом Савићем, овд., за његову њиву звану у „Пожаревцу." За све време смо зиратили ове трамљене њиве, како је који хтео и за добро напао. Сада пак после 7 година, Милисав одрече трампу и вели, да је ова трамља учињена само за попашу, а не земља за земљу, и узнемирава ме у уживању онога мога права.

Услед онога принуђен сам тужити га суду, са молбом да ме суд својом пресудом увеле у право онога мога уговорног права.

За доказ да смо закључили уговор о трампи пре 7 година и да за све ово време ја зиратим ову њиву звану у „Пожаревцу" позивам се на сведоке: Станоја Милисављевића Цанка Данића, Перу Дулића. Симу Станковића, Андру Петровића, све овданшње.

Како моја земља тако и она, коју сам у трампу узео, има вредност 70 динара.

За ову тужбу и данутбу са плаћеном таксом, молим суд, да осуди Милисава, да ми накнади 30 динара.

24. септембра 1899. г. Никола Спасојевић
Жабари из Жабара

Завести ову тужбу, затим одмах средством кмета Николе Јаловића и тројице одборника изаћи на лице места обе њиве о којима је реч у овој тужби и извршити процену истих. По томе одредити рочиште на које позвати парничаре и сведоке ради навиђаја и пресуђења овога спора.

24. Септембра 1899. г. Председ. суда
Жабари.

Процена

Изашли смо на лице места обе оне њиве које се у тужби помињу у „Бари" и у „Пожаревцу" и нашли смо да исте, како једна тако и друга вреде 80 динара.

28|IX 99. год. Кмет
Жабари. одборници
Писар

б. *Белешка.*

Рађено 30. Сепг. 1899 г. у суду општ. жабарске.

Белешка по спору
Николе Спасојевића овд.
противу
Милосава Спасића овд.

Судили Због одржања уговора о трампи
Председник суда непокрет. имања.
Кметови Вредност 80 динара
Белешко писар

На рочишту су обе парничне стране.

На понуду суда парничари се нису могли поравнати.

Тужилац оста при тужби у свему тражећи на име трошка за дамашњи престанак 5 динара.

Тужени рече: Пре 7 година доиста сам закључио уговор о трампи са туженим у оним нашим земљама, но не земљу за земљу но за попашу и то тако да тај уговор по потреби можемо један другом отказати. Сведоцима на које се позива тужилац не верујем, а на ово што ја казнем заклетву се.

испит сведока:

Станоје Милосављевић, овдашн. способан, стар 32 године каза: до пре годину дана био сам у задругзи као зет код

туженога. Знам да је тужени пре 7 година довста трамвно са тужиоцем земљу у „Бари“ за ону у „Пожаревцу“, и од тога доба на све до сада зирате оне трамњене земље, свали у свом праву. Заклеће се. Дангубе тражи три динара.

Цанко Данић овд. способан, стар 48 година, на питање каза: И тужилац и тужени говорили су ми да су извршили трампу ових земаља, земљу за земљу. Заклеће се. Дангубе тражим три динара.

Пера Дулић овд. способан, стар 60 година, на питање каза: У свему као и сведок Цанко. Заклеће се. Дангубе тражи 2 дин.

Сима Станковић способан, стар 56 година, каза као и сведок Петар и Цанко. Заклеће се. Дангубе тражи 4 динара.

Андра Петровић, овд. стар 40 година способан каза: ништа не знам по овој ствари да сведочим до то да тужени узиша и пирати тужиочеву њиву у „Бари“ а овај његову у „Пожаревцу“ од пре 6 година, а како су они то уговорили не знам. Заклеће се. Дангубе тражим три динара.

Сви сведоци су на своје исказе заклети.

Судски разлози:

Испитом испитаних и заклетих сведока тужилац је своје тужбене наводе потпуно доказао. Извршеном проценом утврђена је вредност трамњених њива свака на по се 80 динара. Дакле према истој не прелази надлежност за суђење општ. суда.

Тужени своје наводе није ничим доказао, а његовом простом одрицању са једностраном заклетвом, код овако јасних доказа нема места.

Према свему овоме суд општине жабарске

Пресуђује:

Да учињена трампа између Николе Спасојевића, и Милосава Савића остане у снази, тако да се овом пресудом уведе у правно господарство на њиву у „Пожаревцу“ тужилац Никола, а на њиву у „Бари“ тужени Милосав.

Тужени као проузроковал овога спора, да плати туженом на име таксе и осталих парничних трошкова 12 динара, и да плати испитаним сведоцима по 2 динара дангубе.

Од суда општине жабарске 30. сент. 1899. г. Бр. Жабари.

Писар Председник

Кметови

На ову пресуду од стране туженога изјављена је жалба првостепеном суду и исти ју је уништио са ових разлога: Суд није могао узети, да су промењене земље једнаке и по величини и по квалитету, само по вештачкој оцени, него је од тужиоца требао тражити уверење о томе, издато према тач. 11. правила г. министра правде од 4 фебруара 1874 год. Бр. 354. — § 471 грађ. судског поступка. Кад овако уверење добави онда нека суд другу пресуду изрече.

Општински суд је акта вратио првостепеном суду са својим противуразлозима, наводећи да на то нема права. Противуразлози су му ови: Надлежност општинских судова опредељена је у глави првој грађ. суд. пост., а изузимање и суђење у § 13 грађ. суд. пост. Суд општински држећи се строго ових наређења, пресудио је поменути спор, по простом извињају и оцени доказа, не налазећи да је потребно уверење према распису г. министра правде, јер тужени ништа не отуђује, једино што је промена учињена, а материјално стање исто остаје.

Првостепени суд је овај предмет вратио општ. суду са овим налогом:

Враћам акта овога спора, с препоруком да се поступи по ранијим примедбама.

Напомињем само зарад објашњења, да овим противуразлозима нема места, према јасном наређењу § 20 а грађ. суд. пост., по коме судија одређен за расматрање, ако нађе да је жалба умесна, уништава пресуду и *наређује ново суђење*.

Сем тога општ. суд греши кад налази да општ. судови оцењују доказе и суде просто. По § 13 грађ. суд. пост. општ. судови извињају само просто а доказе цене по закону.

Надлежност и поступак општ. судова изложени су у гл. I грађ. пост. По § 13 истог поступка „сваку пресуду општ. судови дужни су у протокол суђења записти, — а и написменог парничарима издати по наплати таксе“. Г. министар правде прописао је форму овога протокола, али тај протокол општ. судови не воде. Зато је био неопходан распис г. мин. правде од 25 јуна 1899 Бр. 8383. и распис г. мин. унутр. дела од 25 јуна Бр. 14574., по коме се са архиву судску имају задржати преписи свију пресуда које суд расмотра. Али у наведеном одељку, § 13 није одређена форма пресуда, које судови треба да доставе парничарима и да пошљу суду на расматрање. Несумњиво је да из тих пресуда треба да се види, који је суд судио предмет спора, побуде и пресуђење. Зато сам и упутио суд да овако чини.

Износећи ову судску радњу у овом даном случају, изјављујемо своје мишљење, да је мишљење г. судије првостепеног суда потпуно правилно и на закону основано.

Његове примедбе траже уверење у овоме спору, а зашто? Зато да се одреди то, да према квантитету буде одређено, да ли извршеном трампом није која страна остала без онога имања у простору, које земљодељу. § 471 тач. 4 забрањује за отуђења. Какав било вид да узима отуђење, продајом или разменом, ипак се не сме прећутати ово наређење закона, јер пропис овога закона не говори о вредности, но простору, дакле квантитету. Може бити уговор о размени — трампи и повољан за коју страну, али ипак истом може по о простору — квантитету — бити повређен пропис § 471 тач. 4. За то резоновању општин. суда, а нарочито његовим противуразлозима нема места.

Нека општински писари ово приме к знању и нека се у даним случајевима према овоме управљају, ако желе, да им је радња правилна и сообразна законим наређењима.

АМИН

Слика из планинскѣ Далмације

Написао **С. Матавуљ**

Под планином Велебитом, на граници личкој и далматинској, пукла је пространа долина, коју пресеца река, а овенчана шума. На источном крају долине издигла се старинска, двобојна и четвртаста зграда са црквом на крају. То је манастир Св. Богородице, по причању, из времена Немањића. За манастиром, у мањој дољи, налази се приьавор; изнад приьавора, под самим врхом планине, има заселак од десетак кућа; десно од реке, по обронцима Велебита, расткало се село Годубић; лево је друго село, нешто збијеније, и зове се, као и река, као и манастир, Крупа. У та два села и у заселку, народ припада манастирској парохији и сахрањује се у заједничком гробљу, које је одмах иза цркве. Свет је кршан, сиромашан, у мишљењу и живљењу прилично, веома приврженн старинским обичајима, чему ће бити главни узрок слаби саобраћај са осталим крајевима. Поседе куће су толико размакнуте, да се од једне до друге не може дозвати. Зими, кад налада снег, задруге и породице живе осамљено, као у каквим тврђавама, храневши стоку у појатама, бранећи се од зверади; лети, младеж са стоком одлази високо у планину, где се, због паше, често догађају прваи сукоби са Личанима. Старији обрађују оно мало земље, која може родити кукуруз, јечам, кромпир. Али, и у најљућој зими, брђани се старају да одраже везу са манастиром, јер доле је не само црква, него и млин и ковачница, а код калуђера купују пиће, понекад и жито. С тога, ваљда, зову манастир и градом.

Једне године, на беле покладе, манастирска је црква била пуна света. И на узаном трему пред црквом, и по стрмим каменим степеницама, што изводе к њој, начичкали се стасити горштаци, гологлави, са плетеним перњаницама, вељином огрнути црним кабаницама. Така налога бива четири пет пута у години, о великим празницима и уочи постова; иначе, изза време службе, људи вељином седе пред млином, под старим, грнастим орахом.

Помените године, велики пост почињаше у половини фебруара, кад се у приморју већ осећа дах пролећа, а кад је под Велебитом још зима. Али те године, баш уочи поклада, силна југовина раскрали снег по крупској котлини. Набујала река бучаше. Облаци летијаху ка северу, а кроз проблеске сивкасте сунце, те брдом и равницом, од снега и копиње, од светлости и сенке, од ситногорје и огољеле шуме, бејаше пренет различја и супротности! Бранци, сеници, стрнадице, чешљикари, сјатили се у долини, те их стало цврктуше. Богомољи пред црквом слушају пти це, гледају нада се и оно себе са изразом чуђења и задовољства; на сваком лицу огледаше се жеља неврдине и разговора, након дугачке зимске чаме и самотиње...

Летургију је чатио отац Антим, средовечан калуђер, рође брадо, окошт и жустар. Погледом је косио, а општро изговарао

свете речи, те је већма изгледало да се свађа и да груди, него да се Богу моли; таква се начини свађа велебитеким горштацима! За певницама појаху два ђака. До њих, у степеништа, пребираху бројанице четири калуђера; десно, игуман Серафим и намесник Јосиф, обојица лични људи прогрешаних брада; лево, двојица младих, сухи Силвестар и лени Јустин, женске га и не зваху друкчије но „лијени дуо“*). У врхом реду наврсташе се капитани (сеоски кнезови) крушки и голубићки, њихови пристави (помоћници) и остали знатнији домаћини, сви са пиштољима, харбијама и лулама, за кожним пашњачама, са црвеном попоранима, сви са оплетеним перчинама. До игумана стајаше старчић неки, у новом скерлетном копорану са сребрним пуцима, са токама, чистији и угледнији од осталих. То је био Мијат Зелић из села Жегара, које се налази одмах преко брда, иза долине крупске. Мијат, имућан човек, старешина велике задруге, беше познат као велики богомољац и приложник манастирски, те се нико не зачуди видећи га ту, последњег мрског дана. Иза главара и виђенијих домаћина, збише се остали, све по старешству. Све их је читавом главом надвисио неки Никола Шиљчина, из Голубића, стар човек, али крепак, на гласу због много особина, међу којима беху главне ове: што је био необично носат и гргат, што је због убијства био на робији петнаест година, што је радо мудровао, што је најболе од свију Голубићана и Крушљана, по претпоставкама, хватао трагове крађама. Иза људи, у препрати, збише се женске, чија је ношња сасвим као и у Босни, само што девојке носе црвене каше, са црним везом и црним тракама. Људи радо носе токе, пуца, перијане и трепељике о дугмима, али тек женско људује за свачим што звекеће и блешти! И најстарија баба има у плетеницама по који сребрни новац и на тканицама синџирића, а удаваче и невесте носе силне ђердане, (праве оклопе), од старих бесарских талира и дуканџика, па онда силни сијасет ђинђуна, њихокица, трепељика! У цркви је гушио задах од масла, којим и мушки и женске мажу косу; уз то се помешао мирис од тамјана и вош од трулежи, који се осећа у старинским храмовима. Кад се калуђери стану кретити и клањати, онда се сав тај горштачки народ превија и жагори, призивајући на свој начин Бога и његове угоднике; онда проглашујеће жубор и звека од ђердана, синџира, њихокица и трепељика; онда засекуље очи одблесак пламенова са свега тога метала! После тога људи се протежу и зевају и ударе у разговор. Женске то само и чекају. Када то превриш меру, сухи Силвестар иступи из стола, те, мирно, без дуљубе, викне кроз нос:

— Умукни народе и слушај слово божје!

Тога јутра, на беде покладе, у манастирској цркви, требало је сувише често опомињати „народ“, да слуша слово божје. Зажелео се, брате, разговора и новости, а летургија дугачка! Најпосле, поштo ђаци отпојаше „буди име господње“, кад се предњаци померише с места, ради напоре, отац Антим стаде на двери и махну руком. Неколико тренутака ћутао је, проглашења прсте кроз риђу браду, па започе:

— Благочастиви ристијани! Чули сте да је почетком месојеђа покладе Мијат Зелић из Жегара; лупеши му одједнопе два најбоља орања вола, праву јаловицу и десет бираних овнова...

— Валај, Голубићани нису, заиста! викну Никола Шиљчина.

— Валај, ни Крушљани још мање! додаде други.

— Валај, неко јест! рекоше и трећи.

Отац Силвестар замлатара дугачким рукама и надвика их:

— Умукни, народе, кад свештеник говори!

Антим, сав накострешен и црвен, настави:

— Дакле, два вола, крава и десет брава, — ту је штете најмање стотину тврдих талира! А познато је целој Буковици*) да јеМијат поштен човек, да никада, ни у младости, није туђе узимао, да је богомољан и велики приложник оне свете обитеља! Мијат је отказао по прскама и давао сообине двадесет талира, онда и мех ракије, па му није помогло; закључаше је неке сумњиве људе у свом селу, па му није помогло! Е, сад, је ли право да злотвора Мијатови остану неказњени?

— Није право! затутње више гласова у цркви.

— Ето, глас народа, глас сина божјег! настави Антим... Мијат је дошао јутрос и молио нас је, да ударимо клетву на његове злотворе, и ми смо пристали, да баш данас, кад улазимо у часни пост, кад вас је толико на окупу, мењемо амин на кривце, и то не мали, обичан амин, него онај велики из књиге Давидове, који унеси постигне грешнике!...

Никола Шиљчина опет прекиде калуђера:

— Е, валај, ја кажем, да то није право, па сад да су онде сва четири патријарха и све владике!!

— А шта није право, Шиљчина, болан! викну Јосиф намесник, скрстив руке... Је ли твоја памет мимо све наше, и што се ти познаш у свашто петљаш, те се нема мира од тебе ни у цркви!

Никола се прогура пред главаре, па и он скрсти руке. Очи су му севале, сваки му је мишић играо на лицу, — проговори се стар човек у помами, неустрашима хајдука! И одговори дерући се:

— Није право овако изнебуха ударати велики амин, од кога се човек већ не диже! Сетите се шта је било због похаре уловиче Марије Веселиновића! Није заглавио само кривац, него се угасила цела кућа! Ја велим: једно је закључаше и мали амин, од којих Бог често окрене главу, а друго је велики амин из књиге Давидове! Ја велим: кад неђ хоћете да дођете до тога, право је да напред огласите, да се народ препане! Јер, сигуран сам, кад лупеши чују, да ће се у манастиру дркати велика плетва да ће се препасти и штету намирити! Може бити, узети сообину, — а то је, кајсад и право! Је ли овако, браћо? Је ли право да убијамо своју браћу, а да им барем напред не дамо хабера?! Реци ти, Мијајло! твоја је најстарија!

(Наставиће се).

МРАЗ

од

Ј. Адамовића

Никада у универзитетској варошци Г.... није било такве зиме као 1894 године. Човек није могао ни десет минута провести на улици а да га не спопадне бол по лицу, као да га неко иглама по истом боцка. Здања у дан брисело је хладан ветар улице, једећи пролазницима дах са усана. Читаве снеће од леда пламеница људима са бркова, а коса и брада бељаху се од њих као да је све уједињут остарело и оселело. Свакоме се по хитби видело да једва чека да стигне на мету а да што пре сврши посао, па да се повуче у топлу собу. На тек ноћи! Са челичасто сивог неба трепераше безброј звезда са неком мелихоличком дрхћућом светлошћу, као да и оне цвокоћуће од зиме једва чекају да прође ноћ, па да се повуну у топлије регионе. Улице беху већ у девет часова потпуно пусте, само из дубине одјекивали би по кадкад хитки кораци каквог ревносног члана клаканско-друштва, којег је помисао на чашу врелог пунша или чаја у веселом друштву, намамила из тоне собе, па га натерала да пројури кроз усамљене улице поје воде клокоће.

Једно после ноћне, после такве једне ноћи, седео је правник Јоца М. у кафани „Хабсбург“, срчући из малене посуде своју „моја брања“ и гледајући зловољно кроз велики прозор на пусту улицу, на чијој се каљрми један сунчани зрачак узалуд трудио да уништи ње, које је намећу камених плоча лежало.

„Кад човек овако из тоне собе посматра чисте беле тротоаре и ведро небо, рекао би да је напољу Мај месец, а овамо чим изађе напоље отпадне му нос од зиме...“

„Господине докторе, вечерња лист?“ прекиде га келнер.

„Тха, дајте га амо.“

Он узе лист, па доседним погледом прелете рубрику дневних новости. Таман да га остави опет на страну, а око му заше за нотицу са натписом „Смрзла се“, и он прочита:

„Јутрос око шест часова опазио је жандар на једној клупи у варошком парку једну младу женскеу, која је, како му се на први поглед учинило, ту спавала. Пришавши да је пробуди, нађе да је сва хладна и укочена. Покушаји који су одмах на лицу места предузети да се сиротица поврати у живот, остали су на жалост без успеха. Дозвани лекар констатовао је смрт услед зиме.“

Правник остави лист механички на страну па се замисли. Доиста је ноћас био страховити мраз; особито пред зору. Када је ноћас, тако око два сата, устао да откључа кашију и да опу досадну луду Хедвигу пусти напоље, цвокотаху му зуби од

*) Крајина под Велебитом. Прс.

*) Крајина под Велебитом. Прс.

зиме, у пркос старе топле буиде коју је био огрно, тако да је једва чекао да се дочепа превета... Брр! он се стресе. При самој помисли на ноћашњицу спопаде га језа, у пркос топле пећи иза леђа.

„Шта ли човек мора осећати при таквом умирању? Можда такова смрт и није тако страшна као што се нама чини. Дрхљући од зиме трави човек склоништа, па кад га не нађе он се шћућурује ма где, увлачећи се све више и више у себе. Немоћ га лагано обузима као сан, и док му се мисли баве прошлошћу, изгубљеном срећом и пролећем, савлада га немоћ сасвим, и он без икаквог бола заспи... да се никад више не пробуди!

Правникове се мисли вратише далеко натраг у дане његовог детињства. Беше леп, летњи дан. Сунчани зраци пролирући кроз густо лишће велике липе, кретаху се лагано тамо амо по зеленој ношњи која је окружавала велики бунар у касарни. Цветова пртенака, чије бело-жуте главице вираху из зелене траве, лелујаху се лагано под поветарцем, који тихо чарлијаше. А на трави лежаше, окружена цветовима, лепиња једног војника, којег су чекња и бол за пуњом и селом, а можда и војнички живот, отерали пре осам дана у велики бунар, где га другови тек сад нађоше и напукше. Са разрогаченим очима и упалшено-замућеним погледом посматраше дечко, који је дошао да бере пртенак, огромну главурду војника са које је сва коса опала, чудећи се како је могао војник да одебља, да му чак и широке касаљериске чакшире моралоше пући.

На онда онај комшија, богати трговац који је једнога дана пројурио себи куршум кроз главу. И њега је дечко видео. Седео је у једном углу своје собе са испруженим ногама и млитаво висећим рукама. Глава му беше клонула на груди, а маленн револвер лежаше поред ногу на поду. Лева страна лица беше лако опрљена, а на слепом оку налазаше се малена рупица, из које се једна велика капља крви упутила на ниже па се на сред образа задржала. Изгледало је као да је мозак самоубице хтео да да израза своме изненађењу, јер капља личаше са својим крваним трагом потпуно знаку дивљења.

Обоје, и удављеника и револвером убијеног, већ је једном видео, а сада му случај пружа прилику да види и смрзнутог. Знао је, да сви мртваци, пре но што се сахране, леже у мртвачкој кући, и он се реши, у пркос зиме, да оде да види и таквог мртваца.

Он зовну келнера, плати кафу на обукавши зимски капут и подигнувши јаку на истом, изађе из локала па се упути у мртвачку кућу, која се је у близини налазила.

Када је у исту ступио удари му у сусрет онај необични задах, састављен из мириса тропског зеленила, горећих воштаница и чарби којом се мртвачки сандуци фарбају; залах по коме се већ на сто корачаја даљине да осетити близина мртваца. Зидови комора, једа од друге дрвеним преградама одвојене, беху застрвене црном чојом на којој се блистаху крстови и венци од посребрног метала. На средини сваке коморе стајао је по један мртвачки одар са мртвацем, окољен горећим свећама и разноврсним палмама и другим зеленилом. Правник корачаше из једне коморе у другу, тражаше смрзнуту жену и посматрајући притом мртваце. У првој комори лежаше један старац чије се чело губило у Ђелано теме, по коме је лишће окружавајућих га палми, при трепереној светлости свећа, чртало фантастичне слике. У другој лежаше млада жена по чијем се тавно-бледом, мршавном лицу са јако испупченим јагодицама, јасно видело да је је смрт спасла дуге и тешке болести.

Мирис који окружаваше мртваце уларе правнику у главу, и он се реши да не тражи дуго, но да старца, који је обучен у дугачки зимски капут, са портирским штапом у руци стајао на улазу, упита за лешину смрзнуте женске. Овај га упути у једну споредну велику одају, где у простим неварбаним мртвачким сандуцима, или само у црно платно увијене, лежаху лешине варошке сиротиње. Он уђе у исту. Овде владаше дубока тишина коју је само по кадкад прекидала врка точкова, када би која кола пројурала кроз смрзнуту поспрану улицу. Ваздух у овој одаји, где не беше ни зеленила ни горећих свећа, беше чист али хладан и влажан. Голи, пљаво-бели зидови окружаваху велики простор који беше готово празан; само у једном углу лежаху напоредо два проста мртвачка сандука од чамових дасака и једна проста, црно преварбана носила, на којима...

Правник стаде на једанпут као укопан на бесвесно и разрогаченим очима посматраше лешину, која је увијена у црно платно лежала на носилима. То бледо, уско лице са великим црним обрвама; та малена уста са поплавелим уснама, кроз које се беласу зуби, свтли, сада чврсто стиснути зубиљи... Та то је... Правнику се смрче пред очима.

„Хедвига!.“ оте му се као јаук из груди.

Он прече себи руком преко очију као да хтеде пребрисати немилу сцяку и растерати ону масу светлана који му пред очима играху као мушице у мраку. Узалуд. Хедвига лежаше и даље на носилима.

Један узан сунчани зрак који је кроз мутно стакло продро у одају, леблео је, лагано се крећући, преко бледог лица мртве девојке, тако да је изгледало као да јој се уснс мичу. Правник не могаше даље гледати. Колена му клецаху и он посрљуја изађе из одаје. Напољу га опет дочека мирис зеленила и горећих свећа и сада би зацело пао да га страж са портирским штапом није ухватио под мишку, и извео напоље на хладан зимски ваздух.

Хладноћа га опет поврати али му глава и даље зујаше. Морао је све силе да напрегне да би скупио своје мисли, али узалуд. Једино што му се у глави врзло било је питање: „како је то могло бити?“ које је по стотн пут понављао.

„Да, како је то могло бити?„

Већ пре две недеље био је са њом раскрстио. Изричио јој је рекао да неће да зна више за њу, и да га остави на миру. Два месеца је морао трчати и пре и после подне као луд у канцеларије где је била насељена, док јој је добио. Читавих осам дана, сдана у дан, састајао се је са њом, било код ње, било у стану. Купио јој је и леју златну иглу, на шта хоће више. Није она једина. У осталом, са каспријама он не води љубав: кад би се хтео везати само једном, онда би знао нешто боље, на пример жену оног гимназиског професора, или удовицу трговца М... Све јој је он то пре дне недеље лепо и потанко разложио. Она га је мирно саслушала, није чак ни плакала, па онда отишла. Био је већ сасвим заборавио на њу, када ал прошле ноћи, било је двапаест прошло кад је кући дошао, а он је затече у својој соби. Лежала је на соби читајући при запаљеној лампи једну од његових књига; сасвим као да је у њеној рођеној соби.

Одкуд она ту? Како је ушла?

Дошла је да види шта ради. Казала је његовој газдарици да ју је он позвао, па јој је ова отворила и пустила је унутра.

Шта је знао да ради? У осталом...

Али она није била дошла само да га види. Тек што јој је пошло за руком да га одобровољи и разнежи, поче му пребацивати. Он хтеле спавати али му она не даде мира.

„Зашто си отпочео са мном кад си ме већ после осам дана мислио оставити? Шта сам ти учинила? Зар мислиш да то сзака девојка тако олако узима?“

„Остани ме на миру, хоћу да спавам.“

Она поче плакати.

„А знала сам какав си, али зар сам се могла одбранити од тебе? Два месеца ми није дао мира; хиљаду пута си ме уверавао и клео се да сам ја једина и права коју доиста искрено љубиш, и да се са мном нећеш титрати као са другим!“

„Остани ме на миру, кажем ти!“

„Због тебе сам сада и без службе. Док сн долазио у канцеларију ниси се одмицао од бнроета, и пиједан гост није могао да преговори реч са мном а да га ти ниси поново позивати; зато ми је господар, чим је приметио да сам се с тобом упустила, и отказао службу. Право је и имао, касирица мора са сваким гостом да буде љубазна и да се шали. Али ти...“

„Ако још једну проговориш, бацићу те напоље!“

„Напоље да ме избациш!? то је даље...“

Даље није могла. Скочио је на кревета, дохватио је за мишку и једним једним потезом висаше јој горњи део тела из кревета.

„Напоље!“

Запаливши сиеју, дохвати њене хаљине које лежаху на једној столици, па јој их баци пред ноге.

Она стајаше као кип поред кревета, па га гледаше својим великим, црним, пуних суза очима, упалшено и у исто време зачуђено, као да је изненада пробуђена из сна на не може да дође к себи и да појми шта се то догодило.

„Гледај да се торкаш!“

Она се саже за хаљине па се поче механички и као у сну облачити. Он обуче панталоне, огрну стару бунду па узе кључ од капије.

„Хоће л' бити?!“

„Ево, ево, идем.“

Дошавши до собних врата, она застаде, пређе руком преко чела, погледа га још једном узневерено, па рече готово нечујно

„Где ћу сада... Све је закључано... полиција.“

„Напред!“

Лагано, готово вукући се силазила је низ степене. Он је пошао напред па спиљани доле отвори капију. Она застаде са тренутак као да се је грозила да уђе у пусту, месечином јасно осветљену улицу, али он грубу капијом, закључа исту па цвокоћући зубима од зиме отрча, све по два степена пресвачући, горе у своју собу.

Бацивши бунду на соћу паде му поглед на женски огртач којег је девојка у хитњи и забуни заборавила.

Ето тако је било. Проклета јарост навела га је на тако брутално дело и сада...

Узано, бледо лице једне девојке изађе му пред очи. Уверени, болно-молећи поглед којим га гледаше као да хтеде молити: „Не терај ме напоље, зима је,“ продирање му као усијана игла у мозак. Нешто што му се као у грудима откиде, стаде се лагано дизати, застаде у грлу па га стаде гушити. Као у неком пркосу хтеде подићи главу, али га снага издаде и он стаде на сред улице, покри лице рукама па простена гласно:

„То нисам хтео! То нисам хтео!“

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског **Јефта Угричић** 34

— Шта желите? одазва се један од пратара.

— Јеси ли ово у полицији?

— Баш сад. А што питате.

— Јесу ли још тамо?

— Тамо су.

— Је ли тамо и помоћник?

— Био је неко време. Шта би хтели?

Расколњиков не одговори, него стаде поред њих, замишљен се.

— Долазио је, да гледа стан, рече старији раденик, пријазећи.

— Какав стан?

— Па у коме радимо. „Зашто су, каже, опрали крв? Овде се, вели, десило убиство, а ја сам дошао да погодим овај стан.“ И стао је звонити на звонце, у мало што га није откинуо. Хајдемо, рече, у полицију, тамо ћу рећи све. Навезао се.

Кућни је надзорник, у неодлучности, намрштено мерио Расколњикова.

— А ко сте ви? викну он суровo.

— Ја сам Родион Романић Расколњиков, неквалификовани ђак, а станујем у кући Шиљовој, овде у сокачићу, недалеко одавде, у стану № 14. Запитај код пратара... он ме зна.

Расколњиков је то све изговорио некако лено и замишљено, не осврћући се, и постојано гледајући на улицу, коју је све више хватао мрак.

— Па зашто сте долазили у овај стан?

— Да га видим.

— Шта имате тамо за гледање?

— Треба га ухватити, да однести у полицију! умеша се на једанпут грађанин, на ухвата.

Расколњиков прева рамена очима на њега, погледа га пажљиво и рече такође лагано и лено:

— Хајдемо!

— Јест, треба га однести! прихвати охрабрени грађанин.

— Зашто је он због тога долазио, какве намере има, а?

— Пијан је, а можда и није, Бог би га знао! промрмља раденик.

— Ама шта хоћете ви? викну опет кућни надзорник, који се поче овбилно љутити: — шта сте се навезао овде?

— Бојиш се, да идеш у полицију? с подсмехом му рече Расколњиков.

— Зашто да се бојим? Шта хоћеш ти од нас?

— Допуза! викну жена.

— Ама нашто се с њиме објашњавати, викну онај други кућни надзорник, крупан мужик, у раскопчаној кабаници и са кључевима за појасом. — Одлази!... Разуме се, да је луцез... Одлази!

И дохвативши Расколњикова за рамена, баци га на улицу. Овај се спотаче, али не паде, него се исправи, љутећи погледа све гледајуће и оде даље.

— Чудан човек, проговори раденик.

— Чудан је постао свет, рече жена.

— А требало га је однести у полицију, додаде грађанин.

— Не вреди с њима отпочињати, одлучи велики вратар.

— То је неки луцез! Сигурно је, да сам то и тражи, а отпочнеш ли, не откачи се лако... Знамо ми то!

„Да ли, дакле, да идем, или да не идем“, размишљао је Расколњиков, заставши наред улице на раскрсници и осврћући се унаоколо, као да очекује од кога год последњу реч. Али се ништа ни откуда не одазва; све је било пусто и мртво, за њега једнипут...

На једанпут, далеко, на двеста корачаја од њега, на крају улице, у све гушћој помрчини разабра он неку гомилу, говор, узвике... Усред гомиле стајао је некакав екипаж... Преко улице треперно је пламичак.

„Шта је то?“

Расколњиков окрете десно и пође према гомили. Он се хватао за све, и хладно се осмехну, кад је на то помислио, јато је сада већ несумњиво одлучио њих у полицију и тврдо знао, да ће овога часа бити свему крај.

VII.

На сред улице стајала су господска, елегантна кола, запрегнута паром ватрених зеленка; у њима није било никога, па и сам кочијаш, спиљани с кола, стајао је поред њих; коње су држали за оглавнике. Унаоколо се гурала гомила народа, а пред свима полицајци. Један је од њих држао у руци запаљен фењерић, којим је, нагињући се, осветљавао нешто на најљен фењерић, којим је, нагињући се, осветљавао нешто на кадрми, поред самих точкова. Сви су говорили, викали, удивали; кочијаш је изгледао збуњен и само је онда онда понављао.

— Каква несрећа! Господе, каква несрећа!

Расколњиков се, у колико је могао, проби кроз гомилу, и најзад угледа предмет целе ове галаме и радозналости. На земљи је лежао овога тренутка коњима прегажен човек, онесвешћен и сав крвав, по изгледу веома бедно одевен, али у „отменом“ оделу. С лица и главе текла му је крв; лице му је било све изубијано, огуљено, изгњечено. Видело се, да га нису од шале прегазили.

— Бабушке! јадиковао је кочијаш: — како ту човек да пази! Да сам јурио, или да му нисам викао, хајде-де; али сам возио полако, кораком. Сви су видели: ало сви лажу, лажем ја. Пијан човек не паши ни на шта, — то је познато!... Видим га, како прелази преко улице, како посрће, само што не падне, — викнуо сам једанпут, на други и трећи пут, па сам падне, — викнуо сам управо под ноге баш и паде! Да ли нисам ја управо под ноге баш и паде! Да ли коње задржао; а он им управо под ноге баш и паде! Да ли коње задржао; а он им управо под ноге баш и паде! Да ли нарочито, или је био и сувише пијан... А коњи млади, планпарочито, или је био и сувише пијан... А коњи млади, планнарочито, или је био и сувише пијан... А коњи млади, планбини, — тргнули, а он дрекнуо — они још горе — и ето несреће.

— Јест, тако је било! чу се из гомиле глас неког очевидца.

— Викао је, то је истина, тргнут му је доникивно, — одазва се други глас.

— Акурат тргнут, сви смо чули! викну трећи.

У осталом, кочијаш није био баш много забринут и уплашен. Видело се по свему, да је екипаж био својина богатога и уваженог господара, који је негде очекивало на његов долазак; полицајци су се већ поприлично забринули, како да се удеси ова последња околност. Прегаженога је требало одвести у полицију, па у болницу. Нико му није знао имена.

Међутим се Расколњиков пробија и даље још ближе. Најзад једанпут фењерић јасно осветли лице несрећниково: он га познаде.

Ја га познајем, познајем га! повика он, пробијајући се силом напред: — то је чиновник, отпуштени, титуларни са-

ветник, Мармеладов! Он станује одмах овде, у Козељевој кући ... Брзо по доктора! Ја ћу платити, ево!

Ту извади из џепа новац и показа полицајцу. Био је ванредно узбуђен.

Полицајци су били задовољни, што су дознали, ко је пострадани. Раскољников је и себе именовао, дао своју адресу, и наказивао сиома силама, као да се ствар тицала његовог рођеног оца, да се онесвешћени Мармеладов што пре пренесе у свој стан.

— Ето овде, трећа кућа, наговарао је он, — код Козеља, немца богатога... Сигурно је сада, пијан, куће нашао. Познајем га... Он је пијаница... А код куће породица, жена, деца и кћер једну има. Колико треба још док се одвуче у болницу, а овде је несигурно и доктор у кући! Ја ћу платити, та ја ћу платити!... Бар ће га његови неговати, одмах ће му помоћи, а до болнице би могао и умрети...

Он је чак успео да некоме тутне неописано нешто у руку; ствар је, у осталом, била јасна и законита, и свакојако је помоћ овде била ближа. Пострадалога подигоше и понесоше; њиме се и помагача. Козељева кућа била је одатле на тридесет корачаји. Раскољников је пошао позади, пажљиво придржавао главу и показивао пут.

— Овуда, овуда! По степеницама треба с главом на више уносити; окрените... ето, тако! Ја ћу платити, ја ћу захвалити, мрмљао је он.

Катарина Ивановна, као и увек, чим би само добила тренутак времена, одмах је отпочињала ходати горе доле по својој собици, од прозора до пећи и натраг, чврсто скрстивши руке на грудима, говорећи сама са собом и кашљући. У последње време она је почела све се чешће и више разговарати са својом старијом девојчицом, десетогодишњом Полењком, која ма да још није много разумела, али је зато веома добро схватала, да је матери потребна, и с тога је непрестано пратила својим великим паметним очицама, и свима се силама трудила, да се покаже, као да све разуме. (Наставиће се).

ПОТЕРА.

Три наоружана зликовца напали су 31 пр. мсца. између 5—6 часова пре подне на Мирка Ковачевића, трговца из Крушевца а на путу од кликуше „Јанкове“ до Крушевца и том приликом отели му и однели: 4300 динара у новчаницама, 2524·65 дин. у сребру и никлу и мноштво сребана класне лутрије од I-ве класе XV-ог кола. Сва три зликовца била су одевена у одело сукнено, двојица су били крупног а један малог стаса. Начелник среза копаоничког деленом Бр. 10328, моли све полицијске власти за најажљивије тражење оних зликоваца. Акт управе града Београда Бр. 60.

Ноћу, између 27—28 пр. мсца, непознати лопови извршили су опасну крађу Михаилу Васићу, трговцу из Ниша, и том приликом, украли му и однели: неколико комада порхета у боји, преко 30 комада истих, црних пешира, на чијим се полеђинама налазе фирме: „Брадић и Стојановић“ и „Раде Михаиловић и друг“. Поред тога: 20 комада седефских перореза, око 50 комада разних новчаника од коже и мушеме, неколико брошева и минђуша, кишобрана, сунцобрана, 29 метара црненог сатина и још неке ситнице. Начелство округа нишког деленом № 25348 моли све полиц. власти, да лопове са похаром у својим домаћинама живо потраже и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Акт Управе гр. Београда Бр. 31629.

Рада Жакуља, родом из Врпиље села, општине вореничке, котара вореничког у Хрватској, по занимању цигљар, решењем пристеченог шабачког суда од 7. марта 1894. год. № 4357, стављен је под суд и у притвор, због тешке повреде тела нанете својој жени Зорки, — па је пуштен на јемство, да се из слободе брани. Слободу је злоупотребио и незнано где побегао. Раде има 34. године, стаса високог, крупан, у лицу плаво-смеђ, а на врату има знак од болести шкрофула. Пристојан. шаб. суд, актом од 20. дец. т. г. Бр. 26684/96 моли све власти да Раду потраже и њему спроведу. Проваћени може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 31582.

Петар Стевановић, циганин, који је био у притвору начелства округа крагујевачког због крађе, 18. тек. мсца побегао је из болнице крагујевачке, камо је на лечењу био. Петар има 27. год., омален је, суводаља, црномањаст. Начелство крагујевачко актом својим № 19804, моли све полицијске власти да Петра у својим домаћијама живо потраже и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Проваћени Петар може се спровести и Управи града Београда с позивом на акт Бр. 31719.

ТРАЖЕ СЕ

Сретена, сина Петра Радојевића, земљоделца из села Михајловца, среза трстеничког, тражи начелство округа крушевачког актом Бр. 11. Проваћеног треба стражарно спровести моменутом начелству, или управи града Београда на Бр. 153.

Анђелка Васиљевића, родом из Врање, тражи начелство округа подунавског актом Бр. 20105. Проваћеног треба стражарно спровести моменутом начелству, или управи града Београда с позивом на Бр. 31.441.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

У 51. броју нашега листа од прошле године обећали смо да ћемо у овој години повећати наш лист са додатком, ако нам сви измире дуг од прошлих година, али, пошто нам извесни срески начелници још нису своје дуговање измирили, то сад нисмо у могућности ни наше обећање да испунимо. Молимо дакле среске начелнике, да похитају као са дужном претплатом, тако и са претплатом за ову годину, пошто бар од 1 фебруара могли да отпочнемо са додатком.

У данашњем броју не доносимо ни једну слику кривца. Од сада ћемо их изостављати из бројева у којима будемо донесли слике полицијских старешина, сем случаја кад наступи врека потреба.

Постараћемо се да задовољимо једва део наших претплатника из унутрашњости, који траже да изнесемо у нашем листу и слике окружних старешина. То ћемо отпочети кроз две три недеље. После овога донећемо и неколико слика нижих среских начелника.

Част нам је јавити поштованој читалачкој публици, да смо од 19 децембра прошле године покренули лист

„ВЕЧЕРЊИ ГЛАС“

Њиме нам је, да овим дамо нашој читалачкој публици једна заиста уређен вечерњи лист. И прије листа код публике још сад у почетку храбри нас за сво у томе и успели.

Наш лист доноси: најновије и најтачније београдске вести; телеграме са стране и из унутрашности; вести о роду свештеничком; вести из народа; вести из друштва; вести из стране штампе; врло интересантан роман: „Човек под образином“; занимљиве причице и фељетоне; разничности; шалу и т. д. и т. д. „Вечерња глас“ је једини лист, који доноси сваког дана, сасим свију путника пристојан и Београду.

Врх свега тога наш лист има и једну новину. Ми смо се обавезали уредништву „Пол. Гавезина“, да сваке са поторажења појединих зликоваца, допоса и заранића, доносимо и у нашем листу ради тога, да би их и шира публика познати могла, и, што је главно, обезбили смо се да појединс хитне потернице, чим се потреба укаже пуштимо у наш лист — но могућности и са сигном — нако чекање на „Полицијски Гласник“, који само једном недељно излази, не би створило прилику овим понаређеним лудима, да што боље себи затуре траг и тим што више посла створе полицијским и општинским властима.

Наш лист стаје на годину 12 динара, пола годину 6, четврт године 3. Ко се код нас претплати у току овог месеца добија и све бројеве испочетка бесплатно.

С ПОШТОВАЊЕМ УРЕДНИШТВО

„ВЕЧЕРЊЕГ ГЛАСА“

БЕОГРАД — КНЕЖЕВИ СПОМЕНИК БР. 9.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 2. У БЕОГРАДУ УТОРАК 18. ЈАНУАРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краков трг“ до Управе града Београда, и у унутрашњости код општинских сталежа или на пошти. Цена је листу: соларц, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, занатчијама, општинским писарима и осталим занатчијама у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама за унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну сви се по овој цени могу претплатити само преко својих команџара полицијских односно жандармеријских одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

КРИМИНАЛИТЕТ И СУГЕСТИЈА

Један прилог од Др. **Машке,** *капетана — судитора.*

(наставак)

Човек је средње величине, добро грађен, довољно спа̏жан, нормалног састава сем гуше у величини јабуке. Корнеорни рефлекси су нормални, пателарни рефлекс мало појачан, ход лаган. Осетљивост обична, кожни рефлекси савршени. Субјективно не даје сада никакве ненормалне појаве, али прича да чешће пати од главобоље и да рђаво спава. Одговара до душе полако, али у стварн чини само утисак човека који тешко мисли. Преглед унутрашњих органа није показао ничега ненормалног, све су телесне функције уредне.

О случају сам се десно пођу у осм 1. пол. извање је следеће: Први пут га је у ноће у $5\frac{1}{2}$ часова поставио разводник, поднаредник В., као стражара у дворан, а већ у $\frac{1}{4}7$ био је смењен. Око 7 часова је вечерао деба, путера, сира и за 12 крајцара купио је изменање ракије (кимарун) и између $6\frac{3}{4}$ и $8\frac{3}{4}$ час. све је попио. Око $\frac{1}{4}9$ час. хтео је празну флашицу да носи у стан г. поручника С., коме је био послани, на трећи кат касарне, у којој се налазан стража, јер радња, где је ракију купио и где је празну флашицу имао да врати, била је већ затворена, а он је при томе имао у поручниковом стану своје рубље и друге ситнице. Али баш пад је хтео с празном флашицом у џепу да иде у стан поручника С., одређен је поново за стражара на дворан. Тада је, као и у опште целога вечера, био трезан, јер, скакоњко, при вечери попијена количина ракије била је толика, да се лако могла подцети, а он је био и напикнут да о вечери није ракију. И при смени у $\frac{1}{4}11$ часова био је трезан, и сад се може да опомене да га је смењено у оно доба разводник поднаредник В и пенак С. Али онога је се тек онда сетно, када је 11. пол., отпушген из превентивног затвора, разговарао о томе с пенаком С. Пре онога разговора није се могао тога сетити. Ну потпуно му недостаје сећање на то, нита је ес од његова повратка у стражарску собу у $\frac{1}{4}11$ ч. за време два до три часа десило. Ма да од $8\frac{3}{4}$ ч. није више ништа могао разиђе, ипак се не може сетити да је и по трећи пут одређиван на стражу и да је тек онда дошао к себи, када га је код Јупиције оловно разводник В., при чему је стајао у близини један наредник. И тога је се сетно, да је у своме џепу од пиваља на мах напао ракијску флашицу, коју је, из страха што је можда учинио кривицу повреде стражарске дужности и што се могло мислити да је на стражи ино, био којимо да баци. Али га је од тога спречно поднаредник В. (у ствари то је био наредник У.). Никаквог поручника није тада видео и не зна да је овај с њиме говорио; тако исто му је било необјашњено, како је доспео на улицу, ма да су врата на дворан била закључана. О њиховости не може бити ни речи, а ипак је целим телом дрхтао, осећао велику слабост и да му се нешто врло по глави, тако, да је догађаје од оне ноћи могао објаснити само утицајем месечине, као што је у опште за време јасних ноћи увек био тако жалосно и меланхолично расположен. Поводом исказа оптуженога дошло се следеће, што је и његове исказе потврдило као истините.

Пур је син некога сеоака из Дибоко код Хоенштадта, који је за време овог догађаја био у 50. години. Очева баба била је душевно болесна и као таква и умрла је. Мати му је стара 46. година и у њеној фамилији није било умобољних. У трећој години пође са добро певи, високе 1 м., на прочеље, удари главом на неки гвоздени лонац, при чему добије повеђу рану, која је до постиђу продирала и кратко време остао је несвесно лежећи. Дуго је времена био болестан. Од тада се датира његни сижаљи, који почиње напад десне обрве и пружа се у праволинијском правцу до близу лобања образа. У нетој години Пур је као у воду, скоро се хтео удавити и осветио је се тек после великих лекарских напора, после чега је неколико дана био као сметен. Том приликом није добио никакву повреду. У 10. години је при изкалчењу воде из бунара сломио руку.. У свима именованим случајевима лечен је лекарски и дотични срески лекар вели да је Пур одмах по првој повреди а и доцније добијао повременс напетне несвесности и дрхтања (епилептички, краткотрајни напетни), при којима је се непријатно осећао и био помућен. К овоме примећује још отац Пуров, да је његов син увек имао слабуњаву главу и чешће је при јелу или ходу напрасно падао на земљу и добијао грчеве у рукама и пену на устима. Ови су га напетни дражали од прилике 3 минута. Против оних напетна лекар му је прешсао да неке облоге од рена на ноге. Од оних напетна патио је још за време учења столарског заната. Од истих напетна пати и једна четирогодишња сестра Пурова. Пароначи утицај месечине на Пура отац није приметио. Мајка Пурова потврдила је исказе свога мужа. Од браће и сестара Пурових умрло је четворо, најстарија сестра је умрла у 6-ој год. од „капље“, једна од замлења плућа а двоје од грчева (фраса). Седморо браће и сестара живе још. Отац и мати су здрави.

Док се досадања откриња о ранијем животу Пуровом потпуно слагаху са његовим сопственим исказима, дотле исказ, да је за време његовог доба учења код столара К. у 14-ој години пао са дуљашке на прилично висине на земљу на потиљак и тако дежао неко време онесвешћен, даде назава његовог оца, да је он и за време свога учења патио од грчева и да је мајсторица Пурова саветовала да га узме са заната није потврђен од супружника К. Али саслушање ових супружника при окружноме суду изгледа да је било доста површно.

Столарски помоћник С., који је с Пуром заједно у једном кревету спавао, изјавио је, да је Пур ноћу био врло немиран, показао је гласно викао и зубима шкрипао. Учитељ и свештеник Пуров већ су на жалост мртви.

Важне исказе дао је поручник С., код кога је Пур већ $1\frac{1}{2}$ год. дана био посилни. Овај рече: Пур је се увек врло добро владао, беше поуздан, мирна темперамента и увек трезан, на најмањи знак нијанства се под њега није могао приметити, ма да је за то било довољно прилике, јер је у стану поручниковом често стајао отворен рум и ковчак. Падало је у очи у понашању Пуровом, што је покадкад био расејан и са свим прост налог није могао да схвати или је у овоме стању добијену заповест врло брзо заборавио. У таквим случајевима, очевидно постиђен, враћао је се патрат и молио да му се понови заповест. Био је поучен, говорио је у опште само онда, када је упитан. Када је поручник С. у пролеће 1894. био у Кракону, дође му једнога јутра после месечине ноћи газдарица од хотела рекавши: „Госп. поручниче, ваш је посилни Пур месечар, нашао је по холницама, нео се на прозоре и да ги мо-

мак није скучао строгоштво би се", Поручник С. није га сам видео да ноћу тумара. Потврдно је исказе Пурове, да је овај у његовом стану имао разне покретности.

Обоје горе поменутих, и газдарица и момак у хотелу, уништавши о понашању Пурову знали су само толико рећи, да је Пур био напредно марљив, пристојан, вредан, увек трезвен и врло уредан, само је једном учинио утисак као да је умно поремећен или нијан, и то кад је ноћу у коридору играо, хтео да завирује у собе и будило тамо само.

Са исказом поручника С. слаже се изјава пешака С., чији је пребег био према Пуровом. По овом извештају пешака С. Пур је се једне јасне месечине ноћи у септембру 1895. на мах дигао из свога кревета, обукао се, узео пушку, кратко време стајао код свога кревета, а по том се опет свукао и легао.

Слично је приметио и његов сусед у спаваћу. Пур је се једном у спаваћу, месеца октобра 1895. дигао у своме кревету и савио се преко свога сусела, на чије је питање: „Пуре, шта то радиш?" опет легао с речима: „на спавам, остави ме, хоћу да спавам". Сутра дан Пур није ништа знао о овоме случају. Да ли је тада била месечина, сведок не зна. Пур је чешће у сну говорио.

Значајан случај помиње још наредник Ј.: Приликом састанка грађана оде Пур без икаквог повода својим пријама, отвори их, и стаде поврх прага, као да је хтео некога да испрати напоље. Дошао на мах себи, затвори опет врата и окрете се стредцима. На питање наредниково шта то ради, Пур поцрвени, али не могаде дати никаква одговора.

Што се тиче нијанства, то га, од како је у војсци, нико није видео нијанст. Пур је до душе попио овда онда по коју чашицу ракије, али је увек био трезан и утврдило се, да умерена количина ракије, као $^1/_4$ литра, није довољна да га опије. Његови другови и претпостављени описују га као добровољна, часна, врло послушна и вољна, као једног врло ваљаног и употребивог војника, који је обично затворен и повучен; од времена на време сећање тако као душевно отсутан и кад би га ко тада ословио — тргао би се. А нарочито у последњем времену примећена је код њега велика расејаност и заборавност.

(Свршиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског писара добили смо овакву расправу:

Каква треба да буде форма општинских пресуда по грађанским споровима?

Један општински суд упутио је својој претпостављеној надзорној власти акт ове садржине:

„Поводом расписа Господина Министра унутрашњих дела од 23. Јуна ове године, који је потекао усљед представке Господина Министра Правде од 17. истог месеца Бр. 7966. и кога је Начелство доставило суду овоме претписом Бр. 6319., — је Начелство доставило суду овоме претпис Бр. 6319., — је Начелство доставило суду овоме претписом Бр. 6319., — је Начелство доставило суду овоме претписом Бр. 6319., — је Начелство доставило суду овоме претписом

једних судија — ненадлежно, — по што би, у таком случају, могло да буде оволико партикуларних (посебних) правила, за састав пресуда код општинских судова, колико и приостепених судова у земљи, кад није искључена могућност да и код расматрајућих судија, могу бити подељена мишљења за овакве случајеве.

Ако се хоће да постигне једно-образност у саставу пресуда код општинских судова, као што се то жели мишљењем председникова, онда треба поправити да се за те случаје изради универзална (свеопшта) правила; али, та правила да потекну: или од законодавног тела или баром од надлежне државне централне управе, а никако да могу поједине расматрајуће судије, таква неписана правила замишљати, па, на основу тога свога мишљења, и пресуде општинских судова вршити и ако за то-пишатај нема ни једног услова из §. 20. поменутог закона.

Докле се оваква правила не пропишу; или: докле се поступак за грађанске спорове код општинских судова не прошири на савременој потреби, — по моме схватању, — једно-образност у саставу пресуда код општинских судова не да се ни замислити, па за то пре тога, и не би требало излазити из онога законског оквира који сада предстаљава разумљиву простоту и кратку администрацију за извиђање и суђење спорова код општинских судова.

Ово је моје мишљење, а уредништво „Полицијског Гласника", коме је ова расправа и намењена, молим, да и ово по овој ствари своје мишљење дати изволи, за што му у напред, моју и мојих другова, благодарност изјављујем.

Ми се радо одмах одазивамо овој молби, но морамо изјавити то, да се не слажемо са овим следштетом, но се потпуно слажемо са мишљењем судије приостепеног суда, који налази, да и пресуде општ судова, морају имати своју форму опакову, какову захтева прото §. 305. грађ. судског поступа; ово наше мишљење изјавили смо толико пута прако нашег листа, а то се очито види и из формулара, које износимо у листу под овом рубриком.

Даље у пресуди општ. суда, као и у пресудама државних судова, мора бити она нета тачност, која се тражи и за пресуде државних судова.

За оваково мишљење руководе нас:

Надлежност и поступак општ. суд ва изложен је у I глави грађ. судског поступка. По §. 13. пет. поступка општинским судови су дужни „свакој својој пресуди завести у протокол суђења" Овај протокол суђења има своју форму која је прописана од стране г. Министра, и то потпуно онаку, какву захтева §. 305. У исти протокол уводи се име и презиме тужиоца, туженог, основ тражбе, доказа итд. У ову протокол а под нарочитом рубриком, води се и реч парничних страна, даље формална беленка оваква нета као и под државних судова, само што се то води просто, по §. 13. грађ. пост. А раде ли овако општ. судови? Ми изјављујемо, да се то чини врло ретко у ком општ. суду, или готово ређи никако. И онда што је друго остало, но да се прецизно захтева она форма у §. 305. Даиле према свему овоме, судија приостепеног суда у праву је, што се у својим примедбама наслања на §. 2. грађ. поступка. Поред онога и §. 13. грађ. поступка и ако се њиме нарочито просто суђење говори се о пресуди и њеном издавању парничарима.

АМИН

Слика из планинског Далмације

Написао **С. Матавуљ**

(наставак)

Те последње речи упутио је Мијајлу Љубићу, кнезу крупском, младу, питому човеку, који је гледао и слушао Шиљчину са разјапљеним устима. И сви остали не чуђаху се толико поводу и разлозима Николиним, колико начину његовом, јер беше започео као да ће се потући с калуђерима, па је све нине слушао гласе и на послетку завршио благо, готово жељезно! Нико пак не посумња, да је Николин прст у тој работи, јер се знало поудавно, да се он одавно отказао „дејствителног" учествовања у крађама; могуће је само, да је што знао, ник нагађао ко су донови, те се надао „јабуци" од њихове стране!, Та се мисао свима наметну, а пошто су његови разлози били по вољи присутнима, то се чу одобравање. Серавим и Јустим насмејаше се; очевидно беше им мило, што и безбожни Шиљчина верује да је „убетан" велики амин. Шиљчина који прича, да је „душа пуша", да се Бог не пача у људске работе!...

— Е, на збиља, духовници, овај... започе капетан Љубић... овај, не би згорег било, да се то преметне тамо до друге, треће недеље поста, да се клетва огласи!...

Игуман даде знак Антиму, да не говори даље, јер се Антим беше подбочио и грисао бркове, као да ће кадикатн на Шиљчину. Игуман изиђе из стола и огласи:

— На добро! Ако до неселе крнџи не учине што треба, онда ће се тога дана, после свете летургије, држати велики амин! Разгласите то, а сад идите у миру божјем!

Беше почела киша. Сељаци се растурише по пространим приземним двориштима, где ће их изнесене на продају ракије. Обредише се с ногу готово сви, па се поседиле у малим гомилама и попадиле из торба пукурузни хлеб, сир, скоруп и луказ. Звоно огласи калуђерски ручак, на који беху позвати главари и Зелић. Ђаци завалчаше подрум и отидоше. Тиха киша претвори се у силан пљусак. По сељачкој навици, сви су лагано жвакали, и, као да је киша необична појава, посматрали су је пажљиво, ћутке. За цело време ручка, ако је пала која реч нуђења, или ако је ко заискао да му се дода вода. Тек када затутњише кораци по горњем ходнику, као најдоше на трпезарије калуђери и њихови гости, онда доле настаде жагор. Познато је, како планинци вичу и кад мисле да најтише говоре, али кроз сву ову грлатих гласова одликовао се громки глас Николе Шиљчине. Људи су причали разне доживљаје за време зимског самовања, — махом обичне познатне домаће догађаје; женске опет споје јаде и невоље. Мало по мало, гомилице ближе Шиљчини, прекидоше разговоре и почеше слушати њега. Говорио је о аминима, малим и великим, које је запамтио, па, најзад стаде причати догађај са удовицом Маријом Веселиновићком. Догађај тај, у свима потанкостима, познат је био свима око Николе, а ипак га слушају са највећом пажњом. Он је с напором одбијао димове из дубоке луле избијене „зеленком*") и овако приповедао:

— Било је то, брате мој, баш оне године, кад ме пустише из тамнице. Дођох кући три дана пред Ђурђев дан; наши већ одавно беху у планини. За остадох у кући два дана, и трећег зоре, лицем на Свеца, упутих се и ја у планину, кад, код Крвавог Грабља, срећох се на нашим Јованом, који мјаше одозго, гологлав. Видим да је неконе било судњи дан, те, пре него што се и поздравих с човеком, питам га: Шта то би, Јованда? Ко то заглави? Он ме и не позна де на први мах, те пошто се нашчуди и изкуби са мном, вели: „Погибе наш Васо! Нађосмо га синоћ мртва у једној расечини, далеко од надалеч стана три пушкомета! Упљели га јачани, запта! Али како им дође у клопку, он, онако лукав и опрезан, Бог ти га знао! Елем, идем сад Марији његовој, да јој јавим, јер она оне године није нила горе: па ју сиђи к манастиру, да јавим и доле". Мени се ражали, јер сам с Васом живео као са рођеним братом, те се пратим с Јованом...

— Јесте доста војевали заједно! додаде неки врњачан Николин.

— Јесте ли, стрико, крали заједно? запита неки младић.

— Јесмо, вала, синовче, и доста стоке одавали и доста сокова појели, Бог да га прости! одговори Никола поносито... Елем, ја шго ја, Васа сахранисмо и ожалисмо. Пошто поделисмо смок и сиђосмо с планине, не прође ни недеља дана, а лупежи похараше Васову удовицу. Одавише јој готово сву стоку и одиеше из куће тоне и оружје Васово! Скочисмо сви за трагоницма, пођи смо до Зрмање, по свим крајевима Буковице, али нигде ништа! Онда ми сви намолисмо покојнога игумана Генадија, да удари велики амин. И он га удари, а сутра дан умре на пречац... — Шиљчина стаде разгледати око себе, па видевши, вала, некога од ближе родбине уклетога, одмаху руком и настави! Умре напрасно човек, па за недељу дана двоје му деце, па и жена, која на смрти каза, да јој је муж похарао Марију! Да Бог чатина!...

Кнша беше престала. Мијат Зелић, капетани и пристали сиђоше са горњег докатта. Мијат се опрости са главарима, који

*) Дуван који планинци сеју. П.

поседање са својима по доксату; онда страиц скиде шољу и викну: „Због ом народе! Ја се надам у Бога и у Богородицу, да ће се ови људи покајати, да им се куће искоса! Ја, вала, то не желим! Због ом!...“

Голубићки капетан Таше Драгићевић узе понављати целоме збору што беше чуо од Мијата.

— Надао се човек соку!“) Како и неће, молим те! Обећао човек двадесет талира, овца, и мех ракије. И збиља, нели Мијат, једне ноћи спавао сам на гумну и биш заспао, кад ме неко зовну и рече: „Хајде за мном до дуга, да чујеш поруку, због твоје ствари!“ Беше ноћ без месечине, а видех високи човека, огрнута хаљетком са дугачком пушком о рамену. Гласе му непознадох, јер беше стаиио камичак у уста. Пошао је преда мном лагано, лагано, не осврћући се, на кад уђе у луг, викну ми да станем. И рече ми: „Сопћину што нудиш прима се! Зато сутра, у ово доба ноћи, ноћи преком путем на Билишланима и понеси што си обећао! Можеш поћи и самодруги, а устави се, где нађеш на клади испечену на сред пута“. — „Добро, рекох: Ама ти си сокодржица а не сок, па зашто се кријеш“? — „Вала, ја сам и сок и сокодржица“, одговори непознати и назва ми лаку ноћ! Шта ћу нели Мијат; другу ноћ, око поноћи, узмем синовца и натоварим га ракијом; најобулет ослаберевем и поведем, а у замотуљку у руци дукат талире. Ишли смо, ишли, све до Билишланске међе, а нигде нити кладе, нити каквог другог хабера! Онда се у расиатом вратисмо кући. И од онеа виканка слаза на трагу! Ја, је ли то икад било?! заврши капетан крстећи се.

Сви се стадоше крстити уз узвике: „Е, јест чудо! Е јест за приповест! Е, тога није било од кад је Буковице! Од куд је сокодржица и сок један човек?! Како то да га Мијат најпре не закуне?! Е, јест брука и срамота да се човек тако вара!...

— Шта велиш на то, Никола? викну капетан Љубић.

Шиљчина одмахну главом:

— Вала, капетане, да сам знао,је све то тако, већ би на те поганово пао велики амин, јер се не би заузимао за њих! А довијам се шта је! Завели човека на Билишланима, како ће лакше заметнути траг тамо негде ка босанској граници! И шта ће сад рећи Котари, Промина и метаље врапиие, кад чују да се у Буковици почело варати о сопћини! О, убио их Бог, Брука!

Сви заграјање давајући маха гњеву због прекидања некоких обичаја, ани граја од једном утоли. Два ћака отворише тешка врата подрумска и уђоше.

Све ућута. Женске оборише очи, људи повлачаху последима, као да се очекује нешто необично.

А очекује се, ко ће први поручити шиље за своју гомилу. Јер у Буковици се не пије уз јело, ни појединце, ни на оброке, него кад се пије, то се ради у гомили, било ревеком, било да један части. Вино дели једном чашом онај, који у томе има неке вештине и кога зову „дедибаша“. Обично кад цринари тако поседају, зна се напред, ко ће бити у свакој гомили дедибаша, и коме припада нрва здравица.

Први прогонори капетан Мијаило Љубић. Он одиже обрве и као да одговара на нечије питање, рећи ће: „Па хоћемо, вала, опасити грло! Повлаче су. Хајде, Симате, преброј нас и поручи по квартуч на главу!

Симат, зборито, прикладно момче, устаде, па, чешкајући се једном руком, пресом друге руке стаде бројати своју дружину. Онда отиде у подрум и донесе кабао вина и чашу, која је пливала на њему, па то стави пред неког старијега човека.

(Свршиће се).

ИЗ МОЈЕ БЕЛЕЖНИЦЕ

Б. К. М.

I. Casus belli

Био сам неким послом у свињачком крају па сам се враћао отуд преко „Зеленога венца“ за Терлајце.

Небо се натуштало. Ретке капи кише заиадају.

Заклоњен зимзелом журио сам да избегнем испред невоље, која тек што није отпочела. Али ниесам могао намаћи

*) Вили у Вукову Речнику речи: сок, сокодржица и сопћина! П.

Просу се густа киша. Изгледало је, као да је пао облак на земљу па из себе цеди воду. Од киших млазева не видим даље од десет корачаја.

Ту зимзел не помаже.

На зеленом венцу склоиим се испод стреје, на самоме ћошку, где беше једна пекарница.

Преда мном на десетину корачаја испод једнога багрена склонише се две женске. Једна од тридесетиие година, друга млада, једва од шеснаест. Познајем да су служавке.

— А што ти не дођеш кад си обрекла? каже она старија оној млађој. — Овамо места нема лако. Кајаћеш се..... Кажем ти да ја никад не бих излазила отуд само да се није тај случај десио.

— Не пуштају ме моја, одговара млађа.

— Како не пуштају? А јеси ли ти тражила да те отпусте? пита прва.

— Па да шта? Неколико пути говорила сам им, али они неће да чују, одговара друга.

— А ти иди у полицију на тужи.

— Не могу. Казала сам ја то господи, а она ми нели да у том случају неће добити свој новац који ми они чувају. Одреће ме, вели, да га имам код њих.

— Е где ти, молим те! реће ће старија. Та господа кад хоће млађега да отпусте из службе узме то одмах, а млађи кад хоће од њих да излаже они му не дају. При том онсова нешто рукно.

— А тебе господар не да да изађеш? продужи питати млађу.

— Не. По господину лако би. Он је врло добар. Он каже господи да ме отпусти. Али она неће.... одговара ова.

— Знаш шта? каже старија. Ја ћу те научити шта да учиниш на ће те пустити.

Онда поче грохотом да се смеје.

— О пустићете за цело.

— Кажи господи да зато хоћеш да изађеш од њих што те је господар дирао. Хи, Хи, Хи.

Млађа је гледала разрогаченим очима!

— А је ли ми тамо сигурно место? запита она.

— Чим дођеш, одговори јој старија.

После ноћење обадве да се кикоћу...

Мало касније кина умину. Оне се разиђоше. Старија отиде ка Доминој улици а млађа на Терлајце.

Ражалу! поника старија младу кад се боју разиђе. Ова опет дође к њој. Разговорише још нешто што ја нисам могао чути на свака оде на своју страну.

Пођем и ја мојим путем. Идем и мислим о ономе што сам чуо.

— Боже, у чијој ли ће руци ова одуја пореметити мир и спокојство? О да ситног узрока и не зна како крупних последица може имати!

* * *

После онога на 4—5 дана, једне недеље, позвао сам био на ручак вод мога пријатеља X.

То је био красан човек. Имао је жену која је била још млађа од њега. Још нема ни година дана како су се венчали. Обоје предусретљиви, мили, лепи и весели. По вас дуги дан беретају и шале се, као да им је први-медени месец. Врло често били смо у друштвима и на забавама заједно. Милина је била бити у њиховоме друштву. Она међусобна љубав њихова загревала је и друге, и свако се осећао задовољан.

При пут тада отпиће сам му у кућу.

Кад сам дошао, X. је радио нешто у своме кабинету. Госпођа ме прими срдачно и уведе у салон.

— X. је, вели, у своме кабинету, рали. Изволите ви сести а ја идем да му јавим.

Мало час дође X.

— О здраво! Извини ме, ја сам се зарадио нешто. Журио сам да довршим, па иначе не доврших. Остаде ми за мало.... Па како? Има ли шта ново? Ја данас нисам ни излазио у варош па и не знам има ли каквих новости.

— Нема, одговорим ја.

— Седи, рече ми X. А шта је са твојом ствари? Ти ме разумеш? Мислим на твоју женидбу,... Но, ту би ти имао још што рећи.

— Море каква женидба? приметим ја. Није та ствар тако озбиљна као што ти мислиш. Не мислим ја још да се женим...

— И врло добро мислиш, рече X. Али о томе ћемо већ више говорити. Него молим те, извини ме, да ја за неколико тренутака довршим мој посао, а ти већ нађи овде су чим ћеш се дотле забављати. Одмах ћу доћи.

— X. оде у свој кабинет.

Паде ми у очи, да мој пријатељ није ни једну реч проговорио са женом. То није био њихов обичај.

— Шта ће то значити? мислио сам. Да не будем ја дошао у незгодан час? Та знате: „где је ватре мора бити и дима.“

Тек ја размишљам о томе, а жена мога пријатеља дође и седе до мене.

— Ах, господине, рече; ви сте његов пријатељ. Ви сте сигурно приметили да је између нас нешто станье. Неће да пријем од вас. Казаће вам све....

Извади малу намирисану мараму и обриса очи.

Погледнем — суза.

Охо!

— Молим, молим, рекнем ја.

— Помислите, продужи госпођа крој плач, да он заборавља на своје достојанство, на своју част, на свој образ! Блудници једној најављује љубав.... Ћу противставља мени... Ах, то ниједан опростити не могу.... Зар то није брука? На зид и даље да живим са њим заједно? О не!

Чекала сам да дође данашњи дан. Знала сам да ће нам ви доћи у госте, на хоћу пред вама да пречистим рачуне са њим. Ви сте и његов и мој пријатељ, па хоћу да будете ви сведок зашто напуштам ону кућу, у којој сам толико срећних дана провела.... О ја малоумна! Веровала сам му да ме љуби, а он ме само варао.... Нека га буде срам....

— Ама о коме говорите ви то? питао сам ја.

— О коме? нели она. О њему, о моме драгоме мужићу, а да о коме ба другом?

— Да то не буде каква обмана госпођо? приметим јој.

— О само да је, прихвати госпођа. Али чућете већ. Казаће му девојка све у очи. О, удесиће ја све то тако, да ће он доиста бити посрамљен, ако има образа...

Али, молим вас, ћутите, ево њега....

X. уђе.

— Тако, говорио је још с врата. Сад је готово. А сад, драги мој, хајдемо на главни посао. Сто је већ постављен....

Одемо у трапезарију.

У трапезарији приметим једну женску, која ми се учини позната, али нисам се могао одмах сетити откуда је познајем...

Мој пријатељ и његова жена ћутеше.... Положај у којем сам се налазио био је врло незгодан.

Случајно ми паде на ум оно, што сам пре неки дан чуо на Зеленом Венцу. И баш у добро час.

Погледам боље ону девојку. — Она!

Баш зацело она млађа од оне две што су испод багрема разговарале.

Ха, помислим. Сад ми је све јасно. Овде је, дакле, приметьен савет, што га је она јесинда ономад дала, то је сигурна ствар...

Поседасмо за сто. Девојка изађе из трапезарије.

— Хоћете ли ви допустити госпођо, обратим се ја жени мога пријатеља, да вам постављам неколико питања? Ствар је од интереса и свима ће добро доћи.

— Изволите.

— Ова девојка што је сад била овде, то је ваша служавка?

— Јесте.

— Она од неког времена жели да изађе од вас али јој ви не дате?

— Истина је.

— Она има нешто свога новца код вас?

— Ње јој је Ракила?

— Ракила.

— Она вам је казала да јој је X. љубав најавио?

— Да она, одговори госпођа. Али откуда ви све то знате?

— Казаћу вам, рекнем ја.

И онда им испричам све што сам пре неки дан чуо на Зеленом Венцу.

— Ха, то је рђава услуга господине, рече ми жена мога пријатеља. Не дам се ја тиме заварати.

— Молим, госпођо, ја не варам. Одкуда бих могао ја све то знати?

— О то је врло лако, рече она. Знам ја то већ....

Онда ћете ми дозволити да вас ја на један полицијски начин уверим о истинитости мојега казивања.

Баш као поручена тада уђе у трапезарију девојка.

— Је ли ти, девојко, обратим се ја њој строго. Ономад, кад је била она велика киша, куда си ти ишла преко Зеленога Венца?

Девојка се промели на одговори:

— Код моје тетке.

— А која је била она женска што је за време кише стојала са тобом испод багрема код оне пекарнице на ћошку, на Зеленом венцу? питам је ја даље.

Она ме погледа разрогачених очију. Као да јој пређе преко лица привидло.

— Једна.... Моја другарица,...

— Добро, добро, велим ја. Хајд сад да нам кажеш праву истину: чему, те је та твоја другарица учила онога дана: како ћете најбоље отпустити на службе одавде? Ја сам чуо све, немој лагати.

— Ниje ме учила ништа, одговори она збуњено,

— Јесте. Ја сам био под стрехом код пекарнице и чуо сам све, иначе ћу те сад одмах послати у затвор, подвикнуо сам.

Ракила ћути.

— Говори, иначе ћу сад звати жандарма, поновим. При том устанем и дођем до прозора који гледа на улицу, као да ћемо жандарма.

— Молим господине, немојте звати. Казаћу све, рече девојка.

И онда узе своју кецељу, мету је на очи као да брише сузе, на крој плач исприча све. Све како је било.

Мој пријатељ X. зинуо од чуда.

Његова госпођа гледа час у девојку, час у свога мужа, час у мене...

Кад девојка сврши исповест, госпођа уздахну дубоко.

— Ах, невваљалце једна! рече. Сад ћу ти дати све што је твоје, па се с места торњај без трага.

— Хвала вам сердачно, окрете се мени. Ви сте нас сачували и од навесне бруке. При том много вас молим да ми опростите, ако сам се према вама у љутини послужила неодмереним изразима.

— А ти, драги мужићу, окрете се најзад мужу, немој се љутити што сам послушала на тебе. Да те не волим јако, неби ни желела да са само мој.

И пољуби га.

— А ништа, одговори овај, смејући се. Забележи ту љутњу на рачун, на други пут, када будеш имала разлога да се љутиш, немој се љутити, већ ми отпиши с рачуна.

И онда настаде општи смеј...

После тога ручак нам је, дакако, био пријатнији свима.

ДЕЦОУБИЦА

— ПО РУСКОМ —

„Утврђена истина, да мајке-дечоубице своје недело обично пошљашу, доказује јасно, да им је злочин урођен. Оне имају несолидну склоност проституцији и морају се с тога запосенати у заводима јавне проституткиња.“

„Да би се задао страх, морале би се, за поновљене случајеве, јавности пророчите казне, које нису ни би требало да буду онако страховите, како су их наши претни примењивали. Овакима би се женама могла, можда, полетрпети јавна; проневерити им одело, које би их познавало и забрањити им, за неке накнт и дравгоцености, за које, ако што је познато, гаје оне особиту наклоност.“

Ломброзо.

Било јој је осамнаест година и живела је код своје старе старамајке; родитељи јој беху одавно умрли; — више их се није могла ни сетити. Били су веома сиромашни и могли су животарити само уз помоћ доброчинних суседа; о пиџурењу, и луксузу у оните, није, разуме се, било ни разговора.

Она је била млада, здрава и ведна раденица, осим тога лепа и увек весела; њен јасан глас чуо се надалеко. На свима народним забавама, играњама и поселима она је била прва, —

њена слобода била је неограничена; јер није било ни мислити да би њена глува и готово слепа стара-мајка, — која је, у осталом, своју унуку нада све љубила и безгранично јој веровала, — могла чувати и пазити на сваком њеном кораку.

Али што старамајка није опажала, то је опазила родбина оног момка, кога је девојка љубила. Така сиротиња, разуме се, није била за њега, богаташа, чија се родитељи с места кострешше понуђеном праником. Пре него што је љубавница своју невољу и наслутила, био је њен драган већ ожењен.

Суза су јој сада текле без престанка; њено звонко певање заменио, њено лице постаде бледо и мрњаво, њени су јади били неописани; али се она није тужила. Зли су језици шапутали, да се она, поред свега јада и невоље, све више и више шири.

*

Протекоше месеци. Девојка се неко време није виђала. Најзад се опет појави. Њен болешљив изглед, њена слабост и немоћавелост падаху и нехотице у очи. „Назебла сам, па сам била болесна", одговараја је на питања добродушних суседака. Веровало јој се није...

*

...Пред њеном кућом стоји радозналa гомила. Полицијски чиновници су унутра. Оборене главе, слабим гласом, да се једва чује, одговарала је девојка, да није истина, да је родила дете. На то излази пред њу бабица, дохвати је за руку и одведе је у собичак, где њена стара старамајка дежи на последњем часу. После неколико минута изувче бабица девојку; здере јој мараму с главе и објави категорички: „она је родила".

На много салетање и питање, где је дете, шапуће она најзад — тамо! и покаже оборене главе на двориште. Сви пођу за њом. Она показа на један угао у појати, под гомилом дрва. Копа се и нађе се — дешина.

У колиби леже сада две лешине: новорођено дете и баба, која није преживела срамоту своје унуке. Девојку воде у полицију. Свештеник иде за њом звиждећи и вичући. Мангупчад се баца блатом на њу.

*

У увелој, бледој жени на оптуженичкој клупи не може се више познати некадашња здрава и једра сеоска лепотица. Јецајући прича она свој доживљај и куне се, да се не може сетити, је ли дете било живо или мртво; — кад је себи дошла, било је мртво.

Присутни лекар изјави, да је дете живо рођено, да је било способно за живот. Узрок је његовој смрти било занемарење, оскудица у нези; дете је било без помоћи остављено самовољи судбине. У осталом, не одриче, да се мати лако могла назвати у бесвесном стању.

Поротници објавише, да је оптужена крива, што је прикрила своје мртворођено дете, и суд је осуди на месец дана затвора.

*

Године протекоше. Она је напустила село, и прешла у престоницу. Тамо је надничећи радила и рубље прала.

Живот у влажним и загушљивим подземним просторијама рђаво је утицао на њено здравље. Кад се непрестани, оштар кашаљ није могао више издржати, она оде лекару. Овај нађе, да болује од сухе болести и саветоваше јој да се у село врати. Кад се, дакле, лето ближило и кад су пољски радови чекали на многе радене руке, крете се и она кући.

Већ је била близу села; пред њом се назираша само још мала шумица, кроз коју је морала да прође, кад јој се придружи неки нашти сељак и отпоче са њом разговор.

Пошто није могла даље ићи, док се не одмори, седе у заводиницу под једном брезом. Сељак леже поред ње у траву. Разговараши су се и он јој је причао, шта се све у селу дешавало, откад она тамо није била. На једанпут је заграби. Она врисну и успротиви се... Али се слаба, болешљива жена није могла одбранити од јапот, полупијаног човека...

— Ја ћу те тужити! — рече она плачући.

— Само пробај! А ко ће теби веровати? Та познају те добро. Сви памте још сасвим лепо, како је твоје дете нађено. Не заборави, да су се на тебе блатом бацали!

Она је ћутала и нико није сазнао, шта јој је учињено...

*

После неког времена она на једанпут са ужасом опази, да је опет трудна. Познавала је одлике овога стања и због тога одевене на седа опет у варош.

Тек што је тамо пристала, морала је саломљена и изнемогла у болници. После недеље дана могла је опет да устане, али пошто је била врло услужна и скромна, задржане је у болници да пере и чисти. Радила је све до пред сам порођај, напрезала се и сувише, те је морала опет у постељу.

Пошто је добила дете, устаде опет. И сад јој рекоше: „Већ смо имала дете, задржали смо те; али нам сад не требаш, дете би узнемиравало болеснике. Или га дај коме или напусти с њиме овај дом.

И сад је бедна, болесна жена, којој је јектика на лицу била исписана, са својим гладним дететом на руци опет остала без крова. Какав је она посао могла сада да прими? И ко би је се са дететом прихватио? Пробала је код једне познанице, да стуни као прала.

— Подај дете гдегод, па онда дођи! добила је као одговор.

Најзад га је хтела дати на неговање једној сељанки, али је ова тражила дванаест динара за први месец унапред. Разуме се, да би она онда једва шта више требала и плаћати; јер код оних хранитеља, по правилу, деца не живе дуго... Ама где да нађе и тих дванаест динара? У дому за находчад тражили су јој чак сто динара унапред. Тамо би можда могла да стуни као дојиља, али и то није пошло — млеко јој је усахнуло.

Са јада и бриге попи она и ону последњу пару, што је још имала. На је онда корачала као пан себе напред, — куда, није ни сама знала...

Најзад јој паде на памет, да тамо далеко, у једном сиротињском предграђу, станује нека њена познаница, која би је могла бар посаветовати. Кад је тамо стигла, не затече никога од куће.

Сад је ишла речном обалом; ветар је дувао преко њеног танко, бедно одело; кашаљ је готово загушио а гладно је дете пиштало...

У томе је назад споходе бес, и са речима; „На пропадни, бедни црве!" баци дете у воду...

Најзад лешину и преступница би ухапшена.

Може ли се и замислити, да се оптуженој веровало, кад је тврдила, да јој је дете случајно пало у воду? Нашло се чак и сведока, који су видели, како је бацила дете у воду.

Њене укочене, грозничаво жаварене очи, њена искривљена уста, модре усне, јектичаво, упорно лице, промукло глас и утврђена истина, да је при хапшењу била пијана, најзад још и њена проћазост, за коју се такође сазнало, — све је говорило противу ње. О олакшавним околностима није могло бити говора.

— Живо дете бацити у воду! Сиротог, живог црњића!...

Сви су били огорчени, — она је морала на робију!...

Та то је била двогубла преступница!... Ту је злочин у повраћу!...

*

Е, па да ли је сад, према Ломброзом мишљењу, оправдано: ово упрошћено, бедно створење, које је у селу вазда посило само просту катушку сушу и лошу пушену мараму; који нису варошки није ништа боље имало; чији је једини накит био низ стаклених мерџана, који је њезин драган за срок купио и њојзи поклонио, — увртити међу проституткe и осудити на казну, какву Ломброзо препоручује?

Ј. Угр.

САМОУБИЦЕ

(Guy de Maupassant)

с француског од — Ј —

Мало који дан прође а да не читамо у којим новинама разне и сличне следеће догађаје:

„Ноћу између среде и четвртка становници куће бр. 40 у улици ..... узнемирени су са дна једно за другим пуцња? Звук је долазио од одељења у ком је М. Х. становао. Врата су отворена и кирајџију нађоше окупана у својој крви држећи још револвер, са којим се убио.

„М. Х. имађаше око 50 година, уживаше дене и часне дохотке и имађаше све, што треба, на да човек буде срећан. Не зна се потпуно узрок његовог несрећног свршетка."

Какве дубоке жалости, какве увреде срца, скривена очајања, какве ране без пребола доведу до самоубиства оне људе, који су срећни? Тражи се, уобразила се љубавна драма, подозрева се на губитак у новцу и како се никад ништа тачно не открије, све се завршн са речју „тајна".

Дошао нам је до руку писмо нађено на столу једног од ових „самоубица без узрока," писано последње ноћи, пред напуњеног револвера. Ми га читамо са интересовањем и пажњом. Оно не открива никакву од великих несрећа, које се редовно траже после оних очајних догађаја, али оно показује загону последицу ситних тајних живота, кобан затајан растрој једног усамљеног бића, поме су све саљарије изазеле и даје разлог овим трагичним свршецима, који ће разлог они, што су осетљиви и нервозни, сами разумети.

Ево тог писма:

„Поноћ је. Чим свршим ово писмо убићу се. Зашто? Потрудићу се да то кажем. не за оне који ће читати оне редове, но за ме самога да бих нојачао моју решеност и слабу смелост да бих се унео у нужност овог несрећног чина, који се не да одлагати.

Рођен сам и одневзоја од простих родитеља, који верују у све. И ја верујах као они.

Моја саљарија трајаше дуго. И последњи дронци сад ће се сами поценати.

Неколико година већ прошли кроз ме једна чудноната појава. Ма шта било у животу, што ми некад свеглашне као зора, све ми је сад бледо. Све ми изгледа пред очи као неизмерна празднозвност, па и прави разлог љубави обљутавно ми је и саму појетску нежност.

Ми смо вечне играчке глупих уобразиља и прекора, и ужинамо што их једнако понављамо.

Спарећи већ ја се ређих да узмем учешћа у ужасној тајанствености ствари, у бескорисном напрезању, у сујетном очекивању, кад ми овог вечера и по вечери једна нова светлост показа све као ништавило.

Пређе ја бејах весео. Све ме очараваше: жене које прођоше, изглед улица, место где станових, па се интересовах и за број мог одела. Али се понављање тих нијанза срџи и срце ми се испуни умором од досаде — као глумцу који свако вече у једно исто позориште улази.

Сваки дан у један исти час ја се дижем од пре 30 година, и у једној истој гостионици опет пре 30 година једем у исте сахате и на истих судова, које ми само разни служитељи доносе.

Покушао сам да путујем. Усамљеност, која се трпи у непознатим местима, поплаши ме. Ја сам се осећао тако сам и тако мали, да се одмах вратих и уватих пут кући.

Али и неизменљива закономија мог памећтаја, који је пре 30 година на истом месту, похабаност хотела које сам запамтио као нове, задај мог стана ,јер свака кућа с временом узима нарочити мирис' задавала су ми свако вече гадну одвратност и стана и тужну ноћ да овако живим.

Све се непрестано и жалосно понавља. Једнако и на исти начин, долазећи кући, ја отварам браву, где и увек наљазим машине, први поглед по мојој соби, кад се фосфор запали, истакну ми жудњу, да скочим кроз прозор, да тако свршим и да се отресем ове монотонију, коју никад не остављамо.

Сваки дан, брајући се, осетим, неутоливу жељу да се закољем; и моје лице, унет исто, кад га поново видим у огледалу са сапуном на образу, наше пута ме жалосно расплаче.

Ја не умем више да се нађем пред људима које некад са задовољством сретах, или што их знам, или што знам шта ће ми рећи и шта ћу им одговорити, или што сам уочио њихове укалупљене мисли и тегобу њиховог разлагања. Свакога је мозак као циркус, где се вечно обрће какво јадно и уапшено кукусе. Ма каква била наша напрезања, наша гумарења, наша одушевљења граница је свему блиска и заокружена непрекидношћу, непредвиђеним испустом и без уласа у незнаност. Треба се мотати, мотати увек са истим идејама, истом забавом, истом шалом, истим напицама, истим убеђењима, истом заситношћу.

Магла овог вечера беше страховита. Она застре булевар и гасне тамне зламне изгледаху као снеће, које се само пуше. Један терет, тежа но обичан, обеси ми се о врат. Ја га вероватно, рђаво свршх.

Да, добро је нарећи све у животу. Оно задахљује вештину, оно креће љубавне жеље у младих људи, жеље идеје у мислилаца, оно запоси радошћу да се живи за сваког и ако допушта да се много једе (то је јоп највећа срећа). Рђав стомак води двоумици — скептицизму, неверовању, ствара ружне снове и жеље за смрћу. Ја сам то врло често примећно. И не бих се можда убио кад бих ову вечеру добро сварио.

(Свршиће се).

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског **Јефта Угринић**. 35

У овај мах је Пољељка свлачила малога брата, који је целога дана био кењкав, да га метну у постељу. Очекујући да му се пресвуче кошуљица, коју је требало ноћу опрати, дечко је седео на столици ћутећи, са озбиљним изразом, усправно и непомично, са опруженим ножицама упареди, чврсто једну уз другу стиснутим, петама окренутим на видик, а претима раздвојеним. Он је слушао, шта је мамица говорила са сестрицом напућивши усне, разрогачивши очи и не мичући се, једном речи баш онако, као што обично треба да седе сви паметни дечаци, кад их свлаче за спаваље. Од њега још мања девојчица, у правим ритама, стојала је уза астор и чекала, да и њу дође ред. Врата за степенице су била отворена, да би се колико толико одбранило од облака дуванскога дима, који су продирали из суседних одаја и сваки су час нагонили бедну јетчевавину на дуг и тежак кашаљ.

Катарина Ивановна као да је ове недеље још јаче ослабила, а пређни колутови на њеним образима горели су још јасније него пређе.

— Та нећеш веровати, ти не можеш себи ни да представиш, Пољељка, — говорила је она ходајући по соби, — како смо ми весело и срећно живили у њој код татиње, и како ме је овај пијаница упропастио и сва нас упропастиће! Тата је био цивилни пуковник и готово већ у губернатор; требао је само да учини још један корак, јер су сви њему трчали и говорили: „Ми вас већ тако и тако сматрамо, Иване Михаиловићу, за сиога губернатора." Кад сам ја... К-хе! Кад сам ја... К-хе, К-хе, К-хе... о, прошли животе! узвикну она, искашљујући се и дохвативши се за груди: — кад сам ја... ах, кад ме је на последњем балу... код предводитеља... видела књегиња Безземељића, — која ме је дошаље благословила, кад сам пошла за твојега тату, Пољо, — одмах запитала: „Да није то она мила девојчица, што је са шалом играла на крају школске године?"... Ту руку треба ушити: ево узми иглу, па одмах прекрпи, како сам те учила, а сутра... К-хе!.. сутра... К-хе, К-хе К-хе! горе ће јоп исцепати! викну она, једна дивљина!... — Онда још тек што беше дошао на Петрограда камер-јункер кнез Шчетољски... одиграо са мном мазурку а сутра-дан је хтео да дође да ме испроси; али сам ја сама заблагодарила најлепшим изразима и рекла, да моје срце одавно припада другоме. А тај други је био тој отац, Пољо, татиња се страшно љутио...

...Је ли вода спремна? Дела, дај кошуљицу; а чаранице?... Лидо, окрете се она малој кћери, ти већ већ тако без кошуљице оне ноћи спавати;*како знаш... и чаранице остави на страну... Да се, заједно опере. Што тај одрпанко не долази, пијаница једна! Кошуљу је, откад је само носи, начинио као какву отрачу, и сву је поцепао... Сад бих све заједно опрала, да се но мучим две ноћи узастопце! О Боже!.. К-хе, кхе, к-хе, к-хе! Опет!...

...Шта је то? узвикну она, погледавши на свегину у предсобљу и на људе, који се прогураваху у њену собу с неким теретом. — Шта је то? Шта то носе?... Господе Боже!

— Где да га спустимо? питао је полицајац, осврћући се унаоколо, кад су већ довукли у собу окрављеног и онесвешћеног Мармеладова.

— На диван! Положите га управо на диван, главу ево овамо, оказивао је Раскољников.

— Прегазили га на улици! Пијаница! викну неко из предсобља.

Катарина Ивановна стајала је сва бледа и тешко је дисала. Деца се препадошла. Мала Лидочка вриснула, притрчала Пољељки, обухватила је и задрхтала целим телом.

Пошто је намесник Мармеладова, Раскољникова пријатељ Катарини Ивановној:

— За Бога, умирите се, не плашите се! рече јој живо — предајно је преко улице, па су га кола прегазила, не узнемиравајте се, осветићете се, ја сам наредио да га одамо доцкесу... ја сам већ довољно взяо, сећате ли се... Он ће се осветити, ја ћу платити!

— Добро је, дакле, што је тражио! узвикну одједном Катарина Ивановна и баци се на мужа.

Раскољников је брзо увидео, да она није била од оних жена, које одмах падају у несвест. У трен ока пође се јастуче под главом несрећником, на које још нико није ни помишљао; Катарина Ивановна га отпоче скључити и разгледати; сва се предаде страху и није губила присебност. Заборављајући на саму себе, грнала је своје уздрхтале усне и угушивала крике, који јој се у мало не отеше из груди.

Раскољников међутим наговори некога да отрчи по доктора. Као што се казивало, доктор је становао преко пута.

— Пошао сам по доктора, понављао је он Катарини Ивановној: — не брините се, ја ћу платити. Зар нема воде?... и дајте салвету, убрус или тако што год, само брзо; још се не зна како је рањен... Рањен је, али није убијен, будите уверени... Да видимо, шта ће доктор рећи!

Катарина Ивановна притрча прозору; онамо у углу стајала је на прозаљеној столици велика земљана чинија с водом, спремљена за ноћне прање дечијега и мужевљега рубља.

Катарина је Ивановна обавлала то ноћно прање сама, својеручно, најрадје дизајут недељно, а по кадшто и чешће, јер су дошли дотле, да пресађање готово већ ништа нису узимали, и било је у свакога члана породице само по један веземаљар. А Катарина Ивановна није могла да трпи нечистоћу и више је волела мучити се ноћу и напрезати се, док сви спавају, да би стигла јутром просушити мокро рубље на затегнутом ужету и дати га чисто, него да гледа прљавштину у кући.

Ова дохвати чинију, да би је донела на захтев Раскољникољев, али у мало не паде с ном заједно. Ну дотле је овоме пошло за руком да њој убрус. Он га наклони водом и стаде мити окрвављено лице Мармеладову. Катарина је Ивановна стајала поред њега једва и с муком дизајући и држећи се рукама за прса.

И њој је самој била потребна помоћ.

Раскољникову се стаде чинити, да је, може бити, погрешно, што је казао да се прегажени пренесе овамо.

Полицајац је таноље стајао у неодлучности.

— Пошла! викну Катарина Ивановна, — трчи Сонја, брзо. Ако је не застанеш код куће, сведно, кажи, да су она прегазили коња и да одмах дође овамо... чим се врати. Брзо, Пошла! На, огрни се марамом.

— Трци, сто мозее брзе! викну наједанпут мали дечак са столице и, ревајући то, паде опет у пређашње бутање, седећи право на столици, разгрћући очице и заузевши у свему свој пређашњи подожај.

Међутим се соба напунила тако, да јабука не би могла пасти на земљу. Полицајци су изашли опет на степенице, осим једнога, који је још мало остао и трудио се да истера свегнину, нагрнулу са степеница, опет напоље. Али зато су на унутрашњих соба покупали готово сви обитавајући г-ђе Липевехзел, и с почетка су се само тискали на вратима, али затим се гомилама натрпале у саму собу.

Катарина Ивановна дође најзад себе од гнева:

— Пустите га бар да на миру умре! подвикну она целој гомили: — као да сте овде нашли на представу какву! На још са цигарама!... К-хе, к-хе, к-хе!... Уђите још и с капом на глави!... И један је одиста под шеширом... Напосе! Имајте уважења бар према мртвом телу!

Капаљ је загушивао, али је претња помогла. Катарине су се Ивановне очевидно чак и побојавали; обитавајући се један за другим проглуше до врата са оним чудноватим унутрашњим осећајем задовољства, које се свагда опази, чак и код најближих људи, при изненадној несрећи њихових ближњих, и којега није лишен ни један човек, без изузетка, не гледећи чак ни на најискреније осећање сажаљења и учешћа.

Иза врата, зачули су се, у осталом, гласови о болници и да овде није ред узнемиравати никога за бадава.

— Умрети није ред! цикну Катарина Ивановна, и већ потрча да отвори врата и да на њих сручи све громове своје; али се на прагу сударн са самом г-ђом Липевехзел, која тек што је чула о несрећи, па потрчала да наспоставн ред. Била је то веома будаласта, завидљива и неваспитана Немица.

— Ах, Бог мој! пљесну она рукама: а вам муж пијан као изгазно. У болница с њим! Ја газдарица!

— Амалија Лудвиговна! Молим вас размислите о ономе што говорите, отпоче поносито Катарина Ивановна (са газдарицом је она увек говорила високим тоном, да би ова, разумела своје место', па чак ни сад није могла да ускрати себи то задовољство, Амалија Лудвиговна...

— Ја вам казао један-аз-увек, да ви никад није смео говорно мене Амаљ Лудвиговна; ја сам Амаљ-Иван!

— Ви ниете Амаљ-Иван, него Амалија Лудвиговна, и што ја не сиадам међу ваше подле ласкавце, као господин Лебезјатњиков, који се сад смеје ова врата (за врата се одиста зачу смех и ушик: „дохватиле се!"), то ћу увек и називати Амалијом Лудвиговном, ма да никако не могу да разумем, зашто вам се таква налив не допада. Ви видите и сами, шта се догодило са Семјоном Захаровићем; он умре. Молим вас да одмах затворите ова врата и да не пуштате овамо никога. Допустите бар да се умре мирно! Иначе ће, уверавам вас, сутра о вашем поступку знати и сам генерал-губернатор. Кнез ме је познавао још девојком и рало се добро сећа Семјона Захаровића, коме је много пута чинио добро. Сама је познато, да је Семјон Захарович имао много пријатеља и покровитеља, које је сам напустио из племените гордости, осећајући своју несрећну слабост, али сад (она показа на Раскољникова) — нам помаже један великодушан, млад човек, који располаже средствима и везама, и којега је Семјон Захарович познавао још у детињству, и будите уверени, Амалија Лудвиговна...

Све је то било изговорено изванредно живо и брзо, што даље, то брже, али кашаљ на мах прекиде красноречивост Катарине Ивановне. У том тренутку самртник дође себи и заспева, и она отрча њему. Болесник отвори очи, и још не разабирајући и не схватајући, загледа се у Раскољникова, који је стајао више њега. Дисао је тешко, дубоко и ретко; на угловима од усана ишла се крв; зној му паба на чело. Не познавши Раскољникова, он је немирно гледао унаоколо. Катарина Ивановна га је гледала тужним, али оштрим погледом, а из очију су јој текле суве.

— Боже мој! Њему су се груди изгазене! Колико крви, колико крви! прогонори она у очајању. Требало би му свући све горње одело! Окрени се мало, Семјоне Захарићу, ако можеш, вишу му ова. (Наставиће се).

ПОТЕРА

Илинка Вукићевић, родом из Гор. Милановца, решењем гор. милановачког преосталеног суда стављена је под суд и у притвор због убиства ванбрачног детета... Не зна се, где се Илинка сада налази, па с тога моменути суд моли све полиц. власти, да је у својим домаћајима потраже и у случају проналаска њему стављеиу спроводу. Проналазна Илинка може се спровести и Управи гр. Београда с позивом на Бр. 497.

Димитрија Анђелковића — „Црповућа", који је до скора живео на државном сувату званом „Мала Пољана", среза нишавског, округа пиротског, тражи начелство округа пиротског актом № 16124/39. Пропалено треба спровести моменутом начелетву, или Управи града Београда с позивом на Бр. 234.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Као што је читаоцима познато, ово је једини наш број без слике од наше поетоје „Полицијски Гласник". Ми да смо све употребили да тако не буде, опет није могло другчије бити. За последњих 10 и више дана било је у Београду облачно, магловито и кишовито време и то је онемогућавало да се израде слике намењене овоме броју, јер за израду клишеа потребна је светлост. Чекајући с дана у дан да се време мало проведри, ми смо и са бројем заиаслили, те га тек данас излазимо. Али, ми ћемо ово надокнадити нашим читаоцима, као што смо то увек у сличним случајевима чинили и прошлих година.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код околишћких спуталча или на поште. Цена је листу: седмо, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, занатлијама, општинским касирима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и земљорадима из унутрашњости годишње 10, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну сви се ако овој цени могу претплатити само преко својих команданта полицијских односно жандармских одреда. Надлештима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

РИСТА БАДЕМЛИЋ

УПРАВНИК БЕОГРАДА — ДРЖАВНИ САВЕТНИК

Слику г. Бадемлића изнели смо у 15-ом броју нашег листа у 1897. год. Износећи је сада поново, ми се тиме само одазивамо жељи многих наших претплатника, који раније то нису били, и који нас моле, да у току ове године изнесемо слике свију наших важнијих представника полицијске власти. Испуњујући молбу тих наших претплатника, ми верујемо, да ћемо тиме испунити и своју дужност.

Уз слику г. Бадемлића ми смо у кратким потезима изнели и његову биографију, али је истом о њему рђло мало казано. У осталом његов јавни рад и заслуге, како за отаџбину тако и за струку, чији је одличан представник, толике су, да је, у једном листу, као што је наш, и немогуће све то изнети.

По својој служби г. Бадемлић долази у ред наших најстаријих полиц. чиновника. Почев још од 1859. год., када је постао практикантом Управе града Београда, он је, са врло малим прекидом, све до данас, био и остао само примерни и беспрекорни полицајац. Веома су ретки чиновници, који су толико времена провели у једној од најтежих државних служби, као што је то учинио г. Бадемлић.

Његова подобност за полицијску службу, његова чврста воља, беспримерна тачност и прозорљивост, све то обогаћено огромним искуством, уздигли су га постепено до врло високих положаја у чиновничкој хијерархији.

Почев од 1861. год. када је постављен за писара Управе града Београда, г. Бадемлић се је даље овим путем пео уз чиновничке лествице: за начелника среског постављен је 1874. г., за члана Управе града Београда 1880. год., за начелника округа шабачког 1881. год., за начелника округа нишког 1882., за члана Главне Контроле 1887. год., по том је поново год. 1888. враћен за начелника округа нишког. Као начелник окружни I-ве класе стављен је у пенсију 1889. год.

Године 1895. г. Бадемлић је постављен за инспектора министарства унутрашњих дела, априла месеца 1896. г. за управника I-ве класе Управе града Београда, и назад, новембра 4. год. 1898. постављен је за **државног саветника.** Као државни саветник задржао је и даље положај управника Београда.

Далеко би нас одвело кад би овде покушали, да изнесемо и један део оних успеха, које је престоничка полиција постигла у времену од кад јој на челу стоји г. Бадемлић. Ти успеси толики су, да би се о њима могла читава књига написати. Они су нашу престоничку полицију уздигли на ступањ модерне полиц. префектуре, а њеним чиновницима у велико углед подигли.

За своју ревност, одданост и пожртвовање у служби, г. Бадемлић је од **Његовог Величанства Краља Александра** и **Његовог Величанства Краља Милана** одликован овим орденима: сребрном и златном медаљом за ревносну службу, споменицом Милоша Великог, споменицом приликом прославе 50-то годишње Краљеве гарде, Белим Орлом IV и V-ог степена, Таковским Крстом IV, III и II-ог степена са звездом и Милоша Великог III-ег степена. Од Његовог Царског Величанства Франца Јосифа командирским крстом II-ог степена са звездом, од Његовог Величанства Султана звездом Османлије III-ег степена, од Његовог Височанства Кнеза Црногорског Даниловим Крстом II-ог степена са звездом и од Његовог Височанства Кнеза Бугарског Крстом за грађанске врлине II-ог степена са звездом.

Сматрамо за дужност да назначимо овде још и то: да г. Бадемлић има врло великих заслуга за покретање и одржање нашег листа, и да ћемо му с тога ми вазда остати захвални.

КРИМИНАЛИТЕТ И СУГЕСТИЈА

Једам примлог од Др. **Мацке**, *каштелана — аудитора.*

(свршетак)

Упитан о својој кривици, тврди да не зна како је то било, на име не зна како је доспео иза ограде. Није био пијан, вели, али се апсолутно не може сетити шта је на стражи радио. Мислио је на њега непосредно утицати месечина, која је тада била тако јасна.

По том се из посматрања за време од шест недеља истиче:

1.II. Тужи се да је рђаво спавао, расположења је нешто мало смућеног, јер не зна шта се с њим збива и зашто је управо у болници и са свим одвојен, али иначе не показује никакве значајније симптоме. Моли за гастиру.

2.II. Status idem.

3.II. Тужи се да га боли глава и да има тврду столицу, за то прописан лек. Али је по исказу болничарском добро спавао.

4-15.II. Апсолутно никакве промене, понаша се мирно, једе с апетитом, не показујући велику глад. Сам помаже да му се соба уреди, прозори очисте итд., понаша се у опште потпуно нормално. Када се опет једном потужио да је слабо спавао, није знао да да у опште никаквог одговора на питање, па шта је онда радио над није спавао. Али болничари јављају да је мирно лежао у своме кревету и, као што они мисле, — спавао. Време до данас провео је на исти начин. Тако се није нашао ниједан симптом, по коме би се могло закључити душевно растројство, само што је увек био миран и врло мало говорио.

Пошто је он за време свога шестонедељног бављења овде остао потпуно једнак, па и за време пуног месеца не показивање никакву промену свога стања, а у последње време прешет је у болесничку собу бр. 10., где је се опет потпуно нормално опходио са својом околином — то је посматрање закључено и о његовом душевном стању дато следеће:

„За шест недеља, које је време пешак Пур у горњој болници посматран, није показао никаквих симптома, на основу којих би се могло закључити о растројству његовог душевног живота.

Према анамнестичким датама као и према повратним, кратким душевним растројствима, која су сведоци потврдили, даље према нервозним узбуђењима, која су наступала и дуже трајала после несрећних случајева, као и према епилептичним наступима, који су од њега трајали две године — даје се заиста мислити, да су, потпомогнута још алкохолним пићем, могла наступити привремена растројства његове моћи мишљења. Али се таква случајеви за време посматрања нису могли констатовати, што се може објаснити оскудном сликом телесног и душевног напора и мешања, чега је, дабоме, живот у болници морао бити лишен. Да ли је и у коме степену постојала таква бунковност у доба кад је оптужени у ови 1 новембра прошле године учинио кривицу повреде страшарске дужности — не да се с лекарског гледишта решити."

Ово мишљење изриче дакле суд, да су од Пура могле наступити пролазне пореметености моћи схватања, али оставаља са свим отворено питање, да ли се заиста са мање или више вероватности може мислити на пореметеност свести оне критичне ноћи, нарочито због утицаја месечине. Биће да су лекари провидели, да судија од стручњака никад не захтева одређен суд — као што он и за суд стручњака као свога „помоћника" у смислу садашег законодавства ни у ком случају није везан и да по противречним и каткад колебљивим мишљењима пресуђује — већ да је судији довољно кад га стручњак уверн, да по савременом стању науке велика или највећа вероватност говори за истинитост или неистинитост оправдавања оптуженог. Ни један судија не би могао у овом случају питање о кривицу потврдити, да су лекари своје мишљење у томе дали, да са лекарскога гледишта велика вероватност за то говори, да Пур дотичне ноћи није био свесан напуштања своје дужности, а вероватност [не извесност] морала је сваношко бити на једној или другој страни. Горе наведено мишљење није се изрекло за вероватност, већ само за могућност, те тако потпуно остављање судији, да он сам о томе пресуди. Због тога су лекари позвати да даду прецизнији одговор на управљена им питања, на што су они следеће одговорили:

I. Научно је констатовано да постоји утицај месечине на хиперестетичне нерве. Докле овај утицај домаша, због оскудице пуног искуства, немогуће нам је дати наш суд, могуће је то, да месечина по каткад нема никаквог утицаја на лица, која су у погледу своје моћи мишљења односно нервног живота, у опште узев подложна утицају исте (т.ј. месечине).

II. Пешак Пур био је за време свога бављења у гарнизонској болници положајем своје собе изложен утицају месечине, али се за ово време ипак није показала у његовом понашању никаква ненормалност.

III. Према знаменистичким датама, нарочито према постојећој епилепсији код Пура, не да се са сигурношћу мислити, да код њега наступају по каткад пролазне помућености његове моћи мишљења.

IV. Специјално пре повреде дужности у страшарској служби, коју је извршио пешак Пур у ови 1. новембра прошле године, т. ј. пре ног момента, када је ухваћен да се пренесе с грађанима извај рејона страшарења, и ако неколико часова пре и у непретерано) мери попијени алкохол, као и бућење из сна пред последње разлођење на страшу, повезано је утицај школьских момената на душевни живот Пуров, тако, да се мора признати могућност, да је он критичне ноћи несвесно напустио страшарско место, и да су они симтоми у понашању Пуровом, које су поједини сведоци протумачили као пијанство, изазвани само притајеном његовог нервног живота."

И тиме је постављена само „могућност" помућења свести али питање о (научној) вероватности једва је мало ближе истакнуто. Али се истраживање морало прекинути, јер научно констатовани утицај месечине на људе ни у ком случају не опровргава изговор оптуженога. Медицинска наука, по изјави лекара, стоји одо пред једном загонетком. С овим судија не би требао да буде задовољан и изгледа да би било потребно поставити следећа питања:

1. Може ли месечина уливисати на свест у људи?

2. Може ли овај утицај ићи тако далеко, да наступи потпуна оскудица у душевном опажању и савршен недостатак сећања на догађаје за време овога стања?

3. Да ли у таквим случајевима таква патолошка стања, као што су констатована код оптуженог, имају нарочита, нети новозлан утицај?

4. Мора ли са научног гледишта тврђење оспрашеног, да подлежи утицају месечине, односно да је он месечар, означити као неистинито, или који основи говоре за истинитост овога тврђења?

5. Постоји ли с обзиром на анамнезу, његово соматичко стање у понашању пре и после дела, с обзиром на време, доба и место, на искуству медицинске науке основана вероватност за Пурову изјаву, да је се за време дела налазио у стању умне пореметености, које се не би могло свести на нијанстно, или који основи говоре с више вероватности против анамнезе?

Ма се стручњак при овом постављању питања морао у неком погледу видети стањен пред нужношћу да одговори са „то не знам", ипак би се бар постигло ближе определење о неким појавама у понашању Пуровом, а тиме боље обавештање судије о томе, шта лекару од оправдавања оптуженог изгледа вероватно. А тако је остао потпуно незадовољен наш интерес о питању: држи ли медицинска наука такав утицај месечине, као што Пур тврди, за вероватан или и само могућан, или даје ли се овај случај довољно објаснити и без утицаја месечине; чини ли дакле овај случај прилог на признању да се казнима дела могу извршити у месечарству или не. Превео

Жив. А. Л.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

I

Од једног општ. писара добили смо ову расправу, коју пуштамо у лист без коментара, а у идућем броју казаћемо наше мишљење у детаљима по свима овде изнетим питањима.

По § 116 гр. пост. рок за пресуђење спора грађанске природе не може бити краћи од 8. дана нити пак дужи од 60. дана.

По § 117 истог закона рок овај почиње од дана када је предаја учињена а траје последњег дана до 4. сата после подне. Дан предаје не рачуна се у рок. —

По § 12. истог закона, општински судови позивају парничаре и сведоке „печатом“ или преко служитеља, дакле „усмено“.

По § 13. реченог закона, општинска судова примају тужбе и жалбе усмено и писмено а парнице извиђају „просто“. —

Сад настаје питање:

1., Веже ли пропис §§ 116. и 117. гр. пост. и општинске судове у погледу рокова?

2., да ли се општинска судова имају у овом случају да придржавају само прописа §§ 12. и 13. истог закона? и

3., Је ли законити рад расматрајућег судије првостепеног суда, ако би коју пресуду општинског суда поништио са разлога: што нема најкраћег рока од 8. дана?

Моје мишљење:

а., Општински судови имају да се придржавају законских прописа који су за њих „само“ и искључиво прописани, а по себи је да се користе осталим законским прописима, држећи се у том погледу строго § 6. гр. пост.

Према овоме, за њих је меродаван §§ 12. и 13. гр. пост. а никако 116. и 117. истог закона, и

2., Са ових разлога, незаконит је рад судије првост. суда, који би пресуду општ. суда због краткоће рока поништио. —

Т...

II

. По § 128. гр. пост. парничари позвати за пре подне, треба да буду у суду до 9. сата, а позвати за после подне, до три сата по подне. Који до то доба не дође а изостанак не оправда, казниће се.

По § 127. истог закона, којима је одређено рочиште пре подне, не буду код суда до подне, а они којима је рочиште одређено после подне, не буду код суда до 4. сата, сматраће се да нису никако ни дошли.

По § 130. реченог закона који парничар из законих узрока не може доћи на рочиште и на пуномоћника послати, дужан је „најдаље до дана рочишта“, то суду јавити и поднети за то доказе. Где је ово немогуће обећату заиђетку положити.

По § 132. реченог закона, ако му суд поднете доказе не уважи, или ако није за доказ немогућности обећао заклети се, суд ће изрећи пресуду, пошто пресуђена страну која на рочиште дође. —

Све ово дозде сачињава и објашњава: до кога доба треба позвани да буду у суду; ако нису дошли, да се каже, да се сматрају да нису никако ни дошли ако не дођу до одређеног времена; ако јаве да не могу доћи и поднесу за то доказе или обећају заклети се, и ако суд доказе не уважи, и да ће суд од свих ових законских прописа изрећи пресуду „само онда, ако поднете доказе не уважи или није заклети се обећао“. У свима другим случајевима, ништа не важи.

Сад настаје питање:

1., Кад парнична страна прими позив на на рочиште не дође ни пошаље пуномоћника, најпосле кад не поступи по § 130. гр. пост. зове ли се пресуда изрицати пошто се доказна страна саслушца ако она не тражи продужење рочишта?

2., Сматрали се да недошавша страна на рочиште није саслушана и ако је позив примила у коме је наложено заиђета, позива?

3., Је ли због тога што није саслушана, пресуда незаконита?

4., Ако расматрајући судија поништи пресуду са разлога у тач. 2. ове расправе, је ли то његово решење законито или није; и

5., Ако је законито, онда заиђета је прописе §§ 139. и 140. грађ. поступка? —

Моје мишљење:

а., Законодавац је изгубио из вида да ово питање прецизно у закону каже, те према томе, без опште седнице касационог суда не могу дати специјалну реч.

б., Површе речим: да, кад парнична страна прими позив у коме се изричом вели заиђто се зове, на на рочиште не дође треба пресуду изрећи.

в., Да је ова пресуда праведна, јер је недошавшој страни позната ствар и требала се је користити прописом § 130 гр. пост. а кад је пропустила, ова је тиме саму себе довела у положаји прописа § § 139 и 140 гр. пост. и тако нека јој буде; и

г., Према овоме незаконито је решење расматрајућег судије којим ништи пресуду због овога случаја наводећи: да недошавша страна није саслушана, јер, позив у коме је казато заиђто се зове, саслушаће је.

Одговори уредништва

На постављени задатак у 46 броју нашега листа од прошле године правилно су одговорили ови општински писари.

Симеон Д. Филимоновић писар општине Градачке.
Танча Петровић писар општ. Вел. Бањанске.
Јеадимир М. Обрадовић рачуновођа општ. Плешке.
Милоје М. Гогић писар општ. Пиљачке.
Михаило Зекић писар општ. Земљачке.
Милоје Д. Марковић писар општ. Каменичке.
Радисав М. Ђорђевић писар општ. Сибничке.
Васа Ђ. Алексић писар општ. Дебрчке.
Светозар М. Гајић писар општ. Дебрчке, који су се изјаснили, да је радња општ. суда неправилна, остали су одговорили неправилно.

Ми од наше стране, а да би овај задатак расветлили и да би у овакозим питањима дали правилан правац, за поступање у датим случајевима, имамо да додамо то: да је свака општина одговорна, за штету нанету грађанима у своме раду у званичној дужности. Тако ако би извршна општинска власт, у својој званичној дужности, изазвала од кога, по својим извршним пресудама, дуг за каквог повереника, па дотични чиновник, који је извршио пресуду за наплату, новац упропастио, он стоји према општини одговоран и морално и материјално, а према повереноцу стоји одговорна општина за наплату наплаћене суме, јер грађани се за своје односе нису обраћали лично на лице у општини, но на закониту општ. власт по њеној надлежности. Тако стоји и са случајем постављеним у задатку. Општина није могла вршити поновну наплату за попашу од лица, која подноси признаницу, да је нису исплатио општинској власти. Ако је било какве злоупотребе код општинских органа, онда је то требало правилно извидити. Дакле констатовати, то, је ли било праксе, да се признаница са подписом председника вади на преси, даље ко је овим признаницама руковао, је ли председник поред пресе имао и печат — штамбил — са кутијом у цену, када то дужник попаше изводи, даље ко је водио рачуне о попаши и је ли то увођено у књиге и какве, одакле би се све видело, да ли је овај приход тамо уведен и да ли има још лица, која су овај дуг плаћала те би се онда ипта могла позвати и од њих затражити признанице о исплати, и уверити се, да ли су и ове оваконог облика, као би се све то учинило, онда би општ. суд имао резултат одређен да постоји дело проневере и утаје. После оваког стања ствари сва акта о извиђају дела, са својим рефератом послала би срески полиц. власти ради даље истраге и поступања, као надлежној зато.

* * *

На задатак у 47 броју нашег листа од прошле године не правилно је одговорио.

Јеадимир М. Обрадовић, рачуновођа општ. Плешке од других писара за овај задатак нисмо добили одговора.

* * *

На задатак у 49 бр. од прошле године правилно су одговорили ови општински писари.

Симеон Д. Филимовић писар општ. Градачке.
Илија С. Симић писар општ. Трбушничке.
Јанићије Николић рачуновођа општ. Краосотинчке.
Григорије Мајдевац, рачуновођа општ. Јасачке, који су се изјаснили да је решење суда општинског неправилно, пошто је по § 466 грађ. суд. поступка и његовим изменама и допунама од 1898 год. требало на парницу упутити напрјемника права, јер је исти слабији у праву, пошто пренос удела није извршен код завода, а раније стоји признање о уступци за

наплату поверења из ове залоге, јер овде још нема државине, када законски пренос није извршен.

* * *

На задатак у 51. бр. од прошле године правилно су одговорили сви општ. писари.

Радисав М. Ђорђевић писар општ. Сибјачке.

Љубисав Јовановић писар општ. Витковачке.

Владимир Милојковић писар општ. Орешковачке који су одговорили да је пресуда правилно изречена, што се тужиоц одбија од тражења.

По ми ћемо овде да изнесемо наше мишљење у томе да разлози за пресуду нису правилни, а зато, што суд није требао тужиоца да одбије на основу застарелости, но да га одбије од тражења као недоказаног. На овом месту тужба му је неуредна, јер хоће своје тражење, да потражује једностраном заклетвом, којој нема места, § 281 и 283, па се ни доцније не наслања за јасан захтев ове законске одредбе, који прецизира, „*да онај који хоће као доказним средством, да се користи клетвом заклетвом, мора исту нудити и обећати, да потрабљену заклетву прима.*“

Да је овако учињено онда би се спор на основу ових доказа и расправио. О застарелости не би могло бити речи, јер се тражење не оспива на § 12 и 16 трг. закона, користећи се према петрговцу својим трговачким књигама, када би се у томе случају имао применити § 928 грађ. закона, да му је тражење на основу књига застарело.

АМИН

Слика из планинске Далмације

Написао **С. Матавуљ**

(свршетак)

Капетан Мијаило поново заподену разговор са Шиљчином, који је седео чак у четврто, петој гомили. Подуже је то трајало, а делибаша као да и не опази да је пред њим вино.

Сви поново заграјаше.

Прошло је доста времена, докле друго неко момче, из гомиле капитана голубињкога не донесе други кабао вина. А пошто се свака гомила снабде пићем, онда тек прва делибаша захвати чашом и пружи је старешини. Његове женске поустајаше. Он напај најстаријему до себе, рекавши само: „здрав Таше!“ и само оркну. Тако се сви обредише. Тако и у другим гомилама. Друга је здравица била кићенија. Треба је почела уз буковичку виноску песму, коју двојица певају:

„Хајде брате да га запјевамо,

Кад пијемо што да не пјевамо!...“

Четврта се здравица отегла у бескрај, тако да женскима, које сваку стојећи саслушају, ноге трну. Њима се не пристоја свакој на по се, него свима скупа једним стихом, који се понавља, докле се све не обреде:

„Женске главе а јуначке мајке!“

Након једнога час могло се чути разметање, маска шала, исмевање Котарана и Примораца и Личана, отворено признавање прађ, итд. Након два часа, већ се није знало шта ко говори и пева. Шиљчина је опет мудровало и тврдио „да је душа душа“ да се Бог не пача у људске послове. Пред крај разађоше се поерњући.

Глас о великом амину као мућа прелете целу Буковицу, Котаре и Лашковицу, и остаи за собом велик страх особито међу православним, јер се верује, да може постићи и онога који је и у далеком сродству са уклетим! И Буњевци*) се прилично препадоше. Настаде неописана зловоља и пометња, те се готово ни о чем другом није говорило. Жене и удовице тумарале су по родбини, узимале на испит сумњиве рођаке и саветоваде их да учине што треба; стари људи наговешћавали су то исто и омладини; попови су саветовали са олтара; Никола Шиљчина није забивао из манастирског млина, слушајући шта се прича, нагађајући, домишљајући се, како би се он могао уплести, да извуче „јабуку“.

*) Срби католичке вере. П.

Тако протече преих шест дана великога поста.

На осветак недеље, по најдељем времену, крену се готово сви планинци женски и дечји свет на причест, ка манастиру. Такав је обичај сваке године тога дана. Али, мимо обичаја, те године, за децом и женскадијом, пођоше и људи на оба села и засеока, јер се ништа поуздано није знало о Зелићевој стварн. Шарена гомила мотала се по пространим ходницима манастирским. Свих пет калуђера звучеше боху исповедницу. Горштаци су узалуд питали њих: хоће ли бити амина? Тек су слегали раменима. Најпосле, кад звона огласише почетак службе, мушкарци сви отидоше пред млин на сунчање и разговор.

Око половине литургије дође стари Мијат Зелић са пет шест Жегарана. Крупљани и Голубињани поустајаше и пођоше к њима, али Жегарани навлаш одмакоше и протуране се кроз женске у цркву, али је она била пуна као око. Неки од калуђера вину изнутра: „умири се и умукни народе христијански!“ Таше, капитан голубињски, одговори: „Хоћемо духовниче, али, после причести, изагните женскиње!“ „На добро“, одговори калуђер... „Ви, млађе жене и девојке с децицом, како се која причести, излазите на мала врата у доксат, и онде ћете слушати клетву!“

— Ха, дакле, биће амина! узвикну капитан и удари се рукама по челу... То ти је, ха! Држ' сад!

Сви прекленше и уђуташе и почеше слушати певање кроз нос великог Силивестра, који је био „чредни“, тј. служио тога дана.

Тада назретоше децу, па девојке и младе, па бабе. Како се та поворка смањивала, излазећи кроз спорелна врата, тако су људи напазали с поља. Било је опет преке и метежа, докле сваки заузе своје место, па се најзад све утиша.

Онда се појави на дверима отац Силивестар у пуној опреми са свећом у руци. Тек једап стави преда њ књовну са црним превесом и са неком дебелом књигом напшсаних корица; друга два ђака изнесоше снопове свећица и стадоше их брзо делити. Силвестар расклопи књигу и загледа се мрштећи се. Све се очи стекоше на њега и сва се лица намрачише. Стари Зелић поче метанисати. Кад плануше стотине свећица, Силивестар исправи главу.

— Благочастиви ристијани! започе он тихо, мало уздрхталим гласом... Сви добро знате шта је у прошлу недељу оглашено са овога светога места, каква је страшна претња упућена злотворима Мијаила Зелића из Жегара ако се не покају и Зелићу не намире штету, макар и узели сродбину! Протекло свачијем очекивању, али људи остадоше упорни у злобн своју, зато ћемо сад метати на њих велики амин, из ове свете и велике књиге Давидове! Кад ја изврпем свећу и узвикнем „а-мин!“, нека сваки од вас то исто учини и рекне! Ко не послуша нека, је и он проклет!...

— Ђаци, звоните! викну пргави Антим.

— О Боже нас сахрани! рече гласно капитан Таше, крстећи се.

Сваки промрмља нешто, предхрањујући се од клетве, те је по први тутњао жагор. Силивестар је укочио поглед на заглавне леве стране у књизи. Беше то словенска Библија, штампана у Кијевопечерској Лаври, у Русији XVI-ог столећа. По жућастој, неаграпној хартији гмизаху крупна неаграпна црнила и црна слова. Беше ту, на врху леве стране почетак страховитог псалма стотину осмог.*) Кад забруја мртвачко звоно, калуђер заноче, разваљаћа и раздвајајући словенске речи наговарајући их по старинском српском начину:

Боже, славо моја,, немој мучати.

Јер се уста безбожничка и уста лукава на ме отворише; говоре са мном језиком лажљивим.

Рећима злобним са свих страна гоне ме, и оружају се на ме ни зашто.

За љубав моју устају на мене, а ја се м лим.

Враћају ми зло за добро, и мржњу за љубав моју.

Постави над њим старешину безбожника, и противник нека му стане с десне стране... —

Калуђер ућута, упре прстом на почетак иопога стиха и диже главу. Зноно тамоље умукну. У мртвој тишини, за нешколико трепутака, Силивестар је гледао преко збијене, ужаснуте гомиле, која тек тада стаде очекивати коначо страховито. Одонде, где он беше упро прстом, то све до краја нелима стихови беху

*) У Двапаестоју преводу 109; П.

подпуњени правилом. Значи, да оно што је изговорио, беше као нека предговор, као нека припрема на правој клетви!

Од једном диже високо свећу и започе викати:

„Вичегда судит' са јему, да изидет осуждем, и молитва јего да будет за грех!“ *)

На изврну вештицу и додаде: „А-мин!“

Звоно јекну, јединац удари само једном: дам!

Свећице дигоше се у у вис, пламичци се извратише и затутњи по црква: аминање.

Бабама грунуше сузе на очи.

Калуђер настави пређашњим начином:

Нека буду дани његови кратки, и власт његову нека добије друга!... Деца његова нека буду сироте, и жена његова удовица!... Деца његова нека се потуцају и просе, и нека траже хлеба изван својих пустолина!... Нека му узме дужник све што има и нека разграбе туђини муку његову! Нек се не нађе нико ко би га љубио, ни во би се смиловао на сироте његове!... Натражје његово нека се затре, у другом колену нека погине име њихово!... Безаконе старих његових нек се спомене у Господа, и грех матере његове нек се не избрише!... Љубио је клетву нека га и постигне; није марио за благослов, нека и отиде од њега!... Нек се обуче у клетву као у хаљину, и она нек уђе у њега као вода, и као уље у кости његове!... Нек му она буде као хаљина, у коју се облачи, и као појас, којим се свагда паше!

Амин! Амин! Амин! никако је народ за калуђер м, кроз јецање и уздахе, а звоно је потврђивало клетву....

Изидоше сви љутљиви; не би пића ни весеља као другда, него се разиђоше по оброцима планине, песма погружени!

ГАВРАНИ

Од Л. Сахер-Мазоха

превео др М. М.

Беше то из јутра на задушнице. Слонице беху свремене, када Старосета са својом младом супругом сеће са широких степеница у замку. Достојанство Старосте у Самбору припадало је већ од три стотине година породици Булгарског, то тако он задржа ону титулу и тада, када је ово звање већ одавна било укинуто.

Велики, горди племић носаше пољско одело црне боје, огртач од медвеће коже и калпак од астрахана. Његова супруга, Марија Казимирова, беше одевена црном кадифом. Она дркташе од зиме, када је муж пође у слонице и стеже јаче свој вео.

Булгарски је покри курјачином, а затим слонице полетеше бесно ка пространој равници.

Докле се год могло овом догледати, свуда се пространше само снег, велики тужни мртвачки покров, и сива меланхоличка магла.

На оне магле појави се сада једно јато гавранова, које долажаше у правцу од замка. Када се ови несници несреће суретоше са слоницама, окружише три пута оно њих, затим бутељи следоваше задушним коњима.

— Шта значи ово? Запита супруга Старостина најежено, и зави се јаче у своју велику бунду од црне кадифе, која је била постављена и оперважена хермелином.

Староста слеже раменима и погледа на страну, где шуми беше. Услед холује, лелујаху се мале јеле, које беху покривене снегом, очајном борбом, која личаше на дивљу игру мртваца, а преко њихових црних врхова прелетаху облаци, као духови.

— Тужан дан, промрмља Старостина супруга.

— А шта би ти хтела, одговори њен супруг, овај дан припада мртвима.

Пред њима се указа сада један црн брег, који изгледаше као какав велики мртвачки сандук, а сунце излажаше над њим у црном велу. пресео, као фењер који осветљава какву гробницу.

Већ се указаше и торњеви града Самбора.

Једно звоне јекну тужно, као глас детета које плаче, када се загуби у дубокој пустари. Лагано, из живога мора магле, појаваше се сањке, у којима сеђаше један свештеник, а затим опет друге сањке са једним сиромашним мртвачким сандуком. Изгледаше као да обоје слонице по снегу пливају, тихо, као Харонов чун, који носи сенке у пакао.

— Погреб, рече Старостина супруга, и прекрсти се. Хвала предсказање!

— Уображење, одговори Булгарски. Ако ће нам се догодити пакао ако, оно ће бити, па ма ми срели и какве свагове.

— А гаврани?

Староста погледа натраг на мрачну пратњу, која за њима вадухом пловаше, па не одговори ништа.

* * *

У Самбору, као и сваке године о задушницама, беше се скупило све племство из околине у старој готској цркви. Средина цркве и олтар беху застрти црном чохом, на којој се блистаху сребром извежене мртвачке главе и прекрштене кости. У средини стајаше велики мртвачки сандук, застрт црном кадифом. Свештеник, у црној одежди, служаше тихо службу пред олтаром, на коме горијаху само две свеће, и ова служба не беше пропраћена ни звуком оргуља, ни песмом, једино, што звоне с времена на време одјекиваше, сличио оплакивању мртвих.

Староста одведе своју супругу, после задушне мисе, пеној мајци, госпођи Туркуловој, а он затим оде кући Деканској, код које оне вечери, по старом обичају, беше чудноват сабор.

Пријатеља на младости скупљаху се увек код удовицеког свештеника, који се заједно с њима школовао у језуитском заводу и с њима као дечак проводио време у веселој игри.

У великој сали, застрто црном чохом, беше постављен један дугачак сто. На челу, као седиште деканског, који као најстарији председаваше, могла се видети једна мртвачка глава. На столу беху само два свећњака сваки са по седам свећа, а било је постављено за четрдесет особа, и ако од верних пријатеља беше присутно само њих 28. Нико није изостао, али постављено беше и за оне, којих одавно не беше више, јер њима беше посвећено ово вече, овај обед.

Пре, но што одоше за сто, стари декан прозва сре редом, на када год он прозва име покојног друга, одговараху сви остали у хору: Бог да му душу прости!

Затим заузеше места и обед отпоче. На свршетку сви очиташе једну молитву за покојне пријатеље, а последњи устаде декан, да, по старом обичају, принесе умрлима једну дирљиву жртву.

Кутењи, он подиже пехар и принесе га устима. Сви следоваше његовом примеру и последње капљице просуше на земљу, као жртву умрлима.

* * *

Докле сутон овај тужни дан чињаше још суморнијим, сеђаше Старостинића са својом матером поред великог камина, у коме букташе једно читаво једово дрво.

— Ти ниси срећна, Марија Казимирова, рече јој мати, ти би требала да имаш децо.

— Бог ме је казнио, промрмља лепа бледа жена, што сам погазила верност и изневерила љубав.

— Будалаштина, рече мати, заборави већ једном тај детињасти роман из твога девојаштва.

— А зар се нисам заклела Собеславу, да нећу никада бити жена другога?

— То је дечија заклетва!

— Не, мати, ја сам крива а и ви са мном, ви сте раздвојили два срца, које је Бог једно за друго одредио; то није добро

— На тв си љубила своја мужа!

— Тако сам мислила, али сада, сада га мрзим.

Мати зађута, а Марија Казимирова подиже се, обуче бунду и пође к вратима.

— Куда ћеш?

— На гробље. Хоћу да се молим Богу на гробу његове мајке.

Она корачаше брзо кроз мрачне улице, које још отворена врата од гробља и уђе унутра. Не беше никога више, до једна стара бакица која сеђаше на једном малом гробу. Свуда беше цвећа са венцима и свуде горијаху мале свећице по гробо-

*) Кад се стане судити, нека изађе храм, и молитва његова нека буде грех.

вима, и хиљада оних малих пламенова играше као дупе, које лутају по сребрној магли.

Марија Казимирова паће гроб госпође Дембинске, клече пред оним и мољаше се Богу.

Када се подиже, угледа пред собом једнога младог човека, који своје велике тамне очи жалосно на њу управи.

— Собјеславе!

— Марија!

Она хтеде бежати, али њене ноге нигледаху јој као укопане.

— Не бој се, рече он, ја те не онтужујем. Ја те љубим, љубићу те вечито, па ма те отерали и прогнали.

— Собјеславе! Смилуј се! Она подиже руке к њему, молећи га: Помисли на Бога, на моју част!

— Ја од тебе не тражим ништа, продужи он, клекнув пред њом, ја те нећу одузети твоме мужу. Ја те љубим, то је све, и ти ми не можеш забранити да те љубим. Он обгрли њена колена и притисну своје усне на њене ноге.

— Боже! Боже! повика она, сеже се к њему, да га у чело пољуби, али од једном дође к себи, отрже се и хиташе кроз редове гробова на излазу.

Када се окрете и баци још једном поглед на дјагана своје младости, угледа једну сенку, која иђаше по снегу. Када би то био њен муж? Она се стресе и побеже кроз вратнице.

* * *

Беше ноћ, када се Старостa са својом младом супругом повеше натраг. Месец сијаше, дрва и ћермови од бушаћа, крај пута, бацаху велику сенку, и само у даљини светљаше се магла, налик на задиве сребрна града у руским сказкама.

И опет гавранн.

— Ама шта значи то? упита Старостиница тужно и суморно.

— Можда су осетили леши плен, који ће им данас у део пасти, одговори Староста претећим погледом.

Сада је била на чисто деца жена, која задрхта под краљевским хермелином, да је осуђена, да је пропала.

Она сенка на гробљу, то је био Бугарески.

Он ће је убити.

Она стеже зубе и стиште песницу. Беше се решила да се бори за свој живот. Староста сиуети своју руку на појас, и она остаде тамо, тамо где су његови пиштоље, њој добро познати.

Она тихо одреши гајтан којим је њена бунда опасана.

Кочијаш седи непокретно на своме седишту, снег веје и баца бели застор између њега и ње, холуја бесни и гавранн грачу.

Марија Казимирова од једном окрете главу и повика:

— Курјаци!

Староста извуче брзо пиштоље из паса и окрену се на своме седишту У том трепутку баци му његова супруга гајтан око врата и затеже замку.

— Змијо!

То беше последња реч, коју изусти Бугарески, а у истом магновењу га Марија Казимирова уда‌ви. Она узе његове пиштоље и избаци мртваца у снег.

Гавранн поздравише жртву, јасним и веселим криком и навалише жудно на јелу.

Сада тек кочијаш окрете главу.

— Гледај преда се, заповеди му Старостиница.

Он послуша.

Она одаде орос из пиштоља, подиже се у саоницама и намести уста од ветн испод леве плећке ноћњану. Један пуцањ, који се изгуби у холуји и њ. испадоше уде из руку нерешникових. Он паде на страну у снег и обоја га својом крвљу.

Старостиница узе вретс уде и опет појурише саоке напред по снегу кроз ноћ.

Гавранн су међу тим грађчући навалили на жртву, боре се са зимом, која са учешћем простире свој бели мртвачки покров над мртвацем, а у даљини одјекују звонца на саоницама, као последњи удаси умирућега.

САМОУБИЦЕ

(Guy de Maupassant)

с француског од — J —

(свршетак)

Кад се наслоних у фотељу где се сваки дан пре 30 година одмарам и баших погледе ово мене, мене спопаде тако силна жалост, да ми се учини да ће ју полудети.

Шта да чиним да се спасем? Свако ми се заузимање одби колико досадно толико бесмислено. Најпосле намислим да уредим моје артије.

Одавно мислим, да очистим моје ћошке, јер од тридесет година моја писма и рачуне бацам растурене на једно место и њихов перед чести ми је проузроковао непријатност и бригу. Али, и осетих такву моралну и физичку тегобу у само) мисли да уредим стнар, за коју нпкад писам нпко курани ни да је започнем.

Опет седох за писаћи сто и отворим га, хтевши да одаберем моје старе хартије и да велики део њихов уништим.

Најпре се збуних пред оном гомилом жутих листова а после пеке и узех.

Ох! не дирајте никад ову остану, ово гробље најскадпије кореспонденције, ако мислите да живите. И ако га случајно отворите шчепајте обема рукама та писма, зажмурите да ни једну реч не прочитате, да вас ни сам рукопис не баци у море сећања и успомена; баците у ватру те убитачне папире и над буду сагорели изгледите и њихов пепео у нерасположају празнину... да не би и ви пропали.... као што сам ја пропао.

Прва писма, која сам загледао пису ме ни мало интересовала. Она беху скорашња, која сам примао од живих особа које још рупоиис често срећам и којих ме присутност ни мало не дира. Али ме изненада једна лапо потресе. Ту беше један крупан рупоиис упућен на ме и одмах ми потекоше сузе на очи. То беше мој драги пријатељ, овај — друг моје младости, поверених мојих када и ишчекивала. Ја га видех са свим лепо са његовим детињским осмејком и руком пруженом мени која ми грозничавом јесом кости задрма. Јест, јест видео сам га! Наше тумљење је свршепије но васелена, — оно оживљује и оне, који не постоје.

Дрхтавом руком и мрачним погледом ја сам поново прочитао све што ми је он говорио и у мом бедном и узбуркапом срду ја осетих пригиске тако тешке да једва и стењући гутах удисаје као онај, коме коте ломе.

Ја тако поиављах цео мој живот, као што се једна велика река поиаља. Ја поиова поиадох жуде давно заборављене, којих ни имена не знађах. Само се њихово лице у мени оживљаваше. У писмима моје матере ја најох старе слуге, изглед и форму наше куће, па и ситне познатне појединости, уз које се привезала успомена на детињство.

Да, ја сам поиова и изненада угледао целу стару поиљу моје матере са разним њеним физиономијама но моди, коју носше и украсима, које редовно имађаше. Она ме обилажаше и надгледаше поиајиште у једној свилепој хаљини са старим шарама и ја се сетих једне изреке, коју ми је она, једног дана, носећи ову исту хаљину казала: „Роберте, дете моје, ако не идеш право, ти ћеш остати вечито грбав".

За тим отварајући другу књигу ја се и несвесиавано најох пред мојим љубавним успоменама: једна балска цвећарка, једна подерана марама, једна сама подвезица, прамени косе, свезпено цвеће. Они слатки романи мог живота, којих су питешпије још живе али и оседеле, мене преладе у горко тугопање за стварима, које су за навек сарпсле. Ах! млада лица оно којих се коврчала влажана косница, миловање рукама, поглед који говори, срца која бујно бију, оно смешење, које обелава усне, — оне усне што обелаваху загрљај.... и — први пољубац, онај пољубац без праја, који очи затвара и ништи све мисли у неизмерној срећи блиског ужпвања.

Уђен у обе руке оне старе жалоге одмаље нежности ја их обасух сувишном милошћом и сећањима у мојој разореној души, ја загледах још једном у сваку, на је спустих, и ја претрпех страшнију муку, но што су сва уображене пакпене муке.

Остало је једно последње писмо. Ја сам га писао, а диктирао пре 50 година мој професор писања.

Његова садржина:

„Драга мамице,

„Данас ми је седам година — доба разумевања, којим се користим, да ти благодарим, што си ме родила.

Твој синчић, који те обожава

Роберт"

Свршено је. Са постанка у ком се и ненадно изађох, баших поглед на остатак мојих дана. Угледах мрску и усамљену старост, будућу немоћ, и све да је бити — само — свршено, свршено.

Револвер ми је ту на столу. Сад ћу га скрестати.... Не читајте помоћа никад ваша стара писма".

Ето како се убијају многи људи којих се узалудно вештује живот да би се у њему изнашле тешке жалости.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског Јоџа Угричић 36

Мармеладов је позвао.

— Свештенико! проговори он загушеним гласом.

Катарина Ивановна паде прозору, приложи чело на ћерчино и повика очајно:

— О проклети животе!

— Свештенико! изусти опет самртник, после кратког ћутања.

— Отишли-и су! викну на њега Катарина Ивановна; он то чу и ућута. Изашљивим, брзим погледом тражио је очима; она се опет врати и њему и стаде код узглавља. Он се у неколико умири, али не за дуго. Брзо му се зауставље очи на малој Лидочки (његовој љубимици) која је у ћуту дрхтала као у грозници, гледајући га нетрепимице својим зачуђеним, детињски пажљивим очима.

— А... а... показивао је он на њу узнемирено. Хтео је нешто да каже.

— Шта би хтео сад? викну Катарина Ивановна.

— Боса! Боса! мрмљао је он, показујући полуосвесни погледом на босе ножице девојчицине.

— Ћути-и-и-и! раздражено викну Катарина Ивановна: — сам знаш зашто је боса.

— Хвала Богу, сад доктора! викну обрадовани Раскољников.

Уђе доктор, исправан старчић, Немац, погледајући неповерљиво унаоколо; пређе болеснику, опипа било, пажљиво додирну главу и с помоћу Катарине Ивановне раскопча сасвим крвљу натопљену кошуљу и разголи прса болесникова. Целе му груди беху рањене, нагњечене и раздробљене; неколико ребара с десне стране беше изломљено. С леве стране, баш према срцу, била је злокобна, велика, црно-жута модрица, од силног ударца вољске копите. Доктор се намргоди. Полицајац му је испричао, како је пregажењога захватио точак и, превртући га, вукао, на тридесет корчаји по калдрми.

— Чудновато је, како се још и осветило, шапну доктор сасвим тихо Раскољникову.

— Шта мислите о њему? упита овај.

— Тек што ће умрло.

— Зар нема никакве наде?

— Ни најмање! На последњем је часу... Уз то је и глава веома опасно рањена... Хм. Ако, могла би се пустити крв... али... биће без користи. Кроз пет или десет минута умреће несвесно.

— Па онда му боље пустите крв!

— Може и то... У осталом, напоменем вам унапред, да то апсолутно ништа неће помоћи.

У тај пар се опет зачуше кораци, гомила се у предсобљу раздвоји, и на прагу се појави свештеник, сед старчић, са свештим утварима. За њим је ишао један полицајац, још са улице.

Доктор му одмах уступи место и намени с њиме значајне погледе.

Раскољников замоли доктора, да причека макар мало. Овај одмах рамени и остаде.

Сви одступише.

Исповест је трајала веома мало. Самртник једва да је ништа добро разумео, а изговарати је могао само испрекидане нејасне звуке.

Катарина је Ивановна узела Лидочку, скинула са столице дечака, и приватили пећи у угао, пала на колена, а децу је такође наместила на колена преда се. Девојчица је само дрхтала; а дечак, клечећи голим коленима, подизао је равномерно ручицу, крстио се правилно и клањао се до земље, додирујући је челом, што му је, како је изгледало, причињавало особито задовољство.

Катарина Ивановна је грицла усиће и уздржавала сузе; она се такође молила, наметнутајући по надпиту кошуљицу на дечаку и, не дижући се, пити прекидајући молитве, стигла је да баци на прилично голишава рамена девојчетова мараму, коју је дохватила са ормана.

Међутим су радозналци стали опет отварати врата на унутрашњих одаја. У трему су се гледаоци збијали све више и више; то беху обитавајући са свију спратова, који се, у осталом, не усуђиваху прекорачити собљега прага. Целу ову слику осветљавао је само један мали остатак од свеће.

У том се тренутку на трема брзо проби проз гомиху Пољачка, која беше отрчала по сестру. Она уђе једва дишући од брзога трчања, скиде са себе мараму, потражи очима мајку, приђе јој и рече: „ево је иде! срела сам је на улици!" Мати је повуче на колена и намести пред себе.

Из гомиле се нечујно и бојажљиво прогура девојка, и чудновато је изгледала њена изненадна појава у овој соби, у среди сиротиње, дроњака, смрти и очајања. И она је била у дроњцима; украса су њени били јефтини, али нескићени по сокачком укусу и по правилима и навикама онога парочитог света, који веома јасно и упадљиво одаје своје намере.

Соња застаде у предсобљу на самоме прагу, не улазећи у собу и гледала, као да није прибрана, и као да није била ничега свесна. Изгледало је као да беше заборавила на своју, јефтино купљену, свилену хаљину, чија отворена боја и сувише дугачки спутони нискло не приличаху овоме месту, на свој огромни кринолин који је запремао цео улазак на вратима, на своје углађене ципелице, и сунцобран који је држала у руци и који јој није био ни од какве потребе; напзад и на свој смешни сламни шешир који је био украшен пређним перјем. Под тим шеширом, што је мало дечачки накривљен на страну, опажало се ситно болешљиво лице, бледо и упалшено, с отворени устима и од страха укоченим очима. Соња је имала осамнаест година: била је плава, млађе расте и сувоњава, али прилично лепа. Њене плаве очи биде су значајне. Погледала је укочено час на постељу, час на свештеника; као и Полењка била је задувана од брзог хода. На послетку, неколико речи што се шапатом чуше у гомили, нероватно доспеше и до њених ушију. С обзрепом гласом, пређе праг и уђе у собу, али оста близу врата.

Кад се самртник исповеди и причести, његова му жена опет приђе. Пре него што ће да оде, свештеник је сматрао за дужност да проговори неколико утешних речи Катарини Ивановној.

— А шта ће бити с њима? прекину га она горко показујући на своју децу.

— Бог је милостив; уздајте се у помоћ његову, одговори свештеник.

— К-ех! Милостив је он, али не за нас!

— То је грех, госпо, грех, примети свештеник мртвим гласом.

— А ово, зар ово није грех? рече живо Катарина Ивановна, показујући самртника.

— Они, који су нас нехотично лишили наше потпоре склоније се, да вам понуде можда какву накнаду, да бар материјално поправе губитак...

— Не разумете ви мене! повика љутито Катарина Ивановна. Зашто би ми се надокнађивало? Сам је као пијан пао под кола! Он потпора! Он је за мене увек био само узрок бриге! Непрестано је пио! Подражао нас је, само да се дочепа пића, те да га поџрони у кртици! И хвала Богу, што умире! Биће мање бриге!

— На самртном часу ваља праштати; а то је грех, госпођо, такна осећања велики су грех!

Катарина Ивановна се брнула око болесника, давала му је да пије, брисала му зној и кри с главе, наметала му јас-

тук и разговарала са свештеником, доспевајући само по нешто, да му се уз посло обрати. Али сад наједанпут осу на њега готово као псовке себе:

— Ех, бабушка! То су само речи, празне речи! Прошташи! Ето данас би дошао куће нијан, да га нису пресрели. А кошуља на њему једниница му је, сва изношена и подерана. Он би се одмах извадио да чиава, а ја бих до зоре брчкала по води, прала бих трајне његове и деце; па затим их сушила на прозору, и ту бих чим сване, седа да крпим, — ето такпа је моја нок!... На пашто онда ту о прашташу говорити! И то сам му опростила!

Дубок, ужасан кашаљ прекиде јој реч. Она се искашља у мараму и подиже се свештенику, болно придржавајући другом руком прса. Марама је била сва крвава.

Свештеник обори главу и не рече ништа.

Мармеладов се налазио у последњој агонији; он није одвајао својих очију од лица Катарине Ивановне, која се поново беше нагнула над њим. Он је сие хтео као да јој нешто каже; неће је био и отпочео, с муком мичући језиком и нејасно изговарајући речи, али Катарина Ивановна, сетивши се да он хоће да је моли за опрошташ, одмах му подиже заповеднички:

— Гути-и-и! Није потребно!... Знам шта хоћеш да кажеш!... И болесник умуче; али у истом трепутку његов поглед, лутајући, паде на прага, и он спази Соњу.

Дотле је не беше приметио, јер је стајала у куту и у сенци.

— Ко је то? Ко је то? проговори он наједанпут промуклим загушеним гласом, сав узнемирен, са ужасом показујући очима на врата, где му је стајала кћи, и напрежући се да се придигне.

— Лези! Лези-и-и! виknу Катарина Ивановна.

Али се он ванприродним напрезањем одупре на руке. Изпаљено и укочено гледао је неко време на кћер, као да је не познаје. Па никад је још није ни видео у оваком оделу. Наједанпут је сада позналце понижену, убијену, паникарену и застиђену, како смирено очекује на ред, да се опрости са оцем, који умиранье. Бескрајна страдање изражавало је лице његово.

— Соњо! Кћери! Опрости! виknу он и хтеде да јој пружи руку, али, изгубивши потпору, сруши се и паде с дивана управе лицем на земљу; похиташе да га подигну, положише га, али њега је већ нестајало. Соња слабо писну, притрча, обгрли га, и тако у том загрљају паде у несвест. Он је умро у њеним наручјима.

— Мртав је! виknу Катарина Ивановна, кад угледа лешину свога мужа: — па, шта сад да се ради! Чиме да га сахраним! А чиме ћу ове, ове овде чиме ћу сутра нехранити?

Раскољников приђе Катарини Ивановној.

— Катарина Ивановна, рече јој, — прошле недеље ми је наш покојни муж испричао сав свој живот и све околности... Будите уверени, да о вама говорио одушевљењем, уважењем. Од тога вечера, кад сам дознао, како је он сиина вама био одан, и како је, нарочито вас, Катарина Ивановна, поштовао и волео, не гледећи на своју несрећну слабост, од тога сам ми и постали пријатељи... Допустите ми дакле сад... да приносмогнем... да се одужим према своме покојноме пријатељу. Ево, узмите... двадесет рубаља, чини ми се, — и ако вам то може помоћи, онда...ја... једном речи, да ћу сватити, — изсигурно ћу сватити... ја ћу, може бити, још сутра сватити... С Богом!

(Наставиће се).

ШАЛА

Кад је кварт пречареки управе града Београда, пре неки дан узео на одговор једног овд. оијакерипту, за неисправност, он је дао овакав свој одговор.

„Истина је, да ми је одело непрописно, неисправно и дотрајало, али ћу се старати да набавим друго;

Фијакер ми је потпуно добар и сигуран, само треба да се лагира и да се напутра на пратима наместе кваке и браче и да наместим аељере.

Коњи су ми доста добри; истина један ми је мало болестан, и по мало спиљан, али још може добро да вуче.

Амови су истина стари, али су јаки и скоро су управљени. Истина је, да у место једне штраљче служи поноиац, но то је било привремено, пошто је штраљча за време оних великих сметова пукла.

Сат имам, али не ради; зато сам га дао сајџији на оправку.

Писам никад казњен за ово, али као фијакерист, казњаван сам само неколико пута пре 3—4 године.

Полицнја, узев у оцену његово признање, и „убедљиве" разлоге у одбрани, казнила га је са десет динара новчано, и забранила му је радњу док себе и фијакер не доведе у исправно стање.

ПОТЕРА

На железничком возу од Новог Сада до Титела, украден је 18 прошлог меца Мартину Цимереру, златару из Панчева једни кућер, у коме су биле све златне и сребрне ствари: осам златних брзалетиа са по три дијаманта, једна златна брзалетиа са овалом ограђеним дијамантом, једна златна брзалетиа са смарагдом, рубином и дијамантом, једна зл. брзалетиа са три анола и једна опет са разним камењем, три мушка и два женска зл. прстена, тразисет пари златних минђуша са дијамантима, рубинима и сафирима, двадесет четири златне игле за машине, пет бриљијантских пртенова, деведесет разних дијамантских пртенова, мушких и женских, три сребрне кутије за цигарете, седамдесет и четири пара разних златних минђуша, осам златних гривни, десет златних брошева, педесет разних сребрних и два златна сата, једна златна кутија за пиовање, три златна и 24 пиклена цилиндра и још много ситнице, — све у вредности **четири хиљаде осам стотина седамдесет форинта.** Аустроугарски генерални конзулат у Београду моли све полицијске власти, да обрате најстрожу пажњу на акт Управе града Београда № 1294.

Тоша Н..., бив. слуга Живојина Гавриловића, механџије из Белосавиа, среза јасеничког, округа крагујевачког, ноћу између 17 — 18 тек меца разбио је ииталу свога господара и на исте украо и одвео једну Живојинову кобилу са новим прибором за јахање. Украдена кобила длаке је вране, висока је 155 см., има 6—7 год. Крадљивца Тоша има 36 год., високог је стаса, приповалеет. Напређује се тражење. Пронађеног крадљивца са поврађом треба спровести начелнику среза јасеничког с позивом на Бр. 567, или Управи града Београда на Бр. 1243.

Алекса Тодоровић, калеш опанчарски, родом из Крушевца, решењем начелства округа крушевачког од 13. октобра прошле год. Бр. 10839, стављен је под кривичну истрагу и у притвор због повреде тела. Не зна се, где се Алекса сада налази, па с тога поменуто начелство моли све полицијске власти, да га у својим доманајима живо потраже, и пронађеног њему стражарско спроведу. Акт Упр. града Београда Бр. 1318.

Ђорђе — Ђока Јовановић, обућар из Палапке, родом из Неузине у Банату, пошто је онде извршио једно алочино дело, он је при хватању испред спроводника пешаио где побегао. Ђоки је око 36 год., омален, у опште приомален, лица широког, брковa средњих, у оделу црном, половном цивилном, на ногама поси половне чизме, а на глави полован, меки, сиг шешир. Начелник среза јасеничког, окр. подунавског, Бр. 877, моли све полицијске власти, да онога кривца потраже и пронађеног њему под јаком стражом спроведу.

Тихомир Величковић, бив. практикант, решењем среза студеничког од 31. пр. мес. Бр. 1461., стављен је под кривичну истрагу и у притвор због злоупотребе у званичној дужности. Не зна се, где се Величковић сада налази па с тога поменути срески начелник моли све полицијске власти, да га у својим домаћајима потраже и пронађеног њему стражарно спроведу. Акт Управе града Београда Бр. 1039.

ТРАЖЕ СЕ

Михаила Лазаревића, бив. контролора дувана у Крагујевцу тражи крагујевачки привремени суд актом Бр. 12840. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом суду, или Управи града Београда с позивом на Бр. 954.

Тијосава Станишића, калуз пекарског, родом из Босне, тражи начелство округа ужичког актом Бр. 16678. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом начелству, или Упр. града Београда с позивом на Бр. 1315.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 4. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 30. ЈАНУАРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг" до Узваре града Београда, а у унутрашњости код оближњих скупљача или на пошти. Цена је листу: целима, које ужасе у састав опште и која је већ протицала, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским касирима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандарима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну сви се за ово цена могу претплатити само преко својих позивајућа полицијских односно пограничних одреда. Надлештима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи не враћају се.

АЛКОХОЛИЗАМ И ЗЛОЧИН

Социологија, која се тек у овом столећу развила и стекла постепено право грађанства међу наукама, не само што је постала помоћна наука многим другим наукама, већ је учинила и један велики обрт, управо преврат међу њима.

Као што је познато, социологија се бави проучавањем разних друштвених појава. Разуме се по себи, да је ово веома широк појам, који би могао обухватити све гране науке, које се баве појединим појавама свеколиког друштвеног живота. Пошто је друштвени живот многострук, и његове појаве су разнолике, те према томе и социологија се дели на разне гране. Једна од тих грана је и *криминална социологија*.

Под криминалном социологијом разуме се наука, која се бави проучавањем злочина, као социјалне појаве, узрочима и последицама тих појава и откривањем закона, који руководе тим појавама.

Рекосмо, да је социологија учинила велики преврат у науци у опште, па разуме се да је тако било и са науком кривичног права. *Стара или тако звана класична школа* кривичног права бавила се само обичним посматрањем злочина, као једне појаве опасне по друштво, те је постављала неке апстрактне теорије и начела, која су се показала као по све погрешна и неуспешна за сузбијање злочина. Међутим *нова или т. зв. позитивна школа*, увиђен повољан утицај социологије, који је она имала по другим гранама науке, пошла је такође тим путем, те је почела истраживати узроке злочина, како непосредне, тако и најудаљеније, затим штетне последице по друштво и његов напредак, и на основу тога почела је преиначавати о начину и средствима за откривање и успешније сузбијање злочина. Јер само тада, када се знају прави узроци неког штетног појави, може се с успехом борити против ње.

Рад у опште управљен на то, да се пронађе најбољи начин за управљање људима и за постављање правила, по којима се имају управљати грађани међу собом и према целини — друштву, држави — спада у т. зв. државну вештину или политику. На тај начин се дошло до појма *криминалне политике*, којој је задатак, да на основу резултата криминалне социологије постави правила за спречавање и сузбијање злочина.

И заиста, може се поуздано рећи, од како је овај позитивни правац узео маха у области кривичног права, резултати испитивања много су допринели, да се прави узроци злочина сазнају, и да се пронађу и рационалнија средства за њихово сузбијање.

Већ поодавно је цало у очи, да досадање казне нису биле у стању ни у колико да спрече чињење злочина, и да се пта више број злочинаца из године у годину повећава. Ово је дало повода, да се о казни мало боље промисли, те се на тај начин дошло до закључка, да казна сама по себи није готово никакво репресивно средство, а нарочито у данашњем њеном облику. Данашња казна носи на себи више тин освете, а то не би био њен прави циљ, нити се то слаже са већ доста разчишћеним појмовима о злочину и његовим узроцима. Злочин је социјално зло, управо једна социјална болест, која има своје непосредне и посредне узроке. Као год што је целисходније откривати узроке болести човечијег тела, и као год што их је лакше лечити, када им се узроци знају, исто је тако и са злочином. Откривати но могућству узроке злочина, а када је то немогуће, онда према узроцима појединих злочиних дела проналазити средства, која су у стању да сузбију и смање те штетне узроке, то је циљ једини, који данас може имати наука кривичног права. Теорија застрашења и осветe према злочинцу пала је, јер се њено дејство у пракси показало као по све ништавно. Друштво мора заузети положај одбране према злочинцу. Оно мора гледати или да отклони узроке појединих злочина, или да кривца поправи, и напзад ги се то не може постићи, да га учини нешкодљивим, т. ј. да га за навек уклони из друштва. *Модерно критично право стоји на овој земљишту.*

Узроци појединим злочинима веома су различни. Али поштo је испитивањем несумњиво доказано, да је и алкохолизам један од узрока како злочину у опште, тако и извесној врсти злочина, те ћемо се ми и позабавити најпре испитивањем дејства алкохола на организам човечији и његове радње; затим испитивањем каузалитета између алкохола и злочина; и напзад проналажењем средстава за сузбијање алкохолизма и злочина, који отуда произлазе.

I. Алкохол и његово дејство на организам и радње човечије

Алкохол је отров, те према томе ни његово дејство на човечији организам не може бити повољно. Ми се на овоме месту нећемо упуштати у опширно излагање физиолошког дејства алкохола, већ ћемо само показати у главноме, какви су резултати добивени испитивањем у погледу физиолошког дејства његовог, а исто тако какво је дејство алкохола на психичку радњу човека, од које зависе све спољне радње човечије.

Да је алкохол заиста отров, поред осталих доказа, најекзактнији је тај, што алкохол узет у извесној већој количини може проузроковати моментану смрт. Отровно дејство алкохола огледа се по највише у његовом утицају на мозак. Професор д-р Форел, расправљајући питање о установи асила за душевне тврди, да алкохол и у најмањим дозама и у разблаженој форми дејствује на мозак. Ово се најбоље огледа код пијаности, дакле акутног тровања, и код хроничног алкохолизма или тровања. Сваки је имао прилике да посматра напита човека, те је лако могао видети промене, које алкохол изазива у спољним радњама дотичнога. Према ступњу пијанства и симптоми токсичног дејства су различни. Пијан човек губи везу у речима, тешко изговара поједине речи, а у извесном стадију му пијанства издају га и ноге, губи равнотежу, пада. што је доказ да се отровно дејство простире и на кичмену мождину. У последње време чињена су у многа истраживања односно дејства алкохола, а нарочито у погледу интелектуалних радња човечијих. Тако *Крепелин*[1] у једној својој расправи наводи, да и мале количине алкохола, пита више у најблажој форми, као пиво, смањују душевне моћи. На пр. количина пива од ½ до 1 литра, која још није у стању да изазове напитост, већ показује своје токсично дејство на мозак тиме, што се примећује отежавање памћења, спорост у обичном рачунању и т. п.

Но ми ћемо навести и друге резултате испитивања, које д-р Ашаффенбург наводи, и који се огледају у реакцији, коју алкохол својим надраженим изазива. Ова реакција огледа се у разним поврetима појединих органа. Интересно је, да се по-

[1] Beeinflussung einfacher psychischer Vorgänge durch einige Arzneimittel. Јена 1892.

једини покрети збивају тако брзо, да је за мерење времена, које између надражаја и реакције пролази, потребан најсавршенији апарат. Овај апарат у стању је да покаже $^1/_{1000}$ секунде. Надражај се изазива каквим звуком или шумом, чему одговара какав год покрет тела. Када се дотичноме да ма и најмања количина алкохола, време реакције се тиме смањује, т. ј. покрет следује надражају много брже но иначе, када човек није ниже алкохола. Овај факт је од огромне важности за оцену појединих радња дотичнога са криминалистичког гледишта. Овај експериментат доказује, да је психичка радња, услед дејства алкохола, или повећана, или да је и нема. Последњи је случај кад се узме већа количина алкохола. Покрети су, услед дејства алкохола, тако брзи, да се нема времена за размишљање. Услед тога се и дошло до уверења, да нијанстве и злочини стоје у најтешњој вези. Сваки злочин састоји се у извесној радњи — сем малих изузетака — а када је извесна радња последица брзе реакције на извесан надражај, онда се мора узети, да је ова брзина на унутрб радње мождане. А како је та брзина реакције произведена алкохолом, то је јасно да су алкохол и злочини, произведени после узимања алкохола — ма у којој количини — у тесној вези. Замислимо случај, да извесно друштво седи у каквој пивници при чаши пива или вина. Падне са нечије стране каква увредљива реч, на што увређени одмах потегне чашом или штапом и удари онога, који га је увредио. Удар је следовао тако брзо да је свако размишљање искључено. Брзина покрета као реакција, приписује се дејству алкохола. Да дотични није ниво алкохола, вероватно да би мало размислио и не би онога ударио. Ово су спакидања примери и тако су практичним животом доказана, да је изнимно свако даље доказивање.

Када је, дакле, надражљивост живаца, који управљају покретима, тако велика услед употребе малих количина алкохола, онда је јасно, да је она још већа код човека у нормалном стању. А како ли је тек код хроничних пијанаца? — Доказано је да хронично пијанство води психопатији и да се она наслеђем простире и на потомство.

Наје наше да на овоме месту наводимо штетне последице по здравље од редовне употребе, а нарочито злоупотребе алкохола. То остављамо хигијени. Ми се задовољавамо да утврдимо факт, да алкохол дејствује токсично на мозак и кичмену мождину, и да то дејство иде на унутрб психичке радње оних, који пију алкохол, као и то, да је реакција на сваки надражај јача и много брза и сле и најмање употребе алкохола. А кад је оно утврђено, онда је уједно доказано и то, да алкохол може бити узрок и злочиначким радњама, поштo он потпомаже брзину моторних живаца, а искључује психичку моћ радње, дакле, размишљање.

Ово је, дакле, у главноме дејство алкохола на организам човечији и његове радње, а сада је на реду да се упознамо из ближе са каузалитетом између алкохола и злочина.

II. Алкохол као узрок појединим врстама злочина

Као год што је доказано, да је напито стање код човека штетно тровање, које нарочито утиче на мозак, исто је тако несумњиво доказано, да је хронично пијанство уједно и хронично тровање организма, које може, поред осталих болести, произвести и лудило. Ако услед хроничног алкохизма не наступи право лудило, онда свакако наступа тако звана психопатија — ненормално душевно стање. Исто тако је експериментом доказано, да је психопатија опет често пута узрок пијанству. Питање о алкохолизму и његовом дејству на организам човечији, на његову интелектуалну и моралну страну расправљано је од многих и то веома детаљно, те с тога се ми овде задовољавамо напоменом главних резултата тога испитавања. Међу тим вредно је упутити читаоца на расправе *Форела*[1] и *Бера*[2] [Baer].

Алкохолизам је и душевна и телесна болест, јер поред поремећености душевне производи и дегенерацију појединих органа.

Пошто смо навели доказе да алкохол изазивато утиче на интелектуалне моћи човечије и да је орган, који повећање од њега страда, мозак, да видимо сада: је ли алкохол заиста узрок злочину и којој врсти његовој?

Када потражимо узроке појединим врстама злочина доћићемо до уверења, да је за сваки од њих потребан неки мотив и да сваки од њих претпоставља и извесно душевно расположење. Тако на пр. злочина дела из користољубља, као што су: крађа, утаја, превара, претпостављају мотив извесне материјалне користи, а за њихово извршење потребна је потпуна присебност и извесно размишљање о начину извршења. А код злочиних дела, за која је потребан неки насилнички акт, као код телесних повреда, убиствава итд. не само да није потребан ни један од мало час поменутих момената, већ на против та се дела по правилу врше без размишљања, а мотив им је реакција на извесно надражење.

Из наведеногa види се, да смо сада већ једнак корак ближе уверењу, да алкохизам стоји у тесној вези са злочином, да је он управо узрок извесној врсти злочина.

У напређијим земљама, где се статистика води рационално, не задовољавају се само бележењем разних врста злочина, који се преко године дешавају, доба и занимања злочинаца, њиховим стањем итд. већ се води рачуна и о томе, у каквом је стању злочин учињен, какве су особине злочинаца у погледу његова живота, морала итд. па се чак више води рачуна у које доба године и које дане пада највећи број извесних злочина. (Наставиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

У прошлом 3 броју нашег листа, изашла је једна расправа, од једног општинског писара, која поред његовог мишљења, која у појединим питањима, при поступању под општ. судова износи, састоји се још и у томе, да се тражи и наше мишљење, по истима.

Ми смо обећали, да ћемо наше мишљење дати, и то ово чинимо.

У § 12. и 13. грађанског судског поступка, одређено је поступање за позивање парничара на рочишта ради суђења по грађанским споровима и поступање при извиђају и пресуђивању спорова. Ове су одредбе јасне и противу њих, не може бити никаквих даљих разлагања. Када је § 12. гр. поступка, казао да општински судови позивају „парничаре и следоке нечатом или их добављају преко својих служитеља", онда је јасно, да је законодавац хтео, да скрати ону сложену поцедуру, која је прописана § 116. и 117. грађ. поступка за пропостеење суђење, и да спорови општинских судова буду пресуђивани одмах; да њихове пресуде буду у што краћем року извршне, на најдаље и за 40 дана и извршене, као што то изричио § 24. гр. поступка захтева и наређује, прописујући и казну за неизвршење у томе року.

Дакле парничари општ. суду на позив пристају одмах и општ. суд. позива их позивом, преко својих служитеља одмах, како тужбу добије, од стране тужиоца. Парнице извиђа усмено и просто. Наводе парничара уводи у протокол суђења одмах на самом дану рочишта. Форма овога протокола суђења прописана је од стране г. Министра правде и објављена је за све судове општинске. § 13. грађ. пост.

Пресуде до 20 динара заиључно извршне су одмах, а преко те суме подлеже на жалбу, које парничне стране пропостеењем суду. — § 13. и 15. грађ. поступка. Ове жалбе парничари могу одмах изјавити после саопштења пресуде и иста жалба уписује се у протокол суђења са наплаћеном таксом у 2 динара у таксеним маркама.

На захтев парничара суд је дужан издати му пресуду, по наплати таксе.

Пресуда мора бити исписана на протокола суђења по форми описаној, какву прописује § 305 грађан. поступка, јер је на основу тога законског прописа и прописан формулар за протокол суђења.

Толико о рочиштима, суђењу, извиђају и поступку код општ судова.

Дакле мишљење општ. писара писца расправе правилно је.

Што се тиче другога питања о доласку и недоласку парничара пред суд на позиве, ми смо мишљења да се и општински судови имају држати изричних прописа §. 127. 128. 130. 131. и 132. грађ. поступка, јер у даним случајевима, прилином

[1] Die Errichtung von Trinkerasylen und deren Einfügung in die Gesetzgebung. Leipzig 1892.

[2] Die Trunksucht und ihre Abwehr. Wien 1890.

недоласка, које парничне стране на рочиште, општ. суд када се не би држао оних законских прописа, не би могао доћи правој, за спорно питање и онда онај кратки и прости прописани поступак, код општ. судова, постао би потпуно илузоран и неостварен.

Даље општ. суд у случају недоласка, ма које парничне стране, по нашем мишљењу, за цењење доказа при пресуђивању спора има се држати и прописа § 139. и 140. грађ. суд. поступка. Даље имали би да приметимо и то, да при извиђају парница код општ. судова и цењењу самих доказа, ови општ. судови који примењују свој рад грађ. суд. поступку, ради правилнијег поступања не треће, јер и ако се од општ. судова тражи извиђање умено и просто илак и то треба све донести у склад и законску форму, како неби првостепени судија, само уклеп онога нерела, у саслушавању парничара понављавали судску радњу и ако је пресуда од стране судија правилно и са потпуним ухватањем стања ствари изречена.

Једино смо противни поступању неких општ. судова који суде парнице по кратком поступку на основу § § 449. и 450. грађ. поступка, јер овоме поступању код општ. судова нема нити може бити ништа, и сваку овакову радњу општ. суда мора првостепени суд уништити, јер дужник није саслушан. — § 20. грађ. поступка. Тако исто општ. судови не треба никад ни у ком случају да одобравају забране. — § 9. грађ. пост., докле одмах дужника не позову и не саслушају, јер та радња у случају жалбе првостепеном суду мора неминовно пасти, јер је противузаконита.

И овде изјављујемо да је писац расправе из правилном путу, и желели би да и остала господа општ. писари своју способност и знање доведу до овога степена, како би били корисни својој општини. Од њихова рада, њихове спреме и способности, зависе интереси њихових грађана а и ауторат општ. власти.

Овом приликом сматрамо за своју дужност да опоменемо оне општ. писаре који се не придржавају изетаке, коју дајемо у нашем листу, да то у будуће чине, јер се тиме постизава самообразност и правилан рад, а избегава се оно развлачење на штету лица, која су принуђена, да се за своје ствари обраћају својој првој месној власти.

Бележницу у протоколу. треба водити онако, како смо у нашим формуларима у листу у толико примерака изнели.

Када се шаље пресуда по жалби првостепеном суду, мора се из протокола тачно и по форми исписати и са жалбом послати, онако како то наређују расписи г. Министра унутрашњих дела и правде, што смо већ до сада толико пута у нашем листу објавили.

ОПАСАН ДРУГ

кривична приповетка

Б. К. М.

I.

Било је то пред Петров дан 188. године.

Опекло сунце мозак да проври. Нигде ни најмањег поветарца да загрејани ваздух освежи и расхлади. По ливадама полегла трава по земљи. Цветићи невесело опустили своје шарене главице. На дрвећу лишће виси као да је попарено.

Нигде живе душе да видиш. Све се склонило у заклоне те плануднје. Само по која тичица на грани, отворила широм кљунић, ћути и брекће. А са ћерамида на крову оближње стаје избија ђара као из жижарене пећи....

Испред тебе као труба платна, развијена, пружа се друм који води за Шабац, а по њему местимице колутају се густи облаци прашине, подигнути од продавника. К лутају се — па лагано палају опет на друм.

А иза тебе издиже се високи Цер, са чијег врха избијају пламеници магле, те палуду да ће скоро бити невоголе.

Тешко се дише.... Не мали се човеку да жива....

Такве су петровске омориие....

Баш у само подне крену се из Дебрца два путника за Шабац. Разголићених вратова, раздрљених груди, са штаповима у рукама и по једним малим свежњем своје сиротиње на рамену, они журно измицаху напред, да их како неби ухватила невогода на путу без крова.

То су два бивша поштонопе поште дебрчке, који су јуче напустили службу у пошти а данас се крenули у свет да траже другога рада.

Један, старији, око 35. година, смеђ, суводан, са изразима благости и доброте на лицу, то је Петар Јовановић.

Он је родом из некога села око Власотинца. Одавно је дошао у ове крајеве Србије, службе ради. У пошти дебрчкој служио је већ осам година. Променио је седам старешина и ни један не хтеде га из службе изгонити, јер је био вредан, добар, послушан и поуздан, као што су махом власотинчани.

Он ни сада није из поштанске службе изашао по туђој већ по својој вољи. За време службе, штедњом и чувањем, завезао је око четрдесет дуката, па се решао да са тим новцем отвори пиљарску радњу на линији: Шабац — Обреновац — Београд. За то је и напустио службу и, као што видимо, пошао за Шабац. Само је хтео, претходно да купи кола и једног коњића, што му је за намерени посао потребно било.

Други, млађи, око 20. година, приомањат, компчат, добро телесно развијен, општрих црта на лицу, то је Марко И.

Он је пригорац.

Марко није ни годину дана службе састављо у Дебрцу. Немиран, лакомислен, на раду тром а при том велики тропанџија, он је тешко живео у ономе маломе месту. Задуживао се где год му је који шта поверовао, и пошто је, како се то у финансијском свету каже, испрео сав кредит, пошао је за то место немогућ.

И он је своједобно напустио службу у пошти и пошао са Петром за Шабац. У каквој намери, то није никоме казивао, те се са основом веровало да је побегао од својих поверилаца, као што је то обичај данас. Међутим, може бити да је и он знао где ће и шта ће, исто тако као и његов сапутник и друг Петар....

Дуго су путовали ништа не говорећи. Крупне сузе зноја котрљале су им се са лица. Обојица беху се дубоко замислили у мисли.

Петар је размишљао о своме будућем раду и тешкоћама, које су у почетку сваког посла неизбежне.

А Марко?

Ко ће то знати.... Лице његово час је било натмурено час весело, час је набијао на очи а час издизао на потиљак своју пригорачку капу.

А испред њих, тамо иза Саве, далеко на обзорју, гомилали су се облаци, густи и мрачни као што је душа у злочинаца....

Може бити гледајући у оне горостасне куле од облака пред собом а вероватно и да разагна суморне мисли које га беху свега обузеле, Марко прекиде ћутање и запева на глас:

„Боже мили чуја големога
Да ли грми да л се земља тресе
Ил' удара море о приморје?
Нити грми нит' се земља тресе,
Нит' удара море о приморје
Већ пушају на Зидру топови.
Шеширџик чепе ага Бекир-ага
Ухватио малог Радојицу?....

Песма разгали и Петра, те, кад Марко престаде певати, намеђу њих отпоче и разговор.

— На пита си наумио сад Марко? Хоћеш ли остати у Шапцу или ћеш где на другу страну? запитаће Петар.

— Божје ми пјере ја још не знам. Да видиу. Ако у Шапцу нађем каквога посла који ми се допадне, остаћу. Не нађем ли — ја одох на Уб ујаку, одговори Марко.

— Право велиш, настави Петар. Лако је теби! Ја сам се чудно што ћеш ти у Дебрцу над ти је ујак поштар на Убу! Тамо, брате, на ако служиш — служиш бар својега човека а не забанца.

— Е зако ћавоље, одговори Марко. Па ја сам био на Убу под ујака и отуда сам дошао у Дебрц.... Не знаш ће горе. И ту и тамо муче и даве.... Да је тамо лако, неби Марко отуд излазио.... Сиротиња је свуда тешка.

Затим уздахну дубоко па продужи:

— Теби је лако. Умео си да сачувао нешто новаца и ето

сад ћеш да будеш свој газда, да ти не заповедају које какви... Бзаго тебе!

— Е шта знам, Марко, прихвати Петар. Дуго сам мислио и на једно смислио. А Бог зна да ли ће ово бити боље. Служба јесте тешка, али се ради мора.... Ето, служио сам и радио, али сам бар сачувао нешто пара. На и опет ћу да радим и заиницаћу из све снаге, а ко зна да ли ћу отуда видети какве хасне. Слутња ме нека обузима. Овај посао што га мислим предузети не разумем добро а људи су опака. Којим се изгубићу паре које сам тешко заслужио.... Али, што Бог да.

— А колико новаца треба човеку па да отпочне тај посао, што си га наумио ти радити? питао је Марко.

— Млого, одговори Петар. Али кад је човек сиромах као ја, он мора и са мало.

— То знам и сам, рече Марко, него питам: колико најмање мора имати? Зналм, може бити да ћу и ја моћи од ујака назајмити новаца па да отпочнем шићарџук. Ето на пример, колико имаш ти новаца, кад хоћеш да почнеш то?

— Ја? рече Петар. Шта ја имам?.... Сиротињска посла.... Пофута, размисли се мало, па настави:

— Шта ти треба? нелиш.

— Прво требаћу ти кола и коњ. За то мораш имати најмање 30. дуката. Онда, треба имати новаца да куниш оно што мислиш препродавати. На треба ово, на ово. Ваздан коњетта.... Без 40. дуката немоћ ни мислити да се може отпочети.

— А зар ти имаш 40. дуката? упита га Марко.

— Ја?.. Е имам... Сиротињска посла Бога ти, одговори Петар.

Очевидно он је избегавао да каже колика је сума новаца, са којом је располагао, а Бог зна да ли из скромности или бојазни. Али бистром оку Марковом довољно је било ово што мислим

„Ја нисам ништа проневерио, нити ми је ко год што поверио", био је одговор.

„Можда имате право", рече управник, „али да бих се потпуно уверио у вашу невиност, то ћете одмах господи написати ово неколико речи:

„Предај, без устезања, доносиоцу овога писма оних педесет хиљада ливара, што сам примио од г. Жила Дитајера на чување.

Овај се не усуди да противуречи моћноме управнику и уради како му би заповеђено. Полицајац, послат са писмом, врати се наскоро са новцем. Ухваћен овако у лажи, клече на колена пред управником. Г. де Сартин доведе га још у већу забуну и срамоту, кад се појави провинцијалац на другу собе. Врати му новац, опомену га да у будуће пажљивије бира пријатеље; па их затим обоје отпусти.

Млади Херцег од Орлеана, син Регентов, рече једном Ленорару, да би се краље и разбојништва дешавали много ређе у Паризу, када би народ више пазио на своју имовину, и набеђавао уличну рају.

„С Вашег гледишта тако је, принче", одговори управник. „Јер, када се ви шетате, цела дворска пратња чува да вам се какав „незнанко" не приближи; али кад бисте једном изишли сами, без никакве пратње, не бих желео да будем одговоран ни за једну скупоцену ствар Вашу.

„То ћу радо учинити, управниче", одговори принц, смешећи се, „и ја се кладим са вама у сто дуплона, да ни један лупеж неће упућен своју руку у мој џеп."

Леонар пристаде, и за оглед одредише сутрашњи дан.

(Свршиће се).

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

С РУСКОГ Јефта Угричић 37

И он брзо изиђе на собе, хитро се прогура кроз светину до степенице; али се у гомили на једанпут судари са Никодимом Фомићем, који је дознао о несрећи, и хтео лично све да уреди.

Од онога догађаја у полицији нису се видели, али га је Никодим Фомић одмах познао.

— А, то сте ви? упита га.

— Умро је, одговори Раскољников. — Био је лекар, био свештеник, сте је у реду. Немојте много узнемиривати бедну жену, она је и иначе јектичава. Охрабрите је, ако чиме можете... Та ви сте добар човек, знам ја... додаде са осмејком, гледајући му право у очи.

— Ама, како сте се ви то искрварили, примети Никодим Фомић, разгледајући према светлости мењера неколико скорашњих мрља на прслуку Раскољниковљевом.

— Да, натопио сам се... сам сам крвав! изусти Раскољников на пекакав особити начин, за тим се наслони, климну главом и оде низ степенице.

Силазно је полако, не журећи се, сав у грозници, и не осећајући то, испуњен само једним новим, неопределеним осећањем наједанпут надошлог пуног и силног живота. Ово би се осећање могло сравнити са осећањем на смрт осуђеног, коме наједанпут и неочекивано објављују помиловање.

На половини степенице стигао је свештеник, који се враћао кући; Раскољников га ћутећи пропусти напред, поздравивши се с њим немим поклоном. Али кад је већ прелазио последње стубиће, он чу на једанпут хитре кораке за собом. Неко се журио да га стигне. То је била Пољенка; трчала је за њим и звала га: „Чујте! Чујте!"

Он се осврте. Она стрча низ последње степенице и заустави се баш пред њим за један само ступањ више. Са дворишта је продирала слаба светлост. Раскољников је угледао мршаво, али љупко лицице девојчетово, које му се смешило и гледало на њега весело, детињски. Дотрчала је с поруком, која се очигледно и њој самој допадала.

— Чујте, како се зовете?... и онда: где станујете? питала га је брзо, задувајући гласићем.

Он јој спусти обе своје руке на рамена и с неким блаженством гледаше у њу. Било му је особито пријатно, да је гледа, — не знајући ни сам зашто.

— А ко вас је послао?

— Послала ме је сестрица Соња, одговори девојчица, насмешивши се још радосније.

— Знао сам ја, да вас је послала сестрица Соња.

— И мамица ме је послала. Кад ме сестрица Соња слала мамица је такође пришла и казала: „Трчи брзо, Пољенка!"

— Волите ли ви сестрицу Соњу?

— Волим је више од свију! проговори Пољенка с неком особитом чврстином, и осмејак јој постаде на једанпут озбиљнији.

— А хоћете ли мене волети?

Уместо одговора, виде како му се приближује лице девојчетово и нежна усташца, која су се изнено напућала, да га пољубе. И тачке као дрска руке њене наједанпут га загрлише силно, силно; глава се наслони на његово раме, и девојче тихо заплака, притискујући лице уза њ све јаче и јаче.

— Жао ми је, татиње! изусти она после неког тренутка, подижући своје уплакано лице и бришући рукама сузе; — све нас сад такве несреће снашле, додаде неочекивано с оним нарочитим озбиљним погледом, који деца обично силом узимају на се, кад хоће наједанпут да говоре као „велики".

— А је ли вас татиња волео?

— Лидочку је највише волео, настављала је она веома озбиљно и не смешећи се, сад већ сасвим онако, како говоре одрасли, — за то је волео, што је мала и још зато што је болесна, и њој је увек по штогод доносио, а пре је учио читати, а неке граматици и закону Божјему, додаде достојанствено, — а мамица ништа није говорила, само смо ми знали, да она то воли, и татиња је знао, а мамица хоће сад да ме учи француски, јер ми је већ време, да се образујем.

— А умете ли се молити?

— О, још како, умемо! Већ одавно; ја, већ као велика, молим се сама за себе, а Коља и Лидочка заједно с мамицом гласно; прво заговоре „Богородицу", па онда још једну молитву: „Боже, опрости и благослови сестрицу Соњу", па после још и: „Боже, опрости и благослови нашег другог татиња", јер је наш старији татиња већ умро, а ово нам је други, али ми се и за њега молимо.

— Пољенке, ја се зовем Родјон; помолите се каткад и за мене, „и раба Родјона" — ништа више.

— Целога свога живота молићу се за вас, истрчи рече девојчица, и наједанпут се опет засмеја, баци му се око врата и силно га опет загрли.

Раскољников јој рекао своје име, дао адресу и обећао, да ће сутра насигурно свратити. Девојчица се растаде с њиме сасвим усхићена.

Било је једанаест часова, кад је изишао на улицу.

После пет минута стајао је на мосту, баш на оном истом месту, с којега је мало час жена скочила у воду.

„Доста!" рече одлучно и свечано, — „даље са кајањима сликама, даље са залудним страхом, даље са светињама!... Има живота! Зар мало час нисам живео? Неће још утинуо мој живот заједно са оном старицом! Нека јој подари Господ царство небеско, и — доста, матушка, време је, да се одморим!... Сад почиње царство разума и светлости! и... воље, и снаге... и сад ћемо видети! Сад ћемо се огледати!" додаде охоло, као да се обраћа каквој мрачној сили и изазива је. „А ја већ био пристао да живим на аршину простора!"

„.... Слаб сам веома у овом тренутку, али... изгледа, да је цела болест прошла. Та зало сам ја да ће проћи, кад сам мало пре изишао. — Баш као вала: кућа Почињкољева је на два корака одавде. Сад ћу већ прано Разумихину, па ма и не било само два корака... нека добије опкладу!... Нека се и он заради је. — не мари ништа!... Снага, снага је потребна: без снаге нећеш ништа учинити; а снага се мора снагом добити, ето то она не знаје," додаде поносито и са самопоуздањем, и једна мичућа нотама, оде с моста. Поноситост и самопоуздање расли су у њему са сваким тренутком; у новоме минуту више то већ више био онај исти човек, који је био у прошлом.

Па шта се то тако особито догодило, што га је тако преокренуло? То он и сам није знао; њему се, као оно дављенику што се за сламку, хвата, наједанпут причинило, да и он „може

да живи, да још има живота, да његов живот није угушио заједно са старом заложајником.“

Може бити, да је доста претерано са тим закључком, али о томе ми није мисао.

„А шпак сам замолио, да спомиње и раба Родјона“, сетну му напеваншут крох главу: — „па то, разуме се..... за сваки случај!“ додаде и ту се сам насмеја своме детињастом разговору.

Био је изванредно расположен.

Лако је нашао Разумихина; у куји Почињалкољевој већ су познавали новога увуљанина, и вратар га одмах упути. Већ са половине степеница могао се чути жагор и буран разговор великога друштва. Врата према степеницама беху широм отворена; изнутра су се чули узвици и препирање.

Соба је Разумихинова била доста велика, а друштво од петнаест људи. Раскољников се задржа у предсобљу. Ту су се, иза преграде, две газдаричине служавке занимале и мучиле око два велика самовара, око боца, тањира и чинија с колачима и закускама, донетим из газдаричине кујне.

Раскољников посла по Разумихина. Овај дотрча одушевљено. На први се поглед могло опазити, да је необично много пио, и ма да се Разумихин није могао готово никада сасвим опити, ипак се овога пута нешто од тога опазкало.

— Чуј, похита Раскољников, — дошао сам да кажем, да сви добро опкладу и да одиста нико не зна, шта се с њиме може абити. Да уђем не могу: тако сам слаб, да се једва држим на ногама. И зато ми здраво остај! А сутра дођи до мене....

— Знаш шта, испратићу то куће! Кад већ сам већини да сви слаб, то...

— А гости твоји? Ко је онај кудрави, што је оног часа запарио овамо?

— Онај тамо? А ђаво би га знао! Стричев познаник, може бити, а можда је и сам дошао... С њима ћу остаити стрица; то је неопходан човек; жао ми је, што не можеш сад да се упознаш с њим. А уосталом, нека их ђаво носи све редом! Сад им није до мене стало, а и ја бих требао да се освежим, дакле, брате, дошао си баш као наручен; још два минута да је прошло, и ја бих се тамо потукао, тако ми Бога! Лупају све којешта... Ти не можеш ни да замислиш, шта све човек може да набрбља! У осталом, како да не замислиш? Зар и ми сами сад не брбљамо? На нека их, нека брбљају: зато посао неће брбљати... Причекај за тренутак, довешћу Зосимова.

Зосимов чисто с неком жудљом нападе на Раскољникова; на њему се опазкала некаква нарочита радозналост; али му се лице брзо разведри.

— Одмах да спавате, одлучи он, прегледавши болесника, у колико је то било могуће. — а за њега ће требало штогод да узмете. Пристајете ли? Још сам мало пре спремио..... пракшак један.

— Ма и два, одговори Раскољников.

И он одмах, још ту, попи пракшак.

— То је врло добро, што ћеш га сам отпратити, примети Зосимов Разумихину; — шта ће сутра бити, видећемо, а данас није баш тако рђаво: промена је значајна од пре кратког времена. Човек учи, док је жив...

— Знаш ли шта ми је шапнуо Зосимов баш сад, кад смо излазили, лудну Разумихин, тек што беху изишли на улицу.

— Ја, брате, теби нећу ни право да кажем, јер су они луђаци. Зосимов ми је препоручио, да с тобом уз пут брбљам и да тебе наведем на брбљање, да онда њему да испричам, зато, што се у њега залегла мисао... да си ти... суманут, или томе близ. Замисли само то! Прво и прво, ти си тринут од њега памећи; друго, ако иси луцинут, не треба ни да те се тиче то, што је он увртио такву лудорију у главу, а треће, то нарче меса, и по својој је стручности — хирург, баџио се сада на душевне болести, а односно тебе му је потпуно заиртно мозак данашњи твој разговор са Замјетовом.

— Зар ти је Замјетов све испричао?

— Све, и врло је добро учинио. Сад сам све тајне разумео, и Замјетов је разумео... Па, дабоме, једном речи, Родјо... ствар је у томе... Ја сам сад мало пијан... Али то не мари ништа... ствар је у томе, да се та мисао... разумеш? одиста у њих зачела... разумеш? То јест, нико је од њих није смео гласно изустити, јер је била сувише будаласта, а нарочито кад су ухватили онога мајала, све се срушило и угасило за навек. Али зашто су онда луђаци? Замјетова сам тада мало пропустио кроз шаке, — али то нека остане међу нама, брате; молим те, чини се невешт, да о томе што год знаш; опасно сам сам да је остатак; то је било код Лавизе, — али данас, данас је све јасно. Главни је, онај Ила Петрович! Он се онда нарочито твојом несвестицом у полицији, али се и сам доцније стидио тога; та ја знам...

Раскољников је жедно слушао.

Разумихин се пијан набрбљавао.

ДОПИСИ

Беч... децембра 1899 год.

I.

Полицијски бечки музеј.

После онако обилатих и испарних студија, које је упажени наш Г. Таса Миленковић пружио читалачкој публици, упознавајући је са уређењем струке полицајске у Бечу и осталим престоницама европским — и много јаче снаге но што је писац ових редака, добро би се промислило, пре но што узму перо да пишу ма о чему из бечке полиције.

Свестан тога, писац и намењује ове ретке својим колегама по струци, искључиво за разминивање у правцу, који се сам собом определује код оних, код којих је љубав и преданост струци ван питања.

Толико у оправдање за оволико слободе и објашњење, што ће ови чланчићи излазити без нарочитога систематскога реда.

Једна од најновијих тековина у бечкој полицији јесте *полицијски музеј*.

Данас, када се за изучавање свега, било науке било вештине, тражи што више очигледне наставе; када су, услед тога, разне научне збирке и модела постали неопходно потребне и формалне практичне школе за изучавање, не може се, наравно, одрећи и потреба за збирком свију оних објеката, с којима се један полицајац чешће или ређе сусреће, у толико више, што је и њему, више можда него иконе, потребно стручно образовање, стручна школа.

Узалуд ћете полицајском органу причати о разним пристама залеђивања, тровања, енглеском тестерицама и т. п. ако му то игодним средством очигледно не покажете.

А, без увреде, и многи полицајски чиновник, при свему томе, што још памти хемијске формуле нитроглицерина и других распрскавајућих смеса, морао би рахат прође пред каквога брижљиво намештеног чатила или бомбе, које данас имају тако разноврсне облике.

Овакво би уверење морао стећи сваки, ко поле с пажљивом разгледа онакву збирку, као што је *бечки полицијски музеј*, који, по богатству и разноврсности наложених предмета, систематском уређењу њиховом и свему осталом представља формалну и лепо уређену практичну школу за полицајске органе.

Старо је правило у *бечкој* полицији, да им органи прођазе кроз нарочиту стручну, *практичну* школу, без многога теоришања, изазвало је само собом и потребу за оваквом једном установом.

У низу осталих обука, као што је спољна служба, обука у антропометрији (бертилонажи) итд. бечки полицајски органи добијају прилике, да се, разгледањем онога музеја, упознају са објектима с којима ће се кад тад сусрести, а који међутим у истрази каквој могу бити од важности.

Установа онога музеја датира се од прошлогодишње јубилеумске наложбе у којој је и бечка полиција имала нарочити свој павиљон.

Тај павиљон, знатно умножен другим објектима, смештен је у згради Главне Полицијске Дирекције у Бечу. То је сада *бечки полицајски музеј*, који је, наравно, приступачан само полицајцима и криминалистима у опште, а никако и широј публици.

Све одаје у ономе музеју украшене су оригиналним радовима најпризнатијих сликара и скулптора — радовима, који представљају све знатније моменте из службе бечкога жандарма — на линији.

Поменућу само неколике.

Деца излазе из школе, Жандарм стоји крај школе и свако дете упућује на коју ће страну ићи, да не залута и да га кола не прегазе. Одбира по двоје, троје, којима је заједнички пут, и благо их упућује да заједно иду.

Или: жандарм наилази на сумњиво лице. Узима му исправе и, поредећи их с њиме, налази, да се оне с њима не слажу са оним.

Коњи се поплашили. Кола отишла у страну и у њима седе двоје. Кочијаш је већ и пао. Жандарм притрчава и снажно заустављава бесне и поплашене коње. Особито деца слика.

Два жандарма спасавају девојку која је пала у Дунав. Спасавање девојчице из пламена од пожара; уђутрисање напуштеног новорођенчета, забављање и испитивање залуталога детета, указивање пре помоћи девојчици која је пала у пешест; одвођење бекрије у затвор; ординарно кошкање у кавампци; зеленашки дућан; апотекар у ћелији; цела „гарнитура“ обичних лоповских алата итд. итд.

Све су то слике, које нарочито онакав музеј могу да красе и да гледаоцу пруже уверење, колико је разноврсна, тешка али и благодарна служба само једнога — жандарма на улици!

Сами нак предмети који су наложени, сређени су знаилачки у неколико одељака.

У првоме су одељку справе за прављење лажнога новца, металног и папирног. Тај је одељак богат. За метални новац изложене су разне справе, почев од најпримитивнијих, тако рећи, наших мокролушких кљештa, па до најсавршенијега калупа а све ово заједно са појединим комадима израђенога новца.

За папирни новац изложени су разни покушаји, како они који су ухваћени у самоме почетку, тако и они, који су приведени крају, а то је разно литографско камење, фотографске плоче као и отисци од папирнога новца, купона, чекова и у опште разних вредећих папира.

Сви ови примерци чине читав низ разноврсних покушаја фалсификата, почев од најгрубљих па до таквих, за које је веома тешко приметити да су фалсификат. Уз њих су изложене и разне смесе и течности које су за тај посао потребне, тако да би каквоме „мајстору“, рецимо нашем невађањем Паји Острову, требало само да закрпе рукаве и отпочне „посао.“

(Свршиће се).

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Илија Јовановић, звани **„Илче“** опасан лопов. Човек чисто не може да верује: да се под овим глупим и идиотским лицем може скривати толика покварености, дрскост и препреденост, колику је овај невољалац до сада показивао у свима својим поступцима.

Правећи се глупим и наивним и занимајући се „pro forma“ покућарством, овај опасни лопов немилосрдно је крао по кућама, у које је, као покућар долазио. Али, како свачему има крај, то је и њему најзад једном дошао **„Цриш Петак“**.

Децембра мес. пр. године Илија паднe у руке београдској полицији због једне мале крађе неких ствари. Истрагом, поведеном поводом те крађе, мало по мало, па се утврдило: да је Илија у новембру мес. пр. године извршио две опасне крађе овде у Београду, а новембра месеца 1898. да је разбио дућан Ђорђа Милинковића, продавца ужичких производа на Теразијама, и том приликом украо му и одмах еспапа у вредности преко 400 динара. Даље се још утврдило и то: да је ова потмулица у години 1894. био осуђен од стране пређстеп. суда за град Београд на три године робије због опасне крађе извршене г. Аксентију Марковићу, пенсионеру овд., код кога је као покућар служио.

Илија је родом из села Луга, среза рачанског, окр. ужичког; има 23 год., омален је, плав, суводањ.

Није искључена могућност, да је Илија, сем крађа за које се зна, извршио још неке за сада непознате, па с тога му износимо слику и молимо сваког, ко о њему још нешто зна, да о томе извести кривично одељење Управе града Београда или наше уредништво.

Илија је још под истрагом, коју над њим води кварт врачарски.

ИЗ АЛБУМА НАЧЕЛ. ОКР. НИШКОГ

Љубомир Бошковић, звани **„Ључе“**, чувени кесарош. Родом је из Јагодине, има му 26 година, неженьен. Прошле године 24. фебруара, Љубомир је враћајући се из Врања, где је у прогонству био, удружио се са неким сељацима у Трделици, који путоваху са погребе својим кућама у округ крушевачки. Кад су стигли у Ниш, Љубомир је окупио своје сапутнике да одседну у „јетину“ механу код „Тетова“ коју држи под закуп неки Цака Стевановић тамошњи. Седећи па послужење. Примећивши Љубомир, да у сељака Стојадина Димитријевића из Ломнице ср. расинског има доста пара, одмах је сковао план како ће их дићи. У неко доба ноћи, кад сви путници спаваху дубоким сном по поду кафане, Љубомир, који се дотле чинаше да спава, дошуња се до Стојадина, расече му кошуљу на појасу и извуче му пешкир у коме беше 340 динара у разној мопети. Видећи ову суму, Љубомир се задовољи номе, те остави остале путнике на миру и отиђи на кафане. Сутра дан настала је дрека грешнога Стојадина, који виде да га је „Светислав Петровић“ похарао. (Ључе се под овим именом казао и у механску књигу путника уписао). Расне полицијске власти одоше телеграфским путем на све четири стране Србије, али „Светислава“ нигде ни од корова. Тек, марта месеца, а то је на месец дана доцније, начелство округа пожаревачког ухвати чувеног кошкаша Светислава Петровића и према распису спроведе га начелству нишком, које одмах поведе над њим кривичну истрагу. На прном кораку иследник нађе на чвор. Не слаже се личин опис. Повређена Стојадин описао је лопова „Светислава“ да је црномањаст, а овај је на против — плав... У то доба, 19. марта, деси се нешто, што је стварно изнело доцније на чистину... Комесар нишке железн. полиције г. Мих. Стојковић, пратећи кретање путника за пиротски пашар који је био 20. марта, позна у возу кесарошa Љубомира, ухвати га и спроведе начелству, које га стави у притвор, не слутећи, да му је у рукама прави лопов, на кога се у стварн и односи поменути распис. Међутим, иследник, писар начелства г. Мих. К. Јовановић, испитујући Светислава, дозна, да су овај и Љубомир стари познаници и да је Љубомир ђак Светислављев у извођењу кесарошких послова. Ово му је било довољно да стрене бољу пажњу на Љубомира који се са описом у распису дословно слагао. Прћи му је брата била да добави оштећеног Стојадина, да позна лопова.

Кад је иследник после неколико дана довео Љубомира на пратворе у своју канцеларију, овај се толико беше изненадио, кад је видео Стојадина, да није умео за неколико тренутака ни речи проговорити.

На питање иследниково о крађи, Љубомир је с почетка дрско одрицао, али мало доцније на изненађење свију окрете се Стојадину и све ове признавати. Уз признање, он је за саучесника показао и Цаку механџи у, код „Тетова“ ноћа начелство такође стани под истрагу и у притвор; но кад су спроведени нрвост. нишком суду, он је решењем од 12. маја пр. год. Бр. 8755. стављо под суд само Љубомира, а Цаку пуспо у слободу, пошто не беше довољно доказа.

Љубомир је за ово осуђен са 6 месеци затвора пресудом нишког првост. суда од 15. новембра пр. год. Бр. 15468. која је одобрена и вишим судовима. Осуду издржава код начелника среза беличког, у Јагодини. Њему је 27 година, омален, приземљаст у опште, лица округла, очију црних, бркова црних, малих, обично се брија, али кад брађу пусти, и она је црна. У слободу биће пуштен 15. априла, баш у почетку вашарске сезоне. На њ треба мотрити.

ИЗ АЛБУМА НАЧЕЛ. СР. ЛЕСКОВАЧКОГ

Ђорђе Васиљевић — Андоновић (бр. 1) и **Апостол Димовић — Пеовић** (бр. 2). Ноћу између 15. и 16. децембра пр. 1899. године, два човека, наоружана великим ножевима и револверима, нападоше на жељезничку стражару бр. 174.*) Зликовци су том приликом смртно ранили Косту Пешића чувара пруге од које је овај трећини после 24 часа умро у нишкој болници. Повредили су тешко и 15-то годишњу кћер Костину Горицу, јер су неколико револверских метака на њу избацили и на рана је места погодили. По извршеном разбојништву са убиством, извршиоци су пљачку и одвели: две турске дуплје златне меџедије, у вредности 450 динара и једну златну бурму од 30 динара.

Под личним руководством начелника среза лесковачког г. Борисављевића за 24 сата по извршеном злочину похватани су зликовци Ђорђе и Апостол, чије слике износимо.

Ђорђе је по занимању овчар, по народности Грк, аншанин; родом је из Топџог Дола, среза пиншавског, но до сада је живео са својим оцем Василијем Андоновићем у селу Подрињцу, ср. лесковачког. Има му 18 година.

Апостол је такође по занимању овчар и по народности Грк — аншанин; родом је из Тустендила — Бање у Бугарској, но у последње време живео је са оцем својим Димом Штеровићем у Подрињцима. Има му 22 године.

Ни један од њих до сада није ни за какво казнимо дело одговарао, из чега се, према овако грозном делу да закључити да су и раније могли извршити какав злочин, но да су остали непронађени. — Зликовци су у рукама власти у тешком окову. Ако би ко имао да их за још какво дело оптужи, нека се обрати начел. ср. лесковачког с позивом на његов акт под Бр. 455.

*) На жељезничкој прузи Ниш—Лесковац.

ПОТЕРА

Сотир Михајловић, звани „Тирче“, опасан лопов, који је до сада два пута био на робији, извршио је ноћу између 20. и 21. тек. месеца две крађе у Београду и побегао. Сотир је родом из Крушева у Старој Србији, има 34 године, малога је стаса, суводњав, у лицу плав. Управа гр. Београда позива све полицијске власти, да Сотира у својим домашајима живо потраже, и у случају проналаска њој стражарно спроведу. У том циљу му износимо слику Сотирову; која је изишла и у броју 23. нашег листа у 1898. године.

Сотир је до сада два пута био осуђиван; први пут 1883. на две године робије за крађу новаца Јести Најдановићу, месару овд., други пут 1893. на пет година због покушаја убиства над Илијом Димитријевићем, кафеџ. из Београда.

Од последње осуде, Сотир је издржао четири године, а једна му је у путу најпише милости опроштена.

Београдска полиција ангажовала га је и протеривала небројено пута.

Андреја Стојановић, који је био у притвору пиротског првостепеног суда због убиства са разбојништвом, 24 тек. мца у ноће побегао је из притвора одиев собом и оков, којим је био окован. Андреја је родом из Црног Врха, има 30 година, средњег је стаса, округла лица, бркова малих, црних; у оделу је од белог сукна. Пиротски првостепени суд актом својим Бр. 928, моли све полицијске власти, да Андрију у својим домашајима најживље потраже, и у случају проналаска њему под сигурном стражом спроведу. Акт управе града Београда № 1824.

Јован Станојловић, келнер, родом из Новога Пазара, решењем пожаревачког првостепеног суда стављен је под суд и у притвор због опасне крађе, коју је извршио ноћу између 6—7 новембра прошле год. Димитрију Матићу, трг. из Вел. Градишта. Јован је у бегству, па с тога помен. суд актом Бр. 2644, моли све полиц. власти, да га у својим домашајима живо потраже, и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Јован има 30 год., повисок је, у лицу црвен, бркова малих плавих, косе плаве, очију плавих, у оделу је цивилном. Акт управе града Београда Бр. 1851.

ТРАЖЕ СЕ

Ристу Милошевића, земљоделца из Дубова, среза добричког, тражи начелник истог среза актом № 76. Пронађеног треба спровести поменутом среском начелнику, или управи града Београда с позивом на акт Бр. 1638.

Милутина Јелушића, кажу содаџиског тражи управа града Београда актом Бр. 24875. Пронађеног треба стражарно спровести поменутој управи.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Даљ[е]смо на знање прошлогодишње бројеве. Чим буду готови послаћемо свима, који их очекују. У нарочито финим, позлаћеним повезима биће 3 примерка који ће се дати овим поверењима, који први пошљу закључену претплату за ову годину.

„Полицијски Гласник“ за ову годину послат је на распродају. Који по одбитку 25% треба послати уредништву „Полиц. Гласника“ у плаћеном писму или упутницом.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 5. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 6. ФЕБРУАРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код окружних скупљача или на пошти. Цена је листу: целих, које узасе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механицијама из унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се по овој цени могу претплатити само преко својих пожаредачких полицијских односно пограничних одреда. Надлештима у општи 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединци бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

КОСТА Д. ЈЕЗДИЋ

НАЧЕЛНИК ПОЛИЦИЈСКОГ ОДЕЉЕЊА МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Они читаоци наши, који нису упознати са јавним и стручним радом Господина Јездића, не могу га ни из ових редова довољно познати, пошто простор нашега листа не допушта да о свима појединостима исцрпно говоримо.

Правни факултет свршио је Г. Јездић на нашој Великој Школи 1874. г. У државну службу ступио је први пут 1 августа 1874. као практикант београд. варошког суда. Затим, 10. октобра исте године, по положеном испиту, постављен је за учитеља цртања и краснописа шабачке полугимназије. Први указ добио је 29. септембра 1879 године, када је постављен био за писара III. кл. шабачког окр. суда; затим је поступно авансовао, добијао редовним путем класу по класу, као писар; па као секретар судски, док није указом од 24 априла 1884. г. постављен за судију пожаревачког окружног суда. Под 30 јулом 1887 год. отпуштен је из службе, по својој молби, и поново јавни правозаступник за окр. пожаревачки. Септембра 1892 враћен је у државну службу, за начелника IV. кл. окр. пожаревачког; марта 1893 за инспектора III кл. у министарству унутрашњих дела, а 3 априла исте године отпуштен је из ове службе, опет по својој молби, и, после месец два, постављен је за јавног правозаступника за варош Београд. У 1894 години, а по трећа пут, г. Јездић је ушао у чиновничка ред, у коме се и данас налази; прво, месеца маја као државни правобранитељ и управитељ државних добара III кл. а у септембру исте године у истом звању II класе. У полицијску струку пренеден је по нова указом од 4. децембра 1897. као начелник I кл. округа пожаревачког, одатле опет указом од 22 августа прошле 1899. за инспектора министарства, и најзад, указом од 20. новембра пр. год. за начелника полицијског одељења I класе. Као окружни старешина Г. Јездић је увек умео са пуно полицијске вештине сваку ствар да изведе на миран начин, а да буде и строго законски и да задовољи и пријатеље и противнике. Важно је свуда а и сада кажи као човек некорисољубив и чистих руку, зато је увек готов да заштити сваког поштеног чиновника. Г. Јездић је био и Краљин посланик, из народној скупштини у години 1895, 1896 и 1897 за време владе, Г. Николе Христића, Г. Стојана Новаковића и Г. Јоке Симића.

Његово Величанство Краљ одликовао је Господина Јездића овим орденима: 1., 22 фебруара 1894 — као београдског адвоката — орденом Такопског Крста IV степена. 2., на дан открића споменика **Великом Милошу** у Пожаревцу, кад је Господин Јездић, као председник овога одбора, држао врло леп и значајан говор*) пред споменіком, **Његово Величанство Краљ Александар**, благоволео је одмах после говора, сам из Своје руке подарити му орден „Белог Орла“ V степ. и 4., медаљу Милоша Великог, — Сем овога, Г. Јездић је одликован од „Српског Друштва Црвеног Крста“ његовим одличијем за заслуге које има за то хумано Друштво.

Да изнесемо, са колико способности и правничког знања располаже Г. Јездић, ни уколико није довољно да кажемо: он је свршио правни факултет на нашој Великој Школи, јер, на жалост, и у нас има прилични број људи, о којима се може рећи само толико, да су свршили Велику Школу и да у рукама имају сведоџбу.

Господин Јездић, о коме смо овде по нашем постављеном задатку, казали реч-две, да изнесемо, његово шиљовање и службовање, спада у ред оних учених људи своје струке, који су врло потребни и корисни, и Отаџбини и друштву.

У потврду овога да не изнесемо нашта друго, да се не позивамо на многобројне његове политичке чланке и правничке расправе, што их је његово перо по разним стручним часописима и политичким листовима, дало, а што пружа најбољу сведоџбу његова образовања и спреме, — већ да се само позовемо на мишљење о њему његових некадашњих политичких противника. Они су, по самој природи, најмање имали разлога, да хвале Г. Јездића, па ипак, 1886 године, када је Г. Јездић штампао своје отворено писмо тадашем уреднику пожаревачког правничког листа „Право“, тадашњи „Одјек“ политички лист и орган противничке партије, посветио је целу једну страну томе писму изражавајући се са пуно хвале о томе раду, хвалећи му лепоту мисли и стила и називајући га као дело родољубља.

*) Тај је говор одштампан у „Српским Новинама“ и другим престоничким листовима и учињао је одличан утисак на све који су га чули или прочитали.

Г. Јездић и сада ради на полицајско-правној литератури. Као што смо већ објавили нашим читаоцима, ми ћемо кроз кратко време његове радове доносити у нашем листу.

АЛКОХОЛИЗАМ И ЗЛОЧИН

Као што смо још у почетку нагласили, социологија има највећу заслугу у напретку науке о опште, па је и њена заслуга поређење рационалне статистике. Статистика је највећа помоћница друштвених наука. Па тако је поређење рационалне статистике допринело, да се испитају узроци разним врстама злочина.

Прави доказ, да је алкохолизам узрок многим врстама злочина, налазимо у криминалној статистици.

Др. *Кроне*, шеф једног одељења у министарству унутрашњих дела у Берлину, у једном свом предавању од 1883. г. вели: „Од свих злочина против тела и живота, све лаке и тешке повреде тела, скоро све повреде тела из нехата, убиства без предумишљаја и нехатна убиства, са малим изузетком, потичу услед дејства алкохола. Што се тиче злочина против имовине, они потичу услед моменталне или трајне материјалне нужде. Али ова је нужда у 80% случајева изазвана кривицом самога учиниоца кривичног дела. Узрок овој нужди скоро је увек алкохол. Скоро свима злочинима против морала узрок је алкохол.[1] *Кроне* тврди да је 70% свих злочина у опште у каузалној вези са алкохолом. Он то тврди на основу свога 20-то годишњега искуства.

Малоен[1] је у новије доба покушавао да на основу акта и исказа осуђених изведе закључак о утицају алкохолизма на тешке злочинске дела. Ево његових резултата.

I. Таблица

Осуђеници главног каиионог завода у Лепоглави	Укупно	Јесу ли за време вршења злочина били у напитом стању?			Јесу ли осуђени били и хронични пијанци или не?		
		Јесу	Нису	Није познато	Јесу	Нису	Није познато
Број осуђеника од 1874 до 1895 год.	2826	544	1701	781	1157	1431	238
Број осуђеника на смрт од 1872—1895 г.	218	38	50	130	121	81	16
Број осуђеника на доживотну робију од 1872 до 1895 г.	235	55	77	103	118	98	19

Бројеви предње таблице веома су драгоцени и поучни за оцену каузалитета између алкохолизма и злочина. Пре свега предње нам цифре показују, да је код великог броја злочинаца немогуће поуздано утврдити, да ли су кривично дело извршили у напитом стању или не. Ово је немогуће тачно утврдити с тога, што се у овом случају не може ослонити на исказ злочинца већ и с тога, што би се свани од њих радо заклонио за пијанство, које би према приликама могло искључити или смањити казну. Сем тога пијанство је немогуће констатовати и с тога, што се криви веома ретко хватају на самоме делу, те да се може констатовати њихово трезвено или напито стање. С тога ову страну питања нећемо за сада ни узимати строго у оцену.

Но шта видимо с друге стране као утврђен факт? Видимо да је од 2826 укупно осуђених, без обзира на категорију кривица, скоро половина њих пијанаца из навике или хроничних алкохоличара. Од 218 на смрт осуђених више од половине, а исто тако и од 235 на робију осуђених такође више од половине њих хроничних је пијанац.

Да ли већ и ове саме цифре не говоре у прилог тврђењу да је алкохолизам један од узрока злочина. А када се још узме у обзир, да су предње цифре изнеле само проценат пијанства код злочинаца у опште, без обзира на њихове категорије, онда је свакојако несхватљиво порицати чињеницу да је пијанство не само једна особина злочинаца, већ да је оно и узрок самоме злочину.

[1] Communication relative à l'alcoolisme dans ces rapports avec la criminalité 1896.

Ми ћемо мало доцније изнети доказе, да је алкохолизам непосредни узрок извесној врсти кривичних дела, а за сада ћемо се позабавити још мало општим статистичким подацима о злочинцима и пијанству.

Веома су интересни подаци, које је прикупио лекар казнионице *др А. Бер*[1]. Он је прикупио податке на великог броја разних казнених завода и завода за поправку, па је нашао, да су од целокупног броја (30.041) мушких злочинаца 43,9% пијанци, а од 2796 женских 18,1% одатих пијанству.

Податци Бёрови у следећој статистичкој таблици говоре јасније, те их с тога износимо.

II. Таблица

Казнени заводи	Број осуђеника	Пијанци					Врсто пијанаца				
		Свега	%	Нередовни пијанци	%	Хронични пијанци	%	Нередовни	%	Хронични	%
Робијашница	19551	8817	45,1	4608	23,6	4211	21,5	4606	52,2	4211	47,8
Завод за принудни затворе -	4947	2545	44,2	2485	20,5	859	10,3	2585	70,4	859	29,6
Завод за поправну -	5143	1058	43,3	—	—	1058	55,3	—	—	—	—

Предњи податци показују нам да је међу осуђеницима највећи број оних, који се с времена на време опијају, дакле нередовних пијанаца. Разлика у проценту између нередовних и хроничних пијанаца пада нарочито у очи код оних, који се осуђују на затвор. Ова разлика може се објаснити тиме, што се на затвор осуђују по правилу они, који учине какво преступно дело, дакле они, који се не одају редовно пијанству, изузевши су мање опасним кривичним делима од оних, који су редовно огрезли у пијанству. Хроничан алкохолизам води дегенерисању појединих органа, а нарочито мозга, услед чега наступа и морална пропаст таквога пијанца. Појам о племенитоме, леном и узвишеном свима недостаје хроничном пијанцу. Отуда је и проценат хроничних алкохоличара много већи (47,8%) код тежих злочинаца, т. ј. код осуђених на робију, но код обичних преступника (26%, јер у акутном пијанству може и сасвим частан и морално човек учинити какав преступ против општега реда и поретка. Да је морално пропадање много веће код хроничних пијанаца, но код редовних, види се и отуда, што је веома велики проценат тих вечитих пијанаца код оних, који се шаљу у заводе за поправку. Њихов проценат износи по Бёровим податцима 43,3%, а тамо се шаљу обично скитнице и просјаци.

Већ и на ових општих података о пијанству и злочину излази несумњиво, да је пијанство један од великих узрока злочину у опште. Но ми држимо, да је колико интересно толико и поучно, да изнесемо податке из којих ће се видети, који су злочини непосредна последица пијанства, те ће се на тај начин видети и то, колика опасност прети друштву од алкохолизма.

На следеће таблице видеће се који злочини стоје у најтешњој вези са пијанством.

III. Таблица

Кривична дела	Укупно	Нередовни пијанци		Хронични пијанци	
		Број	%	Број	%
Повреда тела	351	180	51,3	11	3,1
Противзаконита власт	429	300	70,1	22	5,1
Нарушавање мира у туђем дому	217	120	55,2	5	2,3
Повреда туђих ствари	78	43	55,1	4	5,1
Преступи против морала	45	29	64,0	4	9,0
Крађа	1467	243	16,5	90	6,0
Утаја	260	48	18,3	11	4,2

[1] Der Alkoholismus, seine Verbreitung und seine Wirkung auf den individuellen und sozialen Organismus. Berlin 1878.

Податци предње таблице износе нам пред очи у главноме два чинилаца. Један од тих чинилаца је тај, да акутно пијанство изазива делирије, који су скопчани са суровошћу и напрасним физичким нападима. Ово без сумње долази отуда, што акутно тровање алкохолом, код оних, који на то тровање нису редовном употребом навикнути, изазива нечу реакцију на надражај с поља, те су с тога и наклоњенији ексцесивним испадима но они, којима је услед хроничног алкохолизма физичка снага већ опала, те је и реакција с тога већ много слабија, јер су и сами живци отупели и олабавили. Други чинилац, који много пада у очи, тај је, да је веома слаб процентат пијанаца код оних, који се одају деликтима противу својине, као што су крађа и утаја. Овоме не може бити други узрок до тај, што се за пљачке оваквих кривичних дела изискује нарочита присебност, размишљање и нажалићност, што је код пијанаца обично сасвим искључено. На и овај мали процентат пијанаца, који се налази међу крадљивцима и онима, који врше утаје, може се објаснити тиме, што се они реткању на ова дела из узорка, да би набавили новаца ради задовољења своје страсти — пијанства.

И на овоме месту морамо напоменути, да ови податци о пијанству нису апсолутно тачни, и да је њихова тачност приближна. Но свакако ови податцима несумњиво се доказује, да је пијанство једна од мојних узрока злочину и да има злочина, који свој постанак имају да захвале готово искључиво пијанству.

(Настављће се).

ПОСТАНАК ЈЕДНЕ ПАРНИЦЕ, ПРЕСУДА И ИЗВРШЕЊЕ ЊЕНО *)

„Из гробова
Гудјех се ратја."

Ми ћемо се у послу, који смо овде себи за задатак поставили, држати природног тока, са напоменом тим, што ћемо, као пролог, исписчати постанак једне шаљиве руске строфе.

Пушкин, велики песник руски, још у раној младости својој, показивао да је љубимац Муза, — права поетска душа у пуном смислу те речи.

Једног дана, пре више деценија, бејаше Пушкин, као студент, на часу поезије. Час беше намењен вежбању студената у поетским саставима. Избор беше слободан, и као предмете напомену професор: Сунце, Месец, Звезде, Пролеће, Љубав, Отаџбину и т. д.

Сви се студенти дадоше на посао, али Пушкин беше први готов, јер тој поетској души, као харви Еолову, тако рећи и не требаше никаква времена, ни за избор предмета, ни за састав, но једино за механички рад око стављања на папир. Предаде свој рад професору на оцену. Професор га читаше и два и три пута. А Пушкин уживаше читајући са лица професорова његово велико задовољство.

Међу тим стизаше радови и многих других студената.

Професор их читаше и цењаше, а Пушкин посматраше разне наразе лица његова.

На једном се сети Пушкин својих суседних другова, који се тискаху око њега, као кокоши око петла на седалу. Прво се окрену свом другу с лева. То беше даровит математичар и обожаватељ Астрономије, али не и поетска душа, те с тога се и не могаше мађи од Сунца. Беше већ подоста написао о Сунцу, али ничега поетског, већ опис Сунца, површину његову, одстојање од осталих планета, и т. д. — сама цифра и Астрономија. — Пушкин му не могаде помоћи, јер се сасвим примало време за предају радова, и окрете се на десно. Ту беше потомак неких Грузинских Књажева, према коме као да је и природа сматрала да се потпуно одужила тиме, што га је метнула у породицу, која му даје право да рече: „Но, ја — Књаз!" И он се није могао отргнути од Сунца, те тако срећно и без труда претурати бригу о избору предмета за свој састав, јер беше написао и један стих томе „цару природе", али даље ни мало. На опомену Пушкинову да је крајње време за предају радова, да треба да пише и даље, он одговори: Кад бих знао шта ћу!... Пушкин прочита тај стих и из своје велико чудо виде да овај не зна ни откуд сунце излази ни куд залази, јер беше написао:

„Се градеть съ закать царь природы",*)

Пушкин се понуди да му помогне, и овај то жељно прими; чак беше на измаку, и Пушкин му добаци још два стиха:

„Изуфѣнны народы не знають что дѣлать,
Ложится спать, или вставать." **)

То потиче књажевски потомак и тај свој рад последњи предаде професору; а над доје на ред да се и овај рад прегледа. професор разјаше уста, затресе главом и изговори протегнуто:

Пушкин, Пушкин!

* * *

Да би се лакше схватило и разумело ово о чему смо намерни да пишемо, сматрамо да је потребно изложити кратак — летимичан — преглед догађаја и околности из ранијих времена, из којих се народно спор, расправљен пресудом о којој ће овде бити реч.

Ваљда још при крају друге или у почетку треће четвртине овог — XIX — века, један одличан Србин — грађанин српски — заснује породицу вођевином из једног такође одличног српског дома, који, по судбини српској, не беше ни територији ослобођених српских земаља. Као одличан патриота српски бранио је он име српско целог свог века, и пером, и новчаним жртвама, и свима силама које му беху на расположењу, па је тај свој рад напоследку и крунисао на последњем часу свом, оставив доста знамениту тековину своју на добротворне циљи своје драге отаџбине.

Дом његове тазбине прече у руке његовог милог шуре, човека образованог, тада доста имућног и врло угледног, који такође беше патриота — Србин, и ако не беше и грађанин српски као становник на територији која беше изван границе српске државе. То је овог младог патриоту некло, па отуда, а ваљда и утицајем свога милог зета, он се решн, да се присаједини кохи слободних Срба. У том циљу оженн се Српкињом из слободне Србије, кћерју једне од најугледнијих породица српских, отпочне радове око набавке земљишта, на коме ће развита модерну агрикултуру и економију у великом размеру. Жељено земљиште нађе и купи. Ну при преносу тог земљишта, у VII. деценији овог века, појави се сметња, јер он не беше своју имаовину у иностранству распродао и у српско грађанство прешао, а тада грађани страних држава не могаху по нашим законима имати непокретних добара у српској држави.

Да се ова привременна сметња отклони, мили зет позајми своје име своме милом шуру. Ну тада се појави и друга једна сметња. Имање то беше купљено са дугом продавчевим; поверилац а и продавац не могаху допустити преносе имања на зета, а да за тај дуг остане одговорни само шура, који и ако беше господар тог купљеног земљишта de facto, не беше и де iure, јер тапија оглашавање за господара зета а не шуру. И она се сметња отклони; написа се једно писмено под називом „облигација", којом се прима дужност исплате овога дуга продавчеог његовом повереницу. То писмено потиче с једне стране испод текста и датума шура, а испод њега сведок Н. Н.; а с друге стране потиче добри зет, који као господар pro forma уводјаше своја шуру — властичког господара — у уживање купљеног добра, чак као закупца, чак као свог настојника, који и отпоче рад за који требаше поред набављеног земљишта још и знатан капитал уложити за побољшавање земљишта, подизање зграда, набавку реквизита и стоке за рад и прилнод, исплату радне снаге, надржавање своје са породицом и т. д.

На и у овој нешоли ко ће милом шуру да помогне? Опет његов добри зет, нешто својим сопственим, а нешто по споразуму на то имање позајмљеним новцем. Међу тим експлоатација тог земљишта, нешто елементарним недаћама а нешто

*) Досвршивши положај писца као судије Касационог Суда и његова призната правничка спрема стављају нам у дужност да дамо места овом чланку, занимљивом по чудном путању кроз које је прошло суђење спора о коме је горе реч, а у којој је ствари имала, како се види, учешћа и полицијска власт, извршујући пресуду. Ур.

*) Еао иде са двпала цар природе.

**) Зачуђена народи не знају шта им ваља радити:
Да л' да леже и спаваћ, да ли да устаћ!

и излазним трошковима, не могаше ни близу да покрива трошкове око тога. А за амортизацију уложеног капитала не остајаше ништа. Једино што се исплати од свега тога, беше исплата напред поменутог дуга од куповине земље. Услед свих неуспеха, земљиште подивља, изгуби своју плодност, зграде опадоше, реквизите се поломаше, стоке неста и т. д. Наста крах, а оста потреба за живот и надржаве породице.

Добри зет чињаше своју сродничку дужност, докле налажаше да треба да је чини. Па како све има свога краја, то и овом доброчинству зетовом дође крај. Услед тога добри зет изгуби свој епитет „добри“ код свог милог шуре, који му већ не беше тако мио као пређе. Шура ваљда по пословици: „нужда закон мења“, напусти негда тако поносити свој карактер, сматрајући да му зет чини неправду, што му и даље не помаже, а особито, обрвав бригом за онстанак своје породице, кад му зет умре и своју заоставштину завешта на добротворне цели. Па, сматрајући ваљда да је наредба његовог зета у поменутом завештању погрешна, с тога што се истом потпомажу они, који су завештаоцу удаљенији, а не његова породица, а немогући легалним путем то исправити, одлучи се да користи својој породици прибави преносом на другога поменуто имовина — „облигације“. На да би се осујетила и компензација његових другова зету, он учини пренос на једну личност, за коју је, према њеном занимању, било врло сумњиво да ли је могла бити пријемник, те ова повлачења пренесе то право на жену шурову.

То је верна слика свега онога, што је претходило спору који је расправљен пресудом о којој ћемо даље писати.

Да пређемо сад на сам спор. На основу оне и овакве „облигације“ пријемница исте подигне тужбу против масе умрлог Н. Н. тражећи да јој иста плати у тој „облигацији“ изложену суму са уговореним 6% интересом. Ну када је ова „облигација“ тако стара да, и према писној стопи од 6%, сума нагомиланог интереса до дана тужбе премаша куд и камо главну суму „облигационо“, то је и тужбом тражење тог интереса до тужбе сведено на суму равну главној, „облигационо“ суми, а од дана тужбе поново 6% интерес на целу тражбу.

Првостепени суд одбије тужитељку пресудом својом, коју по незадовољству тужитељке одобри и Апелациони Суд.

Тужена страна могла је спокојно очекивати да ова пресуда прође и ревизију Касационог Суда, те да извршном постане.

(Свршиће се).

ОПАСАН ДРУГ

криминална приповетка

Б. К. М.

(наставак)

— Није ни то рђаво, вели Петар.

— Него добри човече, ти би могао учинити мене још једну љубав?

— Какву? упитаће Петар.

— Зашто путујеш сад? продужи Марко. Сад је велика жега а пространа по другу голема. Тешко је путовати и људима а камо-ли стоци. Него остани ти данас овде, док и ја повратим нека моја посла, па довече, по ладовини, повези и мене на да идемо заједно. Тако је и боље.

— Добро, одговори Петар. Пристајем.

— Дакле, чекаћеш ме?

— До пред мрак.

— А где си на квартиру? запита га Марко.

— Код „Устанка“.

— Е лепо. О заласку сунчеву сто мене тамо, вели Марко.

— Је ли сигурно?

— Сигурно.

И расташе се.

Петар оде да довршн што је још имао послова а Марко управи ход право у начелство да и он за себе узме пасош до Београда.

*

Сунце беше на заходу, кад се Петар и Марко крену из Шапца, оним истим путем, којим су пре неколико дана дошли у Шабац.

Из вредела дана вече је било пријатно. Вечерњи поветарац Јарлијео је несташно. Милина је било путовати.

— Па ти си се већ запандурио, рече Петар Марку, видећи му за појасом пиштољ.

— Ама слудовах, одговори овај збуњено. Купио сам га, знаш, требао би ми као пандуру. Али готово потпишмимо сам се. Бог зна хоће ли ме капетан примити и хоће ли бити празних места... Најбоље ће бити, вељим, да опет у Дебрц идем, докле и тамо не буду попуњена наша места. Идем тамо на — брат у јарам... Писаћу ујаку да види хоће ли ме капетан примити, па ако ми ујак јави, лако ћу онда отићи тамо.

— Како хоћеш, одговори Петар...

Мрак беше пао, али месец при дну обзорја осветљавао је васпону да је се лепо видело.

Петар и Марко Јерстали су о које чему, а предни прамчић у колима одмицао је напред. Нису ни опазили, како беху брзо допутовали на домак „Сокине“ механе.

Ту се од главнога друма дели пут за Дебрц.

Марко скочи с кола, опрости се са Петром, и пошто му заблагодари на љубави и учињеној му доброти, отиде путем за Дебрц. Петар пак продужи до механе, где остаде неко кратко време, да се коњ одмори.

Механа је била пуна сељака, као кошница чела. То је било доба, кад су сеоске механе ваљда биле пуне, и у којима се, у свако доба, на тенане, претресали сви дражани послови, почев од берлинског уговора, па до „пречишћавања чиновништва“, који посао први пут тада беше проглашен за државну потребу првога реда.

Ушав у механу Петар седе у један угао. С пажњом је слушао завршетак беседе једнога сеоског Демостена са испалим перчином кроз сес, који доказиваше: да са господом за цело треба учинити крај, пречистити их, и на њихова места довести људе из народа, те да онај народ једнред одахне.

Механџија приђе Петру, те се, као са својим познаником, упита за здравље. Поред другога разговора, Петар му је испричао у разговору: како је напустио службу у пошти дебрчкој и сад путује за Београд да отпочне пиварски рад. Каза му како је и Марко Н., поштоноша, напустио службу у пошти кад и он, па се опет вратио у Дебрц, али му, случајно, не каза да су заједно путовали до близу механе.

После краткога одмарања Петар је продужио пут...

Међутим, Марко није отишао за Дебрц, као што је казао.

Кад је Петар одмакао од онога места, где је Марко скинао са кола, Марко је пошао по беспућу и обишао механу једнако опет на друм да ту сачека Петра.

На једно три километра испод „Сокине“ механе, Петар стиже једнога путника.

Познавши у њему Марка, он се веома изненади.

— Откуда ти опет? питао га је Петар.

— Тако ми светога Петра ја сам ти сад исто као без главе. Не знам куд ћу ни што ћу, одговори Марко... Отишао бејах се решио да идем у Дебрц и пошао сам. Али уз пут помислим, шта ће ми сад реки тамо: „Нема умесно да обећано. Није те нико неће. Само је воље мјесто за тебе.“ Неће да ми то реку. Имам ли ја дела, има доста самара и изван Дебрца. Идем нијан на Уб. Ако ме капетан не прими одмах у пандуре, ја ћу за време остати код ујака.

— Право имаш, рече Петар одобравајући. — Аде седај. Марко седе.

А да је који мало час могао посматрати Марка кад је на другу очевидао да Петар прође и видети шта се у његовим мислима кува; да је који гледао како он мери одстојање од дрвета иза кога је у заседи био, до друга; како је у десној руци стезао пиштољ, — знао би пред колином је опасности био живот сиротога Петра.

Петар то није видео а претварање Марково није му дало да у његову покварену и певаљалу душу загледа...

Јесте ли путовали које летње ноћи овим крајем?

Нисте. А да јесте имали би једну више доиста пријатну успомену.

Дневна жега уступила је место пријатној ладовини. С леве стране пирка ветрић са Саве, проносећи мирис скоро поношене траве са сремске равни. Са свију страна ори се песма славуја, који се, рекао би, надмећу, који ће боље отпевати и дуже надржати у песми. По неки њук само повиари ову хар-

мошњу песме и мириса својим рапавим гласом, или лет дивљих пловака замућује више гласе, просецајући ваздух. И десно и лево, према ведроме небу, гледате висине лужњаке или церове са сувим овршинама, како се понављак нижају, покретани њиним повећарцем. Гледате све то, а сан вас осваја, док најзад, опијени мирисом а занесени песмом, не паднете потпуно у наручја Морфеју.

И Марко је ћутао. Само, он није осећао красоту ове ноћи, ни благодет расхлађујућег ветра. Крупан зној беше га свега облио.

Није осећао мирис. Није чуо песму. Он се беше занео у мислима.

Још у Дебрцу он се решио да свога друга Петра опљачка. Али како?

У почетку чинило му се да ће олако моћи учинити то, али је доцније назрео многе тешкоће. Тек у Шапцу решио се да Петра убије и опљачка га, да ствар изврши вешто да нико не нађи, а затим још вештије уклони све трагове по којима би могао бити проваљен.

Решен на то, он се у тој цељи испред „Сокине“ механе и свињу са Петрових колн и, тобож, отишао у Дебрц. У ствари, он није хтео да га у механи виде са Петром, јер је одмах испод механе испао опет на друм и у заседи чекао на Петра.

По овде му се учинило незгодно да намеру изврши. Пре свега није био сигуран да ће добро погодити на пиштоља, а сем тога, може се у механи, која није далеко, чути пуцањ, на људи поћи да виде који је и зашто пуцао.

Он то није желео.

Као што смо видели, дошао је и сачекао Петра и — поново сео у његова кола. Остаиио је, да намеру изврши на другом згоднијем месту.

У овај мах размишљао је о томе, како ће и где учинити то. Даље, питао је рачун, колико новаца може имати Петар и преди ли за то крвавити руке.

— Ако је имао 40 дуката а дао капаре за кола и коња 100 динара, онда мора имати најмање још 30 дуката, мислио је Марко.

То баш није тако мала сума...

Дошао је Марко размишљао кад ће и како да угаси живот овоме другу свом, догде је овај мислио да живи. Он је правио рачуне: шта ће и по коју цену у Београду куповати и по коју продавати, и колико ће му од чега асне остати. „Други пут, планирао је он, нећу ићи ни у Београд празан као сад, већ ћу понети што одовуд, па се и на томе може ларити“. Па је већ планирао да ће доцније трампити кола, па и коња, па и на томе зарадити нешто. „За годину, две, мислио је, могу стећи толико капитала да отворим дућан у Београду или Шапцу“, па онда уже сањати као да се већ обогатио. Оженио се као други срећни људи. Онидао кућу, па кућа пуна свега и свачега, а по кући трче дечица, црвена и пуначка као љубичњи и то су, као, његова деца. Радља иде да не може бити боље. Свиди посао му изгледан... Милина га нека обузела и он тако сањаше будан дуго времена.

Међутим месец заће иза врхова Цера. Још мало па се напуче мрак на целу васиону.

Коњ захрза а Петар се пробуди из сањарија. Нешто хладно као лед такну га на дно срца. Он дубоко уздахну.

— О Марко?

— Ој.

— Је ли ја заспао?

— Не Бога ми, одговори Марко. Дремам само.

— Тако и ја.

После неколико тренутака Петар се прекрсти: „Боже моли ти се окреви на добро“.

Марко опази да се Петар крсти.

— Што се крстиш? рече му.

— Ништа, одговори Петар, а после кратког ћутања настави:

— Слутња ме нека обузима. Дај Боже да ми се какво зло не догоди!

— Мани човече, какво зло, примети Марко. Окани се слутње и мисли на добро...

Прођоше ћуприју на Вукодражи. Ушћанска механа била је затворена те нису ни справљали њој.

Беху се прикучили месту, које у плану Марковом беше означено као најзгоднији. Марка обузе дрхтавица по целоме телу. Ударајући зуб о зуб, за мало не одаде своје узбуђење. После дрхтавице нестаде а у место ове обузе га нека патра. Да га је тада који мозао погледати, видео би како му је на очи навила крв. Беше се прометнуо у звера...

Кад дођоше за један и по километар до села Свеле, он рече Петру:

— Заустани коња, хоћу мало да сиђем.

Петар заустави.

Марко устаде, као да би хтео сићи с кола.

Петар је седео на предњем седишту. Обухван неким злослутним мислима, он се је сав у њих занео и несвесно гледао преда се.

Окренут лицем Петру и као скидајући се са кола, Марко у тренутку извади пиштоль из појаса.

Севну патра.

Пуцањ се разлеже. Одјекну дубрава...

Коњ се поплаши и кидиса напред, но Марко брзо довати дизгине и задржа га.

Петар само што рече: „Не...“ па се ућута. Затим настаде крцкање, па и оно одмах прести. Он беше мртан. Онако како је седео, само је пао назад...

Марко постоја неко време на томе месту. Онда измаче кола неколико корачаја напред, и оно место где са кола беше по другу истекла Петрова крв, посу дебелим слојем прашине.

Мани се левом руком у џеп Петров и извади кесу с новцима па је узе.

Извади и пасош Петров.

— Ово треба узети, рече у себи. Могу га наћи на пеша се не зна који је. И узе и пасош. (Наставиће се).

ПАРИСКА ПОЛИЦИЈА

за владе Луја XV

Од Ф. Мајстера

(свршетак)

Просто одевен, у пратњи Леноара, унути се принц у шетњу; избегаваху живље крајеве вароши, и најзад доспеше на једно сасвим пусто поље, где су хтели да подигну нов булевар. Судећи по свему, рекло бих, да су били сами самцати. После неколико корака наше пажње у очи једна удаљена колибица, одакле се чула нека дрека. Затим угледаше једну постарију, у ритама одевену жену, како немилосрдно туче једног десетогодишњег дечака.

Принц приступи брзо, и заповеди матороју да остави дете.

„Ах, мој вели господине, рече жена, не знате ли какав је то окаченјак? Кад га не би повитала сваког дана, ниједан човек не би остао миран од његових несташлука“.

Међутим, дечак, уплашивши и грицајући у сузама, докотрља се до принчевих ногу, као да би га молио за заштиту.

„Монсињеру“, шану Леноар принцу, „падам се да сте сада уверени да сте опкладу изгубили“.

Принц га запуђено погледа. „Шта значи то“? упита га. „Прегледајте своје шпагове, ви ћете видети“.

Принц уради како му Леонар рече, и нађе да му је нестала једна стварца од предности, коју је са собом имао, дуваљара искићена дијамантима.

Препрезжен толиком одвратном поквареношћу тако млада дечка, рече да ће га одмах повести са собом, и подвргнути строгом надзору, да би га, ако је моће могуће, спасао од пропасти.

„Учините што желите, Монсењеру“, примети Леноар, али дечко мора најпре да одлежи још мало у затвору, из којег сам га јутрос нарочито извео, да Ванвој Краљевској Светлости украде дуваљару“.

Али, при свем том, није увек био успех на страни овог опгроумног и духовног управника полиције, као што се види из примера који ћемо сада испричати.

Леноар је у младјим годинама живео у интимном пријатељству са шпанским племићем, гроном од Менкаде. Како се гроф поодавно одселио из Париза, и настанио на своја добра у близини Севиље, Леноар се веома изненади, кад једног дана доби писмо којим га гроф моли, да свим средствима која му на

расположењу стоје, потражи његовога сина, који је потајно напустио Шпанију са неком глумицом, и отпутовао у Француску.

„Имам разлога да сумњам“, тако пише гроф, да се залуђени младић дао завести, и девојци дао написати фарсу угоном. С тога би било у реду да се пристојно награди, ако усхте да одустане од својих неоснованих права. Остављам тебе, драги пријатељу, да ову ствар исправиш, а осим тога, молим те, да и мог сина снабдеш средствима за повратак“.

Писмо се завршавало тачним описом обојих личности.

„Дакле треба да су негде у Француској“, рече Леноар у себи, прочитав писмо. „Мој стари пријатељ задао ми је доста тежак задатак. Да је Сенор са својом слачајном наврапо случајно у Париз, свакојако бих их пронашао за двадесет и четири часа“.

Међу чиновницима управниковим био је и неки Питро, који је уживао највеће поверење са своје способности за решење најтежих тајни, и био од неоцењене користи тамо где је била потребна напредна пажња и опитрумље. Овоме човеку повери Леноар најстрожији преглед госпођица и хотела за пренођење. Два дана протекоше, и никаква трага не би; али трећег вечера дође Питро са гласом да му је труд крунисан успехом. „Пошто сам“, тако је рапортирао, „све зграде у којима сам рачунао да странци одседају, узалуд посматрао, дођох на мисао да вечерас отидем у позориште Св. Лорена, где се давао нови Лесатов комад. Госпођица је и сама била глумица, помислих у себи, па ће се, свакојако, интересовати да види овај нов комад. И доиста, затекох их обоје тамо, онаквог као што су у писму описани. Неприметно их отпратим до стана „Хотел де Тулуз“, мизерне чатрље на коју писам ни помишљао“.

Леоиар се одмах упути са Питротом у хотел, и нареди хотелијеру да га одведе у собу у којој станује поводљиви млади пар. На знак свога шефа Питро јако закуца; након дуга оклевања, врата се отворише. Леоиар уђе сам у собу и нађе се најзад пред „красним“ паром. Никаква сумња није била могућа, опис се до ситница слагао. И шеф полиције ослови сина свога пријатеља, без устезања, породичним именом, и укратко му објасни узрок свом доласку.

Али се не мало изненади, када му младић, очигледно незадовољан непријатном посетом, рече да он није никакав гроф од Монкаде, већ трговац из Кадиска, по имену Жан Гутирец; да нутује са својом женом из задовољства, и да ништа није учинио, што би, у најмању руку, могло оправдати мешање полиције.

„Ви заборављате“, рече Леоиар, „да вас довољно сумњичи сам искао лажног имена. Ја имам чврсте доказе, да ви нисте тај за кога се издајете; према томе је свако даље увијање узалудно“.

На ове озбиљно и одсечно изговорене речи промени се у лицу назови трговац; унезверено је посматрао час управника, час своју љубазницу, лепу гаравушу, која стаде да плаче. Најзад признаде да је он, доиста, син гроф од Монкаде, али у исто време изјави да се неће враћати свом оцу, јер би морао да напусти Естеванилу.

„Али не треба да се бринете за Сенору“, одговори Леноар, „ја сам сналажљив од вашег оца, да јој издам пристојну награду, ако одустане да се назове вашом женом“.

Тек што је те речи изустио, кад ти се девојка која је до сада мирно слушала, подиже, и гласом пуним бола стаде увераваги да је њена једина жеља да гроф буде срећан; и да неће жалити никакве жртве за његову срећу

„Ако, господине“, настави она, „ово је брачни уговор, који ја никад писам захтевала; нећу да и даље будем препрека између њега и његова оца. Ја ћу се повући, и ништа не тражим до мирну савест, да сам своју дужност испунила“.

Залуд ју је прекидало млади гроф да одустане од своје одлуке; сви му труди остадоше безуспешни. Леноар, коме ова сцена би већ непријатна, објасни им своју намеру, да ће младог гроФа одмах са собом повести, да ће Сенори сутра дан послати десет хиљада ливара, под условом, да са тим новцем што пре напусти Француску. Затим се уклони да не би залуђењима на растанку сметао. Пола часа доцније био је у своме хотелу са младим гроФом од Монкаде, где је био већ спремам за њ. стан.

Сутрадан Естеванила напусти Париз, богатија за десет хиљада ливара, него при доласку. Управник се побринуо за пристојну спрему младога гроФа, чија се гардероба налазила у доста рђаву стању; затим му даде путна трошка, срдачно се опрости са њим, и седе, по том, да напише писмо гроФу од Монкаде. Написа му како је срећно извршио поруку и поднесе му рачун о учињеним издацима.

Тек после месец дана доби одговор, који је гласио: „Бог ми не даде деце, и отуда не разумедох, у почетку, твоје писмо. Мој лични, стари пријатељу, ти си био жртва варалица, који су наше пријатељство злоупотребили, и измислили план, и навели га како су само желели. Ко ли може бити тај племенити пар, не знам, али се, без сумње, сада налази на безбедну месту, и проводи на наш рачун. Шаљем ти уплатницу на мог пријатеља, банкара, који ће ти исплатити утрошени новац, морам ти признати да би овом препреденом лупежу све опросто, само да није тебе за своју жртву изабрао“.

Шта је Леноар мислио, кад је ово писмо добио, није познато; али се зна да се, од тог доба, сви путници из Шпаније, који не би имали тачне исправе, догод је Леноар био на челу полиције, нису имали ни најмање надати предусретљивој учтивости од париске полиције.

С левичног **И. П. и М. С.**

ДОПИСИ

Беч... децембра 1899 год.

I.

Полицијски бечки музеј.

(свршетак)

У *другоме* су одељу обични зидарски и други ређи алати за обијање и провалњивање, почев од најобичнијега длета и бушуља до најсавршеније енглеске тестерице за обијање каси. Даље, парчад воска, смоле, сапуна и др. у којима се налазе лоповски отисци од брава и кључева, према којима се после удешавају кључеви и калауза а врх тога и разна теста и смесе којима се изливи и прозори маску пре разбијања како не би било дуне.

У *трећем* су одељу пештачке лобање чувенијих убијаца као и лобање неколиких лица која су убијена тупим оруђем и ударом у главу. У опште, за све ређе случајеве тешких повреда, којима је нанесена смрт има и згодних примера наложених заједно са дотичним оруђем којим је повреда нанесена.

Кад се овоме одељу дође и она маса лепих фотографских снимака, онда гледалац може да види цео развој појединих догађаја.

Једно на пр. убиство моћи ће се гледаоцу представити овако:

У улици Н. а у кући под бројем Х. становао је У. Тога и тог дана нађен је у стану убијен. Зликовац га је убио ударом сикирице у потиљак.

Уз ту кратку причу, гледаоцу се показује прво фотографија куће, за тим соба у стању у каквоме је нађена, што је наравно тачније од сваког полицијског увиђаја, који се поред овакве фотографије могу и брижљивије описати. За овим долази калауза којим је убица отворио собу, оруђе којим је извршио убиство, пештачка лобања убијеног на којој се тачно познаје место удараца, лобања убице, његова фотографија са тачним антропометријским подацима, парчад од простране на којима су крвне мрље итд. итд.

У *четвртоме* су одељу примерци од свега онога, што је у даним приликама пољана тачка за једнога иследника, као што су: отисци од стола, крвне мрље на дрвету, платну, простирци, зиду, разни састанци од исцепаних писама, забележака итд.

Отисци од стопа који су остали у блату нису само измерени, но су, или на вештачки начин *пресечени* на гипс, тако, да се она појаја потпуно слажу са оригиналом, или је оригинални осушени отисак од стопе извађен и утиснут на згодну подлогу од гипса.

Наравно, да су ово примери, који упућују иследника да и то чини у случајевима где је то у опште могућно.

Саставци поменутих писама показују вештину своје врсте и брижљиво су уређени и уметнути између двеју стаклених плоча, тако, да се и противна страна може видети.

Међу овима има и један чудан, чисто невероватан рукопис једнога убице. Рукопис је био на зиду од куће — малтеру. Истрагом се пронашло то, и, како је требало и то да послужи као доказ за извесне околности, то је цело парче малтера од 30—40 квадратних сантиметара површине, тако брижљиво изваљено са кућњега зида, да оно и сада показује неповређену целину — залепљену за једну мермерну плочу.

За посматрање разних крвних мрља стоји у музеју и леп микроскоп.

У шесторе су одељку разни отрови и средства како за тровање тако и за побацивање.

Уз овај одељак иду и разне слике отрованих лица.

Полицијски органи добијају у своме правцу нарочиту обуку како у погледу симптома тровања тако и за прву помоћ у сваким случајевима.

У шесторе су одељку модели разних бомби и подземних машина за рушење, које су у последње време употребљаване, нечег од Орсинијеве па до најновије. Уз то иду и примерци имитираног динамита и осталих распрскавајућих смеса, како у мањој количини тако и у целим пакетима, који су спремљени за препос.

Међу појединим примерцима од бомби има их и тако обичнога облика, али, мислим, у толико страшнијега дејства, да би необазрив и у томе правцу неук човек прошао поред ње као поред обичне какве направе.

Код овога одељка јежи се човеку кожа. Мисли му лете брже но обично и стварају му пред очима слике свију оних ужаса, којима је данашње друштво наложено, па, излазећи из овога одељка, и нехотице мора да размишља о данашњем веку лажнога хуманизма и културе у опште, веку, који је при крају своме пружио новим нараштајима најотровнији плод свој, у виду ужаснога — *анархизма*...

А највећем нек песимисти за садање модерне државне установе, отворише би се очи пред овим изложи и стидео би се своје рођене памети, ако је дотле ма и најмање еспорално благородни и узвишени позив — полиције.

* * *

Да завршим.

Све ово дотле бележи је опис бечкога полицијскога музеја. На крају, сам собом, и без њеног описа, он пружа гледаоцу — полицисти поред свестране практичне обуке и тако широко поље за размишљање о разноврсности своје службе, о огромним тешкоћама и стрпљењу, са чим мора да се бори докле до каквога резултата дође — да, само те мисли, које би му и без воље морале доћи, после разгледања овакога једног музеја, саме те мисли, велим, чинише би собом читаву једну школу своје врсте, *прву школу сазнања своје службе и поштења*, — школу, од које треба још дуго учења, стрпљења и муке довле се дође, како наш народ вели, и до *тринаесте школе*, колико тамам треба једноме полицајцу!

До виђења.

Д. Стајевић,
писар Управе града Београда

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског **Јефта Утрчић** 38

— Ја сам онда зато пао у несвест, што је било загушљиво и ударало на мрсну боју, рече Раскољников.

— Још објашњава! Па није само боја: запажење се читавог месеца спремало; Зосимов каже! А како је само онај жутољуњац сад утучен, не можеш просто ни да замислиш! „Не вредим, вели, ни за мали прст тога човека!“ То јест, за твој мали прст. Он је, брате, по калпто добра срца. Али лекција, данашња лекција, коју је добио у „Кристалној Палати“, право је савршенство! Та ти си га с почетка толико поплашио, да је хтео грчеве добити! Скоро си га довео дотле, да опет верује у ону своју одвратну бесмислицу и затим си му наједанпут — испљазно језик: „Ево то, тако рећи, што си заслужио!“ Дивота! Сад је згажен, уништен! Бога ми си мајстор. А тако њима и треба! Ех, што нисам тамо био! Сад те је с нестрпљењем очекивао. Порфирије жели такође да се с тобом упозна...

— А... дакле и тај... А зашто су ме дакле сматрали за сумањутога?

— То јест, не за сумањутога. Ја сам ти се, брате, казда, и сувише распричао... Њега је, видиш ли, онда поразило то, што тебе само тај једини предмет занима; сад је јасно зашто те занима; знајући све околности... и како те је то опда раздражило и заједно се с твојом болешћу сплело... Ја сам ти, брате, мало пијан, али, ђабо би га знао, он има неку своју идеју... Кажем ти: бацио се на душевне болести. А ти се због тога ништа не узнемирују...

Настаде кратко ћутање.

— Чуј, Разумихине, проговори Раскољников, — да ти право кажем: онога сам часа био код мртваца, умро је један чиновник... тамо сам дао сав свој новац... и осим тога, мало час ме је целивало једно створење, које, баш да сам и убио кога, ипак би... једном речи, тамо сам видео још и једно друго створење... са огњеним пером... а, уосталом, ја се само сплићем; веома сам слаб, придржи ме... а ту су одмах и степенице...

— Шта је теби? Шта ти је? питао је уплашено Разумихин.

— У глави ми се мало врти, али није ствар у томе него, што ми је тако тешко, тако тешко! Као жени каквој... управо тако! А где, шта је то? Погледај! Погледај само!

— Шта?

— Зар не видиш? Светлост у мојој соби, видиш ли? Кроз пукотину...

Стајали су већ пред последњим степеницама, пред газдаричиних врата, и, одиста, одоздо се могло видети, да је у собици Раскољниковљевој било светлости.

— Чудновато! Можда је Настасија, примети Разумихин.

— Никад она не долази мени у то доба, а и слава она већ одавно, али... мени је свеједно! С Богом!

— Шта ти пада на памет? Та ја ћу те пратити, ући ћемо заједно!

— Знаш, да ћемо ући заједно, али бих хтео овде да ти стиснем руку и овде да се с тобом опростим. Дакле, дај руку и с Богом ми остај!

— Ама, шта је теби, Роџо?

— Ништа; хајдмо; бићеш сведоком...

Стадоше се пети уз степенице, а Разумихину севну мисао, да Зосимов, може бити, има право. „Ех! узбудио сам га својим брбљањем“ промрмља он за себе. Наједанпут, кад су дошли вратима, чуше у соби гласове.

— Та шта је то ту! узвикну Разумихин.

Раскољников први дохвата за кваку и отвори врата широм, отвори их и застаде на прагу као укопан.

Мати и сестра његова седеле су код њега на дивану и чекале већ сахат и по.

Зашто је баш најмање њих очекивао и најмање о њима мислио, не гледајући на чак и данас поновљено извешће, да су отпутовале, да иду, и да могу сваког тренутка приспети?

Цео овај сахат и по испитивале су оне, надмеђући се, Настасију, која је и сад стајала пред њима и већ стигла, да им исприча све до најмањих ситница. Оне нису могле да се поврате од страха, кад су чуле, да је „данас побегао“, болестан и, како је било јасно на причања, насигурно у бунилу! „Боже, шта је с њим!“ Обе су плакале, обе су надражене неисказане муке за овај сахат и по очекивања.

Радостан, одушевљен усклик поздрави Раскољникова, кад се појавио. Обе му притрчаше. Али је он стајао као мртав; неиздржљиво, изненадно разочарење погодило га је као громом. Чак му се и руке не подигоше да их загрли: нису могле. Мајка и сестра су га притискавале грлећи га, љубиле га, смејале се, плакале...

Он нерадо, жалујући се и срушивши се опесвешћен на под. Настаде забуна, зачуше се узвици страха, јецање...

Разумихин, који је стајао на прагу, улети у собу, узеде болесника на своје снажне руке, и овај се у тренутку осети на дивану.

— Ништа, ништа! викао је он мајци и сестри, — то је само несвестица... то је ситница! тек што је доктор казао, да му је много боље, да је потпуно здрав! Воде! Али, ено већ долази себи, ето, дакле, већ се освестио!...

И дохвативши Дуњицу за руку тако, да јој умало не угану руку, он је сваке да види, како се „ето већ и освестио.“

И мајка и сестра гледале су на Разумихина као на проналазење, тронуте и с благодарношћу; оне су већ од Настасије чуле, шта је био њихповме Рођа, за све време болести, тај „окретни млади човек", како га је, истога вечера, у интимном разговору о Дуњом, назвала сама Пулхерија Александровна Раскољникова.

ДЕО ТРЕЋИ

I.

Раскољников се придиже и седе на дивану.

Он слабо махну Разумихину, само да прекрати читав поток његових ватрених утеха, које беху без икакве међусобне везе упућене мајци и сестри; уседе их обадве за руку и минут два загледао се час у једну, час у другу. Мати се упланшила од његовог погледа. У томе погледу огледало се силно осећање до страдања, али је у исто време било у њему нечега укоченог, шта више нечег безумног. Пулхерија се Александровна заплаши.

Авдоља Романовна је била бледа; рука јој дрхтала у браташевој руци.

— Идите кући.. с њим, рече он испрекиданим гласом, показујући на Разумихина, — до сутра; сутра ћу све... Јесте ли одавно дошли?

— Вечерас, Рођо, одговори Пулхерија Александровна: — пол се ужасно закаснио. Али, Рођо, ја ни за шта на свету нећу сада отићи од тебе! Преноћићу овде поред тебе...

— Немојте ме мучити! рече он, срдито махнувши руком.

— Ја ћу остати код њега! узвикну Разумихин, — неће га оставити ни за тренутак, а до Ђавола тамо сви моји, нека чине што им воља! Тамо ми је страц уместо домаћина.

— Како, како да вам захвалим! отвори Пулхерија Александровна, поново стискајући руку Разумихину, али је Раскољников опет пресече:

— Ја не могу, не могу, понављаше раздражено, — не мучите ме! Доста је, идите.. Не могу!...

— Хајдемо, мамице, макар да изиђемо из собе на тренутак, шаљу преплашена Дуња, — ми га убијамо то је јасно.

— Па зар да га и не погледам, после три године! заплака се Пулхерија Александровна.

— Причекајте! задржа их поново он, — непрестано ме прекидате, те ми се мисли бркају... Јесте ли видели Лужина?

— Писмо, Рођо, али он већ зна о нашем доласку. Чули смо, Рођо, да је Петар Петровић био тако добар, па те данас посетио, додаде с неком плашљом Пулхерија Александровна.

— Јест... био је тако добар... Дуњо, ја сам тада Лужину казао, да ћу га бацити низ степенице и отерао сам га до Ђавола...

— Рођо, шта кажеш? Ти вађаш... нећеш да кажеш, отпоче преплашено Пулхерија Александровна, али застаде, погледавши на Дуњу.

Авдоља Романовна се нетрепимице загледала у брата и чекала, шта ће даље бити.

Настасија је већ била обе известила о сукобу у колико је она то могла разумети и испричати и оне се већ беху помириле у незнаности и очекивању.

— Дуња, настави Раскољников напрежући се, — ја не желим тај брак, па зато ти треба још сутра, при пуној речи, да отпажеш Лужину, те да му ни трага не остане.

— Боже мој! — повика Пулхерија Александровна.

— Брате, помисли, шта ти говориш? отвори ватрено Авдоља Романовна, али се одмах уздржа. Ти можда ниси сада у стању, уморан си, кротко завршн она.

— У буниу сам, мислиш? Не... Ти се удајеш за Лужина због мене. А ја жртве не примам. И зато до сутра напиши писмо... са отказом... Ујутру ћеш ми дати да прочитам, и свршена ствар!

— Ја то не могу да учиним! викну увређена девојка. — С каквим правом...

— Дуњице, и ти си узрујана, престани, на сутра... Зар не видиш... престравила се мати, притрчавши Дуњи. — Ах, боље да идемо!

— Бунца! повика нанети Разумихин: зар би он иначе смео! Сутра ће му све те глупости нанћи из главе... А данас га је одиста потребно. Тако је у ствари и било. Дабоме да се онај расрдио... Беседио је овде, разметао се својим знањима, па подвио реп и изашао...

— Дакле то је истина? узвикну Пулхерија Александровна.

— До сутра, брате, рече са сажаљењем Дуња, — хајдмоте, мамице... С Богом, Рођо!

— Слушај, сестро, поновн он за њима, забравши последње напоре, — ја писам у буниу; тај је брак — неваљалост. Нека сам ја неваљао, али ти не треба... доста је једна... а ја ма да сам и неваљао, нпак такву сестру нећу сматрати за сестру. Или ја, или Лужин! Сад идите...

— Ама ти си сишао с ума! Десноте! зарла Разумихин.

Али Раскољников већ није више одговарао, а можда није био ни у стању да одговара. Легао је на диван и окренуо се зиду потпуно изнемогао.

Авдоља Романовна радознало погледа Разумихина; прне очи јој севнуше: Разумихин чак уздрхта под тим погледом.

Пулхерија Александровна стајала је као поражена.

— Ја ни за што на свету не могу отићи одавде! шапутала је Разумихину, готово у очајању, — остаћу овде, где било... испратите Дуњу.

— И целу ноћ стварн покварити! и Разумихин пропаљута, као изван себе: — хајде да изиђемо бар на степенице, Настасија, присветли! Кунем вам се, настављао је полушапатом, кад су били већ на степеницама, — да у мало није отеран избно мене и доктора! Разумете ли ви то? Чак и доктора! И овај је, да га не би раздражно, попустио, и изашао, а ја остао доле да пријазним, међутим се он овде обукао и умакао. И сад ће нам утећи, ако га будете држали, па још ноћу, и може што год да учини са собом...

— Ах, шта ви говорите! (Наставиће се).

ТРАЖЕ СЕ

Ленку-Кату, жену Младена Јовановића, Цигањина, тражи начелник среза власотинчког актом Бр. 12140. Пронађену треба стражарно спровести моменутом среском начелнику, или управи града Београда с позивом на бр. 2251.

Душана Јанковића, келнера, родом из Ћуприје, тражи начелство округа крагујевачког актом Бр. 1172. Пронађеног треба стражарно спровести моменутом начелству, или управи града Београда с позивом на акт Бр. 2037.

Милутина Ненадића, скитницу, родом из Братьева, среза моравичког, округа рудничког, тражи начелство округа рудничког актом Бр. 1216. Пронађеног треба стражарно спровести моменутом начелству, или управи града Београда с позивом на Бр. 2027.

ПОТЕРА

Милован Кнчетић, земљоделац, родом из села Врнбаја, среза моравског, округа рудничког, решењем чачанског првостепеног суда од 12 пр. месца Бр. 916, стављен је под поротни суд и у притвор због краће стоке Сими Павловићу, механицн из Ивањице. Не зна се, где се Милован сада налази, па с тога моменути суд моли све полицнске власти, да га у својим домаћајима живо потраже и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Милован има 40 година, стасао је омалено, очију зелених, бркова малих, рнђих, у оните је млад. Он се може спровести и управи града Београда с позивом на Бр. 2109.

Драгомир Адрљанеки, слуга, рођен у Крагујевцу, две просте и једну опасну крађу, на побегао. Он има 20 год., средњег је стаса, пун, црномањаст. Начелство округа крагујевачког, актом Бр. 919, моли све полицнске власти, да у својим домаћајима Драгомира живо потраже и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Акт управе гр. Београда Бр. 2383.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Због неизмаиног материјала изостале су неколике ствари које смо имслили у овај број да унесемо.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 6. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 13. ФЕБРУАРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће накнадних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код овлашћених скупљача или на поштп. Цена је листу: селима, које узако у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, ланичницима, општинским писарима и осталим заинтересованима у општ године 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и жељезничарима из унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, иу они се ако ову цену могу претплатити само преко својих командира полицијских односно пограничних одреда. Надлежтвима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

АЛКОХОЛИЗАМ И ЗЛОЧИН

(наставак)

Да би се што јаче утврдила веза између потрошње алкохола и злочина, дошло се на мисао, да се упореди број кривичних дела, учињених у наведене дане у седмици, са делима у које се алкохол мање или више троши. Познато је, да радеинчки сталеж пије алкохолна пића по правилу само у наведене дане. Ти дани су обично дан примања своје зараде и обично један сутра дан. И заиста из прикупљених података види се, да број кривичних дела, а нарочито оних, који обично потичу услед пијанства, јако варира према различним данима у седмици. На овоме месту послужићемо се податцима, које је прикупио *д-р Кобликски*[1] на казионице у Диселдорфу — Дерендорфу, а из којих се види проценат учињених злочина у опште у поједине дане у седмици, као и проценат телесних повреда према осталим злочинима. Ево тих података.

IV. Таблица

Дани у које је учињено кривично дело	Злочина у свему	Телесних повреда
Недеља	185	121
Понедељак	68	52
Уторак	28	9
Среда	20	9
Четврток	20	5
Петак	17	4
Субота	62	35
Укупно	380	215

Као што се из ових података можемо уверити, највећи проценат злочина у опште, а нарочито телесних повреда, дешавају се недељом. За овим долазе по броју злочина у опште, а и телесних повреда, понедељак и субота, скоро подједнаки односно броја кривичних дела. Резултати, које нам пружају горњи статистички податци, дају се лако и са појединошњу објаснити. Радеинчка свет добија своју зараду обично суботом у вече, и доста њих не може ни да сачека недељу, већ још истога вечера удари у пијанчење, те отуда већ и субота даје приличан проценат кривичних дела, а нарочито телесних повреда. Но иак недеља даје највећи проценат како кривица у опште, тако и телесних повреда. Огромна већина раденика једва чека да се суботом мало одмори од тешка рада и напрезања преко недеље, те се тек сутра дан одаје уживању и пићу. Једно с тога, што недељом свет не ради, и што је услед тога већи додир света на јавним местима, а нарочито у пивницама, а друго опет што раденик тада, немајући разлици укус за другим каким уживањем, држи да највећи део своје зараде треба да остави механицији, наступа страховито пијанчење и тровање, махом ординарним алкохолом. Услед овог акутног тровања алкохолом настаје, као што раније поменусмо, велика надражљивост и реакција моторичних нерава, те услед тога и долази велики број телесних повреда, које су резултат одвећ брзе реакције, изазване алкохолом. Али ми видимо, да и понедељак у сравњењу са осталим данима у седмици, даје приличан број кривичних дела и телесних повреда. Ово се мора приписати нечему томе, што они раденици, који су више одани пороку пијанчења, продужују ово од недеље и сутра дан, сматрајући за дужност да оставе механицији и последњи марјаш, а нешто је узрок сукобима и то, што алкохол, у много случајева, показује своје токсично дејство, путем реакције, и сутра дан. Ово се може, у осталом утврдити и обичним посматрањем где неко и сам, после велике пијанке, сутра дан тврди, да је још напит, а нарочито осећа велику раздражљивост.

Могли би се навести још многи податци у прилог тврђењу, да је алкохол непосредни узрок многим кривичним делима, а нарочито онима, код а су скопчана са каквим насилним актом и која произилазе без икакна размишљања, но ми држимо, да су и ови подаци, које наведосмо, довољни да то утврде.

Ми, на жалост, немамо оваких статистичких података, јер их до сада нико ни с подио ни прикупљао. С тога не можемо пропустити, а да не умолимо надлежне, да брижљиво отпочну водити статистику о томе: у каквом је стању окривљени учињно кривично дело; је ли у опште одат уживању алкохолних пића, редовно или повремено; и напазл, ког је дана у недељи учињено дело? За сада би били довољни и овакви податци, а њих би могла прикупљати с успехом полицијска власт, која врши претходну истрагу. Ове податке требало би слати статистичком одељењу министарства народне привреде.

Но и без оних података ми смо уверени, да алкохолизам мора и у нас бити узрок оним истим кривичним делима, којима је он узрок и у другим државама. О овоме не може бити сумње с тога, што се за извршење разних кривичних дела изискује и различно душевно расположење и стање, разни мотиви и т. д. За извршење каквог било краће или уграђе траје се размишљање и нарочита присебност, док су телесне повреде и кривице противу морала обично последице трентутног надражаја, што се опет обично назива уживањем алкохолних пића.

Податци, које износимо, утврђују факт, да има кривичних дела, која су непосредна последица отровног дејства алкохола, којима је, дакле, алкохол непосредни узрок. Но, када би се испитивањем ишло постепено до најудаљенијих узрока кривичним делима у опште, морало би се доћи до ужасних резултата. Криминална антропологија и психијатрија имају задатак, да нам у овом погледу прибаве што јаче доказе и да нам изнесу пред очи све оне страхоте, које друштву посредно прете од алкохола. Сви психијатри сложни су у томе, да је алкохолизам по себи већ душевна болест, и да изазове врсте душевне болести потичу услед злоупотребе алкохолних пића. Међу тим доказано је, да међу злочинцима има велики проценат душевно болесних, те према томе је јасно, да алкохол може бити посредни узрок кривичним делима.

Са гледишта криминалне антропологије могло би се у прилог нашем тврђењу навести много примера и доказа, но то би нас морало далеко одвести од наше теме. У другој опширнијој расправи, где ће бити говора о свима узроцима злочина, ми ћемо се мало дуже задржати на тврђењу криминалних ан-

[1]) Alkoholismus und Verbrechen. Bericht über den 5. internationalen Kongress zur Bekämpfung des Missbrauchs geistiger Getränke in Basel 1895.

трополога, те ћемо видети, која се тврђења могу узети као доказана, а која не. Без обзира на то, да ли се може узети да постоји Ломброзов тип „рођеног злочинца“ или не, нама је за сада довољно, да, у прилог нашем тврђењу, наведемо доказе, који се оснивају на подацима *Д-р Емила Лорана*[1]), који је пуне две године, као лекар осуђеничке болнице, чинио антрополошко-психолошке студије над осуђеницима. Своје студије чинио је Д-р. Лоран над хиљадама осуђеника, па је међу њима нашао неколико класа.

1. Дегенеришући. Лоран је испитивањем нашао, да мождане ћелије код дегенеришућих долазе изложене од алкохола.

2. Епилептичне. Број оних је знатан међу осуђеницима. И ако се епилепсија у опште не може приписати искључиво алкохолизму, ипак постоји у науци као факт, да су деца алкохолиста често пута, услед наслеђа извесних церебралних аберација, подложна овој болести.

3. Хистеричне. Као врста душевне болести, сналожако се може и хистерија приписати посредном — наследном — дејству алкохола.

4. Душевно болесни. Лоран примећује, да је међу осуђеницима много већи проценат душевно болесних, но код осталих људи. Узрок овоме је нешто у наслеђу, нешто у напрасном душевном потресу, коме су осуђеници изложени које при самом вршењу кривичног дела, које за време истраге и осуде. Но и овде ће алкохолизам бити узрок код неких непосредно, јако су дотле били алкохолисти, а код неких посредно — наслеђем.

5. Алкохолисте и морбунисте. Лоран је својим истраживањем пронашао, да је проценат алкохолиста код осуђеника у опште 80%. Ако би оволики проценат алкохолиста међу злочинцима изгледао и претеран, то се може објаснити тиме, што је пијанство у Француској неома развијено, благодарећи великој потрошњи разних концентрисаних алкохолних пића, а нарочито *абсента*. Но нека би у другим државама проценат алкохолиста међу злочинцима био и знатно мањи, опет он остаје тако огроман, да се алкохолизам мора узети као један од најмоћнијих фактора у криминологији.

Циљ ове расправе, а нарочито онога одељка њеног, био је да докажемо, да је алкохолизам један од важних и моћних узрока злочину у опште, а неким претама његовим на по се. И ако смо се у налагању своме ограничили на доста мали део аргумената, држимо да је и ово било довољно, да код читалаца створи уверење, да је алкохол једно велико социјално зло, и да је он у многоме узрок једном великом друштвеном злу и злочину.

Није циљ ове расправе да износи све штетне последице алкохолизма, а нарочито у економном погледу. То остављамо другоме ком, који би хтео посветити мало времена проучавању те стране алкохолизма. Нама је циљ био да у кратко изнесемо резултате, до којих је дошла криминална социологија, па држимо, да смо то и постигли.

Криминална социологија била нам је на руци, да се упознамо са једним понајважнијим узроком злочина, као једне болесне појаве у друштву. Но како кривично право има задатак, да тражи и средства, којима би се ово друштвено зло спречавало или бар сузбијало, то ћемо се морати обратити за помоћ криминалној политици. (Наставиће се).

ПОСТАНАК ЈЕДНЕ ПАРНИЦЕ, ПРЕСУДА И ИЗВРШЕЊЕ ЊЕНО

(свршетак)

Спор овај по жалби тужилачке стране дође пред Касациони Суд. И шта се сад деси? Касациони Суд ништа не приметн против пресуде по својој главној дужности одређеној §-ом 325-им гра̂ђ. поступка и законом о устројству Касационог Суда, већ приметн да су и првостепени и Апелациони Суд пропустили да од тужитеље наплате таксу, која се требала наплатити и на вредност „облигације“ и за пренос исте на тужитељку. На, размишљајући шта да учини, како да поступи према овој грешци оба суда, у место да о истој извести Министра Финансија, као главног надзорника за вршење закона о таксама, како би се од оних који су криви за то пропуштање наплате таксе наплатила казнена такса по закону, а пресуду за спорну огласи — Касациони Суд. и ако није приметио, да је ма што на штету тужилачке стране учињено, у смислу §-а 325-ог гра̂ђ. поступка, баш противно том пропису, а на основу истог §-а 326-ог, поништи пресуду Апелационог Суда зато, што је цењена доказна вредност исправе, коју је тужилачка страна за доказ поднела, и без наплаћене таксе и ако та исправа подлежи плаћању таксе. И то све учини Касациони Суд по жалби тужилачке стране. На зар је и првостепени и Апелациони Суд урадио што *на штету тужилачке стране* тиме што јој није наплатио таксу коју би требао да јој је наплатио, па и без такве цењено и оцењено доказну важност њеног доказа — „облигације“?!

Ми смо мишљења не само да није на штету тужилачке стране поступљено, већ потпуно у корист њену. Она је поштећена од наплате таксе. Није јој одбачен доказ због неположене таксе, већ по оцени доказне важности његове, *што би било учињено и у случају да је на њему било прилепљених и много више таксених марака, но што је законом о таксама за овај случај одређено.* Овде се ценила доказна важност исправе по њеној форми и садржини, и према прописима грађанског закона и грађанског поступка, а не према одредбама финансиско-пореских прописа о условима, под којима се подмети писмени докази могу узимати или неузимати у оцену. Преко тога су питања ћутке прешле оне пресуде. Све ово тврде и саме примедбе Касационог Суда, па опет закључак њихов гласи: „Да се пресуда Апелационог Суда на основу §-а 325-ог гра̂ђ. поступка поништи“!

Ми смо мишљења да је ова погрешка последица: прво, недовољног схватања смисла и духа зак. о таксама. Јер по првој алинеји чл. 10-ог закона о таксама није дозвољено узети у рад писмено такси подложно, ако није такса наплаћена. А ако се противно томе поступи, онда важи прописе 2-ге алинеје тог истог члана 10-ог, по коме ће се виновник осудити на плаћање казне — петоструким износом непаплаћене таксе, али неће се и уништавати сврше̂ни рад. А последњом алинеjом тог члана 10-ог стављена је само дужност органима државним да званично извештавају Министра Финансија о таквим неуредностима, а ништа више. Друго, та је погрешка последица недовољно примењеног закона о устројству Касационог Суда. Јер од постанка тог устројства на све до данас није тачно одношен рад чисто судски од рада административне тог Суда, и ако је то предвиђено §-ом 2-им истог устројства, који оставља да број секретара и нижег персонала одређује потреба. Према томе требало је сличио одредби §-а 19-ог закона о устројству првостепених судова, увести то и код Касационог Суда па би та подела Касационог Суда онемогућила сличне погрешке; јер они, који могу ништити и одобравати одлуке нижих судова, не би се ни бавили претходним радовима на и страном о наплати таксе; а они који би се тиме бавили, не би могли ништити и одобравати одлуке нижих судова.

Кад оне примедбе стигну Апелационом Суду, у одељењу тога Суда, које је поништену пресуду изрекло, беше лични састав њиме̂ван тако, да се је само један судија затекао од оних који су ту поништену пресуду изрекли, па и тај једини не беше бранилац те пресуде јер је и раније био одвојеног мишљења, те налаза са тога сматраше, да није обавезан одржавати пресуду по своје одвојено мишљење, него прије, у поновом суђењу, новим судијама, који такође мишљаху да их не веже раније пресуда, ни *у оним деловима, које примедбе Касационог Суда и не додирнуваху.* Примедбе буду усвојене, акта враћена првостепеном суду „на доследење“. Из пресуде Апелационог Суда, која је после тог доследења изречена не види се, шта се је доследивало, али из примедаба Касационог Суда, којима је поништена пресуда Апелационог Суда, види се да је то доследење морало бити у цела расправе о последњама пропуштене наплате таксе, јер се из тих примедаба не може навести никакво друго оплашење за Апелациони Суд.

Ну кад Апелациони Суд прими акта враћена од првостепеног суда, који није ни судио поново, као што није ни требао да суди, онда Апелациони Суд, остављајући своју раније пресуду, расмотри поново стару пресуду првостепеног суда, која је раније пресудом Апелационог Суда одобрена, па поново пре-

[1]) Les habitués des prisons de Paris, études d' antropologie et de psychologie criminelles. Paris 1890.

суди и поништи пресуду првостепеног суда и ако не беше никакве намене као што се и из те нове пресуде Апелационог Суда види, и то на основу поновног цењења „облигације", на шта не беше обзањења у примедбама Касационог Суда. То беше крупнија погрешка Апелационог Суда, од оне за коју јој је примењено од Касационог Суда, јер се прва погрешка тицала само неиспуњења дужности из чл. 10-ог последње алинеје закона о таксама.

Кад је сада, по жалби тужене стране, Касациони Суд разматрао ону нову пресуду Апелационог Суда, он је поништи примедбама својим, упућујући Апелациони Суд на прописе закона, који одређују услове за вредност облигације, а не прими разлоге једног свог судије, да ова пресуда треба да се поништи са тога разлога што је истом премашена моћ, коју је имао Апелациони Суд према раније примедбама Касационог Суда, те тај судија оста у одвојеном мишљењу. То беше друга погрешка Касационог Суда, јача од оне прве.

Кад је Апелациони Суд примио оне примедбе Касационог Суда, он, ослобођен истима од своје најтеже грешке, сада бранљиве своју пресуду против-разлозима и у пленуму у Општој Седници Касационог Суда буде та пресуда законском већином гласова оглашена за „снажну". О самој оцени разлога за поништај и против-разлога за одржање пресуде оне ми нећемо ништа рећи. Али зашто се Општа Седница, имајући пред собом разлога одвојеног мишљења судије свог одељења није користила правом давања нових примедаба и тим путем суђења Апелационим Суд на кретање у границама које су јој одређене *ранијим примедбама*, па и оне исправила у колико у њима нађе да је погрешно? То не знамо. Али тако се завршн суђење и тако поста та пресуда „извршна".

* * *

Кад ова пресуда поста извршном, тужилачка страна затражи да је полициска власт *изврши*, која и отпоче рад око извршења. Узе у попис имање тужене стране и продаје га. На јавној лицитацији куни га напослетку повериљац за чије се рачун и продавало; купац не положи новац, јер се зато и продавало да се добивени новац њему да у име исплате његовог примања, разуме се по одбитку онога, што исплати његове трошке претходи.

Док се је полициска власт бавила том расправом, шта треба купац да положи од куповне цене, а шта да задржи у исплату свог примања као повериљац, изби на површину неусаглашица између дужника и повериоца о количини досуде том пресудом.

Тада полициска власт нађе да ова пресуда има две мане: а) Да је у истој дан предаје тужбе означен са 3 године раније но што је у истини, те да је услед тога тужилачкој страни досуђено у толико више но што је тужбом и тражено, у колико износи интерес на то више урачунато трогодишње време; и б) Нејасност да ли се досуђени интерес, за време од тужбе до наплате, има рачунати само на ову цифру, која је у облигацији као главни дуг означена, или и на суму још толику, која је постала од неплаћеног интереса од дана издања облигације до дана тужбе, како је тражено. И тако ова пресуда, која дотле беше јасна и парничарима и судовима и извршној власти, би оглашена за погрешну и нејасну и ако по томе ништа није било урађено ни по пропису §-а 334-ог ни §-а 335-ог грађ. поступка.

Могло би се овде запитати: Па и ако парничари нису тражили исправку и објашњење, за што то не урали Касациони Суд по званичној дужности своје прилином расматрања те пресуде по жалби тужене стране и ако она није то изречно тражила?. На ово би одговорили: да Касациони Суд ништеши тада пресуду Апелационог Суда са тога, што сматра исправу „облигацију" — *као једини доказ тужбе, за чередећу*, није ни требао да се упушта у расправу за евентуалне случајеве, и. пр. за случај ако услед против-разлога Апелационог Суда, у Општој Седници, буду примедбе одбачене а против-разлози примљени, или ако се дозволи поновљење спора на услед тога буде поново суђење и т. д. Јер судови примењују законе у сваком спорном случају ad hoc. А начелне одлуке за евентуалне случајеве доноси Касациони Суд у општој седници својој само по пропису §-а 16-ог закона о устројству Касационог Суда.

Ми се сећамо једне старе приче, како је некада негде неки владика прилином својих каноничких посета, сврати у једно село које имађаше лепу нову цркву са звоником. На кад га дочекаше свештеник и месне старешине без звука звона, он их запита: зашто нису звонили кад дочекују владику? На шта доби одговор: „има томе више узрока". Владика претрну, тиа ли је сад чути? И шта чу? Први узрок беше, што још немају звона! Отвори се владика и заустави речење даљих узрока, речма: „Доста, доста, даљи ми узроци не требају". Зар не би и Касациони Суд, ништећи пресуду Апелационог Суда, и упућујући га да тужиоца одбије од целог тражења, погрешио над би га упућивао како ће га одбијати и од појединих делова тражбе. Било би исто, што и код попе у горњој причи, који хтеде још неке узроке да рече и после изјаве да немају звона.

Ово важи за седницу Касационог Суда, која је пресуду поништила. Али шта да речемо о Општој Седници која одбаци примедбе свог одељења и огласи ту пресуду Апелационог Суда за снажну? Ми држимо да је она требала да размотри ту пресуду и погрешку у њој неправи у смислу §-а 334-ог грађ. судског поступка, па ако још је пресуда јасна, а против-разлози закону сходиији од разлога примедаба, онда да је за снажну прогласи. А у случају ако налази да је пресуда нејасна, онда да са сходним примедбама врати дело Апелационом Суду да своју пресуду објасни, те да се пре оснажења досуде зна, шта се управо оснажило. Што се од онога двога ни једно није учинило, може бити узрок само то: Погрешка није примећена, а пресуда била јасна. Могу тадашње судије за овог налагања изводити сада неколегијалност ширећу као свог тада бившег колеге, који није ни учествовао у овој општој седници, као ни у седници у којој је расматрана прва — ранија — пресуда Апелационог Суда. Ну на такав прекор ми би одговорили: Amicus Plato, sed magis amica veritas.

* * *

Кад полициска власт пронађе да у пресуди има и погрешке и нејасности, она зато са довршењем извршења пресуде и на основу §-а 335-ог. а] грађ. поступка обрати се суду за њену *исправку и тумачење*. И тако пресуда ова процесе се кроз сва поља правде, тражећи исправку и објашњење, као литија која хоће да измоли од Бога кишу по пољима где је суша.

Овај захтев извршне власти прво дође првостепеном суду, код кога је парница вођена. Ну како се његова пресуда није ни извршивала, већ пресуда Апелационог Суда, то првостепени суд пошље захтев Апелационом Суду. Апелациони пошље га Касационом Суду, јер је ту пресуду расматрао Касациони Суд. Касациони упути га на решење свом одељењу у коме је пресуда Апелационог Суда била и раније на расматрању. То одељење упути га Општој Седници, јер је Општа Седница пресуду оснажила.

У Општој Седници Касационог Суда искрене питање: Ко је надлежан за тражено објашњење и исправку? Би решено, разуме се, већином гласова, да је надлежан Апелациони Суд. Њему се и пошље овај предмет, и донесе решење, којим неправља погрешку пресуде о дану и години предаје тужбе, која је, узгред буди речено, дошла отуда, што је дан предаје тужбе, замењен истим даном и месецом али од пре три године, који се одређује у одвојеном мишљењу Апелационог Суда, као дан од када се има рачунати интерес, јер одвојено мишљење сматра да је по §-у 928. грађ. зак. застарео сав ранији интерес.

Сем ове исправке Апелациони Суд и протумачи своју пресуду тако: Да се у име целог интереса до дана тужбе плати само толика сума колики је и главни дуг облигациони, а од тужбе онег само интерес на главни дуг, а не и на оно што досуђује у име ранијих интереса. И то све изврши једним решењем.

По жалби тужитељке дође опет Касационом Суду где буде решење проглашено за снажно, а остане у маљини мишљење: Да Апелациони Суд, и ако је Општом Седницом Касационог Суда оплаћен за овај рад, опет није могао пратити разлоге извзи ћката који се у актима налазе, нарочито кад је личии састав те седнице сем једног судије сав измењен, но је морао при решавању овог предмета имати на уму: шта је и како је тужбом тражено и је ли пресуда та ма од ког дела тражбе тужилачку страну одбила.

И тако се завршн овај са својих силних погрешака знаменити процес, и нама не остаје ништа друго после овог наношења на јавност, но да, по примеру професора Пушкиновог, узикнемо: Суде,! Суде!. — *Само* не веселo као он.

На овај рад ми смо и били раније решени, али нас је у том потпомогла и књижица „Пред Судом и Законом“, коју је прошле године штампало наше вредно свештенство правде, уважени г. Марко Стојановић, адвокат и вице-гувернер Народне Банке, који је, са прекором нашем судству, поменуо и ову парницу, о којој је овде реч, но који се прекор не тиче писца ових редака, јер, и ако је он по свом тадашњем положају узимао учешћа при расправљању парнице, при свима одлукама у којима је учествовао, остајао је у мањини са својим мишљењем.

На Богојављење 1900.

Београд. **Др. Ж. Петровић**

СУДСКЕ ВЕСТИ

Нема дела преваре, и ни другог каквиног дела, у томе: кад неко представља, да има где има законаног блага (содржишта), на ни рачун копања истог узима новац од појединаца, а у ствари не чини никакав покушај у том правцу.

Кварт општински тужбом својом од 29. новембра 1899. год. №-9.480. оптужио је првостепеном суду за град Београд Ђорђа Николића — Кочића, родом из Модрича, у Босни, као главног кривца, и као његовог саучесника његову љубазницу Паву — Јованку Петровић, за два дела преваре, која се састоје у томе:

I. Што је, упознав се са Ђорђем Павловићем, тежаком из Белог Поља, среза посавског, окр. ваљевског, Кочић њему представио, да он има где има законаног блага, но да га он сам не може извадити, јер му је пре свега потребно за то још које лице, а сем тога потребан му је и новац, да купи неку машину, којом би исковао благо. Да би га што више уверио у своје тврђење, он му је износио и читао неки тестамент некога Андреје фон Лазара, потомка Милоша Обилића, неке планове римских остава на Балканском Полуострву и једно писмо од извесне особе врло уважене и врло високог положаја. И кад је овај — Павловић — као прост и сујеверан човек поверовао у то, он му је одговорио, да га прима у своје друштво, и почео му одмах измамљивати новац на рачун куповине речене машине. И на тај начин Кочић је изманио од Павловића у више прилика суму од преко 625 динара до момента када је овај увидио, да га Кочић вара.

II. Што је Кочић на овај исти начин изманио од Николе Јевтића, стругара са Уба, суму од 250 динара.

Суд, налазећи да у овим радњама Кочићевим има свију карактерних знакова за дело преваре, које је предвиђено у §. 251., а казни се по §. 252. Крив. Зак., својим решењем од 30. новембра 1899. год. № 26.112., а са разлога у истом изнетих, стављо је Кочића ас оба дела под суд и у притвор, а тако исто и његову саучесницу у првом делу Паву.

Но по жалбама оптужених Касациони Суд у своме I одељењу, решењем од 3. децембра 1899. год. № 9961., поништио је поменуто решење првостепеног суда овакним примедбама:

„По §. 251. Крив. Зак. један је од карактерних знакова дела преваре и тај, да је кривац другога оштетио.

У овоме случају приватни тужиоци су давали новац оптуженоме у томе циљу, како би овај могао купити машину за вађење законаног блага и до овога што пре доћи, дакле, они су, имајући у виду и своју корист, давали новац да оптужени уради нешто, што се има сматрати као немогућно. А како овакав уговор тужиоца са оптуженим, који има за предмет оно што је немогућно, не може према §. 722. у вези са §. 538. Грађ. Зак. заснивати приватноправну обвезу оптуженога, већ шта више новац, који је он као еквивалентан примио по закону пропада тужиоцима и они га не могу натрат искати, то онда овде и нема оштећења тужилаца какво се код дела преваре тражи, и зато ово дело и не стоји; ово у толико пре, што се у нашем народу још држи предање о законаном благу, а, с погледом на хартије, нађене претресом стана оптуженога Ђорђа, које се на законано благо односе, није испољењем несумњиво констатовано, да је тражење законаног блага од стране оптуженог само начин, којим ће друге заводити и новац им узимати, а да оно не потиче из уверења његовог да блага има и да га треба тражити.“

Првостепени суд није ове примедбе Касац. Суда усвојио, већ је 7. децембра 1899. год. № 26.633. дао ове противразлоге:

„Суд налази, да су по овом оптуженоју испуњени сви услови, који се за дело преваре по §. 251. Крив. Зак. траже, па и штета приватних тужилаца.

Приватни тужиоци у овом случају дајући свој новац оптуженоме Ђорђу у циљу, да овај куши машину за вађење законаног блага и до овога што пре дође, нису давали новац да оптужени уради нешто што се има сматрати као сасвим немогуће.

Да се заиста овако има узети најбољи су доказ наређења из §. §. 249., 250., 251., 252 и 253. Грађ. Законика, у којима се предвиђа како ће се разделити нађено сокровиште (законано благо); дакле, да је ово немогуће, законодавац не би и у Закону регулисао изнесене односе о законаном благу

Према томе уговор тужиоца са оптуженим Ђорђем по §. §. 538. и 722. Грађ. Зак. може заснивати приватноправну обвезу.

Из представке приватних тужилаца, а и признања оптуженога Ђорђа, види се јасно: да је тражење законаног блага од стране оптуженога само начин, на који је друге заводио и новац им узимао, јер је он непрестано тражио новаца за куповање машине, којом би благо копао, а није никад назначавао место где га има, нити је ма и којом својом видљивом радњом покушавао, да га сам тражи, а нарочито пре него што је отпочео од других новац на овај циљ узимати, нити је са узетим новцем што предузимао, да благо тражи, из чега би се могло извести уверење оптуженога Ђорђа да блага заиста има, и да га треба тражити.

Све његове радње тврде превару, да на овај начин друге штети, а себе издржава, пошто ни с које друге стране издржавања није имао.“

Но општа седница Касационог Суда донела је своју одлуку од 9. децембра 1899. год. № 10.153., којом је одржала у снази примедбе свога I. одељења, а нашла да не стоје противразлози суда првостепеног.

Напомиње се читаоцима, да је слика овога Ђорђа Кочића донета у броју 42. „Полицијског Гласника“ од прошле године, и опширнији опис његових радова на „копању блага“, а под насловом „Благо Цара Лазара.“ Сповштено

В.

ОПАСАН ДРУГ
кривична приповетка
Б. К. М.

(НАСТАВАК)

Вађења ово из Петрова џепа, он окрвави мало рукав од кошуље...

Затим поведе коња до „Милетиног поља“. Ту сиђе са друма до обале савске. Ухвати Петра за ноге, сиучи га с кола на земљу и одњче до обале. Одande га гурну доле у воду. Вода нађуну.

Сиђе и сам у реку те запра окрвављени рукав од кошуље а баци у реку и пиштољ. После се попе опет на обалу.

Испреже коња, узајаха га, и у мјбењем трку оде назад, откуда беху дошли.

Дошав у близину Дебрца скиде се с коња и овога најури у потес свески.

Он се ушути механи.

Кад је дошао у Дебрц, било је два сахата после поља ноћи.

Он се спусти на клупу испред механе, и ту остаде седећи докле се одморио и прибрао.

А у саму зору залупа јако у механска врата.

Момак, који је спавао у механи, пробуди се, устаде и отвори му.

— Шта је? рече.

— Ништа, одговори Марко. Како то спаваш као проигија? Дошао сам још синоћ у 10 сати. Лупао сам, лупао, врата да разбијем, али ти се не буди. Морао сам спавати пред механом на клупи па сам озебао... Дај ми један рум.

Момак му донесе рум.

— Зар ја да не чујем лупање? рече, и завртe сумњиво главом.

— Па ти, ја но други, продужи Марко. Ниеам пала-да ја то сањао.

Келнер је једнако тртео главом, чудећи се.

Марко неки рум, поседе још мало у механи, докле се лепо расванула, па онда отиде у село. Нешто касније пошао је одатле пешачки за *Уб*, правно, преко *Ушће*, Скеле и других села.

Поред „Милетиног поља“ прошао је још рано.

Видео је тамо сељаке и кола на обали. Прошао је и не погледав их и отишао даље.

II.

Кад се пође из *Ушћа* за Скелу, а на домак села Скеле долази се на „Милетино поље“, где је друм, тако рећи, принет уза Саву.

С десне стране друма пружају се у недоглед: њиве, ливаде и пашњаци, а иза њих, далеко, забрањ. С леве стране има нешто мало утрине поред које дере Сава роњећи је и одкадајући сваке године по нешто од ње, приближујући се тако друму све ближе. А преко Саве отегла се сремска равница, и као кроз маглу у једноме правцу назире се високе тополе и јабланн, испод којих је Кушнново.

Пред вама је на десетину минути удаљено село Скела, а иза вас један сахат далеко село *Ушће*. Ово вас, кад путујете ноћу, пустош је и осама. Само по који пут поноће тице прекидају тишину или заурлају курјаци из сремских ритова.

3-ега јула ноћоше сељаци на Милетином пољу, на савској обали, нешто необично. Ноћоше једне таљиге са сиротињском запрегом од конопаца, без коња, које беху по предњем делу патоса много упрљане крвљу.

Иза обалску стрмен, која ту беше око 3. метра висока, познавао се траг, као да је нешто доле салазано. И тај траг био је крвав.

У корыту савском испод обале, на шљунку, ноћоше: један бич; један свежањ конопчића; једне сељачке пуне рукавице без прстију; и једну бележницу, скоро сасвим чисту. Само на два листа беху неки кратки и неразумљиви рачуни.

Од таљига па до друма, преко утрине, налазиле се доста чесге каши прн, које су се на друму, у прашини, губиле.

Никаквог другог трага није било.

Није се могло определити ни са које су стране друма ове таљиге дошле, јер велика прашина на друму беше потпуно прикрила колосек и траг ових.

После неколико минути искупи се онде цело село, а дође и општинска власт. Људи су сналожјко нагађали о догађају који се, из онога што је нађено, прикривао.

Неки мишљаху да је извршен какав злочин. Злочинац је своју жртву морао убити негде на другу, на је довукао на „Милетино поле“ и ту у Саву бацио.

Други су, опет, дркали, да су прекосавци покрали стоку на нашој страни, покласи је и заклану овде донели, а одавде је пренели на ону страну. Тако што чешће се догађа на граничним тачкама, на зато је ово мишљење имало више присталица.

— Да је убијен човек на овде донесен, нашло би се оно место где је убијен, јер ту мора бити велика локва крви, а таквог трага овде нема, говорили су једни.

— А да је ово крађа стоке, не би крадљивци остављали овде кола, нешто и она нешто вреде. Сем тога ту би био и коњ, говорили су други.

И доиста, и једни и други имали су право.

Општинска власт одмах је о свему известила начелника среског, а око 8. сахати пре подне дошао је на „Милетино поље“ срески иследник.

— То је био млад човек, али веома паметан и познат са своје енергије и марљивости у послонима криничких истрага.

Као што и јесте правило и ред, иследник хтеде истрагу отпочети са самога краја. У много призпика то је од нецепиме користи. Он се окрете народу и упита:

— Који је први дошао јутрос овде и нашао све ово?

— Маринко Николић, Маринко Николић, повикаше неколико њих у глас, а један средовечан човек, лица које улива поверење, отресит, прогура се кроз гомилу, стаде војнички пред иследника.

— Ја господине, рече.

То је био Маринко Николић из Скеле, човек доиста оиаказан за каквог га је његова спољашност одавала, човек поштен и у својој околини уважен.

— У које си доба дошао јутрос овде и у каквом си стању и поретку нашао све ове ствари које се овде виде? питао га је иследник.

— Дошао сам у само свануће, одговори Маринко. — Пошао сам за *Ушће*. Имам онамо неких рачуна са Костићем механцијом, па сам хтео да уредим ту ствар.

— Кад дођем овде, видим таљиге без коња!

Учини ми се као да су моје. Откуд ту моје таљиге? питао сам се.

Онако зачуђен пођем обали да видим јесу ли доиста моје. Кад сам дошао близу кола видео сам да нису моја, али сам видео и крв.

— Овде нису чиста посла, помислим. Вратим се натраг до вратница Николаја Трнинића, позовем овога и кажем му све, па га замолим да одмах јаши кмету. Човек очас отрча, а ја се опет вратим овамо. Не потраја много па почеше долазити људи а дође и кмет...

Како сад стоје ствари, које се виде доле у реци, а и кола, тако је све било и кад сам ја дошао. Нико није ништа ни дотакао.

Иследник прибележи то.

— Да ли је, рече иследник сељацима, прошао ноћас који кроз село. Је ли који питао о томе механцију?

— Ја сам питао. Није прошао нико, одговори један од присутних.

То је био сеоски кмет.

— Је ли који у селу чуо ноћас пуцањ пушке? питао је даље иследник.

— Нико није.

Николаје Трнинић каза да је његова кућа најближа, али да нико није чуо пуцањ.

— Ако је овде пуцано, рече он, онда је то морало бити рано, докле је народ био још у првоме сну. А може бити и да није пуцано.

— Какви пуцањ, рећи ће неки Марко Цицварa. — Ваљада је тај који би хтео убити човека, био луд да га доведи овде уза село па ту да пуца и убија га! Био му тамо толике пустиње. А и што да пуца? Секира је боља. Свршн она посао још боље, а без ларме.

Сељаци се почеше смејати.

— Зна то Цицвара, рећи ће неко из гомиле.

Тај Цицвара беше пре 12. година убио жену секиром, јамта је био осуђен и казну издржао.

— Па зна ја, одговори. Ни то није лако. Да, да је лако доста би вас то учинили.

Грохотан смеј осу се кроз гомилу.

— Што се смејете? продужи Цицвара а зацрвенио се у лицу и набрекле му жиле. Пазљутио се. — Што се смејеш ти Милане? Ти одиста не можеш то учинити, јер да можеш не би тргао да те жена сваког богоштног дана денета као вола у купусу.

— Кога? викну из гомиле тај Милан и пође на Марка.

— Тебе, тебе, одговори му Цицвара, па се испреи пред а њ, као да је готов на бој.

И хтеднше се потући, но притрча кмет и стаде међ њих.

— Мир људи, повика. Зар нас није срам да се цинганчите овде пред власти.

— Ти Марко пази пита беседиш, рече Цицвари.

— Нека пази и он, одговара овај и оде у гомилу.

За то време остали сељани разговарали су о догађају ради кога се беху сакупили. Сваки је износио своје мишљење, којих је било толико колико и људи.

Иследник је пажљиво слушао сваки говор.

Затим прпђе колима и прегледа их. Осем крви није било на њима никаквога трага, који би за истрагу од важности био.

Да су била кола чиста, могла би се на њима опазити још и рупа, кроз коју је курпнув, прошао кроз тело Петрово, пробио. Али то место било је крвавo и успрена при бенге запушила рупу.

Онда сиђе у реку.

Прегледа бележницу. Као што смо напели, она је била скоро сасвим чиста, сем два листа.

На једноме листу, рђавим руконисом беше написано:

„Пас. — — 20.
Леб — — — 10
Вино — — 20°

На другоме листу:

„напр. — — 30.
2. рум. — — 1. гр.“

Последник мету бележницу у џеп а остале ствари покупи пандур по његовој наредби. (Наставиће се).

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског **Јевта Угричић** 39

— Па и Авдоћи Романовној било би немогуће остати у оним најмањим собама без вас. Помислите, где станујете! Та зар вам тај угурсуз, Петар Петровић, није могао бољи стан... А у осталом, ја сам, знате, мало пијпо и с тога... сам несвао; не осврните се...

— Онда ћу отићи одмашњој газдарици, навалила је Пулхерија Александровна, — и замолићу је, да устури мени и Дуњи кутак какав за ову ноћ. Ја га овакор не могу оставити, не могу!

Док су то говорили, стајали су на степеницама, на одморку, пред самим газдаричиним вратима. Настасија им је спетлила са последњег степена.

Разумихин је био необично узбуђен. Још пре по сахата, кад је пратио кући Расколљникова, био је и сувише брбљив, што је и сам увиђао, али потпуно трепан и готово ведар, не гледећи на силну количину вина, које је тога вечера испио. А сад је његово расположење личило чак на неку врсту заноса, а у исто време као да му је све попивено вино изнова, на мах и са удвојеном силином, јурнуло у главу.

Стајао је са обема дамама, држећи их за руке, па им је доказивао и представљао им своје назоре са изванредном отвореношћу, и ворзатно ради бољега убеђивања, готово при сваној речи, стискао им је, као клештама, руке тако јако, да их је болело, и, као је изгледало, прождирао је очима Авдоћу Романовну, ни у колико се не либећи у том погледу. По кадшто су оне због бола трзале своје руке из његове велике и коштуњаве шаке, али он, не само што није опажао у чему је ствар, него их је још чврше привлачио себи.

Кад би му оне онога часа наредиле, да за њихову љубав скочи главачке са степеница, он би то одмах учинио, не размишљајући и не двоумећи.

Пулхерија Александровна, сва узнемирена мислима о своме Роћи, ма да је и осећала да је млади човек већ врло ексцентричан и да јој већ и сувише јако стеже руку, чинила се као да не опаза све те ексцентричне потанкости поштo је он у то време био за њу провиђењем. Али не гледећи на исту такву забринутост, Авдоћа Романовна, ма да није ни била плашљиве природе, ипак је с чуђењем и, шта више, готово са страхом предусретала дивљим пламом испуњене погледе пријатеља њезиног брата; и само безграничпо поверење, уливено причањем Настасијиним о томе чудноватом човеку, задржало је да не попуша побећи од њега и повући за собом своју мајку. Она је разумела и то, да им и побећи од њега сада можда више није могуће. Међутим, кроз десет минути она се знатно умирила: Разумихин је имао особину, да се, ма у каквом расположењу било, поћаже сав опакан, какав је, тако да су сви веома брзо могли сазнати с ким имају посла.

— Немогуће је ни газдарици, а било би и веома лудо! узвикну он, убеђујући Пулхерију Александровну. — Ма да сте и мати, ипак ћете га довести до бесиила, ако останете, и онда ћаво би га знао шта ће бити! Чујте, ево шта ћу ја да урадим: сад ће код њега да поседи Настасија, а ја ћу вас одадне да одведем у ваш стан, јер вама самима није могуће ићи улицама; код нас у Петрограду у том погледу... Али, оставимо то!... Затим ћу од вас одмах дотрчати овамо и за четврт часа, на моју поштену реч, известићу вас: како му је? спава ли или не? и све остало. Затим, чујте! Затим ћу од вас, као муља мојој кући, — тамо су код мене гости, сви пијани, — узећу Зосимова — то је доктор, који та лечи, сада седи код мене, али није пијан; тај није пијан, није ни пијао! Одвући ћу га Роћи, па онда одмах вама. То значи, да ћете за један сахат добити о њему два извештаја, — и од доктора, разумете ли, од самога доктора; то већ није исто, што од мене! Ако буде рђаво, кунем вам се, да ћу вас сам одвести, а ако је добро, онда лезите и спавајте. А ја ћу целу ноћ провести овде, у ходнику, он то неће ни чути, а Зосимову ћу рећи, да преноћи код газдарице, да би био при руци. На шта је за њега сада боље, ви или доктор? Та доктор је корисније, корисније. Е, на онда идите кући! А код газдарице не можете; ја могу, али ви немоћете: неће вас пустити, јер... јер је будала. Била би љубомора на Авдоћу Романовну, ако хоћете да знате, а и на вас такође... А већ на Авдоћу Романовну сигурно. То је сасвим, сасвим чудноват карактер! Усталом и ја сам будала... Баталимо то! Хајдмо-те! Верујете ли ви мени? Рецпте, верујете ли ми или не?

— Хајдмо-те, мамице, рече Авдоћа Романовна, — он ће одиста тако учинити како обећава. Он је већ повратио брата, а ако је потпна, да ће доктор пристати да овде преноћи, куд ћете боље?

— Ето ви... ви... мене разумете, зато што сте — анђео! узвикну Разумихин одушевљено. — Хајдмо! Настасија! Одмах да идеш горе и седи тамо поред њега, са свећом; ја ћу доћи за четврт сахата...

Пулхерија Александровна, ма да се и није потпуно убедила, није се више противила.

Разумихин их узе обадве испод руке и повуче низ степенице. Усталом мати није била потпуно умирена: „ма да је и окретан и добар, али да ли је сада он подобан да испуни што обећава? Та како само изгледа!...“

— А, разумем, ви премишљате о моме садашњем стању! прекиде њене мисли Разумихин, погодивши их и корачајући својим огромним корацима по тротовару, тако да су обе даме једва могле за њим ићи, што он, усталом, није опажао. — Будалаштина! то јест... пијан сам као земља, али није ствар у томе; није ме вино опило. Него, чим сам вас угледао, ударило ми је у главу... Али брига вас је за мене! Немојте обраћати пажње: лупам којешта; ја сам вас недостојан... у највећем степену сам недостојан вас!... А чим вас отпратим, одмах ћу стрчати овде у канал, излићу себи на главу два недра воде, и све ће проћи... Кад би ви само знали, колико вас ја обадве волим!... Немојте се смејати и не срдите се!... Срдите се на цео свет, али се на мене немојте срдити! Његов сам пријатељ, па дакле и ваш. Ја тако хоћу... То сам случио... прошле године био је такав један тренутак... Усталом, баш писам ни мало слутио, јер сте ви пали као с неба. А ја, можда, и нећу целе ноћи спавати... Тај се Зосимов ту скоро планио, да Роћа не сиђе с ума... Ето због чега га не ваља дражити...

— Та шта говорите? узвикну мати.

— Је ли сам доктор то казао? унита уплашено Авдоћа Романовна.

— Казао је, али тако није у ствари, никако није тако. Такав је и лек дао, прашак само, ја сам видео... а, међутим, и ви сте дошли... Ех!... Боље би урадили да сте сутра дошли! Добро је што смо отишли. А кроз један сахат ће нам о свему сам Зосимов рапортирати. Само што тај није пијан! А и ја ћу се истрезнити... А зашто сам се овако накитио? Па зато, што су ме завели у препарку, проклетници! Та ја сам се заклео, да се нећу препирати! Лупају саме глупости! У мало што се нисам потукао!... Сад сам стрица оставио; да им председава... Да ли ћете само веровати: траже потпуну неинданденцијалност и у томе налазе врхунац савршенства! Само како не би постојао ти чисто као ти, како само не би ни мало личио на себе самога. И то они сматрају за највећи прогрес. А да бар на своју начин лажу, него...

— Чујте, плашљиво га прекиде Пулхерија Александровна, али је то само потпирило ватру.

— А шта ви мислите? никако је Разумихини, још више уздижући глас: — ви мислите, да је то због тога што они лажу? Којешта! Ја волим, кад лажу! Лагање је једина човечја повластица над свима организмима. Сазнећи ли — доћи

њеш до истине! Зато сам и човек, што лажем. Није се дошло ни до једне истине, док се није пре тога слагало бар четрнаест пута, а можда и сто четрнаест пута, и то је на свој начин часно; а ми ни слагати не умемо својом главом! Лажи ти мени, али лажи оригинално, и ја ћу те онда пољубити. Та готово је боље слагати на своју руку, него говорити туђу истину; у првом си случају човек, а у другом само си тица. Истина се неће изгубити, а живот се може затворити; било је примера. А шта ми сада чинимо? Сви ми, сви без изузетка, са нашом науком, развићем, мишљењем, проналасцима, идеалима, жељама, либерализмом, здравим разумом, искуством и сваким, сваким, сваким, седимо још у првом припремном гимназијском разреду! Дошало нам се, да туђом памећу трајемо, — и навикли се на то! Је ли тако? Зар немам право? викао је Радумихин, драмајући и стежући руке обема дамама, — је ли тако?

(Наставиће се).

УБИЈСТВО У БАРОШЕВЦУ

Драгутин Стевановић, из Барошевца, бив. слуга убијеног Марка (бр. 1).

Спасоје Вељковић, Циганин, ковач, из Барошевца (бр 2).

Стојан Кара-Стојановић, Циганин, ковач, из Зеока (бр. 3).

Петроније Станојевић, Циганин, ковач, из Барошевца (број 4).

Ноћу, између 5. и 6. октобра пр. год., доцкан се вратио у свој стан Марко Сандић, ковач из села Барошевца, среза колубарског, окр. подунавског. По обичају своме дуже се за-

1 2 3 4

држао у сеоској механи, јер га и иначе ништа за његов сиромашни стан не везиваше, осим његове радионице, која га хлебом храњаше. Био је самац. Не зна се ни одакле је. Имао је неку љубазницу, Јулу, са којом је живео скоро 15 година, али она га је напустила у јуну прошле године. Кад је ушао у свој стан, ништа није опазио, сео је на кревет, извадио један грош из мараме, пољео га, а оно остало грошље — које је купио у механи — остави на сто, свуче се и легне у постељу, да спава.

Сутра дан, рано, свет је врвео из Барошевца и из других околних села у Лазаревцу, — на вашар. Многи су пролазили поред ковачнице Маркове, ћутке, журећи се вашару, а многи се чуђаху што се то Марко успавао, кад се и он спремаше за вашар. Али, један његов познаник, запрепасти се од чуда кад угледа велике мраље крви око прозора Маркова. Прозор мали стајао је широм отворен. Брзо се наже на прозор а још брже стукну назад и полете механи, да јави кмету, да је Марко убијен. Као муња пролете глас по селу: „Марко је убијен, ко га уби, зашто га уби, та он је био пуки сиромах, нигде никога спога није имао, штета, то беше најбољи ковач у целој општини".

Марко је лежао сав у крви, на сред собе. Поред њега лежаху и његови сопствени предмети, са којима га зликовци убише. На њему је 14 рана, али удар у прса и повреда плућа беше смртан. Зликовци су ранише ушли у њ'ку, па су се сакрили испод кревета и у кући. Кад је Марко заспао, спочили су на њега и почели клати. Нож је био туп. Марко ћути и настане очајна борба између њега и зликоваца, која је подуже трајала, али зликовци ипак извршише своје недело благодарећи ноћној тишини и пустој сеоској околини.

„Крв се не да сакрити" — вели наш народ. И одиста, и овде, сам Бог унесе светлости, да зликовци не остану привиђени. — Дело су извршили у највећој тишини, никаквих трагова за собом не оставише, али Бог сам их откриво. Једног зликоваца толико је савест гризла да се непрестано хрвао са духом Марковим, који, вели, хоће да га угуши.

Зликоваца је било четири и слика наша показује те убице, којима ће суд ускоро судити за то недело. Сва четири ковачи су. Дело су извршили из користољубља и освете, јер им Марко сметаше у раду, пошто је био бољи мајстор.

* * *

Нека нам читаоци поштовања не замере за једну скромну напомену: нажалићост и опрезност. „Ко се чува и Бог га чува" вели наш народ. И тако је. Знамо многе, који се смеју опрезнима и називају их страшљивцима, али опрезност је нужна и јуначком духу, да худо не погине. Ова наша опомена нарочито важи за наше сељане. Колико смо ми видели газда и домаћина: — сазидао добру кућу, направио добра и јака врата са бравама, а врло често леже не затварајући ни своју собу, ни своју кућу.

И овај Марко, да је увалио свеђа ја он је није пазио ни кад је у собу ушао и загледао у кућну и под кревете, извесно је да би могао умаћи, или бар лармy дићи и лупеже запашити, да побегну и да га живота не лише.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Земир Суљевић, Арнаутин, пред судом за убиство.

У новоослобођеним крајевима врло често задају велики посао судовима и Арнаути; нарочито, суду се стављају тешкоће, ради проналаска материјалне истине, при извиђању кривица *арнаутских*, — зато, што је Арнаутин, да избегне казну за учињено кривично дело, у стању све да припреми, те да осујети проналазак истине. Код наших Арнаута, та им је још добра мана, што се између себе туку и убијају и што ретко дирају наше сељане — Србе. Психона освета, пламом темпераментом, доводи их врло лако до решимости, да се и за најмање ситнице убијају. Ну, кад стиг доље до власти, до суда, — они нађу масу сведока, који под заклетвом утврде оно, што оптужени наведе у своју одбрану. Сем тога иде им у прилог а на штету проналаска материјалне истине и то, што се врло често дешавају извиђања преко тумача, на психоном, арнаутском језику.

* * *

Председник суда општине бањске, актом од 15. септембра 1896. г. Бр. 786., известио беше начелника среза јабланичког, да је Земир Суљевић, Арнаутин из Сиринца, тога дана око подне, пушо из пушке Раму Селимановића из села Сијаринце,

на по извршеном убиству побегао у шуму, па је зато наредио стражу по свим околним селима, да би Земира могла ухватити.

После неколико дана, Земир је ухваћен и спроведен среској власти. На прном свом саслушању, убица је признао дело али наведе, да је то учинио у „нужној одбрани", јер, вели, да је покојни Рама хтео њега да убије из *мартинке;* за доказ позвао се и на сведоке.

На одређени дан претреса, 12. фебруара 1899. год., оптужени Земир, и ако је раније признао код полицијске власти да је дело извршио у „нужној одбрани", код суда вели да *он није на њега ишао са убојитом Рамо, већ да је то учинило неко непознато му лице из оближње шуме.* Да би зачињио што боље своју одбрану, он изјави да му нема више од 15 година, а како о томе нема писмених доказа, он се позва на сведоке, своје комшије. И заиста, пред судом стајаху да утврде то ови сведоци: Фејза Селимановић, Амет Алиловић, Рецеп Фетаовић, Сулејман Бајтијевић, Сулејман Укић, Осман Фазлић, Демир Сантовић, Ља Фазлимовић и Селим Фезуловић.

По суд, и поред свих незгода, истина тешком муком, али ипак дошао је до материјалне истине и учинио је своје. Лажни изговори Земирови о добу старости, изговори о праведној нужној одбрани, беху побијени судским разлозима, и Земир, за кога се може рећи да је први Арнаутин из Јабланице који је осуђен лесковачким првостепеним судом, осуђен је на пет година робије у ланом окову. Ова је пресуда одобрена и вишим земаљским судовима.

Пресуда изречена и извршена над Земиром, добро је утицала на све Арнауте у Јабланици, јер се од тог доба ретко виђају код суда. — Наше је мишљење, да Земира не би требало предлагати за помиловање, већ да казну издржи до краја, како би се Арнаути уверили о законској строгости код наших судова.

Згодно је да се напомене једна мала карактеристика Арнаута, а из које се види, како мисле о строгости казне и њеној примени и како сматрају осуђена лица:

Кад је Земир већ био осуђен првостепеним судом на пет година робије, неколико његових сељана — Арнаута — беху дошли у суд, да моле господина председника, да им пусти њиховог Земира, да са њима проведе код куће три дана за време Бајрама!

Саопштио **М. Ст. Драгутиновић.**

Газда и слуга. До скора није се ништа чуло противу њих; чак је газда сматран као чопек добар, поштен и имућан, па је и неко на је и неко поштовање уживао код сељана. Али, пре неког времена пуче *газдина* брука по селу и целој околини. Полицијска власт среза лесковачког енергично предузе све мере да похвата лопове, који су чешће крадућали по селу Великој Грабовници, и то јој пође за руком.

Ђорђе Цакић-Станковић, из В. Грабовнице, домаћин, муж, отац четворо деце, дакле у положају, да се не може посумњати у његово поштење, — пада у руке власти као лопов, за небројена почињених казнимих дела, која је почињао махом у друштву свога слуге Трајка Ђ. Станковића из истог места. Многа су дела, истина, остала само под сумњом, нека опет одбачена без довољног доказа, али остало је шест дела која су доказана и за која се сада налазе под судом лесковачким, у притвору и окову. Ево тих дела:

Ђорђе Трајко

1., Ноћу између 11. и 12. јула 1896. г. Ђорђе је у друштву са једном девојком, на опасан начин покрао низ златнога новца — женски накит — Стојану Јонићу, сељаку на истог места.

2., Ноћу између 19. и 20. новембра 1898. у друштву са слугом Трајком, извршио је пљачкиу винограда истоме Јонићу.

3., Истог месеца и године, а у друштву са истим слугом, покрао је разне ствари из затворене авлије Стојана Станковића, из В. Грабовнице

4., Једне зимске ноћи 1898 г. у друштву са Трајком покрао је разне ствари из затворене авлије Ђурђа Михаиловића, тежака из истог села.

5., На исти начин покрао је једне ноћи исте године и ствари Милоша Матића, из В. Грабовнице, и

6., Ђорђе је сам извршио казнимо дело и у томе, што је вадио шрафове и ексере из шина жељезничких на пруги Лесковац — Врања.

КО ЈЕ ОВО?

Лице, чију слику износимо, под истрагом је и у притвору код Управе града Београда због две опасне крађе. На првим својим испитима ово лице изјављивало је: да је родом из Скопља и да се зове „Тимотије Илић", па је доцније то своје назива̂ње изменило, изјављујући: да је из једнога села у срезу гружанском, да се зове „Тихомир Новаковић", и да је, од прилике, пре годину дана, побегао из места рођења из бојазни, да не буде затворен због неке крађе, извршених у истом.

Поред изложеног, Тимотије — Тихомир причао је, онако у поверењу, неколицини притворника, да је родом из округа врањског, да је побегао на притвора неке среске власти, као и да има надимак „Ћипра".

Да би се утврдила идентичност овог, доста опасног лопова, ми му износимо слику и молимо за извешће о њему.

„Ћипра" има више од 18 год., омален је, смеђ, ћелав. Над њим води истрагу квант дорћолски, коме треба и доставити оно што се о њему зна.

ПОТЕРА

Владимир Милинојевић, кочкар, родом из села Буковца, среза деспотовачког, украо је у навани „Први и последњи грош" у Нишу ноћу између 5—6 тек. мес. 310 динара Милошу Јовановићу, тежаку из села Ћићевца. Владимир има 30 година, средњег је стаса, криомањаст, носа кукаста, у оделу је сукненом. Начелство округа нишког, депешом Бр. 2150, моли све полицијске власти, да Владимира у својим домаћајима најжешће потраже и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Управе града Београда акт Бр. 2720.

Мита, сан Ранђела Стојадиновића, земљоделца из села Брестовца, среза јабланичког, извршио је 10. тек. мес. једну опасну крађу у месту рођења и побегао. Он има 25 година, стаса је повишеног, лица плавог, образа дугих, очију граорастих, бркова малих, плавих, у оделу је сукненом. Начелник среза јабланичког депешом Бр. 226, моли све полицијске власти, да Миту, који је украо 16 наполеона и 96 дуката, у својим домаћајима најжешће потраже, и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Акт управе града Београда Бр. 3079.

Тодора Пауновића, бив. трговца у Вел Лалову, за кога се не зна где се сада налази, тражи пожаревачки прв. суд актом Бр. 4661. Проналеженог Тодора треба стражарно спровести поменутом суду, или Управи града Београда с позивом на акт Бр. 2970.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 7. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 20. ФЕБРУАРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости под оказивањем скупљача или на пошти. Цена је листу: сеоска, које улазе у састав општине 6 динара. Тестоноша-трговаца и механџија на унутрашњости године 16, полугодишње 8 динара. Жандарима године 8, полугодишње 5 динара, ну који се ван овој цени могу претплатити само преко својих команџира полицијских односно пограничних одреда. Надлештима у општ 20 динара за годину. За иностранство: године 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

АЛКОХОЛИЗАМ И ЗЛОЧИН

(наставан)

III. Криминална политика у погледу алкохолизма.

Алкохолизам је данас толико раширен у свима културнијим државама, да се он с правом може назвати друштвеном болешћу, и поред навесних друштвених зала, која су у овом столећу кулминирала, и алкохолизам се може слободно назвати болешћу 19. столећа, са којим се скоро растајемо.

Лечити алкохолизам значи лечити болести друштвени организам, чувати друштво од његове постепене пропасти. Већ и сама огромна улога, коју алкохолизам игра код злочина, од такве је важности, да се друштву неминовно намеће дужност да озбиљно промисли о начину и средствима, како да се овоме злу на пут стане. А када се узму још у обзир остале штетне последице алкохолизма, као по здравље, моралну и материјалну страну друштва, онда се појачава дужност друштва да пронађе и употребе што поузданије и јаче мере за лечење и сузбијање ове тако ређи смртоносне болести друштвене.

Па да се запитамо: има ли средстава противу ове друштвене бодести, и да ли су она тражена?

Већ и по самом значају, који алкохолизам игра у данашњем друштву, лако је појмити, да су у многим државама почели *од скора* да се озбиљније баве овим питањима, те према томе јасно је, да до сада није могло бити пронађен начин, да се ово зло са свим искорени. Главно је, да се о тим средствима мислило и мисли; да се предлажу разне мере, од којих се неке и усвајају; а хоће ли се и када успети, да онога зла сасвим нестане, на то се може одговорити са истом позитивношћу, као и на питање: хоће ли у опште нестати зла у овоме свету? Друштво непрестано ради на своме бољитку и усавршавању, па од тога рада има увек неке користи. Па тако је и у овом случају. Где се предузимају озбиљне мере противу алкохолизма, он се заиста смањује, а с њиме и оне зле последице, којима је он узрок.

Пре свега, морали би се запитати: шта се разуме под алкохолизмом? На ово питање није баш тако лако одговорити, али ћемо ипак покушати да га решимо.

Пре но што би одговорили на предње питање, потребно је да се изведе на чисто питање: да ли алкохол спада у средства за исхрану човечијег организма, или је он просто средство за уживање?

Сви физиолози, који су се из ближе бавили испитивањем дејства, које алкохол врши у нашем организму, дошли су до закључка, да се алкохол не може уврстити у средства за исхрану, већ да је он средство за надражај живаца, и према томе средство за уживање. Из тога, што алкохол сагоревањем у нашем телу врши неку малу економију у потрошњи других материја, не може се закључити никако да је он средство за исхрану. Та економија је одвећ мала и пролазна. Једино од алкохних пића, пиво, могло би се донекле сматрати као храњиво пиће, али је та храњивост тако минимална, да се ни један физиолог не би усудио да нам препоручи пиво као средство за исхрану. Швајцарски професор Dr *Форел*, кога смо напред номенули, назива алкохол *отровом*, и то отровом мозга. Он тврди да употреба алкохола води постепено и неприметно злоупотреби, и да се умереност и злоупотреба тешко могу разликовати. Dr *Розенгал*[1]), који расправља питање о злочају пића и каже по народно здравље, дошао је до истих закључака, да је алкохол средство за уживање, а не за исхрану. Као и други и он не пориче преношење пиву пред осталим алкохолним пићеви, а нарочито ракијом, али признаје да је у њиву незнатна количина храњивих материја. Он тврди. да се пиво само у малим количинама и у навесним случајевима може препоручити. Овде се пиво већ може сматрати као лек, те се према томе не сме узети, да се оно препоручује као редовно пиће, а још мање као средство за исхрану. Не сме се сметнути с ума, да и пиво, и ако мање шкодљиво од осталих алкохолних пића, редовном употребом води све већој употреби, те назива алкохолизам са свима рђавим последицама.

Далеко би нас одвело, када би хтели изнети у опширном обиму физиолошко дејство алкохола. Довољно је да утврдимо, да је физиолошки доказано: да се алкохол не може сматрати као средство за исхрану, већ за уживање; да је његово дејство у мало већој количини отровно и да разорава организам и нервни систем; и да је тешко повући границу између умерене употребе алкохола.

Када је, дакле, доказано, да алкохол није средство за исхрану, већ једно надражајно средство за уживање, онда ћемо и ми на постављено питање моћи без устезања одговорити: *да се под алкохолизмом, са гледишта криминалистичког, разуме свака употреба алкохола, која је, по својој количини, у стању да изазове надражај моторичких нерава, а услед тога и злочино дело.*

Искуство је показало, да за извршење кривичног дела није потребно да је дотични хронични алкохолиста, као што није потребно ни да је потпуно пијан, т. ј. лишен свести. Дејство алкохола зависи од индивидуалности онога који га пије. Али за кривично право свакако је значајно, да и мала количина алкохола може произвести тако брзу реакцију покрета на навиђени надражај, да дотични без икаква размишљања изврши кривично дело.

Пошто смо се потрудили, да дамо што јаснији појам о алкохолизму, на реду је сада да видимо, каква би се средства за сада могла употребити за његово лечење и сузбијање.

Мере, које се у овом циљу могу употребити, могу бити такве, да немају још никакве везе са мерама, које се са гледишта кривичног права употребљују као репресивно средство противу пијанства. С тога ћемо и ми те мере поделити на: *опште мере* и *мере криминалистичке*.

А. Опште мере противу алкохолизма.

Ако на то, да, што по реч. алкохола нестане са лица земље, то је из многих разлога и штетно и тешко остварљиво, и ко зна хоће ли друштво икада доћи до тога, да у место алкохола продукује које друго пиће, које ће бити слично њему, и без свих штетних последица, које смо раније изнели? — У такве проблеме ми се не можемо упуштати. Све, што се за сада може тражити то је, да се штетно и убитачно дејство

[1]) Über und Branntwein und ihre Bedeutung für die Volkswohlfahrt. Berlin 1893.

алкохола сведе на своју најмању меру. Ово је прено потребно, а и остварљиво.

До сада су чињени у неким државама разни предлози за сузбијање алкохолизма, и ми ћемо се потрудити, да изнесемо како оне мере, које нам се чине да су умесно предлагане, тако и оне, које би ми овима имали да додамо.

Од општих мера имала би да поменемо на првом месту *васпитање и гајење деце*. Има ли чега бесмисленијег и шкодљивијег, но што се често пута у изнесним породицама даје деци по мало ракије или вина, ради тобожњег снажења. Држимо да нам нико неће спорити, да ова заблуда у велико влада, да се слабој деци подноше сната јаким винима, а у сеоска ракијом. Дужност родитеља је да се оклну ове заблуде и да шта више деци строго забрањују свако алкохолно пиће, а лекари би у овом погледу могли заиста пружити веома корисну услугу. Ништа лакше није, но да се деца још у младим годинама навикну на алкохол, а ништа опасније од тога и но њих и но друштво.

Даље, и родитељи и надлежне власти морале би водити строга рачуна о томе, да младићи испод 18 година не смеју похађати кафане и гостионице, где долазе у искушење за узимањем пића, које може временом постати судбоносно и но њих и но друштво. Као и у многим другим навикама, пример и подражавање чине много. Млади људи радо се угледају на старије, нарочито у погледу порока. Ако млад човек дође чешће у прилику да пије, ништа лакше но да му пиће постане навиком, која и за ал и за средину у којој живи може постати фатална. Та ми сви знамо примере, да је толики млад таленат пропао само с тога, што није имао довољно снаге, да се одупре великом искушењу, које алкохол пружа свакоме, ко се редовно на њ навикава. Алкохол заиста ствара трепутно уживање и производи пријатно расположење, пошто он подражује живчану систему, али у томе баш и лежи сва опасност. После надражаја наступа извесна малаксалост, те човек осећа потребу за новим надражајем, и то се тако непрестано понавља, те постане правом потребом. Ко буде јунак те се ограничи у уживању алкохола, а при томе има могућности да се добро храни, тај може још добро проћи. Али колико њих подлегне промењивом прохтеву за све већим количинама алкохола, те на тај начин доводе себе и своју породицу до економске, физичке и моралне пропасти, и најзад постану неупосени, па и опасни чланови друштва.

Родитељи и наставници, обратите пуну васпитању довољну пажњу и на ону моралну страну деце, а и ти омладино буди свесна опасности, која те можда очекује од прве чаше румене, која ти се у живото понуди! Уздржавај се од тога опасног уживања, ако не вечито, а оно бар до старијих година, када ћеш теже доћи до искушења да прећеш ону меру коју организам може још без штете поднети.

Друга општа мера била би: *оснивање друштава против употребе алкохола*. Оваква друштва постоје у многим културнијим државама и нико им не може порећи филантропску тежњу, на зацело ни корист коју она доносе. Свако је почетак тежак, али се полом и истрајношћу много може. Не треба презати од празних прекора заинтересованих лица, којима оваква удружења не могу бити пријатна. Треба имати и сопственог и општи интерес у виду, па се неће малаксати.

Добрим се примером може много учинити. Сви виђенији људи, а нарочито омладина, могли би предњачити примером и оснивати удружења за абстиненцију од алкохола. Могли би се оснивати клубови, у којима би се изнесено време проводило у читању, пријатном разговору, па и музицирању. Алкохол би се веома корисно могао заменити пићењем добре каве и чаја, те дружељубље не би морало трпети упутрба. Ако би нам ко год хтео приметити, да и кава и чај могу бити од упутрба, ми му на то одговарамо: да такав случај може наступити само тада, ако би се ова пића пила у одвеј великим количинама или у извесним болестима. Сем тога, нико на свету не препоручује толику неумереност, а кава и чај ни близу нису у стању да заведу човека до неумерености као алкохол. А што се тиче болести, у којима би кава и чај били шкодљиви, у тим би болестима алкохол био још од веће штете, јер јаче дејствује на мозак и нервни систем у опште. Многи хигијеничари препоручују, у место употребе алкохола каву, чај и какао, с тога што од њих нема оних штетних последица, које производи алкохол, а међу тим и ова пића потпомажу радњу живаца, мишића и подстичу оптицање крви. Поменути Д-р. Розентал препоручује ова пића баш као средство за сузбијање алкохолизма.

(Наставиће се.)

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Рођено 9 августа 1899 год.
у Гор. Топоници

Перко Шомкић, из Пискаље, престаде суду овом на изјави следећу тужбу:

У 1895 год. приликом разреза пореза, вађда погрешком, расподељено ми је 10 динара више на земљиште, него шта је требало, и на то припадајуће прирезе, дакле свега 23 динара.

Ова ми се пореза за ову год. повишила отуда, што је са мога брата Николе скинуто а на мене разрезано, те на Николу остало само 5 динара и нешто више а према дечби напој требало је да му буде 15·93 дин.

Ја сам ових 23 динара рачунајући са прирезима још у дотичној год. платио, а Николу молио да ми ону суму врати, па нипако не хте пристати.

Да је овако, тврде пореске књижице — моја и његова — које нака суд на рочиште прибави.

Тужим та томе суду и молим, да га на плаћање оне суме осуди; тражим да ми накнади трошак и дангубе 10 дин.

Перко Шомкић
Пот. Јев. Аронић, писар

Бр. 1744. Одредити рочиште на дан 15 октобра ове год., на које позвати обе парничне стране, када ће се спор изиспитати и пресудити.

Рађено 15 октобра 1899 год.
у Гор. Топоници

Беленка

Суда општине прекодинске као надлежног
по спору
Перка Шомкића, тежака из Пискаље
Противу
Николе Шомкића, тежака овдашн.
Председавали су: „за 23 динара дуга"
Председник,
Судије,
Деловођа.

На рочиште су обе парничне стране.

Тужилац Перко на данашњем рочишту изјави да остаје при поднетој тужби и нема ништа друго наводити, за доказ својих навода позвао своју пореску књижицу, на име дангубе за данашњи престанак тражи 2 динара.

Оптужени Никола на рочишту изјави да су они рођена браћа и да им треба бити пореза на земљиште подједнака, но наводи да не пристаје платити ових 23. динара, што је тужилац за 1895 год. платно за њега, зато што каже да земљу, коју су заједнички, братски купили, није право поделили већ да код тужиоца Перка има више земље; за данашњи престанак тражи 2 динара дангубе.

Разлог судски

Подметим пореским књижицама тужиоца Перка и туженог Николе, наводи тужиоца Перка потпуно се утврђују, јер из пореске књижице види се да је Перко за 1895. годину платно на земљиште 25·94 динара; а тужени Никола 5·96, дакле Перко је платио више за 10 динара на земљиште и на то припадајуће прирезе, са наведених разлога суд општине прекодинске, на основу § 6, 7 и 13 грађ. пост.

Пресуђује:

Да оптужени Никола плати своме брату Перку за њега плаћену порезу у 1895 год. 23 динара, да му накнади положену таксу, трошак и дангубе 9·70 дин. — свега 32·70 динара.

Пресуда је она одмах парничарима саопштена.

Тако је пресуђено у суду општ. прекодинске 15 октобра 1899. године.

Деловођа Председ. суда
Чланови

Задатак: Општински писари, је ли ова пресуда правилна и на закону основана.

Он је, уосталом, истину рекао, кад се оно отоич на степеницама пијан изврбљао, да би настрана газдарица Раскољниковљева, Прасковија Павловна, била љубоморна не само на Авдоју Романовну, него, може бити, чак и на Пулхерију Александровну.

Не гледећи на то, што је Пулхерија Александровној било већ четрдесет и три године, лице јој је још и сад сачувало на себи трагове некадашње лепоте, и осим тога она је изгледала далеко млађа од својих година, што бина готово увек са женама, које су до старости сачувале бистрину духа, свежину утиска и понтен, чист жар свога срца. Узгред буди речено, сачувати све то једино је средство да се не изгуби лепота чак и у старости. Коса јој је већ почела седети и проређивати се, мале густе бочице већ су се одавно појавиле око очију, образи ушли и омршавили од бриге и невоље, па ипак је то лице било лепо. То је била слика Дуњечкина лица, само двадесет година старија, и још осим израза доње усне, која се у ње није истицала унапред. Пулхерија Александровна је била осетљива, али не претерано, бојажљива и попустљива, али до извесне границе: много је могла попустити, на много је могла пристати, и на нешто, што се није слагало са њеним убеђењима, али је сматрала у ње била нека граница часности, правила и крајњег убеђења, коју да прекорачи нису је могле наћати никакве околности.

Управо за двадесет минута по одласку Разумихиновом затуче се два слаба али брза удара на вратима; он се вратио.

— Нећу да уђем, немам времена! похита да каже, над су отворили врата: — спава као заклан, не може мирније бити, и дај Боже, да десет сахати тако проспава. Код њега је Наастасија; казао сам јој да не одлази, док се не вратим. Сад ћу довући Зосимова, он ће вам поднети рапорт, а после и ви дођите; видим да сте мртви уморни...

И ту се окрете и оде брзо ходником.

— Ала је то окретан и... одан млад човек! помиса изванредно обрадована Пулхерија Александровна.

— Нагледа, да је диван човек! одговори с неком топлином Авдоља Романовна, која отпоче опет да хода горе доле по соби.

Готово кроз један сахат одјекнуше кораци ходником и поново куцање на вратима. Обе жене су чекале, овога пута потпуно верујући обећању Разумихинову; и, одиста, испало му је за руком да доведе Зосимова. Зосимов је одмах пристао да остави весеље и оде да прегледа Раскољникова, али дамама је пошло преко воље и са великом неверицом. не верујући пијаноме Разумихину. Али је његово самоубуђе било одмах умирено и шта више појачано: увидео је, да су га одиста очекивали као оракула.

Поседео је управо десет минута и потпуно му је испало за руком да убеди и умири Пулхерију Александровну. Говорио је с необичним учешћем, устежући се и некако усиљено озбиљно, сасим онако, како се приступа двадесетседмогодишњем доктору на каквој важној консултацији, и ни једном се речи није удалио од предмета, нити је показао и најмање жеље да ступи у ма какве ближе односе са обема дамама. Оназивши још при уласку Авдоју Романовну, неописано лепу, он се одмах потрудио, да је чак и не примети сасим, за све време његове посете, и обраћао се само Пулхерији Александровној. Све му је то прибављало напредно унутарње задовољство. А о болеснику се изразио, да га је онога тренутка нашао у врло добром стању. А по његовим оназивима, болест пацијентова, осим рђавих материјалних околности у последњим месецима његова живота, има још и неких нарастворених узрока, „она је, тако рећи, продукт многих сложених, нарастворених и материјалних утицаја, узрујаности, страховања, брига, извесних идеја... и осталога“. Оназивши при том, да га је Авдоља Романовна стала особито пажљиво слушати, Зосимов се још више удуби у ту тему.

На брижно и бојазно питање Пулхерије Александровне, „да ли има основане сумње односно душевне болести“, одговорио је с мирним и искреним осмејном, да су његове речи и сувише увеличане: да се, до душе, код болесника опажа некаква фикс-идеја, нешто што указује на мономанију. — а он, Зосимов, сад нарочито прати ту напредно занимљиву грану медецинске науке, — али треба имати на уму, да је болесник готово све данас био у бунилу, и... и најзад, долазак породице ће га окрепити, разгалити и утицати спасоносно. — „ако само буде могуће потресе нове нарочите потресе“, додаде значајно.

Затим се дуже и опрости се учтиво и услужно, праћен благоговењима, топлом захвалношћу и молбама; чак му је и Авдоља Романовна, без његова тражења, пружила ручицу ради опроштаја, и изиђе напредно задовољан својом посетом и још више самим собом.

— Сутра ћемо се разговарати — лепше, одмах, невезетано! утиради Разумихин, одлазећи са Зосимовом. — Сутра ћу, што год могу раније, доћи с рапортом.

— Ама како је заноситљиво лепа девојка ова Авдоља Романовна! примети Зосимов, чисто облизујући се, кад су обојица изашли на улицу.

— Заноситљиво лепа? Ти рече заноситљиво лепа? зарида Разумихин, и наједанпут се баци на Зосимова и зграбі га за гушу. — Ако ли се икада усудиш... Разумеш ли? Разумеш? викао је тресући га за јаку и притискујући уза зид: — јеси ли чуо?

— Та пусти ме, враже пијани! бранио се Зосимов, а кад га је овај најзад пустио, погледао га је пажљиво и на мах прсну смех. Разумихин је стајао пред њим са спуштеним рукама, у мрачном и озбиљном размишљању.

— Разуме се, ја сам магарац, рече он, мрачан као облак, — ама и ти... и ти си таноље.

— Ах не, брате, ја нисам ни најмање. Ја не сањам о глупостима,

Ишли су даље ћутећи, и тек кад су дошли до стана Раскољниковљева, Разумихин, веома забринут, прекиде ћутање.

(Наставиће се).

ИЗ СТАРОГ ПОЛИЦИЈСКОГ АРХИВА

о униформи

Благородном Господину Старјешини Среза Београдског Цјелом Капетану Стевану Михаиловићу

Поводом тим, што многи који чиновници нису, носе златне или сребрне порторе и прсвену чоу на капама и аљинама, благоволио је високославни књажевско Србски Совјет под 3 т. м. № 1723. Магистрату овом изјавити, да је Његова Свјетлост, Милостивјејши Кнез и Господар наш, овим напавши се повођења, неупутно употребљење ови чиновни знакова укинути, благоволела под 2. т. високаљше високославном Совјету препоручити да он забрани сваком који диплому на чин или звање од Њ. С. неима порт златан или сребри и прсвену чоу на капама и другим аљинама носити, изкључивати из ове уредбе само регуларне војнике.

Објавивши ову високаљшу уредбу високославни Совјет Магистрату препоручио је да је он и среским старјешинама округа свог сообштио и он и среске старјешине налог овај имају содржати у точности.

Томе налогу следујући Магистрат сообштава Вам ову високаљшу уредбу и препоручује да је у подручном вам срезу у точности содржите

№ 925.
6-ог јунија 1838.
у Јагодини.

Књажеско Срб. Магистрат округа подринског
член полукапетан
Сима Вуличевић
Писар
Мијат Антић

ИЗ АЛБУМА НАЧЕЛСТВА ОКР. НИШКОГ

Марко Данјановић. — Убица своје жене —. Родом је из Стрнзивојне, општ. врњачке у Словонији; има му 32 год.; вере је католичке; по народности Хрват. По занимању је био кројач, али кад је пре три године дошао у Београд узео је под закуп кућу, у којима Мијаила Јанковића, код „Пауна“, и ту заједно родио са својом женом Евом, рођ. Хаусман. После неког вре-

мена оду из Београда у Пирот; тамо су провели пет месеца, а одатле у Ниш. У кланици под „Лазаградом“ он се погоди за келнера а Ева за куварицу.

У последње време Марко је постао јако љубоморан, што је Ева према неким гостима била љубазнија и предусретљивија, но што је, по његовом мишљењу, требала да буде. То му је давало повода да на њу обраћа мало бољу пажњу, и, на његову и на њену несрећу, он је стекао уверења да га она обмањује.

На дан 18. марта пр. год. свечерају се нешто у кафанској соби, где су становали. Препирка је на мах прешла у свађу; Марко плане, дохвати нож и стане је њим ударати. Нож беше танак и од неколико удара сами се. Марко тада извади на цепа свој џепни нерорез и њиме двапут убоде Еву, која, надржав ове болове, паче бежати у кујну. Али несрећни Марко не заустави се на томе, већ појури за њом, дохвати једну батињу дугачку од метра а дебелу као рука, и чим је стиже, удари је по глави тако силно, да јој је сву чеону кост размрскао. Од овог удара Ева је пала и ускоро издахнула. По извршеном убиству, Марко се дао у бегство, али је брзо ухваћен и притворен код нишког окр. начелства.

На испиту је признао дело. „Да је њоме силно љубио, не бих је на убио“, — рекао је Марко пеледнику. То је вадда утицало на судије, те га њиу осудили на смртну казну; али је осуђен другом — најмањом мером — на 20 год. робије у тешком опону. Осуду издржава у нишком казненом заводу.

КО ЈЕ ОВО?

Лице, чију слику износимо, налази се од 2. тек. мес. у затвору полицијске власти у Ваpаждину. Затворено је због сумње, да је умешано у извесне злочине, и прикривања своје идентичности. Тако ово лице час вели да му је име Лео Рајхолд, час опет Бернард Дајчман, за тим Лео од Рајехолда Василијеф и најзад Рихард Векерт. Назива се и баропом и грофом, а нада је се за инжењера, електромеханичара и најзад за „дворског грађевинара његове светлости престолонаследника Данила и црногорског земаљског инжењера.“ Са овом последњом титулом штампало је посетнице и свадбене позивнице, пошто је, баш пре но што ће бити затворен, хтело ступити у брак са Јерком једног обућара из Вараждина. Вели, да је родом из Мита-у (Русија), али да је стално живело у Риги (опет Русија). Отац му је, вели, рођен у Ченстохау (рус. Пољска), а био је шумар, па је, као такав, умро 1878. год. у Одеси, а мати му је била Францускиња (из Париза), и она је умрла такође у Одеси год. 1884. Он — Рајхолд и т. д. — по што је, вели, изучавао дуже време технику у Шемницу (Саксонско) отишао је у Италију, и тамо, као инжењер, радио на подизању неких грађевина у Риму, одакле је отишао у Египат, где је радио на Пизском каналу. Године 1893. дошао је у Одесу, одакле је после три године отишао у Петроград. Ту је, каже, боловао осам месеци од душевне поремећености, а по оздрављењу уређивао је у Риги

лист „Василијеф“. Лист је уређивао врло кратко време, па је отишао у Берн и тамо од немачког посланства добио заграничин пасош на име Рихарда Векерта, млинара. Пасош је под Бр. 12628., а издат је 29. августа 1898. год. На Берна је отишао у Беч, а одатле преко Будим Пеште у Букурешт и **најзад у Београд. У Београду се**, вели, бавио врло кратко време, па је отишао у Шпајзарску, за тим у Дубровник и најзад у Црну Гору, у којој сада стално живи. Како све вели она, као што по свему изгледа, препредена варалица и пробисвет, који нема више од 32 год., а вере је римо-католичке. На молбу овданњег аустро-угарског конзулата, Управа града Београда позива све оне, који о овоме лицу буду ма шта знали, да то што пре доставе непосредно њеном крајичном одељењу или нашем уредништву. Фотографија, коју износимо, послата је од варадинске полиције. Акт Управе града Београда Бр. 3361.

ПОТЕРА

Андреја Н., калфа месарски, родом из Ниша, који је служио код Станимира Обрадовића, месара на Крагујевца, побегао је, ноћу између 7—8 тек. мес., разне ствари своме газди Станимиру, у вредности до 100 динара, и побегао. Андреја је средњег стаса, у лицу пун, црномањаст; код себе има лажну исправу на име неког „Драгољуба“. Наређује се тражење. Пронађеног треба стражарно спровести начелнику округа крагујевачког с позивом на акт под Бр. 1296 или Управи града Београда на Бр. 3267.

Никодије Милић, који је био под истрагом у притвору и овоју код начелника среза алексиначког због више казнимих дела, ноћу између 12—13 тек. мес. провалио је своје замих дела, ноћу између 12—13 тек. мес. провалио је свој затвор и побегао. Никодије има 26 год., средњег је стаса, смеђ, у оделу је сукненом, родом је из Д. Адровца, среза алексиначког. За одбеглим Никодијем наређује се живо тражење. Пронађеног треба под сигурном стражом спровести поменутом среском начелнику с позивом на акт Бр 1279, или Управи града Београда на Бр. 3315.

ТРАЖИ СЕ

Милана Јанковића, родом из села Коренте, среза јадранског, тражи начелник истог среза актом Бр. 15462. Пронађеног Милана треба стражарно спровести поменутом среском начелнику или Упр. гр. Београда с позивом на Бр. 3477.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Поново извештавамо повереннике, да новац за овогодишњи „Полицајац“ шаљу непосредно уредништу, ма да уз послате књиге није било никаквог писма.

Ноћу између 17. и 18. јануара ове године непознати разбојник обио је врата на штала механичког у Белославцима (среза јасеничког, окр. крагујевачког) и на исте одмео кобилу Живојина Гавриловића, механије тамоше. Кобила длаке вране, лисокаста, жигосана жигом „К“, за активну ношњу; висока је 155 см., репа дугачког, поткована немачким коном, кребета високог, парави је одвише дуге; стара је 7 до 8 година. Сем кобиле, лопов је одмео једно седло немачко, два кебета и узду.

Кобиле је вредност 400, а седла и осталог прибора 144 — свега 544. динара.

Онај који ће кобилу или прокаже лопова, добиће 120 динара награде.

Председницима и писарима општинским обраћам пажњу и молим их да пропазе, да се ова кобила не би одлазила за мантупа.

Аранђеловац, 1900 год.

Живојин Гавриловић,
механије из Белославца

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 8. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 27. ФЕБРУАРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код окружних скупштака или на пошти. Цена је листу: селима, које узме у свима општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, земљорадницима, општинским писарима и осталим земљорадницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механицијама из унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се за овај дени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

АЛКОХОЛИЗАМ И ЗЛОЧИН

(ЗАСТАВАК)

Ми смо се већ и у напред ограђили од пребацивања, да је алкохол немогуће савсим избацити из друштвене употребе. Али спасавајако добрим примером неће бити немогуће смањити потрошњу алкохолних пића, а нарочито сузбити њихову злоупотребу. Оваква друштва као што их предлажемо, по себи би већ смањила број конзумената алкохола, и ми не сумњамо, да би њихов број постепено растао, нарочито када би свет видео, да се не само може живети без алкохола, већ да су они који га не пију, и здравији и паметнији, вреднији и имућнији, и нита више да им је бољи углед у друштву. Разуме се по себи да ми претпостављамо, да оваквим примером претходи све, што је виђеније и интелигентније, па не сумњамо, да би овај покрет у скоро повукао за собом и спроводнике и радећички свет. Овоме свету би оваква удружења понајвише и користила, јер би за онај новац, који обично суботом и недељом проћерда по механама, могао да се преко целе недеље боље исхрани, те на тај начин очува боље и своју физичку снагу, која му је једини капитал и од које му зависи сав живот и егзистенција. Целина и општи интерес преча су од интереса појединаца, па с тога се очекује од интелигенције, да неће према овако озбиљној ствари остати равнодушна.

Као трећу меру препоручујемо: да се вино и ракија оптерете што ја већим порезом, а на пиво да се одреди што мања пореза, како би се дало могућности, да оно, за сада скупо пиће, буде приступачно сиротињем, а нарочито раденичком сталежу.

Овај предлог чинимо с тога, што од два зла бирамо мање. Поштено смо уверени, да се, поред свију предложених мера, потрошња алкохола не може савсим избацити, онда бар треба сузбијати она пића, која су опаснија и која воде лакше алкохолизму. Ракија је највећи непријатељ човеку и друштву, а њу на жалост највише троши раденичка класа, јер је она сразмерно најевтинија. Добро вино мање више свуда је скупо, и има предела, где и не зна. Ако у таквим пределима нема пивара, које продукују лако пиво, онда свет прибегава ракији, од које и пропада и брзо пропада. Физиолошки је доказано, да је дејство ракије много убитачније од осталих алкохолних пића, и то једино с тога, што у том пићу има много више процената алкохола, и што услед рђаве дестилације садржи неке веома шкодљиве отпатке, као фузел и т. д. а друго зато, што пићење ракије неминовно повлачи за собом прохтев за све већим доцама, те на тај начин доводи до тоталне пропасти. Код вина већ није но правилу овај случај, ма да и винопије доста често постају алкохолистима. Ну код вина, нарочито у данашње доба, постоји велика опасност од фалсификовања. Када се узме у обзир, да су и вино и ракија у мало њеној количини веома штетни и да лако воде алкохолизму, а међу тим немају никакве хранљиве вредности, онда је појмљиво, да се са физиолошког па и социјалног гледишта може допустити једино пиво. Нарочито лака пива, у којима има свега 2—3% алкохола, могу се, у место осталих пића алкохолних, препоручити с тога, што имају и нешто хранљивих материја, и што по све изузетно изазивају алкохолизам, пошто би човек морао трошити по све дневно огромне количине пива, што свакоме није ни могуће чинити. Д-р. Розентал, који се нарочито бавио проучавањем дејства ракије и пива на народно здравље, такође препоручује пиво, као средство за сузбијање алкохолизма, све дотле, докле не буде могуће, да се алкохол избаци савсим из употребе. Он такође тврди, да где год је пиво постало приступачније маси, да је оно истиснуло потрошњу ракије. Ово је и вероватно и појмљиво, јер је пиво у умереној количини заиста пријатно пиће, те га с тога, за сада бар, треба што више протежирати.

МИЈАИЛО РАЈКОВИЋ *)

ИНСПЕКТОР I. КЛАСЕ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Одвећ је добро познато, да са одвикавањем рђавих навика не иде лако. Остављти уживање алкохола није лак посао, а нарочито за сиротињу и раденичку класу, која нити има добре хране, нити каквих других уживања на расположењу. Много лакше може бити без алкохола онај, који се добро храни и може стоје на расположењу интелектуална уживања. С тога је задатак државе, да дâ могућности, да се развије што већи број омањих пивара, које би биле у стању да продукују јевтино и лако пиво, које би раденику и неволнико олакшало и исхрану, а с друге стране дало му и нека уживања, много мање опасна од вина и ракије.

Јачим оптерећењем вина, а нарочито ракије, смањила би се њихова производња и потрошња, али би за то више узела маха производња и потрошња пива, када би се терет на пиво знатно смањио, те држава ни у ком случају не би била на штети. А колико би се добило у томе, што би народно здравље било боље; што би се народна снага подизала и била про-

*) Пошто је Г. Рајковић последњих дана био на путу те нисмо могли добити податке о његовом службовању, то ћемо његову биографију донети доцније.

дуктивнија; што би се смањио број злочинаца и отклонила опасност по друштво, а услед тога такође сачувала многа прирдна снага, која би бесполезно долазила по казионицама? — о томе држимо, да је излишно и говорити.

Ми апелујемо на надлежне, да о овоме питању промисле и да му поклоне оношко пажње, колико оно то заслужује, а њихов труд у овом погледу биће би награђен великим друштвеним напретком и бољитком.

Четврта мера била би: *ограничавање времена, до кога смеју бити отворене радње, у којима се точе алкохолна пића.*

Знамо у напред, да, као у опште сва борба противу алкохолизма, и овај предлог мора код многих заинтересованих наићи на велики отпор. Али, када се пешто ради у циљу племенитом и корисном по друштво, онда падају сви себичњачки обзири у заселак.

Да би се овај предлог могао оценити како треба, мора се претходно расправити питање: у коме циљу постоје у опште кафане, гостионице, пивнице и механе?

Установу хотела, гостионица и тако звани дружески механа изазвао је општи саобраћај и потреба путника, да се од пута одморе и да ту нађу поткрепљења у доброј постељи, храни и пићу. А обичне кафане и гостионице, или управо пивнице у ширем смислу те речи, изазвао је уређени нагон човечији за дружењем, дакле, дружељубље. Људи осећају потребу да један с другим долазе у што већи додир, да мењају своје мисли, те су се тако од приватних скупова по домовима и клубова временом морали развити јавни локали, у којима је пристуи сваком слободан. Да би ово скупљање и узајамно мењање мисли имало више примамљивости, отвочена су се точити и разна пића, која разговор чине живљим, бујнијим и несезијим. Да се не би сувише губили у детаљима напоменућемо у кратко, *да су локали ове врсте установљени једино у циљу дружељубља и пријатне забаве*, а никако ради упропашћавања здравља, имовине и подривања основе за напредак и усавршавање друштва.

На када је то тако, онда држимо да ни један озбиљан и паметан човек не може бити противан томе, да се стане на пут изопачавању циља, који је при установи ових локала њима намењен био. Има ли данас тога, који неће признати, да су се данашње кафане, пивнице и механе претвориле у праву уточишта бекријска, где нарочито младићи и млађи свет удараџу темељ својој будућој пропасти, и одакле се непрестано регрутују будућа становници казионица, од којих друштву прети толика опасност, који друштву падају сасвим на терет, и у којима друштво губи толику радну и привредну снагу?!

Да би се, дакле, колико толико стало на пут прогресиом узимању алкохолних пића, предлажемо:

1. Да се све кафане, пивнице и механе, на основу нарочите уредбе, затварају у 10 часова у вече.

2. Етаблисмани и локали, у којима се дају предстаие, да у 12 часова у вече морају бити затворени.

3. Ресторације но хотелима могле би бити отворене и до 12 часова у вече, због путника који после умореа пута треба да нађу поткрепљења. За осталу публику не би се смело после 10 часова у вече ништа више точити ни служити.

Позната је ствар да искупење многе и најсолиднје куће често навлачи на неумереност и ексцесе. Многи се људи под своје кућо и не сећају алкохола док у веселом друштву у пивници често терају у пићу до ексцеса, само зато, што нису у стању да се одупру искушењу. А ово искушење долази нарочито, када наступи доцнији сат у вече. С тога је једна неодложна потреба, да се време седења и забаве по јавним локалима законом одреди и ограничи. Тиме би се веома много допринело не само умерености и јавном моралу, већ би тиме била уштеђена многа суза породицама и по некој породици, а многа места у казионим заводима остала би празна, јер се толиким њиховим кандидатима не би дало прилике да греше. Колика би добит била од овакве мере и по појединце и по друштво, то може оценити сваки, који познаје њихи и казионски живот у опште.

Превенција је увек и боља и корисиија од доцнијих срестава и лекова, па с тога и ми најтоплије препоручујемо ову превентивну меру и молимо надлежне, да овај предлог с овакном њоном прихвате, с каквом га ми износимо.

Пета мера, коју предлажемо, то је: *подизање народних кујни.*

Народне кујне постоје у свима већим светским градовима. Оне су дело човекољубља и милосрђа и подижу се уз припомоћ дарежљивих руку. Циљ им је да сиротној класи даду могућности, да за јевтину цену дође до добре и здраве хране. Рачуне се но себи, да се у оним кујнама не пију никаква алкохолна пића.

Од какве су користи по друштво ове народне кујне, лако је појмити, када се зна, да је добра и здрава храна први услов за опстанак човечији, и колико је она потребна радењу, који мора много снаге да утроши, не би ли заслужио само толико, да одрони своју егзистенцију. Пошто ове кујне имају чисто хуманитарни циљ, то је и јасно, да у њима сиротиња за веома малу цену може доћи до веома добре хране. А да је добра храна уједно и моћно средство за сузбијање алкохолизма, доказује се физиолошки, а и на основу обичног посматрања, јер се виђу, а нарочито ранији, одаје сиротиња, која се рђаво храни, да би оскудицу у исхрани напидалила бар моментално алкохолом, који може пролазно да подстакне физичну снагу, која се после брзо смањује, и на против, после сваког надражења алкохолом наступа млитавост. Пијаници, а нарочито који се слабо хране, брзо губе и умну и физичну снагу, те пропадају. С тога се за сузбијање алкохола у опште препоручује подизање економско код сиротиње класе. Тако и Розентал, у расправи, коју поменусмо, вели: „Пијанство се мора сузбијати подизањем економског стања код нижих класа у народу. Све ште отежава исхрану, пореза на потребне животне намирнице, као хлеб, месо, осветљење и т. д. нагони многе људе на пиће алкохола и тиме потпомаже његову злоупотребу.“

(Наставиће се).

ПРИМЕНА АНТРОПОМЕТРИЈЕ НАД РУСКИМ ОСУЂЕНИЦИМА[1]

Још у овом, XIX столећу ударао је известан жиг овом, који би био за што осуђен, но чему се хтело увек да зна да је осуђивао. Тада се, наравно, није обазирало на то, да ће силац таког жига (старе стигме), који је већ сам по себи нето што и казна, може због постати друштву потребан и користан члан, а да увек мора остати измет друштвени, кад на себи носи прапрљен тај срамни жиг. При свем том у Европи се све до најновијег доба није знало ни за какво друго средство но коме би се познавао злочинац, чак и у Француској, где је овај варварски начин познавања људи укинут законом од 26. и 27. септембра и 30. децембра 1791., поново је заведен законом од 23. флореала X године републике за лица за повратак осуђена. У Француској је поново укинут тек године 1832., а за тим је дошло укидање и у другим државама.

Само у Русији оста жигосање с неким изменама све до 17. априла 1863., када је и ту престало указом једним од тога дана.

Међу тим, тропски дивљаци који од најкада служили су се, за познавање немилих им гостију који би их посетили, једним средством далеко човечнијим и оригиналнијим. Тако, у путописима плиетаља Кукете читамо, како се једно племе на југу Аиама служи неком особитом врстом мерења тела, да би познало оне немиле госте што му са стране долазе.

Ова дивљаци међу лицима, која хоће да познаду ако им још који пут дођу, бамбусов прутић између прста показача и средњега прста леве руке и по разлици њихових правила беле одстојање између нокта и зглобова, а имају и још неких мерења, но којима могу знати да ли је личност, с којом имају посла, још који пут пре тога долазила к њима, и по томе да ли им је пријатељ или није.

И у Русији, пошто је напуштено жигосање, приступило се неког врсти мерења, но она се, опака каква су, показаше недовољна и непоуздана, јер су пуна погрешака. Тако појам „средње величине“ растезљив је, а и други описи тела услед старости, слабости и несрећних случајева изложени су често многим променама, те се често осуђивало познавање људи по

[1] Споменућемо, изнесена у овој расправи, треба за буду поука за нас у Србији, где је питање о завођењу антропометрије на дневном реду.

обичним описима тела. Ни применом фотографије не долази се до сигурних резултата у познавању људи, јер промене на телу и лицу чине многе тешкоће у томе, и тешко је на великог броја фотографија наћаћи ону коју тражимо. Одрлашењем и мерама десноја ува, по методи Бертилоновој, ту се може помоћи.

Године 1860., управник казненога завода у Лувену, Стевенс, скрену пажњу на Кетлову теорију, који тврдаше, да на земљи нема ни два човека с потпуно једнаким мерама тела и да се мере извесних костију у људи не мењају више но протеку извесних година живота. Та је теорија публикована под именом: „Hygiène physique et morale,“ Bruxelles 1877. И ма да теза није призната била као сасвим тачна, Стевенс ноче да мери по тој теорији главу, уши, ноге, прси и висину тела осуђеника. Премда су та мерења била тек само покушаји, ипак су она крчила пута позницој системи антропометрије. Данас је већ признато корист од антропометрије, али је до тог признања нужности антропометрије морало протећи доста година, поглавито зато, што антрополози не беху сагласни у броју мера, нужних за познање људи. Топинар је тражио 61 меру, К. Шмит 60, Брокер 43, Вајсбах 42, Петри 29, Вирхов 26 и т. д.

Алфонсо Бертилон први је, који је упознао учен свет с антропометриском системом на III међународном конгресу у Риму 1885.

У Русији је она уведена године 1890. наредбом петроградског полицијског пресеча од 31. маја исте године и одмах је установљена нарочита антрополошка станица с фотографским атељеом. Овај биро састоји се из две собе, од којих је прва гардероба а у другој су оруђа за мерења и ту се мере. Узима се:

1. Висина тела кад стоји;
2. Висина тела које седи;
3. Распон при опруженим рукама;
4. Ширина и дужина ува;
5. Дужина и ширина главе;
6. Дужина руке у лакту;
7. Дужина средњег и малог прста;
8. Дужина стопала.

И ако је до 1895. год. намерено само 23,321 лице, констатовано је по тим мерама и познато:

у 1892	години	14,78%
„ 1893	„	19,52%
„ 1894	„	24,06%
„ 1895	„	26,33%

у поратку кривада, који се иначе не би познали. Трошак идентификације на једнога кривца у поратку износи за 1892. год. само 7 рубаља и 62 копејака, а за 1895. год. само 5 рубаља и 49 копејака.

Било је доста случајева, да је антропометријом констатована и *несвиност* појединих лица, која су по повратном сећању појединих знакова и белега предавана власти као идентична са појединим тражењем злочинцима.

Успеси, а поглавито проста примена, јевтиноћа и сигурност антропометрије у проналажењу криваца у поратку, учинише, те је у Русији установљено још 12 станица, осим станице петроградске.

Но и ако би могло изгледати, да је антропометрија у Русији показала сјајна успеха, ипак у истини није тако, јер свакојака установа у приватним је рукама.

На V. међународном конгресу донесена је одлука, да је антропометрија ради интернационалног окарактерисавања криваца у поратку, чему треба поглавито да служи Бертилонова антропометриска система, и да је зато жељети, да буде *међународним споразумом постављена и уређена једна система мерења*.

Антропометрија се показује као економско средство већ тиме што код ње нема потребе да се лице спроводи у место где се води кривична истрага и где најпосле може изаћи да није ухапшено лице које се тражи. Њоме се, дакле, уштеђује знатна сума коју иначе гутају транспортни трошкови, трошкови око спровода лица. Довољно је да се пошље антропометриска карта, па да се у појављеном случају одлучи о идентичности лица. Уз то ваља имати на уму, да су лица, која се, где антропометрија није уведена, спроводе дотичној истражној власти ради идентификације, махом скитнице, који ту прилику лако употребе да побегну.

Човек, који је 4½ године управљао петроградском централом за антропометрију кривада, дошао је до уверења, да ни одлична метода Бертилонова још није потпуно израђена, да је нарочито број узиманих мера недовољан, што и сам Бертилон даје на знање, наумљући у помоћ фотографију као неминовно средство. Но фотографија је средство прилично скупо, а не може се ни употребити увек. Међутим ваља знати, да мере и ниеу средство баш непосредно за само идентификовање. Оне су поглавито само спомоћни регистар и у томе су до сада одговарале своме задатку, а и нема их за сада на избору велики број још и других каких врста. Свакојако, може испасти за руком, да се број досадањих мера повиши повољно и умножи.

Из тих разлога, А. Г. Таранецки, професор војне медицинске академије и председник антрополошког друштва у Петрограду, сагласан је с тим, да је нужно допунити досадање мере Бертилонове, мерећи још: а.) висину плећа; б.) висину акромиона; в.) ширину плећа; г.) дужину длана; д.) висину пречника главе; ђ.) висину носа, висину лица; ж.) растојање између спољних и унутрашњих очних углова, и з.) растојење очних дупљаа и т. д.

У циљу што лакшег узимања ових мера и без икаквих нарочитих оруђа за мерење, конструисан је један апарат, којим се уз то може и фотографија да узме. Апарат је прост, јевтин и поуздан. Немогући овде описивати га, рећи ћемо, да је хигијенска комисија у Петрограду 1893. год. добро се о њему изјаснила. Одлике су му ове: стаје само 300 рубаља; конструисан је тако просто, да га може оправити сваки механичар; може се свугде наместити, а понајбоље у локалу за фотографисање, и, као оруђе за мерење, не зависи од субјективног осећања човековог; најпосле, узимајући меру, даје се једновремено толико копија репродуковати, да их могу имати све станице. Наравно да би такав апарат имао извесних особина, ако се не губи из вида ни околност, да каква погрешка, која би била у његовој конструкцији, може дати хиљадама лажних мера, па да се за њих не зна; у осталом, ње него што бисмо изрекли свој суд о том апарату, требало би да нам је више познат и да је добро опробан.

Антропометрија је, дакле, несумњиво од велике користи, баш ако се и не узима у обзир то, што је она, с многобројним мерама од огромног броја људи, по резултатима својим, богата ризница за Антропологију. Антропометрија ће имати све више успеха, што се боље више умножавало антропометриских станица. А користи од Антропологије у Русији су признате и у најновије време постадоше два нова друштва њена, на име при војно-медицинској академији и при универзитету у Петрограду.

И тако Русија има свега 13 антропометријских станица, а да би видела све неизмерне користи од антропометрије, треба ову одомаћити и потпуно увести. Ово нарочито с обзиром на пространство државе и на велику мешавину племена. Уз то, руске антропометриске станице нису установе државне. Једино се петроградска станица одржава управом зароши; остале добровољном помоћи, разним удружењима и т. д. Лишене службеног карактера, оне имају значај више приватних предузећа, без нарочитих права, тако да би само још требало да им скитнице одреку дати мерити се! А они и знају добро да се они експерименти с њима не врше по вили закона и то све више продире у масу њиховог тако, да ће се збиља томе морати законом доскакати.

Даље, руске антропометриске станице немају свог руководног органа, овлашћог која за судство и администрацију не може бити од какве користи.

Кад прикупимо све што довде рекосмо, видаће, да и Русија долази у државе које се служе антропометријом за циљеве кривично-правне, но да за то није довољно 13 досадањих станица ни по броју ни по начину како постоје, него да је у интересу како државе руске тако и свега образованога света, да се антропометрија заведе законом и да установе њене дођу под казнене и полицијске заводе.

Изнесени ове врло интересне појатке о антропометрији код руских осуђеника, није могућно не поновити напомену, да је штетно свако мешање Бертилонове системе; и ту је боље ало доброму. Ваља тежити ономе што је главно, а то је да је главна корист од антропометрије у *њеној интернационалности*: томе ће се пак много нахудити, ако се овде ради на један а тамо на други начин. Антропометриске карте морају бити свуда по једном обрасцу, ако хоћемо да се по њима умемо наћи свуда,

да се свуда разумеју и да не буде помешња. Једнообразност треба толико терати, да чак не буде потребно ни мењовати мерене објекте: телеграфују се само мере и сваки треба да зна шта значе бројеви по реду којим они иду. Тако се н. пр. и листе курса телеграфују без означења ефеката, на опај који их прими зна по утврђеном низу цифара шта ове значе. Бертилонова система има и мана, али су оне тако незнатне, да је увек боље примити је такву каква је, да је много боље постарити себи принцип: „Нека се бертилонише тачно по Бертилону!“ *Кг. Ант.*

(Свршиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од општинских писара добијамо разна питања, у којима нас моле за објашњења, како ће по датим случајевима да поступају. Наш је задатак и постављени циљ, да у ово рубрици доносимо разне формуларе по свима питањима и предметима, који се појављују за расправу код општ. судова. То смо досада чинили у највећој обилности, а чинићемо и у будуће, да би општински писари имали пред собом тачност и правилност у расправљању предмета и да би све ово што грађани од општ. судова траже било правилно оцењено, сређено и на закону основано.

Нарочито тражимо и захтевамо од њих да се тачно придржавају формулара, за пресуде, решења и остале ствари које смо изложили. Ово захтевамо не само ради правилности но и ради сазбразности, да би се већ једном прекинуло са оним произвољним и неправилним радом код појединих општ. судова. Тако добили смо од неких општ. писара овакна питања:

Хоће ли општ. судови саслушавати дужнике и онда, када се забрана тражи на основу меница, облигације, признанице или какве јавне исправе?

Хоће ли се општ. судови при извршивању забрана и пописа придржавати у свему прописа из § 466. грађ. судског поступка и његове најновије допуне, где се траже при попису три проценпиоца? Да ли ови проценпиоци одговарају за процењену вредност? Да ли ће се у сваком случају и при осторељу својине одузети пописани предмети из државине дужника и предавати одређеном стараоцу? Ко ће се упућивати на парницу: поверилац или онај који полаже право на својину пописаних предмета?

Мора ли поверилац и код општ. судова, и на основу оваквих доказа, правдати забрану, и ако му је дужник на саслушању дуг признао?

Хоће ли и сме ли суд општ. доносити по оваковим оправдавајућим тужбама осудна решења по кратком поступку, или ће одређивати рочишта за суђење јавно у општ. суду?

Да ли је обавезно за општ. судове, да свако суђење, на одређеним рочиштима, са исказом парничних страна, разложима судским и пресуђењем уводе у протокол суђења?

Морају ли општ. судови издавати парничарима пресуде по њиховим споровима и какву оне имају форму?

По свима овим питањима ево нашег одговора. Ми смо сва ова питања у толико пута расправили у нашем листу и општински писари имају све ове расправе у својим рукама. У тим расправама терало се до таковних детаљности, да сваки општ. писар може потпуно правилно радити и без нужних закона, јер сва ти законски захтеви унети су у сваки образац и формулар изнет за сваки случај у нашем листу.

Но када нам и поред тога долазе са свију страна оваква питања, ми ипак сматрамо за своју дужност, да дамо нужног објашњења.

На прво питање одговарамо. Општински судови морају у сваком случају најпре саслушати дужника, па онда доносити решење по забранама, иначе исто пада у случају жалбе, па ма оно било донето ма по каквим исправама, било јавним било приватним. § 19. грађ. суд. пост.

На друго питање одговарамо, да и општ. судови треба да се тачно придржавају свију прописа из § 466. грађ. поступка и његових најновијих допуна, само што не треба да наплаћују тамо одређене дијурне за проценпиоца. Ово велимо зато, што су спорови код општ. судова мање вредности и што би се ту штетно и поверилац и дужник, а никаковом закону и законодавцу није циљ, да коме штету направи, но само да уведе сваког у своје право. Проценпиони су одговорни својом имовином за дату процењену вредност. Баш оном одредбом законодавац је хтео, да обезбеди онога, који своје право тражи, те да би се избегло оно изигравање, које се је до оних времена у толико даних случајева догађало. На пример, процењује се за дуг једна глава шећера 100 динара, а дуг је 54 са досућењем трошковима и извршитељ одузтаје од даље радње сматрајући да је дуг обезбеђен. Оваковних несавесних проценпиоца и извршитеља било је доста и законодавац је услед оваковних појава био нагнан да овом злу дескочи. Пописани предмети увек се одмах одузимају и предају одређеном стараоцу без обзира ма на чије полагање права, сем у томе случају ако сам поверилац протоколарно изјави да одобрава да остану на чувању код дужника. Тада ће му се ствари оставити и он ће о пријему потписати протокол. На паричну се увек упућује поверилац јер је јачи у праву, онај код кога су предмети у државини, и поверилац је дужан, да докаже право за наплату из пописаних предмета. Он је за своје право довољно обезбеђен што је то своје право прибележио и предао ономе на чување коме је хтео.

На треће питање одговарамо. Забрана се мора правдати, јер иначе после истека рока суд ће је на захтев дужника скинути. — § 14. грађ. пост. Но ако би дужник при извршеву забране најавио да пристаје дуг да плати и без да га његов поверилац тужи, онда ће то извршитељ протоколарно прибележити и дужник ће се на то потписати. У том случају не мора следовати оправдање забране, јер суд треба увек да води рачуна о томе да своје грађане не штети.

На четврто питање одговарамо, као и увек до сада, да кратком поступку код општ. судова нема места, но се суђење врши само по јасним одредбама § 13. грађ. судског поступка. О каквим кратким решењима не може бити ни речи и сви они општ. судови, који издају оваква решења, раде противу-законо.

На пето питање одговарамо: Свака судска радња, јавно извршена, на рочишту код општ. судова, мора бити са исказима парничних страна забележена у протокол суђења. Ово смо на сваком издатом формулару пресуде изнете у нашем листу, па дну нарочито подвукли.

На шесто питање одговарамо: На захтев парничара судови општински дужни су издати им пресуду, но наплати таксе. Такса је један динар. Формулар пресуде изложен је у самом протоколу суђења и њега просто само на изводу који би могао у истој форми бити и отштампан, треба преписати. Ову формулу прописао је г. министар правде, држећи се захтева § 305. грађ. суд. поступка.

Опомињемо нопова све општ. писаре да се придржавају ових слобразности и да се управљају по нашим упутима, изнетим у нашем листу. Ово у интересу њиховом а и грађанства, које пред њих долази.

ОПАСАН ДРУГ

кривична приповетка

Б. К. И.

(НАСТАВАК)

После неколико дана стигли су потребни податци из Шапца, којима је било утврђено:

Да су и Петар и Марко напустили службу у Добраћу и отпутовали за Шабац 22-ог јуна у подне;

Да је Петар био врло штедљив и чуварап и као такав сачувао, како је сам говорио, 40 дуката, па намеравајући да са оним новцем отпочне пољарску радњу, ради тога и напустио службу;

Да је Марко у служби био неуредан и да је исту напустио по свој прилици зато, што се много појединцима задужио;

Да су и Петар и Марко 2-ог јула узели у начелству паспош за Београд;

Да су обојица испред „Установе“ механе у Шапцу, на колима Петровим, која је исти у Шапцу купио, пошли 2-ог јула око сумрака заласка за Београд; и

Да је исте вечери, поред „Сокине“ механе, прошао на колима сам Петар, а Марка са њим није било...

И сви подаци знатно су бранили Марка, јер су махом потврђивали све оно што је и он казао.

Само две околности војевале су против њега, а на име:

Што је код њега претресом нађено приличио новца, а он се у Добрцу задужио, дакле није га могао имати; и

Што је узео пасош за Београд, а он нели да се био решио да из Шапца путује за Уб.

На поновном испиту Марко је ове околности овако побијао:

„Кад сам дошао у Добрд у службу, донео сам собом 30 дуката. Кад сам пошао из Уба за Добрд толико ми је предао поштар уписи, код кога ми је новац био на чувању.

Дошао у Добрд ја сам сав тај новц новац заковао, да га не трошим.

У Добрцу живио сам од плате, а јесам се и задуживао, — то је истина. Иван писам хтео да дирам мој закопани новац. Мислио сам: ако га начнем, он ће брзо сам отићи. Таква сам ја.

Кад сам из Шапца пошао за Уб, сратио сам у Добрд те ископао и узео моје паре. Од тога новца пратио сам Ненаду Петрићу из Добрца 85 динара, колико сам му дуговао, а остатак пошео сам собом и то је и нађено код мене.

Пасош сам у начелству тражио за Уб и ја мислим да је тако и написан а не за Београд. Ако је другачије написан — то није моја погрешка..."

Сад је приступљено испитивању сведока:

Трајче Арнаутић келнер у добрчкој механи сведочно је: да је 3-ег јула у зору неко лупао на механска врата и он их отворио. Тада је видео окривљеног Марка.

Марко му је том приликом казивао, како је дошао још синоћ у 10. сати и како је, бајаги, лупао одмах да му се отвори. Сведок се чуди, како он није чуо то лупање а спавао је у механи и притом је јаковсан.

Још му се, вели, том приликом жалио Марко, како је морао спавати на клупи поред механе, па је назебао. Услед тога тражио је и овај му дао те је попио један рум да загреје стомах.

На Марку није, каже, приметио тада ништа необично осим то, да је био неиспаван.

Ненад Петрић из Добрца сведочно је: да је Марко њему дуговао 30. динара и да му је ту суму пратио 3-ег јула сабајле, кад је пошао на Добрца за Уб, и то 2. дуката у злату а оно остало у сребру.

Поштар уроки, рођени ујак окрив. Марка, сведочно је: да је Марко довста имао нешто новаца код њега на чувању, но колику суму не сећа се. Биће тако, око 20. дуката. Ову суму узео је Марко, само не памти да ли кад је пошао за Добрц или раније.

Јован Дамић механџија из Ратара сведочно је: да је окрив. Марко 3-ег јула изјутра, путујући за Уб, свраћао у његову механу у Ратарима, поручио и платио ракију на отишао а забораво попити је, из чега сведок изводи да је био збуњен.

Испитано је још сведока, но њихове сведоџбе као мање важне не износимо.

Осим тога још раније била је посдата у Београд она конџуза, која је претресом нађена код Марка, да се вештачки прегледа мрља на леденом рукаву, па је вештачко мишљење дошло, које је гласило: да је мрља од крви но дали од људске или животињске није се могло определити.

Напослетку извршено је од вештака сравњења рукописа; Марковога и онога у бележници нађеној на Милетином пољу, али се сличност није могла поуздано утврдити, зато, што у бележници није било довољно слова за сравњење и што је Марков рукопис непостојан и превртљив. Али је најзаслона веровагност да је у бележници рукопис окрињеног Марка.

По овим основима иследник је узео Марка на главни испит.

И сада као и раније Марко је остао при свом одговору. И сада као и раније био је присебан, равнодушан и слободан. Одговоре је давао без размишљања.

Али то је тако ишло само до некле. А кад иследник поче да га заспа питањима којима се он није никако надао, он као да изгуби ону присебност.

Ми ћемо изнети нека од тих питања:

Пит. Ти си раније навео да си у Добрцу имао закопаних 30. дуката. Тај си новац ископао 3-ег јула и отуда исплатио дуг Ненаду Петрићу 85. динара а остало понео собом. Је ли тако?

Одг. Тако је.

Пит. Јеси ли онога дана кад си новац ископао, плаћао још коме што год, било у Добрцу, било на Убу, било у путу, и колико си у опште од онога потрошио?

Одг. Никоме другоме писам ништа плаћао. А у путовању потрошио сам неколико гроша.

Пит. Код тебе је претресом нађено 273. динара. Са оних 85. динара, колико си дао Ненаду Петрићу, излази 358. А кад се томе дода неколико гроша што си у путу потрошио, онда ће бити, да си 3-ег јула донета имао 30. дуката, као што си ти казао.

Али Ненад Петрић каже да си њему дуговао 30. а не 85. динара и да си му 30. динара пратио 3-ег јула.

Откуда та разлика?

Одг. Ја не знам.

Пит. Не може се то познати. Јеси ли Ненаду дао 85. или 30. динара?

При овом питању, Марко, који је дотле био потпуно миран, почео је рукама кружити око себе, састављајући их напред и позади. То је понављао врло често и много пута.

Одг. Ја сам Ненаду дао 85. динара а чудим се што он каже само 30?

При суочењу о овој околности, сведок Ненад остао је при своме раније исказу.

Пит. Познајеш ли чија је ово бележница?

Показана му је она бележница која је нађена на Милетином пољу.

Одг. Не познајем.

Пит. А познајеш ли који је ово писао по њој?

Показана су му она два рачуничића из ове.

Одг. Не.

Пит. Ова је бележница нађена онамо где је нађен убијени Петар. По томе, она је или Петрова или његовога убице.

Да није Петрова и да он такову није никада имао, јер му као писменом ни требала није, довољно је утврђено сведоџима

Осим тога утврђено је сведоџима и то, да Петар никада није ино ни рума ни вина, те ни ови рачуни у бележници нису његови.

Напротив, ти си писмен.

Утврђено је: да си радо ино и рума и вина и да си чешће у механи ручавао.

Осим тога и иначе има основа подозрења, да си ти Петра убио.

По томе свакако биће да је ова бележница твоја и да си ове рачуне ти писао. Је ли тако?

Одг. Није моја.

Опет кружење рукама.

Пит. Казао си да си 2-ог јула у вече у 10. сати дошао у Добрц и лупао на механска врата да ти отворе, па ти нису отворили.

Келнер који је ту ноћ у механи спавао каже, да то лупање није чуо а чуо је кад си пред зору лупао и отворио ти. Кад је чуо лупање пред зору, он би тако исто чуо оно у вече, да га је било. Мора бити, дакле, да увече ниси ни лупао?

Одг. Лупао сам.

Пит. Исти келнер каже да си ти том приликом био неиспаван. Је ли то истина?

Одг. Па... на клупи се рђаво спава. Може бити.

Пит. Тада си казао келнеру, да си спавајући на клупи испред механе назебао и да си због тога онако рано лупао да ти отвори. То је доста чудновато да ти, млад и здрав а притом један поштоноша, назебеш јулске ноћи?

Одг. Уморан сам био од пута па сам назебао... Ако сам и поштоноша писам од гвожђа.

Пит. Познајеш ли ону жену у Шапцу, којој си заклао гуску?

Одг. Не познајем. Онда сам је видео и први и последњи пут.

Пит. А у којој је улици то било и како изгледа она кућа пред којом је била та жена?

Одг. Улице у Шапцу мени су непознате па то не умем казати. Тумарао сам по варошки на видим негде ту жену и закољем јој гуску... Кућу нисам загледао... кућа као свака кућа.

Пит. А где си после заклао искрављену кошуљу?

Одг. У механи на бунару.

Пит. Је ли то који видео?

Одг. Није... А шта знам, може бити да је неко и гледао.

Пит. Путујући из Добрца за Уб, 3-ег јула, ти си свратио у ратарску механу. Ту си поручио ракију, али си толико био збуњен, да си отишао а заборавио попити ракију.

Зашто си био збуњен?

Одг. Нисам био збуњен већ ракија није била добра па нисам хтео да је пијем.

Пит. Ти си из Шапца пошао у четвртак. На Уб си стигао у петак. Зашто си преспавао ноћ међу тим си дошао на Уб а нисе то учинио у недељу, као што сваки ради?

Одг. Па... хтео сам да будем на Убу чист...

Опет пружи рукама око себе...

После овога иследник је саветовао Марка да не одриче оно што је доказано већ да каже праву истину. Али он остаде при раније казиваљу.

— Зар ви мислите да сам ја са убио?! Боже сачувај! Где бих ја свога друга убио?... А после, чиме да га убијем? Ја нисам имао оружја. Тражите ви убицу на другој страни. Да ја знадем који је њега убио, ја би му зубима нападио јабучицу и т. д.

И заиста; Марко је имао право. Нити је код њега претресом нађено оружје, нити је било доказано да је он таково имао.

Али — над људским догађајима бди Бог. Он не да да се прикда његова завера и обмане.

Није било прошло неколико дана после овога испита Марковог а пријави се иследнику Анђелко Миленђ из Шапца, молећи га, да се са окрилд. Марком састане и разговори.

— А о чему имате да говорите? питао је иследник.

— На о неким нашим пословима, одговори Анђелко.

— Какви су то послови? питао је даље иследник.

— Ама, знаш Господине, претпрошли Петров дан Марко је био у Шапцу. Као мој познаник ноћио је две ноћи код мене. Потрешио човек на променио пиштољ: узео мој, а оставио свој. Ја то нисам одмах видео али пре неколико дана приметим. Па како сам сад другим послом дошао у Обреновац, рекох да нађам Марка о томе, јер је мој пиштољ бољи од његовога.

— А тако? рече иследник, а преко лица пређе му зак осмејак који је изражавао прикривену радост.

Он нареди да се доведе Марко на пријтвора и њему.

Кад Марко уђе у канцеларију иследникову и у овој угледа Анђелка, пребледе. Био је у конјушма. Конјуше заиграше на њему. Но то потраја само један трењутак. Одмах се прибра.

— Овај пријатељ дошао је до тебе да те нешто пита. Разговорите се — рече иследник Марку, правећи се равнодушан и узе претурати неке хартије.

— Јест, рече му Анђелко. Ама знаш, ти си погрешно на узео мој пиштољ...

Иследник је гледао кроз трепавице на Марка и видео кад је овај давао Анђелку очима знак да не говори.

Анђелко ућута. Обојица су ћутали неко време.

(Свршиће се).

МРЦВАРИ ЛЕШЕВА[1])

од **Горсна**

Ту скоро, у Лијону, у једној вили напуштеној већ шест месеци, пронађени су остаци човечја тела. Њих је, по свој прилици, неки тајанствени убилац бацио преко зида; и случај је хтео да се сада нађу у једној барици у коју су упали.

Мисли се да су то остаци жртава дивљу злочинца, једног из ранијих година и другог сасвим скорашњег.

Овај чудноватн налазак опомиње нас на мрцваре жртава.

Велики је број оних бедника који су били суђени и осуђени на смрт што су грозни злочин заодели још и гнусном операцијом мрцварења жртве.

Колико сам ја могао, испитивањима којима сам се одао, далеко десетн, први је био поручник Шарл Дотен. Овај злочинац погубљен је 28. марта 1825 на Гревском Тргу. Убио је и затим исекасано свога брата и своју тетку.

Седам година доцније, 2 марта 1833, на барјери Сен-Жан, одрубљена је глава једном сержану варошком, по имену Рамеу, што је своју жртву, једнога дечка, измрцварио.

Ако продужимо ово кобно набрајање, наилазимо:

1. марта 1836 погубљене тапетара Лисија који је исекасано своју љубазницу. Идући на гилотину, тужно се, уз пут, да га боли трбух те не може да иде.

18. јуна 1851, паде под ножем џелатовим глава Ежена Вијона, слуге неког трговца бронзаних ствари. Овај злочинац убио је своју љубазницу и, претходник Ејроду, метнуо леш у врећу и испратио, као пртљаг, у Шатору.

Године 1854, Домбеј умлати Жозефина Пеана Вала, и исекасани леш. Погубљење Домбејево било је 7 децембра 1854.

1867. године еспафот се подиже ради другог мрцваре, касапина Авинена, аутора оне славне изјаве: „Не признајте никад!"

У 1870 години џелат откуде главу Казимиру Вилату, који је најпре убио своју жену, затим је исекао на четрдесет комада, затрпао у буре и после две године нагнано своју њиву.

Најчувенији међу овим злочинцима био је зацело Бигоар, 2. новембра 1879. Бигоар, неглавњи полоупијр, убије своју љубазницу, девојку Леманаш, и, исекав леш у комаде, одниесе их за две ноћи чак уз Сену, четири километра далеко од своје куће.

Приликом овог злочина један кривични лекар тврдио је да је жртва исекасљена живом; али ово тврђење ја жестоко нападнуто; мало њих у то поверова.

Бигоар је погубљен 28. априла 1877.

Овај човек, кога су судије осудиле на смрт, учинио је злочин можда у трењутку гнева, без икаква премишљања. Када сам ја био позван на управу безбедности, чуо сам то од агената који су се нарочито бавили азером Бигоаровом, под управом Г. Јакова, таленат шеса безбедности.

Девојка Леманаш била је, чини се, врло пакосна и спаљалица, кмала је и ту ману да је пила више но што треба. Једном, у спађа, скрха малу пану, на коју је Бигоар много полагао. Негдања полоупијр тукао је је... сувише јако поуздано, и, разјарен до лудила, хотећи по сваку цену да прикрије своје убиство, имао је још толико јадне храбрости да је лепо сам исекасано.

Тако дакле, да је Бигоар одмах најавио комесару свога кварта да је убио своју љубазницу у спађи, био би, можда, ослобођен.

У сваком случају не би, поуздано, био погубљен.

Ваља нам напоменути овом приликом да је готово увек паришка смртна казна протнву убилаца мрцвара.

Суд није никад сасвим благој пазни према њима, ма какове биле околности злочина; довита веома сликани утисак чини на човека кад бедник пред судом прича грозну сцену како је исекасано своју жртву.

Суд сматра то као доказ дивљачке свирепости; у његовим очима то је отежавна околност злочину.

Ово гледајте деле готово сви... међутим исправно се убице, мрцвари, сматрају за свирепије него остали. То мрцварење не показује никако више свирепости код оних него код оних. Од десет у девет маха, онај који убије човека, чак и са предумишљајем, налаза се под утицајем изванредне нервне надражености. Једна је мисао у њега: да избегне гилотину... и, зато, он види само једно средство... да уништи трагове злочину. Хипнотизовзи је потребом да скрије леш, да га уништи ма шта та стало. И тако најчешће у дуплају које прати убиство извршује се мрцварење.

Године 1877. би погубље на девојка Бозје, што је, уз саучешће своја љубазника, убила своју матер... и затим је исекасила у комаде.

Потом Баре и Лебије, убице удовице Жиле, 1878.; 1884. Нпед исекасани Лебона.

Старица Еуфразија Мерсије која је, у једном врту у Виленоблу, запосала остатке Клодије Менетреје, своје газдарице.

И долазимо до Ветара, часовничара у Шоању, испарчана и бачена у Јону.

На 1892. године, Вобур убије Бутија и одсече главу мртваду да га не би познали.

[1]) Овај чланак штампан је у једном од последњих бројева *Le monde illustre*. Ми га доносимо зато, што је од чувеног Горона, бив. шефа сигурности у Паризу, као поносног за наше судије, јер се у њему третира питање о категорији злочинаца мрцвара.

Да не заборавим чувара Превоа, негдашњег стотинара која је, пре него ће умрети на ешафоту, молио милост у *Домон-стрању*.

У навесним случајевима, остацима, које је полиција назвала, није се могла утврдити идентичност. Моји претходници и мој посленик, као и ја сам, узалуд су се мучили и трудили да расветле налазак жалосних остатака човечијих, које је каква мистериозна рука бацила у неки кут Париза.

Још и данас се спомиње искасапљена жена у Монруту код, године 1885., зададе толико муке г. Тајлору, шефу безбедности, његовим агентима и репортерима париских журнала.

И ја, као шеф безбедности, имао сам своју *мистерију, једну жену испарчану у комаде*, и отишао сам са Управе, а нисам могао пронаћи чији су били остаци пађени у улици Бочарис, у подруму једне куће која се тада градила.

Експерти лекарски не могоше ми олакшати моја испитивања. Изјавише да су ти остаци били неке жене од двадесет пет до четрдесет пет година... ако нису остаци какова млада човека...

Требало би ми исписати читаву књигу, кад бих хтео да опишем све оне перипетије кроз које је пролазила та афера у улици Бочарис.... све оне ситне догађаје које је она плазала: тражење жена, налажење, одвађање њихових мужевима и родитељима, против воље им, она силна писма којима су дуде, мономани сами себе денонсирали...

Други су ишли тако далеко, да смо их морали похапсити, и требало је читавих процедура да би се доказала њихова невиност.

Најзад ја и данас питам се да ли су то остаци каквога човека или какове жене, пађени у улици Бочарис. Да ли чак беху то остаци жртве какова злочина? Ја сам још увек склоп да верујем противно: остаци су били, доиста, посути трешама од дувета јако натопљеним феничном киселином, али, још у то доба, било је сваршено доказано да није било немогуће украсти из болнице или амфитеатра анатомске препарате.

Ма шта било питање је још једнако отворено.

И мој последник г. Кошер имао је своју *искасапљену жену*. Његова је пловила низ Сену, затворена у једну торбу... Ова је афера још свежа, и данас се спомињу опити која је полиција вршила да би сазнала одакле је могла бити бачена торба... Метнули су у сличну торбу парчад од говечета... и суксцесивно бацали са више места у воду, и студирали правац који је торба добијала утицајем струје водене.

Неки заједљивци, причајући догађај „Булонске жене", градали су читаве шале на рачун *Шетње говечета*.

У Лијону налази се полиција сада пред двама лешевима...

Када се провинција да на посло, онда није се шалити!

Безбедност лијонска уређена је врло добро; она ће по-ходзино успети да сазна које су то жртве чији су остаци пађени у барици напуштене виле у улици Франшиза.

У осталом Лијонци имају драгоцена помоћника у лицу мога пријатеља, у учену доктору Латасану, по мом мишљењу првом криминчком лекару у Француској.

Све даје наде да ће судије у Лијону, у бољим приликама но ови у Паризу, открити тајну која обавија лешеве ових жена пађене у дну баре у улици Франшиза. С француског.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског **Јефта Утрчић** (1)

— Слушај, рече он Зосимову. — ти си красан младић, али си, поред својих гадних особина, још и распусник, знам ја то, и то још од оних гадних. Ти си нервна, слаба ништарија; ти си тврдоглав, угојио се и ништа не можеш себи да ускратиш. — а то ја већ називам гадошћу, јер доводи управо до гади. Ти си се толико разнежио, да ја, то признајем, најмање могу да појмим, поред свега тога, да будеш добар на чак и поштован лекар. На перју спава (доктор човек!), а ноћу устаје ради болесника! Кроз три године ти већ нећеш устајати због болесника... Ах, да, до ђавола, није ствар у томе, него ово у чему: ти ћеш вечерас нећити у газдаричином стану (с муком сам је наговорио!) а ја у куни: ето вам прилике, да се ближе упознате! Није то, што ти мислиш! Ту, брате, ни сенке тога нема...

— Ама ја ни на шта и не мислим.

— Ту је, брате, стидљивост, ћутљивост, бојазљивост, чистота најузвишенија, и при свем том — уздаси, и тоји се као восак, управо тако! Набави ме од ње, тако ти свију ђавола на свету! Преслатка је!... Одужићу ти се, тако ми живота, одужићу се!

Зосимов се још јаче зацерека него отворч.

— Али шта ће ми она?

— Уверавам те, брига је мало, само говори глупости какве хоћеш, седи само поред ње и говори. Сем тога ти си доктор, почни је лечити ма од чега. Кунем ти се да се неће најати. Има тамо код ње и клавир; та ја, ти знаш, ударам по мало; тамо је једна моја песмица, руска, права: „Прелићу се сузама врелим". Она воли ове праве песме, — па, од песме се и почело; а ти си, мећутим, на гортепијану виртуоз, мајстор, друго Рубинштајн... Верујући, да се неће најати!

— Ама да јој није каква обећања надавао, шта ли си радио? Формалну писмену обавезу? Обећао си, може бити, женити се...

— Ништа, ништа, ама баш ништа од тога није! Та она и није сасвим таква: Чебарков је хтео...

— Е, па онда је остани!

— Ама није могуће тако је оставити!

— Та зашто да није могуће?

— Е, на де-ље: просто није могуће, па то ти је! Ту је, брате, замашна почетак био.

— А зашто си је онда завео?

— Та ја је у опште писам заводио, ја сам можда сам заведен, по глупости својој, а њој ће најзад бити све једно, ти или ја, само да има неког, који поред ње седи и уздише. Ту, брате.. Не могу ја тебе то да изложим, ту, — али ево ти знам добро математику, и сад се још теме занимаш, знам ја... па, почни јој изводити интегрално рачунање, Бога ми се не шалим, говорим озбиљно, њој ће сасвим бити све једно: она ће на тебе гледати и уздисати, и тако целе године без престанка. Ја сам јој, између осталога, неома дуго, два дана један за другим говорио о пруском горњем дому (та о чему би и говорио с њоме?) — она је само уздисала и зној ала се. Само о љубави немој говорити, — стидљива је до крајности, — али се претварај, као да отићи не можеш, — тако, и то је доста. Код ње су изванредне удобности: сасвим као под кућу, — читај, седи, лези, пиши... Шта више може се и пољубити, са опрезношћу...

— Ама што ће ми она?

— Е, не могу ја тебе никако да објасним! Видиш ли: ви обоје потпуно приличите једно другоме! И пређе сам о тебе мислио... Та ти ћеш већ тако и тако тиме завршити! Па зар ти није онда све једно — раније или доцније? Ту ти, брате, иде све као по перју, — ех! ја не само то! Ту те све мами, ту је крај света, сидро, мирно пристаниште, средиште земљино, есенција палачинака маснх, великих рибљих паштета, вечерњих самовара, тихог уздисања и топлих кацавејака, загрејаног бања, — ето ти, дакле, као да си умро, а у исто си време и жив, две добити наједанпут! Али, брате, ђаво да ме носи, забрбао сам се, време је, да се спава! Чуј, ја се ноћу по који пут будим, па ћу отићи до њега, да га обиђем. Само неће бити ништа, будалаштина, све је добро. Немој се још и ти нарочито узнемиравати, а ако хоћеш завири и ти једанпут. Али чим штогод запазиш, грозницу, например, или ватру, или тако што, одмах ме пробуди. Уосталом, није могуће...

II.

Сутрадан, око осам часова, пробуди се Разумихин забринут и озбиљан. Много нових и непредвиђених недоумица наједанпут се појавило у њему тога јутра. Он дотле није ни замишљао, да ће се икада тако пробудити. До најмањих ситница сетно се свега јучерашњега и разумео, да се с њиме догодило нешто необично, да га је непуњило једно дотле сасвим непознато осећање, које није лично ни једном дотадањем. У исто време је јасно увиђао, да је сањарија, која се распламтела у његовој глави, сасвим, сасвим неостварљива, — толико нео-

ствариња, да се ње ради чак и стидео и он брао пређе на друге, стварајће бриге и сумње, које су му остале у наследство после „проклетога јучерашњега дана".

Најстрашније му је сећање било оно, како се јуче показао „низак и невалао", не само због тога што је био пијан, него зато што је повео пред девојком њеног младожења, којега ревнује и њеним положајем, а са тиме и непријатеље ревњивости, не познајући не само њихове узајамне, међусобне односе, него, што више, не познајући ни човека као што треба. А и како је право имао, да о њему суди тако бројно и неразмишљено? И ко га је звао за судију? И зар се може овакво створење, као што је Авдоља Романовић, предати недостојном човеку за новац? Мора бити да и у њему има добрих страна. А стан? На откуда је он, у самој ствари, могао сазнати, какви су ово станови? Та он спрема неће прави стан... пих, како је то све гадно! И какво му је то оправдање, што је био пијан? Глуп изговор, који га је још више понижавао! У вину је — истина, и ето истина се сва и исказала, „то јест исказала се сва гадост његовог завидљивог суровога срца!" И зар је ма и најмање допуштена таква сналарија њему. Разумихину? Ко је он у сравњењу са таквом девојком, — он, пијани ларманција и јучерашњи хвалисавац? „Зар је могуће такво цинично и смешно упоређење?" При тој мисли Разумихин сав поцрвени, и, наједанпут, као нарочито, у истом се тренутку јасно сети, како им је синоћ, стојећи на степеницама, говорио, да ће газдарица бити љубоморна на Авдоју Романовну... то је већ било несношљиво. Из све снаге удари песницом о кућиско огњиште, повреди себи руку и наби једну цигљу.

(Наставиће се).

ПИТОМАЦ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Г. Министар Унутрашњих Дела изабрао је, на предлог Управника града Београда, за питомца ради проучавања антропометријско - полицијске струке у вези с најновијим начином констатовања идентичности, тако званим „Бертилонажом", г. Душана Ђ. Алимпића, писара ср. врачарског, који је радио у прописаном одељку управником. Г. Алимпић је 23 о. м. у вече отпутовао у Букурешт, да тамо почне студије у заводу, којим управља др. Миновић, а који је нашој публици познат из „Тајних Писама". Благодаримо Господину Министру Унутрашњих Дела што је за овај циљ изабрао г. Алимпића, нашег сталног сарадника, који нам је познат као један од најбољих младих полицијских чиновника.

ТРАЖЕ СЕ

1, **Тихомир, син Филипа Пантића**, из Варварина, среза темнићског, округа моравског, отумарао је од своје куће непознано куда. Тихомир има 18. година, расте је средњег, блесаст је.

2, **Лепосава, ж. Неделка Маленовића**, из Поповића, среза параћинског, округа моравског, отумарала је непознано куда. Лепосава има 18. година, раста је омањег, припомањаста, има младеж на десном образу. О проналаску именованих њих известити начелство округа моравског, с позивом на Бр 2916, или Управу града Београда с позивом на Бр. 3642.

Стеван Ђурђевић, из Велике Моштанице, 16. ов. месеца отумарао је непознато куда. Стеван има 60. година, крупан, у лицу црномањаст, великих бркова, у сељачком оделу. Начелник среза посавског, округа београдског, депешом од 18. ов. м. моли све власти да Стевана пронађу и њему упуте. О проналаску Стевановом може се известити и Управа града Београда. с позивом на Бр. 3832.

ПОТЕРА

Миливоје Радосављевић, слуга Николе Обреновића, молера овд., на дан 9. фебр. т. г. увече покрао је свога газду. Узео је један пар одела од летњег штофа, у вредности 40. динара, па побегао. Миливоје је стаса средњег, лица плавог, носа великог, надувеног, на себи има црно одело, на глави мекани шешир, сиве боје са флором. Начелник округа крагујевачког, актом од 15. фебр. т. г. Бр. 2334, моли све власти да Миливоја потраже и начелству стражарно спроведу. Пронађени Миливоје може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 3818.

Александар Пантић, из Куприје, бив. притворник суда општине куприске, који се је имао спровести у Ћуприју, ради издржања једно-годишњег прогонства, побегао је из општинског затвора непознано куда. Александров је опште непознат. Начелник окр. крушевачког актом од 12. фебр. т. г. Бр. 1464, моли све власти, да Александра пронађу и њему спроведу. Пронађени Александар може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 3636.

Петар Динић, покућар, родом из Гозунца, који је пре извесног времена био у служби код Бранке Стевановића, опанчара у Пожаревцу и кога су због рђаве владања отпустили, 9. овог месеца извршио је крађу Владимиру Живковићу и Кости Станковићу, калфама опанчарским, који су у служби код исте фирме и однео: Владимиру један пар цвнела и један пар чарапа; а Кости један пар одела, и то: капут и прслук црни, а панталоне сиве, и једну кошуљу и машну.

Петар има 16. година, у опште приомањаст и буцмаст. Начелство округа пожаревачког, актом од 16. фебр. т. г. Бр. 2562, моли све власти да Петра пронађу и њему спроведу. Пронађени Петар може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 3921.

Оскар Н. по народности Мађар, који је живео неко време у округу крагујевачком као колоноја дружине на протурање лажних новчаница, на дан 16-ог овог месеца умакао је испред потере, која је наређена у циљу хватања растуреног лажног новца. Оскар има 27 до 28 година, раста средњег, прилично развијен, у лицу пун, обријан, бркова малих, од одела има на себи капут чупав и на овоме кратку црне боје, на глави шубару равну пругасту.

Начелство округа крагујевачког депешом од 17. ов. м. Бр. 2790., моли све власти да Оскара пронађу и њему стражарно спроведу. Пронађени Оскар може се спровести и Упр. гр. Београда, с позивом на Бр. 3672.

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ

Књига о љубави. Тако се зове књига у којој је наш песник и књижевник, г. Милорад Ј. Митровић, штампао један део својих песама — баладе и романсе. Ми је овде приказујемо, у колико само за ово одужимо према писцу — песнику, који је и наш сарадник, а немамо потребе да је публици препоручујемо, јер је књига скоро сва распродата.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Молимо среске начелнике да у најкраћем року напуне наредбу Госп. Министра Унутрашњих дела од 3. новембра пр. год. № 23618. у погледу протоколисања на наш лист.

ОГЛАС

Ноћу између 17. и 18. јануара ове године непознати разбојник обио је врата на мојој штали у Белосавцима (среза јасеничког, окр. крагујевачког) и из исте одвео је кобилу.

Кобила је длаке вране, лисокуласта, жигосана жигом „К", за активну коњицу; висока је 155 см., репа дугачког, поткована немачким копом, гребена високог, наранј је одвише дуге; стара је 7 до 8 година. Сем кобиле, лопов је однео једно седло немачко, два ћебета и узду.

Кобили је вредност 400, а седлу и осталом прибору 144, — свега 544. динара. (по цени куповања).

Онај који нађе кобилу или покаже лопова, добиће 120 динара награде.

Председницима и писарима општинским обраћам пажњу и молим их да приме, да се ова кобила не би отписала за мангупа.

Аранђеловац, 1900 год.

Живојин Гавриловић,
мешанџија из Белосавца

ШТАМПА"КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 9. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 5. МАРТА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће закредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код сеоских скупљача или на пошти. Цена је листу: сеоска, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, занатчијама, свештеним писарима и осталим занатчијама у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама на унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се ко овој цени могу претплатити само преко својих команданта полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

АЛКОХОЛИЗАМ И ЗЛОЧИН

(наставак)

Поштo држава често пута услед неодложних потреба, не може да води рачуна о томе, хоће ли сиротиња моћи да подмирује своје потребе, то ми држимо, да би овај начин помагања сиротиња — народне кујне — био веома подесан, а тиме би се уједно доста енергично сузбијало и пијанство.

Хуманитарна друштва и установе у опште веома су моћно средство у борби противу многих друштвених зала, па би у овом случају опште доброчинство било од опште користи.

О овоме предлогу могли би промислити сви они, који су добра стања, а који воде рачуна о друштву и његовом прогресу.

Као шесту меру предлажемо: *оснивање асила за алкохолисте и њихово лечење.*

Да би читаоцима представили и праву потребу а и важност завода за алкохолисте и њихово лечење, морамо на овом месту навести, шта један лекар говори о пијанству са медицинског гледишта. *Д-р. Тучек.*[1] у првом свом предавању о пијанству третира патолошку страну пијанства. Он вели, да треба строго разликовати пијанице из навике, — т. ј. оне, који услед непрестаног претеривања у алкохолном пићу страдају душевно и физички — од оних, чији експеси у алкохолу нису ништа друго до знак обољења нервног система. — Први — редовни пијанци — постају пијанцима пре но што душевно оболе, а други су душевно болесни пре, но што постану пијанцима.

Тучек у своме предавању третира за себе обе групе пијанаца. Тако он нам прво износи *нервне болести, које долазе услед претераног пића алкохола.* Те болести су: слабљење вида, претерана осетљивост или неосетљивост коже, узетост, грчеви мишића и епилептични напади. Међу пијанцима има у опште 10% епилептичара, а међу епилептичарима 75% пијанаца. Овакви пијанци треба да се подвргну стручном лечењу од хроничног алкохолизма, у нарочитим асилима.

У другу категорију долазе пијанци *услед извесне болести.* Но и међу овом врстом пијанаца треба разликовати две групе. У прву спадају они, које душевна болест гони пићу алкохолних пића. У другу групу долазе особе, које услед извесне патолошке склоности долазе у патолошко пијанство, услед сразмерно незнатних количина алкохолног пића. Разни облици душевне померености манифестују се у експесима алкохола. Те болести могу бити: параличе, разне маније, меланхолија, нарочито дипсоманија и старачка блесавост. Разуме се да прави узрок овакном пијанству обично није познат, те с тога се с таквим особама поступа као са здравима, чиме им се чини велика неправда. Пијанце ове групе требало би лечити у заводу за душевно болесне.

Ова факта, која нам Тучек у своме предавању износи, веома су важна како за криминалисту, тако и за законодавство. У главноме изилази ово: да је пијанство мање или више душевна болест, па било да она наступа услед непрестаног пијанства, или ово услед већ постојеће душевне болести. А над је то тако, онда је одвеh јасно, да се с пијанцима мора поступати као с болесницима, а то, разуме се, у нарочитим заводима.

Асили за пијанце, које препоручују како ауторитети лекарски тако и криминалисте, били би једна веома озбиљна мера за сузбијање злочина, јер не само што би се извесно преме уклонили на друштва људи, који су због склоности за злочина дела опасни, већ би у многим случајевима наступило право одржавање дотичнога пијанца — нарочито ако се за времена упути у такав завод — што би било од неоцењиве добити по друштво и државу.

Поште је потребно да се у главноме изнесу основа, на којима треба да се установе ови заводи, то ћемо ми да изнесемо миљење швајцарског професора Форела, који је о томе написао нарочиту расправу. И он сматра алкохолизам као болест, т. ј. као интоксикацију мозга, коју сравњује са умном помећеношћу. Према томе Форел предлаже у главноме ово:

1. Алкохолизиране особе треба узети у лечење и то за време, док не буде дошао за њихово спасење.

2. А да би се пијанци могао излечити потребно је, да се за навек одрекне сваког алкохолног пића. У том циљу треба дотичнога држати од 6 месеци па до годину и по дана у нарочитом заводу за лечење, према случају алкохолизма.

3. Алкохолну интоксицију треба потпуно изједначити са душевном помећеношћу, и то: а) напитост или акутна алкохолна психоза има се равнати акутној психози; б) хроничан алкохизам да се уме као и конституционална психоза.

С тога Форел предлаже, да лекар, као стручњак, треба увек да да своје миљење, да ли је целисходно и потребно да се дотични пошље у завод за пијанце.

4. Треба законом одредити, да се пијанци морају давати на лечење у заводе, где би се држали, према потреби, од 6 месеци до $1^1/_2$ године, јер у неким случајевима пијанца то не би чинили драговољно.

5. Код добровољног интернирања у такав завод, ово не би требало стављати у зависност од претходног стављања под туторство. Због своје јавности а и извесних формалности при томе, многи би избегавали да за времена сами оду у завод, те би се можда пропустало најбоље време за лечење.

6. Завод за лечење пијанаца треба да стоји увек под управом човека, који је из самог уверења анти-алкохолиста.

7. Завод треба да је устројен на основу какве добротворне задужбине, а не као државна установа.

8. Завод не треба да буде већи но толики, да може примити до 50 пијанаца. Сем тога управа завода треба да стоји у вези са разним друштвима анти-алкохолистичким, како би дотични, када се из завода пусти, имао пријатељских веза и потпоре, те да се сачува од могућег повраћаја пороку. Занимање пацијената треба да је обавезно. У заводу се ни по што не сме држати алкохолно пиће и све особље мора се држати потпуне абстиненције алкохолних пића.

9. Пијанци непоправљени и којима морал потпуно недостаје морају се држати одвојено у нарочитим заводима. Исто тако у заводима за поправку и у казионицама треба да се заведе најстрожа абстиненција од алкохола, јер би ово знатно приномогло поправци осуђеника, од којих је и иначе огромам проценат алкохолиста.

(Наставиће се).

[1]) Aerztliches zur Trunksuchtsfrage. Zwei Vorträge. Hildesheim 1898.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

О поравнањима код општ. судова.

Од више општинских писара добили смо молбе, за објашњење о томе, да ли ће се поравнања која се врше пред општ. судовима, заводити у протокол суђења, и какву форму треба да имају.

На ова питања ми одговарамо да у сваком даном случају треба поравнање парничара довести у протокол суђења а извод истога одмах издати парничарима по наплати таксе. Спорна такса наплаћује се онако исто као и код редовних парница по вредности, па ма колика сума за поравнање износила, јер општ. судови по § 6., грађ. судског поступка имају право надлежности у овоме погледу и за спорове који прелазе две стотине динара, не опредељујући висину стопе.

Када парничари сами ради равнања долазе пред суд, онда се њихова изјава заводи у протокол суђења по тамо означеној форми. Онај који би што имао да прима по том поравнању има се сматрати као повериоц, дакле тужилац и његово ће се име ставити у рубрику тужиоца, но што има да плаћа или да се обавеже за накнаду, сматра се као дужник, дакле тужени, и његово име долази у рубрику означену за туженога, затим се попуне оне рубрике, због чега је спор, колика је вредност и т. д.

Онда се бележи оно што парничари, који су пред суд дошли, хоће и како су се поравнали. На пример:

Поравнање по спору
Милосава Петровића, земљодељца овд.
противу
Марка Исајиловића, земљ. овд.
због накнаде на летину од
прошле године у
вредности од 300 дин.

Председник суда
Кметови
Вођа записника.

Долазе парничари сами пред суд на изјављење да су се у своме спору поравнали сами, и то хоће пред судом да изјаве, како би могли добити писмено то своје поравнање оверено од стране суда.

Изјављење: Марко Исајиловић вратио је земљу Милосава Перовића, звану у потоку, две године дана на поља, и ослањамом усменом уговору. Према палој летини на овој земљи у житу и кукурузу, а које у кошњи сена у доњем делу требало би да Милосав као сопственик на свој део прими које у житу кукурузу и сену количину која по данашњој пијаци износи три стотине динара. Како то Марко није измирио Милосаву у натури, то се поравнање тако: да од изоголишње летине у месецу Јуду и Августу Марко буде дужан дати вредност у житу колико му је заостао до сада и која износи вредност 300 динара, или да му тада ову суму измири. Ако му буде ово измирење учињено у натури узеће се цена производима по пијачној цени која ове године буде владала, према тој цени одмериће се и производи по количини предаје.

Ако у томе року Марко Милосава не измири онда на основу овога поравнања Милосав има права тражења наплате судским путем.

Ово је наш исказ пред судом.

Милосав Перовић
Марко Исајиловић

Оверавају

Председник суда
Кметови.
Писар

Сада одмах долази овакво решење:

Када парничари сами признају ово поравнање, које траже да и суд утврди, то општ. суд, као надлежан по § 6. грађ. суд. поступка са обзиром на § 144. грађ. суд. поступка

Решава

Да се ово поравнање уважава и као пуноважно оглашава. Поравнање издати парничарима у препису по наплати таксе.

28. јануара 1900. год.

Председник суда
Кметови
Писар

При издавању оваквих поравнања парничарима, треба преписати сав извод из протокола суђења заједно са судским решењем о уважавању поравнања са потписима оних који су поравнање и решење потписали на онда кад се то изврши, ставити овакву потврду:

Да је овај препис своме оригиналу који се у протоколу суђења овога суда по т бр. .... налази веран — суд општине Н. тврди. Такса је наплаћена.

Бр....

28. јануара 1900. год.
Каменица

Писар [М. П.] Председник суда.

Одговори на задатак

На постављени задатак у бр. 7. правилно су одговорили ови општ. писари:

Петар Чанић писар општ. дубљанске
Мијаило Мандић писар општ. иверске
Глиша Поповић писар општ. дејанске
Живко Павић писар општ. дубљанске
Милорад Милорадовић писар општ. лужничке
Ђорђе М. Ђорђевић писар општ. пудрачке
Благоје Н. Гајић писар општ. јеловичке
Миња М. Зекић писар општ. засавичке
Радојица Петрушић писар општ. подунавачке
Тира Поповић писар општ. станичке
Лазар Ракићевић председник општ. лепеничке
Светислав Планинчић писар општ. лепеничке
Радисав М. Ђорђевић писар општ. сибничке

који су се изјаснили да је пресуда неправилна и неоснована на закону, јер доиста суд је просто без икаквих доказа осудио туженог на плаћање дуга, о коме он ни сањао није. Пореска књига није доказ о обавези, јер се њом не доказује да је баш ту порезу на приказено имање од стране туженог обавезан онај део имања платити. После у истој пресуди нема ни по форми ни по садржини никакве правилности.

ОПАСАН ДРУГ

кривична приповетка

Б. К. М.

(свршетак)

— Но, шта је? рече иследник, правећи се као да не води много рачуна о ономе што се око њега збива. — Свршавајте разговор.

Они су ћутали.

Иследник баци оне хартије које је држао и тобож разгледао, устаде и стаде између Марка и Анђелка.

— Дакле, рече Анђелку, јеси ли му казао шта си имао?

— Казао сам, одговори овај.

— А шта он вели? пита даље иследник.

— Ништа, одговори Анђелко.

— Како ништа. Јесте ли ниже, шта каже?

Анђелко ћути..,

Иследник се окрете Марку.

— А Марко, где је пиштољ овог пријатеља?

— Ја не знам, одговори Марко, правећи рукама око себе кругове.

— Како не знаш?

— Па не знам.

— А по чему ти, пријатељу, мислиш да је баш Марко променио твој пиштољ? окрете се иследник Анђелку.

— Па ја ко велим није други долазио под мене сем њега, одговори овај.

— Лепо, лепо, вели иследник, али како ће он променити пиштоље кад није имао свога пиштоља? Биће да је он теби украо пиштољ?

При том стаде он испред Анђелка тако, да га сасвим заклони од Марка.

— А није украо, јок. Неће Марко то, одговори Анђелко. Погрешио, променио. А он је имао пиштољ свој, ено га код мене.

— Па, Марко, окрете се сад иследник Марку, кад не знаш где је пиштољ овога пријатеља, а та ми кажи где је твој?

— Продао сам га... у Шапцу...
— Коме?
— Једноме сељаку на пијаци.
— Како се зове он и одакле је?
— Не знам.
— Је ли видео ко кад си продао?
— Не знам..

За све то време Марко је кружио рукама око себе, а кашља се тресла на њему, као кад је човек под њом у дрхтавици.

Иследник испита о овоме протоколарно Анђелка и кад овај отиде, он се окрете Марку:

— Много што-шта ти не знаш. То ми се не допада. Размисли се добро... Ти си ушао у један бор-сокак. Тамо где мислиш да њен изаћи нема назад. Врати се назад. Овамо је спас. Кажи све право и истинито. Што се више копрцаш све се више спутаваш, као мува у паукову мрежи.

Марко је ћутао. — Казао је, рече, све истину.

Он се још надао.

Неки унутрашњи глас говорио му је: „Не бој се. Још то није довољно да се прогласиш за крива. Нико те није видео кад си извршио дело. То је главно".

Вама нам приметити, да, у осталом, Марко није био глуп човек. То се у неколико види и из његовога држања и одговарања. При том он је учио два или три разреда гимназије...

Напоследку неиадно дошла је још једна околност.

3-ег јула, онога истог јутра, кад је нађен убијени Петар, нађен је у дебрчком потесу један коњ, коме се није знао сопственик.

Власт га је огласила за мангупа и као такнот продала.

Купац коња, отишав са оним у Шабац, дознао је, да је истога коња продао пијуноломе Петру. Милан Медић, касапин из Шапца. Отиде код онога и овај му то потврди, познавајући коња поуздано.

Купац то достави иследној власти, која и ову околност испита и утврди.

Сад је већ било очевидно да је окрив. Марко убио Петра. Све иследење околности говориле су противу Марка.

Иследник је правно опакове закључке:

На колима Петровим, која су нађена на Милетином њиву, било је крви по предњем делу ових. Значи: да је Петар убијен на колима.

Правац ране, одозго доле, тврди, да је онај који је на Петра пуцао, био виши од Петра. А како је Петар био на колима, морао је убица бити на истима. Правац ране утврђује још и то, да је у тренутку убиства убијени седео а убица више њега стојао.

По овоме, убица је морао путовати са убијеним. Иначе се не да ни замислити начин извршења дела.

Са убијеним пошао је на Шапца окрив. Марко. Он је са њим и продужио пут. Пред „Сокином" механом одвојио се од овога у тој цељи, да га нико не види заједно са њим.

Изговор Марков, да је у 10. сати у вече стигао у Дебрц, лажан је. То се види из сведодбе келнера механског.

По извршеном убиству, убица је сакрио или одбацио оружје. Зато код окривљеног Марка исто није нађено.

Одмах по извршеном делу, окривљени је на коњу убијеног дошао у Дебрц. То се утврђује находом коња.

О новцу, који је нађен код Марка, он није могао дати рачун. Новцља му је нађена по једном рукаву кривља, а не доказује на који је начин искривљено.

Био је збуњен и т. д. и т. д.

Иследник покушао још последњи пут да склони Марка на признање — али без успеха. Он је упорно остао при томе, да није убијца и да је невин.

По овим основима оптужен је суду.

Суд га је осудио на петнаест година робије...

Кад му је саопштена пресуда Марко је у суду подвикнуо.

— Ха, дајте ми калем и хартије да напишем црногорском књазу, како се поступа са његовим Црногорцем.*

Тако је био добар глумац.

А над је по извршеној пресуди спроведен за београдски град, на издржање осуде, један стари познаник Марков, запитао га је:

— Бога ти, Марко, кажи ми уби ли ти Петра? Сад што је било — било. Ти си осуђен на био крив или прав. Али ја бих баш желео да знам јеси ли ти ово учинио?

— А шта мислиш ти? вели му Марко,

— Ја мислим да јеси, одговори овај.

— И јесам, брате, рече му Марко. Полакомио сам се на новац, убио ме Бог. Мислио сам сакрићу. И сакрио сам добро, али балава. Не да Бог да се то сакрије.

Па сад, што ме осуђише и које како. Млад, сам, издржао бих казну.

Али ме друго мори и хоће да умори.

Сваке боговетне ноћи, чим очи сведем и заспим, покаже ми се сиромах Петар онакав какнот сам га гледао кад сам га пукао да га у Саву бацим. Тргнем се одмах из сна и више не заспим лако. Неспавање хоће да ме убије. Погледај ме како сам се изправно.

Доиста, од оног колоса, оног младог, здравог и бујног организма, остаде само кожа и кости. Очи утекле у главу. Страхота је погледати га.

*

После годину дана Марко је умро на робији.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског Јефта Утрички 42

„Разуме се, промрмља он за себе после једнога минута, с неким осећањем понижења, — разуме се, да се све те грдобе сада не могу ни уклањати ни заглађити... не треба дакле ни мислити, него се ћутећи јавити и... вршити своје обавезе... такође ћутећи, и... и не молити за опроштај, и ништа не говорити, и... и већ, разуме се, сад је све прошло!"

И при свем том он је, облачећи се, разгледао своје одело брижљивије него обично. Другога одела није имао, а и над би га имао, можда га не би обукао. — „баш нарочито не би обукао". Али, у сваком случају, не треба остати циник и гадни алкавац; он нема права да вређа туђе осећаје, у толико пре, што је тим људима потребан и што га они сами зову себи. Одело је своје пажљиво очистио четком. Рубље му је свагда било доста добро; у том је погледу веома пазио на чистоту.

Тога се јутра умио дуже, — код Настасије је нашао сапун, — намио је косу, врат и нарочито руке. Кад је дошло до питања: да ли да обрија своје чекиње или да их не брија (Прасковија Павловна је имала одличне бријаче, који су се сачували још после покојног господина Зарњицина), онда је питање чисто с неком ћутљом решено против бријања: „Нека овако и остане! Могле би помислити, да сам се обријао ради... та насигурно би помислиле! Не, ни за шта на свету не!"

„И... и, што је главно, он је тако груб, пријатељ, понашање му је кафанско; и... и, рецимо, он зна, да је и он, макар и мало, али ипак уредан човек... ну, шта се има ту поносити тиме, што је уредан човек? Свака је дужан бити уредним човеком, и то још у већој мери, па... па ипак (он осећа то) могло би се и о њему по штогод рећи... и ако не баш нечасно, али тек, тек!... А на какве је мисли долазио! хм... и то све да ставя упоредо с Андрејом Романовичем! Ну, дабогме, до ђавола! Па нека! Баш ћу нарочито да будем овако пријатељ, мастан, кафански, па шта ме је стало! Бићу још горе!..."

С таквим га је монолозима затекао Зосимов, који је пренођно у сали Прасковије Павловне.

Пошао је кући и одлазећи, хитао је да завири код болесника. Разумихин му каза, да овај спава као заклан. Зосимов нареди, да га не буде, док се сам не пробуди. А он обећа сратити око једанаест сахата.

— Само ако буде код куће, додаде. — Пих, до ђавола! Над својим болесником немаш власти, па дечи га сад! Да ли знаш, хоће ли он отићи нама, или ће оне доћи овамо?

— Ја мислим, да ће оне доћи овамо, одговори Разумихин, разумевши значај питања, — и говориће, по свој прилици, о својим породичним стварима. Ја ћу отићи. Ти, као доктор, разуме се, имаш више права него ја.

— Нисам ни ја свештеник; доћи ћу и отићи ћу; и без њих имам много посла.

— Само ме једно узнемирује, прекиде га Разумихин, намрштивши се; — још сам се, онако пијан, набрбљао пред њим, идући куби, о разним глупостима... о разним... између осталога, да се ти бојиш, као да је он... наклоњен лудилу...

— Ти си се и пред дамама још о томе набрбљао.

— Знам да је глупо! Ако хоћеш истући ме! А шта, да ли си ти одиста у то био ма колико убеђен?

— Та глупост, кажем ти; како убеђен! Сам си га описао као мономана, кад си ме њему одвео... Е, а ми смо још још потврди ватру, ти то јест, оним приповеткама... о мојеру; красан разговор, кад је он, можда, и сам с тога памећу поремећо! Кад бих ја знао потанко, шта се тада у полицији десило, и да га је тамо некаква животиња том сумњом... уверила! Хм... не бих допустио још још онакав разговор. Та ти лудаци из једне као граде море читаво, невероватне ми се ствари на јави причињавају... Колико се сећам, још ми се на оне приче Замјетовљеве половина ствари разјаснила. Него шта! Ја знам за један случај, како је неки четрдесетогодишњи ипохондрик закло осмогодишњег дечака, зато што није био у стању да поднесе свакодневне подсмехе његове да столом! А онде, он сам у дроњцима, а дрзак полицијски чиновник, на почетак болести и таква сумња још! Претеранон ипохондричару! Који је још уз то частољубив и сујетан! Па онде, може бити, и јесте све тежините болести његове! Тхе, ђаво би га знао!... Да, збиља, тај Замјетов је у самој ствари пријатан дечко, само... хм... боље да није све оно још још исприча. Страшан је брбљавац!

— На коме је исприча? Мени и тебе?

— И Порфирију!

— На шта је с тим, ако је и Порфирију?

— А имаш ли ти какав глуд утицај на њих две, на мајку и сестру? С њиме би требале данас пажљивије...

— Сложиће се! невољно одговори Разумихин.

— И због чега он тако не може да трпи тога Лужина? Човек је новчан, још, изгледа, није непријатан... а опе, пак, немају ничега? А?

— Ама зашто ти то испитујеш? викну раздражено Разумихин: — откуд ја знам имају ли штогод или немају? Питај сам, можда ћеш и дознати...

— Пих, како си по кадшто глуп! Још си од још мамурап... Де шћеша; захвали од моје стране твојој Прасковији Павловној за пренеђиште. Закључала се, на моју бонжур кроз врата није одговорила, а устала је у седам сахати, самовар су јој кроз ходник пронели на кујне... Нисам имао част ни лице да још видим...

Управо у девет сахати стигао је Разумихин у станове Бакалејевљеве. Обе су га даме већ давно, давно очекивале нервозним нестрпљењем. Устале су око седам часова, ако не и раније. Он уђе мрачан као ноћ, клањајући се нескладно, зашто се одмах нађути — разуме се, на себе. Правио је рачун без крчмара: Пулхерија му Александровна на мах притрча, дохвати га за обе руке и у мало што их не пољуби. Он босажљивно погледа на Авдоју Романовну; али и на томе поноситом лицу било је у овом трентутку толико израза признања и пријатељства, тако пуно и неочекивано поштовање у место подсмешљивих погледа и нехотичног, рђаво скривеног презрења!), да би му одиста било лакше, да су га дочекале прекорима, а онако га је већ и сувише збунило. На срећу, тема за разговор била је готова, и он се брзо за њу закачи.

Чувши, да „се још није пробудио", али да је „све у реду", Пулхерија Александровна изјави, да јој је то и новољније, „јер је њој веома, веома потребно, да се претходно о њему још разговара". Затим је дошло питање о чају и позив да пију заједно; ни оне га још нису биле очекујући Разумихина. Авдоја Романовна зазвони, позиву се одазва некакав пријан одрпанко и њему се нареди за чај, који најзад би и послужен, али тако гадно и тако непристојно, да су се даме стидиле.

Разумихин енергично опсова стан, али сетивши се на Лужина, ућута, збуни и необично се обрадова, кад питања Пулхерије Александровне почеше најзад падати без прекида.

Одговарајући на њих, разговарао је три четврти сахата, непрестано прекидан и запиткиван, и стигао је да изређа све најглавније и најважније чињенице, које је само знао на последње године живота Родјона Романовића, завршивши опширним налагањем о његовој болести. Ов је, у осталом, много изоставио, што је и требало изоставити, између осталога и о приказу у полицији са свима последицама. Причање су његово жудно слушали; али кад је помислио, да је већ сршио и задовољно своје слушатеље, показало се, да за њих као да није још ни почињело.

— Реците, реците ми, како мислите... ах, опростите, да још до овога трентутка не знам како се зовете? похита Пулхерија Александровна да каже.

— Димитрије Прокофић.

— Дакле, Димитрије Прокофићу, ја бих веома, веома радо хтела да знам... како у опште... гледа он сада на ствари, то јест, разумите ме, како да вам то кажем, то јест боље рећи: шта он воли а шта не воли? Да ли је увек тако раздражљив? Какве су му жеље и, тако рећи, снови, ако је могуће тако се изразити? Шта на ме, има сада на њега нарочитог утицаја? Једном речи, желела бих...

— Ах, мамице, та како је могуће на све то тако наједанпут одговорити! примети Дуња.

— Ах, Боже мој, та ја нисам, никако нисам очекивала, да га таквог затекнем, Димитрије Прокофићу.

— То је већ сасвим природно, одговори Димитрије Прокофић. — Ја немам мајке, е, а стрић сваке године долази овамо и готово сваки пут не може да ме позна, чак ни по спољашности, а то је човек паметан; ну, а за три године вашега растанка протекло је много воде. Па и шта да вам кажем? Година је дана и по како се познајем са Родјоном: мразовољаст, мрачан, поносит и охол; у последње време (а, може бити, и много раније) сумњало и ипохондрик. Великодушан и добар. Не воли одавати своје осећаје, и пре ће учинити какву суровост него да се речима изјада. По којипут, у осталом, није ни мало ипохондричан, него просто хладан и без осећаја до нечовечности, баш као да се у њему два сасвим супротна карактера наизменце замењују. По кадшто је страшно љутљив! Све он нема времена, све њему неко смета, а овамо лежи и ништа не ради. Није подсмевало, и то не зато, што не би био досетљив, него баш нема времена за такве лудорије. Не дослуша, што му се говори. Никада га не занима оно, што сам остале у даноме трентутку занима. Неки себе ужасно високо и, како изгледа, не баш без икаква права на то. Па, шта ћете још?... Мени се чини, да ће вам долазак бити за њега од најспасоноснијега утицаја.

— Ах, да хоће Бог то дати! узвикну Пулхерија Александровна, изумучена одговорима Разумихиновим о њеноме Рођи.

А Разумихин изјаза погледа мало смелије на Авдоју Романовну. Он је често на њу погледао за време разговора, али летимично, само на трентутак, и одмах би окретао поглед од ње. Авдоја је Романовна час седала за сто и пажљиво слушала, час устајала опет и стала, по своме обичају, ходати из угла у угао, скретивши руке, спустивши усне, онда онда запитавши по штогод, не прекидајући ходања, замишљена. И она је имала обичај, да не дослуша, што се говори. На њој је била некаква лака, угасита хаљина, а око врата повезена бела прозрачна пантљика.

Разумихин је, по многим знацима, одмах приметио, да су њихове прилике биле до крајности бедне. Да је Авдоја била одевена као краљица, изгледа, да је се он ни мало не би бојао; али сад можда баш зато, што је онако скромно одевена, и што су му пале у очи све њихове јадне прилике, његово се срце испуни страхом, и он се стаде плашити да свану своју реч, за сваки покрет, што је, разуме се, морало бити негодно за човека, који се и без тога није много уздао у себе.

— Ви сте исказали много занимљивости о карактеру братовљеном и... исказали беспристрасно. То је лепо; ја сам мислила, да га ви мало сувише поштујете, примети Авдоја Романовна с осмејком. — Изгледа, а то ће сигурно и бити, да се уз њега налази нека женска, додаде замишљено.

— То писам казао, а, у осталом, можда и у томе имате право, само...

— Шта?

— Та он никога не воли; може бити, да никад неће ни волети, одсече Разумихин.

— То јест, ви мислите, да није у стању, да воли?

— А знате ли, Авдоја Романовна, да и ви сами страшно личите на свога брата, баш у свему! лупну он наједанпут, чак и за себе самог неочекивано, али у исти мах сетивши се свега, што је још овога трентутка њој говорио о брату, поцрвене као

рак и ужасно се збуни! Авдоља Романовна није могла да се не насмеје, гледајући на њега.

— Што се тиче Роље ви се обадвоје можете варати, прихвати у неколико умирења Пулхерија Александровна. — Ја не говорим о саданьошњи, Дуњице. То, што Петар Петровић пише у том писму... и што смо ја и ти претпостављале, — можда није истина, али ви не можете да замислите, Димитрије Прокофићу, како је он сантастичан и, како да то кажем, ћудљив. Ја у његов карактер писам могла никад да проникнем, па чак ни кад му је било само петнаест година. Уверена сам, да је он и сад у стању да са собом наједанпут уради тако што, што ни један човек никад и не помишља учинити... Та не треба нам далеко ићи: да ли нам је познато како ме је, пре године и по, запрепастио, потресао, и, мало те не, сасвим убио, кад је био дошао на мисао да се оженя са том, како се... са Јерном те Зарињине, своје газдарице?

— Знате ли ви штогод тачније о тој историји? упита Авдоља Романовна.

— Мислите, вероватно настави Пулхерија Александровна, да би га тада задржале моје сузе, моје молбе, моја болест, може бити, од туге, па и напа сиротиња?... Најспокојније би он прекорачио преко свију препрека. А зар нас он, та зар нас он не воли?

— Он са мном није никада и ништа лично говорио о томе догађају, опрезно одговори Разумихин, — али сам ја што пута слушао од саме госпође Зарињине, која такође није од оних, што много причају, и ово, што сам чуо, у неколико је чак и чудновато.

— А шта, шта сте чули? запиташе обе жене у исти мах.

У осталом, ништа тако и суви ше особито. Само сам дознао, да тај брак, који је био већ сасвим угођен а није се извршио само због смрти невесгине, није био ни самој госпођи Зарињини ни мало по вољи... Осим тога, кажу, да невеста није била чак ни лепа, то јест, причају, да је била шта више и ружна... и непристојно болешљива, и... и чудноватa... али у осталом, изгледа, и с неким добрим странама. Насигурно је било каких добрих страна; иначе не би било могуће ништа разумети... Мираза такође никаквог, та он на мираз не би рачунао... У таквој је ствари уопште тешко судити.

— Ја сам убеђена, да је она била вална девојка, упратио примети Авдоља Романовна.

— Нека ми Бог опрости, али ја сам се тада ипак обрадовала њеној смрти, ма да и не знам, ко би кога упрепено: да ли он њу или она њега? завршн Пулхерија Александровна; затим опрезно, устежући се и непрестано поглеђајући на Дуњу, што је овој било очевидно непријатно, стаде опет распитивати о учињеном призору између Роље и Лужина. Јасно је, да ју је тај догађај узнемиравао највише, довођно је до страха и трепета.

Разумихин проприча све напова у појединостима, али овога пута додаде и свој суд: он је отворено окривио Расколњикова за нарочито спремљену увреду Петру Петровићу, у овај мах веома га мало правдајући његовом болешћу.

— Он је то још пре болести смислио, додаде најзад.

— И ја тако мислим, рече Пулхерија Александровна, као убијена. Али је њу веома изненадило, што се Разумихин о Петру Петровићу у овај пар наразио тако опрезно, па, шта више, као и с неким поштовањем. То је зачудило и Авдоћу Романовну.

— Па какво је ваше мишљење о Петру Петровићу? нађе се могла уздрагати да не упита Пулхерија Александровна.

— О будућем мужу ваше кћери ја и не могу бити другчијег мишљења, одсечно и ватрено одговори Разумихин, — и ја то не говорим само из бесмислене учтивости, него зато... зато... па, макар и само зато, што је Авдоља Романовна сама, драгопољно, удостојила својим избором тога човека. А што сам га јуче онако ружно, то је зато, што сам јуче био гадно пијан и још... луд; јест, луд, изгубио главу, свашао с ума, потпуно... и данас се стидим због тога!... Он поцрвене и ућута.

Авдоља Романовна се узрује, али не прекиде ћутање. Није изустила ни једне речи од оног тренутка, од како су почели говорити о Лужину.

А Пулхерија се Александровна, међутим, без њене помоћи налазила очевидно у неодлучности. Најзад запиньи и непрестано гледајући у ћерку, изјави, да се сада неисказано боли због једне околности.

— Видите, Димитрије Прокофићу, отпоче она... — Ја ћу да будем потпуно отворена према Димитрију Прокофићу, Дуњице?

— То се већ разуме, мамице, примети Авдоља Романовна, подстичући је.

— Ево у чему је ствар, пожури се ова, као да јој је стена свалена са срца допуштењем да исказе своје зло. — Данас смо, сасвим рано, добили од Петра Петровића писмо, као одговор на наш јучерашњи навештај о доласку. Видите, он је јуче требао да нас дочека, као што је и обећао, на самој станици. Уместо тога, на станицу нам је у сусрет био послан некакав лакеј, са адресом овога стана и да нам покаже пут, а Петар Петровић је поручио, да ће нас лично посетити овде данас пре подне. Уместо тога стигло је јутрос од њега ето ово писмо... Најбоље ће бити, да га сами прочитате; ту лежи оно, што ме веома узнемирава... ви ћете одмах и сами увидети, шта је то, и... изаћете ми своје отворено мишљење, Димитрије Прокофићу! Ви најбоље познајете карактер Роџин и можете нас најбоље посаветовати. Унапред вам кажем, да је Дуњица већ све одлучила, одмах на прво корак, али ја, ја још не знам, како да се нађем и... и све сам чекала на вас.

Разумихин отвори писмо, датирано јучерашњим даном и прочита ово:

„Милостива госпођо, Пулхерија Александровна, част ми је известити вас, да вас, због непредвиђених препрека, нисам могао дочекати на железничкој станици, пославши с том поруком човека, веома умешног. Исто се тако липавам части, да се сутра рано са вама састанем, због неодложних сенатских послова а и да не бих сметао породичном састанку вашем с вашим сином и Авдоље Романовне с њеним братом. Али ћу имати част посетити вас и поздравити у вашем стану тек сутра после подне тачно у осам сахати, при чему се усуђујем да искажем важну и, додајем томе, веома потребну молбу своју, да на нашем заједничком састанку не буде и Родјон Романић, јер ме је он беспримерно и неучтиво увредио, кад сам га јуче посетио у болести, а, осим тога, треба лично с вама да се неизостанно и опширно објасним о извесној ствари, о којој желим да сазнам ваше властито тумачење. При том имам част унапред вам рећи, да ћу, ако, противно овој молби, застанем само Родјона Романовића, бити принуђен одмах се удалити, и онда већ приписите себи, што даље буде. Ово пишем с том претпоставном, да Родјон Романић, — који се за време моје посете показао веома болним, па је чак два сахата наједанпут оздравио, — може, дакле, поштo већ излази из куће, и вама доћи. А о томе сам се уверио својим рођеним очима у стану једног, коњма пребогатог, пијанице, који је од тога умро, чијој је кћери, девојци јако познатога владања, ваш син дао јуче око двадесет и пет рубаља, бајаги за погреб, чему сам се веома зачудио, знајући колико сте се намучили, док сте скупили тај новац.

Овом приликом изјављујући своје нарочито поштовање уваженој Авдоћи Романовној, молим вас да примите уверење о осећајима смерне одданости вашег покорног слуге

П. Лужина.“

(Наставиће се).

ГОЛИШАВИ УБИЦА *)

За ратујем по натајући за свако нашега.

Бомарше.

Када Пјер Лирије изиђе из тамнице, нађе се он без рада и хлеба.

Беше осуђен, у двадесет петој години за крађу с обијањем у једној кући, у коју мало пре тога ступио беше као собни послужитељ. У тамници је научио правити мале шлехане комадиће за уши на обући. Али, у маломе граду у унутрашњости, где га надзор главне полиције приморавање боравити, било му је сваршено немогуће користити се оним, са свим специјалним занатом. С друге стране, није требао ни помишљати да опет ступи у службу као слуга. Пјеру Лирију беше у изгледу невоља и глад.

Он промисли, да би радећи дуго и много, кад би случајно било посла, једино тако могао успети, да се скапа као пеето.

*) Из прича Жака Ришпена: „Чудноватн свршни случајеви“.

А, рече у себи и супротно, да кад би извршио нов какав злочин, могао би сместа доћи не само до парчета хлеба, већ можда и до богатства. Није двоумио, већ изабра ово друго.

Какав злочин да учини? То беше у питању. На првом месту треба да се умакне од очију правосуђа. Пјер Лирије отиде из града, у који беше протеран.

Без паре у џепу, проводио је мучан и невољан, скитнички живот, идући једнако напред, просећи крајем, спаваући под ведрим небом или у житницама, онако мршав, блед, дроњав, чекајући згоду, одбијајући је када се не показивање доста поуздана и доста лепа, обилазећи крадом около друштва као лисица око кокошињака, спреман на сваку патњу до часа, у ком би се могао накланути за свој пост, прождирући плен, којем се једнако надаше.

Једнога дана спази он да је у Шамијаљи, у свом завичају. Тамо је био одагнат не знам каквом злом коби, без сумње оним животињским нагоном, услед којега се изгнанике животиње прађају у шуму, где им је легло.

Најпре га обузе страх. Да га не познаду! Увукао би се да може у мишју рупу! Беше пропао! Обузе га жеља да се натраг врати.

Размишљање га задржа. Како би га могли познати? Отишао је из завичаја у двадесетој години, као румено плано дете, враћао се у четрдесетој години, бронзаног лица, дуге браде, упалих образа, седе косе.

За тим наступи врло правилно размишљавање. Колико је изгубио прилика због незнања свуда, куда је прошао, јер ме познаваше ни места ни особа! Овде, на против, и поред измена, што су настале за времена његова одсуства, знао је много које шта. Ово беше као са свим њађено. Довољно је било да се добро подсети.

Пјер Лирије подсети се.

Од прилике на десет миља од места на којем беше, био је некада, у селу званоме Низи-ле-Конт, један врло богат дом и без чељади. Беху ту човек и жена Берлови, које у селу називаху *Берл-шаре*.

Пјер их је врло добро познавао. Онда, кад је био деран и сељак, служио је код њих као слуга по јевтину цену.

Био је познат са свима навикама и познавао је све кутове куће.

Знао је да су главна врата према путу била висока и окована јаким гвозденим полугама; али је знао и то, да су дрва на дну врата морала нарастати, те да се може, успузавши се на она дрва, ита више продрети и у врт. Знађаше да се из врата није ноћу улазило у кухињу, увек затворену свакога вечера; али, знађаше такође и то, да је перионица била одвојена од спољне стране само танким зидом од цигала. А, тај зид лако је било срушити, па кад се већ дође у перионицу, онда се дошло и у кухињу. Одатле се пролазило у велику дворану, где испод часовника беше кључ од степеница. Горе на врх степеница беше соба за оставу ствари, где је некада ређао мегле; а иза те собе, спаваћа соба Берловљевих. Ту се већ добро не сећаше. Никада не беше ушао у ту собу. Само је је видао кроз одшкринута врата. Нејасно се сећао да је постеља била на дну, поред великог и јаког ормана од старе растовине, са шарама од бакра. Ту је почивало тако одавна гомилано благо *Берл-шара*, а тако затрено жељано од Пјера Лирије.

Чим му је та успомена пала на ум, план је његов био утврђен. Најпосле је нашао стрељиво ишчекивану прилику. Требало је само ићи, отићи само ни од кога невиђен, растрести да да што год није измењено, употребити васколику смотреност коју мудрост изискује, и радити с крајњом смелошћу.

Он пређе за две ноћи десет миља, што га одвајаху од Низи-ле-Конта. Проведе читав један дан скривен у шуми, у дну пљаниле пећине, с погама у води, не једући. Али, бар кад стиже оно два сахата у јутру, у кућу Берловљевих, беше сасвим уверен, да га нико није на путу срео.

У уличици, што иде дуж стражње стране врата, нађе он случајно на пљиу, засађену шпаргарепом, са које узабра какав такав ручак.

И тако, окусивши нешто мало, али подражаван грозничавом жељом за успехом, успузна се он на зид, који беше спрећу стражњега зида Берловљевих. Када се већ попе на врх, он се исправи колики је дуг, и не помишљајући да може изгубити равнотежу; па, згрчивши се, скочи далеко на другу страну уличице, на једно дрво у врту.

Шум од његова скока у грање разбуди суседног пса, који стаде лајати. За неколико минута настаде читав концерт од уразлаз, што се једно другоме одазиваху, али, који се мало по мало стиша. Још се чуо последњи удаљен лавеж некога овчарскога пса, што је стражарио тамо доле у пољу. Све на ново постаде мирно. Пјер Лирије попина се по удовима, виде да није никакву кост скрхао, и стаде размишљати.

Много је значило бити у врту; па опет, то није ништа значило. И доиста, Пјер Лирије упао је ту насумце, гоњен неодољивом жељом, да тако сврши са злом срећом; али, он ипта није не знађаше, да ли су Берловљеви још живи и стањују ли још у кући. Ништа за то! Рекао је у себи да је требао доћи, да би било нерасудно да се обавештавао, и да ће најзад бити с тим начисто у току једнога дана, што ће пронести на врху дрвета. Ако буду нови власници, он ће се вратити потоње ноћи. Ако ли су Берловљеви ту, њихов је новац вредео толико муке, да би се задобио.

Чекајући док сване, сиђе он да потражи што за јело. Није се бојао да ће затећи каквога пса, но што у отсичањем концерту није чуо никакав лавежа од стране куће. Он дакле смело пође у двориште за живину.

Беше то и сада онако исто двориште са свињцем на левој и шталом на десној страни. У штали нађе само једну краву која се право подиже, као запламена кад он прастуни, али пошу он с места умири говорећи јој и таншући је по трбуху. Након неколико минута, држао је да ју је доста умирио, те се није бојао ухватити је за сису, па је сисао вруће млеко, што га особито потрепи. У алову за свиње попина руком и сасиим се обесели кад нађе на велику парчад хлеба с мекињама, чиме напуни шпагове, без и најмање одвратности. Био је то заостатак од њихове хране за сутра дан. Исто тако набра нешто воћа у врту, али опрезно, да не би изгледао да је неко дошао. Пошто беху извршене све ове претходне спреме, одложи он за потоњу ноћ оно што се управо тицало злочина, па потражи постељу да се до зоре одмори.

Премера оком један необично дебео и чворноват брест, на се на њ успузна. Оно средње дрвета, стабло беа сумње надубљено громовним ударцем, те представљаше оно, што се у том крају називаше *колеском*. Пјер Лирије леже унутра. Било је ту као у тврдој колевци, краткој и дубокој. Главно је то, да се ту могло спавати, а да нико не види и да се не боји пасти.

Пјер Лирије, изнурен од умора, заспа пред што ће злочин извршити, ни мање ни више, већ као оно Наполеон пред битку код Аустерлица.

Сунце је златило шупкове мреже, исплетене између, грана крушака, а роса се одавно беше сасушила на површу, када се пробуди.

Прво нешто, што виде кроза лишће свога бреста, био је сам чича Берло, што је надгледао у дворишту за живину. Пјерово срце закуца од радости.

Да, управо старац је био ту, ходајући тамо амо, с храном у руци, делећи жито перватој животињи. Вабио је: *циу, циу, циу*, а кокошке су се тискале и гуране, бијући крилма, с накострешеним перима, да добију зоби. За тим отиде у кухињу, потражи ведро пуно масне воде, по коме пливаше нарчад хлеба и остаци од кромпира, па даде оброк свињама, што су јеле жито за алова.

Ово подсети Пјера Лиријеа да је гладан. Он извади из шпага хлеб с мекињама и воће, па ћутећи доручковаа, мислећи како ће спе испасти по жељи.

И доиста, пошто је чича Берло сам обилазио своје двориште за живину, значило је да није имао слуге и да је био са свим сам у кући. Најпиме да је ту могао имати са собом и баба-Берлотову.

Од прилике до једанаест сахата остаде старац, које у дворишту а које у врту, прекопавајући, превртући земљу, дељући и цуљајући.

У једном тренутку, Пјера Лирије-а обузе страх. Пролазећи мимо једне крушке, Берло посматраше пажљиво плодове њезине, на спаза да нема два. Нехотице баци поглед на оближње врта и дрвета у дну. Изгледаше да сумња, да је неки крад-

њивац долазио код њега. Стеже раменима, као да хоће да рече: „То је немогуће".

На, ипак га то видљиво мучаше, те је хтео бити с тим на чисто.

— Пјере! новика он на један пут.

Пјер Лирије задрхта при том имену, као да је то он позивао. Он се још већма угура у своју *колевку*.

На Берлотов позив, кухињска се врата отворише, и отуда изиђе дечко од десет до дванаест година, румен и плав.

Пјер Лирије задрхта још већма. Изгледаше му, као да је он сам из кухиње излазио. Беше то опакав исти мали сељак, какав он некада беше. Друга мисао учини да заборави на ово привиђење, те да схвати отвореност.

— Пјере, рече Берло, опет си ми пао крушке.

— Ох! не, господине, одговори гамен. Заклињем вам се да нисам. Како бих вам могао покрасти крушке? Сад сам се вратио из поља, напасао сам краву, а ни сте ми сами јутрос отворили кухињска врата да у шталу отидем, и велику капију кад сам ишао у поље.

— Ти си мали неваљалац. Ко ми јамчи да ниси доцније ноћас у врт?

— Ох! господине. По Богу, зар је то могуће, кад је све затворено ноћу у кући?

— Хе, хе, хе! Докажи ми да ме ниси покрао?

— Ох! господине, кунем вам се да то нисам ја! Ето доказа!

Пјера Лиријеа спопаде тада смртни страх уобразивши да је малиш нешто видео. Али, не: доказ што је хтео дати, била је само свечана клетва, уобичајена код деце, а која се састоји у томе: да се мётне крст на се, па тим да се подигне десна рука и пљуне на земљу.

Без сумње, повољебан овом заклетвом, Берло се задовољи тиме што повуче Пјера за уво, вративши се с њиме дома.

Паби дванаест сахата.

Хрипави звук сеоског звона беше једини звук, што поремети овај тихи час. Једва да су једна или две кокошке још кључале овде онде по дубришту близу штале. Свиње беху очистиле свој алов, па су се склониле биле да сплавају у дну своје колибе. Вранци беху отишли, по што су неколико пута кљунули кључком у воће, и ако је велики сламни шешир намештен био на једну крушку, да послужи као страшило. Охлотели су били у поља где су после подне плачкали. Сељаци су чинили као и они, па су се вратили на рад, после обеда. Ништа се није мицало у селу. Само се нејасна нека зука чула у пољу, као да земља узлиже, спавајући на сунченој светлости.

(Наставиће се).

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Милан Анђелковић, лопов. Родом је из села Дејца, ср. белопаланачког, окр. пиротског; има му 31 година, омален, плав, плавих бркова, очију граорастих. У последње време занимао се пијарском радњом у Ресинку, али по свима знацима, то му је занимање било привидно, јер изгледа да је се ту настанио ради успешнијег вршења крађе на железничких вагона.

Још док је био скретничар у Вел. Плани, он је у 1895. години на тамошњој станици украо из вагона две трубе сукна, али је ту ствар тако вешто у своју корист замрсио, да је повукао на одговорност цео станични персонал пред комисијом за то одређена, а он се извукао од одговорности као — невин.

У 1898. год. као скретничар у Нишу, ноћу између 15. и 16. јуна исте године, отворио је пломбу са једног вагона и ушао да краде; али, пре но што је ово извршио буде примећен и у вагону ухваћен. Код пиротског прпост. суда за ово буде ослобођен као невин, јер се нешто наговорио: да је у вагон ушао пијан ради спавања.

Као отпуштен из службе, он се новембра пр. год. настани у Ресинку, ср. врачарског и ту отпочне пијарску радњу. Са непронађеним саучесницима, 10. фебруара у вече, скине пломбу са једног вагона теретног воза, који је путовао за Београд, и из онога изувче две бале звериних кожа у вредности 3500 динара. Коже је распродавао по Београду и Обреновцу.

Сад је у рукама власти и под истељењем.

Ко би ма шта знао да каже у прилог проналаска саучесника, моли се да достави кварту савамалском или Управи града Београда.

ИЗ АЛБУМА НАЧЕЛНИКА СРЕЗА РАСИНСКОГ

Влајко Вучковић звани **„Чарлама"**, родом из Витанца, ср. деспотовачког, окр. моравског, кочкар и кесароп.

Фебруара 5. ове године Влајко је похарао Милоша Јовановића, сељака из Тићевца, среза расинског, одневши му 310 динара у банкама из овај начин:

Милош је са неколико својих сељана отишао био у Ниш ради куповине волова и одседне на преноћишту у механи званој „Црвени крст". „Чарлама" знајући да они сељани имају новаца, придружи им се и са њима заједно одседне у исту механу. Кад су сви сељани поспали Влајко се привуче Милошу, ножем му расече гуњ, изувче 31 банку и одмах ухвати пут из механе. Кад је стигао у Ћуприје, намеран да одатле отпутује у Ћуприју, чекајући на воз, он се у механи ћупријској толико напије да скрене на се пажњу општинске власти. Председник га ту ухвати и спроведе среском начелнику у Крушевац, где приликом истраге он призна да је у Нишу похарао Милоша.

Влајко је омален човек, плав, има велике плаве бркове, скоро увек носи сељачко одело, јер сад већ сељацима и тражи своје жртве.

Осуђиван је и на робију, одакле је пуштен 22. фебруара прошле године. Последња осуда била је на 6 година робије за крађу сатова једном војном капетану и једном марвеном лекару у Алексинцу.

Начелник среза расинског актом од 16. пр. м. Бр. 2746., моли све полицијске власти у земљи, да му се обрате са доставом, ако је Влајко ма где још какво казнимо дело извршио.

ТРАЖЕ СЕ

Јордан син Танка Митића из Врање, отумарао је пре 7. година, незнано куда. Лични опис Јорданов непознат је. Начелство округа врањског, актом од 25. фебр. т. г. Бр. 1575, моли све власти, да Јордана потраже и о проналаску известе начелство. О проналаску Јордановом може се известити и Упр. гр. Београда с позивом на на Бр. 4680.

Зарије син поч. Анђелка Милутиновића, из Гласовка, среза прокупачког, округа топличког 11. овог месеца, отумарао је незнано куда. Зарије има 18—19. година, стаса средњег, образа дугих, без браде и бркова, у опште приземљаст. Начелство округа топличког, актом од 23. фебруара, тек. год. Бр. 1442.

моли све власти да Зарија пронађу и о проналаску известе начелство. О проналаску Зарајином може се јавити и Управи града Београда, с позивом на Бр. 4383.

Спира — Сотир — Јовановић, бив. закупац Нишке Бање, за чији се рачун налази у каси начелника среза трстеничког, депонована сума у 157. динара коју су суму његови дужници: Живко Лазаревић, из Краљева, Илија Живковић и Драгомир Мутавџић, оба из Вел. Дренова, положили, по пресуди првостепеног крушевачког суда од 7. авг. 1892. г. Начелство округа крушевачког актом од 20. фебр. т. г. Бр. 1775. моли све власти да Спиру пронађу и о проналаску известе начелство среза трстеничког с позивом на Бр. 8111, а о проналаску Спирином може се известити и Управа гр. Београда, с позивом на Бр. 4357.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Из суднице општине клењске, округа пожаревачког, непознати лопов украо је (9) девет комада сточних пасоша под Бројем 6773, 6774, 6775, 6776, 6777, 6778, 6779, 6780, 6781, а под серијом „С. П.“. Приликом вршења краће, лопов је неправилно одсекао пасоше тако: да је половина марке сваког комада остала на уништу и на један пасош нема целу марку. Начелство округа пожаревачког, актом од 26. фебруара т. год. Бр. 3024., скреће пажњу властима, да строго мотре на лица која би пасоше под означеним бројевима показала, на кога ухвате, да одмах известе поменуто начелство. О ухваћеним лоповима и пасошима може се известити и Управа гр. Београда с позивом на Бр. 4797.

ПОТЕРА

Љубомир Бошковић, звани „Љупче“, лопов, кочкар и варалица, чију смо слику неколико пута у нашем листу доносили, због разних кривица његових, — побегао је из притвора канцеларије среза беличког, где је издржавао судску осуду.

Љубомир има 24. година, стаса омањег, дежмекаст, приморјаст, бркова малих, брија се, очију жућкастих, говор му је брз и танак. Ради лакшег проналаска доносимо обе слике његове. Начелство округа моравског, актом од 26. пр. м. Бр. 2479, моли све власти, да Бошковића пронађу и њему стражарско спроведу. Пронађени Љубомир може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 4574.

Описивши опис о Љубомировој кривици износ је у 5. броју нашега листа од ове године на страни 31.

Стојан Станковић, самарџија из Шимановца, а родом је Краворечанин у Турској, 25. фебруара ове године у вече убио је на пушке у шуми Вељу Мољаћа, из Бачевине, па незнано куда побегао. Стојан има 20. година, стаса је средњег, дугих образа, у опште плав. Од одела има на себи половне чакшире и гуњ од сивавог сукна, на ногама просте опанке. Начелник среза јабланичког депешом од 28. фебр. т. г. Бр. 3126, моли све власти да Стојана пронађу и њему стражарско спроведу. Пронађени Стојан може се спровести и Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 4726.

Чедомир Комненовић, из Босне, изванредно је праћу на опасан начин Арсенију Прокићу, мех. из Доњ. Шаторње, па незнано куда побегао. Чедомир има 16—18 година, стаса је средњег, танак, у опште приморјаст; од одела има на себи сељачки гуњ, панталоне, кошуљу од шареног џица, на глави шајкачу, а на ногама опанке. Начелство округа крагујевачког, депешом од 28. фебр. т. г. Бр. 3391. моли све власти, да Чедомира пронађу и начелству спроведу. Пронађена Чедомир може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 4588.

Илија Младеновић, председник општине вел. баничке, у срезу лужничком, решењем начелника среза лужничког, стављен је под кривичну истрагу и у притвор, али пре но што му је решење свршено, Илија је побегао незнано куда. Илија има 45. година, раста високог, крупан, у опште приморјаст, од одела има на себи горњу хаљину, јелек и чакшире од црног сукна, на глави шубару, а на ногама чизме. Начелство округа пиротског депешом од 26. фебр. т. г. Бр. 1650, моли све власти да Илију пронађу и њему стражарско спроведу. Пронађени Илија може се спровести Управи града Београда с позивом на Бр. 4198.

Тома Јевтић из Грачанице и **Милан Максимовић** из Горице, у округу подринском, решењем шабачког пристепеног суда од 10. фебруара 1900. године Бр. 3814, стављени су под кривичну истрагу у притвор и оков, а да им суди поротни суд, због разбојништва које су извршили у друштву са Марком Вуковићем — Стојановићем из Грачанице и Драгићем Илићем из Лутиша, на незнано куда побегли. Тома има 24—25. год. раста високог, танковијаст, лица нормалног, смеђ, бркова веома малих, без браде, очију плавих; од одела има на себи копоран сукнени, панталоне војничке суре боје, на глави војничку шајкачу, на ногама опанке. Милан има 28. година, раста високог и веома развијен, у лицу приморјаст, очију великих црних, бркова обичних; од одела има на себи сукнене чакшире, фермен и копоран, на глави шубару, а на ногама опанке. Првостепени суд шабачки, актом од 21. фебр. т. г. Бр. 6901, моли све власти да Тому и Милана потраже и њеове стражарно спроведу. Пронађени Тома и Милан могу се спровести и Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 4399.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Често се дешава, да поједине полицијске власти расписују потере за лица која су већ биле осуђивана, у интересу полицијске службе и бржег хватања криваца, у таким случајевима треба увек у потерници назначити, да је то лице биле осуђивано, а по могућству јавити и годину кад је логичним путем са осуде, јер у многим случајевима може се доћети за потерр и слика, пошто су од 1897 год. на овамо, сви осуђеници снију казнених завода сликани.

Ноћу између 17. и 18. јануара ове године непознати разбојник обио је врата на мојој шталн у Белосавцима (среза јасеничког, окр. крагујевачког) и на исте одвео је кобилу.

Кобила је длаке вране, лисјокаста, жигосана жигом „К“, за активну коњицу; висока је 155 см., репа дугачког, поткована немачким ковом, гребена високог, парави је одвише љуте; стара је 7 до 8 година. Сем кобиле, лопов је одвео једно седло немачко, два хебета и узду.

Кобила је вредност 400, а седлу и осталом прибору 144, — свега 544. динара. (по цени куповној).

Председницима и писарима општинским нарочито у округу пожаревачком) обраћам пажњу и молим их да пришше, на лопова и покрађу. У оној општини где се кобила нађе, дајем награду подказивачу 100 и председнику општине 100 динара; ако би је сам председник општине пронашао, онда њему свих 200 динара.

Арањеловац, 1900 год.

Живојин Гавриловић,
мехаџија из Белосавца

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА
ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 10. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 12. МАРТА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће накадних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупљача или на поштп. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеним лицима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се по овој цени могу претплатити само преко својих команднра полицијских односно граничних одред. Надлештима у опште 20 динара за годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по кноску се. Руковести не праћу се.

НАСТАС АНТОНОВИЋ

ИНСПЕКТОР I КЛ. МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Рођен је у Београду. Правне науке свршио је на нашој Великој Школи 1874. године. У државну службу ступио је први пут по свршеном школовању, као практикант Управе града Београда, а у 1875. био је питомац министарства унутрашњих дела, ради изучавања стенографије. Први указ добио је у 1877 години, — за писара смедеревског начелства. Спорелно је изучио и телеграфски курс за војне потребе и као телеграфиста био је у оба српско-турска рата; с почетка као телеграфиста, доцније као шеф у Аднној Кули, па по заузећу Врања у Врању, због чега је по демобилизацији војске, а за тачност у дужности за време рата, награђен „медаљом за ревносну службу“. — На првој нишкој скупштини после рата, г. Настас је био стенограф, а као такви бивало је и на свима скоро скупштинама од тада, — на многим скупштинама и као шеф-стенографије. — Када су 1879. по свршеном српско-турском рату, први пут постављени указом чиновници у новоослобођеним крајевима, г. Настас је постављен био за писара среза нишког, а одатле је у 1881. години унапређен за секретара начелства округа нишког.

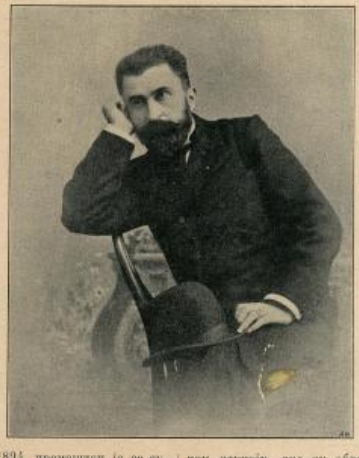

Као начелник среска, г. Антоновић је био први пут у 1882. у срезу лесковачком, 1883. у срезу нишком, а 1884. са I. класом у срезу параћинском. За тим, 1885. год. буде унапређен за помоћника начелства округа нишког, а 1886. године за члана прве класе Управе града Београда где је радио као старешина варошког кварта. У години 1887. неколико месеца био је рачуноиспитач Главне Контроле па одавде 1888. произведен је за начелника округа ћупријског. При промени владе у 1889. год. буде стављен на расположење.

Од 1890. године г. Антоновић је прешао у судску струку; први пут за судију пожаревачког суда где је провео пуне четири године; 1894. премештен је за судију нишког првостепеног суда; 1895. унапређен је, за председника београдског варошког суда, а 1898. године за ђудију апелационог суда. Одавде, 1899. године постављен је за комесара Народне Банке.

У прошлој години био је г. Антоновић владни комесар Прекога Суда у изнађању атентата извршеног на *Његово Величанство Краља Милана*.

За инспектора I класе, постављен је указом Његовог Величанства Краља од 25. децембра пр. год.

Од одличја, г. Антоновић, поред напред споменуте медаље добивене за ревносну службу у ратовима, одликован је: 1., Таковским крстом IV степена у 1894. години. 2., Белим Орлом V. степена, којим га је *Његово Величанство Краљ* одликовао у Двору на дан Свога Крсног Имена о Св. Николи 1898. године, и 3., Таковским Крстом III степена којим је одликован почетком 1899. године.

Г. Антоновић већ је три године Краљев посланик на Народној Скупштини и на свима сесијама једногласно је биран за првог — главног скупштинског секретара.

Познат је и као врло добар познавалац закона, и као човек од пера што доказују његови дугогодишњи радови на правничким часописима и другим политичким листовима.

У служби је познат као тачан и некорнстољубив, а то и јесте за сваког чиновника најлепша одлика.

АЛКОХОЛИЗАМ И ЗЛОЧИН

(наставак)

Пошто се Форелу ни у ком случају не сме порећи извесан ауторитет и искуство у питањима ове врсте, то ми држимо, да се његовом предлогу може поклонити и вере и пажње. Једино, што би од своје стране имали да приметимо, то је, да држава не може чекати на то, да се добротворном иницијативом појаву оваквих завода, већ да је она дужна да их сама подиже. А у колико хумана друштва буду притицала у помоћ, у толико ће се држави олакшати и труд и трошак око одржавања завода. Што се државних завода тиче, и у њима би рад морао бити обављан, наравно према спреми и способности дотичних. Имућни би морали плаћати за своје издржање и лечење у заводу, у ком случају, ако су образованији, стајало би им на вољи да изаберу себи забаву и занимање, као: лектиру и музицирање, у колико би се то слагало с терапијом. Сиротињи би се морали терати на физичке радове, како би могли радом својим исплатити трошак око њихова издржавања и лечења.

Драговољно интернирање може се допустити само у случајевима, где пијанство још није постало поторично, и где од пијанца још не прети опасност. Иначе се мора законом опредељити принудно интернирање у заводу за пијанице.

Пуштање из завода требало би да буде увек само на основу мишљења лекарскога у заводу, кад ова стекне уверење,

да је дотични излечен, иначе да пацијенат мора и преко упред одређеног рока остати у заводу. Разуме се да би ово могло бити само у случају тешког хроничног алкохолизма.

У случајевима рецидива и кад се дође до уверења да је пијанство неизлечиво, а дотични опасан у пићу, морао би суд решити, да овај доживотно остане под туторством и у заводу за пијанце.

Ово је у главноме предлог о установи асила за пијанце и ми се од овакве установе надамо знатној користи.

Овим смо уједно исцрпели опште мере противу алкохолизма.

Б. Мере кривичког законодавства.

Пре но што пређемо на излагање мера, које би законодавац требао да унесе у кривични законик, као репресивна средства противу пијанства, сматрамо за дужност, да се мало позабавимо једним претходним питањем.

То питање је: *треба ли пијанство да служи као основ који казну искључује, смањује или ублажава?*

Ово је једно веома важно питање, јер стоји у тесној вези са питањем о урачунљивости. Од решења овога питања зависи у опште, какве ће мере прописати кривични законик противу пијанаца у опште, а нарочито оних, који у напитом стању изврше кривично дело.

Као што је већ познато, пијанство може имати разне стадијуме, од којих су за кривично право од важности два ступња пијанства: *потпуно или тоталио пијанство* и *обична напитост*.

Ми ћемо посматрати свако од ова два стања на по се.

Потпуно или тоталио пијанство. У овом стању човек је потпуно лишен свести, он је за спољне утиске неприемљив, и није у стању да руководи ни једном својом радњом. Урачунљивост је у овом случају сасвим искључена, јер човек у таком стању нити је у стању да да какав правац својим радњама, нити може имати појма о успеху и резултату својих радња. Када би човек у оваквом стању учинио кривично дело, он не би могао бити одговоран за њ, те према томе у овом случају мора се свака казна искључити.

Наш крив. законик не спомиње нарочито пијанство као основ за искључење казне, али би се то могло извести из § 53. поменутог законика, и то последње става, који гласи: „или је иначе слободна воља код њега (учиниоца крив. дела) била искључена.“

Слободна воља не сме се овде узети у смислу индетерминизма, који порише сваку каузалност у радњама човечијим. Слободне воље у томе смислу не може ни бити. Под слободном вољом у смислу кривичног права разуме се оно душевно стање човека, у коме изведени мотиви могу утицати на његове радње. А могу ли на какви мотиви утицати на човека у потпуно напитом стању? — Зацело не, јер је његова свест потпуно помућена и није у стању да прима спољне утиске. Алкохол у великој количини утиче у тој мери на функцију мозга, да се ова мора упоредити са функцијом мозга душевно оболелог човека.

При свем том не би било с горега, када би законодавац овај случај изреком навео у дотичној одредби, као основ за искључење казне.

Ово питање је претресано на разним криминалистичким конгресима и оно је решено овако, као што наведосмо. Тако између осталога на међународном конгресу за уређење казионица, који је држат у Петрограду 1893 године, расправљано је такође ово питање и *Дирам Вентоза*,[1] који је шта више индетерминиста, тражи искључење казне код тоталног пијанства, па ма оно било произведено у цела извршења кривичног дела.

Ма како ово изгледало опасно по друштво и његову безбедност, ово се мишљење мора усвојити, када се узме на ум, да је функција мозга у потпуно напитом стању потпуно поремећена. С тога се и морају тражити средства на откаљивање самога пијанства, те ће онда нестати и опасности за интересе друштва.

Обична напитост. У обичном напитом стању човек је у стању да прима спољне утиске и да на њих реагује, што значи да свест није сасвим помућена. Једино што спољни утисци стварају код напитога друкчије представе или слике, услед чега и реакција није увек нормална. На пр. обична опорција реч у стању је да изазове такву реакцију, као у нормалном стању најтежа увреда. Човек је свестан своје радње, али није у стању да је прилагоди спољном надражају, који је изазвао. Ово долази отуда, као што у почетку расправе поменусмо, што алкохол, својим дејством на моторачне нерве и на мозак, убрзава радњу ових, а спречава радњу мозга и не да довољно времена за размишљање. С тога, дакле, не може се рећи да човек у обичном напитом стању није урачунљив, но ова је урачунљивост само у неколико смањена. Услед дејства алкохола на мозак мотиви нису у стању да довољно утичу на радње дотичнога.

Какав, дакле, положај треба да заузме кривично законодавство према овако напитом злочинцу?

Пошто урачунљивост није сасвим искључена, казна се мора применити, али она треба да је блажа од обичне, јер дотични не би вероватно у нормалном стању дело извршио. Но ово ублажавање казне треба дозволити само код случајне напитости. Ако се ко год напио намерно, не би ли дакле извршио кривично дело, или да би се заклонио за пијанство, онда ублажавна околност треба да отпадне, јер би дело без сумње и иначе било извршено.

(Свршиће се).

НЕКОЛИКЕ БЕЛЕШКЕ

Сан као јава

I.

Један од научника првога реда прича овај, по себи сигран и незначајан, али по криминалисте врло важан факат, који му се у животу десио.

Једнога јутра устанем, вели господин X., у 6 сати, одем у собу где ми је пушено купатило да употребим туш, па се по том вратим и опет легнем у постељу, а пошто устанем тек између 7 и 8 сати. Прво, што ме жена упита, беше то: „Јашто си хтео јутрос тако рано да устанеш?“ Рекох јој, да сам пошао под туш. „То знам, рече она, али ти хтеде и да се обучеш, и тек пошто ја приметих да је данас празник и да собе још нису распремљене, ти си, дајући ми за право, поново легао, пошто си претходно пришао прозору то видео какво је време.“ Ту ја видех, да је моја жена све оно *само сањала*. Она је очевидно, кад сам први пут ради туша био устао, у пола пробудила се, па је, знако сама, све остало сањала, јер тада са њом нисам говорио ни једне речи, а, видећи да она још спава, нисам се хтео облачити, него сам поново легао: није, дакле, било реч о правнику, нити сам пријазно прозору да видим какав је дан.

Госпођа X., као и њезин муж, личности су такве, да се, у погледу поузданости казивања, не би могло ни замислити што поузданије. И сад, питамо ми, какав би облик имала дата ствар, кад би госпођа све оно као сведок исказала противу лица које се оптужује за какав злочин, па би оптужени тврдио да је сведок то мора бити само сањао? Да ли би се поверовало оптуженоме? За сада изведено још му нико не би веровао и тако има доста могућности, да и због тога буде невин осуђен, да казну испашта. Али кад се прикупи довољан број сличних и поуздалних посматрања, тада ће се посумњати бар у апсолутну тачност сведокових исказа, а сумња је увек почетак за сазнање праве истине.

II.

Т. X. уда се по други пут за обућарског помоћника Ј. X, и, пошто су седам недеља провели на селу, врате се у варош. Другог дана каза јој кћи, да ју је очух пре три недеље насилно „обешчастио.“ Т. X. тужи се власти.

М. Ц., која има пуних 16 година, саслушана код полицијске власти, каза, да јој се очух и пре овога једном већ био безуспешно приближавао, захтевајући да с њом спава, а пре три недеље напрасно се пробуди око поноћи и осети да очух на њој леши и да ју је обешчастио. Она викну, а очух побегне у своју постељу. У јутру наће своју постељу окрвављену, а очух, кога је упитала за то што се догодило, умирио ју је, рекавши јој да је немирно сањала.

[1] Види Zeitschrift für die gesammte Strafrechtswissenschaft Bd. XV. 1895. год.

Противу Ј. Х. започне кривична истрага за силовање и он дође у притвор.

Ј. Х. је са сеном частан човек; о њему се не зна ништа рђаво; један сведок прта га као нежна оца.

Узет на одговор, он вели: „Од једном чух јецање моје насторке, која спаваше у истој соби, као кад би што јако сањала. Викнем јој: Маро, шта ти је? а она, једно за другим, рече неколико пута: Отац! Устанем из постеље, хтедох припалити свећу, али, како не беше жижица, пређох у мрачу поштељ њену и поново је питах шта јој је. Она беше будна, седела је у постељи и плачући рече, као да сам ја на њој лежао: а кад јој назах како нема смисла што говори, она рече: мора да ме је „мора“ притискала!

Он са сеном одрече, да јој је ма кад пре тога говорио како би желео да спава са њом.

М. Ц. прича о том истражном судији овако: Ово поноћи осетих као да неко лежи на мени, као да ме мора дави или вештица гуши. Уплашен, пробудим се: учини ми се, као да очух уста с постеље моје. Баш у самој постељи није видела свога оца. Она је, вели даље, то довела у везу с раније изјављеном понудом очуха да с њом спава, па је стала плакати: а јасно је видела кад је очух устао из своје постеље, к њој дошао и питао је шта јој је. Она му је, вели, одговорила, да је он код ње лежао; али он рече да је она то сањала. Спавала је у кошуљи и сукњи, а имала је менструацију и тиме се објашњавају оне крвне мрље. Поливи делови нису је болели ни мало. Одмах се није тужила зато, што, после онога што јој очух рече, ни сама није била сигурна да то није био само сан, јер је таких снова чешће имала. Због неке свађе с матером, у којој је свађи очух био против ње, она је овај случај испричала мајци.

Лекари су нашли:

1., Да М. Ц. има потпуно развијене и, са гледишта знаменосног, недвосмислене полне делове, да је девојка;

2., Да на полним деловима нема никаквих објективних знакова каква бешчашћа, неморалног акта:

3., Да је вероватно, према казивању девојке да чешће сања мушке, да сва опажања и оне ноћи нису ништа друго била него сан, као што то бива код оба пола у доба зрелости, чему је нарочито пошла на руку периода, коју је девојка имала.

Истрага је прекинута. Ј. Х. пуштен је после десет дана из притвора. *Krim. Ant.*

Копање Блага

Ко је живео у тешњим везама с људима у народу и задобио њихово поверење, могао је више пута чути: тај и тај нашао је благо, само га није могао да дигне. И при свем неверовању у то, нпак бива нешто истине; бар не треба заборавити на изреку: има нешто, чим се о том говори! Може бити да ће случај, који немо овде изнети, протумачити и казати нам узрок по неком копању блага.

Једног ванредно лепог јесењег дана изађем, с једним старијим господином, негдашњим општином, у поље. Кад смо, ово поље, били на крају једне планинске ливаде, седнувши ту да се мало одморимо, угледамо у трави, подаље од нас, нешто што особито лепо блиставше. Наравно, ни један од нас не мишљаше да је то сјај какве драгоцености, јер ту једна да је и ступила нога путника који би је могао изгубити. Ипак решисмо се да видимо шта је. Упутим се право к предмету, а друг ми, који оста седећи, управљаше мојим корацима. Кад сам био, како ми се чињаше, још за 25 корака далеко од места на коме је требала да буде стварь, ће од једном места, и ако сам је све дотле гледао, и ако је земљиште било свеким равно, те ми је ништа није могло заклонити. Корачим још неколико пута, а ништа није могло заклонити. Корачим још неколико пута, а мој друг једним гласним: Стој! каза ми, да сам баш кренуо с тражене ствари. Узалудно зверао сам ово себе, ни да ме друг, од кога сам био за 246 корака далеко, уверавање како у трави још све једнако нешто врло јасно блиста и како је то баш преда мном. Пођем натрат, све трагом који сам првим ходом по трави оставио, и, на извесном одстојању, спазим опет сјај. Не испуштајући на очију „драго камење“, станем опет корачати к њему. Рескулат опет исти. Тако и по трећи пут. После се махнем тога посла и продужимо пут даље, јер нам је ваљало још доста ићи.

Шта је то што се испред нас сијало, ја не знам. Росне капље зацело нису, јер је трава била покошена, откоси дигнути и обућа у ходу преко стрњике остајала је сасвим суха. Држим да је ту морао бити какав предмет или комад какве мрко глеђосане крчага какав се често виђа у косачи овога краја. Пређ, да близа посматрам, могао се сасвим губити у једнакој површини земље; а она глеђ или глазура његова, претпостављајући да је за то довољно осветљена, могла је, мислим, на извесном одстојању напети пред очи ону врло живу игру боја.

Но пека би узрок овом сјају био што му драго, јасно је, да такав ситан и ретко виђан случај може силно да узбуни уобразиљу људи празноверних, који хоће да у природи неке нпаду натприродних сила. И зар је онда чудо, ако се њих двоје — јер четири здрава и добра ока не могу се преварити у оном што виде у сред бела дана? — нуну сами и свачим на свету, да су видели кад им се отворило закопано благо и да су га могли узети само да су знали шта у тај час ваља казати. И тако се може учинити, од једног земљаног прела или какве стамлаесте цепке сјајна дијаманат, који зантазија још увећава од сто руку! *Krim. Ant.*

Уклањање крвних мрља.

Од свих крвних трагова, с којима има посла истражна власт, понајнаклизији су они, код којих је покушавано да их нестане, јер баш то, што је ктво неко уклонити их, казује њихову велику важност. Зато је често довољно, ако се могадне само доказати да су такви крвни трагови уклањани. Тога ради иследници ваља да знају, да се крвне мрље из одела и рубља обично и сасвим добро чисте оксалном киселином (Kleesalz), а из патоса разблаженом сумпорном киселином. У овом последњем случају, патос се после обично пере раствором соде.

Ако се мисли, дакле, да су крвни трагови уклањани, нека се траже на предмету оксална киселина односно сумпорна киселина и сода. Ако резултат покаже да их на том предмету има, онда то значи готово толико, колико и да је сама крв доказана.

Очевидци.

Једне свеске политичке новине донеле су ту скоро један чланчић, који свакојако има да буде само једна шала, да нас насмеје, али којим се сличне прилике, које се заиста и дешавају, тако лепо и верно приказују, да та вреди прибележити за науку криминалистима.

Догађа се: на једној италијанској железничкој станици. Једна његовна госпођа, с мужем и синчићем својим, праћена једним посачем, који води бригу о путничким стварима ове породице. Муж потрчи да купи путничке карте. Жена неће да остане сама и трчи за њим. Заморавана све више, вичe: „Јованне, Јованне, стани мало!“ У том од једном сети се пртљага и, окренувши се, виде да јој нестаде посача, а и синчића још не беше. Продужи викати: „Јованне, Јованне, наш пртљаг, наше дете!“ Међу тим и Јована изгуби из очију. Дакљући, она се сваки на једну клупу, једину у овој станици, и обли се сузама. Прва учтиви посматрач: „Молим, Госпођо, шта Вам се догодило? Она јван себе): „Мој муж, мој муж!“ — Други учтиви посматрач: „Шта се догодило сироти госпођи?“ Први учтиви посматрач: „Мислим трчеве нма!“ — Трећи учтиви посматрач: „Могу ли чиме служити?“ — Други учтиви посматрач: „Сирота жена изгубила је мужа, на хоће да умре од туге“ — Четврти учтиви посматрач: „Кажете изгубила мужа?! Да ниje утекао од ње, оставио је?“ — Трећи учтиви посматрач: „Изгледа тако!“ — Четврти учтиви посматрач: „Ах, замачно с каквом балетчицом? Жалосно!“ — Станични чиновник (журно долазаи): „Но, шта је ту било? Шта хоће ови људи?“ (Вади бележник и бележи шта сведоци кажу). Нипе: Једна госпођа дође последњим возом са својим супругом, одмах начини познанство с неком балетчицом и хтеде отићи са њом. Госпођа нађа вику, а балетчица извуче револвер на њега и пеиали једнак метак испред госпође. Срећом метак је промашио, али атентаторка побеже с мужем госпође. Госпођу спопадну трчења.“ — Чиновник: „Је ли све тако било?“ (једногласно): „Тако. Очима својим гледали смо!“ — Муж (долазећи с картама железничким у рукама): „Брже, брже хајде, Марије, да не задоцнимо, к њима, Мирко је с посачем већ ушао у воз!...“ *Krim. Ant.*

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Суђење по грађанским споровима.

а, Тужба.

Суду општине Пожаревачке.

Служио сам као калфа ћурчијски код Петра Минића, ћурчије овдашњег до маја месеца 1897 године. Тада сам се морао одазвати својој војничкој обавези, као регрут сталнога кадра. По прегледаном рачуну са мојим мајстором Петром имао сам од њега да примим 192 динара. Но како ми новац није требао, примио сам само 42 динара а реста у 150 динара сам оставио код њега на чувању, као аманет, тако да ми он исти новац врати када му затражим или када одслужим свој рок и ступим на војске.

Сад у новембру отпуштен сам на сталног кадра, и ја сам се вратио мајстору, да код њега помоно ступим у посао, но он ми изјави да радника има довољно и да ме примити не може. Кад сам му тражио остављени аманет, он изјави: „ти си са мном рачун свршио и ја сам ти све исплатио, никаквих твојих новаца код мене нема.“

Основ тужбе повраћаја аманета
Вредност тражбине 150 динара
Доказ главна заклетва.

Марко Ристановић
калфа ћурчиски.

8. Децембра 1899. г.
у Пожаревцу.

№... Завести ову тужбу у деловодни протокол, наплатити пропису таксу, а затим одмах одредити рочиште, на које позвати парничаре, када ће се спор расправити и пресудити.

8. Децембра 1899. г.
Пожаревац.

Председник суда.

б, белешка,

Рађено у суду општине пожаревачке, 12. Децембра 1899. г. у Пожаревцу.

Белешка по спору
Марка Ристановића, калфе ћурчиског из Пожаревца
против
Петра Минића, ћурчије овд.

због повраћаја аманета у вредности 150 динара.
Доказ главна заклетва.

Судили су
Председник суда
? Кметови
Бележио Писар.

На данашње рочиште дошао је само тужилац, тужени није дошао већ је писменим актом јавио да због својих хитних послова не може суду предстати.

Прочитана је тужба и тужилац оста у свему при истој, молећи суд да туженога осуди да му поверени аманет врати. Тражи за данашњи предстанак пет динара.

Како тужени није дошао, то је прочитан његов акт који гласи: Суду општине пожаревачке. На данашње рочиште одређено по спору Марка Ристановића, калфе, противу мене за повраћај неког замишленог аманета, не могу доћи, јер због мојих важних послова морам данас бити у Великој Плани. Молим суд да ово рочиште одгоди и друго одреди.

По прочитању овога акта тужилац Марко изјави: Ја сам човек сиромах и радник који је остао без посла. Овде рада не могу да нађем, но морам да идем у другу варош да бих рада нашао. Мајстор Пера је и сада овде и није истина да је отишао у В. Плану, но му је намера само да ово моје примање од њега развуче што дуже. Молим суд да овај спор данас пресуди.

Судски Разлози.

Тужилац за доказ свога права поднео је главну заклетву, коју нуди туженом и враћену прима. — § 299. грађ. судског поступка. Тужени на рочиште није дошао, но је тражио продужење актом, који суд не може уважити, јер нема ове проширене законске важности, коју изричио тражи § 139. грађ. суд. поступка. И онда се има сматрати да на рочиште није дошао, према чему је заклетву повратно тужиоцу § 140. грађ. судског поступка, те се иста има њему и досудити. Зато суд општине Пожаревачке на основу § 6 и 13 грађ. поступка, као надлежан

Пресуђује:

Да се тужилац Марко закуне на то: да је при своме одласку за стални кадар, оставио код свога мајстора Петра сто педесет динара на чување, и да тај новац од њега није ни до данас примио, па ако се закуне онда му је тужена Петар дужан ову суму исплатити — предати, накнадити му плаћену таксу у 8·40 динара, и платити му на име свију парничних трошкова и дангубе пет динара.

Ако се тужилац не закуне онда се одбија од тражења.

Пресуда је туженоју саопштена одмах јавно у суду, а туженом је саопштити одмах.

Од суда општине пожаревачке, 12 Децембра 1899 године №... у Пожаревцу.

Председник суда.

Писар.

Кметови.

НБ. Заведи Белешку са разлозима и пресудом у протокол суђења.

Одговори на задатак

Поред изнетих у прошломе 9. броју, правилно су одговорили на постављени задатак у 7. броју и сви општ. писари:

Креман Ст. Милошевић писар општ. ариљске
Милован Г. Селаковић, рачуновођа општ. ариљске
Васа Ђ. Алексић писар општ. дебрчке
Симеон Д. Вилимановић писар општ. градачке
Светозар М. Ристић рачуновођа општ. косовичке
Јован М. Марић писар општ. косовичке
Драгољуб Ђ. Ристић практ. општ. косовичке
Обрен Марјановић, писар општ. шилошајске
Милосав Марковић, писар општ. гавбоначке

који су изјавила да је пресуда неправилна. Именовани су своје одговоре послали пре но што је број 9. експедован из уредништва.

МАТЕРОУБИЦА

— Виторио Берсецио —

— Кажем ти да немам ни пробијене паре, кажем ти да ми треба, кажем ти да се нећу ни мало одавде, док ми год не даш.

И жиле на младићеву челу набрекоше, и крв му од гнева јурну у лице. Беше то карактер дрзак, силан, несавладљив. Да је окренуо добром стазом, да су му инстикти, који су били у његовој природи, васпитани и помогнути, Батиста је могао бити добар и вредан радник, користан грађанин. Оставши из малена без очева надзора, размажен слепом и материнском љубављу, неквален рђавим друговима, постао је стварно напољеван злу, док да ради и приступачан сваком пороку.

— Па како то? — говорила је јадна мајка чисто молбеним гласом и мало усплахирена — зар си већ потрошио све?... све оно што сам ти дала прекјуче?

— Е сад ћу да ти се исповедам? Гледај ти молим те! Данас је недеља, па хоћу да се проведем; другови ме чекају, и према томе дај ми бар једну банку! Само брзо!

— Одакле да ти дам? Ти знаш да сам ја сирота радница! Сва ми је зарада у ове моје две руке. Видиш да ти чиним колико више могу, ја бих ти и крви своје наточила? Шта хоћеш више од мене?

— Тра тра тра! — завапи син подругљиво мајци — не волим да слушам придике. Ти знаш какав сам, мајко, па немој да ме једнш. Кажем ти да сам познан, да сам дао реч, и ја

као сви свог оца нећу да газим даљу реч. С тога ми не брбљај више ни једне, него паре ми дај.

Мајка очајнички омахну руком.

— Да ме ко заколе немам ни пребијене паре.

— Лажеш! Знам те капа са! Имаш ти њих пуну кесу у неком буџаку.

— Кунем ти се...

— Ћути... Мој пријатељ Ђорђе видео те је, кад си јуче узела из задруге читав пакет банки.

— Али то није било моје! — узвикну мајка — то сам узела за рачун једне жене, коју слушам.

— Ех! па исак си морала нешто зарадити.

— Оно што сам зарадила морала сам дати пекару.

— Пре'те! пре'те! Сирнавајмо! Ако немаш, набави; продај, заложи, узајми, укради ако је потребно; главно је да ја хоћу да имам новаца.

— Па добро, учинићу све, само се притрпи; ти знаш да те твоја мајка воли, да би за те и живот дала!... Хајде, Батиста, буди добар, оцани се другова, па поклади се с својом мајком...

— То је немогућно — рече Батиста мало умирен пријатним мајчиним речима. — Баш за то, мајко, што ме волиш, гледај да ме задовољиш. Немој да ми се другови подсмевају.

Мајка му је непрестано обећавала, и син, пристанши да чека, изиде из куће.

Чим је затворила врата за својим сином, жена је притрчала столу, отворила чајоку и извукла један пакет банки.

— Срећа, то му није пало на ум да овде потражи! — рече и завуче банке између сламњаче и душека у својој постељи.

* * *

Али јутарња сцена није била ништа према оној што се одиграла после подне. У јутру Батиста не беше попио свој уобичајени број чашица коњака, није још био под утицајем наговора својих покварених другова и незваљалих женских.

Ђорђе га је уверавао, да је добар део оних банки, што их је видео код његове мајке, иначе морао остати у њеним рукама и да је он један велики лудак, ако је мајка кадра о противном да га увери. Намигнуша Ђурђета поновила је већ по стоти пут да то што по то мора ићи на забаву, да ће се ту дивно провести и да јој је најлакша стварима ићи ко ће за њу трошити, ако Батиста не ће да иде и да га неће никад ни погледати.

Једна мајка прочитала је на лицу свог сина, да је дошао тврдо решен на све, те сва претрну. Несрећни младић, пола пијан, коме су још у ушима одјекивале Ђорђеве и Ђурђетине речи, чим уђе дочека мајку за руку и, стегнувши је, подвикну дивљачки:

— Паре ми дај... Знам да их имаш... Немој да дангубим у тражењу... Дај ми их одмах... биће боље и за мене и за тебе.

— Јаох, не стежи ме тако, сине — јукаше куканша мајка, а усплахирени јој поглед и нехотично паде на постељу.

— Не мучи ме, сине, казаћу ти да немам новаца.

Али син је ухватио онај тренутни мајчин поглед. Он је пусти и јурну у постељу.

— Новци су овде — узвикну и поче скидати покриваче.

Мајка потрча за њим, ухвати га оно снаге и поче га вући за коже, за руке, да би га одмакла одатле. А он, поуздан да је погодио, још се више узјогуни.

— Одмакни се — викну јој — немој да постанем животиња. Новци су овде, хоћу да их узмем. — Размахнувши се јаче одгурну мајку, и туривши руку под душек, нађе пакет банки. — Ах! ево их!

Жена, ма да се беше угрувала кад ју је мало час гурнуо, имала је још толико снаге да јурне к сину, да га докопа за руку и да гребањем покуша да му истргне новце.

— Остани то — дрекала је — шису моји... то сам добила на чување... немој да ме срамотиш, немој да ме упропаштујеш... Хоћеш да украдеш... то је крађа... Хоћеш да будеш лопов?

— Ћути, ћути — продера се Батиста загушеним гласом покушавши да се истргне; ћути, Бога ти...!

— Нећеш, лопове! лопове!

Батиста, коме се сирче пред очима од алкохола и гнева, запуши једном руком мајци уста. Она га угрize, и он тада диже ту проклету руку и стегнутом песницом удари старицу по глави, која врисну и колико је дуга и широка се на земљу.

Батиста прескочи мајчино тело и побеже с новцем. Али кад је дошао до прага осети као да га је за раме дохватила нека рука и као да га заустављала. Он се окрену: мајка, бледа као мртвац, бајно је јаукала и узалудно се усиљавала да устане. Батиста притрча да је дигне.

— Опрости ми, мајко — рече он сневољено — знаш ме какан сам... ври ми је ударила у главу... опрости ми!

Мајка није могла да говори; али у очима јој се огледаше ужас, стегнуте јој песнице беху дигнуте према том проклетом сину. Он је положи у постељу и у очајању поче крити руке.

— Је ли ти боље?... Хоћеш ли штогод?... Нећу да те остављам више, разумеш?... Идем да се опростим с оним, што ме чекају, па ћу се вратити к теби.

Задња жена погледа тужно у врата и слабачким гласом промрмља: — Иди, иди.

Батиста оде брзо и однесе у стегнутој шаци новце.

* * *

Лепо друштво вукло је Батисту цео дан из крчме у крчму, а у вече су отишли на забаву. Ђурђета је била дуља но икада; Ђорђе је причао више но обично. Батистови новци су мало по мало нестајали; на мајку није несрећник ни помишљао. Пријатеља му рекоше, да се у животу још никад није боље провели, а он им је дивно за право.

У понедељник, у освитак зоре врати се Батиста кући уморан, сломљен, мамуран, с болозима у желудцу. Кад је узнао у собу и бајно погледа на постељу, видео је мајку где још лежи непомична, мирно, бледа као крпа.

— Спава! — рече несрећник. — Али зашто се није свукла?

И приближи јој се полако, на врховима прстију, обузет неким чудним страхом и немиром. Жена се није кретала.

— Мајко! — зовну је, кад је био на два корака; али она га не чу. — Нека је, нек спава. — И таман хтеде вратити се, кад спази нешто што му крв у жилама следи: из једног угла њених уста цурила је полако низ лице крв.

Батиста цикну и паде по постељи. Очинуши једном руком мајчино чело, осети хладноћу леша. Несрећна жена била је мртва. Жалосни син паде на колена и стаде загушеним гласом јаукати. У грудима је осећао ужасан бол, а у глави неки страховити глас који му је довикивао: — Матероубицо!

С талијанског.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

С РУСКОГ **Јефта Утрчић** 43

— Шта да радим сад, Димитрије Прокофићу? проговори, скоро плачући, Пулхерија Александровна. — Та како да кажем Роди, да не дође? Он је јуче тако одлучно тражио, да се откаже Петру Петровићу, а сад нам се опет налазе, да и њега самога не примимо! Ама он ће нарочито доћи, кад дозна, и... шта ће онда бити?

— Учините онако, како је одлучила Авдоћа Романовна, одговори Разумихин одмах и мирно.

— Ах, Боже мој! Она говори... Бог зна, шта она говори и не објашњује ми своје намере! Она вели, да ће бити боље, то јест, не управо боље, него као да је ради нечега неопходно потребно, да и Роди такође дође данас у осам сахати, како би се на сваки начин састали... А ја му, међутим, писам хтела ни писмо показивати, него ма како лукавством удесити, преко вас, да не би дошао... зато што је тако раздражљив... Па и то ништа не разумем, какав је тамо пијаница умро и какна је тамо кћи, и како је могао дати кћери тај свој последњи новац... који...

— Који вас је тако скупо стао, мамице, додаде Авдоћа Романовна.

— Он није био јуче при себи, рече замишљено Разумихин. — Кад би знали, шта је он све тамо почињао у гостионици, ма да је и паметно... хм! О неком покојнику и о некој девојци одиста ма је нешто говорио јуче, кад смо пили куће, али ја нисам разумео ни речи... А у осталом, и сам сам јуче...

— Најбоље је бити, мамице, да одемо сами њему и тамо њемо, верујте, одмах видети, шта нам ваља чинити. А осим тога и преме је, — Господе! Једанаести сахат! узвикну она, погледавши на свој диван златан, емаљиран сахат, који је био вечно о врату на танком венецијанском ланчићу, страшно се не слажући са осталом тоалетом.

„Младожењин поклон", помисли Разумихин.

— Ах, преме је!... Време је, Дуњице, време! узбуђено се ужурба Пулхерија Александровна: још ће помислити, да се због јучерашње лутиме, кад нас тако дуго нема. Ах, Боже мој.

Говорећи то, она је ужурбано пребацила огртач и намештала шешир; и Дуњица се обукла. Рукавице су јој биле не само изношене, него чак и исцепане, што је Разумихин и опазио, а међутим то очевидно сиромашство одела давало је обема дамама, шта више, изглед неког особитог достојанства, што се обично дешава са онима, који умеју да носе сиромашно одело.

Разумихин је с поштовањем гледао на Дуњицу и поносио се тиме, што ће је повести. „Она је она краљица, помисли он у себи, што је у тамници прикла сама своје чараше, и, одиста, у овом је тренутку изгледала као права краљица, па чак и више него у преме најсјајнијих свечаности и налазака".

— Боже мој! узвикну Пухерија Александровна: — да ли сам могла мислити, да ћу се планити састанка са сином, са мојим милим, милим Роју, како се сад плашим!... Ја се плашим, Димитрије Прокофићу! додаде она, бојажљиво га погледавши.

— Немојте се планити, мамице, рече Дуња, љубећи је, — боље је, да верујете у њега. Ја верујем.

— Ах, Боже мој! Ја верујем, али сву ноћ нисам спавала! повика једна жена.

Изађоше на улицу.

— Знаш ли, Дуњице, кад сам тек пред зору мало заспала, а ја наједанпут овим покојну Марту Петровну... и сва у бело... пришла ми, узела ме руку, и главом климa на мене, али тако опоро, тако опоро, као да осуђује... Да ли ће то бити добро? Ах, Боже мој, Димитрије Прокофићу, ви још и не знате: умрла Марта Петровна!

— Не, нисам знао; каква Марта Петровна?

— На пречат! И замислите само...

— Доцније, мамице, умеша се Дуња. — та они још и не знају, но је то Марта Петровна.

— Ах, не знате? А ја сам мислила, да нам је већ све познато. Опростите, Димитрије Прокофићу, код мене се оно дана све побркало у памети. Одиста, ја вас сматрам као за нашу промисао, па зато сам и била тако убеђена, да је вама већ све познато. Рачунам вас као рођака... Немојте се љутити, што тако говорим. Ах, Боже, шта вам је на десној руци? Повредили сте се?

— Јесте, повредио сам се, проморја укрећени Разумихин.

— Ја по кадшто већ и сувише искрено говорим, тако да ме Дуња поправља... Али, Боже мој, у каквом ли се собичку станује?.. Да ли се већ пробудио?... И та жена, газдарица његова, рачуна то за собу? Слушајте, ви кажете, да он не жели да говори, како му је на срцу, тако да му ја, може бити, и досађујем својим... слабостима?... Не бисте ли ме научили, Димитрије Прокофићу, како ћу с њиме? Ја, знате, идем сасвим као изгубљена.

— Немојте га много распитивати о којечему, ако опазите, да се мршти; нарочито не питајте много за здравље: то не воли.

— Ах, Димитрије Прокофићу, како је тешко бити мајком!

— Али ево и степеница... Како су ужасне ове степенице!

— Мамице, ви сте чак и блеђи, стишаје се, голубице моја, рече Дуња, умиљавајући јој се; — он треба још да је срећан, што вас види, а ви тако мучите сами себе, додаде она, севнувши очима.

— Причекајте, да видим прво, да ли се пробудио?

Даме пођоше лагане за Разумихином, који оде унапред по степеницама, а кад су већ на четвртом спрату биле према газдаричином вратима, приметише, да су газдаричина врата нешто мало одшкринута и да их обадве разгледају из таме два жива, црна ока. А кад су им се погледи већ срели, врата су се одмах залупила, и то тако јако, да Пулхерија Александровна у мало што не врисну од страха.

III.

— Здрав је, здрав је! викну весело Зосимов у сусрет овима. Он је дошао још пре десет минута и седео у своме јучерашњем углу на дивану. Раскољников је седео на другоме крају, потпуно обучен, па шта више и пажљиво умивен и очешљан, што се с њиме већ одавно није догодило.

Соба се одједанпут напуни, али је Настасија иначе пошло за руком провући се за гостима и стаде слушати.

И одиста, Раскољников је био скоро здрав, нарочито према јучерашњици; само је био веома блед, расејан и мрзовољаст. Споља је личио на рањеног човека, или на таквога, који је тешко некакав силан физички бол: обрве су му биле набране, усне стиснуте, поглед усплamтео. Говорио је мало и нерадо, као на силу или вршећи дужност само, а некакав се немир појављивао овда онда у његовим покретима.

Недостајао је само какав завој на руци или капица од тафте на прсту па да потпуно личи на човека, коме се, на пример, неома јако гноји прст, или му је повређена рука, или штогод томе слично.

У осталом, и то бледо и мргодно лице засија за тренутак као осветљено, кад су ушле мајка и сестра, али је то само прибавило изразу његовог лица, уместо пређашње тужне расејаности, израз више прикупљене муке. Светлост убрзо потамне, али мука остаде, и Зосимов, који је свога пацијента надгледао и проучавао са свом млађаном пажњом новога лекара, што је тек почео да лечи, с чуђењем је опазио на њему, код доласка мајке и сестре му, уместо радости, као неку тешку скривену одлуку, да издржи сахат два мучнога испитивања, које се већ није могло избећи. Затим је видео, како се готово свака реч доцнијега разговора чисто дотицала по какве ране његовог пацијента и пошлеђивала је; али се у исто време у неколико и чудно давањшо умешности да собом влада и прикрива своја осећања јучерашњега мономана, који је јуче и после најмање речи падао готово у бесњило.

— Да, сад и сам видим, да сам готово здрав, рече Раскољников, љубећи љубазно мајку и сестру, — од чега се Пулхерија Александровна одмах разведри, — и то већ не говорим онако као јуче, додаде обраћајући се Разумихину и пријатељски му стиснувши руку.

— А и ја сам му се тако задивио данас, поче Зосимов, који се веома обрадовао тоштма, јер за ово десет минута већ више није знао шта ће да разговара са својим болесником, — Ако овако пође, онда ће кроз три четири дана бити сасвим као и пређе, то јест, како је било пре једног месеца, или два... или, можда, и три? Та то се на даљека отпочело и спремало... а? Признајте сад, да сте, може бити, и сами били криви? додаде са опрезним осмејком, као да се је још непрестано бојао, да га чиме год не раздражи.

— Може лако бити, хладно одговори Раскољников.

— Ја то зато кажем, продужи Зосимов, полаконшивши се — што ваше потпуно оздрављење зависи, у главноме, сада једнистveно од вас самих. Сад, кад се са вама већ може разговарати, хтео бих, да вам скренем нарочиту пажњу на то, да је неопходно потребно отклонити прободне, тако рећи, основне узроке, који су уливисали на зачетак вашега болеснога стања; и онда ћете се и излечити, у противноме пак биће још и горе. Ја не знам те прободне узроке, али вама мора бити да су познати. Ви сте човек паметан и свакојако сте већ о себи размишљали. Мени се чини, да почетак вашега растројства пада у неколико у исто време са вашим иступањем из универзитета.

Ви не треба да останете без занимања, јер би вам посао и чврсто постављена задаћа пред вама, како се мени чини, много могли помоћи.

— Јест, јест, имате потпуно право... баш ћу што пре да ступим на универзитет, и онда ће све поћи... као намазано...

Зосимов, који је своје умно саветовање отпочео у неку руку и ради ефекта пред дамама, био је, разуме се, мало као ладном водом поливен, кад је, свршивши беседу и погледавши на свога слушаоца, опазио на његовом лицу јасан подсмех.

То, у осталом, није трајало дуго. Пулхерија Александровна стаде се одмах захваљивати Зосимову, нарочито за јучерашњу ноћну посету у гостионици. (Наставиће се).

ГОЛИШАВИ УБИЦА

(НАСТАВАК)

Тада Пјер Ларије осети неку непојмљиву благост и жељу за миром. Учини му се да је добро, кад се може живети у оваквој тишини. Он помисли како су покошене врло срећне и да су тице мора биле задовољне. Рече у себи да је живљење малога Пјера било красно, и поред псовки чича-Берлоа. По некад су га ићтима пукли за ухо; али је ипак ниво, јео, спавао, шетао се по пољу и шуми без страха, не осврћући се да ли га гони ко год у тророгом шеширу. А, чича Берло? Он беше богат; имао је своју властиту кућу, своје кокошке, свиње, крушке. Какав срећан човек!

А, за што и он, Пјер Ларије, не би имао учешћа у срећи? Ах! За што?... Требао је остати овде, у пољу, као и његов отац. Али, је ли управо његова кривица што је отишао? Ништков један био му је рекао, да се у граду тече живље. И доиста, могао је стећи то живље! Може бити! Ко зна? Имао је добрих прилика. Газда неки беше га заволео, чим је дошао. Али, други један ништков беше ту, што га је извраћао на леност и уживање. Једна година, две године, ваше година, драгоцено време, бедно беше протекло у пераду, у живљењу с дана на дан. За тим, једнога јутра, заморен од свађе, обузет грижом савести, хотећи назад радити а не знајући, постао је био по ново слуга. Ту се још могло живети. Али је био огорчен, пун жеља и кајања. Задржао је зла познанства, невољну једну љубазницу, пријатеља једног, који беше лопов. Слушао се пријатељ да би се задовољило захтевима љубазнице. И, најпосле, пробудио се једнога лепога дана између двојице полицијских агената. Постао беше крадљивац. Суђен, осуђен, провео је петнаест година у тамници, а сад...

Ах! сад је био јадник, скитница, тамничка дивљач; а вечерас ће постати убица; и можда ће сутра бити опет затворен; па, за тим ће на скоро бити по ново суђен, овога пута осуђен на смрт. На смрт! да му се глава одрубн!

Укочена погледа, Пјер Ларије није видео ни врт, ни двориште, ни кућу, већ тражите пуно света и губилиште, у чијој се руци он креселу.

Он дрекну.

Ова вика поврати га у садашњост.

— Баш сам права будала! рече он себи! Ко зна где сада сненам са сним будан, и где се дерем колико ме грло доноси! То је зло! Да је чича Берло био овде, пропао бих!

Да би промењо ток својих мисли, он се нагло пренесе у успомени у тамничко дворите, где се разговарше са својим друговима. Ту се говораше о вештo извршеним крађама, о убиствима, чији виновници не беху никада пронађени.

— Видите, деца моја, говораше често стари један лупеж осуђиван више пута, не треба се упуштати у велику игру, док човек није уверен да ће успети. Добро је то *украсти*. Ако будете ухваћени, онда вам је поуздана тамница, као и мени. Само сам у животу познавао доброг једног *вештака*, беше то онај мрцвави дугајлија, онај што је умро пре две године, „Цинкани лист". Он је извршио седам опасних дела, и никада га нису ухватили. Само што је имао свој начин. Он говораше да је троје потребно за успех: бити у крају тавном, где нас не познају, радити сам и бити хладан. Радећи сам и у туђинске крају, човек се никога нема бојати; а радећи свој посао, не остаља за собом трагове.

Ови савети звонили су као бојна труба у ушима Пјера Ларијеа. Беше незнан, усамљен, скинуће се гб. Дакле, мораће успети.

Беше се смрклo. Људи се враћаху домовима. Неколики корачи зачуше се на уличици. Волови рикаху дохвативши се сена. Пси лајаху. Свак се спремаше да вечера пре но што пође спавати.

Берло по ново изиђе из кухиње на отиде те отвори нелику капију на дворишту. Крају је дотерао мали Пјер, па је одвео у шталу.

— Хајде, дераче, рече старац гамењу, похитај, треба да се сад горе попнеш, да промениш прозор баби Белотовој. Прашина ће доћи с преда; намести мало у косо.

Дете се попе, и након неколико минута, прозор на приоме спрату отвори се. Велика наслоњача одгурана би на светлост, те се госпођа Берлотова указа. Беше непомична, укочена; и Пјер Ларије опази, као да су јој само очи живе.

— Добро је! помисли он. Старица је укочена. Биће тим лакше.

Само га једно узнемиривање: дете. У ком крају куће спаваше мали Пјер? Да ли се морало поред њега проћи, па да се попне на горњи спрат?

— Вере ми, тим горе! Требаће да се пут добро расчисти.

Почињаше да се хвата мрак. Ноћ се спуштала мало по мало на кућу, на двориште, на врт. На скоро Пјер Ларије не могаше ништа распознати са свог дрвета. Једино што се звезде блистаху кроза грање. (Свршиће се).

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Мадридски лопови. — У Мадриду има лопова, као песка у мору, што кажу, а одликују се необичним лукавством и вештином, тако да човеку просто стане памет од чуда. Нека дан је тамо украден кров од шинка, а био је на једноме позоришту, у тежини неколико стотина килограма. Пре неколико месеца пред носом десеторици полицајаца украдена су врата од бакра на палати цивилнога гувернера у Мадриду. У Пуетра дел Сол, дакле у центруму Мадрида, у среd бела дана, украден је једноме полицајском комесару џепни сат, баш када се пењао у кола електричног трамваја. Скоро се опет десила лепа крађа почасне статуе председника мадридске општине, марквза Понтејоса, која краси пијацу истога имена. Пијаца Понтејос гледа баш управо у Пуетра дел Сол, и налази се испред телеграфа. Дакле, тако пре 20 дана констатује се на један пут, да је та статуа нестала са свога места. Била је украдена, а полиција није ништа ни приметила. Али пре осам дана опет се тако изненадно налазила иста статуа на своме месту, где је и била. Полиција је нашла статуу код једнога старинара, коме су је лопови продали за 30 пезета па је по ноћи метнула статуу на своје старо место.

Читамо у „Франкфуртским Новинама", за једну крађу, којом су се мало боље омастили мадридски лопови. У Калле дел Кармен око осам сати прошлога понедеоника, у вече, извршено је то мајсторско дело. У тој је улици био један јувелирски дућан, и један човек разбије чекићем стакло од излога. У истом тренутку други један ухвати за дућанска врата, и тако спречи газду да изиђе из дућана. И док је човек могао лупити још један о један, пред је лопов напунио јувелама припремљену врећу, и кад је то било готово, нестаде обојице, као да су у земљу били пропали. Неколико сати пре извршене крађе нестала су се с друге стране тротоара два раденика у униформи варошких раденика. Вредност украдених јувела износи на 22.000 пезета.

Ова крађа подсећа на другу опет, која је извршена пре неких два месеца у једној мењачкој радњи, у Калле Каретас. Кратко време по отварању радње, око 9 сати пре подне, улеташе на један пут мењач и његови помоћници, како из једне руке излазе неколицина спажених момака; они ухватише мењача и његове помоћнике и везаше их, па за тим дигну на каса 60.000 пезета у готовоме новцу, па их за тим нестаде у тренутку у руци од натоса. Доцније се истрагом сазнало, да су ти лопови пре неколико недеља узели једну шталу у близини Калле дел Кармена, а из ње су прокопали подземни ходник до канала, па опет из канала један ходник до локала мењачнице. Ни у једном од поменутих случајева полиција није могла ухватити лопове, нити је могла доћи бар до плена.

Мадридски лопови особито рало праве подземне ходнике до канала, који се налазе испод кућа у улицама, и тако долазе до куће, у којој намеравају да изврше крађу. То њихово предузеће кроз подземне ходнике, које захтева и техничкога знања, издржљивости и одлучности, зове се на шпанскоме језику Еskalo, и у Мадриду се врло често употребљава та реч.

Велики број лопова не задовољава се само крађом бронза, статуа и врата, већ краду и телефонске и телеграфске жице. У мадридским улицама једно је ноћи украдено преко стотину килограмâ таквих жица. Више пута се оне зиме прекидала телеграфска веза између Мадрида и провинција, а и између Мадрида и иностранства. Запитало се за узрок, и одговор је гласио: Телеграфске жице опет су украдене! И то је једна врста телеграма без жица!

Доб.

ТРАЖЕ СЕ

Обрад Обрадовић, бив. глумац, родом из Наталинаца, за кога се не зна где је — потребан је начелству округа крупењачког, ради навесног саслушања. Обрад има 24—25 година, стаса је средњег, у опште црномањаст, мале браде, брковa малих смеђих. Начелство округа крупењачког, актом од 28. фебруара, тек. год. НБр. 884. моли све власти да Обрада пронађу и начелству упуте. О проналаску Обрадовом може се известити и Управа града Београда, с позивом на Бр. 5032.

Јовица Марјановић, из Косјерића, који је на робији због краће био и 24. новембра, 1899. године пуштен са осуде, има да издржи нет година полицијског надзора. Јовица има 40. година, стаса је средњег, косе је рађе, очију плавих, образа дугих роњих, брковa жутих. Начелство окр. ужичког актом од 9. фебр. моли све власти да Јовицу потраже и најеног подвргну издржању надзора. О проналаску Јовичину може се известити Управа града Београда, с позивом на Бр. 4875.

Вељко Брковић, земљоделац из Жељина, среза златиборског, пред казне затвора, коју је издржао у пожаревачком казненом заводу, има да издржи и једну годину полицијског надзора. Вељко има 28. год., раста омаленог, крупан, очију плавих, косе рађе, брковa смеђих, од одела има на себи гуњ и чакшире од сукна, на глави шубару. Начелство округа ужичког, актом од 27. јан. т. г. Бр. 802, моли све власти да Вељка потраже и најеног подвргну издржању надзора и о томе известе начелство. О проналаску Вељкову може се известити и Управа гр. Београда, с позивом на Бр. 4771.

Миленко — Мица — Ристић, тежак из Бачине, среза темнићског, округа моравског, још у месецу августу 1894. године нестао је и до данас се није могао пронаћи. Лични опис Миленков непознат је. Начелник среза левачког, који по делу овом води истрагу, актом од 2. марта тек. год. Бр. 534, моли све власти, да Миленка потраже и пронађеног упуте. О проналаску Миленкову може се известити и Управа гр. Београда, с позивом на Бр. 5186.

ПОТЕРА

Милош Алабурић, б. слуга, родом из Мохова, у Аустро-Угарској, на дан 5. децембра, пр. 1899. године, извршио је крађу на опасан начин своме газди Севастијану Алабурићу у Будим Пешти, па побегао. Истражни судија у Пешти поводом оне крађе издао је наредбу, ради хватања и ухапшења Милошевог. Милош има 22 године, високог стаса, округлог бледог лица, дуге смеђе косе, чела ниског, очију црних, малих ноздрина, без браде. Наређује се жено трагање за Милошем и ко га буде ухватио, да одмах извести Управу града Београда с позивом на Бр. 5210.

Едмунд Диоси, из Вел. Варадина, у Угарској, има 32 године, средњег стаса, лица округлог, косе загасито плаве, брковa плавих, у елегантном оделу. Едмунд је окривљен због преваре и лажног банкротства, извршеног у Софији, где је са радњом био, и за тим са женом незнано куда побегао. Едмунд има пасош краљевског угарског министарства унутрашњих дела у Будим-Пешти, од 1. јуна 1895. године Бр. 25.496. Цесарско и Краљевски Аустро-Угарски Генерални конзул у Софији моли да се Едмунд живо потражи, нађен притвори и о томе конзулат извести. Пронађени Едмунд може се спровести и Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 5135.

Стеван Перић, бив. слуга, који се још и Петром Костићем назива, родом из Дувара у Аустро-Угарској, решењем пр-востепеног шабачког суда, од 18. фебруара, тек. године Бр. 1908, стављен је под кривичну истрагу, а да се из слободе брани, за дело из тач. 2. § 150. казненог закона, али је слободу злоупотребио и незнано куда побегао. Пр-востепени шабачки суд актом од 18. фебр. т. г. Бр. 1908, моли све власти да Стевана пронађу и суду спроведу. Пронађени Стеван може се спровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 4609.

Марко Недељковић, б. слуга Живојина Јевтића, кавеџ. из Шапца, решењем пр-востепеног шабачког суда, од 18 фебруара, тек. год. Бр. 1909, стављен је под поротни суд и у притвор за дело опасне крађе, извршене Милораду Васићу, калфи опанчарском овд. Марко је родом из Пожеге, има 18. година, раста средњег, суводав, у лицу плав, очију плавих, малих ноздрина, без браде. Пр-востепени шабачки суд, актом од 18. фебруара, ов. год. Бр. 1909, моли све власти, да Марка пронађу и суду стражарно спроведу. Пронађени Марко може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 4611.

Панта — Пантелија — Јанић и Стеван Војиновић, бив. служитељи поштанско-телеграфске станице у Шапцу, у току 1896. године, узели су из архиве поштанско-телеграфске станице неколико комада званичних признаница, дневодних књига и разних штампаних образаца и бланкета и распродали, на незнано куда побегли. Решењем шабачког пр-востепеног суда, од 18. фебр. т. г. Бр. 1906, стављени су под кривичну истрагу, а да се из слободе брани; али, како су слободу злоупотребили, то пр-востепени суд, актом од 18. фебр. т. г. Бр. 1906, моли све власти, да Панту и Стевана потраже и суду на осуду спроведу. Панта има 32 год., ћелав, у опште смеђ, а Стеванов опис непознат је. Пронађени се могу спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 4612.

Аксентије Цветковић, б. слуга Ђурђа Стевановића, из Деонице, среза беличког, противу кога је, по решењу начелника среза беличког, од 4. фебруара, 1898. год. Бр. 2151, вођена кривична истрага због убиства, а решењем истог начелника од № 2152., пуштен да се из слободе брани, злоупотребио је слободу и побегао. Лични опис Антонијев непознат је. Пр-востепени јагличански суд актом од 14. фебр. т. г. Бр. 4152, моли све власти, да Аксентија пронађу и суду стражарно спроведу. Пронађени Аксентије може се спровести и Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 5039.

Милош Петровић, слуга, на дан 2. марта ове године, украо је од свога газде Петра М. Милутиновића, тежака из Калуђерице 250 динара у готову новцу па побегао. Милош има 16—17 година, раста средњег, дежмекаст, косе црне, очију црних, без браде и брковa; од одела има на себи чакшире и гуњ од сељачког сукна половне, на глави шајкачу а на ногама опанке. Место Милошева рођења непознато је. Начелник среза врачарског актом од 6. марта. т. г. Бр. 3020, моли све власти да Милоша живо потраже и најеног стражарно спроведу. Пронађени Милош може се спровести и Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 5226.

Мијат Милановић, б. слуга Алексе Стојисављевића, као. из Шапца, решењем пр-востепеног шабачког суда, од 18. фебр. тек. год. Бр. 1910, стављен је под поротни суд и у притвор, што је 24. марта 1899. године, разбио сто своја газде и из њекове украо и однео 106 дин. у српским новчаницама, 2 дуката у злату и 5. фор. а. пр. и побегао. Мијат је родом са села Мајца, среза рамског, округа пожаревачког, има 18 година, стаса средњег, лица плавог, образ смеђих, очију плавих, косав. Пр-востепени шабачки суд, актом од 18. фебр. т. г. Бр. 1910, моли све власти да Мијата потраже и најеног суду стражарно спроведу. Пронађени Мијат може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 4610.

Мијаило Стојковић, родом из Лесковца, још 9. априла 1897 год., док је био војник сталног кадра, извршио је крађу једног војничког кебета и продао га Мани Анђелковићу, механџији у Врању. Пошто се не зна где је сада Механџија, начелство округа врањског, актом од 5. ов. м. Бр. 3188 моли све полицијске власти да га потраже и најеног њему стражарно упуте. Мијалу је сада 22—23 године, раста је средњег, црномањаст, очију црних; у оделу је цивилном. Пронађени Мијаило може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 5231.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 11. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 19. МАРТА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Кралев трг“ до Ужарске града Београда, а у унутрашности код оближњих скупљача или на пошти. Цена је листу: годишња, које узме у свом општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама на унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ку ови се во овој цени могу претплатити само преко својих команџира полицијских односно потарничких одреда. Калеџијама у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 13 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

ЈОВАН С. МИЛОВАНОВИЋ

НАЧЕЛНИК II КЛАСЕ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Г. Миловановић је рођен у Београду 1845. године. Правни факултет свршио је на нашој Великој Школи 1865, а исте године у октобру месецу, ступио је први пут у државну службу као практикант суда вароши Београда. Указом звање добио је 3. маја 1866, за писара министарства правде. Као писар судски, он је служио још: у суду окр. београдског, у суду окр. крушевачког, па је 16. јула 1871. године поново враћен у министарство Правде. 18. новембра 1872. године добио је за секретара II кл. суда вар. Београда, а 12. априла 1875. за секретара исте класе трговачког суда, где је добио I класу 1. новембра 1876. године.

Октобра 1877. унапређен је г. Миловановић за члана суда вар. Београда; фебруара 1880 за секретара Главне Контроле; децембра исте год. за председника трговачког суда, а новембра 1883. опет за члана апелац. суда.

Јула 22. 1889. г. Миловановић је стављен био у пензију.

Влада Ристићева од 1872. год. изаслала је г. Миловановића у Праг да изради Српску Стенографију, у чему је он успео. До сада су изашла три издања Српске Стенографије, коју је он основао..

Г. Миловановић је доживотни председник *Друштва српских стенографа*.

Последњих шест година г. Миловановић је био хонорарни професор трговачког права у Трговачкој Школи.

За потребу трговачке омладине израдио је г. Миловановић *право трговинско*, које је као државно издање изашло у прошлој години. Дело је најопширније у својој врсти и израђено је према делима која се у страним академијама предају.

Указом од 11. октобра прошле године, г. Миловановић је постављен за начелника II класе министарства унутрашњих дела, где му је поверено уређење државне полиције. У тој цели он је проучио бечку полицију на месту, и, благодарећи реформаторској особини данашњега министра полиције г. Генчића, г. Миловановић сада ради на томе, да ту полицијску установу у нас изведе на модеран начин.

Г. Миловановић је познат нашој публици, као врло добар зналац закона, јер је он многе своје правничке чланке и расправе штампао у разним часописима и другим политичким листовима.

И ми се радујемо, што можемо известити наше читаоце, да ће наш лист за кратко време са г. Миловановићем имати једног свог одличног сарадника више.

Нека нам се не замери, што у неколико подједнако завршујемо биографију до сада наших полицијских старешина у нашем листу, али, кад смо већ и за друге ирекли, огрешили би се, кад не би и за г. Миловановића казали, да је у служби као чиновник тачан и неокористољубив.

АЛКОХОЛИЗАМ И ЗЛОЧИН

(свршетак)

Ово мишљење заступа и већ поменути Диран Вентоза, и ми смо принуђени да у прилог овоме мишљењу још и ово наведемо.

Када се узме на ум шта смо раније о пијанству казали, може неком изгледати, да је примењивање казне на пијанце, па ма они и злочинци били, нецелисходно. Да би овај могућа прекор од себе отклонили, ми ћемо се потрудити да докажемо неопходност кажњења како пијанца злочинца, тако и онога, који још није постао злочинцем, али то може постати сваког тренутка.

Пре свега, није сваки напит човек душевно поремећен, и ако он то може услед пијанчења кроз извесно дуже време постати.

Према оваквим пијацима казна је умесна и може бити од користи. Што се тиче хроничних пијанца алочинаца, они се морају и ради саме целисходности осудити, и ако се од саме казне по себи не може много очекивати. Али за оваке је казне необично потребно, да у казненим заводима имају засебна одељења, у којима би се они, поред обичног рада, подвргавали нарочитом лечењу од пијанства, како не би, по ослобођењу, падали поново у исту грешку.

Само, дакле, тотална напитост ослобођава кривичне одговорности, а обична не.

Да се упитамо сада: да ли пијанство само по себи — као дело sui generis — треба да је кажњиво?

На ово питање морамо позитивно одговорити, јер се све криминалисте, у томе слажу, да се пијанство на јавном месту

мора казнити. Ово је оправдано као са гледишта јавног морала, тако и са гледишта јавне безбедности, која је пијанством угрожена.

Једино питање, у коме се мишљења мимоилазе, то је: како да се пијанство, као такво, казни?

Већина њих је за то, да се пијанство на јавном месту казни као иступно дело. Међу тим Диран Вентоза, на конгресу у Петрограду, изјавио је, да су мање новчане казне и краћи затвори недовољни за сузбијање пијанства. Он је мишљења, да се пијанство уврсти у ред преступа.

И ако делимо мишљење, да се од саме казне против пијанства не може много очекивати, ипак држимо, да, поред осталих мера, које смо препоручили, и казна може дејствовати као једно од репресивних средстава. Али да она то буде, треба да је строга и озбиљна, иначе не може имати никаква дејства. С тога усвајамо у начелу, да казна против пијанства буде већа новчана казна, или томе одговарајући затвор.

Против пијанства на по се ми предлажемо следеће мере:

1. Пијанство на јавном месту сматра се као преступно дело и казни се новчано од 150—900 динара, или затвором од 1—6 месеци.

Ако је ко год случајно доспео у напито стање на јавном месту, дакле, без своје кривице, онда ће се он први пут ослободити кривице, под претпоком, да ће у поновљеном случају бити осуђен. А онај, који је дотичного довео у напито стање, казниће се као и сваки, ко се нађе напит на јавном месту.

2. Ко је већ једном б о осуђен за пијанство на јавном месту, осуђене се у случају повратка на највећу казну, одређену за пијанство (900 динара или 6 месеци затвора).

3. Кој је два пута био кажњен за пијанство на јавном месту, тај ће се, на основу судске пресуде, упутити у завод за пијане и уједно ће се ставити под старатељство, које ће трајати дотле, док се пијанац не пусти из завода, као излечен. У заводу за лечење од пијанства остаће дотични дотле, док то управа завода, на основу лекарског мишљења, за сходно нађе, но ово не сме дуже трајати од године и по дана.

4. Од стављања под старатељство ослобођавање се они, који још за времена сами оду у какав завод за пијање, или их њихова породица тамо упути.

Ова привилегија потребна је с тога што ће многи, да би избегли срамоту стављања под курателу, отићи на време да се лече у каквом заводу за пијане.

5. Хроничне алкохолисте шиљу се одмах, на основу судске пресуде, у завод за пијане, где остају док то буде потребно, а највише годину и по дана. Они се стављају под старатељство, сем ако би сами, пре осуде, отишли у какав завод, или би их породица тамо одвела. Но ако душевно стање хроничног пијанца налаже, да му се одузме управа над имањем, онда ће се у сваком случају морати ставити под старатељство.

6. Ако из завода отпуштени по ново падне у пијанство, он ће се поново тамо послати на лечење и остати тамо две године. Не буде ли ни онда излечен, онда се такав мора доживотно држати у заводу, ако је у пијанству опасан, а иначе може остати под вечитим старатељством.

Ко год точи алкохолна пића казниће се новчано од 200—1200 динара, или затвором од 40 дана до 8 месеци у овим случајевима:

а) ако точи и даје пиће већ напитим особама;

в) ако извесном лицу даје пиће у толикој мери, да овај очигледно од тога мора доћи у напито стање;

г) ако дотичного, који се у његовој радњи напио, избаци напоље, те се овај повреди, у место, да предузме мере, да овај буде кући одведен;

д) ако држи отворену радњу преко законом одређеног времена и у њој точи пића.

8. Ко је за горе изложене кривице био већ један пут кажњен, казниће се у повратку највећом мером казне (1200 динара или 8 месеци затвора).

9. Ко и по трећи пут падне у једну од побројаних кривица, томе ће се забранити да нанеи држање такве радње.

10. На једна тражбина, која је потекла услед точења пића у локалу на верезију, нема пред судом важности.

Ово је у главноме скица, према којој би требало израдити пројекат закона против пијанства.

Сличан пројекат израђен је још 1894 г. за краљевину Норвешку. Но тај пројекат је местимице веома благ, услед чега му је за конгресу у Кристијанији чињена и озбиљна замерка од стране известиоца *Бернер* [1].

Према томе ми смо гледали, да у своме предлогу избегнемо како претерану лабавост у сузбијању пијанства, тако и могуће празнине.

Овим смо уједно завршили излагање мера, за сузбијање пијанства, те је на тај начин и наша тема исцрпљена.

Нека нам на завршетку расправе буде дозвољено, да бацимо један пратак поглед на оно, што смо у њој изложили.

Држимо, пре свега да смо успели да несумњиво доказемо, да је алкохолизам у веома тесној вези са злочином, и да му је он било посредно било непосредно један од знатних узрока. Велики проценат злочина долази непосредно услед пијанства, а међу тим огроман проценат злочинаца у опште спада у пијанце. А да и и не помињемо факт, да су претни скоро свију злочинаца били пијанци. Ово је доказано бар тамо, где се воде тачни статистични подаци. Треба ли, дакле, бољих и очигледних доказа о томе, да је пијанство један од великих узрока злочину.

Даље, видели смо, да се пијанство даје сузбијати, али да су за то потребне многе и разноврсне мере. И појединци и држава позвани су да удруженим силама војују противу једног опасног и општег непријатеља.

Алкохолизам није до душе једини узрок злочину, али је један од већих узрока његових, па с тога га и треба отклањати. На пољу криминалне политике више се даје учинити отклањањем узрока појединих злочина, но самим казнама. Ово је искуством одавно потврђено. Казна се може слободно назвати једним од најслабијих средстава за сузбијање злочина. Она је донекле превенција, али не и средство за лечење самога зла.

Ми смо уверени, да алкохолизма не може сасвим нестати, као ни злочина, али смо исто тако уверени, да ће са његовим опадањем и број злочина знатно се смањити. А корист би добит отуда била не друштво са гледишта здравственог, моралног и економског, то се не да ни описати.

Човечанство се непрестано бори са незгодама природним и социјалним, и свако је дужан, да допринесе колико може, да се дође до бољих и савршенијих услова за живот. Само то и ништа друго не може бити циљ живота.

Ко год, дакле, тежи култури и напретку, тај се мора борити против свега, што овоме смета. Алкохолизам, као зло по себи и узрок другом великом злу — злочину, несумњиво је велика сметња човечијем напретку и усавршавању.

Боримо се, дакле, противу алкохолизма!

Д-р М. Миљковић.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског писара добили смо оваково питање, са молбом за објашњење:

Како ће се применити § 471. грађ. судског поступка када земљоделац узме позајмицу код кога надлештва или другог каквог повериоца, као трговац, а међу тим фирму као трговац није код суда протоколисао. Међутим при тражењу наплате, њeново је његово имовно стање таково да од имања нема више но само оноeико, колико § 471. тач. 4. грађ. пост. земљодељу штити.

Ми смо већ у толико пута објашњавали примену § 471. грађ. поступка и тако рећи исцрпао је за све случајеве разрадили. Но када поред свега тога долазе оваква питања, ми ћемо ево и на ово дати нан објашњавајућа одговор.

Овај земљоделац који се као трговац задужио, а фирму није код суда протоколисао и објавио, не може се ни у ком случају сматрати као трговац па ма се он као такав на неправу, по којој је дуг обавезан платити, потписао. Давање зајма таковом дужнику ствар је повериоца, он је дужан водити ра-

[1] Види Mittheilungen der internat. kriminalist. Vereinigung, Bd. VII. Heft. 1898. г.

чуна о своме капиталу и сигурности. Зар онај, који има новац за давање и већ га даје, не мисли о наплати, и онда од куда тај приватни повериоац да не зна да даје новац земљоделцу а не трговцу. Ако га је овај обмануо, то је његова штета, јер непознање закона никог не извињава. Толико о дугу код приватних повериоца и новчаних приватних завода.

Што се тиче о дугу код јавних надлештава, у која сигурно улази управа фондова и окружне питалишне као њени оглиоци, коју је молилац замишљао када је о „Надлештву" као повериоцу молио за објашњење, стиче је потпуно чиста и јасна и о томе чак му је било излишно и питати, како ће се применити наплата за извршење. А зашто? Да на ово одговоримо. Ови јавни државни заводи дају зајмове само на основу закона и својих правилника. Код њих се задужује на непокретност са хипотеком на исту. Да ли се може замислити да ће управа фондова, или који њен чиновник, дати новац без свију услова које ваља испунити па да се до зајма дође. Трговац кад тражи зајам он подноси поред залоге и уверења о свом карактеру — занимању — подноси уверења о плаћању порезе, какве и колике. Где му је имање и какво, са зградама или без зграда, од каквог су оне материјала, где је и на коме месту имање које залаже, да ли у варошн или на селу и т. д. Кад све то прибави и поднесе онда се имање процењује, а он је дужан од истог дати таншу која служи као доказ о својини и тек по тој свршеној процедури следује решење о зајму и његовом квантитету.

Када земљоделац тражи зајам код оних завода, он је дужан поднети ситуациони план од свога имања које жели заложити, таншу од истог, уверење о плаћеној порези и његову величини, обавезу да је хипотека на правом месту и што је најглавније, да сем имања има још оволико земљишта на свакој задружну мушку главу, колико му штити § 471. тач. 4. грађ. судског поступка. Откуда онда код оваквих захтева и обавеза може бити и речи да се земљоделац може задужити као трговац, када се ова процедура код оних завода за задужење трговце. То се не да ни замислити.

Најновије допуне, а које су у главном и у раније законском пројекту § 471. грађ. суд. поступка биле заступљене, јасно одређују када земљоделац и где може увети зајам и на ово благодејање које му закон штити. Само је јасно одређено, да у случају каквих елементарних непогода, штете од пожара, поплаве, туче и т. д. може и то само из јавних завода, државних каса, тражити зајам, да би се могао опоравити и подићи, но да би овај зајам добио, нужно је опет прибавити доказе о штети коју је претрпео, а ти докази морају бити познати државној власти која штету и процењује, пошто се о њој на лицу места увери. Даље нужно је доказати да на имању нема терета, јер ова хипотека долази на прво место. Тек у случају неплаћања оваковог дуга државна каса наплаћује се из ове хипотекарне залоге без обзира на благодејање из § 471. тач. 4. грађ. поступка, но са обзиром на благодејање ово које је у другом степену и које се земљоделцу на у ком случају не може одузети.

То је наше објашњење на ово питање које је довољно исцрпно, и за друге случајеве дали смо наше мишљење и упут о примени у више наших ранијих бројева, које упуте нека опшг. писари прочуе и по њима се управљају у даљим случајевима.

ИЗ МОЈЕ БЕЛЕЖНИЦЕ

Б. К. И.

3. Ђурђић.

Недавно беше у околини Ваљева од разбојника нападнута и опљачкана заменетна пошта и однесена знатна сума новаца у разним заменетима.

Истрагом је било утврђено да су овај злочин извршили хајдуци: Ђурђић и Живко из Бајевца, услед чега је по целом округу наређено, да се обрати строга пажња на путнике и странце и на њихове путне исправе.

Био сам неким службеним послом у селу Ушћу и задрхало се тамо доцкан у вече, па не могав да се вратим дома, останем у сеоској механи да преноћим.

Ушћанска механа је на другу, који води из Шапца за Београд, и баш на самој граници округа: ваљевског и подринског. Баш поред механе протиче река Вуводрањ, граничпа линија, а на овој подигнута је велика камена ћуприја.

Механа је онда била потпуно усамљена. Поред ње била је још само једна зградица, у којој је обитавао неки мајстор који је потковао стоку и оправљао кола. Више ништа. Село је од друма далеко пола сата.

Била је мрачна ноћ а ја сам седео у механи очекујући да се припреми нешто вечере. Механција, добар и разговоран човечић, час је долазио у механу те ми правио друштво а час излазио у кућу те надгледао вечеру. За келнерајем дремао је један дечко — једина послуга у механи, а са средине механског плафона висила једна лампица.

Око десет сати ба'ну у механу један непознат човек. Било му је око 32. године, лица плава, бркова бријкљиво увијених а на врху распредених, обријан. На њему је било потпуно ново и фино одело немачког кроја. На ногама које су биле мале, имао је укусно израђене штиблетне, а на глави шубару од астрахана. О бедрима висила му је врло фина црна торба у окову од никла.

— Добро вече, ваину улазећи у механу, а ја и механција прихватисмо му Бога.

— Који је овде механција? пита непознати.

— Ја, одговори механција.

— Има ли квартира и вечере?

— Има.

— Е баш добро, вели непознати, хукну као од умора, и седе поред нас, па онда продужи:

— Ама знао сам ја колико је дуг сељачки пушкомет, па опет се преварих. Кажу: „ето ту је" а овамо сладох с ногу докле сам стигао.

— А одакле идеш, брате? упита га механција.

— Идем из Звездана, одгори овај. Куповао сам ракију од Куркељића, па докле ми дођу рабаџије да потоварим еспап, ја рекох да дођем и до Ушћа да видим неби ли се и ту могло пазарити што, јер ми они рекоше да је Ушће само један пушкомет далеко... Ама је ли он сељак не верујући ни њему...

— А за где ћете ракију? питао је механција даље.

— За Београд, одговори овај, а потом додаде: За моју радњу; ја сам магазација у Београду.

— А треба ли вам још ракије? питао је механција даље.

— Ако би нашао добар еспап и по добру цену, узео бих још. Још ми није нестало пара, одговори непознати и удари руком по кожној торби а из ове зачу се ситан звек какав одаје злато.

На има и овде добре ракије. Што нема код Тотуновића у нашем селу, то се не може наћи код Куркељића. Само не знам цена каква је, одговорио је механција.

— За цену ћемо питати, приметн непознати, него дедер ти гледај да вечерамо, јер сам гладан као вук, рече механцији.

Механција устаде и оде у кујну.

— А одакле сте ви, брате? окрете се непознати мени.

Кажем му да сам из Обреновца.

— Којим сте послом ви дошли? пита он даље.

Кажем му да сам срески писар и да сам дошао у село службеним послом.

— Врло добро, поника он. Убајатно сам се, брате, скитајући по овим нашим селима. А мрак падне, иде у постељу! Одкуда сам ја то научио? Хоћу ја, брате, мало да поседим, да се разговорим, да се провеселим. Ваш добро те сам вас застао овде. Бар ћемо вечерас мало да прозборимо.

Видим ја неки весео човек. Београђанин је зацело, јер се то види и по његовом оделу и по лицу и по понашању. А да је неки поштен човек види се по томе, што је код Куркељића у Звездану ракију пазарио. Од Куркељића не може макар ко ни пазарити.

Механција међутим донесе вечеру те вечерасмо.

О вечери механција ће у разговору запитати непознатог како се зове.

— Милан Тодоровић, одговори овај.

Овај одговор мене изненади. Ја сам познавао Милана Тодоровића, трговца из Београда, на батал-џамији, али то не беше овај човек.

— А где вам је радња у Београду? упитам непознатога.
— На батал-џамији, одговори он хладно.
— Како то? приметим ја. Ја познајем Милана Тодоровића, угоститеља, који има радњу на батал-џамији, али то нисте ви.
Непознати се осмехну.
— Па и ниесам, вели, ја то, то је мој ниеђак. Јест, он је угоститељ а ја сам подринац. О, брате, што имам муке са њим: он отвара моја писма и депеше, ја његове, па тако једнако иде... Јест, и он има радњу на батал-џамији и и ја...
Ја сам био познат у батал-џамијском крају у Београду, али другог Милана Тодоровића ниесам познавао. По томе непознати човек био ми је врло сумњив, но ја сам се правио да сам његовоме објашењу веровао.
— Ако повечерасмо и остадосмо сами, рећи ће ми непознати: — Знаш шта, ћато? Хајдемо преко Саве у Кушиново да се мало проведемо. Не знаш како би се лепо провели. Ја сам једаред већ био... Дивота! Отићи ћемо у биртију, а већ остало је моја брига... Кад сам ја био на довоо пет девојака, не знаш која је лепша! Хајдемо Бога ти, сав ћу трошак ја да платим! Нема ти, брате, весеља без сукље.
— Не можемо, одговорим му, немамо чамца. Сва сеоска чамци на ланцу су и кмет их, чим сунце зађе, закључава. Таква је наредба.
— Море какви кмет, одговори он и опсова нешто кмета. Где старији заповеда, млађи слуша. Ти си писар. Да разбијемо катанац а ја ћу дати паре да се сутра купи други.
— Што ћемо разбијати катанац, велим ја, кад могу познати кмета да дође и отвори. Него не можемо ни иначе прећи на ону страну, јер то не допуштају ћинанси са оне стране. Чим сунце зађе они не пуштају никога са чамцем и хоће да пуцају.
— Уживај ти само, прихвати непознати. Ја ћу то све уредити, познају они мене, дај ти само чамац.
— Не преди толико рескирати за ништа, кажем му ја. Можемо се и овде лепо провеселити.
— Како овде, Бога ти? Шта има овде? Ништа. Неће жалити да потрошим двадесет дуката, а сутра пре зоре ево нас оде, говорио је непознати.
Видим ја да је њему стало за тим. да пошто пто то прође на ону страну. Врло сумњив човек. Мора бити, мислио сам, да беши из Шапца... Или је какав коцкар или је у Шапцу извршио какву крађу.
Решим се да га ухватим и зато пристанем да позовем кмета за кључеве те да нам даде чамац.
Кад сам завршао очи непознатоме, напишем на мојој карти посетници:

„Кмете Лазо,

Најбрже покупи десетину поуздалих људи са оружјем и отвори механу. Са мном је један врло сумњив човек.“

Карту дадем келнеру и упутим га да трком однесе и даде је кмету.
Кад је непознати човек отпочео опет разговор са мном, казао сам му, да сам позвао кмета. Он је био задовољан и расположен.
По његовом предлогу, пређли смо из механе у собу, да ту сачекамо долазак кмета. У собн непознати скиде зимски капут и обеси га о чивилук. Она страна са унутрашњим џепом на капуту беше окренута нама. Из џепа вирио је револвер белих корица.
Он остаде у кратком сако капуту. О бедрима видео му се други револвер у жутој кожној кеси.
То беше, дакле, нешкзан велики зликовац. Два револвера не носи обичан сумњивац.
Он седе на један превет, ја на други. Причао ми је о томе, како се раније лепо провео у Кушинову, и како ћемо се и ове ноћи провести. Неколико пута питао ме је: Што нема кмета и да ли ће сигурно доћи, и ја сам га уверавао да мора доћи.
Чекали смо више од једног сата у собн...
Око једанаест сати звецну нешто у ноику испред наших врата, као да је ланац био на пушки. Непознати скочи с кревета и ослушну. Звека се утиша. Он прође прозору и задиже завесу.
— Шта је ово? рече мени уплашено.
Пређем и видим два оружана човека.
— Сигурно је, рекох му, патрола.
Непознати умири се.
— Ама што ли нема кмета? рече.
У томе се отворише врата од наше собе и кмет уђе. Иза њега видео се неколико оружаних сељака.
Непознати пребледе, али остаде на кревету.
Кмет нам назва Бога, упита се и рукова и са мном и са непознатим човеком љубазно и онда рече овоме:
— Опростите, али наредба је да свакога путника морамо питати за пасош. Имате ли и ви пасош и дајте ми га да видим.
— Имам, како да немам, одговори непознати весело, отључа своју торбу и поче по њој тражити. Онда се удари руцама по коленима и узвикну: — Пхи, шта сам ја учинио?
— Шта? запита кмет.
— Заборавио сам пасош у кући Куркељића!
— Е то не ваља, примети кмет.
— Зашто?
— Па зато, што вас сад морам послати капетану, одговори му кмет.
— Што, брате? Ја сам поштен човек. Ја сам Милан Тодоровић, магазација из Београда. Познају мене добри људи. Ето познаје ме и Ћата.
Ја сам непрестано показивао кмету револвер у капуту на чивилуку. Он ме једва разумеде. Прије капуту, извади револвер и држећи га у руци, као загледане га.
Кад већ кмет имађаше револвер у руци ја се ослободих те кажем непознатом, да га не познајем, али да ћу се постарати да њаћем који ће за њега јемчити, пошто он имаде овуда познаника.
Међутим кмет му рече да пређа и други револвер свој, јер је то ред, докле се не нађе јемство. Он се као хтеде одупрети томе, али најзад попусти и даде револвер, кад му кмет обећа да ће се задовољити јемством некога Зјаика на Скеле, на нога се непознати позивао.
А тај Зјаик био је некаћањи робијаш.
Тако обезоружаног сутра зором метнемо на кола и тобож пођемо за Скелу. Око нас ишла је довољно јака стража.
Кад смо били поред села Скеле, ми пројурисмо даље.
— Па да станемо, вели непознати.
— Нека, одговори му кмет. Сигурније ће бити да идемо у Обреновац.
Непознати час је бледео час црвенио. Погледао је на мене и крињући да кмет не види, показивао ми своју торбу, одмичући очима, као да би хтео рећи: „Ево узми“. Кад сам се ја правио да то не разумем, он је то исто крињући од мене, показивао кмету. Напослетку, шапутајући рече нам: — Пустите ме, даћу вам ио сто дуката.
Но ми га одведосмо у Обреновац.
Код капетана непознати тврдио је упорно да је он Милан Тодоровић, магазација из Београда. „Ето, питајте о моме тропку депешом“ говорио је.
Али све његово дотадашње држање јасно је казивало да је он неки велики зликовац.
Цела варошица искупила се око среске канцеларије да види непознатога. Једни су излазили а други улазили у канцеларију у којој је овај био са капетаном. Но нико га није познавао.
Беше спремљена депеша за Београд. Морало се ући у траг овоме лицу.
Наједарел у канцеларију уђе неки Милан Тотрк, кочијаш. Како уђе и погледа непознатога он викну:
— Сервус Ђурђићу.
Непознати га погледа презрино, па онда опсовао му матер рече:
— Јест, ја сам Ђурђић.
Скима се осеконше ноге. Нико ни помишљао није да је тај непознати човек, одлоглашени и опасни хајдук Ђурђић, а ето он то беше у истини!
Како је мени било ја најбоље знам. Али од тада никад ниесам ишао службеним пословима без служитеља...

*

После овога Ђурђић је утекао из судског затвора из Ваљева и до данас није ухваћен нити се зна где је.

ГОЛИШАВИ УБИЦА

(свршетак)

Девет сахата! Јасна светлост осветли црвеном бојом прозоре на првом спрату. Без сумње, стари Берло пребројаваше свој новац, као и свакога вечера. Светлост се угаси тек након добрих пола сахата. Бејаше много талира у сакровишту.

Десет сахата!

Боже! како је то дуго чекати! Сахата су дугачки ноћу.

Једанаест сахата! све на далеко сливање.

Час беше дошао. Пјер Лирије сиђе са свога дрвета.

Стигавши до перионице, стаде пипати по зиду док не нађе на две цигле на шупљину, у коју могаше увући сечиво његова ножа. Прву циглу за дуго је вадио. Али, кад се већ ова руша начини, онда се отвор лако увећава. Цигле су биле наваљене једна за другом и метнуте на земљу без шума. Најпосле је тело Пјера Лиријева могло наћи себи пролаза.

Застаде један добар тренутак непомичан, намакавајући очи на помрчину. Кад отвори но мало распознавати ствари, увиде да се није преварио у свом сећању. Спроћу њега доиста беху врата са сказаником, што су водила у кухињу.

Али, пре но што се уђе, ваљало је употребити смотреност, т. ј. скинути се го, спремити ламу, наћи оружје. Нож, који послужио беше да пробије зид, не беше ни толико дуг ни толико јак, да заколе човека. Пипајући, убица претури оно себе по котарицама све напреме, којих је било превише у соби, па изабра кратак пијук, са чврстом ручицом, с тешким и зашиљеном гвожђем. Дуж зида беху обешена два ћенера, један од кола, а други од штале. Први би одабран најпре ч тога што је био мањи, а за тим, што је имао одбијач за светлост, те је готово био као оно ћенер, који сакрива лице онога, који га носи. Пјер утури унутра крај ћеше, што беше заостао од вечера у ћенеру за шталу. Могао би наћи палидрвања у кухињи; али је он хтео запалити ћенер само горе у соби, да би јасно видео над удари и да би потражио новац. Када сте то уреди, Пјер Лирије се спуче, начини свежањ од својих хаљина, привеза овај свежањ на своја рамена пајчетом узице, па стаде за тренутак да се размисли, да би се уверио да му чега још недостаје.

— Благи Боже! како сам луд! помисли он на један пут. Тамо сам увезао хаљине; го сам: дакле немам шпагова! Права сам стока! па где да метнем новац Берловљених? Мора бити да ту има талира, Љуј-Филипа од пет ефраиза; све је то теретно и заузимље места. А опет, не могу на своје слобиване направити кесе.

Он поново поче пипати по зидовима и претурати по котарицама, па се љутећи насмени задовољно, наваднивши на једног новчега пунога зоби чохану торбу, једну од оних торби, што се међу њима кад једу. У ову торбу стало би добро све благо. Обеси је о врат, тако да изгледаше као да носи прољачку торбу, чија задња чест беху оне хаљине у свежњу, а предња сама она торба.

Једанаест сахата и пб ибби.

Тада он сав го, с неупаљеним ћенером, прикаченим на мали прст леве руке, с пијуком, чврсто стиснутим у десној руци, гурну полако коленом врата од перионице, па продре у кухињу.

Тихо и правилно дисање показиваше да дете спава. И доиста, био је то мали Пјер, на некоме одру, с покривачем напученим до ушију, у дубоком сну.

Пјер Лирије прије постеља, стиснувши пијук још јаче, па га поче подизати.

— Ба! рече он у себи на један пут. Он тако тврдо спава. Ово дете не буди. Кад сам ја био његових година, а гром би могао пући, па да не осетим. Али ако то не учиним, могло би се дерати, те старе пробудити. Сиромах дерам! Како ли су деца срећна! Ако ли се случајно сам пробудим! Кад будем тамо горе, можда ћу начинити јарму. Кад о свему размислим... Ах! вере ми, не! увек ћу моћи да му пустим крв, када се вратим.

Узеде палидрвца испред огњишта, пређе у велику собу, па метну пијук и ћенер на земљу да подигне куглу од часовника. О, да велике радости! био је ту кључ као и ненада. Кроз три минуза, дође ћу до сакровишта.

Степенице су крцкале под његовим босим ногама. — Тврдолеско дрво! ено се и оно дере! Па, ипак јако не притискујем.

Застајао је, те слушао да ли се шум чуо. Ништа! Кућа беше једнако онако исто нема. Само што је доле мали Пјер хркао.

Још два степена, још један степен, и ето га горе над степеницама, за тим, до собице за метле; и назад, ево врата, иза којих су Берловљени.

— Чудна ми јуначтва! већ ме обузимље страх! Грозно је умлатити два особе. Кад би они само спавали, ја бих се задовољно да их покрадем. Да, али огледај само! обијаће ормана зубушиће их. Стари имају добро ухо, и спављу само на једно око. Хајде, добричино моја, немаш кад увијати. Ваља се *осмојати*. Одважно! напред!

Он запали ћенер, па одгурну врата.

На шкрипу шарки, а још већма на зрак пзненадне светлости, чича Берло беше се успрамио преплашен, на свом седишту. Али, не имаде кад ни увикнути, већ паде назад с размрсканом главом. Нема, непомична, разрогачених очију, укочена, баба посматраше тај ужасни призор, докле убица извлачаше пијук из пробијене лобање. Један, два, па пијук румен од крви и бео од мозга, изиде из својих корица, из њега се страховито подиже, па се потмулим ударцем заборе у спављу кану сироте старице.

Све је пило добро. Само је још требало претрести орман.

Један покрет ножа у бакарној брави, и врата се отворише. Једна кеса, две кесе, три кесе, четврта најмања. Пипајући их, рука осећа новце од пет ефраиза у три прве, а хује у оној четвртој. То је довољно! Некорисно је претурати све по орману. Ваља бегати са те четири кесе, турене у торбу. Хоћ! тежина је на врату. Не треба оставити пијук. Ако ли дете више не спава!

Док је овако размишљавао и радио у трзавици, с махнитошћу, Пјер Лирије није испустио из очију обадва лепа. Само за часак беше у пола окренуо главу да затвори орман, па је у том тренутку осетио, како му ужасна хладноћа подиже у леђа. По инстинктивном осећају, када неко убије, он посматра леш, докле га какав стварни предмет не заклони. Пјер Лирије поће дакле натрашке натраг, с ћенером једнако управљеним према постељи, с пијуком у руци. Тако стиже до врата, што се бехуу властитом својом тежином за њим затворила. Од један пут, да би их отворио и побегао, окрете он према њима ћенер, очи и тело.

Ужас му неки стеже грло; очи му се од страха затворише. Пред њим стојаше један човек. Не чекајући, не размишљајући, не погледајући, шта више не видећи да је тај човек као и он го, с ћенером у једној руци, а торбом у другој, с торбом о врату, Пјер Лирије само на једно помисли: да убије ову прилику. Он жестоко потеже својим оружјем; па у исти мах, напињавши само на огледало, како се био замахао, а главу истурио услед тежине новца, поврте он, те паде лицем на разбијено комаће од огледала.

Пробуђено том лупом, на мисљени да болесни чича Берлот потребује његове услуге, дете притрча са ћенером. Али, успевши се на степенице, паде у несвест.

Кад је се сутра на вече, дошавши да расветли тајну у Берловљеву дому, власт попела на степенице, ево шта је нашла:

Врата, која ишупгра служаху као оквир великом једном огледалу, била су јако проваљена; кроз ту руну се видела постеља, чија узглавља изгледаху као црвена маса, у коју беху загњурене две расцепљене главе. Исто тако, кроз ту руну до половине провукао се био неки го човек, чија кожа беше ишарана засекотинама. Држао је пијук у руци. Ноге му беху укопене у ваздуху, а трбух се наваљао на дрво од прага. На врату му је висила тешка торба. На његове артерије на грклану пресечене, истекло је пет шест млазева крви на жуту хартију на зиду, а сад се до пода пружала дуга брада усирене крви. У најмрачнијем углу собе шћућурило се беше једно дете, набубљених очију, с накострешеном косом. На питања, одговараше само са страшним смехом.

Мали Пјер беше полудео.

— Порок увек бива кажњен, рече поучно сеоски кмет, показујући на убицу.

Али, да је мали Пјер, који се беше попео уза степене у помоћ својим господарима, могао говорити, он би то додао, да добродетељ није увек награђена.

С француског **М. Н.**

РУЖИЦА

Guy de Maupassant

Две младе женскиње, као лепом цвећа покривене, саме су у пространом ландору, који, натоварен букетима, изгледа као канта грдно велика корпа. На предњем седишту две котарчице пуне су љубичица из Нице; а медвеђа кожа, коју је прекривала читава гомила од ружа, мимоза, каранфила, белих рада и поморанџиних цветова, уплетених са свиленим цветовима, изгледа као да је згњечила ова два господствена тела, допуштајући да из ове цветне и мирисаве постеље вире само рамена, руке и неки део струкова, од којих је један плав а други љубичаст.

Кочијашев бич омотан је свасама, узде су у навлаци од шебоја, паоци преобучени резедом; а на место ђевџера су две поносне округле капе, које изгледају као очи ове велике животиње од цвећа, што јури.

Ландор прелијује у трку улицу антибиску. Њему претходи и прати га гомила других окићених кола, која су пуна женскиња скривених под хумком љубичица. Јер је свеколиким цвећа у Кани.

Сви се скупљају на Фонсијеровом булевару, где је разбојиште. Дуж заслепне улице, бескрајно дугачке, окићена кола пролазе тамо амо у два низа. Узајамно једни на друге бацају се цвећем, које, пролетивши кроз ваздух, пада на лица, одбија се и спотрљава у прашину, одакле га подиже читава војска дечурлије.

Збивена гомила на тротоарима посматра каткад бурно, каткад мирно: ту одржава жандармска коњица, која охоло пролази и одгурује радозналце пешаке, као да не допушта тим простацима да се с богаштином мешају.

Из кола једни друге узнемирују, вичу по имену и туку ружама. Једне двоколице пуне леших женскиња, одевених у црвено као ђаволи, нарочито привлаче пажњу. Неки господин, који личи на портрет Хенриха IV. хитну се ватрено огромном китом, коју задрха еластика. Поплашен се удара, женскиње покривше очи, а људи спуштене главе, али милостиви бачени предмет, послушно и брзо, описа криву линију и погоди те своме госи, који га баци одмах на другог.

Оне две младе женскиње оборучке су испражњавале свој арсенал и примале кишу букета, потом после једног сахата борбе, најзад и мало уморене, заповедише кочијашу, да тера друмом што води покрај морског залива.

Сунце се губљаше иза Поморских Алпа, оцртавајући у сумраку зупчасту силуету дугачких планина. Мирно море простираше се, плаво и бистро, чак до хоризонта где се с небом састаје, а група лађа, усидрених усред залива личила је на чопор планинских животиња, непомичан у води, на тајанствене животиње, у окопима, брежуљкаста изгледа, с танким катаркама на глави, што личе на перје, и с очима, које се увијеку кад се ноћ спусти.

Младе женскиње опружене испод тешке медведњине, дремљиво посматрају. Најзад једна рече:

— Каквих красних вечера има, у којима се дивотно изгледа. Зар не Марго?

— Како да не. Али увек по нешто не достаје.

— Шта не достаје. Ја се потпуно срећном осећам. Никакву потребу не увиђам.

— Хе! Ти на то и не помишљаш. Ма каква лепота да нас грли, ма увек нешто више желимо... за срце.

Друга у смеју додаје:

— Мало љубави.

— Тако је.

Заћуташе гледећи преда се, па онда она, што се нове Маргарита промрља:— Живот је чини ми се без тога несносан. Ја просто осећам потребу да будем љубљена, па ма од кога. Ми смо такве све, и ако ти нећеш Симона друкче.

— Није баш тако, драга моја. Ја више волим и не бити љубљена, него бити ма од кога. Мислиш ли ти да би ми било пријатно да ме љуби на пример... на пример...

И она тражаше од кога би могла бити љубљена, предстајући погледом пространи предео. Њене очи пошто прелуриле цео хоризонат, заустављене се на двама металним пушетима, која су се сјајила на леђима кочијашевим, и она смејући се додаде: „мој кочијаш".

Г-ђа Марго подругљиво се насмеја, па отпоче писким гласом:

— Ја те уверавам да је врло занимљиво бити љубљена од каквог слуге. То ми се догодило два или три пута. Колутају очима тако смешно, да просто пукнеш од смеја. Наравно да се треба показивати у толико строжија, у колико су они заљубљенији, и једног дана показати им врата при првом покази, јер би постала смешна, да кога то примети.

Г-ђа Симона слушаше гледећи унаред укочено, затим изјави:

— Зацело не, срце моја соби сл уге не би ме задовољило. Причај ми данас како си се ти уверала, да те они љубе.

— Приметила сам као и остале људе, да су постајали смешењаци, глупаци.

— Други људи, који ме љубе, не изгледају ми баш такви.

— Идиоте, драга моја, неспособни су да разговарају, да одговарају, да ништа разумеју.

— На шта ти је допринесило, те да се у тебе заљуби слуга. Каква си била... узбуђена... или ти је ласкало?...

— Узбуђена? не — ласкало ми је мало. Свакоме ласка да га кога љуби, па ма ко тај био.

— Ох, где ти ће!

— Да, драга моја. Стани, испричаћу ти један необичан догађај, што ми се десио. Видићеш како смо ми чудновате и збуњене у овим случајевима.

Биће томе у јесен четири године, ја сам била без собарице. Имењала сам их пет, шест и све беху новешће; већ сам очајавала да ћу и једну наћи како треба, кад прочитах, међу кратким огласима једних новина, да нека девојка, која зна да шије, везе, чешља, тражи место и да има добре сведодбе! Сем тога говорила је енглески.

Узутпи писмо и сутра дан ми се представи речена личност. Била је доста крупна, витка, бледуњава, плашљива изгледа. Имала је лепе, црне очи, огарљиву боју, и одмах ми се допаде. Затражим јој уверења: она ми даде једно на енглеском језику, јер је изгледа, како ми рече, из куће леди Рем'сла, у којој је била десет година.

Оно уверење тврдило је да је млада девојка својевољно иступила рана врањања у Француску, и да јој се нема ништа друго замерити, у њеном дугом службовању, до француско кокетовање.

Стидљиа правац ове енглеске реченице мало ме насмеја, и ја одмах задржим ову собарицу.

Ступи код мене још истог дана, звале се Ружица.

После месец дана ја сам је обожавала.

То је било злато, бисер, ретност једна.

Знала је необично укусно чешљати, шпицир боље накитити од саме молитвице а умела је чак и алање шити.

Била сам пренеражена њеним способностима и никад нисам била тако услужена.

Обзачила ме је брзо, с необичном лакоћом. Нигда не осећах њене прсте на мојој кожи, а ништа ми није било непријатније од додира руку собаричиних. Ускоро сам прихватала одело превоморно тромо, толико ми беше угодно пустити се да ме облачи, од главе до пете, од кошуље до рукавица, ова плашљива девојка, увек по мало забринута, а која никад не говораше. При изласку из купатила она ме је трљала за време док сам ја дешкарала на моме дивану; сматрала сам је, вере ми, више за омиљу пријатељицу, него за слушкињу.

Али једног јутра затражи тајанствено да са мном говори мој братар. Изненадих се и наредих да га пусте. То је био поуздан човек, стари војник и посилни мога мужа.

Снебивао је се да рече оно што је хтео. Најзад процеди:

— Госпођо, доле је полицијски комесар.

Ја вргло запитах.

— А шта хоће?

— Хоће да изврши истрагу у кући.

Зацело полиција је корисна, али ја је се отресам. Ја налазим да то није никакво племенито занимање. Гнуша и увређена одговорих:

— Зашто та истрага? Из каквих разлога? Он неће ући.

Братар додаде:

— Он тврди да је онде скривен некакав злочинац.

Сад се уплашим и заповедим да пусте к мени полицијског комесара: ради бољег обавештења. Овај комесар био је доста добро васпитан човек, одликован орденом почасне легије.

Навини се, заиска опроштење, потом ме убеди да имам међу мојим слугама и једног одбеглог робијаша!

Разјарена одговорих да ја јамчим за све моје слуге и отпочех ређати их.

— Вратар Петар Куртеи стари војник.

Није тај.

— Кочијаш Франсоа Пенго сељак, сви једног закупца имања мог оца.

— Није тај.

— Један конџупар, такође сви једног сељака, кога ја познајем, ви сте га видели.

— Није ни тај.

— Дакле видите, господине, да се варате.

— Извините, господо, али ја сам уверен да се не варам. Како се ово тече једног ужасног злочина хоћете ли бити тако услужни да изиђе пред мене цела ваша послуга.

С почетка сам се опирала, затим сам попустила и заповедим да се сви моји млађи, и мушко и женско попну.

Комесар их испита једним једним погледом на изјави:

— Ово није све.

— Опростите, господине, ја немам никог више сем њих и једне собарице, младе девојке, коју ни не можете узети за одбеглог робијаша.

Он запита:

— Могу ли је видети?

— Зашто не.

Зазвоних и Ружица се убрзо појави. Тек што је била ушла комесар дође знак, и два човека које нисам ни опазила, скривена иза врата, скочише на њу, зграбише је за руке и везаше ужетом.

Вриснух од ужаса и хтедох ступити јој у одбрану. Комесар ме задржа:

— Ова је девојка, господо, човек по имену Јован — Никола Лекадет, осуђен на смрт 1879 годиие због убиства, коме је претходило силовање. Његова је казна спуштена на вечиту робију. Пре четири месеца побегао је. Од тада га непрестано тражимо.

Била сам изван себе, поражена. Ништа нисам умела мислити. Комесар смејући се додаде:

— Ја могу да вам дам само један доказ: десна му је рука избрађана.

Рукав би загрнут, и ја се уверих. А полицајац додаде доста накоено:

— За остале потврде поруште нам.

И одведоше моју собарицу!

Мислиш ли ти да је иноме овладао гнев што сам тако изиграна, преварена и осмејана; или стид што сам се сваљчила и облачила пред њим, човеком, који ме је и руками додирнао и за руке узимао... не... дубоко понижавање... једно женско понижавање. Разумеш ли?

— Зар не врло добро?

— Стани... Помисли... Овај младић био је осуђен... за силовање... на... помишљах на ону коју је силовао... и то,.. то ме је понижавало... Ето... Разумеш ли сада?

Г-ђа Марго не одговори. Право испред себе гледаше, укочено и чудновато два сјајна пуцета на лиреји, са осмејком сфинксовим, који имају каткад жене.

С француског **Веднар Ј. Митровић**

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

С РУСКОГ **Јефта Угричић** 44

— Шта, зар вам је он доцније и њу? упита Раскољников, некако узрујано. — На то онда ни ниште ни спавали после путовања?

— Ах, Роњо, та то је све било само до два сахата. Ја и Дуња ни код куће не лежемо никад пре два.

— И ја не знам, како да му се захвалим, настави Раскољников, мрштећи се и затиљујући на једанпут. — Остављајући на страну питање о њему — опростите, што сам то споменуо! Збогати се он Зосимову, — ја управо и не знам, чиме сам то заслужио од вас тако особиту пажњу? Просто не разумем... и... и она ме шта више тиште, јер је неразумљива: ја вам отворено говорим.

— Та немојте се раздражавати, силом се засмеја Зосимов, — умите, да сте ви мој први болесник, е, а ми лекари, који тек почињемо практиковати, волимо своје прве пацијенте као своју рођену децу, а по неки се чисто и залуђујемо у њих. А ја вам, ето, нисам богат пацијентима.

— О њему већ и не говорим, додаде Раскољников, показујући на Разумихина. — а и он, осим брига и увреда, ништа од мене није видео.

— Где како луда! Али ти си данас сентименталан, шта ли? викну Разумихин.

Да је био оштријега погледа, он би увидео, да ту није било ничега од сентименталности, него је било нешто, шта више, сасим противно. Али је то опазила Авдоља Романовна. Она је нетрепнивце и с немиром пратила свога брата.

— А о вама, мамице, не смем ни да говорим, настављао је Раскољников, као од јутрос научену лекцију; тек сам данас могао себи колико толико да представим, како сте се морали јуче онде намучити, очекујући на мој повратак. Рекавши то, он наједанпут, кутећи и са осмејком, пружи руку сестри. Али у томе осмеју синуло је овога пута право, непретворено осећање. Дуња, обрадована и захвална, одмах прихвати и топло стисне пружену јој руку. Први пут се обратио њој после јучерашње препирке.

Лице се материно засијало одушевљењем и срећом при погледу на ово коначно и немо помирење брата са сестром.

— Ето, зато га ја и волим! пронануга Разумихин, који је волео све преувеличавати, енергично се покренувши на столици. — Има он осећаја!...

„И како њему то све лепо испада за руком, помисли мати у себи; — како су у њега племените тежње, и како је просто, деликатно праванво цело то јучерашње неспоразумљење са сестром — само тиме, што јој је руку пружио у згодном тренутку и погледао лепо... И како има дивне очи, и цело лице како му је лепо!... Лепши је чак и од Дуњице... Али, Боже мој, какво му је одело, какве је страшно одевен!... У луњину Афанасија Ивановића је Васа слушче боље одевен!... И ето тако бих, тако бих му, чини ми се, и притрчала, и загрлила га, и... заплакала — али се све бојим, бојим... та какав је он то, Господе! Та ето и љубазно говори, а ја се плашим! Па чега се плашим?...“

— Ах! Роњо, рече она, журећи се да одговори на напомену свога сина, — ти не можеш вероватн, колико смо јуче, Дуњица и ја, биле... несрећне! Сад кад је све свршено и кад смо сви постали срећни — може се рећи. Само замисли: готово од поласка из вагона трчале смо овамо, да те загрлимо, а она жена, — где, ево је! Добро јутро, Настасија!... Дознадосмо наједаред да си лежао грозничав у постељи, да тек што си, у бунилу, утекао на улицу и да те траже... Ти не можеш себи представити у каквом смо се стању ми налазиле!

— Јест, јест... све је то заиста непријатно... промрмља Раскољников, али то изговори тако расејано, готово рекн равнодушно, да га Дуњица погледа напенаћено.

— Шта сам ово још хтео да вам кажем? продужи он усиљавајући се, да се опомене: — јест, молим вас, мама, и ти, Дуња, немојте мислити, да ниеам хтео први да вас посетим и да сам очекивао вашу претходну посету.

— Али за што то говориш, Роњо? рече Пулхерија Александровна, зачуђена сад као и кћи јој.

„Реиао би човек да нам одговара из просте учтивости, помисли Дуњица; — мари се, тражи опроштај, као да самог себе оптужује на чисте формалности или као да покаиља какву лекцију?“.

— Тек што сам се пробудио, хтео сам доћи до вас; али нисам имао одела; заборавио сам јуче рећи Настасији да опере ону крв... тек сам се мало пре могао обући.

— Крв! Каква крв? запита уплашено Пулхерија Александровна.

— Није ништа... не бојте се. Јуче, док сам био у бунилу, лутајући по улицама, нашао сам на неког човека кога тек што су била прегазила кола... неки чиновник...

— Док си био у бунилу? Па ти се опомињеш свега! прекину га Разумихин.

— Истина је, одговори ненако особито брижно Раскољников; опомињем се свега, до најмањих ситница, али ево шта је чудновато: не умем себи да објасним зашто сам тако чинио, зашто сам говорио, зашто сам отишао на такво место.

— То је и сувише познат феномен, умеша се Зосимов, — завршење дела је по најпре мајсторско, веома дукано, а владање поступцима, основа поступка, растројено и захваћено од разних болешљивих утисака. Налик је све то — сну.

„Ама то је, може бити, баш добро, што ме он готово за сумануто сматра“, помисли Раскољников.

— Та тако је, молим вас, и са здравима, примети Дуњица, узнемирено гледајући у Зосимова.

— Доста добра примедба, одговори овај: — у том смо погледу одиста сви ми, и то врло често, готово као луди, само с том малом разликом, што су „болесни“ у неколико људи од нас, зато је ту веома потребно разликовати границу. А хармоничног човека, истина је, готово никако и нема; на десетине, а може бити и на стотине хиљада наће се по један, па и то у прилично слабим примерцима...

Код речи „луди“, која се несмотрено отрже Зосимову, кад се забрбало о својој милој теми, сви се намрштише.

Раскољников је седео замишљено и с чудноватим осмехом на бледим уснама, као да не обраћање нажње ни на шта. Настављао је о нечему размишљати.

— Па, дакле, шта је са оним прегажењем? Прекинуо сам те! Брзо узвикну Разумихин.

— Шта? учини овај као да се пробудио: — а! јесте... на питомно сам се крвљу, кад сам помагао да га пренесу у стан... Збиља, мамице, јуче сам урадио нешто, што се не може опростити; мора бити да писам био при себи. Луче сам сад новац, који сте ми ви послали, дво... његовој жени... за погреб. Сад је удовица, јектичава, једна жена... троје малих сирочади, гладних... у кући нигде ничега... и још једну кћер има... Можда би ви и сами дали, кад би видели... Ја, у осталом, признајем, да писам имао никаква права, нарочито знајући, како сте и сами набавили тај новац. Да бих помагао, требало би пре свега на то права имати, иначе: „Crevez chiens, si vous n'êtes pas contents“. Ту се засмеја. — Је ли тако, Дуња?

— Не, није тако, одсечно одговори Дуња.

(Наставиће се).

ПОТЕРА

Лепосава, кћи Агатона Думановића, из Врњаца, на дан 24. фебруара тек. год. увукла се у собу Алексе Петковића из Крушевца, разбила сандук и из њега украла и однела 44. српске новчанице од по 10. динара и 35. дуката у злату, па побегла. Лепосава има 14. год., у једну ногу рамље, а у одећу сељачком. Начелство округа крушевачког, актом од 9. марта, тек. год. Бр. 4491., моли све власти да Лепосаву проналаз и нађену начелству стражарно спроведу. Проналажења Лепосава може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 5859.

Димитрије Макленовић, који се издаје, да је из Ривице у Срему, био је привезан црквене технике, среза моравског, округа пиначког, и као такви примио од свога свештеника, г. Младена Поповића, навесну суму новаца у цељи да куни неке ствари у Алексинцу, и није се више ни вратио. По нађеним хартијама које је после себе останио, виделе се, да је Димитрије препређена вараница и фалсификатор, јер је сва уверења и документа на основу којих је добијао службе фалсификовао разним општинским, среским и црквеним печатима. Димитрије се назадно негде за монаха манастира Сретења, под именом „Пахомије, — Доситеј Макленовић“, негде опет Гаврило Тирић из Ривице, а више пута из Косанчића, среза мачванског, у место лесковачког, а негде из истог села, среза јабланичког, окр. врањског. Од свију докумената има оригинални мали пасаош издат му од начелства окр. ужичког 13. априла 1892. год. Бр. 5518 и № 62, за Вриње и визиран у Бајиној Башти за Босну, — и службеску потврду од истог начелства од 6. септембра исте године Бр. 250. Димитрије има 28. године, средњег је стаса, косе плаве, обрва смеђих, образа округлих и бркова смеђих. Начелство окр. пиначког актом од 29. фебр. т. г. моли све власти, да Димитрија живо ухвате и нађеног начелству стражарно спроведу. Пронађени Димитрије може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 5438.

Ђорђе Златановић, ужарски слуга, родом из Врања, на дан 1. марта тек. године побегао је од свога газде Ташка Митровића, ужара из Врања. Ђорђе има 17. година. Начелство округа врањског актом од 6. марта т. г. Бр. 4441, моли све власти да Ђорђа потраже и пронађеног стражарно спроведу. Пронађени Ђорђе може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 5862.

Суља Бахијаревић, из Сијарине, **Асан Салијовић** из Власа и **Алим Љутовић,** из Турекае сви Арнаути, ноћу између 29. и 30. августа прошле године украли су коња од Османа Намутовића, дијурнисте моравске дивизије и пребегли у Турску. Потером турских власти ухваћен је Алим и украдени коњ и предат сопственику а Алим спроведен у Гњилане, одакле је побегао и са осталом двојицом прешао у Србију. Суља је 8. фебр. т. г. ухваћен у Сијарини и решењем начелника среза јабланичког стављен под кривичну истрагу и у притвор. Асан има 18. год., у лицу плав, раста средњег, од одела има на себи црне чакшире и гуњ, на глави умотан шал, а на ногама опанке, од оружја пушку мартинку. Алим има 20. година, у лицу црномањаст, омаленог раста, малих бркова, од одела има чакшире од црног сукна, памучњиву, на глави белу арнаутску капу, а на ногама опанке, а од оружја пушку капаклију. Начелство округа врањског, актом од 5. мар. т. г. бр. 4385, моли све власти да Асана и Алима потраже и нађене стражарно спроведу начелству. Пронађени Асан и Алим могу се спровести и Управи града Београда, с позивом на бр. 5863.

Мата Вукотић, тежак из Бериља, досељеник из Црне Горе, налази се под истраженом код прокупачког прворазр. суда, зато, што је 18 октобра 1899 године око 5. сати по подне на путу Прокупље—Лесковац, у међусобној свађи на револвера тешко обранио Стаика Митровића цигањина из Бериља, од које повреде Стаико после неколико часова умро. Поменути Мата је повређе Стаиког после исказа сведока, а по наређењу истражног судије, ноћу између 20. и 21. јануара т. г. побегао из затвора. Мата је 40 година, повишког раста, очију црних, браду брија. Од одела има на себи црногорске чакшире, ферме, чизме и шубару. Ожењен је, има четворо деце.

ТРАЖЕ СЕ

Јордан, син Стаика Савића, из Руљковца, среза јабланичког, у прво половини месеца фебруара, тек. године отумарао је од своје куће незнано куда и до данас се није вратио. Јордан има 14. година, средњег стаса, косе смеђе, чела широког, обрва смеђих, очију зелених, без браде и бркова. Начелство окр. врањског актом од 9. априла, т. г. Бр. 4488, моли све власти да Јордана пронађу и упуте начелству. О проналаску Јордановом може се известити и Управа града Београда с позивом на Бр. 5861.

Јанићије, син Трајка Стевановића, тежк. из Г. Топонице, среза прокупачког, још 27. фебр. т. г. отумарао је од своје куће незнано куда. Јанићије је ђак III. разреда основне школе, има 14 год., плав, раста омаленог, у сељачком оделу — гуњ и чакшире — на глави има шајкачу, а на ногама опанке са узицама. Начелство округа топличког актом од 7. марта, т. г. Бр. 1793, моли све власти, да Јанићија потраже и нађеног спроведу начелству.

Пронађени Јанићије може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 5548.

Милутин, син Мишура Кнежевића, тежака из Кара, општине дубовске, среза добричког, 26. фебруара т. г. отумарао је незнано куда. Милутин има 25. год. средњег раста, очију зелених, бркова смеђих — густих, образа округлих, косе смеђе. Од одела има на себи: гуњ, чакшире и фермен од црног сукна, на глави шајкачу, а на ногама чараце и опанке. Начелство округа топличког актом од 9. марта т. г. Бр. 1874, моли све власти да Милутина потраже и нађеног спроведу начелству. Пронађени Милутин може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 5730.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 12. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 25. МАРТА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једнпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код сеоских кметова или на пошти. Цена је листу: сеоској, које узаље у састав општине 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара, Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну једну. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

БЕРТИЛОНОВА МЕТОДА МЕРЕЊА КОД НЕМАЧКИХ ПОЛИЦ. УПРАВА

У 33. броју овога часописа за 1898. год., стр. 253., под натписом: Антропометрија у Немачкој, навели смо у кратким цртама докле се онда дошло с применом Бертилонове методе у Немачкој, по којој се методи путем антропометриским констатује идентичност личности, па смо, указујући на оно што предстојаше, обећали изнети и шта се буде још урадило. Томе обећању, ево, сада и одговарамо, а према законителима која ту скоро донесе немачки Zeitschrift für Polizei und Verwaltungsbeamter.“

Полицијска управа Берлина, као што је познато, има нарочити биро, у коме се испитује и чини све што треба за идентификацију лица у циљу јавне сигурности и ради сирха надзвано-правних. Бертилонова метода мерења, којом се ту служе, иде оним редом: I мери се тело; II одређује се врста у коју долазе очи; III описује се лице и узима фотографија; IV бележе се сви особени знаци; V најпосле, ту је система картона коју ваља посматрити.

I. Мереље тела.

Тело се мери начином и редом тачно утврђеним прописима службеним о томе, т. з. *упутствима за мереље и описиваље тела*; мери се инструментима најтачније израђеним и нарочито за то конструисаним. Органи ове службе у Берлину ради радо посредују у набављи тих оруђа и за остала места исте службе. Тим оруђима се мере:

1. висина снега тела;
2. ширина распона преко прсију при опруженим рукама, од средњег прста једне до средњег прста друге руке;
3. висина тела у седењу;
4. дужина главе;
5. ширина главе;
6. ширина јабучне кости (кост лица од уха до ока);
7. дужина: десног уха, левог средњег прста, левог малог прста, левог стопала и левог лакта.

Мере под 1, 2 и 3 исказују се у метру и центиметрима, н. пр. висина тела: 1,84; распон: 1,86; висина у седењу: 0,95. Остале мере исказују се у центиметрима и милиметрима, н. пр. дужина главе: 19,8; ширина главе: 17,9; јабучне кости: 15,0; дужина десног уха: 7,3; левог средњег прста: 12,7; левог малог прста: 9,1; дужина левог стопала 32,4; дужина левог лакта: 45,6. Тачно је прописано како се морају бележити скраћивања, као кад би се н. пр. ти наши назини морали скраћено само онако бележити: в. тела; в. сед.; д. главе; ш. главе; ш. јаб. к.; д. з. уха; д. з. ср. прста; д. з. мал. прста; д. з. стоп.; д. л. лакта — или и још краће.

За мереље висине тела, ширине распона и висине у седењу стоји пре свега т. з. крстато мерило, т. ј. две узаконске за низ утврђене дасне с назначеним деловима метра, а мало даље један усправан метар и клупица за седење; за остала мереља ту је клупица (за дужину стопала и стопе) (за дужину лакта).

Као мерило треба још: један дрвени померач при узимању висине снега тела, као и висине у седењу; један мали дрвени двогуби дециметар за мереље и опис ожиљака и особених знакова; нарочито конструисан метални шестар за мереље дужине главе, ширине главе и ширине јабучне кости; једно веће метално мерило, у које се, рали мере дужине, уносн средњи прст, мали прст, стопало и лакат; најпосле, мало метално мерило, у које се уносн уво и узима дужина њихова.

II. Врсте очију.

Да би се могло сасим поуздано и тачно казати у коју врсту долази дотично лице по очима својим, потребно је, као и код мереља, да је чиновник, који на томе ради, за то добро извежбан.

У том погледу није толико од значаја боја очију у опом обичном смислу, колико количина и нагомилаост оне жућкасте материје (pigment) у дужици (iris), која је око зенице (pupilla). Према томе берлинска полицијска управа разликује ових шест врста очију:

1. беспигментне очи, т. ј. које у дужици немају ни мало оне жуте или жућкасте бојине материје;
2. жућкасте;
3. жуто црвенасте;
4. орахасто мрке;
5. кестенасто мрке;
6. кестенасто мрке са одсјајем у зелено или сасим у црно.

На картону се означава врста очију уписивањем на одређеном месту само цифре врсте која је констатована. Како је често тешко разликовати да ли нечије очи долазе баш у изврсну само врсту, а не и у врсту одмах над овом или испод ове, то је допуштено у том случају назначити се са 2—3, 3—2 и т. д.

III. Опис лица.

Овај је опис од особите важности, јер има да замени досадашње „личне описе“, од којих се разликује тиме, што сасим напушта ове опште фразе које ништа не казују (као што су: „обичан“, „пропорционалан“ и т. д.) и што су речима „велико,“ „средње“, и „мало“ прописане сада сасим тачне границе. Ако се, дакле, добро мотри на те прописе, биће немогуће да се исти део тела један пут забележи н. пр. као „средњи“, а други пут као „мали“.

Опис лица и у осталом чини се изразима сасим одређеним и у значењу потпуно утврђеним, а скраћивање њихова нарочито су прописана. Тај опис обухвата ове делове тела:

1. Чело. Описује се: свод над очима, нагнутост, висина и ширина чела.
2. Нос. Описује се: колико нижко стоји у корену, какав је гребеном, колико излази напред и колико је широк.
3. Десно уво. Његов опис чини се најтачније, јер на њему имамо ванредно карактеристичних знакова и разлика, које могу олакшати посао око констатовања идентичности личности. Тај опис тиче се: ушне шкољке, какав је у почетку (П.), у горњем делу (Г. Д.); у задњем делу (З. Д.), у слушном продаху (С. П.) и опом лежиштем савијаку (Д.); за тим се описује ушна јагода или реса, даље се њен напрг, пораснеет, површина, величина; даље се даје опис опог јеанчца што стоја као брањако је изнијен, колико је велики; најпосле описују се боре доњег и горњег дела, облик и одстојање уха.
4. Боре (на лицу и по врату).
5. Боја лица.
6. Коса и брада.

7. Ширина у плећима.
8. Могнутост.
9. Обим тела.

Опис делова у тачкама од 1 до 4 — а на картонима уз то су назначена места још за опис уста, уха, подбратка, форме главе и профила лица — може се заменити прописно израђеном фотографијом меренога лица, која треба да је двојака (спреда и у профилу десном) и увек у једном размеру, т. ј. од природне величине увек умањена седам пута, као 1: 7, да су глава и тело сасим по пропису држати; да је осветљење увек подједнако; да се одстојање онога који се слика од апарата не мања и т. д. Само тако биће могуће да апостану она описивања од 1—4 и да је, у приликама, за то довољна слика.

IV. Опис ожиљака и других особених знакова.

Белеге на телу обично свани може лако да примети и распознa, а тачан опис њихов, као што се зна, често је од пресудне важности за потврду идентичности. На овај додајкошње, старо побројавање и описивање тих белега ретко је кад потпуно, а због нетачности махом је недовољно за оно чему служи. Како се пак даље ради по методи Бертилионовој, готово је немогуће да остане непоменут који особени знак и да не буде тачно обележен, а за тај посао прописана су правила, којих се мора увек придржавати и која је лако имати у виду.

Ради проналаска ових знакова или белега, морају се нарочито прегледати ови делови тела: лева рука, десна рука, лице, врат, прси, леђа, ноге и стопала. У те знаке, поред ожиљака, рачунају се: тетовирања, неге, младежи, брадавице и др. Описују се по величини (дужине и ширине у сантиметрима), облику (је ли округла, зупчаста, крпна, права, зрачаста белега), по месту где је на телу (колико је далеко од кога уда, зглавка, тламена, од кога вратног прњлена, од кога ока и т. д.); најпосле, по боји или ма чему што се при опису покаже као употребљиво. Да би се сви ови подаци, као и извесни подаци који се добију описивањем лица, могли унети у томе намењене рубрике картона, заведено је *скраћено писање*, које се састоји из цифара, појединих писмена и извесних нарочитих знакова, те је тако могуће на малом простору у картону прибележити и означити и велики број таких белега, ако би их било. Тако на пример: пг3 > лз. имало би да значи: пега 3 см. испод лапатног зглоба; или: 3 зг. с. пр. ск. = трећи зглоб средњег прста осакаћен; или: ож. зч. 3,4 > лз. п. = ожиљак зупчаст, 3 см. дугачак, 4 см. испод лакатног зглоба изнутра.

Да би чиновници, који се баве мерењем крвљаша, изучили ово скраћено писање и умели употребити га, израђена је таблица свих тих скраћивања по азбучном реду.

V. Систем картона.

Какви су картони и шта се у њима садржи, већ је у неколико казано напред. Остаје нам још у кратко да кажемо како су места у њима подељена, у ком се облику чине записивања и, најпосле, како се сређују и чувају тако испуњени картони.

Како ови картони нису велики — мало су већи од 16 см. у дужину и нешто јаче од 14 см. у ширину —, то се добивени подаци морају записивати кратко, у што збијенијем облику. Према томе, да ли ће уз картон бити и фотографије меренога лица или неће, узима се *образац А. или Б.*, јер и један и други имају спред у врху своме рубрике за уписивање мере тела и врете очију, како смо то изложили напред у одељцима под I и II, а при дну опет рубрике за оне делове из описа лица, који се не могу заменити фотографијом. Средина те стране картона код обрасца А. намењена је попуњавању и свију осталих делова из описа лица, како је изложено напред у одељку III, а код обрасца Б. она је за толико празна, јер налази замене у фотографској слици, која се ту лепи. На полеђини оба су образца потпуно једнака. Горња половина на полеђини образца има рубрике за уписивање „персоналија" меренога лица; доња има рубрике за опис ожиљака и других особених знакова, о чему је било речи у одељку под IV.

(Свршиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

По § 471. грађ. суд. пост., да извршење пресуде не може се земљораднику узети у попис, поред осталога, „и толико хране, колико је за њега, породицу и стоку потребно до нове хране."

Један од општинских писара саопштава нам случај, где је један земљорадник осуђен да плати свом прив. повериоцу 40 дин. дуга по обвезницима, па да се, када се приступило извршењу, није имало шта по закону узети у попис. Но повериоцу после извади код општ. власти, да у дужника има 50 кила истопљене масти у кантама, 50 кила сира, 30 к. скорупа у чабрици, 100 к. пасуља, 200 к. кромпира, две полутке сланине и једна каца с пет товара потопљеног купуса, па затражи да се то узме у попис за наплату дуга. Општ. суд, уважавајући да је и то храна, која се не може узети у попис, не хтеде, вели, ништа по томе предузимати. Исти писар пита нас за мишљење, да ли и ова храна, или само хлебна храна, треба према закону да буде заштићена од пописа.

Код закон хоће да се земљораднику заштити увек онолико хране, колико је потребно за њега и породицу до нове хране, *не правећи разлике и у врсти хране*, онда је очевидно, да ту не треба разумети „само хлебну храну која једанпут у години роди", ма да је у истини она увек прва која ће се заштитити, као најпотребнија за живот. Могућности законске, дакле, има, да се земљорадницу изузме од пописа и нека количина масти, сира, скорупа и сланине, као што се то несумњиво чини и с варивом, но увек у границама неминовности за живот.

У осталом, општ. власт при том не треба никако да губи из вида и трећи став тач. 5. прошлог Господина Министра Правде уз § 471. грађ. суд. пост., по коме се и средством пештака има одредити у стварн шта од хране треба земљораднику да се сачува као за живот потребно до нове хране, јер му дотле треба живети, па ма о којој врсти хране коју ће пештаци одредити колика треба да је.

У сваком пак случају општ. власт има да донесе формалну одлуку, над повериочев захтев одбија, и овоме је саопштити, да би се могао, ако хоће, даље жалити вишој власти.

КОВНА КУКАВИЦА

ПРИПОВЕТКА

превод с француског

Десет часова било је, откуцало на свима часовницима варошице Х..., у бернском кантону, и металан звук њихов као да је још треперео у ваздуху, ширећи се од куће до куће, од улице до улице, означујући да се подне приближава. Улице су прошаране путницима, радницима, трговцима, богатима и сиромасима; варошица је изгледала као умањена велика престоница. Трговци откривше своје излоге, харма се простирала од врата до врата у средину опште делатности. Поред тога, сваки, пазивајући добро јутро, преговорно је по који рђаву реч о своме суседу, а још горе је мислио о ономе коме је говорно; као што се види, то је била велика варош и отмено друштво у маломе.

— Десет часова! повика дебели и јаки месар Херман, чија је песница била у стању да разбије плоче од белога мрамора по којима су били понаметнати бутови говеђине и овчетине, — десет часова! а наш сусед Самуел Штауфер још спава; то је веома чудноватo.

Његово обојено лице са набреклим црвеним жилицама, са гломазном и четвртастом вилицом, са бледо плавим очима, одиста је изражавало потпуно чуђење.

— Збиља! ви имате прав'о, — одговори банкалин који сиђе са прага свога дућана, продужујући да савија један ошиек, и пође упаред да би се разговорно о томе, због чега су се обрве месарове скупиле као сводови на мосту, — талаз још није отворио ни један канак и изгледа да се ништа не миче код њега; али бар, његов слуга, Јован Милер, раније устаје, па и он се данас није дигао пре њега.

— Да, ради послова које има с јутра да посвршава! — Без сумње, није могао спавати због ноћашње буре, и сада се надокнађује за то.

— Каква је то бура била! — поче опет бакалин, каква бура! — Тек што сам очи склопио: трес! крила прозорска која су лупала као да су хтела да искоче из шарака; дум! димњак неки срушио се у моје двориште. — Ретко сам чуо такав ветар од како сам са трговином овде.

— А поред тога, додаде месар, грмљавина, град, киша, и треска: рекло би човек да су ђаволи кола повели, тако ми Бога!

И он нагласи своју шалу пуним, громким смехом, од кога су му се тресли трбух и рамена, а подвалак и образи грчевито се трзали.

— Пст! Хермане, немојмо да говоримо о томе; верујте ми, не вала се.

— Ох! ох! како сте сујеверни, пријатељ Блохе; треба се мало и насмејати.

— Признајем да ми се такав разговор никада не допада; знајте, да ка: год се спомене име нечистивога, мора се на где нека несрећа догодити.

— Хе! хе! ја сам ђавола видао само у мојој кеси, и, верте ми, тада ми страшно гадан изгледа.

Месар се стаде још јаче смејати због бледога лица суседова.

— Хермане! Хермане!

— Ви се плашите, добро! Ћутаћу; јер се можемо због тога још и завадити! — Али шта може сада да ради стари Самуел?

— Да куцкамо код њега, шта велите?

И бакалин показа пстом, не мичући се са места, стан Самуелов.

Месар изађе из свога дућана, и упути се ка малој кућици о којој је била реч.

Кућица је имала само један спрат над којим се дизао амбар, и изгледао је као да скрива међу осталим зградама свој шпијатн крвоп, покривен углачаним цреповима, и као да се погурила остарела и скршана. Дућан, који је заузимао доњи део, са дрвеним кацима закованим широким гвозденим шарикама, и врата под пречагама, завили су се у необично ћутање. На првом спрату, капци су херметички затварали прозоре, и та кућа са завезаним очима, у среп јутарњег буђења и кретања на улици, имала је неки погребни изглед. На крову, ветреушка шарљала, с времена на време опитро и отегнуто је шкрипала, као тужан крик галебов у бури која море тресе.

Месар удари песницом о даске, и ослушну одјек који се разлегао кроз неме просторије куће. Очекивао је неколико часова, удари понова, викну што је јаче могао својим громким гласом: ништа се не чује, никаква одговора. — Неки неодређени страх обузе његову душу и срце му брже закуца. Осетио се под страшним утиском тишине, коју је каткада прекидао оштар и тужан звук ветреушке, и он се не усуди више дупати.

— Ништа! нема одговора? викну му Блох са друге стране.

И бакалин, гоњен радозналошћу, полако се упути њему; али његове крупне, округле очи издавале су почетак страха, који је тешко задржавао и сузбијао жељом да сазна шта је тамо.

— Ништа! то је чудновато.

— Да се није десила некакна несрећа, Хермане!

— Бога ми, лако може бити.

— Како то да ни Самуел Штаузер ни његов слуга Милор не одговарају на куцање?

— Можда су обоје мртви?

— Блохе, ја мислим да је наша дужност да зовнемо комесара; причекајте ме ту, идем да пошљем мога шегрта.

— Када дође комесар, праћен жандармима, браваром и хирургом, мораде проћи кроз збијену гомилу која се све више и више скупљала, спречавала саобраћај, одбијала се о зидове тесне улице као валови набујале реке, сваки је показивао најжишљу жељу да сазна тајну која их је тако заинтересовала.

Комесар саслуша Блоха и Хермана, брава би за тренутак разбивена, врата отворена, и жељни и плашљиви погледи продреше тада у мрачан дућан.

Све је изгледало тајанствено; у тами је лежала рпа најразличнијих предмета, најчудноватијих облика, невероватне грађе. Јевреин Самуел Штаузер куповао је и продавао све, гвожђарију, намештај, уметничке предмете, драгоцености, поне ствари и старудију, посуће, све је било предмет његове трговине. Било је ту најразличнијих и најсупротнијих ствари, без сумње с тога да би дућан старога Јеврејина могао са више права називати се јеврејским именом Клеврнаум... Дебела прашина, као неки вековни пепео, покривала је све, ублажавала контуре углова, давала неки чудан пухор старом гвожђу, и паук, који је радио без бриге, својим уметничким концима везао је чоју са бронзом, намештај са сликама, изкит са порцуланским посуђем.

Комесар остави два човека да спречавају улазак публици, и, вођен бакалином и месаром уђе у дућан, са њиме је ушао и хирург и два жандарма, ако би случајно дошло до густога.

Како се ту ништа необично није примећавало, они се почеше пењати уза степенице, корачајући лагано један за другим, и дођоше испред собе Јевреј новс.

Закуцаше... тек да се испуни формалност! Врата, која су била само заклопљена, лако се отворише, и комесар учини неколико корака у сред најдубље таме. Да ће требати свећа нико није ни мислио.

— Идите само право, господине Глаче, рече месар, прозор је према вратима.

Комесар послуша тај савет, отвори прозор, одгурну капке и млаз светлости јурну у собу.

Свет, који је напољу очекивао са највећим нестрпљењем, поче жељно кликати.

Светлост која је продрла у собу обасја једну страховиту слику, и сви који су били иза комесара узмакоше од ужаса.

Постеља је била у највећем нереду; покривачи су били бачени чак на средину собе заједно са дивма оборених столицама; на ноћњем столу, покапаном од лоја који је био текао из бакарног свећњака, видело се стакло до пола пуно воде и једна разбивена чаша. По свему се видело да је између убице и жртве борба морала бити силовита, отпор очајан.

Најзад, према постељи, био је на зиду обешен један од оних часовника што се зову *кукавица*. Али најужасније је било, један од јапаца на коме је терет висио, био је сметан око врата Јевреј нова, који је висио обешен само на десет центиметара од земље.

Лице је било поцрнело, црте су преко мере биле затегнуте, жиле набрекле, удови се од страшнца укочили; по свему је изгледало да је све доцкан: Самуел Штаузер био је мртан. Хирург наређи да се тело положи на постељу и стаде га прегледати; гвоздем заман био је дубоко ушао у месо, и око врата несрећнога Јевреј нна изгледао је као страховита врпца огрлица, коју је одвратно било видети.

Заустављене сказаљке показивале су три часа из јутра: седам часова је прошло од како је телал обешен, јер је часовник морао престати чим је тешко тело човечје било обешено о њега, и његово последње куцање престало је са последњим дахом са усана обешенога.

Да ли је то био злочин или самоубиство? Правда је имала да почне истрагу и да дође до истине.

Ако би се судило по простом извиђају ствари, борба, дакле убиство, била је извесна.

Телалин је нападнут у најдубљем сну, опирао се колико је његово старо и слабо тело допуштало. Две су столице биле оборене, чаша се разбила на ноћњем столу, а лампа се изгубила у сред ноћи, која је од поноћи до четири часа најутра беснела над варошицом Х... Убица је Самуела довео до часовника, заданио га ланцем, и оставио обешена.

Таква је била претпоставка комесарева, и изгледала је тако вероватна да сви присутни, чак и хирург, саслушаше је без спорења.

— Мислите ли да је ово самоубиство? поче опет комесар Глаи, који је пао у ватру и махао обема рукама. Тада би Самуел Штаузер попео се на столицу, одгурнуо је ногом и остао обешен о кукавицу, али то се не може примити. Како да се објасни она разбивена чаша: зашто две столице оборене а не једна? Зашто јорган, зашто покривачи до самога зида, готово под часовником? Налазите ли икаве везе са самоубиством? Нађите је ако хоћете, и објасните је ако можете. Што се тиче мене, моје је тврдо убеђење да се ово десило нечији, и ја држим да сам доказао да моје мишљење није без разлога.

Он се задувао хаустаи, и сваки ућута, погледајући са ужасом лешину. Затим, после једнога тренутка оклевања, рече му хирург.

— Опростите, господине Главче, али откуда да дође убица и како је могао да отвори тако добро закључана доња врата? Како је могао да гурне ригљу, због које је бравар морао да обије браву? Ко је појединости, које сте ви заборавили у вашем набрајању.

— Ви сте дакле за самоубиство! љутито упита Глан.

— Ја сам за истину, одговори хирург.

— Али, рече дебели месар приближивши се, Самуел Штауфер имао је једнога слугу.

— Слугу!... и ја то заборавио, понови комесар и тријумфујући погледа хирурга. Брзо да се нађе и да се преметне његов сто. Можда ће појединости које сам заборавио у моме набрајању скоро бити излишне.

— То значи желети злочин, не могаде се уздржати хирург.

— Зар би ви већма волели некажњен злочин? — Али где се налази сад слугин?

— Доле.

Херман, комесар и један жандарм брзо сиђоше у једну приземну собицу у којој становаше слуга Јован Милер.

У једном углу собе видеше слугу, младића од двадесет и пет година, у пола обучена, као се ничице, као дивља звер, простро по поду, држећи се рукама за главу, без гласа, без покрета, сломљен и сатрвен под неким страшним утиском.

— Шта ви ту радите? понова из далека комесар, који се није усуђивао приближити се.

Нема одговора. Милер се није ни мицао. Подигоше га на ноге, он се једва држао; придржали су га испод руку, и он се дао водити потпуно равнодушно, као нека ствар. Доведоше га до лешине господареве.

Када познаде собу Самуелову, нагла језа подиђе његово тело, и брзим покретом покуша да се истргне и побегне, али гвоздена рука Херманова само га још јаче стеже. Комесар ману главом; његова сумња изгледа је да се све више потврђује.

Милер, доведен пред жадну и попавшвшеду лешину гледао је је узневерено, али када се окрете и спази кукавицу и кобни ланац којим је злочин извршен, неодољив ужас спопаде га. Он стаде силно дрхтати, зуби му почеше цвокотати, паде на колена, као да моли за милост. Али никакав глас не изиђе из његових уста, и само је чинио неразумљиве покрете.

— Да ли је овај младић и прење био нем? упита комесар, — канда је пре говорио.

— Своевим је тако! одговорише Блох и Херман.

— Хајде, Јовине, одговори, рече му месар, ко је убио твога господара, старога Јевреjина?

Слуга ништа не одговори и ни за један тренут не изађе из свога тупога ћутања.

— Или је полудео или онемео? премишљао је хирург.

— Видећемо докле ће трајати његово ћутање, рече комесар Глак, намрштивши се.

— Изгледа да тај човек није у стању да говори, рече хирург који је бришљиво испитивао Милера. Канда та је убиствo страховито и неочекивано потресло. Има сличних примера код сведока какве страховите сцене.

— То може да важи за мене и за вас, додаде Глак, али да ли ви држите да исто дејство може бити и на убици, поштo је извршио злочин.

— Не знам.

— Да ли ће истрага примити ту могућност? У скоро ћемо видети. Ви треба да знате да су умна поремећеност и онемљење два велика начина одбране код криваца: има примера где су симулирали лудило да читаве месеце, обманули науку и лекаре, и назад тако избегли казну која их је ишчекивала.

— Ипак ја не могу да се сложим с тиме да је морао бити злочин, моја се са савест томе противи, одговори хирург.

— Ви дакле констатујете самоубиство?

— Не; то би значило да тврдим оно што не знам.

— Како биле да било, и у име правде коју представљам и која треба да је одбрана друштва, ја затварам Јована Милера, због убиства, можда с предумишљајем, његова господара Самуела Штауфера, трговца и телалина јеврејскога.

Слуга се није ни најмање опирао, и није изгледао ни најмање потресен; жандарми га узеше у своју средину да га спроведу и сачувају од злостављања руље.

Комесар састави протокол извиђаја, и као доказ, понесе кукавицу о којој је обешен несрећни телалин. Власт полако исчезе међу тешким и масивним вратима тамнице, и гомила се полако разиђе, објашњавајући на хиљаду начина страшни догађај.

Сутрадан сарајиште Самуела Штауфера; прекосутра продаше лицитацијом све његове ствари и робу, јер није имао ни наследника, ни завештања. Само се никако није могао наћи купац за кућу, која је од тога дана остала херметички затворена, и оглашена као опасно и нечисто место. — Ну су обилазили чим ноћ падне, и бакалин Блох, који је становао преко пута, често је цвокотао зубима када је чуо како ветар дува кашке на кући покојнога Самуела Штауфера.

II.

Прошла су два месеца, два дуга месеца, за које је време живот у Х... пошао својим обичним током, мала кућа са заваљаним очима никако није могла да нађе купца, и држало се да се никада и неће наћи. И цео свет се изненади када се јави Јеврејин Волеман, стари торбар, који изјави жељу да настави трговину свога једноверца Самуела Штауфера. Али и он још није отворио кашке на којима се ухватила двомесечна прашина.

Варошица Х... била је у узбуђењу; грозничаво расположење оживљавало је њене становнике који су се гурали око суднице.

Сала је била дупке пуна; на пољу се свет ваљао као талас, и са нестрпљењем ишчекивао. Судије со Јованy Милеру, и љубопитство, које се сваки дан увеличавало и расло, достигло је свој врхунац.

Јован Милер још није проговорио; чак ни његов адвокат није могао да га истргне из тога немога ћутања које је чисто непривидно изгледало. Чему се могао оптужени надати? Суд, по утисцима ужаснога злочина, биће немилосрдан према таквој тврдоглавости, ако то јест, лудило Милерово не буде доказано. То је била идеја адвокатова, сем ње он није видео другога начина да спасе свога клијента.

Судије и поротници заузеше своја места.

И живље него икада публика почиње разговоре; означају поротнике и судије по имену, хвале се што се познају са њима. Ту је комесар Глак који је отворио врата куће Самуелове и који верује у злочин Јована Милера; они тамо, то су бакалин Блох и месар Херман, сведоци који су присуствовали; оно је пак хирург. И сви показују прстом, поносити што познају делеборитете пајнице.

У десно, о злу, укочена је кобна кукавица, која је била оруђе смрти а сада и доказ злочина. Тај неми и злосутни сведок још и сада непомично показује три часа, час убиства, оба ланца затегнути су тешким оловом.

Тај часовник, много већи но остали, што објашњава како је могао одржати тело човечије представља сељачку кућу са шареним кровом и дрвеним тремоњама. Једно гнездо, које је било затворено, мора да је скривало тицу која је откуцавала часове и која је дала своје име тој врсти часовника. Часови су означени црном бојом на белој основи, металица је од позлаћеног бакра. Та кукавица личила је дакле по свему на своје имењакиње, изузев по својој нељчини.

Али ипак публика ју је погледала са неким сујеверним страхом. Откуда је долазио тај неразјашњени утисак? Да ли отуда што је била оруђе злочина? Да ли због неке друге непознате ствари? Цео свет је под утиском тајанствености у коју је цела ствар умотана, и сваки у напред држи да суђење неће бацити ни мало више светлости, сем ако оптужени не почне говорити.

Председник се диже:

— Доведите оптуженога! рече.

Гомила се заталаса као зрело жито под поветарцем. Сви се пратови искривише на једну страну, све очи упреше се на мала врата кроз која уђе Јован Милер.

Све је било умукнуло и гробна тишина распростра се над том тако немарном и тако пуном светином.

Милер уђе праћен са два жандара.

(Свршиће се).

НА ПРЕНОЋИШТУ

Подржавасмо причама из „тисућу и једне ноћи.“ Седели смо, то јест, пред каваном на Кебекији и приповедасмо редом шта нам се кад и где најзанимљије десило у путу. Друштво бејаше: нас два Чеха, који тога часа прасмесмо са обала Црвеног мора, гостионичар Пољак, двојица познаника „од данас“, управо Мађар и Немац, затим пивничарка, опет Чехиња, уз то још Пражанка с Мале Стране. Пољак беше чедо париске емиграције; као шпанац прешао је у Америку, пропутовао је од Канаде до Патагоније, и већ као саршен човек настанио се ту, у Кајиру, не виђевши више своје завичаја. Мађар опет проживео је више година у војсци, као војник био је и у Прагу — како се обрео у Кајиру, није хтео казати. Немац опет био је у оркестру кајирског позоришта, а сада, лети, давао је часове из музике.

Пивничарка, срећна што послужује земљане, седела је већ доста дуго за нашим столом. Остали се гости беху већ изгубили; поноћ је давно превалила. На пространом тргишту владаше тишина. Само овда-онда допрло би до нас удаљено лајање паса, а по каквом корачао би у наоколо по неки касни ходач. Небо беше загасито зелено, звезде трептаху, као да би хтеле слетети ближе земљи. Високе палме гранаху се над нама, немо и непомично. Ваздух беше миран, свеж. Седело се, пило и причало с највећим задовољством.

И управо дође опет ред — већ по трећа пут — на мушчарца Немца. Звасмо га „витез“, због витешког садржаја прве његове приче.

„Дакле, витеже?

„Само да распалим наргиле! Нешто из Шпаније, јел'те?

„Баш!“

И он отпоче.

„Пуговао сам по Шпанској пешке. Завежљај на леђа, палицу у шаке, луду у зубе, па хајд' весело од града до града и све сам, те сам. Куда ми се свидело, где ме мамљаше лиљала или гај — ишао сам обилазно. И ишао по васдан тако дуго, докле се поглед и срце не задовоље, живци не изгубе осећај и глава не клоне на прса. Тада би се полужо задржао у гостионици најближег села.“

„Имао сам још три дана путовања до крајње тачке мога циља, докле не дођох у једно тако село. Беше на главноме друму, те и прима беше већа но обично. Добро вино, укусно јело, но друштва испрва не имаше никаква. Истом касније дође месна интелигенција ради куглања и ја као да сам био уморан, нпак им се и ја придружих, јер ми је куглање јако у вољи.“

„Бијаше већ неко доба ноћи, када се растадох с друштвом и позвах гостионичара да ме води на преноћиште. Остали и даље остадоше у игри. Беху покупили све могуће светљаке и поређали их крај куглане. „Само нам у светљаке не дирајте!“ мољаху они. „Не, гостионичар ће ми само засветити, па нека свећу опет врати одмах натраг. И иначе ћу врло брзо заспати“.

И тако ме, поведе крчмар у собу на преноћиште. Соба беше на првом спрату, куда водише дрвене, са свим неизравене степенице. „Ето вам две постеље,“ рече, када уђосмо у просторну одају, на левите у њу хоћете.“ Видео сам постељу на три корака пред собом и крај ње столицу, те склоних гостионичара да се одмах врати са свећом.

Спустим завежљај на земљу, седнем на један крај постеље, те се почнем сналчити и слагати хаљине на столицу. Управо под мојим прозорима котрљаху се и лупкараху кугле играча. Жељан сања, једва сам чекао да се умораи спустим у постељу и радовао се мирноме одмаичику, а и мимовољно представљах себи, како ће ми она лупа с куглане постајати све удаљенија и удаљенија, док се напокон не изгуби у лакоме сну.“

„Тако, само још да с постеље дигнем покривач, па да се опружим. Дохватим покривач с горњега краја, но у томе часу престадоше скочим назад. Дисање ми се на мах устави, сва сањивост на прочаз нестаде — хтедох викнути из свега гласа, ама ми грло беше замукнуло. Стајах ту пренеражен, десна рука беше опружена у тами, прсти на њој беху грчевито растављени. Осећао сам на њима нешто хладно, влажно, лепљиво, — не, не варам се — ту, у мојој постељи лежи мртвац, уста су му отворена и пупа пене — баш сам се дотакао исквасених зуба његових — “

„Притрчим к прозору и истргнем га с оквиром заједно. „Убијство — убијство! кликах из гласа онима доле, „држите тамо гостионичара и не пуштајте га — у мојој постељи лежи жртва убијства. Потеците брзо сви к мени горе!“

„Одло допре до мене помети жагор, видим како се светлила укрштају. „Мој гост је полудео,“ дере се гостионичар, потеците сви — може да њемо га морати везати.“

Степенице на пољу стадоше пуцати под тешким, журним корацима — ја од прозора ни за кораи не одступам, десна ми је рука једнако опружена, влажни прсти раширени. Врата се отворише и напред уђе гостионичар са свећом, а за њим и сви остали.“

„Тамо, идите тамо,“ повиках зубљући и указах на постељу. Место да гледају у постељу, сви се забечили у мене. Онда притрчим сам кревету и смакнем с њега покривач. Тада се указа мртвац, стар човек, потпуно обучен, отворених уста, покривених крвавом пеном.“

Гостионичар праће мирно, дуже свећу према мртвацу, па рече своме сину, развијену младићу: „Ти би се лепо провео, а не ревох ли ти ја: не иди, Вито, за њим, остани га, а ти хтеде у потеру за њима.

„Остали сви заћеминше.“

„Ама шта је то, како се то десило“, питах пуи срдбе.“

„Но ето, синоћ дође и ту замоћи. Када се јутрос не показа, ми мишљасмо да је утекао, не плативши преноћиште. И огрешисмо се о поштена човека. — Вито, иди по гробара, нека га носи у капелу. Овај ће господин лећи у другу постељу, јел'те?“

С чешког.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског **Јефта Угричић** 45

— Ва! Зар и ти... с намерама!... промрмља он, погледавши је мало те не с мржњом и осмехнувши се подругљиво. — То сам требао и мислити... На шта, и похвално је: теби је боље... и доћи ћеш до такве границе, коју ако не пређеш — бићеш несрећна, а пређеш ли, — може бити, да будеш још несрећнија... А у осталом, све је то будалаштина! Дођде ови раздражено, срдећи се због своје нехотичне увртљивости. — Хтео сам само рећи, да вас, мамице, молим за опрштај, завршу он опгро и кратко.

— Престани, Роџо, ја сам уверена, да је све врло добро, што ти радиш! — рече обрадована мајка.

— Немојте бити уверени, одговори он, и развуче усне у осмејак.

Настаде ћутање.

Било је нечега затегнутог у целом овом разговору, и ћутању, и у измирењу, и у праштању, и сви су то осећали.

„Ама они као да се мене плаше“, мислио је сам у себи Раскољников, гледајући испод ока на мајку и сестру.

Пулхерија Александровна, одиста, што је више ћутала, то се више и бојала.

„Та кад ниси биле овде, чини ми се, тако сам их волео“, севну му кроз главу.

— Знаш ли, Роџо, да је Марта Петровна умрла! наједанпут испаде Пулхерија Александровна.

— Каква је то Марта Петровна?

— Ах! Боже мој, па Марта Петровна, Свидригајлова! Још сам ти тако много о њој писала.

— А-а-а, сећам се... дакле умрла? Ах, шта ми рекосте? — и наједанпут се стресе, као да се сад пробудио. Је ли могуће да је умрла? А од чега то?

— Замисли само, на пречац! ужурба се Пулхерија Александровна, охрабрена његовом радозналошћу, — и баш у оно исто време, кад сам ти писмо онда послала, шта више оног истог дана! Замисли само, изгледа, да је тај ужасни човек и био узроком њезине смрти. Причају, да је ју страшно истукао!

— Зар су они тако живели? упита он обраћајући се сестри.

— Не, баш напротив. Он је био с њоме увек веома трпељив, шта више учтив. У многим јој је случајевима, према

њеном карактеру, чак и суви ше попуштао за читавих седам година... Кад пекано на једанпут изгуби стрпљење.

— То онда он није баш тако ужасан, кад је седам година издржао? Та га, Дуњице, чини ми се, праведан?,

— Не, не, страшан је то човек! Ужасније на свету ништа ни да замислим, готово дрхтећи одговори Дуња, замрговши обрве и замисли се. То се код њих догодило ујутру, настављала је Пулхерија Александровна, журећи се. После тога је одмах наредила, да се прежу коњи, како би се одмах после ручка одвезала у варош, јер је она увек у таким приликама ишла у варош; за ручком је, иако веле, јела са великим апетитом...

— Онако истучена?

—...Она је, усталом увек имала тај... обичај, и чим је поручила да се не би задоцнила, одмах је отишла у купатило... Видиш, она се тамо лечила купањем; има тамо у њих хладан извор, и она се у њему купала редовно сваки дан, и само што је ушла у воду, удари је кашаљ!

— Ето сад! рече Зосимов.

— А јако је избио?

— Та то је сво једно, одазва се Дуња.

— Хм! А у осталом, мамице, ви волите да приповедате о такој будалаштини, срдито и некако неочекивано проговори наједанпут Раскољников.

— Ах, добри мој, па ја не знам о чему бих већ и разговарала, оте се Пулхерија Александровној.

— Ама шта је с вама, да ли се бојите мене сви? рече он са развученим осмејком.

— Одиста је тако, рече Дуња, гледајући брата право и опшро.— Мамица се, шта више, крстила од страха, певајући се уза степенице.

Лице му се разнуче, као у грчевима.

— Ах, што си таква, Дуња? Не љути се, молим те, Роџо... Зашто тако, Дуња! отпочињала је у забуни Пулхерија Александровна; — оно ја сам, одиста, путовала опамо и целог пута сањала, у вагону: како ћемо се видети, како ћемо се о свему наразговарати... и тако сам била срећна, да ми ни пут није био дуг! Та шта, опет, ја! Ја сам и сад срећна... Само што ти, забадава, Дуња!... Већ сам само и због тога срећна, што тебе видим, Роџо...

— Добро, добро, мамице, смуђено промрмља он, стиснувши јој руку и не гледајући на њу. — стићи ћемо и да се наразговарамо!

Реквизи то, он се на једанпут због и побледе: опет му једно скорашње ужасно осећање мртвачком хладноћом пође кроз душу; опет му је на једанпут постало сасвим јасно и разумљиво, да је онога часа изрекао страшну лаж, јер не само што му сад никад неће ићи за руком да се наразговара, него већ ни о чему више, никад и ни с ким, није му сада могуће говорити. Утисак оне тешке мисли био је тако јак, да се он, за тренутак, готово сасвим заборавио, устао с места и не, гледећи ни на кога, пошао из собе напоље.

— Шта ћеш? викну Разумихин, хватајући га за руку.

Он опет седе и стаде, ћутећи, гледати укоколо; а сви су, опет, гледали у њега, чудећи се.

— Ама што сте сви тако жалосни? узвикну он на једанпут, сасвим неочекивано: — реците штогод! Истина, зашто овако седети? Па, говорите! Хајде да се разговарамо... Скупили се и ћутимо... Дела, макар шта!

— Хвала Богу! А ја сам мислила, да код њега почиње нешто од ћучерашње сорте, рече Пулхерија Александровна, прекрстивши се.

— Шта је с тобом, Роџо? уплта неповерљиво Авдоља Романовна.

— На тако, ништа, осим сам се једне срдиле. одговори Раскољников и на једанпут се засмеја.

— Е, ако ништа друго није, онда добро! А готово сам и ја био помислио... промрмља Зосимов, устајући с дивана. — Време је, да идем; ја ћу, може бити, још свратити... ако затечем...

Он се поздрави и напђе.

— Како је то диван човек! примети Пулхерија Александровна.

— Да, диван, одличан, образован, паметан... проговори наједанпут Раскољников некаквом неочекиваном брзином у говору и с неким дотле необичним оживљењем, — само не могу да се сетим, где сам се пре болести налазио с њиме... Чини ми се, да сам га негде... Ето и опај је такође добар човек! показа главом на Разумихина: — да ли се он теби допада, Дуња? уплта је он и наједанпут се, без узрока, засмеја.

— Веома, одговори Дуња.

— Пих, каква си... свиња! изусти Разумихин, страшно збуњен и поправљено, и устаде са столице.

Пулхерија се Александровна лако насмеши, а Раскољников гласно прште у смех.

— Та куда ћеш?

— И ја... треба.

— Та баш ништа не требаш, остани! Зосимов отишао, па и ти мораш. Немој ићи... А колико је сахати? Има ли дванаест? Како имаш леп сахат, Дуња! Ама што сте опет зажутали? Све само ја, ја говорим!...

— То је поклон од Марте Петровне, одговори Дуња.

— И веома драгоцен, додаде Пулхерија Александровна.

— А-а-а! Како је велики, готово као да није женски.

— Ја такав волим, рече Дуња.

„Дакле није поклон од младожење", помисли Разумихин и обрадова се, не знајући ни сам чему.

— А ја сам мислио, да је то поклон од Лужина, примети Раскољников.

— Није, ни још ничим није даривао Дуњицу.

— А-а-а! А помислите, мамице, и ја сам био заљубљен и хтео се женити, рече наједанпут Раскољников, гледајући у мајку, пренражену неочекиваним обртом и топом, којим је он о томе стао говорити.

— Ах, мили мој, сећам се!

Пулхерија се Александровна погледа са Дуњицом и Разумихином.

— Хм! Да!... А што да вам причам? И не сећам се много. Била је то болесна девојка — пастави он, као да се наједанпут стао опет замишљати и удуби се у себе, — сасвим болешљива; волела је да дели просјацима и све је сањала о мистиријама, и једном се сузама облила, кад ми је о том стала говорити; јест, јест... сећам се... доброе се сећам. А рухна је, сирота, била... Управо и не знам, зашто сам јој онда био наклоњен; изгледа зато, што је увек била болесна... Да је била још хрома или грбава, чини ми се, да бих је још више заволео... (Ту се замишљено насмеши). Тако, тако... био је то пролетњи ненакан сан...

— Не, то није само пролетни сан, са одушевљењем рече Дуњица.

Он пажљиво и напрежући се погледа на сестру, али није разабрао, или чак није ни разумео њених речи. Затим у дубокој замишљености, устаде, приђе матери, пољуби је, врати се на своје место и седе.

— Ти је још и сад волиш! рече растужена Пулхерија Александровна.

— Њу ли? Сад? Ах, јест... ви то о њој! Не. То је све сад као на оном свету... и тако давно. Па и све око мене као да се не дешава овде...

Он пажљиво погледа у њих.

— Ето и вас... као да из дубине од хиљаду врста гледам на вас.. Ама њако би га знало, зашто и говоримо о томе! И пашто испитивати? додаде он хладно и ћутао, грицајући своје нокте и поново се замишливши.

— Како ти је рђав стан, Роџо, прави гроб. — рече наједанпут Пулхерија Александровна, прекидајући несносно ћутање; — уверена сам, да си за половину због стана постао тако меланхоличан.

— Стан? одговори он расејано. — Јест стан је много допринео... и ја сам о томе мислио... Али кад би само знали, какву сте чудну мисао сад нарекли, мамице, додаде наједанпут, чудно се осмехнувши.

Још мало, и ово друштво, ова породица после трогодишњег растанка, овај породични тон разговора при потпуној немогућности, да се ма о чему год говори, — постади би му, најзад, сасвим неиздржљиви. Ипак је била једна хитна ствар, која се овако или онако, али неодложно, морала решити данас, — тако је одлучио он још јутрос, кад се пробудио. Сад се обрадовао тој ствари, као изласку из ког положаја.

— Знаш шта, Дуња? отпоче озбиљно и сухо, — ја те, до душе, молим за опроштај због ћучерашње, али сматрам и за дужност да ти опет напоменем, да од главног мојег тра-

жења не одступам. Или ја, или Лужин. Нек сам ја неваљалац, али ти ше треба да будеш. Ма ко од нас двојице. Ако пођеш за Лужина, ја те овог часа престајем сматрати за сестру.

— Рођо, Рођо! Ама то је све оно исто, што и синоћ, очајно узвикну Пулхерија Александровна, — и зашто ти себе непрестано називаш неваљалцем, то не могу да појмесем! И зуче исто тако...

— Брате, — одлучно и такође сухо одговори Дуња, — о свему томе ти, са своје стране, погрешно мислиш. Ја сам нођас размишљала и нашла погрешку. Све је у томе, што ти, како нагледа, претпостављаш, као да ја неком и за некога приносим себе на жртву. Ала је то сасим неосновано. Ја просто ради себе полазим за њега, зато што је мени само] чешко; а после, разуме се, да ћу се радовати, ако ми буде било могуће да будем од користи својој породици, али за моју одлуку то није била најглавнија побуда...

— „Лаже! мислио је он у себи, гризући нокте из пакости. — Поносљивица! Неће да призна, да јој се прохтело чинити добра дела! О, нискі карактери! Они и воле, као да мрзе... О, како их ја... све мрзим!"

— Једном речи, полазим за Петра Петровића, настави Дуњица, — јер на два зла бирам мање. Намерна сам, да поштено испуним све, што он од мене очекује, ја та дакле не обмањујем... Зашто си се сад тако осмехнуо?

Она такође плану, а очи су јој севнуле гневом.

— Све ћеш да испуниш? упита он, горко се смешећи.

— До извесне границе. И начин, и облик прошевине Петра Петровића показали су ми одмах, шта њему треба. Он, истина, себе цени, може бити, сувише високо, али се ја надам, да ће он и мене ценити... Зашто се опет смејеш?

— А зашто ти опет црвениш? Ти лажеш, сестро, ти намерно лажеш, само из женског ината, и само да би преда мном продрла са својом пољом... Ти не можеш поштовати Лужина: ја сам га видео и говорио сам с њим. Дакле, продајеш себе за новац и у сваком случају, дакле, поступаш гадно, а мени је мило, што бар можеш да поцрвениш!

— Није истина, не лажем!... узвикну Дуња, губећи сву хладнокрвност; ја се не бих удала за њега, кад не бих била уверена, да ме цени и да му је стало до мене; не бих пошла за њега, кад не бих била тврдо уверена, да га и сама могу поштовати. На срећу, ја се о томе могу уверити насигурно и, шта више, још данас. А такав брак није неваљаштво, као што ти говориш! А ако би ти био и у праву, и кад бих се ја одиста одлучила, на неваљаштво, — зар с твоје стране није немилосрдно да са мом тако говориш? Зашто тражиш од мене јунаштво, које и ти, може бити, немаш? То је деспотизам, то је насиље! Ако кога и упропастим, то ћу онда бити једино ја... Ја нисам још никога заклала!... Зашто ме тако гледаш? Шта си тако пребледео? Рођо, шта ти је? Рођо драги!...

— Господе! До несвестице га довела! узвикну Пулхерија Александровна.

— Не, не... лудорија... није ништа!... Мало ми се завртело у глави. Али није никако несвестица... Одмах мислите на несвестице!... Хм! да... шта сам оно хтео? Ах, право: и на који ћеш се начин данас уверити, да ћеш та моја поштовати и да он... цени, шта ли, како оно рече? Ти, чини ми се, рече, да ће данас? Или сам ја причуо?

— Мамице, покажите брату писмо Петра Петровића, рече Дуњица. (Наставиће се).

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Подужа је пауза од како нашу престоничку полицију није узнемирила крађа, којој она с почетка истраге не могаше да угледа траг за проналажење злочинца, као што је био случај који се догодио пре 15—20 дана, који овде износимо:

Ноћу између 5 и 6 овог месеца, беше похаран на опасан начин Ђорђе Стојковић, кафеџија код „Златног Шарана" на дунавском кеју. Лопов је удешеним кључем отворио врата од његовог стана, из овога изнео дрвену касу сандучару, однео је на ледину, тамо једним каменом извалио капак и одњео неке вредеће ствари, новчане и пореске књижице и 4000 динара у готову новцу.

Глас о овој похари покрену сву полицију у централи и дорћолском кварту. За проналазак лопова, предузета беше најстрожија истрага као увек у оваким приликама; најзивље су прегледана сва сумњива места и сва сумњива лица беху поазтварана. За полицију беше у толико теже, што оштећени не могаше ни једно лице да осумњичи за ову похару.

За 48 сати неуморнога рада и трагања полицијске власти не показа се никакав резултат. Закључак је био, да су лопови ван Београда. Јест, тај закључак као што се доцније показао, чак беше правилан, али, где су лопови?

*

Док је полиција грозничаво претресала и запиривала у сваки кутић, лупајући главом како ће проћи лопове, у кућици под бр. 3. старе „Јакшићеве" улице, која ће се по новом регулационом плану затворити, баба Софија, спремала је на пут своја два млада „цимерхера". Са уплакљеним лицем и још неосушеним траговима од суза, она их је испраћала до непред дворишта и пожелела им „срећан пут".

„Деца" су служећи по београдским кафанама као келнери „часно и поштено заслужили" нешто пара, и сад иду у унутрашњост Србије да какву радњу отворе на своју руку.

При растанку, младићи још једном пољубише суху и смежурану руку бабину.

— Збогом остај, баба ...а за оно ништа?!

— Бог с вама, децо... нисам ја залуда луда... Чувајте се ви, а што се мене тиче ни брате нас није... уме баба ћутати као заливена.

— Збогом, збогом.

— Срећан вам пут, поновн баба, а сузе јој поноса потекоше и врати се кући.

Тачно у 8 и по часова, локомотива звизну и дневни воз крену са београдског перона пут Нишу, носећи собом путнике међу којима и бабину „децу", Вељка и Драгољуба.

*

Протекоше четрдесет осам сати од извршене похаре кафеџији „Златног Шарана" и озбиљнија полицијски почеше већ да очајавају; јер, ма да је тек други дан од извршења, они не видоше ни знака ни трага под позатвараних сумњивих лица, да је ко од њих ону крађу извршио. У часу, баш, кад се у централној полицији о томе најзивље дебатовало шта даље да се ради, а на Алексинца стиже расиче телеграфским путем од начелника среског, упућен свима полицијским властима.

Члан отвори и прочита депешу; прочита је и један писар. За тренут ућуташе на се погледаше. Једна иста мисао обузе обојицу и они се мислима почеше разговарати као оно Крег и Феј из Жил Вернова романа — „Страдање Кнеза Кин-Фоа".

— На ево лопова, најзад узвикнуше једногласно оба полицајца.

— Шта, шта, узвикнуше други и притрчаше да виде шта је.

Писар на глас прочита телеграм који је гласио:

„Овде су ухваћени неки Велко Цветковић и Драгољуб Николић, келнери. При претресу нађено је код Вељка 2060 динара у банкама, 18 дуката у злату и 73 динара у сребру; а код Драгољуба, два дуката у злату и 80 динара у сребру и цикли.

Моле се све полицијске власти да јаве, да нису какво казнимо дело учинили".

Ма да је било мишљења, да су то можда они, који су похарали Милију Миловановића у Вачини, ипак преовлада мишљење, да су баш ови, престонички лопови.

Одмах депешом да нарељено начелнику среском, да Вељка и Драгољуба спроведу Управи града Београда.

Истог дана по подне срески начелник депешом извести Управу, да су лопови признали дело, да су одали саучеснике, а сутра дан већ су лопови били спроведени.

Вељко је и овде признао да је извршилац крађе и испричао ствар овако:

„Служио сам месец дана као келнер у кафани „Два лопова" и тада сам чуо од људи да Ђока има доста новаца. Кад сам од газде изашао, дође ми мисао да Ђоку покрадем. Неколико вечери обилазио сам око његовог стана и опазим кроз завесе од прозора где му стоји каса. Са мном у стану код бабе Саваје Грујић, стаповао је и Јован Раутек, лимарски калфа, који ми је направио кључ — калауз. На дан 5 ов. м. око 7 и по

сити у вече, опет дођем код стана Ђорђевог и уверих се да никога нема, отворим врата и однесем касу на позајму, тамо, где сте је и нашли. Као што се зна касу смо обили, оплачкали и новац однели. Сутра дан смо ја и Драгољуб отпутовали у Алексинац; ја нас нико није сумњао, јер као што видите, лепо смо се сортирали са одделом. Само да ме није ђаво натентао да мењам дукате код оног проклетог механџије у Алексинцу, све би било као ваља. Овако ми посумња на нас и достаје нас среском начелнику, и ево, ми долијасмо"...

Драгољуб

Вељко

Код кварта дорћолског још се води истрага по овоме делу. Главни је кривац, Вељко Цветковић, родом из Мањовца среза загајавског, окр. тимочког, по занимању келнер, стар 20 година, а као саучесници: 1, Драгољуб Николић, родом из Мегуговца, ср. темнићског окр. моравског, по занимању келнер, стар 19 година; 2, Јован Роутек, родом из Вуковара у Аустро-Угарској, по занимању лимарски калфа, стар 30 година; 3, Жигмунд Виола из Сендрука у Аустро-Угарској, по занимању обућар, стар 32 године, и 4, Софија Грујић удова, родом из Новог Сада, стара 66 год., код које су сва четворица становали.

Јован

Жигмунд

Сви дело признају сем Софије, али и против ње постоје докази, да је за крађу знала па довоне и саучеснике прикривала.

Како је у изгледу, да је ко од ових могао још какво казнимо дело учинити, износимо им слике. Ако би ко ма шта знао против њих, може се да достави кварту дорћолском, или управи града Београда.

Драгољуб је раније био осуђиван на затвор од шест месеци, за извршену крађу г. Карлу Перозу овд.

ТРАЖЕ СЕ

Јеленко Јанаћковић, бив. општински писар из Пирота, решењем привременог пиротског суда, од 23 августа 1896. године Бр. 7492, осуђен је да плати 161·90 динара на име кривичних трошкова; па како му се не зна место становања, то начелство округа пиротског, актом од 10. марта, тек, год. Бр. 2111, моли све власти да Јеленка потраже, горњу суму наплате и начелству пошљу, или известе где је. О проналаску Јеленковом може се известити и Управа града Београда с позивом на Бр. 5988.

Мика Томићевић, из Меровца, среза добричког, осуђеник иншног казненог завода, 4. фебр. 1899. године пуштен је условно у слободу и рок казне истиче му 2. септембра ове године, а после онога времена има да буде три године под полицијским надзором. Мика је пре некога времена удаљио се из места свога становања без знања власти непознато где. Мика је средњег раста, дежмекаст, очију плаво-зелених, носа правог средњег раста, дежмекаст, очију плаво-зелених, носа правог, брковa правих, уста умерених, по занимању је земљорадник, а у затвору је научио столарски занат, жењен је, има четворо деце. Начелство округа топличког актом од 15. марта, т. г. Бр. 2010 моли све власти да Мику потраже и о проналаску известе начелство. О проналаску Микином може се известити и Управа града Београда, с позивом на Бр. 6227.

ПОТЕРА

Јанко Петровић, тежак из Житорађе на дан 16. марта, тек. год. извршио је убиство на пушке над Миладином Савићем, из Вољчица у свађи око утрине, и по извршеном побегао непознато куда. Јанко има 40. година, средњег стаса, у опште лепа, брковa плавих повећих, брија се, од одела има гуњче, јелек и чакшире све од мрког сукна, на погама опанке неизрађене. Начелство округа топличког, депешом од 17. марта, т. г. Бр. 2146, моли све власти да Јанка потраже и ухваћеног стражарно спроведу. Проналажени Јанко може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 6232.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Г. С. С. Јовановићу, среском писару Лесн. Отиш. као земљорадник, задужи се још док је сам пореска глава и док су му синови малолетни, којих има два. У трећутку задужења има 15 дана орање земље и кућу са окућницом. Извршење плаћате досуђеног овог дуга земље и куће са окућницом. Извршење плаћате досуђеног овог дуга једне у време пунолетства синова, а другог имања нема. Питате: да ли се заштита, коју § 471. грађ. суд. пост. даје земљорадницу, има у овом случају применити, пошто оца, и на оба сина му, тако, да се од те непокретности за свој дуг ништа не може пролати?

Сматрао је § 471. грађ. суд. пост. тај. да земљорадник, као пореска глава, не може отуђити пет дана земље и кућу с плацем. Што има преко тога, може. Задужење, хипотековање у ствари већ је отуђење. Према томе, ако је отац, још док је био сам пореска глава у кући, допустио хипотековање овога имања, може се дуг наплатити сада продајом 10 дана орања, јер је толико имала у ствари отуђено још у трећутку хипотековања, када је то и правно било могуће. Ако ли тога хипотековања није било за то време, онда се има погледати на стање које је сада и, пошто сада на том имању живе три земљорадника као три пореске главе, а закон хоће да се свако пореској глави оствари по 5 дана орања поред куће са плацем и не допушта отуђење тога, то се наплата не може ни извршити. Интабулација или прибележба, коју би повериоци на то имање ставио после пунолетства синова, нема вредности, на да је за раније дуг оца као онда једног пореске главе, сматра се као да је на имању нога управо и нема.

То је наше мишљење. Но њему можете знати како мислимо и о другом случају за који нас питате, на име, кад су у трећутку тражења наплате тога дуга на имању умрлога оца његова три пунолетна сина.

У духу овоме ваља разумети и задужење трговца или занатлије, који би се у трећутку извршења пашао као прави земљорадник.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

БРОЈ 13. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 1. АПРИЛА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: солиђа, које улази у састав општине и која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, занатчијама, општинским писарима и осталим занатлијама у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Господчићима и жељезничарима на унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се за ово цене могу претплатити само преко својих командира полицијских односно жандармских одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Руковети не враћају се.

УПРАВА

Београдског Казненог Завода

Бр. 1241.
12. марта 1900 год.
Београд.

Господине,

Од како је почело да излази Ваш лист „Полицијски Гласник“. Ви сте, Господине Уредниче, чинили на и сада чините велике услуге јавној сигурности, а нарочито нашим казненим заводима. Те услуге састоје се у томе: што све осуђенике бесплатно сликате; што слике одбеглих осуђеника, чим који побегне, нанесете у „Полицијском Гласнику“ заједно са њиховом биографијом, чега је последица та, да су сви осуђеници, који су из овога завода у току последње 2—3 године побегли, бивали ухваћени.

Годарења публикацијама „Полицијског Гласника“, похваљени; и што сем тога, у Вашем листу штампате бесплатно и све расписе ове управе.

Побуђена овим, а на основу овлашћења Господина Министра Правде од 29. фебруара ов. год. № 15058, Управа ова изјављује Вам, Господине Уреднче, овим актом своју благодарност на горе побројаним услугама, молећи Вас, да јој и у будуће своје услуге не откажете.

Управник
београдског казненог завода
Јеф. Марковић с. р.

Господину

г. Н. Димитријевићу
уреднику „Полицијског Гласника“

Овде.

БЕРТИЛОНОВА МЕТОДА МЕРЕЊА КОД НЕМАЧКИХ ПОЛИЦ. УПРАВА

(свршетак)

У осталом, рубрике картона и све што је у њима одштампано види се из образаца које ниже износимо. Сва скраћивања, која се наравно могу још поделавати, учињена су, разуме се према називима у нашем језику, а пажљив читалац, коме је стало до проучавања у овој ствари, лако ће их погодити према ономе што је напред казано.

Треба још из ближе да објаснимо како се уређују, којим редом драже и чувају ови картони, састављени по образцима овде изложеним и напред описаним. Нека би уређивање њихово и био посао једне централне управе или власти, као што по свему изгледа да ће бити, и као што смо и раније напоменули у овом часопису на већ наведеном месту, ипак мора бити од интереса и по све остале власти, које у криминалној антропометрији имају учешћа, да проуче и знају све особине те системе. У томе уређивању управо и јесте нарочити практички и најважнији значај свеколике методе, која тиме даје могућности да се апсолутно сигурно нађу мере сваког ма кад и ма где у свој држави измереног лица, а тиме опет да се констатује идентичност њена.

Свеколико уређивање картона оснива се на подели свију до сад добивених мера у троје, а по подацима Бертилоновим из многих статистичких израчунавања, тако, да се сви *приближно једнаки делови деле у мере: велике, средње и мале.* Кад се ово стане примењивати на сваки поједини део тела, излазе све могуће комбинације мера, тако, да се свака мера разликује од свих других.

ОБРАЗАЦ А.

Предња страна.

I. Мере, очи, старост.

в. тела: 1,	д. главе:	д. л. ср. пр:	Ознаке: врста:		каза. стар:
крил:	ш. главе:	д. л. м. пр:	Зоне: I		каза. стар:
распон: 1,	ш. јаб. к:	д. л. стоп:	II		по оцени:
в. сед: О,	д. л. ува:	д. л. лак:	особит:		у средњ руку:

II. Опис с отиском прстију.

Глава:	очни свод:	Нос: корен:	вел. уста:	усне:		особит:	
	нагиб:	гребен: основа:	вис. усана:	напућ:	ив:	доб:	особит:
	вис:	вис: кил. напр: шир:	браде правац:		ниг:		шир:
	шир:	особит:	особит:				
	особит:	особит:	облик главе:				

Очи: облик раства: сест: правац: облик: особит:
прорез капака: отвор: одст. гор. кап: особит:
велич. оч. дупљ: особит: Лица: лица:
очне дупље: особит: врата:

Десно уво: уш. шкољ: П. Г. Д. З. Д. С. П. Л. особит:
уш. јагода: напут: поред: повр: велич: особит:
уш. бранич: нагиб: проз: жил: облик: особит:
набрапност: доле: горе: облик уха:
урези:
одстој. уха: особит:
Шар. пега: ноге: особит:
Обим тела: Примедба:

Боја: боја ноге: колич. крви:
пупоља: особит:
Боја: Боја: Боја: Боја:
Беле:
Први пут у: Н. Н.
дана:
Поново посматрано у: Н. Н.
дана:

Лева шака: Палац: показач: сред. прст: домаћ:
Десна шака: Отисак:

Ако се као основица за поделу свију мерених лица узму најпре само мере *дужинске* и *ширинске главе*, онда, по тој особи, из комбинације ових двога, имамо ових девет редова:

1. велика дужина главе — велика ширина главе.
2. » » » — средња » »
3. » » » — мала » »
4. средња » » — велика » »
5. » » » — средња » »
6. » » » — мала » »
7. мала » » — велика » »
8. » » » — средња » »
9. » » » — мала » »

= мала, д. гл. = дужина главе, ш. гл. = ширина главе, с. пр. = дужина средњег прста, ст. = дужина стопала.

Ко добро загледа у ову таблицу, видеће, да су мере сређене по величини тако, да *у једу с лева* стоје само *мале* мере, с којима се почиње и поступно иде *на горе и у десно* ка *средњим* и *великим* мерама. Уз то је прва подела у троје по дужинама главе наведена *усправним*, а та подела по ширинама главе *хоризонталним* фијокама или преградама: ступци 1, 2 и 2 (лево) садрже само мале, ступци 4, 5 и 6 (средина) средње, ступци 7, 8 и 9 (десно) велике *дужине главе*; на против ступци I, II и III (доле) имају само мале, ступци IV, V и VI (средина) средње, ступци VII, VIII и IX (горе) велике *ширине*

ОБРАЗАЦ Б.

Предња страна.

I. Мере, очи, старост.

в. тел.: 1,	д. главе:	д. д. ср. пр:	Очи: Десна: / Лева:	изгл. стар:
прир:	ш. главе:	д. д. м. пр:	врста: I / II	каже стар:
распон: 1,	вел. јаб. к:	д. д. стоп:		по оцени:
в. сед: 0,	д. д. уха:	д. д. лак:		у средњу руку:

II. Фотографија, бено допуњавање и отисак прстију.

(овде се лепе фотографије, размер 1:7.)

Коса лица: боја нагн: / узовска:	кол. брк: / особит:	Палац:	показач:	сред. прс:
Коса главе: боја: / белег:	брада:			
Прва пут у:				
лиш:	И. И.			
Поново посматр. у:				
лиш:	И. И.			

Десна шака:

Очи:

Задња страна (полеђина) образца А и Б.

№ лиш.: Име и презиме:

Занимање:

надимак: врста злоч:

рођен лиш.: у

држава и срез:

отац: мати:

умро: жива у

оженьен:

станује у ухапшен у

војна обавеза: пребивно место:

колико пута кажњен? затвором? робијом?

када затворен због

Примедбе:

III. Ожиљци и други особени знаци.

I. лева рука:	III. лице и врат:
	IV. прси:
II. десна рука:	V. леђа:
	VI. ноге и стопала:

Примедбе:

Ових 9 редова, чим им додамо коју трећу меру (а за ту је узета мера *дужина средњег прста*), групују се у 27 подредова, јер се тада сваки од оних 9 редова дели у три мања реда (с великом, средњом и малом дужином средњег прста); тих 27 редова деле се, даље, на исти начин у опет три пут већи број својих подредова, дакле у 81 ред, ако се узме у обзир која четврта мера, а ја ту је узета мера *дужине стопала*.

Уређење *оранга* берлинске управе за идентификацију има ову деобу у 81 ред, као што је то показано овде на таблици. Ту су узета ова скраћивања: в. = велика, ср. = средња, м. *главе*. У групама усправних преграда, пак, сваки леви стубац (дакле 1, 4 и 7) садржи само мале, сваки средњи стубац (а то су 2, 5 и 8) само средње, а сваки десни стубац (дакле 3, 6 и 9) велике дужине *средњега прста*. И, најпосле, у групама хоризонталних преграда сваки доњи хоризонтални стубац (I, IV и VII) има мале, сваки средњи стубац (II, V и VIII) средње, а сваки горњи стубац (III, VI и IX) велике дужине *стопала*.

Свака од 81 групе у том орману отвара се и затвара за себе, засебан је орманић или фијока, у којој су картони, који јој припадају, косо наслагани; али је ту и даље подела из-

ведена: картони су сређени по малој, средњој и великој *дужини лакта*, па онда по малој, средњој и великој *висини тела*, најпосле по *врсти очију*, тако да је свака гомилица предвојена од друге крутим картонским листом изнесног облика и боје.

Овакви распоред чини, да чиновници, који ту раде, могу, после нешто вежбања у томе, брзо и сигурно сваки картон метнути онде где му је место, а тако и констатовати да ли изнесно лице, чијих мера картон им показујемо, у орману већ има свој картон мера или нема, дакле могу да констатују идентичност. Узмимо, примера ради, да картон мера некога лица има оне знаке: дужина главе средња, ширина главе мала; дужина средњег прста средња; дужина стопала мала. Да бисмо се уверили да ли има таког картона, тражићемо овако: средње су дужине главе у ступцима 4, 5 и 6; мале ширине главе у ступцима I, II и III. Тражени картон, дакле, мора бити у једној од

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Избрани суд код општинских судова.

Од три општинска писара добили смо молбу, како ће се управљати при захтевима парничних страна које хоће свој спор да расправе изборним судом.

Ми смо о овоме питању већ донели наше мишљење, основано на закону, где смо дали и упутства, но како се у овој ствари од нас тражи да дамо и формулар, ми ћемо по напој дужности и то радо учинити, јер нам је стало до тога да општински писари раде једнообразно и сваобразно закону. Овој мешавини и произвољности при раду нема места, и само услед тога појављује се оволико поништених пресуда.

Општинска су судови надлежни по § 6. грађ. судског

IX.	м. д. гл. в. ш. гл. м. с. пр. в. ст.	м. д. гл. в. ш. гл. ср. с. пр. в. ст.	м. д. гл. ш. ш. гл. к. с. пр. в. ст.	ср. д. гл. в. ш. гл. м. с. пр. в. ст.	ср. д. гл. ш. ш. гл. ср. с. пр. в. ст.	ср. д. гл. в. ш. гл. к. с. пр. в. ст.	в. д. гл. к. ш. гл. м. с. пр. в. ст.	в. д. гл. ш. ш. гл. ср. с. пр. в. ст.	в. д. гл. ш. ш. гл. к. с. пр. в. ст.
VIII.	м. д. гл. в. ш. гл. м. с. пр. ср. ст.	м. д. гл. в. ш. гл. ср. с. пр. ср. ст.	м. д. гл. в. ш. гл. в. с. пр. ср. ст.	ср. д. гл. в. ш. гл. м. с. пр. ср. ст.	ср. д. гл. в. ш. гл. ср. с. п. ср. ст.	в. д. гл. в. ш. гл. в. с. пр. ср. ст.	в. д. гл. к. ш. гл. м. с. пр. ср. ст.	в. д. гл. ш. ш. гл. ср. с. пр. ср. ст.	в. д. гл. в. ш. гл. в. с. пр. ср. ст.
VII.	м. д. гл. к. ш. гл. м. с. пр. м. ст.	м. д. гл. в. ш. гл. ср. с. пр. м. ст.	м. д. гл. в. ш. гл. з. с. пр. м. ст.	ср. д. гл. в. ш. г. м. с. п. м. ст.	ср. д. гл. в. ш. гл. ср. с. п. м. ст.	ср. д. гл. в. ш. гл. в. с. пр. м. ст.	в. д. гл. в. ш. гл. м. с. пр. м. ст.	в. д. гл. ш. ш. гл. ср. с. пр. м. ст.	в. д. гл. в. ш. гл. в. с. пр. м. ст.
VI.	м. д. гл. ср. ш. гл. м. с. пр. в. ст.	м. д. гл. ср. ш. гл. ср. с. пр. в. ст.	м. д. гл. ср. ш. гл. в. с. пр. в. ст.	ср. д. гл. ср. ш. гл. м. с. пр. в. ст.	ср. д. гл. ср. ш. гл. ср. с. пр. в. ст.	ср. д. гл. ср. ш. гл. в. с. пр. в. ст.	в. д. гл. ср. ш. гл. м. с. пр. в. ст.	в. д. гл. ср. ш. гл. ср. с. пр. в. ст.	в. д. гл. ср. ш. гл. в. с. пр. в. ст.
V.	м. д. гл. ср. ш. гл. м. с. пр. ср. ст.	м. д. гл. ср. ш. гл. ср. с. пр. ср. ст.	м. д. гл. ср. ш. гл. в. с. пр. ср. ст.	ср. д. гл. ср. ш. гл. м. с. пр. ср. ст.	ср. д. гл. ср. ш. гл. ср. с. пр. ср. ст.	ср. д. гл. ср. ш. гл. в. с. пр. ср. ст.	в. д. гл. ср. ш. гл. м. с. пр. ср. ст.	в. д. гл. ср. ш. гл. ср. с. п. ср. ст.	в. д. гл. ср. ш. гл. в. с. пр. ср. ст.
IV.	м. д. гл. ср. ш. гл. м. с. пр. м. ст.	м. д. гл. ср. ш. гл. ср. с. пр. м. ст.	м. д. гл. ср. ш. гл. в. с. пр. м. ст.	ср. д. гл. ср. ш. гл. м. с. пр. м. ст.	ср. д. гл. ср. ш. гл. ср. с. пр. м. ст.	ср. д. гл. ср. ш. гл. в. с. пр. м. ст.	в. д. гл. ср. ш. гл. м. ср. пр. м. ст.	в. д. гл. ср. ш. гл. ср. с. пр. м. ст.	в. д. гл. ср. ш. гл. в. с. пр. м. ст.
III.	м. д. гл. в. ш. гл. м. с. пр. в. ст.	м. д. гл. в. ш. гл. ср. с. пр. в. ст.	м. д. гл. м. ш. гл. в. с. пр. в. ст.	ср. д. гл. м. ш. гл. м. с. пр. в. ст.	ср. д. гл. м. ш. гл. ср. с. пр. в. ст.	ср. д. гл. м. ш. гл. в. с. пр. в. ст.	в. д. гл. м. ш. гл. м. с. пр. в. ст.	в. д. гл. м. ш. гл. ср. с. пр. в. ст.	в. д. гл. м. ш. гл. в. с. пр. в. ст.
II.	м. д. гл. ж. ш. гл. м. с. пр. ср. ст.	в. д. гл. м. ш. гл. ср. с. пр. ср. ст.	м. д. гл. ч. ш. гл. в. с. пр. ср. ст.	ср. д. гл. ж. ш. гл. м. с. пр. ср. ст.	ср. д. гл. м. ш. гл. ср. с. пр. ср. ст.	ср. д. гл. м. ш. гл. в. с. пр. ср. ст.	в. д. гл. м. ш. гл. м. ср. пр. ср. ст.	в. д. гл. ж. ш. гл. ср. с. пр. ср. ст.	в. д. гл. ч. ш. гл. в. с. пр. ср. ст.
I.	ж. д. гл. м. ш. гл. м. с. пр. м. ст.	м. д. гл. м. ш. гл. ср. с. пр. м. ст.	м. д. гл. ж. ш. гл. в. с. пр. м. ст.	ср. д. гл. м. ш. гл. м. с. пр. м. ст.	ср. д. гл. м. ш. г. ср. с. пр. м. ст.	ср. д. гл. м. ш. гл. в. с. пр. м. ст.	в. д. гл. м. ш. гл. м. с. пр. м. ст.	в. д. гл. м. ш. гл. ср. с. пр. м. ст.	в. д. гл. ж. ш. гл. в. с. пр. м. ст.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.

девет *њјока* у тим ступцима. Средње дужине средњега прста су у тој групи само у ступцу 5, а мале дужине стопала у ступцу I, те по томе тражени картон, ако га у опште има, биће у *њјоци* 5 I. Ту ћемо га даље тражити по назначеној дужини лакта, висини тела и врсти очију.

Као што смо рекли, нарази: мали, средњи и велики везани су за изнесене цифре, те су им границе тачно одређене. Те су цифре записане с преда на свакој *њјоци* у орману, тако да, ако се на њих пази, не може бити рђавог сређивања картона. Води се ту рачун и о оним, малим нетачностима, које се при мерењу дешавају и које су донекле допуштене.

Изгледи су, да ће берлинска управа криминалне антропометрије ускоро и службено објавити успехе своје у служби идентификације, те ће и о томе бити речи доцније у овом часопису.

М. П. Јов.

поступка и за састав избраних судова онако како то означава тач. г.

Како ће се вршити избор судија овога суда, то је јасно одређено у § 6. грађ. поступка, и онда нема никаква смисла оном питању, да ли ће се општински суд, при оваквим појавама држати *главе шеснасте о избраном суду* почињући од § 433 и т. д., но треба да се ни за једну длаку не помиче од § 6. грађ. поступка, јер у томе законском пропису за њега су одређени захтеви, како треба да ради, па да своју радњу у законски склад доведе.

Само се парично одређује како парничне стране имају вршити избор судија избраног суда. Дакле „Парничари ће у оном случају бирати по једног судију и по једног замењеника а обојица председника; деловођу бирају судије, не сложе ли се у избору председника, суди парнину редовни суд.[9]

Суђење избраног и редовног суда своди се на оно што је исказано у тачки под а. § 6. грађ. суд. поступка. Све преко оне надлежности не би се могло узети у обзир за приступ у раду за избране судове, сем када спорно питање не би узело

вид равнања, које би онда дошло под тачку в. §. 6, грађ. судског поступка.

Кад се од нас тражи и формулар како треба да се изврши састав изборног суда, онда да и то дамо, то треба да буде овако:

Парничари који траже избрани суд, долазе пред општински суд и траже да исти изберу. Саслушање:

Рађено у суду општ. Врањске
15. јануара 1900. године.

Предсташе суду Мијаило Јанковић, пијар и Стеван Марковић, магазаџија овдашњи, па изјавише:

Ми смо до сада радили заједничку радњу пијареску у коју смо уложили капитала по сто динара. Сада хоћемо да се раздвојимо. То хоћемо да учинимо избраним судом. Зато предстајемо суду и молимо га да састави суд на основу закона.

Ја, Мијаило Јанковић бирам за судију: Илију Петровића, пијара.

Ја, Стеван Марковић бирам за судију Николу Јосифовића, магазаџију.

За замењење бирамо: Марка Наумовића и Петра Марковића.

За председника по споразуму узимамо Јована Петровића, трговца.

Оверава кмет.

Решење:

Суд општински као надлежан, примио је ово сагласије парничних страна знању и према њиховом захтеву одобрава избрани суд, па на основу § б: тач. г. грађ. судског поступка

Решава:

Да овај избрани суд ограничава за важећи. Избрани суд за расправу овога спора има се састати ради суђења на дан 30. јануара ове год., спор извидети и расправити. Пресуде ће се надати парничарима ради њиховог равнања. Сав рад о своме раду по своме спорном предмету заједно са пресудом, предаће суду општинском, ради чувања у општинској архиви, како то наређује § 15. грађ. судског поступка.

Од суда општине Врањске, 15. јануара 1900. године у Врањи №...

Председник суда

Писар.

Кметови.

Пошто се парничари саслушају треба наплаћивати за судије по три динара ако су из истог места, а ако су из других општина онда по пет динара.

После овога донетог решења општ. суд предаје овај акт избраном суду и наређује му да парничаре у одређени дан позове и да им њихов спор расправи. Кад то учини, да се са актима предаје пријави суду.

КОВНА КУКАВИЦА

ПРИПОВЕТКА

превод с француског

(свршетак)

Висок, плав, мршав, блага лица, тих, мутних очију и оборене главе, он је несвесно ишао не знајући шта ради. Довеше га до његове клупе; он се сруши на њу. Његови пратиоци морали су га подизати и посађивати, према наредби председниковој. Ни једна реч не измаче се са његових уста; покрети су му били као у идиота, његов поглед губио се пред њиме.

Испитивали су га форме ради.

Доказа су се ређали противу њега. Сви су закључци ишли на његову штету, и поред раније доброг гласања. Он је био сам у кући са својим господарем; био се сакрио када је прва истрага чињена. Он није ни признавао ни порицао убиство. Остаје само једно питање, и оно ће решити његову судбину: Да ли је убиство учињено присебно и свесно, или у пасту̀пу худила?

Јован Милер није ни очи подигао; нигде није гледао, ништа није разумевао, ништа није чуо; то је била угашена буктиња, мртав дух. Махинално, и само гуран жандармима, кретао се; као прикован седео је на своме седишту.

Од једном, са једнога краја сале, зачу се шумор који је растао, ширио и напослетку дошао до судија.

Један човек прогура се кроз гомилу, размахујући песницама и лактовима да би начинио себи пут. Он се заустави крај оптуженога, погледа га и нешто се чудно насмеја, затим прескочи преко ограде која је делила публику од судија, и обрати се судијама:

— Господо, хоћете ли ми допустити један мали покушај да повратим разум овоме беднику?

— Који је ово човек? узвикну председник, зачуђен дрскошћу непознатчевом.

— Елија Волеман, господине судија; име ми је Елија Волеман, и ја сам продао овај часовник покојном Самуелу Штауеру, моме часном једноверцу.

Изговоривши те речи, он показа претом corpus delicti који је Глак узео.

Дрхтавица прође кроз слушаоце, радозналост се удвоји, уши се напрегоше, чуло се како мушица лети.

Јеврејин Волеман, следбеник Штауеров, јесте дугачак и коштат човек, сув као трска; жута брада, раздељена у две стране, лепрша се по грудима; нос му је повијен, очтар и сија се као крив нож; сиве, ените, живахне очи скривале су се под густим обрвама, неки необјашњив, непрекидан и жив смех дебдео је на ивицама његових уста. Мрк, широк огртач био је притегнут око његова стаса кожним појасом са великим челичним прељицама.

У томе оделу и са таквим лицем он је остављао врло рђав утисак, и становници X... попреко су га гледали, и никоме није било право што је Волеман постао њихов сугрђанин и заузео кућу покојнога телалина.

— Говорите, суд вас слуша, рече председник, пошто се посаветовао са својим колегама.

— Ја молим само за једну ствар, допуштење да навијем ову кукавицу.

— Је ли то ваш начин лечења?

— Једини и најбржи, ја вам за то добар стојим. Ви ћете у осталоме видети, и ја пристајем да ме казните како хоћете, ако не буде ово што ја кажем.

— Учините дакле.

Пошто је на коса погледао оптуженога, Јеврејин се попе на једну столицу, нави часовник и шеталица се поче кретати.

После неколико покрета шеталице, гнездо се расклопи, кукавица се показа, и закука три пута. Чим је она свршила, инструменат, скривен унутра, отпоче свирати *Ranz des Vaches*, али тако оштро, тако чудновато, тако фантастично да језа пође сваког слушаоца.

У трептуку када је кукавица закукала, оптужени Јован Милер поскочи као пробуђен на тешкога и рђавога сна, трудећи се да поврати своја чула.

Он је посматрао часовник, раширених руку, отворених уста, паразлажујући изненадѝ страх.

— Ох! ох! ох! учини он три пута, ужаснут и скривајући лице рукама. Затим се сруши на своју клупу, трудећи да се скрије између два жандарма.

Јеврејин погледа судије и публику:

— Јесам ли вас преварио?

Часовник поче монотоно кукати, и скалалака лагано се кретати.

— Усправите оптуженога! нареди председник.

— Али Јован Милер подиже се сам собом чим је музика престала, и рече сигурним гласом, погледајући судије:

— Шта хоћете од мене? Зашто сте ме затворили? Ја сам потпуно невин, ја се овим заклињем.

И пружи руку на прст који је био пред судијама.

— Шта значи ваше ћутање?

— Не знам. Изгледа ми да сам данас поново почео живети; али ја нисам сањао, ја сам оптужен због једнога одвратнога злочина, на који када помислим коса ми се диже и срце ми се стеже.

— Па ко је онда убио вашега господара, ако нисте ви?

— Он се сам убио.

Комесар Глак слеже раменима видевши како се хирург осмеһу на тај одговор. — Испитивање се продужи.

— Самоубиство! пазите добро шта говорите.

— Рећи ћу само истину. Ја сам могао полудети под утиском који не могу спречити; али разум ми се повратио, и сада ми је све јасно; сећам се.

Милер, својим миранм и чврстим држањем, својим узбуђењем, задобио је целу публику за се. Жељно су га слушали.

— Као што се сви сећате, она ноћ била је ужасна, отпоче младић; ветрина са леденом кишом, грмљавином и мућама беснела је над варошицом, и у суседству се није могло ништа чути што се дешавало код мога господара.

„Самуел Штауфер пратио се око девет часова у вече са тим часовничком, који је донео на једним колицима, јер је био тежак; ја сам га закључао и обесио о зид према постељи господареној.

„Мој господар изгледао је блажен због те куповине, и непрестано ми је о њему говорио. Учинио је, признао ми је, изврстан пазар, златну тровинку, у којој се показао вештаја од свога сународника од кога је куино тај часовник: — Непрестано је трљао руке, и све му се лице светлело од среће.

„У десет часова ја му помогох да напаје кукавицу и да легне у постељу. У десет и по она прва пут закука и часовник одсвира арију коју сте мало час чули. Тога тренутка ја сам помагао Г. Самуелу Штауферу да се свуче и легне у постељу. Он се брзо опрете ка мени, као да га је нешто пренеражавало:

— Изгледа ли ти чудна та музика?

„Ја му одговорим да она одиста рђаво утиче на моје живце, и томе се он насмеја. Без сумње му је било смешно да један слуга, његов слуга, буде осетљив као жена:

— Де, де! продужио је он, иди спавај, момче; то ће те умирити.

„Ја га дакле оставих сама и сиђох у моју собу која је испод његове. Лако ћете разумети кад вам кажем, да, како је кућа била стара и рабатна, патос који је делио моју собу од његове, био је расточен, и кроз широке пукотине, ја сам лепо могао видети шта се дешава у соби мога господара.

„Хтео сам да легнем у постељу, кад избије једанаест часова: музика опет започе. Чух како се Г. Штауфер претура и стење у својој постељи; то ме узнемири и погледам шта је тамо. У кошуљи, стојећи и са запаљеном свећом у руци, он је лутито и плашљиво посматрао своју кукавицу. Ја легох и после десет минута дубоко сам спавао.

„У једанаест и по часова кукавица ме диже из постеље; зној ме је био облио и осећао сам се врло рђаво. Чуо сам мога господара и његов танак глас који је лутито одјекивао:

— Проклета, проклета кукавицо! викао је он. Хоћеш ли умукнути једном.

— И у гневу он ју је ударао штапом и њене звучне цијукање чудно су одјекивале.

„Све се ућута, и ја падох у грозничав полу сан.

„У по ноћи кукавичино кукање помена се са треском разбијене чаше; Јеврејин је дупло песницом по столу и падао у беснило, кричући;

— „Та ме песма убија, убија“!

„Напољу је бура непрестано беснила; стара зидови зрели су се под нападима ветра; ветрешка је шкрипала и мене спопаде невероватан страх. Ја забих главу у јастуке да не бих чуо ту ђаволску музику.

„Од поноћи до два часа несношљива песма редовно се чула, пискава, алокобна, гњечећи душу и ломећи тело. — Ја сам ударао главом о зид, у неком лудилу коме се нисам могао отети, и осећао сам како ми се разум губи.

„Мој господар, обузет ужасним страхом, почео је бесно викати, јурити по соби полу го, обарајући столице, ломећи све око себе. Покушавао је да својим гласом утуши *Ranz des Vaches* коју је кукавица спирала, и која се чула кроз грмљавину и завијање ветра.

„Нисам више могао спавати, обучем панталоне и прслук, и изиђем на поље да ми ладна киша мало освежи врелу главу; али јак ветар ме опет утера у собу.

„Време је протицало, и три часа је откуцавало. Тада чух праву експлозију крика, и тада видех страховит призор.

„Самуел Штауфер, са пеном на устима, исколачених очију, накострешене косе, показа песницу часовнику њичући му:

— Ти ћеш ми живот одузети, проклетиниче, проклетиниче! али више нећеш певати!“

И тада скочи на столицу, дохвати један ланац, омота га око врата, и, одгурнувши ногом столицу на којој је стајао, оста обешен.

„Часовник одмах заставде на три часа.

„Глед од ужаса ја сам га гледао, не могући му помоћи; лудило ми је мутило главу, и осећао сам неодољиву жељу да учиним исто што и мој господар.

„Отишли до њега, значило је за мене ићи у сигурну смрт, и од те помисли ноге ми се одсекоше. После тога, све до данашњега дана не сећам се ништа шта је било.

„То је цела истина, господо, и ви сте као и ја осетили чудан утисак који чини песма кукавичина, коју је само ђаво могао начинити.

Када је он завршио, закука пола, кукавица закука, песма се зачу, и цео свет понова се стресе од некога непојмљивога страха. И саме судије се стресоше и на себи осетише истинитост приповетке оптуженога.

— Појав је чудноват, али изнесно је да овај човек говори истину, шапутао је хирург председнику.

— Можда је то само имаџинатина, добацио је Глак, бесан због овога новога открића.

— Да ли би нам било по вољи да нас затворе за неко време са кукавицом? упита хирург.

— Нема места шали, господине.

— Ако не верујете у ђаволе, верујте у нервне болести, и смрт Самуела Штауфера биће вам сасвим јасна.

Поротници се повукоше на решавање, блажени што ће се бар за неко време удаљити од онога спасногa часовника. Када се вратише, председник објави:

— Јован Милер пушта се као невин.

Одобравање се захори по сали. Председник нареди да Јевреји Волеман приђе ближе.

— Шта хоћете од мене? упита он подсмевачким тоном.

— Ви сте, узе председник строго, навали и поцрнули кукавицу. Откуда ви знате њену тајну?

— Ја сам је и продао старом Самуилу.

— Али откуда вама?

— Од једне скоранше продаје.

— Јесте ли знали за чудноватe особине те музике.

— *Ranz de Vaches* није ништа необично.

— Можда за вас, јер ви у овој ствари више знате него што сте пољни казати.

— Ништа не знам.

Чуте, додаде председник, онај је човек можда на вашој дупи.

— Ја сам невин.

— Можда.

— Ја се кунем...

— Ви нете сместа бити отправљени ван атара варошкога, и никада амо не смете ногом крочити. Ваша куповина Штауферове куће поништена је, а онај паклени часовник биће јавно спаљен.

Пљескање поново одјекну у сали. Само се хирург, не одобравајући, осмехну и рече једном своме пријатељу:

— То је мало као у средњем веку; спалити један ванредан часовник зато што је био узрок смрти једнога човека. Ако претпостављају врачарство, онда треба спалити и Јеврејина.

Јевреји Волеман сасе главу пред таквом пресудом, и последњи пут испод очију погледа кукавицу.

Часовник опет закука, али га председник заустави.

Јевреји Волеман никада се више није јавио, а кукавица је јавно спаљена на тргу пред тамницом.

Банкалин Блох тврдио је да је ђаво саградио знамениту кукавицу, и његов сусед Херман, који је још сујеверији постао после тога догађаја, није му више споран, и стресао се када се спомене име нечастивога.

Мала кућа Самуела Штауфера све се више рабатала. Најзад је на име накнаде дадоше Јовану Милеру, и он је са свим сруши.

На истоме месту у скоро се подиже нова зграда, и свако је радо куповао под ваљаног младића, који тргује са гвожђем, и у своме дућану прича историју о смрти Јевремновој и страховитој песми кукавичиној.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

С РУСКОГ **Јефта Утрчић** 46

Пулхерија Александровна уздрхтаним рукама предаде писмо. Он га узеде са великом радозналошћу. Али пре него га је отворио, он наједампут као са чуђењем погледа на Дуњицу.

— Чудновато! рече полако, као да је наједанпут погођен новом мишљу, што се је опет тако бринем? Зашто сва та вика? Та удај се за кога хоћеш!

Говорио је као за себе, али је изговорио гласно и неко време гледао на сестру, као да је преплашен.

Најзад отвори писмо, непрестано чувајући изглед некаквог особитог чуђења; на онда полако и пажљиво стаде читати и прочитао је двапут.

Пулхерија Александровна је била веома узнемирена; а и сви су очекивали нешто особито.

— То ми је чудо, поче он после неког размишљања и предајући писмо матери, али не обраћајући се никоме нарочито, — та он прави разне послове, одвоји је, шта више, и разговор му је онако... с полетом, — а, гле, како неписмено пише!

Сви се узнемирише; то нису ни мало очекивали.

— Та они сви тако пишу, примети одсечно Разумихин.

— Зар си ти читао?

— Читао сам.

— Ми смо показивали, Роџо, ми... смо се мало пре саветовали, отпоче збуњена Пулхерија Александровна.

— То је прави судски стил, прекиде је Разумихин; — судски се акти увек тако пишу.

— Судски? Јест, управо судски, званичан... Није баш сасвим неписмен, а није опет ни особито литерарап, него званичан!

— Петар Петровић и не крије, да за своје образовање није имао много повода и, шта више, хвали се тиме, што је сам себи прокрчио пут, примети Авдоља Романовпна, у неколико увређена новим тоном братовљевим.

— Па, ако се хвали, има и чиме. — не поричем. Ти си се, сестро, како изгледа, нашла увређена, што сам ја из целога писма извео неке оријошлу примедбу, и мислим, да сам нарочито почео говорити о таквим ситницама, само да бих некако свој гнев над тобом. На против, мени је, поводом стила, пало на памет нешто, што у овом случају није од мале важности. У писму је овакав један израз: „пренишите себи", стављен веома значајно и јасно, а, осим тога, то је претња, да ће он одмах отићи, ако ја дођем. Та претња, да ће отићи — исто је то, што и претња, да ће вас обадне оставити, ако будете непослушне, и то оставити сад, кад вас је већ у Петроград довео. На, како мислиш: да ли се може такав израз од Лужина исто тако за зло примити, кад би га, рецимо, он написао (он показа на Разумихина), или Зосимов, или ма ко од вас?

— И-не, одговори Дуњица, жинше, — ја сам сасвим разумела, да је то и сувише наивно исказано и да он, може бити, само није вештак у писању... То си ти, брате, добро расудио. И ја нисам очекивала...

— То је изражено судским језиком, а судска се не може друкчије писати, па је изишло суровије него што је, може бити, он хтео. У осталом, треба у неколико да те разочарам: у том писму има још један израз, једна клевета на мој рачун, и то прилично гадна. Ја сам ју'че новац дао удовици, јектичној и убитој, и то не „тобоже за погреб" него баш за погреб, и нисам га дао у руке кћери, — девојци, како он пише, „извикапога владаља" (и коју сам ја ју'че први пут у животу видео), него управо удовици. У свему томе ја видим и сувише хитру жељу, да ме окаља и са вама завади. И то је опет исказано судским стилом, то јест, са сувише јасно истакнутом намером иревношћу веома наивном. Он је човек паметан, али да паметно и ради — саме памети је мало. Све то карактерише човека и... не мислим, да би те он много ценио. Клајем ти ово једино ради поуке, јер ти искрено желим добра...

Дуњица не одговори; њена је одлука већ била створена, и само је очекивала вече.

— Па како си се ти ренио, Роџо? упита Пулхерија Александровна, узнемирена још више него мало пре његовим изненадним, новим, званичним тоном разговора.

— Шта значи то: „решио се?"

— Па ето Петар Петровић пише, да ти не будеш вечерас код нас и да ће отићи... ако ти дођеш. Дакле како мислиш... хоћеш ли доћи?

— То већ никако не бих требао ја да одлучујем, него пре ви, ако вас такав захтев Петра Петровића не вређа, на онда Дуња, ако се и она не осећа увређеном. А ја ћу учинити онако, како је за вас боље, додаде он хладно.

— Дуњица се већ одлучила, и ја се потпуно с њоме слажем, похита да допуни Пулхерија Александровна.

— Ја сам се решила, да те замолим, Роџо, да те нарочито замолим, да заједно будеш код нас на том састанку, рече Дуња; — хоћеш ли доћи?

— Доћи ћу.

— И вас тако исто молим, да дођете до нас у осам сахати, обрати се она Разумихину. — Мамице, ја и њега позивам.

— Лепо, лепо, Дуњице. Па, сад, како ви тамо свршите, додаде Пулхерија Александровна, — нека тако и буде. А мени је и само лакше; не волим, да се претварам и да лажем; боље је целу истину говорити... Па лутио се, сад, или се не лутио Петар Петровић!

IV.

У том се трепутку полако отворише врата, и у собу уђе девојка разгледајући плашљиво унаоколо. Сви се окрстоше њој с чуђењем и радозналошћу. Раскољников је не познаде на први поглед. То је била Софија Семјоновна Мармеладова. Јуче ју је видео први пут, али у таквом трепутку, и таквим околностима и таквом оделу, да се у његовој памети задржала слика сасвим другога лица. Сад је ово била скромно и, шта више, сиромашно одевена девојка, још веома млађана, готово налик на девојчицу, са скромним и пристојним понашањем, с ведрим, али као донекле преплашеним лицем. На њој је била веома проста домаћа хаљиница, на глави стари шешир из прошле моде; само јој је у рукама био, као и јуче, сунцобран. Спазивши неочекивано пуну собу људи, не само да се збунила, него се сасвим изгубила, уплашила се као мало дете, и, шта више спремала се да утекне.

— Ах... то сте ви?... рече Раскољников веома зачуђен, па се наједанпут и сам збуни.

Њему тога часа паде на памет, да мати и сестра већ нешто знају, на Лужиновог писма, о некој девојци „извиканога" владаља. Тек што је ово протестовано против клеветe Лужинове и напомену, да је ту девојку видео први пут, а наједанпут она дођаси сама. Сетно се такође, да није нимало протестовано против израза: „извиканога владаља". Све му то нејасно и трепутно пролети кроз главу. Али кад је боље погледо, наједанпут је увидео, да је оно понижено створење већ дотле понижено, да му наједанпут би жао. Кад се она спремала да побегне од страха, — у њему као да се нешто преокрену.

— Нисам вас никако очекивао, рече он брзо, задрхтавајући је погледом. — Молим вас, седите. Ви, сигурно, долазите од Катарине Ивановне. Допустите, не овамо, ево овде седите...

Кад је Соња ушла, Разумихин, — који је седео на једној од трију столица Раскољниковљених, одмах уз врата, — придиже се, да би је пропустио уљи. Спочетка јој Раскољников показа место на крај од дивана, где је седео Зосимов, али сетивши се, да је тај диван био и сувише *интимно* место и служило му као постеља, похита је понудити столицом Разумихиновом.

— Ти, седи онде, рече своме пријатељу показујући му на место на коме је пре тога доктор седео.

Соња седе готово дрхтећи, и планшино погледа на даме. Очевидно да и сама не разумеваше како је имала дрскости да седне на њихово страни. Та мисао толико је узбуди да се нагло диже, и, сва збуњена, обрати се Раскољникову:

— Да-о-шла сам само за часак. Опростите ми, рече уздрхталим гласом. Катарина Ивановна послала ме је, није имала никог другог... Катарина Ивановна вас моли, да изволите сутра присуствовати... погребу... на Митрофанијевском гробљу, и за тим да дођете код нас... код ње... да се мало прихватите... Она се нада, да ћете јој учинити ту част.

Соња запе и ућута.

— Гледаћу зацело... гледаћу, рече Раскољников, који се такође беше дигао. — Изаћте доброту сести, додаде нагло, —

молим вас... Ви се можда журите?... Разговарао бих се с вама мало; учините доброту саслушати ме за два минута...

И он јој домаће столицу. Соња опет седе и опет плашљиво, збуњено, погледа брзо на обе даме и наједанпут обори очи.

Бледо лице Раскољниковљево се зажари; он као да се сав преобразио; очи му усплamтеше.

— Мамице, рече постојано и одлучно, ово је Соњија Семјоновна Мармеладова, кћи онога истог несрећног господина Мармеладова, кога су јуче пред мојим очима прегазили коњи и о коме сам вам већ говорио...

Пулхерија Александровна погледа на Соњу и зажмири мало. Не гледећи на целу своју забуну пред одлучним и изазивним погледом Рођиним, она никако није могла да ускрати себи то задовољство.

Дуњица озбиљно, пажљиво заустави свој поглед бедној дево ци право у лице и разгледала је у недоумици.

Соња, кад је чула представљање, подиже очи опет, али се збуни још више него мало час.

— Хтео сам да вас упитам, окрете се Раскољников брзо њој, — како се код вас данас све свршило? Да вас није што год узнемиравали?... На пример, из полиције.

— Не, све је добро прошло... Та и сувише је било очевидно, од чега је наступила смрт; нису нас узнемиравали; само се укућани љуте.

— Због чега?

— Што тело дуго стоји... па сад је топло, на смрад... тако, да ће га данас, о вечерњу, пренети на гробље у капелу до сутра. Катарина Ивановна испочетка није хтела, али сад и сама види, да није могуће...

— Дакле данас?

— Она вас моли, да нам учините част и да дођете сутра у цркву на опело, а већ после да свратите до ње на дању.

— Зар она и даљу приређује?

— Јест, заиску; она ми је поручила да вам се веома захвалим, што сте нам јуче помогли... без вас не бисмо га имали чиме сахранити. И усиниће и подбрадак јој наједанпут заиграше, али се она прибра и уздржа, брзо опет спустивши очи земљи.

(Настаниће се).

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Хајдук Драгић Вилотић

У прошлој години, опљачкање и уцењење разбојници Јешу Бранковића из села Пакаља у ср. ваљевском. Два пут су га

пекли врелим перигама, док му нису повце изнудили. Затим опљачкаше једну бабу, којој мученьем на исти начин изнудише целу њену имовину од 40 динара, што их је употребила за своју сарану. У октобру опљачкаше алиновића и Николу Марковића из Причевића и одњеше му око 4500 дин., у новцу и стварима.

Полицијска власт ср. ваљевског похватала је разбојнике које смо ми изнели у нашем 45. броју од пр. год. на страни 351—352., али испред потере умакао је тада половоја њихов Драгић Вилотић.

У 11 сати пре подне на дан 22. марта ове године, власт истога среза ухватила је и оглашеног хајдука Драгића у кући јатака Петра Милићевића у Бреновоношима.

Драгић је био за време Бркајевог хајдуковања потајник полицијски и сад се нерује, да је он Бркаља склањо и са потребама снабдевао.

У хватању овога аликонца жандарми су се одлично показали а најхрабрији од њих били су: Кузман Вујовић и Гаја Гајић.

Драгић је проказао око 15 јатака својих.

Поште се не зна какна је и колика је дела починио хајдук Драгић, то му се износи елика и позива се сваки ко ма шта буде знао о њему, да достани начелнику среза ваљевског код кога је Драгић у притвору и под иселењем.

Драгићу је 40—41 год., родом је из села Лесковица ср. ваљевског, средње висине, развијен, јаких мишића, јако приснажаст, округла лица. Као одметник у колико се зна крио се код својих јатака у селима: Лесковицама, Богатићу, Брањковићу и у неким селима ужичког округа.

ТРАЖЕ СЕ

Ђурица — Ђура Станковић, виноградија из Бојића, пресудом начелника округа подринског од 15. априла 1898. године КБр. 847, осуђен је због крађумчарења дувана на 20. динара новчане казне и 20. динара такође, или ако ово неби могао платити да буде четири дана у затвору. Како се Ђура не зна место пребивања, то начелство округа подринског актом од 14. марта, тек. год. Бр. 555, моли све власти, да Ђуру потраже и кад га пронађу телеграфски известе начелство како би се послала пресуда која му пије ни саопштена. Ђура има 40. година, женен је и има четворо деце. О проналаску Ђурином може се известити и Управа града Београда, с позивом на Бр. 6872.

Светозар Илић, син Танасија Илића, тежака из Пожаревца, који је био шегрт код Васе Ранковића, обућара онд. побегао је 13. марта тек. године незнано куда. Светозар има 13. година, раста омањеног, смеђ, очију жућкастих, десна му је рука у чланку пребијена; од одела има на себи, гуњ сукнени и панталоне од материје, на глави шајкача, а на ногама ципеле. Начелство окр. пожаревачког, актом од 22. марта, т. г. бр. 4372, моли све власти да Светозара потраже и са пронађеним надлежно поступе. О проналаску Светозарову може се известити и Управа града Београда, с позивом на бр. 6898.

ПОТЕРА

Аксентије Николић, земљоделац из Вучића, ноћу, између 2 и 3. фебруара 1898. године убио је и опљачкао Станка Јовановића, слугу из Куманова, на незнано куда побегао. Пре неколико дана злочинац је пронађен, ухваћен и притворен у судници општине мирошевачке, али је отуда ноћу између 17 и 18 марта т. г. побегао. Аксентије има 24. год., стаса високог, смеђ, брковa кратких, брија се, од одела има на себи чакшире и гуњче од прног шајка, на глави мали плав шешир, на ногама грађени опанци, са дугачким и широким каишима око ногу умотани од чланака па до испод колена, изнад којих су пуњене дугачке чарапе, одело и његово држање чини утисак правог сељачког ашчарског коцкара. Начелник среза ваљевског, актом од 25. марта, т. г. Бр. 4920, моли све власти, да Аксентија потраже и пађеног отражарио му спроведу. Пронађени Аксентије може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 7022.

Стеван Петровић, слуга пекарски из Ваљева на дан 28. фебруара, тек. год. извршио је на опасан начин крађу новца своме газди Антонију Алексићу, пекару и одњео му 236. динара у сребру. Истога дана изводно је у Начелству ваљевском

мали пасош за Београд, и овај носи број 15. Стеван има 19. година, раста је средњег, приномаљаст, на образу има белегу, у немачком оделу. Начелство округа ваљевског, актом од 24. марта т. г. бр. 3851, моли све власти, да Стевана пронађу и стражарско спроведу. Пронађени Стеван може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 7019.

Василије Јанковић, земљоделац из Презојана, среза власотиначког, пресудом привременог лесковачког Суда, од 7. маја. 1899. год. Бр. 6522, осуђен је на две године дана затвора, на тешку телесну повреду и по примању за спровод на издржање суда побегао је. Василије је раста средњег, у опште плав, без бркова. Од одела има на себи чакшире од прног сукна, исцепане, а на глави кожну шубару. Начелник среза власотиначког актом од 22. марта, т. г. Бр. 3174, моли све власти да Василија пронађу и њему стражарско спроведу. Пронађени Василије може се спровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 6747.

Милан Гајић, трговачки помоћник из Д. Милановца, решењем начелника среза пореч ког од 1. фебруара 1899. године бр. 348. стављен је под кривичну истрагу за дело из § 177. у вези § 41. казненог закона, али је по извршењу овога дела побегао непознато куда. Милан има 20. година, средњег стаса, приномаљаст, има малу браду и бркове прне, у цивилном оделу. Начелник среза пореч ког, актом од 23. марта, т. г. бр. 574, моли све власти да Милана потраже и пађеног стражарско му спроведу. Пронађени Милан може се спровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 6849.

Антоније Томић, из Тетова у Турској, бив. слуга Ђуре Бабића, абаџије из Шапца, на дан 13. фебруара, тек. године, упао је 160. динара у новцу од Димитрија Николића, пекара онд. на за тим незнано куда побегао. Антоније има 30. година, раста средњег, у лицу смеђ, брковп средње величине жућкасто-првене боје. Начелство округа подрињског, актом од 21. марта, тек. год. Бр. 1257, моли све власти да Антонија потраже и пађеног стражарско спроведу. Пронађени Антоније може се спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 6873.

Димитрије Макленовић, који се издаје да је из Ривице у Срему, био је црквењак цркве темичке, ср. моравског, окр. ниншког, и као такав примио од свога свештеника, г. Младена Поповића, извесну суму новаца у циљи да купи неке ствари у Алексинцу и није се више ни вратио. По пађеним хартијама које је после себе оставио, видело се, да је Димитрије препређена варалиција и фалсификатор, јер је сва уверења и документа на основу којих је добијао службе фалсификовао разним општинским, среским и црквеним печатима. Димитрије се издавао негде за монаха манастира Сретења, под именом „Пахомије, — Доситеј Макленовић", негде опет Гаврило Ћирић из Ривице, а више пута из Косјачића, среза масурачког, у место лесковачког, а негде из истог села, ср. јабланичког, окр. врањског. Од свију докумената има оригинални мали пасош издат му од начелства окр. ужичког 13. априла 1899. г. Бр. 5518 и № 62. за Врање и визиран у Бајиној Башти за Босну, — и службитељску исправу од истог начелства од 6. септембра исте године Бр. 250. Димитрије има 28 година, средњег је стаса, косе плаве, обрва смеђих, образа округлих и бркова смеђих. Начелство округа ниншког актом од 29. фебруара тек. год. моли све власти, да Димитрија живо потраже и пађеног начелству стражарно спроведу. Пронађени Димитрије може се спровести и Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 5438.

Пахомије (Доситеј Макленовић)

Овакву смо потерницу донели у бр. 11. т. г. на страни 88. Сада ноту ради лакшег проналаска понављамо, пошто смо од једног полицијског органа добили и слику, у којој, као што се види, овај препређени варалица сликао се чак и у оделу монашком. Исход слике доносимо и свеједруги лажни потпис „Пахомијев" који такође може послужити као олакшица за проналазак његов.

Жарко Кнежевић и Светозар Томашевић из Урошца, побегли су из притвора среза посавског нећу између 18 и 19 пр. м. око 12 сати. Жарку је 19 година, стаса средњег, добро развијен, у опште плав, од одела носи: реклу од порвета шареног, чакшире сукнене, на ногама опанке а на глави шубару. Светозару је 24 године, омален, у лицу прљ. на врату има две гуке, у оделу немачком, поцепаном, на глави има шајкачу а на ногама ципеле. Моле се власти да именоване у своме подручју живо потраже и пађене мени спроведу, у противном одговоре. Из канцеларије начелника среза посавског, окр. ваљевског, 23. марта 1900. године у Обреновцу.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Г. Сим. Вилимоновићу, писару општине грађачке. — Кад знате, да противу пресуда општ. судова по петунам делима има места жалби среском полицијској власти и да је решење ове, као прве претпостављене власти над општинским властима у истом срезу, извршно, онда тешко да је могло бити нужно наше питање: да ли може бити у истој ствари жалбе још и Начелству противу одлуке среске власти? Начелство и у таквим приликама може разматрати одлуку своје среске власти и с пресудом општинског суда, али ако то не чини у намери да и само суди у тој ствари, т. ј. да мења или одобрава пресуду, која је по закону већ извршна, него да разматра радњу својих подручних органа по праву вашег надзора што га има над сним полицијским и општинским органима.

Г. Доситеју Станисав., Тополи. — Опомена од стране месне полицијске власти игра важну улогу у петунним кривицама, и у неким случајевима, као што знате, сам закон условлава њене каншњење. Свакојако у петунним делима, која се тичу јавнога реда, а ту долазе и пеопрошена мерила, дакле може имати и права и разлога да претходно пареди грађанима исправност и опомене пре но последње од протавне радње, па тек по том да кази, ако би но и даље противно радило. Са тога гледишта треба посматрати и случај, који нам достављате. Ако је, пак, у том случају опомена дошла из каквих других, недопуштених побуда, старија, надзорна власт је ту да учини што треба.

Г. Живану Иванковићу, писару општине врчмарске. — Случај, који нам саопштавате, правилно је схваћен од стране општинске власти, у колико се њеном одлуком заштићује сеоска државина Сакина, јер је извођењем утврђено, да она није ни превраном ни насилно започела, да би он могао бити кажњен за самовласно заузимање земље и на државине истицају. Прошиса законски, по којима се не може дирати у ту петогу државину, јесу § 202 и 223 грађ. зак. Но то још не значи, да она мора и остати петога. Протинна страна има грађанском парницом код надлежног суда да докаже ненажност уговора о куповини те земље од стране државна Саве, неспособношност лица која су је продала и надлежност потпуне уговора, да би се могла вратити у право државине, које мисли да има. Дотле мора остати стање које се затекло, јер „само доказано јачи право може нога на државина ствари једне избити", а тужитељне, пошто немају таквпе од свог имања, морају нам суду да доказују своје јаче право и неважност онога на чему државни Сава основа своје право.

Г. Кос. Ж. Брадићу, Градишница. — Пошто није спор о самој ствари, него о накнади пањење за другога пореза, то је, по тач. 1. § 7. у вези с § 28. грађ. суд. пост., несумњиво надлежна суд општине, у којој стално живи тужени, за кога је порез пањен.

Г. Светозару М. Гајићу, писару општине дебрске. — Тражите да штампамо у листу пресуду за једно петунно дело, подведено под § 375. пазл. зак., и да уштимо општ. писаре је ли она добра или не, на нам је тога рали и знамо; међу тим не казујете шта сами мислите о њој ни шта вас покреће на то да чујете мњење своји х колега, а то је потребно ради боље оцене о потреби вашега захтева.

Кад дознамо, и то учините, видећемо да ли да поступимо по вашем тражењу.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 14. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 9. АПРИЛА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потребе биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код солидних скупљача или на пошти. Цена је листу: годишња, које улазе у састав општина а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, земљорадницима, општинским писарима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и ђеландијама на унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се по овој цени могу претплатити само преко својих команданта полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

БОЖА К. МАРИНКАНИН

НАЧЕЛНИК II КЛАСЕ ОКР. МОРАВСКОГ

ВУЛЕ Ј. ВУКОТИЋ

НАЧЕЛНИК I КЛАСЕ ОКР. ТОПЛИЧКОГ

ТОДОР СТАНКОВИЋ

НАЧЕЛНИК II КЛАСЕ ОКР. НИШКОГ

САВА К. ЈАНКОВИЋ

НАЧЕЛНИК III КЛАСЕ ОКР. ПРАГУЈЕВАЧКОГ

МАТА РАДОВИЋ

НАЧЕЛНИК I КЛАСЕ ОКР. УЖИЧКОГ

ЖИВОЈИН М. ПРОТИЋ

НАЧЕЛНИК IV КЛАСЕ ОКР. ТИМОЧКОГ

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Надлежност општ. судова при потврђењу тапија и убаштињења.

Код нас се појављују господарства на права непокретних имања у више видова. Има права господарства по продаји и куповини, има их по наслеђу, а има их и по старини. Већа део правног господарства на непокретну имовину, код наших народа долази по наслеђу и по старини, јер је један најмањи део оних сопственика који своје право на имовину доводе са уредним судским путем потврђеним тапијама. Како је врло блиску преме, када ће се и код нас морати приступити убаштињавању у увођењу у својину на непокретна добра судским путем зато уређени баштинским књигама, ми налазимо да нам је дуžност, да у нашем листу упознамо општ. писаре, како при овим појавама треба да се крећу и на који начин да помогну грађанима, те да их у правно и законо господарство свога имања уведу.

Нарочито имамо да приметимо то, да је ово нужно за сеоска општине, јер сеоски су грађани у највећем броју без права доказа за убаштињење — право својине — усљед чега и долазе они онолики грдни иступи за заватине и самоузимање. Негде га има а негде га можда и нема. Његови старији тражили су годинама извесно земљиште, а тек од једаи пут појави се власт и вели да је то самоузимање и онда наступа казна и све оне последице са трошковима и таксама које законски прописи повлаче. Све ово чини се негда и у незнању са правом на раније кретање куће и задругара, који су то чинила држећи да су у своме праву. Свега овога неби било када би било уредног и законог убаштињења. Ми би се одиста осећали пуно задовољни када би се од стране државних власти приступило убаштињавању непокретних добара и уводу у баштинске књиге. Како рекосмо то је врло нужно и томе се роду мора приступити у најкраћем времену, и зато, а да би дали и грађанима а и општ. властима упутa како треба да чине у оваквим појавама, ми ћемо у нашем листу изнети све видове убаштињења, и процедуру која се усљед тога има извршити под општ. власти.

Као што рекосмо, права на господарство непокретног имања има разноликих. Једно је када власт средством јавне лицитације продаје имање за дугове. Ове тапије издаје сам првостепени суд и са њима општ. власти немају никаква посла. Други су вид ове тапије које се преносе код првостепених судова по праву господарства по уредним тапијама, продајом и куповином. И овде општински судови немају никаква саучешћа, до само то, да издају уверење о томе да продавац није земљоделац и да има права на отуђење своје имовине, или ако је земљоделац да ово отуђење може учинити, јер није протинно § 471. тач. 4. грађ. судског поступка. Каква ова уверења од стране општ. власти треба да буду означено је у нашем листу од прошле године у бр. 2. стр. 12. бр. 16. стр. 119. Нека општ. писари виђу ове бројеве и при поступању нека се по истим образцима управљају. Треће су убаштињења по старини и наслеђству о којима хоћемо овде да говоримо и да изнесемо унут и образце.

Код нас има много и много домова који извесно право на непокретна имања уживају од памтивека, и ово право уживала и својине преласило је са колена на колено. У том праву нико их није узнемиравао, али негде се појави и тај случај. Да тога неби било треба прећи законитом наређењу у § 292. грађ. законика.

Ми ћемо изнети процедуру како то треба да се врши.

Пре свега онај који хоће на своје имање да се убаштини, на које нема тапије, треба да поднесе општ. суду молбу, да исти изађе на лице места и да се увери о томе где што стоји, у ком простору, до кога се граничи и т. д. Ова молба треба да гласи овако:

Суду општине Косерићске.

Од старина ја и моја задруга, као правни сопственици уживамо и закључно њиву у „Присоју". Ово наше право иде са колена на колено. Како на исто немамо уредне тапије, то сам рад да се на ово имање убаштиним судским путем.

Молим суд да изађе на лице места, да исто премери и увери се у присуству граничара о њиној својини како би се на исто могло убаштинити.

Датум.

Поникао И. И.

Када општ. суд добије овакву молбу дужан је изаћи на лице места, извршити премер у присуству граничара и резултат ставити на расположење молиоцу, ради његова убаштињења. Тапија гласи овако:

Убаштињење.

Од старина уживамо њиву звану у „Присоју" и сада се на то земљиште убаштињавамо, ово се налази у овом простору и границама:

Од истока до Петра Марића (120) сто двадесет метара; од запада до Илије Зорића (125) сто двадесет и пет метара; од Југа до Марка Аћића (158) четири стотине педесет и осам метара, и од севера до Пајла Рашковића (459) четири стотине педесет и девет метара;

Овим убаштињењем уводим се у правно господарство овога имања онако како то наређује § 292. грађ. законика.

Датум.

Милош Нешић
земљоделац из Косерића
старешина задруге
Нешића.

граничари:
Петар Марић
Илија Зорић
Марко Аћић
Павле Рашковић.

После овога када сопственик поднесе овакву тапију на потврђење, долази од стране општ. суда као надлежног овакова потврда:

Суд општине косерићске изашао је на лице места имања Милоша Нешића, земљодеља и његове задруге овд. њиву звану у „Присоју" коју он од старина ужива и зарати и исту је у присуству граничара премерио и нашао је да мером није зашао ничије приватне, сеоске, општинске ни државне земље, нити су граничари противу мере и заузећа ове сопствености имали шта приметити. Ово имање заседено је као сопственост задруге Нешића у књигу нописа под Б. под бр. 16. и исто не стоји у парници, као потпуна и неоспорна својина задруге Нешића. Све ово суд општински по своме уверењу и сазнању својим потписом и печатом тврди.

Датум.

Председник суда.
Кметовић.

Писар.

Ову потврду треба потврдити и од полицијске власти, са оперком да је истинит потпис, печат на и садржина, па тек онда тражити убаштињење код првостепеног суда.

ИЗ МОЈЕ ЗАПИСНИЦЕ

Б. К. М.

2. После прве сеćције

Пре двадесет година, бара „Венеција" није изгледала као данас.

Њена, увек жабокречином покривена, вода, притиснивала је много више земљишта. Смрад од ње давно је целу варош, јер је у њу бацана сва нечистоћа и сав гад варошки. У њу су отварали и неки канали, којима је нечистоћа из варошн набацивана.

Она је била велика и сваке године ширила се и постајала све већа. Око ње било је још пустоћа земљишта. Она је сваала да и то покрије, и да постане Језеро.

И она би то и била, да, неком срећом, није приступљено подизању железнице.

У њеном корпту подигнута је и железница и много друге грађевине и зграде око ње. То ју је сузбијало и стесњило.

Зато је она сад тужна и невесела. Зато њена вода није сад, баш увек, покривена жабљаком. Зато се из ње данас распростире нешто мало мање смрад.

Боји се, како су је притесниле, да је сасвим не униште. Неосновано бојазан! Зар сад да је униште, кад су је украсили сруд унаоколо!... Да Београд може бити без ње одавно би она била уништена! Осим тога, она се под кад — што хладе и употребити згодно.

Она не отиче. Кад се у њу што остави, стоји ту до у бесконачност. Вода не усиче никад. И оно што је остављено у бару, не види се никад. Само га треба за дно утврдити. Сава и Дунав непоудани су. Њине воде теку и носе што се у њих остави, па чешће набаце и на обалу. А често пута то се не жели.

Тако и 187. године неко беше оставио у бари „Венеција" Леонору жену Јошке Н. Ковача. А да неба набила на површину воде обесио јој о врат и колена камење, те је за дно притврдио.

Но, или су несташне рибе нагризле врпце, са којима је било привезано камење о врату и коленима Леонориним, или је вода, играјући се, нето збацила, једнога лепог летњег дана, неки младић, који се по бари возио на чамцу, виде на површини воде леш женске, јави то коме треба, те леш извади и у варошку болницу пренесу.

Ја сам заступао члана у кварту и наредио да се над пађеним лешом секција изврши, а сам се одредио да као полицијски орган секцији присуствујем. То ми је била прва секција.

Међутим, већ се сазнало да је извађени леш: Леонора, које је пре тридесет дана из мужевље куће нестало. Муж њен Јошка, одмах по Леонорином нестанку, известио је о томе кварт и молио да је овај потражи по Србији, а он ће сам распитати, да се није вратила породици у Угарској, одакле је била.

Пре него је приступљено секцији, испитани су жупеди Јошкини о животу између њега и Леоноре и о томе, да ли који од њих знаде што — год, што би на овај догађај бацило колико толико светлости.

Они су сви утврдили: да су Јошка и Леонора живели врло лепо; да је Леонора најодарел и напослетку нестало; и да ју је муж истински жалио.

Ово последње видео је већ и цео свет. Кад је Леонора извађена из баре, он је тако плакао и бусао се у груди, да би се и камено срце разжалило.

Мислило се у опште: мора бити да се сама удавила. Ко зна какву је муку она имала!

*

После подне у 3. сата била је секција.

У капели болничкој, на столу за то намештеном, лежала је гола Леонора.

Било јој је до 25 година.

Била је по телу бела као снег. Нигде никакве ране; нигде одеротине. Крчна вода у бари потпуно је очувала леш од трулежи и распадања. Била је врло лепа, само јој очи беху отечене и избуљене.

Лекар, обвикао на послове ове врсте, равнодушно расече и здера кожу са чеоне кости, и узе са тестером стругати лобању. Кад расече лобању и прегледа ову и мозак, он ножем исече ребра на грудима и отвори прсну дупљу. Прегледа срце, цигерице и све што му је било потребно.

Секао је као што сече касапин месо у своме дућану! Ни рука да му задрхће, ни да се загали!...

Мени беше тужно да гледам. Било ме обузело неко осећање, ни сам не знам какво. Жалио ништа. Та нисам ни познавао жену. Страх ме није било; што бих се плашио мртвога леша? Али, као нека велика и тешка грудва беше ми у грудима, па ме је стезало да нисам могао дисати... Није то ни пријатно први пут гледати како се касапи човек!

Да сам знао да је то тако непријатно, не бих ни дошао. Или бих се опио. Кажу да је мало накресаном човеку равно све до Косова. А и верују. Слушао сам како је један мој колега, негде око Ивањице, мало накресан, присуствовао секцији некој на гробљу, па је био тако куражан, да је, кад су му се носе на клизавици измакле, главом право у утробу секцираног леша упао!...

Кад је лекар свршио преглед пашао је, да је Леонора најпре угушена, па тек онда, онако мртва, у воду бачена.

Сад је требало наћи: ко је то учинио.

Најмање је имало основа веровати да је то учинио муж јој Јошка. Зашто би учинио, кад је са њом живео врло лепо?

Знало се још, у женском друштву и у ужем кругу, да је Леонора волела још некога осим мужа, али није се знало кога.

Може бити да ју је тај угушио!

*

Тога дана у вече дошао сам рањен у стан. Целога дана био сам рђаво расположен. Легао сам и заспао.

Мој послужитељ дања ми да једна жена жели говорити са мном.

Пусти је, рекох му.

Уђе једна жена. Кад је погледах забенекаух се. Била је Леонора!

— Али молим вас... хтедох јој рећи: одкуд она овде и како је могла доћи, кад је остала у болничкој капели, но она ми узаде у реч:

— Ја ћу говорити, Господине, а ви, рече. Ја сам за то и дошла. Кажите ви мени зашто ви мене искасаписте данас? Мало ли је зар било што ме је муж јастуком угушио па у бару бацио, него сте још после дошли и ви, да ме на парчета истрашпирате? Зашто то? Је ли то право? Је ли поштено?

— Али молим вас...

— Нема ту: молим вас, прекиде ми она опет реч, него кажите ми мени: зашто?

— Закон је такав, промуцао сам, пилазећи се донета у непријатности.

— Закон... закон... продужи она. Закон је, да се он, који ме је убио, исече а не ја.

— Али ми хоћемо да знамо да ли вас је он донета убио, или сте се случајно удавили; зато смо вас секли, објашњавао сам ја.

А она запрте сумњиво главом, па ће рећи:

— Зато сте ме секли, велите? А зар ниете видели по мојим очима да сам угушена? А што бих се ја сама давила? Не, Господине, није то. Ви сте мени учинили неправду. Ја сам дошла да се прорачунамо.

Поћута мало, гледећи ме буљавим очима, па настави:

Досета је мени било од њега. Јест, ја сам волела другога. Он ме је хватао са њим и удавио ме. Ја и он — ми смо квит. Не жалим. За онога кога сам волела и била сам готова дати живот, као што сам га и дала, али ви, ви...

И ноће распиреним рукама к мени.

Ја дрекнух и — пробудих се. Био сам у голој води од зноја. Сав сам дрхтао од узбуђења.

Обучем се и одем у варош. Целу ноћ нисам се враћао у стан ни спавао.

*

Сутра дан болница је послала кварту ствари које су пађене код Леоноре. То су биле једне минђуше, један прстен и један мали медаљон у форми срца, све од злата.

У медаљону беше је слика једнога мушкарца...

Потрудио сам се те нашао оригинал ове слике.

Покушао сам да од њега сазнам што о његовим односима са Леонором, али он је упорно одрицао и да је познавао.

Да није то учињено може бити да би ме преварио. Али кад се он са њом ни познавао није, откуда би она у медаљону носила слику његову?

С једне стране та околност, а са друге оно моћно привлачење гоиило ме је напред.

Ја озбиљно јуришим на онога чија слика беше у медаљону. Показаем му његову слику и реким да се већ знаде; и о његовим односима са Леонором и о томе да их је Леонорин муж на делу ухватио и т. д. Што сам боље умео, старао сам се да га уверим, како је све то врло добро познато власти, па да треба и он истину да повеже.

И — није било без успеха.

Све је то истина било.

Досета их је Јошка био ухватио у прељуби и од сутра дан Леоноре је нестало, а он није смео да јави то, бојећи се одговорности за себе.

После је и Јошка признао, да је Леонору угушио па у бару бацио.

*

Мало је чудна ствар, али је истинита.

Ово ноћње привиђење моје није ништа друго него резултат мојих сопствених размишљања о овоме догађају, и као што се види, то ме је на прави пут извело.

НОЋ У ОЧИ УСКРСА

ПРИПОВ. ОД Вл. КОРОЛЕНКА

превео Ср. Ј. Ристић

Велика је субота хиљаду осам-стотина осамдесет и још некога лета Господња.

Вече се већ одавно спустило — својим нечујним крилима над Божији свет. Земља се преко дана угрејала, а сад је, ето, притиснуо хладни, пролетњи мраз, па ти се чисто чини — као да дише. Над њоме се у висини стали купити бледи облачићи, па се дрхћући, испромешали са оним злаћаним звездама по високоме небу баш као да се и они веселе и радују великој пролетњој слави...

Светом се разасула света тишина. Мала губернијска варошица Н. чека да се са саборне цркве разлије први знак звона. А варош није спавала. Под влажним покровом онога сумрака, у мркој сени заврлих и празних улица, као да је све некако одисало — светим очекивањем. Само по каткад пројури који задоцњени раденик, славећи Господа, што га велики празник није затекао над каквим тешким послом, пројури у трку какав племић, и опет тишина... Варош се ућутала, па још само по расветљеним прозорима од кућа можеш да видиш — да живи. Над целим човечанством као да се осећао невидљиви дах великога ускрснућа, дах мира и обновљене љубави...

Месец још није скочио, и варошица лежаше у широкој сени, што је бацаше силна тврђа са оближњега брега. Чудне, одрезане и строге црте те огромне кућерине као да су се опрале на позлаћеном небесном плаветнилу. Тамна се врата сваки час отварахуу зијајући тамо у мраку засебне стене, а по угловима се засекле у небо својим оштрим врховима оне четири високе куле.

Ал, ево се наједанпут сурва са високе саборне цркве прва... друга... трећи весели звук. У часу одјекну са свију страна тутњава звона и звуци се њихови лију бурном, особитом хармонијом — мислиш љубљају се и свијају у коло тамо високо под звездама. И из мрачне кућерине, што је засењивала варошицу, као да си могао начути промукли, слаби клепет некаквог звонцета што се једно дизало у етерске висине за оним ноћним, силним и свечаним акордима.

Звонљава умукну... звуци се растапаху ваздухом, док се не изгубише и ноћна се тишина опет разастре светом. Дуго се још разлегао сумраком замрешен, надпињући дрхтај невидиве јеке... По кућама погасили светлост; по прилама се зажарила окна.

Земља као да је ове године опет готова, да прогласи целом свету стару лозинку победе — мира, љубави и братства...

* * *

У тамним вратима мрке тврђе шкрипну клучаница. Пола вођа изиђе, лупкајући оружјем, да смени ноћну стражу. Обазревши су од угла до угла застајкујући пред појединим шилбоцима. Из тамне њихове гомиле одвајала се одмереним кораком увек по једна фигура, а пређашњи шилбок опет иде да је тонуо у њиховој неопредељеној, црној четн... За тим ноћу даље, да обиђу сву високу тамницу.

На западну страну дође на смену млад регрут; из његових се црта још није била изгубила она сеоска неиграност.

На лицу си могао разабрати бојазан, која се види код сваког над први пут ступа на стражу, за коју мора да одговара. Он се окрену лицем и леђу, удари пушком о раме, пође два корака, учини полукруг и стаде до пређашњег стражара. Овај се мало прагну на поче тоном наученог папагаја:

— Од ћошка до ћошка... пазити и не спавати и не дремати!

— Млади га је војник тако, тако побожним лицем слушао, а у сељачком му, простом оку задрхта нешто као страх, бол, — шта ли?

— Разумеш? — упита каплар.

— Разумем; — пазићу.

— Па гледај —! поче овај опет строго, а онда ће као меким гласом да настави:

— Тй, не бој се, Фаћејене! За Бога шалда ниси баба... А и чега би се бојао? Вампира и вештица ваљда?

— Ко? Зар ја? — наивно ће Фаћејев, а онда продужи замишљено: — Ал некако ми, знате, некако ми опет као смешно око срца....

При овом простодушном, детињем признању ударише другови у смеј.

— Е, брате, што ти је сељак! презирно ће му „старији", а онда оштро заповеди војницима:

— На лево ра-ме, марш!

И они одоше. Неколико су се тренутака још чули њихови одмерени кораци, а онда наста тишина. Млади шилбок узе пушку на раме, па стаде мерити горе — доле уза зид...

* * *

Из последњега удара црквених звона наста у тамници као неко комешање. Мрачна и туробна тамничина ноћ већ одавно није видела толиког живота. Баш као да је света благовест донела и весели глас о слободи: пронесла се враташца малих ћелија стадоше отварати једна за другим. Људи у сиром оделу са оним кобним исправним дроњама пролажаху ходником у дугим редовима два и два и улажаху у осветљену тамничну цркву. Долазише и с лева и с десна; улазили су степеницама у кућу Божију. Међу јасним гопотом чујеш само мало — мало па кварне о што год но која стражарска пушка или звекну окови и ланци са тешких ногу робијашких...

Тамна гомила уђе у широку цркву и стаде је у препратама решетком ограђеним.

И по црквеним окнима могао си да опазиш дебеле гвоздене решетке. — —

Тамница као да је опустила. Само су се у оне четири куле по угловима, у округлим, чврсто затвореним ћелијама мотала четири тешка заточеника. Сваким часом би пратиснули ухо на кључаоницу да чују бар који звук веселога певанља, што им је као милостиво долетао од цркве...

И још је један бољник остао ћелији у великој општој соби. — Надзорник, коме одмах јавише да се један изненада разболео, дође би, кад су остале робијаше водили у цркву, сагну се к болеснику, загледа му се у очи, што су гореле чудним блеском и што су се опако тупо упрле у празни простор...

— Иванове! Слушаш Иванове? — поче надзорник.

Робијаш није ни мицнуо; само нешто неразумљиво промумља, глас му је као промукао, а упаљене усне као да су се једва отвориле.

— Сутра ћеш у болницу! — нареди надзорник, па изађе, оставши пред вратима једнога стражара. Још један пут погледа на болесника, што је лежао у патри и заклима главом:

— Не ћеш дуго, вуцибатино! Очигледно ти је, не помаже? — И кад је видео, да ту нема више никакка посла оде у цркву, стаде поред затворених врата и поче метаништати.

У празној се соби као кад кад зачуо по који хропот неразумљивога говора болесникова. Био је то човек средњих година, висок и јак. Бунцао је, сећајући се недавне своје прошлости, а лицем се просуо израз тешке туге и патње надземаљске.

Усуд се баш ругао једноме несрећнику. Прошао је хиљаду врста, млатио се по сибирским пустарама, пустим оним кланцима, препатио толико јада и невоље, а срце му све сиромашно и вечно за — далеким родним крајем... И само га једна нада и жеља подржавала: „да му је, да се паће међу својима... месец, или ма само недељу дана, а онда, — а онда макар и опет морао проћи оном хиљадом врста...!" А, где, он још седи у овој тамници, далеко — далеко од очевога крова! — — —

Његово тихо бунцање престаде... Очи му се раширише; дах му постаде правилнији... утрејаном главом стаду му се појити утешније мисли.

— — — — Пустара шуми... Њему је познат тај шум — тај једноличи, весели, слободни шум. — Он зна да разликује говор шуми, глас сваког дрвета... охола оморика брује тамо високо — високо својом густом, тамном зеленш; танке јеле шапућу разиманеним гласом, али ни је свака реч изразита; топола се раздрхтала и узастрепталa својим меким листићима... Слободна птичица певаца, горска бујица жубори, скакућући по креме-

нитим јаругама, јато брбљавих сврака узлетело се над шикаром, којом се, невидни бегунац — робијаш, вере и проваћи.

Баш као да је захор слободнога шумскога ветрића помиловао болника. Он се придигну, и — удахну; очи, као да су нешто потражиле, и — одједаред свенуше. Робијаш, опробани бегунац, огледа пред собом, што још није досад доживео, огледа широм отворена врата...!

Моћни, силни инстинкт потресе целим му, болешљивим организмом. И најмањи трагови пређашњега бунцања нестадоше, као водом одневши, све се слије у једнојединатој јаркој ораци тога сменшога хипоса: — врата су отворена...!

Ни оком није трепнуо, а он је већ на пољу био. Изгледало је као да му се сав жар распаљеног мозга слио у очима; поглед му био грозан, укочен, туп...

Небо изнашао из цркве и оставио врата за час отворена. Вал складнога, а онако издалека ослабелога ненања, удари до робијашевих ушију, и — опет мир....

Гледо му се лице сву милом благошћу, очи му се замагљише, а у души се нацрта слика, о којој је већ толико пута будан сневао: — тиха ноћ, тајанственим нпалат високих оморика што су се надвиле својим тамним хвојама над старом црквом роднога му места... мноштва сељака, ватре тамо више реке, на тако исто ненање... и он се пожури, да све то види и чује тамо — међу својима....

Надзорник је још код црквених врата плакао и усрдно се молио Богу, оцу своме....

Млади војник ходао је са пушком горе — доле уза зид, под његовим погледом ширило се на далеко широко поље, што се тек мало час ослободило белога зимскога вела. Лака ветрић се нагнало пољем, делујући осушеним травама и завијавао у душу регрутову тајно, жалосном мишљу.

Стражар стаде уза зид, спусти пушку, метне руку на чело, а главу прислони на руку, па се занесе у дубоке мисли. Он још није право схватао, зашто је ту; па још данас у очи великe славе Господње, са пушком у руци — а пред њиме пусто, непрегледно поље. Био је још прави мужић, за много које чега није схватао, у чему се стари војник — као родио. И право је што су га назвали „сељаком“[8] — Ето још пре мало, беше он слободњак, човек газда, управљао је својим имањем, својим пословима, а сада ова језа са чудњега непојмљивога страха; и сваки шушањ му стегне срце. Да, његова се млада, простачка, сељачка душа није умела да паће у тој строгој војничкој служби.

А сада је био сам... Пусто поље, што му пукло пред очима, ћудљ ветра, што се увукао у ону транурину, све га је, ето, некако узнемиравало у јаки сан — и пред душом младанога момчета оживеше жељени снови: — И он угледа своје мало село; и над њим се развијао ветар; пркна се начичкала свећњацима, а тамне-се оморике разналазе својим зеленим врховима над малом црквицом.

Мало — мало па се и он као тргне из сна, а онда му плано око задрхће питајући: „Шта је ово? — поље, пушка, зид..? Он се за час сети, где је, ал му немирно завијање ноћнога ветра опет сведе пред очи красне слике из далекога милога краја, и војник се поново упре о пушку и задрема....

Неколико корака од младога стражара, иза гребена са оближога зида, испаде нешто, — као човечија глава. — Робијаш баци поглед низ широко поље, да се бар погледом докона далеке шуме....

Груди му се ширише, мртав жедан слободнога ваздуха, гутао је сном душом хладни ваздух матере ноћи... И он се стаде лагано спуштати низ стену....

Радосно брујање звона разбуди успавану ноћ. Врата се тамничке цркве широм отворише и двориштем ноће свети ophoд. Валови се складнога ненања стали ширити мирним ваздухом. Стражар се трже, исправи, скиде пушбару да се прекрсти и... баш да дигне руку, а робијаш се доконца земље на удари у траварину.

— Стани, брате, — роде, стани! — викне стражар и са ужасом подиже пушку.

Све му се, ето, пред чим је јадник толико дрхтао и презало, сурва помилосно над главом — у виду оне мрке фигуре. „Служба, одговорност!“[8] — сину душом војниковом и он одаше пушку, те напери на одмаклога човека пре него што је опазио, зажмури, да не види смрти...

И над градом поново заплива брујање звона, а високи се Божији етер вали звучном хармонијом. И опет заклепета промукло тамничко звоно баш као кад пајца рањена птица. Из дворишта се расуше појем пуни весеља звуци свечане песме:

„Христос васкрсе“!

Одједаред групу пушка из зада... За њом слабо немоћно јецање и за час опет као да пишта није ни било....

Само још у дальни затишта по који пут замируји дрхтај жалобне јеке, — и опет мир....

МАТЕЈА ФАЛКОН

— Проспер Мериме —

Матеја Фалкон био је човек доста богат за околину; живео је господски, од својих многобројних стада која су чобани пасли онде онде по планинама, и није радио ништа. У оно време, две године по догађају који ћу вам испричати, када сам га ја видео, чинило ми се да му је било најзиме педесет година. Замислите себи једног снажног човека, омањкног, са гргураном косом, црном као катран, орловским носем, танким уснама, крупним и живим очима. Био је необично добар стрелац пушком, да су га чак и у његовој земљи, где има толико добрих стрелаца, сматрали за најбољега. Ноћу би руковао својим оружјем исто онако као и дању, и о њему и његовој вештини су ми причали таквих ствари, које ће се учинити можда невероватним онима који нису путовали на Коргику. На осамдесет корака наместе запаљену свећу позади провидне хартије, у величини једног таљира. Он напишани, затим угаси свећу, и један минут доцније, у најгушћој помрчини, пуца и од четири ударца прави три поготка.

На тај начин Матеја Фалкон је стекао велики глас. Сматрали су га за добра пријатеља као и опасна непријатеља: живео је у пријатељству са целом околином Старог Пристаништа. Али о њему причаји да се у Корту одакле се оженио, неома дуначно оперостио једног супарника, кога су држали за исто тако страховита у рату као и у љубави. Матеју, бар, приписиваху некакав хитај што је извенала погодно његова супарника, баш када се бријао пред огледалом обешеним о прозор. Код се она ствар утишала, Матеја се оженн. Жена му, Тузена, роди најпре три кћери због чега се жестоко срдио, и најзад једног сина, коме нађену име Фортунато: то беше нада и уздање породици, наследник имену. Кћери су се добро поудавале: њихов отац могао је, у случају потребе, рачунати на мачеве и својих зетова. Сину није било више од десет година, али је већ показивао срећне наклоности.

Једног јесењег дана Матеја поранн са својом женом, да обиђе неко своје стадо. Мали Фортунато је хтео да га прати, али је било сувише далеко; у осталом, валало је сваконако да когод остане да чува кућу; отац му дакле не даде: видећете да ли се кије покајао.

Протекло је више часова од његова одласка. Мали Фортунато мирно се играло на сунце, посматрао је плава брда, и размишљао како ће у недељу отићи на ручак у варош, својем ујаку, кад пуцаљ затресе оружја на мах прекиде његове мисли. Устаде и окрете се страни равнице одакле је долазио пуцањ. Пуцњи се поновише једно за другу, испаљени у неједнаким размацима, и све ближи и ближи, најзад, на стази која води са равнице ињи Матејевој, појави се један човек са шиљатом капом на глави, као што носе планинци, зарастао у бради, сав поцепан, и једва се вуче наслањајући се на своју пушку. Зрно га је погодило у бутину.

Тај човек био је огласнен за злочинца, и пошао ноћу да купи прахи у варошн, запао је на путу у заседу корзиканских волтижера. После снажне одбране, успео је да се повуче, живо гоњен, пуцајући од стене до стене. Али је био измакао мало испред војника, а рана му није давала да се дочека шуме пре него би га стигли.

Он приђе Фортунату, и рече му:

— Ти си син Матеје Фалкона?

— Јесам.

— Ја, ја сам Ђането Санпјеро. Мене гоне. Сакри ме, јер не могу даље.

— А шта ће рећи мој отац ако те сакријем без допуштења?

— Рећи ће да си добро учинио.

— Ко зна?

— Сакри ме брзо. Они долазе.

— Чекај док ми се отац врати.

— Шта да чекам! проћердаћеш. Они ће бити овде прозет минути. Хајд! сакри ме, или ћу те убити. Фортунато му одговори са највећом хладнокрвношћу:

— Твоја је пушка испражњена, а у твојој торби нема ниједног зрна.

— У мене је мој нож.

— Али хоћеш ли ти потрчати тако брзо као ја? — Дете поскочи, није се имало шта очекивати.

— Ти ниси син Матеје Фалкона! Зар хоћеш да ме пустим да ме ухвате пред твојом кућом!

То дирну дете.

— Шта ћеш ми дати ако те сакријем, рече приближивши се?

Злочинац тури руку у неважан џепни џепар који је висио о његову појасу, и извади новац од пет динара, који је без сумње сачувао да купи прахи. Фортунато се насмеши кад виде сребрни новац, шчепа га и рече Ђанету: не бој се ништа.

Одмах начини повелику рупу у пласту сена који је било поред куће. Ђането се склони у рупу, а дете га покри тако да му остави мало ваздуха за дисање, али да је било немогуће погодити да то сено скрива једног човека. Паде му на ум, шта више, једно лукавство доста духовито. Узеде мачку са мачићима, и намести је на сено, да би свако поверовао е није скоро дирато. Затим приметив крваве трагове на стази поред куће, покри их брижљиво прашином, и кад је то свршио, полако леже на сунце са највећом безбрижношћу.

После неколико минута, шест људи у униформи, и под поћућством једног стадоше пред врата Матејева. Овај поћа био је нешто род Фалконима јана се да на Корзици, рачунају стубље сродетва много даље него на другом месту. Било му је име Тјодоро Гамба; био је то раден човек, злочинци су га се јако страшили.

— Добар дан, мали рођаче, рече он Фортунату приступив му, како си порастао? Да ли си видео какав човека да је прошао мало час?

— О! ја нисам још тако велики као ви, ујаче, одговори дете.

— Биће и то. Али зар ниси видео да је прошао један човек, реци ми?

— Да ли сам видео једног човека?

— Јест, једног човека са шиљатом капом од јареће коже, и оделом од прнене и жуте тканине.

— Једног човека са шиљатом капом, и оделом од прнене и жуте тканине?

— Јест, одговарај брзо, и не понављај моја питања.

— Јутрос је господин попа прошао поред наше куће на своме коњу Пјеру. Питао ме је за тату како је, и ја сам му одговорио,..

— Ах, мали обешењаче, хоћеш да напастиш! Реци ми куда је отишао Ђането, јер њега ми тражимо; и ја сам уверен, да је овом стазом прошао.

— Ко зна?

— Ко зна? Ја знам да си га ти видео.

— Зар ви можете да видите ко пролази и над спавате?

— Ти ниси спавао неваљале, пушци на пушака морали су те пробудити.

— Дакле, мој ујаче, ви мислите да ваше пушке чине толику праску. Експлета моја оца далеко се чује чује.

— Нека те ђаво разуме! проклети брбљавче! Ја сам потпуно уверен да си га видео Ђанета. Можда си га чак ти и сакрио. Хајд, другови, уђите у кућу и разгледајте да нађ човек није унутра. Он није имао више него једне ноге, али је и сувише паметан, угурсуз, да се упустио да и даље гегуља да би се доцније пуме. У осталом и трагови крви овде престају.

— А шта ће рећи тата? запита Фортунато церећи се, шта ће он рећи кад сазна да су улазили у његову кућу за време кад је он ћутило?

— Неваљалче? рече Гамба, ухватив га за ухо, знаш ли ти да, само да хоћу, јер од мене зависи, да те нагнам да промениш свирку? Можда, би проговорио најзад, када би добио једнако двадесет ударца сабљом?

Фортунато се непрестанице церекао.

— Мени је отац Матеја Фалкон! рече уснивено.

— Знаш ли ти, мали неваљалче, да те ја могу одвести у Корту или у Бастију. Затворићу те у ћелију, да спаваш на слами, турићу ти гвожђе на ноге, и даћу те на губилиште, ако не кажеш где је Ђането Санпјеро.

Дете прште у смех на ову смешну претњу. Оно поновн:

— Мој отац је Матеја Фалкон!

— Вођи рече свесним тихо једаи волтижер, не свађајмо се са Матејом.

Гамба се био очевидно збуњио. Разговарао је тихо са својим војницима који су већ били претресли сву кућу. То није био велики посао, јер колеба једног Корзиканца има само једну четвртасту собу; од намештаја један сто који служи за постељу, неколико клупа, ковчег и нешто посуђа и потребних ловачких ствари. Међутим мали Фортунато миловаше своју мачку и чисто уживаше злобно у забуни волтижера и свога рођака.

Један војник приђе сену. Виде мачку и немарно удари бајонетом у пласт, сажвући раменима као да је осећао да му је обавезношт смешна. Ништа се не крете; а лице детиње не издаде ни најмање узбуђења.

Вођ и његови људи баце се у брзину; већ су погледали озбиљно пут пољани, као решени да се врате одавде су и дошли, кад њихов вођ убеђен да претње неће имати никаква дејства на сина Фалконова, хтеде да огледа и последње средство и да покуша моћ леие речи и поклона.

— Мали рођаче, рече, изгледам ми доста паметан! Ти ћеш далеко дотерати. Али си са мном отпочео ђаволску игру, и да се не бојим да не задам брге и муке мом рођаку Матеју, нека ме ђаво носи ако те не би понео са мном.

— Е!

— Али када се врати мој рођак, ја ћу му испричати целу ствар, па ће те испибати да ће те ври облити, што си лагао.

— Од куда ви то знате?

— Видећеш... али буди ваљан, дечко, па ћу ти дати нешто.

— Мој рођаче, ја ћу вам дати један савет, да, ако ви и даље оплевате, Ђането ће бити у шуми; и онда ће требати више такових волтижера да га ухвате. (Свршиће се).

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског Јефта Угричић 47

За време тога разговора, Раскољников је пажљиво посматрао. Соња је била мршава и бледа; њен мали нос и брада издавали су нешто оштро; све скупа беше доста неправилно и пре би се могло рећи да је била ружна. У нападу за то, њене плаве очи биле су јасне, и, кад дођу у ватру, давале су њеној физиономији некакав израз доброте, што је и против воље привлачило човека њој. Сем тога, и нека друга особеност огледала се на њеном лицу као и у целој њеној личности: изгледаше много млађа но што је, и, ма да јој беше осамнаест година, готово би се мислило да је то каква девојчица. А то је баш, изгледа, давало повода да се човек и насмеје изненом њеном понашању.

— Али да ли је могуће Катарини Ивановној наћи на крај с тако слабом помоћи? И још мисли да даје дању?... запита Раскољников.

— Сиђук ће бити врло прост... Све ће бити скромно, тако да неће скупо стати... Мало пре смо, Катарина Ивановна и ја, израчунале трошак; све је изађено, и остаће да се да дања...а Катарина Ивановна много полаже на то. Но помаже ту ништа противно говорити... То је за њу као нека утеха.... Ви знате како је она...

— Разумем, разумем... без сумње... Ви разгледате моју особу? Мами тако исто вели да личи на гробницу.

— Уче сте истрошили све због нас! одговори Соња промуклим и пуканим гласом, оборивши на ново очи. Уста и брада поново јој заиграше. Наста ћутање. Очи Дуњине посташе свечање, а Пулхерија Александровна баш је умиљато посматрала Соњу.

— Рођо, рече она устајући, — време је да заједно ручамо. Дуњечка, хајдемо... Али, Рођо, вала би да изиђеш, да се прошеташ; за тим ћеш се мало одморити и доћи ћеш код нас што је могуће пре... Бојим се да те нисмо уморили...

— Јест, јест, доћи ћу, похита да одговори такође устајући... У осталом имам нешто да учиним...

— Та ви нећете ручати сваки за се, стаде се дерати Разумихин, гледајући са чуђењем у Раскољникова; ти не можеш то учинити!

— Не, не, доћи ћу, зацело, зацело... Али ти остани за часак. Он вам није потребан одмах, мама? Ја вам га одузимам?

— Ох! не, не! И ви, Димитрије Прокопићу, будите тако добри да ручате код нас!

— Молим вас, дођите, додаде Дуња.

Разумихин се поклони. За часак, сви осетише неку чудновату забуну.

— С Богом, Рођо, то јест до виђења; не волим да кажем „с богом“. С Богом, Настасија... Где, ја опет то рекох!

Пулхерија Александровна беше намерка да поздрави Соњу, али, поврх све своје добре воље, не мога се на то решити и нагло изиђе из собе.

Али то исто не учини Авдоља Романовна, која као да је с нестрпљењем очекивала тај моменат. Кад за својом матером, прође поред Соње, она јој се, по свима правилима, поклони. Сирота девојка се збуни, поклони се страшљиво, и на лицу јој се указа бол због срама, као да је учинила Авдоље Романовне тешко дирну.

— Дуња, с Богом! рече Раскољников у ходнику. Дај ми руку!

— Па дала сам ти већ, зар си заборавио? одговори Дуња умиљато, ма да се беше збунила.

— На добро, дај ми још једанпут!

И он снажно стеже руку своје сестре. Дуња се осмехну подпреневши, за тим истрже руку и пође за матером. Била је сва блажена, ма да није умела рећи за што.

Ах! како је добра! рече младић, праћајући се Соњи која је остала у соби. У исто време погледа је светлим погледом. Нека Господ дарује мир умрлима али нама подари и живот живима! Је л' те?

Соња напосебно примети да лице Раскољниковљево беше наједаред постало разведрено; за неко време посматраше је ћутке; све што му је Мармеладов причао о својој ћери наједаред му беше пало на памет...

— Ево о чему сам хтео да ти говорим.., рече Раскољников вукући Разумихина удубљеном прозорском...

— Дакле, рећи ћу Катарини Ивановној да ћете доћи.

Реванши то, Соња се спремаше да се опрости.

— Одмах сам ваш, Софија Семеновна, имамо неку тајну, ви нам не сметате... Желео бих вам рећи још неколико речи... И, прекинувши наједаред, обрати се Разумихину:

— Ти познајеш онога... Како се зове?... Порфирија Петровића?

— Да ја га познајем! па то је мој рођак! Па? одговори Разумихин, јако љубопитан шта ће то да буде.

— Јуче, зар не рекосте ви да он истражује... онај догађај... догађај који се односи на оно убиство?

— Јест... па? запита Разумихин разрогачивши се.

— Испитује, рекосте, људе који су што заложили код стараце: дакле, и ја сам заложио сам тамо нешто; не заслужује ни да се говори о томе: један прстен који ми је сестра поклонила кад сам пошао у Петроград, и један сребрн очев сахат. Све не вреди нет до шест рубаља, али ја ценим за то што је то поклон. Шта вала сад да радим? Неће да се те ствари погубе, нарочито сахат. Мало пре сам сав задрхтао да мати не зашите да ја види, кад се оно говорише о Дуњечкином сахату. То је једина ствар што нам је остала од оца. Па ако се изгуби мама ће се разболети за то! Жене! Па научи ме шта вала да радим па да га узмем! Знам да ћи се требало изјаснити код полиције. Али зар не би боље било да се обратим самом Порфирију? Шта мислиш ти о томе? Журим се да уредим ту ствар. Видећеш да ће ме мати још пре ручка питати о сахату.

— Па не треба ни ићи у полицију, већ баш код Порфирија! повика Разумихин, необично узнемирен. — Ох! ала сам задовољан! Та можемо још одмах ићи, то је на два корака одавде; сигурни смо да ћемо га наћи!

— Дакле... хајдмо...

— Извесно ће бити обрадован да се с тобом упознa! Ја сам му много говорио о теби у више прилика... на бани и јуче. Хајдмо!... Дакле, ти си познавао старицу? Све се то чудновато слаже! Ах! да.., Софија Ивановна...

— Софија Семеновна поправи Раскољников. — Софија Семеновна, ово је мој пријатељ, Разумихин, красан човек.

— Ако хоћете да изиђете... поче Соња, коју то представљање још више збуни и не усуди се да погледа у Разумихина.

— Дакле, хајдмо! рече одлучно Раскољников: код вас ћу провести дан, Софија Семеновна, само ми реците где седите.

Он изговори те речи, не збуњено, али с неком извесном ужурбаношћу и избегавајући погледе девојчине. Она му рече њихову адресу поправивши. И сви троје изиђоше.

— Ти не закључаваш своја врата? запита Разумихин док су силазили низ степене.

— Никад!... У осталом, има већ две године како се нашим непрестано да купим браву, рече немарно Раскољников. — Срећни су, је л? људи који немају шта да метну под кључ? додаде весело обраћајући се Соњи.

На прагу уличних врата застадоше.

— Ви ћете десно, Софија Семеновна? Збиља: како сте нашли мој стан?

Видело се да што је говорио не беше оно што би желео рећи; и непрестано пиљаше у јасне и сјајне очи девојчине.

— На јуче сте дали вашу адресу Полечки.

— Којој Полечки? Ах! да... она мала... то је ваша сестра? Дакле дао сам јој своју адресу?

— Зар сте заборавили?

— Писао... себам се...

— Слушала сам већ о вама од покојника... Само тада нисам знала ваше име, а и он га сам није знао... Дошла сам сах... како сам јуче дознала ваше име... запитала сам данас: Седи ли овде г. Раскољников?... Нисам знала да живите у тако намештеном стану... С Богом... Рећи ћу Катарини Ивановној.

Задовољна јако што може најзад да се удали, Соња оде ужурбаним корацима и с оборелим очима. Беше нестрпљива да само замакне за први ћошак те да умакне погледима младића да би могла без сметања мислити о овој посети. Никад се није тако осећала. Цео неки непознати свет нејасно јој изађе пред очи. Сети се наједаред да је Раскољников обећао да ће их данас посетити: можда ће доћи пре подне, а можда сваког часа.

— Може данас и не доћи! прошапта она очајно. — Боже! Код мене.... у овој соби... видеће.... О Боже!

Била је јако забринута, да није ни приметила да је неки непознати, од малаена на пуће, прати. У тренутку кад су Раскољников, Разумихин и Соња, застали на тротоару да се за тренутак разговоре, случај хтеде да баш у том тренутку прође поред њих неки господин. Рећи Соњине: „Запитала сам: седи ли овде г. Раскољников?“ дођоше му случајно до ушију и он готово задрхта. Погледа крадом све три личности, а нарочито Раскољникова, коме се девојка беше обратила; за тим разгледа кућу да би је у нужди могао опет познати. Све то беше учињено за тренутак да није било ни могуће опазити; за тим се тај човек удаљи лаганим кораком као да некога ишчекује. Очекивао је Соњу; наскоро опази је да се окреће младићима и упути се своме стану.

„Где ли станује? Ја сам ово лице негде видео, мислио је он; мора да је знам.“

Кад дође на угао улице, пређе на другу страну тротоара, осврну се и опази девојку да иде у истом правцу у коме и он: она није примећивала ништа. Кад дође на савијутак улице и она пређе на ту страну. Он је стаде пратити, идући сам противним тротоаром, и не испусти је из вида. После једно педесет корачаја пређе преко улице, стигне девојку и пође за њом на једно пет корака.

Беше то човек од својих педесет година, с очуваним изгледом и изгледаше много млађи но што је. Био је средњег стаса, доста крупан с широким плећима нешто мало сведеним. Беше одевен колико елегантно толико и укусно, имао је рукавице на рукама, у руци је држао лену трсковачу којом се при сваком кораку поштапао. Све је у његовој личности одавало племића. Његово широко лице беше доста пријатно; у исто време сметла беше његовог лица и румене усшице не казиваху да је из Петрограда. Његова још доста густа коса била је плава и почињала тек седети; његова дуга, широка, врло густа брада била је још светлије боје него коса. У његовим плавим очима беше нека хладноћа, озбиљност и укоченост.

Тај непознати имађаше доколно времена да посматра Соњу и да опази како је девојка расејана и замишљена. Допаш пред кућу, преворачи праг; господин који је пшао за њом таноше се упути у кућу као мало зачуђен. Пошто је ушла у авлију, Соња се упути степеницама десно, — оним што су водиле њиховом стану. „Хм!“ рече у себи господин и пође за њом. Соња тада опази непознатог. Допаши на трећи спрат, уђе далеко у ходник и зазвони у номери 9. где је било написано предем под иратима: *Картетнаумов, кројач*. „Хм“, поновн непознати изненађен тим подударањем, па зазвони у номери 8. Обоја врата беху на шест стопа једна од других.

— Ви станујете код Капернаумова? рече он смејући се Соњи.

— Поправо ми је јуче један предлк. Ја, ја станујем овде, близу вас, у стану госпође Реслих, Гертруде Карловне.

Соња га погледа пажљиво.

— Ми смо суседи, рече он пријатним тоном. Ја сам тек од прекјуче у Петрограду. К сад, до виђења!

Соња не одговори. Врата се отворише и она брзо уђе унутра. Осећала се уплашена, постиђена....

*

Разумихин је успут ка Порфирију био врло узбуђен.

— Та то је хепо, брате, понављаше он неколико пута, — мени је мило! Мени је мило!

„Ама шта је њему мило?“ размишљао је Раскољников.

— Па ја писам ни знао, да си и ти код старице залагао. Је ли... је ли... одавно било? То је тест: јеси ли одавно био код ње?

„Ала је то наивап лудак!“

— Кад?... застаде Раскољников, размишљајући: да, могло је тако бити на три дана пред њену смрт. У осталом ја писам сада пошао, да искупим залоге, — рече он с особитом забринутошћу о заложеним стварима; ја имам свега цигло једну рубљу... због оног проклетог јучерашњег бунила!...

Реч бунило је нарочито нагласио.

— Епа да, да, потврђивао је Разумихин брзоплево, али не знајући ни сам шта, зато те је, дакле, онда злочин толико занимао, а знаш ли ти... Ти си у грозници непрестано говорио о претежу и занимма. Е на добоме.... сад је јасно, сад је све јасно.

„Где! Та се мисао, дакле, пшак код њих чврсто укоренила! То је заиста човек који би за ме свој живот дао, али се пшак радује, што се разјаснило, зашто сам у бунилу говорио о претежу! Та то се код њих свиј учврстало!...“

— Хоћемо ли та затеви? запита он гласно.

— Да, да ми ћемо га сигурно затећи, одговори брзо Разумихин. То је добар човек, видећеш. Мало незграпан, то јест не што се мањпа тиче, него у другом погледу. Та ти знаш шта ја мислим. Он је мудар, разложан, али пикако глуп човек, само је ред мисли у њега чудноват... Неповерљив, скептичан, циничан... радо збија с киме шалу... Али свпју стпар разуме добро... но му и занпот пријаше... Прошле године у варници неког разбојничког убиства, пропашао је виновника и ако је изгледало, да су сви трагови злочина били избрисани. Он врло радо хоће с тобом да се упозна, врло радо.

— Али зашто баш тако *врло радо?*

— То јест не, можда, због тога, што... Видиш у последње време, кад си се разболео, имао сам често прилике, да се с њиме о теби разговарам... Он је радо слушао... А кад је чуо, да учиш права и да због недостатка средстава не можеш своје студије наставити, онда је рекао: штета!.... Из снега тога закључујем... то је јест узето све укупно, не само ово једно: јуче је Замјетов... Видиш, Родја, ја сам ти јуче, кад сам те дома тражио, сналазе будалаштине брбљао... бојим се, брате, да се не би на мене пљутио...

— Шта то? Да ме драже за дулог? Можда је то и истина! Он се усхљено насмеја.

— Да, да... тако је и било, па!... Али све, што год сам јуче брбљао (то као и оно друго) била је права глупост... Та ја сам био пијан. (Настављће се).

ПОТЕРА

Ђорђе Видојевић, калеш димарски, пресудом првостепеног суда за варош Београд, од 27. октобра 1899. г. Бр. 23079, осуђен је на један месец дана затвора за увреду нанету Љују Топалковићу, свештенику приликом чиподејства; ову је осуду и касациони суд решењем својим од 26. новембра исте год. Бр. 9539, за снажну огласио. Управа града Београда, код које се ова пресуда на извршењу налази актом од 5. априла т. г. Бр. 29863, моли све власти да Ђорђа потраже и пађеног стражарно спроведу.

Лазар Илић, пијар, пресудом првостепеног суда за варош Београд, од 5. фебруара 1900. год. бр. 2581, осуђен је на десет дана затвора за јавну увреду нанету Лазару Петровићу, овд. Како се Илијићу не зна место пребивања то Управа града Београда, актом од 5. Априла т. г. бр. 4289, моли све власти да Илијића потраже и пађеног стражарно спроведу.

Ђура Живковић, зидар, пресудом првостепеног суда за варош Београд, од 9 Марта, 1899 год. Бр. 5528, осуђен је на један месец дана затвора за лаку повреду тела нанету Симону Блату, кондуктеру трамваја. Како се Ђури не зна место пребивалш, то Управа града Београда, актом од 5 Априла т. г. Бр. 12489/99 моли све власти да Ђуру потраже и пађеног стражарно спроведу.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

У данашњем броју доносимо слике шест наших окр. начелника, а у идућим бројевима донећемо и остале. Како нисмо могли добити слике свију окр. начелника на време, то их и не можемо поносити по реду њихова старешинства.

Биографије њихове донећемо доцније, у току ове године за све у једном броју, јер још нисмо ни све податке прикупили.

Г. Жив. В. Ивановићу, писару општине врачарске. — Због оскудице простора, не можемо донети у листу преслу, коју нам шаљете, а није ни потребно, јер је питање са законске стране чисто. Кад по не може да дође на своју авладу и да је употреби док не прође преко земље свога суседа, онда он несумњиво и има права на то. То је службеност основана на самом закону, о којој гласи § 241. грађ. законика. Пресуда наша погрешно примења тај параграф, ослањајући се једино на § 335 ист. законика, који говори о службеностима другим путем основаним, а не непосредно на самом закону, каква је овде случај.

Г. Николи Ђ. Мишићу, писару општине душиичке. — Пошто се такси на тач. 96., 97. и 97 а (за потврду таквпх, издата уверења и за потврду исправа до 200 дин.) закоп о таксама налаћују у корист општинске касе, то не треба уз то наплаћивати таксу из тач. 1., за представку која се напаћује увек у таксеним маркама за рачун државе. Знате да се ни једне врсте општинских власти не плаћа никаква такса за саму представку, јер закон не опаћује и општинску него само *државну* такст на то, па онда још жалбе може бити тоне место у случајевима горњих потарда, *од којих закон о таксама не тражи никаквих прихода и за државу.*

Г. Николи Ђ. Ђурђевићу, писару општине ваљево-бошњачке. — Неопходпо нас теретите, да ни сад по рашпри бројевима листа потсећујемо, које сте задатке у прошлој години правилно решили, јер сте дужни да дођете лист и сами се о томе уверавате. Ако који број не примате тражите да вам напшљемо поплсено; а кад их примете, чувајте их. Кад се тако уверите, да сте који задатак и не правилно решили, па да вас случајно нисмо у листу именовали, тек тада јавите се да учинимо што смо, може бити, пропустили.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 15 и 16. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 23. АПРИЛА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг" до Управе града Београда, а у унутрашности код сеоских старешина или на поштама. Цена је листу: седмица, које узме у систа окатице а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, свештеним писарима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Господарима и механџијама на унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Надлештима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи не враћају се.

РЕНТГЕНОВА ФОТОГРАФИЈА У БЕРТИЛОНОВОЈ МЕТОДИ

Као што смо већ више пута имали прилике да кажемо, Алфонзо Бертилон показао је на начин веома оштроуман како да се докаже истоветност личности злочинца, с којим је власт и раније имала посла. Бертилон је одбацио методу, која је до скора владала, а по којој је злочинца требало поново познати по оним особеним знацима што увек падају у очи и на читаве хрпе несређених фотографија изнаћи фотографију тога злочинца, па је, на место тога, метнуо другу, егзактну методу, у којој је лако наћи се и која даје поновљених резултата. Он је знатно поправио, и од части и створио, још и службу потпре за злочинцима. Његова су обележја и јасна и подесна. Бертилон је изучио органе јавне сигурности, да сваку личност читају као какву књигу, у којој су разне форме и линије појединих органа њена слова, азбука јој. Место да поставља „особене знаке", он пре свега мери навесне делове тела, те мере групише на известан начин и тако му лако исцала за руком да наће, да ли су с личности, која му је приведена, једном већ узимане мере, јако му је, ако су већ доцета узимање, одмах их и наћи. Али те мере, садање и раније, често се неће баш у сдаку слагати, те се тако већ у напред морају имати на уму мале диференције, које бивају услед грешака. То чини да сва методија има више само регистарске вредности. Ово је увидео и сам Бертилон. Осем тога, он сам износи још и то, како узимање мера с индивидуа које још расту поприше остаје без икакве вредности за доказ идентичности. А и код одраслих индивидуа мора се увек имати у виду нестанност телесне масе, јер напомињање потковане масти, мршављење, разне промене на организма услед болести, старости итд. смањују вредност узетих мера. А осем свега тога, још и чиновници који мере нису сасвим сигурни односно оних двеју крајњих тачака, чије ни одстојање вала измерити. Бертилон је зато и казао колика се разлика услед тога све допустити, а она опет сама собом казује да није баш сасвим незнатна.

Треба, дакле, тежити томе, да се постани метода, која би давала могућности да се лако констатује идентичност злочинчева, а уз то да смо сигурни да се доказ њен не ће оборити. Та метода треба да је проста и практична, али треба да одговара и свима захтевима који се могу везати за доказ идентичности. Покушајмемо да дамо овде напрт једне такве методе.

Таква метода нпак би била основана на Бертилоновој главној идеји, да су све индивидуе груписане по разним мерама тела ни и да се по њима изнаће она индивидуа, на коју једину пасују једне од тих мера. Али док се Бертилонова метода ради тога служи мерама забијним, не сасвим сталним у смислу мало час реченом, могу се, чини нам се, поставити мере, чије би цифре, с неким веома малим изузецима, остале сасвим констатне. Тога ради покушано је, да се мере узимају и цифре постављају с помоћу Рентгенове фотографије.

И доиста, фотографија скелета донела би превелики услуга мерењу по Бертилону. Тиме се могу имати много тачније мере од мера тела по садањем начину. Узрок овој већој тачности у томе је: што кости, кад престану једном расти, остају, с врло малим изузетком, констатне у величини; што би се мериле само површине, које се, сасвим природно, далеко тачније дају мерити него тела; што се, најпосле, крајње тачке, чије се одстојање има да измери, дају с много више прецизности изнаћи и утврдити на равној површини фотографована костура живога организма него што се то може учинити на самом живом организму, где су потковица маст, ожиљци и др. често толика сметња, да се одлучује од ока. И пако ће величина фотографије одговарати тачно фотографованим живим костима, или ће, да сасвим тачно говоримо, бити нешто врло мало већа од оних, а у сваком случају остајаће увек само иста, то се тиме постизава да отпадну оне грешке, које Бертилон допушта у мерама појединих делова тела. Остају, наравно, од утицаја на мере оне промене на костима самим, које наступиле после прог мерења, али таке аномалије на већ израслим костима сасвим су ретке и нису нешто, што би се имало сматрати као битно у овом питању.

Овако узимање мере скелета показују толику тачност, да је и разлика од 0·3 м.м. управо немогућа. А кад имамо могућности, да поједине кости меримо тако на милиметар тачно, биће сувишан сполиин број мера, подиким се сада служи Бертилонова метода. Довољно би било мерити само п. пр. дужину лакта, ширину ручја, дужину доручја, шаке и може бити још стопала. Шта више, може бити да би било довољно сигурности већ у самом мерењу лакта са шаком, а и саме шаке по неки пут, јер једва да се може у свету наћи још која индивидуа, која би н. пр. ширину ручја имала 55 м.м., дужину левог средњег прста од врха до основе му у доручју (металарпу) 163 м.м., дужину малога прста 126 м.м. Мере, које се узму с Рентгенове фотографије, претпостављајући тачну оријентацију у крајњим тачкама чије одстојање имамо да измеримо, тако је лако и сигурно исказати, да погрешка само преко $^1/_4$ м.м. казује већ неспремност лица које мери.

Може нам се приговорити, да би завођење Рентгенове фотографије за доказ идентичности без потребе само компликовало ствар и у главноме да јој не би Бог зна шта допринело. Али, баш на против, она би и упростила сву ствар и много јој допринела. Тако, ако би се ограничило само на мерење шаке, отпао би сав компликован апарат мерења по Бертилону; мере појединих костију шаке, као што ћемо видети, биће би врло лако и сигурно узети за неку секунду: груповане разних индивидуа по тим мерама костију биће би бар тако брзо а јамачно још и боље него по садањој методи Бертилоновој; најпосле, тим путем утврђена идентичност изван свике је сумње, јер мере не показују никакве разлике. Све то чини, да би она метода и пред судијом имала битно већу вредност. Рентгенова фотографија сама собом има пуну вредност за идентификацију. Познати су упроци, због којих се можемо и преварити, кад поредимо две обичне фотографије; међутим, израсле кости дају увек исту слику. На пако кости различних индивидуа, као и остали делови тела, имају тако исто својих особитости, ма да оне ту не падају толико сваком одмах у очи, то не може ни мало бити тешко сасвим сигурно констатовати, да ли две по Рентгену узете фотографије припадају истој мери или двема разним шакама.

Нужно је, пак, пажљиво радити, кад се узима фотографија. Мора се, пре свега, мотрити, да одстојање шаке од фотографске плочице буде увек исто. Биће то најбоље, ако се слика у опште без касете, а између плочице и оружено прописните шаке метне танак слој хартије. Овај начин Рентгенова фотографвања данас је у опште и за шаку уобичајен. Извор

светлости, а то је огледало у Крековој цеви, мора увек да буде на истом одстојању од фотографске плочице и управно да стоји на средишту шаке. У осталом, грешке у овом правцу нису од великог значаја. За средиште шаке (наравно не у смислу строго анатомском) по најбоље је узети позадњост зглоба средњег прста с дорупем.

За боље објашњење свега, нека послужи ова скица:

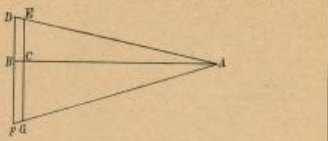

A је светла тачка која у огледалу лежи.

AB је управно одстојање ове тачке од фотографске плочице DF.

EG је уздужни пресек површине шачног костура, и то:

EC је пресек средњега прста.

CG је продужење тога пресека до зглавка између шаке и ручја.

BC је одстојање костурове површине од фотографске плочице. То одстојање долази од дебљине костију и меких им делова, као и од танког слоја хартије, и оно је знатно веће на површини длана него на пртима.

DF је уздужни пресек тражене слике. Ако узмемо да поједине линије шире које стварности приближно одговарају, имаћемо:

AC = 1000 m.m. (у памећењу извора светлости не сме се растојање узети сасвим мало, јер погрешка бива тим већа што је мање то растојање; најбоље је да је за 1 m. далеко, никако пак не треба да је испод 60 c.m).

EG = 170 m.m.;

EC = 70 m.m.;

GC = 100 m.m.;

BC је у четвороуглу DEBC = 10 m.m., а у четвороуглу BCGF = 50 m.m.

Из горње слике излази:

$$BD : AB = EC : AC \quad BD = \frac{AB \times EC}{AC} = \frac{70 \cdot 1010}{1000} = 70{,}7$$

$$BF : AB = CG : AC \quad BF = \frac{AB \times CG}{AC} = \frac{100 \cdot 1050}{1000} = 105.$$

Према томе, DF, величина тражење слике, јесте = 70,7 + 105 = 175,7 mm., дакле већа је са 5,7 mm.

Ако узмемо да извор светлости није од шаке далеко већ за 1 м. него само 90 см, биће

$$DF = \frac{70 \times 910}{900} + \frac{100 \times 950}{900} = 70{,}777 + 105{,}555 = 176{,}33 \text{ mm.}$$

Увећаност ту износи 6,3 а диференција према увећању под растојања за 1 м. само = 0, 6 м. м. А кад тако велика разлика у растојању између извора светлости и фотографске плочице (10 см.) тако минимално утиче на сву величину лика, онда диференције, које потичу из других ситнијих грешака, н. пр. ако се употребе различне Крунове цеви, биће немогуће и мерити, толико морају бити незнатне.

Остаје да се још размотри један други извор грешака, на ime да у разним снимцима може бити различита величина BC. Ако не мислимо на нетачност коју би случајно учинио фотограф узимајући снимак, разлике под BC може бити само услед промењивости меких делова. А како се меки делови шаке састоје из кожатога, одеблалога и мало промењивога ткива, то ће и BC увек бити доста константна величина. Узимимо да она дивергује врло јако, а то је тек за 2 м. м., било да је за толико дужа услед врло великог наслагања масти или да је за толико краћа услед претеране смршавости, па немо имати у првом случају:

$$DF = \frac{70 \times 9012}{1000} + \frac{100 \times 1052}{1000} = 70{,}84 + 105{,}2 = 176{,}04 \text{ mm.}$$

У другом случају:

$$DF = \frac{70 \times 1008}{1000} + \frac{100 \times 1018}{1000} = 70{,}56 + 104{,}8 = 175{,}36 \text{ mm.}$$

Диференција износи, дакле, у сваком случају само 0,34 mm, а то ће рећи да у таким екстремним случајевима нема важности. Талак слој хартије замачно може се не узимати ни мало у рачун. На ни правац извора светлости према плочици не игра велику улогу. Најзгодније би било, огледало наместити увек управно према средњем метакарпоталангином зглавку. Ако горњи поштани делови у длану леже равномерну површину, помицање извора светлости неће имати утицаја на величину лика, ако би остало исто, управно одстојање извора светлости према плочици. То наравно није баш сасвим тако, али разлика при незнатном померању извора светлости за слику је тако бесконачно мала, да ће слика длановних костију бити у сваком случају иста, ма и најтачније је мерили и посматрали. Може се, ако би кад затребало, послужити и каквом малом справом, која би длан притискала и држала га увек у положају добро опруженом.

Мерење поштанога лика могло би се упростити тиме, што би се за снимак узела хартија, чија би површина имала на себи мрежу од квадратића 1 мм. великих. Тако ће бити могуће за један тренут и с највећом тачношћу увек знати меру сваке кости.

Рентгенова фотографија апсолутно сигурно нам је средство, да идентичност личности утврдимо несумњиво. Но и она, као и Бертилонове мере, губи сву предност, чим се тиче индивидуа, које још нису израсле. Но и тоне се да доскочити, ако би се могла утврдити поуздано релативна величина мерй индивидуе, а то ће рећи не проста величина разних костију него увек однос једне према другој, њихов међусобни размер. Само би било про тога тражити, да растење костију, а то је у нашем случају костију шаке, бива сасвим равномерно. Док се то не утврди, не може бити ништа поуздано с релативном величином.

Но има нечега на телу, што је мало подложно променама у животу, те то томе као да ће бити згодно за идентификацију у сваком добу живота. То је, тако да кажемо, један жиг, што га у дна издаља свака ћелија доноси са собом на свет. Тај жиг, који је карактеристан и напредном разноврсношћу и својим склоништи положајем, јесте очна папила, место у оку где се свршава нерв вида. Може се рећи, да нема два човека с потпуно истим папилиним ликом. Варијација има ту толико, да се одмах може поуздано казати, да ли је раније узет папилин лик баш те а не које друге личности.

Већ самим погледом својим папила показује безброј разлика. Треба, тога ради, само обратити пажњу на величину, на облик њен је ли овална или округла, је ли конус на врху или на мање, односно у страни; даље је хороктеристичан пигментни, бојадисани простор (је ли узан, широк, затворен или непрекидан, или га нигде и нема — албино). Али што особито пада у очи, то је необична различност у распореду судова у папили самој и најближој јој околини. Да ту необичну многострукост и највећу разноликост у гранању судова овде опишемо, не може бити од потребе, а и далеко би нас одвело. Правим стручњацима она не може бити непозната. Може се, дак, као сигурно, тврдити, да није могуће наћи две папиле, обе идентичне. То иде тако далеко, да се обе папиле једне исте индивидуе међусобно основно разликују. И што има особиту вредност, то је да разлике не излазе мале, да је, према многобројним факторима који ту раде, једна папила од друге тако битно различна, да се одмах може утврдити или одбити идентичност по лику папиле, без икаква колебања и двоумљења.

Питање је само, да ли се не мења и лик зенице? И факат је да то бива у неким врло малим границама. Папила се може нешто мењати и услед унутрашњег обољења ока; али што се тиче нарастања, не мења, то је распоред и гранање судова.

Међутим и оне мале промене папиле релативно ретко наступају и лако је констатовати да ли су доцније добивене или су и раније постојале, те је немогућа обмана у погледу идентичности лика папиларна.

Али како да се добије лик папиле? Испитивање њено с помоћу очног огледала, као што је познато, веома је просто

не само за лекара него и за лаика, који мало труда себи дадне да се извежба у тој методи. Не би било тешко, дакле, напустати лик напише. Иначе цртеж не треба допустити, јер увек је неповољан. Папилу треба само фотографисати. То је већ и решено донекле повољно. Не улазећи дубље у опис тога, рећи ћемо само, да се по методи Perlioff-a и Meissner-a по свој прилици добијају најбоље слике. Мали лик, који се добије, треба увећати.

Најпосле, да видимо практичну страну предлога за ову методу идентификације. Систему једну треба само онда претпоставити другој, ако се, поред добрих страна које има, да и практична лако извести и ако није сувише компликована. Антропометријско мерење Бертилоново даје већ сад резултате сасвим добре, ако и не апсолутно сигурне. Но ово није сасвим просто и захтева доста апарата. На против, идентификација на основи мера од костију лице по Рентгеновој фотографији далеко је простија и сигурнија. Простија, јер тражи само једну фотографију, с које би се мере исказивале сасвим поуздано; сигурнија, јер би мере биле узете са свом тачношћу, ве би их лакше било и груповати. Уз то долази и сама фотографија, као средство за познавање од велике предности. Компликованом Бертилоновом апарату стоји на супрот простији а свакојако скупљи апарат за узимање Рентгенових фотографија. Добити пак фотографију Рентгенову и мерити поједине делове костију, било би лако сада, када се већ ради по методи антропометријској.

До употребе лика папилина проћи ће параван ош времена, пошто добијање тога лика није још тако, да би било слободно од сваког приговора, али се од тога ускоро, с неким напредцима у техници, очекују велики успеси.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Наплата дуга од уступитеља.

Један општински писар представља нам овакав случај. Неки Јанко узео је на зајам пре више година сто динара по облигацији од Марка Н. Повериоац Марко пренесе ту облигацију на Саву Н., а Сава је опет пренесе на неког Павла и најзад овај је пренесе на Николу Н. Никола, као последњи прајемник, у чијим је рукама облигација, видеће да не само дужник Јанко нема откуда дуг платити, него да то не може учинити ни његов уступитељ Павле, па ни онога уступитеља Сава, добави уверења о немању имања, па се с овима и облигацијом обрати тужбом општ. суду против повериоца Јанкова Марка, као првог уступитеља, од кога још може дуг наплатити, и затражи, да се Марко осуди на плаћање.

Пошто, дели нити писар, има мишљења, „да прајемник, над преносе своје право на другог, а овај на трећег и т. д., свакн разрешава тиме свога уступитеља од одговорности за наплату дуга од дужника, наручито ако при преносу ранији уступитељ није наречно казао да одговара за наплату и у случају даљег преноса“ — тај писар, с њиом да проучава овакве случајеве, која је свакојако похвална и за препоруку и свима остали колегама му,*) нити нас ита мислимо о томе. Ево, дакле, на то нашег одговора, као и напомене о процедури, кроз коју би такви спорови имали да прођу.

§ 868. грађ. зак. каже: при уступању рађа се нова обавеза између уступитеља и прајемника, а обавеза уступљеног дужника остаје иста. Ни ту, ни на ма где на другом месту у законику, не каже се да услед таког постанка једне нове обавезе престаје ма која ранија, па дакле не престаје ни обавеза, која има основа у ком ранијем преносу. Ко мисли, да прајемник, преносећи своје право на другога, *тим самим* разрешава свога уступитеља од сваке одговорности, треба да покаже и законску одредбу о томе. Те одредбе, пак, *нема*, а нема је зато, што би била противна природној садржина обавезе уступитељеве у опште. Садржина обавезе уступитељеве, као што је познато, у томе је: што уступитељ гарантује своме прајемнику, од кога се наплаћује за дуг неког трећег, да је дуг онога истинит, на праву основан и да га овај уступљени дужник, како закон каже) може платити. Каква би разлога, дакле, могло бити, да једна обавеза, којом се гарантује стање уступљеног *дужника*, престане чим се промени *прајемник*, који је уступитеља исплатио. Погрешно је, дакле, мислити, да је прајемник самим актом даљега преноса разрешио сваке одговорности свога уступитеља. И онда остаје, да опће, где има једно за другим више уступитеља и прајемника, има поред обавезе уступљеног дужника, толико обавеза уступитеља (да ће дужник дуг платити) колико има преноса.

Друга је ствар, наравно, *где се самим преносом друкче уговора*, јер уступитељ може на другога пренети своје право и без икакве своје даље одговорности за уступљеног дужника и у опште обавеза уступитеља може се спорazумно с прајемником ослабити или ојачати. У случају, пак, бесплатног преноса ће опет ништа и нема већ по самом закону, те по томе уступитељ своме прајемнику и одговара *само за онолико, за колико се од њега наплатно* (§ 870. грађ. зак.). О свему томе суди се по самом преносу, како он гласи.

Прајемнику, који хоће своје право и даље да пренесе на неког, нимало није за то потребно наручито одобрење ранијега уступитеља, да би се овај ваздрао у обавези; права, која смо задобили уговором, можемо преносити и на другог, ма да у уговору о таком преносу ни помена нема, само ако се то не тиче каквог права, које је по природи својој такво да се да пренети, ако није дакле везано за саму личност.

У изнесеном случају имамо, дакле, овај односај: Николи гарантује Павле, да ће Јанко дуг платити; Павлу то исто Сава; Сави то исто Марко, коме се Јанко и задужио. Кад Никола докаже, да је од Јанка наплата тражена на да се није имала откуда извршити, има права за онолико, колико је платио Павлу, тражити од онога, као од одговорног уступитеља, накнаду; Павле опет тако исто од Саве, а Сава од Марка, који и има да сноси све последице *рђавога* дужника, јер је сам Јанка за дужника набрао и другима га уступао као *доброга, гарантујући* за то. Пред државним судовима спор о овој наплати тако би се и кретао: Никола би, доказавши немогућност наплате од уступљеног дужника Јанка, тужио Павла, овај би се позвао у заштиту по § 67. и 336. на Саву, а Сава на Марка, те би се тако спор расправио пресудом, да Марко плати онолико, са колико га је при преносу исплатио његов прајемник Сава. Из дога би Никола добио онолико, са колико је исплатио Павла, под претпоставком наравно да би Павле исплатио толико имао права према суми којом је исплатио своја уступитеља Сави. Ако тужени Павле, па може бити и Сава, немајући сами иначе ништа из чега би се могао Никола наплатити, не би нашли рачуна улазити около у спор и пред уступитеља Марка, од кога се обавеза још може наплатити, Николи припада право да их све тужи, и то: Павла и Саву као одговорна лица, која се на његову штету одрекну једног свог права према уступитељу Марку, а Марка, као такође одговорно лице, које у таком држању Павла и Саве налази за себе рачуна да јентиније прође и не плати бар све што је дужан. Спор би се расправио у дугу § 303. а грађ. зак., а по основи § 870. ист. зак., тако да Никола има права наплатити се из овог примања Саве, односно Павла, од Марка.

Никола би још за сигурност све своје наплате имао права обезбедити се забраном овога примања Савина, па дакле и Павлова, од Марка, као и у опште обезбеђивати се имовином Марковом за суму коју он гарантује..

Но ако би спор све врсте и давао више заплета пред државним судовима, јер може да изради више парница и доста да се протегне, код општинског суда мора да буде расправљен *брзо*, јер он извиђа *просто* и суди кратко, а пресуде своје сам извршује. Добивши горњу тужбу од Николе за осуду Марка, он је дужан да позове сва интересована лица, дакле и Павла и Саву, да усмено изнади шта је међу њима, ко, коме и колико одговара, па, утврдивши да је Павла исплатио Никола при преносу са сто динара, Саву са толико Павле, а Марка опет са толико Сава, и да су у за толико једни другом и одговорни, осудити Марка и да плати Николи тих сто динара. Од пресуде општинског суда тражи се да је добра, што у овом случају значи и *кратка*, а она би ту и била таква, противну ће се *умесно* нико не би могао жалити, за то би и свака жалба од стране судије првост. суда по § 20. и 20. з. грађ. суд. пост. била одбијена и пресуда *потврђена*.

*) Право је за нашемо, да је то писар општине љубићеве, у опр. рудничком, т. Филип М. Вукајловић.

Разуме се по себи, да Марко не треба да буде осуђен на ово изјављење, јако би доказао, да је уступљени дужник Ранко у тренутку уступања био сасвим сигуран да плати дуг, па да је после преноса пропао само каквим случајем или на небрежења примаоника, који би пропустио учинити оно, што би требао учинити. Такав случај ослобођења уступитеља предвиђа § 871. грађ. зак. Пресуда општ. суда, која би Марка и тада осуђивала, не би била праведна и жалба би била умесна.

Надлежност општ. судова при потврђењу тапија и убаштињења.

II.

У прошлом броју нашег листа донели смо образац, како треба да се врши убаштињења на она имања, која се притежавају — држе — по старини и на која сопственик нема тапије, но је исто по наслеђу права на државину, преузазио са колена на колено. Сада хоћемо да донесемо образац за убаштињења друге врсте, т. ј. како ће се убаштињавати наследници непокретних добара, која су наследили по законом стеченом праву.

И код ових убаштињења имају извесну процедуру општ. судови. Онде где на наслеђено имање није постојала тапија сопственика, од кога се право наслеђа доводи, мора постојати решење старешелског судије по је наследник и које је имање поименично наследио. Дакле пре него што би се приступило убаштињењу, нужно је имати решење о наслеђу од стране старешелског судије надлежног суда. Када се овакво решење добије предаје се молба надлежном општ. суду, која треба да гласи овако:

Суду општине ваљевске.

Као што ово решење старешелског судије првостепеног ваљевског суда од 14. јануара ове године № 719. гласи, оглашен сам за наследника непокретног имања мога покојног стрица Павла Петровића, бив. трговца овдашњег. Ово имање постоји у улици Његушевој, и то: плац са кућом од тврдог материјала са осталим на њему подигнутим зградама. Имање се граничи од истока лицем улице, од запада до имања Петра Недељковића терације, од југа до имања Николе Грбића, трговца, од севера до имања Марка Леонтијевића, абаџије овдашњег.

Како на ово наслеђено имање мој стриц није имао тапије, а ја сам род да се сада на исто као правни сопственик убаштином, то молим учтиво општ. суд, да законо изволи изићи на лице места и исто у присуству граничара премера, како би могао даље законо за убаштињење код суда утврдити.

20. фебруара 1900. год.

Ваљево.

поизван суду
Милош Марковић
бакалин.

Када општински суд добије овакву молбу, дужан је изаћи на лице места и законо у присуству граничара и сопственика направити премер и резултат овога свога рада предати сопственику ради његовог управљања за састав убаштињења. Оно гласи овако:

Убаштињење.

На основу решења старешелског судије првостепеног суда од 14. јануара 1900 год. № 719. оглашен сам за наследника непокретног имања мога покојног стрица Павла Петровића, бив. овдашњег трговца. Како од овога имања немам тапије, то се овим у то право сопствености убаштињавам. Ово имање постоји у овим границама:

Плац са кућом од тврдог материјала са једном кућом у авлији и осталим зградама, граничи се од истока лицем улице Његушеве (15) петнаест метара ширине, са запада до Петра Недељковића, терације (18) осамнаест метара ширине од југа до Николе Грбића, трговца (54) метара дужине; од севера до Марка Леонтијевића, абаџије овд. (59) педесет и девет метара дужине.

Ово убаштињење пршим ради увода у право сопствености на основу § 292 грађ. закона.

28. фебруара 1900. год.

Ваљево.

Сопственик
Милош Марковић
бакалин.

Следује потврда општ. суда која има да гласи:

Суд општинске ваљевске изашао је на лице места непокретног имања Павла Петровића, бакалина бив овд., које је на основу решења старешелског судије првостепеног ваљевског суда од 14. јануара 1900. г. № 719. наследио његов синовац Милош Марковић, бакалин овд. а које постоји у Његушевој улици, па је нашао у присуству граничара и сопственика, да мером није заузето ничије туђе, општинске, државне ни опште народне земље и да противу мере граничари нису имали ништа да приметс, тако исто мером заузетом у овом убаштињењу нема никакве парнице, према овакоме стању суд општински својим потписом и печатом ово убаштињење утврђује.

1. Маја 1900 године.

Ваљево.

Председник Суда
Кметови.

Ову потврду треба да утврди полицијска надлежна власт, са овером да је истинитост потписа и печата на и садржине потврде истинита у свему, па тек тада се предаје убаштињење првостепеном надлежном суду.

Питање.

По § 6. грађ. суд. пост., општински судови надлежни су:

а., да суде спорове до 300 дин., а о непокретностима и меничним потраживањима до 100 дин.;

б., да суде о службеностима поменим из § 335 грађ законика;

в., да парничаре поравнају и за веће суме, било о непокретности, покретности или дуговима, кад им сама тога рада предстаје и жељу изјаве;

г., да, по сагласију парничара одобравају изабране судије у споровима из тачке под а.

Јављају нам, да општински судови неједнако поступају у погледу наплате такси у случајевима равнања под тач. в.

С тога обраћамо се овим општинским писарима с питањем: која се такса под општинских судова наплаћује у случајевима тач. в. § 6. грађ. суд. пост. и зашто, као и да ли у корист општинске касе или у таксеним маркама за рачун државе и зашто?

Одговоре треба послати у року најдаље за 20 дана, а по том казаћемо и сами шта мислимо и именоваћемо оне писаре чије је поступање правилно у овој ствари.

ИЗ СУДНИЦЕ

Разлика између § 103 и § 104 Крив. Законика

Одлука Опште Седнице Касационог Суда

Државни тужилац првостепеног суда за варош Београд оптужио је истом суду Н. адвоката на Београда за то што је у своме акту упућеном на председника пом. суда нанео увреду у службеној дужности једном судији у истом суду.

Инкриминисани су изрази ови:

„Јер само један луд или пијан човек не би могао видети да је оваква пресуда општинског суда незаконита и да је не поништи, код оваких јасних доказа, с моје стране, а камо ли један судија са дугогодишњом праксом".

Државни тужилац тражио је да се Н. за ову упреду осуди на казну по § 104. I. Одељ. Крив. Закона.

Првостепени суд за вар. Београд усвајајући квалификацију државне тужбе пресудом од 16. децембра 1899 године Бр. 27396. осуди оптуженог на два месеца затвора.

Апелациони Суд по изјављеном незадовољству оптуженог и његових бранилаца, нађе да у изнетим изразима стоји дело из § 103 а не из § 104. Крив. Зак. као што је први суд квалификовао и под 30. децембром 1899 год. Бр. 5028 осуди оптуженог са 300 дин. новчане казне у корист државне касе.

Али по жалби државног тужиоца, оптуженог и његових бранилаца Касациони Суд примедбама свог I. одељења од 31 јануара 1900 год. Бр. 918 поништи горњу пресуду Апелационог Суда са ових разлога:

„За дело из § 103. Крив. Законика тражи се, поред осталог, карактерни знаци:

Као *предмет, објекат нападаја*: уређења државина или закона наређења власти или појединих чиновника; и

као *средство* онога нападаја *јавно* потврђивање измишљених или измишљених ствари или *јавно* опорочавање и исмевање уређења државних или законих наређења власти или појединих чиновника, чиме се ова уређења односно наређења мрзости и презрењу излажу.

И повреда части и клевета могу послужити као средство за извршење дела из § 103. Крив. Зак. ако су оне *јавно* учињене.

Према томе, кад Апелациони Суд није констатовао ове карактерне знаке, која се за примену § 103. Крив. Зак. траже; кад инкриминисани изрази, које је Апелациони Суд цитирао у својој пресуди не представљају *опорочавање или исмевање уређења државних или законитих наређења власти или појединих чиновника* већ су напротив управљене против личности судије и онога прељубу у службеној дужности, и кад је дело учињено у писменом акту, упућеном председнику суда, а не *јавно*, онда се ово дело не може подвести под одредбе § 103. већ овде стоје карактерни знаци дела из § 104. Крив. Зак. по коме се пропису увреда или клевета и *„нечитаним писменим саставом"* може учинити."

Апелациони Суд није уважио ове примедбе Касационог Суда већ је 7 фебруара 1900 год. под Бр. 531. зао ове противразлоге:

„По разлици, која је пресудом Апелационог Суда од 30 децембра пр. год. Бр. 5028. повучена између дела из § 103. и преступа из одредбе § 104. Крив. Зак. јасно је, да се у овом конкретном случају, не појављује директна увреда судије као званичног лица, него омаловажавање његовог званичног рада, непристојним непоређењем што обесправљује кажњиво дело *побијања важности званичног рада судијина јавном опорочавањем и исмевањем.*

Ова правилна квалификација има ослонца у тексту одредбе § 103. Крив. Зак. јер је злонамера у означеном правцу доказана потпуно јачином непристојних израза који су у пресуди првостепеног односно Апелационог суда цитирани, и од стране последњег суда правилно оцењени.

Карактер јавности, на коју се скреће примедбама парочита пажња за обележје дела из § 103. Крив. Зак. не губи у овом конкретном случају што од своје важности тиме, што је дело извршено „нечитаним писменим саставом", пошто овај начин писмене погрешке може сам по себи прекинати дело, које је правилно оцењено као кривица § 103. а не § 104. Кривичног Законика.

Та је јавност овде довољно обезбеђена самом писменом представком, која је добила карактер јавности одмах тим је званично примљена, као акт, који по природи ствари прелази кроз судске књиге и преко руку званичних родника".

Општа Седница Касационог Суда одлуком својом од 12 фебруара 1900 год. Бр. 1434. одбацила је у важности примедбе свог 1. одељка, а одобрила противразлоге Апелационог Суда.

Марта 1900 год.
у Београду.

Саопштио
Д. И. С.

МАТЕЈА ФАЛКОН

— Проспер Мериме —

(свршетак)

Већ изнуче из свога шпига један сребри сат, који је предео најмање шест талира; и примети као се засијаше очи маломе Фортунату када је видео сат, рече му дражећи сат о крај челична ланца:

— Невалалче! Зцам да би радо имао овакав сат о своме врату и с њиме шетао по улицама Сварог Пристаништа, поносит као паун; а људи би те запиткивали: колико је сати? а ти им одговарао: погледајте на мој сат.

— Мени ће ујак дати сат, кад порастем.

— Тако је; али син твога ујака већ има сат...истина није овако леп као овај... А он је млађи од тебе.

Дете уздахну.

— Ха, хоћеш ли овај сат, мали рођаче?

Фортунато, посматрајући сат испод ока, лично је на мачка коме бисте извели цело целцато пиле. На како осећа да му се ругате, не усуђује се да пружи шапу, и с премена на време окреће очи, да не би подлегао искушењу; али облизује сваки час своје брке, и као да би преговорио своме господару: „Ала је каша шала сварена!"

Међутим ноћ Гамба се показивао добре воље пудећи свој сат. Фортунато не пружа руке; али му рече са горким осмехом: „Зашто се спрдате са мном?"

— Тако ми Бога, ја се не ругам, реци ми само где је Ђането, па је сат твој.

Фортунату се оте један осмех неверања; и упре своје прне очи на ноћ, хтеде да прочита у његовим очима да ли треба да му верује речима.

— Нека ми еполете скину! нашу ноћ, ако ти не дам сат под тим условом! Ево сведока, мојих другова; и ја не могу одрећи.

Говорећи тако, он је непрестано примицао сат, толико, да је готово додиривао благе образе детиње. На лицу детињу огледала се борба која се догађала у његовој души између пожуде и поштовања дужна гостопримству. Његове голе груди снажно се надимаху; готово да се угуши. Међутим сат је кушао, окретао се и по кад и кад додиривао му врх од носа. Најзад, мало по мало десна му се рука подиже к сату: прсони његових прстиј додирнуше га; и готово сам је био у руци његовој, али ноћ нпак не пушташе праг од занца... кадрал је био азурно плав... кутија пан углачана... на сунцу чинила се сва од златре... Искушење је било и сувише јако.

Фортунато подиже и своју леву руку, и видим преко рамена означи пласт сена на који се био наслонио. Ноћ га разумеде одмах. Пусти крај ланцу; Фортунато се осети сам господар сату. Даље се јако као тица, и удали десетак корака од плаета, који волтижери почеше одмах да обарају.

Насопро ни цени како се сено креће; и један крвав човек са мачем у руци, изиђе из њега: али како је оглеђао да стане на ноге, охладила му рана не даде да се одржи на ногама. Он паде. Ноћ скочи к њему, и истрже му мач. Одмах га чврсто веже, у прнос његову одупирању.

Ђането, лежећи на земљи а везан као сноп, окрете главу Фортунату, који се био примакао. Дете му даде новац који је од њега добило, осећајући да га више не заслужује; али злочинац изо и да није опасно тај покрет. И са пуно хладнокрвности рече ноћу: Драги мој Гамба, ја не могу да идем; морамете ме однети у варош.

— Мало час си трчао брже него коза, одговори свирени победилац; али не брини се; ја сам тако задовољан што си мој, да бих те носио читаву миљу на својим леђима а да се не уморим. У осталом, друже мој, ми ћемо ти сад направити носила од грања; а у замку Кресполију наћи ћемо коња.

— Добро, рече заробљенике, метнувше, ваљада, и мало сламе на носила, да би им било згодније.

— Док су волтижери бавили се, једни да начине носила од грања кестенових, а други да превију рану Ђанету, Матеја Фалкон искрену са својом женом на свађутку на стази. Жена је журила напред погрбљена под теретом огромне вреће пуне кестенова, док њен муж њљаше ногу пред ногу, носећи једну пушку у руци, а другу о рамену, јер недостојно је човек да носи други терет сем оружја.

Кад је сагледао војнике, пред му мисао би да су дошли да га затворе. Али на што та мисао? Је ли Матеја имао какав посла са влашћу? Не. Он је уживао добар глас. То је био, као што се вели, *грађанин на гласу*; али био је Корсиканац и планинац, а нема ни једног планинца Корсиканца који, кад се добро размисли и поприсети, нема какву грешчицу, тако као, да је пуцао на ногу на пушке, да је неког ударио мачем и друге такве ситнице. Матеја, више него икоји други, имађаше савест чисту; јер више од десет година, он није управио цев своје пушке ни на кога; али при свем том био је обазрив; и припреми се да да лену одбрану, ако буде потребе.

— Жено, рече Ђузепи, скини прељу и буди спремна. Она сметна послушна. Даде јој пушку која му је била о рамену, и која би му могла сметати. Напуни пушку коју је држао у руци и пође полако напред своју кући, дуж дрвља које је било и с једне и с друге стране стазе, а спремни, на и најмањи знак непријатељства, да скочи на најдебље стабло, одакле би, заштићен, могао да пуца. Жена му њљаше на петама, држећи

његову пушку замену и торбу пуну зрнима. Посло добре домаћице, у случају борбе, јесте да напуни оружје своме мужу.

С друге стране, вођ је био на великој муци, видећи Матеја како се приближује, одмереним корацима, с пушком напреч, и престом на орозу. Ако случајно, мислио је он, Матеја буде рођак Ђанету, или и његов пријатељ, и ако усхтедне да га брани, зрна из његових двеју пушака пресеће двојици међу нама исто тако поуздано као писмо на пошти; а ако напишани на мене, средство до ђавола!...

У тој недоумици, одлучи се да храбро сам пређе Матеја, да му исприча стпар, као старом свом познанику; али оно мало времена што га је делило од Матеје, учини му се страшно дуго.

— Здраво! стари друже, викну, како си, храбри човече? Ја сам Гамба, твој рођак.

Матеја, не одговорив ни речи, стаде, и колико је овај говорио, у толико је полако подизао цев своје пушке, тако да, када му је вођ пришао, цев је била окренута небу.

— Добар дан, брате, рече вођ пружајући му руку. Од када те нисам видео.

— Добар дан, брате.

— Пролазећи овуда сватих к теби да се видимо с тобом и мојом рођаком Пепи. Данас смо ти имали дугу потеру, али не жалим труда, јер смо добар лов уловили. Мало пре ухватисмо Ђанета Санџера.

— Хвала Богу! рече Ђузепа. Он нам је прошле недеље украо једну млечну козу.

Ове речи охрабрише Гамбу.

— Ведник! рече Матеја, био је гладан.

— Несрећник се бранио као лав, настави вођ мало умирен, убио ми је једног војника, и незадовољан тим, скрхао је руку каплару Шардону, али није велико зло, био је Француз. Напослетку био се сакрио тако добро да га ни ђаво не би могао пронаћи. Да ми није било малога рођака Фортуната, ја га не бих никад нашао.

— Фортунато! узвикну Матеја.

— Фортунато! понови Ђузепа.

— Да, Ђането се био сакрио под оним плаштом, тамо, али мој мали рођак показао ми је његово лукавство. И ја ћу то рећи његову ујаку, да би му послао какав дар поклон за његов труд. А његово и твоје име биће у рапорту, који ћу послати г. државном тужиоцу.

— Проклетство! рече тихо Матеја.

Тако, у разговору, стигоше ка осталима. Ђането је већ лежао на носилима и так да пође. Кад виде Матеја у друштву са Гамбом, насеја се чудноватим осмехом, затим окрену се пратиоцима, шкуну на праг, рекав: „Кућа надајуће!“

Само човек решен да умре, смео би изустити реч надајућа, намењив је Фалкону. Удар мача, који не би требало понављати, оместа би платио напету увреду. Међу тим Матеја само понесе своју руку на чело као човек обрхван тугом и бригом.

Фортунато је био унишао у кућу, видео ога да долази. Наскоро изађе са чинијом млека и оборив очи понуди је Ђанету, — „Дајте од мене!“ викну му злочинац, громовитим гласом, затим окренув се једном полтинеру: „друже, дај ми да пијем,“ рече. Војник му пружи своју чутуриц, и разбојник се напи воде што му даде човек са којим је мало час борио се, пушком у руци. Назад замоли да му вену руке у наврат преко груди, уместо по леђима. „Волим, говорио је, да лежим по својој вољи.“ Брзо му учињене по вољи, затим вођ даде знак за полазак, рече збогом Матеји, који му не отпоздрави, и спусти се брзим ходом у равницу.

Прође више од десет минута, док Матеја отвори уста, дете посматране брижним погледом час своју мајку час свога оца, који, наслоњив се на своју пушку, гледаше га пренув гнева.

— Ти си лепо отпочео! рече најзад Матеја, гласом тихим али страшним за онога који познаје тог човека.

— Оче мој! узвикну дете пренаших се са сузама у очима као да хтеде да падне на колена. Али Матеја викну: натраг од мене! и дете стаде и поче да јеца, стојећи на неколико корака од свога оца.

Ђузепа прије. Она је опазила ланац сатни, јер један крај испаде из кошуље Фортунатове.

— Ко ти је дао тај сат? запита га онда строго.

— Мој рођак.

— Фалкон пчела сахат и луњиа га снажно о камен, разби га на хиљаду комада.

Лаук Фортунатов удноји се, а Фалкон упре своје очи на њ, непремичне. Најзад поткован своје пушке луну о земљу, затим је баци о раме и пође путем што води у шуму, рекав Фортунату да пође за њим. Дете послуша.

Ђузепа потрча за Матејом и пчела га за руку. То је твој син, рече му сва уздрхталим гласом, упре своје прне очи на њ, као да би хтела да му прочита у очима шта се догађа у његовој души.

— Остави ме, одговори Матеја; ја сам његов отац.

Ђузепа загрли свога сина и врати се плачући у своју колебу. Паде на колена пред иконом Богородице и поче да се моли скрушено. Међу тим Фалкон је одмакао једно две стотине корака стазом, и застаде код једне мале јаруге и ту сиђе Страде огледати земљиште кундаком своје пушке, паде да је меко и лако за копање. Место му се учини погодно за његову намеру.

— Фортунато, ходи опамо поред овог великог камена. Дете уради што му заповеди, затим клече.

— Моли се Богу.

— Оче мој, оче, не убијај ме.

— Моли се Богу, поновн Матеја страховитим гласом.

— Дете муцајући и гушећи се у плачу, очита *Оче наш* и *Вјерују*. Отац снижним гласом одговараше *Амен!* на крају сваког молитви.

— Јесу ли то све молитве што знаш.

— Оче мој, знам и *Богородице Дјево*, и молитву што ме је тетка научила.

— Врло је дуга; не мари.

— Дете довршн молитву загушеним гласом.

— Јеси ли свршно?

— Ох! оче, милост! опрости ми: Никада нећу више! Ја ћу толико молити, да ће Ђанета помиловати!

Он је још говорно: Матеја напуни пушку и приклони на образ, рекав му: Нека ти Бог опрости! Дете очајнички напреже своју снагу да се дигне и обгрли колена своме оцу, али не имаде времена.

Матеја опали, и Фортунато паде мртав.

И не погледав на њега Матеја се врати пуни по мотику, да закопа сина. Тек што је прочно неколико корака, срете Ђузепу, која је дотрчала на пуцањ.

— Шта си урадио? узвикну.

— Задовољио праведу.

— Где је он?

— У јарузи. Сад ћу га закопати. Умро је као хришћанин. Даћу да му се очита опело. Вала рећи мом зету Тјолору Бјанки да дође да станује са нама.

С француског.

КАКО ЈЕ ГРОФ РУМФОРД

У НАВАРСКОЈ УКИНУО ПРОСЈАЧЕЊЕ

Гроф Румфорд био је американски официр и стекао је био силна одликовања у Револуцији (1775—1783), а после се преселио у Енглеску. Одавде пређе у Баварску, где буде постављен за главног команданта војске, а био је много употребљаван и у *дипломској служби*. У то време Баварска је била буквално поплављена просјацима, који су били не само ругло и понижење народу, него и права напаст за државу. Грофе се реши да уништи овај бедни занат, и они одломци из његовог списа показују, на који начин је он то извршно:

— — — —

јега годишега заната. Они излагање и сакатиште своју сопствену децу, као и ону коју су за тај посао крали, да тиме изазаме што од милосрдних грађана.«

— —

„У великим градовима просјаштво је било постало организовано друштво за пљачкање и обману, које је имало своју засебну управу и полицију. Било је да се борбом решења оно на шта их је неколицина полагала право, а није ретко било да је добра пљачка била пређа или златно наслеђе.«

— —

„Он је увидео да није довољно било да се само законом просјаштво забрани, или затварањем спречава. Просјаци се нису бојали ни једнога ни другога. Енергични Енглез и државник приступи том питању као што би и каквом проблему у природним наукама. Он стаде проучавати просјаштво и просјаке. Шта би чинио са једним просјаком? Послати га у заточиште на месец дана, да се после тога опет у њ врати, чим му њега изађе? Тиме се ово зло не лечи. Очигледно је да би му ваљало забранити прошњу, али у исто време дати му прилике да ради, научити га на рад и подстаћи у њему вољу за њега, снабдити занимањем. И мудри се управник даде на посао да набави храну, удобности и рада за сваког просјака и скитницу у Баварској, и он то учини.

— —

„Гроф Румфорд, мудар и паметан човек узме сам у своје руке да преобрази цео ред просјака и скитница, и преобрати их у корисне грађане, па чак и оне који су се заглибили у порок и злочине. Он се питао: „шопто се подмире прве потребе глади и жеђи, шта је после тога нрад потребно за удобан живот?“ Чистота, коју цене и саме животиње, која уздиже у човеку његово морално биће, а која је изнор побожности. Од најмлађа је утврђен у свету појам: да нечистоћа душу каља и води на странпутицу. Никада не стањују дуго заједно врлина и смеђашце. Наше тело ратује са свим оним што жели да га каља.

Поштo је разгледао стван са сваке стране, први му је порак био, да у Минхену и на свим њеким тачкама подигне простране, зрачне, на чак и елегантне радионице, да их снабде свиралама (халатом) и материјалом оних заната, за које се знало да требају, а који би били од највеће користи. Уза сваку такву њу њима пространа трпезарија и један апарат за кухање, којим се могло спремити јела за све радинке. За сваку радионицу биле су набављене учитеља. Топлота, светлост, врсту радинка биле су свима једнаке. Њихове просторије, са удобношћу, чистота у тим кућама и око њих учињене да се тога беху те куће јако посећене. Сваки дан је ручак био бесплатан, свакоме се плаћала потпуно његова зарада. Нећете просити, а ево вам удобности, хране, рада, плате. Није било злоставе ни ружних речи; за пет година није ни једно дете опсовало никоји учитељ.

„Кад су биле у тишини довршене припреме за тај велики покушај, војска (десна рука управе, коју је он сам за тај посао увучно и с тим га упознао) буде позвана у помоћ, а тако исто и полиција и општинска власт. Војничка пуковни биле су тако распоређене да су дале сваком граду и градићу по један одред, са патролама на сваком друму, а омањим одредима по селима. Све је било у најлепшем реду и дисциплини одајући најнежу пошту властима и клонећи се на какве увреде народу. Војска је била обучена чим се нада занавест, да ухвати сваког просјака, скитницу или том слично, и да тера у општину. Та војна полиција није коштала ништа више до нешто мало трошка око квартнирања, а тај трошак у земљи износио је мање од 75 хиљада динара на годину.

„Први јануара 1790. о новој години, том празнику просјачком од незапамћених времена, кад они прве улицама причекујући свет ради дара, сви официри на све три регименте пешадиске бејаху зором распоређени по разним тачкама у Минхену, очекујући заповест. Мудри Ђенерал гроф Румфорд скучно беше све поглавице у својој канцеларији, све шефове официрске и градске општинаре и саопшти им план за борбу. После у својој пуној гали, у сјајним орденима, дајући примера и последњем војнику, пођоше их у улице, и тек што је ушао, кад му се приближаи један просјак и честита му „Срећну нову годину“, очекујући уобичајени поклон. „Ја му пријох“, вели гроф Румфорд, „метнух му учтиво руку на раме, рекох му: да ће од данас бити забрањена прошња у Минхену, да ће му се пружити помоћ, ако је у неволи, а ако га још који пут ухвате у прошњи да ће бити строго кажњен“. Тада је био спроведен у општинску кућу, где му је узето име и презиме, као и где станује, и заведено у списак и сутрадан упућен на поправку у Војничку Радионицу, где је добио ручка, рада и плате. Сваки официр, општинске чиновнике и војник чинили су то исто; похапшена су сва просјачки, и за један дан стало се ногом за врат просјачењу у Баварској. Ово је програто било на те краљевине.

„Да видимо сад како је напредовао и докле је дотерао тај покушај. Изгледало је доста непоуздано поверити сирош материјал, вуну, лан, кудељу, и т. д. обичним просјацима; разуздан и неупутан свет дотерати у ред и учинити корисним радеником, било је смешно предузеће. Разуме се да их је већина лоше радила у почетку. За неколико месеци они су више штете наносили него користили. Више су рогова покварили него што су направили капика. У почетку су употребљавани за грубље работе; што су били вештији унапређивани су за боље, и у почетку им је плаћано више него што би приредили, само да им се даде посао, снаге и истрајности. То је коштало новаца. Спротивља осети да се с њом поступа пре милостиво него правично. Јасно је било да се то све клонило њиховој добру. У почетку је било мало забуне, али не и непослушности. Били су запуштени, али нису били и несестрани према учињеној им доброти.

Временити, слабљивани и деца добише лакше радове. Малишанима се плаћало само за то што ће стајати и гледати како се ради, и молили су да им се да рад, који им се чинио као игра. Све је око њих било уређено чисто, мирно, уредно и примамљиво. Живели су у својим засебним становима, а дозвољено им је било да сваке недеље једном примају посете својих рођака. Ако су се добро владали, добијали су награде. Ако су се лоше владали, кажњавани су. Ако су се и после тога поправили, враћани су у њихове породице. Ако су се и после тога показали као рђави, онда су остајали у радионици, али су губили награде. Ако су се и после тога показали као рђави, онда су остајали у радионици, али су губили награде. Ако су се и после тога показали као рђави, онда су остајали у радионици, али су губили награде.

Поштo је разгледао стван са сваке стране, први му је порак био, да у Минхену и на свим њеким тачкама подигне простране, зрачне, на чак и елегантне радионице, да их снабде свиралама (халатом) и материјалом оних заната, за које се знало да требају, а који би били од највеће користи. Уза сваку такву њу њима пространа трпезарија и један апарат за кухање, којим се могло спремити јела за све радинке. За сваку радионицу биле су набављене учитеља. Топлота, светлост, врсту радинка биле су свима једнаке. Њихове просторије, са удобношћу, чистота у тим кућама и око њих учињене да се тога беху те куће јако посећене. Сваки дан је ручак био бесплатан, свакоме се плаћала потпуно његова зарада. Нећете просити, а ево вам удобности, хране, рада, плате. Није било злоставе ни ружних речи; за пет година није ни једно дете опсовало никоји учитељ.

„Кад су биле у тишини довршене припреме за тај велики покушај, војска (десна рука управе, коју је он сам за тај посао увучно и с тим га упознао) буде позвана у помоћ, а тако исто и полиција и општинска власт. Војничка пуковни биле су тако распоређени да су дале сваком граду и градићу по један одред, са патролама на сваком друму, а омањим одредима по селима. Све је било у најлепшем реду и дисциплини одајући најнежу пошту властима и клонећи се на какве увреде народу. Војска је била обучена чим се нада занавест, да ухвати сваког просјака, скитницу или том слично, и да тера у општину. Та војна полиција није коштала ништа више до нешто мало трошка око квартнирања, а тај трошак у земљи износио је мање од 75 хиљада динара на годину.

„Први јануара 1790. о новој години, том празнику просјачком од незапамћених времена, кад они прве улицама причекујући свет ради дара, сви официри на све три регименте пешадиске бејаху зором распоређени по разним тачкама у Минхену, очекујући заповест. Мудри Ђенерал гроф Румфорд скучно беше све поглавице у својој канцеларији, све шефове официрске и градске општинаре и саопшти им план за борбу. После у својој пуној гали, у сјајним орденима, дајући примера и последњем војнику, пођоше их у улице, и тек што је ушао, кад му се приближаи један просјак и честита му „Срећну нову годину“, очекујући уобичајени поклон. „Ја му пријох“, вели гроф Румфорд, „метнух му учтиво руку на раме, рекох му: да ће од данас бити забрањена прошња у Минхену, да ће му се пружити помоћ, ако је у неволи, а ако га још који пут ухвате у прошњи да ће бити строго кажњен“. Тада је био спроведен у општинску кућу, где му је узето име и презиме, као и где станује, и заведено у списак и сутрадан упућен на поправку у Војничку Радионицу, где је добио ручка, рада и плате. Сваки официр, општинске чиновнике и војник чинили су то исто; похапшена су сва просјачки, и за један дан стало се ногом за врат просјачењу у Баварској. Ово је програто било на те краљевине.

„Да видимо сад како је напредовао и докле је дотерао тај покушај. Изгледало је доста непоуздано поверити сирош материјал, вуну, лан, кудељу, и т. д. обичним просјацима; разуздан и неупутан свет дотерати у ред и учинити корисним радеником, било је смешно предузеће. Разуме се да их је већина лоше радила у почетку. За неколико месеци они су више штете наносили него користили. Више су рогова покварили него што су направили капика. У почетку су употребљавани за грубље работе; што су били вештији унапређивани су за боље, и у почетку им је плаћано више него што би приредили, само да им се даде посао, снаге и истрајности. То је коштало новаца. Спротивља осети да се с њом поступа пре милостиво него правично. Јасно је било да се то све клонило њиховој добру. У почетку је било мало забуне, али не и непослушности. Били су запуштени, али нису били и несестрани према учињеној им доброти.

Временити, слабљивани и деца добише лакше радове. Малишанима се плаћало само за то што ће стајати и гледати како се ради, и молили су да им се да рад, који им се чинио као игра. Све је око њих било уређено чисто, мирно, уредно и примамљиво. Живели су у својим засебним становима, а дозвољено им је било да сваке недеље једном примају посете својих рођака. Ако су се добро владали, добијали су награде. Ако су се лоше владали, кажњавани су. Ако су се и после тога поправили, враћани су у њихове породице. Ако су се и после тога показали као рђави, онда су остајали у радионици, али су губили награде. Ако су се и после тога показали као рђави, онда су остајали у радионици, али су губили награде.

мену у начину, навикама и самом спољном изгледу у најнапуштенијега и најпонижењега дела становништва у краљевини.

„Јесу ли сиромаси незахвални? Гроф Румфорд не налази да јесу. Кад се изнурен овим великим послом, опасно разболе, онда се овај сиромашки народ, којега је он избавио беде и стида, без ичијега позива скупио и држао једну литију; дошло је све живо у цркву те се молило Богу да он оздрави. Кад је после био у Италији, а чуло се да је опасно болестан, она су се после рада удаљавали за њега време да се помоле Богу за својега добротвора. После одсуства од петнаест месеци, врати се Гроф Румфорд окренчао у Минхен, у град, у којем је било посла за слакога, а никога не беше, коме се у невољи није помогло. Кад је посетио нојну радионицу, дечак, који га је тамо очекивао, измамио је сваком сузу из ока.

После неколико дана, примио их је он тиеуњу и осам стотина у Енглеском врту, којој је свечаности било присутно тридесет тисуља минхенских грађана".*)

КРАДЉИВИЦА

— ПРИПОВЕТКА —

написао **Доменико Камполи**

Муж јој је отишао у Америку и оставио је голу и босу без игде ичега.

— Кроз два три месеца обогатићу се, па ћу ти кућити лепше — казао јој је, кад јој је скинуо из ушију минђуше, а с прста венчану бурму.

Али како минђуше и бурма нису хтели колико је требало, мањио се: душека, кухињског посуђа, столова и сандука, те и кућа огаде, као и бедна жена. Да је у њу ушао слепац, не би се имао о што спотаћи.

Муж јој је отишао на пут једног од оних хладних новембарских дана када с лишћем падају по дворовима и прве снежне пахуљице. Он се преиуо на пут весео, а у очима и у срцу могао си му прочитати велику наду. Дрољава деца седела су му на крилу, а жена га је грлила; али га све то није могло одвратити од пута. Казао им је „збогом", без да је просуо и једну сузу, а када стиже на саилуткак не изваи мараму, да их последњи пут поздрани. Можда му је изгледало излишно то дангубљење, јер треба да иде далеко, далеко.

У том тренутку он није мислио ништа, али није ни хтео да мисли.

У механи код „Златне гране, две миље далеко му од села, ино је и ино све на искаи, па је настанио даље пут, и не окренувши се за собом. Чинило му се, ако погледа на брдо, да ће на њима још видети жену, како му пружа увеле руке и показује најмлађе дете, док се остало четворо гурају око њених ногу.

А она је заиета ту остала, да га види када прође друмом, који је прав и који се губио у даљини. Укоченим очима, стегнутим зубима и помодреним уснама, посматрала га је, како одмиче: испрва јој се чинило да бина све мања и мања, после се претворио у прну тачку, док га је на послетку нестало у далекој даљини.

За тим уђе у кућу — пусту и хладну, у којој беху две собе. Кроз прозоре, зеленкасте масном хартијом, продирале ветар и магљуштина. Деца плакаху. Мајка нервозном жестином изјуче ејоку из једног стола, који се једва држао на ногама, и завади кору бајата хлеба те је даде најстаријем детету.

— Једите, — рече им, а док деца халапљиво дељаху хлеб, она седе на сламњачу, простру на земљу и која ће од сада замењивати кревет, па поче хранити најмлађе, пруживши му модру бразавицу увеле дојке.

Своје црне очи очајничка је упрла у таваницу. Сада је сама, без игде ичега, на чак и без наде на скору смрт. Нема јој ни остарелог оца, који је умро од туге, што је она пошла за „своје злато". Мало по мало па јој се намет вину к оним данима, када јој је отац, торбар, доносио свакојако Божје благо. Како ли се она радовала, када се стварао враћао с пута, обилазећи по тридесет или четрдесет села у срезу! Увек јој је донео по неку ситницу: или амајлију, или мараму или њиску мердања, а она га је љубила, волела, мазила. Али је дошао и дан — ах, тога ће се дана вечито сећати! — који учини крај њеном миру. Пеши тетка Бете, вратио се из војске. Био је то крупан и гаран војник, а при том весео и невалбо. Како и зашто га она заволе?... Ко зна? — можда и с тога што су га сви оговарали, или с тога што га је видела како се шиари лаља. Једне вечери када јој отац није био код куће, дуго јој је Пеши говорио о љубави, а другом једном приликом на самом кућњем прагу, обећао јој је да више неће пити, да се неће кокцати и да ће бити добар и честит. И одржао је реч за неко време. Али једнога дана, када је звезда била пришла и када се цело село бадо придигло у планину, а она и Пеши остадоше сами и поред притворених прозора говораху о љубави, њега као да је нешшо неко дудиа, те је снажно пригрли сриу, обасу пољупцима и — присвоји. Од тога тренутка она није имала ни часа мира. Нити је пристала да се пол она мази, ни да се драгана одреке. Једнога се бојала другога је коледа. Најрадија би била да их види у љубави као она и сина; али то је немогуће, јер се они мрзе, јер би један другоме вра појили. Страшан ли је био онај тренутак, када је морала оиу признати, да ће постати мајка и да се с тога мора удати за Пеша, који јој је ону пре пред очима! Свадба се предомпла на двоје на троје, без икаквог весеља. Страиа је уиритио торбу и отишао својим путем, а Пеши је отишао с другоиима у механу. Она остаде сама да нариче своје јаде и да се купа у сузама. Девојке њене дошле да јој свадбу разнеселе, а комшинице од неког времена ју њеу ни гледале. Осети колико је самохрана на свету без игде кога, који је воле. На и он, Пеши, за њу више и не мари. Боље је ииао од жене — казао јој је. — У механи ми ниje тако досадно као код куће. — И као што је растао Пешов порок, тако је расла и очева мржња према њему, те један оде у гроб да се смири, други у Америку, а она остаде да мучи муку са петоро деце, јер ко нема хлеба, има деце, која га траже. Ах, Америка!... Колико ли их је тамо отишло, а одатле су донели само јаде и болест. Али тетка Бетин Пеши није хтео ни да чује за такво брбљање. Каква права имају поп и кмет да се мешају у његове ствари! Он сам води бригу о себи и ино више!... Чекајте само док се он врати из Америке. Купиће он ја готове паре цело село, само му не сметајте да оде!... — И оде, а шта ћу ја сада? — питала се бедна жена са слабуњавим дететом на прсима, док се остала деца прибише уз њу, да се, кажи, одбране од зиме, која је пробијала кроз разбијене прозоре.

Целу је ноћ проплела плачући, онако њињућурена на сламњачи, а деца бледа и слабуњава спаваху тврдим сном. Није угасила ситиљ, јер је било страх, а сваки час хтела је да их пробуди, бојећи се да нису умрла. Нагињала се над њима да им чује дисање, пипала им је чело и груди, па се опет мало умирала; али очи су јој једнако биле пуне суза.

Онако су протекла три дана; три дуга и горка дана. Хлеба јој није још нестало, јер је још имала неку пару од продатих ствари. Тешки и очајничак бол није јој се толико читао на лицу, јер се он био скамењио у срцу. Њу, која је толико претрпела, ова је нова несрећа утукла. Нагледала је као какво болешљиво дециче са великим црним и сањалачким очима. На њиак онако мајушна, онако слабуњава, борила се као десет људи, а преплашила је као двадесет мајка. По некада на њеним уталим јабучицама разлије се нека лепа руменчаста боја, а њене сјајне очи, које нису некада биле орошене сузама, одавале су чудан израз. На њеним увелим уснама разлије се кад кад неки страшан осмех, а цело јој тело задрхти, као да га је ошинуо север.

Четвртога дана пробудила је тешка мисао, да више нема хлеба за децу, а те је неки био завезао свет, чија ђела боја одсеваше по кући.

— Шта да радим?... Шта да радим, Боже благи?...

У селу живеда је сва сама сиротиња, као што је и она, при том те године и летина је била омануда, те је свак штедљиво чувао за зиму ако му је што год претекло. Таквих било је доста мало.

Устала су и деца и гледала су тужну мајку укоченим

*) Овај је чланчић извлако као прилозак књиге *In Darkest England and the way out* by General Booth. London, која је изишла пре десет година. Неће бити на одмет да га прочитају читаоци „Полицајског Гласника".

Преводилац.

погледом, као да су хтела »казати: „хлеба“! Она је разумела тај дечји поглед и срце јој се цепаше.

— Како да им помогнем, како да им помогнем, Боже благи?

У тај пар уђе на врата старац неки сав увијен. Нос му црвен и кукаст, а очи плаве. Жена чим га виде, скочи са сламњаче. Познала је човека, који је наговарао сељане и занатлије, да иду у Америку.

— Шта ћете још? запита га.

— Ништа, Марија, ништа...

— Па зашто сте онда дошли?

— Да вам помогнем.

Жена се горко насмеја; погледа децу, па га је стала слушати.

— Говорите, — додаде.

— Видиш, — поче мукати старац, приближујући јој се. — Ти имаш петоро деце.

Она потврди.

— Е, па добро. Петоро њих, који сваки дан траже хлеба. Зима се окрутно шири, па... кад би вас било мање, боље би...

— Шта тиме хоћете да кажете?! — запита га жена, пригрливши децу.

— Ја ове Божје не будите тако плахи! Хтедох рећи, да би требало размислити, како би се деца могла гдегод склонити на сигурно место, где би имала хлеба, и где би могла научити какав занат... Зар се ти томе не би радовала?...

— Бих, али...

— Али треба новаца ће ли?... О, Боже мој!... Али племенита срца још нису са свим нестала. Ето једни честити господин, који потпомаже сиротињу...

Жена га је гледала као да сања. Није могла да верује, да јој тај неваљалац сада помоћ пружа. Али предлог је био одличан. Знала, да ће јој деца бити утопљена, да ће бити сита, весела... О, то би за њу била највећа срећа. С тога одговори:

— А где је тај господин?

— Данас ће доћи. Ти ћеш му сама моји говорити, па ако хоћеш, можеш му предати ова два дерана...

И показа два најстарија.

— Предати?!

— Па да.

— А куда ће он с њима?

— Боже мој, ваља да ти хтела, да их остани овде, где сем вукова и планине нема ничега? Одвешће их са собом у варош, а ти ћеш их моћи видети кад год хоћеш... На, шта велиш?

— Промислићу.

— Ама шта ту „промислићу“?! — О оваквим стварима нагада не треба много премишљати. Даровноме коњу не гледају зубе.

— Ко се жури, може се и спотаћи.

— Али сиромах, који данас одбија, сутра моли. Због ом! И обрнувши се, упути се. Марија га задржа.

— Причекајте... Доведите тога господина да с њим говорим.

— На?

— Дођу му их.

И заиста, истога дана дође господин. Он је дознао за Маријину сиротињу, која га је ганула. Како јој муж не може ништа послати пре пролећа, јер је у Америци горе него што је код нас, то ће он из чистог милосрђа да се брине за децу. Даће их у неки завод, где ће се васпитати, па ће тамо моћи расти и развијати се, ако буду имали дара, а он ће срећан бити, што ће потпомоћи два сиротана. Ова милостива душа није заборављала ни потпуне родитеље, па и њима одређивао по двадесет динара годишње за свако дете. Али, пошто има чудних родитеља, он је захтевао, само форме ради, мало писмена, којим би Марија признала, да му је повериа децу за четири или пет година, како већ сама мислује.

Марија, као и све наше сељанке, планила се писмена као жене патре, те је исправа покупавала, да се томе одупре. Господин се на то јако наљутио, а старац је гурнуо руком, као да је хтео рећи: „Не будали, потпиши то“ — и жена потписа.

Али још није било тако лако растати се са децом. Када су у сумрак дошли да их одведу, није хтела да их да, и горко је плакала.

— Па добро, — рече господин, — пустите их да сванају од гладн, боље је...

На те речи жена зграби суде:

— Узмите их, — зајеца.

Мало за тим продужише кола; али њина душа као да раздирање срце у једне мајке и она паде онесвешћена на сламњачу.

— Ах, глад! глад... — говорио је сутра дан поп своје слушкиње, секући свињска ребарца. — Зар ти ништа не знаш? Марија, Пенова жена, продала је двоје деце оном човеку, што води децу у Америку, да буду спирани...

— Исусе, Исусе благи, несрећне ли мајке? — упрепашћено понвка Перпетуа. — Кад бих ја имала деце, не би их никада одвајала од својих груди!...

— Уштедели бисте на дадиље! — одговори јој поп пакосним осмехом.

II.

Двадесет и двадесет, равно четрдесет. Четрдесет динара!... Да грдна ли блага! Од кад је жива, Марија није видела толико пара на гомилн. Покупи паре, завеза их у крај од мараме, зави их и сакри у сламњачу. Тада је мислила о деци, која су отишла далеко, далеко. Сада ће им бар бити топло, па ће утопљени играти са осталом децом и мислиће на мајку. О, и како да ће мислити!... Кроз који месец отићи ће да их види. Боже, ала ће се обрадовати, ала ће се веселити. — Ах, срце ми се цепаше док онде беху гладни, бледи и подрапани. Боже опако. — Али то беше само преговорна преданост. Једна жена хтела је саму себе да обмањује; али у дубини њеног срца била јој је тешка и неизлечива рана. По читаве сате стајала је нема и укочена с разрогаченим очима, па је час мислила о мужу, час о деци, а дотле несвесно је дојила одојче. На друго двоје, поред ње, била је и заборавила.

Међу тим по селу се разнела велика новост:

— Пенова Марија продала је два детета. Требало би је обесити. — За читав месец дана о томе су само говорнле све жене, слушкиње и госпође и пита се све ту није испричало. Од ње је свет бегао, као да је окужена и гледали су је попреко, чудећи се, да на њој још траје људски лик. Комшинице јој више нпе Бога нису називале, а деца питаху своје мајке: је ли то она?... Поп, беседећи у недељу о покајареном свету, споменуо је и мајке, које продају своју децу. Око Марије ширила се очајна пустош. Док јој је требала утеха, цео је свет напуштао, а она није знала ни кроз што ни зашто. Сви су је презирали, а нико јој ништа није говорио. Она је мислила да је све то због њене сиротиње и што је муж останио. С тога се у самоћи и задаше самој себи.

Једнога дана дошао јој је механџија с неким старим рачуном њеног мужа.

— Знам да си дошла до пара, — рече јој пакосним осмехом.

Она га без погонора исплати.

Истога дана појавно се и газда од куће.

— Или платп, или се сели! — раздерао се на њу и претио јој је штапом.

И њега без речи измири.

Четрдесет динара нестаде, као што и магле нестаје, када дуне ветар. Повратили су се опет дани беде и сиротиње, дани дуги и очајни, када и земља осећа пустош неба, по коме бесни север и од кога се мрзло срце и сркн у костима једне жене и сиротне деце. Но некада, када је најстарије дете забављало оно најмлађе, мајка се загледа у оно пусто и пространо поље, које се пред њом ширило. Снег је био све загрнао и њене очи виделе су само по где где кућу голу врбу или јој се поглед заустављао на коју кућу, чији оџак дими, и од тога дима жућего се снег, а далеко далеко диизаху се облаци. Тако је укочено гледала све док јој бео снег није засенио очи и помутио памет, па је онда заклмрела; али је она мртвачка тишина око ње толико уплашила, да јој се учинило да је у гробу. Детиња је писка опет колико толико освајн.

Једном је видела једнога сељака, где силази низ планину са бременом дрва. Пасмеја се, погледа хладно огњиште и децу, која су се полудиграла шљуњурила на сламњачи, па дрхћу од зиме. Тражи се, узе дете и пружи му дојку, па док оно сисаше, окрену се најстаријему и рече му:

— Хоћеш ли да пренасиш на децу, а ја да одем по дрва да се огрејете?

— Хоћу, мати.
— Нећеш плакати?
— Нећу, мати.
— Изађе. Окрутни север ништа је по лицу, ноге су јој упадале у снег, а сметови су је сваки час обламјали и лелујали, али је смело корачала напред, док није дошла у дубину шуме.

Кући се вратила сва мокра; али је донела доста суварака и грања. Подложила је велику ватру, а детињи смех разведрио је њено лице и наплатио јој умор.

Примицао се и Божић, коме се радује и богат и сиромах, а она нити има коре хлеба, нити ће јој ико пружити. Да оде у прошњу? — Та, пре би оде руке до рамена одсекла, а зар би јој ко што и уделио?... Она је продала двоје деце; она је немилостива мајка! Срећна је још што је народ каменљем не убије, јер се по селу говорило, да је удавила двоје деце пре него што се и удала!

Дође и бадње вече, а у бедној њеној још нико није ни окусио ништа, међу тим из оближњих кућа допираху пријатнији кујински мириси. Деца су се забављала у пепелу, па поред жижњаке натре спавају, а бедна жена брише сузе. Лице јој је било смртничко, а руке помодреле. Часом се замисли, изађе и затвори за собом врата.

Ноћ је била тамна и глува, а она је као канда знет тумарала по оној ледини. Примакла се једној капији. Нешто од једном сену, на као да се опет угаси, а она се сакрила иза плота. Не прође много, а пламен је лизао цео један стог сена. Домаћини и сви укућани истрчаше да гасе ватру и викаху у помоћ. Марија изађе иза плота, потрча у празну кућу, па као бесна вучица покупи са трпезе и хлеб и рибу и вино, па се опрезно изгуби у помрчини.

Кући својој стигла је сва задихана и уморна. Паде на земљу, подиже очи к небу и завапи:

— Боже мој, ти ми опрости, јер нисам могла гледати децу, да ми скапају од глади!

Од тада је за њу настануо нов живот. Кад јој нико није хтео помоћи, помогла се сама. Ућуткала је своју савест, која је, поред сиротиње, грозна. Ипак она ни часа није имала мира. Дрхтање и стрепња пратиле су јој сваки њен корак, а страх сваку њену мисао крађу. Пузила је као змија, вребала је као мачка, а јуришала је као вучица. По кеса је краја раздрагала, особито када би спазила да јој се на детињем лицу врања руменп. Била се необично извежбала да краде комшиску живину: патиње на привезану удицу кукурузова зрна, па их баци близу врата, а други крај драки у руци. Живина, која је свуда тумарала и чеврката, сваки кукурузова зрна и прогута их, а она тада повуче такном пентљом канап, да јој не да, да од себе да гласа. Једнога дана оде, бајаги да се исповеда, на док је дремљали попа слушао, она му је из џепа извукла сребрну бурмутицу. Слама, сено и дрва по комшилуку сваке ноћи спадаху на ниже, а плотови и ограде осваљивали су разваљени. Једнога јутра није било више ни ограде на апотекаревој баштици. Учестале крађе узбунile су цело село. Кмет који се одбило бринуо о правичности и безбедности у селу, препоручио је старешини карабињера да приђали на лопове, а ова је те исто казао двојици својих војника. Али где чуда! Сутра дан самоме карабињерском старешини нестале су пантаоне, које је био простро да се исуше, а кмету опет, када се у ноће куће враћао из механе, нестало је капута с леђа! Овај догађај изазвао је велико негодовање и после обилне вечере и јакога ноћ-ферела, затворена су два убога ђавола, који су цео тај дан рђалили у угленом мајдану.

Једнога дана, неки су цигани разапели своје черге у шуми близу села. Марија, враћајући се са временом дрва, спазила је ватру и приближила се чергама. Цигањке са леном жућкастом бојом на лицу, црном косом и белим зубима, поздравиле је осмехом, а цигани се размакоше да се и она огреје. Једна је цигањка ухватп за руку, дубоко је погледа својим црним очима и рече јој:

— Ти си сиромашна; али се можеш брзо обогатити.

Марија се тешко насмеја.

Цигани једва, врло и од самога угљена, приближе јој се и дуго јој нешто говорпо.

Кад се кући вратила, затекла је деду око ватре. Уже нпјмаље да нахрани, па се шћућури на сламњачи и поче лити сузе. Сада баш и није више осећала тако тешку сиротињу. Деца јој више не мрзну од зиме; али њена душа више нема мира, а тело јој удрхти и при најмањем шушњу. Ноћи и не спава, дане проводи у вечитој стрепи, а и сам јој је хлебац загорчан. Сваки залогај сваки искра на огњишту, као да јој показала проклетство, којима је обасипају они, које је покрала, на ваз да се и над плавим детињим главама лелујало само проклетство. Оне вечери ни очајање јој се читало и у очима и у срцу. Њене су мисли блуделе далеко, далеко за својом милом децом, која — ко зна? — вала да су болесна, можда сада цвиле, можда и тужну извијају реч: мати!.... мати!.... За тим се сетила оних ружних речи, које јој је рекла нека комшиница: — Бездушнице! — тако јој је казала — ти си продала децу своју! — а та комшиница није се никада растављала од своје деце; њена су деца поред ње, она их милује, она их грли... О, када ба она осетила такав тежак удар!.... О, када би и она остала без њене деце!... И кроз малаксало тело Марпјино прође као нека језа. Трчеште њене руке као да хоћеше шчепати нешто што је пред њом бегало, а очи јој се страшно избуљише. У том је тренутку Марија била грозна. Изгледала је као рањена хијена....

У попођан неко лагано закуца на њена врата, па се одмах за тим појави лице црног циганина. Марија је погледала децу, па када је видела да спавају, угаси свећу и оде са циганином.

Сутра дан јурила је по селу разбарушена комшиница Марпјина, кукајући и тражећи децу своју. У исто време оде кмет са два карабињера да учини извиђај код зеленаша Чичија Ленте, кога су те ноћи лопови обилато покрали, пошто су га пре тога конопом били добро свезали, а уста му запушили марамом.

Истога дана нестало је и цигана и нико ништа више за њих није знао.

— Децо, децо моја!... Е да ли ко види децу моју?!... Деду ми дајте!...

У том је тренутку и Марија осећала тешке муке. И њој су нестала деца. Она их је поверила непознатоме човеку, па сада не зна јесу ли жива или мртва?... О, зашто нису били милостиви према њеним тешким јадима, које је она у самоћи дубоко осећала?!... Сада је она осећала неку зверску утеху и хладнокрвно је посматрала ону очајну и полу луду жену. Сада се сео она свети за све оно што је препатила и гладна и жедна и озебла. И док је она осећала сласт своје освете, пут ње је јурила несрећна она мајка, на док је она сва пребледала и задрхтала, док је заграли и лице јој обли кпном зуза и јецајући јој рече:

— Не, не; није истина; ти нисп могла продати твоју децу!... Опрости ми!....

Марија је хтела, да јој каже истину. Хтела је, да јој покаже траг цигана; али ућута.

...Та нема слађе ствари, него своју бол читати у туђем срцу?...

Редовне и смеле крађе повзале су цело село на оружје. Сваки је кућа ноћу пуштала на ваз псе; врата и прозоре утврђивали су гвозденим и пречагама; карабињери крстарили су по селу; новине су у окружној варопи позивале власту да заштити село; а срески народни посланик претио је интерпелацијом. Пријатељи постадоше неповерљиви један према другоме и ућуткали су се један од другога; просјаку бацаху парче хлеба кроз прозор; кмет од њих остаде без капута, огрнуо се њеним шалом, а једни зеленаши напицаше за својим лепим дукатима.

Марија пак почела је мало по мало да се мења са женама и да се с њима разговара. Једнога дана причала им је, ни мање ни више, него да је примила од свога мужа велико писмо и у њему пет златних наполеона. О, срећна је земља та Америка!... Кто њен муж, и ако су га сви оговарали, шаље кући новаца. Многи се сада спремају, да на пролеће иду у Америку, а неки говораху, да ће и жене одвести тамо.

Нико није ни посумњао на Марију, да она чини сва она зла. Ово истина виде је сада ведрију, деца су јој чиста и одевена, а кућа уредна; али је то све стечено њојем њеиога мужа. Сви се уверише да је Марија предика, а при том и мало говори.

Када је мало дотерала најстарију девчпцу, коме је било већ седам година, дала та је за шегрта код берберина, да дете зарадп бар хлебац. И она сама почела је радити тамо амо, те потражи рада и код саме кметове жене.

Једнога дана, баш када је држала дете на крилу и причала кметовици своје јаде и патње, примети како је та жена онпро посматра и нешто се чуди. Погледа и она па себе и види да нема ништа необичнога. Само јој је на грудима фалило једно дугме. Мало за тим нађе кметова жена и врати се са својим мужем.

— Чудно! рече и он, пошто је дуго посматрао Маријине груди.

Марија пољеди и хтела је да се запрости; али јој кмет рече:

— Остани, Марија. Забављај мало моју жену. Ја треба да идем, а њој је досадно када је сама.

Марија поцрвене. Ове је јаскале реши кметове узнемирише и радо би измакла; али остаде. Седе по нога и једно дете узе на крило, а друго јој се наслони на колено. Онет неке говорити, и ако јој је то тешко пшло.

Кметова жена сваки је час нестрпљиво погледала на врата, а Марија опет као да је на жеравици седела. Предњала је неко зло; али је сваку себе куражила

На послетку, после добра пола сата, уђе кмет сав задихан и разбарушен. Затвори за собом врата, зва којих је било пуно света. Тада стаде пред Марију, опитро је погледа, па као на неба у ребра:

— Ти си крадљивица! — рече јој.

Марија посрну, а на лицу јој се указала смртничка боја.

— Ово дугме, које је нађено при извиђају код Чичића Лепте, личи твојима и нема сумње где си га и изгубила, јер тебе и фали једно дугме.

...А одакле ти је онај новац?

И показа јој пуну шаку дуката.

— Мој муж... — промуца жена.

— Није истина! — повика кмет.

— А ко нам га даде?

— Нашли смо га у твојој кући, у сламњачи.

Марија паде на колена и повика:

— Глад, глад, господине!...

Карабињери, који чекаху пред вратима, одведоше је, отимајући је сиотини, која је хтела да је растргне. Близу тамнице, дојури из једног сокачета она несрећна мајка, којој украдоше два детета, на стегнутим песницама, распletеном косом, луда, викаше:

— Крадљивице, децу ми моју врати.... децу ми врати!

Марија стаде своју уза се, насмеја се и уђе у тамницу.

Са талијанског Ж—Ь.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЉЕВСКОГА

с руског Јефта Утрићй 48

— Ама зашто се опет извињаваш? Ах, како се свега још сада гнушам! повика Раскољникон у претераном гневу, који је, међутим, био готово лажан.

— Знам, знам, ја то и сувише добро разумем. Буди уверен да те разумем. Требао бих да се стидим да о томе говорим.

— Е па кад се стидиш онда немој ни говорити.

Обојица ућуташе. Разумихин је био врло усхићен. А Раскољников је то с гнушањем осећао. Он се и тога планино, што му је сада Разумихин говорио о Порфирију.

„Давале у њега морам да просјачим за часовник, мислио је он бледећи и с удрхталим срцем, а та просјачка песма мора што природније испасти. Најприродније би било, кад те песме не бих ни почињао; требао бих себе да натерам, да ја не запевам. Не, то не иде: кад себе натерам, онда то није више природно. Али одмах ћу видети на чему сам... Срце ми снажно бије... то није добар знак!...“

— У овој сурој кући, рече Разумихин.

„Најздравије је дознати, да ли он зна, да сам ја јуче био у стану старе лептиде и распитивао за кра, или не зна. То ја морам у часу дознати, одмах на првом кораку, одмах чим уђем морам му то с носа прочитати; и-на-че... ја то морам дознати, па ма ме то живота стало!“

— Знаш шта? Окрене се он наједном Разумихину с лукавим осмехом, примети сам давас, да си још од јутрос у необичном узбуђењу? Зар не говорим истину?

— У каквом узбуђењу? Ја у каквом, повика Разумихин бранећи се.

— Ништа, драги мој, та то ће свак приметити. Мало пре си седео на столици, како још никада нисн седео, свакиим на њима и дрхтао си као да те трешла грозница. Затим си, са свим неочекивано, ћутао. Прво си гледао ужасно злопољно, гневно, а затим опет као шећер слатко лице. Но пекад си и прљавио.

— Не, то је твоја измишљотина, шта хоћеш ти с тим да кажеш?

— Каква су то сад опет изговори? Хоћеш ли да лажеш као какво ђаче? Гром и пакао он је опет подрвено!

— Али си ти нека свиња!

— Али зашто си тако збуњен? Ромео? Чекај само, причаћу ја то на дотичном месту. Ха — ха — ха! Мајка ће се смејати, и још неко.

— Престани, Рођо, не прави будалаштине, то је потпуна збилља... та то је... Шта ће од тога бити? Ни, до ђавола! Разумихин изгуби присуство духа и уколи се од ужаса. Ја сам, драги мој... ни, каква је то свињарија од тебе!

— Нешто као ружни пуноћак. Па да знаш како ти то стоји! Нов Ромео од десет палаца. Како си се данас бризљиво дотерао, чак си и поклте мирисао? Где, где, а да ли се то кадгод пређе десило! Чини ми се да си косу помалом намазао. Сагни се, Бога ти.

— Свиђо!

Раскољников се тако необуздано смејао, да се једва држао. И смејући се тако ућуте у стан Порфирија Петровића. Раскољников се радовао при помисли, да се гласан смех на сваки начин морао чути у стану Порфиријеву.

— Ни једну реч више о теме... или ћу те... удавити!... шапутао је Разумихин гневно и дочепа Раскољникова за раме.

V.

Раскољников уђе под истражног судије с лицем човека, који се старао што је могуће више да се покаже свиђали, али што му је то тек с великом муком успело за руком. За њим је ишао Разумихин с глупим изразом и црвен као наприка, дрте на лицу било су му поремећене гневом и стидом. Клемпав изглед и сметено лице овог одрасног дечака било је довста обеспељачки те да оправда веселост његовог друга. Порфирије Петровић, који је сгајао на сред собе, испитивање последом оба посетиоца. Раскољников се поклони пред њим, рукова се и изгледао је као да се силом уздржава да угуши смех док је изговорио своје име и занимање. Али тек што је као успео да се очува хладнокрван и да изговори неколико речи, кад баш у представљању очи му се сусретоше као случајно са Разумихином. Од тада се не мога уздржати и његова озбиљност устуни место смеху у толико бурнијем што је више уздржавам. Разумихин послужа, и без свога знања, као маска своме пријатељу, јер тај „луди смех“ разљути га и заврши се тиме што целој тој сцени даде изглед искрене и природне веселости.

— Ох! ништоне! повика он. махнувши жестоко руком.

Тим нагним покретом обори један мали округао сто на коме је била чаша с чајем.

— Али зашто квариге, господо, столове? То је штета коју наносите државн! повика весело Порфирије Петровић.

Раскољников се толико смејаше да за неко време остани своју руку у руци истражног судије; али било би мало природно да је подуже тако остаиио, за то је изувче у згодном тренутку, те се показа тиме у правој улоги својој. Што се тиче Разумихина, био је збуњен више но икад со како је превршио сто и разбио чашу: пошто је расудио врачким нагледом о последицама своје наглости, упути се прозору и ту обрнувши им леђа, стаде гледати кроз прозор, али, међутим, од забуне није ништа видео. Порфирије Петровић смејане се но пристојности, али очевидно очекиваше објашњење. У кошку, на столици, седео је Замјотов: при појави Разумихина и Раскољникова, беше се у поза подигао такође осмејкујући се; при свем том није нагледао као онај који се даје превратити том појавом и посматраше Раскољникова са особитом љубопитством. Међутим онај се није надао да ће ту затећи полицајца, чије га присуство непријатно изненади.

„Кто опет нешто“ помисли он.

— Извините ме, молим вас, поче он с привидном забуном, Раскољников...

— Ах! Чините ми велико задовољство, уђи сте тако расположени... Где, не ће да каже баш ни добар дан? додаде Порфирије Петровић, дајући знак главом Разумихину.

— Не знам, доиста, што се нађутио на мене. Рекао сам му само у шуту да личи на Ромеа, и... и доказао сам му то, није ништа више било.

— Свиђа! рече Разумихин и не обрћући главе.

— Морао је имати врло особитих разлога, те да тако рђаво прими ту малу шалу, примети смејући се Порфирије Петровић.

— Даље истражни судијо... вечити испитивачу... шта те је ђавола сео у тичет! рече Разумихин, који се и сам стаде смејати; он беше најздравији прикрио сну своју срдитост, и врађе весело Порфирију Петровићу.

— На страну будалаштине! Пређимо на нашу ствар; представљам ти свога пријатеља Родиона Романовића Раскољникова, који је много слушао о теби и жели да се с тобом упознаш! Замјотов! Којом срећом ти овде? Ви се дакле познајете? Откад?

„Шта ли ће то опет рећи?" запита се брижно Раскољников.

Питање Разумихиново као да мало збуни Замјотова; при свем том, он рече неусиљено:

— Јуче смо се код тебе упознали.

— Онда је прст божји ту умешан. Замисли, Порфирије; да ми је он прошле недеље врло живо исказао жељу да ти буде представљен, али као да нам је писам био потребан те да се упознате један с другим... Имаш ли дуванa?

Порфирије Петровић беше је у јутрењем оделу: у шлафроку, са скљечканим пајчама на погама и врло чистом вешљом. Беше је човек од тридесет и пет година, нешто већи од обичног раста, и са баш приличним трбухом. Имаше косну браду ни бркове, а и косу је кратко шишао. Његова повелика и округла глава представљала је неку особиту округлину на потиљку. Његовом подбулом, округлом, мало пљоснатом лицу није фалило ни живости, ни баш ни веселости, ма да му боја, тамно-жута, није одавала бог зна какво здравље. Могло би се нађи добродушности у тој појави очиј без израза које, скривене готово белим трепавицама, непрестано жмираху као да се подмигују с неким. Погледи тих очиј чудно опорицаху осталу физиономију. На први поглед, спокојност истражног судије имала је нечег женског на себи, али та образина није могла дуго варати пажљивог посматрача.

Чим дошаде да је Раскољников дошао до њега ради неког малог посла, Порфирије Петровић понуди га да седне на диван, а сам оста стојећи на другом крају дивана и као приправљајући се с најљућом журбом. Обично се осећамо и мало збуњени кад нам човек, с којим тек што смо се упознали, показује толику љубопитљивост да нас чује; забуна нам је тим већа што ни предмет, о коме имамо да говоримо, баш у нашим рођеним очима, није толико достојан особите пажње која нам се указује. Инак, Раскољников, у неколико јасних и кратких реченица, исприча своју ствар; бар могаде узгред добро испитати Порфирија Петровића. Овај пак, од своје страше, не испушташе га из вида. Разумихин, седећи преко пута од њих, с нестрпљењем из слушаше гледајући час у свога пријатеља, час у истражног судију и обратно, што мало прелажаше меру.

„Будало!" грдио је у себи Расколњиков.

— Ваша се најасенити код полиције, одговори најравнодушнијим изгледом Порфирије Петровић: — рећи ћете да би, пошто сте извештени о том догађају, т. ј. о том убиству, желели да ставите до знања истражном судији, који води ту ствар, да су такви и такви предмети ваши и да хоћете да их откупите... или... али, у осталом, писаће вам се.

— Несрећом, одговори Раскољников, као бајаги збуњено, писам за сад у стању.. и моја ми средства баш не допуштају да откупим ту ситнурију... Видите, ја бих желео да се за сад ограничим само на то, да јавим да су те ствари моје и да, кад будем имао новаца...

— Не чини то ништа, одговори Порфирије Петровић, који хладно дочека та финансијска извињавања; у осталом, можете, ако хоћете непосредно мени писати, рећи ћете да сте извештени о тој ствари, и желите да ми доставите до знања, да су такви предмети ваши и да...

— Могу ли написати то писмо на обичној хартији? пречину га Раскољников, као да се интересује само новчаном страном ове ствари.

— О! не мари, ма на каквој хартији!

Порфирије Петровић изговори те речи са изгледом испреног подсмевања, намигујући на Раскољникова. Бар би се он могао заклети да се то подмигивање тицало њега и одавало праг ће га знати какву задњу мисао. Можда се он, покрај свега, варао, јер то потраја једва једну секунду.

„Он зна", рече у себи нанеизда.

— Опростите ми што вас узнемирујем за таку маленкост, поче он доста сметено. — те ствари укупно вреде нет рубаља, али су ми особито драге као успомена и признајем да сам био јако узнемирен, кад сам дознао...

— Зато си био јуче тако бријан кад сам рекао Зосимову да Порфирије испитује сопственике заложених ствари! примети с очевидном намером Разумихин.

То је било и сувише. Раскољников не мога се уздржати и погледа, сезајући очима, злочестног брбљавца. Чим онази да ће тиме учинити будалаштину, потруди се да је поправи.

— Изгледа да се сврдаш са мном, драги мој, рече он Разумихину, као бајаги противећи се. Признајем да се можда и сувише бринем за ствари апсолутно незнатне у твојим очима; али ипак за то није право да ме за то сматраш као егоисту грамзивца: те ситнице нису без вредности за мене. Као што сам ти мало час рекао, тај сребрни сахат, који иначе вреди врло мало, јесте све, што ми је од оца остало. Слободно ти је потсмевати се са мном, али моја је мати дошла — говорећи то он се обрну Порфирију, — и ако она дозна, продужи он обраћајући се наново Разумихину, што је могуће потресенијим гласом, ако дозна да тај сахат није ваше код мене, увераван те да ће нам у очајање. Жене!

— Ни најмање! Писам ја тако разумео! Ти си сасвим рђаво схватио моју мисао! протестоваше Разумихин оказалошћен.

„Је ли то добро било? Је ли природно? Писам ли прекомерно своју примедбом?" питаше се брижно Раскољников. „За што сам рекао: жене?"

— Ах! дошла вам је мати? запита Порфирије Петровић.

— Јесте.

— Кад је дошла?

— Синоћ.

Истражни судија заћута за тренутак; као да премишља.

— Ваше ствари ни у ком случају не могу бити изгубљене, рече он мирним и хладним тоном. Одавно сам очекивао вашу посету.

И као да ништа није било, примаче живо пепељару Разумихину, који немилосрдно отресаше пепео своје цигаре на тепих. Раскољников се надеја, али истражни судија изгледао је као да то и не примећује, зауза сам тиме да сачува свој тепих.

— Како, ти си га очекивао? Али зар си знао да је он што заложио? повика Разумихин.

Порфирије Петровић, не одговарајући му, обрати се Раскољникову:

— Ваше обе ствари: прстен и сахат, пашле су се код ње, завијене у једно парче хартије, и на тој је хартији записано оловном ваше име с назначењем дана, кад је примила од вас те предмете...

— Ала ви имате добро памћење! учини Раскољников усиљеним осмехом; напрочито се трудио да слободно гледа у истражног судију; инак не мога уздржати се, додаде наједанпут.

— Ја сам учинио ту примедбу због тога, што је дужника заложених ствари без сумње било веома много и ви би имали, мислио сам, муке да их се свију опомените... А ви, на против, тако се јасно свију сећате, и... и...

„Глупо! Слабо! Зашто сам то додао!

— Али готово већ су сви познати; само ви не бесте још дошли, одговори Порфирије с неком фином готово непримећном иронијом.

— Био сам болестан.

— Чуо сам то већ. Рекли су ми да сте били јако болесни. И сад сте још бледи...

— Ни најмање ја нисам блед... На против, ја сам сасвим здрав! одговори Раскољников тоном сасвим опорим и гневним.

Осећао је да у њему кипи гнев, који није могао савладати. „Бутина ће ме натерати да изречем какву будалаштину! помисли он. Али за што ме драже"?

— „Није баш најздравији! само се хвали! помиса Разумихин. — Истина, до јуче је био непрестано у буњиду... Да ли ћеш веровати, Порфирије? Јуче, једва је могао да се држи на ногама, а користио се тренутком кад смо га Зосимов и ја оставили, обукао се на се искрао и лутао, Бог ће га знати куда до поноћи... и то у савршеном буњиду. Можеш ли себи представити тако што? То је прло чудноватa ствар!

— Да ли је могуће у најсавршенијем буњиду? Решите молим вас? учини Порфирије Петровић ртећи главом, као што је својствено само руским сељанкама.

— То је глупо! Не верујте му! У осталом, није потребно да вам о томе и говорим, ваше је уверење сирпена ствар! измаче се гневном Раскољникову. Али Порфирије Петровић као да не чу те чудноватe речи.

— Како би дакле изгледао да ниси био у буњиду? поче бућкато Разумихин. Зашто би изашао? У каквој намери? И зашто изрочито онако тајанствено? Видиш, признај, ниси био свестан! Сад кад је сва опасност прошла, за ти то отворено кажем!

— Они су ми јуче страшно досађивали, рече Раскољников, обраћајући се иследном судији с неким осмехом, који је личио на извињење, на жељење да их се отарасим, изашао сам да нађем какав стан где ме неби могли пронаћи; имао сам, до душе, неку суму новаца. Господин Замјетов је видео новаца код мене. На лепо! господине Замјетове, јесам ли јуче био свестан или у буњиду? Пресудите ви нашу свађу.

Он би у том тренутку радије уданио Замјетова, који га је својим ћутањем и изгледом љутио.

— Како ја мислим, ви говорасте врло паметно и ништа више врло лукаво, само сте били врло раздражени, одговори сухо Замјетов.

— А данас ми, додаде Порфирије Петровић. — Никодим Фомић рече, да вас је јуче у неко доба ноћи срео у кући једног чиновника кога тек што беху пregазили кола...

— Дакле то баш иде у потврду онога што сам рекох! поче опет Разумихин; зар се ниси познавао као каква будала код тога чиновника? Дао си све за онај погреб? Разумем да си хтео да помогнеш удовицу, али могао си јој дати петнаест рубаља, на баш и двадесет, кад ти је толико стало, а нешто да сачуваш и за се: у место тога, дао си свих твојих двадесет и пет рубаља.

— Али можда сам нашао какво благо, шта знаш ту? Јуче сам био расположен да чиним поклоне... Господин Замјетов сад зна да сам дошао до неког блага! Опростите што вас читаво ће сата узнемирујем тако досадним брбљањем, додаде даље, а усне му дрктаху кад се обраћи Порфирију.

— Је л те, досадно вам је?

— О, молим, молим! Напротив, напротив! Да знате како ме интересујете! Ви сте тако занимљивић... признајем да сам очарап што сте ме најзад посетили...

— На дај нам бар чаја! Сасушило нам се грло! поника Разумихин.

— Красна мисао!... можда ће сви у друштво. Али, пре чаја, можда би хтео да се чим заложиш?

— Пожури се!

Порфирије Петровић нађе да нареди чај.

Свакојаке мисли врзле су се Раскољникову по глави. Био је јако узбуђен.

„Неће чак ни да се потруде ни да се претварају: а то је главна ствар! Поштo ме Порфирије није познавао, за што се онда спорazумевало с Никодимом Фомићем? Налазе дакле за недостојно да сакрију како ме гоне као чопор ловачких паса. Они ме дакле отворено пљују по сред лица! говораше он у себи дрктећи од гнева. Лепо! радите отворено, али не играјте се са мном као мачка с мишем. То је неучтиво, Порфирије Петровићу, ја можда не допуштам то!... Дајте ју се, реће ју вам свима истину у очи, и видећете како вас презирем"!...

Дисао је тешко. „Али шта! ако ми се све то тако само чини? ако је само варка? ако сам ја рђаво растумачио ствари? Потрудимо се да се одржимо у својој рђавој роли и гледајмо да се не изгубимо у њој, због ма какве лудорије. Можда је све то без икакве намере? Њихове речи немају у себи ничега необичног, тако се што може увек рећи; али има њих се крије нешто. Зашто је Порфирије рекао просто „код ње", говорећи о старици"? Зашто је Замјетов приметио да сам говорио луканво? Зашто говоре таквим тоном? Јест, тај тон... Како сте то није пало у очи Разумихину? Тај знекан не опажа никад ништа! Ето опет сам у грозници! Зар Порфирије није намигнуо на мене, или сам се можда преварио? То је глупо, дознта; зашто би намигивао? Можда да ме задиркују, да ме дразе? Или је све то обмана, или знају!... Чак је и Замјетов драп. Баше да је дошао до таквог заплућа преко ноћи. Слутио сам да ће променити мишљење! Он је овде као под своје куће, а долази тек први пут! Порфирије га не сматра као капнот туђинца, још му окреће леђа. Та два човека постала су два нераздвојена пријатеља, и за цело су се због оне моје ствари тако њихови односи изродили! Уверен сам да су се о мени разговарали кад сам дошли!... Знају ли да сам одлазно у стан старичин? Зашта ме то интересује да знам!... Кад сам рекао да сам изашао да нађем какав стан, Порфирије не одговора ништа... Али сам добро учинио, што сам то рекао: доцније, моји ће то послужити! Што се тиче буњила, иследни судија није рад да се у то упушта. Зацело је извештен шта сам радио тога вечера! Није знао да ми је дошла мати!... А она нетиџа, што је прибележила писалком да тужи, кад су ствари заложене... Не, не, сигурност, коју ви показујете не вара ме: довде немате факата и оснивате на вероватној поставци! Не, дајте факта! Оно што сам ишао старици, не доказује ништа; може се објаснити наступом; знам шта ћу им рећи... Знају ли они да сам ишао тамо? Неће ићи одавде док не будем уверен о томе! За што сам дошао? Али ето опет се лутам, а тога се бојим! Ах! ала сам раздражљив! Пре свега, можда је боље да сам такав: држаћу се дакле моје старе узоре... Они ће ме задиркивати и упропастиће ме. За што сам дошао"?

Све те мисли пролетале су му кроз главу као муње.

Мало за тим дође и Порфирије Петровић. Изгледао је врло расположен.

— Јуче, кад сам отишао од тебе, драги мој, била ми је мало тешка глава, поче он, обраћајући се Разумихину тако несело, као дотле не беше, — али сад је прошло све...

— Доиста, зар је тако пријатно било? Ја сам вас остано у најлепшем тренутку; но је одлео победу?

— Нико, разуме се. Свађали су се што су могли боље о својој старој жени.

— Замисли, Роњо, о чему су се препирали: Има ли злочина или их нема? И нагоборили су разне глупости о томе!...

— Чега има ту необичног? То је социјално питање, стара ствар, одговори расејано Раскољников.

— Није било тако формулисано, приметн Порфирије.

— Не сасвим тако, то је истина додаде одмах Разумихин, који се збуни по својој навици — Слушај, Роњо, ако нам рећи своје мишљење, ја то хоћу. Јуче су ме јако изљутили, и непрестано сам те очекивао, био сам ми обећао да ћеш доћи... Отпочело се са гледиштa социјалиста. Ваљда сте у чему се оно састоји: злочин је протест против рђаво организованог друштвеног поретка — и ништа више. Кад то кажу мисле да су изрекли све; не допуштају другог узрока злочиним делима: за њих, човек је подложан злочину због неодољивог утицаја околине и само због ње. То им је најомиљенија фраза.

— Збиља кад споменусте злочин и околину, рече Порфирије Петровић обраћајући се Раскољникову, сећам се једног вашег рада који ме је јако интересовао; мислим ваш чланак: *о злочину*... не сећам се баш добро наслова. Читао сам га са задовољством, пре два месеца, у *Повременој* речи.

— Мој чланак? *У Повременој речи*? запита чудећи се Раскољников; заиста, пре шест месеци, баш у време кад сам изашао из Универзитета, написао сам један чланчић о некој књизи, али сам га дао *Недељној речи* а никако *Повременој речи*.

— Али у овој је изашао.

— Међу тим, *Недељна реч* престала је да излази, и зато мој чланак није тада изашао.

— То је истина, *Недељна реч* престала је да излази али се појавила као *Повремена реч*, и онда је пре два месеца у томе журналу угледао света ваш чланак. Зар ни то не знате?

Раскољников доиста то не знађаше.

— Та молим вас, можете ићи да дигнете награду! Међу тим какви сте ви то! Живите тако покучено да чак ни ствари које вас интересују не доширу до вас!

— Право, Роџо! А ја то нисам ни знао! кличе Разумихин.

Данас ћу баш да потражим тај број у читаоници! Има ли два месеца како је изашао тај чланак? Под којим датумом? Не мари, наћи ћу! Где ти обешењака! И он то не казује!

— Али како сте знали да је то мој чланак? Потписао сам се само почетним словом.

— Случајно сам дознао, ових дана. Уредник је мој пријатељ, он је надао тајну ваше потписа... Тај ме је чланак јако интересовао.

— Говорио сам, колико се сећам, о психолошком стању криваца за време извршења злочина.

— Јест, и узели сте да је злочинац, у тренутку кад извршује злочин, увек у болесном стању. То је врло оригинално мишљење, али, иде ме то највише интересовало у вашем раду: нарочито ми је пала у очи једна мисао која се налази на крају вашег чланка и који сте ви, несрећом, вероватно доста нејасно... Једном речи, ако се сећате тога, дајете на знање да има на земљи људи који могу, или, још боље рећи, који имају апсолутно право да чине све врсте кривица и злочина; људи за које, у неку руку још није закон начињен.

На то пезерно тумачење његове мисли, Раскољников се осмехну.

— Како? Шта? Права за злочин? Није ли хтео рећи да је злочинац натеран на злочинство неодољивим утицајем околине? рече Разумихин нешто узнемирено.

— Не, не, није о томе реч, одговори Порфирије. У чланку о коме је реч, људи су подељени у „обичне“ и „необичне“. Први нађа да су покорни и немају права да прекорачују закон, јер су обични људи; други имају права да чине сва злочинства и да прекорачују све законе, из тог разлога што су необични људи. Тако сте доиста рекли, ако се не варам.

— Та како? Је ли могуће то! пронашута Разумихин запрепашћен.

Раскољников се на ново осмехну. Одмах је разумео да се хтело од њега да саопшти принципи, на, сећајући се свога чланка, не устезаше се да га објасни.

— Ниje сасвим тако, поче он обичним и скромним тоном. Додајем, у осталом, да сте доста нетачно исказали моју мисао, ако хоћете, баш ћу вам је рећи онако како је... [и он оне последње речи изговори с неким извесним задовољством]. Само, ја нисам рекао, као што то ви кажете, да су необични људи апсолутно изласи да чине све врсте кривичних дела. Мислим баш да и цензура не би пустила да изиђе чланак таквог садржине. Ако сасвим искрено ово што сам ја тврдио: необичан човек има право, не званично, већ сам собом, да овласти своју савест да прекорачи извесне степене, само у случају где то захтева остварење његових идеја (које могу као што бити корисне по човечанство). Ви велите да мој чланак није јасан, хоћу да покушам да вам га објасним: можда се не варам кад претпостављам, да је то и ваша жеља

По моме мишљењу, ако би се проласци Кеплерови и Њутонови, услед извесних околности, могли остварити тек средством жртве једног, десет, сто па и највећим бројем живота, који би спасли као сметња тим открићима. Њутон би имао права, пита више, ако би обвезан да уништи тих десет, тих сто људи, да би те његови проласци постали познати целом свету. Тим у осталом, неће да се каже да би Њутон имао права да ма кога убије или да прави сваког дана крађу на пијаци.

Даље у моме чланку, нарочито наглашавам, колико се сећам, на мисао да су сви законодавци и вође човечанства, почињући од најстаријих, на настављајући Ликургом, Солоном, Мухамедом, Наполеоном и т. д. да су сви, без изузетка, били злочинци, јер стварајући нове законе, они су баш тиме нарушавали старе, које је друштво верно испуњавало и добило од предака; зацело да нису ни најмање застали пред проливањем крви, ако им је то било само корисно.

Баш је примећено да су готово сви ти доброчинци и вође човечанства били страховите крволочи. Према томе, не само сви велики људи, већ и сви они, који се ма колико удаљу над обичним слојевима, који су у стању да нешкају нешто ново, морају, по самој својој природи, бити неминовно злочинци, — више или мање, разуме се. Иначе, било би им тешко надићи се; а да остану, не могу, наравно, да пристану на то, и, по моме мишљењу, и сама им дужност то забрањује.

Једном речи, ви видите да довде нема ништа ново у моме чланку. Што се тиче мога дељења људи у обичне и необичне, признајем да је мало необично, али ја остајем на страну питање о цифрама, које ја мало ценим. Ја само држим да је моја мисао у главноме правилна. Хоће да се каже да природа дели људе у две категорије: једни нижи, људи обични, врста грађе којима је једина мисија да производе себи слична бића; други виши, подразумевајући људе, који имају дара или талента да у својој средини исказу нову нову мисао. Подразделци су, наравно, безбројни, али обе категорије представљају црте које се разликују довољно одређено. Првима, обичним људима, прилада опште покапање затуцаних, који живе у покорности и који је воле. По моме мишљењу, они су баш обвезани да буду покорни, пошто је то њихово опредељење и што то њих ништа не понижава. Другу групу састављају нескучене људи, који поручавају закон или су склони, према својим способностима да га наруше. Њихови злочини су, наравно, релативни и променљиве важности. Већина објављује рушење онога што постоји у име онога што као боље ваља да дође. Али ако за своју идеју ваља да прођу кроз да иду преко лешина, ако могу савесно да учине и једно и друго, — у интересу своје идеје, у осталом, — прибележите то. У том смислу припознаје им мој чланак право злочина. (Ви се сећате да је тачка нашег размимоилажења било једно право питање). У осталом, нема места бојати се много: пошто им маса никад не уступа то право, она им одрубљује главу и већа их (више или мање), и тиме је до данас испуњала врло тачно своју чуварску мисију; истина је, до душе, да је баш та иста маса у доцнијим покољењима дизала споменике погубљенима и обожавала их (више или мање). Прва гомила је увек господар садашњости, друга је господар будућности. Једни чувају свет и умпожавају становнике у њему, други га покрећу и воде циљу. И они и они имају апсолутно право на живот. Једном речи, код мене имају сви подједнака права, и — vive la guerre éternelle, — до Новога Јерусалима, разуме се.

— Дакле ви верујете у Нови Јерусалим?

— Верујем, одговори усплено Раскољников, који, док је говорио онај дугачки монолог, беше оборио очи, гледајући јогунасто у извесну тачку на тепиху.

— А... верујете ли у Бога? Опростите ми за ту радозналост.

— Верујем, поновн младић, погледав у Порфирија.

— А... у васкрснуће Лазарево верујете ли?

— Ве-верујем. Зашто ме све то питате?

— И буквално верујете?

— Буквално.

— Извините, што вам постављам та питања, то ме интересује. Али, пустите; — ја се опет враћам предмету о коме сам мало час говорио, — та ви кажњавају их увек: има их на против који....

— Који успеју за свога живота? Ох! јест, деси се то по некима, и онда....

— Сами отпочињу казњавати?

— Ако је потребно, а, нетину рећи, то је најчешћи случај. Уосиите, наше је оназање врло интересно.

— Захваљујем вам. Али реците ми: како се могу разликовати ти необични људи од обичних? Носе ли од рођења какан знак? Ја сам мишљења да би овде ваљало мало више тачности, видљивијег обележја, у неку руку: навикните ово природно неспокојство код практичног човека а који има добре намере, али зар они не би могли, на пример, посити какво нарочито одело, какан особити знак?... Јер, допустићете то, ако се произведе каква забуна, ако индивидуа једне категорије убрзан да признада другој и почне, као што ви добро велите, „да уклања све сметње“ онда.....

— Ох! то се деснада врло често! ова друга примедба је још финија него прва....

— Захваљујем вам.

— Немате на чему: али помислите да је заблуда могућа само код прве категорије, т. ј. код оних које сам назвао, можда без увреке „обичним“ људима. Поврај све њихове урођене тежње за покорношћу, многи од њих, услед игре природе, воле да се сматрају за људе из виших редова, за „разорнице“, драге

да су позвани да изреку „неку нову мисао“ и та је обмана код њих сасвим искрена. У исто време, не опажају обично праве мотиве, чак их презиру као последње људе. Али, по мом мишљењу, ту не може бити особите опасности, и ви се немате чега бојати, јер они не иду никад врло далеко. Највише, могао би их човек кадшто истући, да их казни за њихову заблуду и доведе у ред, али и то је све. Ту није потребан ни извршитељ: они сами себе кажњавају, јер су то један врло нетипа, час чине ту услугу једни другима, час опет туку се својим рођеним рукама.... Видиш их, како себи одређују јавне казне, што није без побуде на добровољство; једном речи, немате се шта због њих бринути.

— Онда сте ме бар с те стране умирили; али ево опет једна ствар која ме мучи: реците ми, ако хоћете, има ли много тих „необичних“ људи, који имају права да кажу другоме? Најзад, ја сам сасвим готов да се поклоним пред њима; али ако их је много, признајте да ће то бити непријатно, хм?

— Ох! нек нас то ни најмање не узнемирује, одговори хеном тоном Раскољников. Уосште, рађа се чудновато ограничен број људи с новим идејама, или чак способних да изреку што ново. Очевидно је да подела рођења у различите категорије и подразделе рода човечанског важа да буде строго детерминисаним каквим природним законом. Тај закон, разуме се нама је данас непознат, али ја мислим да он постоји и да ће моји доцније бити познат. Једна огромна маса људи на земље је само зато да напосле, у току дугог и тајанственог укрштања расе, дође један човек који ће, међу хиљадама, доћи до самосталности. Са још већом самосталношћу рађа се, можда, један човек у десет хиљада; а још са већом самосталношћу у сто хиљада један (ово су приближни бројеви). Рачуна се један ћеније на више милијона људи, и хиљада милијона људи можда прође на земљи па се тек јави на земљи један од великих ћенија који камењу облик свети, у кратко, писам гледао у реторту где се све то справљ. Али зацело има и треба да буде каквог утврђеног закона; случај овде не влада.

— Та, шта је вама обојици, малите ли се? — повика назад Разумихин, — је л' те, ви се узајамно исмевате? Забављају се ту, један на рачун другога! Зар ти озбиљно говориш, Родо?

Не говорећи ништа, Раскољников подиже њему своје бледо и болешљиво лице. (Наставиће се).

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Сефер Мехметовић

Чудноватa је игра судбине!

Пре десет година био му је живот пун среће и идеала; он је у мантн својој сликао најсрећнију будућност; живот му се приказивао у ружичастој боји и он, млад и бујан, весели ђутар — пливао је у миљу и задовољству, верујући да је цео свет његов.

Он је својом свирком весело друге, али не само друге, него је свирка раздрагавала и његову душу; он је у својој вештини уживао, а како му је било тек мило, када је сазнао да у њему ужива, да њега воли и младањим жаром љуби лепа, црноока циганчица Јакута, око које су многи њени сапломеници ломили вољи!

Сефер је запросио руку лепе циганчице и добио је.

Како је тада био срећан!

А како се сад сва та његова срећа распиљу, изгуби и у амбис сурва!

Сефер Мехметовић родом је из Ниша, вере је мухамеданске и у добу, када је извршио злочин, који ћемо саопштити читаоцима, и када га слика представља — било му је 30 година.

Сефер и дена Јакута проживели су у браку десет година и народили су седморо деце, од којих су троје и сада у животу.

Јадни сирочићи!

Мати им је под земљом, а отац на робији, где има довољно времена да се покаје за своје недело.

Сефер и Јакута све до Митров-дана 1899. год. живели су срећним и задовољним брачним животом; они су се волили, љубили и узајамно поштовали.

Пред Митров-дан рекене године Сефер дозна да му је жена неверна и да је ђен њихове браће среће неки Даут Сајатовић, ђамбас из Ниша.

О томе је мазала јавно говорила, па то није измакло ни уху Сеферовом.

Једнога јутра, када Сефер дође са неке свадбе, рече му жена да се у велико говори по махали о њеном неверству и да услед тога ома захтева, да се њих двоје растане за извесно време, „док се не растуре неке мабиџе, које су на њих бачене.“

Онако пијан, муж, не размишљајше много, а обузмљен рђавим гласовима о жени, пристане на предлог Јакуте; одмах оду Муфтији и Сефер изјави да му жена више не треба.

По мухамеданском закону, ово је било довољно, те развод би формално извршен.

Али још истога дана — свакако, кад алкохол изветри Сеферу из утрељане главе — он врати своме дому Јакуту а после два дана оде Муфтији и изјави, да хоће опет да са њоме ступи у брак.

Како се изненади Сефер, кад Јакута рече одлучно, да не пристаје да наново буде његова жена!

Савети муфтијини нису помогли и од склапања поновног брака не би ништа.

Сефер оде својој кући а Јакута кући свога ујака.

На неколико дана после овога нестаде Јакуте. Одбегла је некуд са Даутом, пренебрегнув кућу и децу!

За њен нестанак јави Сефер начелству округа пишког и не говорећи да је међу њима учињен развод брака, затражи да му се жена пронађе и врати натраг.

То је било 28. октобра 1899. год., а 2. новембра исте године врати се Јакута у Ниш са Даутом, који рече, да су били у селу Облачини, у срезу прокупачком.

Јакута изјави власти, да она више није жена Сеферова, а овај уверљен до сржа оволиком дрскошћу њеном, рече, да њу и не тражи к себи, већ хоће да и она прими на чување једно њихово дете и да му врати неке ствари.

После ове изјаве, признани су отпуштени из начелства и предузето је што треба по овоме делу.

Јакута оде Дауту и живљаше са њим недозвољеним брачним животом.

Ожалошћеном мужу парање се срце и беше му криво, што да други ужива са његовом лепом женом! У њему се развијаше све већа љубомора, из које се породи — жудња за осветом!

— Његово срце зажели први и 29. новембра 1899. год. Сефер изненадно баше у кућу Даутову, где на вратима застаде неверну жену.

У души његовој врило је к'о у прелом котлу; очи му страшно сеткше и дођоше некако крваве; зуби му зашкрипеше и у моменту лати се канџије те у десној руци заблиста му нож!

Једним ударом у груди, сурвао је Јакуту на под, а за тим јој зададе још пет рана.

Смрт је одмах наступила.

Сефер је у брзо по том ухваћен; отворено признаје кривицу и вели да се каје.

15. текућег месеца иследна власт спровела је убицу пишком првостепеном суду, који му је доделио заслужену казну — робију!

Ето, шта је у стању да учини љубомора, неразмишљеност и пргавост!

Шта је мислио несрећни Сефер да ће учинити овим грозним делом — убиством љубљене жене?

Ништа друго до да јој се — освети!

Али је освета скупо стала, не само њега и његову несрећну сирочад!

КО ЈЕ ОВО?

Пре неколико дана, избацила је река Морава у поље Гугалско, један леш, женског пола, који по оцени има 15 — 20 година, средњег раста, прилично развијен и угојен, косе смеђе неправилно опипане, лица округлог, носа малог, правилног, очњу плавих, од особених знакова има на левој руци врх малог прста без нокта; у оделу сељачком, сукња са рекламом спојена, гуњ од црног сукна, чарапе вунене сељачке, опанци од сељачке коже пресе са неостреженом длаком. Приликом извршене секције у леш је најено мушко дете од 6 месеци. Начелство округа рудничког, актом од 29 марта, т. г. Бр. 4156. моли све власти да ако што сазнају о овоме лешу ко је и од куда је, јаве. О идентичности леша може се известити и Управа града Београда, с позивом на Бр. 7608.

ПОТЕРА

Петар Адамовић, осуђеник београдског казн. завода под бр. 3319, побегао је ноћу између 16. и 17. ов. мес. са рада из Добричева. Петар је осуђен на 8 год. робије у лаком окову зато: 1., Што је ноћу између 14. и 15. априла 1898. год., у друштву са Лазаром Микуљевићем из Јасиновца, обио катанац на подруму Илије Царановића на истог села и на истог украо разне ствари, и 2., Што је исте ноћи са истим у друштву разбио катанац на вратима од подрума Младена Абдулића на Јасикове па и њему покрао разне ствари. Петру је 30 година, има доњу усну ћиру, родом је из села Јасикова у срезу хомољском, окр. пожаревачког. Управа београд. казн. завода моли све полиц. власти у земљи да бегунца живо потраже и њој стражарно спроведе, с позивом на бр. 2061. Исти се може спровести и Упр. града Београда с позивом на бр. 8421.

Станоје Костић — Вељковић, осуђеник београд. казн. завода под бр. 3504 побегао је са рада у друштву с Петром Адамовићем ноћу између 16 и 17. ов. мес. Станоје је осуђен на 3 год. робије у лаком окову зато: што је ноћу између 6 и 7 фебруара 1898 год. украо из свињца Илије Петровића из Кладурова 4 комада супрасних крмача у вредности 144 динара. Он је омален, има ћиру косу и малу ћиру брадавицу; стар је 25 година, родом из села Бошњана, ср. моравског, округа пожаревачког. — Управа београдског казненог завода, актом бр. 2061, моли све полицијске власте, да овога бегунца потраже и најеног њој стражарно упути. Исти се може спровести и Управи гр. Београда с позивом на бр. 8421.

Јулије Вантрапен, чиновник фирме Делхез и комп. из Брисела, на дан 13/26 априла ове године побегао је отуда и однео 103·087 франака у новчаницама, већином белгијским, који је новац спојила поменуте фирме. У полицо се могло сазнати отимало је у правцу Париза, но врло лако може доћи и овамо на исток, па и у Србију. Јулије је средњег стаса, косе густе, браде, бркова малих, црних и повијастих. Говори немачки и француски немачким нагласком. Рођен је у Кани 1869. Г. *Вантрапена* је иселало заједно са његовом жубазницом *Изабелом-Хенријетом Кнол*, познатом под надимком *Бебел*. Она је Берка Шарла и Терезе Колете Кнол и рођена је у Шербеку 1876. г. Средњег је стаса, добро развијена, косе кестењаво затворене, има урез на горњој усни, по занимању је кројачица. Бриселска полиција, дешењем од 14. априла т. г., моли све полицијске власти за трагањо. Пронађени, Јулије и Изабела, могу се спровести и Управи града Београда, с позивом на бр. 8550.

Милан Гавриловић, из Помиљаче, среза јадранског, окр. подринског, притвореник нашег среза, оптужен за опасну крађу на дан 4. ов. месеца, при спровођу из Шапца за Лозницу побегао је испред среског служитеља. Милан има 20. година раста је средњег, косе жуто-плаве, косе кратке, чела неликог, очњу црних, наусница малих без браде; од одела има на себи копоран од црног сукна, сељачке копуље, на глави шубару, а на ногама опанке. Начелник среза јадранског, дешењем од 7. априла тек. год. Бр. 4881, моли све власти да Милана потраже и најеног стражарно спроведу. Пронађени Милан може се спровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 7850.

Стеван Радуловић, кеванција, пресудом апелационог суда од 29. маја 1899. год. бр. 2179, осуђен је са петнаест дана затвора за клевету нанету Васи Мичићки, овд. Ову је пресуду и касациони суд решењем својим од 1. сепг. 1899. г. бр. 6336, за снажну огласио. Како се Стевану не зна место пребивања, то Управа града Београда актом од 18. апр. т. г. бр. 22243/99 моли све власти да Стевана потраже и најеног стражарно спроведу.

Даница Савић, служавка пресудом првостепеног суда за варош Београд, од 20. августа, 1899. године бр. 17155, коју је пресуду и апелациони суд, пресудом од 30. анг. исте год. бр. 2999, одобрио и касациони суд решењем својим од 15. септембра 1899. г. бр. 7292 за снажну огласио, — осуђена је са једном годином дана затвора за дело из чл. 10 под, а, зак. о штам. Како се Даница не зна место станована, то Управа града Београда, актом од 18. априла т. г. бр. 22721/99 моли све власти да Даницу потраже и најену стражарно спроведу.

УХВАЋЕН

Ђура Живковић, зидар, који је пресудом првостепеног суда за варош Београд, од 9 марта 1899. год. Бр. 5528, осуђен на месец дана затвора за позреду тела, и чију смо потерницу у Бр. 14. од 9. апр. т. г. нашег листа, ухваћен ј од стране београд. полиције 18. апр. т. г. и притворен.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Госп. С. Обр. Ниш. О трошковима оптужених лица, учињених у притвору за време испитива и суђења „за храну, лечење, одело и томе подобно", као и око огрева и осветљења, говори § 327. крив. пост.; а § 329. крив. пост. каже, да ће те трошкове сачињавати у једној кривици плаћати солидарно. О награди браниоца говори § 326. крив. пост. Може бити да има разлога, да сачињени у кривици солидарно плаћају и ову награду, као што солидарно плаћају и оне трошкове, може бити да у многим случајевима судови и досуђују солидарно плаћање бранилачке награде, али закон, видите, то нарочито не наређује. Према томе, над у случају, који наводите, суд у пресуди није казао да и бранилачку награду плаћа лотинчка лица солидарно, како да је извршна позив. власт наплати од једнога за све? Она су се, велите, обраћала тога ради суду, тражећи објашњења да ли се разуме солидарно или само просто плаћање награде, на јој је одговарано да је пресуда јасна, пар то не значи да суд, пошто није ни узео у своју пресуду солидарно плаћање награде, сматра, да је по треба ни наплатити од једнога за све? Јер зашто само у том смислу ово може бити јасно.

Радо ћемо вас пустити, да о томе говорите у нашем листу са свога гледишта начелно, апстрахујући од самог конкретног случаја, а у исто време бићемо вам захвални и за остало што обећавате послати.

Прошле недеље није изашао „Полицијски Гласник" због болести нашег уредника г. Н. Димитријевића. У наилазу зато сад дајемо два броја уједно.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 17. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 30. АПРИЛА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности под омотима са новцем. Цена је листу: сеоским, које узаке у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Господичарима и вежбеницима на унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих команданта полицијских односно граничких одреда. Надлештима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Руковиоци ће крвљу се.

МИЛАИЛО КОВАЧЕВИЋ

НАЧЕЛНИК II КЛ. ОКР. ПОДРИЊСКОГ

САВА ЂУКИЋ

НАЧЕЛНИК IV КЛ. ОКР. КРАЉИНСКОГ

УСПЕСИ БЕРТИЛОНАЖЕ У НЕМАЧКОЈ

Управитељ берлинске полиције, г. Мершајт Хилесем, износи, по навештају одељења за идентификацију у краљевској пруској полицијској управи Берлина за годину 1899., ове податке о успесима Бертилонаже у Немачкој.

Прошле, 1899. године измерено је у Берлину 2242, код антропометријских станица царевинских 4031, свега 6273 лица, и то: мушких 5918, женских 355. На сам Хамбург долази 1409 лица, и тај број улази у горњи број 4031 Царевине.

Главна станица (централа) броји сада 14953 картона. Од тога долази на одељак одраслог мушкиња (a) 11442, на одељак женскиња (a) 1168, а на млада лица, од 18—21 године (c), 2343 картона.

Даље, е картонима овако стоји:

У групи одраслих, одељак a (мушкиње) има с малом дужином главе 3778, средње дужине главе 4163 и велике дужине главе 3501.,

У одељку c (женскиње) мале је дужине главе 359, средње 428 и велике 381;

У одељку c (млада лица) мале је дужине главе 652, средње 967, велике 724 картона.

У току 1899. централа је констатовала идентификацију 149 мушких и 3 женска лица.

Године 1896. био је број картона 4718, идентификовано је 3.

Године 1897. био је број картона 4718, а идентификовано је њих 26 и 1 из иностранства.

Године 1898. број картона износио је 9473, а идентификовано је њих 89 и 10 из иностранства.

Прошлогодишњим саобраћајем са централама из иностранства, а таких случајева било је с Паризом 35, с Бечом 26, с Петроградом 12, с Лондоном 8, са Чикагом 5, с Ротердамом 3, са Букурештом 2, идентификовало је 7 лица.

Дајући ове податке, г. Хилесем се дотиче примене **Рентгенове фотографије** (о којој је, као што је читаоцима нашим познато, већ говорено у *Полицијском Гласнику*) у служби идентификације, па вели да је, уверавајући се о томе с једним лекаром који изврсно ради с Рентгеновим фотографовањем, измењен простотом (Левинсонова) апарата и апсолутном тачношћу мерења по антропометријској методи мерења костију. Стручна процена та је: да је све тако добро, како се само пожелети може, нарочито да је вршење много простије па и јевтиније.

Г. Хилесем, у осталом, и сам пристаје да се Бертилона треба потпуце држати, али то не значи да станице не смеју имати скраћених назива на своје језику и да онај низ мера или ред описа мора остати без икаквих измена у суштесији којем иду, ако се тиме у главноме не отежава само разумевање. Он ово мотивује тиме, што се курс вежбања у мерењу и описивању по Бертилону има да сврши за 14—18 дана, а органи, који се мерењем баве, махом су људи с основним школским образовањем само. По свршетку курса, они одлазе да самостално врше ову службу, осем ако остану у централи, где старешина или његов помоћник надзирању извршење.

У централи берлинској, у Хамбургу и још неким полицијским управама узима се скоро увек картон образца *B.*, који садржи фотографију измереног лица, а остале полицијске управе служе се махом картоном образац *A.*, који место фотографије има пространији опис. Ту, као и код записивања нарочитих знакова, неминовна су многа скраћивања. Ако су ова узета од самих речи, лакше их је разумети, јер је њихово бележење појединим словима грчке азбуке још далеко од епремности органа који прше мерење да би се одмах умели наћи. У централи пак има једна таблица, у којој су на хартији разних боја поређена скраћивања на разним језицима, како су тамо убичајена, а редом немачке азбуке, те је тако централа у могућности, да свакој земљи саопшти и достави картон са скраћивањима која су код ове убичајена. Ако би све централе међусобно изменавале, једна другој послале картонске формуларе онако како су код њих заведене, свака би централа имала картоне свију земаља њихова језика, те би се тако међународни саобраћај уредно на начин најпростији, а да ниже органи, који се мерењем баве, не буду оптерећени да уче речи туђих језика и да м рају разумевати и памтити скраћивања свих тих језика. Тиме ће бити моћено баш и у случају кад рубрике картона појединих држава не иду потпуно истим редом, какав је случај кад се пореди картон немачки и француски.

У осталом да би се имени картона прокрчио пут и саобраћај између централа стално уредно, Хилесем предлаже, као нешто понајбоље, *интернационалан конгрес* један којим би руководио сам Бертилон.

Најпосле Хилесем не пропушта скренути пажњу и на то, како у Берлину, нарочито у мерењу младих лица а то су у Немачкој картони лица од 18—20 година,, има врло добрих резултата од отиска прстију с погледом на диференције растењем проузраковане, и како знатно подударање папиларних линија увек пресудно и с највећом сигурношћу решава ствар идентификације. Код прстију пужно је само, нели претходно их добро очистити од зноја и прљотина, и да је боја, која ће се с плочице пригиском њиховим узети, превучена у прло танком слоју на истој.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Забрана код општинског суда.

Као што је познато, општ. судови решавају и о стављању забрана, разуме се до суме, за коју су надлежни по § 6. грађ. суд. пост.

По § 19. пст. пост., има места жалби на решење општ. суда о забрани: 1., ако дужник није никако саслушан, и 2., ако повериоц нема никаквих доказа за своје тражење. Оне две тачке повод су многом погрешном схватању при тражењу и решавању забране код општинских судова.

Многи хоће, да суд општински не може никако одобрити забрану, пре него што би саслушао дужника о дугу, мислећи да ће свака забрана, при којој није било претходног саслушања дужника морати бити поништена од стране судије пространијег суда по тач. 1. § 19. грађ. суд. пост.

То, међу тим, не стоји.

Смисао тач. 1. § 19. грађ. суд. пост. може бити само тај, да је општ. суд при тражењу забране дужан претходно саслушати дужника о дугу у колико се то покаже само као потребно и *могуће*. Но и без тога саслушања општ. суд *може* одобрити и ставити забрану у случају *кад дужник не може да добави и повериоц приноси доказе за тражене своје*. Чекати и у том случају на дужника да се претходно саслуша, значило би давати му право да избегава саслушање, а то ће рећи њи му на руку да општи своја повериоца, да уколи оно, на шта се забрана има да стави. Наравно тим се не каже, да општ. суд, у случају кад повериилац већ приноси доказ за своје тражење, не треба никако ни да добавља дужника ради тога саслушања, јер је поступак код општ. суда усмен и сав упућен *помирљивости*, те у сваком случају и при забрани треба покушати да ли је могуће обе стране сложити у оном што се тражи и другује. Али ако се дужник не може да добави, треба само то констатовати, на забрану решити и без саслушања дужника по приложеном доказу од стране повериоца.

Тач. 2. § 19. грађ. суд. пост. одређује, да се решења о забрани може по жалби поништити, „ако повериитељ нема никаквих доказа за своје тражење". Та одредба дије повода, да по неки кмет, нарочито у каквој варошкој општини, хоће да замоли суд у коме ради ранан пространеном или окружном суду, те да од повериоца, који хоће забрану и. пр. на стварн и примање свога кирајџије за неплаћену кирију, тражи увек какву „испрану", празнавицу или сведоке о дугу. И ово је тако исто погрешно, као и оно мишљење о тач. 1. § 19. грађ. суд. пост. У тој погрешку управо не може ни да падне какав прост а здравога разума човек, него какав суј етни ћата или палавички кмет, коме је стало до тога, да се прави важним и неким него што је и да покаже неку мудрост своју као „законозналац". Како ово нији ни мало лепо, ми га и помињемо само тога ради, како би се сваки чувао да не падне у ту погрешку. Ево, дакле, како ваља радити.

Марко дође општ. суду. изјави како Јанко седи у његовој кући под кирију но 30 дин., месечно од 1. новембра 1899. год. али је кирију платио само за први месец, те више никако не плаћа, дакле да му дугује до сада за протекла четири месеца 120 дин., а кад протече и овај садања, април месец, да има платити још 30 дин. Поште се дужник Јанко нарочито овако на изнаку полгоћа, може неосетно и иселити, а да кирију не плати. то Марко тражи за обезбеду 120 дин. кирије за протекла четири месеца забрану на извесну покретност Јанкову. Кмет, који би га одбио за то што „не подноси никаквих доказа", показао би одмах да мало мудрости има, да је неозбиљан и недорастао за место на коме је. Он је дужан да добави — разуме се што је могуће пре — дужника Јанка, да уме његово признање да у Марковој кући седи под кирију а да од њега затражи доказ о плаћеној кирији, па, ако га нема, да за неплаћену кирију према тражењу Марковом одмах стави забрану.

Или, Марко, тражећи забрану, приведе сведоке који потврде да Јанко седи код њега под кирију но 30 дин. месечно. Суд је дужан одмах да добави Јанка, јер може овај одмах и платити или ма како измирити се с Марком, ја помирљивост треба увек да је циљ општ. судовима), те га о том и саслушати, разуме се, ако га могадне добавити. Ако га пак не могадне добавити што се склања и крије, суд ће то констатовати и одмах, и без саслушања дужника, а према оном што смо раније рекли, решити о забрани. И поште је повериилац Марко приведеним сведоцима доказао да Јанко седи код њега под кирију но 30 дин. месечно, а овај има дужност да докаже да је кирију платио, то се за неплаћену кирију по тражењу има ставити забрана.

Не треба никако сметнути с ума, да закуподавчева дужност никако није да он докаже да му кирија није плаћена. Он има да докаже само уговор закупа и по њему обавезу плаћања дужникова. а овај док је год у закупном добру стоји као дужник за сву кирију, у колико он — закупац — није у стању доказати да је кирију плаћао. Повериилац у опште не доказује да му нешто није плаћено, него дужник има да докаже шта је платио.

Ово је пространије објашњење и образаца оних пресуда, које смо раније донели у листу о кирији, а према овоме могу се удесити обрасци и за све врсте оних случајева.

Надлежност општ. судова при потврђењу таштја и убаштињења.

III.

При убаштињавању дешава се и таквих случајева, да се сопственик на своје имање убаштињава тек онда, када га жели отуђити, а дотле га је уживао по старини или по наслеђу. Оваква убаштињавања нису ретка а нарочито по селским општинама.

При оваквим појавама нужно је водити обавља рачуна, да се дотична личност уведе у господарство и да може продајом отуђити само оволико имања колико му претиче од снега онога које се тражи § 471. грађ. судског поступка, а нужно

је обратити опбиљну пажњу и на то да се уведе у господарство на сопственост на основу доказа и без ичије штете.

Оваква убаштињења врше се овако:

Суду општине лелићске.

Моју њиву звану у „Осоју" коју сам наследио од мога покојног стрица Н. Н. као што ово под А. решење старателског судије од 24. фебруара ове године № 204 гласи, продао сам Петру Ненадићу, овдашњем земљоделцу. Како на ово имање немам тапије, то молим суд да изађе на лице места, да исто премери, како би могао купца убаштинити.

15. Марта 1900. год.

Београд. Пеницан суду

Марко Мандић, земљ.

№ 401. Изађи на лице места, на у присуству продавца, купца и граничара, имање метром премерити и уверити се о томе да се мером не зазуме чије туђе, општинске, селске, државне или опште народне земље. Затим меру предати продавцу ради његова даљег управљања за убаштињење.

15/III. 1900.

Лелића. Председник суда.

Потписани кметови изашли су на лице места, на њиву у „осоју" на су у присуству сопственика — продавца — купца и граничара Николе Симића, Радивоја Зарића, Мијаила Недића, премерили исту и нашли да иста садржи у себи оволико простора и са овим границама:

Од истока до селског пута 54 метра ширине, од запада до Радивоја Зарића 78 метра ширине, од севера до Мијаила Недића 276 метара дужине и од југа до Николе Симића 282 метра дужине. Граничари нису имали противу мере ништа приметити, а мером није заузето ничије, селске, општинске, државне ни опште народне земље ништа се исто имање са ким у спору налази.

16/III. 1900.

Писар. Кметови

Граничари.

Тапија

Моју њиву у селу Лелићу звану у „Осоју" коју сам по решењу старателског судије од 24. фебруара ове године № 204., наследио од мога покојног стрица Ненада Мандића из Лелића, продао сам Петру Ненадићу из Лелића за четири стотине и двадесет динара. Њива садржи у себи простора са овим границама:

Од истока до селског пута *шездест и четири метра* ширине, од запада до Радивоја Зарића седамдесет и осам метара ширине; од севера до Мијаила Недића две стотине седамдесет и шест метара дужине; од југа до Николе Симића две стотине осамдесет и два метра дужине.

Како сам од купца Петра Ненадића потпуну цену примио, то га овом тапијом на ово имање уводим у правно господарство, које је од данас његова својина.

18. Марта 1900. године.

у Лелићу. Марко Мандић

Граничари: земљоделац из Лелића.

за општину лелићску

Кмет.

Никола Росић

Никола Симић

Мијаило Недић

Радивој Зарић.

Потврда

Суд општине лелићске изашао је на лице места „њиву у осоју" исту метром премерио, у присуству купца, продавца и граничара, па је нашло да мером није заузето ничије туђе, општинске, селске, државне ни опште народне земље, нити су граничари шта на меру имали приметити. Ова њива ничим се не спаја нити ово исте има какве парнице.

19. Марта 1900. год.

Лелић.

Писар. (М. П.) Председ. суда.

Кметови.

НЗ. Ово оверење мора се пре но се суду преда тапија на потврду оверити и код полицијске надлежне среске власти, тако, да иста тврди не само општинске потписе и печат но и садржину.

Када то буде готово, онда је продавац дужан изузети уверење о томе, да му сем продате земље остаје још имања онолико колико то од њега § 471. тач. 4. грађ. судског поступка као од земљодеља захтева.

Форма тога уверења овакна је

Уверење:

Марко Мандић, земљоделац из Лелића, поред оне земље, њиве зване у „осоју", коју је наследио од свога стрица, Ненада Мандића а коју је продао Петру Ненадићу из Лелића, има орање — зиратне — земље, рачунајући дан орања по три хиљаде и шест стотина квадрат. метара, поред тога куће са окућницом.

Ово уверење издаје му суд на захтев, пошто је прописну таксу у два динара платио.

Од суда општ. лелићске, 20. Марта 1900. год. № 472. у Лелићу.

Писар.

Председник суда.

НЗ. О ово уверење мора бити потврђено надлежном полицијском среском влашћу, с тим да се тврди истинитост општ. потписа печата па и садржине.

ОСВЕТА

Guy de Maupassant

са француског **Ђорђе В. Тодоровић**

Удовица Павла Саверинија становала је усамљено са својим сином у маленој сиромашној кућици у варошн Бонифацију. Варош се она подиже на падини брдског, до самога мора и гледаше пречо мореуза, начичканог стенама, и пискога приморја Сардиније. У њеном подножју, с друге стране, кружи је, скоро са свим стрменит урез, који нагледа као какав гороастасни ходник, и служи јој за луку, у коју долазе, после дугог обилажења између два стрмената бедема, баш до врата кућа, мале рибарске лађе талијанске или сардинске, а спаких петнаест дана и стара парна лађа из Ајачија.

На брегу, гомила кућа представаља још бељу пегу. Оне имају изглед гнезда усамљених птица, везана на тај начин за стену, која је у овом ужасном пролазу, где се бродови ретко усуђују. Ветар непрестано узбуркује море и руши обалу, тек обраслу травом; он с муком пробија кроз теснац, чије ивице грдно пусгоши. Браде тамне пеше одбијају се о мрке врхове безбројних стена, што просецају одасвуд таласе, и изгледају као парчад платна, пливајућа и покрећућа се по површини воденој.

Кућа удовице Саверинијеве, спојена за саму ивицу стрмените обале, гледа кроз споја три прозора на тај пусти и дивљи хоризонат.

Ту је она живела усамљено са својим сином Антонијем и са својим псом „Несташком", мршавом великом животињом, грубе и дуге длаке, расе овчарских паса. Пас служаше младом Антонију за лов.

Једно вече, после неке препирке, Антонија Саверинија ножем издајнички уби Никола Раволати, који те исте ноћи побеже из Сардиније.

Када стара мајка доби тело свога детета, које јој продајеви донесе, она не заплака, али га дуго гледаше непомично, за тим, метнувши своју пуну бора руку на леш, закле се да ће га осветити. Она никако не хтеде, да ко остане са њом, већ се затвори у собу покрај тела сама са псом. Животиња непрестано урликаше управљена код кревета, с опруженом главом ка своме газди а репом савијеним међу ноге. Ово се не мицаше, као и јадна мајка, која сада пагнута над лешом, упрти очима, пролијеше горке сузе, посматрајући га.

Младић, лежећи на леђима, и обучен у свој грудњак од дебеле чохе, који беше исцепан и пробушен на грудима, наглеђаше као да спава, али он беше сав крвав, и по кошуљи, прслуку, панталонама, лицу и рукама. Грудњице усирене крви беху се згрушиле у бради и носи.

Јадна мајка поче му говорити. На њен глас псето заурла.

— Иди, иди, ти ћеш бити осветљен, мој мили сине, моје сирото дете. Спавај, спавај, ти ћеш бити осветљен, чујеш ли? То ти мајка обећава; јер ти знаш добро, да твоја мајка увек одржи своју реч.

И полако се она наже к њему, и приближи хладне своје усне на његове.

Тада пас поче страшно и дуго урликати.

Тако остадоше обадвоје до у јутру.

Антоније Саверинов би сахрањен прекосутра, и после кратког времена, није се више говорило о њему у Бонифацију.

* * *

Покојник не оставн после себе ни брата ни блиске рођаке. Никога не имађаше, који би га осветио, сем остарелог мајке, која на то мишљаше.

Од јутра до мрака њене су очи упрте на белу тачку на морској обали. То је мала варошица сардинска, Лонгозардо, где су се скупљали разбојници корзикански, које веома гоњаху. Они населише готово сами ово сеоце, спрам приморја њихове отаџбине, и ту очекиваху трентутак, да се опет врате на маки.*) У тој варошици она знађаше да се је склоиио и Никола Раволати.

Усамљена, по цео дан седећи поред прозора, она је гледала тамо, размишљајући о освети. Како ли ће то она урадити сама, немоћна, скоро једном ногом у гробу? Али она беше обећала, она се беше заклела над мртвим. Она не могаше заборавити, она не могаше оклевати. Шта да ради? Она немађаше мира ни одмора ни дању ни ноћу, већ упорно размишљаше. Пас крај њених ногу дремаше, и по каишто дигнувши главу, заурлао би на далеко. Од како његов господар не беше више ту, он урликаше често тако, као да га зове, као и да у његовој неутешној псећој души још није ишчезло осећање на њега.

Тако једне ноћи, како „Несташко“ поче да урличе, мајци од једном паде на ум мисао, мисао осветна и кровождна. Она о том размишљаше до у јутру, и пошто тада већ беше свануло, диже се и оде у цркву. Клекнувши на колена, скрушена, мољаше се Богу, да јој помогне, да је одржи, и да јој немоћној снагу, која јој је потребна да освети сина.

За тим се врати. Она имађаше у дворишту једно старо буре са извађеним дном, у које скупљаше воду из олука; она га изврну и исправи, утврдивши га према сунцу коцима и каменьем, затим завеза ланцем Несташка у тај кућерак на уље у кућу.

Она сада ходаше непрестано по соби, са упртим очима увек на приморје сардинско, јер ту беше мучки убица.

Псето непрестано и даљу и ноћу урликаше. Стара му је на јутра доносила воде у чинију; и ништа више; ни чорбе ни хлеба.

Дани непрестано пролажаху. Несташко изнемогао, спаваше, и имађаше светле очи, накострешену длаку, непрестано тражећи свој ланац.

Стара му не даваше још ништа да једе. Животиња, постављи бесна, урликаше гласом промуклим. Тако и ноћ прође.

А кад свану, мајка Саверини оде к суседу и замоли га да јој да какве старе чизме. За тим узе старе хаљине, које беше после негда њен муж, и напуни их сламом, да би изгледале као човечије тело.

Пошто пободе мотку у земљу, пред кућицом Несташковом, завеза за њу лутку од дрвета, која изгледаше као да стоји на ногама. За тим јој направи главу од свежња старога платна.

Псето изненађено гледаше овог човека од сламе, и прождрло би га, како беше гладно.

Тада стара оде да купи код месара повећи комад крвљаче. Враћајући се натраг, наложи ватру у своме дворишту; покрај кућерка, и пржаше на њој крвљачу. Несташко помаман скакаше запењушен, с упртим очима на роштиљ, одакле му мирис допираше.

За тим мајка од крвљаче, која се пушила, направи оковратник лутци, и завеза јој подузе око врата, да би је сакрила. Када беше с тиме готова, она одрешн псето.

Страховитим скоком дохвати животиња гушу луткину, а шапама рамена, и поче је цепати. Она с парчетом свога плена у чељустима паде, затим скочи изнова, забивши своје зубе у платно, и чупаше неколико комадића крвљаче, па опет паде и одскочи раздражена, те видаше лице својим великим зубима, загњуривши у прше свој врат.

Стара непомично и немо, гледаше га блиставим оком. За тим неза ланцем животињу, не дајући јој да једе још два дана, па поново отпоче свој чудан посао!

Беше га научила да је цепа, да је прождире, а и ако не би било никакво месо у њеној гушн. и најзад даваше му за награду испржену крвљачу.

Кад би примећно лутку, несташко дрхташе окрећући очи к својој господарци, која му пиштећим гласом викаше: „Иди!“ показујући прстом на лутку.

* * *

Када мишљаше да је дошло време, мајка Саверинова оде једне недеље из јутра те се исповеди и причести са најнећом побожношћу: за тим, пошто се преобуче у мушке хаљине као какав стари сиромашни одрпанко, крене се кроз тесњаце с једним сардинским рибарем, који јој беше вођа и праћена својим псом.

Она имађаше у платненој кеси повећи комад крвљаче. Несташко гладоваше већ два дана. Старица би га сваки час дражила мирисом од крвљаче.

Они дођоше у Лонгозардо. У Корзици беше тада радан дан. Она уђе к једном хлебару и замоли га за стан Николе Раволатија. Он беше отпочео свој некадашњи столарски занат и рађаше сам у дну свога дућана.

Старица одшкрину врата и зовну га:

— Хеј! Никола!

Он се окрете а она, натутканши пса, повика:

— Иди, иди, прождери, прождери!

Животиња као побеснела, скочи, и ухвати га за гушу. Човек пружи руке, сгеже га и паде на земљу. За неколико трентутака он се згрчи, удрајући ногама о земљу; затим се умири, докле му Несташко чупаше врат.

Два суседа, стојећи пред својим дућанима, видеше јасно кад изађе један старац сиромашан са црним изнуреним псом, који идуће, једнако јећаше нешто пре што му даде његов газда.

Стара се истог вечера врати кући, и спаваше добро те ноћи.

ДОКАЗ О НЕВИНОСТИ

СТАРА ИТАЛИЈАНСКА ПРИПОВЕТКА

од **А. де Нева**, превео **д-р. М. Ж.**

Било је то године 1839.

Још се не чујаху ни прва јутарња звона, а већ се најпразанији и најодратнији закутак старе вароши Напуља беше напунио таквим шљамом становништва, да се заиста нигде више у свету не може наћи горег и одрпанијег од овога. Стару Капуанску капију окружаваху многе продавнице, као ћелије у кошници, а из разних покретних огњишта распростираше се управо заузимљив и одпратан задах ужеженог пармезанског сира. Стотинама полу-изгладнелих креатура околише жудно празна бурад, која бејаху наметена у место столова, и отимаху један другоме из уста макароне, које су куповали за непрошен новац. И пристојније продавнице беху већ отворене, а разни дућански натписи висили су, такмичећи се, један поред другога; пошљачи и лазароии лежаху мирно и лено, чекајући на своје муштерије. Рибари, у мрким блузама и с прљавим канама, гураху се кроз ову вреву са својим ловом, а целу ову гунгулу допуњаваху још и сељаци из свих крајева, гоњећи своје леће и догунасте мазге, натоварене ноћем и зељем.

Беше то један од живљих пијачних дана. Кола под најам, сељачка кола и коњи, натоварени котарицама, тураху се на све стране у народу, и сваја беше необичан дар-мар.

Овде се певаше, тамо се живо свађаху, неко се опет заклињаше и преклињаше; сваја се пазараваше, али се никако не могоше погодити. На кратко, изгледало је да се стара сваала о вавилонској кули овде оживотворила, и ко на овакве сцене није навикнут мислио би, да се ови људи не могу смирити без крвавих глава. Но где! у сред ове гужве и гомиле народа, у сред препирке и песничања појави се један окретан, прво одекен човечуљак, који се трудио, да себи проврчи пута кроз ову

*) Имена земљишта у Корзици обрасла густим жбуњем.

живу гомилу људи, која му спречаваше пролаз, не би ли допео до једне дугачке, високе и огромне грађевине, чије прне зидине, као са неким суморним и немим пркосом, гледаху на ову разуздану хуку-буку.

— Сотро ді Вассо! помиља он бојажљиво, ја још данас нећу моћи ни доспети до Викарије.*) Несносни бумбари!

Гурајући рукама и лактовима, а и целим телом мичући се, испаде му најзад за руком, да се догура до главног улаза државне тамнице.

— Погледа на ову палату ужаса није ни мало примамљив. Стари, масивни зидови, који су услед зуба времена тако поцрнели, да сунчани зраци, који се од њих одбијају, губљаху свој сјај, подизали су се високо и страховито у вис. Тешки покретни мост, који је водио преко једног блатњавог јендека, служио је само у случају прече потребе, као веза између спољњег неселог света и овога усамљеног замка, кроз чија, гвожђем ограђена, окна, могаху се видети с времена на време бледи и испијени изметници човечанства, дела злочина и очајања, како као звери иду тамо амо. На чудноват начин, који готово вређа нашим о лепоти, у целокупној структури ове грађевине налазе се спојени племенито и узвишено са ниским и роњским, — што је уједно било знамење њеног поступног деградовања од краљевске палате ка судници, а назад ка тамници. Веома журно прође онај посетилац трем и прво главно двориште, у коме беше по доста судских послужитеља, стражара и слугу сваке руке, па се упути ка једном усамљеном задњем дворишту.

Ту кавуди он два пута на једна свиеска спередна врата од тврде растовине, окована тешким гвожђем, а отегнути одјек, који, чим би тешки звекир пао на гвоздену плочу, као из дубоких дубоких сводова узвисаше, наговештаваше је сасвим јасно, куда овај улазак води.

За мало отвори се један прозорчић с решетком, који беше у вратима, и једно мртвачко лице указа се, неселн се отуда. Беше то човек непријатна изгледа. Испод густих обрва лежаху дубоко сјајне мачије очи, у којима се огледаше пркос и дивљина, а напротив подругљиве усне давале су дотле дељу лица такав тип, који је чудновато изгледао наспрам мрачног погледа, њелаве главе и јастребовог носа.

— Но, но, не дуњајте тако горопадно, јер човек има и друга посла, а не само да нама отвара, мумлаше одвратни старац унутра. — А, шта видим? Сињор Сатаџари, ваш највештији бранилац, не би се без нужде тако ужурбао.

— Хвала лепо, добри Катењо! Свакојако ствар се тиче једног великог дела по скупу цену, великог господина и једне очајне ствари. Но ја ћу по своју прилици дати и вама да много, много зарадите. Али кроз решетку не да се говорити, а сем тога ја морам к једном од ваших заточеника.

Тешки кључ окрете се у брави са чегртањем и Сатаџари уђе кроз тамничка врата, која зашкрипеше.

Дакле ствар се тиче великог господина? поновн врагат и тамничар у малој и мрачној собици. Како овде нема много таквих, то ни без сумње мислите на Херцега од Г. који је овде две године затворен, и вештином спојих моћних пријатеља поштеђен до сада од главне истраге, која би му донела смрт.

— Ви сте лукави као лисица, Катењо, с вама се може отворено говорити. Дакле одлагање немогуће је. Ствар је осведочена и докази су тако очити, да се сада ускоро мора прећи на главну истрагу, а брзо за тим оде и његов живот. Његова породица обратила се нећини моћних колега ради одбране, и сви осећају да му не могу помоћи, а ја нпак хоћу да покушам.

— Мучан посао, одговори Катењо хладно.

— Али није немогућ, ако ми ви помогнете.

— Ја вама да помогнем? прекиде га овај, погледав га неповерљиво. Ви ме познајете као човека, који верно врши своју дужност; како, дакле, да вам помогнем?

— Ми се знамо. Овде може да се заради велики новац; на ко би други до ви, требло да заслужи један добар део тога? Треба да се згрну шест хиљада дуката, и половина тога је већ у моме џепу. Може се задобити признање једне од најмоћнијих породица, а што је најбоље, нема никакве опасности, — ни сенка најмање сумње не може на вас пасти.

*) Тако се звала зграда, у којој је била судница и тамница.

После овога говора он наброја новац на Катењеп сиромашки сто. Овај стајаше немо. — На питама тамничаревим огледаше се сада чуђење, страх, сумња, а највише грамзивост. Све ове страсти раздираху сада његову душу, и — доста глупало, тражаше он у очима Сатаџаријевим одговора.

Катењо је био најнижега порекла, и по свој прилици случајно, због своје физичке снаге, постао тамничаром. Његово звање изгледало му је веома важно, а ова важност могла се равнати са оном, која се полагала на његову личност, када му се овакво звање поверило. Ко је умео да му чува ту слабу страну, могао га је на све навести, што је ишло у његову корист; али када би што год ишло противу осе, тада би он био гвозден и неприступачан у вршењу дужности.

И Сатаџари беше нижег порекла, али од мајке природе обдарен необичном умешношћу и лукавством, способности, које су се, услед његовог позива као адвоката, усавршиле до највећег степена. Он је умео да искуша слабости свога ближњега тако брзо, као што је умео и брзо да се њима користи. Његова начела беху увек на површини савести, и да би своје велике планове потпомогао, није зазирао, да све на коцку метне.

Сатаџари је добро знао надмоћност новца над Катењевим одлукама. Он је веома лукаво навео одеудан напад на упорнога противника сјајем и звуком новца; на пошто противник још увек оклеваше да се преда, то се он учини као да сматра предлог за одбијен, и правио се, као да хоће да покупи сеоб новац.

— Но, но, не пагните, рече Катанијо, ухватив га за руку, ја још нисам казао: не. Но најпре бих хтео да знам, шта ви управо од мене захтевате.

— Да узмете шест хиљада дуката од мене — без икакве опасности и одговорности.

— Да узмем шест хиљада дуката, без икакве опасности и одговорности! промрмља овај за њим. То није рђаво, само ако је истина.

— Без икакве опасности, па и без икакве неверности, јер — како бих вам ја иначе то и могао предлагати?

Катењо се задовољно насмеши, и ласкаље његовој сујети приволи га, да чује предлог. Зидови немају ушију, те нико не чу, шта се овде ради; али се ипак инстинктивно један другом приближише, да би могли лакше говорити. — Тако они шапутаху једно пола сата.

— Да се удали за три сата? рече најзад тамничар мало гласније. Али шта ће бити, ако би управник-града баш за време та три сата дошао да врши преглед? Истина то није вероватно! Три хиљаде дуката сада и исто толико доцније, а при томе скоро никакве опасности!

— Добро, дакле, хајдемо нашем заточенику! Тријумфоваше Сатаџари, и значајни миг са повчаним завијутком на врата доцрнесе, да чувар немо слушаше. Они прођоше кроз многе такве ходнике и најзад преко неких степеница на више.

Херцегов велики положај прибавио му је нека преимућства над обичним заточеницима. Сатаџари уђе у доста пристојну одају. Тамничар, према уговору, затвори за њим врата, и остави их на само. Херцог седеше крај прозора, забављајући се писањем. Дрхећи, да то чувар обилази, но обичају, заточенике, не нађе за вредно ни да погледа ко је ушао. — Сатаџари, који је међу себи равнима дрзак, осећаше се обузет неким инстинктивним страхом према високом племству онога, која према њему седеше.

Он стајаше немо и посматраше га пажљиво. На херцеговом лицу огледаше се дубока мирноћа, која му беше колико немоћмљива толико и добродошла. Човек, обузет очајањем и пун одважности, био би му добро дошао за његове планове.

— Ексселенцијо! ексселенцијо! рече најзад, приближујући му се са страхопоштовањем.

Херцег се окрете к њему, и, угледав страно лице, рече гордо:

— Ко сте ви? Шта хоћете ви? Зашто ми досађујете?

Сатаџари приступи ближе. Херцегово грубо предусретање пробуди у њему лични понос; он је добро исцитао важност повереног му посла и своју моћ у том послу.

— Ја сам Сатаџари, правозаступник, коме је породица ваше ексселенције поверила вашу одбрану. Ексселенција ће бити спасена!

— Сазвен? поновн херцег ходно. Ви не знате, чега се подухваћате. Већ дуге две године премишљам ја о сваком могућем средству; али нема никаквог, које би било довољно.

— Послушајте ме, ја ћу вас за навек опростити ове тамнице.

— О, та то је немогуће. Стотина њих сведочи противу мене. — Шта се може противу тога?

— Ја вам јамчим за ослобођење и слободу.

— Херцег га погледа пуног у очи и рече:

— Ни у самој тамници нећу да будем луда с којом се спрдају. Тешко вама, ако се са мном шалите. Као човек, ја сам сада немоћан, али ја имам пријатеља, који ће ме осветити.

— А сада говорите.

— Екселенција говори о освети? — На та се може извршити над оним, који би у скоро радо сведочио противу екселенције.

— Каква будалаштина! Та зар ја нисам затворен међу овим зидинама?

— О, то сам ја предвидео. Екселенција се сме удаљити за време од три сата, а после тога времена екселенција мора свакојако натраг доћи. Сутра у вече, тачно у 8 сати, отвориће се врата на тамници. Катинџо ће донети туђе одело, које ће екселенција брзо обући, а у осталом ослонићете се на мене.

— Али ево Катинџа, који хоће да ме пусти да изиђем. Даља објашњавања не ће нас одвела ближе циљу. с тога нека се екселенција на мене ослони.

У скоро ћемо се ближе упознати, одговори херцег кратко. У осталом ја се поверавам вашем управљању, и у одређен час биће готов.

Сатлари се поклони и оде. (Наставиће се).

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског Јеђта Угричић 49

— Дакле, драги мој, ако је, доиста, то озбиљно..... Без сумње, ти имаш право, што велиш да то није ново и да личи свему, што смо читали и чули хиљаду пута; али што има заиста оригиналног у томе, што је заиста само твоје, тешко ми је да то кажем, то је оно морално право да проливање крви које ти објављујеш и које браниш, опрости ми, са толико фанатизма..... Кто главне идеје твога чланка. То моралио овлашћење за убијање јесте, по моме мишљењу, нешто страшније него што би било злочино, законо овлашћење.....

— Тако је, — нешто страшније заиста, примети Порфирије.

— Не, нараз је превазишао твоју мисао, није то, што си ти хтео рећи! Читаћу твој чланак..... Разговарајући се човек кадшто претера! Ти не можеш мислити тако.... Читаћу ја.....

— Има нечега од свега тога у моме чланку, ја сам се једна дотакао тога питања, рече Раскољников.

— Јест, јест, поче опет Порфирије, сад од прилике разумем ваш начин посматрања злочина, али..... извините моје постојано испитивање: ако какав младић уобрази себи да је Лакург или Мухамед.... будући, разуме се, он ће почети усклањем свију сметња које га спречавају да испуни своју мисију.

.....Отпочињем дугу борбу, рекли ће се, а за ту борбу нама новаца..... онда ће се, тражити изворн..... ви погађате на који начин?

Замјетов се, пра тим речима, мрдну у своме углу. Раскољников га баш и не погледа.

— Прнпуљен сам да признам, одговори он мирно, да се и такни могу, доиста, нађи. То је замка коју саможивост запиње славољубивцима и будалама; младићи се нарочито дају лако ухватити.

— Дакле, видите?

— Лепо, на шта? поче смејући се Раскољников, то није моја кривица. Тако биза и биће увек. Мало пре ми се пребацивање да одобравам убиства, придодаде, гледајући у Разумихина. — На што? Зар друштво није довољно заштићено пронозитима, тамницама, истражним судијама, робовањем? Зашто се дакле узнемиравати? Тражите лопова!

— А ако га нађемо?

— Тим горе за њега.

— Ви сте бар логични. Али шта би му рекла његова савест?

— Шта се вас она тиче?

— То је питање, које интересује човечанско осећање.

— Онај који има савести пати, ако уништа своју заблуду. То му је казна, — поред робовања.

— Онда, защита мрштених се Разумихин, генијални људи, они којима је дато право да убијају. не треба да осете икакву патњу, чак и кад проливају крв?

— Шта ће ту реч „треба“? Патња им није ни допуштена ни забрањена. Слободно им је да трпе, ако имају саиалења напирам своје жртве.... Патњу прати увек обилна интелигенција и велико срце. Људи, заиста велики, ваља, чини ми се, да искусе велику тугу на земљи, додаде Раскољников, нарочито обузет меланхолијом, која беше противна пређашњем разговору.

Подиже очи, погледа све који су се ту налазили пеким саиалачким погледом, осмехну се и дохвати своју качкету. Био је врло миран у сравњењу са својим држањем, кад је мало пре ушао. Сва се подигоше.

Порфирије Петровић започе опет препирку.

— Дакле, нашли се ви увређени од мене или не, љутили се или се не љутили, али ја не могу да отрпим а да вам не поставим још једно питање.... Заиста, у неприлици сам што вас тако узнемиравам.... Док још мислим о томе, и да не бих заборавио, желео бих да вам обратим пажњу на једну ствар, која ми је пала на памет....

— Добро, кажите своју мисао, одговори Раскољников, стојећи, блед и озбиљан, према истражном судији.

— Ево.... доиста, не знам како да се изразим.... то је врло чудновата идеја.... психолошка.... Израђујући свој чланак, врло је вероватно, хе! хе! хе! да сте ви и самога себе сматрали као једнога од тих „необичних“ људи о којима говорите.... Зар није тако?

— Врло је могуће, одговори Раскољников с презирањем. Разумихин се узнемири.

— Ако је тако, да ли би се сами на решили — било да отклоните ма какве животне незгоде, било да учините што за напредак човечанства, да ли би се решили да прекорачите сметње?.... На пример, убита и покрасти?....

У исто време, кресну левим оком и ћутке се осмехну, сасвим као и мало пре.

— Кад бих се решио на то, без сумње не бих вама то рекао, одговори Раскољников са назначним тоном.

— Моје питање је само од литерарне важности; постављао сам вам га једино у циљи да боље схватим смисао вашег чланка...

„Ох! ала је груба замка!“ помисли огорчено Раскољников.

— Допустите, да вам кажем, одговори он сухо, да не сматрам себе за Мухамеда ни за Наполеона..... нити за икакву личност те врсте: према томе, не могу да се најасним шта бих радио, да сам на њиховом месту.

— Но! Ко се код нас, у Русији, не сматра за Наполеона? учини с неком опором замилијарношћу истражни судија. И овога пута, бар у тону његовог гласа било је нешто веће и сувише јасно.

— Зар није какав будући Наполеон ту скоро убио и покрао и нашу Алоиу Ивановну? рече наједаред, из свога угла. Замјетов.

Раскољников не одговори ни речи, само чврсто и испитујући погледа у Порфирија.

Разумихин се намргоди. Од неко доба већ као да је сумњао нешто. Погледа љутито око себе. За трентуак овладала ћутање. Раскољников се спремаше да изиђе.

— Идете већ! рече љубазно Порфирије, пружајући му руку врло пријатељски.

— Веома ми је мило што сам се с вама упознао. А што се тиче ваше молбе будите без бриге. Напишите онако, као што сам вам рекао. Или још боље: дођите сами да тражите.... ових дана..... сутра, на пример. Ја ћу бити овде тачно у једанаест часова. Уредићемо ствр.... Поразговараћемо мало.... Кано сте ви један од последњих који су тамо пили, то ће бити вам можда и по што год моји рећи, придодаде добродушно.

— Хоћете ли ме испитивати по свима правилима? запита упорно Раскољников.

— Нашто? То се сврши за часак. Нисте ме разумели. Ви-

дите, ја се користим сваком приликом, и.... и ја сам говорио већ са свима онима, који су дали шта у залогу код старине.... многи су ми дали красне податке.... а како сте ви последњи.... Збиља! повика он са изненадном радошћу, врло је добро, што сам на то мислио, у мало што нисам опет заборавио! Говорећи то он се окрену Разумихину:. Ти си ми ономад пробио уши о стварн онога Николанке..... Дакле, баш сам се сам убеђио о његовој невиности, продужи даље, поново се обраћајући Раскољникову. Али шта да се ради? Вађало је такође узнемирити и Митку.... Дакле, ево шта ћин желео да вас замолам: пењући се онда уз степенице.... допустите: биће је то између седам и осам часова?

— Јест, одговори Раскољников, и одмах за тим осети, да је могао и не одговорити тако.

— Дакле! пењући се уз степенице између седам и осам часова, јесте ли видели, на другом спрату, у стану чија су врата била отворена, опомените се? јесте ли видели два радника, или бар једнога од њих? Мислим су стан, нисте ли их опазили? То је врло важно за њих!

— Молере? Не, нисам их видео... одговори лагано Раскољников као да се сећа; за читаву секунду, разминуле гневно, да што пре схвати каква се замка крије у томе питању истражног судије. — Не, нисам их видео, а нисам приметио ни да је стан отворен био, продужи он, задовољан што ће да осујети намеру; али, на четвртом спрату, сећам се да се чиновник један, који је становао преко пута Ањове Иванове, сељак: врло се добро опомињем тога, сусрео сам се са војницима који су носили неки диван, и морао сам да се склоним уза зид.... али молера, не, не сећам се да сам их видео.... баш се никако не сећам да су њихова врата била отворена. Не, ја их нисам видео....

— Али шта ти то говориш? повика најдарел Разумихин, који је до тада само као разумевао: — то је било баш на сам дан убиства над су радници радили у томе стану, а он је био пре тога на два дана у кући! Зашто га дакле питаш то?

— Ђе, доиста, ја сам побркао датуме! повика Порфирије, ударивши се по челу. — Баво ме одмео! та ми је ствар збунила мозак! додаде даље као извињавајући се Раскољникову; тако је за нас важно да знамо да ли их је ко видео у стану између седам и осам часова да сам, и не разминављајући много, држао да ћу моћи од вас што дознати.... бејах сасвим побркао дане!

— Требало би бити пажљивији, промумла Разумихин.

То последње речи беху изговорене у предсобљу; Порфирије испрати врло љубазно своје посетиоце до врата. Кад су изашли, били су обоје туробни и замишљени, и неколико корачаји нису ни речи проговорили.

Раскољников тешко одахну....

VI.

...Ја то не верујем! Ја не могу то да верујем! познавало је Разумихин, који се силом трудио да разагна овако закључке о Раскољникову. Били су већ близу куће Бакалејевљове, где их, већ поодавно, очекиваху Пулхеријa Александровна и Дуња. Услед затрене препирке Разумихин би сваки час застао насред улице; био је врло узбуђен, јер је то било први пут да су се о томе разговарали отворено.

— Не верујем, ако хоћеш! одговори Раскољников с хладним и равнодушним осмехом: — ти, по својој навици, ниси ништа приметио, али ја, ја сам одмерио сваку реч.

— Ти си неповерљив, сто зашто у свачему видиш задњу мисао..... Хм.... одиста ми наследа тон Порфиријев доста чудноват, а нарочито оног угурсуза Замјетова.... Имаш право, ту има нечега.... али како се то десило, кажи?

— Биће да је променуо мишљење за ноћ.

— Не, ти се вараш! Кад би он пао на тако глупу мисао, он би се, на против, старао да је прикрије; гледао би да ти улије лажно поверење, очекујући тренутак, кад ће да изнесе на видик своје сумње.... У претпоставци, коју ти себи постављаш, њихов начин деловања био би дакле колико неумешан толико и безобразан!

— Кад би они имали каквих података, озбиљних података, или каква дубља нагађања, онда би се, без сумње, трудили да прикрију своју игру у нади да добију нова извештаја о мени (у остадом, могли би већ одавно претрести мој стан). Али немају доказа, баш ни једног; код њих се све своди на неосновано поставке, на сумње, које се ни на чему стварном не оснивају, на ето зашто прибегавају дрскости. Можда се и сам острвило, што нема никаква доказа те овако насрће.... Можда он има и својих намера... Нагледа, да је човек паметан.... Могуће је да хтео да ме застрани тиме што зна.... Ту је, брате, читава психологија.... У осталом гадно је то све и објањавати. Оставимо то!

— То је подло, гадно! Ја те разумем! Али... пошто смо почели искрено говорити о томе предмету (а нађазим да смо добро учинили), искрено ти признајем, да сам већ одавно приметио код њих ту идеју. Ма да се једва усуђивао да је схвати, она му се ипак увртила у главу у виду нејасне сумње, али то је већ и сувише што му се увртила у главу и у том облику.

А шта га је могло побудити на тако гнусну сумњу? Да знаш како ме то жести! Шта! једам сиромашан ђак у оскудици, са бедом и хипохондријом, у бесанници обољење болести у којој је већ; неповерљив младић, пун славољубља, са значајном самоћу, већ од шест месеци затворен у својој соби где никога није видео, излази у подрпим хаљинама, чинимаа без ђонова пред појединим полицајцима од којих мора да трпи подругивање; наглапује му се сасвим на бліза плаћање протостовске менице; сала пуна света, топлота тридесет степени Реомирових, гадан мирис зеленкаво боја чини надзор неспосним; несрећник чује да се говори о убиству неке личности, код које је он синоћ био, а уз то му још и стомак празан! Па, у таквим приликама, како да не би човек пао у несвест! И све се оснива на тој несвестици! Ето та полазне тачке у оптужби! Нек их ђаво носи! Разумем да је то досадно; али да сам на твоме месту, Роју, смејао бих им се свима у очи, или још боље: пљунуо бих им у лице; тако бих ја сврсиоо с њима! Пљуни на то! Храбро! Тје је срамота!

„Он је то дивно образложио!“ помисли Раскољников.

— Пљунута на то? Те је лепо казано; али сутра ипак зато на саслушање! — одговори он тужно; — Зар да се понизим и да им дајем изјашњења! Ја се већ лутим на самог себе, што сам јуче и пристао да говорим са Замјетовом...

— Нек их чоси ђаво! Сам ћу ја њих код Порфирија! То ми је ројак, користићу се тиме, те ћу му изнамити тајну; мораће сасвим да ми се повери! А што се тиче Замјетова...

„Најзад се досетио!“ рече у себи Раскољников.

— Ха! повика Разумихин ухвативши најдарел свога пријатеља за раме, — чекај! Ти си лагао! Велиш да се у питању односно раденика крије нека замка? Размисли мало: над би ти то учинио, би ли био тако луд да кажеш да си видео раденике да раде у стану на другом спрату? Напротив, баш и кад би их видео, ти би то одрицао! Ко би признао оно, што би га компромитовало?

— Да сам ја извршио *то дело*, ја не бих пропустио реће да сам видео раденике, поче опет Раскољников, коме као да беше сан тај разговор врхо одвратан.

— Али на што говорити оно, што ће шкодити?

— Зато што само мушкиџи и луди неискусни све одважно одричу. Ако је опгушени макар само мало паметан и лукав он признаје, колико се више може, све стварне чињенице с којима би усалуд покушавао да уништи стварност; само их објањење на други начин, промењује им значење, представала их, да су се десиле неког другог дана. И сва је вероватноћа, да Порфирије држи да и ја тако радим; он држи да бих ја, само да дам што више вероватноће својим исказима, признао да сам видео раденике, на само да после објасним ствар, како ће за мене бити корисније.

— Али он би ти одмах одговорио да прекуче раденика и није могло тамо бити, и да си, наравно, био у кући на сам дан убиства, између седам и осам часова. И ти би био ухваћен!

— Рачунао је да нећу моћи да размислим и да бих, у журби да му на најистинитији начин одговорим, предиђео ту околност: да је немогуће било да су раденици били прекуче у тој кући.

— Али како да се то заборави?

— Ништа лакше! Те су ситнице опаке; одговарајући на њих често се човек при саслушању сам нађа. Што је човек енији мање уноша опасност у тим безначајним питањима. Порфирије то врло добро зна: и он није ни из далека тако глуп, као што ти мислиш...

— Ако је тако, онда је то угурсуз!...

Раскољников не могаше да се уздржи а да се не насмеје. Али у исто време зачуди се како је ово последње објашњење дао с правим задовољством, он, који је, до тада, само прековоле говорио о томе.

„Ово ми се почиње у неколико допадати!“ помисли он у себи.

Али, готово у исто доба, дохвати га неко напрасно неспокојство, које наскоро постаде неиздрживо. Обојица се већ налазише пред вратима Бакалејевљеве куће.

— Уђи сам, рече опоро Раскољников, па ће у одмах доћи.

— Куда ћеш? Већ смо овде!

— Имам нешто да свршим... биће кроз по часа овде... Ти ћеш ми рећи...

— На добро ја ћу те пратити!

— Ах! дакле заверио си се и ти да ме мучиш?

Те речи беху изговорене тако опорим тоном и с тако очајничким изгледом да се Разумихин не усуди противити. Он оста неко време на тротоару посматрајући мрачно за Раскољниковом, који се крупним корацима упути своме сокаћету. Најзад пошто се напиринео зубима, и са стиснутим песницама заверио да ће данас изгњечити Порфирија као химун какав, упути се дамама да охрабри Пулхерију Александровну, која је већ постала немирна због тако дугог одсуства.

(Наставиће се).

ПОТЕРА

Димитрије Ц. Ђорђевић и Петар Петровић, слуге Милана Гроздановића, из Параћина, украли су од свога газде Милана 200—300 динара у готовом новцу, па незнано где побегли. Димитрије има 20—23. године, у опште смеђ, косав, сувоњав. Петар има 35—40 година, у опште приземљаст, у горњој вилици нема неколико зуба. Начелство округа моравског, актом од 20. априла тек. год. бр. 4734, моли све власти да Димитрија и Петра потраже и пронађене стражарно спроведу. Пронађени Димитрије и Петар могу се спровести и Управи града Београда с позивом на бр. 9032.

Рушид Ибишевић и синови му **Суља Рушидовић и Абдул Рушидовић**, сви Арнаути из Тутина, среза јабланичког, округа врањског, почињени су разна убиства и друга злочиначка дела, по срезу јабланичком, па одметнули се у шуму искрпеж власти да и даље то продузе. Због овога су решењем начелства окр. врањског од 20 фебруара тек. год. а на основу чл. 2. закона о хватању и утамањивању хајдука позвати да се у року од 15 дана од дана кад оглас буде изашао у „Српским Новинама,“ пријаве најближој полицијској власти.*) На како се Рушид, Суља и Абдул нису у остављеном им року пријавили најближој полицијској власти, то је начелство округа врањског решењем својим од 17 априла т. г. № 5424 огласило Рушида, Сују и Абдула а на основу чл. 3. закона о хватању и утамањивању хајдука, за хајдуке с тим да је од сада свакоме слободно убити их. Лични опис: I. Рушиду је 65 година, стаса средњег, лица приземљастог, браде и бркова белих; од одела има на себи: гуњ и чакшире од црног сукна, на глави белу капу арнаутску, на ногама опанке, од оружја нема ништа. II. Суља има 20 година, стаса је средњег, у лицу приземљаст, бркова малих, од одела на себи има: гуњ и чакшире од црног сукна, на глави белу капу арнаутску, на ногама опанке. Од оружја има пушку вапаклију. III. Абдулу је 18 година, стаса средњег, у лицу бео, без бркова, од одела има на себи гуњ и чакшире од црног сукна, на глави белу капу арнаутску, на ногама опанке. Од оружја има пушку каписелару.

Ноћу, између 21 и 22 априла ове године, четири непозната зликовца напали су Николу Маврића и жену му Станку на Црнојке, среза поречког, у њиховој кући на спавању и пошто су их мучили и злостављали, одузели су им на разбојнички начин у готову 380. динара, и у разним стварима, чија вредност износи 66. динара, па за тим побегли. Разбојници имају 30—40 година старости; сукнено оделo сељачко одело, а на главама јагњеће шубаре. Двојица њих била су наоружани само револверима. Према правцу, којим су побегли, мисли се да су из среза неготинског, браничаначког или крајинског. Начелник среза поречког, депешом од 24. априла, тек. год. бр. 2728, моли све власти да разбојнике живе потраже и пађене стражарно спроведу. Пронађени разбојници могу се спровести и Управи гр. Београда, с позивом на *бр. 9048.*

Мијаило Павловић — Павковић, сиктиџија из Пољевца, среза беличког, побегао је испред спроводника, који га је спроводио у место рођења на издржање казне прогонства од једне године дана. Мијаило је оптужен и за крађу разних ствари, коју је извршио Кости Павићу, тежаку из Селевца, среза јасеничког. Мијаило има 30. година, средњег је раста, у опште приземљаст, у сељачком оделу. Начелство округа моравског актом од 20. априла, т. г. бр. 4734, моли све власти да Мијаила потраже и пађеног стражарно спроведу. Пронађени Мијаило, може се спровести и Управи града Београда, с позивом на *бр. 9032.*

Тома Аћимовић, бивши осуђеник ходник и робијаш београдског казненог завода, на Чајетине, округа ужичког, који је условно пуштен у слободу, ноћу између 23 и 24 априла тек. године напао је на разбојнички начин на кућу Комнена Аћимовића, из Чајетине и хтео га убити, што му овај није дао за жену његову посестриму, — а за тим напао на Кремена Плесковића, из Чајетине и изнудио од овога два пакла дувана на познато куд побегао. Тома има 25 година, приземљаст у опште, оштрог погледа, крупан и добро развијен, од одела има пеленгире и гуњ од црног сукна, на глави шајкачу, а на ногама опанке. Начелник среза златиборског депешом од 25 Апр. т. г. бр. 5470, моли све власти да Тому пронађу и пронађеног стражарно спроведу. Пронађени Тома може се спровести и Управи града Београда, с позивом на бр. 9237.

ТРАЖИ СЕ

Сима Цјеротић, бив. руковалац јагодинског лозног расадника, има да одговара по извесној кривици учињеној у званичној дужности. Сима је родом из Аустро-Угарске, има 50 година, средњег је раста, просед, у опште плав, дежмекаст. Како се Сими не зна место пребивања, то начелство окр. моравског, актом од 20. априла т. г. бр. 4734, моли све власти да Симу потраже и о проналаску изнесте начелство. О проналаску Симином може се известити и Управа града Београда, с позивом на бр. 9032.

УХВАЋЕН

Ђорђе Видојевић, калеа димарски, који је пресудом пространог суда за варош Београд од 27. октобра 1899. год. Бр. 23079, осуђен на месец дана затвора за увреду нанету г. Лују Топаловићу, свештенику приликом чиновдејства, и чију смо потерницу пустили у бр. 14. нашег листа од осме год. 17. апр. т. г. ухваћен је у Крагујевцу.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

У данашњем броју доносимо слике окружних начелника: г. Мих. Ковачевића и г. Саве Ђукића. Њихове биографије као и оних из претпрошлог броја штампаћемо кад будемо донели последњу партију слика окружних старешина.

Г. **А. Николићу**, општ. писару. Биточина. — *У данашњем броју*, под наслоном Забрња код општ. суда, дали смо одговор и на питање, које ни чисмо.

Г. **Ђорђу М. Ђорђевићу**, писару општине пулапрачке. — Кад нам сте јавите што обећавате јавити по стварно овога спора пада немо, вам и одговорити је ли рађена правилна и пресуда на закону основана. Из прилоге сада послатих видимо да су пороткумљене записани наводи парничара, а то већ не вала, чим се мора настојати и списак тражити шта се хтело рећи.

*) Оглас овај изашао је у 47 броју „Српских Новина“ од 1 прошлог месеца.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 18. и 19. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 14. МАЈА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: солиха, које узме у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, занатчијама, оптичким ајнгерима и осталим занатчијама у општ године 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и исказијама на унутрашности године 16, полугодишње 8 динара. Жандармима године 8, полугодишње 5 динара, ну они се по овој цени могу претплатити само преко својих команднра коњичких односно пешадијских одреда. Надлештима у општ 20 динара на годину. За иностранство: године 24, полугодишње 15 динара. Појединa бројева „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

ИСЛЕДНИК И ЛЕКАР

Један од задатака Криминалистике, која се бави свим оним што је материјално у области казнено-правној, јесте и тај, да води рачуна о извесним фактичким околностима, за које се мисли да иду у област судске медицине, а у истини судија-иследник је тај, који их никако не сме губити из вида.

Таквих околности има тројаких: 1. оне, у којима се иследник мора умети наћи и увек знати шта ће чинити, ако и нема при руци лекара; 2. кад настану питања судско-медицинска, на која иследник мора бар толико да зна, да може бити успешнор заједничког рада с лекаром, и да може ставити лекару потребна питања; 3. они важни случајеви, у којима судија или иследник има тек да одлучи да ли да се позове лекар, при чему нам треба и то нарочито знање, да је ту само лекар познан да да реч, као што су случајеви уме поремећености, хипнотизма, патолошког пијанства, сна, слепоће за боје и т. д.

У свим овим приликама од иследника се тражи само толико: да у случајевима под 1. не учини ништа што би било од штете за познији рад лекара; да у случајевима под 2 уме остати у односу и заједнички радити с лекаром, и, најпосле, да у случајевима под 3 зна кад треба звати лекара.

Не може се довољно наглашавати колико је важно, да се иследник уме наћи и да зна све што треба у тим приликама, јер у небројеним случајева од тога зависи успех принчипално поступања и, што је још важније, од тога зависи да се стане на пут највећем злу. О томе се може уверити сваћашем нашње на поједине конкретне случајеве. Тога ради узмимо какав случај из друге од горњих трију група, да видимо како стоје разни лекари један према другом и како према томе да се управља иследник.

Какав је лекар, којим се може да послужи иследник? То може бити, бар у свету другом ако не и код нас, какав славан доктор судске медицине и професор са кога од првих универзитета, који је сав свој живот посветио тешким питањима своје струке, али може бити и какав скроман сеоски лекар, у кога се, може бити, са болеснице постеље гледа као у Бога, али који кроз десетине година није видео секције, а истражни судија или иследник зове га баш за секцију и узима га као лекара судског. У смислу *законском*, они су и један и други судски лекари, реч једнога по поступку важи колико и другога и много их има који ће викнути да је то напад на част лекарског реда, ако се без поговора не усвоји оно, што би изрекао онај други судски лекар, у случају када је он сам за то позван. При свем том, значило би поништити сву вредност судске медицине, ако се не би правила никаква разлика између онога што може први судско-медицински ауторитет и што може какав стар „сеоачки доктор“; теоријски ту се прави разлика, али у пракгици се каже: „лекар је лекар“ — дакле нешемо да знамо. Да ће се и у будуће морати употребљавати ти сеоски лекари, од којих се паравно не може тражити да знају сву судску медицину и све њене напретке, по себи се разуме, и сваки практичар захвалио се себи и таких лекара како су му се у невољи нашли од помоћи у важним случајевима, међу тим њиком и не пада на памет да тврди, да се знањем истражног судије има да дочуни знање сеоског или паланачког лекара, тако да је у неку руку сеоски лекар + истражни судија = судско-лекарском ауторитету каквом, а нпак у многом чему ту је од велике криминалне важности изналажење потпуно спремног иследника из обичних његових граница рада. Такав случај биће увек и онда, кад иследник истражи уме тако да упрапља, *да доцније буде могућна накнадна справдња правог судског лекара*. Није ништа ново, да се тако већ и ради: узима се дроб онога који је, може бити, отрован и шаље тамо, где се може испитати има ли отрова; носи се повређена лобања убијеног, нађена коса и т. д. да се покаже вештацима у престоници и т. д. Тако се, како рекосмо, ради већ одавна, само још треба увек имати на уму, да тако поступање *треба проширити у овој мери, у којој се јављају и нова открића*. А број таких *нових проналазака у области судско-медицинској*, по природи јој, није велики, тек неколико за их има у годину, на пнак није тражити од сеоског лекара да о њима брине. Ако не прати науку у њеном напредовању, неће ништа ни дознавати по отварима судско-медицинским; ако пак и буде човек од студије, све што се тиче нових начина и нових средстава лечења, нових дијагноза и нових апарата даје му толико посла, да нема када да се брине још и о отварима судско-медицинским. Али се од иследника замало може тражити, да подеспим путем дођу до знања све то отвари које се тичу њега пре него нкога другог, то да у даном случају вахтева радњу и судског лекара. Оно тим пре, што се од иследника ту и не тражи знање до свих ситница, нити каква техничка радња. Узмимо м. пр. да је где год у присуству два лекара исковпан и парам какав леш што се сумња на тровање арсеном, па да се, под извесним околностима, узме само желудац и дроб из леша, а не и пљоште кости, земља што је у сандуку мртвачноме, земља гробљанска и др., јер ти лекари не знају за важност ових објеката. Неминовно је, да би се оно *стављо на терет иследнику*, рекло би му се: „Шта значе они објекти, ти си требао да знаш, па да натераш лекаре да и њих узму.“ Пре 20 година то се извесно није тражило од иследника, данас, бар у свим напредњим државама, само се тако мисли и ради. Таких примера биза све више. Да укажемо само шта у најновије време износи проф. *А. Кокел.*[*]) Он тврди и показује, да се по микроскопским посматрањима пупчане врпце може тачно испитати колико је дете по рођењу живело, па онако свесним научнички, додаје, „само ако то што вреди за судско-медицинску праксу. Да је пак то питање, колико је дете ван утробе материне живело, важно с правног и судског гледишта, познато је, јер то питање треба решити, кад год имамо пред собом ма што од онога, што може да наговештује убиство новорођеног детета. У приступу овом значајном послу, проф. Кокел баца један поглед на она различна средства, којима се досадо расправљало ово питање, па показује, да та метода истраживања не води циљу, али да се на њима заоставе пупчане врпце и трбушном дувару могу чинити посматрања, која ће нас ближе довести решењу питања. Како то треба баш радити, колика је научна вредност тога и т. д., разуме се није стнар иследникова, то га се не тиче, већ је довољно само да зна, да може бити стручних људи који ту вешто знају констатовати, ако им се материјал стави

[*]) „Die mikroskopische Vorgänge beim Nabelschnurabfall und ihre Verwerthung zur Bestimmung der Lebensdauer Neugeborener von Prof. A. Kockel“, Bd. XXIV der Beiträge zur pathol. Anatomie und zur allg. Pathologie, herausg. von Ernst Ziegler.

на расположење. Оно, што истражни судија у једном оваком случају има да чини, јесте то, да од својих лекара тражи: да се пуштана врпца с оволиким јој делом трбушног дувара издвоји и у спиритусу, формалину, Ценкеровој течности и т. д. очува, те да се поднесе правим судско-медицинским лекарима. Кад то уради, биће слободан од сваког прекора, створиће могућност да други, који су за то парочито позвани, кажу све што се може.

Један случај као доказ за потребу фотографије у фалсификатима.

У немачкој варошн Келну догодио се овај случај. Неки Јован имао је да плати свега 3·50 марке пореза. Једнога дана пореznик га опомену да плати што је дужан, а он, бутнт што му се то тражи, паће књижицу и показа да је платио свих 3·50 марке. И заиста, у књижици беше потврђена цифра наплате 3·50 марке, само што се примећивало као да је ово 3 на 1 исписано. Сумња, да је цифра преправљена, учини, те порезник потражи своје пореске књиге, и на онима се увери, да је Јован био платно само 1·50 марке. Услед тога, порезник одмах отпужи Јована за фалсификовање исправе.

Истрага, за тим, изнесе, да је Јован заиста платно само 1·50 марке и да је очевидно да је после од 1 написао 3 он или ко по његовом налогу, јер нико иначе не може имати никакна интереса да то чини. На тај начин изгледаше као сигурно и без икакве сумње да је био осуђен за тешко дело фалсификовања исправе.

Само на обзирности која чини и оно што изгледа сувишно и сасим непотребно, истражни судија приклони се да добије и мишљење фотографа, да види шта ће фотографија рећи. Она изненади све. Увећаном фотографијом нађе јасно на виднк: да је најпре 3 написано, па после преко мега записано 1 и да је иста рука обе цифре једним потезом исписала. Хемнским путем пак доказа се још и једно место за обе цифре. На тој новој основи лако се после објасни овај мнимн фалсификат: чиновник, који је наплаћу врпно од Јована кад му се овај пријавно да плати порез, мислећи да он хоће сву суму, као незнатну, од једном да плати, записивао је у књижици 3, а уверивши се одмах да плаћа 1 мар., истим потезом пера ставио је 1 преко 3. У оном хитању, у коме је обично при послу примања наплате и одуживања порезе, није имао времена, да ону поправку и несумљиво изрази, новим записивањем цифре, словима, како је намеравао.

Да ли пак у радњи Јованової има елемената за дело покушане превареː, питање је које се парочито расправља.

Нека би наши иследници у делима ове врсте увек имали пред очима овај пример за потребу фотографисања!

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Надлежност општ. судова за суђење преко 200 динара, кад се интерес дода, и доказ сведоцима.

Један општински писар доставља нам, да многи општински судови не само суде спорове, у којима сума дуга, кад јој се дода интерес који се тражи, прелази 200 динара, него да још сведоке примају као доказ и у таким случајевима, противном 242. грађ. суд. пост., који забрањује доказивати сведоцима тражбину, чија сума прелази 200. дин., и § 243. тога пост. који изреком каже да се та забрана односи и на случај, где тражбина садржи поред главног и интерес, који, кад се дода главноме, прелази суму од 200 динара. Налазећи да општ. суд није ни надлежан за суђење оваких спорова, исти писар пита нас за мишљење.

Колико је нама познато, судска је пракса така, да општински судови суде спорове до 200 дин. заједно, не узимајући у обзир и тражени интерес. То може изгледати противно речима закона, који каже: општински судови суде све спорове до 200 динара заједно, а првостепени спорове преко 200 динара, јер, кад се пресудом тражи досуда дуга и интереса, онда је нормално ту спор и о једном и о другом, о суми коју они увупно дају, разликујући интерес који је текао до дана тужбе. Наш одличан правник, више годишњи професор права на Великој Школи и данашњи Министар Просвете, г. Андра Ђорђевић, тако и узима. Говорећи о надлежности општинских судова, он, на ст. 75. пре половине своје Теорије Грађанског Поступка, вели: „суму тражења одређује главно потраживање а ово обухвата не само капитал (главницу) већ и уговорене или законске интересе који су текли до дана тужбе, јер то обоје представља предмет оспореног права на дан тужбе. И тако, ако би тужилац тражио да му тужена плати 150 дин., рецимо од новембре, и уговорених 12%, год. интерес за три године, дакле до дана тужбе још 54 дин. интереса, свега 204 динара, онда би општински суд био ненадлежан за суђење овога спора."

Разлози, пак, за противно, на које се, као нам се чини, судска пракса ослања, имали би се гражити у овоме:

1. Интерес, кад се тражи уз главницу, нешто је само споредно и сасим записно од онога што је ту главно, а то је плаћање главне суме, тако, да, ако је тужени досита ону дужан платити, у самој ствари *сав спора* је да је дужан платити и интерес, или, ако није дужан главну суму, *непостојећи* није дужан ни интерес. Зато он, ако се тражи уз главну суму, и не улази у рачун кад се пита за предност спора.

2. Да је закон хтео, да се и по интересу, који се тражи уз главницу, мери предност спора, он би то изрекомкказао. Закон, пак, не само што то не каже, него, на једном другом месту, опет у погледу надлежности, на име у тач. 2. § 309. грађ. суд. пост. односно надлежности Апелационога Суда, баш на против, изреком каже, да се у предност спора не рачуна и интерес или каква накнада, која би се тражила уза сами предмет спора, осем ако тај интерес или накнада не би била засебно тражени, дакле ако би били баш предмет спора, главна ствар. Тиме је, пак, законодавац јасно обележко своје гледиште на ово питање у опште.

3. Одређујући надлежност општинских судова, закон, у тач. а. § 6. грађ. суд. пост., каже: да се тим не мењају нарећења § 242., грађ. суд. пост., по коме се тражбине преко 200 динара не могу доказивати сведоцима, а по § 243. ист. пост. то се односи и на случај где тражбина прелази 200 динара тек кад се урачуна и тражење интереса, на како иначе тражбина преко 200 динара не може ни да дође под надлежност општинског суда, то сигурно закон и хоће да у том случају, где главна сума тек са интересом прелази 200 дин., буде за суђење надлежан општ. суд.

Али, ако може бити уиесена и на закону основана пракгика, по којој су општински судови надлежни да суде и спорове, у којима сума главнице прелази 200 дин. кад јој се дода тражени интерес, *не може бити никако на закону основано, ако општ. судови и у таким случајевима допуштају сведоке као доказ*, јер их § 6. грађ. суд. пост. упућује на § 242., а овај у вези с § 243 ист. пост., којима се забрањује доказивање сведоцима за тражбине преко 200 дин. и *изреком каже да се то рачуна и интерес*, као што општ. судова не тим одредбама не смеју узети сведоке ни као доказ против или ианан садржине писмене исправе, у случају где се ова подноси као доказ, па ма тражбина била и испод 200 динара.

Питање на општинске писаре.

При угоиорима о закупу и одгонирању за исплату закупне цене, дешава се увек и у сваком таком случају спорова између закупца и господара добра, за наплату закупне цене. Тада долази до тих случајева, да или закупац иде суду, да обезбеди газду од закупног добра са својом имовином, или, долази то, да је закупац небрежљив, па иде газда под власти, да спречи дужника у томе, да ствари унете у његово имање не изнесе докле му закупну и нужну суму не плати.

§ 686 грађ. законика гласи: „*ствари од кирајџије или закупца унешене, и налажећи се волом и стока, служе за сигурност ономе, који под кирију или закуп даје, и може исте ствари однзда у залог задржати ради наплате још неплаћене цене.*"

Има случајева да закупац добра дође у крајчано стање и није у могућности, да обавезну закупну суму плати, а тиме свој дуг непрестано тереги, тако, да дође под терет § 703 грађ. законика, нада се о њему може најсигурнија, да је „рђав платпша." У томе случају газда од имања има права и пре пређења рока за раскидање уговора о закупу да тражи његово

исељење из закупног имања, јер нема више гаранције за наплату свога потраживања, са погледом на имовно стање закупца.

У овим даним случајима, појављују се два права за расправу. Један је где сам дужник иде власти и пријављује дуговно стање, тражећи сам исељење — раскидање уговора — обезбеђујући благовремено повериоца — газду од имања за наплату дуговне суме. Има и оних којима је рок закупу истекао, а остао је дужан кирију — закупну цену, а даље у имању не остају но се селе, но како новца немају да остатак кирије плате, они обезбеђују залогом — стварима — унетим у кућу свога газде. То чине преко суда. Има и оних који хоће да се користе својом невољом за немогућност исплате, па чине разне испаде, противу интереса сопственика добра, нпр. каже да му је кирију платио; да му више ништа дужан; да је закључио уговор на даље за извесно време; позива се на ту околност, на уговор закључен пред сведоцима, или доказује сведоцима исплату кирије. Тиме ствар одуговлаче и седе у закупном добру на штету господара, јер природно је, да господар добра у овом случају мора да иде власти и да наплату тражи. Ту се отвара читава судска процедура са суђењем и следује пресуда, противу које има места жалби. Интереси газдини овде су угрожени с тога што му имање остаје незаузето, дакле није га могао издати под закуп, зато што мора путем суда да исели „бивше платишу“ или онога који од њега тражи оно што не постоји.

Ми смо видели све приликe. Један кирајџија заспао је у дуг закупни за време од пола године дана. Дуг признаје, јер сам обезбеђује повериоца — газду — својом имовином, тиме што тражи од суда попис своје имовине за обезбеду своје дуговне суме. Он то чини са обзиром на § 686 грађ. законика на овај начин:

Суду општине Ивањичке:

Максиму Петр вићу, трговцу овдашњем дугујем на име пола годишње кирије 264 динара рачунајући закупну цену по 34 динара месечно.

Новаца немам да платим, те молим суд, да за обезбеду ове суме наложи извршити попис моје имовине, у колико то буде довољно за обезбеду овога дуга, а не буде противно § 471 грађ. поступка. Све што се у попис узме нека се остави на чување под законом одговорношћу моме газди Максиму, до наплате дугујуће суме, а ја се обвезујем да ћу му сам дуг исплатити до поћа маја ове године, што ако не учиним, нека се пописана покретност наложи продаји без икакве даље процедуре, и новац од исте нека му се преда. Ако не буде довољна сума за наплату кирије добијена, ја одговорам за исплату и даље. А ако би било више добијено, но што се узме ствари у попис, на би при продаји било више новца но што сам дужан, то молим да се мени преда.

27. октобра 1899. год.
Ивањица. Понован суду
Илија Недић, тежак

№ 736. Г. М. Николић, члан суда са писаром Н. Ивићем, да изађе на лица места у стан дужников и према § 466 грађ. суд. поступка, а у присуству дужника и газде од имања изврши попис његове имовине, у оволико колико то буде довољно за обезбеду дугујуће суме а не буде противно § 471 грађ. судског поступка.

Пописану кретност предати на чување самоме газди добра, пошто га је сам дужник за чувара одредио.

30|X 1899 г. Председ. суда
Ивањица Кметови
Писар.

Ово је питање право, на које треба одговорити то: да ли је решење општ. суда правилно? и зашто?, има ли у њему каквих недоследности и законских неправилности? остала случајеви у овом правцу око спора о закупу долазе у следећим бројевима. Желели би да општ. писари овај први случај добро промотре, да законске прописе добро прочитају и да тек тада дају своје мишљење, јер их напред опомињемо, да ове ствари које сада почињемо да износимо, заснивају у најдубље интересе њихових суграђана.

Горе смо навели случај где сам дужник — закупац — признаје дуг и за сопственика — газду — тражи обезбеду за наплату. Тражили смо од општ. писара одговоре има ли овде правилности и места, а сада хоћемо да дамо други случај, где дужник дуг не признаје и неће да се сели из закупног добра и ако је сопственик дао другоме своје имање под закуп. Ево тога случаја.

а., Тужба

Суду општине крушевачке

Михаилу Митићу, класиц, дао сам под закуп мој дућан са две собе у позадини, у улици Немањиној са ценом од по 30 динара месечно, са роком закупа од Митрова дана пр. год. до Ђурђева дана ове године.

Рок закупу давале истекао је првога маја, но он данас пити хоће, да се сели пити хоће да ми дужну кирију за три месеца плати, у суми од 90 динара.

Ја сам ово имање дао другоме под закуп и нови кирајџија се доселио, но како Михаило неће, да се исели, то ја писам у стању, да то учиним, но се обраћам суду са молбом, да овога силом закона принуди, да ми имање исправи, те да би се нови закупац у исто могао уселити.

Доказ за дуг је то што се његова имовина и данас налази у мојој кући, а он нека докаже признаницама да ми је кирију за последња три месеца и то: фебруар, март и април платио. Тако исто нека докаже и ту околност, да сам му и имање поново дао под закуп, било то писменим или усменим уговором.

Ствар је хитна и молим суд да нам још данас ово спорно питање пресуди, јер нови закупац са својим доношењем ствари чека на усељење.

1. маја 1900 год. Никола Петровић, трговац
Крушевац

Бр. 1708. Позвати одмах тужиоца и туженог; овај спор изаћи и пресудити. Таксу наплатити.

1. маја 1900 год. Председник суда
Крушевац

б., Белешка.

Рађено у суду општине крушевачке, 1 маја 1900 г.

Безспорна по спору
Николе Петровића, трговца овд.
противу
Михаила Митића, класаса овд.

Извиђали и судили
Председник суда Због дуга од кирије у 90
Кметови динара и раскинуће уговора.
Бележио писар

На данашње рочиште дошли су парничари. На понуду суда нису се могли поравнати. Прочитана је тужба.

Тужилац оста при тужби; за данашњи представак и парничне трошкове тражи 30 динара.

Тужени изјави: ништа од кирије не дугујем тужиоцу, јер сам му још 3. априла ове године исплатио дужну суму од фебруара па до са концем априла, у суми од 90 динара, рачунајући месечно 30 динара закупне цене. Ово је тога дана било пред сведоцима: Марком Илићем, абаџијом из Трстенике и Николом Антићем, абаџијом из Ниша, који су тада били у мојој радњи, ради наших трговачких узајамних послова. Молим суд да их испита. На имања нећу да се селим зато што сам исто пред овим истим сведоцима, попова при наплати дужне кирије, узео под закуп за исту цену до Митрова дана ове године. И на ту околност молим суд да их испита. Што је тужилац сада дао другом имање под закуп, ја не стојим одговорни, но се држим тачно уговора, и из закупног имања не могу да се селим, а он ако је имао ту намеру требао је уговор о закупу да ми одрече на 15 дана раније, како бих се и ја могао постарати да нов закуп закључим. Тражим дантубе за данашњи представак 10 динара.

Судска разлоза

Како се тужени позива на сведоке, да је овај дуг, за који се тужи, платио, и да му исти потврде и ново закључене уговора о закупу, од Ђурђева до Митрова дана ове године, а тужилац о томе не подноси никакве противудоказе, то је суд

Решио

Да се ово рочиште одложи, и да се више надлежним судовима, да ове сведоке испитају и њихова протоколарна саслу-

шаља пошаљу овоме суду. Тада одредити друго рочиште на које позвати обе парничне стране и тада овај спор пресудити.

1. маја 1900 г.

Крушевац Председник суда

Писар Кметови

Н. Белешка. Рађено у суду, 15 маја
Следује глава као и у I. 1900 г. у Крушевцу.

На рочишту су обе парничне стране.

Чита се извештај суда општинске тротшинске и општинске нишке о исшту сведока на које се позвала тужена страна.

Суд општинске тротшинске шаље саслушање над сведоком Марком Илићем, абаџијом овдашњим, које гласи:

Трећег априла писам ни био у Крушевцу, но сам био овде, о чему је уверен и сам суд, јер сам тога дана као општински одборник био у одборској седници и потписао одлуке одборске о чему се може и сам суд уверити, дакле онда ни у ком случају писам могао бити у Крушевцу и не могу по овој ствари ништа сведочити, јер не знам по њој ништа ни доцније ни раније од 3. априла ове године. Зашто се Михаило на мене позвана не знам. На ово ће ју се заклети. Дангубе тражим 4 динара.

Суд општине нишке шаље акт у коме извештава овај суд, да под именом Николе Антића, абаџије, не постоји тако лице у Нишу, услед чега га није могао ни саслушати као сведока.

По прочитању ових акта тужилац оста при својој тужби, тражећи, да му суд да заштите за ужинање свога имања, а накнаду штете што је новога закупца морао са станом задовољити, тражиће особеном тужбом. За данашњи представак тражи десет динара.

Тужени изјави: зашто Марко тако сведочи не знам. Истина не могу да се ономенем да је то било баш трећег априла, али тих је дана било. Што се тиче другог сведока Николе, чудно ми је да се суд општине нишке тако изражава, кад човек од толико година живи у Нишу, и ради свој занат. У осталом да је онако било ја ћу се заклети.

Судски разлози:

Постојање закупа тужилац је доказао, тиме што се закупац налази у закупљеном добру. Ову околност тужени и сам признаје. Доказано је и то, да је тужени на име закупне цене, остао тужиоцу дужан за месец фебруар, март и април 90 динара, рачунајући закупну цену по 30 динара месечно, јер против томе тужени ништа за доказ не поднеси. Његова доцнија одбрана, на другом рочишту, где подноси заклетву не може се од стране суда узети у обзир с тога што једнострану заклетви не може бити места.

Према овакном стању ствари, суд сматра да је тужилац у праву да овога закупца из свога имања избаци, пошто је рок закупу истекао и да му је овај дужан горњу кирију платити, на зато на основу § 6. и 14 грађ. суд. поступка са погледом на § 686 грађ. закона као надлежан

Пресуђује

Да тужени Михаило плати тужиоцу 90 динара кирије за месец фебруар, март и април ове године, да му накнади плаћену таксу у 5·40 динара и на име трошка и дангубе двадесет динара. Тужени је дужан из закупног добра одмах се исселити. А ако то у року од 24 сата не учини, суд ће га силом закона на то натерати. Тужени да плати сведоку Марку Илићу абаџији из Трстеника три динара на име дангубе.

Тужиоцу се оставља право да накнаду штете од туженог тражи особеном парницом. Пресуда саопштена парничарима одмах јавно у суду.

Од суда општине крушевачке, 15 маја 1900 год. №... у Крушевцу.

Председник суда

Писар Кметови

НЗ. Завести обе белешке у протокол судски.

Задатак. Општински писари! Је ли ова пресуда правилна, на закону основана и ако није онда зашто?

Од једног општинског писара добили смо овакво питање: каква треба да буду убашшења, када је имање продавцу очевина, каква када је ужина од старина, а каква када је исто стекао куповином од пре 24 године. Даље каква уверења треба да буду за подношај суду да земљоделац то имање може отуђити.

Ми смо у прошла три броја то питање изнели и расправили и општински писари нека се у свима случајевима придржавају оних образаца, на су постигли сагласност законску. Исто тако изнели смо и уверење о томе како треба да буде при потврди тапије од стране продавца и купца, које је потребно поднеста суду. Но како је погрешном тамо изостао читав став, ми овом прилином и ради обавештења и тачног рада, од стране општинских судова ево поново доносимо образац за та уверења; она имају гласити овако:

Уверење

Марко Мандић, земљоделац из Лелића, поред оне земље — њиве — зване у „Осоју", коју је наследио или купио од Н. Н. или коју ужива по старини од свога страна Ненада Мандића, а коју је продао Петру Ненадићу из Лелића, низ још по пет дана ораће — земље на сваку мушку задужину главу у задрузи, рачунајући сваки дан орања по једну хиљаду и шест стотина квадрат. метара и поред тога кућу са окућницом.

Ово уверење издаје му суд на захтев, пошто је прописану таксу платио.

Од суда општине Лелићске, 20. марта 1900 год. № 472. у Лелићу.

Писар Председник суда

НЗ. Ово уверење мора бити потврђено надлежном полицијском сресном влашћу, с тим, да се тврди истинитост општ. печата па и садржине. Када се овакво уверење поднесе, суд првостепени увек тврди тапију, која је и са потврдом коју смо у нашим ранијим бројевима изнели онако исправна, како тамо гласи. Тапије потврду не тврди само председник или који од кметова по суд. дакле нуна седница. Ово је обавезно према решењу општа седнице касационог суда а и према распису Министра Правде, па према томе нека се општински писари овога строго држе, и онда неће бити потребе, да им се тапије од стране суда првостепеног одбацују.

ФАЛСИФИКАТОРИ У НАРОДУ

УСПОМЕНА ЈЕДНОГ ПОЛИЦАЈЦА

Наш народ опада имовно из године у годину. То нам и статистика тврди.

С имовним опадањем и умножавањем бескућника јавља се, од ово неколико година, као последица, увећани број злочина и преступа, од којих неки остају много пута и неоткривени од државне власти.

Ми смо намерни, да изнесемо овде један од криминалних случајева, који су нам остали још у успомени. Случај десио се у једном крају наше отаџбине, који је удаљен и одсечен од сваког саобраћаја. По квалификацији спада. истина, у мање важније а и реће, но ипак заслужује пажње у толико пре, што из њега видимо, поред осталог, докле је груби материјализам продро у народу, на чак и у оне крајеве, где се увек до сада замишљала примитивност и морал више очуван но у другим местима, која су ближа центру и светском саобраћају.

Десило се то 18., године у једној општини насељеној Власима, која, по броју људства, спада у ред већих општина у округу.

Једног дана, председник исте општине достави лично окружном начелнику, да је, ире кратког времена, случајно, ушао у траг фалсификованим облигацијама у његовом селу, и да је по дознању организовано једно друштво варалица и фалсификатора, под раиијим општинским управом и споразумно с њом, задужило многе људе у његовој општини — таио рекн ни криве ни дужне. Неким је за дуг испродавана сва стока и покретност. Од тих облигација он је до сада нашао свега 7 комада, које прилаже, а све су писане једном руком и гласе на једног истог повериоца, кога цела општина познаје као пропалицу и никаква човека у грађанству. Облигације представљају вредност од 150—180 динара с 12% инт. и другим трошковима. Задужени су, како се говори у селу, махом старци, болесни и немоћни људи, који немају наследа на дуг живот. Има међу

тима и таквих, који се налазе на робији, који су осуђени на плаћање и њихов је мал испродаван још пре две године за дуг, те сада једнако прете и поручују својим повериоцима, да ће се с њима, или с њиховом чељади, кад тад разрачунати... Жалосно је — настављао даље председник — погледати наследнике ових задужених лица,од којих су неки пре 2 године помрли, иако се виђу данас као при под кором немајући од куда да плате порезу, те им се мора и земља продати. На растанку председник замоли начелника, да што пре нареди истрагу, и да ту ствар у погледу његове личности задржи за сада у тајности, јер се боји освете бездушних људи. У његовој општини вреди живот једног човека колико и врапца. Обично се тешко улази у траг убицама, пошто нико неће да сведочи бојећи се освете...

Пошто је начелник пажљиво саслушао председника, нареди да се одмах позову, како поверилац, на чије име гласе облигације, тако и члан општ. суда с писарем, који су потврдили исте облигације. Сутра дан повериоци је био у начелству, а члан општ. суда и писар стигли су после 2 дана, јер се нису могли одмах пронаћи.

На саслушању поверилац је изјавио, да је спроводник стања, и да га је сиротиња и нагнала те се је на пароши досељо у село где зарађује пискарајући сељацима. Признао је одмах, да нема у општ. никаквих потраживања, и да му у општини у којој живи нико ништа не дугује. А, кад су му показане облигације, које гласе на његово име, и, кад је упитан, од куда да исте облигације, којих се он сада одриче, гласе баш на њега а не на кога другог па, шта више, да буду потврђене код општинске власти, он није био у стању да оно околности објасни, нити зак да именује личност, која му је те облигације потурала — изо што се он у свом одговору у почетку правдао. Психолошки посматран на његовом се лицу очито видела збуњеност и забасењугост особито у оном моменту кад му је начелник показао његове облигације и кад га је питањима довео у тесњац, да није имао шта да одговори.

Пошто други окривљени нису истог дана стигли, то начелство спроведе среског власти quasi повериоца с његовим саслушањем и облигацијама наредивши да се у истој ствари брза и смотрена истрага продужи, те да прави кривци не избегну законску одговорност.

Како је даље продужена истрага и с колико знања и умешности није нам познато, јер смо били у немогућности да праћамо даљи развој ствари.

Код привођеног суда осуђени су по овом делу сви општ. суда, који је заступао председника, и писар, а quasi повериоц пуштен на недостатка доказа.

Што је од значаја правда у овој ствари није задовољена. Државна власт није била у стању да узме у заштиту толике породице и домове, који су пропали од неколицине несавесних људи. Ти људи нису имали могућности да се помогну у полицији, која их је задесила и они су данас „оспели до пројачког штапа. Права кривци слободно се и данас шетају.

А.

КОЦКАРСКА ПЕЋИНА У МЕЛБУРНУ

од **Хермана Хајта**

Када сам прва пут, пре једно четврт века, ступио на брод да се одам мореплovству, случај је хтео да овај брод отплови у Аустралију, на затом у Јужну Америку, и, по том се врати у Европу, једном речју да обиђе цео свет. Било је то у оно доба, када су Калифорнијска златна поља стала већ да се исцрпљују, а у новој Колонији Викторији, тек се отварише неизмерне количине златна песка, понособ у Пределима Балларту и Бендигу. Стога сте повише Мелбурну који је најближи био новоотвореном Кидроалу. Ја, млад и зелен, нисам жудео за богатством, већ се заносио далеким, непознатим крајевима. Жеља ми је била да постанем морнаром, и удес је хтео да капетан „Наде" буде добар пријатељ мога оца. Он се прими да ме, за извесну суму новаца, обучи мореплovству теоријски и практички. Колико је у томе успео овај добри капетан, није задатак ове приповетке. На овоме путу, који је трајао четрнаест месеци, дознао сам што пута, што ће и шири круг занимати, и, с тог разлога, назеран сам, да са свога бављења у Мелбурну, изнесем ову интересну епизоду.

Као у свима рударским пароцима, тако се и у Мелбурну основа јавна коцкарница. Нико се неће зачудити, кад речем, да су се у коцкарској пећини у Мелбурну састајали најгора људи свију пет делова света. Све пагрну у Аустралију, али ко, свакојако, да буде и мотику закопа у земљу, него да продужи са „новом снагом" свој занат стари, који је испекао на Сајери Невади и Истмосу; да правим радницима, мученицима упропасти њихову праведно стечену тековину. Услед овога дешавале су се вечите свађе које су се свршавале револвером, или ножем, а врло је често долазило и до линчовања. Али, како је линчовање било ређе, то је коцкарска пећина у Брук Стриту била увек добро посећена.

Капетан М. знао је врло добро колико ја уживам у прекланим сценама, с тога ме једног дана позове да походимо ту јединствену коцкарницу, где се и дан и ноћ коцкало, и новац немилице бацао на рулет.

Тек што смо ступили унутра, а чујемо неку ларму од хиљаду гласова. Пођосмо у правцу, одакле прева долажаше, и убосмо у салу осветљену сјајним полељима, луксузно декорисану и величанствено намештену. Крупни корински стубови од чистог каракеског мрамора били су претрпани златом, прозори застрвени тешком венецијанском кадифом, а подлађеним полутама. А тек људи! Рекао би да се налазиш у каквом ђаволском царству, или у Вавилону, за време грађења оне чувене куле. Сви језици светски допираху до наших ушију.

Како ма је било немогуће да једним погледом обухватим све, то сам спуполику пажњу обратио једној јединој ствари.

Капетан М. прогура се кроз гомилу, и ја му следовах у стопу. Наскоро дођосмо пред један сто застрвен традиционалном зеленом чохом. Око стола беше преко четрдесетак коцкара. Пред сваким је стојала мала вага у којој је одмеравао злато, јер је ретко било златна новца, већ крупница златна зрна и златни песак. Поред сваког играча лежало је пун револвер и нож, два оруђа, која су била у веома честој употреби. — До једног, по најновијој моди одевена господина златно се један грдан Кентучанин, рецкајући својим великим ножем дебело парче дувета. На другом крају стола беше до неколико најопаснијих коцкара на свету из Мексике и Јужне Америке, који су, због новопронађених златних мајдана, напустили Калифорнијска поља. Мало даље од њих стајаху неколико официра енглеске морине, који су употребили ту згодну прилику да проучавају живот и обичаје своје најмилије колоније. Поред њих уседаху уредници, трговци са жутим рукавицама, мулате разне нијансе, европске пустолове, по чијем мање или више бронзираном лицу дало се оценити њихово дуже или краће бављење у колонији; даље, жуте синове Небеског Царства, праљаво жуте Малајце који, ваљда, мишљаху да лупежна живот у Аустралији више доноси но разбојнички живот у њиховој домовини — али је највећма превладавала црвена конџуља правих копача злата, доминантног елемента ове пећине, где се не само дело и пило, но и, по свима правилима, убијало, поред полиције и чувара јавне безбедности, којима су, у оваким случајевима, силом улазак забрањивали.

У другом делу сале једна труда певача и играча показивала је своју вештину, и надала се богатој награди, јер су сви, познато је, прави коцкари веома издашне руке.

Тек певачи завршише своју продукцију, а једна млада девојчица, која се, у овој пећини, чинила као нежан цветак у вулканску кратеру, пође од стола до стола да сакупи прилоге. Тас се брзо напуни, и девојчица оста само да отиде до Кентучанина. Овај погледа нежно девојче, затим њушну руку у џепар, и извади пуну шаку златна зрнеља, и баци на тас. Девојчица, богатим даром обрадована, захвали му се, и пожрта трупи. Кентучанина разнежи поглед детиња и промрмља:

„Не бих веровао да има овако лепе деце. Хм, хм, чудновато да ме поглед ове девојчице толико разнежи, мене стара крокодила."

Али одједном осети нешто пред себе, обрну се и ухвати једног од својих суседа, баш у тренутку када је извлачио руку из џепара овога џина. Колос га чврсто шчепа за руку, и страховито грмну:

„Стапи, лопове, причекај мало!"

Лопов покуша да се ослободи, јер се линчовањем није

шалити, и бегетво у мало му не испаде за руком. Али на вику инвону, скупи се читава гомила око њих, и двадесет руку почиха да задрхи несрећника, ну Кентучанин рече са свим мирно:

„Оставите, господо, не дирајте га! Сам ћу га свршити са њим; прикуцаћу га уз зид као гадну сикуљагу да послужи другим његовим другоминма за углед.“

„Ко се усуђује овде, узвикну гласно лупеж, да тврди да је Дон Естабан де Чукало и Мангаморос лупеж!?“

„Ја тврдим!“

„Ви, господине! тргните реч натраг, или, por la madre de Dios, удавићу вас као америчанско синиче. Играчи напустише столове да неби изгубили ни једну ситницу ове, у нагледу битке. Други се безбрижно испеваваше по диванима, и посматраху шта ће се догодити. Противници су чинили два контраста. Кентучанин је био људина од преко шест стопа, плећат, снажан и веома мускулозан, док Шпанац, звучна имена, једва да је имао пет стопа у висину, али при том жилав и чврст. Дон је био од оних Шпанаца, тако честих у Мехику, који провоцирају све до последње паре. У магновењу отвори своју навазју дуг, са једним сечивом, нож и откиде завесу с прозора. Тешка позлаћена полуга паде са јаком треском о патос. Шпанац је зграби и баци на сто. Затим преко завесу на четири дела, обмота око руке и стаде очекивати напад свога противника.

„Хоћете ли, вику ширећи зубима, тргнути натраг пасту ми увреду, и јавно, пред светом, изјавити да сам ја частан caballero?“

Џин погледа презриво свога противника, пљуну, и рече, нагласком Кентучким:

„Not much!,“ и поче да звиждуће неку народну песмицу, и огледа врх ножа на своме прсту. Затим стаде да се смеје, и ману.

„Дркам,“ рече један Американац неком Енглезу, „да ће Кентучанин умлатити Хидалга.“

„Well, одговори Енглез, кладим се у сто функа да ће Хидалго Јенкеа убити.“

„Лепо, пристајем, у сто функа.“

„Дајем две стотине функа на Американца!“ узвикну неки Француз.

„А ја на Шпанца!“ чу се други глас.

„Примам!“ и ова опклада би утврђена, као и многе друге.

Дон Естабан де Кучило и Матаморос, не обазрући се на оволики свет, хтеде да сјури нож своме противнику у трбух; Американац одби удар, са таком вештином какова се није могла очекивати од танова слона.

Тренут по том мораде Хидалго одскочити у страну, да би избегао удар Кентучева ножа, који би му, поуздано, одрубио главу са рамена.

Оба противника упознадоше сада окретност и вештину један другом, погледаше се за тренутак и добро се узеше на ум.

Борби се започе поново, и одмах се примети да је Американац јачи од Шпанца. Дон се веома вешто закланао завесом, као штитом, али му то није много помагало код велике снаге Кентучеве.

Јенке врлим ударцем ножа проби завесу са таковом силином да му продрије рука кроз продеротину и Шпанцу изби три четири зуба. Шпанац од удараца строшити се, али у магновењу, као клони, какав, подиже се и поново заузе положај.

Кентучанин потеже по други пут, али не погоди. Изненађен оним промицајем стаде се примицати своме противнику, који се непрестаније измицаше тако да је било још само два метра растојања од зида на који га је Јенке хтео да прикуца. А да ће Американац своју реч одржати, у то нико није ни сумњао. На, при свем том, нико се не умеша да ускрати ово задовољство двојг џентлмена, од којих је један ухваћен у крађи.

И сама срећа окрете леђа Дону, он склизну ногом о један цвет, који је, свакојако, испао какој невачици из косе. Паде на колено, али овај над спасе му поново живот, јер нож Кентучев, који би му, зацело, задао смртни удар, окрзну га по леђима, и начини дубок траг. У исти мах Американац спусти своје тешке руке на рамена Шпанцу са таковом силином да изгуби и ово мало заостале му снаге.

Дон, и после овога, остаде присебан, навазје је чврсто држао, одружја десну ногу. Кентучанин, непажљив, видећи своја противника саломљена, саплете се о завесу и изгуби равнотежу.

Брзо као муња подиже се Шпанац и сјури у трбух Јенкеу свој нож до дршке. Американац рикну као рањени лав и испусти нож, али не паде. Махиналне згради гвоздену позлаћену полугу и, напрегнув и последњу снагу, подиже је и удри Шпанцу о главу са таковом силином да му се проли мозак, и попреки околину.

Победник, и сам веома близу смрти, погледа тријумфално по сали, заниза се и паде мртав поред Шпанца.

„Мислим,“ рече Американац Енглезу, са којим се опкладио у сто функа, да одбојца имамо право. Ако вам је по вољи да метнемо тих сто функа на карте.“

„Драге воље,“ одговори Енглез, а бан у том моменту узвикну Банкар:

„Господо, игра почиње!“

Лешеве набацише, салу убрисаше од крви, и игра поново заче.

Капетан М., ударив ме јако по рамену, запита ме: „нагледа ли се?“

„Мислим, капетане.“

* * *

Када сам 1878 године посетио париску изложбу, паде ми у очи неколико обелиска у Енглеском Одељењу. На највишем било је енглески и француски написано:

„Овај обелиск преставаља тачно количину злата која је од 3. априла 1851. до 1. јануара 1878. навезена из Колоније Викторије. Вредност: 200,000,000 функи шперлинга или 5,000,000,000 франака.“

Тада се сетих горе испричана догађаја и помислих, нолико ли је крви проливено због оне масе жута метала.

С немачког **В. Н. М.**

ДОКАЗ О НЕВИНОСТИ

СТАРА ИТАЛИЈАНСКА ПРИПОВЕТКА

од **А. де Нева**, пенано **д-р. М. М.**

(свршетак)

Даље вече је једна од најсјајнијих свечаности у Напољу — свечаност за свакога, за богата као и за сиромаха, за племића као и за лазарона. Све је радосно, у палати као и на тргу, свуда се огледа веселост и свечаност, једним речи, ово је народна светковина.

Још од ране зоре одјекују звона, цео Напољ је на ногама, и хиљада ватромета, по разним крајевима града, као да још више разгрејају општи занос. Сваки сија од радости и дели радост свога суседа; свечаност одјекује хармонично кроз све улице. Све је украшено венцима од цвећа и гирландама; а при том прилично чаробно дејствују на закомислену и зајајућу масу света шатре, пуне свакојака јестива. Свуда се виде воће и разноврсне посластице намештене као вештачке пећине или храмови, а над овима вишаху хиљадама мирисавих поморанаџа и лимунова на шареним врпцама; онде опет виде се по која вештачки начињена капелица од шећера, и у крајњем њеном углу, под последњим сводом лепа Мадона од воска, окружена малим вештанцима, смешена се пријатно на сав овај украс од посластица.

Продавци разноврсних средстава за осмехавање, као пастета, сладоледа и химунаде, веома су ревносни и развијају сав свој таленат. Иначе све остале радње одмарају се; а само очи блеју неуморно на све стране. Није то више Напољ од јуче; ово је једини дан у години, када сваки хоће да види и да буде виђен. Вече се лагано примиче а и гунгула постаје све већа. Необузадано клицање поздравља хиљадоструко пуштање ракета са свих прозора, и милиони варница сипају свој магновени сјај усталасаног и узбурканог мора од људских глава; нагледа да нема више простора ни за најмањи корак, на ниин сваки хоће да се креће и хтео би да буде свуда у један исти мах.

Али нарочито у тоседској улици, средишту становништва и свечаности, чује човек пре свега гурњаву масе, која се таласа и међу собом бори, вику притиснутих и пригњечених, који ништа ни по што не би хтели да изостану од ове свечаности. Од једном, у сред највеће гужве, појављује се једна кола; уза-

луд се трудио кочијаш да продре кроз гомилу, људи, његове псовке и молбе осташе безуспешне, и било је залуд и немогуће проћи. На послетку осташе кола само прикована у сред ове свеволе; шта је људима остало друго, до или да остану у колима или да се скину, те да пешице продуже путовање, што такође не би боље ишло.

Свађале се два господина; један од њих беше висок, и колико се могаше видети, под његовим пространим огртачем, беше поносита држања. Он се гурао, покрај свих препрека што му се шта више допадаше, и кренуше пута себи и свом пратиоцу, не без великог отпора, кроз најгушћу масу људи. На један пут застаде он, као намерио, пред једном гомилом блесана, од којих неки стајаху, неки лежаху један поред другога, али сви слушаше са великом пажњом једнога човека, чија неуморна речитост испуњаваше све неписаним жаром. То беше неки импровизатор, који се трудјаше да својом речитошћу прослави јуначка дела непобедимога Риналда. Када он с времена на време заћута, влада потпуна тишина и међу слушаоцима, само да не би пропустила ни једну његову драгоцену реч.

Изгледаше као да се нашем странцу допада ова гомила, јер он остаде код ње. У колико је мање његова спољашност долиоколила околини у толико је она више пробудила живу радозналост на све стране. Парочито га један лазарон веома пажљиво посматраше и њему своме суседу:

— Салваторе, погледај онога, па реци, да ли није истоветни херцег од Г.

— Шта, палик на онога, који је већ тако дуго у затвору, што је своју лепотку убио на улици пред педесет сведока? Јеси ли ти при себи, Гаетано? — Та ти најбоље знаш, да га твој стриц Катенио добро чува под кључем, а он није тај, који би своју жртву пустио, па ма то било и бодље вече. Вино ти је завртело мозак.

— Не, теби се мозак врти! — Ја не кажем, да је то он, али таква сличност! — Погледа га само добро — тамо преко пута!

— Махни ме се; ја лежим овде тако добро и мрзим да се њешем.

— Окрени само главу. Као што рекох, ја га морам познавати; колико ме је пута сунчана пропека отерала под свод његове капије!

Салваторе попусти жељи и окрете главу у одређеном правцу.

— Заиста, рече затим, ти имаш право, сличност би могла човека завести. Овај човек је мало већи; но то је можда његов брат. Као таме Виганица! — Дечко ће ти боље умети казати, јер је херцег био његов стари добротвор, и у Искији живљаше он под његовим кровом.

Говор импровизаторов прекиде шапутање, јер све уши пратише пажљиво његов говор. Али Гаетаное очи не могоше се одвојити од странца у огртачу. И ако га речитост импровизаторова привлачаше, његова пажња беше непрестано скренута на ону високу особу, и он у себи премишљаше о свима сличним особама, које би га пре две године могле довести у ову забуду. Никако не могаше да се опрости своје прве мисли: истина лице страног човека беше блеђе но иначе, али пре, онтро око, које непресташе гледање по гомили, беше сада управљено, са већ познатим стрељајућим погледом, на Гаетана. Он ни сам не знађаше, зашто би желео да није сада овде, али његова уродјена безбрижност преовлада, и он остаде, где је и био. Баш поред самога странца лежаше опружен један млади калабријски сељак, чији гушљи од јареће коже додиривање леђа странцу беше узрок, да се беше са свим занео величанственом причом. Његова спољашност беше слободна и отворена, и чујући свему ономе, што је чуо и видео, беше исписано на његовом лицу, јер његовој детињској души беше све ново и чудновато. Замишљао је добро данце пре пут дозволу своје матере, да може напустити домаће брегове, и отишао је у велику варош без икаква друга пртљага, сем дуде, како би пред сваком Маделоном сликом могао играти и певати. Данас беше последње вече оне свете свечаности и певања, а сутра дан требао је да се врати, са својим сапутницима, у Абруцију; није, дакле, никакво чудо, ако је се он трудио, да сваку реч говорникову утуви, да је никада не заборави; — ах! та он је држао, да ће но свом повратку много, много приповедати.

Међу присутнима беше много земљака овога дечка. Огртач од јареће коже преко плаве блузе, црвеног прслука и зелених панталона — дрвене ципеле, дугуљаст шешир опшивен кожом, — показиваху њихово калабријско порекло. Али међу њима не беше ни једног лица, које би било ближе а при том живље, невиније и пријатније, но што беше лице Замишљаново, који имађаше тек шеснаест година. Свежим и нашим оком, пријемчив сву своју душу у поглед, пратио је он као очаран речи и покрете одушевљеног приповедача, и није приметно, — што онтром оку Гаетановом не умаче — да, није приметно, да ирио, онтро и затрено око непријатнога странца неколико минута одвојено и упорено на њему почиваше, као да преминша о каквој тајни, која се њега тиче.

Замишљаро! ири облак је над твојом главом — мука тек што није сванула, а ти, безазлени јадниче, о томе и не сањаш!

Од једном странац прије корак ближе, ниже се брзо напред, као да хоће пажљивије да слуша; ирироки огртач заклони сем њега и нашега Замишљара, те Гаетано не могаше онога више ни видети.

Беше то само један тренутак, али по све судбоносан. Пре но што се овај утледни странац испрани, зачу се страшан крик, јер се под огртачем угаси један људски живот. За време тренутне забуне, која наступи, нестаде наступитеших ирних очију и бледа лица из гомиле. Гаетано скочи — али беше доцкан; убице нестаде у великој и дивљој врети људи, и да није жртва лежала пред њом грчећи се у мукама, он све ово не би држао за грозну јаву, већ би му све ово изгледало као неки накосни сан.

Јадни Замишљаро! Ево га где лежи мртав. Његова ири тецијашње све слабије и слабије, јер ударац беше баш поред самога срца, и са тужним узвиком:

— О мајко, јадна моја мајко! испусти он своју душу.

Али ко беше убица и како га нестаде? — Убележкнути и овим догађајем ирожени људи, не усудише се ни да уштају један другога о томе, и само гледаху немо и са ужасом један у другога. — Но није само Гаетано уочио добра висоиот странца; најмање двадесет других људи заклели би се, да је то био херцег од Г. исти онај који је ире две године једну лепотицу јавно на тргу убио. Његово гордо држање, његов мрки и претећи поглед били су поуздан доказ о томе; — свака црта на лицу уверавала је, да то беше херцег и нико други. — па ипак, како је то могуће? У опште је познато било, да се он већ две године налази као заточеник у Викарији, и да се сваки дан очекује његов ирстрес. Сумња се не обистинали правда је морала учинити своје, и он мораде бити отпуштен због Замишљарове убиства. Спољашност је но сала противу њега, и бројници уверавали су се тешку дужност, да, ири суочењу са најважнијим сведоцима, отклоне, као спиредну стварт, све унутарње противуречности. А на против, услед овог новог догађаја, многи други наћоше се побуђени да обе тужбе подигнуте ироти херцега огласе као неосноване; међу овима беше и Виганино, који отворено уверавање, да је он својга старог господара упек држао за невина у ирвом убиству, којим га терете, — а што се другога тиче, очевидно је, да га он није могао учинити.

Докле се овако људи препираху, и докле осветa светиње постајаше све жешћа ироти непознатога изби на торњу Викарије 11 сати, и једна кола дођоше до капуцинске капије, а из њих изађоше два добро умотана човека. Кочијаша одмах отпустише, и гледајући пажљиво на све стране, да их ко год не би ириметио, корачаху обоје напред и ирећоше пешице један мали ироштор.

— Ово су побочна ирагаоца, екселенције, ирошанта један од њих. Катенијо само чека на знак, па да отвори.

— Заиста, ја то нисам ни ириметио, одговори други. Ноћна тишина овде мало је друкчија од оног мора светлости у толедској улици.

После неколико тренутака затворише се за херцегом задња врата оца, а један сат доцније, када изби дванаест, угаси Сикалари свећу у своме стану мирно и знсна, с уверењем, да је извршио нечувено дело, али да ће зато добити и нечувену награду.

— — — —

друге брзо јуре; али овога пута нису јурала ка тргалишту, нити каквој побожној свечаности, већ једном чисто светском призору. На великим теразијама старе богиње правде бораху се о равнотежу собзиљна питања: смрт или живот једнога угледнога човека; на једној страни беше моћни личан и породични утицај, а на другој тежак прваи злочин. Једне привлачаше интересовање за ствар и личност, а друге само радозналост, услед чега беше ужасна навала, јер дванаести дан требао је да разрешн загонетку, која се последњих дана све више заплетала. Да, данас треба да се изрече пресуда херцегу од Г. оптуженом за двогубо убиство, ужасном злочинцу, — као што то шапуташе прост народ, који климајући главом кусаше великим гомилама на судници.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Ево нас опет пред мрачном капијом Викарије. Из сјајних екипажа силазе важни људи.

Отмене и накићене госпе долазе да присуствују нечувеном призору, и свака тражи по неког сналног услужног кавалера међу гомилом црно одевених адвоката, које данас позва у суд дужност и интерес позива.

— Чудим се да мој услужни пријатељ Саталари не чека на мене при улазку, рече једна од најотмешјих госпођа. Викарија је нека врста лавиринта, у коме се, без легалног упутства кола од посвећених, не може наћи ни прави улазак ни излазак.

— Бранилац, рече друга госпа, мора бити позван пред љубавни суд, да одговара за недостатак у галантерији. Видећемо да ли су таленат и финоћа у стању да код тог суда оправдају сопствену кривицу.

— О томе нема сумње, рече трећа смешећи се, када се узме на ум, како *alibi* он сада хоће да доказује. Он само треба аргументат, који је јуче изнет противу нашег доброг херцега, да употреби у своју корист, пошто је једном хришћанину просто немогуће, да у исто време буде на два места. Поште је он сада, без сумње, већ у судници с неком сретнијом госпом, која је пре нас дошла, то се не може с разлогом захтевати, да он у истом тренутку буде пред капијом, да нас дочека.

— Драга госпођа, рече четврта смешећи се, боље је адвокат од сваког другог. И ја њему пропустити да вас пред Саталаријем довољно похвалим, и да му наложим, да вас као колегу поздрави.

Тако су се шалиле ове увишене и поносите госпе пред једним озбиљним суђењем, које се тицало смрти и живота, и беху тако задовољне, као да су седеле у Сан-Карловом позоришту за време између чинова, и у толико су се више предавали радости, како би, у случају трагичног исхода ствари, сузе биле потребне сузе. Но изгледа, ради њиховог оправдања, морамо признати, да оне то нису никако очекивале, и да их је тек истраге последњих дана ма и најмање у сумњу довео, онет би Саталаријево појављено држање, весео и тријумфалан осмех, којим је своју покровитељку поздравио, био довољан да отклони сву сумњу, да би судије могле на ствар гледати друкчије, но како је Саталари посматра.

— Нека ме госпе извине, рече он галантно, али морало се наћи једно место за принцезу В. Али сада, молим, да брзо пођете за мном. Навала је нечувена, те је тешко набавити седишта. Свакојако мораћемо ићи кроз једна потајна побочна врата.

— Зилла сам ја рече херцегиња, пружајући своју лепу руку поноситом Саталарију, да се онде без Ариједнинног конца не може проћи.

Суд улива увек неко страхопоштовање, а понајвише тада, када се види да живот и смрт оптуженога више о свиленом концу.

Судије заузеше места; сауда у судници владаше свечана тишина, тако, да се свако јаче дисање могло чути. Уведоше оптуженога. Хиљаде очију беху упрте на његово бледо лице — које беше блеђе но икада — бледе но јуче, а и он се у опште знатно променуо од потеклих дана. Он се држи чврсто престма за ограду пред њим, да би се могао одржати на ногама; с времена на време његово око лута по овом збору, па затим се необично укочено заустави на неком предмету.

На сваком ранијем саслушању био је он сасвим присебан, а данас изгледаше као да није такав случај. Он нити поздрављаше познате пријатеље међу публиком нити их гледаше пријатељским погледом, већ беше управио свој поглед на један једини предмет, на ужасну хартију пред судијом, која имађаше да реши о његовој судби.

Саталари примети на његовом племенитом клијенту очевидну промену, не знајући никаква повода томе. — Он је међу тим гледао на извесно повољан исход ствари с таквом поуздањошћу, да он не могаше да појми немирноћу херцегову.

Председник суда нареди да буде тишина, просто ради старог обичаја, јер у судници беше већ одавно пре тога гробна тишина. Затим се председник и остале судије подигоше, и председник објави овакву пресуду:

„У име највишег суда сакупљеног у Викарији.'

„На акта се види, да је Лоренцо, Теобалдо Леоне, Херцег од Г. пре две године ухваћен у Сарацини и да од тада лежи заточен у тамници овога суда.

„Суд је зрело оценио обе тужбе подигнуте противу оптуженога, т. ј. оптужбу, да је извршио убиство над Ванетом Сорацом на *трг дел Меркато*, као и убиство над сељаком из Калабрије Загаљаром у толедској улици.

Имајући у виду, да злочинац ни при једном од ових убистава није на делу ухваћен, то спада у непристрасну дужност судија, да питању о јасној идентичности учиниоца дела посвете најсвесније пажњу.

С обзиром на то, што се искази свих сведока, ма како они разноликн били, слажу у тој околности, да је оба убиства извршило једно исто лице; даље, с обзиром на то, да оптужени, који стоји пред судом, за последње две године неосporно није напуштао ни задња Викарије, те према томе није могао извршити скорашње убиство на бадњи дан у толедској улици; најзад с обзиром на то, што је и поред необичне сличности правог учиниоца дела с оптуженим, његово *alibi* у једном случају неосporно доказано, то оно по здравој логици мора и за други случај бити признато и на њ' примењено; с обзиром на све ово суд налази за сходно да нареди: безусловно ослобођење оптуженога Херцега од Г., пуштање испод суђења и да се одмах пусти на слободу".

Наступи једна пауза. Судије и стража око оптуженога повукоше се; рођаци, пријатељи и херцегове слуге поврвеше да му честитају. Све се тиска око њега, да му изјави радост на ослобођењу.

Само он, кога се овај догађај највише тиче, ослобођени злочинац, за невина оглашени херцег, он посматраше ову вреву с подједнако празним погледом, и на његовом бледом лицу не беше ни трага од радосног узбуђења, већ се само могаше видети посматраше онога, што се догодило.

Наклени таленат Саталаријев победио је. Тако јасан *alibi*, са својим последицама, морао је ствари повољно решити, под судија, и иначе наклоњених херцегу, и они га ослободише једногласно.

Али небески отац, кога се не тичу људске пресуде, које њиху непогрешне, није оскоило ову пресуду, — његова пресуда и овде и тамо горе гласила је са сним друкчије.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Саталари задоби својом мајсторијом угледа и богатства; али он се целога свога века не разведоси више. После кратког времена и пошто је мало пре тога херцег од Г. погинуо у једном двобоју, удара га капља, услед које је брзо отишао пред вечног судију, да тамо горе буде брањилац за своја недела, која је на земли починио, од којих је последње недељу у последњем часу живота признао својој околини с најзаном.

Овај случај, који описасмо, беше последња адвокатска мајсторија Саталарија, најчувенијег браниоца у Напуљу у првој трећини овога столећа.

АНАСТАХОС ЈЕРЕМАХОС

ПРИПОВЕТКА ОД САХЕР МАЗОХА

превео **д-р. М. М.**

Беше то с пролећа 1807, када Енглеска, у горостасној борби с новим Цезаром, осети да јој прети опасност с више страна. Пре свега, осети се оскудица у регрутима, који беху потребни, да попуне редове, јако проређене енглеске суховемне војске. Пошто нова врбовања, на британским острвима,

не дадоше ни у ком погледу повољан резултат, који би одговарао тако особитим захтевима тако и особитој ситуацији, то енглеска влада баци свој поглед, у великој мери, на стране земље. Предлози страних официра пламаху лепа одања, и тако француски емигрант, гроф Игоне, који се понуди да састави један пук из Левантинаца, постиже у Лондону што је желео. Уз приномоћ неколицине француских и немачких официра Игоне отвори одмах свој посао. Он познаваше прилично прилике на грчким острвима, у Јелади и Албанији, те му пође за руком, да у скоро сакупи једну гомилу дивљих момака, који беху махом Грци и Албанези. Они беху одличан војнички материјал, из кога се образоваше један пешачки пук под именом „Фроберг“, који је требао да се вежба на Малти, у тврђави Ришазолију, под управом немачких официра и енглеских подоficира.

У јесен дође грофе Игоне у Науплију, у братьи Мајинова, напетана овога пука. Одмах прогна вечера прими галантни Француз с луканим осмехом Мајинова, који се ћаћаше куки на околине.

— Зар нисте приметили да сам добре воље, рече, шмрчући бурмут?

— Да нисте што добро уловили? запита капетан.

— Још не, али се надам. Веома лепа девојка, пријатељу, права грчка богиња.

— Па, ја мислим да смо ми овде зарад вербовања рекрута, а не да гурамо за женама, одговори Мајинов љутито.

— Што ти је Немац, рече Игоне, валада краљ неће наше срце у камен претворити? Ја држим да су Марс и Венус били увек добри пријатели.

— Лепотица, коју Игоне беше пронашао, беше Калиопа, кћи богата трговца Карамела у Науплији. Он ју је најпре посматрао на прозору, а после, када је ушао у радњу њена оца, ради шазара, обратио јој се са неколико ласкавих речи. Сада се реши да прошета пред њене куће, и одведе најзад собом и капетана, који се дуго одупирао.

Беше тихо вече са месечином, а ваздух пун мириса од цвећа, баш угодно за сањарије или дон-жуанске авантуре. Лепе грчке девојке стајаху богато окићене на прозорима, или певаху уз гитар по вртовима, ограђеним високим зидовима. Калиопа се не даде за дуго видети, а затим од једном изиђе из куће с једном пријатељицом и чиљаше се, као да још нешто важно поверава, док међу тим својим црним очима гледаше оба она странца.

Игоне заседе за тренутак да је мало задиркује. Она одговори кокетним осмехом, али сву пажњу обрати на Немца, чији је високи и снажни стас, бело, руменилом обливено лице, плаве очи и коса сасвим необично дирнуше. Мајинов, међу тим, гледаше немо у њу, и проговорн тек тада, када она пођеше у кућу.

— Тако, ми Бога, дивно створење! повика он

— О, да се није упалио мој капетан?

Мајинов слеже раменима. Његов обичај није био да много говори. Они се затим раташе у свој стан, испише неку бошу натрешу грчка вина, па онда легоше да спавају. Мајинов се одмараше само кратко време, јер се у скоро диже, огрну свој ирни огртач, изиђе на поље кроз прозор и отвраде се до куће, у којој становаше зета Калиопа. Он се сакри иза једне ограде, и хтеде да чека, докле у кући све не усне. Врата беху већ затворена, само још један прозор беше слабо осветљен. Он је држао да је тамо Калиопа. Не потраја дуго, а зачу се веслање и један чамац, у коме стајаше један висок човек, приближаваше се ниже врта, ина кога се сада помоли мила глава танке Гркињице. Мајинов виде јасно се дивни створ пође к младићу и спусти своју руку у његову, те му то беше доста. Љубили, али не и клонуо, врати се натраг у свој стан и размишљаше.

Неколико дана доцније врати се Француз у општи стан, доста клонуо.

— Не надајмо се више ни чему од наше богиње љубави, рече уздахнуи, сада баш сазнадох да је већ заручена.

— С киме? запита Мајинов.

— Са сином једног имућног бродара, једним колико лепим толико и храбрим младићем.

— Анастасосом Јеремахосом?

— Да, тако се зове.

Мајинов не говораше више о девојци, али он се не предаде тако лако судби, као ветрењасти Француз. Мајинова обузе жеља за Калиопом и она сада потпуно њиме владаше. Она одговараше на његове погледе детињском кокетеријом, и и по некад га је удостојила и једним осмејком, али његова ствар не мораше напредовати; она га избегаваше, и када би је који пут застао у радњи очевој, она се не осврташе на његов говор, нити на љубљана шантала. Мајинов прибеже напослетку једној старици, Елиси Хуломидзи, која беше на гласу, да уме спаравати љубавне напитке, као и да уме пророчати гледајући у длан и у звезде.

Неколико златника начинише је његовим слепим оруђем.

— Ухлоните ми само с пута Јеремахосе, рече она, а ја ћу с девојком лако. Такви голучићи се лако хватају.

Мајинов је гледао да се упозна са храбрим Јеремахосом, и то му не беше тешко, јер он за своју вожњу и најмање увек чамце Јеремахосова оца. Анастасос, који, као и сви храбри људи, не беше неповерљив, брзо се придружи капетану, те тако овај могаше лако остварити свој грешни план. Једне вечери Мајинов наиђе свога супарника вином, које је справила стара Елиса, а када је овај дошао к себи, он се налажаше, са осталим рекрутима, као енглески војник, на једној британској лађи, која пловљаше за Малту,

Када Калиопа сазнаде да јој је заручник одведен, она паде у очајање, хтеде да одузме себи живот, затим хтеде да га искупи, а јако то ни би испало за руком, да га лукавством и силом ослободи. Стара Елиса дође баш кад треба, и она доста лако уверн несрећну девојку, да има само једно средство за спасење Јеремахосово; то средство је да оде и она за њим, и да за његов отпуст моли генерала, који је командант на Малти.

Калиопа оде идуће ноћи тајно на родитељске куће и отплови са Елисом на Малту. Када тамо стиже, изиђе аудијенцију код генерала и на коленима мољаше за отпуст свога заручника, понуди велику суму за његов откуп.

Генерал одговори, да он није трговац с робљем, да се Јеремахос заклео на енглеску заставу и да не може бити пуштен пре, но што одслужи свој рок.

Спрота девојка, по савету старе Елисе, рећи се да остане у Малти, како би бар била ближе своме драгану, и како би га с времена на време могла видети и с њиме говорити.

Тек што је узела под закуп мали стан, а капетан Мајинов изиђе пред њу и понуди јој своје услуге. У својој богатој униформи, са златним еполетама, он изгледаше много сјајније, но у свом грађанском оделу у Науплији. Он је чинио разне услуге Калиопи, која га из страха за Јеремахосом не сметде одбити, доносио јој је по све дневно поклоне, и приближавао се све више њеном срцу, да она то и не примети. Она још беше решена да остане верна своме заручнику, докле једна маленкост, које су код жена често пресудне, од једном је одврати од Јеремахоса и одведе у наручја лепога капетана.

Калиопа је изиђала од капетана, да сме видети свога заручника. Мајинов беше присутан, када један каплар доведе Јеремахоса. Калиопа узвикну радосно и полете своме драгану, али када га виде кратко опхипана, без браде, с пајчком капом, која му не стајаше најбоље, када виде како пред својим претпостављеним стоји укрућено и непомично као канап роб, окрете се брзо од њега.

Мајинов отпусти рекрута једним покретом руке, и тиме беше његова судба решена.

Лепа Калиопа од тога часа беше капетанова. Изгледаше као да се Јеремахос мирно и трпељиво предао своју новој фази своје грозне судбе, и прече. Другови га, до душе, пијаху над и када како сели намргођен на бедему, премишљајући и гледајући игру морских вала, али никада не чуше да се тужи или да му је што неправо.

Међу тим, прилике у тврђави Ришазолију мењају се од недеље до недеље и с дана на дан све више. Дивљи, на слободу навикнути Левантинци, који образоваху пук Форберг, не хтеђоше се тако лако прилагодити строгој енглеској дисциплини, а официри и подоficири гледали су да своју циљ што пре постигну тиме, што су поред строгости примењивали суровост, злостављу, па шта више и нечовечност. На тај начин, необузданост војника, мало по мало, прече у пркос, непослушност и противставање.

Докле огорченост на обема странама бивање све опасније,

уље Калиопа једнога дана у тврђаву Рикаволи и памети се са Елисом у једној кућици, коју Мајинов беше за њу заузео.

Одмах прпога вечера уђаза се изненади једна позната глава на прозору собе, у којој беше Калиопа и која беше украшена дивљачима, теписима и животињским кожама. Она цикну, али нико је не чу. То беше Јеромахос, који се дрско беше увукао уз зид, и хтеде да јурне унутра. Гркиња доби брзо присуство духа и бледа, севајући очима, заповеди му да одмах иде, претећи му најгорим казнама. Јеромахос само климну главом и пестаде га у помрчини. Али још исте ноћи, скупи он незадовољне другове у потаји у једном казамату, и стаи се на чело завере, који се за кратко време придружише сви војници новог пука Фроберга.

Побуна беше већ припремљена, када је један неочекивани догађај изазва пре, но што је било намеравано. Мајинов је незнбдно своје људе пред касарном када Калиопа, богато окићена, прође са Елисом и памети се на њ'; Јеромахос пребледи и, пратећи је погледом, заборави да изврши команду, коју капетан баш тада издаде. Мајинов тада исуча мач из корица и ударише њиме пљоштимице по отвореној буњу у целом пуку Фробергу. Војници скочише на своје официре и подофицире, неубијане оне, које су мрзели, а остале истераше из тврђаве. Затим затворише капије, напунише топове и ставише се у положај одбране.

Тврђава Рикаволи беше на једном копненом језику, који се пружаше далеко у море и доминираше потпуно пристаништем. За њу се држало да се не може покорити с мора, а да се може тешко заузети и с копна. С тога се генерал реши, да буптовнике просто блокира и да их преда глади. Војници у тврђави имађаху животних намирница само за кратко време. Становници су ово знали, па, како су били сведоци суровог, често и нечовечног поступања претпостављених према војницима, заузеше се за њих, и гледали су да склоне генерала, да овим неспретницима одреди повољне услове за капитулацију. Јеромахос, који је био заповедник, вођаше непрестано преговоре, но без успеха. Он при свем том није клонуо. Мајинов је испустио душу пред његовим ногама. Калиопа беше у његовој власти, његова част беше спасена, освета извршена а сне остало као да га се мало тиче. Но његови другови изгубише у скоро надуа за спасење, и већи део њихов напусти тајно ноћу тврђаву и предаде се Британцима. Остаде само њих 150, правих Грка, сви тврдо решени, да се бране до последње капи крви. Енглески генерал сматраше овај трентак као погодан, да се ствар оружјем реши. Капетан Калијес предузе ноћу јуриш и поће му за руком да продре у тврђаву и да зароби сву посаду, сем њих седморице. Ова седморица, с Јеромахосом на челу, најоше склоништа у барутном магацину, који беше у средини тврђаве, и тако приселше сваком нападу. Они захтеваху да их пусте да слободно изиђу На ово им одговорише тиме, што им заробљене другове, на њихове очи, неке обесише, а неке стрељаше.

Онет прође нено време. Једнога јутра нађе Јеромахос пред решетку, кроз коју седам бунтовника преговараху са генералом, на изјави, да, ако им се не да провидант и оружје, онда ће у девет сати у вече, када ни цркни св. Јованја удара прво звоно, одзетети у ваздух. Генерал није веровао овој претњи, док становништво са страхом очекиваше решавајући час. Мало пре 9 часова бацише опседнути две кривне главе пред ноге енглеских војника. Познадоше одмах Калиопу и Елису, које беху убијене. Чим удари прво звоно на цркви св. Јованја, ужасна грмљава затресе земљу. Барутни магацин оде у ваздух. Тврђава се претвори у рушевину, на све стране лежаху мртви и рањени; у Ла Валети попрскане сви прозори и многи зидови попуцаше. Тек пред зору могаше се прегледати ужасна пустош.

На осам дана после експлозије донесе један свештеник вест, да му се на путу за његово село појавио дух једнога из пука Фроберга. Енглеске патроле почеше одмах да крстарс по острву и најоше седморицу Грка, у једној пећини, сасим малаксале од глади. Они се не могаху више бранити, те их одпесоше у Ла Валету. Ту исприча Јеромахос, како је још с почетка имао план, да ископа подземни ходник и да кроз овај утегне, а бацање барутног магацина у ваздух требало је да да посла Енглезима. Они су преговарали с генералом само вато, да би своју намеру прикрили. Кад је ходник био готов, посули су по њему барут све до барутане. Пошто је Јеромахос изаркао пресуду над Калиопом и Елисом, чуше они при изласку звоно, и када ово поче звонити, запалише барут и утекоше. Надали су се да ће наћи лађу, која би их одвезла до Сицилије, али ова не дође, те их тако глад приуди да траже измирење. Један од њих ослоси свештеника, те тако се одалоше.

Енглеског генерала не дирну ни осведочена проба војничког опгроумља и херојизма од стране седморице Грка, ни молбе становништва, већ заповеди да бунтовнике стрељају. Они погибоше као јунаци, а најјуначнији беше Анастахос Јеромахос, који погибе гордо и весело.

СМРТ — СПАС

(Доси Доде)

Пуних осам дана био је ињачкању изложен несрећни град Харлем. Тим начином хтели су солдате да награде за њихов дуги рад и труд. Нико вријеме чак се могло помишлати, да ће краљевска војска да устуни — тако су се опседнути у Харлему држали храбро и упорно.

У здању градског магистрата сместио се главни заповедник војске, славни херцег Алба, са својим штабом од фратара и ђенерала. Само су сваки дан стизали извештаји, што су их доносили уходе, штафете, транспорти са продовољством, који су се сметали у пространим одајама у здању.

Највећу собу заузео је сам херцег. Спавао је на парадној постељи, која му је својом расвоном непријатна била, јер од природе био је сурон и није био размажен. Седећи у тој соби, заниао се од зоре до мрака, диктујући кратким, непресеканим речима своје наредбе осморици секретара, који су претпана били картијама. Диктовао је, ходећи по соби, а у његовом ходу огледало му се душевно расположење. Био је висок и сув. Одело од црна аксамита са пругама боје утлаћена челика још је јаче наносило његову мршавост.

Његово дугуласто лице маслинове масти никада се није разблажило осмехом, разгалило благошћу. Његово високо, уавно чело имало је три дубоке боре, које су, по мишљењу физиономиста, означавале смелост, суровост и злопамћење. Доњи део лица завршивао се оштрим подбратком, на коме су стрчале ретке, круте длаке. У истој соби обедовао је, седећи између свога духовника патера Прига и коморника Лас Гардаса; с друге стране трпезе седела су три млада официра из пратње, љубимци краљеви, којима је он врло мало уважења показивао због њихове веселе, како би он сам презирањем казао, чудљене наравп. За херцеговим леђима стојаше потпуно оружан његов личин чувар Кристовал, кога су сви мрзели због шпијунства, грабљивости и суровости и пред којим би успављени грађани дрхћући отварали своје кесе и сандуке. Херцег је толико цењио време, да је и у времену између једнога и другога јела на испит узимао тврдоглаве холандске румених образа, које је, како му се чинило, сам њаво био нагојио. По јешку и напицима они су за њега били сасвим туђи људи.

Код његове надзналености, за коју нису марили официри његовога друштва, који су радо добро јели, у њега је за обедом било много времена. Сваки дан подносили бн му таљир са маслинама, које је он сауда са собом возио; једући их, он би прослушавао тужне молбе грађана. Свпар би се решавала врло просто. Размера контрабунше одговарало је њихову имању. Ако би се ко противио и одрицао факте, пелат је био одмах ту; заједно са својим помоћницима он је у исто време, кад и херцег, обедовао у суседној соби.

Беше то човек голема стаса, исполинскога састава. Њега су прозвали Сарагоски Ел Тортило, јер је особито радо јео кајгане.

Када би га херцег одазвао од јела ради испита тих крмака, како што је Харлемце звао, његовим посиакма није било краја ни конца. Напуњивши уста јелом, он би дуго устајао од трпезе, узео би из угла усијано тане или клеште, које је он звао својим љубимцима, а увек су му биле при руци на жеравици. Ретко би се дешавало, да су грађани и после тога још упорни били. Доста им је било само видети припреме за мучење, па да их онога часа остини сва срчаност, те би по-

чеље сузе и молбе, да им се допусти, да пред херцега на коленима изиђу и да покажу, где су сакрили своје благо. При томе они су често одавали и своје пријатеље. После таква признавања често су имућни људи одлазили као просјаци.

Једанпут беше херцег особито рђаво расположен. Беше то, прво, услед ружних извешћа, што их је добио из Немачке, где су се дигли јеретици, а највише због недавна краљева писма, у коме је краљ, ако је и било међу њима велико разгојаље, давао упутства и наређивао војничке операције, а херцегу замерао, што је спор.

Још у очи тога дана, будући добро расположен, херцег је позвао на вечеру уметника, који је његову штабу био придат. Добар младић, несео, врло смео и даровит, он је особито лепо умео на платну да износи најзнаменитија дела великога осваја̂ча. Уметник се звао Пекено.

Када дође херцегу и у собу уђе, одмах осети у ваздуху буру. Патер Прато мрмљаше своје молитве, Лас Гардас запоседо врло досадан разговор са младим људима о нападању на тврђаве, а сви прадом погледаше на херцегово мрзовољно лице, његове нервозне покрете и сурови му изглед.

Уједанпут се отворише висока врата.

Два братра уведоше у собу једну женску. Са плавом косом, правилним цртама, она изгледаше лепша од свих осталих Холанђанака. Крсз надрто јој одело видело јој се бело, пуно тело. Фратрови показаше, да је она прошле ноћи допустила у својој кући убиство два гоета, шпанолских солдата. Убица је био њен муж, који их је угушио, када су били у дубоку сну. Сам он скрио се, оставивши жену шпанолској освети.

Изгледаше, да је судба несрећне жене била свршена.

Уметник, човек добра срца, са тугом је опазио животињску чувственост, која се показала у очима официра, духовника, коморника, па и у самога Кристовала, када је у време трагична причања почео сплачити несрећну жртву. Херцег Алба подиже на њу своје хладне очи, у којима не беше никакве страсти. Он је мрзео на тело, јер га је држао за вечито мамило у рукама ђавола, и та мржња често је узимала размере похотљивости, којом се умрљала његова заморена душа. Али пошто би допустио искушењу, он би после тога дуго проводио у топлој молитви.

— Где ти је муж? запита херцег.

Тај пута понови ово питање, које је преводио један од фратора.

Она подиже на њега своје дивне плаве очи, не одговарајући, одважавши се, да издаси све муке.

Али видећи, да херцег не попушта, она у по гробовскога ћутања рече разговетно и просто:

— Холанђанке нису пси, оне не траже ловцима лов.

Муња севну у херцеговим очима.

— Можда у ње има каква хартија скривена у оделу! Свуците је!

Фратрови радосно послушаше. Жељно јој здераше одело са ње... Пред жудним погледима стаде прекрасно тело, стројно и витко, са кожом белом као млеко, местимице ружичастом, по којој прелетише и играше светлост од запаљене буктиње.

Израз похотљивости на свима тим лицима грубим дошао је до најнељега степена. У тај нар изгледали су као оно огрз, који само чекају на господарев миг, па да се залете на лов.

Пекено, као уметник, загледао се у дивне облика овога младога тела, па му нехотице дође на ум Магдалена у клозитарској цркви у Мадриду, која плаче под крста.

Као да је прочитао, шта је бивало у уметниковој души, херцег изненада рече:

— Пре но што ће она да умре, узми, Пекењо, кичице и постарај се, да јој лице обесмртиш...

Па додаде обилно:

— Пред тобом е уметнички модел.

Међу тим жена беше стидљиво покрила своје лице танким својим левим прстима. На једном прсту блисташе се скупоцени прстен са рубином. Духовник га брзо скиде и предаде га херцегу да га види, али онај са презирањем прошапута:

— Остани га за твоју сиротињу!

Међу тим у глави Пекења, кога тута беше обузела и у тај нар на све готов беше, изведе се смео план. Он изађе на сале, поче се у своју собу на горњем спрату, узе платно и боје, а кичицу умочи у бешичину, пуну најјача отрова, који је увек имао уза се а који му је дала љубазница за случај, ако би јеретицима пао шака. За тим се спусти доле. Стање ствари није се променило. По лицу у официра разумео је, да им је херцег предао жену, која ће после тога доћи у кривичне шаке.

— Тако ми пречисте Богородице, неће они њу имати! рече уметник у себи.

Он сам намести је на клупу у лепој позитури, а поред ње метну сребрн пехар. Херцег, као љубитељ уметности, предлагаше, да се спреда метне нож, или уопште ма какво мученичко оруђе.

— То би још појачало лепоту, када би се показивала кратковечност, примети уметник.

Херцег не наваливаше више.

Пекењо лати се посла, и сам, чак и кривик, с радозналошћу пратише кичице — тако се дивно показивао сам живот на платну.

Прво се показа општи облик, меке, гипке контуре целога тела, онда бута, ноге, руке, из опште сенке почеше истицати се груди; најзосле распустише се и богати праменовн косе, који су као златом покривали дивне беле груди, а у тим грудима куцало је заједно топло, младо срце...

Несретница се не мицаше.

Докле се мало одмарао, Пекењо, са кичицом у руци, упре у младу жену дуг, сталан погледа. Она беше разумела, да у његовим мислима бива нешто озбиљно, па се осмехну таквим тужним осмехом, да уметник у мало што није изгубио сву своју одважност. Али поглед у кривика и мрска, циничка лица оних око њега, уједанпут му поврати срчаност.

Нестрпљењо чекаше официри на своју добит и почеше им се чињше сувише дуге.

— Скида је готова, остала су још два три потеза, које ће довршити на тенане, рече Пекењо.

Уметников глас пробуди херцега, који дремаше.

Пекењо, нагнувши се над моделом, као тога ради, да би боље одредио размере, немарно приближи своју кичицу њеним рученима уснама, онда устули, грлећи се, да проверава свој рад; али не проје ни неколико тренутака, а очи у лепотице уједанпут превртуше се, руке и ноге грчевито опружише се...

Тај млади, пун животне силе живот, беше одлетео... Она беше сплсена од злоставе.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Пекењо беше уверен, да је погинуо; у она груба времена смртна пресуда није била ништа. Али је херцег љубио јуначтво. Он је разумео жељу младога човека, па рече присутима:

— Наш уметник, господо, позивован ми се. Узео је овај живот, да би га учинио бесмртним. С француског.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског **Јефта Угричић** 50

Кад Раскољникова дође пред своју кућу, слене очи биле су му влажне од зноја и тешко је дисао. Поне се уз степенице, предајући се по четири басамака, уђе у своју собу која беше остала отворена, и одмах затвори резом врата. Затим, као изван себе од страха, притрча углу, завуче руку испод таштета и брижљиво испитивање рупу. Испитао је све углове и бушке, и пошто не нађе ништа, подиже се и лакше одахну. Мало пре, баш у тренутку кад је пресано до куће Бакалејевље, беше му пало на памет, да је који од покрађених предмета могао запасти у џукотине зада: кад би се једног дана ту напао какав данаџ од сахата, дугме, или чак и какав листић, у коме су биле забиљеже те драгоцености, на коме су могле бити записане белешке руком старичином, ала би то биле страховити докази против њега!

Он оста неко време задубљен у свакојаке, и неки чудноват, готово глуп осмех, заигра му на усана. Најзад, узе своју качкету и без икаквог шума изиђе из собе. Мисли му се побркаше. Замишљен сиђе низ степене и дође под капију.

— Где, ево њега самог! повика неки снажан глас.

Он подиже главу.

Вратар, стојећи на прагу своја стана, показа Раскољникова неком човеку омаленог стаса и по варошки одевеном. Тај

човек посао је неку врсту халата и један прслук; из далека рекао би човек да је жена. Глава му беше погнута а на њој масна капа, и сав је изгледао погурен. Судећи по његовом набрањом и увелом лицу, као да беше претурио педесету. У његовим малим очима огледало се нешто злобно и накосно.

— Шта је? запита Раскољникова приближујући се вратару.

Вратарин га погледа са стране, полуже га испитивање, за тим, не говорећи ни речи, окрену му леђа и наиђе из куће.

— Па шта је? понка Раскољников.

— Та неки човек, који је дошао да се извести да не станује овде какав ђак; именовао је ’вас и питао код кога седите.’ На то сте ви сишли, ја сам вас попазао и он је отишао: ето то је!

Вратар је такође био мало зачуђен, али не сувише; па онда, пошто се за тренутак размислио, уђе у свој стан.

Раскољников пође за варошанином. Чим изиђе на куће, опази га где иде другом страном улице; непознати је ишао лагано и одмерено, гледао је у земљу и изгледао као какво свазало. Он га наскоро стиже, али се за неко време задовољи да у стопу иде за њим; најзад пође упоредо с њим и загледа му као у лице. Овај га одмах опази, брзо га промери, затим опет обори очи. Читав минут ишли су тако један поред другог, не говорећи ништа.

— Ви сте питали за мене... вратара? поче Раскољников тихим гласом.

Грађанин му не одговори ништа на га чак и не погледа. Настаде поново ћутање.

— Долазили сте... питали о мени... и ћутите... Шта ће то да значи? поче опет Раскољников испрекиданим гласом: рекло би човек да су му речи једва излазиле из уста.

Овог пута грађанин подиже очи и погледа Раскољникова погледом злокобним и мрачним.

— Убијо! рече он тихим гласом, али јасно и разговетно.

Раскољников је пошао поред њега. На једаред осети како му ноге ослабиле и нешто хладно пође му уз леђа; за тренутак као да му преста срце да куца, а затим стаде ударати необичном жестином. Обојица су ишла тако једно сто корачаја један поред другог не говорећи ни речи.

Грађанин га није ни гледао.

— Ама како то ви... шта хоћете... Ко је убица? прошапта Раскољников готово нечујним гласом.

— *Ти* си убица, одговори овај још разговетније и енергичније; а у исто време као да му на уснама победоноси заигра пакостан осмех, и он опет погледа право у бледо лице Раскољниковљево, и у његове обамрле очи.

Обојица се приближише неком раскршћу. Грађанин узе пут лево и продужи даље и не осврнувши се. Раскољников остаде на месту, али га дуго праћаше погледом. Пошто је прешао једно педесет корака, непознати се осврну и погледа га, а он стајаше као закован непрестано на истом месту. Из далека се није могло добро видети, али се ипак Раскољникову чинило да се овај и сад насмешио хладним, злобним и победоносним осмехом.

Уконец од страха и клецајући коленима врата се опет своме стану и оде у своју собу. Баци качкет на сто и оста тако неко време стојећи. Затим изнурен пружи се на диван и дубоко уздахну; очи је затворио и тако пролежао по сахата.

После тога зачуше се ужурбани кораци, и Раскољников познаде глас Разумихинов; затвори очи и учини се као да спава. Разумихин отвори врата и застаде мало на прагу; не знајући у први мах, на што да се реши. Затим уђе лагано у собу и приђе лагано дивану.

— Немој га будати, пусти га да се сит наспава, јешће доцније, рече лагано Настасија.

— Имаш право, одговори Разумихин

И они изађоше на прстима из собе и затворише врата. Прође још по часа, и Раскољников отвори очи, нагло се исправну на леђа и метну руку више главе...

„Ко зна је то? Ко је тај човек, што је као из земље ницнуо? Где је био и шта је видео? Он је све видео, то је несумњиво. Где ли је био тада и одакле ли је видео ту сцену? Како се то десило, да није раније дао о себи какав год знака живота? На како ли је могао видети. Зар је могуће?... Хм!...“ продужи Раскољников а хладан га зној проби. — „А кутија коју је Николај нашао иза врата: зар је и то могуће?“

Он осети да малаксава, да га физична снага напушта и осети како се гади на самог себе:

„Ваљало је то знати, помисли он с горким осмехом; како сам се усудио позивљујући себе и слутећи *себе*, како сам се усудио да узмем секиру и да пролијем крв? Морао сам то унапред знати... А, у осталом, ја сам то и знао! прошапта очајничким.

Он се сада заустављао непомично пред ма каквом мишљу:

„Не, они људи нису тако начињени: прави *господар* коме је све допуштено, разорава Тулон, чини сечу по Паризу, *заборавља* војску у Египту, *уби* по милијона људи у поход на Москву и завлачи се каламбуром у Вилни; и њему се после смрти подижу споменици, — а може бити и *ће* му опроштено. Не, не, такви људи насигурно нису од меса, већ од бронзе!“

Наједаред му паде на памет мисао због које се готово насмеја:

„Наполеон, пирамиде, Ватерло, —, и мрвица, гадна регистраторка, бабетина, зеленашица, који има свадљивић од црвеног сметњана под постељом, — како ли би Парфирије Петровић схватио овако упорељење?... Естетика се томе противи: „Зар би се Наполеон подукао под кревет једне бабетине?“ рекао би он. Ех! каква инштанција!“

По садшто је осећао готово као да буница; био је у грозничано замишеном стању.

„Баба није ништа, говораше он затворено и нагло: — оставимо бабу на страну, није реч о њој! Баба је била само болест... хтео сам брже да прескупим... Ја нисам убио човека, ја сам принцип убио. Ја сам убио и начело, али нисам умео да прекорачим, остао сам с оне стране... Умео сам само убити! Па и то нисам умео, како изгледа... Начело! Зашто је отонич онај будаласта Разумихин нападао на социјалисте!? Та они су предани и предузимљиви људи, они се брину о „општој срећи.“ Не ја нисам само један живот, који се неће никад повратити, те нећу да дочекам на „свеопшту срећу“. Ја хоћу да живим сам, или боље да и не живим никако. Ја само нисам хтео да продлзим пород гладне матере, а у џепу да стегнем своју рубљу, очекујући „свеопшту срећу.“ „Приносим, вели, камичак за општу срећу и за остао осећам мир у души.“ Ха-ха! Па зашто сте ме пропустили? Та ја живим само једанпут, на хоћу и ја свој део... Ех, ја сам естетична ваш и ништа више, додаде најједанпут засмејавши се, као сумањут. — Јест, ја сам одиста наш, пастави он, накосно се дохвативши за ту мисао, ријући по њој, играјући се и тешећи се њоме. — и већ само зато, што сад размишљам о томе, како сам ваш, а друго и зато, што сам целога месеца досађивао премишљотом проневерљу, призиваући га за сведока, да ово нисам отиочео ради своје задовољства и уживања, него да сам имао на уму прекрасну и велику циљ. — ха-ха! Па онда, треће, и зато, што сам одлучио, да при извршивању плана ни што већу праведност, тежину и меру, и аритметику: од свих зашију изабрао сам најнекорисније, и убивши је, имао сам намеру, да од ње узмем управо толико, колико ми треба за први корак, ни више ни мање (а остало би дакле остало отишло на манастир, по њеном тестаменту — ха-ха!...). Зато, зато сам напоследку још ваш, додаде шкрипећи зубима — зато, што сам ја, може бити, још погаднији и гаднији од убијене ваши и пре тога слутио, да ћу то себи рећи *после* тога, кад је убијем! Та да ли се може са оваким ужасом још истогод сравнити!... О, будости! О, невалалетва!... О, како сад разумем „пророка“, са сабљом, на коњу: Алах заповеда, повинује се „уздрхтала“ створе! Праведан је, праведан је „пророк“, кад постави сгегод преко улице добр-бр-ру батерију на коси праведника и грешника, не удостојавајући их ни милости, да се објасне! Повинућ се уздрхтали створе и — *не жели* ништа, јер, — то није твоја ствар!... О, ни за шта, не ћу опростити бабетини!“

Коса му беше влажна од зноја, уздрхтале усне сасушене, укочени поглед био је управљен тавану.

„Моја мати, моја сестра, колико сам их волео! Одкуд то да их сад мрзим? Јест, ја их презирем, мрзим их физично, не могу да их сносим поред себе... Мало час сам пришао својој матери и загрлио сам је, сећам се тога... Загрлити и мислити у себи, кад би она знала... Ох! али мрзим сад бабу! Мислим, кад би се још једаред родила, опет бих је убио! Сирота Лизавета, зашто је случај доведе онде? Међутим, то је

чудновато, једва и мислим на њу, као да је нисам убио... Ликавета! Соња! Сирота мила створења са слатким очима... Мили моји!... Зашто не плачу оне? Зашто не једају?... Предаше својој судби, дочекују је мирно... Соња, Соња! Слатка Соња!...

Он изгуби свест и на своје велико изненађење није могао да се сети како је изашао на улицу. Вече беше већ у велико. Ноћ се лагано спушташе, пун месец сијао је све јасније, али ваздух беше загушљив; радионици и посленн људи журили су се својим становима, остали се шетаху; ваздух беше испуњен задахом од прашине и устајале воде. Расколњиков је ишао забринут и тужан; сећао се врло добро да је изашао из куће с неком намером, да је имао да сврши неку хитну ствар, али шта? беше заборавио. Наједаред застаде и опази да му на другом тротоару неки човек даје знак руком. Пређе преко улице да се с њим састане, али одједаред се тај човек окрете и, као да ништа није ни било, продужи даље свој пут с оборном главом, не окрећући се и не дајући му никакког знака.

„Већ да сам се преварио?“ помисли Расколњиков; нпак зато стаде га пратити. Тек што је учинио десетак корака, познаде га наједаред и сам се ужасну: био је то малопређашњи грађанин, исто онако погрбљен, исто онако обучен у кућној хаљини. Расколњиков, коме је срце јако куцало, пође је на малом растојању; убрзо у један скакнуh. — Човек се никако не осврташе. „Зна ли да ја идем за њим?“ упита се Расколњиков. Грађанин пређе преко прага неке велике куће. Расколњиков живо пређе вратима и стаде гледати, мислећи, да ће се можда та тајанствена личност осврнути и позвати га. Доиста, кад грађанин дође у авлију, наједаред се осврну и као да опет позна младића. Овај се пожури да уђе у кућу, али, дошап у авлију, не нађе више ту грађанина. Дрежећи да је тај човек морао ући на прве степенице он се унутн за њим. И збиља на другом спрату горе, чуло се одјекивање одмерених корака по степеницма. Чудновато, изгледало му је, као да познаје те степенице! Кто прозора први спрата, крез стаклено окно пробијала је тајанствена и жалосна светлост месечева; ево другог спрата. Хм! На то је стан где су радили молери... Како то да није могао одмах познати ту кућу?

Кораци онога човека, који је пшао пред њим стишаше се: „Извесно је стао, или се негде скрнио.“ Ево трећег спрата: поневу се горе? Ала је тишина! баш је ова тишина страшна. ...Иван се поче нети даље. Шум његових корака задавао му је страх. Вожс мој, ала је мрачно! Непознатн се извесно скрио у један будаку. Ах! Стан је с ходника био широм отворен; Расколњиков се размишљаше за тренутак, затим уђе. Предсобље беше сасвим празно и врло мрачно, нигде ни жиле душе. Он се упути лагано у салон, идући све на претима. Месечина је продирала унутра и осветљавала га целог; намештај је бне онај исти; Расколњиков паће на истом месту столице, огледало, жути диван и уранљене слике. Крез прозор видео се велики месец, бно је пун и црвено-бакарне боје. Стајао је тако подуже у среп неме тишине. Наједаред зачује сух шум, као кад се шапа гужва, затим опет паста тишина. Нека се муха разбудила и летећи ударала се о прозор, па стала тужно јујати. У истом тренутку, у ћошку, између ормарића и прозора, учини му се као да види неки женски огртач опачен о зид. — „Зашто ли је тај огртач ту? помисли он: — пређе га ту није било“.... Пређе сасвим лагано и посумња да се није когод скрнно иза тога одела. Скинувши опрезно огртач, виде да је ту столица: на тој столици, у ћошку, седела је старица; била је сасвим згурена и главе тако јако оборене да јој није могао запазити лице, али то је била Алена Ивапова. „Бојн се[10] рече у себи Расколњиков, па онда одвеса сасвим лагано секиру из петље и, у два маха, удари номе старицу по темену. Али, чудновато, она чак и не посрну под ударцима, као да беше од дрвета. Пренеражен, он се пригне њој да размотри, али она још више обори главу. Он се скже тада до патоса и погледа је одоздо: пашше на, спазивши јој лице, претрну од ужаса: Старица се смејала, јест „смејала се тихо, чувајући се, да јој се смех не чује. Наједаред учини се Расколњикову да су врата од спаваће собе отворена, и да се и тамо тајпље смеју, дошаптавају. Обузе га бесиило: свом снагом поче ударати по глави старичиној, али, при сваком удару секире, смех и дошаптавање из спаваће собе постајало је све разговетније а и старица се сва тресла од кикотања. Хтеде да утекне, али цело предсобље беше већ пуно људи, врата ито гледају у ходник беху отворена, у ходнику, на степеницама, од горе до доле, налазило се много света; сви посматрају, али сви се беху притајили, па ћуте и мирно чекају.... Срие му се стегло, ноге ни да мрдну, као да му беху прикопане за под.... хтеде да викне и пробуди се.

Дисао је тешко, — али је држао да још сања, кад опази где на прагу његових широм отворених врата стоји неки човек, кога он никако не познаваше и кога он пажљиво посматраше.

Расколњиков још није имао времена ни да сасвим отвори очи кад их опет мораде да затвори. Како је лежао на леђима и не мрдну се, „Је ли то продужење сна?“ помисли он, и готово неосетно подиже трепавице, на плашљиво погледа непознатога. Непознати, једнако на истом месту, не престајаше да га посматра. Наједаред, пређе преко прага, сасвим лагано затвори врата за собом, пређе столу и, пошто очекну једну минуту, седи лагано на једну столицу крај дивана. За све време, не мушгајне ни вида Расколњикова. Назад, метну своју шешир на земљу, поврх себе, наслони обе руке на забуку свога штапа, на наслони браду на руке као неко који се спрема да тако подуже чека. У коликo је могао Расколњиков да пресуди једним потајним погледом, тај човек није бно више млад; изгледао је снажан и носно је дугу плаву, готово белу браду....

Протекла су тако једно два минута. Још се вилело, али је било доцкан. У соби је владала дубока тишина. На степеницма није се чуо никакав шум. Само се чуло зујање великс мушице која је, у лету, ударала о прозор. Најзад постиде то досадно. Расколњиков се не мога више уздржати и наједаред се усправи на дивану.

— Дела, говорите, шта желите?

— Знао сам добро да се сами правите, као да спавате, чудновато одговори непознати мирним осмехом. — Допустите ми да се представим: Аркадије Иванович Свидригајлов.....

(Наставиће се).

ЈАРКО ГА ЈЕ СУНЦЕ ПРОКАЗАЛО

На оном венцу рудничких планина, у коме се налазе Венчац, Букуља, Космај, Авала, а на самом састанку двеју великих и пловних река, Саве и Дунава, у незапамћена времена подигнута је тврдиња, која се зваше: „Singidunum“, данашња српска престоница, зени Београд. Од колике је важности био овај град у време најезде Османске на Балкан, доказ су нам оне силне борбе око њега. Неме су зидине градске, оне нам ништа не причају о слави јуначкој, о правим борбама, а Сава и Дунав тихо жуборе, испирајући више градске, испирајући ону силну рпу која се око њега пролила. Београд је костурница многих народа. Да овај стад на Балкану зауве које друго племе место Срба, ко зна докле би Османлије продрле на запад европски, и да ли би Кара-Мустафа (1683 г.) под Бечом онако прошао. Наше племе, српско племе, са својим јуначким мишицама, неустрашимом храброшћу и својим тврдињама беху грудобрани Европе, беху управо Гордијев чвор, кога је ваљало пресећи, па продужити пут без муке у срце европско, али лепо вели уметничани владика:

„Тврд је орах кожка чудовата,
Не сломи га, ал' зубе воломи“.

С тога, на страну историју Београда и његовог развића, то остављамо и спремницима и позваницима, али нека нам је допуштено да изнесемо на јавност и један клочић, који се десно пре три године у њему, а који беше до скора покрила прашина заборава и тајанствености.

* * *

Баба Ката Н* родом је из Великог Бечкерека у Аустро-Угарској (Банат), беше прешла још 1872 године у Србију и настанила се у Београду. За њу вели, да је била доброга стања, и да је држала у стану само све док се није прошла и почела своје собе стварп распродавати ради ракије, која јој напуче чак и епилепсију (падавицу). Нашао се једнога дана на улици, без игде иечега, без икога свога, који би јој притекао у невољи, морала се постарати за свој живот, а бога ми причувати се и од полиције, јер немаше сада никаквог за-

нимања. Шта је знала и први мах, до да потражи службу у каквој од бољих кућа. Дугих 25 година служила је код разних отменијх породица, а у последње време виђамо је свако јутро на „Цветноме тргу", што нас уверава да служи негде у близини из Врачару или Калезовцу. Али ево већ десетак дана како је не видесмо, мора бити да је слаба, јер беше у годинама, или је изашла од овога газде и отишла у други крај вароши. Тако је. Позавељала се нешто, пало јој крило, на тражила отпуст. Једнога дана месеца фебруара 1897 г. видесмо је где уђе у пиљарницу преко пута жандармске касарне у улици „К". Сватила беше унутра да ушта, не би ли јој могли рећи где би могла за пристојну сумицу новаца наћи стан да би могла ноћивати док не нађе сталну службу. У пиљарници никога не беше до две женске, од којих је једна пиљарка, а друга позната вешерка жандармска Лепосава, разведена женска жена Милана В., столара и штитара, сад већ милосница Живојина Мојсиловића, жандарма, са којим имађаше и једно женско дете. Она беше дошла у пиљарницу код своје старе познанице, да причека Живојина и оно мало, „државице" које имађаше да прими за праше рубља. Лепосава чувши пита тражи баба Ката, обећа, да ће јој дати за 4 динара да спава у кући, али под условом, ако ту њихову уговедбу одобри Живојин, који на скоро за тим дође и усвоји све оно што је између њих две уговорено. И тако баба Ката почетком месеца фебруара 1897 године усели се у нови стан, међу непознати свет.

Првих дана баба Ката упознала је Лепосаву и Живојина са својом прошлошћу, причала им је где је служила, оговарала ненађашње своје газде и газдарице као и обично што чине млађи. Није пропуштала да напомене, да би јој требало још 6 дуката да заради, па да престане више служити, јер оно што има зарађеног биће јој доста да скромно и без муке проведе остатак својих дана. Живојин који редовно долажаше код своје милошнице Лепосаве, обећа баба Кати, да ју нађе службу и она сиротица очекиваше сваког дана неће ли је позвати, да је одведе код кога од господе чиновника или трговаца, јер их овај познаваше велики број, пошто беше „решењар" у кварту палилулском.

Четири, пет дана има како је Живојин расељан, не зна шта му се паређује, замишљен је, блед. Постао је често страшан. Бегао је од другова, није смео гледати ником у очи, бојећи да ко год не докучи његову страховиту намеру, да га не спречи у извршењу самога дела, и тиме га спасе велика греха и врати друштву једнога доброг члана више. По његовој се глави праше непрестано мисао да баба Кату убије и тако постане богат човек, узевши јој новац зарађени. Он мишљаше да је она одвеј богата, кад јој треба само тако мала сумица од неколико дуката, па да више не служи никако. Злато беше његов демон, богаство беше прва и последња мисао његова. Најзад решио се је, поверио је све Лепосави, која га храбраше и одушевљаваше још више да учини злочин. Удесио је све, плаи је готов.

— Ова мора умрети, рече Живојин.

— Мора, потврди Лепосава.

— Још ове ноћи!... А сад одлази кући и чекај, док се не вратим из кварта. То рече, па продужи пут, а Лепосава сави лено у болничку улицу. По жрби могло се приметити да се у души његовој води борба, али да је он ипак остао стално своју реч. Јавио се подпарединку, старешини жандармском, кад је полазио кући. Али он не оде право тамо, него удара улицом два бела голуба, св. горском поред ташмајдана, загледајући непрестано у јавбице нећинске, у којима дражаху чобани онце на преноћиште. Прође Тркалиште, седе на трамвај и праги се ратарском улицом патраг. Видео је све, у осталом знао је он добро овај крај, не ипак неки унутарњи нагон гоњаше га је да обиђе ове улице. Пун задовољства изађе из кавање „Седам пијаба", тамо беше скратио да попије коју рапицу ради поткрепљења, управо да би добио куражи. Журно се крете пут куће, али што беше ближе њој, сриц му стаде све силније ударати, а хол му беше спорији. На један мах заставе, беше пред њиом, пред вратима авлијским, само да пружи руку до браве, један притисак и врата ће се отворити, један корак па је у авлији, у којој ће се одиграти трагедија, у којој су главне улоге у рукама његовим и Лепосавиним. Стресе се, дрхтавица му обузе тело, а из груди му се оте један бони уздах, зазмири, отвори капију, залупише се врата и на кући, на њоју опет наста тајац, а из собе чу се живља разговор. Те вечери као и природа да тужи, нигде звезде, а о месечу ни помена. Време да Бог сачува, прст се пред оком не види, помрчина густа ка' тесто, а снег се у велико почео топити и начинио грдно блато и баре по улицама.

— Немој Живојине, шта сам ти скривила сиња кукавица!

— Шта кучко, — продера се Лепосава. Хоћеш да прачам. Вештица је то, мој Живојине, вештица. Куне и гуњда по цео дан. Вели хоће да нас тужи.

— Шта море, шта? Да нас тужи! Е, це ћеш вала. Ја ћу ти судити. Лијала си, ама си и долијала. Ти мене да тужиш. Да ја губим службу. Због ње једне. Па стиште баба Кати удраџ за врат. Удрао је био силан, јер се Ката повеже. Живојин се сажe, стеже је за гушу, прсти његови оставише дубоке бразде по врату бабином. Ката је мртва. Лепосава, која помагаше Живојину, брао донесе џак на кујне, страшне нечеретну бабу, увезаше добро, а за там Живојин изађе на улицу, да осмотри да нога нема. Нигде живе душе, па њега згода, моћи ће доканати дело, а да га нико не ухвати. Врати се у кућу, где затече Лепосаву да претура по прњама, а где, под душеком, нађоше један увијутак, отворише га, у њему само 16 дуката у злату. Теповина баба Катина. Живојин узе све паре к себи, стрпа их у новчаник, а џак с бабом на леђа, па ће унути кроз ковачиње право Таш-Мајдану. Срећно је стигао, нигде патролиције, нигде човека, уђе у отвор међање таџмајданске, и на 200—250 метара од улаза спусти терет, одреши џак и извуче леш, спусти га на леђа, рашири јој руке, па за тим опрезно пође кући, али заказа му ногу лешине, сав претрну, коса му се диже, мислио је, баба Ката је жива, ухватила га је руком, хоће да га задржи, он нагло јурну напред и скиде једну плитку ципелу, која се откотрља за један метар од жртве. У помрчини изгуби се Живојин, оде милосници Лепосави, да у њеном загрљају и у пићу тражи мира души својој.

— — — —

Милосављевићем овд. из Палилуле на преноћиште у пећину мајданску, јер су његов газда и Илија закупци исте, али овде никако нису хтеле дубље улазити, бегале су патраг, тад, вели, Илија заиђи свећу да види за што се овце плаше, и нађе на леш некакве бабе. Он ме вика, ја уђем унутра, опипамо леш, да се уверимо да није жива, леш беше још врућ, иначе никаквог другог знака од живота не показиваше.

— Ама људи, то мора да је неко извршио убиство пред доласк оних људи, примети г. Арса.

— Хајдмо, хајдмо — рече кмет, па се упути са свима својим гостима на место где је леш.

Ток што ове дођоше, кад стиже и дежурни писар г. Бока Ј. из кога већ известисте о истом случају. Он учини потребни увиђај и нареди да се леш пренесе у варошку болницу ради сецирање и сахране. Од присутних грађана нико није познавао чији је леш, а о убици и да не говоримо. По пређи увиђају писар је констатовао, да убиство није извршено на самом месту где је леш нађен, јер обућа беше чиста, а блато беше до чланака, снег се отопио, па по улицама толико се блата навукло, да је човеку немогуће „Кн. Михајловом" улицом проћи да се не упрља, а камо ли преко Палилуле. Даље, леш је донесен ту. Сутра дан, сви београдски листови донели су вест о тајанственом убиству. Полиција је живо трагала на све стране, али залуду. Убица је био у овој прилици пепитрији, но што се могло у први мах мислити.

* * *

Наш народ вели: „завлела се земља рају, да се свиње тајне знају". Живојин извршио убиство, не имађаше мира никако, сан га беше остављо, тражио је пута и начина да заборави свој злочин. Он се прошао. У пантом је стављу потезао и оружје на капитара жандармског, услед чега буде отпуштен из службе. Напао се на улици, он отпутује у Шабац и погоди се, да као калеш опанчарски ради. Он је напустио Београд, да га не потсећа на његово дело.

Његов живот у Шапцу био је буран, ноћно је свађати се и са Лепосавом, која му пребаци, да је га одати, што и учини. Она се повереује својој сестри Роси, која их прокаже полицији.

Начелство шабачко учинило је одмах своје, притворило је Живојина, и на захтев Управе варошн Београда упутило га је кварту палилулском, као надлежном за извиђање по овом делу. Кварт је живо предузео сво мере, да дође до праве истине. Истрагом утврдио је, да је он извршилац овога убиства, а Лепосава да му је саучесница. Обоје се налазе у притвору код кварта; шта буде даље јавићемо.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Ноћу, између 23 и 24. априла тек. године непознато лице украло је из канцеларије суда општине паланачке, а из свеске сточних пасоша серија CVII осам помада пасоша, дупликата под Бр. 2838, 2839, 2840, 2841, 2842, 2843, 2844 и 2845, — па за тим побегло. Начелник среза јасеничког актом од 27. априла т. г. бр. 6821, моли све власти да строгу пажњу обрате на лица која би употребила горње пасоше, па ако некога ухвате, да га спроведу заједно са стоком на коју буде гласно пасош. Пронађени лопови могу се спровести и Управи гр. Београда с позивом на бр. 9644.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ђорђе Мариновић, звани **„Коцкар"**, родом је из Ниша, занимао се некад обућарским занатом; стар 45 год., оженьен и има петоро деце. Раста осредњег, јако приломљаст, очију и брнова црних, косе такође црне, браду ниша у „шиљк". Осуђиван је раније на $2^1/_2$ године робије због одвођења девојке.

Новембра 2. пр. године, када се сумрак поче хватати, упуче се овај коцкар у једно двориште, а када ноћ опхвата у велико, прескочи преко плота у двориште казне код „Баната", у Нишу, а одатле упуче се и у саму казну и стаде претрести ћелије сељацима, који су спавали. На његову несрећу, један сељак се пробуди и на снега гласа виника: „лопов!"

Хитро као срне поскачу остали сељани и механција; нападну на лопова, савладају га и предаду власти, која предузе над њим истрагу. Ђорђе се при испиту веома дрско понашао, и вели да је на њ механција „кивап", те га је увукао у механу и „подвалио" му. Никако не признаје, и ако је на делу ухваћен. Пронађене су још две краће, које је недавно од извршио у Нишу, одневши неке ситнице, револвер, ципеле, шешире и др., прво из казне „Новог Пазара", а по том из казне „Српска Круна". Револвер и ципеле нађени су при њему те је тиме утврђено да је он извршио горње краће.

Ђорђе је у Нишу довољно познат као невалала и опасна особа, те га се свак клоно и превраво га. Он је од малена невалао и назив „коцкар" поси још од ранога детињства; извршио је небројено краћа и задавао је много пута труда властима. Увек је умео вешто да се прикрије, шта више, често су га већали да је посно лажну браду и да је нашло маскиран, али сада му је дошао прав петак!

Ђорђе је свакше конструкције, здрав је и свеж, али над год изађе на испит, прави се болан, наиемогао, паиван, што се никако не слаже са његовом појавом. На махове, очи му тако севају, да је човеку страх погледати га.

Несрећна жена и оно троје дечице! каква невалалог мужа, односно оца имају! Он је ношао правом стазом, па је унесрећио и себе и своју породицу. А како би срећни били, да је Ђорђе прегао на рад, да је само у свом занату гледао насушни хлеб?! Био би срећан и честит човек.

ПОТЕРА

Љубомир Стевчић, родом из Селевца, среза јасеничког, слуга Косте Петковића, трг. из Смедерева, ноћу између 21 и 22. априла, тек. године разбио је асталеку канцеларију и из ове украо и однео 90. динара у српским новчаницама, па нестало куд побегао. Љубомир има 15 година, приломљаст, од одела има пантаоне и сукпену интерију. Начелство округа смедеревског, актом, од 25. априла моли све власти да Љубомира пронађу и пронађеног стражарно спроведу. Пронађена Љубомир може се спровести и Управи града Београда, с позивом на бр. 9403.

Милко Катић — Симоновић, из Више-Села, на дан 18. априла тек. год. у 1. сат по подне убио је из пушке Пријата Тодоровића, из истог села и одмах побегао незнано где. Милко има 65. година, стаса је средњег, погурених леђа и на једну ногу рамље, плав је у опште и проседа. Од одела има на себи подовне чакшире од црног сукна и прслук без рукава, на глави сиганн фес, око кога везује белу мараму, на ногама опанке. Начелство округа топличког актом од 24 априла т. г. бр. 3088, моли све власти да Милка потраже и нађеног стражарно спроведу. Пронађени Милко може се спровести и Управи града Београда, с позивом на бр. 9394.

Паун Миклић — Гоочеловић, из Шарбановца, среза бољевачког, који је оптужен за убиство извршено над својом сестром и затим, равалио је злесину начелника среза бољевачког где је у притвору био и незнано где побегао. Паун има 21. год. стаса поиисског, изгледа блесастог, у опште плав, косав, од одела има црно гуњче на зорму блузе, чакшире беле, на ногама опанке, а на глави „кибиј". Начелник среза бољевачког депешом од 2 маја т. г. бр. 4152 моли све власти да Пауна потраже и нађеног стражарно спроведу. Пронађени Паун може се спровести и Управи града Београда с позивом на бр. 9786.

Јован Цековић, родом из В. Извора, среза зајечарског, осуђеник пиротског казненог завода, 29 априла о. г. побегао је са рада из Брестовачке Бање. Јовану је 50 година, стаса високог, косе седе, обрва проседих пуних, очију зеленкастих,

носа повећег, орловског, брковa пуних, седих. Управа нишког казненог завода актом Бр. 1323. моли све полиц. власти да овога бегунца потраже и у случају проналаска њој стражарно да га спроведу. Акт. Упр. гр. Б. Бр. 9677.

Никола Милошевић, родом из Босне, но као дететом прешао у Србију и живео нешто у Шапцу а нешто у Београду. Оптужен је по једном делу убиства, с тога се од стране власти наређује најживља потера за њим. Најећи ваља стражарно спровести начелству окр. крагујевачког с позивом на бр. 7282. или Управи града Београда на број 10107. Никола је 30—32 године, врло препреден и дрзак; и раније вршио је казнима дела: пре две три године правио је и продавао калупе за прављење лажног новца; године 1896 био је под истрагом због опасне крађе извршене ноћ. А. Христодулу, б. овд. адвокату, а 1897. у Шапцу и Ваљеву одговарао је за прављење лажног новца. Зна занат памучњапшки, али га ради само онда, кад му лоповски занат не иде за руком. Опширније о њему у 24. броју „Полицијског Гласника" на страни 183 у 1898 години.

Анта Динчић, тежак из Брлога, среза нишавског, окр. пиротског, још 19 новембра 1894 год. рањен је из пушке Маду Ранчића, тежака из Високе Ржане, од чега је овај 20 фебруара 1895 умро у пиротској болници. — Анта је по извршеном делу побегао некуд и до данас се није могло пронаћи. Начелство окр. пиротског актом од 29 пр. м. бр. 3455. моли све полицијске власти да Анту у своме кругу потраже па на случај проналаска стражарно да се упути начелнику среза нишавског с позивом на бр. 4264. Исти се може спровести и Упр. гр. Београда, акт бр. 10.091. Лични опис Антин непознат је.*)

Милутин Маринковић, из Ст. Аџбеговца, округа смедеревског, суплента београд. казненог завода бр. 451., побегао је 10. овог мес. у вече око 6 сати из кладовске тврђаве где је на раду био.

Милутину је 29 година, стаса је високог, у опште плав. Раније још као малолетан био је осуђиван због крађе ствари, на 6 месеци затвора.

Као војник сталног кадра побегао је из војске, ноћу између 21. и 22. новембра 1892. године, и том приликом покрао неке војно-правительствене ствари. Затим је исте ноћи извршио убиство из пушке, над неким Мильом Срећковићем. За ова дела осуђен је пресудом смедеревског првостепеног суда од 30. септембра 1893 године бр. 14419 на 20 година робије у тешком окову.

Управа београдског казненог завода актом од 11. овог мес. бр. 2603 моли све полиц. власти, да овог бегунца пронађу и њој или филијалу њеном у Кладову спроведе. Исти се може спровести и Упр. гр. Београда, с позивом на бр. 10678.

Ђура Пантић, надничар из Београда, решењем ваљевског првостепеног суда од 12. августа 1891. год. бр. 16803., стављен је под суд и у притвор за крађу стоке извршене Милиову Сарићу на Слатине. Оптужени је Ђура ноћу између 17. и 18. маја 1891. год. провалио сапсану стражњег сулиџе за карош Ваљево и побегао, па ни до данас још није пронађен. — Иследни судија првостепеног ваљевског суда актом од 4. ов. мес. бр. 12403., моли све полицијске власти да поновa предузму тражење овога крвнца и најеног њему стражарно упуте. — Ђура је 30 година, стаса је средњег, косе смеђе, очију плавих. Од одела имао је тада на себи капут и панталоне од шукастог шареног штофа, а на глави жут шешир. Проналажи Ђура може се спровести и Управи гр. Београда с позивом на бр. 10518.

Јован — Никола — Тоњић, Маринко Раденковић и Стојан Миловановић, скитнички цигани, који су извршили више опасних крађа, за које су стављени под надзором крушевачки суд и у притвор, побегли су некуд још 1898. године. Јован има 42. године, стаса високог, крупан, у опште приморањаст, брија се; Маринко има 32. године, у опште приморањаст, браде и брковa рибја, носи сукнено одело; Стојан има 22. године, стаса високог, плав, суводањ, носи сукнено одело; женљен и жени му је име Злата. Првостепени крушевачки суд, актом од 4. маја, т. г. бр. 2710, моли све власти да именоване потраже и нађене стражарно спроведу. Проналажени лопова могу се спровести и Управи града Београда, с позивом на бр. 10308.

Непознати лопов, ноћу између 15 и 16 априла т. г. упрао је са појате кобилу Милошу Јовановићу, тежаку на Ступбице, среза параћинског. Кобила је стара 4 године, длаке мркодрагасте, поткушеног репа; са обе стране на сапима има ране од конопца. Начелство окр. моравског, актом бр. 4838. моли све полицијске власти да у своме кругу потраже лопова са покрађом и по закону да поступе. Проналажни лопов може се упутити и Управи гр. Београда, с позивом на бр. 9841.

Андрија Ђукановић и Крста Томановић, тежаци, родом из Црне Горе, но у последње време као досељеници живели су у Обилићеву, среза јабланичког, округа врањског, — решењем лесковачког првостепеног суда од 20 марта о. г. Бр. 4598, стављени су под поротни суд, у притвор и оков, за дело хотимичног убиства са предумишљајем и дело разбојништва са убиством. На како се именовани Андрија и Крста налазе у бегству, лесковачки првостепени суд моли све полицијске власти да их у кругу своме потраже и нађено њему стражарно упуте. — Андрија има 25 година, средњег је и витког стаса, доста развијен, приморањаст, косе и очију црних. Од одела имао је на себи: кошуљу од српског платна, старо, поцепано ферменче, чакшире од прног сукна; на ногама шумадијске преплетене опанке, чараше сељачке а на глави шајкачу. — Крсти је 30 година, средњег раста, по све приморањаст, црних малих очију, брковa црних, обичних; од одела имао је на себи: кошуљу од сељачког српског платна, чакшире од прног сукна; на ногама опанке, сељачке чараше; опасан шареним појасом, а на глави стару, просту шубару. Проналажени разбојници могу се спровести и Управи града Београда, с позивом на бр. 9966.

Шест оружаних непознатих зликоваца, 11 ов. м. у вече, у први мрак, напали су на кућу Златка Стевановића, ковача из села Ораха ср. власотиначког, везали га и изнудили му 30 динара у сребру и никлу, отели му један револвер од 6 пуца црних корица, једну торбу коштрупу, па га затим везаног у кући оставили без да су какву жртву учинили. Зликовци били су у сељачком оделу: чакширама и гуњевима, а јелан и у турском ћепедану, били су нагарављени; каже на глави носили су извртуше, само један у качкети; сви наоружани пушкама, револверима, ножевима, са ређенцима. Стари су од 20 до 30 год., стаса крупног, у лицу пуни. Начелник среза власотиначког депешом од 12. ов. мес. бр. 8091. моли све полицијске власти да предузму тражење зликоваца. Проналажени могу се спровести и Управи гр. Београда с позивом на бр. 10747.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Г. Радомиру Ђирковићу, писару општине трнавске. — У данашњем броју наћи ћете одговор на ваше питање.

Извештаји и акта овлашћени од надлежног места, извештавамо наше читаоце, да су ово дана изнете нести у неким престоричким листовима, о покретању новог полицијског листа, квалитет, потпуно непознате. И према томе јасно је у каквој су намери те нести дате јавности.

*) Могао се за лични опис сазнати од сељака из Брлога.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 20. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 21. МАЈА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

ОСУДА НЕВИНОГА

Када ланс позната аферa Драјфусова достиже врхунац свој у парницама противу Золе и суђењу у Рену, баш couac као и у Немачкој чами у сужањству један невино осуђени. Социјалне демократе беху први, који указаше на овог невиногa сужња, по имену *Дитен*. И ма да они објашњаваху, да од случаја с Дитеном не може да постане „немачки Драјфус" само зато, што је Драјфус француски капетан, поборник за велику сталну војску, а Дитен ништа, не припада никојем позванијем реду друштва, да су закони тако еластични да се дају по вољи стезати и развијати према томе суди ли се коме из редова која владајућу или којима се влада — ипак ускоро сви, интернационални и национални, и одсудни противници и уверене присталице Бизмарка, сложише се у том, да треба тражити заиста случај са Дитеном, пред толиких разлога за ревизију, за поново суђење, не могаде да буде оно што би са случајем Драјфусовим, јер је ту у питању један за човеков разум сумњив, погрешан случај суђења, за које може бити да је нелано самољубље неколико судија, али не и државни поредак.

Средњи Век пренуо је осуда на најгрозније тријења и страдања самих невиних. Али то је било време мрака доба спавања а неразвијања духа човекова. Пробуђен једном, он, на супрот сталу из кога излази, постаља правило: нека и 99 кривих буде ослобођено, само нека не буде ни један невин осуђен. За тим су настали блажији, човечнији облици казне и самих доиста кривих. На потребе, пак, да се свету улива увек вера, да осуде невиногa не може бити и да ће само криви бити осуђени, постали су: поротни судови, јавност извођења и пресуде, као и све друге *модерне* кривично-правне установе. Најпосле, данашњи успеси у криминалистици чине, да у истини крив један и може избећи осуду, те данас има мало потребе ослобођења кривих из бојазни од осуде невиногa. Ако се баш и деси који случај сумњиве осуде, о њему се после толико пише и говори, ствар се толико расправља у јавноме мњењу, да дође до читаве књижевности своје. Тако је и са осудом Дитена. Она, и ако није покренула и узбунила свет онолико колико у Француској осуда Драјфуса, ипак дала је повода за литературу случаја с Дитеном, па је, оних дана, дошла и до *научне расправе* у познатом немачком часопису за Криминалну Антропологију и Криминалистичку (свеска за март од оне године), ма да је осуда Дитена још из 1884. године, одбијање ревизије или поновог суђења из 1887. год., а решење једне контроверзе која је с тим у вези из године 1892.

Заиста, *тежак грех, велики злочин мора бити: осудити невиногa*. Тиме се и објашњавају они силни покрети противу такога, ма и нехотичног, греха суда, где се, у духу тутористаља, како пустурни историк *Тома Бекл**) вели, није све „напрегло да сруши слободу штампе и стане на пут људима да искажу своја мишљења о најважнијим питањима политике и религије, том несумњивом праву сваког грађанина"...

Случај с Дитеном може бити поучан с више страна. Ево у чему је.

25. октобра 1883., доцкан у вече, убијена је жена Марија Дитен. Место дела јесте кућа у кући бр. 91, поточна улица, у немачкој варошн Елберфелду. У тој кући имао је Алберт Дитен берберницу, а и кућну најамне врсте. Живео је заједно са женом својом Маријом, рођ. Хертл, с којом се оженио 1871. године. Односнаји њихови не беху најбољи. Томе је био крив Дитен; био је човек јако осорљив. За женом није добро поступао. При том није се ограничио само на грдњу и псовку, него ју је једном приликом дивно, други пут ногом ударао и ножем јој претио, за тим опет тукао и више јој повреда нанео по глави и руци. И то не беше све: још жалосније у недопустивим односима с неком Емом Албертовом у Келну, која је прећа служила у кући где је он, те је од тада познаване. Не зна се да ли је њено казивање, да ју је још онда насилно обљубио Дитен, истинито, али је доказано, да је она и по изласку из куће Дитенове драговољно продужила тај одношај, да је он и усмено и писмено обећавао узети је за жену у случају Маријине смрти, којој се надао због њене слабости, да је за Албертову плаћао кирију у Келну и још јој давао 10 марака недељно, посећивајући је сваког четвртка.

И ово што ћемо причати догодило се у четвртак, 25. октобра 1883. Око три сата по подне отишао је Дитен од куће, у 4 с. и 11 м. стигао је у Келн, где га је Албертова очекивала. За тим је посвршавао неколика посла (дао је да се наоштри бријач, разговарао с неким продавцем тића о пазару, накуповао је јабука, ораха и чоколаде за жену и др.) и, најпосле, у вече, седне те у Келну вечера. Око 9 сати и $^1/_4$ беше на железничкој станици и, пошто сазнаде да се воз пре тек у 9 с. и 44 м., оде у ресторацију, где попи чашу пива и једну рачију. Кад воз ће припремљен, Дитен уђе у мали, са три седишта купе друге класе, из кога изађе тек у Елберфелду. Воз је за неколико минута задоцнио. У 11 с. и 5 м. стиже воз у Елберфелд. Како станична власт тврди, за изласке путника могло је трајати три минута, и тако Дитен није могао поћи са станице пре 11 с. и 8 м. Пеки трепут пре Дитена изашао је из воза гостионичар Кремер и упутио се чекаоници; Дитен, идући брзо, натрчи на њ тако, да му овај викну: „море, јеси ли луд?" Дитен је одиста хитао, тако, да га Кремер, идући за њим, брзо после тих речи изгуби из очију. Констатовано је, да се од ове елберфелдске станице до стана Дитенова може стићи у обичном ходу за $7^1/_2$—8 минута. Усцуг налазио се Дитен с неким од својих знанаца, и то га је неито задржало, те није могао пре 11 с. и 14 м. или 11 с. и 15 м. доћи кући, напрочито кад се узме у обзир да је капију од куће (на поточне улице) напао закључану, те је морао ићи около и на капију из побочне улице ући на мала врата у криму (где је у трисарији жена му лежала сва у крви).

Не губећи ништа из вида тај час у који је Дитен могао стићи у свој стан, да видимо како је дотле било у кући. Наравно да ћемо ту имати у виду само оно, што је од важности по криминалистичку страну. Ради бољег разумевања рећи ћемо, да је Дитен имао у служби три лица: седамнаестогодишњу служавку Јованку Тапу и два берберска шегрта, на име Августа Вилема од 17 и Августа Фолберга од 15 година. Јованка Таша становала је на првом спрату код удовице Августе Штерк и оца њена Вилема Франдла, где је, по свој прилици, био и стан Дитена, жене и мужа. Шегрти Вилем и Фолберг имали су заједничку собу а, како изгледа, и заједничку постељу на другом спрату, где становаху жене Хисман и Хенкел. Важно је, даље, приметити, да над капијом (с поточне улице) има једно окно од стакла, те се зна с улице може видети је ли осветљен или није кућни улазак. Да кажемо одмах и то, да суседна кућа — поточна улица бр. 93 — с њиом поточна улица бр. 91 има заједничко двориште, у које воде једна врата из куће Дитенове и у коме има једна пумпа.

Служавка Јованка Таша отишла је у вече 25. октобра 1883. пре 10 сати да спава. Доле, у партеру, оста Марија Дитен са шегртима Вилемом и Фолбергом. Вилем рече да хоће још мало да шаље и да га Фолберг, ако хоће, причека док се врати. Пошто се Вилем врати — а, као што се после дознало, иначе је да потрожа код госпође Кистер, која је ту близу становала, девојку Кистинг, фабричку радницу, коју је волео — Фолберг оде у своју собу. Није тачно да ли су пошли обо-

*) Немачки при руци српски превод Беклове Историје цивилизације у Енгеској, дајемо овај цитат по немачком преводу Арнолда Руге, шесто издање од 1881. год., I. део стр. 246.

јица, али, ако су обојица пошли горе, Вилем је морао одмах сићи, јер публиковани извештаји тврде, да су по том Вилем и Марија Цитен били сами у приземним просторима. Неколико минута после $10^{1}/_{4}$ сати, Вилем се нашао у Карловој улици бр. 24, која је ту близу и код неког Фасбендера ноћио један коњак. Фасбендеру и његовој жени изгледао је чудно: учинило им се „збуњен и јако узбуђен“. Отуда се вратио кући Цитеновој, и ту гурао на капију. Неколико минута после $10^{1}/_{2}$ сати и стражар Фајбер, пролазећи туда, проговорио је неколико речи с Вилемом. Фајбер је видео да је кућна врата још осветљена, па је то видео и у 11 сати, када је поново ту пролазио, па је кроз прозор над капијом видео да је и кућни улазак био осветљен. Пролазећи туда „после 11 сати“, нашао је капије спуштене, те није могао видети да ли је соба од пријме осветљена, само зна да тада у улазну кућном није било светлости. — У суседној кући поточне улице бр. 93, која има једно двориште с Цитеновом, становале су, поред других, госпођа Левених и госпођа Далман. Госпођа Левених легла је да спава (каже да је пре тога у сат гледала) раније од $10^{1}/_{4}$ сата, а није одмах заспала. Очекујући да заспи, она је чула како су се отворила врата што воде из кућне Цитенова у двориште и како је одмах за тим неко радио с бунарском пумпом. После 5 минута чула је поново пумпу и како се за тим врата затворише. Држи да је тада било 11 с и 5 м., може бити и нешто више. Сличну томе и г-ђа Далман чула је те вечери „одмах после 11 сати“ пумпу да ради и да врата залупишше.

Мало доцније, поточном улицом прошао је гостионичар Швартман; по његовом казивању, то је било у 11 сати и 20 м. Но то неће бити тачно, јер Швартман вели да му ништа није пало у очи, док у истини у кући Цитенової тада се било већ све успокојило, као што ћемо то видети. Изгледа је толико, да је 11 већ било прошло, пошто Швартман вели да су све друге гостионице биле затворене. С друге опет стране, морало је то бити пре 11 с. 15 м., јер је, по казивању Швартмана, горела светлост у пријми, док, како смо видли, „после 11 сати“, кад је стражар Фајбер по трећи пут пролазио, гасно осветљење беше већ угашено. Но Швартман је спазио нешто врло важно. Пред вратима с поточне улице угледао је неког човека без капе на глави у сагнутом положају; тај човек вешање на обе стране улице. Ко би то могао бити? На светлости уличне лампе, Швартман није могао лице да позна, но зна да то није био Цитен, кога познаје добро — могућност да се вара искључена је, дакле. Ово што Швартману наде у очи на том човеку, јесте „јако прљав изглед лица“. То је био, дакле, Август Вилем, онај исти, чије је чудно прљаво образе заназио гостионичар Фасбендер. И сам Вилем признаје, да је с времена на време изгледао Цитена. После 11 с 15 м. то није могло бити. Ако сад узмемо у вид, да је стражар Фајбер у 11 сати још видео светлост, то се сасвим с основом може одбацити претпоставка као да је Вилем, идући с улице кући, угасио светлост. Вилем даље признаје, да је пред кућу изашао у чизмама и да их је изуо кад је у кућу ушао. Ако је тада гасну светлост угасио, Вилем је у чарапама отишао у собу своју за спаваће. Отуд крцање (дрвених) степеница под ногама му, које су Хисман и Хенкел, стањујући ту на длану шегртске себе, јасно чуле, како оне то следоше. Г-ђа Хенкел, која је становала баш до саме те собе, чула је и кућање на прагима од иста, као и да су цињеле спуштене на земљу. Још је Фолберг запитао Вилема, да ли је дошао Цитен, на, пошто му је одговорено да није, одмах је заспао.

Потпуна тишина, која је дотле владала, би одједном прекинута ужасном виком, која се разлегнше по свој кући. То беше Цитен, који виканше своју служавку Ташу пред вратима собе њене, да одмах иде доле, да је његовој жени глава размрскана и да је сва у крви својој. Како сведок г-ђа Хисман тврди, од тренутка када је чула оно крцање степеница под ногама Вилемовим, па до ових узвика Цитенових, могло је бити три минута. Утврђено је као факат, да је Цитен између 11 с. 17 м. викао, и то најпре озго, па онда, као рекосмо, испред собе своје служавке. На други узвик Цитенов, Френцл сиђе с постеље своје и стрчи доле у кошуљи. Одмах за њим дође и кћи му Августа Штерк.

Цитен беше — сасвим појмљиво — необично узбуђен; више пута викаше: „Маро, ко ти то учини?“ Самртно повређена даваше, међу тим, само гласе јаука. Френцл саветоваше Цитена да трчи по лекара. Цитен у први мах не послуша, било што то не чу или што беше и сувише узбуђен да би могао послушати што му се рекло. Када у себи беше доста мрачно, Цитен прикупи светлост. Затим погледа у малу касу, у којој је било око 3.000 марака и виде да је неповређена. По томе се да закључити, да је Цитен помислио да је ово убиство разбојништво. Међу тим, беше сишла и Јованка Таша, која се за нешто мање од 5 минута потпуно обукла, али је Цитен одмах рекао, да зове Вилема. Одмах је отишла на други спрат и кудала му на врата, но није имала никаква одговора. Стане поново куцати, и тек тада јој се јави Вилем, и то, као да се из дубока сна пробудио.“ Но није могуће да се он тада пробудио из дубока сна. Ако му је при свем том такав био глас, ио је било или само претварање — а то је вероватније — или се објашњава тиме, што је пре тога „пио“, јер има пека врста „пићског баса“, који одиста звони као глас човека пробуђена из дубокога сна). Вилем, пошто навуче панталоне, но не и капут, сиђе брзо у партер. Фолберг, на против, оста да се потпуно обуче и при том спази, према светлости свеће, на ковчегу крај постеље, добро познат му нож Вилемов. Он се могао затварати као бритва, али *за сад нађе отворена*. Фолберг га затвори, метну у џеп, но свој примјени у намери, да га, над сиђе, даде Вилему. Служавка Јованка Таша беше сад но други пут сишла у кућу. Сјајна, коју имадоше пред очима они што су ту, беше језовита. Марија Цитен лежаше лећима на земљи. Перчин из косе јој (она немађаше само своју косу) беше истргнут и стајаше у бари од крви, које беше свуда око тела јој. Лобања јој је била размрскана и из главе тецијаше јако кр. Сукња јој беше нешто подигнута, да су јој се колена видла. те још госпођа Јулија Хенкел повуче сукњу и покри. Како су тешке биле повреде, казује оно што се обдукцијом нашло. — сваки лекар мора се чудити, како је Марија Цитен живела још сразмерно дуго — умрла је тек 30. октобра. Имала је једну 9.5 см. дугачку и за прст широку рану, која је једним правцем ишла до корена носа. И лево и десно од ове главне пукотине, добијала показује још пукотина, од којих је једна широка 2 см. и 15. см. дугачка. Кад се дрме глава, могло се приметити како се кости покрећу. На десној страни напредост се пружа до слепоочног дела. Телесно тканье било је кудају подвојено, а 10 коштаних цепака изваљено је пре обдукције; један од тих комодаћа костију био је дугачак 9.5 см. а широк 3.5 см., други, најмањи, био је 10 см. дугачак и 5 см. широк. Носна кост сва је разлупана; поврће се спуштаху до очних дупља. Неколике цепке од постиј биле су утеране у мозак. Крв и сукрвица пуниле су и обе хемисфере и дно лобање. —

Наскоро или, тачније речено, одмах за Јованком Ташом, дошао је у кућу Вилем; беше сасвим збуњен и — како Августа Штерк сведочи — не познаваше се у себе. Цитен га упита, над је отишао да спава, а он рече: у $^{1}/_{4}$ до 11. Цитен га, даље, запита но је последњи ту био, а он одговори: „Ено још чаше! Ту је вечерао неки господин у свом врекапуту“. Цитен нареди Вилему да трчи по лекара, но Вилем одговори: „Не могу, у панталонама сам само“. На то Френцл поново рече Цитену да иде сам по лекара. Цитен заповеди Вилему да пази на чекиеце, пријали на кућном уласку гас и оде. — Заслужује пажње што се и на улици догађало. Сведок Клее и г-ђа Хајнрихова, које су тачно у $11^{1}/_{4}$ прошле поред апштинске куће, удаљене за $5^{1}/_{2}$ минута од места дела (рачунајући то према њиховом лакшем ходу и разговору), чуле су, пролазећи поред куће Цитенове, јауке овога изутра. Кроз прозор над капијом виделе да се пријали виделе, а одмах за тим истрча Цитен, који им у мало речи каза шта је и рече да иде лекару. За тим, на отворена врата уђоше Клес и г-ђа Хајнрихова. Њихов разговор са Цитеном слушао је и месар Функиде, са станом у поточној улици бр. 97., који је те вечери радио дуже него обично! Да би се одморио, беше изашао на улицу, на је чуо од једанпут неку нагну вику из кућне. нарочито је разумео узвик „Августе“. те, мислећи да се у кућни заметнуо какав бој или да Марију муж Цитен туче, завиђали је да би стражара дозвао. Његово казивање да је то било у 11 с. 35 м. није тачно, но није потребно нарочито га обарати.

(Свршиће се).

ИЗ БОЛНИЦЕ ЗА ДУШЕВНЕ БОЛЕСТИ У БЕОГРАДУ

Прилог за грађу за српску судску психијатрију

ЛУДИЛО ГАЊАЊА, УБИСТВО И ПОКУШАЈ УБИСТВА

САОПШТИО

Д-р Војислав М. Суботић — млађи

СПЕЦИЈАЛИСТА ЛЕКАР У БОЛНИЦИ ЗА ДУШЕВНЕ БОЛЕСТИ

У Српском Архиву за целокупно лекарство, у Брзојаву и Полицијском Гласнику изнео сам до сада неколико случајева разних кривичних дела, која су извршивала душевно болесна лица. И полицијски и судски стручњаци изражавали су ми своје интересовање за ове лекарске публикације. Одазивајући се њиховој жељи, ја сам за данас узео овај случај, да им га приказом у целокупности његовој, износећи целу радњу истраге, суђењу, судску и лекарску, како је редом текла и свршена.

Односно „Злочина у лудилу" у опште, ја сам у својим досадашњим чланцима изнео научне назоре о томе, те не сматрам за потребно да се овде на теоријску страну поново враћам. Оволико, колико се то тиче овога случаја, биће споменуто у лекарској сведоџби коју смо издали о Вељковом душевном стању нас три лекара, г. г. Д-р Ј. Данић, Д-р П. Стојић и ја. Та сведоџба биће отштампана на другом месту овога чланка.

Дело, које ћу да приказем јесте једно убиство и један покушај убиства. Обоје се десило у зору, 24. новембра 1894. год. у селу Мрчајевцима, округа рудничког.

Убица је душевно болесни Вељко Тошић, чију слику доносимо. Жртве су Петрија удова Л. Јовановића и Сава Терзић.

Рађено 24. новембра 1898. г. у Мрчајевцима.

Петрија удова Лазара Јовановића из Мрчајеваца, лежећи на месту где је повређена, упитана ко је повреди, рече: „Ноћила сам код Јане, удове мога сина Владимира и јутрос пошла код Персе, удове Радоја Вујовића на Мрчајевца, и кад сам била близу куће Вељка Тошића срео ме је ту Вељко и избо ножем. То је било у само свануће. Ништа му нисам крива а зашто је то учинио не знам."

Увиђај

По делу повреде извршене над Петријом, удовом Лазара Јовановића, бив. из Мрчајевца.

Потписати чиновник са присутним грађанима изашао је на лице места извршеног дела па су се уверили:

Да је Петрија на шине место набођена ножем (оштрим оруђем);

да је нађена тако повређена где лежи у једном јендеку крај пута које је место са горње стране удаљено од куће Вељка Тошића за 250 метара;

да је Петрији услед повреде на оном месту, где је нађена, изашло доста крви и налази се доста велика количина исте.

Одмах је извршен *претрес стана Вељкова и у његовој кући, у постељи, под јастуком набеђе је крвав нож, са којим је ово дело извршено.*

Тако исто ухваћен је и Вељко и на кошуљи његовој нађена је крв. 24. XI. 1898. Мрчајевци.

Рађено 24. XI. 1898. у Мрчајевцима

Испит окривљеног Вељка Тошића, земљод. из Мрчајеваца. *За покушај убијства.*

I. Опште питање. — Ја сам Вељко Тошић, земљ. из Мрчајеваца, имам 24 год., неосуђиван сам, ожењен и имам једно дете, но жена је од мене одбегла.

II. Стварно питање. — *Ја сам њекад био мало нешто и слаб, тако да скоро целу ноћ нисам могао спавати* и јутрос, у само раснење, кад се зели дан и ноћ, изашао сам из куће и пошао ради нужде путем на шине, и видим једну жену где иде путем право к мени. Видећи ја њу тако да иде, падне ми на памет да сам пре извесног времена приметио, да ми неко долази кући и краде ме, па пођем даље право к њој а она иде к мени, када ја видех да ми се неће да уклони, ја је ударим ножем, који сам држао у руками, пређ кад сам изашао из куће, ја сам нож увео и држао у руци, бојећи се да ме ко не нападне. Када је ударих она јурнши на мене са рукама да се са мном бије, онда сам ја оним ножем ударао је дотле док није пала у јендек. Имам да кажем то, да чим сам на 20 корака пришао близу овој жени, познао сам да је то Петрија, удова пок. Лазара Јовановића. Дакле ја сам Петрију ножем избо.

После овога када сам Петрију избо ножем и обално је, пратио сам се у кућу, ту мало постојао и у томе је се сасвим расвануло. Кад погледам на поље, спазим близу куће Саву Терзића, из Мрчајеваца. Ја знајући да сам с њиме у свађи и да ми он чини штету, а онако наљућен, нападнем из куће те ножем и њега једном ударим, па се вратим кући, и ту сам после ухваћен. Тај нож, што ми се показује, то је мој, и њиме сам дело извршио. Нико ме није наговорио да ударим Петрију но *је то било случајно* а са Савом сам био у омразн.

Саву сам ударио близу рамена, а Петрију на више места. Крв што се познаје на кошуљи то је од Петрије а не од Саве, јер Саву сам мало ударио, и био је обучен, и нисам видео да му је ударила крв.

Напоменем да ја нисам Саву ударио, он би заиста мене напао, за то сам ја грабио да ја њега пре ударим.

Рађено 24. новембра 1898 г. у Мрчајевцима.

Љубомир Л. Јовановић из Мрчајеваца, син повређене Петрије, уд. Лазара Јовановића онд. рече:

Моја мајка Петрија живи код мене. Синоћ је отишла кући моје снахе Јане, удове пок. ми брата Владимира, који се за живота одвојио од мене. К Јани отишла је послом на ту и заноћила. Јутрос рано, у зору, пошла је била од Јане да иде к Перси, удовој Радоја Вујовића из Мрчајеваца, но у путу сретне је Вељко Тошић, из Мрчајеваца и са ножем ће избоде на више места тако, да сумњам е ће остати жива.

Тужим за повреде моје мајке Вељка и тражим, да се са њиме по закону поступи а нарочито ћу поднети што тражим од вешта, јер сада се још не зна, хоће ли ми мајка остати жива или не.

Решење (№ 14512.):

Петрија, удова Лазара Јовановића, из Мрчајевца, тужбом својом од 24. ов. м. која је примљена под ово ср. вл.ашти, истог дана и заведена под Бр. 14509. тужила је Вељка Тошића, земљ. из Мрчајеваца што ју је Вељко 24. новем. т. год. на сеоском другу сачекао и *избо ножем на више места* и тиме јој нанео смртоносне повреде.

Позвав по горњој тужби и узет на одговор Вељко признаје да је тога дана срео на путу сеоском тужитељку Петрију и *да ју је својим ножем избо на више места, али се брани да је то учинио из страха, што за њих потекаше, што ничим није могао утврдити.*

Поступком дела доказује се лекарском сведоџбом, § 222. кр. пост., а да га је он — Вељко — извршио доказано је његовим признањем, § 225. нск. пост., а према таком стању он је себи створио кривицу која се казни по § 160. кр. закона.

С тога власт ово среска на основу § 131. под а. кр. суд. поступка

Решава:

Да се Вељко за ову његову признату кривицу стави под истеђење и у притвор и од преме истеђења да се на притвора брани. 30. новем. 1898. г. Прелина.

(Наставиће се)

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Један општински писар доставља нам овакан случај.

Петар Савић, земљоделац, из Селевца поднео је општ. суду тужбу противу Николе Марковића, свога комшије из истог места, зато што му је овај самовласно живу ограду од његова имања прокрчио и земљиште под истом преорао. Тражио је, да га суд за ово самовлашће казни, и да га принуди да му заузето земљиште уступи. За доказ да међа онако постоји од више година, позвао се на сведоке, а о томе може се уверити и сам суд кад изађе на лице места.

Суд општински примивши овакву тужбу позвао је и туженоју и туженог и средством једнога свога кмета и два одборника учинио је увиђај на лицу места. На лице места позвани су и сведоци, на које се тужилац у својој тужби позвао. Кмет са одборницима по учињеном увиђају уверио се да је тужени Никола доиста прокрчио живу ограду тужиочеву и да је земљиште под истом преорао. Сведоци на које је се тужилац позвао на лицу места протоколарно изјавили су, да је доиста ова међа постојала као ограничење имовине између тужиоца и туженог од пре неколико година.

Када је тужени узет на одговор, он је изјавио, да има пресуду изабраног суда, која га уводи у сопственост њесова имања онако како га је сада заградио, а ранија жива међа тужиочева заузимала је његово имање. Ово се да видети када се његово земљиште а према пресуди, која то означава, метром премери. Суд је на ново изашао на лице места и метром према пресуди премерио имање и нашао је да је тужилац у праву, јер му мера захтева овај простор који је оградом заузео.

По свршеном извиђају и поднетом извештају од стране комисије која је излазила на лице места, суд је са обзиром на нађено стање и испит сведока који су утврдили да је од стране туженога извршено самовлашће, и сматрајући, да је кривица туженог на основу § 34 и 35 полиц. уредбе, и његовим признањем потпуно доказана, на основу § 376 кривич. закона донео ову

Пресуду

Да се тужени казни са пет дана затвора и да тужиочево имање врати у пређашњо стање, да му плати 2 динара положене таксе за ово дело иступне природе, коју је он уз тужбу положио, пет динара на име трошка и сведоцима по 2 динара на име дангубе.

Тужиоцу се оставља право да од туженог земљиште тражи особеним путем, грађанском парницом од надлежног суда.

Противу ове пресуде тужени се жалио надлежној полицијској власти и иста је ову пресуду поништила, са ових разлога:

Што је општински суд требао да узме у обзир као доказно средство од стране тужиоца његову испрову — пресуду — која захтева заузети простор земљишта, на тек тада да донесе своју пресуду.

Изневши ову радњу у целости молио нас је да овај случај изнесемо пред општ. суд писаре на расправу, и да дамо своје мишљење по овој ствари. Ми то чинимо, сматрајући општ. писарима ово питање:

Је ли пресуда општ. суда правилна и на закону основана, и ако није онда зашто? Даље стоји ли овде самовлашће или не? Која би власт била надлежна да овај спор између тужиоца и туженог расправи, ако би се нашло да самовлашћа нема, и који би се од стране парничара имао обратити тој надлежној власти?

После добијених одговора ми ћемо дати наше мишљење, а изнећемо и имена оних општ. писара, који на ово питање буду правилно одговорили.

* * *

На задатак у 15 и 16 броју нашег листа о томе, како се има наплаћивати такса под општинског суда, приликом када парничари дођу пред суд на равнање за већу суму од 200 динара, заиста је по § 6. тач. в. грађ. судског поступка надлежан општ. суд, добили смо од стране општинских писара одговоре са разним гледиштима.

Једни су одговорили, да општински суд од парничара треба да наплати таксу 3% на вредност спора о коме се расправу, ослањајући ово своје мишљење на § 24 грађ. судског поступка. Ова такса се наплаћује у новцу у корист општ. касе.

Други су одговорили: да општински судови у оваквим случајевима имају поравнавање парничара ставити на протокол а затим донети своје решење о томе, да се поравнање уважава и исто предати парничарима, заиста ће наплатити по један динар таксе у корист општ. касе.

Трећи су се изјаснили: да општ. судова наплаћују таксу по § 23 грађ. суд. поступка у корист своје касе, али како је надлежност општ. судова обухватила и тач. б § 6 грађ. судског поступка, да општ. судови могу равнати парничаре и за већу вредност од 200 динара, онда се такса има наплатити до 200 динара са 3% за општ. касу а на ону осталу већу вредност наплатити таксу у таксеним маркама са државу.

Четврти су се изјаснили: да се у оваквим случајевима неће наплаћивати код општ. судова никаква такса до 0·50 пара динарских у таксеним маркама на молбу којом траже поравнање.

Даље изашла су оваква разна мишљења. И иако се да лако рачунати, да наши општ. писари по нашим општинским судовима и примењују законске захтеве у свима даним случајевима, онда се види да се у разним општинама, разно овај случај примењује и закон тумачи. Дале нема једнообразности.

Ово иде на штету општ. интереса. Какву таксу општ. судови имају наплаћивати у таксеним маркама за државну касу, означио је закон о таксама чл. 87. 87 а и 88. Да је требало и какву другу таксу по предметима који долазе пред општ. судове за државу наплаћивати, то би законодавац у закон унео и одредио. Кад то не стоји онда не може бити ни реч, да ова такса иде у државну касу. но се има наплаћивати у корист општ. касе.

Сад настаје да се расправи то, какву и колику таксу треба наплатити! Наше је мишљење ово: Ма у каквом виду долазили парничари пред суд, они са теретом таксе падају под јасне одредбе § 23 грађ. суд. пост. И поравнање пред судом узима на себе вид спора, јер да се могло извршити без суда, не би пред суд ни долазило. Када је опакан спор пред приватеним судовима, они наплаћују таксу одређену тач. 219. тарифе закона о таксама, а кад је пред општ. судом, онда по § 24 гр. пост. Где год даклe долази судска радња, ту следственo долазе и оне обавезе законске које та судска радња за собом повлачи.

Такса се наплаћује на вредност спора 3% и тако се има код општ. судова основна такса наплатити од парничара па ма колика вредност спорног поравнања била. пошто је тако рађено и код приватених судова, док није донела моменута тачка-таксене тарифе, какве нема за поравнења код општ. судова. У том смислу добро су одговорили:

О. Т. Ловћевић деловођа општ. Добрићске
Милун В. Стамболић рачуновођа општ. Брезовске
Стапојло Живојиновић писар општ. Смоловске.
Живојин Пик. Ђорђевић деловођа општ. Ритошечке
Стојан Поповић писар општ. Дреновачке
Радивоје Анђелковић писар општ. Лесковачке
Љубисав Јовановић писар општ. Витковачке
Рада Вучићевић писар општ. Тавничке.
Ђорђе Лукић, писар општ. Лужничке
Благоје Н. Јевремовић, писар општ. Врељанске
Павле Јов. Батавељић, писар општ. Грбичке
Владимир Живковић, писар општ. рипањске
Владислав Лазић, писар општ. стубличке.

* * *

Један општински писар обратио се на нас, да му дамо објашњења о томе, како ће се примењивати чл. 14. с погледом на чл 29 закона о општинама, за задругаре, и хоће ли се они уводити у бирачки списак са правом гласа на општ. зборовима када задруга плаћа општину и већу порезу коју закон за то тражи.

Члан 14. закона о општинама гласи са првом алинејом: „На општинском збору имају право гласања сви пунолетни чланови општине, који плаћају најмање потпун грађански данак, који нису под туторством или старатељством, који нису под платом код другога у служби и којима по прописима чл. 16. право гласања неби било одузето. Даље који су осуђени због злочинства, докле своја права не поврате, који су осуђени за

преступе и иступе који човека бешчасте и јавни морал вређају док не прође година дана од дана издржања казне; који се налазе под истеђењем за оваква дела; који су под стечајем и док исто траје; који су под полицијским надзором; ко у име пореза ништа не дугује осим текућег подгодаја.

Друга алинеја чл. 14. закона о општинама одређује састав бирачких спискова, означава да у бирачки списак улазе пуноправни грађани, али који нису искључени овим чланом са обзиром на члан 16. закона о општинама. По одредби овога законског захтева, списак пуноправних грађана у општини дужан је сваки општински суд, у почетку сваке године састављати и јавно у судници излагати на увид грађанима. Овај се списак у току године допуњава или исправља. Сваки грађанин има права на примедбе општ. суду, а противу решења општ. суда подноси се жалба надзорној власти, а противу њеног решења г. Министру унутрашњих дела.

Чл. 29. закона о општинама са првом алинејом гласи: „За кметове могу бити изабрани они чланови општине, који имају 25 година и плаћају најмање 30 динара годишње на име непосредне порезе" даље се у другој алинеји додаје да нису искључени по чл. 16. закона о општинама.

Пун грађански данак, на основу одредаба законских је 30 динара. Ко на име непосредног пореза са личном порезом плаћа овољну порезу, уводи се у списак пуноправних гласача, који исту не плаћа у овој стопи остаје бесправан за општ. послове, но улази у списак за право гласања по закону изборном о скупштини, ако плаћа 15 динара порезе.

Дакле код овако чистих и изричних законских наређења не може бити ни речи о томе, да ли право гласа у општ. пословима имају они, који плаћају порезу само на личност, у задружном стању, без обзира на количину обавезне порезе суме. Јер порезу плаћа лице и личну руку порезу плаћа старешина, остали задругари, према класама плаћају само личну порезу, која не доноси овољну стопу коју закон за право гласа тражи.

Закон да је хтео дати права гласа свима пунолетним задругарима у задрузи, он би то изрично означио, као што је то учињено у изборном закону за скупштину. Када то не стоји, има се поступити по његовој одредби. Када би се узело то да задругари пунолетни у задрузи имају право гласа, ако задруга плаћа порезу преко тридесет динара, онда би се дошло до тога да и нема стопе одређене за то право. Законодавац је хтео да означи ко је пуноправан гласач и он је то чл. 14. и 29. закона о општинама довољно јасно означио.

И расписом г. Министра правде од 1895. г. то је довољно јасно објашњено. „Задругари који плаћају преко тридесет динара порезе имају права гласа, који плаћају мање остају бесправни, а остаје старешина."

Давле у списконе гласача морају се уводити само они који нису искључени чл. 16-тим закона о општинама, и који плаћају 30 динара на име непосредне порезе. Ко нема права да бира не може бити ни изабран за чесника, за које услове прописан је чл. 29. закона о општинама.

Најзад како на састав спискова има права примедбе и жалбе, не само надзорној среској власти но и г. Министру унутрашњих дела, ту је довољно огарантовано право грађанско. Ко није уведен у списак нека се жали и надлежни ће га у исти увести ако је у праву.

Ово је наш одговор.

МАЛОЛЕТНИК ПРЕД СУДОМ

ЗА ДЕЛО НЕХОТИЧНОГ УБИСТВА ИЗВРШЕНОГ БЕЗ РАЗБОРА

М. Ст. Драгутиновић, инспр судски

Не само да одрасли и пуполетни чине кривична дела и убијају један другог, но то чине и неодрасли — малолетници, само их они извршују на разне начине: не само *хотично* и нехотично, него и са разбором или без разбора, а у случају пак кад без разбора чине кажњиво дело закон још прави разлику да ли то чине више случајно или на ређе наваке.

Ну, ма како та малолетници извршили, они имају извесне привилегије и бенефицијуме, њих закон увек блажије казни, или их и не казни, већ предаје родитељима или старацима, да их они — казне.

Ми ћемо овде да изнесемо један случај, који се десио у срезу деспотовачком, а изашао је у Јупризек суду. И овде је малолетник извршио нехотично убиство, без разбора, а пресуда је гласила да се извршилац истог ослободи сваке казне и преда родитељима да они изврше над њим казну.

За то баш, што је пресуда по *кривичној чести* изузетна, а с друге стране што немамо никакве гаранције да ће родитељи доиста испунити прописе § 55. кад, закона и такође *недовољно: убиди* казнити и сачувати га од даљег извршивања сличних дела, ми овај конкретан случај износимо, да укажемо двоје:

Прво, потребу каквог нарочитог завода за поправку недорасних-малолетника, какав „maison de correction", у коме би се они поправљали и одвраћали од *пократа* и

Друго, да власт, коју има pater familias, и коју му даје наш казнени закон у § 55. сасвим је, у данашње време, *неистина*, јер не даје никакве гаранције.

* * *

Тривун Ђорђевић, земљодалац из Брестова, јавио је председнику општине у Вел. Поповићу, да је *Петроније, син Марјана Ђорђевића*, из Брестова, убио из пиштоља сина његовог — Тривуновог — *Велимира*, који је трећег дана, у јагодинској болници издахнуо, па је молио општински суд, да изврши истражног судију о овом догађају, но, ако је икако могуће, да он не долази, „те да ме *оцудрмала* терета" (од овога се и сад најзаиме плаши наш сељак), јер сам сиромах, и немам од куда ово да платим".

Председник општине у Вел. Поповићу одмах је известио о овом догађају истражног судију за срез ресавски, — јер тада још постојаху истражни судије — који је у друштву са среским лекаром извршио секцију над телом убијеног *Велимира*. Мишење је лекарско: „да је смрт наступила услед *пиљемије* и *прводитења*, које је наступило услед повреде крвних судова куршумом, и према томе, да овде постоји — *убиство*".

После неколико дана отац убијеног Велимира навео је код *истеђног судије*, да је *Петроније случајно* убио Велимира, и да му је он блиски сродник, па га за то за ово „убиство" и не тужи, нити тражи по истом какве трошкове.

Узет на прописани испит од стране истражног судије, оптужени овако одговарао:

„Ја се зовем Петроније Ђорђевић, из Брестова, има ми, мислим, *13* година, нисам писмен, нити сам досада осуђиван. „Чувао сам са Велимиром овце, и заједно пођемо да тражимо једну овцу, која је била изгубљена. Са собом понесем пиштоль, да би ми се нашао у одбрани од „влашких паса" у планини. Са нама је ишао и син „Кривељ Раки", Жива Дупгалић из Брестова. Тако смо ишли и у путу од мене Велимир потражи пиштоль, говорећи: да ће да га памети за појас, јер му дело стоји." Ја му, као другу, дам пиштоль, а Велимир хтеде да га избаци. Ја му не дадох, ухватим га за руку, у намери да свој пиштоль одузмем. Како је Велимир држао прст за „обарачу," а ја га за руку ухватио, то он повуче у том тренутку за обарачу, и пиштоль који је био у његовој руци, пукне и Велимира ка' уби. То је све што ја знам."

Ко може да зна истину. Главно је, да је Петроније дечко од својих 13 година, постао *убица*, а да Велимира нема међу живима. Но, ко је свему томе крив, до сами родитељи, што дају деци оружје, јер ова, кад се, ма и за најмању ситницу посваде, они потрају један на другог, шта им се деси у рукама. То им је, по правилу, и наследство од старијих, а то и гледају сваки дан од њих, па није ни чудо, што и они исто раде. Ну, Петроније лепо је дао своју одбрану, неповатно научен од старијих, а ко зна, велимо, зашто су се они посвадили, и како је ствар текла. Сведок Жива, дечко од 10 година, потврдно је, у главноме, ову одбрану Петронијеву.

Ето тако назаше оптужени и његов сведок. Власт нема *мора* да верује. Несрећни *Велимир* заклопио је очи после *три дана* и однео тајну са собом.

Власт је одмах набавила крштеницу Петронијеву. Био је рођен 1880 год., 24. Јуна у селу Брестову и према томе, имао је **14** година, **2** месеца, и **14** дана, тако услов те да се на

њега примене прописи § 55 и 56. каз. зак. Петронија је, према ономе, истражна власт оптужила и спровела суду.

Оптужила га је за то, што је 8 септембра 1894 године нехотично на пиштоља убио Велимира Ђорђевића, те тиме створио себи кривицу кажњиву по § 158 прив. зак.

На претресу отац убијеног изјавио је, да не тражи да се оптужени казни, пошто је ово дело учињено као неразумно и нежно дете, па му за то, а и као рођаку, никакве тромбене не тражи, јер „што је учињено, нек му је Богом просто, ни ми мога Велимира више не поврати, па да ми даде хиљаде."

Државни тужилац тражио је, по дужности, казну над оптуженим Петронијем.

Бранилац оптуженог молио је суд, да оптуженог Петронија сваке казне ослободи, јер је ово дело извршио *без разбора*, и не имајући на уму последице истог.

Оптужени *Петроније*, на питање суда — одговорио је: „ја признајем да сам га убио, али нисам „као", молим суд да ми опрости, неће више никада да погрешим."

И суд, пошто је све формалности на претресу извршио, донео је пресуду:

Да се оптужени *Петроније Ђорђевић*, за ово нехотично и без разбора учињено убиство, *ослободи казне*.

Но по жалби државног тужиоца Касациони Суд нађе, да ова не одговара закону са ових разлога: „Кад оптужени Петроније има *15 година*, и кад је суд нашао, да је оптужени Петроније ово дело извршио *без разбора*, онда је погрешно, што је поменутом пресудом оптуженог Петронија ослободио казне, већ је требао сходно § 55. каз. зак. да *га преда родитељима, да га они казне*." Према овоме, пресудивши суд изрече нову пресуду, која гласи:

„Да се оптужени *Петроније*, не казни никаквом казном, *већ да се преда родитељима да га они казне*."

Председник је, саопштавајући пресуду оптуженом, напоменуо, да њим шта ради, и да ништа не узима више у руке, јер се са оружјем не треба шалити.

А шта је могао ону оптуженог казати, као је могао њему приметбе више суда објаснити, као је могао смисао истих протумачити? Никако друкче него, ако би му казао: „Одведите тог малог несрећника Петронија, који је убио свога друга, одведите га право кући, па га добро избите, а уз то му добро очитајте, и, кад то учините, онда сте задовољили и закон и правду"! Или, је могао, саопштавајући ону пресуду, да нареди родитељима, да ону ову децу на околних села, па да онда казне оптуженог Петронија, да га истуку, и саопште свој сељачкој деци, зашто га туку"! Овако би се једино имао да разуме законски прописе § 55 и 56. каз. зак. а и смисао изречене пресуде, *кад нема таквих завода и установа, где би се малолетни и њихов Петроније и сви остали њему слични поправљали.*

* * *

Наш казнени закон у §§ 55 и 56. каже овако: „Деца, која немају пуних *12* година, неће се оснуђивати за злочинства и преступљења, која би учинила, него ће се дати *родитељима* или *старешима*, да их они казне".

Но § 55. поступише се и онда, над њиме пуних 12 година, а још неби напршили шеснаесту годину, а доказало би се, да су без разбора учинили злочинство или преступљење. Ако ли они и без разбора, али из рђаве навике учине злочинство или преступљење, онда ће се дати, *где буде одређено*, (?!?) да се *поправљају* (!) и на том поправљању могу остати највише до осамнаесте године".

Тако закон вели. А сигурно и они људи, који су га правили, надали су се, да ће се, спушњем у живот истог, од стране државе подићи и створити такве зграде и установе, у којима ће се горњи законски прописи потпуно примењивати, а учиниоци кривичних дела, — малолетници и деца — *поправљати* и одвраћати од чињења законом забрањених и кажњивих дела; јер у добу, над готово све модерне државе троше милијуне на подизање оваких завода за поправку „елиминација" који без разбора чине крив, дела, — ми и данас да прилично пресуде и предајемо родитељима оваке малолетнике, као што је Петроније, да их они казне и *батинају*, — значи више но да и сама власт даје импулса чињењу оваких дела, а уједно да су и законски прописи илузорни, јер се не крше онако и на онај начин, како је то сам законодавац замишљао".

Одавно је утврђено начело, које се данас поштује код свију држава, „да ће казна онда имати свог дејства, ако се она у нарочито зато одређеним зградама извршује, а све промене и реформе које се чине на казненом законику и кривичном поступку, само ће онда имати доброг дејства, ако се обрати највећа пажња на подизање и уређење казнених завода, на било то за одрасле који *разумно* чине кривична дела, или за *децу која се разбором или без разбора извршују криминале*".

На и ми не треба да изостајемо у том погледу као остали *модерних држава*, јер би онда значило, да ми нисмо у стању, да ступимо у коло заједно са њима; а како тек и онда изгледа Србија, кад се на конгресу за реформу казнених завода, пред целим образованим светом констатује, да му још немамо *казнионице*, и да *пресуђујемо да се деца дају родитељима* да их они *батинају*!"

Криминал кочи напредак у држави, а и онака установа модерних „maison de cottection", за „децу без разбора", јесте од главних за судбињање приниала.

МЕЂУ УБИЦАМА *)

Андрија Иванович Пануљев

I.

Муж и Жена.

— Њежен ли чаја, душо моја? Да ти донесем.

— Прво седи, срце моје, ма за часак.

Овај и сличан разговор чујем кроз зид од моје собе сваки дан и по сто пута.

Моје гаџде муж и жена су, осуђени на каторгу, т. ј. на робију.

Он — Отело, у неком смислу славан муж, јунак из романа. Жртва му беше љубавница једнога Турчина, којега су Руси заробили. Он је од своје воље био узео на себе улогу љубавногласоноше и посредника. При оном зближењу пробуди се узајамна љубав у Руса и Рускиње и они се венчаше. А остављени Турчин врати се у свој завичај по свршеном рату.

Шест срећних година преживеше заједно ова двоје и четири здрава дитета трајше се по кући.

Онда тек уједанпут пешто га спаде и без очевидна повода он да се томе повинује. Успомена њене прошлости навали на њ уједанпут, а са њом и помама љубоморе.

Овај Турчин, који је некада владао њеним срцем и онда њему уступио своје место, надаше се из прошлости и стаде између њих — права лавеж!

Помисао, да је некада била некога другога, да је том другоме била поклоница своју љубав, поче га непрестано мучити.

Његову болесну фантазију кињење тешка мучит сумња. Сумња, да она онога другога још увек љуби, да она само на онога мисли кад сваке нежности, коју указује свом мужу.

Па докона, да том страшном душевном драмату учини тиме крај, што ће да казни ону, која је скрнавила.

Веже своју жену за кревет и стане је неуморно бичевати. У својој бесрајној душевној муци узимао је у пеним мукама..

Ово мучење трајаше више сати... А она му љубљаше руке... и љубећи му руке, умрла је.

Је ли јој љубав према њему била толика, да је за њеном кривичном поступак имала само захвалност? Или јој је под свих својих мука ипао било гледати ноћамичога човека?

Њега осуђене на вечиечиту робију; али пошто се бан добро владао, то му казну смањене и остане му само још четири године.

Садашња његова жена остала је удова „својом принцом", као и он.

И њено суђење дало је у своје време повода многом говору.

Некадашња глумица будући, она је својега мужа, једнога пуковника, уз помоћ својега кућевнога пријатеља убила и ле-

*) Ове прте узете су са осуђених робијаша у робијашкој колонији на острву Сахалину у Тихом Окејану.

цину запосала. Убиство се откри и њу осуђише на дугогодишњу тешку робију.

Тако позваше она Н... Он, немилосрдни крвник своје прве жене, она, прељубодејца и убилица, доживеше се једно другоме и свезаше се за сав живот. Као магнетском силом пуклао их је једно другоме, удруженом сагом искобељали су се из гнила понижености, која се зове каторга, и сада су се осећали слободни и спасени.

То ће им бити нежност узајамних чустава повећало до највишега степена.

Са њом сам се био познао још на пароброду, који ме је возио на Сахалин. Враћала се из В... где се била подвргла врло опасној операцији.

Чим је пароброд пристао, а човек са дугом брадом подете уз степенице на палубу — њен муж.

Нем, бескрајан, чврст загрљај. Тела им се тресоше у грчевиту јецању.

— Душо моја!

— Душо моја!

И крупне сузе котрљаше се низ брадато лице у убице... низ бледе образе у-убилице.

II.

Не каје се.

Баш када хоћете да знате — ајде де! Овде сам, од једанаест година амо овде сам, што сам убио свога господара. Писам га убио сам... Помагао ми је његов момак.

„Хтели сте да га похарате?"

Није... због његове бездушности. Јер је био бездушан... покојник... ух како бездушан! И данас ме удари осећам, тако су луто болели. Само када се сетим, па ми се утроба преврне... писам једанпут пао преда њ, клубио му руке и плакао.

„Ослободи ме, господару, изађ сам тако невешт, када не могу да те задовољим"!

„На зар те држим ја"? одговори он; „коњи те држе, а не ја"!

Вала да знате, коњи су ми од најкада били моја слабост — ја сам их волео, тимарио сам их и држао у најзвеће реду... али сте то не помагаше, јер је господар морао да бије, те морао... ни данас не могу да мирно на то помислим.

За овим речима дубоко уздахну.

Беше двадесет и деветога септембра осамдесет и петога лета, заиваше Г. даље, у једној варошци у подољској губернији. Мој господар беше се са својим момком одвезао у Кијев, а ја сам био остао код коња. После неколико дана врати се он кући и ево га одмах у шталу. У место да ми говори као човек: Како је: животиње? или тако што, он се само поче мене на крвчу, па седи горе као коњанин.

„Шта си, погинче," виче, „радио с коњима"?

Јер, знате у његовом одсуству коњи су имали сродобољу. Ја му одговорим:

„Милостиви господине, коњи су били болесни, зато су тако сњали... Та ја сам вам то јавио по телеграфу".

„Лажеш, питкоре, лажеш! Крао си им зоб, пустио си их да гладују"!

Баш тада болело ме је ухо и болови су ми били ужасни. Ја гледам да га руком заклоним, али он у место да ме вуче за здраво уво, увек ми одбије руку, па ме за болесно кири. Како ми је било... то се не да исказати. Само то видех, да тако на могу више живети на рекох момку:

„Зарекно", рекох, „овога вала убити. Један од нас мора погинути, или ми или он".

„Ја сам то хтео да ти одавна кажем", одговори момак.

Клем се договоримо и још оно вече извршисмо што смо хтели.

Беше једанаест сати. Ја сам чекао у кући, а Зарекнко је био ушао у собу, да види, да ли спава. У ложници горјаше жижак као и обично — склоно руке на прсима. — Како рекох, спавао је. На посао! намигнусмо један другоме и наслисмо на непомично тело. Момак га ичепа за руке, а ја му замаков ламу за врат, стегох је и угуших га. Оно остало знате. Од двадесет година, на које су ме осудили, већ сам једанаест одседео.

„А твој грех? Кајеш ли се"?

Да ли се кајем?... Да вам кажем, господине. Држали ме ви за поштена или за погинца... говорићу вам, као да стојим пред богом... Да нешто он, мртвац, из своје гроба устане и да стане преда ме...бих га поново угушио. Не, господине, не кајем се... и пиљада се њиме кајао!

С тим речима беше Г. устао. Као да пред собом види своју жртву... тако му претеће дође лице, тако пуп мржње поглед његов.

(Свршиће се).

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског **Јефта Угричић** 51

ДИО ЧЕТВРТИ

I.

„Да ли то још траје сам"? помисли још једном Раскољников. Пажљиво и с неповерењем се загледао у неочекиваног госта.

— Свидригајлов? Којешта? Не може бити! проговори он најзад гласно и неодлучно.

Изгледало је, као да се гост није ни мало зачудио овоме усклику.

— Из два сам узрока свратио вама, прво, што сам желео, да се упознамо, лично упознамо, јер сам већ одавно слушао о вама много занимљивих и ласкавих ствари; а друго, надам се, да ми, може бити, нећете одрећи помоћ у намери мојој, која се непосредно тиче интереса ваше сестрице. Авдоје Романовиче. Мене самога, без препоруке, не би она, може бити, сада ни у двориште к себи пустила, због предубеђења, али с вашом помоћу ја рачунам напротив.

— Рђаво рачунате, прекиде га Раскољников.

— Оне су тек луче прешеле, допустите да запитам?

Раскољников није одговорио.

— Луче, знам ја. Та и сам сам тек прекјуче стигао. Па, данас, ево шта ћу да вам кажем односно тога, Родјоне Романовићу; сматрам за непотребно да се правдам, али допустите и мени да запитам: какав је ту, у свему томе, у самој ствари, преступ с моје стране, то јест судећи здраво а не са предрасудама?

Раскољников га је непрестано ћутећи разгледао.

— То, што сам у својој кући уживљавао незапажењу девојку и „вређао је својим гнусним предлозима", — је ли тако? Кто сам нам идем на суперт!] — Та помислите само, да сам и ја човек, ет nihil humanum... једном речи, да сам и ја у стању завести се и заљубити (што се у осталом не догађа по нашој вољи), онда се објашњава све на свесним природан начин. Цело је питање у томе: да ли сам ја чудовиште, или сам сам жртва? Е, а на који начин жртва? Та предлажући своме предмету да са мном бега у Америку или у Швајцарску, ја сам, може бити, при свему томе тајио најпоштенија осећања, и још сам мислио да заслужем обострану срећу!.. Та разум, обично, служи страстима; ја сам, можда, себе још више упрљавао, расудите сами!...

— Та није о томе реч, с гнушањем га прекиде Раскољников, — просто на просто ви сте одвратни, на биле прави или крив, па зато се с вама и не тражи познанство, и терају вас, и одлазите!...

Свидригајлов се наједапут грохотом засмеја.

— Ви ипак... вас ипак човек не може збунити! рече он, смејући се на најотворенији начин: — мислио сам, да ћу вас лукавством помести, али не, ви сте од једном стали на право гледиште!

— Та ви и у овом тренутку настављате својим лукавством.

— Па шта? На шта онда? понављао је Свидригајлов, смејући се слатко: — та то је вама ништа, како се обично каже, и најдопуштеније лукавство!... Али ви сте ме ипак прекинули: било како било, ја опет тврдим: ни до каквих непријатности не би дошло, да се није десно онај случај у врту. Марта Петровна...

— А и Марту сте Петровну ви, као веле, послали на онај свет? сурово га прекиде Раскољников.

— А ви сте и о томе чули? Како, у осталом, и да не чујете... Е па што се тиче тога вашега питања не знам управо како да вам кажем, ма да је моја родјена савест у том погледу веома мирна. То јест, немојте мислити, да бих је тамо чега год сличног планио: све је то извршено било у потпуном поретку и у пуној тачности: медецинско истраживање је открило апоплексију, која је дошла од пупања одмах после јаког пуча, са испијеном готово целом боцом вина, та ништа друго није могло ово ни открити... Не, али ево шта сам ја у себи мислио неко време, нарочито сад у путу, седећи у вагону: да ниједан од читавог досадшњег целог тој... несрећа, ма на који начин, раздражењем моралним или чиме год томе сличним? Али сам доцније до закључка, да и то никако није могло бити.

Раскољников се засмеја.

— А волите да се тако узнемирујете!

— А зашто се ви смејете? Расудите сами: ударио сам свега двапут корбачем, чак није ни трагова остало... Немојте ме, молим вас, сматрати за циника; та ја сасвим добро знам, како је то гнусно с моје стране, ну и тако даље; али ја такође насигурно знам, да се Марта Петровна можда и радовала овоме моме, тако рећи, насиљу. Историја односно ваше сестрице неприлична се до извиде. Марта је Петровна већ трећу дана била приморана да остане код куће; није имала чиме, да се у градњу покаже, та свима је тамо већ била и досадила са оним својим писмом (о читању тога писма сте слушали?). И наједампут ова два корбача назају као с неба? Право што је учинила, било је, да нареди запрегнути кола!... Ја већ о томе и не говорим, да код жена има таквих случајева, кад им је веома и веома мило бити увређеном, не гледећи на све њихово сполне негодовање. Тако је то код свију жена; човек уопште шта више веома јако воли да буде увређен, јесте ли то приметили? Али код женскиња је то нарочито случај. Шта више могло би се рећи, да се оне само тиме и занимају.

Једно је време Раскољников мислио да устане и изиђе на тиме да прекрати овај састанак. Али нека радозналост, на чак и као неки рачун, задржа га на трепутак.

— Ви се радо тучете? запита расејано.

— Не, не много, мирно одговори Свидригајлов. А с Мартом се Петровном писам готово никад такао. Ми смо живели у великој слози, и она је била са мном увек задовољна. Корбач сам употребио, за целих наших седам година, само два пут (јако се не урачуна још један трећи случај, у осталом, веома двосмислен): први пут — два месеца после нашег брака, одмах чим смо приспели на село, и онај садашњи последњи случај. — А ви сте већ помислили да сам ја нешто чудовиште, назадњак, заштитник ропства? хе-хе... Ах, одиста: сећате ли се Родјоне Романовића, како је пре неколико година, још за време благотворне јавности, осрамоћен у нас и усмено и писмено један младић, — заборавио сам му име! — та што је Шшабицу истукао у Вагону, сећате ли се? Онда се још, баш исте године, чини ми се, догодио и „Одвратни поступак Јелка“ (та де, *Мисирске Ноћи*, јавно предавање, сећате ли се? Прве очи! О, где си златно доба наше младости!) Еша, видите, ено како је моје мишљење: господину, који је истукао Шшабицу, никако не симпатишем, зато што и у самој ствари... шта ту има симпатисати! Али том приликом не могу да пребацим, да по ндшто има таквих „Шшабица“, које те просто назвиваху да, чини ми се, нема никога на међу напредњијим људима, који би могао сасвим замћити за себе. С те стране није тада нико гледао на ствар, а међутим та страна и јесте права хумана, тако је право!

Изговоривши то, Свидригајлов се наједампут опет засмеја. Раскољникову је било јасно, да је то човек, који се на нешто тврдо одлучио и нешто наумио.

— Ви мора бити да нисте неколико дана узастопце ни с ким говорили? упита га.

— Готово је тако. А зашто: сигурно се дивите, што сам овако погодан човек. (Наставиће се).

ПОТЕРА

Игњац Бечки, чиновник пештански у Пешти, родом из Станмара у Мађарској по народности Јеврејин, неженђен, висок 168. сан. м., смеђ, јако богињав, високог стаса, косе црне, има мале црне брковне увијене, брија се, носи цвикер, очију дубоко упалих; проневерио је 15. о. м. 10.000 круна државна новца и побегао. Пештанска полиција која мисли да је бегунац амо прешао моли све наше полицијске власти да га у своме кругу потраже. Пронађењем ваља стражавању спровести Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 10.900. Игњацу је 26 година, кад га је нестало имао је на себи браон сако одело, црни мекани шешир, ципеле на шнирање са високим штиклама.

Непознати лопови, ноћу између 7 и 8. пр. м. обили су бараку на дунавским вратима Кости Петровићу, бравару из Крушевца, из истог извели кљусу, одвели је на 300 метара пан вароши, разбили је и узели 140 динара у сребру. Начелство окр. крушевачког, актом од 5. ов. м. бр. 3822, извештава овим све полицијске власти и моли их да пастану за проналазак лопова. Проналажење ваља спровести истом начелству или Управи града Београда, с позивом на Бр. 10257.

ТРАЖИ СЕ

Обрен, син Станислава Никодијевића из Гложана, ср. ресавског, 18 пр. м. напустио је своја гаду Станојла Стојановића трг. из Гложана и отумарао негде. Обрену је 13 година, смеђ, на врху главе има беле косе. Од одела одпео је на себи: поломе чакшире, на коленима поцепане, антерију од новог сукна, и на глави капу шајкачу. Начелство окр. моравског моли све полиц. власти да овога дечка пронађу и о томе да га известе.

УХВАЋЕН

Ћира Пантић, надничар који је решењем ваљевског првостепеног суда од 12. августа 1891. г. Бр. 16803, стављен под суд и у притвор за дело краће стоке извршено Миливоју Сарићу из Слатине и чију смо потеру донели у 18 и 19 броју „Полицијског Гласника“, — на дан 17. овог месеца ухваћен је у Београду и спроведен ваљевском првостепеном суду.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Г. **Жив. Ник. Ђорђевићу,** писару општине ритошичке. — На питање, које нам чините, нама нете одговор у правилима Господина Министра Правде, дољним § 471. тач. 4.а грађ. суд. пост. за извршење тога закона. Дакле: „благодејање, ли се земљоделцу не може у наше уџети имање, означено у измењеној оној тач. 4.а § 471 грађ. суд. пост. важи само за оне случајеве, кад се има да извши пресуда у обичним грађанским споровима; но ако се има кривична пресуда да изврши, по којој би окривљени имао да одговара за какву штету, узам у пошше све имање осуђеног тако, да му се ово за намирење штете сво или у знозно продати може, нолико је довољно да се измири штета, а са тим и они трошкови, које је признао својим делом проузроковао и на које пресуда гласи“. Сасвим је све једно, да ли је то осуда по петужној ирнвици, или за какав престуи и злочин.

Г. **Божи М. Ђукановићу,** писару општине петчанске. — Горњи одговор важи и за вас.

Г. **Живку Петровићу,** писару општине бабовачке. — Кад се нарушном потражује што испод 200 динара за рачун општинске касе а према приватном лицу, но може бити надлежан првостепени него општински суд, јер општинска каса није још и државна каса, а ова је погодба за надлежност пронст, суда у споровима и испод 200 дин.

Б. у М. Ваше ствари биле су увек добро примљене, но у последње време ништа не шаљете. Учините по обећању какво у томе, тако и у купљењу претплате.

Милану у К. Никако нам још не шаљети овај обећани оглас, и слика је већ готова давно. Будите опширнији у обавештењу во тачним податцима, остало ћемо ми прерадити.

Молимо све повереннике, да нам претплату за ову годину што пре пошљу уколико то до сада није учињено.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 21. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 28. МАЈА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће нарочитих бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код окољинских скупљача или на пошти. Цена је листу: сеоским, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, земљорадницима, општинским писарима и осталим земљорадницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механицијама из унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара, жандарима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ове се по овој цени могу претплатити само преко својих команданта полицијских односно потпаничких одреда. Појединачна је у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединачни бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се враћају се.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи вароши Београда.

По свима окружним и среским канцеларијама воде се навесни спискови у које се заводе кривични и извршни предмети. Они су списковни непотпуни. Из њих се, приликом ревизије радова, не може видети све шта је потребно. У њима нема неких рубрика, које су врло нужне за контролисање: где се који предмет и код кога чиновника на раду налази, кад је предат на рад, је ли свршен, кад и како, и коме је по свршеном раду предат исти предмет.

Сем ових непотпуности у самим рубрикама тих спискова, стоји то, да се ова списковн не воде свуда подједнако: а негде има да се сви предмети и не заводе. Услед ових непотпуности и неправилности дешава се, да по који предмет, кривични или грађански — извршни, шестане, па се не зна код кога је чиновника био на раду, и ко је одговоран што је тај предмет изгубљен или намерно упропашћен.

Да би се спречиле све могуће злоупотребе у овоме, и да би се свуда, по свима канцеларијама полицијским, водили једнообразни списковн, који ће бити у својим рубрикама тако потпуни, да се из њих у свако доба може видети све што је потребно за контролисање радова, било кривичних било извршних предмета, — решио сам: да се по свима полицијским канцеларијама, у којима се обављају послови: кривичних иследења и извршења било грађанских, кривичних или административних предмета, заведу књиге: контролник кривичних предмета на иследењу и контролник извршних предмета.

Образце тих контролника шаљем Начелству по једни примерак. Овакве образце ваља штампати и у њиху повезати.

У ове контролнике заводиће се тачно сваки предмет, чим се заведе у деловодни протокол.

Ове контролнике чуваће, са њима руковати и у њих предмере заводити по окружним начелствима: помоћници Начелства или ако где ових нема, секретари начелства, а по срескам канцеларијама: срески начелници, — за управу по кварговима: чланови кварговима.

Чим се који предмет у контролник заведе у свима истоимим рубрикама предаће се на рад извесном чиновнику, који се има потписати у одређеној рубрици да је предмет и кад примио.

Кад буде предмет свршен, дотични чиновник има тај предмет предати свом старешини, који рукује контролником, да се овај увери, да је предмет доиста свршен и како је свршен, па ће у одређеним рубрикама све то разјести, и тиме одузити тога чиновника са тим предметом.

Овим контролником извршних предмета замењује се списак новчаних предмета на извршењу налажених се, који је расписом Министра унутрашњих дела од 24 децембра 1879 год. ПБр. 16130, заведен.

Препоручујем Начелству — Управи — да нареди, да се, по образцима шиљућим, спреме такве књиге, и да се сви предмети, како кривичних иследења, тако и извршни, тачно по реду доласка у контролнике уведу и даље по предњем поступа.

ПБр. 9364.
17. маја 1900 год.
Београд.

Министар
унутрашњих дела.
Ђ. А. Генчић с. р.

У стварима кривично-правним треба тежити само правој истини

Право, које је држави дато Кривичним Поступком, такво је, да га се она не може одрећи; држава по правилу не сме, кад се злочин догоди, одрећи се да казни. Тако исто ни оптужени се не може одрећи права, која му Кривични Поступак даје. То је с тога, што Кривични Поступак хоће да изнађе материјалну, праву, стварну истину, *онаку какав историју треба за потврду неког факта из прошлости.* Да би се то постигло, тражи се, да има нарочитих органа, којима ће бити дужност и задатак, да све што се злочина тиче истражају и испитају онако, како ће се моћи употребити и што вредети. То је дужност свих истражних власти, па име кривично-полицијских чиновника, истражних судија и државног тужиоца, с једне, оптуженога и бранилца му са друге стране.

По ту дужност сваким је све једне било или не било тужбе приватног тужиоца, повређеног или оштећеног лица. Ако и нема тужбе такога лица, мора се за учињено каквим дело применити казна, у закону изречена. У том случају, као и кад тиха тужба постоји, мора се утврдити да је оптужени доиста учинио оно, што му се на терет ставља. А онда не треба се никад задовољити самим признањем оптуженога, него се мора испитивати вероватност и нарочито утврђивати истинитост тога што се признаје. Према овоме, признање оптуженога изгубило је своју некадању важност као доказ. Ако још који иследник иде путем да сваком *изнуди признање* од оптуженога, то може значити само откривање, управо признање своје неспособности и слабости чак и пред једним оптуженим, значи доказ неподобности иследника за посао који му је дат у руке, значи, у опште, неспремност његову за место на коме је, недораслост позиву своме.

На овој потреби данашњега Кривичнога Поступка, да изнесе само чисту и праву истину, основа се тако звано *оптужно начело* његово, као противност истражног начела ранијега Кривичнога Поступка.

Код поступка основаног на начелу истражном, судија, који ће и пресуду изрећи, узима да сам собом похвата и истрага све конце некога дела, и на основи тога што сам прибере и испита у циљу сазнања истине изриче пресуду о томе: има ли прикаше, каква и колика казна да буде. То је тако звани инквизициони поступак. Ту имамо у истој личности и иследника и тужиоца и бранилца. Такав поступак нема ни правог оптуженога, јер онога, који се узима на одговор за каквило дело, сматра само као једно средство за сазнање, па се тако и поступа; иследник и судија ту стваља под истрагу и пушта испод истраге, како му кад и ко затреба ради потребе простога сазнавања, и онога, кога држа за кривога, гони на признање, јер сматра да је, у случају кривице, обавезан и дужан да призна.

Код поступка, основаног на оптужном начелу, имамо са сним пуким положај судије. Није судија који суди тај, који има да и истражује сву ону грађу за сазнање истине, него је то стварн *странака*. Где је поступак оптужни, ту мора бити ових странака две: странка тужиоца и странка оптуженога. И једна и друга пред судијом су *равноправне*. Странка тужилачка има да утврди, да је учињен злочин, који тужбом

износи, и да га је учинило у тужби именовано лице. За то тврђење треба тужилачка страна судији који суди да принесе доказна средства; међу тим, странка оптуженога има да се служи средствима која доказна средства ове бране. Судија или суд, дакле, који ће пресудити, ништа не истражује, него пред њим се саме странке споре и расправљају, једна другој претресају све изнесено гледиште. Судија само руководи том расправом или претресом странака и, с тога гледишта, његово је само да се стара, да све оно, што странке могу објаснити или расветлити, дошла и буде објашњено.

Оптужени је странка а не предмет за истраживања. Он нема никакве обавезе, није дужан да што призна; на против *има право да чека да тужилачка страна изнесе доказ за кривицу.* Та пак тужилачка страна у нас је државни тужилац кад дело дође суду и оптужени буде стављен под суд, а дотле сам иследник уз приномоћ приватног тужиоца или и без овога. Колико смотрености треба да има иследник, да при том не вређа онај принцип равноправности са тужиоцем у погледу свих средстава кривично-правних! Тога ради и написесмо оне редове, да би иследнике наше подстакли на што веће премишљања о томе, и да би при истрагама увек имали на уму принципе модерног кривично-правног поступања.

М. И. Јов.

ОСУДА НЕВИНОГА

(наставак)

Цитен је најпре отрчао у Карлову улицу (која се састаје с поточном улицом некако баш према кући Цитеновој) и најпаше полицајцу. Ноћни стражар Адам Вајприх питао га је што вичи. Цитен му исприча шта се догодило, показа му где стаје, рече му да иде и на месту све види, па оде даље, казавши да хита лекару. Вајприх погађа над каке да је то било између 11 с. 20 м. и 11 с. 30 м. Вајприх, пратећи двојицом који беху сведоци овог разговора, пође стану Цитеновом. Идући лекару, Цитен је срео стражара Бергмана, коме је такође казао за злочин. Пошао је Д-р Даману, кога није нашао код куће, те хитајше Д-р Хертманију у високој улици бр. 18. Ту по други пут срете стражара Бергмана и то тачно у 11 с. 30 м. иепод протестантске цркве. Цитен паје лекара Хертманија, који се брзо обуче и пође пући Цитеновој, међу тим Цитен отрча свом пураку, Ернсту Хертлу, који стаповаше у Карловој улици број 28 I. спрат. Хертл с мужем и женом Цитен није имао никаквих веза, на иак га је Цитен, као свог пурака, известио о злочину овом и одмах отишао од њега. На улазу Карлове улице у улицу источку, дакле врло близу стана свога, срете Цитен стражара Фајбера, упита га да ли је кога на улици видео и исприча му како је мало час дошао на Келна и застао своју жену с разлупаном главом. Фајбер му се придружи и заједно дођоше кући на 10 минута пре поноћи.

Шта се догађало у кући до повратка Цитенова? По одласку Цитена, дошле су г-ђа Клес и г-ђа Хајприхова. Ту у кречи нашли су она лица, која су управо на вику Цитенову ту дошла. Једнога само од тих не беше, а то је шегрта Августа Вилема. Тек на три минута после ових жена дође Вилем, који је бејаги дотле био у кући, опет у кречу. Он исташе шта се то догодило, ма да већ знајаше шта је, што је сваколико чудно.

А над г-ђа Клес, која наравно није могла знати, да је Вилем пре ње већ једном био ту, обрати пажњу Вилему на повређену жену Цитенову. „Вилем плесну рукама од запрепашћења, седе за сто и стаде ову непомично посматрати.“ Френцл се наљаво у послу око жене Цитенове, па позва и бравара Вилема Боза да му помогне, који беше дошао одмах за Клесом и Хајприховом. У том дође и полицајски стражар Вајприх, прво службено лице које је за злочин и све остало сазнало, и то баш из уста самога Цитена. Вајприх стаде испитивати жену Цитенову и тиме отпоче иселење. На питање Вајприхово ко је је тукао, она одговори: „Питкон.“ — „Који питкон?“ — „Розбах.“ Два минута доцније, Вајприх питаше опет. само се не зна да ли је питаше гласно: „Ко вас је тукао“ или: „Је ли вас муж ваш тукао“ или још и друкче како, толико пак зна се тачно, да је Цитенова жена на то одговорила тада: „Цитен, мој муж.“ За Вајприха то би доста, да буде уверен у кривицу Цитена, нарочито што не беше никаква тајна ни у очајно и зло стање брака Цитенова. Клес на позив Вајприхов оде по окружног хирурга Д-р Бергера; она двојица, што су дошла с Вајприхом, одоше полицијском чиновнику у општинској кући, да достане случај.

Тада, како рекосмо на 10 минута пре 12 сати, стиже Цитен с Фајбером. Онога, што уђе пре Фајбера, Вајприх ушта је ли он Цитен, на када овај рече да јесте, саопшти му да га стаза у притвор. Цитен поче да дрхће; престраши се. Није од важности да ли је уништо „Па зашто?“ или није ништа приметио, али је важно оно: у трентутку, кад Вајприх огласи Цитена за притвореника, изађе шегрт Август Вилем „да буде када где се завукао у мраку“, па кратко и свесам одрешито (не тиче нас се ни с колико јаким гласом) изјави: да његов мајстор није убица, понављајући то више пута. Услед тога буде и он у притвор стављен и повеђен с Цитеном. У путу за општинску кућу, куда су обојица вођени, затражи Вилем да се приближи своме мајстору, јер, рече, „морам нешто да га питам,“ но Фајбер то не допусти. После одвођења ове двојице, дошао је Д-р Бергер, окр. хирург, и нашао је да жена Цитенова није при свести и да не разуме питања. Пет минута за тим, дође Д-р Хертманн, па, пошто претходно примети да је петролеумско осветљење слабо и нареди да се гас прикаји, стаде и опет питати жену Цитенову ко ју је ударао. Како је она при том помишала име час свога мужа час неких других лица, оба лекара добише уверење, да жена Цитенова због великих повреда није у стању ништа поуздано и одређено да смисли и каже, те наредише да се носи у варошку болницу. Кућа, а нарочито сама кречма, би стављена под стражу за тај ноћ.

Тако стоји само дело, како га износи истрага против Цитена и Вилема. Да видимо сад како је истражни материјал прибран, прокрстношан и употребљен.

Као при сваком случају, тако и овде јавила се гомила мотива о месту дела, начину извршења, личности учинилаца, мотивима дела и т. д. Али са гледишта Криминалистике представити случај, значи изнети оне моменте који имају или могу имати неког значаја у погледу криминалистичком, а то нама само и ваља овде показати.

На неколика важна питања имамо одговора већ у самом опису дела. Знамо место дела, уносећи смо с врстом повреда, а и време извршења злочина познато нам је, у колико из доследног знамо да је у трентутку, кад је Цитен њиком својом (11 с. 15 м. — 11 с. 17 м.) избудио кућне становнике, убијачки напад већ био учињен, свршен. Казато је и то, да су Алберт Цитен и Август Вилем, под сумњом да извршење дела или за саучешће у томе, притворени. Казали смо већ и то, да је посао истраге започео позивом Вајприха, па ћемо сад на то навезати наша даља извођења.

Вајприх, уређавши Марију Цитен, несма се потресло, чему се и има приписати то, што није учињено ништа да се очувају трагови злочина, а ово је у сваком таком случају врло и врло посао органа вежти. Такав посао лиди, у чијим су рукама истраге или ма и припреме за истрагу, никад не може бити сувишан, а у случају с Цитеном био би од великог значаја. Тако, жена Цитенова лежала је у крви; соба је мојсем попрскана; у соби није баш како треба осветљено (гас је приваљен истом онако је Цитен притворен); многи су по соби тумарали тамо амо и, уз свесим нормално узбуђење при коме се већина налазаше, сигурни смо да се нико није много брину куд ће и на шта ће ко стати ногом. Требало је од самог почетка водити добро рачуна да ли није ко стао у крв или у растурене делиће мозга и тачно разликовати за шта су приполуге крвне капље и мождани делиће. Таква опажања од стране службеног органа била би врло значајна. Д-р Бергер је на саслушању казао, да су крв и мозак пренули по поду и да је по томе сваког могао попрскати који делиће мозга или крви. На пиак је један делиће мозга, нађен на обући Цитеновој, стављен овоме на терет; чак касационни суд, решавајући да нема места поновом суђењу ту корист Цитена а против Вилема, уноси међу разлоге своје, а у оправдање осуде Цитенове, и тај делиће мозга.

Што се тиче притварања Цитена и Вилема, мора се признати, да је тај поран био на свом месту, само ћемо та ми пиак на ближе посмотрити. Доведени ноћу, око 12 сати, у оп-

штинску кућу, Цитен и Вилем су примљени и претресени од стране лисанског надзорника и једнога жандарма. Цитен мораде дати све што код себе имаде: бележник, повчаник у ком беше око 60 маraка, мала џепни ножић, више кључева — ствари које надзорник и жандарм одмах прегледаше, више или мање тачно. По извештајима, који су публиковани, Цитен је, по том, опрао руке у стрмжарској соби, но једни кажу да је он томе приступио тек пошто је упитао: „Замачио ћете ми допустити да руке оперем?“ а други хоће да представе да је он то учинио у тренутку, пре него што је и примећен. Ако је први случај, очевидно нема ничега што би се могло Цитену замерати; но ни у другом случају не могу се из тога изводити никакви закључци. Зар нам искуство не даје пуно примера, да се и онај, који стоји под каквом тешком оптужбом а сасвим је невин, тако да се та невиност после јасно потврди, труди да отклони и од себе одбије све што мисли да би га на ма колико могло теретити, па и оно што га у ствари ништа и не може да тereти. Нека такав случај и није с Цитеном, али је свакојако могућ и код њега. Цитен није ни мало крио, да је имао крви на рукама. Већ сама појава на телесну чистоту, које има у сваког нормалног човека (ма и у извесним само границама), могла је покренути Цитена да руке опере. Ако се, даље, у иступању из тога изводило што против Цитена, онда то не може бити ничим оправдано. И тако, ако не узмемо у обзир онај делић мозга, за који рекосмо да је нађен на џепели Цитеновој, ништа није примећено на Цитену као подазрино.

Тек доцније су откривене на Цитеновој манжетни неколике танке тачкице, велике као убод иглом. И сувише су мале, да би се хемијским испитивањем, које је предузето, могло доћи до каквих валиднијих резултата. Тим тачкицама, дакле, не може се ништа доказати и чудно је да су пороти могле и оне бити изнесене као сигорга delicti? Али, ако би истрагом баш и било доказано, да су те тачкице крвне мрље, то још не значи да су оне и крвави трагови убиства, пошто је Цитен клао и стоку, живину, зубе вадио и др., од чега прво лако могу да бризну ситне капљице крви на манжетну. Но ми идемо још и даље. Нека би био и тај случај (који, у осталом, никако није доказан), да су те тачкице не само крв, него и крв баш из ране жене Цитенове, да ли би се у томе налазио и доказ, да ли би имало основа узети да је Цитен убица своје жене? Зар није могао те тачкице начинити себи додиром жене своје, н. пр. покушајем да је подигне са земље на којој лежаше? У осталом и прост здрави разум увиђа, да „не доказати што да је...“ и „доказати што да није...“ никако нису идентични појмови, другим речима: ако се не зна да се Цитен дотицао своје рањене жене, не сме се као факат узети ни да је се баш није дотицао. Такав закључак не би се могао правдати ни казивањем сведока Француза да се Цитен није додиривао жене, јер је Француз дошао у крчму истом онако је Цитен дозвао виком људе, а зар се не да замислити, да је Цитен пре тога, т. ј. пре него што је пробудио слугавку Ташну трудио се што око жене?

Шта је било даље с Вилемом? „Објективни, по службеним актима“ публиковани „извештај“ кажуе о Вилему: да изгледа да је, кад је примао у затвор, само површно испитивано има ли на њему крвних трагова. Али ако се на неком, који долази у притвор за дело убиства, испитује само има ли крви, па и то тек површно, биће по Криминалистику од велике важности да дозна, кад ће то испитивање бити баш радикално а не тек површно! И ако се ни крвни трагови неће ту трагати (на биле они на ком делу тела, на оделу или на каквој ствари у оделу), заиста је интересно шта још има да се трага. Казимо отворено: Вилем у опште није ни прегледан. Полицијски комесар то је признао на главном претресу, рекавши да се „не сећа да ли је прегледан Вилем, кога он у осталом није ни сматрао баш за јако подазрива.“ Али то и јесте баш кардинална мана претходне истраге у овом случају, што с Вилемом није ништа рађено. Код тако грозног убиства, као што је убиство жене Цитенове, где је крв потоком дала и све у изобило попрскала, није могло остати непопрскано одело, или бар капут учиниоца и мора се узети, да није могуће да отуда буде само оних неколиких тачкица. Што се тиче одела Цитенова, на њему се, како рекосмо, није нашло ништа сумњиво. А како ту стојимо с Вилемом?

(Наставиће се).

ИЗ БОЛНИЦЕ ЗА ДУШЕВНЕ БОЛЕСТИ У БЕОГРАДУ

Прилог за грађу за српску судску психијатрију

ЛУДИЛО ГАЊАЊА, УБИСТВО И ПОКУШАЈ УБИСТВА*)

САОПШТИО

Др Војислав М. Суботић — млађи

СПЕЦИЈАЛИЗИРАН ЛЕКАР У БОЛНИЦИ ЗА ДУШЕВНЕ БОЛЕСТИ (3)

Начелнику Среза љубићског

Бр. 14020.

13. Децембра 1898. год.

Врањска.

Првостепеном Горњо Милановачком Суду.

Вељко Тошић, тежак из Мрчајевца, стар 24. год., жењен, има једно дете, несуђивани, вере православне, подданик српски.

Оптужује се за то: што је на дан 24. новембра тек. год. између 7 и 8 часова ујутро на сеоском путу Петрију удову Лазара Јовановића из Мрчајевца и њој је ножем на више места, од којих је повреда одмах и умрла, и себи створио кривицу из § 160. кривичног закона.

Сведочанства у овоме делу нема.

Дело његово доказује се:

1. Што га убијена Петрија још за живота за учиниоца означује, § 121. тач. 5. кривичног поступка.

2., Његово признање код ове среске власти, § 225. истог поступка.

3., Пуноправни доказ лекарска сведоџба, § 224 истог поступка.

Тужилац је по овом делу Љубомир Јовановић из Мрчајевца, и исти ће код суда казати шта тражи за убијену мајку, а туђи га и иследна полицијска власт и тражи да се поред казне осуди да плати 20 динара за овај рад и присутнима по 2 динара и санитетском фонду 32 динара и каси ово списак у притвору учињеног трошка 9 динара.

Каквог је владања и имовног стања, види се из уверења општинског суда.

Душевно и телесно познат је као здрав.

На основу § 158. кривичног поступка, шаљем цело дело суду на даљи закони рад, и спроводим оптуженог Вељка, и шаљем нађени крвав нож у његовој кући.

Иследни
начелник среза
М. Симић.

Деловођа писар,
В. Јовановић.

Општинско уверење: слаб раденик, доброг владања, некажњаван, *у грађанству се сматра за суманута.* Његов дво имања вреди 300 динара. Има жену Илинку од 24 год., дете једно испод 10 год., оца Милића 65 год., брата Танасија 35 г. и сиџу 34 године.

14. Децембра 1898. год.

Бр. 19,472.

Начелнику Среза љубићског

Ово дело није исљељено у свим појединостима. У исказу оптуженог постоји признање његово да је и над Сином Терзијем одмах по напрешењу првог дела учинио покушај убиства.

У овоме правцу ништа није рађено ма да је то била дужност те власти.

Са тога се акта овог оптужена са кривцем праћају те да се по овим примедбама и закону даље поступи.

Председник суда
Жив. Д. Ђорђевић.

Рађено 16. децембра 1898. г. у Пројепљани.

Сава Терзић, земљ. из Мрчајевца, добављен према решењу пр. Гор. Милановачког Суда од 14. овог месеца №19437., — изјави следећу сузбу:

*) У прошлом броју погрешно је одштампано да је убиство извршено у 1894. треба у 1898 год.

На дан 24. новембра ове године, у јутру кад сам, идући путем, спазио Петрију, удову Лазара Јовановића из Мрчајевања, да лежи у јендеку крвава, *прибегао јој да видим шта јој је и сказао да је сва ножем избодена. Док сам њу гледао, изненада дође код нас Велька Тошић, земљ. из Мрчајевања са ножем у руци.* **Без икаква повода** *ударио на мене и ножем ме једаред десно у груди близу рамена и извео ми повреду тела, па се* **опет врати.**

Да нисам измакô и причувао се можда би ме ударио на неугодно место и нанео ми смртоносну рану, али хвала Богу кад се само на томе свршило.

Он је сигурно у још успаханијем стању због убиства Петрије, био намеран и мене да убије, јер иначе не могу да разумем зашто би мене убио кад му ништа учинио нисам.

Ово су видели Добросав Петровић и његова жена из Мрчајевања.

Лекарску сведоџбу о повреди поднећу у најкраћем року, јер ју сада њи на преглед лекару, пошто раније нисам био решен да тужбу поднесем.

Реченог Велька тужим власти за наведени покушај убиства и молим да се осуди на заслужену казну.

Трошкове, дангубу и остало тражићу под суда. — Ово могу и заклетвом утврдити.

Лекарско уверење

На захтев начел. ср. љубићског од 25. новембра тек. год. Бр. 14512. прегледао сам Петрију, удову Лазара Јовановића из Мрчајевања, која је нађена у јендеку и нашао сам на њој ове повреде:

I Повреде на задњој страни леве подлопатичне трећине леђа:

1.) На трновном узвишењу I-ног грудњег пршљена (processus spinosus vertebrae) види се рана дугачка $2^1/_2$ см. попречног правца.

2.) Паралелно с овом раном ниже 3 с. м. а мало у лево види се рана 4 с. м. дугачка, испод које се за 1 с. м. ниже налази:

3.) рана $4^1/_2$ см. дугачка.

4.) На трновном узвишењу 6-ог кичменог пршљена види се попречна рана 2 см. дугачка.

5.) У правцу ране описане под 1.) у размаку за $1^1/_2$ см. од левог краја те ране, а на простору између леве плећке и кичменог стуба, пружа се рана дугачка 3. см.

6.) У правцу ране описане под 1.) у размаку за $2^1/_2$ см. од десног краја ране описане под 1.) ка горњој ивици десне лопатице, иде рана дугачка 2 см.

7.) Преко средње гребена леве лопатице (cristae scapulae) иде рана 3. см. дугачка. У правцу те ране на ниже види се у доњем делу лопатице:

8.) рана $^1/_2$ см. дугачка која је од доњег краја 7-ме ране удаљена 5. см.

9.) У правцу ране описане под 8.) на доњем углу леве лопатице види се рана $1^1/_2$ дугачка, која је од доњег краја ране описане под 8.) удаљена 3 см.

10.) Паралелно са ранама описаним под 8 и 9 иде рана дугачка $2^1/_2$ см. и

11.) рана дугачка 3 см. која се налази испод ране под бр. 10 описане. Размак рана 10 и 11 од рана 8 и 9 износи 3—4 см.

Повреде на левој страни трудног коња с преда:

12.) У јами испод кључњаче види се рана дугачка 2 см. Рана иде паралелно са доњим крајем 2-ог реда.

13.) На спољној страни леве сисе а у предњој подпазушној линији; у висини 4 ребра налази се рана дугачка 2 см.

Повреде на трбуху:

14. На трбуху испод лонице види се модрица, која се пружа до брадавице леве сисе. Облика је неправилног, боје угасито плаво-црвене, која непримегно прелази у боју околине.

15.) Испод леве сисе у висини 7-ог ребра види се одерак епидермис — покожица коже. Одеротина има облик елипсе чији дужи пречник 2 см. иде паралелно са 7 ребром. Одерано је место плаве боје са црвеним оквиром, који је оштро ограничен од остале здраве коже.

Повреде на левој руци:

16.) На мишици леве руке преко краће главе двоглавог мишића (caput brevis musculi bicipitis), од спољне стране косо ниже пружа се рана дугачка 8 см. Ова рана има облик тупог угла, чији су краци под једнаки, а угао отворен гледа ка спољној страни мишице. На горњи крак ове ране спушта се у вертикалном правцу, од унутрашње стране мишице, друга рана, која је дугачка 2 см. —

17.) У продужењу ране 16.) на ниже у одстојању 3. см. види се раница дугачка 1. см.

18.) На спољној страни средине предлакта види се попречна рана дугачка 3. см. Рана има облик лука, који је најнижим пспупчењем окренут к спољној страни, просеца кожу и поткожно ткање до мишићне фасције.

19.) На спољној страни доње трећине предлакта, над се пирина његова подели на три дела, пада у унутрашњу $^1/_3$ а паралелно са претеном кости рана дугачка $2^1/_2$ см, а у спољну трећину рана

20.) Која је дугачка такође $2^1/_2$ см. паралелна са лакатном кошћу.

21.) На самом ручном зглобу између ручне кости палца (metacarpus policis) и доручне кости засеца рана дугачка 3 см. Рана пролази са спољне на унутрашњу страну.

22.) На сред шаке види се попречна раница која иде правцем од зглоба малића са његовом ручном кошћу на зглобу доручне кости палца са ручном кошћу (os multangulum majus). Рана је дугачка $3^1/_2$ см. и иде у дубину само кроз кожу.

23.) На кажипрсту, који је у првом међузглобном зглобу контрахиран види се на дорзалној страни рана, која иде на-

раделно са осам контраста и која се пружа преко поменутог зглоба у дубину до саме кости. Дужина те ране износи 2 см.

24.) На задњој страни мишице 2. см. од спољне бразде међу двоглавним и троглавним мишићем види се рана дугачка 4 см., која иде косо на ниже правцем ка унутарњем епикондилу рамене кости.

25.) Паралелно са овом раном у одстојању 2 см. пружа се 4½ см. дугачка рана која иде у дубину само кроз кожу.

Ивице свију поменутих рана су оштре и састоје се под врло оштрим угловима, која су подједнаки. Дубина им се није могла измерити изузимајући ране описане под бр. 18, 21, 22, 23 и 25, којима је дубина при описивању назначена.

За ране описане под бр 1, 2 и 3 може се са сигурношћу рећи да удзае у шупљину грудног коша, јер се при сваком удисају и надисају чује јасно шуштање улазећег и излазећег ваздуха.

Трбух је јако надувен — meteorismus

Пулс на левој руци сасвим је ничевао а на десној је врло слаб и редак. Петрија не распознаје околину. Тек после 8 ушприцаних прављених бризгалица етера прибрала се и била је доста свесна.

Претежем сам представио повреде ради бољег прегледа и зато што опасан случај спада у врло ретке случајеве.

Лекарско мишљење

Описане повреде нанесене су оштрим оруђем — ножем. Све повреде поставе су боденем, изузимајући повреду описану под бр. 18, која је постала сечењем и повреде под бр. XIV и XV које су постале гњечењем (vulnera contusa). Повреде описане под бр. 1, 2 и 3 *смртоносне* су. Остале су повреде *тешке* изузимајући повреде 18, 21, 22, 23 и 25 које су лаке природе. У повреде лаке природе може се урачунати и повреда под XV. Последње повреде под XIV немогуће је за сада одредити, јер се може доставити каква компликација — ако Петрија остане жива — запаљење трбушне марамице.

Преглед је почео у ½3 а свршен у ¼ часа по подне.

24 нов. 1898. г.

Чачак. **Д-р. Венцеслав Стејскал, мл.**
лек. ср. лубн. и тракенск

Протокол секције

Изношење на телу покојне Петрије жене пок. Лазара Јовановића из Мрчајевца, по наредби окружне власти од 25. Новембра 1898. год. Бр. 13045., у чачанској окр. болници 25. Новембра тек. год.

Секцију су вршили конзилијарно г. Д-р. Ј. Кужељ, окр. физикус, и срески лекар Д-р Венцеслав Стејскал.

Спољни преглед.

Петрија је стара око 60. год. Телесни је састав слаб, маст из потконице ткања готово сва ничезла; тело је средње величине. Леш потпуно свеж. Има на задњем делењима тела велике мртвачке модрице. Укоченост је непотпуна.

Петрија је саката у леву руку. Прсти су јој у доњим фалангеалним зглобовима скупљени, а на шаци има велики звездаст, стари ожиљак, који се налази између тетива мишића „extensoris digitorum communis", услед чега су оне крађе и прсти у горњим фалангеалним зглобовима опружени. На овај начин рука је добила изглед птичије канџе. —

Нагледи спољних повреда описан је у лекарском уверењу од 24. Новембра т. г., које је послато начелнику среза љубићског 25. Новембра под АБр. 85.

Ради бољег прегледа напоменимо, да је на телу нађено 25. повреда и то: 24 ране, 1 одеротина и 1 модрица. Од 23. ране, које су постале оштрим оруђем — ножем, постале су 22. убодом vulnera puncta. 1 рана сечењем — vulnus scissum. Од рана које су убодом постале, 5 рана продире — пенетрира у грудни кош, а то су ране описане у лекарском уверењу под бр. I., II., III., XII. и XIII.; ране XVI и XXIV. постале су једним убодом, комуницирају међ собом каналом. Нож је ушао на рани XVI с пред, а изашао на рани XXIV. по задн леве руке. —

Рана описана под бр. V. засеца унутрашњи крај леве лопатице.

Рана VII. иде у дубину до саме кости и засеца попречно гребен леве лопатице (crista scapulae).

Остале ране иду у дубину до најдубље мишићне врсте оне стране, на којој се налазе.

Унутрашњи преглед.

У грудима у потковичном ткању, у околини грудне кости виде се 2 велика излива крви.

2. Грудна је кост засечена на левој страни између 1-ог и 2-ог ребра. Овај је засек постао убодом ножа, који је прозузроковао рану XII. Нож је дакле убоден на том месту правцем с лева у десно, а оштрица његова била је окренута к десној страни. Засек иде кроз целу дебљину грудне кости. Врх ножа ушао је у грудну дупљу — lesiones penetrans.

(Наставиће се).

ОШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Рад при састану годишњег буџета.

Дешава се, да неке општине у овоме правцу греше те се чине кардиналне погрешке и при самом саставу и при примени за извршење, по позицијама, како приходе, тако и расходе. Знамо и уверени смо, да се у извесним праликама, по потреби, не обзире на буџетску партију, за коју је она цељ намењена, но се из исте изузимају потребне суме, без обзира, да ли то сме, или може бити, на основу закона, и без обзира на ту околност, шта ће се у томе случају чинити, ако за циљ тих партија, треба учинити издатак, а у тој партији нема више новца. Ми сматрамо као своју дужност да и овде дамо упута општ. писарима, за правилно вршење законских одредаба.

Прилином састава буџета увек се мора у исти унети и партија „*за подмирење многобројних непредвиђених потреба*". — Чл. 78. закона о општинама. Шта је хтео са овим законодавац, хтео је да изрази своју вољу и свој захтев, да се остале буџетске позиције не смеју теретити непредвиђеним општ. потребама, но да се исте из ове партије износе, и то: *по решењу одбора*. Дакле не може бити никакве произвољности од стране општ. суда. У свима овим питањима има учешћа и решавајућег гласа општински одбор, општински суд је само извршилац његових одлука.

По чл. 78. закона о општинама јасно је одређено, како се саставља општ. буџет, за идућу рачунску годину и њега се треба тачно придржавати не удаљујући се ни за једну стопу од законских наређења. Само је одређено: *да је однза општина у почетку рачунске године дужна саставити предрачун — буџет својих годишњих прихода и расхода; даље: ово се чини са одобром. (чл. 65 тач. 2. закона о општинама). Пошто се буџет и од стране општинског одбора одобри, онда се исти одмах шаље надлежној мађарској власти: за варош Г. Министру Финанасија а за села и варошице надлежној полицијској, дакле среској власти. Примедбе учињене на буџет обавезне су.*

По чл. 65. тач. 1. пета алинеја закона о општинама „*издатци учињени из рачуница преко буџета и без одобрења власти, сматрају се као злоупотреба у ком случају одговара рачуновођа као*, а *ако овај неби имао чим платити, за штету одговарају одборници, који су донели закључак о издатку.*"

Шта је овим законским и јасним прописом хтео законодавац, ако не то, да се наплата не може вршити проваљено, но само у појединим расходним случајевима, из оне партије, која је на ту цељ одређена, јер да то није хтео неби захтевао да се у буџет уведе и партија за непредвиђене трошкове. Да то не стоји онда неби било тач. 1. а) чл. 66. закона о општинама, која гласи: „*да се може из општинских прихода, или из општ. касе учинити какав издатак, који није сталан у предрачун*", тражи се саслеђивање и одобрење одбора, а одмах за тим вели се: *но пре извршења овога закључка има се тражити одобрење Министра Финанасија.*

Узмимо случај, је да услед разних непредвиђених пролаза у општини исцрпљен кредит буџетски, за непредвиђене трошкове, онда одакле ће се чинити исплатити оне неминовне потребе, које би се ма од које стране обавезно имале исплатити? Зар ће се онда те суме исплаћивати из оних буџетских партија, које су опредељене својом цељу која им је наменьена, и која је за исплату тако исто неминовно потребна, као и оне потребе које иду у прилог општ. интереса? Не, законодавац се је зато по-

старао и зато је прописао чл. 66. тач. 1. а) закона о општинама, она по одобрењу одбора и решењу Г. Министра Финанси|а даје општ. власти пута и начина, како ће потребу, која се пред њу појавила, намирити.

Сад пошто смо овде довољно опширно донели мишљење о томе како при појединим случајевима у оним правцима треба радити, сматрамо за своју дужност, изнети и то: да при саставу буџета не сме бити произвољности и удешавања у сумама, да би се могла постићи равнотежа у буџету са приходом и расходом. „Потражује дугује." При саставу предрачуна — буџета — за идућу годину, општински суд и одбор — као рачунополагачи —, треба увек, да имају рачуне стварног прихода и расхода за прошлу годину на уледу, те да партије прихода одређују према стварном пријему утицаја новца у општ. касу, никад не узимајући у обзир за расход и готовину ако је имају у каси, могућну за расходовање, јер је она изоловања од партија расхода, без нужне законске процедуре и санкције. — § 66. о општинама. Дакле према овако нађеном срећеном стању, имају се на основу оних прихода, који су са сигурним улазом у касу, према прошлогодишњем приходу, саставити расходи, но са тим да се увек означе партије из којих се расход о појединим потребама може надавати.

Овако састављен буџет општински, диже не само њене интересе у погледу сигурности но и њен углед. Даље отклоњене су све неправилности у смотрењу финансиске манипулације. А што је најглавније скида се одговорност за сваку евентуалност са одговорних рачунополагача. Дакле ово је нужно како за интересе општинске, њен углед, а и за интересе оних који су познани да одредбе законске врше и примењују. Зар је мало случајева било, да се на основу примедаба главне контроле после читавог низа година познају рачунополагачи за накнаду и зар није било и тога да се кривично одговара? Вршење закона, јако његове наредбе траже, све ове незгоде отклања.

Да кажемо још и ово, да свака општина и њен рачунополагач, поред дневника, у који уводи свакодневне расходе и приходе, треба да има и партијалник, у који ће на партију расхода одобрити ону суму буџетом одређену, а задужената је са свима издатцима, тако како ће се увек и у свако доба знати и моћи видети, са којом још и коликом сумом ова партија може бити оптерећена. Када се онако ради, онда не може бити грешака. Нека општински суд са одбором и нареди да се какан издатак из општ. касе из те и те партије нада, када је она исцрпљена, рачунополагачу, благајнику, подноси реферат суду и одбору да је исплата немогућна, пошто је кредит исцрпљен.

* * *

Какан треба да буде позив на општ. збор.

Многи општински судови при сазивању збора не праве се закона, но исте пишу произвољно и не објављују их онако како то законски прописи траже. Да неби тога било ми ћемо овде изнети формулар тога позива и шта он треба да садржи Ево тога формулара.

Позив на општински збор.

Како 20 априла ове године истиче рок обављи службе, кметовима (означи имена) и одборницима (означи имена) то је одбор општински у седници својој, од 5. Априла ове године на основу чл. 21. закона о општинама, донео своју одлуку да суд на дан 20 априла ове године позове општински збор, на коме ће се извршити избор кметова и одборника на место оних који одступају. Одбор је предодао председнику у састав бирачког одбора ове одборнике (означи имена).

Следујући овој одборској одлуци, а да би се попунила места кметова и одборника, којима је законски рок службе истекао, суд општински позива све своје пуноправне грађане да 20 априла ове године тачно у 8 часова из јутра дођу на

Општински збор

ради избора бирачког одбора, како би се могло приступити избору два кмета и десет одборника, чиме се одужују својој грађанској дужности.

Збор ће отворити председник општинског суда тачно у осам часова и ако буде 20 пуноправних гласача, они ће изабрати два грађанина из своје средине, који улазе у састав бирачког одбора.

Збор ће трајати од 8 часова пре подне када ће се прекинути и продужити у пет часова по подне (по селима бирачи, могу долазити до 3 сата по подне) Гласови ће се примати од свију правих гласача, који се у дворишту збора до тога времена нађу. Сваки гласач даје свој глас лично.

Право гласања на овом збору имају сви пунолетни грађани ове општине, који плаћају најмање потпуни грађански данак, дакле 30 динара на име непосредне порезе; који нису под туторством или старатељством; који нису под платом код другога у служби. — § 14 зак. о општинама.

Право гласања немају: они који су осуђени због злочинства, докле своја права не поврате; који су лишени грађанске части за време пресудом одређено; они који су осуђени због преступа или испупа који човека бешчасте и јавни морал вређају док не прође година дана од дана издржане казне; који се налазе под истеђењем за дела наведена; који су пали под стечиште докле исто траје и док се не прогласе за невине; који су под полицијским надзором; и који на име порезе ни шта дугују сем текућег полугођа.

Официри и војници стајаће војске не учествују на општ. зборовима.

Од суда општ. Н. 8. априла 1900 године № у Н.

Писар. (М. П.)

Председник суда.

ДОВРА СРЕЋА

— Albert Deplit —

I

Били смо добри пријатељи. Говорање се о Мјелу, грозном злочинцу кога је у то доба вијала полиција у околини села Обе.

— Ако се превазе? рече један од нас.

— Како то?

— Да. Ако у место да затворе кривца, ухвате за јаку кога честитога момка, потпуно невина?

— Иди, молим те! то је немогућно.

— Е онда молим те за опроштај, одговори Луј. Ја сам био жртва сличне заблуде. И то у доста помичним околностима. Само за трепутак, на пример! Пропилога дета бејах напшло у купалама Л... на једну младу женску на Дажона. Купалишни градови су изминљени за очајавање мужена. Жена је сама. Мучи је њојска тишина, лепота поднебља...

— Без оних. Даље!

— Радозлао! Нека буде. Скраћујем. Нећу вам причати ни своје ноћне, ни неосетни напредак који чињах у срцу лепе купалице. Сам стид ме обвезује бацити копрену преко...

— Седмица је од двадесет и један дан! уђаде капетан Густав са својом војничком грубошћу. Седам дана удварања, седам дана узајамнога споразума и седам дана за којих се припремало за растанак. Пређи одмах на осми дан.

— Пипошто, рече Луј мало пецнут. Ти се варан. Бејасмо одвећ залубљени једно у друго. Каква дивна жена! Звала се Хенријета. Савтка, нежна, залубљена... На плаже ми лепе фразе говораше: „Ја нисам живела пре но што тебе познадох!.. Кад би ти знао како је досадно у Дажону!"... Њен муж беше магистрат: истражни судија при суду старога бургундског града. Ова је тамо живела право цеде године са својим супругом. Човек златан, озбиљан, хладан, који би своје место у рају продао за судијску столицу у суду. Уз то суревњив и до крајности осетљив. Сирота мала жена! Обеснокојавање је помисао на наш блиски растанак. Како да се опет видимо? Немаше она никакво прилике да дође у Париз, а ја никога не познајем у Дажону. Растанак би нун суза. — „Чуј, рече ми она. Било би ми немогуће да те изгубим. Буди спреман за сваки догађај. Ја ћу тражити начина како да се опет нађемо". Она отпутова, и пере ми, остаћу сасвим жалостан. Спевах о њој. Упех гледах њено жупко мало лице, и њену житу плаву главу, и њене грахарасте очи. Чуо сам њен весели осмех који у кикоту откриваше њене беле зубиће. Најзад бејах готов на све будалаштине.

II

Хенријета ми често писаше. Била је принуђена на много смотрености. Због истражног судије! Она ми је писала: „Високопоштовани“! Ја јој писах: „Високопоштована“! Најзад, недеље протицаху, а она не беше пошла изнова како да се састанемо. Најзаред, једнога дутра, примих ово кратко писмашце: „Идућег четвртка узмите дижонски експрес који полази из Париза у 11 ч. 15, станица Блеси-Ба. Бићу тамо.“ Ништавног другог објашњења. Али ја бејах толико заљубљен! У четвртак, у пет часова у вече, сиђох у Блеси-Ба: То је последња станица где стаје експрес пре но што стиже у Дижон. Мало лево, на подножју стрме узбрдице, чекаху пека стара, жута и црвена кола. К роси тесна прагаица од купеа, ја опазих нежни профил Хенријетин. Једним скоком отрчах и ја. Она ми тајно стеже нервозну руку. И брзим гласом: „чувајмо се да нас неби познали“.

Капетан Густав пуче од смеха:

— Увек једно те исто, те добре среће. Шест часова железницом да би се чула реч: „Чувајмо се да нас не би познали“!

И даље! рече Луј уздишући. Ми не бејасмо сами у купеу. Беше-ту неки трећи путник, весео, насмејан, добро дете. Он певушаше песму с кавканских концерата, и изгледао је пријатан путник. „Задигните јаку од капута“! рече ми Хенријета дрхтући. И сама спусти свој бели вео, тако да нас не могу познати ни једно ни друго. Фијакерист њихове и долажаше пред своје коње, када му мехапизја довикну:

— Ђ! Антоније? ни знате да се по вашем крају крије Есташ! Не плашите се, мала госпођо. Есташ је неки стари војник који је у номаде всекао неку стару жену из Пуања, шест часова одавде.

— Шта! крио се он или не крио, полиција ће га ипак наћи!“ одговори наш сапутник смешећи се. И он певаше љубазно се:

Не могу! не могу
Вреду размаћи!

Хенријета се користи трепутком када он окреће леђа да ми шапне на уво: „Особито ми немојте ни речи рећи“! И од Блеси-Ба до Сен-сен-л' Абе (читава четири километра!) ми путовасмо, укрућени као преподобници, не погледавши се, не проговоривши. Друг нам спаваше.

III

Луј застаде за трепутак.

— Ах! пријатељи, пастави он, ако икада будете имали љубавни састанак у селу, пека вас Бог сачува од Сен-сен-л' Абе! У девет часова у вече, Хенријета и ја бесмо се најзад састали у њеној соби. Она ми се баци у наручја: „Како те љубим“! говораше ми она. Ја је страспо пратисках уза се... У истом трепутку нешто загрме у суседној соби. Неки бас певаше:

Не могу! не могу
Вреду размаћи!

То ми престрави љубавно уживање!

— Говоримо тише, прошапта она; зид је тако танак...

Она то рече поруменивши, што је учини још дивнијом. Ја је дркао загрљену, и саствим тихо, врло тихо: „Ја сам тако срећан што те опет видим! Ја нисам живео отколко смо се растали... Хенријета се полако предавале моме миловању, када наједанпут она викну, скочивши:

— Има нечега у зиду! Чујем. То је као грицкање миша. Опет наш сусед! Онај „који не може размаћи вреду“... Бушаше у зиду рупу сврдлом!

— Никако се нећу усудити овде остати! рече ми саствим тихо Хенријета, која дрхташе од страха.

Трудих се да је умирим, да будем речит... убедљив. Готово успех. Постаде ћутна и умиљата. Бесмо угасили плаћељну свећу која нам светљаше. Саствим блиау једно другом, ми ужинасмо слатку милину забрањене и додељене љубави, када је један глас повика: „Умакао из собе“! Ту се одлапило, долапило, беше ту тутњаве, грађе, усклика „ах“! и „ох“! као да читав један батаљон пробијаше у механи.

— Ах! Боже! повика несрећна Хенријета, пали ће нас заједно!... Пропала сам!

— Ничега се не бој. Ја ћу побећи.

— Како?

И, одјеста, ходник беше пун света. Вере ми, ја се не устезах. Соба беше на домаћ бојту. Отворих прозор и скочих у двориште. Бејах већ у малом врту који се пружаше иза питале, кад ми једна рука паде на раме. И звонки глас једнога жандарма рече ми: „Есташу, у име закона, ја вас заустављам“!

IV

Сматрах те за убицу! повика Густав трепшући се од смеха...

— Потпуно.

— Но теби је требало само рећи...

— Шта рећи? Правда је француска јединствена у свету. Код ње се расуђивање зове безобразност; ћутање, двогубост; а логика, предумишљај. До доказа о противном, ја бејах прави привидни Есташ. Онај Есташ који је на комаде сасекао неку стару жену! Тако ти бејах дошао из Париза да уживам слатки једне љубавне ноћи... И затворише ме у једну шталу са жандармом на стражи пред вратима! У зору, нова казна. Пешачих до Дижона (седам километара)! са лисицама на рукама и под сунцем као олово. У својој кесељи, имађах једну утеху. Нико ме није видео да би ме могао казати Хенријети. Не зна се да смо се познавали, и она неће бити неспокојна. Не мари. Добро ми исваде љубавни састанак! Стигао у Дижон, чух да ћу бити стављен у одељит затвор. Одтуда бих изашао да представљем г. Ф..., истражном судији. Сопственн муж Хенријетин! Од првог погледа га оцених; човек крут, опор, уображен, глуп.

— Ви тврдите да нисте Есташ!

— Писам! хиљаду пута писам!

— И да сте ви г. Луј. М...?

— Да!

— Онда, шта сте радили у Сен-Сен-л Абе-и?

Ја му међутим не могадох рећи: „Био сам са вашом женом“... Тутао сам.

— Ја се никада не варам! изговори он оштро. Сутра ћу имати чиме да вас натерам да признате!

И међутиме ме опет у засебан затвор где остадох три дана и три ноћи. Тешко сам се мислећи да ће не Хенријета наградити за моје јунаштво. Зар се ја писам жртвовао због ње? Четвртог дана у јутру, видех где улази у моју тамницу г. Ф..., постављи изненада пријатан и љубазан.

— Колико вам извињења ја дугујем! рече ми он. Ви сте однета г. Луј М... Убица је затворен. Ухапшен је у мрачну тамницу до ваше. Глете! чујете ли?

Нека бас певаше:

Не могу! не могу
Вреду размаћи!

— Ево шта вас је преварило, продужи г. Ф. Знајемо да је Есташа пратила његова љубавница, нека жена рђава владања. Изгледа шта ваше да је она у Сен-Сени била у исто време када и ви. Јесте ли је видели? Да ли бисте могли дати њен опис?

Тражио ми је опис своје жене!

— Свакојако сутра дан то створење беше ишчезло. Молим вас, још, да примите сте моје извиње и да ми учините част бити код мене вечерас на вечери. Представићу вас г-ђи Ф..., која ће бити очарана кад вас упозна... Најзад, убица је затворен. Никад се не варам.

— Но! прекиде га капетан Густав, свршено је како се само може пожелети. Вези мужем, могао си опет видети жену.

— Чуј крај. Те вечери, одјеста, вечерах код г. Ф... Хенријета изгледаше као и обично. Доста хладна, ипак. После вечере, када ми донесе кафу, она ми рече саствим тихо:

— Због ном, господине. Ја вас се гнушам. Она је била толико страха претрпела, да ми није никада опростила... И ето, драги пријатељи, шта се зове добра срећа!

МЕЂУ УБИЦАМА

Андрија Иванишић Панучић

(свршетак)

III.

Харамбаша.

„Паклин моли да се може разговарати,“ писаше, у пола избрисано, словима на увијеној пријавој цедуљици,- коју ми газдарица беше предала са речима:

„Човек чека на пољу."

Устадох и изађох. Беше један убица, који ме је походио.

Преда ме стаде широких плећа, крупељаст, риђ, човек. Лице му се зацрвени од недоумевања, али му као челик сиве хладне очи чврсто и поуздано беху упрте у мене.

Паклин, то му беше Nom de guerre, којим се беше служио при својим злочинима. Био је због убиства архиепископа осуђен на двадесет година тешке робије. Благодарећи његовом добром владању, последњих пет година заменили су му обичним заточењем.

У своје преме сте су новине писале о том убиству — преда мном је био као неки сланан мук.

— Шта те управо доведе до мене?

— Чуо сам, да сте ви песник... човекољубац. А ја, ја волим певце... они нам у срцу читају и причају дела великих јунака. А ја сам некада хтео да будем велики јунак.... као Риналдо Риналдини.

— На што баш разбојник?

— Јер сам само онога дрзао за слободна, који прекоси закону. Ја сам, господине, козак, слободан син пустаре. Срце ми је било широко и велико, као и поље по коме сам јурио. Када се коњиц пода мном пушио, када је олујина око мене бесниза, а зелени вали пустиње пада мном се склапали, тада, господине, ликовала ми је душа!

— Зар ти та слобода није била довољна? Шта ти је дало повода да лијеш људску крв?

Са прекорним покретом, као да сам дирнуо какву бесрамницу, одговори он:

— Зар вам не рекох: Ма хтео сам да будем славан... али не... први узрок није баш то било. Женска је била... Сотона у девојачком обличју... била је најлепша у селу, а ја писам био ничан да ласкам и да молим.

„Вјерић," рекох, ходи седи на мога коња, ја ћу бити царица у пустари."

Али она смејући се показа на моју риђу косу:

— Зар ти цар на пустари са том рђом главом?" ругаше ми се. „Сувише си ми дивљи... Можда пијеш и човечију крв?"

А мени се закрвави пред очима и реч јој ни језиком није са усана... А она лежаше мртва преда мном. Имала је право... та шио сам људску крв, али тек од тога часа...

Онда настави:

—Прво дело, рече, брао покуче за собом и друго. Прекмалих црнокосога драгана Кјеркина, који је хтео да ме проказке. Али сада ми у завичају не беше више станка. Побегнем у планину и назовем се Паклин и стадох живети као права скитница. Сада ми се мисао на харање све чешће наметаше. Та читао сам у новијим књигама, како је добро разбојницима, како живе у сваком изобиљу. Што не бих и ја тако покушао? Јарост ме обузе. Толики људи благују... а ја горе се патим, него нас. И почех мрзети на богате. Сиромаху никада писам учинио на жао, никада му ни коњске писам отео, напротив, помагао сам му у невољи. Кто видите, господине, ја сам био великодушан разбојник, јунак и добротвор у исто време... Моји помоћници били су добро уређена чета, а ја сам им био страшна поглавица.

— А да ли је бивало, запитах, да нису одмах давали новце... Да ли је онда вадало употребити принудна средства?

— Како где... Такав чудан човек био је, на прилику мој архиепископ. Зато га зовем тако, што сам њега убио, за то морам за сам против воље на овому острву... Како рекох био је чудан човек. Када ноћу на њега нападосмо, поче понављени страхац да се тресе целим телом. Хоћаше да вичe, али један мој друг стеже га за гушу... тек што га пусти, стаде он опет дерати се. Ја му лепо говорим: Немојте, господине, да вичете, немојте да нас приморате на злочин, боље одмах покажите где су новци!.. Ајао!... Залуду су моје речи код његова јогунстава...

„Коли!" викнух најпосле мом другу.

— На шпиљ! севну му нож кроз архиепископов врат. Из врата пикну поток крви...

Код ових речи Паклин погледа на страну. На лицу му се појавише тгасито кривење него и одмах их опет нестаде. Лице му се искриви на неприродан смех. Грчевито тргаше руке и већма мућаше но иначе.

Несносно дуга почивка.

— Било нас је четворица, настави. Двојицу ослободише јер сам могао да сву кривицу скинем са њих и да је узмем на себе. Било ми је мило, што сам верним друговима у мојим злочинима могао ту љубав да укажем. А мене осудише на заточење... Сваканко на Сахалину... али ми је тада миље било, да своје путо посим у дивљачини, где нема људи.

— А што то? упадох му у реч.

— У дивљачини сам свој господар. А овде човека псују и бију, а пређе без осветс писам могао да примим ни најмању увреду...

— А сада?

— Сада, рече, тријм све. Можда бих се и светио... али ме задржава мој синчић код куће... то је син једне робијашице, која је недавно умрла... ја не знам, како је то, али увек ми је на уму то дете...

И из његова погледа севну зрак чуљења, где се у њему пробудило чуство, које му је дотле тако непознато било.

ПОТЕРА

Радован Милошановић, из Бошњановца, округа пожаревачког, осуђеник београдског казненог завода под осудним бројем 444., 23. овог месеца побегао је из Топчидера са рада.

Осуђен је пресудом пиротскога окружног суда на десет година робије, зато: 1., што је 31. маја 1893. године провалио зид на кући Радосава Јанковића на истог села и покрао му и одњео разне ствари. 2., што је 2. јуна исте године оно поџке у налио силази Ивана Милосављевића из истог села и тиме га оштетио са 120 динара. Радован је високог раста, смеђ, има му 25 година. Управа београдског казненог завода актом од 24. ов. м. № 2995 моли све полиц. власти у земљи да бегунца у своме кругу потраже и најдеиог њој стражарно упуте. Исти се може спровести и Упр. гр. Београда, с позивом на Бр. 11852.

Игњат Бечки, чиновник пештанске поште, као што смо и у прошлом броју на страни 160 јавили, проневерио је 10.000 круна државнога новца и побегао. Доносећи сад и његову слику, коју смо накнадно добили од пештанске полиције преко онд. аустро-угарског конзулата под. № 2993., молимо све власти у земљи да обрате пажњу на онога бегунца и на случај проналаска да са њим учине оно што се у потерници прошлога броја тражи. — Игњат је висок 168 см., смеђ, јако богињав у лицу, високог стаса, косе црне, има мале брковс црне и увијене, очију дубоко ушалих, носи џемпер и брија се. Игњату је 26 година; над га је пестало имао је на себи сако одело браун боје, црни мекани шешир и џипеле на шнирање са високим штиклама. Проналођеног нала стражарно спровести Управи града Београда, с позивом на Бр. 10.900.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

У тону идуће недеље разјаснићемо све укорачења помлете прошлогодишњег „Полиц. Гласника". Ко их не буде добио а сматра да му припада нека се обрати уредништву.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ

БРОЈ 22. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 4. ЈУНА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код оближњих скупљача или на пошти. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, занатчијама, општинским писарима и осталим занатчијама у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се за овој цени могу претплатити само преко својих команданта полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

ОСУДА НЕВИНОГА

(НАСТАВАК)

Сетимо се само како је Вилем, кад се, познат Цитеном, напао у крчми, био само у панталонама, како је, кад му Цитен нареди да иде по лекара, наговарао се да не може што је само у панталонама. На што то? Зашто, место тога, не оде један час да и друго што треба обуче? То, завесно, није без узрока! — Вилем је после притворен, а у своју собу није се више враћао. Има само две могућности: или је Вилем, кад је стражарно спровођен општинској кући, имао на себи од одела само оно, у чему је био кад је у крчму сишао, а то је да је био само у панталонама (што кад имамо у виду октобарску ноћ, није веровати); или је био у капуту што му је, доле, у приземне просторије, стајао и пре (обешен, може бити, у салончићу за шишање и бријање). Сведок Шартман — а као као да је превиђено — изречно тврди, да је Вилем, кад га је видео 25. октобра у вече, био у другом капуту, а не у капуту што га је имао на себи у притвору за време истраге и код пороте. Несумњиво је погрешка, што одмах није тражио о капуту, који је Вилем имао на себи раније и пред доласак у крчму скинуо.

Сасвим је на свом месту и у реду, што је у јутру, 26. октобра, чиљеи унилаз стана Вилемова. Том приликом нађене су на поду крвљу упрскане ситне струготине неког дрвета. Полицијски комесар питао је Фолберга, да ли когод у кући нема какав чекић и, кад Фолберг рече да има, они, који су те ноћи стражарили кућом, казаше како су један чекић нашли завучен иза ормана. Одмах се, наравно, узе, да је то оруђе, којим је извршен овај ужасан злочин. За то беху доказ сасвим приметни трагови крви на месту, где је гвоздје набијено на дрвени држак. Држак је био влажан и струган — зликован је стругао искрављена места на дршку и за тим прао. Сад се знало откуда су и оне стругоните дрвета, нађене на поду у соби. Оне, као и чекић, узети су као corpora delicti.

Да се овој околности на месту дела поклонила потребна пажња, ставило би се питање где је чекић прао? Можде бити да би се открили трагови крви и на месту где се пумпа руком хвата, па, тим поводом, истраживало би се и ко је у то баш време употребљавао пумпу. Али органи власти на то нису мислили; за њих је био довољан факат: да је жена Цитенова свога мужа окривила. Зато се стало мислити о ножу који је од Цитена одузет, па се закључило, да је чекићев држак само тим ножем могао бити струган. На Августа Вилема ту се није ни мислило. А да није и он имао канав нож? Наравно, имао је! Шта ли је било с тим ножем?

Већ смо казали како је Фолберг, пошто је Вилем сишао у крчму, на кевчежићу пред постеље напао отворену Вилемову бритву, па је метнуо у џеп, вероватно у намери да је Вилему даде. Но ту намеру ипак није испео; по свој прилици заборавио је на то услед узбуђења у које је дошао, видевши своју мајсторицу сву у крви. Пошто су Цитен и Вилем одведени у притвор, Фолберг врати бритву у собу и остави је тамо одавле ју је и узео. 26. октобра би Вилем враћен у свој стан, да се преодене, односно обуче. Мисли се да је Вилему тада испало за руком да завара очи стражи, да уме бритву и ма како и ма где је склони. Било како му драго, тек карактеристично је да тога ножа више није било. Ни на шта од тога није нађено, кад се већ имала у виду бритва при Цитену нађена и у њој црвенкасти делићи дрвета од 1 мм. до 1,5 мм. велики и кад се имала вера у исказ жене Цитенове, јер од тада се добило постојано мишљење и уверење, да је Цитен извршио ово убиство. Ово је „појачано“ још тиме, што је, у току истраге, Вилем потврдио, како је очевидац овога злочина, који је Цитен учинио. Међу тим остало је необјашњено како је могао Вилем у тренутку хапшења Цитенова узвикнути: „Мој мајстор није убица!“ а сад да га оптужује.

Даље: исказ жене Цитенове пред саму смрт, која заиста тако на самрти није лагала; у Цитеновој бритви нађена ситна црвенкаста нарчад дрвета, о којима се мисли да су таква само од крви; исказ „очевидца“, за какног се Вилем издавање — све то утврђивало је у уверењу: да нико други није учинилац него Цитен. сувише још кад се узме у вид како се у опште мислило о Цитену, какав је глас уживао у околини својој и како је по томе он сасвим могао бити и склон да учини то, што му се на терет меће. — Наш је задатак да поважемо, да ни Цитенов исказ, ни она дрвена нарчад, ни исказ Вилемов нису доказ за кривицу Цитенову.

Да промотримо најпре исказ жене Цитенове. Као што је већ казано, жена Цитенова именована је прво „витнока Розбаха“, за тим мужа свога као оног који јој је ране задао. То је казала 25. октобра, и то на питање Вајприхово. Вајприх је пропустио да дозна чиме је жена Цитенова тучена, што је чудно у толико, у колико тада, кад ју је питао, није се могло знати којим је оруђем злочин био извршен, јер чекић је нађен тек сутра дан.

Са гледишта криминалистичког у опште интересан је говор обојице лекара са понављеном у крчми. Д-р Бергер питао ју је: „Је ли вас муж тукао?“ — „Јест“. — „Чиме вас је тукао?“ — „Песнипом“. — После неког времена, исти лекар поново је упита: „Да вас није ко други тукао?“ Она и на то одговори опет исто, одобравајући. Кад је по том запита Д-р Хертмани ко ју је тукао, она нешто промумла, што овоме лекару изгледаше као да рече: „Вернер“. „Ко?“ питаше он даље и доби одговор: „Он сам“. И по трећи пут је питаше, и доби одговор: „стражар“. Најпосле питаше је да ли ју је муж тукао, а по том да ли ју је стражар тукао — и у оба случаја одговорила је: „Јесте“.

У болници питана је жена Цитенова такође за злочинца. Најпре ју је питао полицијски комесар Готшалк, коме она именова најпре Штурма (а тај је био раније код Цитена у служби као шегрт), по том два пут Цитена, најпосле суседа Функција, додајући да ју је тукао нечим, што је сакрио испод степеница. Код болничарке Јованке Клоберг именовала је Розбаха и Функција. У јутру, 26., означавала је више пута Цитена „мој муж, Цитен, мој супруг, мој човек“, доцније је говорила: „*Нође* мој муж“.

На питање чиме је тучена, рекла је једном: „Једним клучем“, другим пут: „Једним чекићем“.

Болесница Августа Тробах, која је лежала у истој соби, кад ју је питала за ime злочинца, добила је одговор: Цитен. Кад ју је по други пут питала: „Је ли истина да вас је муж тукао?“ жена Цитенова рече: „Не, мој муж није то учинио“. Питана чиме је тучена рече: „Воловском жилом“.

Кад ју је сестра, 26. по подне, питала: „Марише, ко те је тукао?“ одговорила је: „Па ти ве̂ћ знаш! Алберт, као и

увен". Својој сестри рече и то, да ју је тукао питаном. — Истражни судија, доцнији исто после подне у болници, нашао је повређену сасвим у апатији; није се могла ни саслушати.

По још у подне саслушавао ју је комесар и то саслушање ишло је овако:

— Хоћете ли да одговарате?
— Хоћу.
— Чујете ли шта говорим?
— Чујем.
— Ко вас је тукао? Хоћете ли да ми кажете ко вас је ударао?
— То је чинио мој муж.
— Чиме вас је тукао?
— Мислим, воловском жилом.
— На јесте ли се свађали с мужем?
— Да.
— Где сте били, кад сте тучени?
— Напред у соби.
— Одакле дође ваш муж?
— Мислим изнутра.
— На где је био?
— Ви хоћете све да знате. — Прекида говор —
— Где је био калеж Виљем кад сте тучени?
— Не знам.
— Да ли је већ био отишао да спава?
— Не знам.
— Чиме вас је муж тукао?
— Сигурно кључем. — Дуже ћутање.
— Јесте ли ви метнули чекмеџе с новцима на сто?
— Не.
— На где је било?
— Требало је да је под кључем.
— Где су били калеж вашега муша?
— То не знам.
— Чиме вас је муж тукао?
— Кључем.
— Кад је дошао кући ваш муж?
— У неко доба.
— Јесте ли се свађали што са својим мужем пре него што вас је тукао?
— Те колико.
— Где је био ваш муж?
— Не знам. — Опет дуже ћутање. —
— Где је био ваш муж пре тога?
— Са страг у соби; дошао је опамо и загледао на све стране.
— Рече ли вам што год?
— Не, не рече ништа.
— Беше ли и Виљем у соби?
— Да, он беше натраг.
— Шта је радио тамо?
— Распремао је.
— Чиме вас је тукао муж?
— Воловском жилом.
— Одакле је узе?
— Испод степеница.

Тиме је свршено саслушање (при коме деловође није било да пише, него је доцније исписао). Повређена поче сад тихо да пева. (Наставиће се)

ИЗ БОЛНИЦЕ ЗА ДУШЕВНЕ БОЛЕСТИ У БЕОГРАДУ

Прилог за грађу за српску судску психијатрију

ЛУДИЛО ГАЊАЊА, УБИСТВО И ПОКУШАЈ УБИСТВА

САОПШТИО

Д-р Војислав М. Суботић — млађи
СПЕЦИЈАЛНИ ЛЕКАР У БОЛНИЦИ ЗА ДУШЕВНЕ БОЛЕСТИ (3)

2]. 5. ребро на левој страни грудног коша је засечено, 2 с. м. од грудне кости. Засек је постао при убоју, описаном у лекарској сведоџби под бр. XIII. Нож је убоден правцем с лева у десно, а оштрицом био је окренут на ниже. Врх ножа ушао је у грудну дупљу — vulnus penetrans.

У медиастиналном простору — масном ткању види се доста велики излив крви.

Десна срца није повређена.

Лево плућно крило је атрофично, има много ателектатична места. Ткање је као крпа, мало ваздуха садржи. У шупљини грудној на левој страни има до 400. гр. крви.

Пошто је крв извађена, виде се до кичменог стуба 3. ране — отвора, који комуницирају са раната под бр. I. II. и III. Ударцем који је под 1. описану рану произвео пресечено је 3-ће ребро до самог кичменог стуба.

Ударцем, којим је постала рана описана под бр. II. у лекарском уверењу, пробушен је грудни кош између 4-тог и 5-ог ребра, а назад ударцем, којим је постала рана под бр. III. пресечено је 5-то ребро.

По поменутим трима ударцима провађен је на сами грудни кош, већ је повређено и само лево плућно крило.

Ударцем, који је произвео рану I. провађен је врх доњег лобуса левог крила и доњи део горњег лобуса истог крила. Канал рани улази за 3. см. у доњи део горњег лобуса.

Канал ране под бр. II. улази за 1. см. у ткање горњег дела доњег одељка — лобуса плућа; а назад канал ране под бр. III. улази за 2. см. у плућно ткање испод канала ране описана под бр. II.

На месту где се налазе на трбуху модрица под бр. XIX. описано у лекарском уверењу, налази се у поткожном ткању велики излив крви. —

Десно плућно крило је здраво. —

Лекарско мишљење.

Пошто је узрок смрти јасан, одустало се је од даље секције. Петрија је умрла услед повреда плућа унутрашњим закрвављењем и великим губитком крви — окутном анемијом.

Повреде су нанешене оштрим оруђем — ножем и тиме-чењем (повреда под XIV и XV.).

22. Новембра 1898. г.
Чачак.

лекар окр. рудничког,
Д-р. Ј. Кужељ.
лекар среза трнавског и лубићског
Др. Венцеслав Стојскал млађи.

Лекарско уверење

По наредби среске власти од 16. децембра т. г. Бр. 16183 прегледао сам у чачанској окр. болници Сану Теранћа из Мрчајеваца, старог до 30 година и нашао сам на њему следећу повреду:

Испод десне кључне кости види се ружичаст ожиљак, усправног правца, дугачак 2 см. Ожиљак је у свима правцима покретан.

Лекарско мишљење

На месту, где је сад ожиљак, била је рана, оштрих ивица, која је нанешена оштрим оруђем пре 3—4 недеље, што се по ожиљку лако може оценити, јер је свеж — ружичасте боје. Рана је постала убодом — vulnus punctum, који је ишао кроз кожу до поткожног ткања, јер је ожиљак у свима правцима покретан. Боловање је трајало највише 3 недеље (21 дан). Повреда је била лаке природе.

17. децембра 1898. г.
Чачак

Д-р Венцеслав Стојскал, мл.
лек. ср. лубић. и трнавског

Следак Добросав Петровић, сведочи, да је оне ноћи, кад је Вељко извео своје жртве, приликом излажења на поље у авлију, чуо *да Вељко нешто врло неразумљиво и глас сличе на разне мачиће*, али он на то, вели, није обраћао нарочиту пажњу, јер му Вељко „*није ни изгледао чисте савести*".

То исто казала је и његова жена Перса.

Рађено 27. децембра 1898. г. у Ужицкој.

Кривични испит оптуженог Вељка Тошића, земљоделца из Мрчајеваца.

Због покушаја убиства.

Опште питање. Ја сам Вељко Тошић, земљоделац из села Мрчајеваца, стар 24 год., неосуђиван до сада, српски поданик,

ожењен и имам једно дете, вере сам православне. *Здрав сам душевно и телесно.* Не знам зашто се узимам на испит.

На стварно питање показа: Кад сам 24-ог новембра ове године пред зору избо ножем Петрију жену Лазара Јовановића из Мрчајеваца, која је од тих повреда дошије у чачанској болници и умрла, ја сам ножем повредио и Саву Терапића из Мрчајеваца. Ово сам признао и показао и на раније м-ном испиту код ово-среске иследне власти, па ћу и сада, нарочито о Сави, показати како је било.

Са тим Савом Терапићем били смо у омрази за то што ме је раније *обедио* да сам му украо са његовог плуга гвожђе, када сам код његове куће радио и ако није било то у истини. Због тога ме је он једном прекрео на друму са ножем и напао ме псујући ми оца, матер и т. д., но ништа ми друго није урадио. Такво његово поступање према мени *кламало* је између нас *мржњу*, па и *пре*зао сам да ме не би када изненада убио.

Имајући код себе такво убражење, онога истог јутра када сам Петрију избо ножем и свалио у јендек, када сам попова извикао из своје куће, сазнам на путу близу јендека где је Петрија лежала, тога истог Саву Терапића, те како сам имао у рукама онај исти нож са којим сам Петрију повредио, а међу тим Сава је и ту на мене навикнуо и грдио ме, налетим на њега и ножем га ударим више груди до десног рамена те му расечем џоку а и повредим га. На то он поче викати за помоћ а ја се вратих натраг у своју кућу.

Не знам ни за какву сам имао тада намеру према Сави. Сигурно да га убијем, јер је на мене напао у ономе моменту, када сам још био у раздраженом и усплахиреном стању због убиства Петријиног, па ме је он његовом виком још више *ожалошио* и *наљутио на освету, да га убијем*, но он се склоно те тај ударац није рђаве последице донео.

Имаш ли што у своју одбрану по овоме да наведеш?

Немам друго шта навести, пошто није било очевидаца када се је то догађало.

Имаш ли имања каквог? Имам једну ливаду где ми је и кућа била.

Испит ми је прочитан и све је записано што сам казао.

Реч су моје. Писмен сам. **Вељко Тошић.**

Начелник среза љубићског

Бр. 16523.

28. новембра 1899. г.

Прилепац.

Првостепеном Горњо Милановачком Суду

Вељко Тошић, тежак из Мрчајеваца, стар 24 године, ожењен и има једно дете, неосуђиван, вере православне, српски поданик.

Оптужује се зато: 1., што је на дан 24. новембра ове год. изјутра, на сеоском путу, напао Петрију удову Лазара Јовановића из Мрчајеваца и избо је ножем на више места, од којих је повреда у скоро и умрла, и 2. што је тога јутра и до самог тога места насрнуо на Саву Терапића, земљоделца из Мрчајеваца, који је туда — путем — пролазећи сплано избодену Петрију на сретано да је види, те и њега је ножем с десне стране груди, близу рамена, ранио.

Овим поступком Вељко је створио себи две кривице и то: прву казнину по тач. 1 § 160 а другу по § 156 с погледом на § 41 казненог закона, које по § 69 истог закона долазе у стицај.

Саучасника у оба дела нема.

Ова његова дела доказују се:

I. По обадва дела

1. Његовим потпуним признањем код ово среске власти § 225 кривичног поступка; и

2. Лекарским сведоџбама § 224 крив. поступка.

II. По првом делу

1., Што је у његовој кући у постељи по гласу протокола увиђаја и претреса, нађен крвав нож (оруђе) којим је дело извршено тач. 8. § 121. кривичног поступка; и

2., Што га је убијена Петрија пред смрт означила за извршиоца дела — тач. 3. § 123. крив. поступка.

III. По другом делу

1., Што га повређени Сава означује за учиниоца дела тач. 5. § 121. кривичног поступка.

2., Што је био на томе месту и близу истог при извршењу првог и другог дела, као што и сам признаје, а то се његово признање утврђује у неколико и исказом сведока Добросава Петровића и његове жене Персе — тач. 7. § 121. кривичног поступка.

Приватни су тужиоци:

По првом делу Љубомир Јовановић из Мрчајеваца, син убијене Петрије. Шта он тражи види се из његове тужбе Бр. 16523.

По другом делу Сава Терапић, земљоделац из Мрчајеваца. Шта он тражи види се из његове тужбе Бр. 16523.

По обадва дела оптуженог Вељка тужи и ово среска и иследна власт по званичној дужности и тражи, да се осуди на заслужену казну и да плати: прописану судску таксу, сведоцима и присутнима дангубу, санитетском фонду 35 динара, и присутнима дангубу, санитетском фонду 35 динара, и каси ово среској у притвору учињени трошак у 12 динара, као и државној каси да наплати 24 динара надате (уведене) дијурне чиновничке и служитељске за учињени извиђај на лицу места и његов спровод.

Каквог је владања и имовног стања види се из уверења општинског суда.

Душевно и телесно познат је као здрав.

На основу § 158. кривич. поступка шаљем суду сва акта иследења и спроводим му оптуженог Вељка на осуду.

Шаљем и крвави нож нађени у његовом стану, као „corpus delicti".

Начелник среза.

М. Симић

(Наставиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Записник на општинским зборовима.

Збор се отвара тачно у 8 часова изјутра, онако како је то и у позиву за сазив општинског збора заказано. Њега отвара председник општ. суда. Ако на збору има 20 правних гласача, онда се из њихове средине бирају два грађанина и придају се председнику за састав бирачког одбора. Ако не буде било толико гласача, онда ће се оно извршити када се толики број скупи. Када се овај посао обави онда ће се саставити, овакав:

Записник.

На данашњем општинском збору, који је по решењу одбора од 10. Априла 1900 године и позиву општ. суда од 12. Априла 1900 године, сазван за избор два кмета и десет одборника, ми потписани бирачи, изабрали смо из своје средине Николу Мандића, економа и Петра Тошића, тежаку, придавајући их председнику у састав бирачког одбора.

20. Априла 1900. год.

Паланачка.

следују потписи најмање 20 бирача.

Пошто се овај посао свршн и изабрани грађани заузму своја места, пред она два одборника које је општ. одбор одредио и председника општ. суда, онда је бирачки одбор састављен и он отпочиње свој рад. Председник позива бираче редом једног по једног на гласање. Бирачи прилазе бирачком столу и свој глас дају лично.

Сваки кандидат за кмета и одборника имаће своју листу у коју ће се редом бележити имена и презимена гласача који су за кога кандидата свој глас дали. Та листа имала би ову своју форму.

Рађено 20. Априла 1900 године на општин. збору у суду општине Паланачке.

Бирамо за кмета општинског суда (или одборника општинског).

Марка Николића, опанчара

1. Мијаило Нешић
2. Петар Николић
3. Спаса Петровић и тако редом колико их год буде за њега глас дало.

Бирачки списак држи председник општ. суда и када који бирач прилази столу ради гласања, он се уверава, да ли је исти уведен у бирачки списак и ако јесте он код његова имена сталља знак, да је овај бирач гласао.

За све време трајања збора за бирачким столом морају увек бити три члана бирачког одбора.

Гласови се примају од 8 часова до 12 сати пре подне, затим се примање гласова прекида и наставља од 2 до 5 часова по подне (по селима до 3 сата по подне) после овога времена неће се нико на збор пуштати, но се морају примити гласови од свију оних, који су се до тога времена на збору затекли.

Кад се гласање сврши, онда председник са одбором пребраја по азбучном списку број гласача, колико је на збор дошло и гласало и то одмах запише и објави. Затим се прилази бројању гласова колико је који од кандидата добио. На сваког листи појединог кандидата на дну означиће се и словима колико је добио гласова. Први табак бирачког рада је позив за општински збор, други записник о саставу бирачког одбора а затим се овим актима прикључују редом табаци кандидата и то оним редом по већини гласова колико је који добио. Најпре табаци кметовски, па онда одборнички. По овоме се приступа саставу записника који треба да гласи:

Рађено 20. Априла 1900 год. на општ. збору у суду општине Паланачке.

Записник збора.

Данашњи општински збор, који је на основу одборске одлуке и позива општ. суда од 12. Априла № 574. сазван ради избора два кмета и десет одборника, обављен је у реду.

Збор је отворио председник општинског суда тачно у 8 часова пре подне и када је се скупило 20 гласача, изабрана су два грађанина, који су ушли у састав бирачког одбора, а затим је отпочето примање гласова. Гласови су примани до 12 часова пре подне, а тада је примање прекинуто и продужено у 2 сата до 5 сати по подне. (У селима до 3 сата по подне).

По избраном бирачком списку има 420 пуноправ. гласова. На збор је дошло и гласало 232 (или колико буде) гласача. Од бираних за кметове општ. суда добили су:

1 Марко Николић опанчар 220
2 Никола Симић абаџија 210
3 Ранко Марковић економ 20
4 Петар Јеремић кафеџија 4
5 Сима Павловић баштован 1.

и тако редом по листама бележи колико је који од кандидата добио гласова. У записник заведи све па ма кандидат не имао више од једног гласа).

Од бираних за одборнике општ. суда добили су:

1 Никола Нинић кројач 205
2 Петар Марковић терзија 205
3 Петар Јеремић кафеџија 96

(и тако редом означи колико је који од кандидата гласова добио, па ма који од њих имао и један глас.)

Бирачки одбор пошто је пребројао гласове, нашао је да су за кметове општ. суда, добили апсолутну већину (означи имена) и њихов избор оглашава као пуноважним. Тако исто нашао је да су за одборнике општ. суда изабрани (означи редом имена) и према томе и њихов избор оглашава за пуноважан.

Ово је саопштено бирачима одмах од стране бирачког одбора 20. Априла 1900 године № 628 у Паланци.

Председник бирач. одбора
Чланови бирачког одбора.

Деловођа

Овај овако састављен записник прикључује се осталом зборском раду, као последњи табак означивши и његов редни број, а затим се сва изборна акта прошивају јемственником тако да се печат преко њега удара код потписа председникова и чланова бирачког одбора.

У селима се избор и резултат гласања објављује одмах по свршетку збора, а у варошима и варошицама средством објава. Селски општ. судови по закључку збора ове објаве поред тога што је резултат збора одмах оглашен, прилепиће у општ. судници и где на видном месту у општини. Ове објаве гласе овако:

Објава:

На данашњем општинском збору, који је био одређен за избор два кмета и десет одборника општ. суда, по азбучном бирачком списку било је 420 пуноправних гласача а дошло је и гласало 232 правна гласача, од бираних добили су за кметове (означи редом из записника имена свију кандидата и број колико је који гласова добио).

За одборнике добили су (означи редом имена и број гласова.)

Према овоме добили су апсолутну већину за кметове (означи имена) а за одборнике (означи имена) и зато их је бирачки одбор огласио за изабране, што се објављује грађанству ради знања.

Од стране бирачког одбора, 20. Априла 1900. год. № 628. у Паланци.

Сваки гласач који је на збор дошао и дао свој глас има права у року од три дана на жалбу надлежној полицијској власти. Ако у року од три дана не буде жалбе, општ. суд уводи ново изабране кметове и одборнике у дужност и средством свештеника заклиње их на исту. Заклетву потписују сви а оверава је свештеник и председник општ. суда. Заклетва гласи:

Ја. Ш. заклињем се једним Богом, да ћу владајућем Краљу Његовом Величанству Александру I и отачаству веран бити, да ћу се Устава и закона земаљских придржавати; да ћу дужност мога знања тачно отправљати и општ. и државне интересе савесно заступати и бранити. Тако ми Бог помогао!

потписи полагача заклетве

25. Априла 1900. год.
Паланка.

извршио заклетву
потпис свештеника и његов печат

Председник суда
(М. П.) потпис.

Ова се заклетва прикључује под новом нумером изборним актима и иста се чувају у општ. архиви.

* * *

Суђење по грађанским споровима

Једна пресуда за тражење накнаде штете

и, тужба

Суду општине лелићске

Милосав Ивановић, земљоделац овдашњи самовласно је искључио моју живу ограду и преорао моје земљиште. За ово самовлашће тужио сам га ово томе суду и суд пошто је се нелељењем уверио о његовој кривици, казнио га је са пет дана затвора а мене је упутио да накнаду штете тражим особеном грађанском парницом. Са овом пресудом ниесам био задовољан, с тога што сам тражио да ми се истом досуди и накнада за причињену штету, но пресуда је одобрена и према томе остала је изврша. Услед тога принуђен сам обратити се овом тужбом суду, којом тужим Милосава, и тражим да ми исти накнади штету у 90 динара коју сам имао у томе што сам на место моје живе ограде морао подизати плот, за који сам исекао потребну грађу у мојој шуми.

За доказ да је ово извршио Милосав, подносим у оверепом препису преписе акта, по његовој кривици а и кривичну пресуду, којом је за ово дело осуђен. Молим суд да га на плаћање оне причињене ми штете осуди, да ми накнади плаћену таксу и на име трошка и дангубе 20 динара.

Основ тужбе накнада штете.
Вредност тражбине 90 динара.
Доказ исправе.

13. Марта 1900 г.
Лелић

Марко Ђурић земљ.

6. белешка

Рађено у суду општ. лелињске 20. Марта 1900. год. Лелињи.

Белешка по спору

Марка Ђурића, земљоделца овд.

противу

Милосава Ивановића земљ. овд.

судили су

Председник суда

Кметови.

Због накнаде штете вредност 90 дин.

Дошао исправе.

На данашње рочиште дошли су парничари. Прочитана је тужба. На понуду суда, парничари се нису могли поравнати.

Тужилац оста при тужби, тражећи, да суд туженога по његовом тражењу осуди, на плаћање. За данашњи представак тражи 5 динара.

Тужени рече: ја нисам крчио ограду тужиочеву, но сам искрчио моје земљиште, јер је тужилац том својом оградом исто био захватио. Суд ме је истина својом пресудом осудио на казну, али то није било право, јер сам се позивао на сведоке Милана Илића и Негована Марића, који би утврдили да је доиста постојало заузеће, но суд то тада није учинио, зато молим да се сада ови сведоци позову и испитају, који ће моје наводе утврдити. Према овоме за накнаду каква штете не могу бити одговоран, јер овде сам ја у ствари оштећен а не тужилац. У осталом и ако паче суд да бих, ја требао тужиоцу какву штету плаћати, тражење тужиочево је претерано, јер заграда, коју је он сада подигао, не може поштати колико он тврди и то би се имало вештачки оценити.

Молим суд да ово рочиште одгоди и друго одреди, и да вредност овога спора вештачењем оцени. Од своје стране за вештака одређујем Перу Секулића, а њему за замењеника Павла Марића.

Тужилац пристаје на вештачење, а испиту сведока, вели, да нема места. За вештака одређује Јанка Бркића а њему за замењеника Мирка Терзића.

Када су се парничари сложили на вештачење, то суд налази да истом има места. § 247. и 248. грађ. пост. Даље суд налази да има места испиту сведока, зато

Решава

Да се позову изабрани вештаци од стране парничара ради избора трећег вештака. Затим извршити вештачење у присуству кмета и писара, на лицу места. По томе одредити рочиште, на које позвати парничне стране и сведоке, када ће се овај спор пресудити.

Председ. суда

Писар

Кметови.

в., састав вештачења

Рађено у суду општине лелињске, 3. Априла 1900 г.

Дозвани су изабрани вештаци Петар Секулић и Јанко Бркић, да изаберу трећег вештака, они изабраше

Милоја Лукића а њему за замењеника Марка Мандића

Петар Секулић

Јанко Бркић

оверава

Писар

Кмет

Вештаци су претходно пре вештачења заклети пошто су то парничари захтевали § 239. грађ. поступка.

г., Вештачење

Рађено у суду општине лелињске, 5. Априла 1900.

Вештачки извиђај

по спору Марка Ђурића, земљ. овд.

вештаци

Милоје Лукић

Петар Секулић

Јанко Бркић

због накнаде штете.

вештачењу присуствовали

Писар

Кмет

Изашли смо на лице места, где је тужилац подигао плот — ограду и нашли смо: да је за ово употребио 356 проштаца. Грађа је нова и скоро исечена. Плот је преплетен прућем. Оценили смо да исечена грађа преди 40 динара и да је изгубљено две наднице око заграде, и исте смо ценили по 3 динара. Даље нашли смо да је тужилац оштећен са 46 динара.

Вештачење смо извршили у присуству парничара.

Тужени није противу вештачења ништа приметио, а тужилац је најавио да су вештаци врло мало ценили сечу шуме.

парничари

вештаци

оверава

Писар

Кмет

Рађено у суду општине лелињске, 12. Априла 1900 г.

(стави главу белешке онаку каква је и прва)

На рочишту су парничари и сведоци.

Прочитана је тужба са ранијим судским радом, а затим и судски извиђај.

Испит сведока

I Милан Илић зем. стар 42 године, способан, каза: Знам да је тужилац ову своју ограду живинче пре 5—6 година. После извесног времена, када је ограда већ била прилично оживичена, жалио ми се туженик да самоме лицу места, да му је тужилац оградом заузео његово земљиште, показујући ми тада и куда би имао да иде склад. Да ли има заузећа или не, не знам. Заклео се.

II. Негован Марић има 64 године, способан, каза у свему као и први сведок.

Тужилац тражи да се сведоци на своје исказе закуну, јер нису хтели да осведоче онако како знају да је у ствари.

Сведоци су заклети.

Судски разлози

Тужилац је поднетом пресудом доказао, да га је тужени оштетио тиме, што му је искрчио живу ограду. Ово је довољан доказ, да му је тужени одговарао за штету, што је морао нову ограду дизати. Тужени својим сведоцима, а ни са чим другим није могао доказати заузеће, од стране туженог. Када се још узме у обзир и та околност, да ограда постоји пре 5 до 6 година, онда је јасно да је тужени могао то заузеће доказивати код суда, но он то није чинио. Вештачењем је најђено, да штета износи вредност до 46 динара. Толика се сума тужиоцу има и досудити, са парничним трошковима. Зато суд као надлежан § 6. и 13. грађ. пост.

Пресуђује

Да тужени на име накнаде штете плати 46 динара, да му накнади 15 динара на име плаћене дијурне вештацима; да му накнади плаћену таксу у 5·60 динара, и на име трошка и дангубе десет динара, и сведоцима по 3 динара дангубе.

Пресуда саопштена одмах јавно у суду.

Од суда општ. лелињске, 12. априла 1900 г. №... у Лелињу.

Писар

Председник суда

Кметова

ИЗ. Записи белешке у протокол суђења.

* * *

Одговори на задатак

На задатак у 18. и 19. броју нашег листа одговорили су правилно ови општ. писари:

Никола Митић писар општ. душиничке

Ђорђе Лукић писар општ. лужничке

Лука И. Петровић писар општ. гашовачке

Миладин А. Ђурђевић писар општ. дубовачке

Владимир Милојковић писар општ. орешковачке

Живојин Ј. Шобић писар општ. липољичке

Милорад А. Златојевић писар општ. конаревске

Михаило Зекић писар општ. засавичке

Љубомир Ђ. Јовановић писар општ. градачке, који су се изјаснили, да је решење суда општине иваљичке, по забрани за обезбеђу кирије у 204 динара, на захтев дужника, а за обезбеђу кирије гаади, неправилно. Доиста општински суд није могао наредити попис, на прост захтев дужника, када гаада од добра то не тражи, а нарочито, кад је сума од 204 дин. Дужник је овде могао доћи суду, са захтевом за попис, знајући

можда, да се газда већ обратио са својим захтевом надлежном суду, па да би избегао последице, које отуда потичу он овај акт суду предаје. Могао би бити разлога по §. 6. тач. в. грађ. поступка, али зато је нужан предстанак суду од обе парничне стране. Тога овде није било.

Горњи писари, који су одговорили, да је пресуда суда општ. крушевачке, у спору Николе Петровића, противу Михаила Митића, правилна, такође су правилно схватили судску радњу, када су се изјаснили, да је пресуда на закону основана.

СКИТНИЦЕ

(Е. Отемар).

Широк, прашљив друм, који води из града у шуму.

Сваја је широка раван. Прекрасно време и летње до по дне.

Друмом корача човек. Могло би се рећи, да је у најбољим годинама. Али изгледа врло бедно и сиромашност му је занемарена. Лице за дуго необријано, а одело прикупљено Бог те пита откуд. Па и покрет му је мало свеж и час но, па би се уставно. Изгледа, као да би већ радо био у шуми, али му се не хита. Бар се неће саножити. Корача са спокојством филозофа а и сунце исто тако поваљао спреми својим путем. Топлота осваја.

Најзад стиже до шуме. Друм и прокопи по странама тону у хладу а мирисна свежина запахну путника. Хотајаше сићи с пута, али бистри му поглед назре у даљини другог човека, који му изгледаше познат и неодређени осећај колегијалности крену га на даљи ход.

Тај човек, који отпочињаше у густоме хладу, беше збиља његов познаник. „А то је Вена“, рече сам себи.

Вена као да спаваше, или се тако само претвараше. Наш му путник приступи и смаче капу с очију.

„До врага“, прогуња лешпатина, отварајући очи. „А где, то си ти, Франто? Куда си кренуо?

„Идем из болнице“, одговара Франта и седа на земљу.

„А ти?“

„Пустише ме из затвора“, одговара Вена и гради се, као да је нешто опет заспати.

За време наступеле паузе пружи се Франта покрај друга. Извади дулу, напуни је и запали. Пуши тако неко време, докле га дуван не поче гушити и он стаде кашљати. Вена мрзовољно отвори очи, рече: „Ето шта си добио у болници. Не можеш више ни дуван да подносиш.“

И како га узбуди мисао, посади се и прохте му се да говори. „Та господа из вароши — то су!“ припрети песницом у даљину.

„Тако је, рече Франта. „Кад би хтели примити човека зими, да се загреје и искрани, а не да им идем лети, кад је свуда лепо, као што је и овде.“

„А од чега си боловао?“ упита Вена.

„А Бог ће знати! Веле ми, да много пијем“ одговори Франта на приште у смех, докле га кашаљ не пресече. „Кажу, да ово шкоди“, настави, па извади из џепа боцу.

„О, ти доктори,“ прељаше Вена. Кад је човеку најгоре, њима је онда најбоље.“

„Дајде то амо“, додаде одмах мирније, па се прихвати боце. Нави се по возу, па онда доби возу за причање.

„А знаш ли, болан, шта ти је са мном било?“ и очима упиљи у Франту. —

„Моја жена служила је у вароши код једнога опет таког. Но већ знаш их каки су. Добро јој беше тамо и знатно се поправила. Меса доста, дакле — добро се наједе и то је то. Газди опет дође у возу да се с њом нашали. Али некако деси се бедај, те му не би до шале. Сети се он да му је у кући нечега нестало; нешто златно, како он и одмах њу окриви. Она плачући дотрча к мени. Ја ти дојурих господину и онако у четири ока, мало га — — одмах је добио у лицу живу боцу а мене ти због тога затворише. Шта сам ту ја био крив?“

„Тако ти је то“, проирмори Франта, па се прихвати боце. „Човек да не пије ни онда, кад је жедан“.

Пину још ракије, па сапсти боцу крај себе. „Ала је то пруљина“, додаде за тим. „А јак ваздух.“

„Ја мислим, да би ти спавао“, упаде му Вена у реч. „Та они у болници, лепо су те излечили! Лоза, жимм. Ја њу ти, ено, прострети канут, па мало продремај.“

Франта га послуша, па се пружи по земљи.

„Ту лежу дај да ти причувам“, додаде Вена. Франта му је даде, па одмах заспа.

Вена очисти дулу, напуни је свежим дуваном, па примаче к себи боцу с ракијом. Његов другар могаше безбрижно отпочивати.

И седећи ту тако и уживајући у дувану, смотри на другом крају шуме, како друмом корача ђак с књигом. Да је то ђак одмах се сетио.

Дечко корачаше повајлак у варош. Беше пред испит зрелости, па се за њ' припремаше.

Mememento nostri domine in gravi isto corpore qui es defensor animе adesto nobis domine. Да једном носи ђаво тај латински језик мишљаше ђак, па се ухвати за главу. Радије би тргао за лептирима.

Али, Цезар, Овид, Тацитус и други: шта би томе рекли? Их, та како гласи она реченица, што ми јуче рече професор у школи? Ишmina nunc pectore — не, то је нешто друго. Али пако! Удари се у чело на стаде. И како тако гледаше у земљу, као да спуда тражи латинску мудрост, румене јагоде осмејкиваху се на њ' с обе стране друма. Пређе и узбра неколико дрхтавом руком. А маховина је тако влажна. Роса. Или је прошле ноћи падала киша. Па ето и вечурака никлих.

Тешком муком оте се ђак дражима шуме. Нена пред вече, говораше, после ученља.

Али нешто скептична одјекну у њему. До пред вече све ће то проћи... То красно јутро неће се више повратити. Само докле испите отараси — док буде слободан, радоваше се у мислима.

У томе му се устави поглед на двојици скитача у хладу и лако га се дотаче нека завист. Како им је добро у оном благовању!

Али само док отараси испит зрелости и постане велики господин. А то ће бити, због тога и учи латински.

Тиме побуђен а још више страхом од времена које протицаше, ђак продужи даље пут и ту, иза шуме, виде варош, где ће му се решити будућност. —

Вена га је пратио тупим погледом све док се није изгубио. У том смотри зеца, где искочи на пругу. Лептири полетаху тамо-амо. И сунце се уздизаше над шумом.

„Зец је скитница, па и лептир и сунце,“ говораше Вена сам за се; кад доврши, истресе дулу, па привеже на земљу крај Франте.

И с том филозофијом он заспа.

Годечевац.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 52

— Не, него се дивим томе, што сте ви човек и сувише погодан.

— Стога, зар, што ме грубост ваших питања не вређа? Или није тако? А... што и да ме вређа? Како сте питали, онако сам и одговарао, дода он заћудо простодушно. — Та, ја се баш готово ничим и не интересујем, хвала Богу, настави некако замишљено. — Особито сад, баш ничим се тако не занимам... Уосталом, вама је слободно да мислите да се ја вама удобравам, и тек онако, принудно, а тим пре, што се ово десило између мене и ваше сестрице, рекох вам већ и сам. Али да вам отворено кажем: врло ми је досадно! Нарочито ова три дана, тако да сам се вама чак и обрадовао... Немојте се љутити Родионе Романовићу, али се ви мени одневкад чините страшно необичан... Како вам драго, али вас нешто гризе, а нарочито сад, то јест не баш у овом часу, него уопште сад... Е, е, нећу, нећу, не мрзодите се! Та нисам ја, како се вама чини, медвед какви.

Раскольников га туробно погледа.

— Ви чак, можда и ниште никакви медвед, рече он. — А и мени се чини да сте ви за добра друштва, или бар умете у згодној прилици бити и честит човек.

— Та мене ничије мишљење особито не интересује, сухо и што више с инсанском уображеношћи одговори Свидригајлов,

— па онда зашто и да будем човек тривијалан, кад се под нашим климатом ово одело носи тако угодно... и особито кад се зато има и природне наклоности, дода он и опет се засмеја.

— Него слушао сам да имате овде много познаника. Кле ви сте, што кажу, човек који „има веза". На онда, кад је тако, откуда то да ја не могу послужити вашим сменовима?

— Истину рекосте, ја имам познаника, прихвати Свидригајлов не одговарајући на ово главно, — сретао сам их; већ трећи дан како тумарам; и ја познајем њих, а чини ми се упознају и они мене. Ово, додуше, одећен сам ужудно, и не спадам у сиромахе; та нас је мимоишло ослобођење мужика: шуме и лугови на це приход и не губи; али... не идем ја тамо: и пре ми је додијало; идем три дана, а ником не казујем... А сто ми сад и грађа! То јест како је ово и заведен, молим вас? Град канцелариста и свемогућних семинариста! Одиста, писам прије, пре неких осам година, овде ништа много ни запазио, кад се ту онлевало... Сад се једино још надам на анатомију, ако Бог да!

— На какву анатомију?

— На ја име тих клубова, Дисота, тих ваших „појата", или можда још и прогреса, — него нека то и без нас буде, настави он, и опет питање, не опази. А и волан сам бити лажа, варалица.

— А ви сте и то били?

— А зар се без тога може? Било нас је читаво друштво, најприличније, пре осам година; тек, време да нам прође; и ту су, знате ли, били све људи лепа понашања, било је и песника, и капиталиста. Па, уоште код нас, у руском друштву најбоље понашање имају они, који су били нешто, — јесте ли опазили то? Ово сам се ја сад у седу занемарио. На инак, стани ме у заговор, због дугова, један трговчић нежински. Тада се нашла Марта Петровна, поцеђькала се и откупила ме за тридесет хиљада сребрника (а дуговао сам уконно 70,000). Ја и она венчамо се по закону, и она ме одмах одеже у сеље као неко добро. Јер она је старија од мене за пет година. Волела ме много. Седам година ме оставих села, никуд писам одлазио. И видите, она је документат противу мене, на туђе име, који цео живот држала у тих тридесет хиљада, па да сам поумио ма у чему да се успротивим — одмах у клопку! И учинила би она то! Јер код жена све се заједно налази удружено.

— А да нема доказа ви би умакли.

— Не знам како да вам кажем. Тај документат готово ми није сметао. Није ми се никуда ни ишло одатле, а Марта Петровна ме два пут и сама позивала да идемо изван земље. видела је неких чамим. На шта! За што! Ја сам и раније путовао изван земље, па ми је увек тамо било тешко и мучно. Гледати зору, залив напуњени, море, и некако је пазх тужно! Најгоре је што се доиста све за нечим тугује. Не, боље је на завичају: ту бар за све се може други окривити, а себе оправдати. Ја бих, могућно је, сада пошао у експедицију на северни пол, јер ј ai le vin mauvais, и гнусно ми је да пијем, а осим вина друго ништа и не остаје. Огледао сам. А шта то говоре, хоће Берг у недељу на Јусупове баште да се усне на огромној лопти, на тражи сапутнике, за плату; је ли то истина?

— Па, ви бисте се пели у ваздух?

— Ја? Не... онако, промрмља Свидригајлов одиста као замишљен.

„Дониста он, или не"? помисли Раскољников.

— Не, документат ми није сметао, настави Свидригајлов с омишљењем, — него ја сам не хтедох село да остављам. Биће скоро година како ми је Марта Петровна о мом имендану вратила тај документат и још ја то поклонила знатну суму. Јер она је имала капитал. „Видите, како имам вере у вас, Аркадије Ивановићу", — баш тако се изразила. Ви не верујете да се тако изразила? А знате ли да сам ја у седу постао ваљан и честит газда; знају ме у свој околини. И њиме сам водио. Испрва је Марта Петровна одобравала, а после страховала да не изучим напамет.

— Како изгледа вама је неома тешко без Марте Петровне.

— Мени? Може бити. Одиста, може бити. Него, збила, верујете ли ви у привиђења?

— У каква привиђења?

— У обична привиђења.

— А ви верујете?

— Па можда и не, pour vous plair... То јест не стога што их нема.

— Него се пална ве јављају.

Свидригајлов га погледа некако чудно.

— Марта Петровна изволи долазити, — изусти он разлачећи усне у неки необичан осмех.

— Како то изволи долазити?

— Три пут је већ долазила, похађала ме. Први пут видех је на сами дан сахране, на један час после погреба. То је било у ово мога поласка овамо. Други пут — после три дана, у растанак, на путу, на станици Мале Вишере; а трећи пут, на два часа после тога, у своме стану, у себи; сам сам био.

— Очигледно?

— Потпуне. Сва три пута очигледно! Дође, проговори мало, па изиђе на врата. Па се чак поготову и чује.

— С тога сам ја и мислио да се с вама морало нешто тако догодити! рече наједном Раскољников. У истом трепутку и заћуди томе што рече. Био је веома узбуђен.

— Тако! То сте ви помислили? упита Свидригајлов зачуђено. — Истина! Е на зар вам писам говорио да међу нама има нешто заједничко, а?

— Нисте ви то никад казивали! оштро и узбуђено одговори Раскољников.

— Писам казивао?

—, Нисте.

— Мени се чини да јесам. Кад сам онемадне пшао и видео како лекиште затворених очију, а сами се тек овако чините, ја тад и рекох сам себи: „ето, ово је баш он"!

— Како то: баш он? Шта то ви говорите? викну Раскољников.

— Шта, о чему? Та, управо, не знам о шта, о чему... искрено и некако збуњено промрмља Свидригајлов.

Ћутаху мало. Оба се гледаху очи у очи.

— Све је то којешта! викне Раскољников зловољно. — На шта вам каже када долази?

— Она? Замислите све саме пуне ситнице, и чудите се; то ме баш и љути. Прин пут је ушла ја сам, знате, био заморен: опело, со свјатими упокој, па онда спровод, на за покој душе, и замислио сам се, ушла на врата, вели: „Ви, Аркадије Ивановићу, данас за послом, на сте и заборавили да навијете часовник у трпезарији." Додуше јест, ја сам тај часовник навијао сваке недеље за свих седам година; кад год заборавим она ме вазда подсећала. Сутра дан ја већ путујем овамо. У растанак стигнем на станицу, — преко ноћ сам спавао мало, наломљен, очи поспане, — узмем каву; погледам, кад наједном а поред мене седи Марта Петровна, држи карте. „Хоћете ли да нам пута ради мало погатам, Аркадије Ивановићу?" А била је вештакиња у гатању.

— Е, не могу себи опростити што ми није гатала. Упаљено сам се, и побегао. Данас ја седим после најгорег ручка на кухиње, с тешким желуцем, седим пушим, кад одједном ево опет Марте Петровне. улази сва нагиздана, у новој зеленој свили, с предутим „здраво, Аркадије Ивановићу! Како вам се свиђа моја хаљина? Анисна таку не би умела сашити." Анисја је шивала у нашем селу. прење је била племићска сељанка, није ишла у Москву да научи посао, лепушкаста девојчица). Стоји, врти се преда мном. Ја разгледам хаљину, па онда плажљиво. врло, врло пажљиво јој загледам у лице: „Ви волите, велим, Марта Петровна, због таквих ситница да ми долазите, да се узнемирујете?" — „Ах, боже мој, бабушка, тебе већ није могућно ни узнемирити." Рекох, да бих је као дарнуо: „Хоћу да се женим, Марто Петровна." — То ви можете Аркадије Ивановићу; не чини вам много часта то, што нисте још прву жену ни сахранили, а већ идете да тражите другу. На бар да сте добро изабрали него, знам ја, није ни себи ни другоме, само тек да вам се добри људи смеју." Реце на оде, а повланом својим чисто шушти. Зар је то којешта, а?

— Али, уосталом, можда ви сне то лажете? одзове се Раскољников.

— Ретко ја лажем, одговори Свидригајлов замишљено, и као да није добро схватио колико је питање грубо било.

— Досад нисте никад виђали утворе?

— Н-не, видео сам, једанпут само у животу, пре шест година. Филка, мој слуга, беше умро; тек што смо га сахранили, ја се заборавим па зовнем: „Филка, лулу"! — а он уље па право оној кутији где ми луле стоје. Седим, мислим: „То се он мени свети", јер, бан пред смрт његову ми смо се веома

посвадили. — „Како ти смеш, рекох, с подераним лактовима да ми приступаш, — напоље, неваљалче“! Он се окрете, ништа, и више није дошао. Марти Петровној нисам тада ништа казивао. Кад смо хтели помоћи да му учинимо онда признам.

— Идите ви лекару.

— Ја знам и без вас да нисам здрав, ма да, одиста, не знам ни сам шта ми је; ја мислим тако да сам заиста здравија од вас петорице. Нисам вас питао о томе, него да ли верујете или не верујете да се утворе јављају? Питао сам вас: верујете ли ви да их има?

— Не, ништа не верујем! с неком чак љутњом узвикну Раскољников.

— Па сад ето шта обично веле! мрмља Свидригајлов као за се гледећи у страну и сагнувши мало главу. — Они вели: ти си свакако болестан, па и то што видиш јесте просто само болестан занос“. Ту нема строге логике. Пристајем на то, да се привиђења појављују само онима који су болесни; али то доказује само толико, да се привиђења једино болеснима могу приказивати, али не доказује и то, да привиђења и не постоје.

(Наставиће се).

ПОТЕРА

Алексије Лазовић из Рожденства, окр. ужичког, осуђеник београдског казненог завода бр. 4416, у друштву са Трифком Јонковићем и Радованом Вајовићем побегао је ноћу између 28. и 29. маја ове године са рада из Топчидера, где је био одређен да чува волове топчидерске економије. Осуђен је као малољетан на три године затвора, зато, што је 25. априла прошле године убио ножем Радована Ковачевића на истог места. Њему је 18 година, смеђ, образа округлих, стаса средњег.

Управа београд. казненог завода, актом бр. 3132 моли све полицијске власти да Аксентија живо потраже и најеног њој стражарно спроведу.

Исти се може спровести и Управи града Београда, с позивом на број 12351.

Радован Вајовић из Раге, ср. рожденског, окр. ужичког, осуђеник београдског казненог завода бр. 4524, ноћу између 28. и 29. пр. мес. побегао је са рада на Топчидера у друштву са осуђеницима Трифком Јонковићем и Аксентијем Лазовићем. Радовану је 22 год., смеђ, образа округлих, стаса средњег. Осуђен је на две године робије у јаком окову, зато, што је ноћу између 25. и 26. марта прошле 1899. г., у друштву са још двојицом, провалио зграду Вељка Сидића из Северова у истом срезу и одатле покрао му разне ствари.

Управа поменутог казненог завода, актом бр. 3132 моли полиц. власти да Радована потраже и њој стражарно упуте. Он се може спровести и Управи града Београда с позивом на њен акт од 30. прошлог месеца под бројем 12351.

Трифко Јонковић из Рожаца, окр. рудничког, осуђеник београдског казненог завода бр. 236, побегао је ноћу између 28. и 29. маја ове год. са рада из Топчидера, где је чуао стоку топчидерске економије. Трифко је осуђен на двадесет година робије у тешком окову, зато, што је 25. августа 1891. год. у друштву са још двојицом код манастира Николе, тукао Светозара Љубичића тешка из Рожаца и тиме му нанео тешку телесну повреду, и 2. што је 11. септембра исте године, убио сикиром старешину манастира Николе, покојног Теодосија. Трифко је од досуђене казне издржао 8 година 5 месеци и 6 дана, а 10 година опроштено му је путем највише милости. Остало му је да издржи још само 1 год. 6 месеца и 24 дана. Њему је 34 год., у опште плав, дугих образа. Управа београд. казненог завода актом бр. 3132 моли све полиц. власти, да Трифка живо потраже и најеног њој стражарно спроведу. Исти се може спровести и Упр. гр. Београда с позивом на бр. 12351.

Награда. У вези наше потернице изнете у 20 и 21 броју „Полиц. Гласника“ на стр. 160. и 168. овдаш. аустро-угарски конзулат, расписује 600 круна награде оном, који пронађе или прокаже Игњата Бечки. Акт Упр. гр. Београда бр. 12374.

ТРАЖИ СЕ

Станко Арсић, сељак из Криве Реке у Турској, досељеник у Рујевцима, среза јабланичког, окр. врањског, још пре 10 година пребегао је натраг у Турску, оставив овамо своју венчану жену. Сад, пре кратког времена Станко је поново прешао на Турске у Србију, и собом довео другу жену са којом се у Турској венчао. Кад се сазнало за ову његову кривицу, која је кажњива по § 203. кал. закона, он је од суда општине бучуметске притворен, али он улучи прилику и из притвора побегне. Начелство округа врањског, актом од 23. маја тек. г. бр. 8300., моли све полицијске власти да Станка у своме кругу потраже и њему стражарно спроведу. — Станко је раста средњег, дежмекаст, има му око 40 година, косе проседе, очију црних, лица округла, у опште приомањаст; на себи је имао гуњче и чакшире од црног сукна и црвени сувени јелек, на глави белу капу арнаутску, на ногама пресне опанке. Пронађени Станко може се спровести и Управи гр. Београда с позивом на бр. 12283.

УХВАЋЕН

Радован Миловановић, из Вошаца, осуђеник београдског казненог завода под бр. 444., чију сам слику донели у потерници 21. броја на страни 168. нашега листа, ухваћен је. Према томе престаје потреба за његово даље тражење. Акт Управе града Београда бр. 12352.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Повереници наше молимо да нам претплату што пре пошљу за II полугође. Од оних, што још нису послали на ће I, очекујемо да што скорије пошљу за целу годину.

Још неколико повереника нису послали обрачун за протеклашња „Полицајац“; молимо их да то учине.

В. у Лаз. Примили смо слику и опис. Како није могла ући у прошли број, ми смо је задржали до пресуде. Хвала на пажњи и труду.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 226.

БРОЈ 23. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 11. ЈУНА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљева трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код сеоских скупљача или на поштп. Цена је листу: годишња, које узме у састав сваштице а који је већ претплаћен, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Господичарима и механцијама за унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Међународним и општ 20 динара на годину се по овој цени могу претплатити само преко својих команда полицијских односно пограничних одреда. Надлежатних у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

ОСУДА НЕВИНОГА

(наставак)

У недељу, 28., посетио је жену Цитенову окружни физик Д-р Фелдман. И на његово питање именовала је мужа слога као учиниоца а штап као оруђе дела. На Д-р Фелдмана болесница је правила упечатак као да је за саслушања подобна, зато похита да зове истражног судију. Пре но што је са њим дошао, повређена је последњи пут пречешљева. По том је почето саслушавање. Питала за своје девојачко презиме, рече да се зове: Дапер и Дамен, и тек кад јој се рекло да није тако, каза: Хертл. Ево протокола њезина саслушања:

— Ко вас је ударао?

— Мој муж.

— Чиме вас је ударао?

— Задњим штапом.

— Куда вас је ударао?

— У леђа.

— Да вас није тукао каквим чекићем?

— Не, штапом.

— Је ли вас више пута ударао?

— Не, мислим једанпут само.

— Да ли сте после прог ударца онесвестили?

— То не знам, то не могу да кажем.

— Где вас је муж тукао?

— У соби где је кревет, господине судија.

— Беше ли још ко с вашим мужем?

— Не.

— Дакле, он вас је изненада напао?

— Да, ја се томе ни мало нисам надала, он ме је без узрока тукао. Не надајући се, све се догоди без ларме.

На тај исказ закле се жена Цитенова. Да он није без противречности, јасно је и не треба замачно за то никаква коментара. Ако узмемо у вид раније исказе, у којима је, осем мужа свога, именовала као учиниоца још Розбаха, неког Вернера, стражара, Штурма и Фунцијда, а као оруђе песницу, „неку отвар“, кључ, чекић, батину, штап, волошку жилу, онда не можемо да се не задивимо како је могла бити заклета она жена.

Није овде у питању казивање онога који је на самрти. Жена Цитенова дошета је религиозна и Богу предана; то доказује што је трпељиво сносила све поступке мужевљеве. Са гледишта Криминалистике, нарочито Криминалне Психологије, овде није од многе важности у овом случају што су речи ове жене *речи једног на самрти*, него је од значаја поглавито то: што су те речи **речи једног по глави тешко повређеног лица.** С тога гледишта хоћемо да тачније посметримо исказ ове жене.

Крафт-Ебинг у своме списку: „Начела Криминалне Психологије за правнике“ (немачка стручна критика нимало не претерује над тврди, да је то књига, коју би сваки истражни судија требао на памет да зна пре него би се примио одговорности иуког посла наследничког) справља пажњу на последице, које могу доћи од повреда на глави. „И саме незнатне повреде на глави могу јако ременити душевне функције“, вели он на ст. 147. Исгусгво учи, да у том случају често наступе поремећаји памћења у већој или мањој мери, кроз дуже или краће време (тако звана општа или парцијелна амнезија). При свем том није истина, да тани поремећаји у памћењу или, боље рећи, да губитак памћења бива само услед повреда; много их је више код свидентатара и људи који су много умом радили. Познат је случај с једним дипломатом, који, чинећи неку визиту, хтеде да се пријави преко служитеља, на, место тога, окрете се своме пратиоцу с речма: „За Бога, кажите ми како се ја име.“ — Био је случај, да је један од најзаменитијих професора теолошког факултета, вршећи се једном из неке посете, дошао у полицијску управу и, казавши своје име, запитао: „Молим, где станујем ја?“ — То су случајеви амнезије, и то такве, којима никакве повреде главе нису претходиле; ми их овде изводимо само тога ради, да бисмо изнели поступност, која иде од мањег ка већем. Јер кад има таких поремећаја у памћењу услед саме умне пренапрегнутости мозга, много је појмљивије да их има и услед физичког напада на мождану масу, услед повреде. Прибележен је случај, како је код неког војника, од чије је мождане масе нешто изгубљено при отвору лобање му, престало услед тога свести за бројене 5 и 7 за неко време. На једној од психатарских клиника у Прагу догоди се лане овај случај: Нека девојка би повређена и у мишљењу поремећена услед пада греде на главу јој; није заборавила рачунати, али је услед тога заборавила све називе (чешке) цифара. *Гусенбауер*, последник Билротов на бечкој катедри за хирургију, прича један случај, који изгледа да ће у медицини, као један лепар каже, да постане класичан. Гусенбауер с једним својим пријатељем, уз пратњу двојице војв, пео се дрвеће уз висину берисну. Сплазећи, његов се пријатељ некако омакне на једној клизавој стени и падне на 2-3 метра више глечерско поље, повредивши се у слепоочном делу тако, да је на ране јако дила крв. те и свест изгуби. После 2—3 минута дође себи, али се не сећаше више ничег, што је дило пред тим. Ништа није знао о пењању, ни о прекрасној перспективи, у којој је мало час уживао и т. д.

Из читава низа случајева, које *Ханс Грос* саопштава, да наведемо један по најкарактеристичнији на његове Криминалне Психологије (ст. 361). Неки барон од С стропошта се са више једне стене и тако се повреди, да недељу дана није дошао до свести. Кад је оздравио, не само што ништа није знао о паду свом него ни о свему ономе, што се на сат и по до два сата пре тога догађало, није се баш ни најмање сећао.

Карпентер прича један тако исто типичан случај. Један, возећи се у колима шетње ради, нападне на кола услед тога што се коњи поплашише и добије јак потрес мозга. Кад је оздравио, није се сећао ничега, што је непосредно претходило том несрећном случају; све је био заборавио, само се једнино још тога могао опомењути, да се од прилике на пола миље испред места несреће сусрео с неким пријатељем својим.

Питање је медицине како може то да буде; Криминалистика има да рачуна с фактом, да то заиста може да буде и да бива. Према томе треба судити о повреди и искалу жене Цитенове. И њене су повреде биле такве, да је последња најмања сфера свести, а то ће рећи и сећање на последње ударце, којима су јој повреде нанесене и који су догађају претходили, сасвим умртвљено, то би се услед тога само од чести и у контурама врло колебљивим врађало. Да је она ударом помстена и тако лишена подобности за сећање, доказ је и то, што се у кући није чуло никакво вика њена, а да је само викнула, при боловима од таквих повреда морала би толико викнути, да би је сва кућа чула. Остаје нешто чудно, што

жена Цитенова именује свога мужа као учиниоца. Али је сасвим неоправдано из тога изводити сумњење Алберта Цитена. Цитен је, као што знамо, често злостављао и тукао своју жену. Па кад су жену Цитенову питали ко ју је тукао, њој није ни било могуће да то доведе у везу са самим делом, него је то питање одиела на оно злостављања пре извршења злочина. Да је тако и никако другче, види се најбоље из њених речи сестри својој у болници, којој је на питање: Марице, ко те је тукао? одговорила: „Та ваљда знаш! Алберт, као и увек". Речи „као и увек" говоре за ово мњење. Интересно је шта *Крафт-Ебинг* мисли о исказу жене Цитенове. *Поље Анодау* у својој расправи: „Је ли убица Марије Цитен — Цитен или Вилсен?" спомиње места из једног писма овог славног психијатра; та су места немељу осталога и ово: „Исказ жене Цитанове као оне која умире, која је у делиријуму, нема за мене никакве вредности. Њене речи: Цитен, мој муж! само су ехо, не прави говор".

И ово би требало да је довољно да се зна колико је јако погрешила истрага што се заковала за назнаван жене Цитенове и теме дала снагу доказа.

Хајде да разгледамо најближи после овога „основ подозрења," оне струготине дрвета. Кад се приметило, да је држан на чекићу, који је у овом злочину послужио као оруђе за извршење, струган ножем, за оне који су истрагом руководили, беше одмах готов закат, да је то могао бити само нож, који је од Цитена одузет кад је у притвор стављан. Стодоше сад обртати тај нож и мучити се с да би се што на њему нашло. И тако пословица: ко тражи, наћи ће, поста сталина по Цитена. Тражило се, на се и нашло, али се није и питало, да ли је то што се нашло доиста оно што се тражило. На тај начин, на Цитенову несрећу нађено је: неко ово 3 м м. велико, сочивасто тело, још незасушено и црвењасто, прионуло за корице ножа; за тим у углу ножа неко друго ситно тело, које истрага надвоји као „делић од житног класа," и најзад, „парченце" велико 1—1, 3 мм. које се показивање као дрво, даље — мислило се — мора бити са дрвета чекићева.

За ово прво ситно тело рече Д-р Фелдман, да крвна зрнца имају округлу форму, као у људи тако и у осталих сисара; због тога се с правом одрече сав значај овом ситном телу. На ово друго ситно тело није више узимато у рачун; али треће! Ово је поверено апотекару Лену да га испита. Не знајући колико су пространа хемиска знања ни каква је микроскопска извештајност овог човека, нећемо се ни упуштати у оцену да ли је тиме учињен и овај правилан корак, но коме би се ово испитивање од чијег резултата зависи врло много, имало предати у руке једном хемичару од заната. Хоћемо да дубље уђемо само у резултат испитивања. Парченце је било црвено бојено. Апотекар Лен изјави, да је дрво овог парченцета дрво дршка чекићева, а то пре снега као да опрашта веронаке, да црвена боја тога парченцета мора бити од крви, а ова опет од жене Цитенове.

(Свршиће се).

ИЗ БОЛНИЦЕ ЗА ДУШЕВНЕ БОЛЕСТИ У БЕОГРАДУ

Прилог за грађу за српску судску психијатрију

ЛУДИЛО ГАЊАЊА, УБИСТВО И ПОКУШАЈ УБИСТВА

саопштио

Д-р Војислав М. Суботић — млађи

СЕКУНДАРИЈСКИ ЛЕКАР У БОЛНИЦИ ЗА ДУШЕВНЕ БОЛЕСТИ (5)

Судско решење

Бр. 20098.

Стоје два дела — убиство из § 155. крив. зак. и покушај убиства из § 155. у вези са § 41. и 44. крив. закона.

Дела ова нису застарела ни заглављена а за суђење истих надлежан је овај суд — § 35. крив. поступка.

У признању оптуженог — 225. крив. пост. има довољно основа за стављање оптуженог под суд — § 161. крив. пост.

Како је пак испуњено и остало што се законом за одлуке ове врсте тражи, то суд по изложеном и

Решава

Да се оптужени Вељко за ова два дела стави под суд, притвор и овде, што му саопштити на потиље.

29. децембра 1898. г.

Г. Милановић.

Рађено у председничком суду градског милановачког, 27. јан, 1899. г.

Протокол претреса

Кривице Вељка Тошића, земљака из Мрчајевца, кога брани г. Сава Самарџић, адв. овд.

Тужи државни тужилац г. Љ. Кордић, судија окр. суда и приватни тужилац Љубомир Љ. Јовановић и Саво Терзић из Мрчајевца од којих Љубомира заступа г. Петар Јелић, адв. овдашњи.

Убиство и покушај убиства.

Навијали су: председник суда Д. К. Драгутиновић. Судија М. Николић. За судију секретар правник Б. Петровић. Деловођа, писар Топаловић.

На данашњи претрес донешо је оптужени Вељко, бранилац, државни тужилац, Љубомир Јовановић и Саво Терзић из Мрчајевца.

Приватни тужилац Љубомир изјави, да жели да га до краја овога дела заступа г. Петар Јелић, адв. овд.

Прочитана је тужба држ. тужиоца под Бр. 139.

Државни тужилац каза: да остаје при тужби с тим, да је прво дело убиства над Петрије крвнице из § 155. кр. зак. Поред тога оптужени се налази у стицају обадве кривице, признаје, те према томе су и услови из § 243. привич. закона и тражи да се оптужени казни смрћу. Љ. Кордић.

I. Дело. **Убиство** пок. Петрије удове Лазара Јовановића на Мрчајевцу.

Прочитан је исказ убијене Петрије код истражне власти под Бр. 14509.

Прочитан је извештај под Бр. 14510.

Прочитан је протокол под Бр. 13045.

Прочитано је лекарско уверење под Бр. 85. од 24. новембра пр. године.

Прочитан је протокол секције од 26. новембра пр. год. у акту под Бр. 15889.

Приватни тужилац Љубомир остаје при тужби код полиц. власти под Бр. 14512. која је прочитана с тим да он и сада чува оптуженога Вељка и тражи да се он за ово дело на казну осуди по закону, у осталом шта тражи пађање његов заступник Љуб. Јовановић.

Заступник прив. тужиоца г. Јелић каза на име тропкова подвозних у Чачак 200 динара, на име осталих тропкова које мора извршити по обредима 800 динара према њеном имовном стању и на име подизања споменика падгробних 500 дин. А на име тропкова и дангубе и за данашње заступање за адвокатска тражи 300 дин. Накнадну реч даћу по извршеном извиђају. П. Јелић адв.

Оптужени Вељко каза: да он и сада признаје а признао је и код среске власти да је он покојну Петрију неколико пута ибо ножем. Даље каза, поште сам се одвојио са имањем од оца, ја сам отишао сам у своју кућу у априлу месецу пр. године заједно са женом својом. Исправала на каза да се је од оца одељо пре две године а кућу је направио ју априлу пр. год.; седео је са женом 3—3½ месеца па је по том отишла своме оцу, зато што није хтела с њим да се слаже, јер је он њу знао на копање а она није хтела, те сам, вели, тако сам остао, седећи сам у кући мене је у времену извршеног дела ухватио неки страх зато што су ме нападали Добросав Петровић и Видосав Драгутиновић из Мрчајевца, зато што сам ја комшија са Добросавом, на сам хтео да посечем једну крушку на удуту а Добросав је казао: „Нека, јако ћемо посећи", али сам је ја ипак посекао на дан моје славе 14. октобра пр. год., после тога ме је Добросав псовао. После тога, одмах другога дана моје славе Добросав је заједно са Видосавом ноћу ударио поред моје куће и лупао на врата кућна, и то после славе на два дана. Како су ме онда они нападали ја сам се био престравио па сам тако код куће седио и био на опрези.

Јесенас сам имао и сена онде у дивади код куће на сам, вели, продао Вељи кмету и говорио му да исто сено отера но он није.

Волови тужиоца Саве су јели сено и долазили а он их је терао два пута.

То што сам био сам у кући и што сам се с људима завађао као и то што сам на неколико ноћи пред овим делом приметио да ми неко долази, да ли ова жена или други ко, не знам, и што је стока викала и дерала се, а била је зима и мраз па сам изашао претпоставити из куће и наишао на убијену Петрију коју сам пожем избо.

Покојна Петрија није ми дала никаквога повода да је поремим и убијем, али сам ја онако уплашен без икаквог повода њу убио.

Ја нисам имао намеру раније да Петрију убијем, јер ми она није ништа скривила.

Ја сам оптужену три четири пута ударио зато што није хтела да ми се јави, а ја нисам знао куда је пошла.

У осталом се бранн као и код иследне власти Бр. 14511.

И дело покушај убиства извршеним над прив. тужиоцом Саном Терзићем из Мрчајевца.

Приватни тужилац Сава остаје при тужби код иследне власти Бр. 16523, тражи осуду и тражи на име претрпљених болова, лечења и дангубе 200 динара и на име трошкова 50 динара, заклеће се да га је оптужена ударио.

Да нисам од њега побегао оптужени би ме заиста убио.

Са оптуженим нисам био у завади, а шта је узрок да ме напада не знам.

† *Сава Терзић.*

Прочитано је лекарј. уверење у акту *под Бр. 16520.*

Оптужена Велко каза: пошто сам Петрију повредио, ја сам се одмах вратио у своју кућу и ту сам стојао, било је јутро а још се није расвануло, после тога приметим да иде неки човек и кад је дошао до Петрије, он је о њоме нешто разговарао, питао је, и по гласу сам познао да је то тужилац Сава. Шта су она говорили не знам. Само сам чуо да је Сава Петрији казао: „Окани ме се".

После тога је тужилац Сава пошао мојој кући и на мене се издерао, навикнуо и опсовао ми нешто матер шта ли, питајући ме: Шта радим ја? и на мене се навикнуо: шта ћу ја овде а ја сам на то: „а што, шта ћу ја овде"? Тада сам ја викнуо и опсовао му Бога или суне, и кад сам ја то опсовао, онда је Сава почео да бежи а ја за њим стигнем га и ударим у раме истим ножем којим сам и Петрију повредио и који ми се сада показује. Са тужиоцем Савом био сам у омрази, јер мо је бедно да сам му неку сгвар узео.

Он није имао намеру да тужиоца убије.

На питање суда зашто је појурио за тужиоцом и ножем га ударио кад је после псовања узајамног тужилац од њега побегао, казао: то сам учинио с тога што сам се бојао да он мене не удари."

У осталом се брани као и под истражне власти под Бр. 16525, који је прочитан.

Остаје и сада при томе да је на приватног тужиоца Саву налетео само зато што је се бојао да Сава на њега не нападне, а не за то што би он за повреду нанету Петрији могао казати власти.

Испит сведока.

Добросав Петровић, тежак из на Мрчајевца, стар 28. год. неосуђиван, сестра његова била је за тужиоца Љубомира братом иначе способан, каза, као и на испиту код истражне власти Бр. 16524.

Оне ноћи, кад је при свануљу оптужени Велко повредио Петрију, од прилике око пола ноћи изашао сам из своје куће и чуо сам неке неразумљиве речи, које су долазиле из куће оптуженога Велка, а које је како се мени чини Велко изговарао, у време овог дела оптужени је био сам у кући од пре пола године.

Ја са опт. Велком нисам био у завади а нетина смо се мало били споречкали због тога што је он посекао крушку која је била на међи наших имања, али смо после тога лепо живели.

Оптужени Велко по моме мишљењу није свакад при чистој савести, јер му око младине доље нешто на није при свести.

Зашто је жена оптуж. од њега отишла није му познато.

Заклеће се, дангубе хоће 10 динара.

† *Добросав Петровић.*

Перса жена Добросава Петровића из Мрчајеваца, стара 24 године, неосуђивана, показа, као и на испиту код истражне власти под Бр. 16524, који је прочитан, с тим да је она тога јутра чула два гласа, чија, то не зна, али је један био женска кукњава.

Какав је опт. Велко и зашто се од жене раздвојио не зна.

Те ноћи, док није свануло, из куће није никако излазила, али је оне ноћи из своје куће чула да долази неки глас из ближње куће њене а одакле и чије је — не зна, а тај глас што је чула, чула је око пола ноћи. Заклеће се, дангубе хоће 10 дин.

† *Перса ж. Добросава Петровића*

Прочитано је уверење о владању оптуженога Велка.

Државни тужилац остаје при тужби и тражи осуду (Д. Кордић).

Бранилац оптуженога вели да је оптужени ова дела у беспеспом стању учинио, што се види и из одговора оптуженога; тражи да се опт. Велко на посматрање у болницу за душевне болести упути, ако томе нема места онда или суд да га благо казни или ослободи казне.

850 динара тражи награде.

Оптужени нема шта више у одбрану своју да наведе до да његова жена њега бедн да је онако мало шапнав.

Велко Тошић.

По овоме су сведоци: Добросав и Перса заклети на своје исказе.

Оверава председник суда

Д. К. Драгутиновић.

Писар

Ж. Токаловић.

(Свршиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Суђење по грађ. парницама

а., тужба

Суду општине ивањичке

Прошле године у месецу јуну оправљао сам кућу Милуна Ивошића, абације оданпијег тако: малтерисао покварена места, окречио је како с пола тако и изнутра, превокрио кров који је био рабатан. Ово оних послова пробавио сам 20 дана, а надница ми се по посодби имала рачунати по 4 динара, што износи да ми се плати 80 динара. Када сам пошао сиромо, тражио сам од газда Милуна да ми ову моју заради исплати, но он ми тада рече да причекам два три дана докле дође до новца. Од тога времена више сам и њему више пута да ми ово исплати, но он се увек изговарао да новаца нема и да ће ми платити чим до новца дође. Тако је и до данас.

Како Милун ону суму неће ни да начни да ми плати, принуђен сам тужити га томе суду, са молбом, да га нати осуди, да ми моју заради у 80 динара плати, да ми накнади плаћену таксу и на име трошка и дангубе десет динара.

За доказ ових мојих навода подносим главну заклетву, коју туженом нудим, а враћену примам.

Основ тужбе дуг од надничарске заради.

Вредност тражбине 80 динара.

Доказ главна заклетва.

29. Марта 1900 г.
Ивањица.

поднаи суду
Милоје Ивић.
зидарски надничар

б., белешка

Рађено у суду општине ивањичке, 4 априла 1900 г. у Ивањици.

Белешка по спору

Милоја Ивића, зидарског надничара овд.
противу
Милуна Ивошића, абације овд.

Судили су
Председник
Кметови
Белешку писар

због надничарске заради у вредности 80 динара
Доказ главна заклетва

На рочишту су обе парничне стране.

Прочитана је тужба тужиоца.

На понуду суда паричари се нису могли нарадовати.

Тужилац оста у свему при својој тужби. Тражи за дневницу престанак пет динара.

Тужени рече: Доиста тужилац је прошле године у месецу јуну радио на моме имању. Имао је 20 надница. Погодила смо да му се надница рачуна по четири динара. Када је посао свршио ја сам му његову зараду платио. Да то нисам учинио он би своју зараду преко суда тражио. Што није чинио до сада доказа да ће ја нису у праву, јер је се за свој рад наплатио. Шта га побуђује сада да после готово године дана од мене попову наплату тражи не знам. Но када он то чини, онда ја молим суд да га од овог неумесног тражења одбије, јер је ово његово тражење, на основу § 928 ж. грађ. закона застарело. Заклетву не примам, јер ја према овоме наведеном не може бити места. Дангубе тражим 3 динара.

Судски Разлоги.

Тужилац сам тужбом својом представља да му тражење потиче још од месеца јуна прошле године, а тужбу своју износи пред суд тек 26. марта ове године, дакле после девет месеци. § 928. ж. грађ. законика, обележава застарелост за наплату надничарске зараде са роком од 6 месеци. Према овоме тужиочево право према туженом застарело је и он се има од свога тражења одбити. Зато суд на основу § 6 и 13. грађ. судског поступка као надлежан

Пресуђује

Да се тужилац од свога тражења као застарелог одбије, и плати туженом на име дангубе 2 динара.

Пресуда саопштена паричарима одмах јавно у суду.

Од суда општ. ваничке, 4. априла 1900 г. Ж. . . . у Ивањици.

Писар. Председник Суда
Кметови.

НБ. завеси белешку и пресуду у протокол субјека.

* * *

Од једног општинског писара добили смо једно овакво питање, са молбом за упутство при радовима у даним случајевима.

Дешава се да општински судови пресуде какав спор, и пошто противу истога нема жалбе од стране осуђеног пред судом, дају предмет на извршење за наплату. Ова се пресуда извршује зато што је оглашена за извршну. Међутим осуђени при извршењу подноси поштански рецепис, да је жалбу преко поште предао непосредно првостепеном суду. Хоће ли се таква пресуда извршити када жалба од суда коју је он поднео није стигла?

Ми на ово питање одговарамо: Пресуда се неће извршивати но ће се њено извршење задржати, с тога што је поштански рецепис о предаји доказ да је жалба предата. Но одмах по тој представци општински суд ће, својим актом умолити првостепени суд да му овај жалбу пошаље. Првостепени суд на овај захтев жалбу ће послати или ће га известити да исти не постоји. Када жалба од суда дође, суд ће општински оценита да ли је иста благовремена или не. Ако нађе да је благовремена онда ће је са актима спора спровести суду на расматрање и решавање, а ако није онда ће исту решењем својим одбацити као неблаговремено поднету. И ово решење чека рок извршности своје. Рок је 8 дана. После овога рока ако не буде жалбе, пресуда се пушта на извршење за наплату.

Друго питање: тражи нам се објашњење шта ће се радити са оним предметима који су за суђење испод 20 динара, а осуђени подноси жалбу. Хоће ли се исти слати првостепеном суду на расматрање и решавање? Овакве пресуде одмах су извршне и противу њих нема жалбе, као ни противу оних пресуда, које су донете на основу главне заклетве, као доказном средству. Жалба се решењем одбацује и пресуда даје на извршење.

Треће питање: Пред општ. суд долази лице са писменом или усменом жалбом, да му је неко преорао или заузео земљиште, затворио пут и т. д., и моли да општ. суд изађе на лице места и да га у његово право уведе. Тражи да суд донесе своју пресуду о томе. Како ће се ова ствар у расправу узети?

Ево одговора. По § 13. грађ. судског поступка, општински судови примају тужбе и усмено и писмено. Ако грађанин пред општински суд долази са неким захтевом за своје право, без писмене тужбе, онда га је суд дужан протоколарно саслушати, шта жели и како хоће своју ствар за расправу да преда суду.

Од тужиоца зависи хоће ли он своју представку суду изнети као самозваштење од стране дотичног лица и тражити, да се исти казни на основу § 875. под а., крив. законика или ће то тражити путем грађанског спора. Ако га тужи за самозваштење онда општ. суд као надлежан по § 4. потин. уредбе узима ствар у поступак за исљеђење, и налази на лице места да се о тужбеним наводима увери. Ови увиђаји увек се чине у присуству и тужиоца и туженог, средством имета, писара и два одборника. После тога се узима оптужени на коначни одговор и износе му се докази, који га терете, како би могао дати своју одбрану. По овоме суд на основу прибраних доказа доноси своју пресуду о томе има ли кривице, а тужиоца истом уводи у своје право. Такса је по чл. 83 а закона о таксама 2 дин. у тап. маркама, јер је онда дело истуше природе.

Ако тужилац представља тужбу за суђење по § 6 грађ. поступка, онда је пре свега нужно саслушати предмет спорног предмета. Ово се врши вештачењем са једностраним захтевом самог тужиоца, који у том случају одређује сва три вештака а ови своју одлуку доносе пошто изађу на лице места. Овом вештачењу присуствује суд. Ако тужилац буде захтевао вештачење споразумно са туженим онда се поступа по § 248. и 249. грађ. судског поступка. После овога одређује се рочиште за суђење спора. Ми смо овакве случајеве донели у нашем листу и нека се тих примера општински писари у појашњеним приликама драже, па неће бити погрешака.

Ако је заузета службеног пута, она се суди по надлежности § 6. грађ. пост. и § 335. грађ. закона.

Дакле тужба може да буде двојако да се уме као дело истуше природе и онда се наплаћује такса у корист државне касе, или грађански спор, када се такса наплаћује по вредности 3% у корист општ. касе. Каква ће тужба бити зависи од воље тужиоца.

За налазак на лице места при извиђају по тужби истуше природе општински суд за своје чланове нема права за накнаду дневне. Он тај посао врши увек бесплатно. При вештачењу од стране вештака у грађ. спору наплаћује се дневница само за вештаке, а чланови општ. присуству вештачењу тако исто бесплатно.

ШЕТЊА

ПОВЕЛА

од **Ги де Мопасана**

Калиговоља у радњи Ла Биз и Комп., стари Лера, који је баш сада напишао на канцеларије, застаде неколико тренутака, засењен пурпурним сјајем сунца, које је заласало.

Он је целога дана радио при слабој светлости лампе, у дворишту, у углу једне собице, која је била уска и дубока као канал бунар. Мала соба, у којој је већ четрдесет година на дана у дан радио, била је тако мрачна, да се је чак и у по-зноме лету једва могло радити дању од 11—3 сахата без лампе. Соба је увек била влажна и хладна, а испарења, што су кроз прозор из дворишта продирала, беху смрадна и нужна.

Има већ четрдесет година како Лера долази сваког дана у осам часова у ту хапсану, где је погнут над својим књигама као резносан и добар чиновник остајао до седам часова у вече.

Бејаше у почетку имао хиљаду и пет стотина франака а сада је дотерао до три хиљаде франака годишње.

Остао је не женељ, јер му средства не допуштаху да се ожени.

Никакве радости није имао, али и његова душа ни за чим није жудела. По кат-кад, када је био уморен својим монотоним и напорним радом, обузимаше га платонска жеља:

— Ах, Боже, кад бих имао пет хиљада фунтата ренте, тада бих свој живот лепо уђесио!

Али он није могао уђесити свој живот, јер му то не дозвољаваше његова месечна плата.

Његов је живот текао без догађаја и без икакве наде. Чак се у њему није могла развити ни способност за сањање, јер није било особито славољубив.

У својој двадесет првој години ступио је у радњу Ла Биза и Комп. и више је није остављао

Године 1855. изгубио је свога оца а после три године умрла му је и мати.

Од тада је само један једини пут промењо стан и то 1868. г. када му је газда повисио кирију.

Свакога јутра у шест часова уплашио би га његов будилник оним ужасним скандалом који проузрокује откуцани лањац.

Два пута, пак, године 1866 и 74 беше се механизам покварио, ма да он томе није знао узрока.

Он се је обукао, наместио своју постељу, почистио своју собу и избрисао своју столицу и свој намештај. Цео тај посао трајао је сахат и по.

Затим је изашао на свога стана, купио је земичку у пекарници, чијих је једанаест сопственика познавао, и, потом је одлазио у канцеларију штрикајући уз пут мали хлебац.

Тако је цео свој живот проживео у оној мрачној канцеларији. Беше ступио као шегрт господина Бримана, надајући се да ће некада добити његово место.

То место беше и добио и од тада не очекиваше ништа више.

Све оне успомене које другим људима у току њихова живота остану, њему бејаху непознате. Живот му је био монотон, не имађаше никакве веселе или трагичне љубавне односе, никаква пустоловна путовања, у кратко ништа од свих оних случајева који има једна слободна егзистенција.

Дани, недеље, месеци, времена, године бејаху истоветне. У исти час свакога дана устајао је из постеље, излазио је, долазио у биро, ручао, опет одлазио у биро, враћао се, вечерао, легао у постељу и никад се није прекидала монотона истоветност његових дела, доживљаја и мисли.

Пред је њиов у своме малом, округлом огледалу, које му је остало од његова претходника, плаве брконе и лепо очешљану косу; сада је сваке вечери пре спавања њиов у истом огледалу беле брконе и ћелаву главу.

Четрдесет је година тако протекло брзо, правце као један једини жалосни дан или као часови ружне ноћи! Четрдесет година а да му није ништа остало, бар само успомена, или каква несрећа после смрти његових родитеља.

Оне вечери Лера, засевши пушући својем сунца које је залазило застаде изненадно на улици пред својим вратима, и место да оде своме стану, хтео је пре вечере да се мало прошета, што је чињо четири или пет пута преко године.

Он стиже до булевара где је била читава река од људи под расцветалим дрвећем. Било је то пролетње вече, једно од оних топлих благих вечери, које нас опија и разгрева.

Лера је њиов ситним корацима као што то чине стари људи; његово око се радосно сјајило и он је био срећан у опитој радости коју је изазивало ово пролетње вече.

Досиео је до Јелисејских поља и, одушевљен дахом младости који је у ваздуху био, продужи свој пут и даље.

Цело се небо блистало. Тавна маса тријумфалне капије у позадини сјајноста неба бејаше се надигла и усправила као некакав див у ватри.

Када стари књиговођа бејаше стигао пред тај огромни споменик, осетио је глад и уђе у једну кафану да једе. Вечера, која му бејаше постављена на пољу, састојала се на пилећине, салате и шпаргле; господин Лера већ одавна није тако вечерао. За време јела попио је пола боце финог бордовског вина, затим је попио пољу кафе, што је врло ретко чинио, и најзад још једну чашицу зина возјака.

Када бејаше платио осећаше се са свим весео и расположен, а мало и пијан, као да се преобразио.

Он рече себи: То је било добро вече; сад хоћу да продужим своју шетњу и да одем до уласка у Булоњску шуму.

И он њиове даље.

Паде му на памет једна стара песма коју му је једанпут певала нека његова сусетка.

Он је те четири строше певушио бесконачно и почињао опет из почетка.

Над Паризом се бејаше спустила ноћ, запарна, бескрајна ноћ. Лера је њиао стазом Булоњске шуме и следовао колима, колима која су мимо њега пролазила. Са својим упаљеним фењерима пролазили су ајкаџи мимо њега један за другим, тако, да се сваког тренутка могао видети загрљени пар, жена у белој хаљини и човек у црном капуту.

Била је то дуга љубавна процесија под звездањим небом. Кола за колима су долазила и одлазила и у њима сеђаху парови, неми, једно уз друго стиснути, изгубљени у усхићењу, дрхћући од љубавне жудње и очекивања спорога загрљаја. Топла ноћ изгледаше да је пуна пољубаца, који су се около леприли и лебдели чињећи својим дахом ваздух сладак и натрен.

Сви ти људи, који се држаху у загрљају, беје је опијала једна жудња и једна мисао дисали су из себе формалну љубавну грозницу. Сва та кола пуна пољубаца испуњаваху ваздух нежним и узбуђеним осећајима.

Лера је сада њиао мало лакше и назад је сео на клупу да види како поред њега пролазе кола у којима сеђаше љубав.

У исто време седе поред њега и нека жена, приближи се са сним њему и осдови га:

— Добар дан, мали.

Он не одговори.

— Буди љубазан, срце моје, видећеш да сам ја врло красна.

— Он рече:

— Ви се варате.

Али она метну своју руку међу његове.

— Та немој бити луд, саслушај ме!

Он устаде и удаси се тужан и невесео.

Сто корака даље прађе му друга жена.

— Зар нећете да седнете мало поред мене, драженси млади човечо?

Он јој рече:

— Зашто ви управо водите тај занат?

Она се спусти пред њим и рече са сним промењеним, суровим и пакосним гласом:

— Господе Боже, та ја то не чиним ради свога задовољства!

Он је упита својим благим гласом:

— Али шта вас приморава на то?

Она замумла:

— Мора да се живи, ето то је та несрећа.

И невушећи удали се.

Господин Лера заставе упрепашћен. Дођоше и друге женске које су га ослобљавале и мамиле.

Све та је ваше и јаче обузимала нека туга, неки бол.

Опет је сео на клупу; и кола још су непрестано пролазила.

— Боље би било да њисам дошао овамо, мишљаше он, ја сам се сасвим изменио и преобразио.

Поче премишљати о тој љубави; о оној за новац и о оној на страсти, поче мислити на све оне плаћене и свођевољне пољупце, које је видео.

Љубав! Он у своме животу бејаше имао случајно само две или три женске, јер му његова средства не допуштаху никакве екстраваганције.

Помишљао је на живот који је он проводио, на живот који се тако разликовао од живота свих других, на свој тужни, жалосни, монотони пусти живот.

Има створења која заиста немају среће; и изненадно као да се густи воо исцепао и смакнуо са његових очију угледао је он и упознао беду, безграничну, јединствену беду своје егзистенције: Беду која је стајала за њим, садашњу беду и беду, коју је још имао пред собом. Последњи дани као први, ничега нема пред њим, ништа за њим, ништа око њега, ништа у његовом срцу, ништа није било његово! Ништа! Ништа!

Вожња на кола још је непрестано трајала, он је још једнако посматрао како долазе и њичезавају два нема загрљена бића при брзом пролазу отворених кола.

Изгледало му је као да је цело човечанство, опијено радошћу, весељем и срећом, дохађивало пред њим и само је он био усамљен, — сасвим сам, не могући ништа друго него само да их посматра. — Он ће и сутра бити сам, он ће увек бити сам, усамљен ниједан други човек није!

Он устаде, пође неколико корака напред и седе опет изненадно на најближу клупу као да се бејаше од дуге шетње уморио.

Чему је имао да се нада? Шта је имао да очекује?
Ништа!

Мислио је како то мора бити лепо кад се у старости дође кући и кад се нађу мала брбљава деца. О, постати стар то је слатко, кад сам описивали створовима, који нама имају да захвале за свој живот, који нас љубе и нама се умиљавају, који нам нежне и лепе речи зборе, који срце опет препне и у свему нас теше!

А кад он помисли на своју малу, пусту, тужну и бедну собу, у коју ничија нога сем његове није крочила! Бöно осењање обузе му срце. И та соба му се сада учини још жалоснија од његовог малог бироа.

Нико му није додазио, нико није говорио са њим, соба му беше мртва и нема; ниједан човечији глас није одјекнуо у њој. Могло би се рећи да зидови реплектују но нешто од оних људи, који између њих стањују, ма што год од њихова бића, њихова спаса, њихова говора. Оне куће у којима стањују срећне породице, веселије су од оних у којима стањују бедници.

Његова је соба била празна у упоменама као и његов живот. И он се је ужасно при помисли да ће опет сам сам самцит уђи у ту собу, лећи у своју постељу и неспривавати све оне радове и послове, које је сваке вечери чинио.

И да би се што више удалио од тога свога жалоснога стања, и да би одложио тренутак повратка у свој стан, он је устао, и наневадно ударио путем у најближу стазу Будоњске шуме, отишао у један џбун и сео на траву.

Око себе, над собом, сазда је чуо бескрајан сплав шум, који се је састојао из безбројних и различних гласова, чуо је неко потмуло зујање које је долазило из близа и из далека, неко огромно шуштање и жубореље живота.

То је бно дах Париза, који је дисао као какво силно биће.

— — — —

је пре годину дана поклонила Марта Петровна. То је доста од мене. Опростите, одмах ћу пећи на сиар. Пред пут, који ће се можда и остварити, хоћу и с господином Лужином да свршим. Не с тога, што га ја не бих могао никако да тргнем иише, али ипак због њега је и потекла она моја завада са Мартом Петровном, пошто сам довпао да је она ту свадбу и удесила. Желим да се видим с Авдоћом Романовном посредством вас, и, ако хоћете у вашем присуству да јој објасним, прво, да од господина Лужина нпшта немам никаква добра и користи, него, иоуадано, чак и очита ушрба. Затим, кад помолим у ње опроштаја, за све оне скоранше непријатности, ја ћу јој поуздано да допуштење да јој останем десет хиљада рубаља и на тај начин да олакшам раскид с господином Лужином, расклд коме, уверен сам, ни она сама не би била протнвна, само кад би се могућност показала.

— Али ви сте заиста, заиста полудели! узвикне Расколышков не толико узљућен колико задивљен. — Како смете тако да говорите!

— Знао сам да ћете викати; али, прво, ма да и нисам богат, ипак то десет хиљада рубаља што имам слободни су, то јест, сасвим, али сасвим непотребни су ми. Неће ни Авдоћа Романовна да их прими, ја ћу можда глупо да их употребим. То је једно. Друго: савест ми је сасвим мирна; без икаквих намера нудим ово. Веровали или не, али ћете напослетку за то сазнати и ви и Авдоћа Романовна. Сва је ствар у томе, што сам донста допринео нешто непријатности и трчања многопоштованој вашој сестрици; и сналазо, осећам искрено кајање, и желим топло, из свег срца, — не да се тиме откупим, не да исплатим непријатности, него просто на просто, желим да јој какво добро учиним, на основу тога, што нисам ја, собзиљно рећи, узео привилегију на то да само зло чиним. Кад би у мојој иовуди било ми и милионити део каквог рачуна, ја онда не бих овако отворено ни нудио, нити бих нудио само десет хиљада, кад сам јој тек пре нет недеља новудио и више. Осим тога, можда ћу се ја врло, врло брзо оженити једном девојком, па ни томе, разуме се, и све сумње о неким покушајима мојим против Авдоће Романовне онда саме по себи се уништавају. Напослетку, велим, да полазећи за господина Лужина, Авдоћа Романовна узима те исте новце, само с друге стране. На се не лутите, Родијоне Романовићу, него размислите мирно и хладнокрвно.

Док је то говорио Свидригајлов и сам беше необично хладан и мирап.

— Молим вас, доврпујте, рече Расколышков. У сваком случају то је неопростљива сиелост.

— Нимало. После тога човек човеку на ономе свету може само зло чинити, а немати права учинити ни мрвице добра, све због иштапних увођених формалности. То је ружно и бесмислено. Ето над бих ја, например умро и ту суму завештао нашој сестри, да ли би се она и тада одрекла примања?

— Врло лако може бити и то.

— Али, то неће бити тако. У осталом, не, и нека буде не, али десет хиљада лепа је то сумица, на случај потребе. Свакако молим вас да оно што сам рекао сиопштите Авдоћи Романовној.

— Не, нећу.

— Онда, Родијоне Романовићу, ја ћу бити приморан сам да се постарам за лично виђење с њоме, и мораћу је узнемирити.

— А кад би јој саопштио ја, ви не бисте тражили прилике за лично виђење?

— Не знам, одиста, како да вам кажем. Баш бих желео врло једнпм да се видимо.

— Не надајте се.

— Жао ми је. У осталом, ви ме не знате. Можемо, ако хоћете, да се више зближимо.

— Ви мислите да би се ми могли зближити?

— А зашто пак не? осмехнувши се рече Свидригајлов, устане и уме капу. Ја до душе нисам рад да вас веома узнемирим, и допашки овамо ја нисам веома много на тражно ни очекивао, премда, узгред речено, нама ме економија још јуче најужа веома изненадила и запрепастила...

— А где сте ме ви јуче најужа видели? узнемирено упита Расколышков (Наставиће се).

ЛЕПО ДРУШТВО

— У БЕОГРАДСКОЈ КОЛУБАРИ —

„Да састанемо једно лепо друштво", чешће говорише Пауи Ђокић из Лушанице, са сваким, кога је његово бистро око опазило, да је готов, да престуии сваку заповест Божију. Тако је он говорио на Св. Тому, на лазаревачком вашару и са Миљком Стојановићем, из Крушчице, из среза ариљског (за кога, доцније причаће, „је једва се намерих на њдања момка"), да састављио једно лепо друштво, Миљко, па ће бити пара као ниште, јер је овај луди геак грдне паре узео за пољине, биће и за мене и за вас, да ужинамо за целу годину дана! Немој, да се бојиш ничега, ето, ја сам држао толике хајдуке, па ми баш ништа не могаше ни полиција ни суд! Свима сам ја умео подвалити. Знаш, ја онако ничем на хајдуке, на чак идем капетану, те му, ко бајаги проказујем јатаке и разводим потеру а ајдуци пирују ли пирују у Пауновој кући! Само једном хтеђоше ми подвалити. Бануше изненада да ми претресу кућу због ајдука Преловића, али и ту је Пауи био мајстор. Надао сам се таквом колачу. Претресоше све, на ништа не нађоше и ако је ајдук био ту. Имао сам један велики амбар за брашно, на сам га ја био преградио, до пола је остао биио брашно, а доле беше шупљине и ето ту сам ја њега сакривао дању, кад је требало да се одмара".

Пауи није морао оволико бити „красноречив", јер се и Миљко истим идејама носио, па се и он обрадовао што се намерио на „добра и поштена човека". Они су брзо склопили „савез" и решише, да још кога друга приволе, јер посао, који су смишљали предузети, прилично је потезак. Пауи је одвео Миљка својој кући и ту се оба биће у студију, „свог важног предузећа", на га је тако прикрипљеног држао и храпио скоро месец дана.

Пауи је стара јатак хајдучки, вапредан вештак за припремање злочиних дела, вапредан вештак за прикривање трагова и човек, који је вечно живео од тог занята. Само је једном био под судом, па и тад се извукао као невин. Он је био отац и душа потоње хајдучије у овом срезу, па се ипак здрав и читав извуче. И од тада свет поче веровати, да се њему не може ништа, и да је он нека сила, које се треба прибојавати! И одиста, многи луди частили су га и чанили му, само да не навуку на себе гнев свемоћног Пауна, јер тешко оном, коме он загрми: „знаш ли ти ко је Пауи!"

Нестаде хајдука, на места и живота за Пауна, и он се реши, да опет удари у стари занат — да опет оживи хајдучију у питомој Колубари, на раскрсници четири округа.

Миљко, тек што је пуштен са робије, млад, здрав, дрзан — жива згода за Пауна!

3. новембра пр. год., Миљко пређе преко Колубаре у тамнавски срез, да потражи друштва, јер је већ настало време „раду". У хладничкој механи, састане се (као да су раније уговорили) са Миладином Илићем — Дедовићем из Трнаве, Танасијем Луковићем, (који је код ужичког суда одговарао за разбојништво) и Радојем Спасојевићем из Беле Реке, сва три из среза златиборског. Ова тројица задржавали су се у Тамнави, надничећи по разним селима. Договор Миљка са овима био је брзо свршен и они око два часа по поноћи већ су били код Пауна који их је жељно очекивао. „Руке шире у лице се зубе" оне ђе и пукавише, а Пауи их служи и хладном и вареном ракијом.

Сутра дан спрема се „свијетло оружје", јуначки „се премештају у најат и затварају, да се рахат одморе; долази Аћим Марковић, из истог села, зет Паунов, кога таст престаља „лепом друштву", да ће он њих провести и одвести где треба.

5. новембра, у вече око 7 часова, крену се Миљко, Миладин, Танасије, Радоје и Аћим на посао. Пауи, стари лопов, лепо им разложи, како би за целу ствар било опасно, да и он оде, већ да он треба да буде у Лазаревцу, да осматра и да буде на видику, да се нико не би сетио да су ту његови прести умешани. Тако је он прово целу ноћ бенрнјајући у Лазаревцу и лукавичкој механи у друштву са још 4—5 бенрија, које су му требале да послуже као сведоци где је био у времену извршеног дела, ако би га каква напаст снашла.

То су ноћи запитале и закукале две куће у Драву: Драгутина и Драгомира браће Пантелића и Драгутина Ђорђевића. Аћим је излазио ове луде, па са Радојем остајао у заблји,

Срећко Пауи Миладин Танасије Радоје Аћим

на стражи, Миљко је држао врата и куражио, а Миладин и Танасије у кући незивали, злостављали и пљачкали новац, са којим су се једне жртве тешко растајале, јер то им беше њихова крвава мука зарађена преко целе године. Од су муке дошијале дадоше им све што су имали и они им однесоше 1448 динара.

Овај догађај ми смо још у новембру саопштили својим читаоцима, на овом месту.

Одмах по свршеном делу, Миљко, Миладин, Танасије и Радоје растану се са Аћимом, пошто му платише његов „труд", па прећу преко Колубаре у Тамнаву. Само у путу поделе „Јар", само што је Миљко за себе и за Пауна задржао већи део.

Жртве овог злочина виделе су само Миладина и Танасија, сасвим непозната лица, и нагледаше, да ће овај догађај тама да покрије. Ма да никаквих трагова не бејаше, полиција је живо радила, јер су за њу интересни случаји баш они, где трагова нема и где треба да се огледа њена делателност.

Миљко и Миладин растану се на Убу, па Миљко одатле оде са својим побратимом Срећком Максимовићем из Доњмира, код овога у госте. Срећко је за убиство брата био осуђен 1889. год. на смрт, па му та казна замењена са 20 год. робије и он је 1898. год. већ био код куће. Са Миљком се на робији побратимио. Дакле, ово је одиста било „лепо друштво" које је могао склопити само стари виртуоз — дупеж Пауи.

После дрвеског догађаја, на неколико дана, скупе се: Миљко, Миладин, Танасије, Радоје и Срећко у забрану Давидовића, у Гвозденовићу, да се споразуму о новом послу, али Миљко, услед страха, што је Пауи већ затворен, поквари тај посао и затражи од побратима свој новац, који му је дао на чување, па да иде кући, у окр. ужички. Али ту су сада биле јаде за побратиме, јер се побратиму Срећку паре не дају. Срећко се одваја од Миљка и шапуће са осталим: „видите ли ви ову лопужу, где ме напада за неке паре и ја ћу због њега да страдам, а и ви сте пропали, јер је Пауи Миљка одао, а вас не зна. Док Миљко падне власти одосте и ви под лед." Друштво потпуно одобри разлоге Срећкове као сасвим умесне. Договор њихов одмах се привео у дело: Миљко је мамутио неколико пута револвером у главу, па онда ножем заклао као јагње. Одатле га одвуку и баце у јаругу, у један трњак, и побратим се раста са побратимом не са сузом већ са осмехом пуним задовољства.

Изнајмљем после неколико дана, констатовало се, да је нађен неки непознат Ужичанин заклат и лата остављена у архиву. Друштво се разишло својим кућама. Миљка више нема, а Пауи упорно тврђаше да више нипош не зна осим Миљка, о коме не беше ни трага ни гласа.

* * *

Благодарећи ревносном раду полиције, злиководи су похватани и у своје време спроведени на осуду, првостепеном суду округа београдског.

На дан 1. овог мес. био је претрес окривљенима, који је заинтересовао велики број грађана београдских. Тога дана осуђени су и то: Миладин Илић из Трнаве, Танасије Лукић и Радоје Спасојевић из Беле Реке, на смрт; Пауи Бокић из Лукавице на 20 година робије у тешком окову, а Аћим Марковић из Лукавице и Срећко Маленовић из Доњмира, пуштени су као невини.

Док пресуда пређе кроз више судове и постане извршном, протићемо се на ону ствар, јер је и горњи опис описан пре наречене пресуде код првостепеног суда.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Александар И. сајџија. Још новембра месеца прошле године, ово је лице тражено преко наше листа расписом начелника среза космајског, (Бр. 15761,) за то, што је на варалични начин покушало јевтине сатове у нарочи Младеновцу од више њих, под погодбом да их као мајстор од тога занта оправи, па у место тога, оно је некуда заједно са покупљеним сатовима побегло.

Људи, који су с овом индивидуом долазили у додир запамтили су да му је име Александар, (ако и ово није лажно) али презиме његово нити су знали ни чули, с тога му је у распису дато име: Александар И. — По једној достави, овај је Александар хрватске народности, има мајку у Загребу, код које је као и отишао после извршене преваре и бегства. По другој достави Александар је опет прешао амо код нас у Србију. У циљу, да се овај кривац за већ учињено дело казни, а и да се спречи, да не би опет подобне преваре у другом ком крају наше отаџбине учинио, ми му доносимо ову слику и скрећемо пажњу свима полицијским и општинским властима, да за његов проналазак учине што треба. (Бр. 28246/99 Упр. града Београда).

ТРАЖИ СЕ

Миливоје син Милице Богдановог из Београда, који је био као берберски ученик код Андрије берберина на Зеркоу, 8. ов. мес. отумарао је незнано где. Миливоје има 13 год. стаса повисоког, сувоњав, носе смеђе, носа неликог; од одела има прни капут и пантаљоне од сегелтуха, на глави шешир, а на ногама ципеле. О проналаску Миливојевом треба известити Управу града Београда, с позивом на Бр. 10960.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 206.

БРОЈ 24. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 18. ЈУНА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код окружних сталажа или на пошти. Цена је листу: свима, које улаже у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским касирима и осталим земљорадницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механиџијама на унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну 6 динара. Гостионичарима и механиџијама на унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се по овој цени могу претплатити само преко својих команданта полицијских одељења варошких одреда. Надлештима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

ОСУДА НЕВИНОГА

(свршетак)

Како већ рекосмо, оно парченце беше велико тек 1—1, 3 мм., дакле врло ситно. Ако бисмо и допустили, да је оно прво могло имати све особине дрвета чекињева дршка, би ли то значило, да оно мора бити само са тога бан дршка и ни од чега другог? Зар се у једној кући или у једноме дућану не налази и већи број оруђа, чији су намештаљи делови од истог дрвета? Па нека је то парченце баш дрво чекињева дршка, зар се не да замислити да је оно отуд, што је Цитен већ готов дршак, на оном крају који треба да уђе у уличе чекића, пиљио пожиљен који му је одузет при сталажу у притвор и том приликом се по прсту посекао? То може изгледати нешто натегнуто, али није немогуће. Сви знамо, да се ситна врло често не пазуна и не истресе: врло је лако, да је те ценне јоп одавно било у Британи Цитеновој, и пре убиства дакле! Та је комбинација допустива, ако се узме у обзир, да се ту сем овог парченцета налазио још и делић оног класа, сламе, дакле страж, за коју смо сигурни да ту није дошла тек после извршења овога дела.

Да видимо сад како стојимо с црвеном бојом осе цепчиле. Ако су у питању црвене мрљице, за које се мисли да су од крви, онда треба констатовати: 1., јесу ли мрљице у опште од крви и, ако јесу, 2., је ли то крв човечија или животињска. На прво питање да се средствима, којима располаже модерна хемија, скоро увек одговорити, а на друго само микроскопским испитивањима. Путова за то има више. Како је Лен радио, не знамо. За хемиски процес, о коме се говори у делу: Medic. Chemie v. Ludvig, st. 350., потребна су три дела. Ако је Лен радио по тој методи, требало му је, дакле, на три дела делити цепчицу тако ситну као један милиметар. То испитивање било би доиста врло тешко; за то и мислимо да би боље било, да је хемиско-микроскопска анализа поверена хемичару од заната, стручном хемичару. Кад већ узмемо да је та мајушна цепчица крвљу напојена, нпак још је врло тешко констатовати по једној једино тако сићушној струготини и порекло крвне мрљице. У случају Цитеновом прво што би се имало испитати било би, да ли се на том делићу налазе ситна влакна мождане супстанце. Да их је приметио, апотекар Лен јамачно не би то прећутао. За то можемо узети да така влакна нису нађена, а може бити чак да нису никако ни тражена. Апотекар Лен тврди само то, да је оно парченце било крваво. Но то није доказ за кривицу Цитена. Извештаји каку, да је Цитен као берберин и зубе вадио, да се као позната убојица завађао и крвио, те је и отуд могло са његових руку доћи на ову стварцицу и нешто баш људске крви. Но то је могла бити исто тако и животињска крв, јер се Цитен бавио и хватањем тица, које је намамљивао на житна зрнца. Треба се само сетити да је у братији нађен и један делић житна класа, на да се може мислити да је том приликом и она цепчица у нож запала, а она је се могла ни сто узрока и окрвавити. Никако нас не може бити умесно по томе закључивати на извршено убиство, при коме су нанесене ране такве биле, да је из њих крв шикљала и задове пркала, те би морала и извршиоца дела напрскати, међу тим Цитеново је одело недирнуто тиме. Мало је што поменуто о овом парченцету, а сигуран је сакат да ни најмање није доказано, да је крв на њему из ране жене Цитенове. Мора се јако жалити, што није нађен Вилемов нож. Може бити да би он одмах изнео сву лажност закључивања о том делићу из ножа Цитенова. Нема сумње да се и сувише забасало, кад се тај сићушни делић, та мајушна цепчица употребила као „мост, који води од оптуженога Цитена ка чекићу, од чекића на делу убиства“, како то државни тужилац рече. Таке речи могу јамачно импоновати пороти, али у њима се не може видети доказ за кривицу.

Као трећи основ подозрења узето је каниваље саучесника Августа Вилема против мајстора му Цитена. Оптужен за то исто дело као саучесник, каниваље његово и није могло бити казивање сведока; али је опет дошло онако уз друге основе, за које се мишљаше да се имају противу Цитена. У тренутку кад чу да се Цитен оглашава за притворника, могло се са свим пробудити у Вилема оно што савешћу повезмо; он најзад тада да његов мајстор није убица, а после у истражном притвору каза, да је видео када је Цитен убијачки замахнуо чекићем на своју жену. Није тешко погодити шта му даде повода за ово. По начину како се истрага водила, може бити и по томе што га никако нису испитивали ни озбиљно претресали, Вилем је могао закључити, да он и није узет за учиниоца и то је могло дати жалосне кураже за ово каниваље.

Ако се, после свега овога, упитамо да ли су ови основи довољни за осуду Цитенову а ослобођење Вилемово, морамо одговорити негативно; оно нас онет принуђава да потражимо шта је навело на ону пресуду. То је оно, што зовемо „предубеђењем,“ унапред добивено уверење. А оно је у случају Цитенова оптужења играло велику улогу, и то улогу двогубу, јер је завладало и јавношћу и истражним органима. Нама је тешко одредити границе завођењу суда од стране истражних органа и границе тога од стране јавнога мњења; управо, јавно мњење је говорило власти и грекз поротника утицало на израдање пресуде. А свакојако стоји то, да је лако разумети ово предубеђење, које је у Цитену виђело убицу његове жене.

Елберфелд, за време овог злочина, имао је око 95.000 становника, и, кад узмемо у вид да је Цитен становао ближе крају вароши, где се људи међусобно увек познају, не смемо се ни мало чудити како то да многи знају и све једнако причају о рђавом животу Цитеновом, о његовим браколомним склоностима, о суровости његовој према жени му; а то су све прилике које собом саме стварају ово појмљиво но при свем том неправилно мњење: Цитен је такав човек, да свеким може бити убица своје жене, дакле он и нико други и јесте убица.

И ово веровање у то толико је било, да је било пуно људи, који никако не веропаху да је Цитен тога кобног дана дикао и био у Келну, сведочећи како су га то после подне виђали у Елберфелду, међу тим он се de facto у Келну налазио. С правом нису уважана у обзир њихова казивања. Али је овај случај врло поучан за Криминалистику, јер је могуће да су ова казивања и bona fede и мала fide.

Од тренутка, када је Вајнрих притворио Цитена, важило је као готов закаг, да он може бити убица и нико други. То би узрок, да су основи подозрења виђени и онде где их никако нема, а о Вилему више нико није ни водио бриге. То већ не беше само грех према Криминалистици него и повреда саме установе државнога тужилаштва, јер власт, трагајући по душиости злочин и изналежењи његовог учиниоца, има да ис-

пита како околности које терете тако и све оне које иду у корист оптуженоме. Државног тужилштва не треба интерес да је у томе, да неко буде осуђен, него све треба да се заложи да до истине дође. У извиђају сваког кажњивога дела мора бити **светиња** то: да злочин не остане не кажњен, **или и да нико невин не буде кажњен.** Не можемо да не поменемо, како је у овом случају избило на видело предубеђење и судија и јавности. То се јасно видело код судија приликом код претресања, још за време претреса, изјављивање, да Вилем ни мало није подозрив; а на јавности то се дало приметити кад присутна публика не само задовољно него гласним одобравањем прими обавању осуде на смрт.

Интересно је држање Цитеново у погледу криминално-психолошком. Цитен је тај, који је најпре известио полицију о убиству, шта више још уз пут казао неколицим стражарима; Цитен је трчао лекарима; Цитен је тај, који је, заборављајући његово непријатељство, свога шурака известио за убиство. У свеколикој историји злочина има ли случаја, да убица тако ради?

Но што нарочито говори за невиност Цитена ово је: оне кобне вечери Цитен известио није дошао кући пре 11 с. 14 м., а после је, као што знамо, отишао у 11 с, 24 м., тако да је, уколико најгоре што из тога може бити по њега, у кући се било 10 минута. Прегледајмо још једном шта се све за то време ту дешавало. Цитен зове своју служавку и она се облачи брзо, „за пет минута од прилике," али мора бити мање, зато одбимо два и рачунајмо на то три минута. По истеку тога времена, Јованка Таша силази са спрата у кръчму; ту је испитује Цитен, по том шаље на други спрат да пробуди Вилема. Сасвим је добро, ако се и на то рачуна опет три минута. За тим, а после Јованке Таша, долази у кръчму и Вилем. Цитен разговара са њим, остављa се насе и пали светлост, што све хоће бар минут времена. И тако 3 + 3 + 1 = 7 минута. Међу тим сасвим је могуће да се је Јованка Таша облачила и дуже од три минута, и да је све што се дешавало у прими о првом и другом доласку Јованке такође узело више времена.

И онда остаје да је Цитен, ако је убица своје жене, то убиство извршио само у времену од 11 с. 14 м. до 11 с. 17 м., јер је само тада био сам са женом својом; дакле, за убиство имао је на расположењу најмање три минута, а вероватно ни толико. Сетимо се сад самог начина извршења: више удараца чекићем по глави жене Цитенове; крв шиба и прска по поду и зидовима; и убица мора да је упрскан прљу; он отвара трагове крви с капута и руку својих; спотурача је са чешља и пере чешљ изван куће (у кръчми то није радио, јер би се у том случају ту у кръчми или на где у приземним просторима нашла крвава вода); после тога убица се опет враћа у кућу. И све је то свршено за три минута, шта више још и брже! Је ли могуће? Другог одговора на то нема него: то није могуће! Цитен не може бити убица своје жене. Тиме је у исто време казано и но јесте убица. О вечери 25. октобра 1883; после 11 сати пре доласка Цитенова само је Вилем био у кръчми; самоубиство је искључено; дакле: Август Вилем убица је жене Цитенове.

Цитенови рођаци не напуштаху наде, да ће невиност Цитена избити на видело. Борећи се за право, нису жалили ни труда ни новаца да Вилема не губе из вида. И тотрали су дотле, да Вилем признаде убиство, те услед тога буде 11 јуна 1887. затворен. Признавао је у више махова, последњи пут 16. јула. После три дана порече то, но 11. августа признаде опет и на суочењу с Цитеном покојничким молише овога да му опрости. Није место овде за све појединости овога. Довољно толико, да је кривични суд у Кабереседу решио да има места поновном суђењу у корист Цитена а против Вилема, но да је та одлука по жалби државног тужиоца поништена вишим судом у Келну, те Вилем услед тога би пуштен у слободу. Разлози су у томе: да је Цитен, мрзећи своју жену и желећи се оженити Албертовом, имао разлога да Марије Цитенове нема, у чему је мотив дела, а Вилемово признање да не заслужује веровања.

Рекосмо напред, да случај с Цитеном може бити поучан с више страна. Изнесоћи мане једне истраге, он служи за пример неледицима какве су погрешке које отуд настају; даље, он је у стању да их учиним смотреним непред опасности онога што се зове „предубеђења". Али, што је најглавније, у литератури коју је један овакав злочин начињио после осуде чак и таког једног човека, какав је Цитен, имамо велики споменик данашње образованости и моралности европске, која с толико силине и покрета устаје да заштити невиност ма и рђава иначе човека. Ако још у којој земљи европској може да се деси да под осуду дође не само невини него и сасвим честити људи, па да се тај покрет не примети бар тако јасно, може бити узрок само у томе, што се ту „у духу туторисања, како напред наведосмо речи културног историка Томе Бекла, све напрегло да сруши слободу штампе и стане на пут људима да искажу своја мишљења о најважнијим питањима политике, том несумњивом праву сваког грађанина".

М. П. Јов.

У Т А Ј А

Једна одлука опште седнице Касационог суда у погледу доказа о постојању дела утаје и кривичне одговорности оптуженога.

Пресуђењем суд за варош Београд својом пресудом од 1. децембра 1899. године № 26.157., а по тужби државног тужиоца и приватне тужитељке Марије Чупићке, овд. удове, осуђено је Драгољуба Кошића, бив. овд. трговца, за дело утаје артија од вредности, на три године затвора, као и да накнади приватној тужиљи штету у 41.600. динара, да јој плати трошкове учињене као и суду трошкове око испељења, својим брањеницима награде и сведоцима дангубу.

Разлози ове пресуде ови су:

„Да овде према целокупном изведењу и представаји оптуђене, која је своју тужбу и заклетном утврдила — §. §. 230. и 234. Крив. суд. пост. стоји дело утаје у продужењу, предвиђено у §. 229., а кажњиво по §. 231. крив. законика с погледом на §. 70. истог закона.

Што се тиче застарелости суд налаза, да ово дело није застарило, јер је тужитељка акције последњи пут дала у месецу Јуну ове године, а тужбу је предала иследној власти 9. Октобра ове године. Сем тога, застарелост овога дела почела је тећи тек од дана, када је оптужени обелоданио своју намеру, да добивене акције утаји, а то је од тренутка када се најављено приликом пада под стечај, да тужитељка нема никаквих акција код њега, а то је опет од месеца Октобра ове године; те и по томе ово дело није застарило."

„Да је учинилац овога дела оптужени Драгољуб Кошић стоје противу њега ови докази:

1., Његово непотпуно признање да је он учинилац овога дела, а осо непотпуно признање састоји се у томе:

а., Што у своме писму датираном у Београду 29. Јула, а без означења године, признаје, да је наплатио купоне са акција у суми од 382. динара, и са том сумом одобрио рачун тужитељци, што се не може никако друкчије узети, већ да су те акције, од којих су купони наплаћени, биле сопственост тужилиња, јер свакојако не би оптужени могао својим новцем (т. ј. да су акције биле његова сопственост) одужити дуг тужитељки. Овако се мора узети тим пре, што оптужени ово писмо у погледу садржине не може ни на који други начин да објасни, изговарајући се на разне начине: час, да је заборавио на се не сећа; час, да је тако сигурно тужитељка њему казала да напише њеном сину, те да га одбије од потраживања новаца, а ово се међу тим никако не слаже са садржином писма; час опет каже, да је може бити њему тужиља дала какве купоне ради наплате. Сем тога оптужени вели, да је ово писмо из прошле године месеца Јула. Међутим из извештаја Народне Банке од 15. Октобра ове године № 16.681. види се, да он — оптужени — није наплатио никакве купоне у месецу Јулу прошле године, а купоне од акција Београдске Задруге такође није наплатио у том времену према извештају истога завода од 1. Новембра тек. год. И према овоме наплату купона могао је оптужени учинити само у овој години. А из овога јасно излази, да је поменуто писмо оптужени писао у овој години.

б., Непотпуно признање оптуженога састоји се и у томе, што је он на претресу признао, да је све акције, за које га тужиља тужи, од ове купио, а међутим под полицијске власти казао је, да не може да покаже, када је исте и од кога купио.

Ово двоје изложено представља основ подозрења из тач. 1. §. 123. крив. суд. пост.

2. Што се оптужени по све лажно брани; јер сведок Никола Стојановић под заклетвом тврди, да је пред њиме оптужени признавао у више махова, да је њему тужила дала на послугу извесне акције; а сведок Војислав Аћимовић опет тврди, да је зет тужилин тражио од оптуженога реверс за узете акције; а међутим оптужени све ово категорички порече. Но и у самој његовој одбрани налазе се очигледне лажи и противречности. Тако, он, дајући одбрану, каже, да је тужба тужитељкина већ по томе неистинита, што се у данашњем времену не може ни замислити, да ће за тако велику суму веровати и брат брату без исправе; а после тога показујући начин куповине акција Народне Банке од тужиље признаје, да је њему тужила дала исте акције без икаквог његовог признања датог тужиљи, па да је исте заложио, и тек од добивеног новца одмео нешто тужиљи и дао на име куповне цене. Очигледна лажа огледа се у изјави оптуженога, да је добио на лозу аустријском око 5.000. динара, а не уме да покаже ни приближно од кога је исти лоз купио, нити може да именује ни једно лице, које је још било присутно, било куповини било исплати лоза, што се никако не може претпоставити, а ово тим пре, што вели, да је он и тада први пут био у Бечу, те га је морао кроз варош ма који водити, јер је био отишао ради своје трговачког посла, те не познавајући варош, није могао сам кроз пошту ићи. А када би му онај крај био познат, где је лоз купио, те је могао сам ићи, онда би умео и суду показати ма колико: где је, на којем крају варошки и близу каквог већег знаменитости у Бечу ова радња где је лоз купио и где му је исти плаћен.

Лажна одбрана оптуженога јасно се види и у томе, што је он давао код истеле власти многе одговоре друкчије него ли код суда, а ово објашњава само тиме, да је био збуњен, преплашен, те није знао шта говори. Међутим овоме противно тврде постављана му прецизна питања написмено од стране истеле власти; а сем тога, он је код истеле власти четири пута испитиван, и то: први пут 11. Октобра, а последњи пут 2. Новембра ове године, те је имао могућности и прилике, да исправи ово што је и ако је у забуни на први испитима казао.

Ово сачињава околност из тач. 1. под б. §. 238. крив. суд. пост.

Ова околност из тач. 1. под б. §. 238. крив. суд. пост. и онај основ подозрења из тач. 1. §. 123. истог закона, довољни су по §. 238. крив. суд. пост. да се добије саставни доказ, којим се кривична одговорност оптуженога потпуно доказује.

Најзад намера оптуженога за извршење онога дела огледа се и у томе, што он није имао никаквих уредних трговачких књига до месеца Октобра ове године, и ако је почео водити радњу још 1897. год., јер да је водио уредно и савесно књиге, онда не би могао ову утају извршити.

На основу свега овога што је изложено и на основу оних законских одредаба, на које се суд у пресуди позвао поред оних споменутих, донета је у првостепеном суду напред речена пресуда.

По незадовољству државног тужиоца и бранилаца оптуженога Апелациони суд донео је по овоме предмету своје решење од 11. Децембра 1899. год. № 4.726., којим је решио, да се оптужени Кошић пусти испод суђења.

Разлози истога решења ови су:

„Пресуда првостепеног суда није на закону основана, и првостепени суд погрешио је, што је узео да овде стоји дело утаје из §. 229. крив. зак., јер није утврђено никаквим доказима, по закону пуноважним да је приватна тужила издала оптуженом на чување или послугу равних акција у вредности 41.600. динара, као што она то наводи, јер њен исказ под заклетвом не може бити доказ о томе, да је она заиста дала оптуженоме поменуте акције на чување или послугу, јер по §. 230. крив. суд. пост. њен исказ у недостатку других доказа служи једино као доказ пред о *каквоћи* приватног дела, које мора другим доказним средствима утврђено бити; и друго о количини оштете; а овде се њено казивање не може узети за доказ тим пре, што је утврђено, да је она — приватна тужила — своју тужбу у разним приликама разно представљала, те јој је казивање сумњиво а и пробитном тужбом под № 10518.99 год. навела је вредност акција у суми 40.070. динара, а у допуни тужбе № 11.627, означила је вредност акција на 41.600. динара и тиме себи противуречила, а тако исто и исказ сведока, на које се она позвала за доказ да је акције дала оптуженом не могу се за доказ тога узети по томе, јер би се с обзиром на §. §. 12. и 296. крив. суд. пост. изиграло наређење §. 242. грађ. суд. пост., по коме законском наређењу не може се доказивати сведоцима тражбина већа од 200. динара, а баш и кад би се могао узети за доказ њихов исказ он је сумњив када се не слаже ни са самим њеним наводом у тужби, јер она вели, да је акције дала оптуженом на чување а њени сведоци: Душан Недић, Видоје Ваторовић, као и сумњив сведок њен зет Спира Милошевић сведоче, да је она оптуженом дала те акције на *послугу* као што се то види из протокола саслушања њихових код полицијске власти под № 10.561., 10.562. и 10.569, као и на претресу у протоколу № 26.147.

Позивање приватне тужиље на писмо оптуженога од 29. јула писано сину прав. тужитеље, Томи за доказ да је оптужени њој акције утајао. — неумесно је, јер у овом писму, које се у спису слаже са исказом оптуженога, оптужени наводи напротив да су акције њене од њега — његова својина, те протизно овоме не може првостепени суд изводити нека претпостављања, пошто то не дозвољава §. 227. крив. суд. пост. Према овоме и када спорне акције према самој својој природи, и §. 287. грађ. зак. и §. 36. трг. зак. прелазе на другог предајом из руке у руку, и када сама тужила наводи, да је она те акције дала оптуженоме, у чијој се државини и сада налазе, и када по §. 653. грађ. зак. продавац није дужан дати куицу куљену ствар без цене, и када тужила не доказује да су те акције њена својина и да их је дала на послугу или чување оптуженом, онда се има сматрати, да постоји одбрана оптуженога: да је спорне акције купио од тужитеље и да су оне његова својина.

Све ово, што је узето за основ подозрења из тач. 1. §. 123. крив. суд. пост. и околност из тач. 1. §. 238. ер. суд. пост. у пресуди првостепеног суда, и кад би се узело као доказ за постојање тога, према §. §. 118. и 120. Крив. суд. пост. могло би да се узме да постоји тај основ само онда, кад би било доказано да постоји казнимо дело; јер је основ подозрења она околност, која намеће извесног лица и казнимог дела стоји у тесној вези, док овде није утврђено, да постоји казнимо дело, и тек кад би било утврђено да постоји основ подозрења, могло би да се узме, да постоји и околност лажно наговарање противу постојећег основа подозрења.*

По жалбама интересованих лица Касациони суд поништио је ово решење Апелационог суда и својим примедбама наредио, да се извесно досљедење изврши у погледу пуноважног законског преноса спорних акција од стране тужиље на оптуженога, као и о том: да ли је била у Бечу дозволена она дуграја (Lotto) у времену, када оптужени вели, да је на истој добио око 5.000 динара.

По свршеном досљедењу Апелациони суд поново је донео решење, којим је опет оптуженога Кошића пустио испод суђења по овоме оптужењу а са разлога изнетих у свом првом решењу.

И противу овога решења Апелационог суда интересована лица изјавила су жалбу, те је Касациони суд исто решење поништио са ових разлога:

„Јер је Апелациони суд остао ван сваког обзира једно важно правило у првој линији, које у овом конкретном случају налази потпуну своју примену, а то је: *„да признање учињено пред судом* (или пред истеленом влашћу суда или полиције) *којим се утврђује битна својина једне стварн, условљава, у исти мах и доказивање преноса права својине стварн.* Другим, речима, кад је оптужени признао да су акције, о којима приватна тужила вели, да су утајене, *биле њена својина*, но да су на њега прешле куповином, *онда терет доказивања шада ни њега*, да докаже кад их је и како купио. Ово у даном случају тим пре, што овде није питање о утаји ствари на које се пренос права својине може на другог да изврши, *без икаквих формалности*, већ на против прописом чл. 25. т. т. 1. зак. о Народној Банци наређује се, да се својина са ових акција Народне Банке, као *привилегених* (чл. 11. зак. о Нар. Банци) преноси на другога чиним или благо преносом на полеђини саме акције а и сваком другом формалношћу, коју закон за пуноважну признаје.

Доказивање од стране оптуженога, да је својина оних акција на њега прешла куповином, условљено је тим више, што се нико други од бивших сопственика оних акција, не

појављује, са ма каквим правом полагала спојнице на исте акције. сем приватне тужиље, појој међу тим и сам оптужени *признаје* право спојнице на исти акције, по које је она, по његовом тврђењу, на њега прешла и то, што је најглавније без *икакве формалности*, коју закон за пуноважну признаје.

По решењу Апелационог суда погрешно је и са ових разлога.

Тако:

А, Апелациони суд је оставио ван обзира да се писмо, у коме се налази признање оптуженога, које је он писао сину приватне тужиље, да је од акција приватне тужиље наплатио купоне, има да сматра као почетак доказа у смислу §. 245. Грађ. суд. пост. [види начелну одлуку Касационог суда од 13. септембра 1899. год. № 7043, отштампану у бр. 208. Српских Новина од 18. септембра 1899. год.], који поверилац допуњује другим доказима, а то је приватна тужиља учинила и то исказима истих сведока и то: Николе Стојановића директно и Војислава Аћимовића индиректно. Ово пак признање оптуженога има се сматрати у односу на кривично дело као индиректно признање; и

Б., Апелациони суд је оставио ван доказне оцене доказе који говоре о лажној одбрани оптуженога, а то су поглавито: тврђење оптуженога да је приватној тужиљи остао дужан 10.500 динара *од шећерана*, а после да јој је ту суму остао дужан *од куповних пара акција*. После тога да је купоне наплаћивао од акција тужитељки син, а повад задрживао за измирење *свога потраживања од приватне тужиље*, а пре тога нела да јој је дао купоне, да их она наплати за рачун *свога потраживања од њега*. Сви ових доказа, који као је горе напоменуто, требају бити предмет доказне судске оцене, Касациони суд препоручује Апелационом суду, да при оцени истих, узме такође у оцену и доказе, које је приватна тужитељка поднела Касационом суду у жалби № 6.157., јер се и они односе на ту исту околност — лажно бранење оптуженога.“

(Свршиће се).

ИЗ ПОЛИЦИЈЕ ЗА ДУШЕВНЕ БОЛЕСТИ У БЕОГРАДУ

Прилог за грађу за српску судску психијатрију

ЛУДИЛО ГАЊАЊА, УБИСТВО И ПОКУШАЈ УБИСТВА

саопштио

Д-р Војислав М. Суботић — млађи

СЕКУНДАРНИ ЛЕКАР У БОЛНИЦИ ЗА ДУШЕВНЕ БОЛЕСТИ (5)

Решење судско

№ 1388.

Када се узме у оцену начин извршења ових дела, количина повреда на убијеној Петрији, одбрана опт. Велка да ју је убио зато што га „*клао*“ а повређеног Саву ударио ножем што се на њега „*кидао*“, — даље искази заклетих сведока Добросава Петровића и жене му Персе: да се оптужени пре извршења ових дела око пола ноћи дерао у својој кући неким потмулим и неразумљивим тоном, дакле у времену када нико од њега није могао бити, као и то да опт. Велко на њиховом мишљењу *није сналазио „при чистој свести“*, јер му око „*младине*“ „*нешто добре*“ на њега при себи, а онако душевно стање оптуженога уверењем општинског суда „карактеризије се са изразом да је „*сумануо*“ — суд налази, да је за правилно пресуђење ових кривица потребно да се опт. Велко подвргне комисијском прегледу и посматрању *лекара психијатра*, који ће према целокупном исљеђењу ових дела и осталом што је напред изложено дати суду своје мишљење о томе: *да ли је опт. Велко у времену извршења ових дела био душевно болестан, или је иначе слободна воља код њега била искључена.*

С тога а на основу § 208. пр. суд. поступка Г. Милановачки првостепени суд

Решава

Да се навођењем и суђењем ових кривица застане, док од одређене лекарске комисије не стигне извештај о прегледу опт. Велка.

Ради извршења свега овога оптуженога преко начелника среза таковског спровести министарству унутрашњих дела, да га преда комисији лекара психијатара на посматрање заједно са свима актима ових кривица, која са засебним писмом послати министарству.

Када се све ово изврши онда ће суд даљу одлуку донети.

27. Јануара 1899. год.

Г. Милановац. Председник суда

Д. К. Драгутиновић.

Судије

М. М. Николић.

За судију секретар правник

Бож. Петровић.

Лекарско уверење.

Према наређењу г. Мин. ун. дела *СЊ 1037.* од 31. I. 99. и решењу горњомилановачког првостепеног суда № 1388. од 57. I. 99. посматрали смо од 31. I. 99. па до данас судског притвореника Велка Томића из Мрчајевца, среза љубићског окр. рудничког, окривљеног за дело извршеног убиства и дело покушаја убиства.

На претресу 27. јануара ове године, породила се код суда сумња у здрав разум оног окривљеника. То се јасно види из судског решења, које нам је послато заједно са целим предметом по ова дела.

Суд је врло добро уочио абнормне душевне особине Вељкове.

Чињеним испитивањем апсолутно је утврђено да је Вељко оба дела учинио без саучесника и нарочите спреме без оправданог узрока, и даног му повода. При свем томе има једно објашњење, које расветљује ово грозно убиство и покушај убиства. Вељко је у општини познат као „*сумануо*“. Породични његов живот у неколико одговара овоме његовом надимку. Жена његова није могла живети са „*сумалутим*“ човеком, те га је напустила. Он је тако остао сам, и живео је у кући својој без игде икога. Патио је од јаке несанице и по неколико ноћи проводио је у седењу или стојању у својој кући очекујући да ће му се неко ало десити. Мира није могао никако имати. Једнако је био у страху. Нарочито су га мучила приказења и пречувења: чинило му се да „неко“ долази да га покраде и да га убије. С тога је увек са собом држао го нож у руци, а нарочито кад је на њиве излазио. Особито су га узнемиравали разни гласови животиња, а нарочито рикање говеди, које је само он у селу чуо сваку ноћ и које је само у њему и никоме више у селу ужасне мисли производило. Особито узнемирен и уплашен био је он ону ноћ, када је убиство извршио. Те ноћи није тренуо. Кад је изјутра из своје куће излазио „нужде ради“, он је случајно наишао на Петрију, напао је и убио је мислећи да је то она која га краде и плаши. У њему је дакле још из раније била створена болесна мисао да му неко о глави ради. У овом сукобу са Петријом он је опет помоћу својих болесних мисли у Петрији, која му се као „*сотона*“ приказивала, напао кривца, који му о глави ради, и који му не да мира и спокоја, кад је тако, онда није никаква природније него доћи на мисао одбране. Од мисли до извршења дела у случајевима самоодбране, па макар она била и на патолошкој основи заснована, није далеко: мисао се у дело претвара и бива оно, што је и Велко учинио, напада се и уништава се противник. Дело овако нормална је последица паралогичне замисли, а према томе ни ненормална замисао, која је узрок делу, онда и дело које је њоме проузроковано не одговара нормалној исправној можданој радњи.

Велко је дакле имао халуцинације и илузије, услед којих је оба дела учинио.

Свршеност са којом је Велко убиство извршио, мрцварење, и безобзирно бодење своје жртве; равнодушност његова кад се жртва његова стропоштала у јендек; одлазак његов после тога у кућу; поновни и безазленан изласак из куће и одлазак ка убијеној жени; нападај на Саву, који је случајно туда наишао; поновни хладнокрвни његов повратак са ножем у руци у своју кућу; велико раздражење у коме се налазио; са свим *случајно* извршење оба ова дела при *случајном сусрету*, са спојим жртвама без свађе, без разговора; кад се у обзир узме да је погинула Петрија била слаба старица од 60 година и саката у леву руку која се није могла бранити шити

одбранити, онда излази да су све ово појаве и радње, које нису последица здравога разума. У овој болници Вељко је миран, и врло повучен, већином ћути, не спава увек добро, често неће да једе, меланхоличног је изгледа у лицу, замишљен, је на питања тромо одговара, дело признаје, и тврди да су га они наговорили, али му мисли и зло му радили, и да га је он учинио само зато да се њиховић зала и мучења, која су над њим вршили, једном за свагда опрости. Он дакле не поправља своје раније болесне замисли. Не каје се што је дело учинио, јер држи да је за то имао права. Не разбира за какве, не пита када ће њих кући, не пита шта ће бити с њиме, не симулира лудило, што више себе сматра за потпуно паметног, не брани се од осуде, нити жели да је избегне, већ вели: „ја нека ме стрељају, шта ја марим“. Није употребљив за никакав посао. Мишљења смо: да је Вељко душевно болестан, да болује од лудила гањања' (Folie raisonnée), да је у време извршења дела, као и много раније био душевно болестан, да је опасан, и да га треба задржати у болници за душевне болести.

19. Јуна 1899. год.
Београд.

Чланови сталне лекарске комисије:

Физикус Града Београда **Д-р Павле Стојић.**
Управник болнице за душ. болести **Д-р Јован Дани.**
Секундарни лекар у болници за душ. Болести:
Д-р Војслав Суботић. — м. р.

После овакве лекарске сведоџбе суд је донео своју пресуду, која гласи:

„Да се онт. Вељко за дело хотичног но без предумишљаја убиства и покушаја хотичног без предомишљаја убиства, ослободи сваке казне као невин.“

18. VIII. 1899 № 11228.

Гор. Милановац.

Председник суда
Д. К. Драгутиновић.
Судије
М. Николић.
за III судију секрет. правни
Мих. Ристић.

Вељко се и сада налази у болници за душевне болести као тешко душевно болестан човек.

„УЖАСАН ЗЛОЧИН“

(са француског)

У Њујорку живе силни Ирци, и као да је од свију њих најсуровије изгледао часовничар мистер Оклок. Био је висок, мршав, жут у лицу, израз му је лица био увек намрштен; још су му се познавали трагови од великих богиња, коса му је била прљаво жута, нос шиљаст, очи нестално лукаве, и увек их је крио иза плавичастих наочара; вазда је ћутао, и никада нико није могао знати његово мишљење ма о чему. Пролазници су често могли да чују како се из његовога стана разлежу врици и псовке.

— Дабогме, говорили су суседи, ето, Оклок опет бије своју жену. Видећете, она ће ма када зло проћи.

И мало се по мало у целоме томе крају утврди мишљење, да је мистрес Оклоковица осуђена на трагичан свршетак. Њу су толико више жалили, што је била врло дена. Каткада су је и опоминали и саветовали, да се чува мужа, на шта је она обично одговарала пренувши у смех, показујући низ белих зуба; а каткад ју додала:

— Којента! Не бојте се. Зар ви мислите, да се човек може усудити да изврши злочин, кад до њега у кући седи истражни судија?

И заиста је часовничар Оклок живео врата уз врата са истражним судијом Грабишем, човеком чистољубивим, ђаволски лукавим, кога су сматрали за најбољега истражнога судију у Њујорку.

* * *

Годину дана после тога, како је мистрес Оклоковица чула пуку опомену односно рушне парања свога мужа, ње у један пут нестаде. Већ сва потврдише, да је за неколико дана нико од њих није видео. Један се од суседа обрати са питањем часовничару. Али овај осорно одговори, да се одсуство његове жене никога не тиче. Најпосле сумње добише такав обрт, да је неопходно било известити истражнога судију, који ни часа не губећи оде часовничару.

Г. Грибиш је држао, да при испитивању кривичних дела неопходно треба енергично деловати. За то оде до Оклока, и гледајући му право у очи запитага га:

— Шта сте урадили са трупином своје жене, пошто сте је убили?

— Ја? Убио своју жену? Ко вам је то рекао? одговори Оклок ни мало се не бунивши. Господе Боже! Ко одржи увек победу у нашим свађама до сад? Погледајте ме, молим вас, на модрице. Што се тога тиче, где је она сада — кунем вам се, да поуздано ни ја не знам. Све што вам могу рећи, то је, да је пре шест дана отишла, рекавши да ће да куни конца, и до сада се није вратила. По несрећи ово јој није првина да је одбегавала, и ја сам уверен, да ће се она вратити. Увек се она врати... А сада нас молим, да ме оставите на миру.

— Како би нас могао оставити на миру! викану истражни судија, негодујући. Зар ви не разумете, да цинизам већма но ма што друго потврђује моју сумњу... ја сам, уверен, да сте ни своју жену искасапили на комаде... Жандарми! Одмах ухватите овога зликовца!

И у истоме трептуку два полицијска агента, који су пратили истражнога судију, дохватише часовничара, и не осврћући се на његове молбе одвукоше га у тамницу Блек-Ајсленд, посред силне вике од стране светине, којој никако нису могли стати на пут. да га прати до самога затвора.

* * *

Прва јутра по томе догађају све су се новине у Њујорку отимале, које ће што пре донети занимљивије појединости из тајанственога убиства младе жене. Новинарски извештиоци говорили су са највећом похвалом о поступку полиције, а за тим о испитивањима, прометачина и другим стварима, које су послужиле да се уђе у траг злочину.

Заиста је чудан човек тај Тикњус. У Сједињеним Државама нико се није могао с њиме сравнити у послу надметања са судским властима односно кривичних истрага. А нико није имао ни такве вештине и умешности. Он би био без и најмање забуне кадар интерњуистати великога могола или кинеског цара, да су случајно дошли у Њујорк. Од Саре Бернардове је испитао врло чудноватe појединости из њена живота, и т. д. Али, као што већ рекосмо, срце и душа су му били злочини. Само је ји имао под руком извршен злочин, одмах је створио читав роман, пун драматских сцена, при чему његова фантазија није знала за границе, и онамо онамо, па је тријумфовао, јер су се његови производи сматрали као неодољиви. Али „Њујорк Хомбог“ није обраћао на то никакве пажње.

Пикњус је један од првих свештено публици подробности Оклокова злочина. При том је не само изменио неколике догађаје из Оклокова живота, него се постарао да изнесе са свим нову личност, која није била ни налик на окривљеникову личност.

Што се тиче доказа, он о томе није ни часка сумњао; по његовом мишљењу, трупина младе жене била је исечена на ситне комаде и скривена ма где у кући. Сваки дан је замерао полицији за њену спорост, доказивао је неопходност напређења, да се брижљивије изврши прометачина уз присуство ног члана редакције горњега листа. Он је то дотле чинио, док се најпосле истражни судија Грибиш реши да нареди нову прометачину, на коју је био позват Пикњус и неколико његових колега, те да се том приликом брижљиво прегледају сви бујаци часовничаровога стана.

* * *

Прометачина је била наређена најутра, и трајала не мање него четири часа. И Оклоку би допуштено да присуствује под надзором четири полицајца. Имао је када да се умари, и са свим је изгледао као и обично, безбрижан и весео.

Као и пре, у кући ништа не нађоше.

— Да идемо у подрум! рече заповедним гласом Пикњус.

Спустише се у подрум; у њему су одмах нашли једну стару вилу, покривену неким сумњивим пегама. Али Оклок

најспокојније објасни, да је то проста рђа. Иначе је власт узе себи и састави о њој протокол. Пикњус није много лупао главу, он је одмах пресудио, да су то неге од крви. Прекопаше земљу, али и то оста без успеха. У један пут се Пикњус сети свршетка исто тако тајанственог преметачине, који је читао у једном фантастичном роману Едгара Пу. Свечано дохвати он велики чекић и стаде својски куцати по зидовима. Обишао је без успеха три зида, и приближавао се последњем углу четвртога зида; сведа под ударцима тешкога чекића даваше камен чист, пун звук. У један пут задрхта Пикњус; учини му се, да се звук на мах променио. Дабоме, на томе је месту морала бити скривена мешина у зиду. Већ хтеде да му се отме из груди крик тријумфа, али се уздржа за времена и докона, да ће јаче бити, ако част проналажења буде припала само њему.

— Ту нема ништа! рече гласом, у коме је било разочарења. Не остаје друго, но да идемо одавде.

Сви се послушаше савет, јер је у подруму било врло влажно и хладно, али када се они стадоше пети уз степенице, Пикњус, у место да се врати своме послу, као што су му колеге мислиле, нагло се спусти у подрум и затвори врата.

* * *

Тријумф му је био безграничан; од радости није знао шта ће. Ала ће сада да се отеже лице у истражног судије Грибина и његових поштовалаца, на колики ће то бити успех за „Њујорк-Хомбога"! Али што је главно било, ваљало је опрезно радити, да га не би ко застао за време посла. За то Пикњус потроши седамнаест часова око тога, докле је начињено рупу у зиду, радећи обичном бритвом. Од страха је дрхтао, јер је сваког тренутка очекивао да ће наићи на напарађену лешину мистресе Околовиџе. После дуга и безуспешна рада већ хтеде да се остави свога плана, када на један мах примети, да нож сее боље и боље улази у зид. Са новом енергијом хати се опет скоро већ прекинутога посла, и на скоро примети, да у томе зиду има доста дубок, округао отвор, који је очевидно служио ради комуникације између два подрума. Са узбуђеним срцем извуче Пикњус и последњи камен, и уверивши се, да је отвор довољно широк, брао се провуче у суседни простор. Овде владаше потпун мрак, али та околност ни мало не збуни Пикњуса. Запали палидрвце, и што је могао видети, тако га то порази, да у мало што не изгуби свест: стојећи на средини подрума виде огроман каменити сто, на коме је било разбацане комаће крвава меса. Пикњус ухвати коме је било разбацане комаће крвава меса. Пикњус ухвати сумарамом први комад меса, који му дође под руку, па као сумануте стаде тражити излазак на овога ада. То му је прве меса изгледало да је од откинуте човечје руке.

Брао му је пошло за руком да наће врата, која су мало била отшкринута, и излазила на мале степенице; у једнаме скоку прескочи неколико степена, и у мало не обори неку женску, која од некуда искрену, на најпосле доспе на улицу. Науми одмах да иде у редакцију „Њујорк-Хомбога", али тек што учини неколико корака, а неко га грубо задржа. Он се осврну и угледа полицајца са неком непознатом женском, која се дераше као махнита:

— Држ'те га. То је лопов, који је у овај час у нашем подруму украо доручак господина истражнога судије!...

* * *

Кад се несрећни Пикњус разабра, његова свесност и стид не могу се описати. Сада тек разгледа, да трагоцени плен, на који је полагао велике наде, није био ништа друго, него стражња половина зеца, те је видео да је погрешио и доспео у подрум истражнога судије, који је у истој кући становао.

Али за несрећнога Пикњуса био је најстрашнији дан, када је био пред судом на испиту љубопитљивцима, јер га је истражни судија оптужио због крађе, улучивши добру прилику да му причини какву непријатност, и када међу сведоцима познаде и мистресу Околовицу!... Као што се после показало, она се таман онда вратила, када се Пикњус мучио у подруму, тражећи њену лешину.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 54

— Па случајно... Све ми се чини да у вама има нешто сличнога мени, мојему... Али будите спокојни, ја не досађујем; сложно сам се и с даљама, писам досадно ни књазу Свирбеју, моме далеком сроднику и великашу; госпођа Прилуковој умео сам у албум лепо да напишем о Рафајловој мадони, живео сам нерадужно седам година на селу с Мартом Петровном, поћувао сам у давна времена у кући Вјаземског на Сеној, можда ћу и на зими ваздушној летети с Бергом.

— Па лепо, лепо. Допустите да вас упитам хоћете ли скоро на нут ваш?

— На какав пут?

— На тај „војаж"... Та, сами сте рекли.

— На војаж? Ах, јесу!... одиста, говорио сам вам о војажу... Али то је прострпно питање,... Али кад би ви, међутим, знали шта питате! додаде он на се одједном гласно и кратко засмеја. — Можда ћу се, место војажа, оженити; верен сам.

— Овде?

— Јест.

— Кад сте то постигли?

— Али баш бих веома желео да се једном видим с Авдољом Романовном... Озбиљно питам. Него, до виђења.., ах! јест! Умало што нисам заборавио! Рецте, Родионе Романовићу, вашој сестрици. да је у завештају Марте Петровне њој три хиљаде остављено. То је чиста истина. Марта Петровна сне је распоредила недељу дана пред смрт, ја сам ту био над је тај посао свршаван. Кроз две, три недеље Авдоља Романовна може и новац узети.

— Говорите ли ви истину?

— Истину. Кажите јој. Еле, ваш слуга. Кно, ја нисам далеко од вас.

Излазећи Свидригајлов се у вратима сукоби са Разумихином.

II.

Беше близу осам часова; оба хитају Бакалајеву, да стигну пре Лужина.

— Па ко је то био? упита Разумихин чим изиђоше на улицу.

— Свидригајлов, онај спахија, у чијем је дому сестра увређена, док је код њих била као васпитачица. Због његових залуђењичких гоњења отишла је од њих, приморала је жена његова, Марта Петровна. Та Марта Петровна после је молила Дуњу за опроштај. Сад је наједном умрла. То су о њој јуче говорили. Не знам зашто, страх ме од тог човека неома. Допутовао одмах чим је жену сахранио. Врло је чудан и необичан, на нешто се одлучио... Као да нешто зна. Вала чувати Дуњу од њега... сто то је оно, шта сам ти хтео казати, чујеш?

— Чујати! А шта он може против Авдоље Романовне? Али хвала ти, Роља, што си ми то казао... Чуваћемо је, чуваћемо!... Где живи?

— Не знам.

— Што ниси питао? Ех, жао ми је! Али, сазнаћу ја!

— Јеси ли га ти видео? упита Раскољников поћутавши мало.

— На јесам, опазно сам га; добро сам га уочатрио.

— Сасим лепо, јасно си га видео? навалује Раскољников.

— На да, опомињем се лепо, јасно; познаћу га у хиљадама, јер ја лица добро памтим.

Опет поћуташе.

— Хм!... замета... промрмља Раскољников. — Него знаш, ја сам као мислио... мени се све чини... да је то можда само фантазија.

— Ама шта ти говориш? Не разумем те сасим добро.

— Сви ви тако говорите, настави Раскољников и разлуче усне на осмејак, — да сам ја пометен; сад се и мени чини, да сам можда доиста пометен, и да сам само привиђење видео?

— Шта је опет то?

— Ех, ко то зна! Може бити да сам баш пометен, а све што је ових дана било, све то можда је само постојало у уобразењу.

— Ах, Роља! Опет су те растројили!... На шта је говорио, запто је долазио?

Раскољников не одговори, Разумихин се замисли мало.

— Па, слушај сад мене, поче он. — Долазио сам код тебе, ти си спавао. Пуне смо ручали, па онда одем Порфирију. Заметох вађа код њега. Рад сам био да почнем, па ништа не изађе. Нивакко не могах да говорим онако, како је требало. Они као да не разумеју, нити могу разумети, само се ишчуђавају. Одведем Порфирија до прозора, па му опет стаднем говорити, али не би ништа ни од тог разговора, него ваиђе то, да он гледа у страну, и ја гледам у страну. Напослетку ја му подиђем песницу под нос па реких да ће му га разбити, својски. Он ме само погледа. Пљунем и уклоним се, — то је све. — Врло глупо. Са Заметовом писам ни речи проговорио. Него видиш, мислио сам да сам покварио, а кад сам силазио низа степенице паде ми на ум једна мисао и она ме окрени: што се ја и ти заузимамо и шта радимо? Па, баш ако би за тебе и било опасности, или што било, лепо, нека. Шта те се тиче, пљуни ти само на њих. Још ћемо се после ми њима смејати, а да сам на твоме месту, ја бих њих још псмејао. Да видиш како ће их после бити стид! Пљуни; после се може и потући мало, а сад нека се насмејемо!

— Тако, разуме се! одговори Раскољников.

„Шта ли ће ш ти сутра рећи?“ помисли само за се. Чудновато, још му до сад не паде на ум да се пита: шта ће помислити Разумихин, кад већ дозна. Кад му то паде на ум да се пита он, Раскољников, дуго посматраше Разумихина. А овај рачун његов о походи код Порфирија врло мало га заинтересовао: тако га је много шта сналазило од тога доба!...

У ходнику се сукобе с Лужином: дошао је тачно у осам, и тражи број, и тако сва тројица ућу заједно, ни гледајући се ни поздрављајући се један с другим. Младићи одоше напред. а Петар Петровић, из учтивости, задржа се мало у трему скидајући капут. Пулхерија Александровна одмах изађе да га дочека на прагу. Дуња се поздрави с братом.

Петар Петровић уђе, и доста пријатно, ма и с удвојеном солидарношћу, поздрави се с дамама. Иначе изгледало је као да је мало скренут с правца, па се још не уме наћи. И Пулхерија се Александровна нешто као збунила, одмах пожурила да све госте поразмешта за округлим столом, на којем пушти самовар. Дуња и Лужин седоше једно на спрам другог. Разумихин и Раскољников дођоше према Пулхерији Александровној. Разумихин ближе Лужину, а Раскољников поред сестре.

Наста тренутно ћутање. Петар Петровић, без журбе, изваја батинасту мараму, која замирисе, упирајте се с нагледом на човека, премда и доброчинног, али ипак унеколико уређеног у свом достојанству, и који се уз то тврдо одлучно да тражи разјашњење. Још у трему помислио је да и не скида капут него да се врати, и тако да оштро и осетљиво казни обе даме. Али се не одлучи. Уз то човек овај не воли неизвесности, а овде треба разјаснити: ако је тако отворено његова порука погажена и повређена онда печега и има, и онда боље је унапред сапрати; а за казну имаће времена унек, и то је у његовим рукама.

Надам се да је пуговање било ерешно, званично се опрете он Пулхерији Александровној.

— Хвала Богу, Петре Петровићу.

— Врло ми је мило. И Авдоља Романовна није такође уморна?

— Ја сам сама млада и снажна, па се не уморим, а мамица је било врло тешко, одговори Дуњечка.

— Шта ће се; нама су народни путеви веома дуга... Велика је тако звана „матушка Русија“... А ја, ма да сам желео, писам ипак могао ући да похитам за дочек. Надам се, ипак, да је све било без особите трудбе?

— Ах, не, Петре Петровићу, ми смо биле веома обескуражене, с особитом интонацијом похита Пулхерија Александровна да каже, — и сам Бог, чини ми се, да ниje ућуче послао Димитрије Прокофића и нама, ми би просто пропали. Ово су Димитрије Прокофић Разумихин, дода она приказујући га Лужину...

— Имао сам задовољство... ућуче, промрмља Лужин и нељубазно се искоси према Разумихину, па онда се намргоди и ућута.

Него и уопште је Петар Петровић од оних људи, који су, по спољашности, необично пријатни у друштву а нарочито не претендују на ту пријатност, али који, што готово ниje од њих самих, одмах пак и губе све своје особине, и буду налик пре на вреће с брашном него на каваљере слободне и који друштво овековечавају. Опет сви ћутуте: Раскољников упорно ћути, Авдоља Романовна не хте ове времена да ћутање прекида. Разумихин нема шта да говори, док се Пулхерија Александровна опет покрете.

— Умрла је Марта Петровна, чули сте то, поче она тражећи помоћи од своје најслављије способности и начина.

— Па да, чуо сам. Извештен сам одмах, чим се чуло, па сам баш и дошао да вам јавим да је Аркадије Иванович Свидригајлов одмах после њене сахране похитао у Петроград. Бар така сам добио извештаја, најтачнија.

— У Петроград? Овуда? са зебљом упита Дуњечка и измења погледе с матером.

— Управо тако, и, разуме се већ, ниje без намере, кад се уме у обзир хитња његова, и уопште, претходне прилике.

— Боже! Вађа ни сад неће на миру оставити нашу Дуњечку? узвикну Пулхерија Александровна.

— Мени се чини, да се не треба особито да плашите ни ви, ни Авдоља Романовна, сваказо, само ако ви сами не заželите да ступите с њиме у какве везе. Што се мене тиче, ја ћу отићи да распитам где је одсео...

— Ах, Петре Петровићу, нећете веровати колико сте ме заплашили! наставн Пулхерија Александровна. — Видела сам га свега двапут, па ми је био страшан, врло страшан! Уверена сам да је он узрок смрти Марте Петровне.

— Не може се закључити. Ја имам тачних извештаја. Не одричем, можда је он убрзао ток ствари тако рећи моралним утицајем увреде; али што се тиче владања, и уопште моралне карактеристике личности, сложем се с вама. Не знам да ли је и сад богат и колико му је и шта поимење оставила Марта Петровна; то ћу ја сазнати за најкраће време; али, сваказо, овде, у Петрограду, као има бар неких новаца, он ће се одмах латити старога... То је напоквареиији човек, утолуо сам у порок, најгори од свих људи сличне врсте! Имам знатног основа претпоставити, да је Марта Петровна, која је имала несрећу да га оволико заволи и откупи из дугова, пре осам година, још и у другом погледу послужила њему: једино се она старала и бринула, још у почетку, да забашури један приниал, зверско и тако рећи фантастично убиство, због чега би он могао те још као видети Сибир. Ете какав је то човек, ако желите знати.

— Ах, Боже! повиче Пулхерија Александровна.

Раскољников слушаше пажљиво.

— Је ли истина што нелите да о томе имате тачне доказе? упита Дуња строго и без поговора.

— Ја велим само ово што сам поверљиво чуо од покојне Марте Петровне. Вала рећи да је та ствар с гледишта правничког врло тамна. Овде је живела, на ваше да још и сад живи, нека Реслих, ућуика, поврх тога и мала „зеленчица“, узајмилац, а баш се и другим пословима. И с том Реслих имао је господин Свидригајлов још изодавна неке врло блиске и тајанствене односе. Код ње је живела нека њена сродница, чини ми се њена сестричина, девојче од петнаест па и четрнаест година, глухонема. Реслих је безгранично мрзела и корила је за сваки налогај, чак је нечовечно тукла. Једном је ваћуше на таван мртву. Нађу да се убила сама. После обичних процедура ствар се на томе и сврши, али напослетку донаде глас да је то дете... Свидригајлов ужасно унесрећио. Истина, све то беше тамно, глас је донела друга нека Немица, познаваччица и жена без поверења, напослетку не би ни тужбе, јер се Марта Петровна заузела за ствар и новцем и речју; сврши се све само на томе гласу. Па иначе беше тај глас врло значајан. Ви сте, Авдоља Романовна, извесно и сами код њих слушали о догађају са оним Филином, који је умро од мучења, пре шест година, још за крепосног права.*)

— А ја сам, напротив, чула да се тај Филин сам удавио.

— Тако је, али га је приморала, боље рећи склонила, на насилну смрт стална система гоњења и захтевања господина Свидригајлова.

— Писам то знала, сухо Дуња одговори, — ја сам слушала само о некакву необичном догађају, како је тај Филин неки хипохондрист, неки домаћи философ, људи говораху да се

*) Док су мужици заједно са земљом били својина племића и спахија. Ослобођење мужика је дело Александра II.

„занео у читање", и да га је престало више од подсмеха него ли од бога господина Свидригајлова. Док сам била тамо он се према људима понашао лепо, људи су га чак и волели, ма да су га денста и сами кривили за Филипову смрт.

— Ја видим, Авдоља Романовна, да сте ви одиекуд најједном вољни као да га оправдате, па то Ће Лужин развукавши уста на двосмислен осмешак. — Свакако он је човек лукав и заводљив што се тиче жена, чему је жалостан пример Марта Петровна, која је тако необично умрла. Ја сам рад био само толико, да вама и вашој мамици послужим саветом својим односно његових нових и несумњивих огледа. Што се пак мене тиче, ја сам тврдо уверен да ће тај човек несумњиво отет упасти у кривично одељење. Марта Петровна никад иницколико није имала намере да му што у својину да, с обзиром на децу, и ако му је што и оставила то је зар нешто најпотребније, незнатно, евемерно, што не стиже човеку с његовим навикама ни за једну годину.

— Молим вас, Петре Петровиђу, рече Дуња, — да не говоримо више о господину Свидригајлову. То ме сневесељава.

— Он је сад био код мене, одједном рече Раскољников први пут прекинувши ћутање.

Чуше се и узвици са свих страна, сви га погледаше. Па и Петар Петровић се узбудио.

— Пре по часа, док сам спавао, он уђе, разбуди ме и представи ми се, настави Раскољников. Био је доста слободан и весео, и потпуно у нади да ћемо се ја и он зближити. Између осталом он моли, врло моли и жели да се с тобом види, Дуња, замолио ме да будем посредник за то виђење. Има нешто да ти стави на расположење; казао ми је шта. Осим тога, известио ме да је Марта Петровна недељу дана пред смрт завештала теби, Дуња, до три хиљаде рубаља, и те новце можеш добити за најкраће време.

— Хвала Богу! узвикну Пулхерија Александровна и прекрсти се. — Моли се Богу за њу, моли се Дуња!

— То је чиста истина, изусти Лужин.

— Па, на онда? хиташе Дуња.

— На онда он рече, како ни он сам није богат, а све имање припада деци која су сад код тетке. На онда, како се настанио негде близу мене, а где? — не знам, нисам упитао...

— Али шта, шта то хоће Дуњечки да покуди? узвикнође уплаши Пулхерија Александровна. — Је ли ти казао?

— Јест, казао је.

— На шта?

— Казаћу после.

Раскољников ућута и прихвати се опет свога чаја.

Петар Петровић навади часовник и погледа.

— Морам да идем због посла, и тако вам неку сметати, дода он унеколико увређен и спремаше се да устане са столице.

— Останите, Петре Петровићу, рече Дуња, — ви сте намеравали цело вече остати. Осим тога, ви сте и писали да сте желите о нечем с мамицом споразумети.

— Тако је, Авдоља Романовна, проговори Петар Петровић побеђен, седе опет на столицу, али још чувајући капу у рукама, — ја сам се донста желео споразумети и с вама и са многопоштованом вашом мамицом, и то сво о врло важним стварима. Али, како ни ваш брат преда мном не може отворено да говори о неким предлозима господина Свидригајлова, тако се ни ја не могу нити желим најасније... пред другима... о неколиким веома, веома важним стварима. Уз то још ни моја главна и најуверљивија молба није била испуњена...

(Наставиће се).

ПОТЕРА

Едгардо Анџело — Ђовани Лоренцо Мингоци, син Анџела Мингоци и Ортензије Пина рођен у Фаенци (Италија) 8. јануара 1855. г., хемичар, служи се такође именом доктор Брици, утекао је ноћу између 1. и 2. јуна из хотела „Женеве" у Напуљу, где је био више од 5 година секретар, пошто је извршио једну велику покрађу. Едгардо је украо 3000 лира (талијанских динара) у готову и разних других ствари, бриљаната, драгог камења и т. д. у вредности од 200.000 динара.

Ова слика која је снимљена с његове фотографије, потпуно га верно представља, само што може врло лако бити, да се он сад обријао. Коса му је проретка и прна, тело правилно, висок је 1,61, лице му је овално, обрве прне, брада прогрушана, очи смеђе, лице жућкасто - бледуњаво. Говори више језика: шпањолски, француски, латински, грчки, али све талијанским и то пијемонтеским нагласком. Држаље му је врло лепо и веома је интелигентан. Особени знаци су ови: у ходу врхове стопала окреће унутра, на десном лицу има ожиљак и с десне стране нема један зуб. Ко га ухвати или достави власти добиће награду од 2000 динара. Та награда ће се повисити према сразмери вредности, која се од њега затекне. Моле се све власти и сви грађани, да обрате пажњу на ову личност, и у случају да је ухвате или познаду, пека је пријаве Управи варошн Београда под Бр. 13828.

КО ЈЕ ОВО?

Ово лице, нађено је у скитња у швајцарској варошн Цириху, и тамошња полицијска управа притворила га је. На испиту казало се, да се зове Густав Јоновић, да је рођен 26 марта 1869 год. у српском Броду од оца Данила и мајке Ане, да је

неожењен и да има брата Данила, учитеља у Београду. — Управа града Београда моли сваког, који би овога познао и умео ма шта о њему да каже да јој то што пре достави, ради извештаја ћирилској полицији.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Сва поверења која познају стање дутовања нашим листу из свога среза, може се да јаве уредништву, те да им оно накнадно пошље целокупан извод из својих књига.

УХВАЋЕНИ

Осуђеници београд. казненог завода, Аксентије Лазовић, Радован Вајовић и Трнјко Јонковић, који су ноћу између 28 и 29 пр. м. побегли из Топчидера, чије су слике изнете у 22. броју на стр. 176. „Полицијског Гласника", — познати су и похватани 9. ов. м. у општини рошкој, округа ужичког. Према томе, а и по акту Управе београд. казненог завода № 3493 и Управе гр. Београда № 13.905, престала је потреба за њихово тражење.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 396.

БРОЈ 25. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 25. ЈУЛА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће нарочитих бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краља Петра“ до Ужарске улице Београд, а у унутрашњости код окружних или по повећим. Цена је листу: седмо, које једно у систа општине а које је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, земљорадницима, општинским писарима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ова се за ово једно могу претплатити само преко својих командира полицијских односно ватрачких одреда. Надлештима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединих бројева „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се враћају се.

ХИПНОЗА И ЗЛОЧИН

Dr. med. **Albert Moll**

У половини јануара ове године био је у Лајпцигу један процес, у коме је била оптужена нека жена и њен љубавник, и то за покушај убиства супруга те жене. У току претреса појави се околност, да је оптужени употребљавао за хипнотичне покушаје, и да се показао као врло подесан за то. Нарочито се напоменуло, да је оптужена жена предузимала хипнотичне покушаје на своме љубавнику. Пошто се тим покушајима хтело дати важности, то је хипнозу требало довести на у каквом односу и везу са злочином. Каква је то веза требало да буде, разуме се, да се на поливарских извештаја није могло јасно видети. У почетку се одмах дошло до сумње, да се покушај убиства има довести у везу са хипнотичном суге стијом, коју је оптужена жена доделила оптуженоме своме љубавнику. Наравно да се у даљем току претреса — у колико се то може видети из поливарских извештаја — доказало, да о томе ту није требало да буде ни речи, и да су се ти хипнотични експерименти хтели употребити као доказ на неурачунљивост оптуженога. Та је сумња учинила извесно узнемирење код публике, а нарочито код плашљивијих особа. Ту се одмах сетило сличних случајева, у којима су имали доиста везе хипноза и злочин. Тек се приликом доказало велико непознавање саме те ствари, и за то мислимо, да неће бити мало интересно објашњење тога питања.

Добро чинимо, што у питању о односу хипнозе према злочину разликујемо две групе: прво злочин, којега је *жртва*, и друго злочин, којега је *оруђе* хипнотизована особа.

Што се тиче прве тачке, то су нарочито морални нараставши злочини, и њихове су жртве најчешће хипнотизоване жене. И ако је у неким случајевима изашло, да кривица постоји, ипак је у другима доказано, да нема никаквога основа томе подозрењу. То је нељпном био случај са хистеричним женама и девојкама, које су се варале својом сопственом фантазијом, или које су намалиле испредале и измишљале спаношење лажи. Заблуда је била тога уверења, да хипнотизована особа може тако лако да буде жртва хипнотизера. Та особа и ако је хипнотизована, ипак има до извесног степена свести и разума у околини у којој се налази. И за то је правилно мишљење, да у једноме или другоме случају има нарастветога, моралнога злочина.

По себи је јасно, да се сваковрсни злочини, као крађа и т. д. могу изводити као последице хипнотизовања; на ипак ни ти случајеви нису тако особити. Једино је онда такав случај, ако се хипнотизовани послужи при том сугестијом. Хипнотичка би се сугестија могла донекле употребити на то, да се некоме стави у дужност да нешто потпише, и да тако на тај начин потпише писмено признање какве кривице. Пре кратког времена била је у Енглеској једна паринца, којом је признањем био оптужен један лекар, као да је он хипнотичном сугестијом приморао једну стару, богату удовицу, да ова напише тестаменат у његову корист. Наравно, да је то питање имало сем привичнијо правних значаја и грађанско правни значај. Између осталога примећено је тада, да је тај лекар просто заповедио хипнотизованој удовој, да се потпише, да је она на то била приморана хипнотичном сугестијом, и да је он на тај начин дошао до своја циља.

Ово је много пре могућно извршити уз припомоћ каквога лукавства; и. пр. да се рече особи која је добила хипнотичну сугестију, да је она већ написала извесно писмено, и да само има још да га потпише. На тај ће се начин поуздано пре доћи до жељенога циља, него ли простом заповешћу на потписивање. Та околност никада не треба да остане неопажена.

Лајпчка је паринца обратила пажњу на други случај, где хипнотизована особа не служи као жртва, већ као средство за злочин.

Изгледа са свим просто некога сугестовати да учини ово или оно. Ако хипнотизер само зажели неколико хиљада банкнота, он треби само но једно лице да сугестује, те да ово ма где украде новац и њему донесе. Ако хоће некога да склони са овога света, он рече сугестованој особи, да уме мало отровнога праха, па да га сипа у чорбу дотичној особи. Ето, тако представљају себи ту ствар плашљиве особе, које су склоне да верују свака претераница. Опасност, да се хипноза заиста употреби на тај начин за извршење злочина, много се преценује, а ту опасност најпиме наглашују баш они, који се не разумеју у ту ствар. Кад се уме један конкретан случај, видеће се правилност мојих опажања. Ко хоће да изврши какав злочин тај поуздано неће изабрати баш тај пут за извршење, који сигурно води прокласку кривца.

Ко је се практично бавио хипнозом, тај зна, да се те радње могу извршити једва без највеће опажености за откривење кривца.

Покојни Делбов, из Литиха, одличан познавалац хипнотизма изразио се опако о томе питању: „Покушавао сам се бавити мислима, да пожелим једном непријатељу смрт убиством, и питао сам се, како ћу морати започети, да употребим најподеснију особу за хипнотизовање као оруђе, а да не буде никакве опасности по мене; никада нисам добио одговора на то“.

Узимимо сада случај, да је неко у хипнотичноме занесу, и да му се нада заповест, да учини какво злочинство, и. пр., да оде ма куда, и да присвоји за се какав предмет. Колико се разноврсних момената морају случити, па тек да се овпори могућност за извршење крађе! Очевидно је, да би се хипноза ту и поништила, и сав би план пропао. Остављајући то на страну, долазе нам на посматрање друге тачке, којих ћу се детаљи говорећи о постхипнотичној сугестији.

Злочин, у коме је хипнотизована особа оруђе, може се извршити и на тај начин, ако се употреби постхипнотична сугестија. Каже се извесној особи, која је у хипнотичноме сну, да тога и тога дана изврши извесан злочин, и пошто јој се нада такво наређење, она се пробуди. Или баш да узмемо са свим конкретан случај, који је слични у последње последње паринце: Једна жена рекне некоме хипнотизованоме човеку, да згодном приликом збрише са овога света њеног супруга отровом.

Да би се развијенила могућност такве сугестије и одговарајуће опасности, наглашује се, да се хипнотизована особа ничега не сећа, пошто се пробуди из хипнотичнога запоса; дакле пошта не зна, шта је било с њом. Баш и у случајевима, где се после буђења из запоса нађе опет сећања прошлога и од те особе, њој се ипак може одузети то сећање сугестијом; отуда је хипнотизер сигуран од проналаска правога кривца.

Заиста је тако, да у извесном броју случајева — узгред буде поменуто, у врло маломе броју — после пробуђења из заноса нема никаквога сећања о опоме што се догодило. Али ко може има правога искуства, тај ће знати, да ће у ма коме моменту опога или онога часа из хипнозе бити свесна особа, која је била хипнотизована, ма да неће моћи да каже, када се то десило.

К томе још долазе и друга примећања, која не изгледају да чине тако велике опасности хипнотичне суггестије за извршење злочина. Хипнотизована особа није у опште увелико прост безмозни аутомат, као што то неки сматрају. Она зна о себи нешто, што противуречи свему њеному карактеру. Човек, који је иначе морално у свакоме погледу, неће бити наклоњен да изврши какво злочино дело, на баш и ако је он подесан за хипнозу у свакоме погледу, и ако му се то наложи суггестијом. Он даје томе отпора својом природом, и тај отпор, у већини случајева, није у стању хипнотизер да савлада.

(Свршиће се).

У Т А Ј А

Једна одлука опште седнице Касационог суда у погледу доказа о постојању дела утаје и кривичне одговорности оптуженога.

(свршетак)

Апелациони суд није усвојио ове примедбе Касационог суда, већ је од 15. Априла 1900. год. № 1729. дао ове противразлоге:

„Члан 11. Статута Народне Банке, између осталога садржа одредбу: привремена акција преноси се на својине једнога лица у својину другога писменим преносом на полеђини саме акције *или и неком другом формалношћу преноса*, коју закон за пуноважну признаје.

Та се одредба у погледу преноса акција никако није заустављала и ограничила на писмени пренос чи или бланко; коме се не парећује да сваки сопственик акција Народне Банке мора исписати своје име на полеђини привремене акције, и тек тада је уступити купцу исте, — новом господару. Напротив, кад се ова одредба позива и на све друге по закону пуноважне начине преноса, онда се они морају по закону и законом обичају узети онако, како и у стварн бивају.

Акције Народне, као папири од вредности, чији је промет огроман, по извршеном првом бланко преносу преносе се у својину купаца простом предајом из руке у руку, при коме преносу сликом акција, као да је онај први, бланко-преносилац сам извршио пренос на све доцније сопственике акција, та акција даје предаји силу законитог преноса.

Сам Касациони суд, својим примедбама, индиректно признаје овај начин преноса акција, тврдећи — — — — „што се нико други (од бивших сопственика ових акција) не појављује са ма каквим правом полагања својине на исте акције, сем приватне тужбе. — — — —“.

Кад Касациони суд признаје, да је тужиља Чупићка по оном првобитном бланко-преносу куповином од других бивших сопственика друкчије се сматао ових речи не може разумети, предајом из руке у руку, како је правни обичај и редовна пракса код преноса покретности, могла постати сопственицом спорних акција, зашто истим тим путем, истим начином, без другог формалног бланка или пуног преноса, не би то могао постати и сваки други после ње?

Сем увођења нове опасне праксе за садашње сопственике акција Народне Банке, који су до својих акција дошли куповином и простом предајом из руке у руку, тиме би се горња прошс чл. 19. Статута Народне Банке сужо на једну тегобну форму преноса, која није у пракси, а искључивањем других облика, који проистичу из саме природе спорних акција, опасних капше су, сужавала би била њихова размена, ночно би точак њиховом брзом и великом слообраћају.

Све акције, по првом бланко-преносу, добиле су у погледу преноса и обрта природу акција показатеља, то је неоспоран *факт*, а када је тако, онда је пренос њихов по закљученом уговору куповине и продаје, извршен на кућа простом предајом, пуноважан по §. 866. грађ. зак. акције су онда онога, у чијим се рукама налазе, и за то му никаквих других доказа не треба.

Кад као непобитни факт стоји, да се пренос пуноважно и редовно врши наложењем начином и да спорне акције, које гласе на донесиоца, тим путем постају сопственост сваког лица у чијим се рукама нађу, да је он онда пуноважан господар акција; онда терет доказивања, да акције нису сопственост држаоца, пада на онога, који то тврди, онда ни оптужени Коцић није дужан доказивати, да су акције његова сопственост, већ на тужиљу Чупићку пада терет доказивања о противном.

Тужаља никаквим пуноважним доказима не утврђује, да су акције још њена сопственост; ничим не утврђује да је дала акције на чување оптуженоме, од кога је требала узети реверс, нити да му их је дала на послугу.

На кад она то не доказује, *по закону* не може оптужени, који се без тих доказа, има сматрати као сопственик акција, бити одговорап за дело утаје из §. 229, крив. зак., јер за постојање овог дела, не достаје есенцијални елемент, *противправно* присвајање *туђе* ствари, која му је на чување, руковање, управљање или другу коју цељ предала.

Ни исказ приватне тужиље под заклетвом, ни противуречни исказ сведока, ни писмо оптуженога упућено сину тужитељичином — Томи, не садржи *по закону* доказ, да су спорне акције тужитељичина својина.

Навод Касационог суда, да се у поменутом писму оптуженога, у признању његовом, да је од акција приватне тужиље напаштно куповне, налази почетак доказа, да тврђење тужитељичино, у смислу §. 215. грађ. суд. посг., доиста стоји, али у грађанској парници, а у кривичним делима оно не вреди, као индиректно признање оптуженога о кривици његовој; и по томе, та се изјава оптуженог, и не може узимати као почетак доказа, а још мање се може коментарисати и допуњавати исказима сведока, који у толико пре што између тих двеју околности никакве непосредне везе нема.

Најзад сви докази о лажној одбрани оптуженога којима се имају и придати наводи приватне тужиље, посредној жалби Касационом суду нису у стању по *закону* да утврде постојање дела утаје. То се дело убеђењем и сумњивим основима никако не може констатовати, ма да би ти основи могли корисно послужити за доказ кривичне одговорности оптуженога, кад би само дело било утврђено.

На основу изложеногa, и разлога у решењу № 798., Апелац. суд налази, да нема доказа *по закону*, да су спорне акције још увек својина тужиљичина, и да их је оптужени од ње утајио.“

Општа седница Касационог суда примедбама својим од 26. Априла 1900. год. № 3.693. усвојила је примедбе свога 1 одељења а противразлоге Апелац. суда одбацила.

Апелациони суд усвојио је горње примедбе опште седнице Касационог суда као обавезне по §. 279. крив. суд. посг., и по поновном расмотрењу акта и пресуде првостепеног суда нашао: да је пресуда првостепеног суда на закону основана, те је исту пресуду својом пресудом од 29. Априла 1900. год. № 1.983. и одобрио са допуном оних разлога:

„На извешћа Београдске Задруге од 28. Јануара 1900. год. види се, да акције Народне Банке, које је оптужени Коцић заложио код Београд. Задруге не носе име нити пок. Чупића, нити приватне тужиље г-ђе Чупићке, но су остављене на име првобитних акционара Нар. Банке, и по томе имају само бланко жиро првобитних акционара бапчиних.

Према ономе зато, што на овим акцијама нема никаквог преноса ни бланко ни пуног од првобитних акционара банчиних на пок. Чупића или г-ђу Чупићку, не може се узети, да оне нису сопственост приватне тужиље или њеног покојног мужа, поштo је сам оптужени код суда, на претресу од 29. Новембра 1899. године, признао, да су те утајене акције биле њена својина, али да су му њега пређе куповином, и по томе терет доказивања пада на оптуженога да докаже: када је и на који начин он те акције преносом прибавио. А ово у даном случају тим пре, што овде није питање о утаји ствари, за које се пренос права својине може на другог да изврши без икаквих формалности, већ на против по чл. 25. г. т. 1. зак. о Народ. Банци својина ових акција банчиних као привремених преноси се на другога пуним или бланко жиром или другом по закону пуноважном формалношћу.

И према томе тврђење оптуженога да је он ових 49 комада акција од приватне тужиље купио 1897. године и то: *без икакове законске формалности*, не може остати, јер се нико други не појављује са ма каквим правом полагала својине на ове акције сем приватне тужиље, којој међу тим и сам оптужени признаје право својине на исте акције — од које је она по његовом тврђењу на њега пренела и то, што је најглавније, без икаквих формалности, коју закон за пуноважну признаје.

Сем овога и из писма оптуженога од 29. Јуна, које је писао сину приватне тужиље — Томи, види се, да оптужени признаје, да је од банчиних акција приватне тужиље наплатио купоне, јер вели: „од оних акција које ја имам (а то су по његовом признању 49 акција Народ. Банке, а за које се на претресу брано, да их је од приватне тужиље купио), ја сам наплатио купоне, који износе 382. дин., *„са том сумом одобрио* сам жалби (приватној тужиљи) *од њеног рачуна*“ т. ј. одузео је новцем, добијеним новцем од купона акција тужилиних, рачун њен у његовој радњи. А да су те утајене акције својина тужилиња утврђује се и сведобом сведока Николе Стојановића, који тврди, да је тужиља дала оптуженоме нивесне акције на послугу, а сведок В. Аћимовић тврди, да је зет тужиљи тражио од оптуженога реверс за узете акције тужиљине.

Сем наведеног у разлозима пресуде првостепеног суда против оптуженога да се лажно брани, што чини околност из тач. 1. под б. §. 238. крив. суд. пост., за ову околност стоји још и то: тврђење оптуженога да је приватној тужиљи остао дужан 10.500. дин. од *позајмице*, а после, да јој је ту суму остао дужан од *пуштених преко акција*. Тако исто, да је купоне наплаћивао од акција тужилиних, а новац од наплаћених купона задржавао за измирење свога потраживања од тужиље, (као што се види и из његовог писма), а пре тога вели, да јој је дао купоне, да их тужиља наплати за рачун свога примања од њега. А најјачиши доказ, да се оптужени лажно брани, служе прилози у акту № 6157., и то: „Уверење цес. краљ. дирекције мале лутрије“, којим се тврди: да није било извршено никакво вучење *од 4 до 15 Априла 1897. године* (по новом) код бечке мале лутрије (Lotto), а по уверењу комесара београдске жељезничке полиције оптужени Коцић се баш у то време од 23. Марта [4. Априла по новом) до 3. Априла (15. Априла по новом) 1897. год. бавио у иностранству, дакле и у Бечу. И према томе неистинит је навод оптуженог, да је он на тој лутрији добио 5,000. динара.“ —

По жалбама браниоца оптуженога и државног тужиоца Касациони суд је оценио пресуду Апелац. суда, којом је одобрена пресуда пространог суда, а по којој је опт. Коцић осуђен, па је као закониту и основано решењем својим од 6. Јуна ове године № 5.417.

Саопштио **В.**

* * *

Једновремено са завршетком горње расправе, коју нам је предао наш уважени сарадник, ми смо за овај број примили били да донесемо у потпуни и ову слику осуђенога Коцића, али при скалању листа стиже глас да је он већ ухваћен у мађарској варошци Оршави која постоји на доњем Дунаву. Сад су предузете мере дипломатским путем да се по међународној конвенцији о издавању криваца ухваћени Драгољуб преда нашим властима на издржање досуђене му казне, од три године затвора.

Кроз десетак, петнаест дана биће свршено са тим преговорима, и аустро-угарске власти предаће га Управи града Београда, која ће га спровести управо пожаревачког казненог завода да тамо досуђену казну издржи.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Суђење по грађанским споровима

а, тужба

Суду општине ритопечке

На Митров дан прошле године, купио сам од Велимира Никковића, земљодељца овд. ливаду звану Дуго Поље за 90 дин. с тим да ме за два месеца на њу убаштини. Овакову погодбу закључили смо пред Милошем Васићем и Николом Петровићем и ја сам одмах новац положио, а он ми је дао признаницу потписану од стране Милошеро и Николине, јер он није писмен. Поднесим ову признаницу.

Како Велимир ни до данас није хтео на купљено имање да ме убаштини, то сам принуђен тужити га томе суду као надлежном, да ме својом пресудом на ово купљено имање убаштини, како би на основу исте могао и уредну тапију добити.

За доказ да сам имање купио поднесим признаницу и молим суд да испита на њој потписане сведоке који ће ове тужбене наводе потврдити.

Основ тужбе продаја и куповина непокретног имања.

Вредност тражбине 90 динара
Доказ писмен и сведоци

30. маја 1900. год.
Ритопек. Марко Мандић, земљ.

№. . . Завести тужбу, по наплати таксе, а затим одредити рочиште, на које позвати обе парничне стране и сведоке, када ће се спор извидити и извршити.

30. маја 1900. год.
Ритопек. Председ. суда.

б., белешка

Рађено у суду општине ритопечке, 5. јуна 1900. год.

Белешка по спору
Марка Мандића, земљод. овд.

извођали су
Председник суда
Кметови
Бележно писар

За испуњење уговора о продаји и куповини.
Вредност тражбине 90 дин.
Доказ писмен и сведоци.

На данашње рочиште дошли су парничари. Ту су и сведоци.

Прочитана је тужба. Тужилац оста у свему при истој. Моли суд да испита сведоке, на које се позвао. За данашњи представак тражи пет динара.

Тужени рече: Не признајем да сам моју њиву у Дугом Пољу продао тужиоцу, нити би то могао учинити, јер ја немам оволико земље, колико закон тражи да се земљодељу продати не може. Када то стоји онда га не бих могао ни убаштинити. Молим суд да тужиоца одбије од тражења као неуместног. Тражим дангубе три динара.

Испит сведока

1 Милош Васић, земљоделац, стар 32 године, способан за сведока, на питање суда каже: На Митров дан прошле године био сам у механи ритопечкој. Ту је био и тужилац и тужени. Тужени се жалио, како му је липсао во и како нема запреге, наводећи како је принуђен да прода нешто од имања те да купи кола. Тужилац му је тада казао, шта би продао а овај му одговори: „Па ето, Марко, да ти продам ливаду у Дугом Пољу она је и онако опасана твојим имањем“. И тада су се погодили за 90 динара, с тим да је Велимир дужан купца Марка убаштини за два месеца, и Марко му је тада одмах новац у 90 динарара положио. Написали су тада и признаницу о пријему новца и о признању оне продаје, у којој је било означено и то, да је Велимир Марка дужан на купљену ливаду убаштинити за два месеца. Када је Велимир неписмен, то су умолили мене и Николу Петровића, те смо се на исту као сведоци потписали. На ово ће се заклети. Дангубе тражим два динара.

Када му је показана признаница, коју је тужилац за доказ поднео он рече: Јесте, то је та признаница и потпис на

истој мој је а дао сам га онда када је Великиру иста прочитана и он је казао да је све тако као што је у њој написано.

И Никола Петровић, земљод. овд., стар 28 година, способан као: у свему као и сведок Милош. Када му је показана признаница, и он је изјавио да је његов потпис на истој и да је у свему онако било како је у њој написано.

Сведоци су на своје искаше заклети.

Тужени рече: сведоци су сведочили неистину, нити је та продаја учињена, нити сам је ја могао учинити, но је то просто ујдурма, да ми се отме имање. Молим суд да ме заштити, и тужиоца одбије, јер ме сам закон брани, пошто ми се оно имање ни од стране власти неби могло продати, када ми не остаје нет дана ораће земље.

Судски разлози.

Испитом испитаних сведока, која су на признаници — уговору о продаји и куповини — потписани, потпуно је доказано, да је тужилац ливаду у Дугом пољу од туженог купио и да му је догођену цену за исту одмах платио. Туженн та није убантинио по погодби, а на њему је лежала та одговорност. Његовој одбрани и непризнању нема места код онако јасних доказа. Наводи о томе да му не остаје довољно земље, која се тражи од земљоделца § 471. тач. 4 грађ. судског поступка, овде му не могу вредети, јер то ничим не доказује, јер да то стоји у ствари он би се са овим доказом раније пре тужбе тужиочеве могао снабдети, тражећи од суда уверење о томе, он то није учинио, дакле нарочито избегава да тужиоца у његово право уведе. Са ових разлога суд општине ритошечке као надлежан са обзиром на § 6 и 13 грађ. суд. поступка.

Пресуђује

Да је тужени дужан тужиоцу у року од месец дана издати уредну тапију на купљену ливаду у Дугом Пољу. Ако то у остављеном року не учини, тужиоц ће ова пресуда наћити место тапије.

Тужени као крива страна да наплади тужиоцу плаћену таксу у 5·40 динара, да му плати на име дангубе три динара и сведоцима Милошу Васићу и Николи Петровићу по два динара дангубе.

Пресуда је саопштена парничарима одмах јавно у суду.

Од суда општине ритошечке, 5. јуна 1900 год. Ж. . . . у Ритошеку

Писар. Председ. суда Кметови.

НБ. Заседа белешку и пресуду у протоколу суђења.

Задатак. Општински писара, одговара ли ова пресуда закону?

* * *

Од једног општинског писара добили смо питање, како ће општински судови наплаћивати таксу, при потврдама које се код општ. суда ране при издаји општинских уверења; која општ. судови издају, за молбе, жалбе и остале представке које суд од својих грађана прима и по истима поступа, за прилоге који се као доказ подносе. Хоће ли све таксе наплаћивати у корист општ. касе или у таксеним маркама у корист државе.

Какву таксу општ. судови имају наплаћивати у корист државне касе — у таксеним маркама — означено је јасно у тач. 87 87а и 88 закона о таксама.

Даље за сваку жалбу противу пресуде општ. суда првостепеном суду наплаћује се такса у таксеним маркама у 2 дин. За свако дело поступне природе 2 динара у таксеним маркама на жалбу противу оне пресуде 2 динара. На сваку облигацију, признаницу, било да је приватна или јавна исправа таксу и таксеним маркама по вредности. Овакве исправе приватне природе, када се подносе суду ради тражења наплате, ако нису таксом снабдевене, подлеже плаћању петодупле такое као казна.

То су такса које општ. судови наплаћују у таксеним маркама, све друге таксе иду у корист општинске касе, како што грађанским споровима, тако и по осталим представкама као што су тражења разних уверења и потврда. Општински судови за молбе и друге представке, које не носе на себи вид жалбе или тужбе, не наплаћују никакву таксу, нити може бити ту речи о такси 0·50 пара динарских ни у готову новцу ни у таксеним маркама, тако исто неће општински судови наплаћивати таксу ни на прилоге сем оних које су од вредности као исправе, који подлеже опој такси за коју смо горе напели.

На друго питање, имају ли право гласања они грађани, на општ. збору, који нису плаћали порезу за 1 полугође исте године када се збор држи, одговарамо: ако се збор држи у текућем полугоју за које има пореза да се плати, онда имају право гласа сви они грађани који нашта раније не дугују. Ако се збор држи у другом полугоју а грађанин није исплатио дужну порезу за прошло полугоје, онда је изгубио право гласа, докле исту не измири.

Одговори на задатак

У 20 броју нашег листа напели смо једну пресуду општ. суда изузше кривичне природе, за самовлашће, по тужби Петра Савића, земљ. из Селевца, противу Николе Марковића овд., што му је овај самовласно проверио и покварио живу ограду и земљиште под истом заузео и преорао. Управили смо питање на општ. писаре, је ли ова пресуда суда општинског правилна или не? Која је власт надлежна да овај спор између страна расправи? Од многих писара добили смо одговоре, но већина је ово питање узела рђаво у оцени самога дела, те га је тако и расправила погрешно.

Правилно су на ово задатак одговорили они општински писари:

Симон Д. Вилимановић писар општине градачке
Мијаило Миловановић писар општине бољанске
Љубомир Ђ. Јовановић писар општ. градачке
Божа М. Ђукановић писар општ. петчанске
Милош Ж. Марковић писар општ. александровачке
Вој. Ђ. Гавриловић писар општ. влашанске
Светозар Петровић писар општ. бабеначке
Панта Ј. Живковић из Јабучића быв. општ. писар
Милош А. Козаревић писар општ. Самаилске
Мијаило М. Коновић писар општ. Самаилске

који су се изјасинли, да овде стоји дело самовлашћа.

Самовлашће постоји, па ма да тужилац има пресуду изврашног суда, која захтева и овај простор земљишта, који је био под живом оградом тужиоца. А стоји самовлашће зато, што се жива ограда не подиже тако брзо, да тужени није могао видети, да тужилац подизањем исте заузима његово право сопствености, па у том случају није могао давати сам себи задовољења, но се је тада имао обратити власти за заузеће, у ком случају би ова појава имала на себи вид иступне природе и за расправу, по § 4. полиц. уредбе, био би надлежан општ. суд и пресуда би се донела, противу туженог, овде тужиоца Петра, на основу § 375. а крив. законика.

Даље тужилац се не може сам произвољно задовољавати, но то може чинити, само средством власти. Он то не чини, но врши самовлашће. Но општински суд је се ненадлежно упустио у извиђење и пресуђење овога предмета, јер исти није иступне природе, да би се могао подвести под § 375. а крив. закона, но је дело преступно и имало би се подвести под § 291. крив. закона, који гласи:

„Ко кућевне, пољске и баштованске ограде или усеве, раздеске, воћњаке, винограде и друга она чуткова засађена немарно уништи или поквари и т. д.“ И када то стоји, онда рушење ограде не може бити иступ, но је преступ, па општ. суд није требао од тужиоца примати тужбу, но га упутити полицијској среској власти, као надлежној за извиђење. Или, ако је увео тужбу у поступак онда, пошто је се уверио, како стоје ствари о извршеном самовлашћу, прекинути даљу радњу и тужиоца упутити решењем надлежној власти.

Што се тиче права тужиочева на оно земљиште које полаже по пресуди изврашног суда, тужилац се је могао или путем грађанске парнице обратити надлежном суду или пресуду поднети полицијској власти, са молбом, да га иста уведе у његово право државине. Ова пута била су му отворена, а овај трећи који је он изабрао парично је законом забрањен и казним.

Ово је наше објашњење и онима који су правилно одговорили, да стоји дело самовлашћа и онима који су се изјаснили, да самовлашћа нема и да је тужени у праву био што је се сам у своју државину на основу пресуде увео. Када би се могла признати произвољност за извршење и увођење у права, онда нашта би биле извршне власти и законски прописи.

НЕМА ВОДА

— Octave Mirbau —

Ево шта ми исприча, једнога дана, Вилем Вери, нека стара поморски напетан, који знађаше сијасет доживљаја на мору, ево шта ми исприча, док таласи, са ужасном хуком и ломљавом, удараху о стрму обалу, више које се, према суноу, бесмо испружила:

Жан Донард и Пјер Керион упошљаху мреже у шалупу, привезану на кеју, близу доњег краја лађе, који заливаху крвљу остаци скоро почишћене рибе. Све беше у покрету у маленој луци сен-генолској. Капарајући својом гломазном дрвеном обућом, у похабану одећу, морнари се спуштаху, по грулама, погнутих леђа под теретом од мрежа; други, руку под руку, наслањаху из крчама, посрћући и певајући; „мала“ чишћаху лађе спремне да се навезу, и већ се виде где се неке дерезиције наврзоше једна за другом водом коју удараху велика весла, сличпо лету спорах и сиских ивака. Ловљаше се локарда у велико.

— Хајде, пожуримо, рече Жан Донард продужујући размотавати пређу коју Пјер Керион симетрични расподељиваше на дну шалупе.

Али Пјер Керион стаде и не погледав свога друга:

— Жане Донарде, рече он мало дрхтавим гласом, боље би учинио да ниси ни излазио данас... боље би учинио.

Жан Донард слеже својим широким раменима, и не одговори ништа.

— Жане Донарде, настави морнар, кажем ти да би боље учинио да ниси ни излазио данас. Чујеш ли ме? Велим ти да би боље учинио.

Донард погледа у небо; затим у море које се од земље отискиваше бескрајно и дубоко.

На небу ни мрље од облака; море се блисташе, према суноу, тихо и мирно. И рече:

— Доста, но. И од осталих, гомиле лепштина, увек је иста песма... Јеси ли господар, шта си ти? Онда, ћути, пијањицо.

— Како год хоћеш, уже Керион потмулим гласом. Ну, чуј ме добро. Последње године, Жак Пенгадек је исто тако изишао, једнога лепога дана као ово данас... И није се вратио... Како год ти хоћеш, Жане Донарде.

Жан Донард хтеде одговорити, када се седам морнара и мали, који образоваху остатак његове посуге, појавише на догледу, посебп своје нове огртаче. За трепут ока укрцаше се људи и мреже унесоше. Шалупа се одрешп, разапеше се једрила, чији конопци страшно зашкрипише дуж ветрила, и, стојећи близу катарке, Жан се Донард, озбиљан и мрачан у лицу, прекрсти, као што по обичају чињаше увек кад год би се отискпуо на пучину.

Жану Донарду беше шесет година. Висок и прав, беше он необичне снаге и страшан младићима. Његово лице, без браде, босано, пржено сунцем у свако доба, бијено свима непогодама, личаше је на уштављену кожу; његове крупне руке беху напредне јачине: рекло се да његов жалосни и далеки погледа као погледи људи који су дуго живели на мору или у огромним самоћама, садржаваше у себи као одблесак бескрајности. Упркос опасности суровог рибарског живота, упркос тегобних умора који исцрпљују снагу, једна ако се две или три седе длаке могу приметити на густој коси која краси његову старост.

Овај старац је важно за најбољег рибара и најодважнијег морнара у приморју, трагичном пемарском приморју, пуном провала где море нечпто рече, начичканом сурим стенама о које се таласи ломе и пенушле, бели и крвави. Када би се ветар помамно и када би се море натуштило, тада када би сви рибари остали на обали, љуљајући се из крчме у крчму и пијанчећи, и када би се приметило да нека шалупа остаиља обалу, могло се наизвесно рећи да је то била шалупа Жана Донарда. Презираше све непогоде, пркошаше свима морима и смело говораше да се море и он сувише добро познају, тако одавна, „еда би могли једно другом пакостити“. И он одлажаше, често на петнаест миља далеко од обале, откривајући плићине које би биле најбогатије рибом, бацајући своју мрежу у дна која једино он зна, пловећи тако каткада за време више дана и ноћи. Ваљало га је видети када, стојећи код крме, у лицу мрачан и обавит маглом, исправља своју шалупу у таласима после буре.

Овим суровим занатом беше стекао мало имања. Кућа му беше његова властита, у добром реду; са пријатном белоћом своје фасаде и сјајем намештаја, она одскакаше међу нечистим и прљавим кућерцима у којима, обично, труну у блату и гаду бретонски морнари. Дављаху му се, пошто можда беше честитији него остали, пошто увек притицаше да спасе другу у невољи, али га нису волели. Рибари му не могаху опростити ради његовог еребног лова који он излагаше, при повратку, с неком врстом изазивачког задовољства; не могаху му исто тако опростити ради његова благостања, ради његових белих блуза и бела недељна рубља, и ради оне поште и надмоћности што он уживаше према њима и чему се они потчињаваху упркос себи. И затим говораху да је он немилостив према сиротињи, да је лаком. Одиста, он се никада није видео да заће по крчмама с оним друштвима где се отпочне пити малим чашама а завршп крављим свађама: оном бесном и неизлечивом лудошћу за алкохолом која, кашто чини да морнари наличе на разјарене животиње.

Особито га презираше његова послуга, због рада којим је затварао, због строге дисциплине коју на броду захтеваше, због крајше строгости при дсоби лова, која се, често и свагда над би се дала приликa, окреташе у виске пребране.

Не јављајући се и чувајући се од сумње, нека скривена мржња мумлаше око Жана Донарда, брижљиво распаљивана од стране Пјера Керпона који га оптуживаше како се он споразумева са прекупцима како ће га красти и експлоатисати, еда би неправедно свој део увећао. И Керион, крупна људина, лица накосене и планпљаве животиње, већ би своме господару учинио какво зло, да се није плашио да му оскудева сила и храброст.

Шалупа је добро пловила; она се тада налажаше у подама острва Сена. Али ветар наједаред престаде. Спуштање се вече. Под последњим сунчаним зрацима која на његовој непомичној површини терају као једрило ружичаста веза, тихо и мирно море изгледаше као да васпа. У далини примећиваше се један парни брод, једва видљив, издајући в небу један облак паре; од места до места, на овом умпљном пространству, неке лађе рибарске, као црне птице, беху се кокетно позиментале повр таласа, и приморје пливаше у мору и небу, у сјајној магли.

Жан Донард, непрестано седећи на крми, не управи ни једну једину реч својој посуди; он говораше само кад би командовао. Његови људи спаваху, полегали по мрежама; на предњем крају лађе, мали спремаше дрва за рибљу чорбу.

— Ала се крећемо! рече Жан Донард. Не пирка ветар платна. Хајде, спусти ветрила и живо веслај.

Нико да мрдне.

— Но, јесте ли ме чули? повика господар јаким гласом. Тада се Пјер Керион диже полако, погледа разроко своје другове и окрену се Донарду:

— Жане Донарде, рече му, боље би ти учинио да данас ниси изишао... Боље би учинио!

Господар устаде такође, дрнћући од љутине. Керион настави:

— Жане Донарде, сећаш ли се ти Жака Пенгадека који изиђе исто тако и који се никада више не врати?

— Хоћеш да учиним што рекох, гадна лепштино?

— Неће, Жане Донарде. Ни ја, ни ико овде, чуј!

И Керион скрсти руке и погледа Донарда, претећи му.

Жан Донард се направсно умири, — не што се збуни, него што хтеде дознати шта то мишљаше и зашто се буљаше ова животиња.

— Ну, Пјере Керионе, рече он, готово пријатељски, јеси ли ти полудео? Зашто одричеш да ме послушаш?

— Зашто? зашта јадник разлаћених речи. Зашто?. Ти знаш добро, Жане Донарде. Зато што нас злостављаш, зато што нас крадеш; зато што куће своје зидаш, деце кажене своје купујеш нашим новцем; зато што смо ми уморни сатирући се за тебе, и што ти нама платити нам једним ударцем све оно што си нам узео, зато што се, као Пенгадек, нећеш више вратити, и што ћеш умрети, Жане Донарде!

Пра овим последњим речима, Жан Донард, кога спопаде бес, устреми се на Керкона и, једним ударцем песнице, откотрља га на дно шалупе. Али га одмах шеснаест руку шчепаше, стегоше га за гушу давећи га, цепајући му прса, размрскавајући му главу о ветрила.

— У воду! у воду! заурла Керкон.

Тада, изгубив силе, сав здрван, сав прав, он осети како га подиграше изнад ивице брода и како му тело паде у море, као клада, као пањ.

Мало, преврнувши, крикну и паде у несвест.

Сунце ишчезе на западу, остављајући на небу само бледу и слабу пресекасту светлост. Мрак се, мало по мало, хваташе, свечано и страшно, и ништа се друго не примећивање до вода која се овде онде пенушала, као да се зној ила, и светлост са светлила која се жалосно просипаше по мору.

Људи повређени за неслома весалаху, сном сметом својих мишића, и шалупа бежаше. Световалу се о томе шта ваља чинити.

— Треба удахнути малога, рече Керкон. Он ће казати и ми смо пропали.

Неки слаби глас који је лично да долази из мрака и јури врх клопотаља морског допираше до ње.

— Пјере Керконе! Пјере Керконе!

А Керкон заповеди:

— Вињеме, зграби малог, и у воду! у воду га баци!

Шалупа бежаше а глас дозивање непрестано.

— Пјере Керконе! Пјере Керконе!

А Керкон наново заповеди:

— Ти, Жозефе, уми чакљу и, ако се стари приближи, добар ударац по глави: јеси ли ме разумео?

Глас се приближаваше, постајаше јаснији.

— Пјере! Керконе! Пјере Керконе!

Ноћ беше настала у велико. Керкон не виђаше Жана Донарда, али му чујаше глас, тако блиму њега да он помисли да га његов дах додирује. Он се згрози.

— Пјере Керконе, чуј ме. Ти си ме убио... ти си добро урадио... Ја сам се рђаво с тобом понашао, ја се зато најем... И затим ја сам се накивео. Ти си ме убио... То је добро... али слабачки мали, он ти није ништа учинио, сирото дете... Остани та да живи... Он неће казати... Реци, мали мој Иване, да нећеш ништа рећи, никада, никада... обећај ми то... Видиш га добро, Керконе, он је тако зубак... и то би та донело несрећу... Тако ти свете Богородице, ја те молим, ја те преклињем!

Док глас говораше, Керкон чу, позади себе, неки чудноват шум као шум животиње која се чеше.

— Тако ти свете Деве Марије!

Керкон се окрете, сав дрхтући, и паде једну руку, крупну руку, руку Жана Донарда, која се хваташе за крму као што чини морски рак. Он дочека мотку и ноже замахну.

— Хајде, Вињеме, повика он, ти малога!

Мотка паде. Чу се, у исто време, нека ужасна псовка, затим над једног тела у море.

Ветар, ишенада, постаде јачи. Шалупа замаче брзо у ноћ, ишчезе; и вода опет поста мирна и нема, осветљена само бледом светлошћу рибарских фењера.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 55

Лукави направи нараз на лицу горак и при том ягодно заћути.

— Ваша молба да мој брат не буде ту кад се састанемо није испуњена једино по мојој жељи, рече Дуња. — Ви писасте да вас је брат увредио; мислим да се да одмах споразумети, и ви се морате помирити. Па ако је одиста Роња вас увредио, он онда треба и хоће да вас моли за опроштај.

Петар се Петровић одмах овесели и осмеи.

— Има неке увреде, Андоља Романовна, која поред све добре воље, заборавити се не може. Све има лимиту коју је опасно прећи; јер кад се једном прекорачи правати се натраг немогућно је.

— Ја вам писам о томе нарочито говорила, Петре Петровићу, мало нестрпљиво прекиде му реч Дуња. — Добро схватите, да сва наша будућност зависи од тога, да ли се ово све може или не може што пре разјаснити и уђесити како треба? Ја управо, од прве речи говорим, да друкчије посматрати не могу, и ако ме ви колико толико цените, онда, мавар и почешко; али ипак сва та ствар мора се данас да сврши. Поновљам, ако је брат прав он ће молити за опроштај.

— Дивим се што стављате такво питање, Андоља Романовна, љути се Лужин све више и више. Поштујући, и, тако рећи, обожавајући вас, ја у исто време могу врло, врло лако и да некога од ваших рођених не волим. Претеглујући на срећу ваше руке, не могу у исто време да примим на себе обавезе које се не слажу...

— Ах, оставите сву ту увредљивост, Петре Петровићу, прекиде га Дуња осетавно. — на будите онај памећан и племенит човек, какиога сам у нама ваздa поштовала и рада сам да поштујем. Обећала сам вам, ваша сам вереница; поверите ми дакле ту ствар, и верујте ја ћу бити у стању да непристрасно размислим и пресудим. Што ја узимам улогу судије то је и за мога брата изненађење, као и за вас. Кад сам га данас, после ваших писма, позвала да свакако не изостане од овог нашег састанка, ја му писам ништа говорила о својим намерама. Молите, да ако се ви не помирите онда ја ћам да бирам: или вас или њега. Тако је питање и о ваше и његове страже. Ја нећу и не треба да се преварим у избору. Због вас ја бих морала да раскидам с братом; због брата ја бих морала да раскидам с вама. Ја хоћу и могу сад поудано да сазнам: је ли он мој брат? А за вас: јесам ли вам драга, цените ли ви мене, јесте ли ви муж према мени?

— Андоља Романовна, изусти Лужин пресомитив се, — ваше су речи за мене врло и много значајне, да боље речем, чак и уређење с обзиром на положај који имам част заузимати према вама. Да нећ ни речи не кажем о увредљивом и чудноватом стављању у један ред мене и... запостављена запета младића, али нашим речима ни допуштате могућност уништити дано ми обећање. Велите: „или вас, или њега.“ Мора да ви и самим тим показујете како је за вас мало значим... Ја то не могу да допустим према односима и... обвезама које између нас постоје.

— Како! плану Дуња. — Ја ваше интересе мећем заједно са својим ако што ми је до данас било у животу драгоцено, што је данас чинило сав живот мој, и, где сад, вас вређа што вам ја као „мало“ цене дајем!

Расплахљивост се осмехну љутом и грко. Разумихин се тргне; али Петар Петровић се не успротиви, него још са сваком речју беше све раздражљивији и све више готов на свађу, баш као да је то и волео.

— Љубав према будућем сапутнику у животу, према мужу вала да превазиђе љубав према брату, рече он сентенцијозно, — али свакако, ја не могу с њиме доћи у један ред... Ма да сам ја мало пре изразио, да у присуству брата нашега нити желим, нити могу да искажем све, због чега сам дошао, ипак, намерам сам сад обратити се вашој многопоштованој мамици ради неизбежног објашњења у једној врло важној и по мене увредљивој тачки. Сви ваши, рече он даље Пулхерија Александровној, — јуче, у присуству господина Разумихина (или... чини ми се тако? опростите, заборавио сам вам презиме, пријатно се поклона Разумихину), увредио ме тиме што је напрао и упаказао моју мисао, коју сам вам онда саопштио у часну разговору, при чаши, на име, да је женидба са девојком сиромашном, која је већ познала животне бриге и невоље, како ја мислим, боља него ли женидба с девојком која је познала обиље и задовољност, јер је тако корисније за моралност. Ваш је син с намером увеличао значење речи до глупости и бесмислице, окривљујући ме у лакосмин смеровима, и по моме гледишту, оснивајући то на вашој сопственој преписци. Већу срећан, ако вама, Пулхерија Александровна, буде могућно да ме увеите о противноме, и тиме да ме знатно умирите. Па сваштите ми, каквим сте управо изразима моје речи ви саопштили у писму своме Родијону Романовићу?

— Не сећам се, збуни се Пулхерија Александровна, — саопштила сам их онако, како сам их ја схватила. Не знам како их је Роња вама саопштио. ...Можда је нешто и увеличао.

— Без вашег утицаја увеличати није могао.

— Петре Петровићу, рече Пулхерија Александровна до-

стојанствено, — доказ је томе ово: ја и Дуња нисмо ваше речи примиле са врло рђаве стране; иначе не би биле овде:

— Тако је, мамице! рече Дуња одобравајући.

— Мора бити, онда, ја сам и ту крив! рече Лужин упрепђено.

— Видите, Петре Петровићу, ви Родијона једнако осуђујете, а још сте и сами о њему неистину написали у писму, дода Пулхерија Александровна охрабрена.

— Не сећам се да сам написао ма најмању неистину.

— Написали сте, оштро проговори Раскољников не гледајући Лужина, — да ја још нисам новац дао удовици убијеног, као што је то доиста било, него његовој кћери (коју до јучерашњег дана нисам ни видео). Написали сте то с тога, да ме завадите с родбином, и с тога сте у одвратним изразима дометнули нешто о младољу девојке, коју ви не познајете. Све је то сплетка и инсикост.

— Опростите, господине, дрхћући од љутње одговори Лужин, — ја сам у својем писму говорио о вашим особинама и поступцима цигло зато да исцрним само молбу ваше сестрице и маме да им опишем: како сам вас нашао, и какав сте ви утисак на ме учинили. Што се тиче онога што сам у писму казао, набите ма и пустаху неистине, то јест, да ви нисте повац истрошили, и да у тој породици, ма да и несрећној, нема недостојних чланова.

— А ја мислим да ви, са свима вашим врлинама, не вредите ни за мали прст оне несрећни девојке на коју се ви каменом бацате.

— Мора бити ви бисте се одлучили чак да је уведете у друштво ваше матере и сестре?

— То сам већ и учинио, ако сте ради да знате. Данас је седела заједно с мамицом и Дуњом.

— Рођа! узвикну Пулхерија Александровна.

Дуњечка поруменје; Разумихин набра обрве. Лужин се заједљиво и надмено насмехну.

— Само изволите видети, Авдоља Романовна, рече он, — да ли је сад могућан споразум и мир? Сад се надам да је стнар свршена и разјашњена једном за сваграа. А ја се укланам да не бих сметао даљој пријатности вићења и састанка породичног, скомпитавању тајна такође, (устане и узме капу). Али, одлазећи, усуђујем се напоменути да се увиређ надам избављењу од сличних састанака, и тако рећи, компромиса. А вас, многопоштована Пулхерија Александровна, молићу нарочито, ради те исте ствари, с тога баш, што је и моје писмо упућено баш вама, а не другоме.

Пулхерији Александровној ово беше мало немило, увредљиво.

— Па ви нас потпуно стављате под своју власт, Петре Петровићу. Дуња вам је казала зашто ваша жеља није испуњена; Дуња је имала добре намере. Па и писмете ми као да налажете и заповедате. Па зар ми иначе сваку жељу вашу да не сматрамо као заповест? А сад ћу ја вама да кажем насупрот, да ви треба сада да сте према нама нарочито деликатни, приступачни и понизни, јер смо ми све оставили, и да нам поверим, овде смо дошли, а, мора бити, већ смо и без тога у вашој власти.

— То није сасвим правично, Пулхерија Александровна, особито у овом тренутку, кад се сазнало о завештању Марте Петровне од три хиљаде рубаља, што, чини ми се, дође баш као вала, судећи тако по тону којим сте са мном говорили, дода он загрижљиво.

— Судећи по тој напомени може се доиста претпоставити да сте ви рачунали на нашу беспомоћност, раздражено рече Дуња.

— Али сад бар тако не могу да рачунам, и не желим особито да сметам сваштешњу тајних понуда Аркадија Ивановића, којима је он одлично вашега брату, и које, како ја видим, нимају за вас, главно, а можда и врло пријатно значење.

— Ах, Боже мој! узвикну Пулхерија Александровна.

Разумихину се никако не седи на столици.

— И зар те, сестро, сад није стид? уништа Раскољников.

— Стид ме је, Роњо, рече Дуња. — Петре Петровићу, идите! опрене се њему она бледа од љутње.

Петар Петровић као да није тако свршетак очекивао. Надао се и сунише сам у себе, на своју ноћ и и на беспомоћност својих жртава. Па и сад не верује. Побледе, усне му уздрхташе.

— Авдоља Романовна, ако ја овога часа изиђем из та врата с таквога налога, онда — знајте — ја се већ нећу никада вратити. Размислите добро! Тврда ми је реч.

— Каква је то смелост! викне Дуња, и брзо се диже с места. — Нећу ни ја сама, да се ни враћате овамо!

— Како! Шта, ка-а-ако! узвикну Лужин који још до последњег часа никако не вероваше такоме расплету, а сад већ сасвим изгубивши конац. — Дакле та-а-ако! Али, знате ли, Авдоља Романовна, да ја могу и да протестујем.

— Какво право имате да тако с њоме говорите! ватрено се умеша да брани Пулхерија Александровна. — Шта можете да протестујете? И каква су то ваша права? Је ли, да вама, вама моју Дуњу да дам? Идите, оставите нас за увек, сасвим! Само смо крви што смо пошли на стнар неуравњену, а најкрпила сам ја...

— Па ипак, Пулхерија Александровна, љути се у својој помами Лужин, — ви сте ме везали задатом речју, коју сада одричете... и, и на послетку... напослетку, ја сам наведен био услед тога, тако рећи, на издатке...

Ова последња претензија беше је толико у карактеру Петра Петровића, да Раскољников, бледећи од гнева и од напора, да тај гнев савлада, одједном пређе у смех, не могући се више држати. Али Пулхерија Александровна се избезуми.

— На издатке, велите? А какве то издатке, каквог тронипове? Да ни то не мислите о нашем оном сандуку? Ено нека вам га кондуктер пренесе, Господе, на ми вас и везали! Ама сетите се, Петру Петровићу, ви сте нас везали, везали сте нам и руке и ноге, не ми вас!

— Доста, мамице, молим те, доста! молљаше Авдоља Романовна. Петре Петровићу имајте доброту отићи!

— Отићи ћу, али још само последњу реч! проговори он већ готово не владајући собом ни мало. — Ваша мамица, чини ми се, сасвим је заборавила да сам се ја одлучио да вас узмем, тако рећи, после нарушких гласова, који су се распростри по свој околини о вашем угледу и имену. Ради вас презирући јавно мњење и вриђајући нам углед, ја сам се, свакако, могао врло, врло надати и на награду, ита више, трајити и захвалности наше... Али тек сад ми се очи отворише! Видим и сам да сам можда учинио врло, врло лакомимо, врлоломио нешто, кад сам презирао друштвене гласове...

— Та из њега као два човека да говоре! викну Разумихин, па скочи са столице спреман да се разрачуна.

— Ви сте нисак и накостан човек! рече Дуња.

— Ви речи! Ни покрета! узвикну Раскољников уздржавајући Разумихина! затим пришавши Лужину готово очи у очи. — Изволите ићи! рече тихо и растављајући слогове, — на више ни речи, ниче...

Петар Петровић посматраше га неколико тренутака лицем бледим и искривљеним од љутње и ада, па онда се обрне, ниче, и ретко да је погод на свом срцу понео толико јетке мржње колико овај човек на Раскољникова. Њега, једино њега он окривљаја за све ово. Значајно је, што он, силазећи низа степенице још назад узбрађиваше да стнар можда још није сасвим изгубљена, и да што се самих дама тиче, још је шта више „врло и врло" поправљива.

III

Главно је то, да он до последњег тренутка није таквог расплета ни по што очекивао. Лупчно се до послетка, не могући ни замислити, да две беднe и незапшпиене жене могу да се ослободе његове власти. Томе уверењу много помагаше сујета и самоуверености на степену који се најбоље може звати залуђењост у себе сама. Петар Петровић се ослобођио ништавности, имао је болешљиву навику уживати себе сама, свој ум и своје способности веома је ценио, шта више, покаткад, пред огледалом уживао је и у своме лицу. Али више свега на свету волео је и ценио да радом и на свани други начин добије новаца: новци су га уједначивали са свачим и сним оним што је било више њега.

(Наставиће се)

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Здравко Пантић, хајдук. Родом из Ломнице, ср. расинског а био је писар општине трнчарске у истом срезу; од де-

бре је породице; свршио је школу у Букову. Није му било ни 20 година кад се је удружио са чувеним хајдуком и разбојником Драгомиром Тамбурићем, о коме је у своје време било много писано у нашој дневној штампи. У друштву са овим Тамбурићем, Здравко је извршио пет разбојништава, два покушаја убиства и једну опасну крађу и зато је пресудом крушевачког преосетеног суда као малолетан осуђен на двадесет година робије без окова. Сад се налази у Топчидеру на издржању осуде, а да је само годину две био старији био би осуђен на смрт.

Здравко је хајдуковао у 1898. до јула 1899 године и тада је заједно са Тамбурићем ухваћен у Вратарници код Зајечара. При спроводу за Крушевац, Тамбурић у путу побегне а Здравко који је сакат у десној нози те није могао побећи доведу у Крушевац. На иследењу, он је определено признао све своје кривице и означио много јатака, но на претресу, суд је све пустио као невине из недостатка доказа, а њега огласио је за крива и осудио га.

Хајдук Тамбурић ни до данас још није пронађен и он је јамачно пао граница Србије. Она власт, која је своја опасног зликовца онако лабаво спроводила, за осуду је, јер сваког дана може ушаста у нашу земљу и продужити зла дела.

ТРАЖИ СЕ

Лазар Богојевић, бив. порезник среза жичког, оставио је изнесан мањак у каси од покупљене порезе у 43·06 динара. Како се Лазару не зна место становања, то начелник среза жичког актом од 12. јуна т. г. бр. 2839, моли све власти, да Лазара потраже и о проналаску га известе. О проналаску Лазареву може се известити и Управа града Београда с позивом на бр. 14105.

Танасије, син Јована Степановића из Брезнице, среза хомољског, ђак IV разреда основне школе, отишао је још пре месец дана од куће и по тражењу и расписивању од стране његовог оца још се није могао пронаћи. Начелник среза хомољског актом бр. 4298, моли све полицијске власти да Танасија у своме округу потраже и о проналаску да га известе. Танасију је 14 година, у лицу плав; од одела има је на себи: чакшире и гуњ од белог сукна, на глави шајкачу од плаве чохе и на ногама опанке.

Акт упр. гр. Београда бр. 14.119.

Милтан, син Стојана Крстића из Ора, среза власотиначког, пре 20 дана побегао је од свога газде Станоја Петровића, цигљара из Крушевца и до данас се није јавио ни својим родитељима ни своме газди. Милутину је 16 година, омален, дежмењаст, плав, у лицу по мало рошав од богиња, од одела одиео је на себи: чакшире и гуњ од сељачког сукна, половно, а понео је једну торбицу од јоргана и један губер за покривање. Начелство округа крушевачког, актом бр. 6152 моли све полицијске власти, да Милтана у своме кругу потраже и на случај проналаска њему га спроведу. Акт упр. Града Београда № 14466.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Јован Јовановић, скитница и лопов. Родом је из Босне, но у Србији провео је више година. Због омањих крађа и скитње кажњаван је небројено пута од стране београдске полиције а у 1892 год. био је и судски осуђиван због крађе извршене г. Шатнеру, овд. трговцу. Много је пута протеран из Србије у Аустро-Угарску, али се увек враћао. Последњи пут Јован је од стране кварта савамалског под 7 августом прошле године, опет протеран на свагда у Аустро-Угарску. И поред тога, што је у време прогонства скретнута пажња властима на њега, сазнало се, да је Јован опет прешао и удружен са још неким несрећницима иде по варошима у унутрашњости Србије. Доносећи слику његову, понова скрећемо пажњу властима да на њега мотре и на случај проналаска да га на основу пресуде кварта савамалског бр. 5891, од пр. год. казне и протерају. Јовану је 31 година, средњег је раста, смеђ, на десној страни чела има белегу посекотине; по занимању је био лађар; у лоповском друштву зову га „Пелагић".

ПОТЕРА

Илија Куплић, из Лазнице, среза хомољског, који је окривљен за опасну крађу извршену Сими Карабашу, побегао је из хомоља суднице општине лазничке. Илија има 35 год., раста је средњег, у опште плав, косе смеђе, очију жућкастих. Начелник среза хомољског актом од 11. јуна т. г. бр. 4578, моли све власти да Илију живо потраже и као и раније стражарно спроведу. Пронађени Илија може се спровести и Управи града Београда с позивом на бр. 14076.

Живана Павловић, проститутка из родне Ђ. Кустурића у Нишу, пре 15 дана побегла је из нишке окружне болнице. Том приликом однела је собом болничку кошуљу, белу поркетску сукњу и нудиљину плаву сукњу и блузу. Начелство окр. нишког актом бр. 15633, моли све полиц. власти да Живану потраже у своме кругу и с њом по закону да поступе. Акт Управе града Београда бр. 14375.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Оне предне и службе одане полицијске чиновнике, који се заузимају да наш албум криваца буде што потпуније, те нам шаљу слике нових криваца, — молимо их и овом приликом, да у будуће слањају кривце „брзобзде" и „ајкаче", а не у пело на „визит" формату. Кад већ пеки слањају кривце и у више позитура, онда нека им друга позитура буде потпуни „профил". По могућству треба удешавати да слике буду сеџам пута мање од природне величине.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 226.

БРОЈ 26. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 2. ЈУЛА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, занатлијама, општинским писарима и осталим занатлијама у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама на унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну који се по свој цени могу претплатити само преко својих команданта полицијских односно пограничких одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

СВЕТ. Ј. ШУРДИЛОВИЋ

НАЧЕЛНИК 3. КЛАСЕ ОКРУГА РУДНИЧКОГ

ХИПНОЗА И ЗЛОЧИН

Dr. med. **Albert Moll**

(СВРШЕТАК)

По себи се разуме, да не треба спорити то, да се извршење злочина олакшава хипнотичном сугестијом, код оних лица, која су наклоњена вршењу злочиних дела.

Позивају се многи на разне експерименте, који се врше са особама, које су подесне за хипнозу. Дају хипнотизованој девојци у руке револвер, који је тобож напуњен, и она га сугестивована окида на своју мајер. Друга хипнотизована особа, сипа прашак, бајаги арсеник, у воду, коју пије њен рођак. Сви ти огити нису довољно слажни за доказ, јер хипнотизована особа има на ону своје душе праву представу о ситуацији, у којој се и у томе тренутку налази.

Знамо, да и у сну имамо свести о томе шта сања и да је цела ситуација измишљена. Па баш да хипнотизована особа и не зна праву ситуацију, ипак њоме влада неки таман нелагодан осећај, кога се она сећа. Околност, што је хипнотизована у канцеларији хипнотизеровој окинула револвер, не доказује, да би она то учинила и онда, да је ситуација била у стварн таква, т. ј. да је ту била њена мати, па да на њу онада пуи револвер. То исто важи и за оне експерименте, који се чине у хипнози, и за оне у постхипнотичној сугестији где се неноме у хипнотичноме запосу даје сугестија, која има да се оствари после заноса, дакле по пробуђењу.

Па и у прнос свима пригоноримма, ипак се не може одрећи могућност, да се може сугестија употребити у прилици за злочин. Баш је вероватно код случаја, као што је Лигничи, да се може употребити за злочин особа, која је јако привољна за хипнозу, и да је употребн заинтересована особа. У таквим је случајевима довољна и љубавна наклоност. Знамо добро, до нога степена, привржености води таква једна страст: такво стање, које се у последње време бележи као стање пијанства. Не подлежи никаквој сумњи, да је овде јако ограничена одређеност воље. У таквим је случајевима хипнотична сугестија прекомерна; она ће само увећати опасност за хипнотизовану особу, тако да она неће имати интереса за последњега. Могу само да поновим, што сам на другоме месту већ поменуо, да се код таквих питања врло много претерује: „Не треба одмах веровати описима злочина, који нилази по новинама, јер су ти навештаји више писани за то, да изазову грозу код људи или да им дају пикантну лектиру, него ли за то, да што допринесу науци.“

То исто важи и за оне случајеве, у којима су људи нагнати на лажно сведочење хипнотичном сугестијом. Извесно је, да се може веровати, да се сугестијом извесне особе натерају да буду уверене, с су виделе извесне предмете. Такође је извесно, да та заблуда може остати и после хипнотичнога сна. Да је у практици тако велика опасност од хипнозе у томе погледу, ја не верујем, пошто је врло ретка могућност такве сугестаје, која би била везана са корнћу по хипнотизера.

Казнено правна пресуда за злочин, који је извршен на хипнотизованоме или с помоћу њега, није тешка, ако је доказано постојање дела. Што се тиче суђења хипнотизованоме за злочин, ту треба имати у обзиру параграфе моралних деликата, који се односе на оскудицу свести и воље. Када се докаже постојање дела, онда не може ни подлежати сумњи, да ће се хипноза рачунати у стање оскудице свести и воље, као што се помиње у казненоме законику.

Код злочина, који су извршени с помоћу хипнотизованих особа, има да се примени § 51. немачкога казненога законика, који искључује сваку казну за лица, која су у стању оскудице свести и воље или су у болесноме стању, ако је у таквим приликама учинилац био лишен слободне воље.

При примењивању другога параграфа неће бити никакве тешкоће, да се хипноза подведе под појам оскудице свести. Особа која је хипнотизована, биће ослобођена казне. Само у случају, ако извесно лице да наручито да се хипнотизује, да би извршило злочин, биће хипноза кажњива, слично ономе, као када се неко намерно опије, да би имао више храбрости за извршење злочина. У томе случају почиње извршење дела од онога тренутка, када се оно лице дало хипнотизовати, т. ј. од тога се тренутка урачунава њему та радња као кажњива. Ко даје хипнотичну сугестију за извршење злочина, тај наравно неће остати без казне, већ ће се сматрати као саучесник у томе делу или као и сам учинилац.

Тешкоћа је у таквим случајевима једино у доказивању постојања дела. Узмимо за пример, да се неки оптужени најјачље вуче под суда, да је при извршењу злочина осећао неко приморавање на то, а пре тога га је чешће хипнотизовао маја који хипнотизер. Или бранилац каквога оптуженога изнесе, да је злочин извршио његов кћијемат под утицаном хипнотичне сугестије.

Било би вероватно, да оптужени не осећа никакво приморавање на извршење злочина, и с правом би се могло на-

гласити као главна опасност, да хипнотизер дајући сугестију за извршење злочина, даје у исти мах хипнотизованој особи сугестију и за то, да злочин изврши сноjевољно. У томе, дакле, случају неће то лице осетити никакво унутрашње приморавање. То је главна опасност. Ако би се поклањао приговор хипнотичној сугестији, свакојако се има испитати, како би се могло утврдити постојање дела. Прва ће бити дужност, да се изврши хипнотизовање над оптуженим, те да се испита његова способност за хипнотизовање, и да се после кога евентуално буђењем расветли сећање на цео злочин.

Праведно да ће бити пригоревно, да се хипнотизовање не може предузимати, пошто то не допушта казнени законик, али ја мислим, да у казненом законику нема нигде одредбе, која би противуречила употреби хипнозе у томе циљу. Само стручњак не узима све изгворе у хипнози за готове паре; једне се може поуздано рећи, да се у хипнози причају врло рачуниране лажи. Хипнотизована особа није увек наклоњена да говори само праву истину.

К томе још долази велико опасност од сугестије. Ако је дотична хипнотизована особа јако за хипнозу приљубила, то се сугестијом може она приморати да даје свакојаке одговоре.

Један француски лисенички лекар држао је пробу са једним хистеричним човеком, који је био подобан за хипнотизовање. Исти је човек био оптужен као саучесник у једној крађи. У будноме стању овако је изнесена ствар: Једна је жена украла коње и кола, па је наредила њему, да отера то њеној кући, рекавши му, да је то купила. Лисенички лекар хипнотизује окривљеног. Овај прво рече у хипнози, да ништа и не зна о тој крађи, и описа ствар као у будноме стању што је учинио. Када му је лекар подуже говорио и уверавао га, да он, окривљени, мора знати, да је ту била ствар крађе, рече он, да је зна. Када му за тим би речено, да је можда и могућно, да он о томе није ништа зна, он поче одрицати као и у почетку. У кратко, тај је човек давао такве одговоре, како је кад био сугестован.

Из тога се може навести, да се треба чувати, како намерних лажи, тако сугестионаних одговора у хипнози.

При том још свака судија, и ако иначе може бити интелигентан, није стручњак у таквим питањима; само стручњак на пољу хипнозе, који има велика искуства, треба да врши такву истрагу.

Као што већ рекосмо, увек ће бити навесних техника у доказивању посторања дела. За то ипак не треба сумњати, да не треба прецењивати опасност хипнозе за злочин. Најпоузданије је средство за то *не повеpавати* се ни коме хипнотизеру у таквој прилици. У том последу треба бити нарочито обазрив према јавности, јер то води некоpисним подражавањима таквих хипнотичних експеримената. Ту није само до опасности, што ће такве особе, подобне за хипнотизовање пасти у руке шпицадерима, већ треба нарочито пазити на опасности, које могу постићи аларалне тих особа, ко је се бескорисно хипнотизују, коју предузима стручан лекар у потребним приликама, доноси користи, то знам из сопственога искуства. Да би се спречиле опасности од хипнозе по здравље и морал, мора се забрањивати употреба хипнозе, а нарочито када она служи за насладу гледалаца.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од општинских писара добили смо више питања, како треба да се крећу у појединим случајевима, који се пред општ. судовима појављују, те да би им радња била сагласна закону, ми ћемо та питања са нашим објашњењем овде изложити.

Прво. Кмет сеоски достављао општ. суду, да је ноћу 22. маја оне године, непознато лице на сеоског коња одшело 100 кила кукуруза. Ко је ону крађу извршио, није могао сазнати. Но у договору са својим одборницима и сељацима, дошли су до тих резултата, да баце сумњу за ову покрађу на пет лица из села, која се сматрају за сумњива, јер, вели се, где омрзну ту не оскану. Дутају са стоком по туђем имању и у опште њихово понашање и кретање изазива сумњу противу њих. Тражио је да суд позове одбор и да се она лица ставе под полицијски надзор.

Одбор општински наслањајући се на § 4 полицијске уредбе, донео је одлуку, да се ових пет лица ставе под надзор за месец дана.

Противу ове одлуке они су се жалили начелнику среском и он је решењем својим поништио ову одлуку из разлога: „да је рад општинског суда незаконит, јер сам суд вели, да они нису осуђивани до сада за крађе и друга казнима дела, према чему нису могли ни бити стављени под надзор. Међутим ако они лутају беспослени по селу и пуштају своју стоку у туђа имања, то нека их суд за таква дела казни, но прописима кривичног закона са наведених разлога, а пошто само окружна полицијска власт административно по § 391 .б. крив. закона може доносити решења да се неки стави под надзор.

Молимо да изнесете своје мишљење о томе, да ли је решење општ. суда правилно или решење полицијске власти о поништају тога решења.

Ми се одазвамо овој молби и сво наших разлога: Решење општинског суда и одбора неправилно је, јер нису могли људи бити стављени под надзор, када дотле нису били осуђивани за дела која вуку за собом последице оне, које траже законски прописи за поуздану сумњу и казнимост за праљава дела, која утиру грађанску част.

§ 1. полиц. уредбе, истина даје општин. суду право за стављање под полицијски надзор, но исти прописе законски, одређује кад и како право општ. суд на ову радњу има. Он гласи:

„ . . . . општинским суд са одбором, стављање под полицијски надзор до четири месеца учињеног прадљења за учињену простu крађу, које вредност прелази два динара, а тако исто и онога, на кога би се у селу и општини основано сумњало, да чини крађе или пљењине, које се у општини дешавају, чему има места жалби на непосредну државну власт...."

Дакле општински суд има права, да оне своје грађане који су због крађа иступне природе осуђивани на казну, стави под полицијски надзор, тако исто, има права, да стакла под надзор и оне за које се *основано* сумња да у селу и општини чине крађе. Овај законски прописе довољно је јасан. Треба имати доказа и пресуду противу лица да је крадљивац и да је зато осуђен, па онда на основу тих доказа доносити одлуку за надзор. У другом смислу треба имати основану сумњу да неко у селу и општини врши казнима дела — крађе, па да се може ставити по овом законском пропису под надзор. А шта може бити „основана" сумња, ако то неће бити већ дотле пресуда или истрага код власти, која решава о надзору. У овом даном случају снега тога нема, јер се ни сумња ничим не утврђује, а општ. власт, противу њих нема никаквих званичних документалних података. Када онако стоји стање ствари онда, није остало општинској власти ништа друго, до да на ове своје сумњиве грађане приказа, да их на делу ухвати, средством својих органа. Да их осуди и онда дође циљу, те да се тим људима спречи даље дељање у овоме штетном правцу. Не могне ли се то постићи, онда се одборска одлука са мишљењем суда и његовом оптужбом противу оваквих лица, шаље надлежној државној власти, са молбом да она донесе своју одлуку о надзору, јер је само она по § 391. б. крив. закона надлежна за административно решавање, а на то општ. судови без претходног пресуђења и доказа немају права.

Друго: У броју 23 на страни 180 нашег листа питампано је као одговор на питање једног општ. писара, да ли општ. службеници, при изласцима на увиђај имају права на дијурне — то. — да општински органи немају права на дијурне, јер им исте ниску никојим законом одређене. И поред оваког јасног одговора, од једног општ. писара, ипак смо добили овакво питање, са молбом за објашњење: да ли општински часници имају права на напландњавање дијурне, приликом наласка на лице места, приликом извиђаја по грађанским парницама. На то одмах одговарамо. Општински чиновници, и у опште часници немају права ни на какве дијурне при вршењу својих званичних послова па ма они какве природе били. Било да су то ствари судске или административне природе. Ако се врши премер имања за убаштињење, напландује се такса за потврду тапије само 3 динара у корист касе, ако се врши попис заоставштине — млсо, врши се бесплатно по дужности, ако се врши увиђај на лицу места за дела иступне природе, опет је општински суд дужан сву радњу по званичној дужности бесплатно вршити. У опште све што општински суд у кругу своје надлежности, у свима правцима рада има да врши, он је то дужан вршити

бесплатно, имајући на уму само прописе законске у смотрењу наплата такса, које се наплаћују у корист општинске таксе. Што се тиче дијурни по грађанским парницама, у којима се има на основу § 247 и 248. грађ. поступка извршити вештачки увиђај на лицу места, ту ће се дијурна наплаћивати од парничара само за вештаке, а суд и ову радњу, то јест присуствовање при вештачењу, врши бесплатно.

Да је законодавац хтео где одредити ове дијурне, он би то изричио у закон стапио. Дакле за вршење општинских послова у кругу њихове надлежности, нема никакве дијурне.

Треће По пропису § 471. грађ. суд. пост. не може се ни једном земљодељу узети у попис за дуг, нити сам земљоделац може отуђити кућу с плацем и до нет дана земље на сваког задругара. Но овде није објашњено како се благодејање овог § има разумети између оца и његових пунолетних синова, зато учтиво молим уредништво да изволи објаснити следеће:

1. Кад један земљоделац, који у задруси од своје 15 године имаји права на сву приносу у имању, дакле оци већ уживаји навесна задругарска права. Пунолетна мушка деца ако су на имању свога оца, као земљодељци уживаји сва задругарска права и њих закон штити, јер они после смрти очеве остаји задругари и у случају дебе њихове или у случају тражења наплате дугова очевих, не би им се могло имање продати, а да не дођу под она благодејања која им даје § 471. грађан. судског поступка. Дакле и пунолетни синови као поред плаћајуће главе имаји право на оно што им § 471. грађ. поступка као земљодељима даје, опако исто као што и сва остала мушка деца преко 15 година имаји право на приносу, приход.

ПОД УТИЦАЈЕМ ДРУГОГА

од **Јове Адамовића**

„Ама шта хоћеш ти, докторе!“ узвикну готово љутито стари пензионовани судија Милоје, један од четворице гостију који већ годинама вечераваху заједно за познатим столом у гостионици код „Лава“. „Кад би по твоме ишло, онда не бисмо могли ни једног јединог злочинца или преступника казнити. Код сваког би лекари и стручњаци твоје багре' нашли некакав разлог којим би га ослободили казне. Те не знам клептоманија, те контрерна сексуалност, те хипнотизам, и њако ће га знати како се све те будалаштине, о којима ја ништа писам учио и о којима творци нашег кривичног и казненог права ни сањали нису, нову. — Је ја украо? јесте! Је л силовао? јесте! је л убио? јесте! то је оно су чим ја као судија треба да сам на чисто а који се моменат има узети као олакшавна околност, то је законником одређено. Све оно што законником није одређено за мене је лук и вода.“

„Да,“ одговори општински лекар Д-р Војновић, привидно хладнокрвно. „Да, зато што скупљачи тих ваших застарелих израгрења ни сањали нису да у овом свету живе и људи које њихова унутрашња природа тера на извршење злочина, исто тако као што нас глад тера да једемо и жеђ да пијемо; зато ви судије мислите да одговарате вашој дужности, кад пошаљете људе, којима је место у болници и лудници, на робију или Кајабурну.“

Трећи од гостију, секретар суда, који је за све време ове дискусије ћутао као да је сву своју пажњу упрзнио на то, да на коцчицама пржене пилета не остане која трунчица меса, гурну, пошто је и последњу коцчицу чисто огладао, тањир на страну, обриса уста и бркове убрусом па коме је најпре потрално најчистије место, па онда, заваливши се у столицу, окрете се лепару;

„Дозволи, докторе. Нема сумње да је од преке потребе да се у интересу правде и човечанства што пре изврши ревизија нашег казненог права и кривичног законика; али кад би ми дапас и приступили том послу, мислим ја ти да би се зло, које ти сада нападаш, могло уклонити? — Јок вала! Ето уми ноно немачко казнено право, које се основа на најновијим резултатима науке и које се данас сматра као најбоље казнено право, па јесу ли се тамо укловале све евентуалности тога званих судских убистава у погледу психологије? Не. А зашто? Зато што ни сама данашња наука није на чисто са питањима психологије која играју улогу у казненом праву. Нема готово ни једне гране у психологији со којом би психологи била међу собом сагласни. Тако је и у криминалној антропологији, у криминалној социологији, и т. д. Узми само борбу између Ломброза, Фери-а, Сигели, с једне и Виргова, Бера и других, с друге стране; даље између Гумловића и Бернатцика, Ди-Прела и Фукса, па чак и Крафт-Ебинг има исто тако своје противнике као и своје приврженике. Од куда се може доћи до какве конзеквентности у казненом праву, када један психолог уверава судију на основу научних испитивања, да је преступник извршно дело у моменталном наступу душевне болести којој је потчињен, а други психолог тврди такође на основу научних испитивања, да је преступник душевно нормалан и да је дело извршно при чистој свести. С друге стране долаза опет криминалантрополог и криминалсоциолог, од којих прва тврди да је преступник потпуна здрав, али да је услед извесног облика своје лобање, вилица, грудног коша, и т. д., силом околности морао извршити злочинство, јер је као злочинац рођен; а други опет уверава судију да преступник није рођен као злочинац, но да га је његова околина учинила таквим. И све то на основу позитивних научних резултата. Сме ли се законодавац при грађењу законика обзирати на ове пеконзеквентности? — Рапчистите ви научари та питања па ћемо онда ми правници приступити послу“.

Доктор Војновић подиже лагано своју чашу са вином у у вис, загледа се према светлости електричне светиљке у исту, па онда као да у њој нађе одговор, одговори:

„Да у научном свету доиста влада велика поцепаност и неспоразум у питањима психијатрије, криминалне антропологије и социологије, не да се пореће. Али ако законодавац буде чекао док се научењаци буду у свему слозили, онда ће још хиљадама људи отаћи на робију место у болницу. Молим те кажи ми ма и једну грану науке која није екзактна, а да су појмови у научном свету о њој потпуно пречишћени; свака од њих има међу научењацима, и то међу гласовитим, своје противнике као и своје присталице. Узми само као пример нашу медецину. Ни дан данас није у науци решено питање о начинима лечења; о парцелзистима, о хомеопатији, изопатији, алопатији, и т. д., па ипак је држава као представник друштва концесионирала и узела у закриле само једну врсту лечења. Тако је и у другим гранама науке; узми само дарвинизам, материјализам, историју, социологију, и т. д. На када се то зна, зашто онда баш у овом питању, које најзад исто тако задире у питање опстанка индивидуе као и медицина, чекати на коначно решење и закључни резултат психолошких истраживања; чекање ноје се но мом уверењу ни најмање не разликује од чекања на моменат када човек буде прозрео у све тајне наше мајке природе. Да ли се новим казненим правом у Немачкој све постигло у овом правцу о коме је реч, не смем да тврдим, већ и с тога што сапршенство није људска својственост; али да се доста постигло, о томе нема сумње. Немачка је правничка и судско-медецинска литература огромна и богата, и свако је немачки правозаступник са истом више или мање познат. Благодарећи новом казненом праву довољно је данас у Немачкој да оптуженикова бранилац докаже да је оптужени члан дегенеришне породице, да је пијаница, да је боловао од врућице, или нешто слично томе, па да поротници који имају једно да суде, позову лекаре или психологе, да прегледају оптуженика и да дају свој суд о њему. Сваки члан пороте има право — а они готово увек чине употребу од истог — да тражи од поданих стручњака, да му изнесу разлоге и узроке на основу којих су нарекли оваква или оваква суд о оптуженику. На тај начин поротници пристају увек уз мишљење оног стручњака, који их

је дубље уверио, и изрицу пресуду на основу свог лекарског мњења, које је по њиховом најдубљем уверењу тачније. На тај се начин скида свака одговорност са суда, па се прекаша на представнике науке, који у овакким случајевима и јесу прави носиоци одговорности, а тим се и углед суда и част судија не налазе пробијавању лакоумне повређености и нетачности".

„Поротни судови, драги докторе", одговори секретар који је мирно саслушао у ватру пашнет доктора, „нису у Немачкој заведени тек овим новим казненим правом; они су и пре овога постојали. Исто тако није ни учестано позивање психолога и лекара пред суд, да даду своје мишљење о овом или оном преступнику, дело новог законика, но више дело науке и литературе. Маса великих психолошких проблема, који већ од дужег времена занимају науку у тако великој мери, и који у данашњој литератури тако велику улогу играју, тако је велика и од општег значаја, да је сваки поле образован човек морао истој обратити своју пажњу на даље и судије: тако да данас само један стари, сваког новина заклети непријатељ и до преступа индиферентни судија, може игнорисати оправдан захтев правобранилаца, да му се клијент пре но што се осуди, лекарска прегледа. Ако се данас при суђењу каквог дела код којег је мотив нејасан или сумњив, то јест, где се не види јасно пута је злочинца руководило при извршењу злочина, редовно позивају стручњаку да прегледају злочинца, што пређе није било, то се онда на првом месту има благодарити научној литератури а не мање и белетристичној, и то поглавито данашњем натуралистичком правцу у овој, који је и шире круговима читалачке публике која се не бави рало научним проблемима, упознао са загонетним психолошким странама, страстима и инстинктима човечије душе. Да овај покрет у науци и литератури веома јако утиче на данашње правосуђе не само у Немачкој но и у осталим културним државама, не да се порећи; али је питање: да ли су и резултати који се отуда добијају тако велики и тако повољни? Тамо где се има да реши питање: да ли је злочинац извршио дело у часту душевне болести или при чистој свести, обично се долази до повољног резултата, јер ту се тражи доказ: да ли оптужени доиста подлежи наступима такве једне болести, или не, што данашњој науци није тешко утврдити. Само онда, ако су симптоми болести сумњиве природе, тако да мишљење позваних лекара постаје подељено, постаје и ово питање запленење. У таквом се случају, као што си ти већ споменуо, суђење одлаже и оптужени се одведе у болницу на посматрање. Било да овакав случај наступи или не, до повољног се резултата ипак долази, јер лекари ће или наћи, да је оптужени доиста болестан и онда он остаје у болници, или да је здрав, и онда се опет предаје суду. Али ово долажење до повољног резултата много је ређе но што се то држи. Данашња наука зна да човек не мора бити само умно болестан у оном смислу речи како се то обично узима, то јест: блесак, кретен, периодично или потпуно луд, но да постоје многе и многе болести које само добар психолог као такве опажа, а које лаик посматрач никад неће приметити. Болести чије је постојање науком утврђено, али о чијим дијагнозама као и узроцима и последицама влада највећа забуна међу научењацима. Овде спадају све психопатичко-сексуалне болести чији је број огроман, а да и не говорим о душевним болестима које се развијају из разних нервних болести, као и о сомнабулизму, хипнотизму и т. д. Кад год пред суд дође један од ових многобројних случајева, онда је и хаос ту. Судишта се претвара у салу за научне диспутације у којој научењаци и професори специјалисте главну реч воде, и у колико их више има у толико и ствар постаје запленења; тако да судије постану, место обавештењи, све збуњенији."

(Наставиће се).

УДОВИЦА

Guy de Maupassant

I.

Било је то у доба лова, у замку Банвиј. Јесен беше кишовита и туробна. Жуто лишће, уместо да пуцка испод ногу, трулеше по путовима, под страшним пљусковима.

Шума, готово оголела, беше влажна као канва купалишна одаја; када бисте зашли у њу, обувен би вас неки бубњави мирис, неко испарење од нападале кише, покисле траве, мокре земље, и ловци, као убијени од ове трајне поплаве, и снуждени пси, спуштена репа и слепљене длаке на слабинама, и младе ловице у танким чохаким хаљинама скроз прокислим, танка струка, врањаху се сваке вечери уморни и телом и душом.

У великом салону, после вечере, играо се лото, без воље, докле петар ужасно дупање капке од прозора и док се старе чегртаљке окретаху као чигра.

Хтеде се тада да се причају приче, онакве као у књигама; али нико ништа не изнесли што би било дело и забавно: ловци причаху своје ловачке доживљаје, класајући питомих зечева; а женскиње је узалуд лупало главу еда открије уобразиљу Шехерезаде.

Ускоро се престаде с том забавом, када једна млада жена, играјући се, и не мислећи о томе, руком своје старе тетке која беше остала девојком, опази мали пртен са плавом косом, који је она често пиљала и не размишљајући о томе; онда, окрећући га полако око њена прста, она запита:

— Реци, тетка, какав ти је то пртен?... Било је реч о дечијој коси...

Стара госпођица поцрвене, затим пребледе, затим дрхтљивим гласом:

— Тако је то жалосно, тако жалосно, да нећу то никада заборавити. Сва несрећа мога живота долази отуда. Била сам тада сасвим млада, и усхомена ми је остала тако тужна да плачем кадгод се тога сетим.

Хтеђоше да сазнају повест одмах, али тетка не хтеде да је исприча; напослетку, услед претеране молбе, она пристаде.

II.

Често сте ме чули где говорим о породици Сантезових, изумрлој данас. Познавала сам последња три човека из те кућe. Сва су тројица умрла на исти начин; ево косе последњега. Било му је четрнаест година кад се због мене убио. То вам изгледа чудновато, је л' те?

Ах! био је то чудноват род, будале, ако се хоће, али дивне будале, будале из љубави.

Сви, с ова на сина, имађаху силне страсти; велика узбудљивост њихова биће гонила их је на назаносницима стварима, на фалатичкој оданости, на самим злочинима шта више.

И то је било код њих као што је ватрена побожност код извесних људи; они који се праве залуђерима немају исту природу као салонски људи.

Међу родбином се говорило: „Страстан као Сантезац". Довољно је да човек једнога од њих познаје, па да познаје и све остале. Сви су били конрчасте косе, низ чело спуштене, гргуравe браде, и крупних очију, чији зрак улажаше у вас и узбуњиваше вас, ни сами не знате зашто.

Дедa овога о коме нам имам причати једну успомену, после много авантура, и дводоја, и отмица женскиња, страсно се заљуби, ово своје шесете године, у кћер свога закупца. Познавала сам их обоје. Она је била плава, бледа, отмена, говорила је споро, гласом меким и тако љупким погледом да је бацала у занос.

Стари господар је узе код себе, и ускоро би њоме тако опчињен, тако осворен да не мораше бити без ње ни једног минута. Његова кћи и његова сиха, које становаху у замку, налажаху да је то природно: толико љубав беше традиција у тој кући. Када се тицаше страсти, ништа их није чудило, и, кад се пред њима говораше о противним склоностима, о растављењем љубазницима, чак о осветн после кадаје, обадве би рекле, истим тоном: „Ах! како је он (или она) могао трпети да се дотле дође!" Ништа више.

Оне имађаху сажаљења према драмама срца, али се никада нису љутиле, чак и онда када су оне биле злочиначке.

А, једне јесени, један младић, г. де Градел, позван у лов, оте му и одведе кћер.

Г. де Сантез остаде миран, као да се не беше ништа десило; али, једнога јутра, наћоше га обешена у псећој одаји, усред паса.

Његов син умре на исти начин, у једном хотелу, у Паризу, за време једнога свог путовања, пошто га је била преварила нека невачница из опере.

Он остави дете од четрнаест година, и удовицу, сестру моје матере. Она дође са малим да станује код мог оца, на нашем добру Беријон.

Не можете замислити како беше чудноват и како беше пре времена сазрео тај мали Сантезац. Рекао би човек да је сва нежност, сва узбудљивост његова рода пренета на овога, последњега. Спевање непрестано и шетање се сам, за више часова, једном великом алејом брестова идући од замка до шуме.

Ја посматрах са своја прозора тога сентименталног гамена, који озбиљно корачаше, с рукама на леђима, погнуте главе, и кашто се заустављаше да подигне очи као да би видео, и премишљаше, и осећаше оно што није за његове године.

Често би ми после вечере, за јасних ноћи, рекао: „Хајдмо санкарити, рођако...“ И ми одлазасмо заједно у парк. Он се заустављаше испред пропланака где трепераше она бела пара, оно бледо беличо којим месец испуњава пољанице по шуми; и он ми говораше, стежући ми руку: „Погледај, погледај. Али ти ме не разумеш, ја то увиђам! Кад би ме ти разумела, ми бисмо били срећни! Да би се то појмило, нада љубити!“ „Ја се насмејах и загрлих га, тога гамена, који ме обожавање до лудила.

И често, после вечере, он би се посадио поред моје матере: „Хајде, тетка, рекао би јој, причај нам љубавне историје.“ И моја мати, из шале, приповедила би му све легенде његове земље, све страсне анатуре његових предака; јер их се знало хиљаде, истинитих и лажних. И свет их је ценио тога ради, и то је сатрло те људе: они се упињаху, сматрајући то за славу, не дотичући да пронађе тај глас њихова дома.

Мали скакаше од радости, слушајући те нежне и страсотне приповетке, и кашто би ударао рукама понављајући: „И ја, и ја, ја умем боље љубити него сви они!“

Отада, он ми се удварао, плашљиво и толико нежно и умиљато да је то било смешно; сваког јутра имађах нове цвеће, и сваке вечери, пре но што оде у своју собу љубио би ми руку промрмљавши: „Ја те љубим!“

Ја сам погрешила, много погрешила, и за због тога још непрестано плачем, и зато сам испаштала целога свог живота, и остала сам уседелица, — или још боље, ја сам остала као вереница — удовица, његова удовица.

Забављах се том дечијом нежношћу, узбуђивах се што више; бејах према њему кокета, гледах да га очарам, као поред човека, бејах умиљата и неверна. Залудих то дете. Беше то игра за мене, и пријатна забава за његову и моју матер. Било му је четрнаест година! Замислите! ко би дакле могао озбиљно узети ту страст!

Грлила сам га толико је хтео; писах му чак љубавна писма која читаху наше матере; и он ми одговараше писмима, натреним писмима која сам чувала. Он мишљаше да је тајна наша љубавна интимност, држећи се човеком. Били смо заборавили да је он Сантезац.

То је трајало блазу годину.

Једне вечери, у парку, он паде на моја колена и, љубећи са бесним узбуђењем доњи део моје хаљине, не престајаше понављати:

— Ја те љубим! Ја те љубим умирући за тобом! Ако ме будеш икада преварила, чујеш ли? Ако ме будеш оставила ради ког другог, учинићу као мој отац!...

На додаде сналажим и дрхтућим гласом:

— „Знаш ли ти шта са учинила?“

Затим, како је остадох пренеражена, он устаде, и подижући се на прсте да би ми досео до ушију, јер ја бејах већа него он, изрека моје име, које крштено име: „Женевиева!“ гласом тако дупким, тако умилним, тако нежним, да ме сву проже језа; ја протепах:

— Хајдмо кући! хајдмо кући!

Он ми не рече више ништа и пође за мном; али, кад би на предњим степеницама, он ме задржа:

— Знаш, ако ме напустиш, ја ће убијам!

Ја разумех овога пута да сам била сувише далеко, те постадох обазрива; како би ми он могао једнога дана чинити пребацивања, ја одговорих:

— Ти си сада за шалу сувише велики, и одвеh млад за озбиљну љубав: очекујем.

Држах да сам тако постала слободна.

У јесен га дадоше у завод. Када се идућег лета врати, ја сам имала вереника. Он уђе одмах и за осам дана беше тако замишљен да се ја врло узнемирих.

Деветога дана, ујутру, приметих, устајући, једну малу хартијицу, ућуњичуту испод мојих врата; дограбих је, отворих је, прочитах је:

„Ти си ме напустила, и ти знаш шта сам ти рекао. Моју смрт ти си заповедила. Како ја нећу да ме ко други наће ти, дођи у парк, право на место, где сам ти рекао да те љубим, и погледај у ваздух“.

Осетих као да постајем луда. Брао се обуков, и отрчах на опредељено место. Његова качкета из завода беше на земљи, у блату. Беше леле неки надала киша. Подигох очи, и приметих нешто што се у лишћу љуљаше, јер беше ветар, дуваше јак ветар. Што сам опазила беше тело његово.

Не знам више шта сам после тога радила. Морала сам се, најпре, можда онесвестити, пасти, затим тргати ка замку, осветих се у постељи, с матером на мом јастуку.

Помислих да сам све то сневала у страшном бунилу; промрмљах: „А он, он, Гонтран?...“ Не добих одговора.

Беше истина!

Нисам смела да га опет видим; али затражих неколико плакша од његове плаве косе: ето их... ето...“

III.

И стара госпођица испружи своју дрхтаву руку очајним гестом; затим се више пута усекну, убриса сузе и настави:

„Покварила сам просидбу... не казавши зашто... и остала сам увек... удовица тог детета од четрнаест година“.

Затим, њена тетка паде на њена леђа дуго и горко ридајући суве; и кад се оде у собе да се спава, један дебели лопов кога она беше потресла шапну на ухо своме суседу:

— Зар то није несрећа бити до тог степена сентименталан?

ИЗ МЕМОАРА ЈЕДНОГ ВЕЧКОГ ДЕТЕКТИВА

Псето, крадљивац у железничком возу.

Вечерњи воз остављаше Беч. — Путници са воза поздрављаше се још једном са својима, који их испраћаше. — Локомотива крену. Воз ноће да дури поред куће главне вароши, док се на послетку не изгуби и последња кућа. Пламенови варошког осветљења губиште се и појављиваху се, за тим настаде густа тама, воз је летео кроз пусту, сиву ноћ.

Путници, особито они у колима прве и друге класе, намештише се удобно, у колико допушташе простор одељења у железничким колима. Сви су пружали кондуктеру бакшиш, само да добију засебно одељење, како би могли мирно спавати — Ну кондуктер не могаше сваком жељу испунити, јер брзи воз беше препун, тако да се четири и пет путника задовољише једним одељењем.

Завесе на прозорима спуштише, да не би добила још који гост у своје одељење, па ако би ипак на којој станици ко год улазио, гледали су га попреко, јер им нарушаваше ноћни мир.

Локомотива избацивање из димњака постепено густ дим, варнице искакаху и падаху у снег, који беше наслаган са обе стране железничког пута. Железничка кола дрмаху се и путници никако да дођу до жељеног мира. Убрзо постаде то дрмусање монотоно, загушљив ваздух и дим од дувана уједаше за очи; очи се закланаху, али то беше само дремање, никако спавање.

Воз је журно све даље. На станицама неки путници излажше из воза, нови уђоше.

Они, који беху у возу уморно отвараху очи, да виде своје нове сапутнике, па опет продужише спавање. Тако прође и ноћ.

Полагано поче да свиће. Ноћне сенке губиште се, сад се појављиваху села и шуме, брда и долине; осване дан и локомотива јурила је даље и приближиваше се крају свога пута. — Путници се спремаху за излазак. На лицу им се видела уморност и сваки је хитао, да напусти своју малу одају, у којој беше за време путовања.

Увек једна и иста слика на железници, непрестано улажење и излажење, увек једно те једно. —

У извесном времену беше ипак неке промене. Путници узбуђено тражили су по коју ствар, која им је нестала. —

Један је тражио свој новчаник, други свој часовник.

Сваки угао одељења у железничким колима претресао је, прегледаху и седишта, али изгубљене ствари не пађоше; без сумње извршена је крађа.

Те крађе у ноћним брзим возовима, које су извршаване на путницима који спаваху, учесташе; сваки дан беше све више пријава крађа и бечка полиција беше принуђена, да одреди већи број детектива, који ће путовати ноћним возовима, да трагају за крадљивцем. — У почетку се сумњало на железничко особље, али у скоро се увиђело, да та сумња није оправдана, јер то беху махом поштени и беспрекорни људи, више година у служби железничке Управе. —

Готово месец дана путоваху детективи ноћним возовима, и нису успели да уђу у траг крадљивцу. — Овај пак није престао и даље да краде. На против, он је живо „радно“ свој посао. Данас је био у Чешкој, а идуће ноћи извршио би своју једноструку крађу у ноћном возу, који путоваше кроз Штајерску. —

Неуспешност тога трагања довела је полицијске органе до тога, да су изгубили сваку наду на успешан крај. — Сви беху изморени и клонули. Услед путовања ноћним возовима, које већ недељама трајаше, беху сви рђаво расположени. —

„Још овај пут, па онда молим да ме вратите бечкој полицијској Управи.“ — рече детектив Вурталер својим друговима, са којима је требао ноћним возом да пропутује пругу од Трста до Беча.

Њих троје полицијских агената разместише се у целом возу. Вурталер изабере себи четврти железничка кола прве и друге класе у средини воза, али његова енергија беше ослабила, био је већ јако малаксао и није могао неприметно њих ходником железничких кола од одељења до одељења, да посматра све путнике. —

Он заузме место у углу једног одељења, па као и други путници тако и он не могаше да савлада свој умор; истина, није спавао, ал' ипак склопи очи и стварао у глави могуће пријатнији распоред службе, кад се врати у полицијску Управу. Воз пође и као обично заустављао се кратко време код појединих станица, јурећи све даље и даље, а све ближе Бечу. —

Код једног места уђе нов путник у одељење железничких кола, у којем беше и детектив. Нов путник беше човек висок са плавим заковрнутим брцима. Он баци своју малу путничку торбу у мрежу изнад седишта и зауме место код улазна одељења у железничким колима. Возио је собом и једно мало, бело псето, које одмах леже ниже његових ногу. — Путник се наслони на наслон седишта, нагледаше уморан и заклопи очи. —

Тада као у сну, муче његом своје псето. Ово се диже, протегли и поче да лаје по одељењу. Лаким скоком скочи на седишта и поче да њушкује остале путнике, онако по псећем обичају. Путници и даље спаваху а нестаде се пратње свом господару, завуче њушку у његов џеп од капута и продужи даље своју извиђај.

Детектив Вурталер познавао је тога путника са псетом. Овај више пута причаше, да је винарски агенат и да своје псето тако воли, да за њега увек плаћа путничку карту као и за себе, и кад не путује далеко, узима псето увек себи у железничка кола. —

Детективу Вурталеру није никад тако сумњив изгледао господин са псетанцетом као сада. Сумња беше све јача и он извести о томе своје другове у железничком возу, који одмах поседну изиђа тога одељења. —

Затим пробуди путнике. — И онај сумњиви, кад је видео шта се догађа, брао се диже, али један полицији агенат ухвати га, тако да овај не могаше ни покушати да бежи. Псетанце показа зубе детективу и хтеде да скочи на њега, међу тим други детектив ухвати и њега нешто за врат и мала животиња ни да се макне. Одмах прегледају сумњивог путника и код њега нађоше и новчанике и џепне сатове, које је псећи крадљивац украо од путника и спустио у џеп своме господару. — Злочин беше тиме доказан.

Путници напустише одељење, у којем сада сам злиководац са псетанцетом остаде, — разуме се под надзором тројице детектива. — Кад освану, приспе воз у Грац и ухапшеног господина спроведоше тамошњем суду. Он се звао Милер и беше немачки подданик. Псето је било особито дресирано да вади врло вешто новчанике и џепне сатове путницима, који у возу спаваху. —

Суђење беше у Грацу. На претресу морало је псето пред свима поновити свој особито вешт занат. За тим га убију, да не би својом опасном вештином даље штетало људе. — Августа Милер буде осуђен на робију и прогонство.

У криминалној хроници, као да је јединствен случај, да псето због крађе изводе пред судије.

по немачкоме **М. Л.**

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 56

На кад је оно сад поменуо Дуњи, с горчином, како се одлучно да је уме без обзира на рђаи њен глас, говорио је сасвим искрено, шта више осећао је и дубоко незадовољство против те „ирије и жалосне незахвалности“. А међутим, кад је Дуњу тражио, био је сасвим уверен да су све то сплетке, проста измишљена, што их је натрла пред целим светом и сама Марта Петровна, и које су одавно престале кружити и по варошици, само су затрено бранили и прандали Дуњу. Ни сад се неби он одрекао да призна како је све то знао и тада. Али не мање је иак веома ценио своју одлуку да Дуњу уздигне до себе, и гледао је у томе јуначтво, подвиг. Кад је мало час о том разговарао с Дуњом он је искалао и своју тајну мисао, коју је сам неговао и чувао, којом се толико пута наслађивао, да није могао да разуме, како други нису могли да уживају у његову подвигу. Кад је пошао Расколњикову у походе, упао је к њему с осећањем доброчинца, спремна да пожње усев и да чује најслађе похвале. На сад, разуме се, док је силазио по степеницама, осећао се и сувише уврећен и непринашт.

А Дуња просто мора да буде његова; не да се ни замислити да се ње одрече. Давно, има већ неколико година како са сладошћу мајстори он о женидби, али је само текао новац и чекао. Са заносом, у надубљој тајности, мислио је на девојку честиту и сиромашну (неизостанно, свакако, сиромашну), врло младу, врло милу и девичкасту, племениту и образовану, запашену, која је необично много осетила несрећу, која би се пред њим сакрила, девојку, која би док је жива гледала у њему спасиteља свога, која би поштовано стрепила пред њим, која би му се покоравала, слушала га, дивила се њему, једино њему. У време одмора свога од рада, у тишини замишљао је толико слика, толико слатких епизода стварајне му његова уображење све на тој заводљивој и веселој теми! И где, сад толиких година тек што се није остварио: лепота и образованост Авдоље Романовне избеаумине га; њено беспомоћно стање до празности га подстрекавајне. Показа се нешто још и више од онога што је мислио: показа се девојка поносита, лепа, јака карактера, поштена, васпитањем и образовањем превиша га, стоји над њим (он је то осећао), и баш тако бише бише му роњски захвалио цела живота на његову племенитом поступку, на његову избављењу, и победио ће пред њим у прах да се претвара, а он, он ће потпуно и неограничено да господари!... Као намерно, мало пре решио се на посветну из дугог премишљања и надања, да карајеру својим променн и да ступи на шире поље рада, а уједно с тим, и то мало по мало, да пређе и у више друштво, на које одавна већ сладострасно помишља... Речју, одлучио се да окуси Петрограда. Знао је да се помоћу женскиња може „врло, и врло“ много да задобије. Чар и запањујност прелепе, честите и образоване жене може дивно да леиша његов пут, да га привуче, да му створи ореол... и гле, ево све се растури, сруши, пропаде! Овај данашњи неочекивани, ружни раскид био је за њ као гром. То беше неквака ружна шала, глупост, немоћност! Само што се за једну мрвицу осмелио, чак није успео ни да каже све, просто се помамио, завео се, а свршило се онако озбиљно! Напослетку, зар он Дуњу не воли; — воли је он, како уме, већ је господарио њоме у својим сновима и мислима, — па сад!... Не! Сутра, сутра треба све то поправити, залечити, поправити, и што је главно, вала уништити оног заиесеног жутокљуна, који је злему томе крив и крив. С болесном осетљивошћу сети се, опет неквако нехотице, Разумихина... али у осталом, с те стране се брзо умири: Још само то треба да

и таквог човека ставим упоредо с њиме*)! Али кога се досад стално бојао, — то беше Свидригајлов... Речју, изгледи су на много посла и трчања. — — —

А што се тога тиче да ли ће он умети ствар да руководи, нема ту ни сумње; он ће већ смислити шта ће... Осталом имаће још времена да се здоговорите...

— Ура! повиче Разумихин. — Стојте сад, у овој нашој кући, под овог нашег домаћина има један стан. Засебан, одвојен, цена умерена, три собице. Узмите за сад. Сутра ћу заложити часовник ваш и донећу вам новац, а тамо ће све бити удешено. Што је најлепше, можете сва троје заједно живети. И Роња с вама. А куда ћеш ти, Роња?

— Зар ти, Роња, већ идеш? упита Пулхерија Александровна чак и са страхом.

— И то сад, у ово време! викну Разумихин.

Дуња гледаше брата с неповерљивим чуђењем. Он држаше у руци капу; спремао се да изађе.

— Ви нешто баш као да ме сахрањујете, или се за увек прашташте, некако необично наговори он.

Као да се осмехну, али као да то и не беше осмејак.

— Али ко то зна, можда се последњи пут и видимо, дода изненадно.

То је мислио за се, али некако се само омаче с усана.

— Али шта је теби? узвикну мати.

— Куда ћеш, Роња? некако необично упита Дуња.

— Идем, јер ми је веома потребно, одговори он смућено, као да се колеба у ономе што хоће да каже; али на његову бледу лицу беше нека оштра одлучност.

— Хтео сам рећи... идући овамо... хтео сам вам рећи, мамице... и теби, Дуња, да би за нас боље било да се неко време растанемо. Не осећам се добро, неспокојан сам... после ћу већ доћи... сам ћу доћи, кад... кад буде могућно. Сећам се вас, и волим вас... Оставите ви мене! Оставите ме сама! То сам тако наумио, још и пређе... Наумио сам то тврдо... Било са мном шта било, пропао или не, хоћу да будем сам. Заборавите ме сасвим. Тако је боље... Не распитујте за мене. Кад затреба, доћи ћу и сам, или ћу... позвати вас. Можда ће све ускрснути!... А сад, ако ме волите, одрешите ме се... Иначе, омрзнућу вас, осећам... Збогом!

— Боже! узвикну Пулхерија Александровна.

И мати и сестра беху ужасно уплашене; тако и Разумихин.

— Роња, Роња! Помиримо се, будимо као и пре! узвикну једна мати.

Он се лагано окрене вратима и лагано пође из собе. Дуња за њим.

— Брате! Шта радиш то с мајком! пронађе она с погледом, који пламтијаше од незадовољства.

Он је погледа тешким погледом.

— Ништа, доћи ћу ја, ићи ћу! мрмљаше он полугласно као да не зна управо шта хоће да каже, на изађе из собе.

— Неосетљиван, пакосни себичњак! викну Дуња.

— Није неосетљиван, него је с ума сишао! Примети је! Зар ни то не видите? И за то сте ви неосетљиви!... панташе Разумихин живо, ватрено, готово њој у ухо, и снажно јој стиште руку.

— Одмах ћу се вратити! довикну он Пулхерији Александровној, која беше као мртва, па оде из собе.

Раскољников га очекиваше на крају ходника.

— Знао сам ја да ћеш ти за мном, рече он. — Него врати се к њима... Буди и сутра с њима... свагда буди... Ја... можда ћу доћи... ако буде могућно. Збогом!

На и не пружајући му руку отвори га и пође даље.

— Али куда ћеш? Шта ћеш? Шта је теби? Зар тако!... мрмљаше Разумихин засном збуњен.

Раскољников се још једном заустави.

— Једанпут за свагда: никад ни о чем не питај ме. Немам шта да ти одговорим... Не долази ми. Може бити да ћу ја и доћи овамо... Остави ме... а њих не остављај... Разумеш ли ме?

У ходнику беше мрачно; они стајаху као свеће. За тренут се обојица посматраху ћутећи. Разумихин је целог живота памтио тај тренутак. Раскољниковљев усплamтели и сталан поглед, који као да сваким секундом јачаше, проницаше у његову душу, у свест. Одједном Разумихин уздрхта. Између њих као да мину нешто необично... Неказана идеја, као неки знак, наменама; нешто ужасно, нагрђено, изврнуто а одједном схваћено с обе стране... Разумихин побледе као мртвац.

— Разумеш ли сад?! рече одједном Раскољников, болесно искривљена лица. — Врати се, иди к њима, дода нагло, па се брзо окрете и пође из куће.

Нећу сад описивати шта је тог вечера било под Пулхерије Александровне, како се к њима Разумихин вратио, како их је умиривао, како се клео да Роња треба дати времена да се одмори у болести, клео да ће Роња за цело доћи, да ће долазити сваки дан, да је он веома, веома растројен, да га не треба ћутити ни раздраживати; како ће он, Разумихин, да га прати, да ће му довести добра лекара, читав консилијум... Речју, да је од тога вечера Разумихин постао за њих син и брат.

IV.

А Раскољников се упути право кући на каналу, само живљаше Соња. Кућа беше троспратна, стара, зелене боје. Наћи вратара и од њега добије неодређене упуте где живи Капернаумов, кројач. Наћи на углу дворишта улазак по уским и мрачним степеницама, успне се напослетку, на други спрат, изађе на галерију која га са стране дворишта окружује. Док је он лутао у помрчини у недоумици где би то био улазак у стан Капернаумова, кад на три корака од њега се отворише нека врата; он се машинално ухвати за њих.

(Наставиће се)

ПОТЕРА

Тодор Даковић — сиктиница, пресудом начелства окр. топличког, казњен је са 15 дана затвора и прогонством, неће између 24. и 25. пр. м. побегао је из притвора поменутог начелства, пошто је извалио шипи на вратима амбасиком. Тодору је 40 год. високог раста, приомањаст, очију зелених, просед, браду подеша. Од одела имао је на себи дугачку до колена гуњу од сукна са капуљачом, панталоне од штофа и на ногама оплетене опанке. Полицијске власти моле се, да у своме кругу потраже Тодора па пађеног спроведу или начелству у Прокупље или Управи града Београда с позивом на бр. 14926.

ТРАЖИ СЕ

Лазара Петровића, циганина, — свирача, из Ковачевца, ср. беличког, који је пре 4—5 дана из Загодине отишао за Београд, начелник среза беличког актом Бр. 9811 тражи да му се по извесном делу кривичном спроведе. Па како Лазар није пронађен у Београду, што значи да амо није ни долазио, то се овим моле све полиц. власти, да Лазара у кругу своме потраже и с њим поступе по горњем захтеву.

ЛИЧНИ ОДНОСИ ПОЛИЦ. ЧИНОВНИКА

Г. **Светозар Ј. Шурдиловић,** начелник округа рудничког вечашње се здравље са господином *Тилијам*, берном г. Димитрија Довијанића проф. у вишпи. Честитамо срдачно!

Г. **Стеван М. Котуровић,** начелник среза ваљевског имао је част да буде примљен 25. ов. м. у аудијенцији код *Његовог Величанства Краља*.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

У данашњем броју доносимо на првом месту слику г. Светозара Шурдиловића, начелника округа рудничког. Биографију његову као и осталих окр. начелника, донећемо у обећано време.

Ако не буде хитних потера, наш ће лист наћи у другу недељу 16. о. м. на два табана, т. ј. два броја уједно.

Молимо опет среске начелнике, који нам још нису послали претплату да ускоре са извршењем наредбе Господина Министра унутрашњих дела, расписом од 17. пр. м. Бр. 9337.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 216.

БРОЈ 27. У БЕОГРАДУ, СРЕДА 19. ЈУЛА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„Српске Новине" од 12. јула т. г. у своме напредном 153 броју доносе овај највише указ:

МИ

АЛЕКСАНДАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Уважавајући оставке, које су Нам поднели:

Председник Нашега Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, г. Д-р Владан Ђорђевић,

Наш Министар Финансија, г. Вукашин Ј. Петровић,

Наш Министар Просвете и Црквених Послова, г. Андра Ђорђевић,

Наш Министар Правде, г. Ђорђе Стефановић,

Наш Министар војни, Наш почасни Ађутант, г. Ђенерал Јован Атанацковић,

Наш Министар Унутрашњих Дела, г. Ђорђе А. Генчић,

Наш Министар Народне Привреде, г. Жив. Живановић, и

Наш Министар Грађевина, Наш почасни Ађутант, инжињерски Потпуковник, г. Бориво Нешић,

разрешавамо их од досадашње дужности и стављамо их на расположење,

А постављамо:

за Председника Нашега Министарског Савета и Нашег Министра Иностраних Дела, г. Алексу С. Јовановића, Председника Апелационог Суда,

за Нашег Министра Унутрашњих Дела, г. Лазу Поповића, члана Касационог Суда,

за Нашег Министра Правде, г. Настаса Антоновића, инспектора Министарства Унутрашњих Дела,

за Нашег Министра Финансија, г. Д-ра Мику Поповића, бившег Начелника Министарства Народне Привреде,

за Нашег Министра војног, Нашег почасног Ађутанта, ђенералштабног Потпуковника, г. Милоша Васића,

за Нашег Министра Грађевина, инжињерског Потпуковника, г. Андреју Јовановића, задржавајући му чин и ранг у војсци,

за Нашег Министра Народне Привреде, г. Душана Спасића, Начелника Министарства Народне Привреде, и

за Нашег Министра Просвете и Црквених Послова, г. Павла Маринковића, јавног правозаступника.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, нека изврши овај Указ.

12. јула 1900. год.
у Београду.

АЛЕКСАНДАР с. р.

Председник Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Алекса С. Јовановић с. р.

ЛАЗА ПОПОВИЋ *)
МИНИСТАР УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

*) Ову слику нашег новог министра полиције из 1897. год. доносимо прикладно, јер нисмо набавили другу, већу и из садашњег доба, што се господина Министар није од тада сликао. У другом броју донећемо уз биографију и његову најновију слику.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Једна забрана пред општинским судом.

Суду општине ваљевске

Као што ово решење, које у оригиналу подносим, гласи, осуђен је Марко Илић, трговац овдашњи, да ми плати 150 динара меничног дуга, да ми накнади 20 динара такасе и на име трошкова десет динара. Решење је постало извршно. Како Марко овај дуг ни до сада није платио, то сам принуђен наплату тражити судским путем, и зато молим тај суд да одобри за обезбеђу овога дуга забрану на следећу покретност дужникову и то: еспап који се налази у његовом дућану, кашу, шећер, и све што се у његовом притежању нађе.

Што се узабрани нека се преда на чување Милосаву Нешићу, бакалину овд.

2. јуна 1900 год.
Ваљево

Нинко Петровић, трг.

Поднето решење првостепеног ваљевског суда, које је и извршно постало, има се сматрати као јавна исправа, јер има сва она својства, која тражи § 187. грађ. судског поступка, и који је као такову оглашује. Но како она носи са себи вид извршности и као је за извршење њено и наплату овога потраживања надлежна полицијска власт, која по своме задатку и својој законској дужности извршује пресуде првостеп. судова, и даље како је дуг по ономе решењу, проистекао из меничног потраживања, а сума истог прешла је у ону вредност за коју би био надлежан суд општ. § 6. грађ. судског поступка, то суд ценећи исправу, а узевши у обзир све ове разлоге, оглашава себе за ненадлежног, за одобрење ове забране и зато

Решава

Да се молилац од овога потраживања забране код ово општинског суда као неумесног одбије.

Саопштити му ово решење на потпис.

Од суда општине ваљевске, 2 јуна 1900 год. у Ваљеву № 2841.

Писар — Председник суда Кметови

Противу овога решења поднео је одбијени Нинко жалбу првостепеном суду и исти је ово решење општ. суда поништио са ових разлога: Потражилац забране, за доказ свога потраживања поднео је јавну исправу, којој ту важност признаје и § 187. грађ. судског поступка, како по форми тако и по садржини. Дакле он је своје потраживање потпуно доказао, а затим како је осудно решење постало и извршно, то је потражиоцу дато пуно право да тражи наплату или обезбеђење. Наплату би донета тражио код полицијске власти, но обезбеђење мора тражити код надлежног суда, а како предмет забране не прелази суму од 200 динара, то је за обезбеђење надлежан општ. суд. § 6. грађ. поступка, без обзира на ту околност одакле је дуг произлазио, и према томе суд је погрешно када није исправу ценио онако, како онде не може бити места, но је требало, пошто је тужилац испунио захтеве § 377. 378, 398 и 399 грађ. поступка забрану одобрити, — и наредио је суду да по овим примедбама донесе своје решење.

Општински суд примивши ове примедбе, донео је друго

своје решење које гласи: Како су примедбе првостепеног суда обавезне за општински суд, то он усвајајући их потпуно, на основу § 6 и 9 грађ. судског поступка

Решава

Да се тражена забрана на означену кретност дужникову одобри и одмах удељетује, у колико буде довољно за обезбеду дуга са осталим трошковима изложеним у осудном решењу привост. ваљев. суда, а у колико не буде противно § 471 грађ. судског поступка.

Пошасане ствари предати на чување одређеном старешу под законом одговорношћу.

7. јуна 1900. год.

Ваљево. Председник
№ 2903. Кметови
Писар

Други случај:

Суду општине крушевачке.

Никола Петровић, магазација овд. осуђен је пресудом првостепеног суда крушевачког, да ми на име браничке награде плати 84 динара и на име парничних трошкова 20 динара. Свега 104 динара. Пресуда је постала извршна и ја је прилажем у оригиналу.

Како Никола ову суму неће да ми на лепо начин плати, то сам принуђен тражити наплату судским путем. Зато молим суд да за обезбеду ове суме у 104 динара, одобри забрану на следећу покретност дужникову и то: кукуруз, јечам и пшеницу која се налази у његовој магази.

Све што се узабрани нека се преда на чување Илији Павловићу, трговцу овд.

12. маја 1900 г.

Крушевац. Марко Николић
јавни правозаступник

Суд општински донео је ио овоме захтеву овакво решење:

Дуг за који се овде тражи обезбеђење пронстекао је од браничке награде, дакле за суђење је надлежан првостепени суд, а извршење пресуда првостепеног суда врше полицијске власти. Када то стоји без обзира на то што сума не прелази стопу по којој општ. суд суди, § 6. грађ. судског поступка, општински суд огламава себе за ненадлежног за одобрење овога обезбеђења и зато

Решава

Док се потражилац од овога свога тражења као неумесног и ненадлежном суду поднетог одбије саопштити му на подпис.

Од суда општине крушевачке, 12. маја 1900 год. № 962 Крушевац.

Писар Председник
Кметови

И противу овога решења подниста је жалба првостепеном суду, који је решење поништио са оних истих разлога, које смо у првом случају наложили, нарећујући суду, пошто је потражилац своје тражење пуноважном исправом, § 187. грађ. поступка доказао, да забрану одобри. Општински суд је то учинио пошто су примедбе првостепеног суда за њега обавезне.

Како се овакових случајева и врло често пред општинским судовима налази, то ми ове дане случајеве износимо, ради тога да би се општински судови и њихови писари при појави умели кретати. Дакле јавна исправа и ако је првостепених судова пресуда и решење, а не прелази предност од 900 динара, узимаће се у поступак за обезбеђење и код општ. судова, па захтев повериоца. А када би се тражило просто извршење њено, онда је надлежна полиц. власт.

ПОД УТИЦАЈЕМ ДРУГОГА

од Јове Адамовића

(наставак)

„Доиста је чудновато", примети сада професор Мирковић, четврти члан овог друштва, који је до сада са највећим интересом пратио ток ове дебате, „доиста је чудновато како се нека научена питања поред све своје старости ипак не крећу напред. Ето са тим питањем о хипнотизму које је већ у средњем веку било познато, ни дан дањи нису научењаци на чисто, ма да је број добивених резултата, који у прилог хипнотизма говоре, огромни".

„Професорска посла" одговори секретар суда са шаљивом презрапношћу. „Признају да сугестијом може једна личност да утиче на другу, али не признају да тај утицај може бити казнене природе".

Доктор Војновић коса је секретарев гонор био мало збуњено, окрете се сада на ову примедбу к њему, па му живо одговори:

„Та то је баш један од оних многих доказа за моје тврђење, да у неекзактним наукама научењаци неће никад доћи до потпуног споразума, и да се на то не треба ни чекати. У осталом не стоји то, да се у науци у опште признаје утицај хипнотизма али не и величина и правац истог. Она научењаци који не признају ни сам утицај, као на пример професор универзитета у Бону, Фухс; дочим други, као универзитетски професори Хирт из Бреславе, Пјер из Берлина и Карло дя-Прел, признају утицај хипнотизма, не стављајући истом никакве границе."

„Па мислиш, ти докторе, да је утицај хипнотизма безграничан? Запита професор Мирковић, кога је све заговетно у науци јако интересовало.

„Безграничност је врло широк појам, који се готово нигде а најмање овде може применити. Величина утицаја зависи од његове јачине. Од тога: да ли хипнотичар располаже већом или мањом хипнотичном моћи; да ли је хипнотизирани слабијих или јачих нерава и да ли је хипнотичар више пути или само један пут са хипнотизираним вршио експерименте. Што се мене тиче, ја сам уверен а познат ми је и један врло интересантан факт, да ће онај хипнотизирани коме је у хипнози заповеђено да метне једној личности своје околине комад шећера у чашу воде, па он то учини, бити у стању ту заповест извршити и онда ако место шећера буде наглашен какав отровап прашак".

„К, докторе, ти пређера!" узвикну сада стари пензионисани судија који је од снега овог мало што разумео, али чувши докторову примедбу да зна један интересантан случај, хтеде га овом примедбом изазвати на причање, јер љубопитљивост беше једна од његових познатих слабих страна.

„Ни најмање", одговори доктор. „Сваки који је ма и једном имао прилике да присуствује каквој хипнози уверен је о овом. У осталом чувени научар Карло дя-Прел наводи иазда примера за чију истинитост његово име јамчи, а и ја сам сам, као што већ рекох, имао једном прилике да се најочитије о томе уверим.

„Шта је то било, то јест ако није каква тајна твог лекарског позива?" запита професор Мирковић.

„Деде, бога ти, докторе, причај па да попијемо још по коју!" прихвачу брзо и судија, не мотавши зауздати своју радозналост; затим се окрете келнеру, ману руком на њ и на му рече: „Деде један литар, али знаш од онога". Келнер се насмеши у знак да је разумео па оде, а судија извуче дувањару па стаде пуњити онима око себе цигарете, специјалитет од три и по гроша, како их он називаше. Доктор који је пушио само шпанске цигаре, извуче једну из велике кожне кутије, одреза јој врх ножем којим се служио при вечери и који је за сво време разговора држао у руци, тури одсечен врх цигаре у прони цев, па запаливши цигару и дунувши прве димове у ваздух, заноче да прича:

„Једног вечера, одмах пекако после мог ступања на бреславску клиницу, одем са једним од мојих колега, са којим сам се још у Берлину за време школовања упознао, у једну од првих гостионица у Бреслави на пиво. Тек што смо сели за један сто и отпили прву половину кригле, уђе у исту дворану, која беше прилично празна, један висок, крупан господин, водећи испод руке малу, елегантно обучену госпођу, која се стаде живо окретати по дворани, тражећи по свој прилици какав угодан сто. Мој колега чим их спази устаде па им оде брзо на сусрет. Новодошавши гост, који га одмах угледа, узвикну радосно изненађен, као што то добрћудни Немац увек чини кад изненада нађе на какву омиљену му личност, а мала госпођа пружи још из далека и смешећи се своју руку на сусрет моме колеги. После руковања и изменьених поздрава, а сигурно као одговор на какво питање, показа мој колега руком на наш сто, одакле их је радознало посматрах, па се онда сви

заједно упутише к мени. Мој ме колега представи као свог давнашњег познаника и пријатеља а новодошавше као своје рођаке велеседелица и бившег уланског официра Гринвалда са госпођом супругом. За време представљања посматраше ме госпођа некам наивно-радозналим погледом који ме је у приказ своје наивности ипак довео у забуну. Ја ову забуну приписивах у први мах ситуацији у којој се налажах, јер готово сваки човек пада у већу или мању забуну, када га неко изненада представи каквој лепој жени, о којој до тада никада није чуо и за коју не зна у коју категорију жена да је стави.

Бар мене је то увек доводило у забуну, тим више што сам ја ређе ретко долазио у такав положај. Али доцније увидех да то није био прави узрок моје забуне. Докле је мој колега занимао своје рођаке разним породичним питањима, као што је то обичај код рођака, који се дуго нису видели, отресох се ја забуне, па стадох паљиво посматрати моју нову познаницу, која је случајно vis-a-vis мени седела и живо причала нешто о својим родитељима, код којих су тога дана били у посети. Беше то жена особите лепоте. Лепо овално лице са чистом, готово прозрачном кожом, дивно је хармонисало са танким али као угаљ црним обрвама и прилично малим носићем са танким ноздрвама, које су се час по час надимале. Не баш мала уста са руменим, увек влажним уснама и ситним као сниег белим зубићима, између којих се сваког часа појављиваше мален врх језика; лепо чисто чело са мрежицама танких плавих жилица по слепим очима, све јој то даваше изглед безазленог девојчета. Али најлепше и у исто време најзгодније беху на њојзи очи. Посматрајући је тако са стране, изгледаху ми те велике, крупне очи, које ми се учинише у прва мах смеђе, тако пуне милокрвности и благости, да ми се цела појава оне жене учини готово анђеоска. Али доцније када њен муж стаде причати моме колеги о неким припремама за лов и када се она окрете мени, осетих како ми крв под њеним погледом појури помоно у главу, и сада тек опазих да у тим очима беше оно што ме је доводило у забуну; нешто што до тада никада у човечијем оку не спазих.*

„Доктор, коме се за време причања беше угасила цигара, запали је поново, па повукав неколико гутљаја „од онога,“ настави:

„Доцније, када сам са овом женом већ стајао у интимним односајима, покушавао сам више пута да докучим и да дознам, шта је то у њеним очима било, што ме је доводило у забуну и крв ми узрујавало; али ми то никада не пође сасвим за руком. Знам само то, да је поглед тих очију за дуго могао бити умиљат и благ, па да наједаред нешто неодређено, готово реци тајанствено севне у њима као муња, али не муња која се да видети, као што је то случај код погледа кокетних жена, које трептутним напрезањем очњег нерва и јачим расклапањем очних капака, истом даду моментани, патрени изглед, но одсев који се не да очима видети, али тим јаче осетити, јер продире у мозак онога, кога погледа, као усијана игла. Више сам пута, кад је са мном говорила, пазио да дознам, да ли је тај поглед што продире у мозак био у њеној моћи: то зест, да ли га је могла употребити, кад год је хтела, као што то чине кокете, па сам се уверио да није, но да то беше нека врста излива њезиних унутрашњих осећаја. Уверио сам се, да тај поглед севне само онда, када се њене душе такве нешто што њу занима или усколеба. Као што рањеник ужасно вришне кад му се и најмање дотакне оголићени нерв на рани тако ди и њен умиљат благ поглед, кад год би се у разговору нешто текло њене душевне сензибилности, плануо, па брзо и без икаквог претходног тражења мога ока, погодио у сред моје зенице, тако директно и оштро, да осећах бол у мозгу, као да ми је кроз око каквo оруђе продрло.

Данас, на што рекох, она се окрете мени, па се упусти са мном у разговор. Шта се све тога вечера говорило, не бих вам сада умео рећи и кад бих хтео. Знам само, да се разговор између мога колеге и његовог рођака цело вече врзао око зна и неких припрема за лов. Што се нас двоје тиче, она је са најпвном радозналошћу питала: које сам народности, одакле; даље о Бечу, Берлину, и т. д. На сва ова питања ја одговарах некако растројено и нервозно, једино што сам се стадео своје забуне, а друго што се налажах под утицајем неког чудноватог, неодређеног осећаја, који се састојао из неке симпатије према овој жени и страха од ње, или боље рећи од оног њеног погледа, који сваког тренутка очекиваx. — Не знам да ли вам се кад год десило, да обрваљени запаром и тишином прилегнете после ручка на постељу, у намери, да заспите, па да вас из полудремежа уједанут тргне глас клавира, на коме се вежба почетник. Неколико правилних тонова неке монотоне арије — све знање свирача — па наједаред један дисхармоничан звук, па прекид. Тако једаред, двапред, па онда све даље и даље. Кад би се арија даље без прекида свирала, ви би најзад уз прнос музике могли и заспати, али онај дисхармоничан звук и прекид, који се сваке две три минуте понављаx, доводи вас до очајања. Нервозност вас све јаче обузима, арија и свирка постаје вам сноредна и ишчезава, очекујући са неким раздражењем нестрпљењем онај звук и прекид, који вас до лудила доводе. Са подигнутом главом, напрегнутим чулима и до крајности надражењем нервима очекујете нестрпљиво тај прекид, а кад исти наступи, ви као ударени секиром падате стењући катраг у јастуке. Ето тако је тога вечера за сне преме разговора са том женом и мени било. Сва моја нервозна пажња беше концентрисана у очекивању оног погледа; са страхом и нестрпљењем чеках да исти плане и у колико сам дуже на њ чекао у толико већа беше и моја забуђеност. Срећом се нек муж окрете мени са питањем, да ли у Србији има крупне дивљачи, и тако увуче и мене у разговор, ослобођавши ме утицаја своје жене. У току разговора, који је брзо постао врло жив, буде углављено, да ић ја и мој колега посетимо идуће недеље на њиховом добру, и то тако, да стигнемо на исто око шест часова изјутра, како би мој колега и Гринвалд могли ићи у лов, а ја као неловац да за време њиховог одсуства останем у друштву госпође. Око десет часова стадоше се они опраштати, пошто су хтели на време да стигну за последњи воз, који их је требао одвести до станице, која је лежала до њиховог добра, па подсетивши нас још једном на обећану посету и опростивши се с нама као са старим познаницима, одоше. При руковању са госпођом, која се при том са пајвиом љубазношћу смешила, погоди ме последњи пут у сред зеница онај њен тајанствени поглед, и ја се не могадох уздржати, и да не приметим по њиховом одласку моме колеги, како његова рођака има нечег чудноватог у очима. Он ме погледа као зачуђено, на рече да није никад ништа чудноватог на њојзи приметио; бар не у њеним очима.

Разуме се да сам гледао да од мог колеге, што је могуће више дознам о овој интересантној жени и њеном мужу, а мој колега кога је разговор о лову — а беше страсан ловац — распиљеретао, стаде ми на дугачко и на широко причати о њима. Гринвалд је био уланскн поручник, па када му отац умре даде оставку, па предузе управу над прилично великим имањем. Врло је добар пољопривредник и имање му је једно од најуређенијих у целој околини. Његово добро и лов, једине су му страсти, а разуме се уз то и добра чаша вина, а ако је вино доиста добро, онда и више. Поред тога добричина и искрен до крајности, можеш с њим чинити шта хоћеш. Што се његове госпође тиче, врло је љубазна женица, истина мало јогунаста спрам мужа и прилично површна домаћица, али, у главном дивна женица, са којом се да живети. Зам језици у околини говоре да воли по мало да шора; неко се време чак и прилично јавно говорило о ненакним односајима између ње и једног инспектора са њиховог добра, али од како је Гринвалд, њен муж, у једном друштву, у коме се о овоме баш зуцкало, љутито изјавио да он као Елзин муж и као господар своја дома, у коме и дотични инспектор живи, најбоље мора знати, шта је у целој тој ствари истина, и да ће он сваконе на ма ко то био, коске изломити, ако буде и даље такве гласове проносио, од тога се доба престало о Елзи говорити. Бар он, то јест мој колега, није ништа више чуо. Што се њега, мог колеге тиче, он у тако што није никад ни веровао, јер право љубазност је Елзи била у нарави, а то он најбоље зна; а друго, Гринвалд није човек, који даје разлога жени да га вара. У осталом — завршн мој колега резоновање — ђаво ће га знати; да Елза уме ђаволски да завргн људима мозак, то знам, али да ли им она зато пружа и какве накнаде, то не верујем.

— У осталом ко зна? додаде он после мале почивке, па онда уђута. — Растадосмо се око поноћи и ја одох кући да спавам, али дуго не могадох заспати заспати. Немирно и у неком грозничавом полусну пребртах се тамо амо по постељи, а у памети ми се враћаху моји нови познаници и њихове речи, моја

нова познаница. И чудновато, у колико сам више тога вечера на њу мислио у толико се више губљаше из памети онај њен загонетни, за мене тако фаталан поглед. Довде ми њено лепо лице и благе умиљате очи све јасније пилаваху пред очи, онај нервозни осећај страха и непријатности беше се изгубио, а симпатија, која са овим осећајем беше изнешена, све се је јаче развијала и добијала облик чежње за том женом. Тек пред зору могадох мало заспати, али се и у сну не могадох отрести њеног утицаја.

(Настављће се).

КЛОД ГЕ

Виктор Иго

Има седам или осам година, од како је живео у Паризу један сиромашан радник, по имену Клод Ге. Имао је жену и дете. Био је вешт радник, пријежан, интелигентан, рђаво васпитан, ма да је природом био обдарен. Није знао да чита, али је умео да мисли. Једне је зиме оскудевао и радио. Без ватре, без хлеба, у собичку на тавану. И човек и жена и дете трпели су глад и хладноћу. Човек украде. Не знам шта је украо, не знам где је украо; знам само то, да се на ону крађу одлучио трећега дана, да би набавио жени и детету хлеба и огрева, а себи — пет година робије.

Би послат у главни затвор Клерво. Клерво абатија претворена у утврђење, олтар претворен у ћелију. Кад говоримо о прогресу, изнесни га људи тако разумеју, тако напредују. Ето ствари, о којој треба говорити.

Ну, наставимо.

Преко пође био је у ћелији, а преко дана у радионици. Ја радионице не нападам.

Клод Ге, некада частан радник, сада по несрећи допов, био је озбиљна и достојанствена појава. Имао је високо чело, већ набрано, и ако је још био млад; неколике беле длаке гушиле су се у прној коврчастој коси, очи мирне и јако увучене испод добро скројених обрва, ноздрва отворених, браде напред набачене, усана са изразом презирања. То је била лепа глава. Али треба видети, шта је друштво учинило од ње.

Говорио је ретко, више гестовима; у целој својој појави имао је нечега заповедничкога, што је чинило, да су га сви слушали. Мислио је; био је више озбиљан но болећив. Много је трпео.

Директор радионица у одељењу, у коме је Клод Ге био затворен, био је чиновник врло подесан за тамничара. Био је и тамничар и трговац; у исто је време заповедао у радионици и претио у тамници, у руке турао алате, а на ноге ланце. Био је човек јединствено разноликх у својој врсти: оптар, тиранин, покоран својим идејама, увек пажљив на свој ауторитет, у више прилика добар друг, добар заповедник, весео и шалио се благонаклоно; више тврд но затворен, није дискутовао ни о чем ни с ким, па ни са самим собом; добар отац, а без сумње и добар муж, и то је била нужда, а не врлина. Једном речи, није био рђав, зао.

То је био један од оних људи, који никада не уздрхте, никада не попуштају, људи састављени на непокретних молекала, који никада не мисле на тућу несрећу нити се слажу са осећајима других; боје су као стакла, мрке, јаросни су, без емоција, узимају ватру а не загревају се, људи, чији је калоријски капацитет раван нули, за које се може рећи, да су начињени од дрвета: на једноме крају горе, а на другој су хладни. Главне и споредне црте карактера овога човека биле су тврдоглавство и поредно се са Наполеоном. Ну то је била само оптична илузија.

Има велики број људи, који због своје глупости и на несвесноме одстојању сматрају тврдоглавство за врлу, као и свеју за звезду. Кад такав човек једном примени и апсурдну ствар за око, што назива својом сламом, он погнуте главе иде до на крај те апсурдности. Тврдоглавство без интелигенције, то је дудост растворена на дну глупости. Оно нас одводи далеко. У опште када се једна приватна или јавна катастрофа сруши на нас, ако према осталима, који су остали на земљи, потражимо на који се начин догодила та несрећа, налазимо да је њу учинио осредњи, тврдоглав човек, који је имао вере у себе, и који се сам себи дивио. Има на свету много малих, тврдоглавих и фаталних људи, који верују за себе, да су провиђење.

Кто, дакле, какав је био директор радионица у Клерву. Кто од чега је био начињен бринет, који је друштво тућало сваког дана затворенике, да из њих избије варницу. Искра, коју такав бринет избије на таквога камена, често гради пожаре.

Рекли смо већ једном, да је Клод Ге, по доласку у Клерво, био одређен у једну радионицу за извесан посао. Директор ове радионице упозна с њиме, нађе у њему добра раденика, те је добро и поступао с њиме. Једнога дана виђевши Клода веома тужна, јер је овај непрестано мислио на ону, коју је назвао својом женом, изгледа да му је казао да би га вала утешио, да је та несрећница жртва. Клод хладно упита, шта је било од детета? То није знао.

После неколико месеца Клод се прилагодио тамничком ваздуху, и чинило му се, да не мисли ни на шта. Њиме беше претегла маха нека строга ведрина, спојствена његову карактеру. За то је време Клод стекао чудноват утицај над свима својим друговима, и то као неком врстом ћутљиве конвенције, тако да нико није знао за што, на чак ни он сам. Сви су га ти људи питали за савет, слушали га, дивили му се, поздрављали му. А то је последњи ступањ на лестницама адмирације. Није то мала слава бити човек, којега слушају толике неопслушне природе. То је долазило од погледа који је имао у очима. Око је човеково прозор, кроз које се виде мисли, које иду и долазе у главу.

Стављамо једнога човека, који има идеја, међу људе који их немају, у времену које смо казали, а по закону неодољиве привлачне моћи, сви ће се мрачни мозгови кретати понизно и са обожавањем, око онога мозга, који расипа светле зраке. Има људи који су гвожђе, а има их који су магнет. Клод је био магнет.

За кратко време од три месеца Клод је био душа, закон и ред у радионици. Све су се казале кретале по његову кадру. И сам је тренутно сумњао, да ли је доиста краљ или заробљеник. То је била једна врста заробљеног папе и његових кардинала.

И један покрет, сасвим нок, чије је дејство са свим допунило љубав затвореника и мржњу тамничара. Тако је као увек. Популарност никада не иде без немилости. Љубав робова увек прати мржња господара.

Клод је Ге много јео. То је била особина његовога организма. Његов је стомак био такве врсте, да му је храна два обична човека једва била довољна за дневни оброк.

М. de Cotadilla имао је исти такав апетит; али што је давало повода веселости једноме војводи, гранду шпанскоме, који има 500.000 опаца, то је било терет за раденика, а зло за осуђеника.

Клод је слободан, код своје куће, радио по цео дан, примао свој хлеб од четири фунте и јео га. У затвору пак радио је по цео дан и примао непрекидно за своје напоре фунту и по и четири онса (120 грама) меса. Оброк се није мењао ни под каквим условима. Клод је дакле у затвору Клерво био обично гладан.

Гладан је био и то је све. Није о томе ни говорио, јер му је таква била природа.

Једнога дана, пошто је појео свој мршави оброк, приђе Клод за посао, мислећи да радом превари глад. У том стаде преда њ један младић, блед, плав, слаб. У руци је држао још недирнут оброк и један нож. Стајао је пред Клодом, и изгледало је као да хоће да говори, али се није смео усудити. Тај је човек досађивао Клоду својим хлебом и месом.

— Шта хоћеш ти? упита најзад Клод напрасито.

— Ако хоћеш да ми учиниш једну услугу, рече младић плашљиво.

— Какву? упита Клод.

— Да ми помогнеш да појемо ово. Нема много.

Једна се суза скотрља са поноситога ока Клодовога. Узе нож, подели оброк младићев на два једнака дела, узе један део и поче га јести.

— Хвала, рече му младић. Ако хоћеш, делићемо мој оброк сваког дана, као и данас?

— Како се зовеш? упита Клод.

— Албин.

— Зашто си овде?

— Крао сам.

— И ја сам.

Од тада су свакога дана делили своју имовину. Клод Ге је имао 38 година, али му је свака давао 50, толико су биле обилне његове мисли. Албин је имао 20 година, али свако је мислио, да му је 16, јер је толико невиности било у погледу тога младића. Тесно су пријатељство утврдила та два човека; боље рећи као пријатељство између оца и сина, не пријатељство између два брата.

Радили су у истој радионици, спавали су под истим сводом, шетали су се по истоме дворишту, и јели су исти хлеб. Сваки је од њих био свет за другога. Изгледало је да су били срећни.

Говорили смо већ о директору радионица. Тај човек да би покорио затворенике, који су га мрзели, често је био приморан обраћати се за помоћ Клоду, јер су овога волели. У више прилика, када је требало спречити неугодности или побуну, Клодов је ауторитет без титуле притицао у помоћ званичном ауторитету директорову. За утишавање затвореника пределе су десет речи Клодових исто толико, колико и десет жандарма. Клод је у више таквих прилика чинио услуге директору, и овај га је за то од срца мрзео. Он је завидео овом младићу. У дубини душе своје гајио је протину Клода мржњу скривену, завидљиву, неумољиву; мржњу суверена по праву према суверену законитоме, власти световне, према власти духовној.

Таква је мржња најгора.

Клод је веома волео Албина, а на директора није ни мислио.

Једнога дана у јутру, када су чувари водили затворенике у радионице, два по два, један од њих позове Албина, ренавши му, да га зове директор.

— Шта ће му? упита Клод.

— Не знам.

Тамничар одведе Албина.

Прође цело јутро и Албин се не врати у радионицу. Кад је дошло време одмору, Клод је мислио да ће га наћи у дворишту. Ну Албин ни тамо не дође. Вратили су се поново у радионицу, а Албина не беше. Тако је прошао цео дан. У вече када су их разводили по ћелијама, Клод је тражио очима Албина, али га није нашао. Изгледало је, да је много тражо у томе тренутку, јер се обратио речима једноме чувару, што до тада никада није чинио.

— Да није болестан Албин?

— Није.

— Шта за што га нема данас?

— А, рече равнодушно чувар, за то што је променио ћелију.

Сведоци, који су доцније сведочили о овим фактима, приметили су, да је на овај одговор тамничарев лако задрхтала Клодова рука, у којој је имао запаљену свећу. Клод прихвати мирно:

— Ко је наредио то;

— Господин Д., одговори чувар.

Директор радионица звао се М. Д.

Сутрашњи дан прође као и прошли, без Албина.

У вече по свршеном раду, дође директор М. Д., да као и обично прегледа радионицу. Кад га је Клод из далека видео, скиде своју капу од грубе вуне, закопча сиру блузу своју, жалосну ливреју Клервоску, јер је у тамничама принцип, да потпуно закопчана блуза у напред извештава старије, да тај има да говори или моли за што год. С капом у руци, стојећи на уласку крај своје тезге, очекивао је пролаз директоров. Директор прође.

— Господине, рече Клод.

Директор се окрете.

— Господине, настави Клод, је ли истина, да је Албин променио своју ћелију?

— Јесте, одговори директор.

— Господине, мени је потребан Албин, да бих могао живети. Ви знате, да ми је недовољно хране, јер је тамничин оброк мали, а Албин је делио са мном свој оброк.

— То су његове ствари, одговори директор.

— Господине, зар нема начина, да се Албин врати у исту ћелију к мени?

— Немогуће је; за то је издата наредба.

— Ко је наредио?

— Ја.

— Господине то је живот или смрт за мене; то дајеш од вас.

— Ја нисам те тражио своје наредбе.

— Господине, јесам ли вам учинио што год?

— Ништа.

— На даље за што ми не вратите Албина?

— За то, одговори директор.

Пошто је дао ово објашњење, директор оде даље.

Клод оборе главу и ништа не одговори; био је као тужан лав у кавезу, коме су одузели младунца.

Приморани смо да речемо, да туга причињена овим раздвајањем ни у колико није умањила прождрљивост — у неку руку болест затвореникову. У осталом, ништа се баш осетно није на њему промениле. Није говорио ни са једним од својих другова о Албину. Шетао се сам, за време одмора по аписанском дворишту. Био је гладан, и ништа више.

Више је њих хтело да поделе свој оброк са њиме, али их је он одбио смешећи се.

(Наставиће се).

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 57

— Ко је то? упита упалшен женски глас.

— То сам ја... дошао сам код вас, одговори Раскољников и ступи у мајушан трем.

На прозаљеној стодици, у искрљеном бакарном свећњаку гораше свећа.

— Ви сте то! Боже! увикну Соња слабо, и оста као укопана.

— Како ће се к вама? Овуда?

Раскољников пожури у собу, старајући се да не гледа Соњу.

Уђе затим и Соња, са свећом, свећњак оста, на стале пред Раскољникова, сасвим расејана, неисказано узбуђена, и очевидно преплашена његовим изненадним доласком. Наједном се просу румеило по њену бледом лицу, на чак јој се и сузе у очима појавише... Беше јој и тешко, и стидно, и слатко... Раскољников се брзо окрене на седне крај стола на столицу. Једним брзим погледом прегледа собу.

То беше велика соба, али су необично ниска и једина, којима се Капернаумови служаху, затворена врата у зиду с лева. На супротној страни, у зиду с десна беху друга врата, али се никад не отвараху. Тамо је већ други стан, под другим бројем. Соњина соба беше налик на неку стају, имаћаше облик неправилна четвороугла, и отуда изгледаше некако натрљена. Зид са три прозора, окренут каналу, граничаше собу косо, те се, отуда, један угао, врло оштар, губљаше у дубини тако, да се при слабој светлости не може добро ни да сагледа; а други је, опет, био и сувише тун. У тој тако великој соби намештаја готово и не беше. Десно, у куту, беше постеља; поред ње, ближе вратима, столица. Крај истог зида баш до врата, беше прост отесан сто, застрвен плавичастим застором; поред стола две плетене столице. Затим, уза супротни зид, у близини оштра угла стајаше орман, осредње величине, од простог дрвета, на као да се изгубио у празну простору. И то је све што беше у соби. Жућкасти, подерани и похабани облози на зиду беху подрињели у свима кутовима; мора бити да је овде зими влажно, загушљиво и чађаво. Сиромаштво беше очигледно; чак не беше ни завеса на прозору.

Соња ћутом посматраше свога госта, који тако пажљиво и без церемоније разгледаше њену собу; шта више поче, напослетку, и дрхтати у страху, баш као да је стајала пред судијом и оним који ће њену судбину да реши.

— Дођох овако доцкан... Има једанаест? упита он а још не гледа у њу.

— Има, промрмља Соња. — Ах, јест, има! убрза она одједном, као да у томе налазаше себи излаза. — Сад је отишло код газдиних... Ја сам баш чула... Има.

— Ја сам дошао последњи пут код вас, мрачно и суморно настави Раскољников, ма да му је ово тек први пут, — можда вас више нећу видети...

— Ви ћете... да идете?

— Не знам... знаћу све сутра...

— Па онда ви нећете бити сутра код Катарине Ивановне? задрхта Сонин глас.

— Не знам. Све сутра ујутру знаћу... Али није ствар у томе: довео сам на једну реч...

Подиже на њу свој замишљени поглед, па сад тек опази да он седи а она још стоји пред њим.

— А што ви стојите? Седите, рече он наједанпут промењен, гласом тихим и умиљатим.

Она седе. Он је за тренутак посматраше љубазно и готово са саучешћем.

— Како сте слабачки! Гле каква вам је рука! Провидна. Прсти као у мртваца.

Узе је за руку. Соња се једва осмехну.

— Па ја сам увек таква била, рече.

— И кад сте код куће живели?

— Да.

— Е, и јесте тако, рече он непрекидано, а израз лица и звук његова гласа опет се променише.

Обазре се још једном по соби.

— Ви ово од Капернаумова узимате под најам?

— Јест.

— А они станују тамо, иза оних врата?

— Да. И они имају једну овакву собу.

— И сви станују у њој?

— Сви.

— Мене би страх било њу у оној вашој соби, напомену Расколњиков намрштено.

— Домаћини су врло добри, врло пријатни, одговори Соња, једнако још неприбрана и као да се не сећа, — и наметљиви, и све, све је њихово. Врло су добри, а и њихова деца често ме обилазе...

— Јесу ли то они што муцају?

— Јест... Он и муца, и хром је. И жена тако исто... Не баш да замуцкује, али некако не изговара све. Она је добра, веома добра. Он је негдашњи племићски млађи. Имају седморо деце... само једно замуцкује, најстарије, остала су просто болесна... али не замуцкују... Али одкуда ви за њих знате? дода она с неким чуђењем.

— Ваш отац све ми је тада причао. Све ми је о вама причао... И о томе, како сте ви пошли у шест часова, а у десет се вратили, и о томе, како је Катарина Ивановна клечала крај ваше постеље.

Соња се збуни.

— Ја сам га управо данас видела, прошапће неодлучно.

— Кога?

— Оца. Ишла сам улицом, тамо, на крај, на углу, у десет часова, и учини ми се да он иде испред мене. Баш као да је он. Ја сам неће хтела отићи Катарини Ивановној.

— Шетали сте?

— Да, испрекидано прошапта Соња и опет се збуни и спусти главу.

— Катарина Ивановна вас умало није била, код вашег оца?

— Ах, не, нита велите, нита велите, не! с неким чак и страхом погледа га Соња.

— На ви је онда волите?

— Њу? На не-е-го! развуче Соња, и склони руке тужно и пађењачки. — Ах! ви њу... Кад би ви само знали. Јер она је право дете... Та њен је мозак збуњен, помућен... од туге и муке. А како је паметна била... како племенита... како је добра била! Ви ништа, али ништа не знате... ах!

Соња то рече готово с очајањем, узбуђена, измучена и кршећи руке... Бледи јој се образи опет заруменеше, у очима јој се огледаше мука. Види се, да је страшно дирнута, да је у њој нешто много покренуто, хтела је нешто да исказе, да изговори, да заштити и одбрани. Неко неласто саучешће, ако се тако може казати, исписа се на свима цртама њена лица.

— Била! Шта ви то велите! Боже, била! На и да је била, па шта! Јест, па шта? Ви ништа не знате, ништа... Она је врло несрећна, ах, и како несрећна! И болесна је... Тражи правду... Она је чиста. Она врло верује да свуда и у свему мора бити правде, и тражи је... Макар је и мучили, али што није право неће чинити. Она сама не види, да се не може све ради тога, да у људи буде правде, и љути се... Баш је као дете, право дете! Она је права, права!

— А шта ће с вама бити?

Соња га упитно погледа.

— Та они су на вама осетили. Ово, истина, пре је све на вама било, и покојник је мамуран к вама долазио да моли. Али сад шта ће да буде?

— Не знам, невесело рече Соња.

— Они ће остати тамо?

— Не знам, дужни су за тај стан; само је, вале, газдарица говорила данас да хоће да им откаже стан, а Катарина Ивановна и сама вели, да неће ни минута остати.

— На по чему се она тако јуначи? Нада се у вас?

— Ах, не, не говорите тако! Ми живимо усамљене, Соња се опет узбуди па чак и ужљути, управо тако, као над би се расрдила канарица или друга која мајушна тичица. — А и како ће она? Јел'те, како ће? питаше она љутећи се и узбуђујући се. Њен се ум помрачује, зар ви то нисте опазили? Помрачује се; час брише и узнемирује се, као да је мала, о томе, да сутра буде све како ваља, да буде и за јело што, и све... час ломи руке, пљује крв, плаче, па онда тек стане главом лупати о зид, као у очајању. На онда се опет умири, све се на вас нада; вели, да сте ви сада њен помоћник, и да ће на где мало новаца позајмити и отићи у свој град, са мном, па ће да оснује пансион за племените девојке, а мене ће да узме за надзорницу, па ћемо да отпочнемо сасвим нов, прекрасан живот; па ме љуби, грли, умирује, и тако верује, веома верује у те своје фантазије! Али зар јој се и може противити? А онамо раздан данас она сама пере, чисти, сирема, и корито је сама, онако слабачком снагом, унела у собу, задихала се и пала у постељу; међутим смо заједно јутром пили да купимо пипелице Полечки и Лења, јер су им сасвим подеране; али нам, по рачуну, недостајаше новаца, а изабрала је тако мајушне пипелице, јер она има укуса, не знате ви то... И усред радње, пред оним трговцима, заплака се што недостаје... Ах, како је жалосно биле гледати.

— На сад је појмљиво што ви... овако живите, рече Расколњиков с горким осмехом.

— А зар вама није жао? Није вам жао? опет ће Соња.

— Јер и ви, зиам ја, ви сте сами и последњу пару дали, а нисте ништа ни видели. А да сте све видели, о, Боже! На колико сам јој пута сузе натерала! И још прошле недеље! Ох, ја! Само за једну недељу пред његову смрт. Суровo сам се понашала! А колико и колико сам пута то чинила. Ах, како је данас тешко било сећати се цели дан!

Говорећи Соња и руке ломљаше у болу од сећања.

— Зар ви сурови?

— Јест, ја, ја! Дођох тада, настави она плачући, — а покојник рече: „прочитај ми, Соња, нешто ме глава боли, читај ми... ено књижице“. Имађаше некакву књижицу, добавио је од Андрије Семјонића, од Лебезјатникова, овде живи, он вазда неке смешне књиге добавља. А ја њему: „време је да идем,“ па не хтедох да му читам, а дошла сам им само за то, да Катарини Ивановној покажем огрлице; трговкиња Лизавета донела ми је огрлице и започе јектине да добре, нове и са шаром. Катарини се Ивановној допадоше веома: намести их па се огледну о огледалу, а баш јој се веома допадоше: „поклони ми их. Соња, молим те“, рече. *Молим те*, вели, и тако јој се хтело, пожелела је. А и шта ће јој? Него тако, сетила се само превашњег срећног доба. Огледа се, ужива у себи, а овамо нема никакна одела, не, него нема ничега, ено већ толико година! А неће никад ништа ни у кога да замоли; неколико сита је, пре ће сама дати све што има, а ево ово је сад замолила — тако јој се допало. А мене жао беше и да их дам, шта ће вама, рекох, то, Катарина Ивановна? Тако сам рекла. Шта ће вама. Тако што није требало њој казати! Тако ме је погледала, и беше јој тешко, претешко што сам је одбила, а то беше тако тешко гледати... И не беше јој тешко због огрлица, него с тога што сам је одбила, видела сам ја. Ах, ја бих сад, чини ми се, све вратила, све бих друкчије учинила, промењила бих оне речи... Ох... ја... али шта!... та, вама је свеједно!

— А ни сте познавали ту трговкињу Лизавету?

— Да... А зар сте је и ви познавали? с неким чуђењем упита Соња.

— Катарина Ивановна болује од тешке јектине, она ће скоро да умре, рече Расколњиков пођутавши и не одговори ни на питање.

— Ох, не, не, не!

Соња се несвесно маши за обе његове руке, као да га пита да ли заиста неће умрети.

— Али боље је да умре.

— Не, није боље, није боље, никако није боље! уплашено и несвесно понављаше она.

— А деца? Где ћете њих, ако их не узмете сами?

— Ох, ја већ и не знам! узвикну Соња готово у очајању и ухвати се за главу.

Види се да је та мисао много и много пута већ у њој радила, а он је сад само опет успламшо ту исту мисао.

— Па, ако ни још за живота Катарине Ивановне се разболите, па вас пренесу у болницу, е, шта ће онда бити? немилостиво настављаше он.

— Ах, шта говорите, шта говорите! То већ не може ни бити!

Сољино лице нагрди смртни страх.

— Како не може ни бити? настави Раскољников с опорим осмехом. — Да ви нисте осигурани? Па шта ће онда с њима да буде? Сва ће заједно на улицу, она ће кашљати и молити, и негде о зид главом лупати, као данас, а деца ће плакати... Тамо ће пасти, одвешће је у одељење, у болницу, умреће, а деца...

— Ох, не!... То Бог неће дати! отме се, напослетку, из Сољиних стешњених груди.

Она слушаше, гледаше га молећи, и склапајући руке у немој молби, као да од њега све зависи.

Раскољников устане и поче ходати по соби. Прође неко време. Соња стајаше спуштених руку и оборене главе, у страшној тузи.

— А зар се не може чувати и штедети бела пара за црне дане? упита он станши одједном испред ње.

— Не, шану Соња.

— Разуме се, не! А је ли се огледало? дода он готово с подсмехом.

— Огледала сам.

— И прекинуло се, покварило се! Да, дабогме, разуме се! Нашто и питати.

И опет поче по соби. Прође још неко време.

— Не добивате ли то сваки дан?

Соња се још више збуни, а руменило јој опет удари у лице.

— Не, прошапуће са мученичким напрезањем.

— И с Полечком ће извесно то исто бити, рече он одједном.

— Не! Не! Не може бити, не! јасно узвикну Соња, као очајница, као да су је ножем ранили. — Бог, Бог неће допустити такву несрећу и страхоту!

— А друге допушта.

— Не, не! Њу ће Бог да заштити, Бог! понављаше, не знајући за се.

— Да, а Бога можда нема, с неком чак и злурадошћу одговори Раскољников, засмеја се и погледа је.

Сољино се лице наједанпут страшно промени: нападе га дрхтавица, грчеви. С неисказаним прекором погледа га, хтеде нешто да каже, али не могаше ништа изговорити, него само се умах горко заплаче, покривши лице рукама.

— Ви кажете да се Катарини Ивановној памет помућује, а ово се вама памет помућује, проговори он после неколико времена.

Прође пет минута. Он једнако њаше горе, доле, ћути, не гледа је. Напослетку јој приђе; очи му севаху. Обема рукама узме је за рамена па јој се право загледа у уплакано лице. Поглед му беше сух, запаљен, оштар, усне му силно дрхтаху... Намах се брзо сакне, па, клекнувши, пољуби јој ногу. Соња се у ужасу одмаче од њега као од полудела човека. И довста гледао је сасвим као луд.

— Шта ви то чините? клањате се мени као светињи! промрмља она побледивши, и срце је намах заболе.

Он одмах устаде.

— Не клањам се ја тебе као светињи, него се клањам свему страдању и патњама човечијим, некако дивљачно рече он па оде прозору.

— Слушај, дода пративши се опет, — јуче сам једноме увредљивцу рекао да не преди ни твог малог прста... и да сам ја мојој сестри данас учинио част посадивши је с тобом упоредо.

— Ах, што сте им то казали? На пред њом? узвикну Соња преплашено. Са мном упоредо! Част! Та, ја сам, ето... нечасна... Ах, што сте то казали!

— Нисам ја то рекао за те због нечасти и погрешке, него због велике патње твоје. А да си ти велика грешница, то је тако, дода он усхићено. — А што је најгоре ти си грешница по томе, што си се узалуд умртвила и одала. Па да је бар само та страховита! Да није бар те страхоте, што ти живиш у овоме блату, које ти тако мрзи, и у које доба сама знаш (треба само погледати на да се види), да тиме нећеш никоме помоћи, нити да ћеш иногa од чега спасти! Па онда реци ми бар, настави он готово занет, — откуда у теби и таква бестидност, нечасност, и нискост упоредо са другим супротним и светим осећањима? Та правије би било, хиљаду пута правије и паметније стрмоглавити се у воду и одмах свршити!

— А с њима шта да буде? једва упита Соња, погледавши га мученички, али уједно и као не зачудивши се таквом његовом предлогу.

Раскољников је чудновато погледа.

Све је прочитао у самом погледу њену. Мора бити да је одиста и она сама на то помишљала. Може бити да је много пута и особито, у очајању, размишљала како да одједном сврши за увек, и то размишљала толико озбиљно, да се сад готово није ни зачудила његовом предлогу. Шта више није опазила ни суровост његових речи (свисао његових прекора и особитог погледа његова на њену нечасност такође није опазила, — и он је то видео). Али он је потпуно појмио до каквог ужасног бола је њу раздирала, и то већ одавно, помисао на њен положај нечастан и стидан. На онда шта, шта би то могло, мишљаше он, још и до данас да је заустављ у одлуци да сврши једанпут са собом? И тек је сад појмио потпуно шта су за њу значили они јадни, мали сирочићи, и она жалосна полудела Катарина Ивановна са својом јектиком и лупањем главе о зид.

Али исто, при свем том, њему је било јасно, да Соња са својим карактером и својим ипак образовањем, које је добила, ни у ком случају не би могла тако да остане. Ипак се питао: како и зашто је могла и сувише дуго да остане у таком положају, и да не полуди, ако није имала снаге да се удави? Свакако, он је схваћао да је положај Сољин појава случајна у друштву, премда, по несрећи, никако усамљена и искључива. Али баш та случајност, оно нешто образовања, и сам предањски живот њен могли би, чини се, одмах да је убију на прном јој кораку по томе гнусну путу. На шта је њу држало? Да није чак покварености? Сва та нечасност и стид, очевидно, дотаче се њ само механички; права покварености ни за једну кап није продрла у њено срце: он то види: она је пред њим као отворена књига...

„Њој стоје три пута, мисли он, — да се баци у канал, да доспе у дом за умно болесне, или... или, напослетку, да се преда разврату, који ум залуђује а срце скамењује".

Ово последње беше му најгнуснije, али он је већ био скептик, он беше млад, отуђен од својих и, мора бити, крут, па с тога и није могао веровати да је последњи израз, покварености, највероватнији.

(Наставиће се).

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Препредена крадљивица. — Меланија Гурдон, девојка од својих 24 година, дуго је година служила у једној угледној радњи у Паризу, као продавачица робе. Подузе је времена, од како је позвано више особље у тој радњи приметило, да извесних артикала нестаје из радње и трудили су се да правоме кривцу уђу у траг.

Најпосле се докаже, да је сву ту крађу вршила поменута Меланија, са неколико својих саучесника.

Пре неколико дана полицији поће за руком, те похвата све саучеснике Меланијине, који почеше признавати дело, само Меланију не беше лако ухватати.

Претекат полиције стави у дужност извежбаноме детективу по имену Флера, да пронађе ову крадљивицу, која се тако опрезно чува и нешто крије, и да је ухвати.

Флери и овога пута употреби сву своју вештину и не жалећи труда, уверен да ће му овај бити награђен, сам се заложи да изврши поверену му дужност, па и успе у томе.

Онемоћ се у једној од најживљих париских улица, десила са овим агентом једна интересантна сцена.

Он спази Мелинију, нађа се за њом и учтиво јој рече, да поће са њим у полицију, али пошто се ова томе опираше, он је ухвати руком снажно и потера напред.

Крадљивица се разина на свега гласа.

— Лопов! Разбојник! — Викаше она и отимаше се из руку агентових. — Држите га! Покраде ме! Хоће да ме убије! — запеваше женска, пошто маса публике спочи у одбрану нејаке људске половине и светине песпаше надаху на несрећного агента, који не могаше да се брани, од силне навале, који не могаше да добије речи да објасни присутнима у чему је ствар.

Потпуно малаксао од јаких и многих ударања, детектив испусти женску из својих руку, која поче бегати, а он испали у вис револверски метак и узвикну:

— Људи Божја! Ман'те се мене и хватајте крадљивицу коју ми отесте из руку.

Други полициски агенти, који једва пробише кроз руљу, чувши ове речи, нападоше се за женском и ухватише је.

Флерна су одвели у болницу да се опорави од тешких ударања несвесне руље, а за његову предану и ревносну службу, старији су га лепо наградили.

ПОТЕРА

Макс Шулц банкарски службеник родом из Опаца, у Њиграновој жупанији, од прилике 30—34 год. стар, по народности Јеврејин, ожењен, средњег, слабог састава, дугуљастог, бледа лица, косе кестенасто-мрке и кудраве у среди подељене, очију граорастих, малих, смеђих бркова, погнутог и тромог хода, на носу има малу огреботину, утекао је, пошто је проневерио 20.000 круна. Украдени новац састоји се из 10 ком. банака од 1000 форинти. Аустроугарски конзулат доставља ово актом № 3625. и Управа града Београда позива све полиц. власти да на Макса обрате пажњу и на случај проналаска њој га стражарско спроведу с позивом на Бр. 15263.

Трајко Митић, босанац, родом из Турске ухваћен је у Врању у кријумчарењу дувана па да би избегао казну, отумарао је незнано куд. Трајку је 28 год., стаса је средњег, лика плавог, очију црних, уста великих, бркова црних малих, браде нема, брија се, косе црне, носа обичног, особених знакова нема. Начелство окр. врањског актом Бр. 4902 моли све полицијске власти да Трајка у кругу своје власти потраже на наћеног њему стражарно спроведу. Акт упр. гр. Београда Бр. 15271.

Непознат лопов украо је Станку Марјановићу, тежаку на Пожаревца са ливаде у месту званом „Забела“ две кобиле и некуда отерао. Кобиле су обе дорастасте без знакова, једна има 8 а друга 6 година, јаловице, омалене и пузаче. Моле се власти да потраже лопова и кобиле, па у случају проналаска да известе начелство окр. пожаревачког, с позивом на бр. 10783 или Управу града Београда на Бр. 15682.

Јован Николић, бив. пешадиски поднаредник потребан је гарнизону, да се пронађе и стражарно упути. Јован има на себи војничко одело са знаком „2“ на нараменицама; — висок је 1·73 лица дугуљастог, бркова црних, поширокиx, косе црне, очију црних. Он има неког свог рођака магазајнцу, који станује у Пиварској улици, испод коњичке касарне (пиваре), а и код Старог и Новог Мајдана четње се виђа. Моле се власти да Јована најхитније потраже, и на случај проналаска стражарно упуте управи гарнизона београдског с позивом на Бр. 2691 или Управи града Београда на бр. 15708.

Риста Милошевић, из Дубова побегао је 8. о. м. из притвора начелника среза топличког, он је окривљен за крађу стоке; има му 45 год., раста средњег, у опште плав, бркова жутих, већих, и ретких, брије се. Од одела има пантаоне и блузу од жућкаста сукна, на ногама опанке, а на глави шубару. Начелник среза топличког моли све власти да Ристу потраже и упуте њему с позивом на бр. 6172, или Управи града Београда на бр. 16087.

Радула Фируловић Бурса и **Стан Анђеловић**, тежаци из Табановца, у срезу крајинском, округа крајинског окривљени су због разбојништва над Николом Мавримом, тежаком из Прнајке, које су извршили у друштву са другима. Кад их је среска власт по том делу кривице позвала, они су с места напустили куће своје и утекли у шуму, где се сада крију по појатама и другим местима. Пошто се они одметнули испод власти и земаљских закона у намери, да за себе живе и казнима дела чине, — начелство округа крајинског, на основу свог решења од данашњег Бр. 4951, позива моментуг Радула и Стана, да се *у року од петнаест дана*, од кад је овај оглас објављен у „Српским Новинама“ предаду најближој државној полицијској власти, иначе ће их по истеку тога рока, према чл. 3. закона о хватању и утамањивању хајдука, огласити за хајдуке, и онда ће свакоме слободно бити убити их. Лични опис Радулов: има 55 година, средњег раста, развијен, дежмекаст, лица широког, од богиња рошав, у опште плав, очију жутих, бркова жутих пуних, обријан, обрва густих растрешених, косе проседе, на темену ћелав, говори српски и румунски, али врло тешаво. Од одела има џин гуњ и чакшире, на глави велику шубару, а на ногама опанке и обојке; Станов: има му 30 година, средњег раста, плавих очију, танак, суводлан, у опште плав, бркова и браде врло мале и ретке, скоро ћосав, носа танког, кукастог. Од одела има сељачку кошуљу и гаће, на глави велику шубару а на ногама опанке и обојке.

ТРАЖИ СЕ

Ђорђе Васинић, трг. из Београда, приликом путовања нишким возом за Београд 19. пр. мца, изгубио је у купеу вагона II. кл. 1.100. дин. у српским новчаницама и једну меницу од 4.500. дин., на којој је акцептант Алекса Мијалковић трг. из Крагујевца, а трасант Коста Петковић, трг. из Крагујевца. Управа града Београда препоручује полиц. властима, да ако се у чијем кругу наће меница, њој да се пошље с позивом на Бр. 15565, или кварту сапаналском на бр. 4331.

КРЕТАЊЕ И ЛИЧНИ ОДНОСИ ПОЛИЦ. ЧИНОВНИКА

Г. *Риста Бабемлић*, државни саветник, разрешен је од вршења дужности управника града Београда, и отпутовао је на опуство у иностранство.

Г. *Лаза Кујамаровић*, начелник окр. у пензији, постављен је за инспектора министарства унутрш. дела.

Г. *Божа Маринковић*, начелник округа моравског и свршени његова места, постављен је Указом Његовог Величанства Краља за управника града Београда.

Г. *Станоја Поповић*, окр. начелник у пензији, постављен је за начелника окр. моравског.

Г. *Андра Петровић*, члан суда општине београдске, постављен је за начелника округа нишког.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Ма смо у прошлом броју равни нашим читаоцима да немо дати 16 ов. м. два броја уједно, али, услед промене владе и наименовања новог министра полиције, нисмо то могли учинити, јер смо се позабавили око тражења и израде његове слике. Око тога смо не само пропутили да на време изађемо лист, већ смо одложили да дупли број изађемо други пут.

Молимо среске начелнике, који нам још нису послали претплату да је у најкраћем року пошљу.

Још само неколико поверенима шиљу нам послали обрачун за овогодишњи календар „Полицајац“. Молимо их да у најкраћем року свршо то обрачуне и да нас не изазивају на излишну преписку.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 256.

БРОЈ 28. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 30. ЈУЛА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће закрпених бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код окружних скупштина или на пошти. Цена је листу: селима, које узаке у систем општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механицијама по унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих командира позицијских односно потралијских одреда. Надлештвима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

ЗАШТИТА ЖИВОТИЊА

Има 59 година, како у Минхену постоји друштво противу мучења животиња, установљено под правим упечатком хуманог поступка енглеског законодавства, које је умело у заштиту животиње од тиранског понашања њених господара и руковаоца. Оно друштво, основано 1841 г., веома се брзо распространило, и, по његовом примеру, поникоше многе друштине са истом сврхом.

Данашња законска наређења о заштити животиња плод су духовног и моралног напретка људског. Истина је, да из одредаба римског законодавства (Theod. cod. I, 2 de cursu publico; Just. cod. I, 8. de cursu publico) продире тежња, да се одреде границе самовласног поступања над животињама, али то се односи на оне, који рукују државном, односном јавном својственошћу, јер губитак свакој животиња услед зла поступања био би на уштрб државној каси. Хладнога римског рачуницају*) на ове законске одредбе није подстицала човечност, већ чисто практична корист.

Законодавство средњега доба било је још за римским. Тек у новије доба држава стаје томе на пут квалификујући зло поступање над животињама час као повреду својствености час као повреду моралности чувства, у колико се ово као такво документује, држећи се на томе бајаху, да, и ако животиња нема никаква права над човеком, овај има дужности наспрам ње. А повреда ових дужности, од којих је главна не чинити зло над животињом, не мучити је, неправда је, коју држава мора да уклони у корист јавног интереса.

За констатовање самога дела потребно је доказано суровo понашање (злостава, мучење), мучење свале врсте без икакве разумне сврхе. Овде се искључују експерименти анатома и физиолога над живим створењима, и колико користе науци. Или, ако учињено дело у каквој сврси, иак назнове опште негодовање, као што је прекомерна употреба животиње, затим долазе остале животиње, које клону под теретом, и т. д. Довољна је присутност једнога лица, у ком ће овакан поступак негодовање изазвати. Али никако се не може ко оптужити, ако се чује вриска или ма какан израз бола животиње, која овоме припада, као што је теже судити по оптужби само једног лица. Зато ваља истражник при констатовању дела подробније да испита стање ствари и све околности, да сваку сумњу, по општем правном начелу протумачи у корист оптуженога, на, по учињеној претходној истрази, констатује, постоји ли дело или не.

Сва законодавства не казне једнако и не суде једнако ово дело. Једна Немачка у кривичном закону од 15. маја 1871 г. у §§ 360 тач. 13 и 366 тач. 7, Пруска у своме закону од 1851 г. у § 340, Саксонска у своме закону од 1855 г, у § 361 и друге, казни судским путем, а друга одређује и таз. полицијским уредбама поступак према оним, који такво дело учине, као што ради Виртемберг у § 55 кривичног полиц. законика од 1839 г.

Како ми немамо ни једним законским прописом предвиђено, шта ваља по овом делу чинити, остало је једино полиц. властима, да с обзиром на своју уредбу, а у корист јавне нравствености, учиниоца тога дела подвргну својој казни. **Р.**

*) У старо доба научник Питагора штитио је животињу и устајао противу њених мучитеља.

ЗЛОЧИН И ЗЛОЧИНЦИ

Последњих дана две су кривичне парнице интересовале јавно мњење у Немачкој, једно више због учињена дела, а друга због самог учиниоца, кога су ценили, да је веома богат. Првом процесу против цинелара Ченџија и жене му*) имао је свако приступа, они беху оптужени за убиство; други је расправљен у тајној седници, пошто је банкар Штерберг био оптужен за дело преступа противу нравствености у ужем смислу. Сем оних, који су непосредно учешће у расправи узели, свима осталим непозната су доказна средства истражне власти; али је на све стране тврдо уверење, да су судије право учиниле, кад су осудиле оптуженога. Народ је огласио како Ченџија тако и Штерберга за криве, пре но што је расправа била. На ипак су многи говорили, да Ченџија не би на смрт осудили, пошто је само један откривајући доказ противу њега изнесен. Али су управо требали да кажу, како не би као поротници питање, да ли је крив за убиство, потврдили; јер тек пошто то буде, суд га мора на смрт осудити.

Само један откривајући доказ! Супремено право између једног и другог не чини више разлику. И учене судије осуђују данас на основу таз. самосталног оцењивања доказа, то јест на основу уверења о кривици или невиности оптуженога. А раније је била у важности општа доказна теорија; то беше систем постављен по вредећим општим доказним правилима, по којима је јасно и чврсто утврђено, кад и у колико ће се мери нешто сматрати, да је утврђено. У овој ствари беше најгоре то, што је судија под оваквим правилима морао да осуди, и противу свога убеђења, или да ослободи, уверен онде о невиности, а у другом случају о кривици потпуно уверен. Допуштање откривајућег доказа корелативно је мучењу, али и ако је одавна већ практикован, искључивао је у злочинима, где се осуђивало на смрт. У познатом Вајскеовом правном речнику од 1839. г. стоји:

„Од крвавог суденог уређења Карла V признање оптуженикова рађа примене казне и доказ денунцијацијама водиле су на последњем средству, ка мучном питању, тортури, заиста не вољно, јер тортуром или страхом од ње откривено признање није ништа друго од денунцијације. Али пошто је постепено укљошена тортура, јавила се неумитна потреба, да се суди на казну према доказу индиција, искључене су смртне казне, које је не могу поправити, кад би се доцније констатовала невиност оптуженог, искључене су од свих оних казна, где је кривица само денунцијацијом (indication) откривена. У томе се слажу сви новији немачки законици.“

Данас то више није случај, пошто су све мере у том погледу учињене, то се више не може рећи, да ће осећање правне сигурности под тим скрбити. Има појединих процеса, где је само један део јавног мишљења у невиност оптуженога веровао, и од којих је најзаменитији противу берберина Цитена. У невиност Ченџијеву нико не верује, тек само овде онде роди се сумња у погледу величине казне; јер по његовој прошлости, целом држању и од убиства Гипсипулцова и његове кћери верују потпуно у његову кривицу. Али лукавост, којом је до конца крио злочин, бегство и вишегодишње страхотовање,

*) Ченџину и женину слику, ми смо донели у нашем листу од 1897. год. на стр. бр.

дрскост напоследку, како је друге за своју кривицу оптуживао, и противу воље будиле су интересовање на том процесу, који је вођен против њега. Иначе његово дело ничег психолошки необичног нема, као ни дело Штернбергово, са којим се јавност не би ни бавила, да то није био многоструки маниjонар, коме је његов новац омогућио да чини кривична дела, и којим је покушао, да све то мрља иоћ покрије. Мотив за чињење код обојице је јасан, једног је гонила жуд за добитком, а код другог забављена чулност, хотећи да је задовољи на недопуштене начине. За то увек ћемо видети у делу Штернберговом нечег болесничког, док је Генџи чудовиште у људском облику.

Баш због повода су појединци, делимице решени делимице нерешени, кривични случајеви из новијег доба веома интересантни, и ако су мање важне изазвали, јер су то били обични преступи. Ту је недавно суђеверје у поштењу оседелу госпођицу, која је скромно издржале прибављала себи игром, начинило крадљивицом. Противу ревматичних болова, који су је спречавали у послу, није тражила лека од лекара већ од картаре. Она је заветовала, да четири одређена предмета, али која нису њена, већ их мора украсти, остави на раскршћу, говорећи уз то нарочите речи. Залуђена девојка радила је по овом савету, али је још у почетку осујећена. Она украде у некој трговини четири у осталом без вредности предмета, али се тако глупо понашала, да је на самом делу ухватише и државном тужиоцу за крађу је привадише. Она ће због своје глупости по свој прилици у затвору кајати; и ако оваква ограниченост срећом није нормална, ипак се зато овде не може наћи случај за изузеће испод казне. При расуђивању способности урачунавања данас се у опште разликују душевно здрава, болесни и помућени, којима су лекари вољни већи број да приброје, но што лаик може схватити. Где ови језици о назначају зборе, и не помишљајући на болест, овде научник ће факте види и ако још незнатну помутњу ума, који још није довољна, да некога држи неурачунљивим. Узмимо овај пример:

У великој трговини ухвате лепо обучену младу даму, која је покупила да украде тућ пакет. Ну повову пред судију, она призна дело. Али за што је то учинила? Она је списатељка, која се пушта у психолошка испитивања: она краде, како ће на основу рођена искуства осећање крадљивца по случају на делу правилно оцртала. Ово би могли узети као голи изговор, али је морало за наведеним нешто више бити, јер јој суд поверовао и осудио на најмању казну од једног дана тамнице. Лаљи би мотив краће као претерану жељу за тачношћу или, као тачније што је, дуцканост узео, и не мислећи на какву озбиљнију болесничну појаву. Познати психијатар и судски лечник, чије вас име много не интересује, рекао је писцу ових редова, да он верује у тврдњу оптужене, јер тај чин доводи на почетак уображење величине. Јер је само могуће још несвесна представа, да је позвана, човештву необично нешто да открије, могла је навести на такву чудну методу испитивања. Крађа списатељина заиста је веома оригинална. Нама су познати претпоставе противу сопствености, којима није узрок мисао користољубље, већ, без обзира на моменуту појаву суђеверке старе младице, као што је знаменита крађа касета, коју је извршио Фердинанд Ласал. Колико је при том помишљао на богатство, последња му сврха беше ипак, према бићу крађе, да исте ствари има, док нашој списатељици до тога није стало. Она је исто тако као и њена учинила злочин, хоћу рећи, накљиву радњу, али ипак зато ни једна ни друга нису злочинице.

Долазе теши злочини, чак они противу живота, на ипак се учиниоци истих не сматрају за злочинце. Пре пет до шест година буде једна кључарка од поротног суда у сугласности са говором државног тужиоца ослобођена за некриву, и ако је убила своје двоје деце. Жена је дело учинила у стању умне помутње, услед чега је била лишена слободног одређења воље. Нису је напрасна страст нити крвожедност ни дело навели, већ очајање. Тиха, њежна жена боловала је од незнатне болести, живећи у страху, да ће своју невољу на децу пренети, да ће жива пропадати и да ће с њоме исту судбину сносити. док се на крају краjева не роди у њој мисао, да је за све њих најбоље да умру. Једнога јутра, када је њен муж најутра око $4^1/_4$ часа изашао на рад, изуми да себе и деце убије, и са готовим планом приступи извршењу дела. Написа неколико опроштајних писама својима, окупа децу, од које је син имао $7^1/_2$ године, а кћи тек коју недељу, посети једну рођаку, и замоли је, да јој после подне не дође. Чим се вратила кући, помеша деци рум са млеком и сама је пила одатле, како би умором сан изазвала. Пошто је децу метнула у постељу, затвори врата и прозоре, наложи око $12^1/_2$ час. у камину угаљ, који произведе одмах јак дим. После подне укућани нађоше жену и децу без свести, кћи беше мртва, сина су повратили додуше, али је одмах сутра дан умро од последице отровања гаса од карбоосида, мати би спасена. Она је пред судом јавно, као што је већ речено, признала, да је намерно и са предумишљајем учинила дело, дакле у правом смислу извршила убиство. На ипак ником не беше право, што је ослобођена, пошто она беше при извршењу дела и у припремању неурачунљива. Она није била злочинац, и ако је злочин учинила.

Где злочинство почиње, суди се по случају, појавно умеће при ценењу, без обзира на учињочено душевно стање, важно ће бити гледиште, са ког је дело потекло. У опште у пркос Ломброзу и другим теоретичарима обичном ће човеку бити свако злочинац, који злочин учини, противно ће бити признати само у изузетним случајевима. А у опима, чак ако судија и казни, не смемо ми учиниоца морално да осудимо.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

На задатак постављен у 25 бр. „Полиц. Гласника, да ли је правилна и на закону основана пресуда суда општине ритопечке од 5. јуна тек. године у спору Марка Мандића противу Вељмира Николића, овлашћен због продаје и куповине непокретног имања, а којом би се тужилац имао убаштинити, јер му тужени неће да нада тапију по уговору закљученом између њих, одговорили су правилно они општински писари, који су са најсигнија да је пресуда општинског суда, неправилна и незаконита. Овде износимо њихова имена.

Живојин Т. Поповић писар општ.
Петар А. Радојчић председ. општ. Голобочке
Ђура Поповић писар општ. Станачке
Петар М. Ценовић писар општ. Пожешке
Јаков Јаковљевић писар општ Белопоточке
Богић А. Обрадовић писар општ. Медвеђанске
Милован Ј. Марковић писар општ. Прљенске
Владимир Милојковић писар општ. Оремшевачке
Илија М. Радемковић писар општ. Бољевачке
Радојко Миладиновић писар општ. Кусачке
Миливоје Дробњак писар општ. Каменичке
Пајта Ј. Живковић писар општ. Јабучке
Петар Чавић и Живко Павић писари општ. Дубљанске
Миладин Гајић писар општ. Бунарске
Лука Ж. Петровић писар општ. Глибоначке
Милосав Марковић писар општ. Глибоначке
Михаило Зекић писар општ. Засавичке
Светозар Ерић писар општ. Бањанске.
Обрад Н. Гвозденовић писар општ. Прилучке
Михаило Мих. Јовановић писар општ. Степојевачке
Божа М. Ђукановић писар општ. Петчањске
Миладин А. Пандуровић писар општ. Ноћајске
Радивоје Митић писар општ. Ђовдинске
Мијаило М. Коловић писар општ. Самајалске
Милош А. Косаревић писар општ. Самајалске.

Остали су одговорили неправилно.
Ево разлога зашто је пресуда неправилна и незаконита:

На првоме месту неуредна је тужба, па онда сва судска радња и пресуда, јер не одговара ни по форми ни по садржини захтевима јасних законских одредаба.

Тужба је неправилна, зато, што у истој тужилац није означио ни простор имања, на које пресудом тражи убаштињење, а не означава ни граничаре, који књижено земљиште круже. Ове услове свака тужба мора имати, па ма било да се поднеси општинском или државном суду, јер ово врховно тражи како § 13. и 91. грађ. суд. поступка. Где нема ових делова ту не може бити ни речи о пресуђењу, јер у пресуди треба тачно да се означи право парничара, ствар на коју полаже право и у које тражи да га суд уведе. Ово захтева § 295 грађ. закона. Дакле требало је тужбу одбацити, или позвати тужиоца да своју

тужбу допуни. § 97. грађ. суд. поступка. То суд у овом данном случају није извршио и зато му је радња неправилна.

Даље и само извињење парнице није извршено правилно и исправно. Јер кад тужени вели, да он нема опозива имања, колико је према § 471. грађ. поступка, облигатно за сваког земљоделца тражи и забрањује отуђење. Када се оваково питање пред судом појави, онда је тај суд по својој дужности дужан био, да се стави у заштиту паспрам туженога, и да се увери да ли су његова наводи истинити, па ако то стоји и стварно онда, продаја пада, јер је § 471. грађ. судског поступка прецизно забрањује.

Даље и признаница поднета за доказ у тужби, неисправна је и незаконита, јер на себи не носи вид ни јавне ни приватне исправе, ни по својој форми ни по садржини. У њој се не означава, ни ко ју је писао, ни ко је туженог потписао. Преко свега овога суд у својим разлозима ништа не говори, дакле не цени ни закон ни одбрану туженог, а преко законског захтева о немогућности продаје имања од стране туженог тужиоцу, ако стоји у истини да нема довољно земљишта, ћутке прелази и износе пресуду, која је неодређена, јер се у истој по § 295. грађ. закона не одређује на шта се тужилац у право уводи. Тужени у овом данном случају није за своје наводе могао поднети доказе, јер је тек на самом рочишту саслушао за тужбене наводе, и онда када се он изјашњавала пред судом да нема довољно земље по § 471. тач. 3. грађ. судског поступка, суд је требао рочиште одложити и наредити му да о томе прибави уверење, кад суд већ сам није хтео то по својој званичној дужности учинити.

* * *

Од једног општинског писара, добили смо овакво питање:

У 23 броју Полицијског Гласника а на страни 180 од 11 јуна ове године, дато је од стране уредништва објашњење, како општинским судови немају права напљаћивати дијурне за своје чланове, за извињење спорова, приликом изласка на лице места. Он моли уредништво, да исто објасни и то, да ли општински судови немају права напљаћивати дијурну за своје чланове, и приликом изласка на извињење по грађанским споровима. Извињење грађанских спорова врши се по одредбама § 247. и 248. грађ. судског поступка, дакле у сваком случају средством изабраних вештака, а овоме вештачењу, ако отказ није такова која се може пред судом извршити, онда истом на лицу места присуствују судија и писар — § 252. грађ. поступка. За вештаке суд ће од напљатити дијурну, а општински чланови присуствују истом бесплатно по своме позиву и дужности.

Ово је наш одговор на ово питање. Дакле општински судови немају права на напљату дијурне, ни у ком случају, где су на основу закона, по својој званичној дужности, дужни да уложе своју радњу, па ма се иста кретала ма у коме било законом правцу.

* * *

Један општ. писар молио је уредништво, да му да објашњења о томе: колику ће таксу општ. судови напљаћивати када нека страна тражи препис пресуде у своме спору. Ми одмах на ово одговарамо да је ово јасно изложено у § 13. грађ. судског поступка, који вели у четвртој својој алинеји: „Сваку пресуду дужни су општинска судови у протокол суђења завести [дакле и белешку извињења са разлозима и исказима парничних страна]... а и написмено парничарима издати по напљати таксе.“ § 23 тач. *б.*, грађ. судског поступка вели: „за сваку писмену пресуду надату један динар“. Дакле општ. суд је дужан сваком парничару издати своју пресуду и за исту напљатити један динар. Друге таксе нема, јер ово изричино одређује законски јасан пропис. Ово је наш одговор.

ПОД УТИЦАЈЕМ ДРУГОГА

од **Јове Адамовића**

(наставак)

Доктор ућута, повуче опет неколико гутљаја вина, па остављени пола догорелу цигару на страну, настави даље причање:

„На неколико година раније пре но што се ово, што вам сада причам, догодило, беше на једној минхенској сликарској изложби између осталих слика изложена и једна од Франца Штука: „Сфинкс“; слика тако лепа да душу потресе. Каменита Сфинкс, пред којом је стајао један младић занет њеним лепим каменитим лицем и облим грудима, беше под његовим жаварним љубавним погледима наједаред оживела па га, распиривши своје страховите руке са лепим облим мишицама и грозним лавовским шапама, обгрлила, притискујући га грчевито и страсно на своје оживеле груди и љубећи га својим страсним полуотворењем усана; заривши му при том у усхићењу разбуктале страсти, своје грозне нокте у гола плећа. Огањ страсти што га је врео дах њезиног страсног, дугог полуљуба разбуктао у младићу, погледи њезиних крупних, сањалачких очију, који је упијен почивао у његовом; мирис њене дуге, црне косе, која јој је при грчевито-страсном пољупцу пала преко лица, те обмотавала и његову и њезину главу пао у канал прси њој; заносно кушање и задихано таласање њезиних чврстих, на пипак меких, облих дојки, на које га она беше грчевито притисла, као и страховити бол од њезиних грозних ноктију зарињених у гола му плећа, свему је томе сликар невиђеном уметношћу дао израза како у грчевито напрегнутим мускулима и мишићима на голом телу младића, тако и у његовом од екстазе уживања и страховитог бола побледелом, грчевито развученом лицу. Коме је год поглед ма и површно пао на израз овог лица као и у опште на целу ову слику, тешко да се могао од ње одвојити а да га до дна душе нешто не потресе. Себи ме је да сам тада неколико дана једно за другим одлазио у салу, где је ова слика висила, не гледајући ништа друго до само њу; толико је велики упечатак она на мене учинила.

Као што рекох, од тога времена када ову слику видех, па до учињеног познанства са породицом Гринвалд, било је прошло неколико година, и за све то време ја нити видех нити чух ништа о овој слици, тако да је у току времена заборавих као да је никад писам ни видео. И после тако дугог времена, те ноћи, када се упознах са овом породицом, уопште ову слику. Беше то тежак, на пипак сладак сан. Сних да сам са мојим колегом отишао као у походе Гринвалду. Доношени с њима оде мој колега да потражи Гринвалда, а мене остави самог у једној великој, лепо уређеној башти. Шетајући по истој тамо амо чух наједаред како ме неко по имену вичe. Сгадох се окретати око себе тражећи очима онога, који ме виче, али нигде никога. Наједаред сплази како се кроз грање једног шумарка нешто беласна, и у исто време чух поново како ме некакав мелодичан, звонки глас виче и то управо из оног шумарка. Ја се упутих истом, растурих густо грање, па се стадох кроз њега пробијати, али наједаред застадох као укопан. На сред шумице, која је служила само као ограда једној чистој зеленој пољаници, лежаше на постољу од белог мрамора и обасјана топлим сунчаним зрацима, Сфинкс. Али не Сфинкс са оним мелинчанственим, мирним, и у одушевљењу љубави оживелим и усплamтелим источно-египатским лицем и великим, јако развијеним дојкама Штукове Сфинксе, но са леним, овалним, руменичастим лицем и полудетињим, као округле јабуке дојкама Елзе Гринвалд. Са на постољу испруженим доњим делом тела у облику лава а налакћена на своје леве, беле руке, гледаше ме она својим леним, крупним очима смешећи се умилато и шапућући полугласно и као умилавајући се: „Ходи, ходи, нема никога.“ Дрхтући и сав у зноју од узбуђења пријох и стадох упад пред њу. Она се сваке ноћи к мени, обни ми руке око паса, па ме притисну на груди тако чврсто, да у ону сасвим јасно осећах њене мале, али чврсте дојке на мојим прсима. Притиснувши своје вреле и влажне усне на моје и управивши своје умиљате очи у моје, стаде ме гледати тако слатко и опијајући, да ми се свест стаде губити и руке готово саме се полигоше, да је обгрле око плећа да не бих пао. Али до тога не дође. Њене слатке очи стадоше се маглити и наједаред плану у њима она тајанствена светлост, која ме је тога вечера толико узнемиравала, тако јако, да од бола рикнух. Подигнуте ми се руке одупреше о њена обла, бела рамена, али узалуд, она ме не пушташе. Са задихањем грудима, не одвајајући своја уста од мојих и гледајући ме својим усплamтелим погледом управо у зенице, дражаше ме она чврсто и све јаче стежући у загрљају. Онај фатални поглед проди-

раше ми кроз венице у мозак тако, да мишљах да ћу од бола полудети. Свест ме стаде надавати, дисање престаде; скупивши последњу снагу одупрех се рукама о њезина рамена, руке јој стадоше пуцати али не попустиах. Ја клонух и... пробудих се окупан у зноју.

Овај сан као и узбуђење, које тога вечера владаше многе беху ме прилично уплашили. До тада сам сматрао себе за потпуно здрава човека, али када се окупан у зноју пробудих из онога сна, стадох озбиљно сумњати у нормалност својих живаца, а познато је да се сваком човеку и најмање зло ноћу чини сто пута већим, но што је у стварн. Устадох из постеље, умих се хладном водом па узевши неки стипцавајући прашак легох поново да спавам и овог пута заспах одмах и мирно. Сутра дан пробудих се тек око једанаест сати и тада ми се учини мој ноћашњи страх смешан. Непријатан осећај који је поглед госпође Гринвалд у мени произвео, беше ишчезао, а његово место беше заузело нестрпљиво очекивање одређеног дана обећане посете.

Кле дође и тај жељени дан; сећам се да је била среда. Рано изјутра око четири и по сата, састадосмо се ја и мој колега као што смо то дан раније били уговорили, на железничкој станици, узесмо карте до станице Биркенхајма, па седосмо у железнички купе. После једног сата возње стигосмо у Биркенхајм, где нас чекаху Гринвалдова кола. Седосмо у иста и после пола сата стадосмо пред Гринвалдово добро. Беше то велики, лепо уређен домазлук; лево и десно протезаху се два велика, лепо уређена пољопривредних двора: штале за краве, тегљећу дугачка реда пољопривредних алата: ситнија за послугу и т. д. У средини између ова два, а у завеђу стајао је двоспратни стан господара, иза којег се пружаше велика, лепо уређена башта, са густим убруновима ружа и великим алејама старих грмова. Гринвалд нас дочека весело, поздрављајући нас још из далека, а његова госпођа сигурно намамљена звуком наших кола, стајаше на отвореном прозору другог ката, у ружичастој, спаваћој хаљини, поздрављајући нас махањем руке.

„Добро дошли на Гринвалд, драги докторе! Сервус, Ото, јеси ли понео вечарку?“ поздрави нас Гринвалд рукујући се с нама, кочијаш, који нас је довезао са станице, донесе одма са кола ловачку торбу и пушку мога колеге Ото-а, па је хтеде унети у стан, али Гринвалд викну:

„Остави то овде! — Хоћемо ли одмах да идемо или да доручкујемо овде са доктором? Шта више?“ обрати се он Ото-у.

Овај одговори да му је све једно.

„Е па хајмо да сместимо доктора и да попијемо каву, ако хоћеш, па онда да идемо“, рече Гринвалд, и ми се сви троје упутисмо стану. Прођосмо кроз дугачак ходник, који је једно доњи спрат у две половине, па изађосмо на веранду, са које су широке од пешчара камена степенице, водиле доле у башту. На сред веранде стајао је, окружен столицама, велики сто застрен скупоценим белим чаршавом, на коме стајаху самовари за кафу, чај и чоколаду са потребним посуђем од белог порцелана, даље: корпица са земичама и бисквитом, шунка, сир, масло, сардине и две три боце са ликером и шпанским вином. Тек што смо сели за сто, дође и госпођа Гринвалд у својој ружичастој јутрењој хаљини, која дискретно надаваше лепе контуре њеног маленог, али пуначког тела, па се поздрави срдачно и весело се смејући с нама. Заузесмо опет своја места и госпођа предузе улогу домаћице; запали цигаретус под сва три самовара, стаде заглађати у свака да ли има довољно воде, па онда зовну служавку да донесе на кухиње млеко и скорупе. За то време јео је Гринвалд шунке и сардине, мажући сваки залогај хлеба маслом и заливајући све то с времена на време чашицом малаге, терајући на јело и свога рођака, јер је требало да иду. После десет минута дође мој колега пошљу каве са млеком и скорупом, коју он на двоје на троје попи, па се онда подиже и он и рођак му да иду. Ми, то јест ја и госпођа Гринвалд испратисмо их до ловачких кола, они седоше у иста, поздравише се са нама, па онда одвраћаше. Ја и госпођа вратисмо се на веранду и седосмо на своја места.

„Тако, сад ћемо ми на тенане“, рече она смешећи се, па ме запита: шта више волим, каву, чај или чоколаду.

Читаву недељу дана очекивао сам са највећим нестрпљењем овај дан када ћу бити на само са овом женом, којој при том разне планове: шта ћу и како ћу, па да дођем до каквог резултата; а сада када бејах с њом довста на само, бејах збуњен као какво дериште. Неки нервозни, неодређени осећај беше ме спопао, осећах како ми руке почеше да дрхте и да се зноје по длановима а у себи познавах као у каквом страху по неколико пута: „Шта ће бити?“ На горње питање одговорих, ни сам не знајући зашто, да ћу писати, па онда, као да се извиним за овај глуп одговор, рекох да обично изјутра пре доручка пијем турску кафу, коју сам себи кувам.

„О, па то би ви могли и овде кувати; зар не?“ запита ме она гледајући ми безазлено и смејући се, у очи.“ Пробајмо, можда ће нам поћи за руком. (Наставиће се).

КЛОД ГЕ

Виктор Иго

(НАСТАВАК)

Свако вече, после објашњења, која му је давао директор, чинио је разне будалаштине, које су све зачуђавале, јер су долазиле од стране човека тако озбиљна. У часу, када је директор као обично долазио да обиђе радионицу, и када је пролазио поред Клодове тезге, овај је подизао увек очи и гледао га непремичке, обраћало му се речима, у којима је у исти мах било и молбе и претње: *А Албин?* Директор се чинио да не чује, или се удаљавао слежући раменима.

Овај човек није имао право, што је слегао раменима, јер је из оних чудних сцена свима очевицима било јасно, да се Клод Ге одлучио на нешто. Сви су очевици бржино очекивали, какав ће бити расцветак ове борбе између лукавости директорове и одлучности Клодове.

Констатовано је између осталога, да је Клод рекао директору:

— Чујте, господине! Вратите ми друга мога. Добро ћете учинити, ја вас уверавам; пазите, само вам то кажем.

Другом приликом, једне недеље седео Клод у тамничкоме дворишту на једноме камену, са челом у рукама, наслоњеними на колена; тако је непомично седео неколико часова, док му се не приближи осуђеник Хојет и смејући се узвикну му:

— Шта радиш ту, Клоде, до ђавола?

Клод диже полако своју главу и рече:

— *Судим једноме?* — — —

У вече 25. октобра 1831. године, у тренутку, када је директор као обично обилазио радионицу, Клод силовито здроби ногом једно стакло од сата, које је баш тога јутра набио у коридору. Директор упита откуда та лармa.

— Није ништа, рече Клод, то сам ја урадио; вратите ми друга мога.

— Немогуће је.

— Али требало би, одговори Клод ниским гласом и мукло, гледајући директору у лице, и настави: размислите! Данас је 25. октобар. Ја вам дајем времена до 4. новембра.

Један чувар примети М. Д., да Клод прети, и да је то разлог да буде у ћелији.

— Не, ћелија никако, рече директор осмехнувши се *пре-зриво*; треба бити добар са таквим људима,

Сутра дан пре затворених Перно Клоду, који се шетао сам и о нечему премишљао, остављени друге затворенике на једноме парчету земље, до кога су допирали сунчани зраци.

— Хеј, Клоде, шта то мислиш? Нагледаш тужни.

— *Бојим се, рече Клод, да ће се у скоро десити каква несрећа доброме господину Д.*

Од 25. октобра до 4. новембра има 9 дана. И Клод није пропустио ни један дан, а да није озбиљно опоменуо директора на свој критичан положај, у који је стављен губитком Албина. Директору је то већ било досадило, и осудио га је на 24 часа ћелијског затвора, јер је Клодова молба више личила на заклињање. Ето шта је све Клод заradио.

Дође и 4. новембар. Тога дана Клод се пробудио са ведрим лицем, каквога га другови нису видели још од онога дана, када је наредбом господина Д. одвојен од свога пријатеља. Пошто је устао, претурао је по једноме необојеноме, дрвеноме сандуку, у коме је било много дроњака. Из њих изабуне једне мале маказе за кројење, које су биле са једном оштром

Енкл, једином ствари, која му је остала од жене, матере његова детета, коју је тако волео. То су биле две ствари потпуно некорисне за Клода; макаре му нису могле служити као кројачу, а књига као књижевнику. Он није знао ни шити ни читати.

У тренутку када је пролазио поред манастира обешчашћеног, бело обојеног, који је сада служио за зимске шеталиште иза пређе Клод затворенику Ферарију, који је посматрао *огромне* пречаге на вратима. Клод је држао у руци мале макаре, и показујући их Ферарију рече:

— Вечерас ћу овим макарицама пресећи те пречаге.

Ферари се поче смејати, не верујући. Клод тако исто.

То је јутро радио са више жара но обично; никада није радио тако брзо и тако добро.

Изгледало је, да се баш труди, да до подне сврши сламни шешир, који му је већ у напред платио поштени грађанин, господин Брешје.

Пред подне је под некаквим изговором сишао у радионицу дрводеља, који су били у приземљу, испод спрата у коме је он радио. Клода су и ту волели раденици, као и сви други, али је ретко силазио к њима.

— Гле, ево Клода, узвикивали су они.

То је била као свечаност. Клод баци радознао поглед по сали. Није било ни једнога надзорника.

— Ко хоће да ми позајми једну секиру, рече он.

— А шта ћеш да радиш с њом? упиташе га.

— Хоћу да убијем вечерас директора радионица, одговори Клод.

Понудише му више секира да бира. Он узе најмању, која је била и најоштрија, стрпа је у своје панталоне и изађе. Ту је било 57 раденика. Они их и не опомену на њутање. Сви су га чували.

На међу собом нису о томе ништа говорили.

Сваки је очекивао на своме месту, шта ће се догодити. Ствар је била ужасна, правична и проста. Без сваких могућих компликација. Клоду нико није могао саветовати, нити је имао срца да денунцира.

После једнога часа прође једноме младоме затворенику, коме је било 16 година, и саветоваше му да научи читати. У том му прође робијаш Фајет, и занита га, шта му је то, до ђавола, у панталонама.

— Секира, којом ћу вечерас убити господина Д., рече он и додаде, зар се види?

— Мало, рече Фајет.

Остатак дана прође као и обично. У 7 сахати у вече биле су затвореници затворени сваки у одељење у својој радионици, надзорници су били изашли из радионица, јер је то био обичај, враћали су се тек после обиласка директорова.

Клод је Ге био затворен као и остали у радионици са својим друговима. Тада се догоди један догађај ванредан; догађај нити без величанствености, нити без ужаса, јединствен у своме роду, што ни једна прича не би могла испричати. Доцније је у судском извиђају констатовано, да је ту било 82 крадљивца, и међу њима и Клод.

У тренутку, када надзорници изађоше напоље, Клод се попе на клупу и рече, да има нешто да говори. Сви ућуташе. Клод тада подиже глас и рече:

— Ви знате сви, да ми је Албин био брат. Знате и то, да ми је недовољно оно, што ми овде дају за јело. Чак када бих само хлеба куповао за оно мало црквице, што овде зарађујем, и то ми не би било довољно. Албин је делио свој део са мном. Ја сам га у први мах волео што ме је тражио, а за тим за то, што ме је волео. Господин Д. нас је растависо, и ако му ништа не би било, да нас је остависо заједно. Али то је зло човек, који ужива да мучи. Ја сам тражио од њега да ми врати Албина. Сва сте ви то чули и видели. Ну он није хтео. Ја сам му дао времена до 4. новембра, да ми врати Албина, и он ме је за то стрпао у ћелију. Данас је 4. новембар. Он ће нас обићи кроз два сата. Извештавам вас, да ћу га убити. Имате ли што да ми кажете на то?

Сви занемише. .

Клод продужи. Говорио је валда јединственим говорничким даром, што је у осталом било код њега природно. Изјавио је, као добро зна, да чини жестоко дело, а мисли да је у праву. Позвао се на осамдесет и једнога крадљивца, који су га слушали, да је био нагнат на ову свирепу крајност. Да је потреба, да човек сам себи учини правду *Јорсокак*, у коме се човек но кад и над њим. Истина је, да он не може одузети живот директору а да за њ не да свој сопствени, али га он радо даје за праведну ствар. Да је о свему врело промислио у току од месеца. Да он мисли, да га на то не гоне никакав осећај мржње, али ако би то било, он прекључе да му кажу. Да он подвргава чисто своје разлоге правичним људима, који га слушају. Да ће он убити господина Д., али ако ко год има какву примедбу, он је готов да га саслуша.

Један се један глас подиже и рече Клоду, да пре но што убије директора и последњи пут покуша да му говори и да га умилостиви.

— Имаш право, рече Клод; учинићу.

Осам сати изби на великом звонику. Директор ће доћи у девет сати.

И када је овај чудновати касациони суд у неку руку одобрио пресуду, коју је Клод изрекао, доби овај поново сву своју ведрину. За тим метну на сто све рубље и одело што је имао, једине затворничке дроњке, и позивајући једнога по једнога од својих другова, које је најзелена полео после Албина, раздели им спе, а задржа само макације. За тим се изголи са свима. Нека су се заплакали, а он се смешио.

У томе последњем часу било је тренутака, када је он ћерегао са толико присебности и веселости, да се више његових другова у души надало, као што су доцније изјавили, да ће можда напустити своју намеру.

У том опази једнога младога затвореника, који је блед, посматрајући га упрштм очима, дрхтао, очекујући, бесумње, шта ће се догодити.

— Деде храбро, младићу, рече му Клод благо; то је ствар једнога тренутка.

Пошто је расподелио све своје дроњке, са свима се опростио и свима стиснао руке, прекиде неколико брижних ћеретања, која су се водила тамо амо по мрачним угловима таминице, и заповеди друговима да се врате послу. Сви послушаше ћутке.

Радионица, у којој се ово догађало, била је дугачка сала, правоугаона, на обема дужим странама биле су прозори, а врата једна према другима на краћим странама. Тезге су биле понаметнуте крај прозора. Клупе су додириване зид под правим углом и између два реда тезги био је са сваким слободан простор, као дуги пут, који је водио кроз средину сале од једних врата другима. То је био тај дуги пут, доста узан, којим је директор пролазио. Он је улазио на јужна врата, а излазио на северна, прегледајући рад десно и лево. Обично је пролазио брзо, не застајкујући.

И Клод се био наместио на своје место и прегао раду.

Сви су очекивали. Моменат се приближавао. На један мах се зачу удар звона. Клод рече:

— То је последња четврт. Тада се подиже, пређе озбиљно један део сале и отиде на се наслони на тезгу првога радника с десне стране, са сим поред узаних врата. Лице му је било са свим мирно — добронћудно.

Откуца девет часова. Врата се отворише и директор уђе. У том се тренутку створи гробна тишина у радионици.

Директор је био сам као и обично.

Ушао је весео, задовољан и неумољив. Није ни видео Клода, који је стојао с десне стране врата, са руком у џепу од панталона; прошао је брзо поред првих тезги, говорећи, бацајући погледе тамо амо, и не примећујући, да га сви пођеди раденика истремише посматрају због неке грозне идеје.

На један пут се окрете живо, изненађен што чује кораке за собом, који су га пратили.

То је био Клод, који му се тихо приближио пре неколико тренутака.

— Шта ћеш ти ту? рече директор. За што ниси на своме месту?

Човек није више човек, већ нешто кад му се каже *ти*.

Клод одговори са решпектом:

— Желим да говорим с вама, господине директоре.

— О чему?

— О Албину!

— Још!

— Увек! рече Клод.

— А, тако, рече директор пролазећи даље, зар није било довољно 24 сата ћелијског затвора? (Свршиће се).

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

„Паметна" будала. — Има 7—8 година, од како у једноме прашком граду обитава једна чоек, једна посве сумњива индивидуа. Ко је тај човек, одакле и шта је био пре него што је уноснат у овоме крају — још је загонетна ствар. Држи се, да је из Бранденбурга, а сам вели, да се некад занимао столарским занатом. Када га упитају за фамилију и за прошлост његову, он тешко уздахне; одмахне главом и на мах потекну му сузе. Он их брише и труди се, као да би хтео да их сакрије.

Свак, који га познаје, свакако по некаданьем његовом исказу, стоји у уверењу, да га је смрт жене и деце „пореметила", те му о томе и није пријатно да говори.

Овај човек, по имену Венцл Пругнек — да ли му је то право име или измишљено — Бог га једини зна! — вазда као „поремећен", т. ј. он се сматра као један од оних оригинала, на рачун чије се „памети" свак може пошалити и насмејати се. Сироман је, смирен, повучен и тек по кад и кад дође му на брбља речи без везе и невезни кад томе није место. Деца га улицом чупкају, и задиркују га, а он се тада начини достојанственим, на стане деци давати савете, којима се свак мора насмејати, или којури деци, или се зацерека, заплаче, чему се опет сви смеју. Тим му је симпатичан, те са тога и на његовог занимљивог понашања примљен је радо по многим кућама, где се са њим шале и за покућарску послугу дају му хране и ситна трошка. Како тако њему је добро. Многи га признавају и обасипају поклонима стара одела, јелом и т. д. Свуде га сматрају за пропалу индивидуу, за поштену душу: сажаљевају га и за његове услуге награђују га много више него што оне вреде.

Од како зна за Венцла, овај крај, зна га као сахат у леву ногу, услед чега увек рамље.

То у толико више буди сажаљење у милосрдних људи. Али ту скоро, откри се Венцл у свој својој наготи; у правој боји својој.

У кућама, које је он посећивао, у којима је био тако добро приман, често се опажало да нестане по које скупоцене ствари, највећма вилушке, кашике, часовника и т. д. Нађа се вика и тражња! Затварају млађе, претресају деду, али на смиреног Венцла нико да помисли, нико да покуша да га осумњичи.

И ко зна, докле би то тако ишло, да пракда не хтеде, да се лопову уђе у траг и да се учини крај његовим концима; да се похватају његове ушчуторије.

Враг га донесе, те на једне богаташке куће, где је врлино неке покућарске послове, украде велики сребрни чирак и стрпа га у велики зимски капут, који је и у сред лета често носио, и на коме су џепови били продрти.

Чирак падне на крај канута и услед његове величине, баш се примећивало да ту има нешто.

Газдарица примети да нема светњака и нареди мађима, па и Венцлу, да га потраже.

Али једна слушкиња, опако у пицу, примети Венцлу да је он украо светњак, пошто је газдарица заутто прекори. Девојка дохвати руком за капут „шашавком", и, да би доказала да је у праву, викану: „Ајде чирака!"

Пошто је на оне куће врло много ствари покрађено на тајанствен начин, оно се Венцлу не могаше опростити. Њега предаду власти, која изврши претрес у његовом тајанственом стану и нађе на ретко изненађење:

Било је ту безброј драгоцених ствари, које је овај смирен човек из више кућа енергично крао. Вредност оних ствари процењена је на 2500 фор., а лопужа је признала дело и, шта више признало је да му је шашавост — извештачена.

Сад не рамље више већ пета право по аспалта.

Рањија прошлост његова још није откривена, али се мисли да је то нека заманита варалица и велика протува.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 58

„Али зар је то правда, узвикну за се, — зар и то створење, које је још сачувало чистоту душевну, на послетку, зар, уђе, свесно да уђе, у ту мрску и смрдљиву јаму? И да није улажење већ ту, и да није она схво с тога и могла до данас да издржи, те још порок сад већ не изгледа тако одвратан? Не, не, то не може бити! увиђаваше он као мало пре Соња. Не, од канала је досад удржавала помисао на грех, и она, та*)... Што још ни до сад није полудела... Али ко и каже, да није већ полудела? Зар је она при здравој памети? Зар се при здравој памети може тако расуђивати као што расуђује она? Зар се може стајати над пропашћу, правце над смрдљивом јамом, у коју је већ вуче грех, па махати рукама и уши запушивати кад јој се говори о опасности? Да она не чека какво чудо? Извесно. Или су све то знаци умне збуњености?"

Упорно се задржи на тој мисли. Тај му се пређа чак боље свиђаше него сваки други. Стаде је посматрати дуже.

— А ти се врло много Богу молиш, је ли Соња? упита је он.

Соња ћути, он стоји поред ње и чека одговор.

— А шта би ја без Бога и била? брзо, енергично прошапта она, брзо га пређе својим засветљеним очима и чврсто му сташте руку.

„Па, тако и јесте"! помисли он.

— А шта ти Бог за то даје? запита он, истражујући даље.

Соња дуго ћуташе као да не могаше одговорити. Слабачке груди јој се колебаху од узбуђења.

— Ћутите! Не питајте! Ви не треба... узвикну она наједном, строго и гневно гледајући га.

„И јесте тако! И јесте тако!" понављаше она за се непрестано.

— Све даје, све чини! брзо прошапће она и опет обори очи.

„Ето излаза! Ето и објашњење излаза"! Закључи он за се посматрајући је жељном радозналошћу.

Некаква књига беше на орману. Види по сваки пут, кад оде горе и доле; а сад је узе и разгледа. Беше то *Нови Завет* у руском преводу. Књига беше стара, употребљавана, у кожном повезу.

— Откуда ово? вакну он с другог краја собе.

Она стајаше још једнако на истоме месту, на три корака од стола.

— Донета ми је, одговори као нехотице и не гледајући га.

— Ко је донео?

— Лизавета, модила сам.

„Лизавета! Чудновато!" помисли он.

Све у Соњи постајаше, сваким тренутком, некако необично и чудно за њ. Принесе књигу свећи и прелиставаше је.

— Где је оно о Лазару? упита он одједном.

Соња једнако гледаше у земљу и не одговори. Беше мало укосо према столу окренута.

О Лазарову ускрснућу, где је то? Нађи ми, Соња.

Она га косо погледа.

— Не тражите ту... у четвртом евађељу... опоро прошапће она не примичући му се.

Нађи и прочитај ми, рече он, седне, наслони се на сто, подупре главу руком, и суморан се намести постранце, спремам да слуша.

„После три недеље на седму врсту, онда изволите! Биће чини ми се, сам тамо, ако не буде још и горе", промрмља он за се.

Соња неодлучно приђе столу, с неповерењем послушавши необичну жељу Раскољниковљеву. Али ипак узе књигу.

— Ви зар нисте читали? запита она погледавши га испод ока, одовуд стола.

Глас јој постајаше све опорији, све суровији.

— Одавно... Док сам учио. Читај!

— У цркви нисте слушали?

— Ја... ишсам ишао у цркву. А ти често идеш?

— Не, шаму Соња.

Раскољников се насмехну.

*) Деца.

— Разумем... Па, мора бити, нећеш ући да им оца сутра сахраниш?

— Ући ћу. Била сам и прошле недеље... на помену.

— Чијем?

— Лизаветином. Њу су секиром убили.

Живци му се раздраживаху све више. Глава му се заносила.

— Ти си с Лизаветом дружовала.

— Јест... Била је некрена, истишта... долазила је... ретко... није се могло... Читале смо заједно, и, разговарале. Она ће видети Бога.

Необично му звоњаху ове књижевне речи, и опет новина: има у ње некакве тајанствене сличности са Лизаветом, и обе су — махните, занесене, сулуде.

„Ово је да и сам постанеш дудак! Заразно!" помисли он.

— Читај! Узвикну намах нападљујући и раздражљиво.

Соња се још колебаше. Срце јој лупаше. Некако није смела да му чита. Готово с мучењем посматраше он ову „несрећну сметену девојку".

— Нашто вам то? Та ви не верујете! прошапуће она тихо и некако се задихала.

— Читај! Ја тако хоћу! навалјује он. — И Лизавети си читала.

Соња отвори књигу и нађе јаст. Руке јој дрхтаху, гласа јој недостајаше. Почињаше дванаст, и никако да изговори прву реч.

„Бијаше нек један болесник, Лазар из Витаније[*]... наустри, напослетку, с напором, али већ на трећој речи глас јој заазвони и прекиде се као суванце затегнута струна. Изгуби дух, скрати јој се дах.

Раскољникова делимице схваћаше зашто се Соња не усуђује да му чита, на што боље схваћаше то некако суровије и раздражљивије захтеваше да му чита. Сувише добро схваћаше како јој тешко беше да сад издаје и показује све своје. Разумео је да та осећања у истини као да чине, можда, праву и давнашњу њену тајну, можда још од њена детињства, у породици, поред несрећна оца и маћехе полуделе од јада, међу гладном децом, усред одратне вике и приговора. Али је у исто доба сазнао сада, и то сазнао доиста, да се, ма да је туговала и плашила се нечега ужасног, ипак примила читања, али да је уједно и сама мученички жељела да прочита, поред све туге и бојазљивости, и то да прочита баш њему, да он чује, и то да прочита сад, без одлагања, — па после нек буде што буде!... Он прочита то у њеним очима, разумеде из њена одушевљења, из узбуђености њене... Она се победила, савлада грч у грлу, који јој у почетку стиха одузе глас, па настави да чита једанаесту главу еванђеља по Јовану. Тако прочита до деветнаестог стиха:

„И многи од Јудејаца бијаху дошли к Марти и Марији да их тјеше за братом њиховијем. Кад Марта дакле чу да Исус иде, изиђе предањ, а Марија сјеђаше дома. Онда рече Марта Исусу: Господе! да си био овдје, не би мој брат умро. А и сад знам да што замолиш у Бога даће ти Бог."

Овде се она опет заустави, јер стидљиво слуђаше да ће јој глас опет уздрхтати и умукнути...

„Исус јој рече: брат ће твој устати. Марта му рече: Знам да ће устати о васкресењу, у посљедњи дан. А Исус јој рече: *ја сам васкресење и живот*: који вјерује мене, ако и умре, живјеће. И ни један, који живи и вјерује мене, неће умријети на вијек. Вјерујеш ли ово? Рече му она:

(и као с болом дишући Соња на слогове и усиљено прочита, као да се сама јавно исповеда):

„да, Господе! ја вјеровах да си ти Христос син Божији који је требало да дође на свијет."

Она се као заустави, брзо подиже очи своје на *њега*, па се брже савлада и стаде читати даље. Раскољников сећаше и слушаше непокретно, не обрћући се, наслоњен на сто и гледајући у страну. Дођоше до тридесет-другог стиха.

„А Марија како дође гдје бјеше Исус, и виђе га, паде на ноге његове говорећи му: Господе! да си ти био овдје, не би умро мој брат. Онда Исус, кад је виђе где плаче, и гдје плачу Јудејци који дођоше с њом, ражости се у духу и сам посташе жалостан. И рече: гдје сте га метнули? Рекоше му: Господе! хајде да видиш. Ударише сузе Исусу. Онда Јудејци говораху: гледај како га љубљаше. А неки од њих рекоше: не могаше ли овај, који отвори очи слијепцу, учинити да и овај не умре?"

Раскољников се обрте к њој и посматраше је потресен. Јест, тако је, тако! Она већ дрхташе у правој грозници. Он се томе надао. Примицаше се реченици о великом и нечувеном чуду, и осећаше велико одушевљења обузима је. Глас јој поста звучан као метал; свечано, одушевљено, и радосно осећаше снеђаку у њему и снажније га. Редови јој се замрљиваху пред погледа јер јој се очи мутиле, али је она знала напусот оно што је читала. Код последњех стихова: „не могаше ли овај који отвори очи слијепцу..." — она спусти глас на ватрено и страсно шапати двоумњу, прекор и покуду неверујућих, слепих Јудејаца, које ће очас, као громом погођени, пасти, запаћати и уверити се... „И он, и он је заслепљен и неверан, и он ће очас да чује, и он ће да се увери, јест, јест! очас ће, сад ће" шапташе она, и дрхташе од радости.

„А Исус опет се игроји у себи, и дође на гроб; а бијаше пећина и камен лежаше на њој. Исус рече: узмите камен. Рече му Марта, сестра онога што је умро: Господе! већ смрди; јер су *четири* дана како је умро."

Она енергично нагласи реч четири.

„Исус јој рече: не рекох ли ти да ако вјерујеш видјећеш славу Божију? Узеше дакле камен гдје лежаше мртвац; а Исус подиже очи горе и рече: оче! хвала ти што си ме услишио. А ја знадох да ме свагда слушаш: него рекох народа ради који овдје стоји, да вјерују да си ме ти послао. И ово рекавши повиче на гласа: Лазаре! изиђи на поље. *И изиђе мртвац*".

(Прочита она јасно и одушевљено, дрхтећи и хладна као да својим очима гледа):

„Обавит платном по рукама и по ногама, и лице његово убрусом повезано. Исус рече: раздријешите га и пустите нек иде".

„*Онда многи од Јудејаца који бијаху дошли к Марији и видјеше шта учини Исус, вјероваше у њ*". *)

Даље није читала више је могла да чита, него затвори књигу и брзо устане са столице.

— Све о Лазареву ускрснућу, непрекидно и грубо прошапће она, и оста непокретна, окренута у страну, а не сме и као стиди се да на њ подигне очи. Грозничава дрхтавица још је држи. Комадић свеће већ давно тињаше у искривљену свећњаку, и у тој убогој соби тамну светлост просипаше на убицу и блудницу, који се необично нађоше при читању вечне књиге. Прође пет и више минута.

— Дошао сам да о послу говорим јасно проговори Раскољников, намрдивши се, па устане и приђе Соња.

Она кутом подиже очи к њему. Његов поглед беше особито суров, и нека дивља одлучност беше изражена у томе погледу.

— Одаљих се данас од својих најрођенијих, од матере и сестре, рече он. Одсад нећу њих и њима. Све сам прекинуо.

— Зашто? запитаће Соња као запањена.

Њен спрашњи састанак са његовом мајком и сестром учинио је на њу необичан утисак премда нејасан и њој самој. Вест о расиду саслушала је готово са ужасом.

— Сада имам једину тебе, дода он. — Хајдемо заједно... Дошао сам тебе. Ми смо заједно проклети, па и хајдемо заједно!

Очи му севаху. „Као да је полудео[*]" помисли Соња.

— Куда ћемо? запита у страху и нехотице кораче натраг.

— А откуда ја знам? Знам само толико, да ћемо једним путем, знам поуздано, — и то је све. Једна сврха!

Она га гледаше, а мишта не схваћаше. Схваћала је само да је он ужасно, бескрајно несрећан.

— Између њих неће нико ништа разумети ако им говориш, настави он, — а ја сам разумео већ. Ти си ми потребна, с тога сам и дошао тебе.

— Не разумем... прошапуће Соња.

— После ћеш разумети. Зар ти нису то исто учинила? И ти си погрешила, учинила си зло... могла си погрешити, могла си злочин извршити. Ти си подигла руку на себе, ти си уништила живот.... *свој* (то је свеједно!). Ти би могла да живиш по духу и разуму, а свршићеш на *Сенној*..... Али ти не

*) Из Пушкина превода *Нов. Завјета*.

можеш издржати, и ако останеш сама, полудећеш, као и ја. Ти си већ као и сад суманута, занесена си, мора бити да ми треба заједно да идемо једним путем! Хајдемо!

— Шашто? Шашто све то? изусти Соња необично и узбуњена његовим речима.

— Зашто? Зато што се тако остати не може, ето зашто! И, напослетку, треба размислити озбиљно и отворено, а не, као дете, плакати и викати како Бог неће да допусти несрећу! А шта ће бити ако тебе сутра доиста одведу у болницу? Она безумна и јектичава жена умреће скоро, а деца? Зар Пољечка неће пропасти? Зар ти нисн овде видела, по угловима, децу, коју су матере послале да милостињу просе? Ја сам сазнао где живе те матере и у каквој околини. Деца тамо не могу остати. Тамо је седмогодишње дете покварено и крадљиво. А знамо деца су образ Христов: „Њихово је царство божје". Он је заповедио да их ценимо и волимо, јер је њихова будућност, они су будуће човечанство...

— Па шта ћемо онда? Па шта ћемо? понављаше Соња хистерично плачући и ломећи руке.

— Шта ћемо? Ваља једном за увек прекршити што треба, и страдање примити на себе! Шта? Не разумеш? После ћеш разумети... Слободу и власт, али главно је власт! Над сваким створењем које дрхти, и над сваким мравињаком!... Ето сврхе, ето смера! Разуми то! Ето ти мога упутства. Може бити да је с тобом последњи пут говорим. Ако не дођем сутра, чућеш за све и сама, па се онда опомени ових садашњих речи. На мозда кадгод, после година, у животу, можеш и разумети шта су оне значиле. А ако дођем сутра ја ћу ти казати ко је убио Лизавету. Збогом!

Соња претрну и задрхта од страха.

— А зар ви знате ко је убио? упита сва хладна од страха и гледајући га дивље.

— Знам и казаћу... Теби, само теби. Тебе сам изабрао за то. Нећу доћи да молим опроштаја од тебе, него ћу просто да кажем. Тебе сам одавно изабрао, да ти кажем; још онда, кад је отац за тебе говорио, и док је Лизавета била жива помислио сам на то. Збогом. Не пружај руку. Сутра!

Он изиђе. Соња га гледаше као суманута човека; али беше и она сама као сметена, и то осећаше. Глава јој се заносаше. „Господе! Откуда он зна ко је убио Лизавету? Шта су значиле оне речи? Страшно је то!" Али у исто време њој не падаше на ум *мисао*. Никако! Никако!... „О, мора да је ужасно несрећан!... Оставио је мајку и сестру. Нашто? Шта је то било? И какве су му то намере? Шта јој је говорио? Полубио јој ногу и рекао... рекао да, то је рекао разговетно, да без ње више живети не може... О, Господе!"

У грозници и заносу проће Соња ноћ. Каткад скочи, плаче, ломи руке, или се опет занесе у грозничав сан, па снива Пољечку, Катарину Ивановну, Лизавету, читаве еванђеља и њега... њега, с блеђаним лицем, с успламтелим очима... Њега, како јој љуби ноге, плаче... О, Господе!

(Наставиће се).

ПОТЕРА

Александер Ф. Венути, тако се зове онај сајџија што је покупио сатове грађанима вар. Младеновца и побегао, чију смо слику изнели у потерници новембра прошле године у 23 броју на стр. 184. т. г., по којој су га познали органи полицијски у Загребу. Тамошњи градски начелник, поред ове доставе, јавља актом Бр. 30326., да је исти Александер позната варалџија, да је 1873 рођен у Ријеци, да је и тамо извршио разне преваре па побегао. Наређује се поново тражење Александрово. Пронађеног ваља стражарно спровести Управи града Београда с позивом на Бр. 15583.

Милутин Стојановић — Јанаћковић, звани **„Кора", Живојин Ђорђевић „Бади"** и **Јован Петровић — Шобота** решењем начел. окр. пиротског, од 23. јуна тек. год. Бр. 5212., стављени су под кривичну истрагу и притвор за опасну крађу, који су у друштву са Миланом Николајевићем — Пригорчетом — извршили Љуби Стојковићу, механџији. Начелник окр. пиротског моли све власти да све злочинце потраже у своме кругу, па у случају проналаска да их упуте њему или Управи гр. Београда с позивом на бр. 15909.

Милан Стојановић, редов VI батерије, из Београда, отишао је из команде 1. ов. мес. без ичије дозволе и до данас није се још вратио. Командант II дивиз. арт. пука моли све власти да Милана живо потраже и пронађеног му га спроведу. Милан се може спровести и Управи града Београда, с позивом на бр. 15780.

Драгутин Крагујевић, редов 7. батерије дунав. пољског артилер. пука, побегао је из команде 29. пр. мес. Драгутин је висок 1·66 м., плав, браде и бркова нема, очију плавих, без икаквих особених знакова. Командант дунав. артил. пука моли све власти да Драгутина потраже и у случају проналаска упуте га њему или Упр. гр. Београда, с позивом на бр. 15983.

Раде Цвејић, надничар, родом из Аустро-Угарске ухваћен је 3. ов. мес. на Умци, ср. посавског, без путне исправе и притворен, али је још исте ноћи из затвора утекао. Раде се издаваја за војног бегунца и вели да је као такав привађаван команди дунав. див. области, где се по списку води, и да ради код Младена Чувилинова, кривавара на крагујевачком друму. Рађа има 32 године, приомашаст је, висок, бркова малих, црних и густих, браду брије; у оделу је банаћанском; на потиљку има сарачке опанке. Начелство окр. београдског скреће свима властима пажњу на ово лице. Акт Упр. гр. Београда бр. 16319.

Мориц Милер, агент, дигао је на основу фалсификованих исправа од будимпештанског општег домаћег осигуравајућег друштва 5000 рпуна, па за тим утекао. Мориц је Јевреjин, рођен у Ваџкерту (Угарска), има му 35 година, ожењен, малог, јаког састава, лица округлог, очију плавих, косе и бркова такође плавих. Одевен је веома отмено. Држи се да је Мориц пребегао у Србију. Овде му доносимо и слику, по којој ће се моћи лакше познати.

Царско-краљевски аустро-угарски конзулат замолио је писмом својим од 27. јула ове г. Бр. 3873., Управу града Београда, да нареди трагање за побеглим крадљивцем. Ухваћени Мориц нека се спроведе Управи града Београда, с позивом на бр. 17254.

ЛИЧНИ ОДНОСИ ПОЛИЦ. ЧИНОВНИКА

Г. **Лаза Поповић,** министар унутрашњих дела оболео је, но бољег је јакше природе и нада је да ће ускоро опет отпочети отправљати своју дужност. Због болести Г. министрове писмо могли донети обећану слику његову.

Г. **Вожу Маршићанина,** управника града Београда, 23. ов. м. на свечаном ручку у Двору **Његово Величанство Краљ.** похвално је као управника I класе, најважнији уједно и Своје признање на одржаном поретку приликом Свога венчања.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Овај број шаљемо премештеним чиновницима полицијским у стара места, претпостављујући да још нису одељења у нова опредељена. Изузи број посљедње им се у означена места по указу.

Због опште народне радости у којој и ми заједно са нашим сарадницима учествујемо и овога пута писмо могли написати читаонице број што их дугујемо, али ћемо то учинити на уз који од идућих бројева.

Многим среским начелницима послали смо списковне дугујуће претплате с молбом, да се наплаћена новац што пре пошаље. Како више њих нису то учинили до данас, то их понова умољавамо да исто што пре учине.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 216.

БРОЈ 29. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 6. АВГУСТА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код сеоваљских скупљача или на поште. Цена је листу: годишња, које узаће у састав општине и која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, занатлијама, општинским писарима и осталим занатлијама у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Господинчарима и осталима у унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се по овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно пограничних одред. Надлештима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

КРИМИНАЛИТЕТ КОД ЈЕВРЕЈА

Ово у што није нико веровао да може наступити, а то је гоњење људи што нису исте вере, наступило је на крају Деветнаестога Века који је тако много обећавао, а тако мало дао за морални напредак човечанства. Сравни примери на доба римске империје, инквизиције, сито-да-се-ă и драгонада, поновили су се. Фамозна Драјфусова афера показала је у својој особи још једну рану на телу европског друштва, а то је антисемитизам.

Благодарећи одличним истраживањима талијанског криминалног антрополога Ломброза, француског економиста Лероа-Болија и публицисте Бернара Лазара, питање је довољно расчишћено. У њиховим редовима означено је оно што је главније, и што нарочито мора да занима сваког мисионог човека, а то су дубљи узроци, корени антисемитизма.

Први узрок је једна врста оптичке илузије простих људи. Факат да су многи велики финансијери — Ротшлд, Хирш — јеврејског порекла, довео је нерасудно људе до закључка да су јевреји богаташи, док у осталом тек четвртине Јевреја у Европи, нарочито овде где су у маси — као у Галицији и Русији — убога је сиротиња. Мала трговина која пропада, и која не може да живи без кредита, видела је не у неминовним друштвеним законима, него у Јеврејима узроке своје пропасти. То би било главни, чисто економски разлог. Други је скоро исто тако важан, и чисто је политичке природе. Антисемитизам је једна врста клерикализма, и тачније би се могао назвати антидемократизам. Реакционарни елементи и у Немачкој, и у Француској, и у Аустрији, не могу заборавити, да су иницијатори великих демократских покрета били јеврејского порекла. Гамбета и Кремије, Ласал и Маркс, Адлер.

У тој великој полемици између антисемита и научнога духа и основних начела човечности, било је речи у каквом су односу Јевреји у погледу криминалиста, а то је ствар која је несумњиво интересовати и читаоце *Полицијског Гласника*.

Све стреле, које су антисемитски теоретици упућивали, нису биле упућиване против Јевреја као вере, нити као друштвене класе, него као расе. Међутим, строга научна истраживања, нарочито Luschan-a у Немачкој [„Антрополошки положаји Јевреја,“ Берлин 1872], Ломброза у Италији [„Антисемитизам,“ Парма, 1892] утврдила су да је већина Јевреја изгубила одлике семитске расе — долихокефализам, бронзану боју, кратак, испао нос, —, и да су једини представници Семита јужно-арапски Бедуини.

У опште, физичке и психичке одлике јеврејске расе више су производ средине но расе.

Прва карактеристика, то је што Јевреји дају велики проценат непроната, мегаломана и луда. J. Jakobs [„Упоредна подела способности Јевреја“, у енглеском Journal of Antropology“] изнео је проценат луда за Велику Британију. Према њему:

Енглези дају 3.500 луда на један милион становника.
Шкоти дају 3.400 на милион;
Јевреји, пак, 3.900.

У њихову предиспозицију за неурозу прво је Ломброзо означио, а Шарко прихватио и разрадио. Тако, у Немачкој на 10.000 Хришћана долази 8 луди, на 10.000 Јевреја два пута толико, 16. Однос за велике европске државе био би од прилике овај: на 10.000 Хришћана има 8 луда, на исти толики број Јевреја 19.

Узрок је томе двојака. Прво то је страшна прошлост коју је та раса имала. Едуард I у Енглеској, Филип IV и Карло VI у Француској, Фердинанд католичка у Шпанији чинили су праве протанске ратове против својих поданика Јевреја. Покоља у маси чињени су 1096, 1146, 1306, 1321, 1541, 1559, 1576, 1614, 1623, 1628, 1659. Појави ли се куга или богиње или лепра — то су Јевреји отровали бунаре и изворе; луде приповетке о закланој деци кружиле су као и данас, — и хиљаде Јевреја пиле су на сплавишта, премлаћивани су мотвама, пробадани виљама. Услед тих гоњења код расе се развио до крајњих граница сензибилитет, и наслеђењем то је дошло до примитне предиспозиције не само за неурозу но и за лудило. Затим, томе су узроци, њихова сполност, они су били принуђени да се жене и удају међу собом, што је изазвало крвна мешања, која се тако страховито свете на потомству; изјад, то је само њихово занимање. Кроз векове њихов делокруг био је ограничен на трговину и спекулацију, и са њима је био исти случај као и са свима људима који раде главом.

Поборници и противници антисемитизма дуго су водили празну препирку, да ли су Јевреји узрок свему злу и свима злочинима или — друга крајност — представљају „изабрани народ“ по јавном и породичном моралу. Као у свима полемикама, које се редовно воде са више жучи него разлога, оба табора нису имала право. Веома је тешко поставити проценат криминалитета између Јевреја и хришћана; циере су врло често сумњиве, непоузане, тендеционзне, и, што је главно, веома промењиве и варирају према земљама и приликама.

Противници антисемитизма износили су да, на пример, у Баварској, један злочинац Јеврејин долази на 315 својих сународника, у Балену, пак 66·6 Јевреја на 100 хришћана.

Овој статистици стављи су на супрот статистичне проценте криминалитета између Јевреја и Хришћана у Аустрији и Пруској, према којој је процепат Јевреја осетно нижи. Затим, у лондонском немачком језику једна трећина речи јесте јеврејского порекла, што јасно показује у колико су мери Јевреји припадали томе реду. Најглавније против-разлог антисемита — и то је у исто доба и најјачи, јесте овај: криминалитет Јевреја нарочито се огледа у спекулацијама у финансији, на берзама и у банкама — а то су дела која се лако дају прикрити и у којима искусни и вешти људи пролазе кроз мрежу закона.

Ово што би се приближно, од ока, али са прилично сигурности дало одредити, то је врста злочина којима су Јевреји наклоњени.

Њихов жешер то су оне радње у којима више вреди лукавство и препреденост него физичка сила. Телесно, они су веома слаби и притом веома плашљиви, и зато је веома мали број који су чинили убиства, повреде, опасне крађе, силовања, разбојништва. У случајевима напа чине убиства, они ће увек претпоставити отров револверу или ножу. Још један разлог што се не одају на ту врсту злочина јесте факат да је алкохолизам релативно редак код њих, док је код хришћана много чешћи и узрок је многим и многим кривим делима.

Зато опет Јевреји спадају у малеинкатима поноја и исправа, у превараме сваке врсте у којима су дали неколико паралиша од генија, у крађама драгоцености, нарочито прстења и часов-

ника, у организовању лоповских дружина у којима су они управници, главе, а други нерегници извршиоци и руке, затим, у затајковању и продајама крадених ствари.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског писара добили смо ову расправу са молбом за објашњење:

Петар Марковић из Бачине, осуђен је пресудом суда општине бачинске, од 28. јануара ове године бр. 759, на 20 дана затвора, за дело иступне природе. Пресуда је постала извршна још 4. фебруара ове године, но општински је суд није над осуђеним извршио, све до 26 маја ове године, дакле после 3 месеца и 22 дана. Петар је молио да општински суд ону своју пресуду над њим не извршује, јер је иста застарела за извршење по § 396 крив. закона. Но општински суд не обазирући се на ону молбу подвргне га издржавању казне.

Пита да ли је радња општинског суда правилна и на закону основана?

Одазивајући се овоме, ми одговарамо, да је радња општ. суда неправилна и незакона, јер свака извршна пресуда, за дела иступне природе застарева за три месеца од дана од када је извршна постала. То јасно одређује трећи став § 396. крив. закона, који изрично гласи:

„Када застари пресуда, којом је ко за иступлење осуђен, неће се извршивати; а она ће застарити за онолико време, за колико би застарило и само учињено иступлење, за које је кривац осуђен, рачунајући од дана, када пресуда буде извршна, или ако после тога кривац побегне из руку власти, од дана када побегне.

По ставу другом овога §. изузимају се крађе, преваре утаје изнесене по предности преко два динара, које застарева ју за годину дана.

Овај прописе законски потпуно је јасан и одређен, ако је Петар општ. судом био кажњен за крађу, утају или превару, пресуда би од дана своје извршности застарела за годину дана. Ако је осуђен за друго обично дело иступне природе онда пресуда од дана извршности застарева за три месеца, сем у томе случају, ако је из руку власти умакао, а тада од тога дана па за три месеца. Како снега тога код Петра није било, јер је био непрестано на оку своје општ. власти која, га је на казну и осудила, то је онда општ. суд погрешно што је пресуду као застарелу над њим извршио, но је ово небрежење требао приписати својим органима.

* * *

Један општински писар пише ово: код већег броја полицијских власти практикује се да када забрањује појединим лицима бесправну радњу, доневши о томе решење, са обавезом да ово лице има да плати десет динара таксе. Пита нас, да ли је она радња правилна. Одговарамо да је неправилна и по нашем мишљењу онде још не стоји дело иступа, но исто би стајало тек онда, ако би оној коме је забрањена радња иту и даље продужио, када се тек иступ изнина и казни и онда подлежи оној такси из чл. 89. закона о таксама, а када му се даје решење о забрани, онда има да плати само 2 динара, јер је ово решење само превентивна мера, коју изрично тражи § 373 а крив. закона а који гласи:

„Ко отвори дућан или какав занат и у опште радњу, за коју је одобрење нужно, отпочне радити, без надлежног одобрења, да му се затвори дућан и радња забрани. А ко отвори дућан почем му је затворен, или почне радити занат или радњу, пошто му је забрањена, да плати од пет до двадесет талира и т. д.“

Дакле прво решење је о забрани превентивна мера, а иступна казна долази тек у случају непослушности према решењу о забрани.

* * *

Судови општински по своме позиву и по својој дужности имају своје обавезе за вршење извесних послова по правилима о поступку у неспорним делима, а нарочито ако изричном пропису чл. 24 оних правила. По овом законском пропису, општински суд је надлежан и позван, да редовно у свакој даној прилици, у случају смрти свога грађанина поднесе старатељском судији дотичног првостепеног суда извештај о његовој смрти и о његовом имовном стању.

Како поједини општински судови ово не чине, или ако чине не чине правилно и онако како то битна потреба и закон захтева, то смо се ми нашли побуђени, да овде упозоримо општинске писаре какав треба да буде извештај, који се шаље старатељском судији. Он мора носити на себи ова вид и ова питања са тачним одговором на иста.

1., Име и презиме умрлога.
2., Стање и занимање.
3., Колико је имао година.
4., Које је вероисповеди.
5., Је ли био ожењен, неожењен, удов.
6., Када је умро.
7., Где је стално живео.
8., Име заостале жене, мужа ако је жена умрла.
9., Име и презиме, године и место живљења и занимање пунолетне деце умрлог, или пунолетне унучади, ако оних нису родитељи живи.
10., Име и презиме малолетне деце умрлога или малолетне унучади, ако им родитељи нису живи, затим да ли имају кога, који је по самом закону дужан, да се о њима стара, а ако немају, које им лице за стараоца треба одредити.
11., Име и презиме, године, место пребивања и занимања осталих најближих сродника или тестаменталних наследника као и да ли се наследства примају.
12., Да ли је умрли остављао какво завештање породице — уговор о наследству, поклону или братски уговор и где се та писмена налазе.
13., Је ли умрли отправљао какво старатељство и где су писмена којим је за старатеља постављен.
14., Ако је био у служби, да ли је званичним новцем руковао и да ли је примао какво год уживање из које јавне касе, или каквог фонда који је стајао под јаким надзором.
15., Да ли има каквог имања, у чему се оно налази, и шта је учињено за обезбеђење истог.

Ето то су захтеви који се траже у сваком даном случају па да радња општ. суда одговара правилности и закону.

Општинским судови би најбоље учинили да овакве изнесштаје одштампају, па по указаној потреби на свако питање одговоре попуњавају.

КЛОД ГЕ

Виктор Иго

(свршетак)

Клод одговори пратећи га.

— Господине директоре, вратите ми другу моју.

— Немогуће је!

— Господине директоре, рече Клод гласом, који би и демона узбудио, ја вас преклињем, вратите ми Албина; видећете, како ћу тада добро радити. Вама је то свеједно — ви сте слободни. Ви не знате, шта значи то имати једнога пријатеља; али ја, ја који имам само четири ћелијска зида, ви можете отићи и вратити се, ви, а ја, ја имам само Албина. Вратите ми га, Албин ме је хранио — ви то добро знате. Неће вас стати никаквих мука, да ми га вратите. Шта би вам сметало, када би у истој ћелији било два човека, који би се звали Клод Ге и Албин? То не би било ништа компликовање но што је сада. Господине директоре, добри господине Д., ја вас преклињем Божјим именом!

— Можда никада до тада није Клод рекао тамничару толико речи на један пут. Исцрпен оволиким напрезањем, очекивао је. Директор одговори са нестрпљивим погледом:

— Немогуће је! То сам ти већ рекао. Гледај, да ми то више не спомињеш. Досађујеш ми.

И ако се тада журио, ипак удвоји кораке. Клод такође. Говорећи, заједно су стигли до излазних врата. Осамдесет је и један краљевац све ово посматрао и слушао.

Клод лако додирну директора по руци:

— Али бар да знам, за што сам осуђен на смрт. Какве ми за што сте одвојили Албина од мене?

— Ја сам ти то већ рекао, рече директор. За то.

— Ви сте, рекао бих, јуче говорили, да сте ради упитати ме... формално... о познанству моме с оном... убијеном? почне Раскољников опет.

„Али, што умотнух оно *рекао бих*?“ севну му нао муња. — „Па сад, што се пак узнемиривјем тиме што сам дометнуо то *рекао бих?* сијну му одмах и друга мисао, као муња.

Наједзинут осети како му сумња, од једног додира с Порфиријем, због цијело две речи, због само два погледа, у једином трену доби чудовишне размере... и да је то страшно опасно; живци му се раздражују, узбуђење расте. „Непоља! Непоља!... Опет ју се залетети“.

— Да-да-да! Будите спокојни! Време је да се стрпи, време је, мрмљаше Порфирије Петровић ходајући горе, доле поред стола, али некако без икаква смера, као да полази час пре зору, час бироу, час опет столу, час избегавајући подозриве погледе Раскољниковљеве, а час наједном застане па га гледа право у очи.

Необично је при том изгледала његова малена, дебељушна и округла фигурица, као замахнута на разне стране, и која сместа одскаче од свих зидова и углова.

— Постићи ћемо, постићи ћемо! Пушите ли? Имате ли? Ено, ено цигарица, настаја додајући госту цигару. — Знате, ја вас примам овде, а мој стан, ето, ту је, иза оне преграде... државни, а ја сам сад у приватном стану, привремено. Наљало је што-што поправити овде. Сад је скоро готово... државни је стан, знате, славна ствар. — а? Како ви мислите?

— Да, славна ствар, одговори Раскољников готово с подсмехом гледајући га.

— Славна ствар, дивота једна... понављаше Порфирије Петровић као замишљен о нечем сасвим другом. — Да, дивота! умало не узвикну најзад, нагло бацивши поглед на Раскољникова и заставши на два корака од њега.

Ово много пута глупо понављање, како је државни стан славна ствар, веома је, по простоти својој, противуречило особитом, мисленом и загонетном погледу који је сад упрао на свога госта.

Али је то још више потпиривало Раскољниковљеву мрзњу, и он се већ никако није могао да уздржи од подсмешљива и доста несмотрена изазивања:

— А знате ли шта, запита одједном, готово дрско гледајући га и као осећајући усладу од своје дрскости, — та, чини ми се, постоји такав правнички закон, такав метод — за све могуће истеднике, — да се испред почне издалека, од ситница, или пак и од обилне ствари, али не баш сасвим спредне, да се тиме, тако рећи, охрабри, или боље рећи, намами онај кога испитују, да се његова сметреност успава, па онда одједном, изненадно, да се збуни најсудбоноснијим и опасним питањем; је ли тако? О томе, чини ми се, и до данас, заветно се напомиње у свима законима, правилима и упутствима?

— Тако је, тако... Па шта, ви вазда мислите да ја нас овим државним станом тога ради, онако... а?

Ревнивци то Порфирије Петровић зажмири и трепну очима; нешто весело и лукаво прелете му преко лица, мрштинице се на његову челу згладиле, очице сузиле, црте лица се развукопе, а он се намах засмеја нервно, дуго, тресући се и љуљајући целим телом и гледајући Раскољникову право у очи. И он се засмеја, нешто и принудивши себе на то; али кад Порфирије виде да се и он смеје, стаде се смејати тако, да је готово поцрвенео, те одвратност Раскољниковљеву намах оста сваки смотреност: он се престаде смејати, намршти се, па је дуго и с мржњом гледао Порфирија, не спуштајући с њега очију све докле се год он смејао некако намерно дуго. Уосталом непажња беше у обојице невидична: нарочито као да се Порфирије Петровић у очи смеје своме гости, који тај смех примаше с мрзошћу и љутином, а врло мало збуњен том околношћу. Последње беше за Раскољникова врло значајно: разумео је, да се Порфирије Петровић ни пред ње није збуњивао, него је напротив баш сам Раскољников пао можда у замку; да ту просто постоји нешто, што он не зна, некаква намера; да је, можда, већ све припремљено, и да ће га одмах овога часа, обеспокојити и уништити...

Одмах пак пређе на ствар, устане с места и узме капу.

— Порфирије Петровићу, почне одлучно али са доста јаком раздраженошћу, — ви сте јуче најавили жељу да вам дођем ради неких испитивања (реч: *испитивања* нарочито нагласи). Ја сам дошао, и ако вам што треба, питајте, ако не, онда ми допустите да идем. Ја немам времена, имам посла... Треба да идем на пратњу оногa чиновника, кога су коњи прегазили... и за њега ви... такође знате... дода он, и одмах беше срдит што је то додавао, а после тога одмах још више се љутио.

— Све то неће ми је досадило, чујете ли, одавно... ја сам уноколико и од тога болестан био... речју, готово узвикну он, осећајући да оно о болести још више пристаје, — речју; изволите ме или питати или отпустити, и то одмах... ако ли питате, то питајте само како форма захтева, не друкче! Иначе вам не допуштам; а дотле због, пошто нас двоје немамо никаквих послова.

— Боже! Ама шта ви то говорите! Па о чему ћу и да вас питам, закакоће Порфирије Петровић с места измењивши тон и наглед, а преста се очас и смејати, — та, немојте се узнемиривати, молим вас“, брже се он, па или опет удара на све стране или тек стане посљедњати Раскољникова да седне, — време је да се стрпи, време је, и све су то само ситнице! Мени је, напротив, мило веома што сте нам напослетку баш дошли... Ја вас као госта примам. Него ми опростите онај проклети смех, бабушка, Родјоне Романовићу. Родјон Романовић? Тако се, чини ми се, зовете по оцу?... Нервозан сте ви човек, веома сте ме насмејали, оштроумношћу ваше напомене; истина, покаткад, сав се тако устресем, као гумаластика, као ово сад, на часак... Смешљив сам. Па се, према своме саставу, бојим, да видите, и наралзе. Него седите ? бога, шта вам је?... Молим вас, бабушка, иначе ћу мисл да сте се расрдали...

Раскољников ћуташе, слушаше и посматраше, још нако напрегнућем и љут. Дођите, седе, али не пушташећа из руку, ла.

— Нешто ћу вам о себи рећи, бабушка, Родјоне ва , новићу, нешто, тако рећи, за објашњење једне карактерн настави тумарајући и даље по соби, па као и мало пре гавање да се сукоби у погледима са својим гостом, — ја знате, човек сам, писам светски ни познат, и уз то још нек неће уабоноћен, човек који је спрнио своје, пошао са родиду и... и... а јесте ли опазили, Родјоне Романовићу, до нас, то јест, овде у Русији, а највише у петроградским круговима, ако се два умна човека, узајамно још не веома позната, али који се, узајамно поштују као ово сад ја и ви, — ако се десе заједно, то по читаво по часа не могу да нађу теме за разговор, него се један пред другим неке, седе и узајамно се плаше. Сви имају тема за разговор, даме например... светски људи, например, вашега тона, вазда имају о чему да разговарају, c' est de regueur, а људи середњи, као ми, плашљиви су и неразговорни... мислећи, то јест. Откуда то долази? Друштвених интереса вазда нема, али ми смо, дакако, веома часни, и не желимо један другог да обмањујемо; не знам то. А? како ви мислите? Ама, останите тај качкет, баш као да се спремате одмах да идете, одиста неугодно је гледати... А, напротив, мени је веома мило што сте ту...

Раскољников остави качкет, настаја ћутање и особито, намрштено да слуша празно и замршено брбљање Порфиријево.

„Да неће он, у самој ствари да ми нажељу ослаби својим глупим брбљањем?“

— Кажу вам не пудим, нема овде места томе; али зашто за нет минута да с пријатељем не поседим ради забав и даље Порфирије, — јер знате, увек те службене д венски горе и доле; опростите, бабушка, ја се пак неома ј овесни вас не увредим, али, ето, кретање ми је неизостанач е Поно- Вазда седим, па волим да онако мало прошетам по п његова шуљеве имам... све се спремам да се гимнастиком л ражење. да статски — дејствовати статски, — па и тајни ј јавио волио прескачу ћи, као оно, та вештина, у 1897., шем веку... тако је... А што се тиче оних овдашњих телиспитивања и свих тих формалности... ето, ви сте, и сами изволели малочас напоменути о тим испитив сте- то, знате, бабушка Родјоне Романовићу, та испитивањ сте- мој ствари, збуњују каткад самога испитивача више, не испитиванога... О томе сте ви, бабушка, сад баш изволели поменути сасвим верно и оштроумно. Раскољников не б напоменуо ништа слично томе). Заиште се човек! Баш занл

и онда окупи једно те једно, као бубањ! Ено, спремају нам реформу, те немо бар ње променити, хе-хе-хе! У ономе за наше начине правничке — како се ви изволеле оштроумно изразити, — потпуније се слажем с вама. Али, реците, од свих окривљених, на ма то било један од најпросташих мужика, који не би знао, да га, например, спочетка опорединим питањима само зашишу (како се ви срећно изразисте), а потом га намах и запаше, онако, једним махом, хе-хе-хе! Запаше га, како ни срећно рекосте! хе-хе! И тако, ви сте, одиста, помислили, као да сам и ја оним о стању намеравао да нас... хе-хе! Пропичан сте ви човек! Е, нећу! Ах, да, одиста, једна реченица изазива другу, једна помисао другу, — ено, малочас и сами сте изволели напоменути о форми, односно тих испитивача, знате... И шта је то, по форми! Форма је у многим случајевима бесмислица, знате. Понекад тек само се као разговара пријатељски, па и то вреди, и то је од користи. Форма неће никада нестати, допустите да вас у томе умирим; а и шта је у суштини форма, питам ја вас? Не може се на сваком кораку формом иследнику сметати. Посао је иследников, тако рећи, слободна вештина у спојој врсти, или у врсти тога... хе-хе!..

Порфирије Петровић заставе часком, да се одмори. Иначе је без одмора сипао час несмислене праве фразе, а час напоследно уметне по коју загонетну реченицу, па се онда опет изгуби у бесмисленцама. По себи нам већ је готово тречао, све брже и брже покрећући своје угојене ножице, газда гледајући у земљу, затуривши десну руку на леђа, а левом непрекидно узмахујући и градећи разне покрете, који, заиудо, скаиац т не одговараху његовим речима. Раскољников одређном или ат нако, журећи по соби, он дпапут баш као да застаде крај када по зачасак, на као да нешто ослушкује...

По Очекује ли нешто*?

утаје и... Ви сте заиста свршено у праву, прихвати Порфирије вају за весело, с необичном простодушношћу гледајући Раскољникова. Од он с тога узархта и узе се на ум, — одиста сте у тар он што сте се тим правничким формама наводели тако оштроумно суда бо подменути, хе-хе! Јер тй [нели, разуме се] дубокомисје осуђ психолошки начини наши врло су смешни, на готово и од дан сни, у случају ако те форме веома спречавају испитивачу, ал Да... него ја опет за форму: ма, кад баш тврдио, или тачније, кад баш сумњао у тога, онога, другог, трећег да је злочинац, тако рећи, по ма коме човеку коме је ствар позната, мени препоручену... Истина, ви, Родјоне Романовићу, права изучавате?

— Јест изучавам...

— Еле, онда ево вам једна, тако рећи, мали пример за будуће, — него немојте помислити да се ја усуђујем вас поучавати: та ви сте овакве чланке о злочинствима писали! Не, не тако, него ћу,у слободан да вам у облику занта изнесем један мали пример. Тако, кад бих ја сматрао једног, другог, трећег, за злочинца, онда зашто да га ја, молим вас, пре времена узнемиравјем, на макар и да имам против њега основе за окривљење и очевидне доказе? Поискога, например, ја и морам што пре да затворим, али поиеки прииад није такога карактера; на онда зашто да му се не допусти да се мало прошета по граду, хе-хе-хе! Него, видим, ви то не схваћате потпуно јасно, о тога ћу да вам боље представим што мислим: нека ја њега, например, сувише рано затворим, и тако ћу му тиме, можда, дати поготову у моралну потпору тако рећи, коју ли се смејете? (Раскољников и не помишљаше да се брена, дако је стиснутих усана и не скидајући свога запаљудским погледа с очију Порфирија Петровића). А међутим, то ћу, поиторугим субјектом посеице, јер су људи разни, а према лица и т. јкоме једно се практикује. На сад изволите казати:

Дакле на окривљење; рецимо, и јесу основе, али зависиупућа ипака, ти основи већином имају два краја, а ја сам, шењу о аик, човек мора бити слаб, покајем се: желео бих ће изнесем тако рећи математички тачно, хтео бих ја, као што су данаут — два четири! Да је прави

Судиа доиао! А кад га, опет, затворим у неиреме, — ети имаћ уверен да је то баш онај, — онда тиме сам себи вилизам начина и пута и даље да га обелодањујем, а зашто? ном го, што му тиме, тако рећи дајем одређен положај и опитрећи психолошки га одређујем и умирим, на ево га одда: од мене у споју школу: ипа, бар тада, да је затворе-

ник. Веле, онамо, у Севастопољу, одмах после Алме, још каво су умни људи стрепили да непријатељ само што не удари отворено силом, па одмах да зауме Севастопољ; и, чим су опазили, да непријатељ више коли правилну опсаду, и да је прил паралелу откриио, онда се, веле, обрадују и уииде ти памети људи: сад је бар ствар одложена још за два месеца, докле се том правилном опсадом зауме град. (Настављће се).

ПОТЕРА

Ноћу, између 17 и 18 пр. м. непознати лопов украо је једну кобилу Јаниһија Марковића из Вланске, ср. косјанског, а из чајира који постоји у општини пожаревачкој. Кобила је длаке зелене, 4 године матора, висока 1·50 см., низ нос лисаста, неподкована, без рогања је. Начелство окр. пожаревачког, актом № 13210, моли све полицијске власти да у своме кругу потраже лопова, и на случај проналаска њему га са покрађеном спроводу. Исти се може спровести и Управи гр. Београда с позивом на Бр. 17793.

Радомир Обрадовић, родом из Трнаве, округа ужичког, а у последње време слуга у Ваљеву, извршио је опасну крађу г. Драгомиру Видићу, тамош. на као притвореник за то под начелства окружног, побегао је из затвора 29 пр. месеца. Радомиру је 16 до 18 година, приомљаст, без бркова; у оделу је било немачком са опанцима на ногама. Начелство окр. ваљевског, актом од 29 пр. м. № 17709., моли све полицијске власти, да Радомира потраже и на случај проналаска да га њему отражарно спроведу. Исти се може спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 17766.

Алфонз Хрдлич, опасан зликовац, који је у своје време играо улогу у познатоме „Папакостином“ делу по аустро-угарској, извршио је још у јуну месецу о. г. са неколицином другова похару драгоцености у Белој Цркви, која износи вредност 3355 круна, и аустро-угарски конзулат у Београду, верујући да је Алфонз амо пребегао, актом под бр. 4030, моли све власти у земљи, да обрате пажњу на онога лопова и на случај проналаска да са њим надлежно поступе; његови другови међу тим сви су већ похватани. — Алфонз је средње величине, омален, мршава по широка лица, удубљених тамно-плавих очију, нос му је мало њоснат и према врху зашиљен, зуби су му тупи, доњи ред зуба изнутра је урушен; има доста пуне и дугачке приомљасте брколе, коса му је приомљаста; има му 48 година. Он се издаје под разним, а најчешће под именом Бакшош, Патаки и Вилнер. — Говори немачки, мађарски и словиначки. Алфонз је покрао између многих драгоцености ове најновије ствари.

1, златна стародревна брајелетна са бриљантима, смарагдима и аметистом у вреди. 1000 круна, 1 златан џепиџер сат са набијањем [антика] у вреди. 800 круна, 2 златне брајелетне, 1 низ дијентал. перла, 1 игла за краватне са бриљантима све у вредности на 200—600 круна даље, 2 сребрна чирака, на 50 комада сребрних виљушака, ножева и кашика разне величине, све са урезаним словима К. Ј. све у вредности 743 круне; затим још много друге покуһне ствари и пеш. На случај проналаска овога препређеног зликовца, дотична ће га власт спровести под јаком стражом Управи гр. Београда, с позивом на бр. 17603.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Министар унутрашњих дела Г. Лаза Поповић, изволео је прекјучс у осгак, у 8 и по сати, посетити ииаше уредништво где је пробавио радосе. Господина Министра су на Управе града Београда до уредништва допратили управник г. Боша Маринковић и уредник нашега листа г. Н. Димитријевић. Господин Министар је пробавио у уредништву око разгледања радова на $^3/_4$ сата, па је се опда одвезао у Министарство.

У овај број требала је изаһи обсежна слика Г. Министра Унутрашњих дела, али пошто ииаје још довршена изаһи ће у идућем броју.

Срдачно извињење молимо, да ним одмах пошљу новац у колико је приложен, од претплатника, јер уредништво сад има много плаћања.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 200.

БРОЈ 30. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 12. АВГУСТА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код сеоских кнезова или на пошти. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, општинама, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и исказницима из унутрашности годишње 18, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се по свој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно граничних одреда. Надлештвима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

ЛАЗАР ПОПОВИЋ

МИНИСТАР УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Када је previsokim указом Његовог Величанства Краља од 9. јула ове године образована Краљ. Влада, позвата да у једном важном тренутку послужи Краљу и Отаџбини, примио се је портфеља министарства унутрашњих послова у кабинету г. Алексе С. Јовановића г. Лазар Поповић, који је у том времену био судија највишег суда у земљи, и као Краљев посланик, члан садашње Народне Скупштине. Дугогодишња државна служба, махом у положају судијском, где је г. Поповић уживао опште уважење и редак глас, као и оно угледно место, које је свагда савесним радом својим стекао био у Народним Скупштинама, много су допринели томе, да је Краљевска Влада са пуним поверењем у земљи могла да приступи прихвату свог тешког задатка, и да у сразмерно врло кратком времену унутр ток државних послова путем сталожености и мирног рада.

Садашњи министар унутрашњих дела родио се је год. 50 у Параћину, а ступио је после одлично свршених правних наука у Београду год. 1872 у државну службу, у којој је непрекидно остао све до данас. Службу своју почео је у министарству правде као практикант, а доцније писар; а године 1881 постао је од писара II класе министарства правде, судија првостепеног суда у Смедереву. Ово унапређење задобио је под владом пок. Пирочанца једино на призрека на ретке способности и савесни рад, које је у службовању свом показао, јер по начелима политичким г. Поповић није припадао странци, која је тада била на власти. Од године 1884—1887 био је судија првостепеног суда за град Београд, и као такав био је изабран у оним немирима, који су се јавили у Ресави за време сазивне владе. Радећи у овом положају потпуно савесно, без икаквих обзира на партије, није био срећан да задовољи онданшњег министра полиције, и да стекне одличија, али је задовољио своју савест, јер никога без доказа онтужио није, никога ослободио није, против кога су докази војевали. Године 1888 постао је секретар Касационог Суда III класе, и као такав изабран је у априлу 1890 год. од стране Касационог Суда једногласно за кандидата на звање председника првостепеног суда, и тадашњи радикални кабинет постарно га је тог истог месеца за председника у суду пљеваљском На овом месту остао је све до маја год. 1893, а тада — ма да је на власти био кабинет радикални, и ма да је као квалификован кандидат либералне странке за избор посланика стајао у опозицији — ипак је оставио на захтев мин. правде г. П. Максимовића и тадашњег председника Касације г. Радовића своје независно место председника суда, и пристао је, да заузме место I секретара Касационог Суда, на ком је месту могао бити и пензионисан. У том положају затекао га је 9. мај, а 11. истог месеца постављен га је тадашња Влада за начелника II класе министарства правде. По жељи својој враћен је у августу исте године у Касацију, где је, на месту судијском, остао све до свог именовања за министра унутрашних дела. Као судија Касационог Суда, г. Поповић је г. 1899 као кандидат Њ. В. Краља заузео место председника у преком суду. У овом тешком положају свом радио је као свагда потпуно савесно, и рад тај оцењује праведно историја. За оцену тога рада најбоље је мерило, што је у самим редовима онтужених на овом суду утврђено веровање, да би се много шта свршило непонољније, да на овом месту тада није био г. Поповић.

Садашњи министар унутрашњих дела радио је и на пољу књижевном у својој струци, а радови његови у „Правди“ и у „Правнику“ врло су повољно примљени. Као један од најстаријих и најзаредњих поборника стенографије у нас, он је овој корисној науци много користио у Србији, и помагао развитку њеном и у књижевности. Био је у више скупштина шеф стенографског бироа. Рад његов на овом пољу стекао је признања и у иностранству. Југословенски Стенографски Гласник донео је год. 1895. у својој мајској свесци биографију и слику г. Лазе Поповића уз врло лепу оцену његова рада за развитак стенографије.

Као посланик у Народној Скупштини г. Поповић јавно се је први пут за владе кабинета г. Ђ. Симића год. 1897., а у Скупштини за 1897—1900, био је један од најделатнијих чланова законодавног одбора.

Од одличија српских има: Орден Милоша Великог III степена; Таковски Крст III степена; орден Белог Орла V степена и Споменицу Милоша Великог.

ДЕПОПУЛАЦИЈА У ФРАНЦУСКОЈ

Факат је који нико не може одрицати да се депопулација у Француској шири у страховитим размерама које морају забринути свакога правога француског родољуба и све пријатеље ове велике и за човечанство заслужне расе.

У Европи данас нема земље у којој је проценат рађања мањи и мање неплодији.

Доктор Бертијон изнео је средњи број рађања за периоде од десет година. И тај средњи број до кога је дошао познати демограф јесте овакав:

од	1770	до 1780	— 380
„	1801	„ 1810	— 325
„	1811	„ 1820	— 316
„	1821	„ 1830	— 309
„	1831	„ 1840	— 289
„	1841	„ 1850	— 274
„	1851	„ 1860	— 267
„	1861	„ 1868	— 264
„	1869	„ 1880	— 245

Смањивање је нао што се види стално: од почетка овога века, просечни број рођења на 10,000 становника спао је од 325 на 245.

Упоредно са другим земљама ево какав је проценат увећавања и смањивања становника и број година за које се становништво једне државе може у редовним приликама удвојити.

На 100 становника

ДРЖАВА	ГОДИШЊЕ УВЕЋАВАЊЕ	ГОДИШЊЕ СМАЊИВАЊЕ	ПЕРИОДА УДВАЈАЊА
Русија	1.39	—	50 год.
Србија	2.24	—	31 „
Угарска	1.09	—	64 „
Немачка	1.02	—	70 „
Аустрија	0.63	—	110 „
Италија	0.83	—	84 „
Шпанија	0.67	—	101 „
Холандија	1.05	—	66 „
Енглеска	1.26	—	55 „
Шкотска	1.31	—	53 „
Белгија	0.88	—	79 „
Данска	1.05	—	66 „
Швајцарска	0.66	—	101 „
Шведска	1.33	—	52 „
Норвешка	1.32	—	52 „
Грчка	—	—	58 „
Пруска	—	0.47	— „
Француска	0.38	—	182 „
— (86—90)	0.065	—	1066 „
— (90—91)	—	0.064	— „

Као што се види, ако се узме у рачун периода од 1886 до 1890 године, Француска треба да чека 1066 година па да се њено становништво удвоји. Још је горе констатовање за године 1850 и 1851, у којима је било 18,953 смртних случајева више него рођења.

А како стоји у томе њена противница Немачка показују следеће цифре:

	ГОДИШЊЕ УВЕЋАВАЊЕ НА 100 СТАНОВНИКА	ПЕРИОДА УДВАЈАЊА
Турска	1.26	55 год.
Саксонска	1.05	66 „
Виртемберг	0.84	83 „
Баварска	0.70	99 „

Број бракова у Француској такође опада: средњи број за петогодишњу периоду од 1879—1883 био је 376 (за 1879) на 10.000, а 2811 (за 1883).

За три године, 1880, 1881 и 1882, у 40 департмана било је више смртних случајева него рођења. А за периоду 1872 до 1876. број таквих департмана био је 17.

Француско друштво озбиљно је забринуто тим страшним цифрама. Да не спомињемо многобројна научна дела и брошире које су претресале то важно и животно питање, треба се сетити само последњег романа Золиног *Плодност*.

Како зло да се лечи? Ево мере које предлаже један француски публициста Felix Martin, La Repopulation, La Nouvelle Revue — 15. септембар 1899. годину):

1. Закон који наређује тражење оца ванбрачнога детета.

2. Одевима који имају више од два детета дати пропорционо, удвојено или утројено бирачко право.

3. Забрана да неженьени могу долазити до извесних положаја у држави.

4. Измене закона о наслеђу (укинути обрнуту сразмеру између такса које држава узима на наслеђе и броја деце — што више деце мање таксе).

5. Пореска реформа. Неженьени, изнад 30 године, да плаћају прирез од 50%; породица без деце 40%; породица са 1 дететом — 30%; породица са 2 детета 10%; породица са три детета — данашњи порез без икаква прireза; породицама од четворо и више деце олакшавања и смањивање порезе. — Писац полази са принципа: „Порез у новцу на сваког оца породице треба да опада у колико се број деце повећава, јер одгајити једно дете треба сматрати као једну врсту пореза.“

6. Укидање посредних пореза.

7. Сва благодејања по школама да се дају деци рођеној у многобројним породицама.

8. Давање права на продају дувана и свију осталих занимања и зараде које држава даје нескључиво оним лицима која имају више од троје деце.

9. Увећавање плате малим чиновницима, сразмерно са бројем деце.

10. Жене у државној служби, док су трудне, да вуку редовну плату.

11. Ослободити женске људе од војне службе.

12. Породице које имају више слугу но деце да плаћају нарочити порез.

Писац се заустављао код радикалних мера: укидање наследника и приватне својине.

Поред осталих мера препоручује и *вегетаријанство*, јашући људи, разумно и научно.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Општински судови по својој надлежности, а у делокругу свога деловања, по свима предметима, који не прелазе вредност означену у § 6. грађ. судског поступка, надлежни су и за одобравања забрана, за обезбеђења ма којих видова потраживања, када поверилац испуни услове § § 377., 378., 398., 399. грађ. судског поступка, или ако испуни услове из § 400. грађан. судског поступка, ако му је одмах немогуће доказати оно што тражи § 399. тач. 3., 4., 5. грађ. судског поступка.

Ову своју надлежност доводи суд општински на основу § 9. грађ. суд. поступка. Све видове за решавање по овим потраживањима, ми смо у нашем листу са тачним обрасцима изнели, у тој намери, да се код наших општинских судова у ланим случајевима тачно по закону поступа, а и ради тога, да би се при оваким радовима довела радња општинских судова у склад и сигурност. На ову радњу нас је побудило то, што смо приметили, да се код наших општинских судова, при оваким пословима и представкама неједнако поступа. Ово неједнако па и неправилно поступање, које се кеси са јасним и прецизним захтевима законским, највише се дешава код наших сеоских општина, где се по где-где, појављује чак и произвољност, без обзира на захтевану законску форму и садржину при поступању и решавању.

Даље у више прилика смо у нашем листу изнели законску форму у праћу за извршење пописа по извршним пресудама и одобрењем забрана. Но иако смо приметили по разним извештајима, које од општинских судова добијамо, и по њиховим молбама са питањима за објашњење, да се код наших општ. судова неједнако и неправилно ради, и да се при извршењима не поступа по закону, услед чега се одуговлаче извршења и онемогућава она брза и тачна законска процедура за наплату, коју изричне захтева § 24. грађ. судског поступка, услед чега се појављују жалбе од стране повериоца надлежним полицијским властима, противу општ. судова за неправилно вршење при извршењима. Све ово не сме бити и ми налазимо, да нам је дужност, као стручном листу, који је себи за циљ

ставио, да уноси у своје радове све оно што иде у прилог, тачном, правилном и законском вршењу, да упутимо општинске писаре на наше обрасце како та решавања при тражењу обезбеђења, тако и за извршења при пописима. Да би општински писари увек и у сваком даном случају могли одмах форму и обрасце за ту радњу имати, ми смо уза сваку годину нашег листа, додали и тачно одређен регистар у коме парочиту рубрину има и „Полицијски речник и општински послови", која рубрика носи на себи сваки образац са упутом на којој се страни листа исти налази, према чему се увек у сваком случају лако помоћи. У тим обрасцима који су на основу законских прописа састављени, да се видети и то, који се од парничних страна има упутити на парницу у том случају, ако се при вршењу пописа појави ко као сопственик на оне предмете, на које је повериоац за своју тражбину тражио обезбеђење. Она процедура има се тачно вршити по пропису § 466. грађ. суд. поступка и његовој најновијој измени и допуни од јуна 1898 године. У њима је јасно означена и процедура за саслушавање свију интересованих страна и од ње ни у ком случају не треба одступати по форми ако се жели, да се радња извршних органа уведе у законску свагласност.

При извршењу пописа, извршиоци увек треба да имају на уму и ту околност, да процена и поред тога, што процениоци по најновијим изменама и допунама у грађ. суд. поступку, одговарају за процењену вредност, треба да буде одређена и приближна вредности предмета, у оно време када се у попис узима, тако како се доцније без икакве потребе, не би морало приступати оном дуготрајном разналачењу за окончање предмета, на штету по остале судске послове.

Да би дали могућности општ. писарима, да имају формуларе за све видове обезбеђења у овом броју ставили смо себи за задатак и формулар парочитог вида обезбеђења, за које је такође надлежан општински суд по § 10. и 11. са погледом на § 6. грађ. судског поступка.

Тај вид обезбеђења је: **задржање дужника од пута.**

§ 10. грађ. поступка гласи: „*Општински суд, на захтеване онога, кога се тиче, може задржати од пута оне бескућнике и слуге, који у каквој општини живе, али немају сталног места и занимања, али својим одласком из места где се налазе, могу осујетити чије потраживање* (§ 6.)."

§ 11. грађ. суд. поступка гласи: „*Општински суд надлежан је тако исто, да по захтеваној поверителца* (§ 6.) *задржи са пута и сваког путника, ако неби платио што је дужан, или неби дао сигурност, и наредити му, да се не иде даље, да неби куд отишао*".

Дакле општински суд надлежан је да на захтев повериоца задржи од пута сваког без разлике, ако повериац докаже постојање свога потраживања, по прописима § 377., 378., 398. и 399. грађ. судског поступка, или ако то одмах није могао учинити, онда ако је испунио прописе § 400. грађ. суд. поступка. Дакле ако је ово јемство положио 20% од вредности суме коју од дужника има потраживати.

Ево једног случаја:

Суду општине косерићске

Милија Петровић из Струганика, који је код мене као надничар радио, осуђен је пресудом тога суда, од 20 јуна ове године, № 754., да ми на име накнаде штете платн деведесет динара, да ми накнади плаћену таксу у 8 динара и на име дангубе 5 динара, свега дакле 103 динара. Против ове пресуде Милија се жалио првостепеном суду округа ужичког, као надлежном. Акта су по овој жалби послата на разматрење и решење суду. Но како Милија овде нема сада никаква стална занимања, а оно мало покретности што има распродаје и намери да иде одавде, то је моје потраживање у опасности, и зато молим суд, да се уста осујети [illegible] мога потраживања, задржи мога дужника усвема. На инак је наумио да [illegible] опор речи не [illegible] за време. Појмио је да је то најбоља тактика у његовом положају, јер не само што се неће нарећи, него ће, напротив, ћутањем само још да раздражи непријатеља, па ће се, можда, баш он нарећи. Бар на то се надао.

— Не, видим ја да ви не верујете, једнако мислите да вам ја неке безазлене шале ту протурам, прихвати Поповрије све веселији и веселији и од задовољства смејући се непре-

№ 890.

Потражилац поднетом пресудом, која истина није постала извршна, захтева је он на основу § 400. грађ. поступка, положило тамо захтевану кауцију, доказао је опасност за наплату свога потраживања, а услед тога што осуђени Милија није стални житељ ове општине и што може одавде у свако доба отићи, суд општине косерићске, као надлежан § 6. и 10. грађ. поступка

Решава

Да се дужник Милија задржи од пута, све дотле докле пресуда овога суда од 20 јуна ове године № 754., не постане извршна или докле за обезбеду овога потраживања не да довољну гаранцију било у готову новцу положеном у депозитну касу овога суда или у каквој другој залози, која би била довољна за обезбеђење.

Саопштити ово решење повериоцу и дужнику и пазити на његово тачно извршење.

Од суда општине косерићске, 5 јула 1900 г. у Косерићу.

Председ. суда
Писар Кметови

Саопштено нам је оно решење, 5 јуна 1900 год.

Милија Петровић
Илија Мартић

Оверава

Кмет

ПОД УТИЦАЈЕМ ДРУГОГА

од **Јове Адамовића**

(наставак)

Ну као да ово наше остајање у двоје није ни најмање бунило. Њена мирноћа као и безазлени почетак нашег разговора повратиле ме к себи и ја се ослободих.

„Којим се, милостива, да ће овај самовар бити сувише велик. У осталом зашто не бити задовољан са овим што имамо; и ваша је кава за цело добра".

„Не, не. Баш сам радознала како ћете ви скувати каву. Имам ја и један много мањи самовар". Она зазвони па нареди служавци да донесе из спаваће собе њени самовар".

Она беше себи усула чај, па се сада маши да дохвати ибрик са кавом, али се предомисли, па га остави опет на страну.

„Хоћу да чекам вашу кану, па да је и ја пробам; то јест ако ми дате", додаде она смејући се.

„Ако будете послушни", одговорих ја а осетих како поцрвенех.

„Хоћу; целог ћу дана бити послушна, да се не морате жалити Гринвалду кад се врати".

Срце ми стаде брже куцати. „Добро си почео", помислих у себи.

Служавка донесе сребрни мали, упран за једну шољу чаја, самовар, а ја се сетих да нам требају и мале шољице па стадох гледати по столу.

„Треба ли још штогод?" запита она брзо. Ја јој рекох шта тражим. Она даде девојци кључеве од ормана за посуђе, па јој нареди да донесе шољице за мока-кану. Ја пасух у самовар три шољице воде, метнух четири парчета шећера, па наместивши самовар на своје подножје, потпалих шпиритус и пошто је вода проврела, усух три кашичице кафе.

Она беше наслонила обе лакта на сто, па са приљубљеним шакама уз образе гледаше својим крупним детињим очима целу ову процедуру. Када метнух каву, узвикну она зачуђено:

„Зар то неће бити сувише много?"

„Не. Обично се неће за сваку пољицу једна и по кашичица, али то би било за вас сувише јако. Овако мислим да ће вам пријати."

„Зар нећете поклопити?"

„Нећу", одговорих јој смејући се и гледајући јој право у очи. Бејах се сасвим ослободио. Она скиде лактове са стола, подби обе руке под груди, па се тако наслони на сто.

Самовар стаде лагано зујати; кава се беше напила воде па створила повр самовара мрко жуту кору на коју стадоше избијати клобуци. Госпођа Гринвалд, која је седела на горњем

прају стола дочим ја сеђах с леве стране, подиже се сада са столице па се наже над самовар, наслонивши се грудима на подсавијене руке. Пошто сам и ја био лако нагнут над самовар да ми небн кава прешпела, то осетих како се њена коса дотиче моје и како јој врео дах, који ми вејање у лице, мирише на колоњску водицу, коју је сигурно мешала са водом за испирање уста. Ја се учиних као да и не опажам њезину тако јаку близину, па је сасвим безазлено уверавах како сам љубопитљив на њен суд о мојој кави. Она остајаше и даље у том положају са упртим очима у самовар и не говораше ни речи.

„Да ли осећа моју косу на својој?“ питах се сам у себи, па ради уверења мрднух главом тако, да се иста готово дотаче њене. Она се не маче. Нека раскалашна веселост овлада са мном али јој не дадох да се примети.

Кава беше готова. Устадох на ноге на скидох самовар са пламена кога угасих, а онда зазве своје пређашње место. Држећи самовар у руци погледах је на видех како је у лицу порумењела; да л од унутрашњег узбуђења или услед наслањања на груди не знам, али ме то њено румењило као и њутање опет наби из такта и рука ми са самоваром стаде приметно дрхтати. Она то спази на ме погледа у очи погледом који ми задре у зенице тако јако да од изненадног бола умах не испустих самовар. Али како плану тако и нестаде; оборивши очи и смешећи се пружи своју шољицу на сусрет самовару, па рече:

„Е сад да проблмо“.

Усух и ној и себи. Она сркну два три пута, па онда спусти шољицу на сто; беше јој и сувише врело. Да скрутах доиста са ужинавањем; узбуђење у коме се налажах као и празан стомак и јутрењи ваздух, учинише те ми она врела кава доће као нено изврсно средство које ме пријатно разгаливаше.

„Зар вама није врело? ја се бојим за моје зубе“, прекиде она њутање које беше да часак настало.

„О не, за мене лежи уживање баш у скрутању а држим да је и кава што врелија то боља“.

Она се маши опет своје шољице да стаде поново пити, као да се хтеде уверити о истинитости мога тврђења.

„Доиста је ово изврсно, само ми изгледа да овакна кава јако утиче на живце“.

„То је навика. Ја на пример могу осам до десет пути дневно да пијем овакну каву“.

„Није могуће!“ узвикну она зачуђено. „Та ви онда имате челичне живце“.

Ја још стадох причати како се код нас пије много каве и како се једу љута јела.

„О, и ја волим пикантна јела“, узвикну она живо. „Само...“ ту застаде па насмејавши се као у забуни окрете главу на страну.

„Само?“ запитах ја као да не знам шта је хтела рећи. Она ме погледа па видевши моје наивно изгледајуће лице, рече:

„Узбуђује живце“.

„Могуће, али тако је узбуђење увек пријатне природе“. Она се насмеши на машивши се за нож и котарицу са хлебом, рече:

„Како кад, зависи од последица“.

Сриче ми стаде још брже куцати, нека необична топлина стаде ме подилазити а дланове ми опет проби зној. Весмо дошли на тему која нас је по мом мишљењу требала да зближи. Ја још одговорих гласом који својим дрхтањем и моментаном промуклошћу поче издавати моју узбуђеност:

„Сумњам да су те последице код вас негативне природе“.

И она као да беше увређена. Црвенило јој се са иначе ружичасто-белог лица не удаљаваше, велике крупне очи беху добиле тамнију боју а прсти којима је држала комадић бисквита, дрхтаху јој приметно.

„Из чега закључујете то?“ запита ме такође уздрхталим гласом.

Ја се устесах да јој одговорим. Бојазан да не претерам, појави се наједаред у мени. Грло ми дође од узбуђења све суво а усне ми дрхтаху као у грозници; готово рапавим гласом одговорих:

„Судећи по вашем мужу“.

Ма да је при том нисам смео погледати иак осетих како ми њен пламтећи поглед пролете преко лица. Она се насмеја гласно али усиљено, смехом пуним неког бола, љутње и пре-

зирања, па онда рече неким боним, жалостиво тихим гласом који ме до дна душе потресе:

„О колико пута изгледа вара“.

Погледах је баш у тренутку када и она мене, и овај сукоб погледа убрзо и у исто време реши кризу на начин коме се ни у сну не надах. Оборивши очи доле и тргајући дрхтљењем претима леве руке, која почиваше на столу, једну мрвицу хлеба, изгледала је тога тренутка са својим зарумењеним лицем, на коме местимице стаде избијати бледило, као дете које се уздржава да не заплаче. Очни јој капци са дугачким трепавицама стадоше брже трептати као да задржавају сузе, а леви јој се угао уста тргаше час по час као у грлу. Овај бони изглед њеног детињег лица тако ме потресе, да и сам не знајући шта чиним, дохватих њену на столу почивајућу руку па је принех устима и пољубих. Она подиже очи, погледа ме жалостиво смешећи се као да ми благодари, па стаде опет играти са мрвицом на столу. Бојах као преображен. Све до тада бућкаше у мени страсна пожуда за овом женском; пожуда у којој не беше ничег идеалног или племенитог, и која се ни у чем није разликовала од пожуде, која моментано оклада човеком кад спази лепу келнерицу, продавачицу или сличну женску. Што се при свем том писам показивао дрзак према њој, то је било с тога што сам знао из искуства да се код жена њезиног карактера дрскошћу и цинизмом пре наседа но до каквог циља долази. У колико је владање једне удате жене галантиније природе у толико веће поштовање тражи да јој се указује. Ово што би и најчедније жена сматрала за шалу — ма и несмину шалу — узеће галантна жена за личну увреду коју никад неће опростити, и онај страшац који у своме понашању покаже да је држи за ово што у ствари и јесте, неће никад у својој намери, да је задобије да успе. С тога се у опхењу са таквом женом мора сто пута више пазити на границе учтивог тона но у опхењу са најчеднијом женом...

„Што ти је жола!“ прекиде га стари судија. Доктор који као да не чу ону примедбу, настави даље:

„Све до тога часа сматрао сам г-ђу Гриквалд за галантну жену, у чему ме је у осталом и наговештај њезиног рођака: да се у њену брачну верност сумња, као и њезино слободно понашање према мени страшну, утврђивало, и с тога беху сви моји осећаји управљени на то да је задобијем. Али после оног њеног жалостиво-боног погледа осетих како ме у грудима нешто штрецну; она животињска пожуда за женом која се из дуга времена, раскалашности и фриволности подаје туђим људима, претвори се на једаред у патњу али племениту и пуну поштовања страст за младом, лепом, усљед несрећног брака за љубављу чезнућом женом. Обузе ме неко сажаљење и кајање тако да се моралох силом уздржати да не сточим и да је не замолим са опроштење.

Не могаших више владати собом, устадох са столице, прођох оградн веранде, па са окренутим леђима столу стадох гледати доле у башту. Нека топла, пријатна језа стаде ме подилазити тако да се не могадох уздржати од протезања. Уши ми зујаху, по глави ми се врзаху стотинама мисли од, којих ни једна не одговараше ситуацији, у којој се налажах, а усне ми бесвесно шапутаху „сад ће“, „сад ће“.

Чудновато је да човек у таквом бесвесном моменту, када не зна тачно ни шта хоће ни шта чини, инстинктивно потреби оно што треба. Ја сам био у себи уверен да сам близу циља и да треба само чекати и употребити згодан моменат, али који моменат то не знађах, и зато чеках. Напиа! ни то не знађах.

„Молим те, докторе“, прекиде професор Мирковић приповедача, „из твог причања не видим како си могао доћи до закључка, да си већ близу циља. Понашање госпође било је — судећи бар по твом причању — потпуно коректно а и тема разговора, ма да је прешла на личне ствари, није те могла довести до таквог закључка“. (Наставиће се).

...ихоним молбама са питањима за објашњења...

...ошт. судова непедантно и неправилно ради, и да се при извршењима не поступа по закону, услед чега се одуговлаче извршења и онемогућава она брза и тачна законска процедура за наплату, коју изричио захтева § 24. грађ. судског поступка, и услед чега се појављују жалбе од стране повереника надлежним полицијским властима, противу општ. судова за неправилно извршење при извршењима. Све ово не сме бити и ми налазимо, да нам је дужност, као стручном листу, који је себи за циљ

ти: а зар они случајеви општи, они баш, па које се односе све правничке форме и правила, и због којих су те форме и правило створени и у књиге заведени, — зар, велим, ти случајеви никако и не постоје, по томе зар, што сиако дело, свака, рецимо, злочин, само што је извршен одмах се преобраћа у случај сасвим посебан; па, поникад и у опасан: да не личи ни на што предањше! Поникад бивају и сувише комични случајеви у тој врсти. На, нека и остављи једноставна господина сасвим сама, нека га не хватам и не узнемирујем, али нека би он сваког часа и сваког минута знао, или бар сумњао, да ја све, све знам, све до најмр ња ноћта, и да га дању — ноћу пратим, да будно стражарим; и нека спесно има вечити страх и сумњу од мене, — на онда ће се, бога ми, обрнути, па ће и сам доћи, још ће можда и изнети нешто као двапут — два, што ће тако рећи, имати математички облик, — то и јест згодно и пријатно! То се може догодити и пуком мужику, а још пре савремену умноме човеку, који је и развијен , образован у неком правцу. Потоме, голубиће, јер је веома важна ствар знати како је човек тај образован, у коме је правцу развијен. А шта ћемо са жицима, с њима шта ћемо, ни сте на њих и заборавили! Ма, све је то сад болесно, и слабо, и раздражено!... На жучи, колико је ту жучи у свакоме! И то вам ја, да вама кажем, жица своје врсте! На онда још, зар се мене тиче, што да ме узнемирује ако онај иде по граду слободан! На нека га, нека се сад мало прошета та ја и онако знам да је он моја жртвица, и да ми неће никуда умаћи! А и куда ће, хе-хе! Преко границе заћа? Преко границе иде посао а не он, јер ја га праћам, ја га посматрам, па и мере предузимам. Или ће вољда отићи далеко у унутрашњост отаџбине? Па и тамо живе простн мужици, прави мужици, у ланеним кошуљама, руски; и тако ће тај савремени образован човек више волети тамницу, него да живи с таквим туђинцима, као наши мужичићи, хе-хе! Али све је то којешта и несмисленца. Шта то значи: утећи? Шта је то? То је формално, али није то главно; нити он само потоме од мене утећи не може никуд: него не може он мени *психолошки* утећи, хе-хе! Згодан израз! По закону природном ни може ми утећи, па ма шта више некуда и побегао. Гледали сте лептирицу око свеће? Е, тако ће и он да се врзе све једнако око мене, као око свеће; опенаћиће му слобода, задубљиваће се у мисли, заплитаће се, сам ће себе да заплете као у мрежу, свртио ће се успаништи!... Није само то: он ће мени и сам да припреми какву математичну стварцу: нешто налик на двапут — два, — само треба да му подужи антракт оставим... На ће непрестанце да кружи око мене, и све ће мањи пречник давати, и — хоп! Улетеће ми право у уста, а ја ћу га и прогутати, а то је пак врло згодно и пријатно, хе-хе-хе! Ви не верујете?

Раскољников не одговори, седео је блед и непокретан, једнако с оном истом напрегнутом пажњом упијајући погледе у Порфирјева лица.

„Лепо предавање"! мисли он осећајући хладноћу. — „То чак није ни онако као мачка с мишем што се игра, као што је јуче било. Нити ми он моћ своју ту показује без користи, нити је... поткazује; он је за то много и много паметнији... Него има он неку другу намеру; али коју, какву? Ехеј, брате, залуди ти мене плашиш и обмањујеш! Немаш ти доказа, нити постоји онај јучерашњи човек! Него ти просто хоћеш да ме збуниш, хоћеш да ме прерано раздражиш, па онда у таквом стању да ме приморнш, само се нараш, и пропашћеш, пропашћеш! Али зашто и по чему чак толико да ми се поткazује?... Рачуна вољда на моје болесне живце?... Не, брате, нараш се, пропашћеш, па и ако си ти нешто припремио... Него дела да видимо шта си то припремио, шта си наумио..."

На прикупи сву снагу. Спремао се за страшну и нечувену патастроеу. Понекад му дође да скочи на сметa ту да Порфирја удави. И кад је полазио овамо бојао се тога гнева свога. Осећа како му се уста осушила, како му срце лупа, а спекла му све влага на усана. На ипак је наумио да ћути, и да ни речи не изусти за време. Појмио је да је то најбоља тактика у његовом положају, јер не само што се неће изрећи, него ће, напротив, ћутањем само још да раздражи непријатеља, па ће се, можда, баш он изрећи. Бар на то се надао.

— Не, видим ја да ви не верујете, једнако мислите да вам ја неке безазлене шале ту протурам, прихвати Порфирје све веселији и веселији и од задовољства смејући се непрекидно, па опет стане да се по соби окреће. — Око, доиста имате право; а Бог је и моју фигуру тако саздао, да само количине мисли у другима изазива; прави сам бубоа; него ево шта ћу да вам кажем, и опет ћу да поновим, да сте ви, бабушка Родјоне Романовићу, човек још млад, — нећ ви опростите мени, старцу, — ви сте, тако рећи још у првој младости, и с тога више свега ви цените ум човечији, као и сва омладина. Живахна досетљивост ума и апстрактности вас заводе. А то је на дзаку тако, као што је то случај код нпр. пређашњег аустријског дворског ратног савета, уколико ја, разуме се, могу да расуђујем о ратним догађајима: еле, они су на картији и Наполеона потурли, и заробили га; па, већ онако, у свом кабинету, све и сва су разрачунали и подвели, тек па тили чилак, а оно се генерал Мак баш предао са целом својом армијом, хе-хе-хе! Видим ја, видим, бабушка, Родјоне Романовићу, подсмевате се ви мени, што ја чиновник грађански вазда вам ту наводим примере из историје ратне. Та шта ћу, то је моја слабост, водим воју струку, па волим да читам и све што се војне тиче... свакако ја сам своју каријеру промашио. Да бих, одиста велим, служио у војсци. Може бити, не бих био један Наполеон, али мајор извесно, хе-хе-хе! Еле, драги мој, да вам сада чисту истину кажем односно: *оног особитог случаја*: стварност и природа јесте, господине мој, важна ствар, и понекад, ух, како могу најлукавији рачун да поремете! Ах, послушајте ви старца, Родјоне Романовићу, озбиљно вам кажем (ревавши то, једва тридесетшестогодишњи Порфирје Петровић одиста као да одједном постари: чак му се измени и глас, и некако се сав погурн); а осим тога ја сам и човек отворен... Јесам ли ја отворен човек, или нисам? Како ви мислите? Баш чини ми се, јесам сасвим отворен: саопштавам ја нама такве ствари, а не тражим за то никакве награде, хе-хе-хе! Него, да ја наставим даље: досетљивост је, по моме схватању, ствар сјајна; то је тако реки украс природе и утеха живота; на, чини ми се, она може и још какве фокусе да ствара, тако да, чини ми се, понекад не може ни да се довиде неки весели иследник, који је уз то и заведен својом фантазијом, као што вазда и бива, та, за бога, јер је и он човек! Али баш природа ослобађа веселога иследника то је невољи! На то нак и не помишља омладина која оштроумље заводи и која „прекорачује све препреке" (као што се ви најоштроумније и најлукавије изволеете јуче изразити). Ово, рецимо и слагаће, тај човек, о коме је реч, тај *особени случај*, тај incognito, и то ће да сзаже одлично, највештије, најлукавије; чини се, да би му ту у део пао тријумф, и наслађивао би се плодовима свога оштроумља, кад тамо, а оно: пуф! и он је уловљен баш на месту најинтересантнијем и најсаблажњивијем, и пада у несвест. Долуше, бива, рецимо, да је болестан, или је у некој прилици у соби загушљиво, па ипак, ипак! Ипак, издао је мисао своју! Умео је слагати несрављено, али на природу није умео да рачуна. Ето то је оно, ето где је лукавство и превара! Поневзд пак, занесен и заведен својим оштроумљем и окретношћу, стане се, као с будалом, пошаљивати с човеком који га сумњичи, преледи као намерно, као од шале, али и *сувише природно*, суновише, — истински преледи, и ето опет је издао мисао! Ма да у први мах и преварн, али за ноћ се тај смисли и предомисли, ако погрешка није мала. Тако вам је то на сваком кораку! И још нешто: истрчава се он и сам напред, навалује некуда, а и не питан стане да гонори непрестане баш о ономе о чему би требало да ћути, и све некакве алегорије износи, хе-хе! дође сам, па зашто сам га тако дуго остављају слободи, што га не ватроре? хе-хе-хе! а то се може десити човеку најоштроумнијем, психологу и књижевнику! Природа је огледалo, она је огледалo најјасније! Гледај у њега, па се васпитај, ето шта! Али што сте ви тако побледели, Родјоне Романовићу, је ли овде за вас веома загушљиво, хоћете ли да отворим прозор?

— О, не узнемирујте се, молим вас! повика Раскољников па се са намах засмеја. — Молим вас, будите спокојни!

Порфирје се заустави према њему, очекну, па се одједном и сам засмеја. Раскољников устане с дивана прекративши на пречац свој потпуно наступни смех.

— Порфирје Петровићу! проговори он јасно и разговетно ма да се једва држао на дрхтавим ногама, — ја, наслеткy, јасно видим, да ви одиста сумњате да сам ја убио ону старицу Лизавету. Са своје стране изјављујем вам, да ми

је све то давно досадило. Ако мислите да сте у праву да ме законито испитујете, а ви ме испитујте; да ме затворите, — затворите ме. Али да ми се у очи смејете, и да ме кињите и мучите не допуштам...

Усне му њихов задрхташе, у очима буклу пламен помаже, а досад умерени глас одјеку звучно.

— Не допуштам то! викне на свом снагом пуне песницом по столу. — Чујете ли ви то, Порфирије Петровићу, не допуштам!

— Ах, Боже, шта је сад опет око! узвикну Порфирије Петровић, који нагледаше сасвим уплашен. — Бабушка, Родјоне Романовићу! Рођена! Брате! Шта вам је?

— Не допуштам! викну по други пут Раскољников.

— Лакше, бабушка! Могу чути, за бога, чуји ће! На шта би ми онда рекли, помислите само! прошапуће Порфирије Петровић у ужасу, и лицем се приближи лицу Раскољниковљеву.

— Не допуштам, не допуштам! понављаше Раскољников машинално, али сад већ наједном шапћући.

Порфирије се брзо окрене и похита прозор да отвори...

— Да уђе свеж ваздух! Треба да мало и водице пијете, голубићу, јер то је напад!

Па као да се упутя вратима да иде за воду да се донесе, али се међутим наће негде у крају стакло с водом.

— Пијте, бабушка, шапуће он идући му са стакленом, — делате, то ће вам помоћи...

И страх, па и само саучешће Порфирија Петровића беху толико природни да Раскољников уђута па с дивљом радозналошћу стане га посматрати. Али воде не узе.

— Родјоне Романовићу! Драги мој. На ни ћете себе до худила довести тако, уверавам вас, ех! Ах! Та пијте, забога! Макар само мало!

И одмах га примора да узме у руке чашу с водом. Он је машинално принесе устима, али прибравши се, спусти је на сто с одвратношћу.

— Да, имали сте мали напад! Ви ћете, голубићу, на тај начин опет да повратите себи пређашњу болест, заторуке Порфирије Петровић с пријатељским учешћем, али уосталом још једнако некако расејан. — Боже, та како је могућно те чувати се толико? Ено, јуче ме је походио и Димитрије Прокопић, — признајем, признајем, карактер ми је загрижљив, рђав, а они где шта су из тога извели!... Господе! Дошао је јуче, после вас, јели смо, говорио и говорио је, ја сам само руке рашириио; ех, мислим се... ах, Боже, Боже! Дошао је од вас, је л' те? Ама, седите, бабушка, седите, забога!

— Не, није од мене! Али ја сам зато да ће к вама и зато ће к вама, одгонори Раскољников оштро.

— Знали сте?

— Знао сам. Па шта?

— Па то, бабушка, Родјоне Романовићу, да ја не знам још за такве ваше намере; а о свему сам обавештен! Ето, знам како сте ишли *стан* да *узмете*, ишли сте под нож, кад се сврзло, па сте звонили, па сте питали за крв, па сте раднике и послугу збунили. Та, разумем ја ваше тадашње душевно расположење... и ви ћете још себе довести до худила, тако ми Бога! Завртиће вам се памет! У вама то незадовољство веома јако ври. незадовољство племените, од увреде и болова које вам наносаше неправа судбина, а после надоврнули квартова; зато ви тако тумарате тамо-амо, да би, тако рећи, њих све приморали да што пре одговоре, и на тај начин све одједном да се сврши, јер су вам већ досадиле све те глупости и све те сумње. Је ли тако? Јесам ли погодио ваше расположење, ваше стање?... Него, ви не само себи, већ и Разумихину ми памет завртеће; а он је и *сувише* добар човек за то, знате и сами. Код вас је то болест, а код њега врлина, па болест долази на њ као привлачива... Ено, испричаћу вам, бабушка, док се само умиримо... Али, по Богу, бабушка, седите! Одахните, молим вас, сто, боје на лицу немате; повратите душу; та приседните мало.

Раскољников седне; дрхтавица га прође, али га обузе ватра по свом телу. Зачуђен и запрепашћен слушаше с напрегнутом пажњом опако уплашена Порфирија Петровића који се сад пријатељски брижно за њ. Али није веровао ни једној му речи, премда је осећао неку необичну наклоност да му поверује. Изненадна Порфиријева напоиена о стању сасвим га запрепастила: „Како то, па он мора бити зна оно за стан? Чак ми и сам то казује!“ помисли.

— Да, био је такав, готово исти, психолошки случај у нашој судској пракгици, случај болести, настали Порфирије да прича. — Један је, исто тако, сам себе оприпио за убиство, и још како се окривио: извео је читаву халуцинацију, навео је санта, причао о околностима, заплео је и збуњио све и свакога, а зашто? Био је и сам унеколико, али без икакве намере и предумишљаја, узрок убиству; али, кажем вам, само унеколико. Па, кад је сазнао да је он убицама дао побуде, снебивели се, паде у тугу, забуни се човек, поче му се причињати, збуде, и увери сам себе да је одиста убица он, и нико други! Напоследку је државни савет расправно ту ствар, и несрећник буде оправљан и пуштен под надзором. Нека је хвала државном савету! Ама, ех, ех, ех! Па, бабушка? Па, тако се може и пруњица навући, само кад се показују те наклоности нервном раздражењу, и ноћу ићи на звонити, и распитивати за крв! Ту психологију, вид'те, проучио сам ја на практици. Бива тако, вид'те, да човека нешто вуче да скочи с прозора или са звонаре, вуче га, мами га, заводи га некакво осећање. Исто је то и с тим вашим звонцетом... То је болест, Родјоне Романовићу, болест! Ви сте почели своју болест и сувише да занемарујете. Треба да се посаветујете с искусним лекаром... У бунилу сте! Вама се то све дешава просто у самом бунилу!...

Раскољникову се за тренут све обрте унаоколо.

„Лаже ли, лаже ли он и сад? Немогућно!“ осећаше му кроз главу и одмах одбијаше од себе ту мисао осећајући унапред до какве помаме и лутње може да га доведе, осећајући да од помаме може да полуди.

— Није то било у бунилу, него на јави! узвикну он, напрежући сву моћ свога разума да би прозрео игру Порфирјеву. — На јави, на јави! Чујете ли?

— Да, разумем и чујем! Ви сте и јуче говорили да то није било, него стварност, шта више, нарочито сте ударали на то да није било! То је све, што можете рећи, разумем! Е-ех!... Него сиелушајте ме, Родјоне Романовићу, добар човече, сто, ако хоћете нека буде и тако. Али да сте ви довста, у самој ствари, злочинац, и већ да сте како му драго, умешани у ту прошлу ствар, па, зар би ви, молим вас, дошли сами да ударате на то и да тврдите како ви то нисте учинили у бунилу, него напротив, потпуно свесно? И баш да нарочито ударате на то и да тврдите то с таквим, особитим упорством; али, је ли то могло бити, кажите сами? Напротив, ја мислим, баш напротив, сасвим је то друкчије. Кад би ви ма шта за собом осећали, онда би ви сигурно морали тврдити, да сте, како рекосмо, у бунилу! Је ли тако? Да ли је тако?

Звонаше нешто лукаво у том питању. Порфирије се према Раскољникову нагњуо тако, да се овај прибије уза сами наслон дивана, на њутом, очи у очи, у недовумици, посматраше га.

— Али шта је са господином Разумихином, шта је управо рећи, њега навело да јуче дође и да говори, је ли то учинио по свом нахођењу, или по вашем наговору? И онда би нама баш ишло у прилог да кажете да је он од своје воље долазио, и да сакријете како је то по вашем наговору било! Али, ето, ви то не кријете! Ви баш тврдите и наглашујете да је то по вашем наговору!

Никад није то наглашавао. Прође га језа кроз леђа.

(Наставиће се).

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Овај 30 број шаљемо за ванградњост у исто време са бројем 31. Молимо гг. начелнике за нашкону пажљу експедиторима да свима претплатницима корима се шаље на адресу 31 број дају и по један примерак овога броја. Ово чинимо због одлагања у експедицији а нама то неће никаква отежати посло.

Уредник нашега листа г. *Н. Димитријевић*, 9. ов. месеца отпутовао је у неколико места поред Дунава: у В. Градиште, Пожаревац, Смедерево и Гроцку. У току наше недеље вратиће се с пута и одговорите на писма свима, који од њега лично чекају одговоре.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ. — ТЕЛЕФОН БР. 206.

БРОЈ 31. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 13. АВГУСТА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

ОДЛИКОВАЊЕ НАШЕГА УРЕДНИКА

Његово Величанство Краљ Александар I. благоволео је превисоким указом својим од 2. ов. м., на предлог Г. Министра просвете, одликовати уредника нашега листа г. Наума Димитријевића — орденом *Св. Саве* V редом.

СКИТНИЦЕ

од **Е. Каруа.**

ПРЕВОД С ФРАНЦУСКОГА

Скитница, онакав како га дефинише закон*), заузима место између преступника у поврату и просјака; али ипак има особених црта које га одликују. Као и преступник у поврату, он је луталица и бесловесничар; али, обично, није ни по потребама ни по инстинктима убојица. Као просјак, он делимично жив од прошње, али није тако апатичан и лен. Просјак је непомичан и нерадо се креће; претиње је неодложна потреба код скитнице. Та двострука аналогија дала му је извесне нијансе које се сливају; скитница пружа једну руку злочинцу, другу просјаку.

Скитница је са врло мало задовољан, облачи се у саме рите, рани се као тица небеска оним што му дође до руку, спава под ведрим небом и по кужним рупчагама, путује пешице, и концентрише сав свој сенсуализам у чамотиње беспосличарства и оживотињавању у пијанству.

Непријатељ је рада, и цела његова активност састоји се у томе што се с времена на време мења место становања. Цео његов живот само је вечито путовање.

Према природи његових инстинката или потребама које стварају пријатеље, он живи: од момоћи коју му даје дражан или као спротном грађанину или апсенику, од просјачења, крађе, нарочито крађе по баштама и њивама.

Просјак и осуђеник у повратку лако се везују са женскима, и многи од њих се жене, или случајним спаривањима, улазе у нешто налик на брак. То је ствар веома ретка код скитница, које скитају и живе готово увек сами. Особеност тога завода објашњава се различитим правцем који исти порођи дају навикама оба пола. Жене које се својим карактером приближују скитници, баве се другим послом, горим али привлачнијим; проституција је скитање жена.

Скитање још није преступ, али оно значи наклоност, навику, као неки предговор преступу. И због тога, у свима епохама, скитање је било кажњавано и противу њега су предузимате нарочите мере.

Под старим — француским — законодавством, скитницама се веома брзо судило, и то за најмање иступе долажење су најстрожије казне. Најпростија крађа кажњавана је смрћу, и то без икакве формалне истраге; за једну претњу, увреду, преку реч пакосм званичном лицу, или обичном грађанину, могли су бити наложени на вечито робовање на галерама.

Ново законодавство, и ако много блаже, према њима је нарочито строго. Просто скитништво кажњава се од три до шест месеца затвора. Скитниде које се нађу ма како преобучене, или да носе оружје, чак и да га никако и не употребе, или кад имају оруђа којима се може учинити убиство, или када се код њих нађе сума новаца у предности ваше од 100 франака, за коју не могу да њиху одаиле је, — у свим тим случајевима закон казни скитниде са затвором од шест месеци до две године. Сваки акт насиља, које они учине, казни се са робијом.

Шта више, кривични законик од 1810. године, поште издрже казну, стављ их на расположење влади, која их привремено може слати у колоније.

Под изговором човечности, и из теоријских обзира које је стварност утерала у лаж, закон од 28. априла 1832. године, то право, које је влада имала да шаље скитнице у колоније, преноси на полицију. По њему, полиција је остављала на вољу скитницама да бирају по својој вољи место становања, као и да га могу лако хоће мењати, али они су на три дана у напред морали извештавати полицију о своме одласку, и полиција им је давала путну исправу са означењем којим путем смеју ићи. Та измена укочила је закон скитништву, и од скитништва створила један нешт занат.

Проучавајући законе који их се тичу, скитнице су отприле једну чудну комбинацију која је ишла на руку њиховој наклоности према нераду и кретању, и многи од њих су према томе удесили свој живот.

Док још нису осуђивани, они се владају строго по закону. После пре осуде, они редовно означују за место становања ону варош, која је најудаља од вароши у којој се находе. Када дођу у опредељено место они траже ново место и тако у бесконачност. После тога, они се не знају заустављати. Тражење рада је изговор за то беспрекидно кретање. Ради тога уђу по који дан у какву радионицу, а редовно излазе одатле после неколико дана рада. У осталом и локалне полиције гледају да их се што пре отресу, да изиђу из њиховога реона, и оне иду на руку тим вечитим селидбама.

Када скитници буде потреба да се подуже одмори или проведе зиму, гомила начина стоји му на расположењу. Он цена свој пасош, потуче се негде, или још простије, сам се пријави полицији — и на тај начин долази до крова и зимовника. У пролеће, када роде и ластe долеће, скитнице излеће из затвора. Оне наново предузимају своју стару Одисеју и проводе даље тај за њих безбрижан и весели живот. Више њих, када су их испитивали зашто су прешли целу Француску од крајњега Југа на до крајњега Севера, одговорили су да су проспеначили тај пут само с тога што су чули да је на Југу добро и јентино вино.

Рауме се да су такви људи потпуно немарни према казни, коју ни највећи број преврата не може поопштрити. Дешава се да су људи када су судиле биле благе према њима.

Само их се једна ствар тиче, то је избор затвора. Како имају велико лично искуство и како су редовно добро обавештени, они знају где су чуварн питомији, куће боље, храна јача. Ако су се преварили, или ако им се што год не свиди, они апелују, и то не да би оборили пресуду него да их преместе у други, бољи затвор.

Тешко је утврдити њихов број, јер је немогућно одвојити их у криминалној статистици од њихове браће која су суђена и осуђена као саучесници или затаци. Али толико је сигурно, да је њихов број знатан и да се стално увећава.

1831, под режимом необавезне транспортације, није било више од 9180 осуда за њихове обичне преступе (скитање, просјачење, крађање на прогонства.)

Од 1846 па до 1869 године, под режимом полицијског надзора, њихов број износио је на 19601, данас пак може се приближно узети број тих јадника на 90 или 100.000.

Скитништво није подједнако развијено у свима крајевима Француске. По једној старијој статистици (Guerray, *Statistique morale de la France*), у 1831 години Корзика није давала ни једног скитницу; Источни Пиринеји, 5; Воклиз и Лозер, 6; Дром, 7; Горњи Алпи, 7; Север их је давао 555; и Сена, 701!

*) Скитнице или људи без кућишта јесу такви који немају сигурно место становања ни средства за живот, и који обично не упражњавају никакве занат или занимање, *Кривични Законик*, чл. 270.).

Та неједнакост даје се објаснити гомилом парочитих узрока, од којих су једни природни и други случајни.

Пада у очи, да је скитништво као и број напуштене деце, као број напорачене деце — парочито развијено у индустрији развијеним и многољудним департманима. У земљорадничким округима свако је више мање сопственик, или бар има начина да заради оволико колико му је потребно да може живети. У поменутим департманима живот је много тежи, и што је главно број радних снага много већи. И земља и индустрија су концентрисане, све се ради више мање парним машинама, и један извесан број радних руку остаје редовно на улици. У једном тренутку, запони друштвеног развитка, или на какав случај, одгурну појединца у беду. И поред све своје воље, они се одатле не дају ишчупати. Као и сви пороци, неред прелази у нрв, и скитништво постаје неналечиво, као и наклоност ка пијанству.

За Француску питање је озбиљно. Број оних који обијају њене путеве све је већи и већи; велики број злочина, не само простих крађа но и силовања, на чак у разбојништва и убиства, пада њима на терет.

За то зло је само један лек. Онима, који су у почетку, треба дати начина да се спасу, стварајући им прилика за поштен и користан рад, пруживши им руку да се истргну из блата нерада и порока. За оне који су у повратку и за које је стечено уверење да се више не могу поправити, лек мора да буде много радикалнији. Покушаји који су чињени да се окореле и непоправљиве скитиње пошљу у земљорадничке колоније, да се један извесан број њихов силом принуди да заостане на једном месту и да под надзором обделава земљу, ти покушаји нису остали без успеха. Енглеска и Сједињене Северо-Америчке Државе указале су пут; остале цивилизоване државе имају да им следују.

РОБИЈАШИ У КУПАТИЛУ

ИЗ ЗАПИСНИКА ИЗ МРТВОГА ДОМА

од **Ф. Достојевскога**

...У целоме граду била су само два купатила, једно које је држао неки Јевреjин, било је са кабинама, педесет коњејака свака кабина, и било је уређено за особе из вишега сталежа. Друго је било за прост свет, старо, гадно, тесно, и у то купатило одведоше наш завод. Било је хладно и сунчано преме, робијаши су се радовали што ће изаћи на града и видети варош. Путем су се шалили, смејали. Део одред војника нас је пратио, са пуним пушкама, на чуњење целе варони. У купатилу нас одмах разделише на два дела: један део је чекао у хладном предсобљу док се други пран, и то се морало тако чинити рада тескобе. Но поред снега тога, купатило је било тако тесно да је тешко замислити како се половина од нас могла сместити. Но Петров ме не остави, сам, без моје молбе скочи да ми помогне и, шта више, хтеде да ме пра. Заједно са Петровом понуди ми се за помоћ и Баклушин, робијаш из засебнога одељења, нога су наши звали пионером и о коме сам споменуо да је био највеселији и најзабавнији од свију робијаша. С њиме сам већ био мало познат. Петров ми поможе да се свучем, јер ништа сам нисам могао учинити; у предсобљу је било хладно, готово исто као и на пољу. Робијаши су се тешко сналазили, требало је знати брзо откопчати доње окове. Ти се окови праве од коже, четири „верпика“ дуги, навлаче се на рубље, управо под претен који обухвата ногу.

Пар оваквих подокова стаје шест гривни у сребру, и сваки их робијаш узима, разуме се, на свој рачун, јер се без њих не може ићи. Претен не обухвата сасвим ноге, те између њега и ноге може проћи прут; због тога гвожђе бије по нози, таре је, и за један дан робијаш без подокова може испаљавити ноге. Но скинути подокове још и није тешко. Теже је научити се сналачити рубље испод окова. То је права несрећа. Када скине човек доње рубље, рецимо са леве ноге, треба да га најпре провуче између ноге и претена; затим, кад се ослободи нога, мора се то рубље натрат провући кроз исти претен; онда све што се скине с леве ноге ваља провући кроз претен на десној носи; а онда све што се провуче кроз десни претен опет повући натрат к себи. Иста је несрећа када не облачи чисто рубље. Новајлији је тешко досетити се како се то ради; први пут је томе научио робијаш Корељев, у Тоболску; био је негда хајдук и одседео на ланицу нет година. Но робијаши су се на то навикли и хвали без икакве муке.

Дадох Петрову неколико копијејака да нам купи сапуна. До душе, робијашима се давао сваком по комадић државног сапуна, велики као новац од две копијеке а дебео као залогаj сира, који се даје у вече пол људи „средње руке“. Сапун се продавао у предсобљу, заједно са абитељем,*) земичкама и врућом водом. Сваком се робијашу давао, према уговору са сопствеником купатила, само један суд вруће воде; ко се хтео боље прати, тај је за грош могао добити и други суд, који се додавао из предсобља у само купатило кроз нарочит прозор, који је рад тога био направљен.

Када се свукох, Петров ме поведе испод руке, примећивши да ми је тешко ићи у окованима. — Повуците их горе, рече ми, подупирући ме; — овде опресно, ту је прат.

Некако ме беше стид; хтедох уверити Петрова да могу сам ићи; но он не вероваше. Поступао је са мном као са дететом, малим и неразумним, коме свако мора да помогне. Петров никако није био слуга; да сам га уврадио, он би знао шта би са мном радио. За његове услуге нисам му обећавао новаца, јер их он сам није тражио. Шта га је вукло, да тако пристаје уза ме?

Када отворисмо врата од самога купатила, помислих да сам ушао у сами пакао. Замислите собу, дугу двадесет корака, толико широку, у којој се уједаред стрпало можда до сто људи, или бар осамдесет, јер су робијаши били раздељени на два дела, а снега нас је дошло у купатило до двеста душа. Пара која је замагљивала очи, нечистота, тажа тескоба да си једва куда имао метнути ногу. Препадох се и хтедох окренуте натраг, но Петров ме одмах охрабри. Којекако, једва једвице протурасмо се до клупа између глава људи који су полегали под, молећи се да се мрдну да бисмо могли проћи. Но места на клупама била су заузета. Петров ми рече да ваља куга пити место, и одмах се окрете погађати са робијашом који се био сместио уза прозор. За копијеку даде своје место, одмах прими од Петрова новце, који их је носио у руци, опресно их узео са собом у купатило, и одмах их тури под клупу, управо под моје место, где је било тамно, гадно и где је лепљива влага свуда израсла готово за читав пст. Но и места под клупама била су сасвим препуњена; и ту се свет такође тискао. На целоме поду није било празна места ни за стопу, где не би седели у клупче савијени робијаши, пљускајући се из својих судова. Други су усправно међу њима стајали, држали у рукама своје судиће и прали се стојећи. Прљава вода је пуцрила са њих право на обрijане главе оних који су доле седели. Али мало су се прали. Прости људи се мало перу врућом водом и сапуном; они се само страшно пари и онда се поливаjу хладном водом — и то им је цело купање. Скоро педесет метлица дизало се и спуштало наједаред; сви су се страшно ударали. Пара се дизала. То више није била врућина него прави пакао. Све је укало, драло се, уз звук од стотину ламаца који су се вукли по поду...

Неки су се, желећи проћи, заплетали у туђе ланце и спотицали се о главе оних што су доле седели, падали, псовали. Нечистота је цурила са свих страна. Сви су били зајубљени и као опијени; разлегала се дрека и вика. Код прозора, одакле се давала вода, тискало се, псовало; ту је био дом. Добивена врела вода проспивала се на главе оних који су седели на поду, пре него што би се донела на опредељено место. Каткада, на прозор или на притворена врата надвири се брката лице војника са пушком у руци, који пресдедаваше да ли је све у реду. Обрijане главе и од паре поцрвенела тела показаше се још наказнијим. На испареним лећима појављиваху се брасде од некада добивених батина, тако да су сада та лећа изгледала као испаљављена. Страшне брасде! Кожа ма се јежила када сам их гледао. Пусте пару, и густ, врућ облак покрије цело купатило; све стане цикати и врискати. Из паре се појављују ишломљена леђа, обрijане главе, згрчене руке, ноге; а да слика буде савршенија, Исаj Томић клокоће у сав глас, на највишој клупи. Он се страшно пари, но чини ми се да га никаква врућина не може задовољити. Најмио је за копијеку „купељника“.

*) Није од воле, меда и лаворовога лишћа.

али најзад не издржа, баци метлицу и побеже да се полије хладном водом. Исају Томићу то није ништа и најми другога, трећега; он је решио да се том приликом не осврне ни трошак, и би промењо петорицу. „Здраво је изрнути се, Исај Томић да је јуначки!“ вичу му овдо робијаши. Исај Томић сам осећа да је јуначки! Он се ухвати у рог; он слави славље, и опитрим, сулудим гласом пева своју арију: да-ла-ла ла-ла, која заглушивање све остале. Паде ми на ум, да he то, ако сви једном будемо заједно у пакао, бити врло слично овом месту. He могадох одолети, а да не свошитим ту мисао Петрову; он само погледа у иконоко и ћуташе.

Хтедох и њему купити место уза ме; он се посади код мојих ногу и рече ми да му је тако врло добро и угодно. Међутим Балдушин нам је купио воде и носио је, колико је требало. Петров ми каза да he ме опрати од главе до пете тако, да he ети сасвим чисти; силом ме је звао на парење. Но ипсам се усудио. Петров ме свега натрља сапуном. „А сада ћу вам опрати ноктиће“, додаде најзад. Хтедох одговорити да се могу и сам опрати, но пустих му на вољу. У речи „ноктиће“ не звучаше нам ништа ропско: просто Петров никако није могао другче назвати моје ноге нотама, неверзатно за то, што други прави људи имају ноге, а ја само ноктиће.

Опрао ме, с таквим церемонијама, то јест подупирући ме и пазећи на сваком кораку, као да сам био од порцелана, доведе ме у предсобље и поможе да обучем рубље, и када је све са мном свршио, одлети у купатило да се опра...

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 61

— Све ви лажете, проговори он лагано и слабо с болним осмехом на уснама, — ви хоћете опет да ми покажете како сву моју игру знате, и све моје одговоре из раније да знате, вели Раскољников даље, а готово осећа да не пази на речи, не мери их како ваља, — хоћете да ме запламтите... или просто, смејете ми се...

Говорећи то гледаше га и даље очи у очи, па опет бескрајна мржња сијну у његовим очима.

— Све ви лажете! повиче он. — Ви сами врло добро знате, да је злочинцу најболи излаз: говорити истину, колико је могућно... колико је могућно, не крити што се не мора крити! Не верујем ја вама!

— Баш сте ви врашки човек! зацерека се Порфирије, — с вама се, бабушка, не може изићи на крај; нека вас монолманија обузела. И тако ви не верујете мени? А ја вам кажем да већ верујете, само на четврт аршина сте ми поверовали, а ја ћу учинити да ћете и за читав аршин веровати, јер ја вас искрено волим и искрено вам добра желим.

Усне Раскољниковљеве задрхте.

— Јест, желим, и кажем вам напокон, једном за свагда, настави Порфирије на пријатељски ухвати Раскољникова за руку мало више лакта, — кажем вам напокон: гледајте ви вашу болест. Уз то дошла вам је ето мати са сестром, па помислите на њих. Ви треба да их умирите и да им угађате, а ви их само плашите...

— Шта се то вас тиче? Откуда ви то знате? Зашто се толико интересујете? Ви, мора бити, пратите сваки мој корак, па хоћете да ми то и покажете?

— Бабушка! Та ето видите, па ја сам од вас, од вас дознао све! Ви и не видите у свом узбуђењу како сте сами унаредо исказујете и мени, и другима. И од господина Разумихина, Дмитрија Прокофића, јуче сам такође сазнао много интересантних појединости. Не, ви сте ме само прекинули, а ја вам кажем да сте ви, услед те ваше опажљивости и поред све ваше оштроумности, нпак изволели изгубити здрав поглед на ствар. Ево на пример, макар опет о истој ствари, о оном звонцету; видите ли, изадох вам и предадох и рукама и ногама тавају драгоценост, такав један знак (читав један знак видите!) и то ја, ја, иследник! А ви ништа у томе не видите? А да ја вас ма и најмање сумњичим, зар бих тако радио, да ли би требало тако да чиним? Напротив, ја бих исправа требало да успавам ваше сумње и неверицу, а да се ничим не одам као да је мени знак већ познат; и тако, да вас одвојим на супротну страну, па онда одједном, из небуха да вас питањем збуним и запањим (по вашем, то, изразу): „А како то, господине, да кажем, ви сте у стању убијене изволели радити у десет у вече, готово не мало и у једанаест? А што сте звонили на звонце? А што сте питали о крви? На што сте збуњивали младе и позивали их у одељење код квартовског?“ Ето, тако бих вазало да чиним, кад бих само за мрвицу на вас нешто посумњао. Вазало бих по свој форми и према пропису да од вас прикупим све доказе, да извршим истрагу, па можда још и вас да затворим... Па мора бити да ја немам противу вас никакних сумња, кад сам се понашао друкчије! Него сте ви изгубили ваш здрав поглед, па ништа и не видите, кажем вам!

Раскољников уздрхта сав, тако, да је то Порфирије Петровић сувише јасно опазио.

— Лажете ви, варате ви у свему! повиче он, — ја знам ваше намере, али ви сте лажете... Мало пре ништа у том смислу говорили, ја се не могу преварити... Ви лажете!

— Ја лажем? прихвати Порфирије љутећи се по изгледу, али задржавши највеселији и подсмешљиви израз, и, нако се чини, не бунећи се ни мало тиме како мишљење о њему има г. Раскољников. — Ја лажем?... А како сам се ја према вама понашао мало пре, ја, иследник, све начине за заштиту и одбрану нападох вам, сву ту психологију сам сам вам наводио: „Болест, вели, бунило, умреда; меланхолија, па они квартовине“, и сви је то ништа? А? Хе-хе-хе! Оно, дођите, — узгред речено, — сви ти психолошки начини за одбрану, налазак и наговор су веома непоуздани, а и са два су краја: „Болест, вели, мањте, снови, привиђања, не сећам се, све је то тако, али бабушка зашто у болести, у бунилу баш све такви снови и мањте да се причињавају, зашто не друкчији? Јер ваљда су могли бити и друкчији? Је ли тако? Хе-хе-хе-хе!

Раскољников га погледа поносито и презрино.

— Рећу, ја хоћу да знам: признајете ли ви мене сапршено слободним од сваке сумње или не? Говорите, Порфирије Петровићу, говорите стварно и једном већ одсудно, и што пре, одмах! — рече Раскољников поуздано и јасно, и при том је устао и мало одгурнуо Порфирија.

— Та то је комисија! Али комисија вама! узвикне Порфирије са изразом потпуно мирним, веселим и дуканим. — А и нашто вам да знате, нашто вам тако много да знате, кад вас нису још ни најмање почели да узнемирују! Баш сте као дете! дај да подржим ватру у руци! И, зашто се ви тако узнемиравате? И зашто се ви сами у нас расипљете, из каквих узрока? А? Хе-хе-хе!

— Понављам вам, узвикну Раскољников у гневу, — да не могу даље да подносим!...

— А шта то? Неизвесност? пресече му реч Порфирије.

— Немојте ме ћирити! Ја нећу!... кажем вам, да нећу!... He могу и нећу!... Чујте! Чујте!... викне и опет удари песницом по столу.

— Тише, тише, забога! Чује вас! Озбиљно вас опомињем: чувајте себе. Ја се не шалим! рече Порфирије шапатом, али тада на његову лицу већ не беше никог мало пређашњег израза успламеног и женски добродушног; напротив, сад је просто *застрашено*, строго, намрштен и као да одједном обара све тајне и двосмислице.

Али то беше само на тренут. Раскољников онако изненађен намах паде у праву обзамљеност; али чудновато, он опет зачу ону заповест све тише и тише, ма да је био у најјачем пароксизму немаиности.

— Не дам да ме ико мучи! зашапуће он намах као пређе, тренутно, с болом и љутпом осећајући да се не може да противи тој заповести, и од те мисли падајући у још већи бес. — Затворите ме, иследите ме, али изволите радити по форми, по пропису, а немојте се играти са мном! Не смејте се...

— He брините се ви за форму, прекиде га Порфирије с пређашњим лукавим осмехом, на шта више као слатко уживајући у Раскољникову, — ја сам вас, бабушка, сад позвао спојски, онако сасвим пријатељски! (Наставиће се).

КО ЈЕ ОВО?

Лице чију слику овде доносимо, ухваћено је на нишкој железничкој станици 5. ов. м. у времену кад је допутовало бео-

градским јутрењим возом. Оно је при изласку из воза дигло кондуктер ca 21 динар из џепа г-ђи Марији Жарковићки, удови и пензионарки из Београда, која је истим возом допутовала из Гревена. Ухваћено одмах од комесара г. Стојковића, ово се лице казало да се зове Кунча Ничев. Рекло је да је јорганџија, и да је у Србију допутовало 1. т. м. У Београд је, вели, допутовало из Пеште где је било ради посла, а тамо му је и брат. Има пасош бугарски издат у Букурешту 17, новембра. год. бр. 452. У пасошу стоји да му има 29 год. Међутим овом лицу нема више од 24—25 год. При претресу писар начел. пишког г. Мил. К. Јовановић нашао је код њега списак вашара у Бугарској. Исти г. Јовановић лично познаје једног Кунчу Ничева, јорганџију, родом из Бугарске, кога је начелство пишко у јулу м-цу пр. год. протерало као сумњиву личност за Бугарску. Тај Кунча, рекао је на свом саслушању да му је 29 год. и да је пошао ради посла у Влашку преко Србије. Тај протерани Кунча био је приломаљаст и хром у левој нози, а овај пак „Кунча“, није хром, ма да у његовом пасошу то стоји. Пасош се потпуно слаже са оним правим и правим Кунчом. Биће да кле, да је ово лице, чију слику износимо, нека преиређена варалица или кошкар, а можда и каква окорели злиководац, кога власти траже. По признању овога лажног „Кунче“, он је у Београду провео 4 дана, које код „Македоније“ које код „Параграда“ у кафани. Стварн своје, вели, експедовао је некоме свом пријатељу Јосифу Кордезу из Земуна, преко Букуреша за Солун. Да би се сазнало ко је ово, ми износимо слику, (коју смо добили доброгом вредношћу писара пишког окр. начелства г. Мил. К. Јовановића,) и молимо сваког, који ма шта о овоме лицу буде знао, да јави или начелству окр. пишког или Управи града Београда

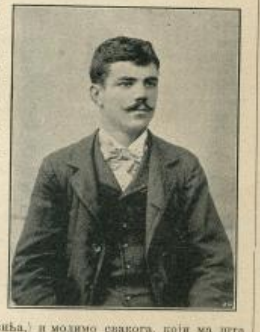

ПОТЕРА

Ноћу између 17. и 18. ов. м. непознати лопови украли су кобилу Ђорђу Васиљевићу, трг. из Крагујевца, из његовог имања које постоји у атару исте општине. Кобила је гладе дорастасте, висока 160 см., на челу цветаста, поткована турским ковом, на леђима има белегу од убоја од седла. Начелство окр. крагујевачког актом № 1.4615, моли све полиц. власти, да лопове живо потраже у своме кругу, па нађено са покрађом да му спроведу стражарно. Исти се могу упутити и Управи гр. Београда с позивом на бр. 17761.

Симеон П. Ренеџић, из Плавне двадесетогодишњи робијаш убио је 26. пр. м. из пушке Аврама Степановића из Плавне па је побегао непознато где. Симеону је 36 година, раста средњег очију плавих, бркова и очију смеђих, лево уво исечено му је, од одела има кошуљу и гаће од сељачког платна, шубару и опанке. Начелник ср. браоплавачког дешењом бр. 5510, молн све полицијске и општинске власти у земљи да Симеона живо потраже у своме реону, па нађеног њему стражарно спроведу. Исти се може спровести и Управи града Београда с позивом на бр. 17930.

Непознати лопови ноћу између 3. и 4. ов. м. украли су са паше коња Тодору Брајковићу из Јовановића, ср. ражањског. Коњ је гладе дорастасте, стар 10 година, величине средње, у десну пуну ногу мало шантав, те по мало рамље; на истој нози има бело између кичице и копите, гриву носи на десну страну која је изнутра посечена. Начелник ср. ражањског дешењом № 8297 моли све полиц. власти у земљи, да лопове потраже у своме кругу па на случај проналаска да их стражарно спроведе заједно са покрађом. Акт. Упр. гр. Београда бр. 17916.

Непознати лопови, ноћу између 21. и 22. пр. м. обили су шупу Евице Лекићке, удове у улици Војводе Миленка бр. 3. и из исте украдеи јој разни женски веш у вредности преко 100 динара, и то 21 женска нова шифонска кошуља, 3 отолска полуплена чаршава, 1 пешкир, 1 шифонски јоргански чаршав, 2 мале шифонске навлаке за јастуке, 12 женских марама полутки, 3 метина бела јастука, 2 женске шифонске рекле. Кварт самаљски Управе гр. Београда моли све полиц. власти за проналазак ових лопова и на случај проналаска да их спроведе с позивом на бр. 5572, или Упр. гр. Београда на бр. 17872.

Непознати лопови, 26. пр. м. извршили су крађу стварн Новаку Томићу из Крагујевца, и то: једне златне минђуше, једаи златан прстен, једну златну игљу, две кошуље нове и две златне паре у вредности по $12^{1}/_{2}$ гроша. Начелство окр. крагујевачког, актом № 11497. моли све власти у земљи да лопове живо потраже у своме реону, и нађене стражарно му спроведу. Исти се могу спровести и Управи града Београда, с позивом на бр. 17.760.

Петар Поповић из Паччева, бив. воденичар код Станише Пиниковића у Винчи, и његова жена **Анка,** извршили су убиство над Васом — Василијем Ђурковићем, тежаком из Винче, па затим су некуда побегли. — Петар је лица округла, у опште план, браду брија, бркова плавих, кад говори врсна; у горњој вилици има црну бору. Начелник среза врачарског актом од 4. ов. м. № 10529, моли све полицијске власти у земљи, да убице Петра и Анку живо потраже у своме пругу и на случај проналаска њему стражарно да их спроведу.

Лазар Милошевић, дисциплински поднаредник пешад. подофицир. школе из Београда побегао је из команде 3-ког тек. м. и није се у команду ни до данас јавио. Он има матер Катарину Милошевић, која станује на Тркалишту у Моперовој улици. Именованоме је 20 година, висок 1·70 метар, раста средњег, приломљаст, наусница прних, брија се, очију црних, образа округлих. Пешад. подофицир. школа, актом № 1489. тражи га преко полиц. власти. Пронађеног треба спровести команди или Управи града Београда, с позивом на бр. 18163.

Пантелија Јовановић, родом из Дубиће, окр. моравског, осуђеник београдског казненог завода под бр. 2852, побегао је 7. ов. мес. пре подне са рада из Топчидера. Он је пресудом пожаревачког преостеиеног суда од 22. јануара 1893 № 2204. осуђен на 7 год. и 6 месеци робије у лаком окову, зато: 1, што је 1. септембра 1897. год. из појате украо 15 комада коза Љубисаву Илићу тежаку из Шетоње и продао их; 2, што је 29. јула исте 1897. год. са паше украо 4 комада оваца Јовану Јанковићу тежаку из Жарела.

Управа београд. казненог завода актом №..., моли све полицијске власти да бегунца Пантелију у своме кругу потраже и на случај проналаска њој стражарно спроведу.

При закључку листа, поште је и слика била већ готова, добили смо извештај, да је побегли осуђеник Пантелија ухваћен и спроведен управи казненог завода.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Зучерашњи 30-ти број „Полицијског Гласника“ шаљемо за претплатнике у исто време кад и овај 31-ви број. Да би учитељи изишли посао, ово експедиције, ми зучерашњи број шаљемо накресани на појединце. Молимо среске начелнике за њихову наредбу: да срески експедитори свима претплатницима доставе уз овај и број 30.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 206.

БРОЈ 32. У БЕОГРАДУ, СУБОТА 20. АВГУСТА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: сеоска, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама на унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се за овај број моју претплатити само преко својих команданта полицијских односно потпатних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Руковиси не враћају се.

БОЖО К. МАРШИЋАНИН

УПРАВНИК БЕОГРАДА I КЛАСЕ

Г. Божо К. Маршићанин, који је недавно заузео једно од најважнијих места у полицијској струци, постављи управником града Београда и чију слику доносимо данас, рођен је године 1855 у срцу Шумадије, у Крагујевцу.

Рођен је у старој српској кући, и сам је једног у свакоме погледу узорног српског чиновника, пок. Косте Маршићанина, бившег помоћника начелства.

У државну службу ступио је г. Маршићанин године 1878, као писар III класе управе вароши Београда. И како је тад ступио у полицијску службу није више из ње ни излазио, нити је другом струком замењивао. Захваљујући тој околности, дакле што је г. Маршићанин беспрекидно служио само у полицијској струци, а највећи део времена у полицији београдској, он није сада као један од најспремнијих полицајаца.

Напунив 15 година службовања у полицијској струци, г. Маршићанин је 1893. год. произведен у чин начелника окружног. Као окружни старешина службовао је у окрузима: крагујевачком, старом јаворечком, старом тимочком, врањском, новом тимочком, подунавском и сад недавно у моравском, одакле је Краљевим указом од 13. јула о. г. позват на једну од најважнијих, најтежих и најодговорнијих дужности у струци полицијској, позват је на дужност градског управника српске престонице. Тим краљевским указом постављен је за управника II. класе, а већ 23 истог месеца на дворске ручку, изјављујући Своје високо задовољство на примерном реду, који је владао за сне време свечаности на сами дан краљевског венчања а и претходних дана, Њ. В. Краљ поздравио је г. Маршићанина као управника прве класе.

Радећи неуморно, савесно и похвално на сваком послу, који му је по службеној дужности пао у део, г. Маршићанин је у другом низу свога службовања пожњео и многе похвале својих претпостављених и многа признања своје савесне и ревносне службе са Највишега Места.

Још за време српско-турског рата подарена му је сребрна медаља *за ревносну службу*; за тим је Његово Величанство благоволело одликовати га *Таковским крстом III степена*, затим орденом *Белог орла V. степена*, и *медаљом Милоша Великог*.

Г. Маршићанин у слободним часовима својим, у колико му је то служба допуштала, радио је и на књижевном пољу. Наш лист био је тако срећан, да га г. Маршићанин у току читаве две године помаже својим одабраним и обилатим радовима. Осим тога радио је г. Маршићанин и на књижевним листовима „Звезда“ и „Искра“. Његови радови примани су у публици с допадањем и похвалом.

Као о човеку можемо рећи о г. Маршићанину, да је у приватном свом животу честит и карактеран, и важећи као такав, он је уживао опште симпатије код грађанства без разлике партија. У служби пак свагда је био разложан, одмерен, тактичан, стасан и у сваком погледу исправан, те је зато био цењен од стране претпостављених му а од потчињених са страхопоштовањем услужен. Те одлике и јесу један узорк његовом поступном али сталном напредовању у полицијској служби.

АНТРОПОФАГИЈА

ЈЕДНА ГЛАВА ИЗ СОЦИОЛОГИЈЕ

Д-р Ш. Летурнов

I.

Моралио осећање је у човечјем мозгу плод умне зрелости, и у то се не може сумњати, нарочито када се види како најцивилизованији народи, у епохама страначких и грађанских ратова, уживају у великим покољима. Наши затечени преци и неразвијене расе данашње осећали су и осећају још мање скрупула. Али на нижим ступњима људске еволуције, човекоубиство се комбинује са антропофагијом. Ни јадно мњење ни индивидуална савест нису се бунили ради таквих ситница, нарочито ако је поједени био непријатељ, то јест ако је припадао другоме племену. У овом последњем случају, појести једнога суседа био је часан, славан акт. У томе погледу, примитивни човек је потпуна животиња; он личи на рибе рептилије, чак и на сисаре који раде ждеру животиње исте врсте. Изнесна људска племена, као што ћемо видети, иду и даље: они раде и гоје своју људску стоку, потпуно као медени мрави у Мексици *(myrmecocystus mexicanus)*, који зими убијају другу једну врсту мрави.

Наш фарисејски морал сматра, и овога пута са разлогом, такве поступке свирепе; али он забораваља протестовати када се у време рата бомбардује каква варош и жене, деца, старци у њој, или када се одет у рату, чак и грађанском, помоћу генијалних и дивљачких машина са земље слично хиљаде и хиљаде бића људских. Али иначе, у очима човечности и здравога разума, убити један људски живот много је више за осуду но појести човека када је мртав.

У једном интересантном саопштењу које је Г. А. Херцен учинио антрополошком друштву у Флоренцији, изнето је, на основу посматрања у „изнполошком лабораторију у истој вароши, да је цивилизација одвратна извесној врсти паса. Што се тиче антропофагије исто се може рећи и за садашње расе људске, али нема ни једне која није била антропофагија у прошлости. У осталом, врсте канибализма су различите и ми смо на другом месту*) покушали да их класификујемо.

Главне су врсте: канибализам из потребе, канибализам из проздрљивости, канибализам из ритничког беса или освете, канибализам из религије, канибализам из синовља поштовања; најзад последњи и најмање облик, судски канибализам. Ми ћемо навести неколико примера тих различитих врста антропофагија; де воље нам је да бирамо, јер је жетва обилна.

II.

Меланезијски канибализам

Најраспрострањенији канибализам на сваки је начин канибализам из нужде. Он је у обичају код готово свију дивљачких раса, нарочито где су сисари за јело ретки: на острвима Тихога Океана, на аустралијском континенту, где је ауна тако слабо разивјена.

Гладни Аустралијанци убијају своје жене и деду их; они чак искоришћају лешине скоро закопане. *Cunninghham* је нашао врат једне жене у џаку неког Аустралијанца из своје пратње. Код извесних племена из Јужне Аустралије, људске љубавне служе као похари. Као што је сасим природно, канибализам је нарочито јак код најмање цивилизованих аустралијских племена, која још живе у хордама и под наследним поглавицама.

Меланесци су сви, више или мање, канибали. У потврду томе, навешћемо неколико кратких али јасних примера. У Новој Гинеји канибализам је чест. Бекари га је ту констатовао, као и многи пре њега. Што се тиче канибализма Батиџиваца, они је славан. Пре но што су прешли у Хришћанство, они су на бојном пољу пекли своје убијене непријатеље, или су гојили робове па после их јели; каткад, чак су ждерали своје жене. Код њих, на сваком службеном и свечаном ручку морало је бити људског јела, и људско месо називали су „дугачка свиња“. Свака свечаност, на пример осњећење каквог храма, морала је бити увеличана једним антропофагијским обредом. *Cooch* је констатовао исту страст за људско месо у Тани, где је обилно имало, као и у Вити, свиња, кокошију, пореза и воћа.

О канибализму у Новој Каледонији имамо сталније и аутентичније податке. Пре доласка Европљана, у Новој Каледонији се није знало за другог сисара осим за једну велику врсту слепих мишева *(Pteropus)*. Канибализам се врши из нужде.

Жеља за људским месом била је узрок честим ратовима између различитих племена. „Одавна, говорише су поглавице народу, писмо јели меса, хоћемо да га потражимо“. Битка је престајала чим је џиџ био достигнут, чим је неколико људи било убијено. За Нову Каледонију људско месо било је посластица и јело се са прождрљивошћу. Племеноке поглавице клале су за пародичне ручкове по кога своја подданика; каткада, када је меса било доста, стављали су га у сахарџуре. Јавно мњење не само да се није бунило против тих кадаверских гала-ручкова, но их је чак налазио за врло славне. После какве срећне битке, ново-каледонске поглавице, које су у хајки на људе добиле лавовски део, слали су својим пријатељима и савезницима какво добро нарче меса људског.

Довољно је доста да се види да је ново-каледонски морал био далеко од тога да осуђује антропофагију. Чак међу племенима којима су су се они служили било је једно оруђе за сечење људске лешине, и свечковине су почињале једном игром, у којој се у једној руци држало то оруђе, а у другој копље.

III.

Канибализам у Африци

Афрички црнци нису ни мало скрупулознији у једењу људског меса него океанска црнци, и антрополози а је констатовао готово у целој црној Африци. У обично доба, Кафри, пастири и земљорадници, релативно интелегентни и цивилизованији, не врше никако канибализам; али у време глади, они се враћају тој старој навици, као што су чинили Кафри и Мачтати које је *Thompson* посматрао. Нека од тих племена, пошто су повратила антропофагију услед нужде, остају при њој услед алалиљивости. *Gardiner* је констатовао један појав те врсте код Зулуа. Још пре неколико година, неколико племена Кафра Басуто живела су искључиво од канибализма, и у пределу врло плодном и богатом дивљачи. Као наши преци, европски трогледити, они станују по пећинама, где ловде и прождиру своју људску стоку. Једни пораз која су та племена претрпела принудио их је да прибегну канибализму, та навика им је за дуго остала, и још 1868 године нису се били одвикли, јер је у то доба један енглески путник видео у њиним пећинама скоро огледане људске кости. Лешину су, вели исти путник, по правилу секли на комаде. Доња вилица је била одсечена једним ударом секире, лубања је била пробијена и мозак извађен. Кости су биле ударом разбијене да би се, по пренсторијском методу, извадила срж. Нема сумње, случајни канибализам није редак, чак и код модерних Европљана, као што се може видети из многобројних описа бродолома; али, да се на ту невољу тако лако поврати као Кафри, морало се врло скоро изићи из ње.

У полутарској Африци, под Фанђ, који припадају једном од најинтелегентнијих варијетета црне расе, канибализам се редовно практикује. На тај посао се одаје свесим мирно и трговачки. Сви Фани, изузев поглавица, краљева и особа које су нарочито поштоване у племену, бивају поједини после своје смрти. У осталом Фани имају извесних скрупула у својој антропофагији. Колико год им је могуће они људе свога племена не сахрањују у својим стомацима; али зато они мењају своје мртвоце за мртвоце суседних племена, или их купују, и досада ниједан фански морамат није помислио да осуди тај начин сахрањивања мртваца.

Скоро то исто чине Њам-Њам са Горњега Нила који, поред својих ратних заробљеника, једу и своје мртве сугрђане, оне који код нас иду под нож анатомистов. *Schweinfurth* је једнога дана код тих Њам-Њам присуствовао некој врсти антропофашке вдиле. Између две колебе, чија су врата била једна према другим, лежало је на асури једно новорођено дете које је умирало. На једним вратима, један човек свирао је у неки примитиван инструмент; на другим вратима, једна старе жена, у средини девојака и момака, секла је и припремала зачине за јело. Један казан пун кључао воде био је готов; чекала се само смрт дететова, чија је лешина имала да буде главно јело. Најзад сјајно јужно сунце осветљавало је призор.

У истом пределу, Монбутү-и, пастири, земљорадници, који насељавају ванредно плодну земљу и такође припадају једном вишем варијетету црне расе, и они су потпуни канибали. Они једу само своје заробљенике, али без престанка ратују са нижим племенима која их окружују, на тај начин долазе до људске дивљачи. Још па бојноме пољу на команде иеког поубијане непријатеље, а заробљенике, одређене за будуће оброке, као стоку терају пред собом.

Канибализам је општа црта примитивних нарави. Он постоји или је постојао на целој земљи, код свију раса. Факта која смо сада навели стављају његово постојање ван сумње у Меланезији и у Африци, али ништа није такше него прибрати поуздане доказе за Полинезију.

IV.

Канибализам у Полинезији и Малезији.

Изучавање канибализма у Полинезији је особено интересантно. Само оно било би довољно да докаже да закон социјалнога напретка није никако илузија, као што тврде модерни

*) Ch. Letourneau, *Science et Materialisme*, 353.

љубитељи песмицама. У тренутку када су нас путовања бродара упозната са Полинезијом, канибализам је свуда више или мање цветао, али могло се изучавати различите периоде његове еволуције. У извесним архипелазима, практикован је са примитивном бруталношћу; у другима, био је редак случај; гдегде, није ни постојао, али су му се налазили очевидни трагови у језику или религији.

На Новом Зеланду, земља која је суседна Меланезији, на којој су становали људи који се нису бавили земљорадњом и који нису имали друге животиње домаће до пса, антропофагија се практиковала без икаквих обзира. Ново-зеландска племена, нечито у рату, нила су на стотину мила у унутрашњост, ратовала једнако у циљу да се ухвањају људског меса и да заробе што више робља, које је у напред било одређено за главно јело на свечаним ручковима, који су давани рођацима и пријатељима, било приликом закљученог мира, или ма каквом другом приликом. Ново-Зеланђани су били врло помамни на месо жена и деце. На бојном пољу, они су на комаде секли убијеног и рањеног непријатеља, не чекајући да издахне или да га пре тога сечења умртве. Треба поменути да своје умрле од болести нису никако јели, тим лешинама само су разбијали главе и јели мозак.

Тај обичај, ужасан у очима модерних Европљана, изгледао је сасвим прост Ново-Зеланђанима. Јести убијене непријатеље, који би — говорили су они — исто радили са нама да су били победиоци, изгледало им је сасвим природно. Правни обичаји и религиозне идеје мешале су се у тај канибализам. Ако је један погламица био убијен, уобичајено право тражило је да жена покојника дели судбу свога мужа. Њу су тражило је да жена покојника дели судбу свога мужа. Њу су тражило је да жена покојника дели судбу свога мужа. Њу су

строго по закону и нашем упутству поступају, те тиме да отклоне оне жалбе оштећених и оно хотимично чињење штета од стране оних људи, који су склони на то, нарочито када је и власт према њиховим испадима лабава.

ЈЕДАН НЕСРЕТНИ СЛУЧАЈ

прича **Франсоа Коне-а**, прекео **Т. Горшић**.

Сен-Медар, стара црква у улици Муфтар, која је негда била знаменита по ђакону Парису и по калуђерима грчевницима (конвулзионерима), веома је сиромашна парохија. „Предграђе Марсо", као што га обично називају, није баш много одано религији и управо веће црквено мора имати доста муке да састави крај с крајем. Недељом, у време службе, веома је мало света у цркви и то махом или бар већином само женскиње: једно двадесет грађанских жена из предграђа и служавке с округлим капама. Од људи наћи ћете три до четири старца у сељачком прелуку, који клече на каменом патосу, близу једнога стуба, држећи своје качкете под пазухом и пуштајући круне бројанице кроз прсте, мичући при томе уснама и подижући очи шиљатим сводовима на прозорима с паралом лица као у оних сиетитеља којима се покланају и посвећују прозори. У радне дане нема никога. Зими свакога четвртка побочни ходници цркве за тренутак одјекују од клепета ципела с дрвеним ђоновима кад долазе и одлазе ученици катихизиса; још понекад каква сиротиња вукући за собом једно или два детета и носећи одојче на рукама, долази да запали малу восташицу и да је натакне на троуглонік, у капели свете богородице; или се с оне стране, где је крстионица, чује писак новорођенога детета које крсте; а још чешће буде погреб неког ђаднка, христов мртвачки ковчег, покривен црном чохом, положен на двоје погаре, свећењик га опојава на брзу руку пред малом гомилицом жена, пошто су људи слободни мислиоци те чекају крај церемоније пред винарницом, која је спрољу цркве, коцкајући се за боце вина.

И стари је абат Фабер, један од духовника те парохије, потпуно уверен да, у три маха бар дванаут, неће наћи ниједног покајника пред својом исповедаоницом и према томе скоро кроз све време има само да слуша мало занимљива признања и исповести неколико добрих жена. Али је стари абат чекао савестан у дужности и уторником, четвртком и суботом, тачно у седам часова, он долази у капелу св. Јована да бар очита мало молитве и да се врати ако нема никога.

* * *

Прошле зиме једнога вечера стари абат Фабер, борећи се против буре својим кишобраном, мучно се пео улицом Муфтар идући у парохију и, рачунајући скоро навесно да се подиграо и потрудио без потребе, он је жалио за дном затром коју је оставио у своме скромном стану у улици Ломон и за великим фолијантом (књига у фолио формату) који је остао отворен на столу а на њему наочари. Али то беше једнога вечера у суботу, дан кад старе удовице, које гриснају своју малену ренту у околним грађанским пансионима, долазе по некад да се исповеде, и траже опроштај грехова, да би се сутра могле причестити. Добри и савесни свећеник није дакле могао изостати него је морао да се смести у своју христову кућицу (исповедаоницу) и да, као тачан благајник, спреми онај отвор, у који верни и побожни, за које је исповест нека врста штедионице за рај, полажу своју недељну уплату за опрослење грехе.

Абату Фаберу беше тога дана тим кривље и теже да се крене и пође у цркву, што је баш та субота била једна од оних у којима се исплаћују зараде и наднице и што тада обично у улици Муфтар врви и гамиже свет и то свет који је доста рђаво расположен према његовој мантији. Ма колико се неко трудио да буде светац, ипак му није нимало пријатно морати спуштати очи испред мрсодних противничких погледа и запушавати уши од ружних увредљивих речи, које чујемо у пролазу. Беше ту неко дућанче једнога ликеријце које је абату нарочито мрско било, оно је блештало од светлости гаса а мирис алкохола продирао је кроз отворена врата, кроз која се могла видети једна перспектива буради окићених натписима: апсент, горка, мадера, бермет и т. д. Ту је пред тезгом вазда стајала једна гомила пијаните и распалашене веселе браће у дугим блузама и висоним качкетама, који подрављаху једнога старог абата, који је журно грабио тротоаром, веома увредљивим узвицима: „Круа! круа!"*)

Но тога вечера рђаво је време очистило и опустило улицу, те је абат Фабер без сметње и неприлике стигао до своје цркве. Он умочи прст у кропионицу, прекрсти се, поклони се пред главним олтаром и пође својој исповедаоници. Ну данас бар не беше дошао дошао уналуд, јер га је очекивао један познаник.

* * *

Један мушки покајник! То беше нешто сасма ретко и изузетно у Сен-Медару; ну кад је абат Фабер спрам црвене светлости лампе, што висаше на своду капеле, распознао пратку платнену белу рекламу радничку и дебеле ексере на ђоновима човека који је клечао, он је нагађао да је то неки радник који је још сачувао своју негдашњу веру сељачку и добре обичаје верских обреда. Нема сумње — мислио је абат — да ће исповест, коју ће сад чути, бити онако исто стрпана и обична као што беше исповест оне кухарице из улице Моње која је саму себе оптужала, да је гледи скупље наплаћивала намирнице, но што им је цена била на пијаци, али је при томе непрестано викала и протестовала против саме речи „реституција" (враћање више узетога новца). Стари се свећеник чак и осмехнуо, кад се сетио на ону општу формулу коју је употребио један становник предграђа дошао да добије исправу о исповести ради женидбе, он рече: „Ја нисам ни убио, ни украо. Претурајте и истражујте оно остало." И тако стари абат сасвим мирно уђе у у своју исповедаоницу и, пошто је пиркнуо подобру порцију бурмута, он без икаквога убојћења разгрну малену завесу од зелене полусвиле која је покривала прозорче на исповедаоници.

— Господине попо... мрмљао је један суров глас који се усиљавао да говори тихо.

— Ја нисам парох, пријатељу... Кажите своју исповест и зовите ме: мој оче.

Човек, коме абат Фабер није могао сагледати лице у сенци, мућао је полако молитву на коју се с муком сећао, а за тим отпоче тамним гласом:

— Господине попо... не, не... мој оче... Најзад молим вас да ми опростите ако не говорим како треба, али има већ двадесет и пет година како се нисам исповедао, да, да, откад сам отишао на заточења... Ви знате, шта то значи... један човек у Паризу... У осталом ја нисам био гори но ма који други и ја сам сам себи говорио: Добри бог мора да је добар дечко... Али данас, то што имам на својој души и савести одвише је крупно, да бих га могао носити сам и ви треба да ме чујете, господине попо... Ја сам убио човека!

Абат скочи са свога седишта. Убијца! Ту сад није било питање о некој немарности и збуњености у служби, о лним речима против свога ближњега и другом сличном бенетању старих жена, које је тек у пола слушао и давао им разрешење и опраштај у пуном поверењу. Убијца! Иза тога чела, које је тако близу његовоме, могла је да се зачне и носи мисао о једноме злочину; те руке, прекрштене на његовој исповедаоници, можда су још биле умрљане крвљу! У своју велику узбуђеност, у којој беше помало и страха, абат није могао да нађе друге до оне већ уобичајене махиналне речи:

— Исповедите се, сине... Милост је божја безгранична.

— Е на чујте моју историју, рече човек нагласком у коме дрхташе дубок бол. Ја сам по занату зидар и дошао сам у Париз пре више од двадесет година с једним мојим земљаком, другом из детињства. Ми смо заједно падили тиће из гнезда и учили читати у школи... Он ми беше скоро као брат, зар није?... Он се звао Филип, а ја се зовем Јаков... То беше висок и лен дечко; ја сам увек био неагрпан и ружнога склопа... Од њега не беше бољега радника, а ја сам међутим увек био сметењак... беше и добар, и поштен и искрен... Ја сам се поносио што сам му био друг и пријатељ, што сам ишао поред њега, поносио сам се кад ме је гладно по леђима називајући

*) У Француској попове и калуђере зову гавранима (због црног одела), над хоће да им се наругају и узвик „круа! круа!" треба да је подражавање гакаравом гакању.

ме крупном животињом... ја сам га волио с тога што сам му се дивио! Једном приликом овде, каква срећа! примише нас обојицу код једнога мајстора... но кад дође вече, он ме је увек остављао сама пред целу трећину времена; он је ишао да се забавља и проводи с друговима... То беше сасвим природно, у његовим годинама... Он је волео забаве, он беше слободан, није имао никаквог терета ни обавезе, а ја напротив, ја писам могао... Ја сам био принуђен да штедим, јер у то време мајдох још болесну мајку у завичају и ја сам јој слао своју уштеду... Ја сам се тада храпио код једне воћарке у кући у којој сам становао; она је спремала храну за ждере... Филип се није код ње хранио, он беше погодио на другом месту, и, искрено да кажем, куја и не беше баш изврсна... Али воћарка беше удовица, не беше срећна, ја сам видео да је јој добро дошло што сам јој био мушкарија; па онда, вала говорити отворено, ја сам се одмах залуђао у њену кћер... Сирота Катарина! Одмах ћете сазнати, господине попо, шта се с њом догодило... Три године прођоше а ја још још не могох назати ово што сам осећао према њој; као што вам рекох, ја писам баш најбољи него врло средњи радник и ово мало што сам заслуживао једва је стизало ма мене и за оно, што сам слао матери; не имадох средства да помишљам на женидбу... Најзад се моја добра мати пресели на онај свет, ја бејах већ мање интересен и ометен, могох нешто новца да оставим на страну и, кад ми се учинило да је уштеђена сума довољна да оснујем породицу, ја исказах Катарини своја осећања... У први мах она не каза ни да ни не. Одиста! Ја сам врло добро знао, да неће одмах скочити и пасти ми око врата, ја не имадох на себи ништа примамљиво, што би могло неку женску завести и залудити... Но ипак је Катарина питала за савет своју мајку, која ме је ценила као радника уређеног стања, као мирна и скромна човека и брак би уговорен... Ах! ја имадох неколико срећних недеља. Ја сам видео да ме Катарина тек само прима, али да није имало запенена за мном; но како је она имала добро срце, ја сам се надао да ће успети да ме она једног дана заволи, силом, силом!.. Разуме се да сам ја све испричао Филипу, с којим сам се сваки дан виђао на дрвљанику и, кад је Катарина већ била мени обећана, ја хтедох да га упознам с њом... Ви ћалда већ од прилике погађате, господине попо, све оно што је затим дошло... Филип беше леп човек, веома весео, веома пријатан, све што ја не бејах и ма да он није хотимично за тим ишао, сасвим несвино он учини, да се Катарина у њега залуди... Ах! Катарина има искрено и поштено срце и чим је опазила то што осећа, она ми је то одмах саопштила... Ну при свем томе, ја тај тренутак никад не могу заборавити! Беше празник св. Катарине и, да бих јој честитао, ја сам купио једну златну гривну коју сам лепо сместио у једну кутију обложену памуком... Ми бејасмо сами у залуђем дућану и она донесе чорбу. Ја извадим кутију из џепа, отворим је и покажем јој накит. Тада она брзину у плач.

— Опростите ми, Јакове, рече ми, и сачувајте то за ону којом се будете оженили..: Ја не могу више бити ваша жена. Ја волим другога. Ја волим Филипа. (Свршиће се).

ТАЈНА ДРУШТВА И ЗЛОЧИНИ У ИТАЛИЈИ

Кад је убиство талијанског краља потресло и испунило болом срца свих осећајних људи, у тај осећај се мешало и чуђење, кад се дознало да је убица припадао једном тајном друштву, за које се није знало ни да постоји. Та на анархисте се у свима државама добро пази, њихова имена су тачно забележена. Али Брешијеног имена не беше ни у једној листи; он је одједном искрсао из помрчине, као год и његова оба претходника Казерио и Лукени. Поште се нису могли наћи сведочења ове двојице, било се наклоњено веровати, да су њихова дела била чист индивидуални израз фанатизма појединца, као год што се у првом тренутку мислило и за Брешија.

На иљак у Италији се врло добро знало, да ни један од тих мучких убица није радио из своје сопствене иницијативе. Знало се да је сваки од њих био само оруђе једне од многобројних заликовачких дружина, које под сваколиким политичким па чак и моралним заклоном рују по земљи и воде је к највећи пропасти. Но Италији нису опасне политичке и анархистичке груше, чији су чланови полицији познати, већ оне тајне друштине, које су се развијале пред очима, а делимице чак и под заштитом талијанске полиције, које су вршиле своје задатак, ма да су њини чланови живели ван завичаја у далеким деловима света.

За нас некако комично звони реч „тајна дружина". Ми не верујемо у тајне, знамо да сво, што је неко време било тајно, да ће ускоро бити јавно. Али дружине стоји стварно у јужним земљама, а нарочито у Италији. На свету нема земље, у којој би било толико тајних, правих тајних дружина као у Италији. Изгледа да је Талијан по природи склон, да склапа такве дружине. Прошлост те земље, која је пуна немира и кршних дела, политичка раскомаданост, услед које је Италија толико дуго патила, као да је веома снажала развој тих тајних дружина. За тим Талијан има страсан темперамент, који је склон да избије у дивљаштво, има тиху снагу, да сачува тајну, чак и у најстрашнијим моралним и физичким боловима. Чланови оних тајних дружина изучили су још у родитељском дому на патње и бутање, јер се они готово искључиво регрутују из пролетеријата, из најнижих слојева иначе сиромашног становништва талијанског а већим делом такође из већих ланковаца — у кратко из људи, који у својим мрачним делима немају ништа да изгубе, но само да добију. К томе долази још и та околност, што је примање у те дружине и поред велико броја тајних дружина и поред велике количине њихових чланова, спојчано с многим огледима одважности и ћутљивости, што новајлија под притиском више силе учи, да тајну чува до последње капи крви.

И као што рекох у Италији има више тајних дружина него и у једној земљи. Између тако званих тајних дружина осталих европских земаља, а нарочито северне Европе, и тајних дружина талијанског полуострва мора се повући врло оштра линија. Оне немају ништа, ама баш ништа заједничкога. До душе сваки је корен у политичким или друштвеним метежима Средњега Века, све су поникле из доба — нарочито на 17. и 18. столећа — кад је оснивање тајних дружина била исто онако духовна зараза као и друге духовне заразе, које су имале свакојака имена. Али са 19 столећем престала је потпуно та заједница. Данашњим талијанским тајним дружинама треба тражити узрока у једним економским приликама изтеријално покрићење и од несавесних управљача угњетене земље. Та талијанска друштва немају ни најмање везе с осталим европским друштвима и њиним циљевима.

Те дружине су плод рђавога дела, које непрестано мора рађати зло. Од свих тих модерних дружина најистакнутија је Камора, дружина, која је већ много несреће нанела Италији и која се, поред свих покушаја да се угуши, није могла угушити. Тек ових дана испољило се, да је кудно дрво Камора истерало нову грану, која је назива Пињеторија и која израшћује у нову Камору.

Камористе тврде, да је њихово друштво основано, да унапреди благостање отаџбине и Италију ослободи од тиранског притиска. Врло је лако могућно, да је Камора некад — у 18. столећу — имала политичких циљева, као тајно друштво Карбонара, које је одиста имало патриотске тенденције. Али у деветнаестом веку Камора није ништа друго до дружина простих злочинаца, који су Напуљ и целу његову околину створили правим разбојничким гнездом. Она је била и остаје још и дан данас дружина лопова, разбојника, убица, варалица и кесарона свих врста, у толико опаснија дружина, што је број њених чланова врло велики и што су ти чланови људи из свију друштвених слојева.

Потајна моћ Каморе била је тада тако велика, да су се разне папуске владе служиле њоме до шездесетих година. То су биле времена, када се Камора на врло сумњив начин појављивала као политички фактор. Да иначе њен је једини посао био и остао разбојништво, убиство, изнуђивање и свака врста преваре. Пљачкање безазленех шетача или богатих странаца, провађивања, крађумчарења у највећој мери, изнуђивање код трговаца сељака, који донесу своју робу на пијацу, шта више сасим правилно разрешавање данка на трговце и занатлије — то су биле послови Каморе.

И њој нити се могло нити се смело што год забранити или јој стати на пут. Министри и полицијски чиновници, који би се усудили, да устану против тих лопова, више не би ни једног тренутка били сигурни за свој живот. Тако је и ме-

гло бити, да они децењијама покажњено раде своје послове, шта више, да чак и принчеви, министри и виши полицијски чиновници стоје у вези с Камором и од ње примају годишње велике суме новаца да би је трпели и штитали. Каква случајна надаја не би изнела много на видик. Пре свега сваки члан те дружине зна је, да свако одавање тајне има за последицу смрт; за тим полиција и судије беху тако запањени, да су с Камористама начелно благо поступали. Напослетку биза је и данас је та дружина тако организована, да је појединн члан познавао лично само једну малу групу. Али сваки Камориста могао је тајним знацима увек и свуда да нађе дружинског члана, ако би му затребала његова помоћ за какво мрачно дело.

Од седамдесетих година талијанска влада је неколико пута чинила напорне покушаје, да Камору угуши.

И неколико пута испадало је за руком, да се похватају читаве чете Камориста и ставе с ону страну браве. Али та дружина личи на Хидру, којој одсечена глава израњује. Изгледа ли да је Камора неко време потпуно мртва, она на једанпут са свим неочекивано укрсне с многобројним члановима, било под старим или новим именом, час у Напуљу а час у другим крајевима много напађене земље.

Што је Камора у Напуљу, то је Мафија у Сицилији. Парница Нотарбартоло, која се води већ више месеца и која се неће свршити још много месеца, тек је у последње време изнела на видик читав низ невероватних догађаја.

Па ипак ова парница није открила ни сто ти део оних гнусоба, што их је починила Мафија. Ово што се у образованој Европи никад не би веровало, искључило се у овој парници: да министри и највиши чиновници стоје у саобраћају с Мафијом, да штите просте разбојнике, убице и лопове и да судије ослобађају познате злочинце или их врло благо осуђују из страха од крваве освете.

И Мафија је слично другим тајним дружинама производ ранијих политичких прилика у Италији. Некад је радила на добро своје земље, али сад се претворила у друштво лопова и разбојника, који својим мачевима и револверима чувају међу собом тајну, народ узнемиравају и већину талијанских грађана у Сицилији чине сукривцима у својим злочинима.

Мафија је дала најјачи доказ за то, како се талијанске тајне дружине пресађују на куће земљаните. У год. 1890 био је Њу-Орлеан позорница читавог низа убистава. Једног члана талијанске колоније, који је припадао бив Мафији, убио је члан једног другог талијанског друштва у Њу-Орлеану, које се звало „Стонагера“. Тада отпоче прави осветнички рат од стране Мафије, и за кратко време отпремљено је на онај свет ножем и револвером неких четрдесет Талијана. Полицијски шеф у Њу-Орлеану, Давид Хенеси, хтео је да учини крај тим убијањима и он притвори више Талијана, који су припадали Мафији. Мафија тада дознаде, да Хенеси познаје лица и факта, која би могла допринета хапшењу. И тако она учини кратак корак, нареди те би убијен полицијски шеф Хенеси. По том је притворено једанаест Мафиота, који су осумњичени да су учествовали у том убиству.

На судском претресу саопштено је, да су сви поротници добили од Мафије писма у којима им се прети, те тако се зби, да поротници, страхујући за свој живот, пресуђење да се убице пусте. Већ су хтели да Мафијоте пусте у слободу, кад због тих стидних дела огорчено становништво њу-орлеанско нападе на тамнице и све похапшене Талијане линчова. Од тада се у Њу-Орлеану није више ништа чуло за Мафију.

Али за то она бесни по другим местима Северне Америке. Сваке године дешавају се у Њујорку тајанствена убиства, чије су жртве већином Талијани — жртве каквог тајног друштва своје отаџбине. Јер и чисто политичке тајне дружине талијанске воле да раде с ножем и револвером.

Код попених од ових тајних дружина прелазак на политичке у разбојништво уопште потпуно је утрвен. Примера за то дају „Decisi“ (одлучни), који су почели с високим политичким идеалима, нарасли до јачине од неких 40.000 лица, а завршили као са сви проста разбојничка гомила, која је у земљи убијала, крала и пљачкала. Нож је Талијану најмилије оружје. Мацини, тај највећи завереник у Италији, сматрао је да је нож неопходно потребан за извођење „практичне политике“. И тако нож је и до данашњих дана остао као оруђе мрачних и помешених глава, само што су му још додали модерно убијачко оружје, револвер.

Много и много говори се о међународним анархистима. Од њих се страхује. Можда се има и право. Али дела Казерија, Лукенија и Бресција не носе међународни обележје. Она имају скроз и скроз талијански тип. Она су производ многих грехова и рђавог економског стања, које је створило прилике као што их још има само у Шпанији. Проћи ће много времена, док се потпуно ове тајне, убилачке и разбојничке чете. Али докле ће год оне не искорене у Италији, дотле ће њима мала одељења у иностранству увек бити опасна по саму Италију, као год и по неталијанске земље.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЉЕВСКОГА 62

— Нећу ја пашег пријатељства, и пљујем на њ! Чујете ли? И још, узећу капу па ћу отићи. Е, дедер сад, шта ћеш рећи ако сам намерао да ме затвориш?

Узме капу и пође вратима.

— А оно изненађење, зар нећете да видите? закикоће се Порфирије, па га опет ухвати мало повише лакта и заустави код врата.

Он очевидно постајаше све веселији, окретнији и живља, а то напокон изведе Раскољникова из мира.

— Какво изненађење? Шта је то? зашта он, застане наглo и уплашено погледа на Порфирија.

— Изненађење, ено овде, иза оних врата, хе-хе-хе! (Он простом покаже на затворена врата у преграткy, која су водила у његов државни стан). — Ја сам га и закључао само да не утекне.

— Шта је то? Где је? Шта?

Раскољников да пређе вратима и хтеде да их отвори, али беху затворена.

— Закључала су, ено кључа!

И доиста му показе кључ, из џепа.

— Лажеш ти све! завапи Раскољников већ не уздржавајући се. — лажеш, проклети полупшвељу! па нарпе на Порфирија који узмицаше вратима, али не беше имало поплашен.

— Све ја разумем, све! рече прискочивши му. — Ти само лажеш и називаш ме, само да се надам...

— Већ више се и не може надзвати, бабушка, Родјоне Романовићу. Та ви сте дошли већ до безумности. Не вичите, јер ћу дознати људе.

— Лажеш, ништа нећеш бити! Зови људе! Ти си знао да сам болестан, па си хтео да ме раздражиш до бесниле, па да се издам, ето, то је твоја намера била! Не, не, дај ти ствке, ти! Ја сам све разумео! Ти чињеница немаш, ти имаш само та жалосна и ништавна нагађања Замјетовљева!... Ти си знао мој карактер, па си хтео да ме доведеш до безумља, па онда на једанпут да ме окупе попови, и депутати... Њих ти очекујеш? А? Шта чекаш? Где су? Доведи их!

— Забога, брате, какви депутати! Уобразио човек! Па тако се и не може по нормн радити, како ви кажете, ви, драги мој, не знате ствар... А норма нпе изостати сами ћете видети то!... мрмља Порфирије ослушкујући код врата.

Одиста тада, баш код врата у другој соби зачу се неки шум.

— А, иду! повиче Раскољников. — Ти си послао по њих!... Ти си их очекивао! Ти си то нарадно... Е па дај их све овамо, и депутате, и сведоке, кога хоћеш... дај, доведи! Ја сам готов! Готов сам!

Али се ту догоди нешто необично, нешто неочекивано у обичном току ствари, тако, да доиста, ни Раскољников, ни Порфирије Петровић нису могли ни помислити на такав расплет.

VI.

После, кад се Раскољников сећао тога тренутка, замишљао је ово.

Шум који су чули брао појача а врата се мало отворишше.

— Шта је то? викну Порфије Петровић зловољно. — Јесам ли ја накривио.

За мало не беше одговора, али се опажало да иза оних врата има неколико људи, који ако да су неког отискивали,

— Ама шта је то тамо? понови Порфирије узнемирено.
— Довели смо затворенина Николу, зачу се нечији глас.
— Не треба! Даље! Нек чека!... Зашто је овамо долазио? Какав је то неред! повиче Порфирије полетевши вратима.
— Ама он... поче као опет онај глас, па умуче.
Секунд или два, не више, потраја права борба, па онда одједном као да је неко некога снажно одгурно, и одмах затим пекакав веома блед човек ступи право у кабинет Порфирија Петровића.
Изглед овога човека на први поглед беше врло необичан. Гледао је право испред себе, али као да ништа није ни видео. У очима му севаше одлучност, али и смртна бледоћа покриваше му лице, као да су га довели на пресуду. Усне му беху свесним белим и лако уздрхтаваху.
Беше још врло млад, отприлике као човек прост, средњег раста, мршав, носа му опипала у округ, мишићаве танке. рекао бих сухе црте лица. Човек која је овај изненада одгурнуо био, похита за њим у собу, па му пође за руком да га ухвати за раме: то беше пратилац његов, спроводник; али Никола маче руком и отме му се још једанпут.
У врата се тискаху неколико радозналих. Неки од њих упиљаху се и да у њу. Све ово свршн се готово за један тренутак.
— Дакле, још је рано! Причекај док те позовну!... Зашто су га пре времена доводили? гуњаше Порфирије Петровић до крајње незадовољан и љут, и као скренут с пута, побрза.
Али Никола на једном клече...
— Шта ћеш ти? викну Порфирије у чуду.
— Крив сам! Грех је мој! Ја сам убилац! изусти Никола на прочац, мало као задуван, али ипак доста гласно изусти.
Тутање потраја до десетак секунда, као да их је укоченост напала све редом; чак и спроводник устукну и не пријде више Николи, него машинално оде натраг вратима и ту оста не мичући се.
— Како, шта је? зависе Порфирије Петровић повративши се од тренутног запрепашћења.
— Ја сам... убица... понови Никола поћутавши мало.
— Како... ти си... како.. нога си убио?
Порфирије Петровић се очевидно изгубио. Никола опет поћута мало.
— Аљону Ивановну и сестрицу њену Лизавету Ивановну ја сам... убио... секиром. Наступио беше неки мрак на ме... дода, па опет заћута.
Једнако клечаше.
Порфирије Петровић неколико тренутака оста као да се опомаша, али намах опет пренс на махину рукама на потпражење сведоке. Они одмах ничеину, и врата се затворе. Затим он погледа Раскољникова који стајаше у куту и дивље посматраше Николу, па се као упути њему, али се одједном заустави, и очас преведе погледе на Николу, па онда опет на Раскољникова па опет на Николу, и онда опет, као да га вуче, опет се окрете њему:
— Ти с тим твојим мраком хоћеш мало да се истрчиш! викну на њ готово љутито и злобно. — Ја те нисам још питао је ли те мрак сналазио или не... Говори: јеси ли ти њих убио.
— Ја сам убица... даћу доказе... изусти Никола.
— Е-ех! Чиме си убио?
— Секиром. Ударцима ушимице.
— Ех, похитао! Сам?
Никола не разумеде питање.
— Јеси ли убио сам?
— Сам. А Мићка није крив, нити је умешан...
— Немој опет сад с тим Мићком хитати! Е-ех!...
— Па како си, како си, само, тада сишао и побегао низа степенице? Јер вас обојицу срели су вратар, млађи?
— Да скренем с пута гомиоце... Побегао сам тада... с Мићком, одговори Никола као журећи се и као да је раније одговор спремио.
— Та да, и јесте тако! узвикне Порфирије љутито. — Не говори својим речима, мрмљаше као за се, и опет опази Раскољникова.
Он се, очевидно, беше толико заџео око Николе да је за тренутак чак и заборавио на Раскољникова. Сад се на једном опомену, па и збуни се сам.
— Родјоне Романовићу, бабушка! Опростите, — окрете се сад њему, — овако не иде; будите тако добри... ви немате ту шта... а сам сам... видите, ова изненађења! Будите тако добри!...
Узме га за руку, и упути на врата.
— Ви, чини се, ово нисте очекивали? рече Раскољников, који свакако ништа још не разумеваше, али се већ веома охрабрио.
— Па нисте, бабушка, ни ви очекивали. Их, како вам ручица дрхће! Хе-хе!
— Па и ви дрхћете, Порфирије Петровићу.
— Дрхћем и ја; нисам се овоме надао!
Обојица већ беху код врата. Порфирије нестрпљиво очекиваше кад ће Раскољников изаћи.
— А ваше мало изненађење оста? проговори Раскољников подсмешљиво.
— Говори, а и њему још зуби један о други ударају, хе-хе! Проничан сте ви човек! Еле, до виђења!
— А ја мислим: *збогом!*
— Како Бог хтедне, како Бог хтедне! промрмља Порфирије са некако нескривеним осмехом.
Пролазећи кроз канцеларију Раскољников опази да га многи дуго и стално посматраху. У причеконици, у гомили, могао је да разгледа оба вратара из *оне* куће, које је он онда, оне пође лозинко квартовиме. Они стајаху и нешто чекаху. Али само што изиђе на степенице кад опет зачу за собом глас Порфирија Петровића. Окрете се и опази да се сав задувао и да је ишао за њим.
— Само једну реч, Родјоне Романовићу; већ оно сте тамо, оно остало, нека буде како Бог хоће, али ипак мора се још о чем испитати, форме ради... и тако видећемо се још један-пут? Тако?
Порфирије се заустави пред њим с осмехом.
— Тако? дода он још једном.
Могао се мислити да је имао још нешто да каже, али некако не сиђе му с усана.
— Опростите, Порфирије Петровићу, за оно мало пре... раскутно сам се, загрејао се... поче Раскољников већ потпуно охрабрен, и неизказано жељећи да мало формира.
— Ништа, ништа, скоро радосно прихвати Порфирије. — Такав сам и сам... Жучни карактер имам, најем се, кајем се! Него, сто, видећемо се. Ако Бог хтедне, онда ћемо се још лепо видети!
— И онда ћемо потпуно једном већ да уподнамо један другог? прихвати Раскољников.
— Потпуно ћемо да упознамо један другог, потврди и Порфирије Петровић, на заважири и врло озбиљно се загледа у њ. — А сад ћете на имен-дан?
— На пратњу.
Да, јест, на пратњу беше! Чувајте само своје здравље, чувајте!...
— А ја већ и не знам шта да вам пожелим од своје стране! прихвати опет Раскољников и већ се спуштао по степеницама, па се опет окрете Порфирију, — да му пожели бољи успех, јер сто видите, како је комична ваша дужност!
— А по чему комична? очас изоштри уши Порфирије Петровић, који се такође беше окренуо био да иде.
— Па него како, сто сте оног веселог Николу, мора бити, онако потрали и мучили, психолошки онако, по свом начину, док није признао! Мора бити да сте му даљу-ноћу доказивали и казивали: „ти си убица, ти си убица!“, а сад, кад се овај пријавно и признао, ви ћете му опет хомити коштице: „Лажеш, вараш, кажем ти, ниси ти убица! Ниси ти могао бити убица! Не говориш ти својим речима!“ Па зар ваша дужност није комична?
— Хе-хе-хе! Све како сте опазили што сам Николи малочас казао... „не говори својим речима“.
— Како да не опазим!
— Хе-хе! Опитроумни сте, веома! Ви све опазите! Прави жнвахли ум! Да закачите најкомичнију струку... хе-хе!... Је ли оно у Гогоља, како вели, та црта била веома јака?
— Јест, у Гогоља.
— Да, да, у Гогоља... до најпријатнијег виђења!
— До најпријатнијег виђења...
Раскољников пође право кући. Био је толико ометен, и

збуњен, да чим је стигао кући паде на диван, и тако је за четврт часа седео и само се одмарао и огледао да колико-толико прибере мисли. О Николи није хтео ни да мисли; осећао је да је запрешћен; да у Николином признању има нешто неразјашњено, чудновато, што он сад не може да појми нипошто. Али Николино признање беше чињеница, беше истина, постојало је. Последице тога факта постадоше му одмах јасне: знао се мора одлободити, и онда ће опет њега да потраже. Али, бар толико, биће дотле слобода, па ваља штогод за се да учини, јер је опасност неизбежна.

Али, сад, колика је? Стање се расветљава. Опомињући се онога *јучеранег*, у општој вези, па своје ове данашње сцене с Порфиријем, он се опет сав стресе од ужаса. Одиста он не зна сву намеру Порфиријеву, није могао да докучи све данашње планове потезе. Али један део те игре обелодањен је, и, разуме се, нико не може боље од њега да појми како је за њ страшан био „ток" Порфиријеве игре. Још мало, па би се он *морао* одати сапрешено, фактички. Познавајући болест у његову карактеру, и од првог погледа верно га схватавши и проврени, Порфирије рађаше истина сувише одсудно, али готово поуздано. Нема спора, Раскољников се и данас веома компромитовао, али иначе до *факта* није дошло; све још само у преносном значењу. Али иначе, при том, да ли и он све тако тумачи? Да ли се не вара он? Баш каквоме, каквоме је резултату Порфиријеве данас нагињао? Је ли донета имао данас штогод спремљено? И шта поимење? Је ли донета нешто очекивао или није? Како би се управо они данас растали кад не би било оне напеадне катастрофе, коју је Никола припремио?

Порфирије беше готово сву своју игру показао, сваколико, на срећу, али показао је, и тако се Раскољникову чињаше: кад би Порфирије донета имао ма шта више, он би и то показао. Шта је то, какво је то „напеадење"? Подсмех, или нешто друго? Је ли то значило што год, или не? Да ли се у томе скривало ма штогод налик на факт, на основано окривљење? Јучерашњи човек? Али где се он дену? Где је данас био? Јер само ако Порфирије има штогод стварно, поуздано, извесно, то је, сваколико, у вези са јучерашњим човеком...

Седајне на диванy, спустио главу, наслатио се на колена а лице покрио рукама. Нервна дрхтавица још трајаше по свему телу. Напослеку устане, узме капу, промисли се и упути се вратима.

Некако је слутио да бар за данашњи дан може готово поуздано рачунати да је ван опасности. Одједном осети готово радост у срцу своме. Зажеле што пре да оде до Катарине Ивановне. На пратњу, разуме се, одопино је, али ће на помен доспети, и тамо ће, убрзо, видети Соњу.

Заустави се, промисли се, и болан осмех појави се на његовим уснама.

— Данас! Данас! понављаше за се. — Да, баш данас! Тако мора да буде...

Тек што је поумио да врата отвори кад она се отворише и сама. Он задрхта па одскочи натраг. Врата се отворише лагано и тихо, и — појави се јучерашњи човек испод земље.

Човек застаде на прагу, ћутећи гледну Раскољникова и корачну у себу. Беше у длаку опанак као и јуче, иста фигура, исто одело, али у лицу и очима беше јаке промене: сад је гледао некако растужен, на постојавши мало дубоко уздахне. Само још треба да уз то метне руку длапом на образ а главу да нагне на страну па да сприсно личи на *бабу*.

(Наставиће се).

ПОЗИВ НА ПРЕДАЈУ

Симеон П. Ренешић, земак на села Плавне, у срезу браоналаначком, окр. крајин. 26. прошлог месеца убио је из пушке Аврама Степановића теж. на истог села, па је за тим одмах утекао у планину, где се сада крије и на позив општинске и среске власти неће да предстане, да одговара за то убиство.

Пошто се он на тај начин одметнуо испод власти и земаљских закона у намери, да за себе живи и казнима дела чини, — Начелство ок. крајинског. на основу свога решења од 14. ов. м. Бр. 6990, позива поменутог Симеона, да се у року од петнаест дана од кад опај огласе буде објављен преда најближој полицијској власти; иначе ће га по истеку тога рока, према чл. 3. закона и утамањивању хајдука, огласити за хајдука и онда ће свакоме бити слободно убити га. Симеон је раније био осуђен на 20. година робије и 5 година полицијског надзора, због силовања, родоскрнавења, убиства, разбојништва, тешке телесне повреде и других злочиних дела, од које осуде издржао је половину а остатак му је у путу високе Владалачке милости јесенас опроштено. По томе, он је врло дрзак и опасан злочинац. Њему је 36 година, средњег је раста, дугуљастог лица, правилног носа, плавих очију, на бесњачама оба ока има црвене пеге, смеђих пошених бркова, смеђе косе, лево му је ухо осечено, — опгрог — разбојничког погледа. Од одела има на себи дугачку кошуљу и гаће од кудељног сеоског платна, на глави просту црну шубару средње величине, на ногама опанке и обојке. Од оружја има пушку, револвер и нож.

ПОТЕРА

Станко Милосављевић, из Милића, који је од пре неколико година боравио у манастиру Студеници, као слуга манастирски, приликом доласка у општину манаичку, изнарао је многе грађане, те од њих узео извесне суме новаца, да их уцшше у поједина друштва, па је неке уписао а већину није, него им је мапао новаи и упропастио, а и којима је узео књиге од појединих друштава, он их је упропастио на некуда отумарао. Станко има 38—40 год. план, врска кад говори, рошав, има на себи: шајкачу округлу, гуњ и чакшире, од сељачког сукна и на ногама опанке. Начелник ср. студеничког депешом Бр. 8619 моли све полицијске власти да Станка у кругу своме потраже на најбољег њему стражарно спроведу. Власти ближе Београду на случај проналаска нека га спроведу Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 18770.

Ђорђе Тодоровић и **Антон Спасојевић,** музиканти дринске дивизије побегли су из команде ноћу између 13 и 14 ов. м. Командант пука из Ваљева депешом Бр. 5980 моли све полиц. власти у земљи да бегунце потраже и њему их стражарно упуте. Исти се могу спровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 18,806.

Јован Нешковић, ђутограе школе подоонпирске, родом из Београда, на дан 3 ов. м. удаљио се из команде незнано где и ни до данас се није вратио у команду. Њему је 26—27 година, висок 1·75, сув, образа дугих, бркова малих, брнја се, очију плавих, смеђ, кад говори замукује. Моле се полиц. власти да именованог потраже и најбољег спроведу команди преко Управе града Београда, с позивом на Бр. 18821.

Ненад Јевросимовић, финансиски стражар дарничарнице Велико-Градишке, напустио је дужност и по извештају исте царинарнице, од 11 ов. месеца Бр. 1135. побегао је. Ненад је оптужен и под истељењем је због праље новаца својим друговима. Од државних ствари одпео је одело, преобуку и бајонет са опасачем и канцом. По наредби Госп. Министра финансија ЦБр. 13933. Управа града Београда препоручује свима полицијским властима да Ненада потраже у своме кругу, па најбољег њој стражарно спроведу, с позивом на Бр. 18.729.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Његово Величанство Краљ, благоволео је 17. ов. м. у лов мака пре и после подне примите у аудијенцију г. Гају *Ј. Маленковића*, начелника Министарства Унутрашњих Дела.

Његово Величанство Краљ благоволео је 14. ов. м. у 11 сати пре подне у свечаненом двору у винограду, примити у аудијенцију, уредника нашега листа г. Наума Димитријевића. Његово Величанство Краљ и овом приликом благоволео је изразити Своје задовољ на за уређивање „Полицијског Гласника", утврђујући потребност и неопходну потребност његова излажења по полицијску струку. Њ. В. Краљ наглашено је још и то, да је г. Димитријевића баш за то и одликовао орденом Св. Саве, што је е уређивањем „Пол. Гласника" потпуно задовољан.

Г. Живојин Богдановић, начелник I. кл. окр. подринског и сарадник нашега листа, отпутовао је у прошли четвртак на своју нову дужност у Шабац.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 395.

БРОЈ 33. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 27. АВГУСТА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље управитељу у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код најближих скупљача или на пошти. Цена је листу: седмо, које узме у сваком општинском и које је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским касирима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механицијама не унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се ко овој цени могу претплатити само преко својих команданта полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединих бројева „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

АНТРОПОФАГИЈА

ЈЕДНА ГЛАВА ИЗ СОЦИОЛОГИЈЕ

Д-р Ш. Летурнов

(СВРШЕТАК)

На оних страшних обичаја по нас Европљане не треба закључивати да су Ново-Селанђани неспособни за човечје осећање, чак и за нежност. Када у битци неко од њихових рођака или пријатеља буде убијен, они осећају велики бол, бар га показују на врло приметан начин. Чело и образе исеку општим шиљушима, а на тај исти начин искашљу радост при повратку каквога пријатеља са дугог одсуства. Најзад носе, обећање о врату мале камење идоле за спомен мртвих које жале.

Људски морал је врло променљив, и у свима земљама, не изузимајући ни најцивилисованије, он је санкционисао и санкционише поступке још горе но што је канибализам.

Ново-Селанђани су били, људи и жене, канибали без стида потпуно отворено. Али, већ остралани са Маркизи почињу имати обзира у храни са људским месом. Њихове жене (в то им, као пристиних стида служи потпуно на част) већ осећају извесну одвратност према антропофагији, коју им у осталом и сами земаљски обичаји забрањују. У мирно доба, само поглавице, велики свештеници и старци, имају привилегију канибализма. У време рата то се право проширује и на људе из народа, на *kikitinas*. Још од краја прошлога века. Маркизани су почели сумњати у моралност тога обичаја. Тако, један стари поглавица упорно је тврдио *Porter*-у да никада ни он пити ико на његове породице није јео људско месо, ни месо крадене свиње. Иначе, канибализам је био у сваки до скорашњега доба; може бити још и данас траје. Жеља за људском печењицом била је узрок многим малим ратовима и заседама. У последње доба, племена су почела преба[illegible]ати једна другима навике канибалске, али ти напаљени протести јавнога мњења нису у стању да сасвим укину тај варварски обичај. Сечење ногтаве и подела парчади меса чинила се методично, према утврђеном јерархијском реду. Жртва се дављена, као и животиње, да се не би крв губила. Као и на Новом Селанду, оне су биле особито у цени, и њих су узимали ратници. Сриче се јело пресно. Труп, увијен у лишће ti, био је печен, и печену лешину секли су оштром трском. Ноге, руке, бедра нису су поглављима. Стражњице, најделикатнији део, била је део резервисан првосвештенику.

На Пријатељским Острвима јели су такође, али са мање обзира, поубијане непријатеље, и један сандвичски поглавица рекао је смејући се *Cook*-у да је људско месо најслађе јело. На острву Бов, прво су прождирали потпуно непријатеље, па после другове, у опште све оне који умру од насилне смрти. Убице, за казну, биле су поједене. То је једина тачка на Полинезији где се констатовала антропофагија судека. Ту је свет био много жељнији но игде на другом месту женскога меса, на које су острељани били нарочито понашини. Разлог је томе што је острво Бов било једно од оних малих коралских острва, тако многобројних у Тихом Океану. Животињско царство ту је било слабо заступљено, и на њему је било теже но игде набавити храну богату азотом.

У таитском архипелагу, где има доста сочних плодова, рибе у обиљу, паса и свиња, канибализам је само у стању традиције. Случајно и из освете, пече се и једе каткада које парче убијеног непријатеља, али у опште, јавни морал осуђује канибализам.. Он је остаклом некада био јако у обичају, и очевидни трагови још се и данас находе. Тако, у људским жртвама, свештеник прво понуди око убијеног, и, када овај одбије, њуди га боговима, као цело тело. Таитски богови, по речима свештеника, били су врло појешни на људско месо. После једне такве понуде могло се од њих све тражити и све добити

Извесна имена подсећају на стари обичај, на пример реч Ајмата, који је Помаре носио пре свога доласка на престо и што значи „јести око“ Разни изрази обилнога језика имају исти смисао; тако на пример, гладна година се на Таити зове „доба за једење људи“.

У јавајском архипелагу постоје два занимљива облика антропофагије: антропофагија из синовља поштовања и судска антропофагија.

Племе Бата из Суматре, које је врло многобројно, земљорадничко, питомо, које има редован систем закона и управе, забуку, књижевност, једе побожно и са церемонијом своје старе родитеље. Једини обзир који имају у томе јесте да буде доста лимуна а со јестина. Утврђеног дана, старац одређен да буде пођеден пење се на једно дрво, испод кога се окупе сродници и пријатеље. Они обарају стабло по такту, певајући погребну химну чији је општи смисао: „Доба је дошло. Плод је зрео: нека падне“. Затим старац силази; најближи сродници га са пажњом убијају, и сви присутни га једу.

Бате практикују такође највиши облик антропофагије: судску антропофагију. Код њих, прељуба, краја за време ноћи, они који издајничким нападну какву варош, село, појединца, осуђују се да их народ поједе. Њих везују о три ноца, руке и ноге рашчешљене у облику крста Св. Андрије, и, на дат знак, сви присутни бацају се на њих и комадају их сенирама, ножевима, или просто ноктима и зубима. Истргнути комади меса једу се одмах, сирови и крвави; само их претходно замоче у једну смесу од соли и сока од лимуна, у кокосовом ораху. У случају прељубе увређени муж имао је право да по вољи бира прво парче. Значаје делати врше тај посао са таквом ревношћу, да често рањавају једни друге. И ако је ова највиши облик канибализма, судска антропофагија изазвана и разнија дивље нистинкте, којих је она последњи траг.

V.

Канибализам у Америци

Од Ватрене Земље па до плодних предела, канибализам постоји или је постојао у Америци. *Magellan, Candish, Fitzroy*, констатовали су га на Ватреној Земљи, Мексо-и и велики број гаранских племена јесу поступни канибали. Мексиканци, релативно цивилисовани, имају аналоге обичаје, које религија посвећује. Први француски мисионари код Црвенокожаца нашли су канибализам још у обичају. Отац *Brébeuf* видео је Уроне како једу једнога свога непријатеља, а *Charlevoix* прича историју двадесет и двојице Урона које су Кронов-и појели. Најзад, 1833 године, експедиција капетана *Back*-а констатовала је канибализам код Црвенокожаца Северне Америке.

Нутка — Колумбијанци, који су прелаз између Црвенокожаца и Ескима, врло радо се повраћају антропофагији. Неколико од њих понудише *Cook*-у руке и љубаве људске меде су биле скуване и у пола огледане. Један од њихових поглавица био је тако понашан на људско месо, да је о сваком младом месецу убијао по једнога роба и јео га у свечаној гозби коју је приређивао њихим поглавицама. Овај се обављала са церемонијама. Почињало се певањем ратне песме и играњем око ватре, на коју се сипао зејтин да би више буктала. Затим, поглавице, са завезаним очима, у средини одређених жртава, играли су се сленога мина. Чим би дочепали једнога роба, удавили би га, исекли на комаде и месо које се још пушило делили су званицама.

За време глади, Ескими немају ни мало више обзира но Нутка-Колумбијанци. Она хорда која је гладна јуришала је на другу хорду, клала је и на комаде секла, и јела пресно и смрзнуто месо. Треба поменути да антропофагија на облапорности, коју смо констатовали код Нутка — Колумбијанаца, изгледа непозната Ескимима. Они прибегавају канибализму само у време глади. Изгледа у осталом да су више но један пут служили као дављачи њиховим заклетим непријатељима Црвенокошцима, јер су им дали име *Irthily*, име које су Гренланђани дали ђудождерима, и који по њиховој машти имају псећу главу. Само то митолошко схватање било би довољно да докаже да канибализам у опште није у обичним нарадима Ескима.

VI.

Канибализам код монголске и беле расе

Као што смо казали и већ у пола доказали, канибализам није искључива особина неке расе људске. Он је у толико општији у колико је друштвено стање ниже. Код виших раса, монголске и беле, он више не постоји, као општи обичај; али, он је постојао некада и сада се качкада случајно појавља.

Један стари индиски путник прича да су становници Бутана јели некада ингерице убијених непријатеља, и то заготовљене са маслом и шећером; да су љубаве оптицали сребром и њима се служили као печарима; исти су употребљавали за пиће и музичке инструменте. Ту скоро, за време рата између тајшишког, један енглески трговац из Шангаја сео је своја слугу, који је посао дома срце једнога бунтовника да га поједе, не из облапорности или нужде, него из више моралне побуде: да себи да храбрости.

Као и све друге расе, и бела раса је дотакнута канибализмом, који је био за човечанство нека врста прворођеног греха. Монголски народи Источне Европе давали су пример старим грчким популацијама. Чита се у Херодота да су Масагети премлаћивали и јели, *из сажаљења*, своје старе родитеље. Код њих, старци који су умрли од природне смрти, беху сматрани као непобожни и њихове лепше бацане су дивљим животињама. Иседони, на истоку од Скитаје, имали су слично обичаје. У зори грчке историје, канибализам је био већ осуђиван, али легенде о Атреју и Ликаону довољно доказују да обичај није био давно искорењен.

У прим вековима наше ере бивало је појава канибализма, и св. Јеремија вели, у једноме од својих писама, да је у Галији видео антропофаге, који су парочито били облапорни за груди младих девојака и стражњице дечака.

Семитски народи, мање цивилизовани но индо-европски варијетети беле расе, враћали су се и враћају се још без много муке у антропофагију. Јосиф је причао, са бујношћу лицемерске и брбљиве реторике, историју једне Јеврејке, која је скувала и појела своје дете, док је врли Тит немилосрдно описивао у Јерусалиму последње бранионе јеврејске независности. Арабљански историк Абд-Алатиф наводи целу антологију канибалских историја причајући о глади која је пустошила Египат 597 године хеџире (1200). У свима епипатским варошима, у Александрији, у Сијену, Демијету, Кону, итд., антропофагија се у велико практиковала. Одавало се на лов на људе, нарочито на децу, јер је печено дете важило као изврсно јело. Канибали су били осуђивани на спаљиште, али казна је била тако немоћна, да је публика прождирала полу испечене осуђенике. Канибализам, који је с почетка изгледао ужасан, најзад је у пену руку упао у навици; добила се воља на њ; једна богата жена, која је била трудна, од људскога меса створила је своју обичну храну. Један бакалин имао је на продају људско месо у саламури. Томе се ни најмање не треба чудити, јер сасним скоро, приликом последње глади у Алжиру. Арапи су се местимично враћали на оно што су практиковали њихови преци, на антропофагију.

У осталом факта истога рода нису много ретка у модерној историји европских нација. У Француској, 1030, за време глади која је трајала три године, људи су ипили, као и у средњевековна Абд-Алтиф, у лов на људе. Једал човек био је осуђен на спаљиште што је продавао људско месо на тргу у Турнеју. У својој тако занимљивој хроници, Пјер де л' Етоал нам прича, дајући интересантне појединости, о канибализму Парижана за време опсаде Париза Хенриком 10, добрим краљем Хенриком, године 1590. Једној богатој госпођи умре од глади двоје деце: она их помоћу своје служавке посоли, а јела их је са њом. Ланукнехти врше лов на људе по париским улицама и приређују канибалске свечаности у хотелу Сен-Денис и у хотелу де Палезо, итд.

Још доцније, прости људи су ископали лешину маршала д' Анкр, сутрадан пошто је убијен, испекли је на ражњу и појели је, заливши је сирћетом. Шилер тврди да на крају Тридесетогодишњег Рата Саксонци су били постали канибали.

Најзад, још у скоријој прошлости, у Америци за време рата за Независност, Сенеке — Црвенокошци — појединце два америчанска насељеника, и један енглески пуковник био је међу званицама.

Као што се види, ми немамо права да сувише будемо охоли нашом цивилизацијом, која је у осталом тако несавршена. Животиња није много далеко од нас; шта више она је још у нама у латентном стању. Иначе, преглед антропофагије који смо сада дали, има једну утешну страну. На свој начин, он даје још један доказ да је еволуција људскога рода прогресивна. Човек почиње тиме што је животиња као и остале, и то ни мало мање дивља и крвождена. Тада, за то једно биће, суровo и гладно, нужда угушује све. Свако му је месо добро. После тога, он једе само своје непријатеље, те јест своје противнике из суседних племена. Он је тада канибал готово искључиво из освете и облапорности, али ова последња страст задовољава се само заробљеницима и робовима. Најзад канибализам добија религиозни или судски облик, то јест постаје доста редак. Почевши одатле, он је све више и више осуђиван и има противу себе јаки морал, и њему се прибегава тек у лутој нужди глади, или у манитости, кала се разум и моралност помраче, а животиња се поново одулари.

Бива да Европљани наших дана, и у највећој невољи, у великим бродоломима већма воле умрети од глади но прибећи канибализму својих предака. Ма како да је слаб, ма како да је несавршен, човек је дикле усавршљив. То је закључак успешан и даје храбрости.

Превод с француског.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског писара добили смо овакво питање са молбом за наше мишљење о поступању при појави оваквих питања.

Реч је о тражењу и спору о пољским службеностима.

Он наводи: „пред општинским суд долазе често представке, са тражењем права на пољску службеност, преко чијег имања по праву или старини. Овакви захтеви негде потичу путем грађанских спорова са тражбом на право службености, а негде кривично, пошто је право службености самовласно спречено или заузето. Даље наводи: како се пресуде општинских судова у неким случајевима од стране вишестепених судова, које су донете по грађанском поступку § 6. и грађ. закону § 335 уништавају само за то што није процењена предност ове службености*.

Када потражилац права за пољску службеност. хоће да то своје право доведе путем грађанског спора, он то чини својом тужбом, код општинског суда и своје право утврђује доказима било писменим, или по старини са сведоцима, или то своје право доводи и траги услед таковога земљишног терета, да пут за своје имање мора од својих суседа тражити. За суђење и извиђање оваквих спорова, надлежни су оп-

питински судова по § 6 тач. 8 грађ. поступка са погледом на § 355 грађанског закона.

Они спорови узимају на себе вид: „*пољске службености*". А пита се има узети као пољска службеност јасно је прописао § 335 грађ. законика и од његових прописа, у сваком даном случају не треба одступити. За све остале службености које нису предвиђене у овом законском пропису или улазе у прописе § 336 нет. закона општинским судови нека се не упуштају јер би им радња била неправилна и противузаконита. Када спорови узимају на се вид грађанске природе, онда се извиђање и суђење врши по § 13 грађ. судског поступка, изричне се пресуда овако као то наши формулари у толико случајева у листу износе и нека их се општински писари строго придржавају.

Сви ови спорови о пољској службености непроцењиве су природе, али увек пре суђења нуждан је извиђај судски на лицу места. Услед тога не може бити ни речи о процени и вредности спорној.

Толико када је спор природе грађанске.

Ако нам потражилац права представља суду, да му је као самовласно спречено могућност на службеност, и своју представку подноси кривично, тражећи да се за ово виновник казни као самовласник по § 375 и 375 а крив. закона, онда се ово дело извиђа као дело иступне природе,

Противу пресуда у првом случају подноси се жалба прекопотеном суду у року од 8 дана од дана саопштења пресуде, а у другом случају надлежној полицијској — дакле среској власти у року од три дана.

Такса за жалбу је у оба случаја 2 дин у таксеним маркама.

* * *

Један општински писар пита нас је: да ли се земљодељцу могу узети у попис две краве са којима се као земљорадник служи, место волова, када истих нема, и да ли се и на ову стоку, за њега као земљодељца простире благодејање из § 471 тач. 4 грађанског судског поступка, јер се наш сиротињи сталеж по селима услед немања волца у велико служи са кравама при пољским радовима за теглење.

Ми одговарамо ово: законодавац је хтео земљодељцу да осигура ову стоку, која му је нужна за његове пољопривредне радове и живот, и зато је у изричном пропису законском и стављено га под заштиту. Сваком земљодељцу нужна је стока за теретне послове у пољопривреди. Дакле ко нема могућности да има бар добрих волова, он ако има два коња или две краве са којима овај посао врши, иман са овом стоком узмана ово законско благодејање и заштиту, као и са нужним паром волова, и ова му се стока не може узети у попис. Ово је наше мишљење, а држимо, да је то и законодавац хтео када је земљодељца узео у заштиту, оним означеним благодејањем наложеним у § 471 тач. 4. грађ. судског поступка, јер му у истом штити и нуждан простор земљишта за сваку задружну мушку главу а и нужну храну за породицу и потребно семе за догодишњу летњу.

* * *

Један општински писар достаља нам ово: на састанку и договору општинских писара у срезу, нисмо се могли споразумети, да ли треба од потражиоца уверења од општинских власти наплаћивати поред таксе у 2 динара за уверење и таксу у 0·50 динара за молбу у таксеним маркама, која би се имала утиснути на концепт уверења и даље да ли ће се ова такса утискивати при потврди осталих исправа, признаница, облигација, уговора и т. д., па моли да му се ово од стране нашег средништа објасни.

Радо се одазивамо овој молби. За уверења која наплаћују општински судови, наплаћује се у корист општин. касе такса у 2 динара у готову новцу. Ове врсте предмети не подлеже више никаквој такси, дакле ни овој прирезној од 0·50 динара, која се наплаћује само код државних власти. Оне ван исправе као што су признанице, облигације, уговори или остале врсте исправа по предности, морају пре потврде бити снабдевене таксом у маркама по предности, онако како за те видове исправа захтева закон о таксама, а потврђене у корист општ. касе наплаћује се за решење о потврди 1 динар, као што се наплаћује и за свако решење, пресуду или наредбу, издату од стране општ. суда, у приватним спорним грађанским односима.

* * *

Један општински писар пише нам овакав предмет са молбом за објашњење о застарелости његовој.

„Начелник среза пожешког пресудом својом од 15 марта 1893 г. № 2455, казнио је Н. Н. из Јежевице за дело из тач. 3. № 357 крив. зак. са 15 дана затвора, с тим, да кад пресуда постане извршна да се над осуђеним изврши. Осуђеном Н. ова пресуда саопштена је 16 марта 1893 год. На ову пресуду он је 18 марта 1893 изјавио жалбу начелству окружном. Начелство је размотрило акта са пресудом, и решењем својим од 29 марта 1893 г. № 1869 одобрило ону пресуду, и послало решење у препису да се преда осуђеном Н-у.

Ово решење са актима примљено је од Начелства, 14 априла 1893 год. заведено је у деловодни протокол тог истог дана, и на потпис рецеписа предато осуђеном 22. маја 1893 године".

Питање је сад, од кад се овој пресуди рок застарења рачуна.

Ово је питање са свим јасно. Рок за извршност пресуде има се рачунати од 22 маја 1893 године, када је коначна расправа по кривици осуђеном саопштена, и у року од три месеца има се над њим казна извршити, иначе ово дело на спрам кривца, као дело иступне природе, застарева за три месеца; — § 396 крив. законика, само ако није случај тај, да је кривац испод руке власти побегао, у коме случају рачуна се застарелост од тога дана.

ЈЕДАН НЕСРЕТНИ СЛУЧАЈ

прича **Франсоа Копе-а**, преведо **Т. Гершић**.

свршетак

Нема сумње да ме је то јако наједило, господине попо, имао сам муке и јада пуно до грла. Ну најзад шта сам могао чинити, кад сам их волео обоје? Учињо сам оно, што сам мислио да ће бити њихова срећа, одиста! спарио сам их као мужа и жену; па како је Филип увек волео по мало да се проводи и да беспослични и кадра натезао с повцем, то сам му ја позајмио моје скривено благо — моју уштеђени новац, да купи наметај.

И тако се њих двоје узеше и у прво време све је ишло лепо и добро, и они добише малога синчића, коме сам ја био кум и крстио га Камило, за спомен мојој мајци. Врло после његова рођења Филип је почео да се кварп и да постаје раскалашан, ја сам се у њему преварио; он не беше створен за уредан брачни живот, он је одвише волео забаве и развратан живот. Ви живите, господине попо, у једноме предграђу где је сиротиња, ви, дакле, изнесено мишљење неће на памет знати ту жалосну историју... радник који мало по мало упада у ленствовање и пијанчење, који бачви узастопце по три и четири дана, који не зарађује потпуну недељну зараду и који се, сам истрошен од уживања, враћа у свој стан, само зато да начини какву сцену и да бије своју жену. И тако дакле, за непуне две године Филип постаде један од тих несретника. У почетку ја сам покушао да му читам моралне придике и по неки пут он се застидео свога понашања и трудио се да се поправи. Али то није дуго трајало... и после тога моји су трпорп почели да га раздражују и кад сам долазио к њему и кад је увардао мој ожалошћени поглед на собу без наметаја, који је сам отишао у заложницу, и на сироту Катарину, ослабелу и побледелу од туге, њега је онда спопадало бесњило... Једнога јутра, он је био толико дрзак, да је према мени одиграо читаву љубоморну сцену с обзиром на његову жену, која је чиста као света девица; он ми напомену како сам ја пре био у њу заљубљен, кривио ме је да сам и сада још заљубљен, пришивао ми и подметао разне глупости и гадости, које од стида не бих могао ни понављати... Ах! тога дана требало је да се дохватимо за гушу!... Ја сам учињо оно, што сам морао учинити; одрекао сам се тога да походим Катарину и моје кумче, а што се тиче Филипа, с њим сам се сусретао случајно, кад смо радили на истом дрварилику.

Али, ви ћете то разумети, ја имадох и одвише пријатељског осећања и наклоности према Катарини и маломе Камилу; ја не могох сасвим да их заборавим и нагубим из вида. Суботом у вече, кад знадох да је Филип отишао с другима на поноћ своју зараду, ја сам крстарио по предграђу, наводно сам дете, ћерећао с њим и, кад је било одвише беде и немаштине у кући, ја сам писао пусто да се врати празних руку, ви то већ погађате. Ја мислим, да је тај несретник Филип знао, да ја потпомажем његову жену и он се чинио томе невешт, наводно је да је то за њ згодно и комотно.... Ну да скратим историју, јер је и од више жалосна... Прошле су године, Филип је све дубље тонуо у своју страст и свој грех; али је Катарина, којој сам ја помагао колико сам могао, васпитала свога сина и он је сад личан момчић од двадесет година, добар и одважан као и она... Он није радник; он је школован, научио је цртати у вечерњој школи и сад је код једнога архитекта, где прима доста леп плату. И тако, ма да је кућа, непрестано још ожалошћена присуством пијанца, ипак се стање знатно поправило, јер је Камило извршен син, одан својој мајци, и, од једне или две године на овамо, кад сам срео Катарину — колико се променила једна жена! — испод руке са својим сином, који беше одевен као господин, било ми је тако топло у срцу.

Ну, синоћ кад изађох из своје пречарнице, срећем Камила и кад му стиснох руку — ох! он није имао горд нити се стиди моје од креча упрљане блузе — ја опазих да изгледа сасвим суморан.

— Ну, шта је?

— Ето шта је, одговори он, јуче сам вукао коцку и извукао сам број 10, а то је један од оних бројева који вас шиље да цркавате од гроњице у колонијама с војницима марине; у сваком случају ја морам тамо остати пет година, дакле морам мајку оставити сому с оцем — а овај још никад није толико пио нити је икад био толико зао и раздражен — и она ће умрети, мој куме; ах! сиротиња је возда проклета!

Ох! ја после тога проведох страшну ноћ! Замислите молим вас, господине попо, двадесет година муке и труда те сироте жене разорено у једном минуту, глупошћу пустога случаја, што је један дечко бркнуо руку у једну торбу и у њој ухватио рђаву коцку у лутрији! И тако јутрос кад пођох грађевина, коју градимо на булвару Арагo, ја бејах саломљен и погурен као неки старац од несане ноћи. Можемо бити ма колико ожалошћени, вала при свем том радити, зар није тако? И тако ја се попех на скелу — ми смо грађевину дотерали већ до четвртог спрата — и почех радити свој посао. Одједанаут осетих да ме неко удари по рамену. То беше Филип!... Он је сад радио тек онако по њеју и дошао је очевидно само да одради једну надницу, да има да пије. А мајстор је прамао свакога, који мање, јер је имао да плати пиштмалук ако грађевина не буде готова до утврђеногa рока.

* * *

Ја нисам видео Филипа већ поодавно и ја га једва познадох. Сав испечен и напуњен од ракије, брада сва оседела, руке му дрхћу, то беше један старкеља, једна развалина.

— Ето видиш, рекох му, дете је дакле извукло рђав број?

— Па онда? одговори ми он промуклим гласом и при томе ме погледа попреко. Зар ћеш и ти сад с тим да ми досађујеш, исто као Катарина и Камило?... Дечко ће чинити оно што и други, служиће отаџбини... Збиља! Ја знам шта њих једи и мучи, моју жену и мога сина... Да сам ја мртав, он не би мрзео њих... Али тим горе за њих! ја стојим још чврсто на своме месту и Камило није син једне удовице.

Син удовице!... Ах! господине попо, зашто је он имао несрећу да изговори ту реч? Одмах ми се зао умиљај улене у главу и никако ме није остављао целога јутра док сам радио раме уз раме са тим несретником. Ја сам замишљао и све ми се врало по глави шта ће патити једна Катарина, кад не буде више имала уза се свога сина с тим злосретним пијанцем, који је сад већ потпуно постао свирен, способан за све... Искуцало је једанаест часова на часовнику, који беше у суседству и сви другови сиђоше да доручкују. Нас двојица остадосмо последња, ја и Филип; ну кад је он стао на лествице да сиђе, ето га где ме погледа смешећи се подругљиво па ми рече својим раздераним гласом:

— Као што видим, имамо још једнако чврсту ногу маторошку... Камило неће тако скоро бити сам удовице, хајде!

Тада ја осетих у своме мозгу као неки жесток удар и налазу крви и јарости: Ја дохватим обема рукама мотке од лествица за које се Филип ухватио пичући: „У помоћ!“ једним јачим замахом, учиних да се лествице забатргаше и заникане у ваздуху!...

Он у часу беше мртав и сви су мислили да је то био несретан случај, али је сад Камило син једне удовице и он неће путовати!...

Ето шта сам учинио, господине попо, и то је оно што сам имао потребу да исповедим нама и милостивом Богу! Ја се кајем и ја молим за опроштај, то је јасно... али ја не треба никако да видим Катарину где пролази у црном оделу под руку са својим сином сва срећна; ја бих тада био у стању да више не жалим шта сам учинио, да се не кајем за свој злочин... Да бих то избегао, ја ћу да се иселим, ја ћу се погодити за Америку, у име покајања и назове... ево узмите, господине попо, ову златну гривну, коју је Катарина одбила кад је признала да воли Филипа; ја сам је непрестано чувао као успомену на оне једине сретне дане што сам их имао у животу. Узмите је и продајте... добивени новац биће за сиротињу.

* * *

Да ли се Јаков дигао разрешен, добив опроштај од абата Фабера? Толико је само извесно, да стари свећењак није продао златну гривну. Пошто је цену њену или од прилике оволико колико је мислио да јој је цена спустио у црквено сандуче, он је накит обесио на олтару капеле свете девице, као неки завештани прилог ex-voto; ту често долази стари абат да се помоли богу за сиротиња видара.

ПОД УТИЦАЈЕМ ДРУГОГА

од Јове Адамовића

(наставак)

Доктор се насмеши на ово питање па поћутавши неко време одговори:

„Ја чега сам навео тај закључак? из ничега па ипак из света. Не знам како да кажем, када се двоје, човек и жена који једно другом нису одвратни, нађу на само — па ма то било и први пут — и када човек жели да задобије дотичну жену, онда је тема разговора и спољашње држање жене готово увек споредна ствар па њихово споразумевање. Они могу говорити о најдосадијим стварима па ипак ће човек, ако није глуп, брзо бити на чисто са тиме: хоће и успети или не. Тон њиховог говора, начин којим одговара на његова питања а нарочито погледи, којима га она са времена на време погледа, особито погледи за које она мисли да их он не опажа; све ово доводи човека до поволног или неповољног закључка. Присебан и онтрољоваи човек моћи ће на основу овога увек знати на чему је кад жене који жели да задобије, само разуме се не код кокете, јер жена која кокетује не мисли ни напита друго до да се забавља, да што више комплиментата задобије и да човека залуди. Само онда ако човек у друштву овакве жене остане потпуно присебан па му поље за руком да исту раздражи, онда се улоге обично мењају: кокета буде залуђена а човек долази до своје цели. Разуме се, да ово није никаква теорија, јер теорија или правила, како са женама треба опходити па да се задобију, нема. Рећи: „овако или онако треба са женом поступати на да је освојиш, исто је тако глупо као и тврдити: „Ја познајем жене скроз и скроз“, јер што се једној допада другој је мрско а што једну привлачи другу одбија. Али једно могу као посигурно тврдити: жене које су у браку незадовољне, нарочито жене тридесетих и четрдесетих година, најдаље задобијају млади људи који се у друштву не истичу и који поред овога располажу — бар привидно — приличном дозом карактера и паивности. Пошто овакве жене с времена на време осећају у себи неодољиву чежњу за човеком који би их разумео и коме би се могле поверити, то их овакви људи нарочито привлаче; прво с тога што свака жена инстинктивно

осећа да је опаснао човек лакше и боље разуме но остали људи, а друго и с тога што држи да јој срцу и части не прети ниједна опасност од пријатељства са од себе много млађим човеком који је уз то још и карактеран и наиван; претпоставка која је, разуме се, лажна, јер се тако пријатељство између жене несретне у браку и млада човека готово увек претвара у интимни однос[1].

„Море, докторе, батали то па причај даље", прекиде приповедача стари радознали судија.

Доктор пређе руком преко бркова па исказивши чашу са вином коју му старац беше налио, настави причање:

„Као што рекох бејах устао са стола па пришао огради веранде и не помишљајући у својој узбуђености да је крајња неучтивост окренути госпођи леђа, а уверен сам да и она то у оном часу није приметила. Беше наступио моменат када се на све заборавља: на учтивост, на околину и на себе сама. Што се тада, место што се упутих огради веранде, не устремих на ту жену, мислим да је више дело инстинктивног страха од евентуалног наседања но више присебности; а уверен сам да би сваки онај који је природе мање плашљиве пред женскињом, то и учинио. Бог ће та знати докле бих ја ту још стајао и блењао бесмислено доле у башту, да ме из тог бунила не трже њезин глас:

„Хоћете ли да сиђемо мало у башту?"

Она беше ово питање поставила тако тихим и променљивим гласом да у пркос мога узбуђења моралох приметити колико ју је напрезања стало док се отресла своје узрујаности. На њезино питање окретох се, али је не смедох погледати у очи но се само клањах поклонах. Она се провуче између стола и столица, стаде на сред веранде, па скупљајући једном руком подугачки скут своје пуне хаљине, маши се другом за моју коју јој ја из страха и узбуђености не бејах ни понудио. Да ме је сутра дан неко запитао како је се ствар даље развијала, и поред најбоље воље не бих умео рећи, толико ме беше додир њене руке и њезина близина узрујала. Као што се човек неког сна тек после месец дана може да сети, тако се и мени ове поједине тек временом стадоше јављати у памети... Силазећи низ степене и корачајући узаном, жутим песком посутом стазом, букнуше у мени страсна жеља да шчепам ову жену у наручја па да јурнем с коме у најближи дубу, дочим ми опет страх да се не компромитујем, не дозвољаваше ни да је погледам. Ова два осећаја: страсна пожуда и страх од срамоте беху тако окладали мојом памећу и осећајима, да изгледах сам себи као луд. Ни речце не говорећи и дрхћући целим телом ишах поред ове жене, не мислећи ни на шта друго до само на то: шта да радим? Да је дохватим на полубум? то је простачки и глупо, одвраћах сам себе, а у самој ствари не најјох храбрости за то. Да јој наљавим дубак? то би била још већа, јер моменат беше за делање а не за причање. Такве и сличне мисли врзаху ми се по мојој лудој глави. На једаред ми сену кроз главу: „Шта ли она сада мисли?" Помислих, да се она сада смеје у себи моме узбуђењу и глупом држању, натера ме да је погледам. Она корачаше поред мене погнуте главе и упртим погледом преда се. Ово ме мало поврати к себи и сада је стадох пажљивије посматрати. Лице јој беше зајапурено али привидно мирно, само лева обрва, која се час по час дизаше као у трзавици, као и убрзано дисање које јој се у пркос широне убране хаљине по јаком таласају груди видело, показиваху унутрашње узбуђење. И сам незнајући одакле ми толика дрскост, притиснух лако њезину руку која почиваше на мојој, уза ме; она подиже мало главу, погледа ме са стране па се насмеши. Ово ме потпуно охрабри и сада метнух длан моје леве руке на њезину па обухвативши исту прстима притиснух је лако. Она спусти опет главу ни речи не проговоривши. Тако ћутећи и идући једно поред другог улаљасмо се све даље од веранде. Савивши за један повелики шумарак од јоргована, који нам заклања изглед на веранду, застадосмо обоје као да смо се договорили.

„Како вам се допада наша башта?" запита ме она још једнако гледајући преда се и сигурно само да прекине ћутање. Погледах око себе не би ли нашао згодан одговор. Лево од путање која беше ограђена преповима од теракоте у виду акантусова листа, стајаше на сред једне зелене пољанице велики дубу рукa, на чијем се лишћу још блистаху капљице јутрења росе. Даље иза дубу дизаху се стари грмови чији се врхови, као и сенке по зеленој пољаници, лагано претаху тамо амо.

„Допада дивна башта", одговорих ја на горње питање. „Погледајте само онај бокор ружа: зар не личи исти на вазу са ружама, на столу за зеленом простирком?"

„Смем ли да вам понудим једну од ружа?" прекиде она моје постичке наливе сумњиве вредности, погледавши ми при том смешељи се умиљато у очи. Место одговора подигох њезину руку коју још једнако држах у својој, па је принех устама и пољубих. Она је извуче из моје, насмеши се прагласто на лупнувши ме пољубљеном руком по прстима, упути се дубу.

На сред пољанице застаде, подиже скут своје хаљине — сигурно с тога што је трава још била влажна од росе — па га пребаци преко десне руке као скут јахаће хаљине, али тако незгодно да јој се једна нога у ципелици од зелено-златне коже и сивленој чарапи са белим и ружичастим пругама, готово до испод колена указа. Можете мислити како је ово утицало на моје и иначе до крајности раздражене живце. Стојећи као укопан, готово избуљеним очима посматрах њезину доиста лепу ногу, око чијих се пуначких листова обазирају чинке од гаћица. Она беше откинула са дубља један пупољак и једну пола расцветану ружу па држећи обоје у једној а задигнуту хаљину преко друге руке, враћаше се опет к мени, питајући ме још из далека:

„Шта волиједе, пупољак или расцветану ружу?"

Ја дрхтах целим телом; длановни ми постадоше опет влажни а доња ми усна стаде играти. Она долажаше међутим све ближе к мени смешећи се умиљато и гледајући при том у очи. Осећах да сам пропао, то јест да је морам шчепати, па куд пукло да пукло; и да ми нуди случај не притече у помоћ, ко зна како би се ствар свршила. Приближавајући се к мени а при том једнако у мене очекујући одговор на горње питање, не беше она ни приметила да се приближује огради путање, која се једна за шаку подизала од земље. Ваш у тренутку када јој хтедох одговорити да волијем расцветану ружу, зане она ногом за ограду и да ја не прискочих да је прихватим, морала би пасти. Тако се најсмо једно другом у наручју. У први мах бесмо обадвоје као ван себе од изненађења; она беше као у несвесници затворила очи на наслоњила главу на моје груди а ја је посматрах као да се будим из каквог сна, али не за дуго. После неколико тренутака разбукташе се у мени свом снагом они животињски нагони, који се готово у сваком човеку налазе; обема рукама шчепах њезину главу, подигох јој лице према мени па је стадох као бесан љубити; али не тихим, слатким пољупцима заљубљеника но страсним, дивљачким пољупцима побеснела човека; пољупцима од којих је свако остављао модрицу на собом. Она беше забацила главу, па затворивши очи и опустивши руке млитаво низа се „стењаше кроз полуотворена уста, чији ме врео дах још више опијаше: „О... молим... немојте... молим немојте..."

Изгледаше као да ја моја плаховитост сву снагу одузела али паједаред, као да јој нека електрична струја прођури кроз тело, обисну ми се на врат, притисну ме грчевито на своје груди па ме стаде још страсније и патрепије љубити но ја њу, стењући после сваког пољупца неким загушљивим, готово плачним гласом:

„Ох... ти... ти... ти..."

Тог тренутка изгледала је величанствено лепа. На очију јој севаше она тајанствена у мозак продируља ватра, њене дугачке, дрне, лепо повијене обрве беху се сада услед каквог тајног бола набрале, дочим јој пуначки, дугуљасти, зајапурени образи почеше бледети; изгледало је као да јој она љубавна екстаза причињава страховите болове, више религиозна мученица но љубавница.

Што се мене тиче ја се једва држах на ногама. Она тајанствена ватра њезиних очију, која ми је пређе толико болона причињавала, а која сад без престанка ћуткаше, као и њезина готово натприродна страст беху ме сада толико раздражили, да почех губити свест. Гест, час при час при прави ред стаде ми се спуштати преко очију а у грудима ме стаде мучити неки страховити неодређени осећај; неки мешавина страсне радости и непојмљиве јарости, удрузено са жељом час да једно час друго задовољим, и ко зна шта бих под утицајем тог страховитог осећаја учинио: можда бих се бацио

заједно са овом женом на земљу па се вратио као луд по истој; можда бих ријешио као дивља животиња а можда бих и једно и друго учинио да ме Елза не отрже овог полуживотињског стања. Раздражена до крајности, а можда и из неког мени непознатог унутрашњег нагона, зари она најодређ главу на моје груди, па стаде јецати гласом, који ми је срце раздирало. Овај изненадни прекрат њеног расположења тако ме уплаши да се сасвим освестих. Не могавши у први мах себи објаснити ово њезино држање стадох је миловати по глави и забринуто питати: шта јој је. Она јецаше све јаче и јаче тресући се при том као у грозници и понављајући с времена на време са од плача испреиданим гласом питање:

„Што си дошао? Што си морао доћи?“

Ма да нисам могао да појмим зашто плаче, ипак ми дође да се и ја заплачем. Подигох јој главу па јој стадох љубити уста и очи, тешајући јој хиљадама речи о љубави, срећи, и тако даље. Јецање стаде попуштати и она се најзад умири. Полуљубе је још једном на јој онда шапнух на ухо:

„Ходи да те отиратим у твоју собу“.

Она подиже своје сузне очи, погледа ме смешећи се, па одговори тихим гласом:

„Хоћу... молим те дај ми твоју мараму.“ Извадих исту из џепа, обрисах јој њене очи и лице од суза, па се онда упутисмо лагано дома. Приближивши се савијутку стазе застаде она поново, стаде преда ме, па подигавши се на прсте и погледавши ме умилато се смешећи, прошапута:

„Драгане, још један пољубац“.

Полубисмо се још једанпут па онда пођосмо веранди трудећи се да полако ходамо савладамо узбуђење, у коме се налажасмо. Прешавши преко веранде и преко ходника који је, као што рекох, дело цео стан у две половине, попесмо се на први спрат где ме она уведе у један салон. Ушавши унутра баци она брзо поглед по истом да види јесмо ли сами, па видевши да нема никога рече ми полутласно:

„Сад ћу да зовнем служавку да ти покаже собу за тебе“. Ја је дохватих око паса.

„О не, тако се нећемо растати“. Она ме лупи шаком лако по образу, па рече смејући се:

„Буди послушан“. Ја је хтедох привући на оближњу софу али она стаде уплашено молити:

„Молим те, немој овде, може неко од послуге сваког часа доћи“, па извади се из моје загрљаја, додаде готово шапућући:

„Дођи ћу код тебе“.

„Морам ли дуго чекати?“

„Не, дивљаче; али сад буди паметан“.

Ја јој пољубих руку а она звизну. Тек што смо сели једно спрам другога за један писки јапански сточић, уђе служавка.

„Мина! одведи господина доктора у собу одмах до господареве. Је ли тамо све у реду?“

„Јесте милостива“, одговори служавка. Елза се опрете к мени смешећи се љубазно:

„Драги господине докторе! смем ли рачунати на ваше друштво при ручку. Ми обично ручавамо у један сат“.

(Наставиће се).

ДОВАР ОТАЦ

Жан Рамо

— Данде, то је јектика, докторе?
— Не могу више крити, капетане.
— И она ће умрети?
— Кроз петнаест, а можда и кроз двадесет дана.
— То је грозно!
— Грозно.

Пошто се смркло, доктор је прегледа и оде.

Човек, с киме је доктор тако искрено говорио, био је стари морнар, капетан Жаје у пензији.

Жена, о којој је говорено, била је јединица кћи тога морнара: Ружа, млада девојка, која је провела своју младост само кашљући, удала се пре неколико месеца за човека, којега је обожавала, Ђорђа Монтклара.

А место, где се водио овај разговор, била је велика сала у замку, где су живели капетан, његова кћи и зет, замку старе и опаломе, који се налазио на стрменитој стени на коју је океан за време буре бацао своју пену и своје вале домаће о стрмо стење велике стене.

Капетан, — рађе главе као истуцана кугла цигле, са белом косом на слепим очима није више отворио врата собе, у којој је лежала његова кћи, а да не уздахне дубоко.

Она је била на ногама, иза тих врата — она, његова ћерка; и он је мислио да она слуша.

За десет се секунада више не виђење, не говорећи ништа, осећајући, да им се плућа тешко надимљу.

После извесног времена, бацивши се у наручја оцу своме, благо, гласом промуклим и већ угашеним, рече Ружа:

— Ја сам чула, оче!

И њено слабо тело уздрхта; она поче јецати.

— Ах! па не треба плакати, рече она после извесног времена гледајући у она своја, који — по својој искрености није се више трудио да сакрије истину — не даукну и не изговори речи, које су му биле већ на врх језика. Не треба плакати, или, немој да ме растужиш.

Повративши се у своју постељу, близу ватре, која је бацала жалосне сенке и осветљавала по соби, она је говорила кратким речима, показујући при том својим танким, врло дугачким и врло увуснам прстима на слику свога мужа по њеној старој фотографији.

— Да, заиста је то. То је било онда! Читала сам у својим књигама о смрти јектичавих. Нисам ни сумњала у то! Ах, та то је било у почетку врло жалосно, али то иде полако. Не треба увек плакати. По ненада се човек и нада у животу. У осталом, ја не марим што ћу умрети. Не, уверавам те... Ја сам била довољно срећна...

Ту се заустава, промени глас и рече:

— Реци ми, мислиш ли, да мој муж сумња у то! Ах! не треба му о томе ни говорити. То би га јако мучило. Он ме тако љуби!.. Ах, да, ја сам тако срећна!... Ах, када би се човек могао избавити ових мука... Угреј салу, да се добро осуши, јер је влажна.

За тим спусти очи и продужи:

— Ах, да сам имала мужа као толико других, који су му оставили рђаве успомене на мој опстанак!... ах, то би било жалосно врло жалосно умрети! Ах, ово ће бити страшно. Ала умрети као ја, то није ништа. Тамо горе или тамо доле — зар није ово глупост што ја говорим! Ах, није добро. Ја ћу му сама казати. Ја нећу ништа друго сем срећних успомена на моје прошлости. И ја ћу о томе дубље мислити, сваада, свагда!... То ће бити племенито.

И она се уједаред гласно насмеја, да би развеселила свога оца, који је јецао од бола.

У томе тренутку жестоко зазвони звонце, те обадвоје задркташе.

— То није Ђорђе! рече млада жена. Он не звони тако.

Капетан се диже и оде да погледа кроз прозор.

Али тек што је погледао на капији, брзо се повуче.

— Ко је то, оче?

Он ништа не одговори. Остаде један тренут непомичан, као окамењен, за тим грозничаво затвори спољне капке и изађе на собе, чија врата закључа.

Слуга је већ био пошао, но он га врати и пође сам да затвори.

То је био изасланик судија.

И капетан виде свога зета, када се скиде из кола уз пратњу два жандарма.

— Господине, рече кратко судија староме морнару, молим вас опростите, али ми смо дужни да извршимо жалосну дужност. Ваш је зет убио оне ноћи једнога човека, који га је затекао код своје љубавнице.

— Он је затворен. Ми смо дошли да предузмемо истрагу и да поставимо неколико питања вашој госпођи Ђерди, која ће по свој прилици моћи да расветли неколико врло важних тачака.

Капетану се учини, као да му се утроба преврће.

— Он је преварао! Нечестник!...

За тим виде да ће судија и жандарм ући, па рече:

— Господине, господо, не, данас, молим вас!... Да она не зна...

— Капетане, сажаљевамо, али ми смо власти...

И судија пређе праг

Мормар одскочи. И видевши, да у његовим жилама још тече врућа крв младих дана, он снажно одгурну судију, затвори масивна врата, закључа их, и у раздражењу његовој се памети појави страшна, грозна идеја — оде натраг у Ружину собу.

Он се приближи. Погледа своје дете — дете осуђено на смрт — грозним очима. Стеже чело рукама, као да му оно хоће утећи.

— Ко је то био, оче? питала је она, посматрајући слику свога мужа.

— Кажи ми, ко је био.

Он јој се још више приближи. У ушима су му још зујале оне речи, које је она болесна говорила: „Ах, да имам мужа као друге. Али умрети као ја...!“

Уздахну, он чу вику напољу, и поче...

Врата се на уласку отворише.

— Ти ми нећеш рећи, ко је то био? Добро... Држи, посматрај моју слику. Зар не личим на тебе?

Он осети да му зуби цвокоћу. Дубоко је гледао своју кћер, као да је хтео за увек да напуни очи своје том милом сликом. За тим, на један пут, он, који би дао десет година свога живота за десет секунада продужења ћеркиног живота, узе са постеље чаршав, уви га око врата ћерки своје и стеже...

— Нећеш више бити...

„Оче, — о...оче“ чу се муком.

После неколико минуте Ружино се се тело протеже као каква змија, задрхта и паде.

— Можете ући, господо, — рече добри отац, отворивши врата људима од закона... Моја је ћи мртва...!

С француског.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 63

— Шта вам је? упита Раскољникова обамро.

Човек поћута и на једном дубоко, још мало па до земље, поклони му се. Бар дотаче се земље протима десне руке.

— Шта то чините? узвикну Раскољников.

— Ја сам крив, тихо изусти човек.

— У чему?

— Због злобних помисли.

Они се гледаху.

— Беше ми тешко. Како сте изволели онда долазити, можда и напит, и вратара с млађима у кварт звали и питали за кра, беше ми криво, и што су забадава пустили, и држали вас за пијана. И толико ми је криво, да ми се сам одбио. А пошто запамтисмо адресу, ми смо јуче овамо долазили и питали...

— Који су долазили? пресече Раскољников, и одмах се стаде присећати.

— Ја сам вас, то јест, обедио.

— Дакле ви сте из оне куће?

— И ја сам тамо, и то онда, стајао с онима у вратима, ако сте затушили? Имадемо ми тамо и своју радњу. Ми мештани, кожари смо, и узимамо рад код куће... и опет беше ми криво...

Раскољников се тек сиомену врло јасно онога што је оном било код врата; закључи да је осим вратара и слугу било онде још неколико људи и жена. Сети се једнога гласа, који је предлагао да њега. Раскољникова одмах воде у кварт. Лица онога што је говорио није могао да се сиомене, сад нак и не мишљаше да оно постоји, али је запамтио како му је он. Раскољников, чак и одговорно тада, па му се и лицем окренуо...

Ето тако је, по свој прилици, било, те се сад може да одгонета сав јучерашњи ужас. Али је најужасније било помислити да он донота умало што није потиуио, што није себе упропастио због те *несигурне* околности. Мора бити, осим најма стања и разговора о крви овај човек не може ништа друго да каже. Па мора бити да и Порфирије нема ништа, ништа осим оног *бумила*, никаквих *факта*, осим оне *психологије*, која *нема два краја*, а ништа извесно, ништа поуздано. Мора бити ако се не појаве више никакви *факта* (а они се више не морају јављати, не морају, не морају!), онда... онда шта могу с њиме чинити? Како га то могу потиуно напокон да прокажу, да га проиаћу и обелодане, па макар и затворе? Мора бити још и то, да је Порфирије тек овог часа сазнао оно о стану, а досад није ни знао.

— Јесте ли ви то данас звали Порфирију... како сам долазио? повиче он застрашен изненадном идејом.

— Коме Порфирију?

— Иследнику!

— Ја сам казао. Вратар и послуга не одоше тада, а ја дођох?

— Данас?

— Тек, ту, замало пре вас. И све сам чуо, како вас је испитивао и мучио.

— Где? Шта? Кад?

— На ту, из оне његове преграднице, седео сам за све време.

— Како? Па то сте ви били оно изненађење? Па како се то могло догодити? Причајте, молим вас!

— Кад сам ја видео, отиочне грађани, — да послуга на моје речи неће да иде, с тога, вели, што је већ касно, а могу још и да се напуте, што нису одмах оног часа дошли, мени буде криво, и тешко, остави ме и сам, и стадох се разбирати. А кад сам јуче све поразмислио и доконао, ја данас пођем амо. Први пут кад сам долазио, не нађох га, мало после дођох — не примише ме; треће пут кад дођох — пустише ме. Стадох му ту казивати све како је било, а он стаде по соби да тумара и бије се песницом у прса: „Шта ви, разбојници, са мном чините? вели. Да сам ја знао какна је ствар, ја бих га потражио са спроводницима и довео бих га под стражом!“ Па онда истрчи, позове једнога, и стане с њим у крају да говори, па онда окрете опет мени да говори, пита ме, и грди. Много је укоравао; а ја сам све њему достанио и казао, да ви на моје јучерашње речи ниште смели ништа да ми одговорите, и да ми ниште захалили. На онда опет стане јурити по соби, а све се бије у прса, и срди се и јури. — а чим јавише за вас, он рече, е сад хајде за преграднцу, на седи и не мичи се, да те не чује; па ми сам столицу донесе и затвори ме; можда ћу, вели, и тебе што питати. А чим доведоше Николу, он мене, одмах после вас, изведе: јоп ћеш ти мени, вели, требати, и још ћу ја тебе питати...

— А је ли Николу пред тобом испитивао?

— Како отиратн вас, а мене одмах уведе, а Николу поче да испитује.

Грађанин се устави, па онда се опет поклони и дотаче се прстом пода.

— Опростите ме за мој оговор и злобу.

— Нека ти Бог опрости, одговори Раскољников.

И тек што то рече грађанин се поклони али не до немље, него до појаса, полако се окрене и пађе из собе. „Сад је све са два краја, сад је све са два изласка“ понађа Раскољников, па живље и лакше срца него икада пређе и он из собе.

„Сад ћемо се ми још да мало боримо“ рече он с пакосним осмехом, и силазаше низа степенице. Пакост беше према себи самом; с презирањем и са стидом сетно се своје „малодушности“.

(Настављаће се).

ПОТЕРА

Ариф Речковић циганин из Дрмановца, среза прокупачког, 19. ов. м. пре подне око 10 часова извршио је убиство над својом женом Малишом, која је била код свог оца Салка Алијића циганина из Печењеваца. По извршеном убиству Ариф је побегао. Начелство среза лесковачког депешом од истога дана Бр. 14.951. моли све полиц. власти да именованога убицу живо потрзање у своге кругу, на њеиог њему стражарно упуте. Власти ближе Београду могу га спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 19.252.

Стеван Дабић и **Панта М. Петровић**, прва из Кораћица а други из села Младеновца окр. београдског, од стране београд. првост. суда окр. београдског стављени су под суд за кривицу, због прављења лажног новца, но сад им се не зна место пребивања јер се налазе у бегству. Стеван је стаса повишског, снажан, образа пуних и округлих, лица црномањаста, бркова црних малих, има му 28. година. Од одела имао је панталоне, од плаве војничке чохе, антерију од сукна с пешевима, на глави шајкачу од плаве чохе и на могама опанке. Панти је 17 година, нежњен. Иследни судија поменутог суда моли све власти у земљи да именоване у своме кругу потраже и нађене њему стражарно спроведу, на позив под Бр. 17429.

Чедомир Конпеновић, родом из Босуте на дан 24 фебруара ов. год. изрвинио је на опасан начин крају Арсенију Прокићу, механџији из Шаторње, па је побегао. Он је средњег стаса, танак, црномањаст, има му 16—18 година. Начелник среза јасеничког актом Бр. 12150 моли све полиц. власти у земљи, да бегунца живо потраже у своме кругу и пронађеног њему стражарно спроведу. Исти се може спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 18977.

Симеон П. Ренеџић, тежак из села Плавне, у срезу врбопаланачком, окр. крајин. 26. прошлог месеца убио је из пушке Аврама Степановића теж. из истог села, па је за тим одмах утекао у планину, где се сада крије и на позив општинске и среске власти неће да предстане, да одговара за то убиство.

Пошто се он на тај начин одметнуо испод власти и земаљских закона у намери, да за себе живи и казнима дела чини, — Начелство окр. крајинског, на основу свога решења од 15. о. м. Бр.6090, позивало је поменутог Симеона, да се у року од петнаест дана пред најближој полицијској власти; иначе ће га по истеку тога рока, према чл. 3. закона и утамањивању хајдука, огласити за хајдука и онда ће свакоме бити слободно убити га. Симеон је раније био осуђен 20. година робије и 5 година полицијског надзора, због силовања, родоскрвњења, убиства разбојништва, тешке телесне повреде и других злочиних дела, од које осуде издржао је половину а остатак му је у путу високе Владалачке милости јесенас опроштено. По томе, он је ирло драк зликовац. Њему је 36 година, средњег је раста, дугуљастог лица, правилног носа, плавих очију, на беоњачама оба ока има црвене пеге, смеђих повећих бркова, смеђе косе, лево му је ухо одсечено, — опгрот — разбојничког погледа Од одела има на себи дугачку копуљу и гаће од кудељног сеоског платна, на глави просту сиву шубару средње величине, на могама опанке и обојке. Од оружја има пушку, револвер и нож.

Пошто смо ми Симеона сликали прошле године док је био на осуди у нишк. казненом заводу, то му овде и слику доносимо, да исти послужи властима као средство за његов проналазак. Убици Симеону истиче рок предаје 5 септембра ове године ако се дотле не преда слободно ће бити свакоме убити га.

Александар Ђорђевић, калфа берберски, ноћу између 21 и 22 ов. м. украо је 70 динара од свога газде Милопа Неготића, фризера на Крагујевца на некуд утекао. Александар је из Бугарске, стар 19 год. стаса средњег, косе пиће, образа округлих. На себи има обично грађанско одело и сламни шешир. Начелство окр. крагујевачког актом № 15.810 моли све полиц. власти да овог лопова потраже и њему га стражарно спроведу. Исти се може спровести и Управи гр. Београ с позивом на Бр. 19.241.

Непознати лопови ноћу између 15 и 16 овог месеца украли су из авлије једну кобилу, својина Гаврила Миленковића, из Озрена ср. таковског. Кобила је матора 2—3 године висока 135—140 с. м. длаке алатасте на челу добро цветаста и нос по мало бела, у прве ноге поткована турским ковом. Начелство окр. рудничког актом № 10930 моли све полиц. власти да лопове потраже на нађене њему заједно са покрађом спроведу. Акт Управе гр. Београда, Бр. 19.374.

Тодор Андон, Бугарин, препредена варалица и коцкар, који је 5 ов. мца. ухваћен на нишкој железничкој станици а који је пресудом начел. окр. нишког од 9 ов. мца. Бр. 22067 осуђен поред казне затвора и прогонством у Бугарску за сваргда, побегао је 22. о. м. из авлије начел. ср. нишавског испред жандарма кад је на прогонство спреман. Његова слика са оним налази се у бр. 31 „Полиц. Гласника“ од 13 о. м. Начелник ср. нишавског деспешом Бр. 46. моли све полицијске власти да Тодора у кругу своме потраже, на нађеног стражарно њему спроведу ради извршења пресуде над њим. Власти ближе Београду, ако га пронађу, нека га спроведу Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 19333.

ТРАЖИ СЕ

Цветан Мојсиловић, из Кичева у Македонији, који је као пекар радио у Т. Северину у Румунији узимао је брашно од тамошњег млинара Вилхема Шварца и остао му дужан 1400 франака, па је у прошли четвртак пребацио на Румунију код нас у Србију у намери тој, да дуг своме повериоцу не плати. Он је стаса средњег, стар 35 год. косе плаве, смеђе, образа пуних, бркова малих нестењних и носи мали „бакенбард“; говори српски и румунски. Начел. ср. кључког деспешом Бр. 199 моли све полиц. власти да Цветања потраже и њему га спроведу. Акт Упр. гр. Београда Бр. 19333.

Светозар Милошевић, келнер из Врелаца, коме се сада незна место становања — потребан је иследном судији првостепеног београдског суда окр. београдског; с тога исти судија моли све овоземе власти, да Светозара потраже у своме кругу и њему га упуте на позив под Бр. 15.259.

Миливоје син Петрије, удове пок. Јована Вукашиновића, из Крагујевца још у почетку маја тек. г. отишао је у Београд поради заната и ступио је као шегрт код неког бравара где је служио од 1 до 5 маја па затим отишао непознато где. Њему је 14 година, омален, дежмекаст; од одела имао је на себи кратак утегнут капут, црне панталоне; на могама опанке а на глави јагњећу шубару. Од особених знакова има испод десна ока једну белегу у виду младежа и рана је по лицу од великих богиња. Начелство окр. крагујевачког, актом Бр. 14956 моли све полицијске власти у земљи да у кругу своме потражене овога дечка па о пронласку да га известе. То се може учинити и управи града Београда с позивом на Бр. 19209.

Никола Ристић из Гор. Милановца, — окривљен за кријумчарење дувана, отишао је негде да избегне казну. Њему је 50 година, лица црног циганског, очију црних, стаса средњег, уста обична, бркова и браде проседе, косе пиће, носа правилног. Начелство окр. рудничког актом Бр. 10837 моли све полициске власти да Николу у своме кругу потраже па пронађеног њему спроведу. Власти ближе Београду могу га спровести и управи града Београда с позивом на Бр. 19378.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Суду општине бачанске. По вашем тражењу од 17. т. м. Бр. 2423 одговорићемо у идућем броју.

На сва до сада управљена питања општинских писара о разним општинским пословима које још нисмо у листу донели, одговорићемо у идући бројевима. Ако би се догодило, да неколе није одговорено до закључно 36-ог броја „Полицијског Гласника“, молимо га, да своје питање обнови.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 226.

БРОЈ 34. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 3. СЕПТЕМБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупљача или на поште. Цена је листу: солиха, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, иу сви се во овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно жандармских одреда. Иностранима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

ЉУБОМИР КАМЕНИЧИЋ
НАЧЕЛНИК 1 КЛ. ОКРУГА ПОЖАРЕВАЧКОГ

Рођен 22 фебруара 1852 год. у Шапцу. На нашој Великој Школи у Београду, свршио је правне науке 1873. и те исте године ступио је у полицијску службу, где је остао све до 1881. год. Од тада је г. Каменичић најмање служио у судској и полицијској струци. Последњи пут од члана касационог суда постављен је за начелника окр. пожаревачког где се и сада налази. Ми немамо опширније податке о раду службовања г. Каменичева али га знамо као врло добра знаоца закона и као човека и друга, увек добра и часна.

ОДЛУКА ОПШТЕ СЕДНИЦЕ КАСАЦИОНОГ СУДА *)

Кад се положи узета новац не стоји дело утаје, већ послуге, за коју се не казне службеници приватних удружења.

Кварт врачарски тужбом Бр. 308. од 22. марта ове год. оптужио је првостепеном суду за вар. Београд Светозара И. за то: што је рукујући новцем као подблагајник у једном београдском укопном друштву на дан 1., 3. и 4. фебруара 1900 г. задржао при себи 1560·65 дин. Кварт је тражио да суд Светозара за ону његову привицу осуди на казну по § 113. крив. зак.

Првостепени суд за вар. Београд налазећи да у радњи Светозаревој заиста стоји дело из 1. одељка § 113. крив. зак. с погледом на последњи одељак и јако је сам утајени новац друштву положио, стави га под суд и у притвор својим решењем Бр. 7058. од 24. марта исте године.

Али по благовременој жалби опт. Светозара, Касациони Суд примедбама свог првог одељења од 28. марта 1900 год. Бр. 3046. поништи ово решење са ових разлога:

„Околност: да је оптужени сам јавно друштву да се служио друштвеним новцем и да се изнесена сума још код њега налазила; за тим околност: да је оптужени друштво намирио, и најзад још околност: да је друштво одустало од тужбе против оптуженога искључујући потпуно појам дела из § 229. крив. зак. чија је одредба меродавна и при квалификовању радње нечије као утаје, за коју се казни по одредби § 113. крив. зак. последњег одељка.

Према овоме, у даном случају, с обзиром на прибрани материјал, требало је констатовати послугу, — § 112. крив. зак. — на онда с обзиром на то, да тај параграф не говори као § 113. крив. зак. и о чиновницима приватних друштава и с погледом на акт Бр. 2696. требало је даље поступити по закону.“

Ово примедбе првост. суд за вар. Београд није усвојио, већ је 31. марта тек. год. Бр. 7624. дао ове противразлоге:

„За појам утаје из § 229. крив. закона по истом пропису тражи се ово троје:

1.) да се утврди, да је једно лице, које се оптужује, примило неку покретну ствар на чување, руковање, управљање или другу какву цељ с том обавезом, да ту ствар у своје време врати, коме треба или коме нада;

2.) да се утврди, да то лице, ту примљену ствар, на штету њеног господара, притежаоца или држаоца, прода, потроши, заложи, или је где год склони, да се не зна где је и шта је с њом урађено, или одриче да је њу икако примило; и

3., да се утврди, да то лице таквим својим поступцима хоће противправно да ту ствар себи присвоји без икакве награде.

Суд се потпуно слаже са примедбама Касационог Суда да је ова одредба § 229. крив. зак. меродавна и при квалификовању нечије радње као утаје из § 113. крив. зак. и држећи се прописа § 229. крив. зак.; суд налази, да су испуњени сви захтеви, који се на утају траже у овом конкретном случају оптужења Светозаревог, јер опт. Светозар у акту № 1347. и саслушању Бр. 1348. сам признаје: да је примио новац од разних друштвених чланова у суми од 1500 до 1600 динара, с обвезом да га, као друштвени благајник унесе у друштвену благајну, да то није учинио, већ га је потрошио на подмирење својих потреба, и јако је потпуно свесан своје радње да је она противзакона и по Кривичном Законику кажњива.

Такво стање утврђено признањем опт. Светозара потврђује се и тужбом друштва Бр. 1362, у којој се тачно означује и време кад је и колику је суму примио, а друштвеној благајни не предао, већ је себи присвојио — тач. д. § 225. Крив. Поступка.

Околности које Касациони Суд у својим примедбама спомиње, не могу ни мало ослабити постојање овог дела. Тако:

а.) Околност што је оптужени сам јавно друштву да се служио са друштвеним новцем и да се изнесена сума још код њега налази, баш утврђује само постојање дела, према напред наложеноме. Та околност може оптуженоме тек при суђењу послужити као олакшица из тач. 7. § 59. Крив. Зак.

б.) Околност: што је оптужени друштво намирио не искључује постојање дела утаје за то: што је он друштво исправило тек онда, кад је иследна власт отпочела кривичну истрагу против њега, кад га је на кривични испит узела и у

*) Ову одлуку по конкретном случају доносимо ради знања нашим исљедним властима.

притвор стављала. Тиме, што је друштво дозвиле намирно, иначе и данас за друштво постоји штета, која се састоји с једне стране и изгубљеној добити (негативна штета), коју је друштво могло имати, да је се с новцем у своје време, кад је положен, служило, а с друге стране у томе, што се тим начином друштву убија глас, слаби поверење, које друштво треба да има у публици, да би лакше могло остварити циљ, које је ради и створено (§ 800. Грађ. Зак.). И

в.) Околност: што је друштво у акту Бр. 2696 одустало од ове тужбе такође не може изменити постојање овог дела с тога, што том одустајку с обзиром на § 4. Крив. Пост. нема места, јер се ово дело из § 113. Крив. Зак. према законској допуни од 6. октобра 1893. год. и за овакве службенике, као што је био опт. Светозар казни по службеној дужности, а не само на тужбу оштећеног лица, као остале приватне утаје — § 236. Крив. Зак.

Са ових разлога првостепени суд налази да овде стоји дело утаје из § 113. крив. зак. I. одељка у вези са одељком последњим, а не дело послуге, као што Касациони Суд у својим примедбама налази.

Најзад ако суд према § 379. крив. пост. буде ово дело опт. Светозара квалификовао као послугу из § 112. Крив. Зак. иначе суд налази, да би се опт. Светозар за исто дело имао ставити под суд и у притвор, јер држи, да се последњи одељак § 113. односи и на све чиновничке приватних друштава и за дела из § 112. а не искључиво на дела предвиђена у § 113. као што наводи други одељак примедаба Касационог Суда.

Ово своје навођење суд оснива на овим разлозима.

а). што је стара казна дицнена знања у § 112. крив. зак. најновијом законском допуном замењена са казном затвора, дакле да би се и овакви службеници приватних друштава за овакна дела могли казнити.

б). што су ова дела из § 112. истог рода са делима из § 113. Само су дела из § 113. теже природе од дела из § 112. и кад се тај одељак односи на теже кривице природно је да треба да важи и за лакше кривице истог рода; и

в). што је последњи одељак § 113, исказан генерално, јер вели: „Све ово што је прописано за чиновнике вреди и за привремене или контрактуалне чиновнике и т. д.", те се отуда има узети да се односи и на § 112. крив. зак.

Касациони Суд у својој општој седници 1. априла 1900. год. Бр. 3234. нађе да стоје примедбе овог првог одељења Бр. 3046. а да протинрализам суда не стоје.

Према овим образложим примедбама првостепени суд нађе да у радњи опт. Светозара стоји дело из § 112. крив. зак. но како се службеници приватних друштава за ово дело не казне, то је напшао да нема места да се опт. Светозар за ово дело стави под суд, већ да се отпусти.

Решење суда Бр. 7934. од 4. априла 1900. г, којим је опт. Светозар отпуштен постало је извршно, јер се против њега нико није жалио.

августа 1900. год.
у Београду

Саопштио: Д.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског писара добили смо овакво питање са молбом за објашњење, при извршењу наплата:

Како се има поступати при наплати болничких трошкова, када дужник т. ј. од кога се тражи, исти неће на леп начин да плати. Шта му се може у попис заплвту узети и продати, и да ли му се може у попис узети и продати оно што му штити § 471 тач. 4 грађ. судског поступка. Даље када се може овоме дужнику издати уверење о немаштини?

Упућивања на лечење и болницу врше се на два начина, или болесник иде сам у болницу, или га у исту упућује надлежна општинска власт.

Када болесник сам иде у болницу и тамо буде примљен на лечење одговоран је за плаћање учињених болничких трошкова. Управа болнице ако дотичног није при отпусту услед немања новца болничке трошкове платио, шаље свој захтев надлежној полицијској власти да иста средством општинске власти ове трошкове од дужника наплати. Општински суд који у сваком случају познаје своје становнике и сугрђање, зна и те околности каквог је стања дужник и је ли у могућности, да својим имањем, својом зарадом, или приходима одговори овој својој обавези. Болесника, који леже у болницама, има две врсте: једни су који живе стално у једној општини, као радници, надничари слуге и т. даље, но који сем своје зараде немају ништа од имања. Овакви људи су сиротиње стања и на основу познавања суда општ. са потврдом два грађанина о његовој сиромашности, издаје се уверење о његовој сиромаштини а нарочито, ако дотично лице плаћа на име непосредне порезе испод 15 динара. Оно лице, које плаћа порезу преко 15 динара, не може се сматрати за сиромашног, но ће се трошкови од његове зараде наплатити, начином обустављања његове зараде код оних код којих служе, на исти начин тако им се наплаћује и пореза. Други су они који стално живе у једној општини као земљоделци и имају нешто имања, или оволико колико их штити благодејање из § 471 тач. 4 грађ. суд. поступка. Ови се имају сматрати као стања сиротиње, јер овај пропис законски забрањује отуђење имања за све остало сем оно што изричи пропис законски са својом најновијом допуном означава. То је наплата порезе, задужене по одобрењу услед елементарних штета и непогода на државних јавних каса. Све друго што у овај вид обезбеђења не улази изоловано је, јер да је законодавац хтео признати и наплате ове врсте из имовине која улази у заштиту и благодејање он би то изричо прецизирао.

Дакле они радници, који немају никаква имања, а на своју зараду плаћају испод 15 динара непосредне порезе и они грађани који немају ваше никаква имања сем онога које им § 471 тач. 4 гр. пост. штити имају се сматрати да су стања сиротиње и да болнички трошак не могу платити. Уверења оваква издају општинска судова бесплатно. Болнички трошкови падају у овом случају на терет санитетског фонда, јер је прирез за исти фонд и постао обавеза грађанства за плаћање за опакве случајеве.

То је наше мишљење и објашњење.

* * *

Један општински писар упутио нам је ово питање:

Како ће се примењивати § 23 грађ. суд. поступка при наплати такса код општ. судова и хоће ли општински судови наплаћивати таксу по молбама и каиву? Да ли се та такса исплаћује у готовом новцу или таксеним маркама.

Ми смо о овом питању у нашем листу доста опширно говорили, па иначе добијамо ова питања. Да би одговорили својој дужности и постављеној цељи, ми и на ово питање дајемо наше објашњење у томе:

Све таксе које се плаћају код општинских судова било по § 23 грађ. пост. или по специјалном закону о таксама наплаћују се у готовом новцу у корист општ. касе. Тако дакле наплаћује се парнична такса на предмет спора 3% за свако решење, пресуду и наредбу судску по 1 динар, за издато уверење од стране општ. суда 2 динара, за потврду тапије 3 динара, за решење о потврђењу јавних исправа на вредност наплаћује се такса за државну касу у таксеним маркама и 1 динар за општ. касу.

Само такса по жалбама, на даљу надлежну државну власт, плаћа се 2 динара у таксеним маркама и за свако поступно дело које се извиђа по § 4 полиц. уредбе код општ. власти. 2. динара у такс. маркама.

На молбе и разне представке административне природе такса се код општинских судова не наплаћује.

* * *

Један општински писар доставља нам овакав случај:

Један сељак однео је на пазарску пијацу 60 пила вуне, добивене са своје стоке ради продаје. Порезник му је тражио уверење о томе, да је то доиста његов производ и када он о томе није могао поднети уверења, пуна му је одузета и он се морао вратити у село у своју општину и тамо наводити уверење, за које му је наплаћена такса у 2 динара.

Пита да ли је порезник требао овако учинити, и да ли је општина у овом случају требала наплатити 2 динара таксе за уверење.

Наше је мишљење, да је радња порезникова била неправилна, јер се за оне производе, који се на продају на пијацу износе, не може посебице тражити наплата порезе, јер сваки је грађанин према своме имовном стању већ порезом, на свој општи рад, на свој приход и имовно стање оптерећен приликом разрезивања пореза за текућу пореску годину. Према томе ни у коме случају ње би се оваква радња могла примењивати, ни спрам трговца, који са својом стоком и осталом сировином у велико иду по разним пијацама тражећи својој роби проходњу, а где ли се то може применити на земљодељца произвођача, који своје приходе, било са стоке или са земље, или са воћа износи на пијацу.

Но кад се већ овај случај десио, да је порезник овако тумачио закон и кад је нашао за нужно, да донету сировину задржи, онда је требао преко месног општинског суда или полицијске власти званично тражити, од опог општинског суда где продавац робе стално живи жељени извештај, у ком би се утврдило то, да је донета роба на пијацу доиста домаћи продукат продавца. Ова радња се увек врши бесплатно, да се произвођач не би и са ове стране штетио.

Ово је наше мишљење и одговор.

* * *

Један општински писар моли нас да му објаснимо шта је то нужно покућанство што се дужнику по § 471. грађ. поступка не може узети у попис, јер исти § гласи:

Дужнику се не могу узети у попис:

1. Туђе ствари, жени мираз, накит и у опште дечије ствари, *најнужније дужниково покућанство, преобука и одело.*

Шта је са овим законодавац хтео? Наше је мишљење, да ће при грађењу овога законског прописа руководила та намера и мисао, да онога који је дужан а не може својој обавези да одмах одговори, не остави на улици или на путу гола боса или под кровом на земљи, но да га заштити: најнужнијом преобуком, са простирком, где ће после рада лећи, да се одмори и са оним потребним посуђем у коме ће моћи спремити намирнице за себе и своје. Ово је бар потпуно јасно, а све власти биле месне, општинске или државне полицијске врло добро знају шта се има разумевати под овим најнужније, са обзиром на обичаје места и бројност стања грађана. Пописи се увек врше средством надлежне власти са грађанима из истог места и онда је лако доћи до тога шта је једној породици према њеном броју најнужније покућанство, преобука и одело.

Што се тиче земљодељца за њега је поред унетог у тач. 4. истог ј још и остало благодејање у алатима и осталом без чега не би могао опстати.

У оваквим случајевима општ. власти треба строго да се придржавају закона и обичајних потреба, које су у њиховим домовима од преке потребе, па да исте и узимају као најнужније.

Разуме се да се не могу приликом пописа узети за најнужније потребе бакарно и сребрно посуђе, јер се намирнице могу подмирити и земљаним и гвозденим судовима, но земљоделац без секире, амбаја за сместиј хране и фуруге за печење хлеба не може опстати а да свој дом не напусти, јер се у потпуно празној кући ништа не ради и онда би и ово благодејање о кући, кућевном плашу и пет плуга аратне земље било потпуно илузорно.

НАЗА

Вериван Станковић

Дежурао сам. Ноћ се одавно почела да спушта, па се једна спуштала и смрзло се. Била је јесен. Напољу је било језиво. Чуло се како жуто, набрекло лишће са липа испод прозора, опитро пушти и пуца, пада на земљу. У канцеларији, четвртасто и дебело окреченој соби, на столу горела је свећа, пушкарао њен фитиљ, а испред врата чуло се одмерено, тупо ходање жандарма и кроз пукотине на вратима допирао је мирис његовог дувана „крце". Дежао сам на војничком кревету. Било ми је топло, — не! Под телом осећао сам топлоту кревета, а горе, више себе, било ми је хладно. И руке су ми биле хладне. И у души ми је било хладно. Само око срца ме пецнто кокалло, грејало. Зато сам се грчио, још јаче осећао топлоту кревета, и, што сам у себи, а знам да је напољу влажно и мокро, било ми је пријатно. Али не сасвим. Ваљда што писам уморан, ма да сам целог дана ишо. Данас сам чак био и на пратњи. Умро неки богаташ, газда Арса. Умро јуче. Ударила га капља. И отпратио сам га чак на гробље, што ретко чиним. Па ваљда услед тога сад сам овакав, или услед овог времена. А заиста је ово време и тешко. Ова јесен, ова мртва и влажна ноћ. Ништа се не чује, ништа се не мичe, само лишће шушти и пада, па изгледа као да се нешто влажно и магловито полако, нечујно потрља, иде, иде долази... Бар да имам кога. Ех, али да није у књизи судбине записано да ми живот протече овако у самоћи, тешкој туробности, која се рагони патњама при послу, каквом извињају, кривичном делу. Ту сам ја. Неznaте ви колико има дражи и неког заноса кад нам се повери каква истрага. Повери вам се судбина толико њих. Пред вас се мете клупче измршених, запљетених човека. Повучете овде, онде, ајд! Плаћете или на крај или средину. Почетка никако. Овамо, онамо... А у томе тражењу пред вас излазе лица, догађаји који се свакад не дешавају, пити казују. Излази вам читав свет. Свет пун, јак снагом. У исказима исцељења излази човек опаван, канал је. На опога грцања, пљувања, отегнутог и без веза сведочења, или из отреситог, избијеног, кратког одговора бије снага, свежина. И, ако не нормална али ипак снага, сила. А нарочито овде, у овом крају, где сам ја. Поред свега, ја сам заволео овај прост, снажан, и бујан свет. У њему има она сила, напрасита, ани природна бујност. За час плане, нож сене, крв се проли̇је. Онај стоји, не бежи. Гледа убиственог. Питаш га. „Јесе!" вели. Зашто? — „Тако!" Крив си? „Крив!" На суда? Он слеже раменима и одговара: „Кто, па суди!" А родбина убице иде и стара се о деци и жени убијеног као и о својима.

Траје не дарма. Уђе жандарм и пријући руком цигару иза себе.

— Господине, да пуштам? пита

— Пуштај.

Уђоше: ноћни чувар, једна повијена, млада жена и за њима, вукући се али прибрано, мала, ситна старица. Сабише се сви одмах до прага, у кут.

Питам чувара. Он муца, не уме да каже, с ужасом одмиче од старице и показује на њу:

— Она...

У том се издвоји она млада, крупна, снажна жена забрађена шалом, у краткој кожајни. То је била клисарица с гробља.

— Господине, ноће мушким гласом. — Сто година да живим, па ово што ноћас видох, не би видела. Одавно сам клисараца, одавно служам, одавно идем по гробљу, али ово... И одмичући од старице ноће на њу показивати руком.

— Шта је? Причај! Прекидох је.

— Како да причам? Ни је ово за причање. Знаш, данас закопасмо газда Арсу — Бог да му душу прости и прекрсти се!. Ти га знаш већ господине?

— Знам. Био сам му и ја данас на пратњи. Причај!

— Па закопасмо га, уредисмо лепо. Гроб му је међу прве газде и „големаше". А гроб му убав, нов. На прво место. Одмах се види. Муж ми клисар, — а много је, господине, данас радио, копао гробове, беше те уморан, много уморан — а и сам знаш газду Арсу донесоше пред мрак и много му чаташе, те ноћ већ беше кад га остависте га га муж ми закопа.

— После, после! Журих клисарицу.

— После: остависте га, отидосте, мрак већ, муж ми ноће да га копа. Закопа га. Земље доста набаца, само уморан, а и ноћ, па није могло да му гроб добро утапка, и земљу да добро утврди. А и земља нова, мека, па не може да и добро улази, те му гроб беше крт и не много дубок. Тек, колико да се види да је ту човек закопан. А не би га муж ми тако оставио, он би „сабајле", проз прву зору дошао и добро гроб му уредио. Газда је. Лош човек није био. Бог да му душу прости колко смо пута од њега со и хлеб јели.

— „А њега пси!" Први пут што проговори она старица али тако кратко, сухо, као самој себи.

Клисарица отекочи. Погледа је разрогачено, уплашено.

— Туги нештеш, њуги. Хлеб те његов убио, што си га толико година код њега јела.

— „Камен ми је био!"

Једва спречих клисарицу да на њу не скочи. Заповедих јој да већ једном исприча шта је било. Она, предишући, ноће:

— То је! Још пештица има уста да збори. Толико година у жеговој кући била. Хранили је, чували, појили. А она, тобож, била им слушкиња. Како их служила? Дође, нађе се само, па цео дан по гробљу је. Има тамо закопану неку своју ћерку, па цео дан тамо, на њеном гробу седи... И само код њих, газда Арсу, дође да руча, вечера и спава... Зар је то слушкиња?... И то, то да им учини?..

— Па шта је за Бога учинила? Планух већ.

Клисарица омекша.

— Па то господине! Не ли, пошто законасмо газда Арсу, а ја нођлас — муж ми нођу спава, ја не. Морам да се дижем, идем по гробље, да обилазим гробове, кандила да пазим да се не угасе и да јурим псе што неће поћи урличу по гробљу, иду од гроб до гроб и лочу зејтни из кандила... Тако и ноћлас. Изиђох. Ноћ већ одавна. Мало студена. Само се пред сеће види. Обиђох око цркве. Ништа. Дођох на „големанко гробље“ ту су најновије кандила. Ноћ господине, шта ја видим? Ништа не видим. Само се види како жмирка по које кандило, црни који повисок гроб. Где је гроб газда Арсин чух где нешто урличе и пишти. Знам, пси су. Пођох тамо. Видим од гроб само нов, бео крст, а око гроба, четири, или три, незнам колико су биле, пса... И то големи, овчарски, као вуци. Стоје, њушкају, циче, врте се. Не иду на гроб, а опет од њега не одлазе. Само цичу, урличу и као да има нешто, а опет несмеју. „Чибе“ викнух. Они, ни да мрдну. Понесох камен да их ударим. Пођох. А ноћ, не види се, па немогу право на њих, бојим се да не упаднем у коју трули гроб, већ обилазим и вичем: „Чибе, чибе“. А они не иду само урличу, хоће да излете на гроб а, опет несмеју, трзају се од нечега, као да у гробу има нешто. И имало господине! Сазнених се кад видох. Уплаших. Да је имало бар лога живог, а оно шавога, само ноћ и све мртво, па се ништа не чује и не види. Само они, пси, урличу, час гребу земљу, час се уперавне, дигну главу у мутно и мртво небо па урличу, пиште, пиште те човека глава да заболи, а у гроб — гроб расконан — и у њему она господине, ето она пештица, па копа гроб.. Пола га већ открила, ушла у њега, дошла до сандук и она земљава, крвава од гребање, само гребе претима и дима, диза земљу и баби псе:

„Куцо, ва! На куцо!... А пси несмеју да уђу у гроб, и пиште, урличу а она диза земљу, гребе сандук, хоће мртвога из сандука да га извади и дă псима... А ноћ па никога...

Дигох се.

— Иди! рекох клисарици. Она изиђе. Пријох старици која беше сва земљава као камен зграчена. По рукама које беше завукла у недра познаваху се браде усрене крви која јој је текла од ноката.

— Је ли истина? Вивнух.

— Ако господине, ако! И мислећи да ћу да је бијем, још више се зграчи, диже рамена, увуче врат и тако оста, очекујући ударац.

Тргох се. Писам мого да је гледам. Била је ситна, збрчкана. Сва је била улепљена земљом. Купова, лактови, шамија све је то било пуно земље, и то оне црне, труле земље, — гробљанске земље која има и свој мирис. Како се била згурила, клекла до зида, завукла руке у недра, тако и остала. Ни главу није подигла, чак као да није ни дисала, јер су се ретко дизале њене голе, црне, са збрчканом кожом груди... Само мирисала је на земљу. На пољу, у ходнику, чуло се како клисарица наново, још ошпирније прича жандармима, под мене на столу пуцкарала је свећа. На пољу, на „Сахат-Кули“ паби један. Поноћ превалила.

— Говори! рекох прибрав се.

Она подиже главу, погледа ме тупо, замагљено и опет обори главу.

— Говори! Хоћеш? И почех да претим, грдим, набрајам казне, муке, све.

Она је само шапутала.

— Ако, господине, ако!

Шта сам знао да радим? Почех блаже, мекше. Нека каже. Можда није толико крива, можда је била пијана, није знала...

— Имаш ли децу, господине! Упита ме.

Рекох да сам имао. Повриви су ми.

Она диже главу. Тад јој видех лице. Било је ситно њошкасто, збрчкано. Очи се нису виделе. Виделе се само две влажне, тамне руже око којих је била збрчкана кожа.

Гледала ме је опет. Истим оним погледом, исто онако тупо, замагљено и леденo. Само сада главу, није спуштала, гледала ме је једнако и оне њене голе, збрчкане груди дисале су се све јаче, јаче. Поче да се чисти од земље и да таре оне засушене бразде крви по рукама. Поче и лице да чисти. Али је једнако гледајући ме.

— Говори! рекох.

Она се је једнако чистила.

— Знаш да говориш? Говори! планух.

Само уздахну, али брзо прекину уздах, опет обори главу, рукама обгрли колена и игрчи се, уњута.

Почех опет мекше.

Она само проћута:

— Шта да ти говорим, господине?

Да хоће бар да плаче. Него само се грчи, њути, чека да је бијем, мучим. Почех да јој говорим: да ли зна шта је учинила, колика је та привида, како је није стид, срам. Зар се тако праћа доброта? Човек је рањо, чувао, пазио, и она мртвог га не оставља на миру, нескопана га, и даје псима. Хајд што ће толику „робију“ на себе да извуче, али... Ето, стара је, једном ногом већ у гробу, на гре ће јој душа на оном свету.

Ништа не поможе. Она само клима главом, одобрава и шапуће:

— Ако, ако господине, Ако!

Дадох је жандарму да је одведе у затвор, Пошла је све спотичући се и једнако дрхећи се за зид. Чух како је жандарм уз пут гура, псује, прети јој, а она одговара:

— Ако, ако синко! (Наставиће се).

ПОЉУВАЦ

— Eusebio Blasco —

У казненом заводу у.... име нарочи није ни мало потребно у овој приповести, било је врло рђавих људи. Али између три стотине и толико апсеника беше један, који је све надмашио.

Звали су га Курјаком.

Било му је шесет година, а у апсани је био од четрдесет и две године амо. Од ране младости, осуђиван због праће и убиства, путовао је од затвора до затвора, од апсане до апсане. Не она се, како је могао да избегне вешала, али како је и одседео у затвору двадесет година због нека велика злочина, он је настављо крађу. Убио је једну жену и два детета и за то је био осуђен на вековечну робију. Тако му је паран била зверска, да му други апсеници никада нису смели да пређу. На далеко су га обилазили, јер је не у једној прилици зло поредио људе зубима, ногама, или плетивањем игалама, којима се служио у послу. Био је крвожедан као звер.

Седећи на земљи, брзо плетуљи чарапе, проводио би дане и недеље ћутећи, спуштивши главу на прса. Глава му беше попришена разбарушеном враном косом, брада му беше чекињаста, а страха ради њиу га бријали, очи му беху пуне, дивље, поглед пун претње... Курјак беше страшно у кући. Да му се са погледом не би сусрели, апсеници би се од њега окренули, или би гледали у под.

У завод дође нов управник, за њега се говорило, да је врло строг, зато га апсеници брзо стадоше пријо гледати. Управник је имао убавућерчицу, по имену Аврору, којој је тек шест година било, када је отац примио управу над апсаном. Једно вече, у време вечере, отац је одведе доле у авлију; посматрајући апсенике једног по једног с оном дечијом слободом, која је мила и неваљалим људима, говорила је о ономе што је видела и рекла би коју несрећницима. Једнога питаше како му је име, другога, да ли му је слатко јело; једнога, који је на десет година био осуђен, што је из потаје ножем ударио, рече неке дечије шале, а он је захита, не би ли хтела са њим да куса. И пошто дете заиска у оца допуштења, узеде и поједе две оћиџе, а апсеници смејаше се. Некоји молише је, да код оца рекне коју добру за њих; а некоји бише и грубо и грдише јело.

Далеко од свију и тек до полак потрошивши вечеру, сеђаше на земљи Курјак погнуте главе; и са иглама у рукама и са необичном брзином плетуљи чарапу. Отац и њи приближише му се у пристојну растојању, али он њима ни мукает. Само му из грла проби као неко потмуло гроктање, докле је

игама радио. Испод ока погледаше их са стране. Дете хтеде да му приђе, али је отац задржао.

„Хтела бих да га видим изблиза", рече Аврора.

„Немој, дете моје, тај је врло зао, врло крвожедан и могао би те повредити. То је право опасан човек. Сав свој век провео је у затвору и има да издржи још тридесет година".

„Тридесет година! Сиромах"!

Када Курјак чу ово „сиромах", он диже главу с избеченим очима, настављајући плетење. Управник рече нешто детету, али оно се не даде задржати, него му потрча, викнувши:

„Хоћу да га пољубим"!

И учини тако. Без страха приђе бесновићу и пољуби га у чело са речима:

„Ја, чича, па немој више да си зао"!

А онда се окрену, да отрчи сном оцу.

Курјак се сав укочио. Ништа не рече и удвоји своје гроктање, а сав као у грозници настави и даље плести. Али кад су отац и кћи већ на вратима били, која су водила у управу, подиже стари зликовац лице и дуго гледаше за њима.

Тако прође оно вече и — сивка звер оде у своју кретеку....

Прођоше дани и месеци и код добре управе у казненом заводу ништа се особито не догоди. Али један дан подиже се бунтовна вика. Људи не хтеђоше да ручају, уједињут се појави завера, којој је за сваремање требало месец дана...

„Брзо! Ходите доле! Побунили се апсеници"!

А управник скочи и закључа врата споља, да му дете не би за њим пошло. Када дође у авлију, нађе се пред три стола људи, који су се оружали оштицама, које су биле запаљили. Управник није био човек који попушта. Он им стаде говорити, али га они не слушаше. Напосломе на њега; живот му беше у рукама оних разуздених лупежа. Они га шчепаше и одукоше на сто корака, бацише се на њ. каменьем, које му дечице оно главе десно и лево... Шта је сам могао чинити против тих људи? Својих шест револверских метака био је испалио, али у који пар плану последњи метак, угледа где му долази неко чудовиште, човек са бичјом главом, Курјак, који виканше:

„Не бој се, јер ево мене"!

На леђима обухвати управника и закључајући га својим телом, измахну великим ножем, којим дочека бесновиће и тако поуздано удараше, да је онај мртав код његових ногу пао, који му је наблизу дошао.

Међу тим доби Курјак камење у главу и тако јаке ране од древних оштица, као да су биле од гвожђа. Најпосле стиже и оружана сила, коју су дозвали чиновници. Пушке запуцаше у авлији и на све стране беше мртвих и рањених. После једног сата наста мир. Управник беше здрав и читав, али Курјак лежаше на умору са две ране у трбуху од ножа и са разбијеном главом.

По заповести управникa однесоше га у његов стан. Тамо, на белој постељи, првој, на којој је свога века лежао, беше он у хрпњу, на свој обичан загушљиви начин, превртљив очима. Хтеђоше да му свештаџ мисла но он одгурну свештеника, али између жаџота и смрти стаде говорити, па исколачивши очи на онога, ком је живот спасао, рече:

„Ма—ја! Ма—ја"!

Управник мало по мало домисли се, шта је мислио његов бранилац. Па разуме, за што га је спасао... Похита у собу, у коју беше дете закључано. Нађе је поплашену и у плачу, брзо је узе у наручје и врати се са њом самртнику. Нађе га већ у последњим тренуцима свога ањеоскога живота.

Курјак могаше још да последњим погледом видн једнину пријатељицу у свом веку и да промрмља:

„Још један — још један"!

Отац подиже дете и чу, како детиње усне притиснуше пољубац на старчево чело...

Докле се свештеник са свештеним маслом, читајући молитве, удаљивао, вијећали су поред мртваца у побожној тишини управник, чиновници, стражари. А дете говораше нежним, слатким гласићем:

„Оче наш, иже јеси на небеси, да свјатит сја имја твоје... да придет царствије твоје... (Превод са шпанолскога.)

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 64

ПЕТИ ДЕО

I.

Јутро, које наста после, за Петра Петровића, судбоносног разјашњења с Дуњечком и Пулхеријом Александровном, осветли и њега. Најнепријатније му што је морао мало помало да прими као свршен и непоратан факт оно, што му се још синоћ чињаше као догађај готово фантастичан, који се истина и збио, али ипак чини му се некако немогућан. Тешка мора жалнутра самољубља сву ноћ га је давила. Један је устао с постеље одмах се огледнуо у огледалу. Страх га, да му се није преко ноћ жуч излила? Али, међутим, беше с те стране све како ваља, и, промотривши своје господско, бело и у последње доба мало угојено лице, Петар Петровић се чак на тренут и утеши потпуно уверен да ће наћи себи жену у каквом другом месту, па још можда и чистијем; али се очас присети и енергично отшљуну на страну, и тиме изазва мучљиве али сарказтичан осмех свога младог друга и сажитеља Андреје Семјоновића Лебезјатњикова. Петар Петровић опази тај осмех, и одмах га забележи у рачун своме младоме другу. Иначе је у последње време доста пута имао да стави у рачун његов. Лутљав му се удвоји чим дође на мисао да Андреји Семјоновићу није требало синоћ ништа сконштавати о јучешњем стварима. То беше друга јученња погрешка, коју је учинио у ватри, у сувишној експанзивности, у раздражењу... На онда целог тог јутра, као навалише, низале се непријатности једна за другом. На и у савету чекала га нека недаља због стварн о којој је тамо радио. А нарочито га пак раздражно гледа од стана, који је најмио у име жениде, на свој рачун: тај газда, некакан обогаљени Немац занатлија никако не пристајаше да распише тек свршени уговор, и тражио је потпуну, но уговору, оштету, ма да му је Петар Петровић врлаво стан готово изнова уређен. Исто тако и у неком стоваришту наметаја ни по што не хтеђоше да му врате ни једну рубљу од капаре за наметај који је купио, али још није у стан пренео био.

„Нећу се ја женити нарочито због наметаја"! шкргуће он зубима, онако за се, а уједно га мину очајна нада: „ама, није ваљда све донста свршено и пропало? Да ли се не би могло још једном огледати?" Помисао на Дуњечку још једном прнмамљиво дарну му срце. Тај тренутак претрпе с муком, а, одиста још, ако би могло и одмах, овога часа, просто и самом женом, умртвити Раскољникова, Петар би Петровић ту жељу дао.

„Погрешка је била осим тога још и у томе, што им нисам новаца никако ни давао" мишљаше он, враћајући се тужан у собицу Лебезјатњикољеву. — „и откуд сам, на враге, постао такан Јеврејин? Мислио сам да их подржам у невољи, и да их доведем на то, да ме као Провиђење гледају, а оно гле, отераше ме!... Фуј!... Е, да сам им за све ово време дао, например, хиљаду с половицом за спрему, па на поклоне, на разне кутиџе. несесере, драго камење, материје, и на сву ту ситнарију Кононову, и из енглеског стоварништа, ствар би била чистија, и... и тврља, поуздања! Не би сад могли тако лако да ми одрекну! Такав је то народ, да би неизоставно сматрали за своју дужност да ми, у случају отказивања, враге и све дароне, и новце; а то вратити било би богме потеже и пожалије! Па и савест би их гризла: како то, рекли би, да тако на једном отерамо човека, који је до овог часа био тако издашан и деликатан!... Хм! Дао сам пута и маха"!

Петар Петровић шкрипну зубима још једном, и нанка се будалом, — у себи, разуме се.

Дошавши до тога закључка он се врати кући двојином љуће и раздражљивија, него кад је од куће отишао. Спремање у стану Катарине Ивановне за помен мужу привуче у неколико његову радозналост. Он је и јуче чуо нешто о томе помену; па чак присећање се да су и њега позвали, али идући за својим бригама и пословима, он за све остало није имао пажње. Похита да се извести од госпође Липевехсел, која се у осуству Катарине Ивановне (она беше на гробљу) старала око постављања стола; и дозна, да ће помен бити свечан, да су позвани готово сви укућани, међу којима чак и покојнику незнани, да је позван и Андреја Семјоновић Лебезјатњиков, без обзира на ону његову заваду са Катарином Ивановном,

и, напослетку, да је позван и он, Петар Петровић, и не само позван, него се и с великим нестрпљењем очекује, пошто је он између свих укућана гост најзнатнији. И сама Амалија Ивановна позвана је с великом чашћу, поред свих непријатности које су се дешавале, па је сад газдовала и радила овде, готово осећајући од тога наслађу, а поврх тога била је сва нагиздана, макар што је у жалости, и то све у новоме, у свили, накудрављена и напрашена, и тиме се поносила. Све то изузев у Петру Петровићу неку мисао, и он оде у своју, то јест у собу Андреје Семјоновића Лебезјатњикова, некако замишљен. Ствар је у томе што је сазнао да је међу позваним и Раскољњиков.

Андреја Семјоновић пешто је цело јутро седео дома. Између тога господина и Петра Петровића створени су неки необични, у осталом делимице и природни односи: Петар Петровић презирао га и мрзео чак и преко сваке мере, готово од оног дана и часа када се код њега досело, али се у исто доба некако и као прибојавао тога човека. Дошавши у Петроград задржао се код њега не тек само из пусте економије, на да је то и био главни узрок, него беше ту и другог основа. Још у унутрашњости слушао је о Андрији Семјоновићу, своме бившем питомцу као о једном од врим младих напредњака, па као и да игра знатну улогу у неким занимљивим и баснословним заједницама. То је запрепастило Петра Петровића. Ето баш те моћне, спесиване, све презирајуће и сваког и све обелодањујуће заједнице већ су одавно плашиле Петра Петровића, имао је од њих некакав особити страх, у осталом, самим неодређен. Ово, одиста, сам он, ни у унутрашњости, није могао ни приближно да појми ништа *од те ствари*. Слушао је, као и други сви, да, у Петрограду нарочито, постоје некакви прогресисти, нихилисти, они који све јавно осуђују итд., итд., али, као и многи други, увеличавао је и изврнао смисао и значење тих имена већ до глупости. Горе од свега страховао је, ево већ неколико година, од *јавне осуде*, и то беше главни основ његова непрекидног и претераног немира, особито кад мајка о преношењу свога рада у Петроград. У том погледу *био је заплашен*, као што понекад бивају мала деца *заплашена*. Пре неку годину, онамо у провинцији, тек што је започињао своју каријеру, он је наишао на два случаја, где су две доста знатне личности у губернији, за које се он дотле придржавао, и које су њега заштићавале биле опоро изобличене, то јест јавно осуђене. Један случај свршио се некако особито скандалозно за обелодањена кривца, а други мал' што није свршен шта више и са веома много неприлика. Ево зашто је Петар Петровић дошавши у Петроград, хтео одмах да разбере у чему је ствар, па, ако затреба, за сваки случај да потрчи унапред, и да потражи себи у „младом нараштају нашем". У том случају надао се на Андрију Семјоновића, а посебујући људе, например, Раскољникова, већ је научио да којекако злобљује неке фразе с туђа гласа...

Доиста, брзо је успео да у Андрији Семјоновићу усмотри човечина необично примитивна, природна и врло обична. Али то ни мало није разуверило Петра Петровића, нити ослободило страха. Чак и да се увери да су сви прогресисти овако шупље, не би ни тада његова узнемиреност ишчезла. У самој ствари њега се нису ништа тицала сва та учења, мисли, системе (с којима је Андрија Семјоновић на ћ насрнуо). Имао је он своју рођену мету. Њему је само ваљало што пре, одмах да разазна: шта се и како *овде* збило? *Јесу* ли ти *људи* моћни и у сили, или нису? Има ли се он лично чега да боји, или не? Хоће ли њега да обелодане и осуде ако нешто *прелуме*' или неће? А ако га обелодане и осуде то у чему и због чега ваљастито сад осуђују? Није само то: да ли се може с њима некако споразумети, на их подбудити, ако су они одиста моћни? Треба ли то или не треба? Може ли се на пример штогод за своју каријеру припремити баш помоћу њихова посредовања? Речју, било је стотину питања на реду.

Овај Андрија Семјоновић био је човечић сировуловат и слабе грађи, малога раста и већ необично плав са бакенбардама као котлети, којима се он веома поносио. Негде је служио. Њега су, поврх свега, једнако болеле очи. Сриа беше меког, али реч му веома самоуверена, а понекад чак и напредно заносна. — што је, с погледом на његову фигурицу, било готово свагда смешно. Амалија Ивановна, у осталом, сматрала га за укућанина, за доста часна и поштена, то јест, није пијанчио, а стан је плаћао уредно. Поред свих тих својстава Андрија Семјоновић био је одиста глупаст. Пристајао је и он уз прогрес и припадао младом нараштају нашем". — из страсти. Он је био један од оних безбројних и разноликих дегенова простака и сналдашљих људи, слабомоћне недопшчади и ограничењака који пишта не дочуе, који махом пристају за сваком најмодернијом идејом, да је одмах пикнаре, да махом карикирају све, чему су и они сами најскромније кадгод служили.

У осталом Лебезјатњиков, чак и мимо тога што је био добрћина, и сам у неколико се трпљење свога саизетеља и бившег заштитника Петра Петровића. То се свршн под обојице некако узајамно и неслућено. Ма како да је Андрија Петровић ово прирост инак је опазно да се Петар Петровић пуњи, и да га тајно презире, и да „није сасим такав тај човек". Огледао је, тако, да му разложи систему Фуријеву и теорију Дарвинову, али Петар Петровић, особито у последње време, слушао би га некако и сувише сарказтично, а у најновије време, чак је почео и да грди. Ствар је у томе, да је он, по инстинкту, провидео то, да је Лебезјатњиков не само прирост и поглуп човек, него може бити и лагало, и да просто никаквих значајнијих веза нема чак ни у својој заједници, него да је само чуо и добио штогод на треће руке; на није само то, него ни род свој, *пронлазећи* рад, можда ње зна честито, по томе, јер се тако што прло често дешава, па од куда ће он да буде од тих што јавно осуђују и обелодањују дела и личности! Узгред речено. Петар Петровић у овој, са половицом, недељи радо је (особито с почетка) примао од Андреје Семјоновића чак и врло необичне похвале, то јест, није се бранио, например, и њутао је кад Андрија Семјоновић њему приписује готовост да помаже будућем и скором стварању „*комуне*" тамо негде у мешчанској улици; или, на пример, да неће сметати Дуњечки, ако би она још у неделим месецима, намислила наћи себи љубавника; или да неће крштавати своју децу, и друго, и друго, — све на тај начин. Петар Петровић, по свом обичају, није се бранио од тих својстава која су му приписивана, и чак је допуштао да га тако хвале, — толико је њему свака похвала била пријатна.

(Настављће се)

ЧУДНОВАТИ ДОЖИВЉАЈ

СКИЦА

Марка Твена

Ово је приповетка, коју ми мајор исприча, сасшитићу вам је што боље могу:

У зиму 1862. и 1863. године ово сам командант тврђаве Трамбина код Њу-Лондона. Може бити да наш живот на томе месту није био пун живости, као „у фронту", али било је инак и тога доста само нарочите врсте, и није се човек морао мучити, та то опази. Тако у то време проносили су се по целом северном крају тајанствени гласови, да се свуда крамају шпијуни устанички, да ће наше северне тврђаве бацити у ваздух, гостионице загорети, да се шаљу окужене хаљине у наше варопи и још вазда других томе сличних. Ви се сећате тога. Свему је томе само био циљ, да одрже у напрегнутости нашу пажљивост и да спрече обичне гарнизонске лабавости и запуштености у послу. Поред тога код нас је била и станица за рекрутовање, а то ће рећи, да нисмо могли проводити ни најмање време у беспосличењу, у саљивријама, нити се занимати бесморасним стварима. Поиред све наше пажње инак нам је побегло ноћу и тајно недесет од сто регрута. Имали су од примљене капаре за војничку службу толико новаца, да је рекрут сасвим могао дати стражару 3—400 долара, те да га пусти утећи, па опет да му поред тога остане лепа сума, која за сиротог човека представља инак неко имање. Као што дакле рекох: нисмо проводили живот у лењствовању.

Једнога дана био сам у послу у својој соби, пишући и прелистављући разне папире, кад унутра стуни један блед, одрпан дечко, око петнаест година, поклони се елегантно и рече: „мислим да се овде рекрути јављају?"

„Тако је."

„Хоћете ли бити добри, да мене примите?"

„Боже мој, то не може бити! Ти си сувише млад и слаб, младићу!“[9]

Сенка разочарања појави се на његову лицу, а око доби за тим израз очајања. Он се лагано окрете да изађе, за тим се устеглише, и опет ме погледа, па рече гласом, који ме јако тресе: „Ја немам ни куће ни пријатеља на овоме свету. Ако вам је само могуће примите ме.“

Наравно да се то није могло ни замислити, и ја му то рекох што сам могао блажије. После га позвах да седне крај пећи те да се огреје и рекох му: „сад ћеш добити што год за јело. Зацело си гладан?“[10]

Он ништа не одговори, није молио ни за шта; на ипак благодарни поглед, што се огледаше у његовим крупним очима ово је речитија од најлепше изјаве захвалности. Седе крај пећи, а ја настадох писати. Кад и над бацах поглед на њега. Опазио сам, да му је одело и обућа, и ако пристао и поцепано, било од доброг материјала и добре израде. Ова околност побуђивала је интересовање. Поред тога глас му је био мек и звучан, очи дубоке и меланхоличне, држање отмено — зацело је сиротиња дечко био у великој невољи. Пробудио је моје саучешће према њему.

Међу тим мој ме је посао тако занео, да сам мало по мало сасвим заборавио на дечка. Не знам колико је то трајало, али најзад погледах случајно на њ. Седео је леђима к мени окренут, али ипак главу је тако држао, да сам му могао видети образе и видех — како се низ образе лагано суже котрљају.

„Боже мој![6] рекох у себи, „ја сам заборавио, да је сиромах деран мртав гладан.“ За тим покушах, да поправим своју непажљивост казавши му: „Ходи амо, младићу. Данас ћеш јести са мном. Данас сам сâм“.

Опет сам опазио његов захвалан поглед, а врачан радости сјаху му лице. Код стола стајаше с руком на наслоњачи дотле док ја не седох, тек тада учини и он то. Ја узех нож и виљушку и — гле! спустих их опет на сто, јер дечко тихо напуташе молитву пред оброком. Мноштва успомена из ванчаја и младости надоше ми на памет, и ја усадих при помисли, колико сам одавно у религији, како сам лишен њеног благог мелема за рањену душу, њене утехе и помоћи. У току обеда приметио сам да се млади Виклов — Роберт Виклов звао се — врло добро служи ножем и виљушком и убрусом при јелу; једном речи, опазио сам, да је дечко добро васпитан, с тога дакле да не говоримо о ситницама. Био је просте, отворене природе, што ме је пријатно дирало. Говорили смо по нешто и о њему, и без тешкоћа убрао сам доскоро целу његову историју. Као спомену да је у Луџанџини рођен и васпитан, још ме пријатније такну, јер и ја сам неко време тамо живео. Познавао сам целу обалу Мисисипи, волео сам је ја сам се и сада за те крајеве интересовао. Она имена што са његових усана слушах беху ми тако пријатна, да разговор скретах све на њих, те да их све чујем: Батон Руж, Плакмин, Дуналдсонвил, Боне-Каре, Каролтон, Ињу-Орлеан, Св. Шара, а особито сам се радовао да слушам што год о „Р. Е. Лију“, „Натезу“, „Клапу“, „Генералу Китмену“ и „Дункану Ф. Кенеју“ и другим познатим лађама. Чинило ми се као да сам опет тамо, кад се ова имена једно за другим спомињаху пред мном. У најкраћим потезима ово је живот младога Виклова:

Кад је букнуо рат он је живео са својим оцем и старом тетком у близини Батон Ружа на једном великом и богатом њеском имању, својина њихове породице још од педесет година. Отац се држао Уније. С тога су га на сваком кораку гонили, али он остаде веран својим начелима. Али једне ноћи запалише маскирани непалци кућу, која изгоре до темеља, и њихова је породица морала побећи, да живот спасе. Потуцали су се из једног места у друго, и тада су имали прилике да се потпуно увере, шта значи сиротиња, гладовање и бриге. Напурена стара тетка најзад смири се: јад и патња одузеше јој живот; умрла је на ногу, кућа јој је шибала по лицу, громови су громели над њеном главом. Наскоро за тим ухватише оца наоружани злиководи, и док је његов сан за њ молио и преклињао, злиководи га пред њим обесише. При овим речима дечко ме тужно гледаше и настави причати даље, као онај, који себи самом говори: „Ако ме не хтедну регрутовати — не чини ништа. Пађи ћу већ излаза, да пађи ћу излаза!“ Пошто је тако једно отац свршио, запрети сину, да ће врло рђаво проћи, ако за двадесет и четири сата не буде оставио тај предео. Он се ноћу довуче до обале, и сакри се у близини једног пристаништа. Лађа „Дункан Ф. Кепер“ уђе лагано у пристаниште, он доплива до ње и увуче се у лађу па се сакри на задњем врају. Пре но што свану стиже лађа у главно пристаниште, и он се извуче из ње; прође је за тим пешице три миље до куће свога стрица у Ињу-Орлеану. Сад су за неко време престале његове муке. Али и овај се стрић држао Уније, и одавно је већ дошао до убеђења, да би за њ много боље било, да се уклони с југа. За то он и млади Виклов оставише Ињу-Орлеан, и упутише се на лађу, па за мало већ бејаху у Ињу-Јорку. Одсели су „Астор Хузу“ и млади Виклов за кратко време добро је живео, шетајне по варошки посматрајући разноликие ствари, што њему као јужњаку не беху познате. Али приближавала се промена опаког живота и то не на добро. Стрић је био с почетка врло љубазан према њему, сада тек отпоче гунђати и намргођено га погледати, често је био љутит говорећи само о издацима без примања с друге стране, да једва има за једног довољно, а сад да се мора о двојици бринути. За тим — једнога дана нестаде га, не дође на доручак. Дечко се распита о њему у канцеларији хотела, и дознаде, да је његов стрић прошлог вечера платио свој рачун па отпутовао у Бостон, по мишљењу једног чиновника, не знајући ипак поуздано да каже. Дечко дакле остаде сам и без познаника. Није знао шта да почне, али најзад се одлучи, да пронађе стрица. Оде на паробродску станицу и ту се увери

А после мале паузе наставн Рејбурн: „добра је срца тај будаласти дерак. Рано у јутру он среди све чизме и сваком метне свој пар уз кревет. Он већ познаје свачије чизме тако добро, да би затворених очију могао рећи, чије су које.“

После друге паузе, коју не хтедох прекидати, продужи: „Али најтеже је што он, кад се моли — а кад то он не чини? не говори, већ пева. А ви знате какав већ сладак глас има кад говори. Ви знате, да би он могао намамити најљућег иса к себи, да му руку лиже. Верујте ми, господин команданте, то је већ нешто више од певања. Флаутин глас звони сурово према његовом гласу. Он навија тако слатко, тако лепо и љупко, да се човек пренесе у небеско царство.“

„Ну, за што је то „најтеже?“

„Да да, то је баш најтеже, господине команданте. Треба га чути над пева:

„И тако сиротo и бедно“, јесте, кад то чујете морате се заплакати. Ма шта пак певао, то дубоко утиче на слушаоца, дира га у срце у свако доба. За тим наставља:

„Дете греха и брига,
„Пуно муке и патње,
„Не чекај доп свање“,

и тако даље. То вам обузме срце, и учини се човеку, да је најбезбожнија, најнеазвалнија животиња на Богом створеној земљи. На кад пева песме о завичају и мајци, о детињству, о старим успоменама и догађајима, који су давно и давно били, о старим пријатељима, који су помрли и растурили се, све вам тада окиши, што је човек целога века љубио и изгубио — а то је тако пријатно чути, тако дивно ослушкивати, господине команданте, ах, Боже, срце хоће да пукне човеку. Они музиканти сви плачу тада; сваки невалалац од њих гледа у сузама, и нико се не труди да то сакрије. И знате, пошто су се бојали чизама на њ., скачу ноћу из постеља и гледе га. Да, то ради, милују га, ласкају му и моле га да им то опрости. И кад би когод тада дирнуо Виклоу и дланицу на главу, сви би скочили на њ., па ма и против целе регименте или чак корпуса.“

Опет пауза.

„Је ли то све?“ упитах.

„Јесте, господине команданте“.

„Ну, чега има ту за оптужбу? За што сам ја ту потребан?“

„За што? За то да му певање забраните.“

„Шта вам пада на памет! Зар не рекосте сами да он дивно пева?“

„Баш због тога. Смртни човек то не може издржати. Сувише је узбудљиво; потресе се сваки живац у човеку, осети своју немоћ и безбожност, види како је ђаволу душу продао. Осећај покајања свега га обузме и човек мисли, да му нема више помоћи ни утехе на свету. Па онда оно планање! — Треба само да видите, како се у јутру музиканти постињено погледају.“

„То је чудноват догађај, интересантна оптужба. Да ли је одиста потребно, да му се забрани певање?“

„Тако је, господине команданте, тако је. Не треба се размишљати; изгледаће људи много свежији, кад ове молитве престану. Али главно је певање. Кад ово престане моћи ће се одолети и молитвама.“

Рекох наредniку, да ћу размислити о овоме. Ноћу одох у стан музиканата и прислушнвах. Наредник није ни најмање претерао. Чух молитве у тамној ноћи. За тим ћутите узвике разљућених војника. Чух како падоху чизме на и око бубња. Ствар ме је интересовала и увеселавала. После неког времена дубоког ћутања отпоче певање. Боже, онај израз, онај чаробни глас! Не беше му у свету равна у лепоти, јер ме обузеше осећаји, који не смеју владати командантом једне трупе.

Сутра дан издао сам заповест, да му се забране певање и молитве. За тим прођоше неколико дана у послу и свакодневним бригама и мукама, да на добошара Виклоа и не помињах. Али једнога дана дође к мени наредник Рејбурн и рече: „Поступак младога Виклоа, господине команданте, сасвим је чудноват.“

„Како то?“

„Он пије непрестано.“

„Пије? Шта пије? Пиће?“ (Наставиће се).

ИСПРАВКА

У причи „Један несрећан случај“ а у преводу г. Гиге Гершића, при препису с концепта пашле су неке погрешке, које и ако много не кваре смисао, ипак их ради самог указаног нашег сарадника исправљамо. Тако на стр. 256 првога ступца у петом реду одо, после речи свога сина, треба додати: „*да је храни и заштићава и над буде остала са сином сама*“; у истом ступцу а у четвртом реду одо после речи: *потпуно* треба додати: *подвлачио и*; у другом ступцу исте стране а у другом реду одго после речи *својим*, додати: *од раније*, и најзад, у 20 и 21 реду истога ступца одго, у место речи: *ја ћу се погодити за Америку у ме покајећа и казне*... и т. д., треба исправити овако: ја ћу се погодити за Америку. Што се тиче покајања и казне... и т. д.

Молимо читаоце да ово сами исправе.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Аудијенција. Уредник нашега листа г. Наум Дамаџијевић и његова супруга г-ђа Милица имали су част бити примљени у аудијенцији код Њеног Величанства Краљице Драге.

Причу, *„Под утицајем другога“* не настављамо у овом броју, јер писац није на време послао наставак; за идући број јамчимо ће стићи.

Председнику суда општине Бачинске. Суд општине Бачинске под 17 августом 1900 год. № 2425 послао је редакцији нашег листа једну своју званичну исправку на наше обраћање и умут дат једном општинском писару, на којему питање, који је општинам у 29. броју страна 226 нашег листа, но коју исправку ми не можемо штампати из ових разлога:

1. Што овде не може на бити у опште исправке, јер предмет о коме је реч није натопљачан са оним личностима и личностима који се у исправци виноле.

2 Што је оно питање а и објашњење један конкретан случај, која служи само нам упут и обавештење за рад при овако појављени случајевима, какве је општ. писар нама са молбом за објашњење упутио.

Што се ни посумњати не може, да се извит задатак не може односити на радњу суда општине Бачинске, јер се не подудара за извршење, па ни рок за извршење пресуде и њену застарелост. Једнаставно би се могло узети то, што је узет овде у објашњењу за пример суд општине Бачинске.

Но ал се узме у обзир та околност да смо ми у нашим радњама и одговорима на питања и обавештавала употребљавали у нашим обрачунима за разне формуле све општинске судове, рали неке делове за изнете формуле, онда се ни у коме случају не може узети да смо ми знали да је се оваво питање могло догодити и од суда општине Бачинске, и за који се сада од стране суда тражи исправка, но исправка на оно што се ни у ком случају не може узети да се односи на предмет за који се исправка тражи.

Даље у општо се не може ни у ком случају давати исправка са пагађањем, када у питању стоји сво друго сано не оно што исправка жели да исправи. У исправци се говори о Гаврогај Гавриловићу, пресуда је од 23 јануара бр. 310, а у конкретном случају изнесем у 29 бр. стр. 226, иалази се име Петра Марковића, датум 28 јануар бр. 456, дакле јасно да је све оно произвољно, употребљена ради упута.

Питања ни, председниче, ону исправку нисте ни послали по члан суда, али ипак морамо вас известити да се иста не односи на предмет, који хоће да се исправља, јер чак ништа оно питање ни добили на те општине, но само нису општину употребили, као и до сада да не можемо ово И. У том случају нама би се онакве исправке примиле сви општински судови могли би исправљати та, да се таква и такав опор није под њих ни расправљало, што нису досада и стоји у стварн, јер ни у нашем листу не односимо званичну радњу, но само формуларе и упуте за правилан рад код општ. судова.

БРОЈ 35. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 10. СЕПТЕМБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краља Трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: свима, које удаље у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште године 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама по унутрашњости године 16, полугодишње 8 динара. Жандармима године 8, полугодишње 5 динара, ну сви се ко овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: године 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ се продају се. Рукописи не враћају се.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Један општински писар шаље нам овакво питање с молбом за наше мишљење:

Земљоделац има кућу са плацем у селу где живи, ко у исто време има још једну кућу са плацем у истом месту у пољу званом „Салаш“. Живи како над хоће, некад у једној некад у другој, нако му потреба за радове земљоделске изискује. Поред обе ове куће са плацевима има довољно земље, коју захтева закон као заштиту и благодејање, која му се не може узети у попис, за наплату дугова, по пропису § 471 грађ. судског поступка.

Дешава се случај, да тај земљоделац хоће да прода једну кућу са плацем. Пита како ће се применити § 471 тач. 4 гр. судског поступка.

Ево нашег мишљења:

§ 471 тач. 4. грађанског судског поступка изричко захтева и наређује да се земљодељу заштити кућа са окућницом, која мора у себи садржавати један плуг земље, даље два вола, кола, земљодељски алат, храна за чељад, семе и остало тамо наведено, а поред тога и на сваку мушку задружну главу по пет плугова земље, рачунајући сваки плуг по 3600 квадратних метара. Овако се има рачунати и простор онога земљишта, који се назива окућницом.

Овај законски пропис довољно је јасан. Све остало што земљодељац има а прелази преко овог заштитног законског благодејања, стоји под његовом слободном управом, и како он нађе за сходно може овим имањем управљати и располагати. Дакле може га по своме разумевању у домаћем газдинству и отуђати, када то за нужно и потребно нађе.

Ово отуђење има своју законску процедуру: Да земљодељац може отуђити што од свога имања, мора судској власти, која надзире и потврђује тапију на продато непосредно имање поднети уверење о томе, да му сем продатог имања остаје још и оно што изричко тражи и штити горе наведено законско наређење. Ова уверења издају општински судови. Формулар истих уверења може се наћи у нашем листу по регистру. Ова уверења пошто су издана од стране општинског суда, морају бити потврђена и од надлежне среске полицијске власти, тако: да се у потврди тврди не само истинитост потписа у печата општ. суда, но и садржина која се у уверењу износи и наводи. Тек тако уверење уживе пуноважност суд за исправно и приступити процедури око потврђења поднете му тапије.

* * *

Од једног општ. писара добили смо овакву једну судску радњу у даном конкретном случају:

Пресуда

Суда општине Н. као надлежног, по спору Н. Н. тежака из Н. противу масе Н. Н. из Н. коју заступају старешине Н. Н. масе Н. Н. овд. коју као старалац заступа Н. Н.

Судили су:

Чланови општ. суда — Због службености пута.

Бележно писар

Тужилац је у тужби под № 2.445 од 19. децембра прошле године тражио, да суд осуди тужене масе да му уступе службени пут за долазак у своју њиву звану „Стајо село“ пошто с друге стране нема од куда у своје имање доћи, док не прође преко имања тужених маса, које постоји у истом месту, да му тужене масе наканаде 1.20 дин. положене таксе, и да му плате за дангубу 2 динара.

За доказ да с друге стране не може у своје имање доћи док не прође преко имања тужених маса, уверава се суд на лицу места, а да је преко имања тужених маса и до сада пролазило заклеће се.

Старешине тужене масе не признају да тужилац Обрад има право службености пута преко масено имање нити је се туда икада служио, а за доказ да тужилац нема право службености пута кроз масено имање, позивају се на пресуду изабраног суда од 22. августа 1890 године, која је наречена по спору тужиоца Обрада и тужених маса из које се види да тужиоцу није пут досуђен, па на основу поднете пресуде изабраног суда као јавне исправе тражили су да се тужилац од тражења службености пута одбије:

Побуде:

Чињеним извиђајем на лицу места доказано је да тужилац Обрад не може с друге стране у своју њиву доћи док не прође преко имања тужених маса, с тога му се по § 341 грађ. зак. тражена службеност има и досудити да преко имања тужених маса у смислу § 356 истог закона може имати право службености пута онако како је то предвиђено у поменутом законском пропису. На основу изложеног суд овај

Пресуђује:

Да тужене масе уступе службени пут тужиоцу преко својих имања почев са пута, који води кроз „Дебељак“ па право у имање тужиоца Обрада, пут овај биће ширине три метра синором између тужених маса тако да један и по метар ширине пута дâ маса Н., а један и по метар ширине пута да дâ маса Н. Овим путем тужилац ће моћи ићи са колима, извлачити бераћет, пролазити са плугом, пешице, а и стоку у порожу проводити.

Тужене масе да накнаде тужиоцу плаћену таксу у 1·20 динара, и да му плате за дангубу 1 динар.

Пресуду им ову саопштити.

Пресуђено 16. јануара 1900 год. № 2562 у Н.

писар. (М. П.) Чланови суда.

Мњења сам да се тужитељ од тражења пута одбије, пошто му такав пресудом изабраног суда није био досуђен, и што се на лицу места не види, да је се тужилац туда икада служио, и према овоме ова му је службеност застарила по пропису § 938 грађ. зак. па да ју је тужитељ и имао, а тужилац Обрад нека се обрати суду, па нека тражи службеност пута куда је се и до сада служио.

Члан суда

М. Т. Вујадиновић.

Суду општине Н.

По жалби № 52 старалаца тужених маса противу пресуде тога суда од 16. јануара т. г. № 2562 наречене у спору Н. Н. противу речених маса, због службености пута првостепени суд крагујевачки размотрив је акта и пом. пресуду, па је нашао, да је пресуда наречена на непотпуном и нетачном изнађењу овог спора, и да с тога она не вреди по закону, на име: 1.

није навиђења и оцењења средством вештака, које би изабрали паричари, а у присуству паричара на лицу места, вредност спорног пута, па да се та оцена сноштти паричарима на примедбу — § 248. 253 и 257 гр. пост., друго, што се из акта не види, да је овај увиђај на лицу места, односно тужочене преке потребе службености пута спорног — чињен био у присуству паричара, од вештака, изабратих од паричара, који су једино и позвани за овакве увиђаје и оцене вештачке да врше, већ је сам суд од стране својих тројице судија, дакле без вештака и паричара, излазно на лице места и чињо навиђај вештачки, па и у том увиђају нису сви сагласни у мишљењу, због чега овај увиђај не вреди по закону; и треће што су ова тројица навиђача — чланови општ. суда — као вештаци уједно и судили спор овај, а то је противно § 17 и 52. тач. 5 грађ. пост. суд. са чега ни сама његова пресуда не вреди. Четврто: што суд није узео у вид и оцену — писмени доказ — пресуду изабраног суда од 22. августа 1890 год. приложену у акту № 2451, на коју су се паричари позвали, јер о њему се — пресуди — ништа не спомиње у пресуди суда нити се види да је је суд и ценио као какав доказ, и пето, суд је требао да одреди рочиште за паричаре, па да је од њих узео реч сврх тужбе, одговора на исту, а поднесених доказа те да рекну имају ли још што да кажу и какав нов доказ да поднесу, па да је тек суд после те њихове изјаве и доказе ценио па за тим спор расправио и пресудио — § 13. грађ. пост. суд.

Из ових разлога а на основу § 20 а и § 166 гр. суд. пост. суд. првост. крагујевачки ништи поменуту пресуду тога суда, као несагласну закону и препоручује му, да према овим примедбама у свему поступи, па поново уме спор овај у извиђање и суђење.

Акта се враћају

№ 3217.

24. фебруара 1900 год. (М. П.) Судија.

Овај писар нас моли да у нашем листу изнесемо наше мишљење по овој ствари, да ли је радња општ. суда правилна и ако није то зашто?

Ево одговора. Радња општинског суда је доиста неправилна на свију оних разлога, које је приоспешени суд у својим примедбама навео. Судије ни у ком случају не могу бити вештаци, а вештаци могу бити само они, које паричне стране изаберу, или ако се у томе не сложе, онда они, које суд одреди § 248 грађ. судског поступка. Вештачење се врши на лицу места у присуству једног члана суда и деловође, а вештачки протокол се састављава од тих паричних странама, које такође присуствују при вештачењу. Затим се одређује поново рочиште, ради коначног извиђања спора пред судом и доноси пресуда, према доказима који се имају цењити и у разлоге за пресуђење унети.

Дакле у овом случају је извиђај непотпун и противан-конит, према чему је и пресуда општ. суда неправилна.

Једино се не слажемо са примедбама приоспешеног суда односно процене вредности пута, јер по нашем мишљењу службеност а нарочито пољска па и она варошка која улази у опсег § 336 непроцењива је. Најзад молили би наше правнике, да ово питање, које се врло често пред општ. овоске власти појављује, расветле, у овој тачци о тражењу процене за службеност пољску.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 65

Петар Петровић беше тог јутра, из неких узрока, размерно неколико сређака са пет постотака, на сад сеђајте за столом и пребројавајте хартије од вредности и серије у свезнањима својим. Андрија Семјоновић, који готово никад не имађаше новаца, ходајте по соби, притворан, као да на све те гомиле гледа равнодушно па и с презрењем. Петар Петровић, на-против, не би ни за што сверовао да Андрија Семјоновић доиста може на такве новце доиста равнодушно да гледа; а Андрија Семјоновић пак са своје стране, са неистином помишљаше, да је тај Петар Петровић, можда, у стању да о њему тако мисли, па можда чак и правилну жели, да своја младога пријатеља тим хартијама заголица и подражи, те да га подсети на његово ништавило, и спу ону битну разлику, која је, зар, међу обојицом.

Овога пута налазаше да му је пријатељ неверовно раздражљив и непажљив, ма да се он, Андрија Семјоновић, упустио као да пред њим развија своју омиљену тему о оснивању нове, посебне „комуне". Кратки поговори и напомене Петра Петровића, које му се омицаху као престане црква коштане справише по рачуњаци, дисаху најотворенијим и намерно неучтивим подсмехом. Али „хуманин" Андрија Семјоновић оснивању Петра Петровића приписиваше утиску учињеној расхода с Дуњечком, па је горео од жеље да што пре о томе ноћне говорити: баш је имао што шта да каже односно прогресивног и пропагандног рада, што би могло да утеши његова поштованог пријатеља, и „несумњивво" користи његову најдаљем развићу.

— Какав се то помен спрема ту... код те удовице? одједном упита Петар Петровић, прекинувши Андрију Семјоновића кад је најзанимљивије говорио.

— Као да не знате; та још јуче смо ја и ви о томе говорили и развијали мисли о сиама тим обредима... Али повзала је она и вас, чуо сам. Сам сте с њоме о том јуче говорили...

— Ништа се никако надзо, да ће та убога луда на помен да страћи сав новац, који је добила од оног другог дудака... Расположаков. Баш сам се овог часа и чудио, кад сам прошао; каквих је тамо јестива и пића!... Позвани су неколицина — њако ће знати, шта је то! настави Петар Петровић распитујући и говорећи о том предмету као с неком намером. — Како? Ви велите да су у мене позвали? одједном дода и подиже главу. — А када то? Не сећам се. У осталом, ја нећу ићи. Шта ћу тамо? Говорио сам с њоме само јуче, узгред, о могућности, да јој се као сиромашној удовици чиновничкој једном вода. годишње издржаје. И пазда ме зато позива! Хе-хе-хе!

— И ја нисам намеран ићи, рече Лебезјатњиков.

— Него шта! Својеручно одвалићне! То је стид, разуме се! Хе-хе!

— Ко одвалио? Коме? намах се збуни па и поцрвене Лебезјатњиков.

— Је л' те, Катарину Ивановну миолите, на оно пре месец дана? Баш сам о томе слушао јуче... Красна су ти та убеђења!... Па и женско питање је њу раздрагало. Хе-хе-хе!

Петар Петровић опет, као умиреч, узе да церкоља по спој рачуњаци.

— То је све само прикапање и опадање! плану Лебезјатњиков, кога непрестано плаше опомене на тај догађај. — Није то тако ни било! То је нешто друго... Пасте ви тако чули; сплетка! Ја сам се тада просто бранио. Она ме прва нападала пуктима... Сну ми је браду очупала... Мислим, да је свакоме допуштено бранити своју личност. Уа то још ја никоме не допуштам да ме напада... Из начела. Јер је то готово деспотизам. Шта сам и могао да чиним: да, пазда, стојим пред њом? Ја сам је само одбио.

— Хе-хе-хе! настави Лужин накосно да се подсмева.

— То ни само с тога просште и дирате ме што сте сами њути и срдити... А то је којешта, и никако, баш никако се не тиче женског питања! Ви тако не мислите; а и ја сам мишљења, да, ако је већ усвојено, да је жена равна човеку, у свему, па и у смислу (што се и потврђује), то, мора бити, и ту има једнакости. Свакако, ја сам судио по томе, што тако питање не мора и да постоји; јер не мора бити боја, и да се случајеви боја у будућем друштву не могу замислити... и да је, свакако, необично тражити једнакости у боју. Ја нисам тако глуп... премер, уосталом, боја има... Хоћу рећи, да га после неће бити, али сад још има тога... неју, до врага! Ви можете да збуните! Али не идем ја на помен због тога непријатног случаја. Просто нећу ни начела, јер нећу да учествујем у тој одвратној предрасуди о помену; ето зашто! У осталом, могло би се бити и отићи, тек само да се мало понасмејемо... Али нао ми је што понова неће бити. Иначе бих свакако отишао.

— То јест, засели би за туђу гостољубиву трпезу, па би тад пљували и на њу, и на оне, који су вас позвали. Је ли тако?

— Никако пљували, него протестовали. Корисну сврху имам. Ја могу простране потпомагати развиће, просвећивање и пропаганду. Свака је човек дужан да просвећује и пропа-

гира, па, можда, што оштрије, тим боље. Ја могу да бацим идеју, зрно... Из тога зрна израста факат. Чиме их ја вређам? Испрва ће се осећати увређена, а после ће и сами се уверити да сам им ја користи учинио. Код нас, ено, окривише Черебеву (што је сад у комуни), да је оставила породицу и... удала се, па оцу и матери писала, како неће да живи усред предрасуда и ступа у грађанску брак; а да је као и сувише сурово било што се тако према родитељима понашала, и да их је могла поштедети, писати некише, нежније. По моме мишљењу, то су беспослице, нити је потребно било некише и нежније писати, него напротив, напротив, баш ту пала протестовати. Ено, Варенца је седам година живела с мужем, па је двоје деце оставила, и мужу одрекнуто и на причај рекла у писму: „Увидела сам, да с вама не могу бити срећна. Никада вам нећу опростити што сте ме варали пријући од мене, да постоји другојаче уређење друштва, посредством комуне. То сам скоро сазнала од једног племенитог човека, коме сам се и поверила, и заједно с њиме заснивам комуну. Говорим отворено, јер сматрам да није часно да вас обмањујем. Останите као вам је воља. Не надајте се да ћете ме вратити, сувише сте ме вазсинили. Желим вам срећу". Ето како се пишу таква писма!

— А је ли та Черебјева она иста за коју сте онда говорили, да је у трећем грађанском браку?

— У другом је, и ништа више, ако је судити право! Па нека је и у четвртом, па манар и петом, све то није ништа! И ако сам икад жалило што су ми отац и мати помрли, то сад зацело. Неколико сам пута чак и маштао о томе, како бих ја њих, да су живи, огрејао протестом. Намерно бих тако уденсно... Ево што ти је некакав тамо „истргнут лист", „одломљена граничца", еуј! Показао бих ја њима! Задивио бих ја њих! Одиста, жао ми је, што никога немам!

— Да би га задивили! Хе-хе! Е па, нека то буде како вам је угодно, прекиде га Петар Петровић, него, рецидерте ми ово: ви већ знате њерву његову, тога покојника, ону малу? Је ли то чиста истина што о њој говоре, а?

— Шта то? Мини, то јест, моје је лично уверење да је најнормалније стање женскиња — то стање. А и зашто не? То јест distingues. У садашњем друштву оно доиста и није сасвим нормално, јер је изнуђено, а у будућем биће савршено нормално, јер ће бити слободно. Па и сада жена има право: страдала је, и то је био њен фонд, тако рећи, капитал, којим она има пуно права да располаже. Разуме се, у будућем друштву неће требати фондова; али ће женина улога бити назначена у другоме, дата правилно и рационално. А што се тиче лично Софије Семјоновне, ја, у садашње време, гледам на њене поступке и радњу као на енергични и оличени протест против друштвена уређења, и за то је дубоко поштујем; шта више и радујем се гледајући је!

— А мени су пак причали да сте је ви баш и одагнали одавде из станова!

Лебезјатников се и распомами.

(Наставиће се).

ПОТЕРА

Драгиљ Ранковић, из Брочине среза јадранског, бив осуђеник београд. казнен. завода, који је био пуштен условно и под 23 јулом т. г. помилован, извршно је 17 пр. м. опасну крађу Владиславу Станковићу из Пасковца и однео му: 400 динара у банкама и једну писму талира, па је 20 пр. м. лађом допутовао за Београд, и вероватно да је продужио пут за Ниш. Драгиљ је 19—20 година, повисок, крупан, косав, плав. Од одела имао је на себи гунче и уске чакшире, опанке и шубару — све ново. Начелник среза јадранског актом Бр. 12.164, моли све власти да Драгиља живо потраже и са најјачим надзежно поступе. Исти се може упутити и Управ. града Београда с позивом на Бр. 19619. (Кад су сликани осуђеници он је већ био пуштен условно, с тога немамо његове слике.)

Симеон И. Ренџић, земљак из села Плавне, гр. брањаланичког, окр. крајинског, решењем начелства окр. крајинског од 3. сент. Бр. 7550 оглашен је за хајдука, пошто се није хтео предати власти у одређеном му року, према чему од данас слободно је сваконе убити га. Начелство окр. крајинског моли све власти да ово одмах објаване у својим подручјима. Опис Симеонов са сликом изложен је у 33 броју на 260 страни „Полицајског Гласника".

Ноћу између 2. и 3. о. м. из притвора ово-среског побегао је Тома Тапанковић, родом из Босне а који је живео у овом срезу у, последње време у селу Дрежевцу, и који је био под пеленгењем и у притвору за три дела. Тома је висок, прав, црномањаст, има густе обрве, бриге се, зудује пустио, на једном образу има белегу од убоја, у чакширама, гуњу, фермеру, опанцима, а на глави шубару. Има жут јапник. Доста је опасан. Начелство ср. посавског моли све власти да овог лопова потраже и најјачог њему спроведу. Акт Управе Града Београда Бр. 20805.

Два непозната зликовца напали су ноћу између 25. и 26 ов. м. на кућу Милорада Симића у Мајоници, ср. пригорског, ужичког округа, на Милорада и његове укућане везали и пљацкали 230 дин. у банкама и 207 дин. у сребру. Од стварн: једну кесу од дебелог платна, повчаник, један никлени сат са 3 капка, 1 опанке, 1 трубу веза, 9 арш. сукна, 1 ножић, једну поњаву мараму. Један од зликоваца имао је панталоне од сурог сукна, замотан по глави шалом, говори танко. Други зликовац је исто тако био одевен, омален, црномањаст, говори крупно, обријан, на глави је имао велики фес без кићанке. Наоружани су били пушкама, револверима а један је имао и нож јатаган. Начелство окр. ужичког моли све власти да зликовце потраже и с покрађом њему их упуте. Упр. Гр. Београда Бр. 20170.

Ноћу између 14 и 15 о. м. непознати лопов украо је једну кобилу Гаје Ковачића, трг. онд. која је била на пашњаку општине реновачке. Кобила је дораташта, на челу цветаста, трбушаста, висока 130 сант., 14 јој је година поткована немачким ковом. Сопственик даје 10 дин. награде оном ко је нађе. Начелник ср. посавског моли све полиц. власти да лопова пронађу и са покрађом њему стражарно упуте. Акт управе града Београда Бр. 19767.

Јоксим Мандић, из Доброселице, коме је 55 год., очију гвраорастих, раста средњег, леђа погнутих, у пеленгењама, гуњу и зубуну прне боје, на погама има ужичке опанке, познати лупеж и коњокрадан, отумарао је од куће пре 15 дана и мисли се да се удружио са Николом Павковићем, познатим лоповом из Турске, који четше овамо прелази и чини разна злочина дела. Најзгодније се издају као прикидни надничари. Павковићу има 40—45 год. средњег стаса, више смеђ но црномањаст. Начелник ср. златиборског моли све власти да на ове лопове обрате пажњу и, ако буде могућно, да их похватају и стражарно њему спроведу. Упр. града Београда Бр. 20785.

Непознати лопов увукао се ноћу између 22. и 23. пр. месеца у стан Пајла Илића, плозера из Крагујевца и из истог украо: два зимска капута од затвореног плавог штофа; на једном је капуту јака од црног сомота а на другом од штофа. Један пар летњег одела од штофа браун, једне панталоне обичне, један шешир црн, нов, са широким ободом округлим и шест кошуља муших половних. Начелство окр. крагујевачког актом Бр. 16224., моли све власти у земљи да у кругу своме потраже лопова и њему га са покрађом стражарно спроведу. Исти се може упутити и Управи града Београда с позивом на Бр. 20575.

Ристи Ђиковић и Миливоју Ђиковићу из Полаша, окр. топличког, ноћу између 20. и 21. пр. мес. између Бресника и Гробовца, где су били ваноћили, украдена су три коња и одведени. Ристов је коњ алатаст, раста обичва, стар 5 год., под самаром. Миливојев један коњ је кулаш, стар 9 година, у десну ногу путаст; друго је кобила врана, стара 3 године, на десној слабини има белег од убоја. Начелство окр. топличког моли све полиц. власти да лопове пронађу и са покрађом њему стражарно упуте. — Упр. гр. Београда Бр. 20436.

Милисав Тапић, обућар из Неготина, обратио се молбом Управи, да му потраги жену и дете. Она је одбегла са Ђорђем Тодоровићем, момком и покрала га. Жена му се зове Јула има 20 година, стаса средњег, очију црних, лица смеђег, има белегу на једној обрви, по лицу неколико ситних младежа, одело варошко, чешља се немачки. Дете има 3 год., бело, очи црне. Моли да се спроведе њему на продужење брачног живота.

Управа града Београда моли све власти да именоване потраже и ако их нађу да јој их спроведу с позивом на Бр. 20082.

Милун Митровић, сељак из Јасике, има по својој кривици да одговара код начел. ср. ужичког, но чим је за ово дознао утекао је непул. Њему је 65 год., смеђ, проседих, кратких бркова; од одела носи чакшире, гуњче, јелече од сукна, на глави шубару, на ногама опанке. Начелство окр. ужичког актом Бр: 16534., моли све полиц. власти да Милуна пронађу и њему стражарно спроведу. Власти ближе Београду, могу га спровести Управи гр. Београда с позивом на Бр. 20986.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Лука Јовановић, звани „Челебија". Још у децембру 1897 год. Лука је био у затвору Управе града Београда и под истрагом као саучасник у делу пражњења лажног новца са Светозаром Крстићем (види бр. 5. стр. 31. П. Гл. 98 год.) и Петром Ракољем (бр 18. стр. 142 П. Гл. 97 год.) па је по издржаном притвору протеран у унутрашност Србије у цељи да у мањем месту буде под јачом контролом власти. Лука је опет дошао био у Београд, и онде због краће буде кварто самаљеним осуђен на затвор и прогонством у округ руднички на годину дана и 4 мес. полиц. надзора. Према извештају начелства окр. рудничког, Лука је побегао испред спровода за срез драгачевски где му је одређено било да осуду издржи.

Како је Лука стара индивидуа, на коју треба мотрити, то се скреће пажња властима да га потраже и најеног именованом начелству стражарно спроведу. Њему је сад 60 год. родом је из Новог Пазара; у оделу је цивилном — поцепаном. О проналаску треба известити Управу града Београда, с позивом на Бр. 19789.

Станоје Богдановић, у коцкарском друштву звани „Прца" родом из Лелића окр. ужичког; због више злочиначких дела био је осуђен на 20 година робије, па је по опроштеној му казни помиловањима пуштен 23. јула т. г. и исправом упућен у своје место на становање, с тим, да тамо издржи 5 година полицијског надзора. Станоје није хтео тамо отићи, већ је отишао некуд на другу страну Србије, јамачно, да свој стари занат продужи. Начелство окр. ужичког актом Бр. 11901 извештава о овоме све полицијске власти с тим, да Станоја потраже и подвргну га издржању полиц. надзора. Износимо му најновију слику да пронађавши његов омоготућимо, јер Станоје мења своје име. Он је и као побегли осуђеник ухваћен по нашој слици изнетој у 6 броју 1897. год. на стр. год. Акт управе града Београда Бр. 20434.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

На смрт и „вечиту" робију. Ми смо у 19. броју „Полицијског Гласника" од ове године опширно и сензаторски описали извршено тајанствено убиство над баба Катом Н. родом из Великог Бечкерека у Аустро-Угарској (у Банату), која је још од 1872. године прешла у Београд, ту се стално настанила и служећи провела 25 година. Живојин Мојсиловић, жандарм и његова милосница Лепосава Вукосављевић, у фебруару 1897 примили су бабу Кату на становање код њих и једне ноћи истога месеца и године, убију баба Кату, опљачкају је и леш изнесу и баце у Таш-Мајдан где је и нађен.

Живојин и Лепосава убили су бабу да би дошли до 16 дуката, али зато, — ако и ваши судови одобре — он ће изгубити главу а она — саучасница његова — отићи ће на 20 година робије.

У раниjем нашем опису овога злочиначког дела рекосмо: „Заклела се земља рају да се сваке тајне знају". И заиста, злочин је откривен, ма да је то било после скоро три и по године, и правда ће бити задовољена.

Ми смо у споменутом броју донели слику убице Живојина, но сад, по што је дневна штампа заинтересовала публику, изнетом пресудом првостепеног суда за град Београд, којом је Живојин осуђен на смрт, а Лепосава на 20 год. робије, ми напосимо слике њих обадвоје.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

г. **Аксентију М. Сашићу**, *секретару општ. неготинске.* Ваше писмо од 31 пр. м. примили смо, и на ње Вам одговорити у броју од идућих бројева, докле ове питање обилно проценимо и дођемо до тачне одређености средством наших правилника. Досета, код наших општинских судова појединачно се наплаћује такса. Негде чак долази и до произвољности. Ми смо уверени, да се то не чини што се тако хоће од стране чиновника, но што нигде нема прецизне законске одредбе. И грађански поступак и закон о таксама, садржавају таблице за такву под општ. судова, па се услед тога појединп општ. судови буне, те наплаћују ове таксе, како их који разумевају. Да неби овако и даље ишло, и да би одговорили законским захтевима, у интересу општ. власи и и у интересу грађана, који пред општ. судове долазе — ми смо настали на томе, да израдимо таблицу за све оне таксе, које се код општ. судова наплаћују, било у готову, било у таксеним маркама, и ову таблицу ћемо општинама у нашем листу.

Изволите се чешће јављати са по којим радом; рачунамо да ћете допринети користи општинским пословима.

Због прекућучајућег празника овај број издајемо на пола табака, пошто би иначе закаснили. Идуће недеље даћемо два броја једновремено, да тиме ово надокнадимо.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 316.

БРОЈ 36. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 17. СЕПТЕМБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

ЛАЗАР С. КАРАМАРКОВИЋ

ИНСПЕКТОР I. КЛАСЕ МИН. УНУТРАШЊИХ ДЕЛА.

Рођен у Трстенику 1848 године свршио је правни факултет на нашој Великој Школи 1870. Исте године ступио је у државну службу као практикант Министарства, затим 1871 год. постављен за суплента полугимназије неготинске, 1872 за суплента смедеревске реалке, 1873 год. премештен у Београд, а 1874 год. унапређен за професора зајечарске реалке, где је био и заступник директора. Године 1875 премештен је у Пожаревац, 1877 у Београд а 1881 поднео је оставку на државну службу.

Од 1881 па до 1888 бавио се нашом домаћом индустријом и економијом.

1888 године враћен у службу и постављен за начелника округа крајинског, а у 1889 стављен је био у пензију.

Од 1889 до 1895 бавио се опет економијом и млинарством, за које време подигао је врло лепо угледно имање у месту звано „Летњиковац" код Пожаревца. Ово имање било је везано са Пожаревцем првим телефоном у Србији 1884 год., а 1895 године добило је имање модерно електрично осветљење.

1895 год. враћен је поново у службу и постављен за начелника окр. подунавског где је био до 1898, а те године стављен у пензију.

Ове 1900 год. 14 јула враћен опет и постављен за инспектора мин. унутрашњих дела са истом платом, где је 11. септембра унапређен на I класу.

За време рата био је интендантски чиновник у сва три рата, када је одликован медаљом за ревносну службу. У 1896 години показао се врло енергичан при гоњењу ајдука, када је истребљено 6 ајдука у округу подунавском, за шта је и одликован таковским крстом III степена.

У 1897 год. са особитом енергијом старао се за спасавање пострадалих села од поплаве у окр. подунавском, а нарочито својски се старао за исхрану оскудних породица, као и о спасавању од даље поплаве извесних великих општина: сараорачке, лозовичке, дуганачке и осипаничке, на коме раду је лично учествовао и која утврђења и сада постоје.

У погледу старања за помоћ страдалих од поплаве, г. Карамарковић је своју бригу пренео и на своју одличну и племениту супругу, која је у 1897. и 1898. год. неуморно прикупљала прилоге и лично сиротињи потопљених села издавала помоћ у новцу и одећу.

Г. Карамарковић је за време, док је био у оставци, био и народни посланик.

За време оставке и пензије, трудом својим осигурао је приличан доходак, те је тиме постао независан чиновник. У друштву и међу пријатељима познат је г. Карамарковић као добар и предусретљив човек, а у служби као строг али правичан.

САСЛУШАВАЊЕ

Упутства за истражнике.

I. У опште.

Саслушавању је циљ, да судију тако обавести о делу, као да је сам био на лицу места и својим се рођеним очима и ушима уверио како је оно текло. Кад се саслушавају сведоци очевидци, они морају казати шта су видели и чули тако, да судија дозна о ствари толико, као да је сам све видео и чуо; кад се саслушавају сведоци, чијим исказима треба да се прибави посредан доказ, они морају ток догађаја тако испричати, да они спојени толико утичу на судију, као да је он сам то дело доживео; кад се саслушава окривљени, који дело признаје, он на судију утиче онако као сведок очевидац; кад се саслушава окривљени, који одриче, његови искази допуњују оно, што је докучено другим доказним средствима и на послетку кад се саслушава стручњак, постиже се да судија не само што стиче ствари посматра сопственим чулима, већ што га може посматрати и знањем стручњака. Укратко, резултат свих саслушавања мора бити, као да је судија ствар посматрао сопственим, стручњачким чулима. Исказне ли за руком, да се постигне тај резултат, истрага је онда свршена; не исказне ли то за руком, онда значи да или се није могло набавити довољно доказног материјала, или се могло набавити, па судија није умео да га нађе; у том случају или истрага није готова, и оно што не достаје може се још накнадно прибавити, или је промашена, и онда више нема могућности, да се погрешка поправи. Прво је доказ непотпун, а друго лакоумности истражника. — За једног истражника може се казати да је добар тек онда, кад он оне истраге, у којима „није се могло прибавити довољно материјала" ограничи на што је могућно мањи број. У који ће се пак ред напред поменутих истражника ставити неко, зависиће од тога, кога и како он саслушава; јер они, које саслушавано јесу скелет, њима искази су месо и крв истраге; не достаје ли неколико оних, који су потребни да се саслушају, скелет је оскудан и нема чврстине; јесу ли они ту, али је оскудно саслушање, онда има тела, но оно је мртво или слабо и неупотребљиво.

Ко ће у некој парници бити саслушаван као сведок или стручњак, доста пута опредељује се самим током ствари. Пред нама је доста и у њој су именована неколика лица, којима је дотична ствар позната. Та лица позовемо и саслушамо; она и окривљени именују опет друга лица, која се опет саслушају те и она можда опет именују друга лица. Тако то иде дотле, докле сведоци не престану прибављивати нова лица или почну именовати већ саслушаване сведоке. За тим се саслушају потребни стручњаци (вештаци), прибаве се прописни докази — и истрага је, хвала Богу, свршена. Све је уопште било само по себи тако лако и природно, једно је произашавало из другога, па кад се још саслушају сва лица, чија се имена спомиљу у

парници, онда ствар мора бити потпуна, у истрази не може више бити никакве празнине.

У извесном погледу то може бити истина, и за исљедника, који је тако радио, не можемо рећи да је био лабав, непажљив, али га можемо прекорети, да је просто само извршио прописе, да се пустио да га носе околности, као што река носи дрвце, да је попуњавао формуларе, али да није извео истрагу.

Кога овај прекор не вређа, тај нека настави и даље радити по свом старом; али ко се сећа, да се заклео, да врши своју дужност савесно и како најбоље уме, тај ће ствар са свим другчије узети, и схватити је пре свега као једну систематску целину. Он мора бити на чисто с тиме, да у природном току ствари нема скока, нема ништа необјашњиво, ништа одвојено и да није у вези, и као год што је биће човеково неодвојено што је постало, развило се и као год што у њему нема празнине, случаја, тако је и са свим оним, што из човека проказаван: његов говор, његов рад, његова воља, његова тежња, све је то један бришљиво састављени организам, који живи, постепено се и природно развија, у коме све, што је ту, мора бити ту и никад не сме недостајати. Тако вам је и са сваким радом човековим: ни један није случајан, без везе и необјашњив догађај, он је по природи потребан, органски објашњени плод природе и културе човекове, припада њему, као год што сваки лист припада дрвету за коме се развија.

Кад је исљеднику све ово познато, онда му мора бити и јасно при сваког казниво радњи, у којој он има да води истрагу, да људи, који у њој уделују, било то као активни или пасивни, према природној потреби морају бити с њом у вези; и као год што природњак може из сваког органима, па ако га није никад ни видео или ако је припадао давно нестало периоди стварања, да дозна, с којим је другим органима он постао, живео и пропао, тако мора исљедник из дела сам извести, који су људи на њ утицали, које је људе оно задесило и који су око њега били. Исљедника никад не треба да руководи случајност и добра воља лица, које прво саслуша, већ систематска конструкција догађаја, онитро и правилно схватање његовог природног развијања. Само се по себи разуме, да се саслушавају људи, који су видели, како је злочинац радио, и то у неколико спада у први део истраге. Али како је ствар постала, зашто се тако десило, шта је био повод и крајња намера, какових је супротних струја ту било, како су се оне пребродиле, шта се раније догодило и у каквој то вези стоји с последњим догађајем, то се мора конструисати и докунити, ту нема наслањања на случајност или добровољно признавање од стране сведока или оквривљеног.

А како да се ради, кад нико није видео, кад нема сведока и услед тога ни крајева од конаца? Тада је сва вештина у томе, да се једно ниже на друго, да се хватају крајеви, ако их има, да се позове прво лице, које је било у близини и чуло да се нешто говори, па се оно саслуша и пошто именује друга лица, она се опет саслушавају. Али тако што одводи увек на страшпутицу и удаљава нас од циља. У таквим приликама мора се увек добро конструисати и с муком и радом саздати зграда, спретна и скопчана као какав живи организам, и као год што се зна, како мора изгледати неко дрво, део неки предео, кад само знамо плод, тако се мора и из дела знати његов ток, његови мотиви и људи, који су у њему уделовали.

Створити прави поглед, управо створити правила, како да се у појединим случајевима ради, то нико не зна, али једно знам ја, а то је, да и у најтежем случају мирно, пажљиво и процењено конструисање тока ствари, какво је морало бити, мора увек и без изузетка одвести бар у круг људи, међу којима има оних, којима је ствар позната; да се њихна имена нађу, то је ствар полиције. Наравно да ће се позвати лица, која именују саслушани сведоци, али ћемо са сваког степена, на који се попнемо, опет конструисати, правити нове комбинације и испитивати раније, не би ли се нашли нови кругови, из којих можемо узети сведоке. Никад и ни по што немојмо ићи колосеком, у који су нас гурнула појединна лица на саслушању намерно или случајно. Поред тога, што је то једино правилно, кад сами конструишемо, још је и занимљив посао, који нас подстиче и освежава за даљи рад.

Како се саслушавање врши прописано је законом и само се по себи разуме, да ће се сваки тога држати.

Али тиме још није све учињено; законодавац може само с неколико речи дати форму, тумачење садржине мора се оставити знању и способности појединца. — А кад се хоће добро да ради треба много знања и способности; равност и добра воља су главне ствари, природно и бришљиво школовано познавање човека неизоставно је потребно, а бистра, непокварена и свему приступачна памет доста пута једина је помоћ, да се савлада нека тешка ситуација.

Такт, нагон за изналажан правог метода мора бити урођен; ко тога нема, тај не треба да буде исљедник па ма имао сто пута све добре особине за исљедника, јер ће и при најбољој вољи свуда наседати, никад ништа неће изнаћи, сведока, који има што важно да каже, заплашиће, брбљивца ће подстаћи на даље брбљање, дрена човека ће охрабрити, бојажљивим људма ће још већу бојазан улити и не ће употребити подесан трепутак. И што ономе, који има такта, само по себи испада за руком: индивидуализовање и генерализовање, то је ономе, који га нема, просто ствар немогућности. А исљедник, који то није кадар, не може уопште саслушавати, јер сваки човек се битно разликује од другога, сваки се другчије држи, чује, види и осећа другчије, сваки другчије и неизазје оно што је видео и осетио, на ипак су они опет сви једнаки и оно што је у појединостима различно у целини је једнако и једностапно; садржина је увек иста, само је форма другчија, и та разлика биће нам јасна, кад схватимо форму. Ко може да разликује, шта је форма, а шта садржина — тај је онај срећни међу нама.

Како ће се радити у појединим случајевима, изнећу овде из припрема за једно повеће дело у криминалној психологији, наравно у оволико колико је то потребно за ово питање.

(Наставиће се).

НАЗА

Борисав Станковић

(НАСТАВАК)

* * *

И тек пошто је прошла ноћ, кад почело да се свањива, дан да пуца, она, до што није могла да се обеси (тринут је пробала) а улашена даном, звала ме к себи, у затвор. И, плачући, грлећи ми колена, љубећи ми и руке и ноге, поче да ме моли, преклиње, кука: да је не изводим из затвора, не доводим сведоке, не испитујем за њу никога и не суочавам је. Нико да је не види, нико да не зна, да јој сам судим, убијем, мучим, уданим. Како хоћу. И, није ме знала: „Господине,“ већ: „Синко, синко!“ једнако љубећи ми колена. И све ми казала.

Звала се Наза. Имала само мужа и једницу кћер, Софку. Били чивчије код газда-Арсе. Он им био дао неколико њива на напољици и неки кућерак на крају вароши где су становали. Муж јој био увек болешљив, слаб и није био за пољске радове. Тако Наза поред тога што је морала сама те њиве да окопава, ради, мораза је још и по вароши, код жена богаташа да трчкара, слуша их, купује им по чаршији. Муж јој убрзо умро. Она није толико ни плакала за њим. Брзо га преживала, јер, уселед његове дуге болести, била се већ навикла на његову смрт. Чак и желела је. Јер јој тад било лакше. Није морала, поред толиког рада, и њега болног да дворн и све оно што зарадн на његово лечење да даје. Остала она сама са Софком. И саму ју гледала, пазила. Одевала је вароши а не као себе, сељачки. Ако дође нова басма, неке нове шамије. Наза би дан и ноћ радила, трчала, па и на вересију узела би, само да и њена Софа то понесе. И, колико је било среће, плакала, радосги, кад је газда видео Софку, па пошто му се допала, узео је себи да му буде слушкиња. А после ће он да је удоми. И то не за сељака, опет неког свога чивчију, већ за варошанина. И, Наза је тамо, заједно са Софком код газде готово преселила се. Истина није спавала, није могла да остави кућу, али целог дана била је код газде, служила, помагала трчкарала и једнако била око своје кћери. Није могла да се нагледа ње, јер, Софа, као да је „из воде расла“ тако се била проленшала, очистила, раскрупнила. Брао ушла у посао, већ све научила. И

јела да готови, и да намешта собе, чисти, да тка, плете. А лепо се носила. Наза месецима збирала пару по пару ко јој што дâ, чувала, само да би јој купила лепу басну за минтан, шалваре. И гледа, гледарица су је чувале. Нарочито гледа. Колико је пута дирао, шалио се с њом: како ће за тога и тога да је уда. И то за варошанина а не сељака. Гледарица јој је давала своје хаљине и готово сву кућу оставила на њу, а она само ишла по махали, на седеље, по родбини, била увек болешљива, лечила се, ишла по селима код гледерица... Нарочито није имала децу, мушку; а толико грдно имање било. Кућа била велика... Стара, турска, са баштом од шимшира, цвећа, великим ложињама. Око куће амбари. Чак с друге стране махале биле су неке магазе пуне жита, брашна, меса... Зашто је увек било раденика, слугу, и слушкиња читава чета. Али Соћка је била прва међ њима, она им је давала јела, ракије, код ње су били кључеви од целе куће. Чак и продавала је онако ко дође из комшилука. И зато се носила најбоље. Ма да је цео дан радила, иша је била лепо обучена. Одело: јелек, шалваре, шамија, бошча, све је на њој као прилепљено стајало. Кад крочи, поће, кроз одело избијају облици њена, витка, свежа тела. Требало је видети кад иде, како меко ступа, како јој се угиба танка половина, крше пуна прса и како јој се, к'о млеко, посути руменилом, тресу образи...

И све би лепо било, Сан Соћку радо гледајући, пазе. Млађи је слушају. Газдарица се с њоме хвали. И сад, откада је добила Соћку, откада је видела да има на коме кућу да остави, још више почела да иде по црквштинама, селима, бањама како би што пре родила мушко, наследника. А и газда Арса је чуо, пази. Соћка му увек намешта постељу. Најбоље му она готови јело и најбоље га свако јутро, на горњем боју, она посипа. Он се с њом, шта више шали, дира је, смеје се, што ретко чини, јер је био увек намргођен. А тако цела кућа, комшилук, слуге чак и „аргати", и они су је знали, поштовали. И у чаршији, дућанџије, који су продавали басму, и они као да су знали, на су, кад шиљу по кућама где има девојака и младих жена, своје нове басме што су добили, и њој, Соћки пошљу. Из комшилука девојке, газдачке кћери почеле су код Соћке да долазе, да је питају, с њоме да се разговарају, празником да седе на капији... Уопште Соћка, као да није била Соћка, Назина кћи, већ друга, газдина кћи. Зато је Наза била срећна. Сама она није могла да се нагледа ње, и ма да јој била мати почела од ње да се стиди, да је и она слуша, као сви остали по кући. За њу Соћкина је реч била заповест. Наза никад није што урадила, купила, док њу није питала. А кад њу Соћка пита — не за савет, већ да ће то и то учинити, Наза би понизно одговарала:

— „Па та знаш, чедо! Шта знам? Ништа!"

Чак, Наза, да би Соћка од ње што више отекочила, уздигла се, одевала се је тако јадно, просто, сељачки. Никад не понесе „ново". Све нешто старо, по'абано. А најрадије је волела да носи старе Соћкине минтане, јелеке, да то крпи, и носи, носи док и гајтан на њима не иструли а свакоме да их показује: „Соћкино. Носим. Она и онако сваки дан ново прави". И, да не би Соћки руке исцуцале, поцрнеле, да се не би упрљала, Наза је место ње прала судове, чистила кућу, двориште и износила ђубре. Све послове тешке од којих се поцрни, упрља, она је то радила, одмењивала је, а Соћки остављала да само расприма кућу, чисти и намешта одаје. Она, Наза, није ни улазила у кућу, није се пела у „одаје". Колико пута, дошла би у трем, и стојећи на прагу гледала би у дрвене степенице, исчуђавала се оним уресима по таваницама, собама, намештају; бленула а није улазила, као да се бојала да кад би она ушла, ступила тамо, да би обесветлила. Узалуд је Соћка звала да јој поаже одаје, намештај, Наза никад није хтела. Увек се изваљивала говорећи:

— „Ао, синко, нисам ја за тамо.

Није хтела ни да слама ту, код газде, бојећи се да тиме, Соћки што не напикоди. Ма да је и сам газда остављао. Она се увек изговарала:

— „Ќ, кућа, газдо!

А та јој кућа, као што рекох, била на крај вароши само од једне собе, покривена црепом. То је било све. На сред собе огњиште. У углу савијена асура и неколико черги у којима је она увече легала, ујутру скупљала их, и поштo каменом подупре врата, излазила би, да се увече тако исто врати.

Чак је толико даљеко ишла да није ни седела заједно са Соћком, већ увек подаље од ње, у кут, згрчена и жељно, срећно гледајући у Соћку. Па и кад недељом или празником, после подне, дођу из комшилука девојке код Соћке на седење. Дођу оне. Скупе се. Неће да седе у башти испред куће или испод ложинке, већ иду испод капије, седну тако да могу сваког који улази прође да виде, а њих нико. Из баште мирише зеленило, тамне се редови шимшира, сирам сунца се бели висока кућа, ложинка пријатно хлади и шушти, а испод капије јака, дебела хладовина. Оне седе. Ћаскају. А Соћка у средн њих. Најлепше је обучена. Тесан јелек са широким, од ерме, ширитима, чиста бела кошуља закопчана испод грла, а на облом јој и белом грлу низа бисера. Закићена цвећем. Бела, румена, са једрим подбрадком и набреклим, пуним плећима и мишицама. Она је најсвеселија, најразговорнија. За сваког момка који прође нађе она по нешто, друге се кикоће, гурају око ње, стискају. А Соћка их све пригрљава, као штити. Наза не може да подрши а да им се не приближи, али као неким послом донесе им обично воде и гледајући их, а највише своју Соћку, вели срећна:

— „Ех деца, деца".

Обично би се њој тад окренула Соћка и у средини њих, девојака, онако угрејана, светла ока и врелих уста, поручила би:

— „Наше, иди горе, у одаје, и на рам има јабуке. Донеси нам".

А Наза, осећајући неко задовољство што она не зна тај „горњи бој", ни те „одаје", „рам", „јабуке", одговорила би:

— „Ао, чедо! Ништа ти ја то не знам. Иди сама!"

И тад, или би се Соћка дигла, па вијући се, кидајући уз пут лишће, цвеће, прескачући преко баште, отишла би сама да донесе, или би у тај пар дошао газда Арса на чаршије. Све би се тад дигле, тргле упаљене. Наза би се чак и сакрила. Газда Арса би дошо. А он увек иде забибо, широко, са затуреним фесом те му се високо чело, и обло, пуно, обријано лице цакли. Дошо би. Упо.

— „Седите ли". Само би их ословно и пошо би унутиш се калдрмом, испод ложинке, кући.

Све би остале тад отишле. А Соћка би, протрљавши око газде да изиђе преда њ, намештајући чао шамију, час бошчу, шалваре, ишла сва зајапурена, светла, испред њега. И тад би њене нануле тако топло звечале, пуна плећа кршила се, и струк, танка половина тако увијала, угибала, да би он, газда, гледајући је већ се разведрио и ушао у трем куће почео с њом да разговара. шали па и у собн где је она отишла да му простре постељу и само се с њом разговарао дуго, дуго...

(Свршиће се).

ЈЕДНА ЛЕГЕНДА О ОДВОЂЕЊУ

Увек кад неки народ задеси каква катастрофа, било земљотрес, поплава, пожар, поход, или иначе каква несрећа од већег обима, одмах постају легенде о чудесним спасавањима и тајанственим одвођењима. Сродници и пријатељи дотичних хватају се за такве извештаје као утопљеник за сламку. Докле год се не наће лет њихових милих, они се непрестано надају, доста пута надају се годинама. Ко им изнесе пред очи могућност спасења, не само да му верују, већ му отварају и кесу. Колико их је само њих било испуњено варљивим надама за време ових метежа у Хини. А нарочито кад се стнар тиче младе, лепе жене, ко да се не нада, да је она нашла себи спасоноа.

Такав један роман о одвођењу постао је за последњих метежа на Криту. На дан 24 августа о г. напршило се равно две године како је био онај ужасни покољ у Кандији. Та катастрофа није дошла сасвим неочекивано. Кад су Мухамеданци земљорадници почели бежати по провинције Кандије у варош истога имена, већина имућнијих Хришћана напуштала је то место. Они су познавине одлазили у Грчку, јер су слутили да неће добра бити. Кандија, која је увек имала неке мухамеданско становништво, бројала је сад у место 25.000 читавих 45.000 становника, и тај прирает састојао се искључиво из пророкових присталица.

Мухамеданци, који су побегли у Кандију, почели су одмах правити изгреде. Они су провалнвали затворене дућане Хриш-

њана који су побегли, те су тако набављали животне намирнице, за тим су стварали чете, које су нападале на хришћанска села у околини и пљачкали их. У једном месту поубијала су 44 Хришћана заједно са свештеником, кога су жива спалили. Кандијски гувернер, Едем паша, слаб, неспособан човек, није предузимао готово ништа да би одржао ред. Мала енглеска посада такође се уздржавала од сваког посредовања. Она се састојала само из 140 људи, 200 их је било разделено по провинцији. Енглези су у Кандији имали мали логор на варошким бедемима западно од пристаништа, тридесет људи било је у дрвеним баракама на једној пијаци источно од пристаништа.

У Кандији није нико ни зарезивао тако звану „привремену владу", која се састојала само из конзула и адмирала. Из Цариграда су ревносно ширене по Криту брошуре, које су народ дражиле против те „привремене владе". У Канеји се није поклањало много пажње том покрету. Али требало је новаца. Пошто „привремена влада" није имала никаквих прихода, наређено је, да трипроцентна такса, на извозну робу припада њој. Та такса је дотле употребљавана на плаћање турских чиновника на Криту, због чега је та мера одмах међу мухамеданским становништвом изазвала велико огорчење. Најтеже је ту наредбу било известити у Кандији, где се налазило најмногобројније становништво а није било готово никаквих страних трупа.

Према томе много заслужни енглески генерални конзул сер Алфред Биливоти одвезе се у Кандију на адмиралском броду „Кампердовну". Имали су да се уклоне са своје дужности, али да и даље примају плату, мухамедански чиновници, који купе десетак. Највиши чиновник, који је био Хришћанин, требло је да остане на својој дужности. Али он изјави, да не може предати дужност привременој влади док не добије заповест од својих досадашњих претпостављених. Према томе сер Алфред Биливоти отиде у Канеју, где је од грађанског гувернера Исмаил бега после малог противљења изразито ту наредбу. И тако би се све било свршило у најлепшем реду, али руски адмирал Николај Скридлов није хтео ни да чује о каквом компромису. Наредбу привремене владе вазало је како у Кандији тако и у осталим варошима извршити силом. Скридлов је сазвао адмиралску седницу, у којој је донета одлука ману је он хтео. Аустрија тада није имала више адмирала у критским водама, Енглеска је свог адмирала Харриса опозвала, да би га заменила Неелом, али овај још није био приспео.

Одмах је телеграфовано потпуковнику Раји, да с места заузме управу десетка и да ту постави нове хришћанске чиновнике. У $1^1/_2$ сах. после подне 25 августа 1898 дође потпуковник Раји у управу десетка, која је у луци. На његову заповест беше торпедска крстарица, која је била усидрена иван малог пристаништа, изаслала један чамац морнара. Матрози беху стали пред управу десетка, а потпуковник Раји уђе унутра. Ту је требао да буде и енглески вице конзул Лисимах Калокеринос, али тај стари човек слутио је да ће бити нереће. Он је послао само свог сина, који је конзулату био придодат као драгоман.

Тек што су Енглези били дошли у надлештво десетка, дојурише Мухамеданци са свију страна и заузеше изванвачко дражење. Петнаестострука наоружаних људи беху стали пред енглеску стражу и почели војнике задиркивати. То су били средњици мухамеданских чиновника, који су имали да се свете. Енглези опазише један плотун на нападаче, после чега настаде ужасна узбуна. За тренут ока било је све наоружано. Једна чета опколила је Енглезе у надлештву десетка, друга Енглезе у логору, да не би својим друговима притекли у помоћ, трећа чета упутила се кроз варош да убија и пљачка. И ова трећа чета беше подељена у три категорије. Једни су били наоружани дугим ножевима и пушкама, други су послани велике вреће, у које су трпали упљачкано добро, а треће одељење носило је велико лимане канте с петролеумом и све одмах предавало пламену.

Најужаснија је била узбуна у близини луке. На капији, која води у луку, налазила се енглеска патрола од 25 људи. Њу нападоше мухамеданци с леђа и том приликом убише и ранише више Енглеза. Права хајка дизала се на сваког Хришћанина, који се случајно затекао на улици. Извесан број Хришћана бежао је кроз једну улицу, која излази на бедеме северно од пристаништа. Њихни гониоци пуцали су за њима и секли их дугим ножевима. Гонећи су устрчавали на бедеме и скакали одатле с висине од 30 стопа у море, којим су пливајући допирали иза леђа аустријске Лојдове агенције, која је спашена само присуством духа вице конзула Бернидеа.

С нарочитим бесом гоњена је породица енглеског вице конзула Калокеринос. Он је био урођени Крићанин, јер све дражаве дркале су у Кандији само почасне конзулате. Тај стари човек је одавно слутио несрећу и због тога беше у кућу своје најстарије кћери узео у стан једног Турчина. Више хришћанских породица беше као и он узело Мухамеданце у стан, јер тако су им домови били за Турке неприкосновени. Према томе Калокеринос се сматрао да је сигуран у својој кући.

Чим је вице конзул Калокеринос чуо прве пуцње, послао је једну децењу енглеском генералном конзулу у Хелеову, у којој га је молио за брзу помоћ. Одмах по том јурнуше већ убице у његов дом. Они убише вице конзула, сву његову породицу и слуге, као и бегунце, који су ту били потражили заштите. Ту је било укупно поубијано деветнаест лица. Убице су за тим побацали лешеве у море, а њу предали пламену. Због те чете били су баш синови овог старог Турчина, који је ту био у стану. Они су се још хвалили пред оцем својим делом, али он их је прокљињао, проклињао их је тако снажно, да су други чули и убице приђавили власти, те су повешани.

Пре још него код Калокериноса беше једна гомила убица продрла у кућу његове најмлађе удате кћери. Госпођа Свева Цангакис била је најлепша лепотица у Кандији. Имала је црне очи, пуну косурину косу и нежно, руменасто лице, а пре том било јој је тек 19 година. Име Свеза сраћено је од Параскева, које је име најомиљеније код Грка. Лепа Свеза тек је већ две године била жена, а по кући је батргао као златна јабука мали синчић. Цангакисова породица сматрала је у једној од најбољих кућа у Чаршији. Чаршија је била најотменија улица у Кандији. Она је водила из пристаништа у унутрашњост вароши и због тога је ту било највише дућана.

Кад је букнула буна, Цангакис се баш налазио на улици. Њему испаде за руком, да с г. Бернидеом побегне у једну побочну улицу, а одатле обојица ућуше у телеграфско надлештво. У кући лепе Свеве били су свекар и свекрва и три тетке. Породица је још могла да се благовремено сакрије у једну скривену собу у приземном спрату. Убице јурнуше уз степенице и преметнуше све тражећи новаца. Разочарани враћаху се доле. Али по несрећи у тај мах поче плакати мало дете, те разбојници јурнуше на скровиште. Ту се беху сви укућани у гомилу збили, господари и слуге беху у мраку само једна маса. Кад су убице пришле, искочи пред њих одважно госпођа Свева. Држала је у наручју сисанче и преклињала их у име малог невиног детенца, да их поштеде, јер су ту саме женске.

Младост и лепота жене, која је дрхтала, тронуше за тренутак чак и фанатичке убице.

Ми тражимо само људе, одговорише они, женама не чинимо ништа.

Рекавши то завирише у мрачну собу. Тада се диже стари Цангакис из гомиле жена, које су чучале.

Одмах га сплавише ножевима. Али сад се тек беше разбунтела крвожедност тих дивљих људи. Они набоше још једног једанаестогодишњег дечака, који је у тој кући служио. Тада поче опште убијање. Свекрва, тетке, служавке падоше од убилачких ножева, па чак и лепа млада жена погибе на прагу од врата. Једна служавка паде у смртном страху на земљу, као да је била убијена. Њена сестра тешко рањена паде преко ње, тако да је покри. Али рањеница је још подрхтавала у смртној борби. — Ха, ова још није потпуно мртва, да је млатимео још мало, да се не мучи! узвикну један убица сажаливши се. Он окину своју пушку на умирућу, која више од себе није давала ни најмањег знака живота. Тако још беше пробило тело и рањило сестру испод ње.

Рана је била тешка, али девојку је од ужаса обузела несвесница. Кад се пробудила, убице су биле отишле. Она се испузна испод гомиле од лешева и сакри се под једну клупу. Ту осети где је неко повуче за ноге и однесе. Свест јој мрачу, и кад је поново дошла к себи, налазила се у конаку. Ту су били доведени многи бегунци.

— Како сте дошли у конак? питао је једнога енглески генерални конзул Биливоти на саслушању.

— Не знам.

— Ко вас је спасао?

— Не знам, био је стереотипни одговор девојке, која је од смртног страха била упрепашћена. Генерални конзул је ипак нашао спасиоца. Био је то турски потпоручник по имену Абдедин Есенлија. Он је био урођени Крићанин и познавао је лепу Скеву. Млада жена била је тога дана у бело обучена, а осем ње тога дана посила је белу хаљину још и спашена служавка. Можда је Абдедин намеравао да спасе лепу Скеву на тек доцније видео своју грешку.

Али одмах за тим пронео се глас, да је Абдедин спасао и госпођу Скеву, па да је крије у свом харему. Убиће су кућу запалили пре но што су на ње отишле. Цела Чаршија била је тада пламено море, на обе стране бунтеле су куће. Још и сад виде се у тој некад онако отменој улици развалине које се пуне од пламена. Кад ветар туда духне доноси мирис спаљених лешева. По зидовима куће Цангакисове изнутра још се виде трагови плавог малерија. Под собом, у којој је био покоп, наказно се житни магацин, који је давао добре хране ватри. И тако је збрисан сваки траг о лепој Скеви. Али кандијски Хришћани у то не верују.

Једини слуга, кога је Калокеринос пред своју смрт послао с телеграмом, тврдио је, да је видео леш младе жене. Слуга није могао да удари ближим путем поред Лојдове агенције па да дође у телеграф, већ је морао да много обилази, те је тако прошао поред Цангакисове куће. Ту је видео лену Скеву, где лежи мртва на кућном прагу. Али тај слуга је био Мухамеданац. Њега је могао Абдедин да подмити или је могао да и сам на фанатизма говори у његову корист. Вест о Скевином спасењу одржавала се упорно.

Крајем новембра 1898 почеше турске трупе да одлазе с Крита, коме су толике несреће задале. Великн турски преносни бродови, као и неколики енглески бродови беху пристали у малој кандијској луци. Тихо се извршивало укрцавање турских трупа, напослетку су у лађе ушли и официри. Једино још хареми турских официра беше су на обали. Тада приђе енглески генерални конзул сер А. Биличоти, окружен члановима власти. На жељу Цангакисове породице беше он најмио две Гркиње, које су морале да свакој Туркињи дигну вео не би ли нашле лепу Скеву. Тек кад се стекло уверење, да се Скева не налази међу турским женама; допуштило се официрима да своје хареме увеђу у бродове.

Сад се у Кандији мисли, да је Абдедин можда убио лепу Скеву, пошто је предвиђао да му је немогућно одвести је. На онда дужи се да је лако могућно да су и оне две Гркиње могле бити подмишљене, или је Абдедин Скеву негде сакрио, да доцније дође по њу. Тај потпоручник је био премештен у Малу Азију, одакле је доцније дошао у Солун. Чим је пристао у Солун, одмах су одатле донети на Крит чудноватн гласови. Кавдиоти су причали како су видели лепу Скеву у њеном врту у Солуну. Одмах су новани најавантуристичнији планови о њеном ослобођењу.

Руски вице конзул у Кандији, Ђорђе Мицотакис, који је имао за жену сестру лепе Скеве, обрати се енглеском генералном конзулу сер А. Биличотију, који је пре годину дана био на Канеје премештен у Солун. Сер Биличоти, који исто тако тачно говора грчки као и турски, стао је ревносно трагати. Сви гласови о лепој Скеви сводили су се на једну индивиду-у по имену Ираклија Терцаки. Ираклија је затражио одмах од Биличотија једну суму новаца унапред за своје информације, после чега је отишао у недођ'ни. Прошао пролеће отиде вице конзул Мицотакис лично у Солун, да потрага, али не учини ништа као год ни Биличоти. Мицотакис отиде тада у Атину. Докле се он још тамо бавио изиђе 5 маја о. г. у листу „Он хигоѕ" („Времена") чланак, по коме није Абдедин, већ неки други турски официр спасао лепу Скеву. Тај чланак гласи:

„Јунаштво Јована Лиаписа

Сви ми сећамо се још оног страховитог покоља у Кандији, коме је као жртва пала породица Лисимака Калокеринноса. Он је имао једну лепу осамнаестогодишњу кћер по имену Скеву. Ма да њен леш није нађен, ипак су држани пристасти за покој њене душе. Али Скева Калокеринос није била тада убијена. Један турски потпуковник по имену Мехмед Садакалис, урођени Крићанин, пролазно је у то време поред Скевине куће. Она га са сузама у очима мољаше, да је спасе и заштити од убица. Скева му је за свој спас нудила 170 фуната, које је код себе имала. Крићанско-турски официр прими новац, али поведе са собом и лепу Скеву Калокеринос. Он је учини својом женом и затвори је у свој харем. Потпуковник је од тада с њом био у разним турским варошима, и напослетку се настанио у Битољу. Тамо се случајно налазило 19 Грка у тамници, међу којима беше 12 Крићана. Један од њих био је Јован Лиапис, отац познатог крићанског јунака Јосиса Лиаписа, који је у Пиреју убијен. Овај Јован Лиапис прича да је Скева Калокеринос жива и здрава. Он се споразумео с њом, да је ослободи из руку крићанско-турског официра и да је врати њеној вери као и њеној отаџбини.

Ускоро за тим, од прилике пре пет месеца, испаде на руком у Битољу затвореним Грцима, да изиђу из тамнице и побегну у Грчку. Јован Лиапис мислио је од тада само на спасење Скеве. Он дознаде, да се она за то време с турским официром преселила у Јањину. С великом муком и смртним опасностима испаде Јовану за руком, да дође у Јањину. Пресушен у Мусулмана, отиде он ка крићанском турском официру, коме се представи као Мухамеданац из Ретимна. Официр није ништа сумњао, већ је задржао Јована као слугу у кући. Сад је Лиапису било лако, да се са Скевом споразуме. Једне ноћи, кад је потпуковник одсуствовао по дужности, побегоше обоје на куће. Они дођоше до обале, одакле допреше у Тригалу, а за тим у Волу. Одатле су се једном малом ђаџом одвезли у Халкиду, одакле су јуче приспели у Пиреј. Скева се сад налази у једном хотелу, где очекује долазак своје породице из Кандије."

Овај чланак начинио је огромну сензацију. Глас о срећном спасењу лепе Скеве одмах је телеграфски послат у све три главне варопи Крита, у Канеју, Ретимо и Кандију, где је све узрујао. Сви сродници и познаници убијеног конзула Калокериноса били су у узбуђењу, које се сасвим може разумети. Али већ после неколико дана испоља се, да је тај угледни атински лист био жртва једне варалице, који је садржину тога чланка измислио. Мицотакис проналје, да тај Јован Лиапис није био нико други но Ираклије Терцаки, који је већ у Солуну све вукао за нос. Ираклије утече благовремено од Мицотакиса, али кад је хтео у Пиреју да уђе у лађу, познаше га тамо Крићани и ухапсе га на испрашење.

И опет се као варљива показала нада на спасење лепе Скеве. Генерални конзул сер А. Биличоти ухапсио је трагао преко турских власти за тобожњим потпуковником Садакалисом. Одговорено му је, да у турској војсци нема официра под тим именом. Али турска извешћа нису сасвим поуздана. Међутим Абдедин Есендија живи и даље мирно у Солуну. Ко зна, да није он ипак спасао лепу Скеву?

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 66

— То је друга сплетка! зајауче он. — Ни најмање није тако било! Ваш то није тако било! Све је то Катарина Ивановна онда налагала, јер није ништа разумевала! Нити сам се ја и најмање Сонији Семјоновној улагивао! Просто напросто, ја сам је обавештавао, савршено непристојствено учио сам је, просвећивао, старајући се да у њој побудим протест... Мена је само протест и био потребан, а Сонија Семјоновна и онако није могла боравити више у стану!

— Него ваљда у комуни?

— Ви се једнако подсмевате, али и напрасно, неуспешно, допустите да вам приметим. Ви ништа не појмите! У комуни таквих улога нема. Комуна се и уређује с тога, да таквих улога не буде. У комуни ће та улога сасвим да измени своју садашњу биткост, и што је овде глупо, тамо ће то бити умно; што је овде, при садашњим околностима, неприродно, то ће тамо постати савршено природно. Све зависи од тога, у каквим је околностима, и у каквој средини човек живи. Све зависи од средине, а човек је сам ништа. Са Сонијом Семјоновном ја сам и сад лепо, чему вам као доказ може послужити то, што ме она никада није сматрала за свог непријатеља и одбацивача. Ја је мамим сад у комуну, али тек на сасвим другим осно-

вима! Шта вам је смешно? Ми хоћемо да оснујемо своју комуну, засебну, али само на широј основи, него пређе. Ми смо у својим убеђењима пошли даље. Ми више одричемо! Кад би Добросављубов из гроба устао, ја бих се с њиме препирао. А Бјелинског бих већ далеко отерао! Међутим ја настављам да Софију Семјоновну развијам, да је учим. То је дивна, дивна природа!

— Па тако, том се дивном природом и користите, а? Хе-хе!

— Не, не! О, не! Напротив!

— О, чак и напротив! Хе-хе-хе! Шта рекосте!

— Ама, перујте ми! Та, каквих бих разлога имао, молим вас, те да кријем од вас, реците? На против, и мени је самому чудновато: она је према мени некако усиљено, некако бојажљиво чедна и стидљива!

— И, ви, разуме се, поучавате је... хе-хе! доказујете јој да је сва та стидљивост појената?...

— Ваш не! Никако не! О, како ви разумете суровo, чак и — опростите, — глупо реч: развише, просвећивање! Ништа ви не поимате! О, боже како сте ви још... неразвијени! Ми тражимо слободу жене, а вама једно на уму... Потпуније остављам на страну питање о чедности и женској стидљивости, као о стварима само по себи ништавним, па и предрасудним, ја потпуно, потпуно допуштам њену чедност према мени, — јер је у томе сва њена слобода, све њено право. Разуме се, кад би ми она сама рекла: „хоћу да си мој", ја би то узео као велики успех, јер ми се девојка неома допада; али сад, сад, бар, већ свакојако, пиво и никад према њој није био дубљи уважњи и учтивији него ја, нити с њиме штовањем према њеном достојанству... ја чекам и надам се, — и то је све!

— Поклоните јој штогод, баше боже. Кладим се, да ви на то нисте ни помислили.

— Ништа ви то не поимате, рекох ја вама! Оно, одиста, њен је положај танаш, али — то је друго питање! Сасвим друго! Ви је просто презирете. Пошто видите факт, који, погрешно, сматрате достојна презирања, ви већ једном човечијем бићу одричете своје хумано гледање на њ. Ви још не знате каква је то природа! Мени је само врло досадно, да она, у последње време, некако је сасвим престала да чита, нити више тражи од мене књига. А пре их је тражила. Жао ми је и то, што поред све своје енергије и одлучности да протестује — што је она већ и доказала. — она још једнако има некако мало самосталности, тако рећи независности, мало одрицања, те да се потпуно отме од осталих предрасуда и... глупости. И поред тога она изврсно схваћа остала питања. Она је неличанственo појмила, на пример, питање о љубљеној руке, то јест, да мушкарац пређа женскиње недељкошњу кад јој руку љуби. Ми смо то питање претресали, и ја сам одмах њој саопштио. О радничким друштвима у Француској слушала је такође пажљиво. Сад јој разјашњавам питање о слободном уласку у собу у будућем друштву.

— А шта је опет то?

— Расправљало се у потпуне време питање: има ли право члан комуне да улази у собу другоме члану, било мушком, било женском, у свако доба... па, решено је да има...

— А шта ће се, ако је он или она у то време у каквој неизбежној потребитости, хе-хе!

Андрија Семјоновић се опет наљути.

— Ви све то! Ви би само о томе да говорите, о там проклетим „потребитостима!" зависе он с мрњом. — Фу, ала се љутим и једим, што сам вам онда, излажући систем, пре времена поменуо те проклете потребитости! Нека ђаво носи! То је камен спотицања за све нама сличне, а што је најгоре — узимате на зуб пре него што сазнате у чему је ствар! И таки сте ето, као да сте у праву! Као да се поносите нечим! Фуј! Ја сам неколико пута тврдио, да све то питање новацима је могућно излагати само на послетку, кад је већ уверен у систем, када је већ развијен човек, просвећен и спремљен. И молим вас, реците само, шта ви налазите да је тако постидно и презрено, па мазар и у сплакалишту? Ја сам први, ја сам спремам да ишчистим свако сплакалиште, какво год хоћете! Нема ту чак никаквог самопожртвовања! Ту је просто посао, племенит, користан друштву рад, који вреди за свани други, па и много, огромно више него ли радови каквог Рафаила или Пушкина, јер је корисније!

— И племенитији, племенитији, хе-хе-хе!

— Шта је то, племенити? Ја такве изразе не разумем односно одредбе човечије делатности. „Племенитије", „великодушније", — све је то пиштарија, бесмисленица, застареле предрасудске речи, које ја одричем! Све што је човечанству *корисно* јесте и племените. Ја разумем циглу реч: *корисно*! Смејте се колико вам је воља, али то је тако!

Петар се Петровић смејане веома. Већ је завршио рачунање, па остављане новце. Уосталом један део тих новаца ипак остаде на столу нечега ради. То „питање о сплакалиштима" већ је неколико пута пред сне своје пуке простоте и низости, било узроком раскида и несугласице између Петра Петровића и његова младог пријатеља. Сва гајност је у томе што се Ардрија Семјоновић одиста љутио, а Лужин се тиме забављао, а овом прилаком нарочито му се прохтело да пољути Лебезјатњикова.

— Ви сте због ваше јучешње невоље тако зли, и напрали сте ми се, готови на свађу, на послетку се осмели Лебезјатњиков, који, уосште, и мимо своје „независности" и свих својих „протеста" некако није смео да опонира Петру Петровићу, и, уосште, све једнако је према њему гајио некакво, израиље, наивкупљу поштовање.

— Баше боље да ми кажете, ако 'ћете, надмено и с досадом прекине му реч Петар Петровић, — можете ли ви... или, боље, јесте ли ви донста толико позната са мало пре споменутом младом особом, да би је могли сад замолити, да часком дође овамо, у ону собу? Изгледа као да су се они тамо већ сва ратили с гробља... Чујем ход... Требало би ми да се видим с њоме, с том особом.

— А нашто вам то? запита Лебезјатњиков задивљено.

— Тако, треба ми. Данас — сутра ја ћу одавде отићи, па бих желео да јој саопштим... Уосталом, будите ако 'ћете и овде за време објашњења. То је још и боље. Ви, можда, Бог зна шта помишљате.

— Ја баш ништа не помишљам... Тек само онако сам упитао, и ако ви имате посла, ништа лакше него ћу изазвати. Одмах идем. А, будите уверени, ја вам сметати нећу.

Одиста, за пет минута Лебезјатњиков се врати са Соњечком. Она уђе необично зачуђена, и као обично, плашљиво. У сличним случајевима она се вазда плашила, и веома се бојала нових личности и нових познанстава, бојала се и пре, још од детињства, а сад и више... Петар Петровић прими је „пријатно и учтиво", уосталом с неким осећком неке веселе самилајорности, која доликује, у осталом, по мишљењу Петра Петровића тако поштену и солидну човеку какав је он, према тако младом и у неком смислу *интересном* бићу, какво је она. Он похита да је „охрабри" и посади је за сто, према себи. Соња седе, обазре се, последа за Лебезјатњикова, на новце пред њом на столу, па онда намах на Петра Петровића, а сад не скидаше више с њега очију, као прикована. Лебезјатњиков се као упути вратима. Петар Петровић устане, знаком рече Соњи да остане, и заустави Лебезјатњикова код врата.

— Тај Раскољников је тамо? Дошао је? упита га шапатом.

— Раскољников? Тамо је. Зашто? Да, тамо је. Тек што је дошао, видео сам... Зашто?

(Наставиће се.)

ЧУДНОВАТИ ДОЖИВЉАЈ

СКИЦА

Марка Твена

(НАСТАВАК)

„Не знам, господине команданте. Али и он се непрестано љуља по тарљави; нема вазда ни једне руке, ни једног кутка, што он није расмотрио, и свакога часа узима хартију и оловку и нешто шкрабе."

То ме изненади сасвим непријатно. Радо бих се целој овој причи смејао, али није било сада време смејати се и најмањој ствари, што подозрима изгледаше. Дешавале су се свуда око нас, на целом северу, таке ствари, које ме опомињаху, да будем врло опрезан, и да не губим сасвим неповерење. Сетих се, да је дечко с југа — с крајњег југа, из Луизијане — и пол таким околностима, нисам се могао сасвим ослободити мисли,

која ми се наметала. Али непрестано ме је по мало мучио налог, који Рејбурну далох. Осећах се као отац, који је приморан, да свога сина наложи поруши и увреди. Рекох Рејбурну, да се мирно понаша, да дечка посматра и да гледа да ми добави што год од његовог пискарања, а да овај то не опази. Нарочито му препоручих, да ништа не предузима, што би у дечка пробудило сумњу, да се на њ. пази. Нека му допусти његову обичну слободу, али да га у извесном одстојању прати, кад пође у варош.

Прва два дана јављаше ми се Рејбурн неколико пута. Никаква успеха. Дечко писаше истина и даље, али је писма пажљиво крио, кад би му се Рејбурн приближио. Ишао је два пута и једној старој, опалој вољушици у варошици, задржавајући се у њој само два три минута, па за тим се опет враћао. Преко ове ствари није се могло равнодушно проћи; изгледало је врло сумњиво. Морао сам сам себи признати, да сам био узнемирен. Отидем у мој стан, и позовем другог командита, једног интелигентног, наметног официра, сина генерала Џемса Ватсона Веба. Он се изненади и узнемири. Доста смо дуго о томе разговарали, и закључисмо, да ствар заслужује да се потаџно и ревносно трага за њом. Ја се одтуда да то чиним сам. У два сата после поноћи устанем, дођем до стана музиканата, и опрезно се увучем међу успаване војнике. Не пробудивши никога нађем дечка, доченам његове хаљине и торбицу и изађем такође опрезно на поље са њима. Кад стигох у стан, нађох тамо Веба, који на мене чекаше, жудан да дозна резултат тога поступка. Отпочесмо одмах претресати хаљине и торбицу. У хаљинама се превариемо. У торбици нађосмо беле хартије и једну оловку, за тим један пероред и неке ситнице, као што обично дечаци имају при себи. Пуни очекивања почесмо претресати мали џепар на прсинку. Ничега важно! Једва сасвим мали књижица, на чијем првом листу беше написано: „Тућинче, буди добар према моме сину, његове мајке ради.“

Ја погледах Веба — он је бркао сузе и гледаше на мене — ја сам то исто радио. Нико не проговори ни речи. Ја остависх књигу. Веб одмах устаде и оде ћутећи. После неколико тренутака прибрах се и одиесох хаљине на своје место, при чему се опет пузећи приближих дечкову хребету. Тако понашање чинило ми се најпогодније за онакве послове. Био сам од свег срца радостан, кад се то једном сврши.

У подне дође ми Рејбурн као обично на рапорт. Ја бејах пакрио пасаљем и рекох му: „Оставите ми на миру с тим будалаштинама. Много се занимамо посгупцима једног сиротог дечка, који је невин као јагње.“

Наредник ме зачуђено погледа и рече: „Тако је сасвим; али ви сте ми заповедили, и ја сам доградио нешто од његовог пискарања.“

„А шта то вреди? Како сте до тога дошли?“

„Ја сам завирио кроз кључаоницу и спазих га да пише. Уверивши се о томе, мало се накашлах, при чему приметих, да он писмо журно нагурава и у ватру баци; том приликом оскрте се по соби да види да ко не посматра. За тим седе сасвим мирно и безбрижно, као ма који други. Ја уђох унутра, и како ми беше згодно, послах га да нешто изврши. Он оде не изгледајући ни најмање збуњен. У њеки је тињала ватра од угљена, из које с муком извукох писамце. Као што видите није баш много сагорело.“

Ја погледах на писмо и прочитах ова три реда; за тим послах наредника да зове Веба. У писму стајаше:

„Торбала Тримбил 8-ог.

Пуковниче! Што се тиче калибра топова, о којима нам писах при крају мог извештаја, био сам у заблуди. Топови су осамнаесто-зуитални; остало је наоружање као што вам писах. Гарнизон је оноликo јак, као што сам вас известио, само што се две лаке пешачке чете, које су биле одређене за службу у њоју, сада оде налазе. Докле ће онде остати, писам се могао известити. Ми смо уверени, да ће бољe бити, узевши све у оцену, да се ствар одложи док —“

Овде је стао с писањем, јер се је тада Рејбурн пакашљао и писца прекинуо у писању. Сва моја наклоност према дечку, сва моја пажња према њему и сажаљење према његовом бедном стању ишчезоше од један пут пред овим знаком хладнокрвног неваљалства.

Али о томе није сада могло бити речи. Сад је требало радити, енергично радити с непрекидном пажњом. Ја и Веб исцрпно претресасмо овај догађај и посматрасмо га са свију страна. Веб је говорио: „Каква штета, што га је прекинуо у писању. Пошто има да се одложи — шта је то и према коме је било управљено? Можда би се о томе изјаснила ова мала подмукла змија.“

„Да, да,“ рекох ја, „имамо пред собом важну ствар. Али који су то ови „ми“ у писму? Јесу ли то завереници у тврђави или ван оне?

„Ово „ми“ беше врло непријатно. У осталом, писмо се хтели ограничити на погођања, већ стварно практично посматрасмо. Прво одлучисмо да удвојимо страже и да им највећу обазривост препоручимо. За тим смо хтели, да Виклова позовемо, и најстрожијем испиту да подвргнемо. Ипак то нам се убрзо учини незгодно, док немађасмо погодница средстава. Пре свега потребно нам је било, да добијемо што више оваквих писама, и тога ради требало је удесити план. Тада нам паде на једам пут на памет једна мисао: Виклов никад није ишао у пошту — да му није за пошту служила она напуштена штала! Позвах једног нашег поверљивог потчињеног, једног младог Немца, Стерна, који у неколико беше рођени детектив, и исцрпах му догађај с налогом, да се даде на посао. Сат доцније беше нам јављано, да Виклов опет пише — ускоро за тим он ваиска допуштење за излазак у варош. Мало га задржасмо, док Стери одјури у шталу, и у њој се сакрије. Није дуго прошло а Стери спази дечка како се у шталу ушуња, пажљиво се осврте, а за тим нешто сакри у ђубре. После онога удали се лагано као што је дошао. Стери дограби сакривени предмет — то је било писмо — и нама га донесе. Писмо није било ни потписано, нити иначе на чиме означено, и садржавање понављаше оног, што смо већ прочитали, па за тим се настављаше: „Ми мислимо да је најбоље одложити ствар, док не одиу оне две чете. Ја држим да су такоr мишљења и она четворица, што се опде налазе; с осталима ми није било могуће ступити у везе, јер то би пало у очи. Ја волим четворицу, јер смо двојицу изгубили; они тек што беху регрутовани и овде наметени, кад их већ послаше на бојно поље. Невађежно је потребно заменити их другом двојицом. Она двојица што су отишли беху браћа из Зерти Мајл Поената. Имам нешто особито важно да саопштим, али не смем то учинити овим путем. Морам наћи што друго измислити.“

„Мали питкон!“ викну Веб, „ко би могао мислити, да је он шпијун? Међу тим останимо то на страну, и посматрајмо ствар: прво имамо у нашој средини једног шпијуна непријатељског, кога познајемо. Друго, имамо их још тројицу у нашој средини, које не познајемо. Треће ови су се шпијуни на најпростији и најлакши начин умешали у тврђаву, ступивши као војници у војску Уније и без сумње још су двојица примила своје плате, па су за тим отпраћени у ерент. Четврто имају „ван“ тврђаве помоћника, чији нам је број непознат. Пето, Виклов има нешто важно да саопшти, што се не усуђује учинити овим путем, већ ће за то „нешто друго измислити“. Тако стоји ствар. Хоћемо ли да ухватимо Виклова за јаку, и да га принудимо на признање? Или треба да ухватимо личност, која односи писма из штале, и да је натоиимо да исприча тајну? Или треба да мирно чекамо, док што год више не дознамо?“

„Одлучисмо се на последње. Узели смо, да писмо још приморани употребити крајња средства, пошто завереници хоће да чекају, док се не одаве две чете пешака. Стери доби од нас неограничено овлашћење, и ми му наложисмо, да све са своје стране учини, те да пронађе онај Викловљев „други начин“ споразумевања. Знали смо да се лакше дрске ствари, и због онога требало је све употребити, да шпијуни што је могућно дуже не постану неповерљиви и да не посумњају. Стери доби заповест, да оде у шталу, и да, ако тамо није нлажно, остави на своје место Викловљево писмо, те да га завереници нађу.

Ноћ пређе без ичега значајног. Време беше хладно, мрачно, падаше киша са снегом, за тим дуну и хладан ветар. Ипак за то неколико пута преко ноћи устајао сам из топле постеље, обилажећи тврђаву да се уверим је ли све у реду и јесу ли страже на своме месту. Нашао сам све исправно. Напутање о тајанственим опасностима, које се свуда распростирало, налазило је још извесне потврде у удвојеним стражама. У дутру

сретох Веба, који и покрај петра хитро иђаше напред. Од њега сам сазнао, да је и он неколико пута обилазио страже и тврђаву ради уверења је ли све у реду.

(Наставиће се).

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Душко Бркић, земљ. из Северова, среза ариљског, које има да по пресуди судског надзрни једну годину полиц. надзора, отумарао је незнано куда. Њему је 20 година, висок, добро развијен, приномањат, бркова малих, очију грашорастих, брија се; од одела има на себи пошуљу и гаће од сељачког платна, гуњ и јубун од црног сукна, на глави капу шајкачу, и на ногама чарапе и опанке сељачке. Начелство окр. ужичког актом Бр. 13654., моли све власти да именованог у своме кругу потраже, па пађеног подвргну надзрању надзора и о томе њега да известе. Акт Управе гр. Београда Бр. 21370.

Јован Марковић, свирачу — циганину из Пријепља бив. осуђенику пиротског казн. завода, који је на условном отпусту био, смањена је осуда општим помиловањем од 23. јула т. год. са четири године робије и он је од истог дана постао слободан. Ну пошто он има по пресуди да надзрни и пет година полицијског надзора, а не зна му се место становања, — начелник ср. нишавског актом Бр. 8826. моли све полицијске власти да га потраже и надзрњавању надзора подвргну. (Акт упр. гр. Београ. Бр. 20517.)

Украђен пасош, Радосав Свиленовић из села Врбаце, среза тимочког округа тимочког, још 1898 год. добио је пасош ради одласка у Румунију. — Радосав је овај пасош заменио са другим код пашег посланства у Букурешту. Приликом његовог — Радосављевог повратка преко Бугарске за Србију њему је тај пасош одузео момесар видинске полиције и кад је Радосав сутра дан од момесара тражио свој пасош момесар му је одговорио: да су му пасош однела нека три Црногорца и тако је моменути Радосав само дошао без пасоша. Начелство окр. тимочког актом Бр. 8084 моли све полицијске власти да обрате пажњу на лица, која се овим пасошом послуже при преласку у земљу или иначе ако се легитимишу, па то лице да придржа под присмотром а њега да известе. (Акт упр. града Београда Бр. 19.769.)

ТРАЖЕ СЕ

Магдалена, бер Стојанчира Петровића из Рупља, која је у последње време била у служби код г. Јована Кучера у Нишу, у пући Др. Грујића у месецу мају ове године отумарала је негде и до данас се није вратила кући. Магдалени је 16—17 година, стаса омалена, у лицу плана и лепушкаста, косе плаве, очију црних, у оделу варошком. Фамилија мисли да није преварена и негде одведена. Начелник ср. власотиначког актом Бр. 12070., моли све полиц. власти да Магдалену потраже у своме кругу, па о проналаску да га известе и њему је упуте. Акт Управе гр. Београда Бр. 20095.

Драгомир Цвејић, из Добрања, окр. подрињског, осуђеник београ. казненог завода, побегао је 28. о. м. из болнице за душевне болести. Управа казн. завода актом Бр. 4731. моли све полиц. власти да га потраже и пађеног стражарно њој упуте. (Акт управе гр. Београ. Бр. 20412).

ПОТЕРА

Живана, жена Арсе Мишића, тежака из Албане, окр. топличког 10 т. мес. одбегла је од свог мужа. На себи је одевала и то: белу сукњу, црно јелече, белу шамију а на ногама ципеле. Поред тога однела је са собом 20 динара, 3 кошуље, 3 пара чарапа. Од дана бегства, па до данас фамилија њена непрестано је за њом трагала па је није могла наћи. Она је стаса средњег, пуна, плава, образа и очију обичних. Начелство окр. топличког актом Бр. 7101 моли све полицијске власти да Живану потраже па пађену њему спроведу. (Акт упр. града Београда Бр. 19656).

Ноћу пађеју 4. и 5. ов. мес. непознати зликовци разбили су касу Станислава Урошевића, трг. из Бруса и из исте украли новац у разној монети 2600 дин. и хартије у вредности 5000 дин. као признанице, облигације, тапије, квите и др. Начелник ср. косаничког депешом од 5. ов. мес. Бр. 7639., моли све полиц. власти да зликовце у својим круговима потраже па их стражарно амо упуте. Исти се могу спровести и Управи гр. Београда о позиву на Бр. 20935.

Напнадно ср. начел. од 8. тек. мес. Бр. 7739., јавља да су папири пађени, али новац и каучени резервни од касе Бр. 172 нису пађени.

Ђура Бабић, родом из Босне, 3. ов. мес. убио је Марију Бабићку из Стублина ср. посавског, па је по извршеном убиству негде побегао. Ђури је око 25 година, повисок, крупан, у опште смеђ, обичних смеђих бркова, брија се но остала мале залисне, погнуто иде и у расхран; у оделу је сељачком. Начелник ср. посавског депешом под Бр. 10718., моли све полицијске власти да Ђуру потраже и пађеног њему под јаком стражом спроведу. Исти се може спровести и Управи града Београда о позиву на Бр. 20971.

Живојин Настић из Бањуша 28. пр. мес. одвео је незнано где Аницу ж. Петра Милосављевића из Радуше под кога је Живојин служио, и одњео 50 динара Петровић. Живојину је 30 година, омален, косе смеђе с преда велике, у гаћама и кошуљи, без шешир, па ногама опанке. Аница је 40 година, стаса средњег, од одела носи сукњу и кошуљу, на глави обрадач и кошља, на ногама опанци. Начелство округа ваљевског актом Бр. 13373., моли све власти, да именоване потраже и пронађене њему стражарно спроведу. Акт Управе гр. Београда Бр. 21019.

Решењем врховног пожарев. суда од 24. авг. ов. г. Бр. 35277., стављени су под поротни суд и у притвор Добросав К. Стојадиновић, Лука Михаиловић и Стојан Илић, бивши жандарми коњички при канцеларији среза мланског, зато, што су ноћу 8. и 9. јула 1898. г. на петровачком вашару на разбојнички начин отели Јовану Јовановићу, тежаку из Бусура 250 динара и том приликом лако га повредили. — Оптуженом Стојану Илићу решење није саопштено нити је лишен слободе за то што је отумарао незнано куда. Стојан је високог раста, широких плеча, црномањат, са танким малим брковима, великим носем, има му 30 година, одело жандармског коњаника. Пожаревачки врховенски суд актом Бр. 35277., моли све полицијске власти да га потраже у своме кругу и пронађеног њему стражарно спроведу. Исти се може спровести и Управи гр. Београда о позивом на Бр. 21020.

Нет непознатих зликоваца напали су 7. тек. мес. преко ноћи на разбојнички начин на кућу Станоја Буртановића из Вел. Врбице у окр. крајинском, Станоја и његову жену лако су повредили и од запомагања Станојевог разбегли су се без да су шта однели. Од оних зликоваца један је пун и висок, у црном оделу, а остала четворица средњег раста у црним сукненим гаћама и капутима. Начелство округа крајинског од 9. ов. мес. Бр. 7745., моли све полиц. власти, да у кругу своме потраже зликовце и пађене њему стражарно упуте. Акт Упр. гр. Београда Бр. 21333.

УХВАЋЕН

Лука Јовановић „Челебија“ ухваћен је по слици изнетој у прошлом броју „Полицијског Гласника.“

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Због спомањалог празничног висма могли испунити наше обећање да у овој недељи дамо два броја једновремено, зато ћемо то учинити идуће недеље.

Прачу „Под Утицајем другога“ изостављени смо и из овог броја због недовољног материјала.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 226.

БРОЈ 37. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 24. СЕПТЕМБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

АЛЕКСА ВАСИЋ

НАЧЕЛНИК III. КЛАСЕ ОКР. ПРУШЕВАЧКОГ

Г. Алекса Васић, начелник окр. крушевачког, родом из Параћина. Свршио је правни факултет 1868 год. са врло добрим и одличним успехом и ступио у државну службу исте године као практикант суда окр. ћупријског, а одатле као писар протестеног књажевачког суда, потом као писар прост. суда окр. београдског, као писар Касац. Суда, као секретар тргов. судâ, као секретар Апелац. Суда, затим као судија пространог београдског суда и на послетку као председник истог суда у коме је звању 1894 год. пензионисан. Његове одличне кондуите махом од одличних председника тврде, да је био врло ваљан, одличне способности и примерног владања.

У току ове службе вршио је и ванредне службе. Тако био је члан правног Одбора; члан Одбора за условно отпуштање криваца, а био је и дисциплинарни судија.

Пред рат српско-турски, када је г. Министар војни позвао млађе чиновнике, да се спреме у телеграфској струци, како би помогли за време рата као телеграфисте — г. Васић се драговољно примио и ту вештину за задовољство научио и за све време српско-турског рата послужио је као војни телеграфиста у тој служби ревносно, за шта је од тадашњег г. Министра војног добио писмену захвалницу, а поред тога одликован је и медаљом за ревносну службу — а доцније као судија указом Његовог Величанства Краља Александра I Таковским Орденом четвртог степена.

Кад се указала потреба за стенографе на Народној Скупштини г. Васић је и ову вештину научио и увек на скупштинама као стенограф радио. Био је хонорарни учитељ стенографије у онда београдској гимназији и у Реалци, а у последње време и у Вуковој гимназији. У стенографском удружењу г. Васић је члан Одбора, а у 1897 и 1898 години био је шеф стенографа на Народној Скупштини.

Кад је у 1894 години пензионисан, г. Васић ступио је у адвокатски ред, у коме је као адвокат остао све до садашњег постављења за начелника.

О г. Васићу, као човеку у приватном животу можемо рећи да је уживао потпуно уважење у грађанству без разлике партија. У државној служби био је према свакоме потпуно савесан, сталан и у сваком погледу исправан, а у свом адвокатском положају остао је лепе успомене тако, да је и у Београду, а нарочито у београдском округу, где је највише радио, стекао небројено пријатеља без разлике партија и важно је као саветодавац тако, да нико није хтео да се упушта у спор, док претходно није консултирао о свом праву г. Васића.

У опште познат као такав, био је цењен и од претпостављених, те услед таквих врлина предложен од данашње краљевске владе за начелника окр. топличког, на које је место постављен указом Његовог Величанства Краља од 5 августа ове год., а указом од 11 септембра о. г. премештен је за начелника окр. крушевачког.

САСЛУШАВАЊЕ

(НАСТАВАК)

2. Саслушавање сведока

Кад се хоће да постави разлика између саслушавања сведока и окривљених, то се може учинити само до извесног степена, јер у оба случаја ствар се тиче тога, да се сазна истина. Али различити су путеви, којима се то може постићи. При саслушавању сведока истина треба да се дозна непосредно из исказа, а при саслушавању окривљеног она се мора докучити тек посредно, из начина његове одбране у вези с другим истраживањима — и у томе лежи права разлика између тих двају саслушања, а не у спољашњој форми поступања према једноме или другоме. Разлика у употреби материјала добијеног саслушавањем сведока и окривљеног тако је знатна, да је потребно, да се сваки од тих материјала одвојено обрађује.

Главни залагач иследника при саслушавању сведока двојак је. Иследник се мора бринути, да се додирне све, говори о свему, што би за дотични случај било од важности, да се ништа не превиди; за тим он се мора бринути, да све оно, што му сведок каже, буде цела истина. Како се постиже, да се ништа важно не превиди, о томе је већ говорено; а што се пак тиче тога како ће се доћи до истине, иследник опет има да се бори са две тешкоће: сведок може имати сасвим добру намеру, да каже целу истину, па то не може учинити из тога разлога, што је ствар погрешно схватио или је ту био неки други неспоразум; али сведок може имати и намеру, да иследника слаже. У ова два случаја потребно је различито поступање и различита опрезност. Тешкоће, које се истичу у првом случају, по моме мишљењу, теже је савладати него оне у другом.

а) *Кад сведок хоће да каже истину.*

У обичном животу можемо видети да људи разне догађаје разно схватају, разно их у памети задржавају и разно их исказују. О томе ћемо се најбоље уверити, ако удесимо да нам сви сведоци тачно причају догађаје, које смо и ми доживели, или у којима је било присутно више лица. Да ли је поneки догађај био важан или незнатајан, сасвим је све једно, јер доста пута ни сведоци у њеној парници за време дешавања најважнијег догађаја нису ни слутили, да тада тако обична околност може некад бити од важности. Ако потражите да вам изнесан догађај, који сте и сами с више лица посматрали, исприча свако појединo лице, убеситећете се од чуда, како то свако друкчије ствар представља.

Јесмо ли ради да се користимо таквим огледима, морамо још за времена посматрања догађаја имати намеру, да доцније

оглед учинимо, те према томе морамо већ тада с већом тачношћу пратити догађај, е да би доцније знали, ко је од сведока више, а ко мање посматрао. Пустити да нам сведок само прича ток догађаја, не вреди ништа. Ми морамо мотрити на степен сигурности, с којом нам сведок приповеда, и морамо гледати да уљемо у траг за што је дотични неправилно ставрапотребно: погрешно схватање, темперамент, године, положај у животу, интересованье за ствар и многобројне друге околности меродане су ту, и кад се у једном низу посматрања уверимо у коме правцу погрешно опажају и исказују људи извесне групе (н. пр. сангвиници, дечаци, стручњаци и т. д.) онда ћемо имати право да и у практичном случају држимо, да сведок, који припада њиној, већ раније више пута посматраној и контролисаној групи, и у констатованом правцу онога пута неправилно исказује.

Сад ћемо најпре да проговоримо коју о општим основама сведокових исказа; о његовом опажању и његовом памћењу, а за тим ћемо изнети неколике особите моменте о неправилном исказивању.

I. У опште

а) Опажање.*)

Кад хоћемо да дознамо из исказа сведокâ како је текао неки догађај, ми ћемо, као што смо од најкада изучили, увек нагињати, да нам сведок саопшти само своја опажања а да извођење закључака остави нама. Али тиме чинимо врло велику грешку, што саопштавање његових опажања узимамо као нешто што нема закључака, т. ј. што сматрамо да је правилно све оно што је он казао. А да у налагању готово сваког чулног опажања има не само један закључак, већ чак читав низ закључака, показује нам сваки пример; над ја на пример кажем: „Само је стојала једна чаша,“ онда је то излагање једног врло малог компликованог чулног опажања. Да би ствар било појасниња, ја сам требао да кажем: „Пошто нисам опазио да патим од халуцијанација, пошто тада, колико знам, нисам био ни у каквом болесном стању, даље пошто немам никаква разлога да мислим, да ми је неко огледалима или другим физикалним средствима нешто пред очи слику, пошто тако исто немам узрока, да мислим, да се на столу налазно тако вештачки оликарски рад, да сам насликану чашу могао сматрати за праву, и напослетку пошто се не може сумњати, да укућани тога дома имају чаше од брдског кристала, то мислим да могу рећи, да је оно, што сам видео да стоји на столу, била обична чаша.

Само се по себи разуме да ја нећу тврдити, да се ваљда иде тако далеко и на сваком саслушавању наводи читав низ таквих закључака. Свак зна, шта је тиме речено кад се каже: „Видео сам тамо једну чашу,“ али сваки зна и то, да у једном таквом тврђењу има закључака, који ће се доста пута морати испитивати да ли су правилни. Према томе кад је неки претерано тачан иследник написао: „Видео сам у већој даљини једног човека где иде; тај човек је имао на себи сукњу и према томе нагледа да је женско“ — тиме је извесно учињено лудорњу тврдењи, да човек није могао бити преобучен у женско одело. Даље кад се каже „видео сам једну жену,“ још није искључено, да је та личност био неки човек, јер сведок је само из спољнег изгледа личности извео закључак о њеном полу. Тиме нећемо да кажемо да нам ваља у протокол уносити читав низ закључака, довољно је увек имати на уму, да има закључака и да се у закључивању могу поткрасти грешке. Овде ћемо да пређемо преко свих оних болешљивих појава и узећемо у обзир само оно, што се обично свакодневно догађа при потпуно нормалним чулима и нормалном духу. Кад једном видимо, како у опште чулима опадамо, па за тим дознамо до представе предмета, уверићемо се, да ми у врло ретким случајевима испитујемо неки предмет-по свима оним обележјима, којима се он одликује као оно, за што га означавамо. Најбољи нам је за то пример читање. Кад читамо, ми не сричемо сваку поједину реч, већ опажамо целокупну слику речи: ми сричемо ток онда, кад видимо неку реч на страном језику са саставом слогова, који је нама засим непознат. Отуда долази, да више пута не опажамо мале штампарске грешке, на име у дужим речима, само ако се грешком битно не квари целокупна слика речи. Тако је исто и са нештим свирачем на клавиру, који такође учвава (на име при акордима) само целокупну слику нота, не загледајући се тачно у поједине нотне тачке. То најбоље видимо код играча карата или домина, где играч не броји поједине позне, већ по више или мање нешто груписаној слици закључује, да пред собом има седмицу или деветку. Да те слике нису распоређене типични, већ да су познати поразмештани различито и разтркано, морао би играч да броји бар при сваког већој карти (7, 8, 9, 10). (Наставиће се).

*) Упореди Dr. J. Hoppe „Erklärung der Sinnestäuschungen“, Würzburg 1888. — Dr. A. Mayer „Die Sinnestäuschung u. s. w.“ Wien 1869 — Dr. S. Stricker „Studien über die Association der Vorstellungen“, Wien 1883. — Dr. Leubuscher „Entstehung von Sinnestäuschungen. Berlin 1882. —

НАЗА

Борисав Станковић

(свршетак)

Ех, али једне ране јесени, кад поче лишће да жути, да се магла рано спушта, да земља мирише на зрело и влажно, код Соњке постаде оне њене танке половине, кукови јој изнебоше, раширише се. Лице јој дође широко, меснато а очи, прне, светле, утонуше мало и око њих се начини тамно-жут колут.

Наза није ништа видела. Осећала је неку језу, тресла се од сначега, било јој често, често студено, али је мислила да је то од јесени и од зиме која ће наступна и осећала се да долази. Само, у вече, пошто би сви легли, Соњка горе, код газде задржавала се дуже, и кад би сишла, била је тако уморна, сустала. Чим би дошла, одмах би се пруљила, сва јој снага горела, а очи би јој гледале или само у ватри на огњишту или више ње, на зиду.

Чим дође, она се спусти, баци свећњак:

— Ох, нано! И осећала како јој сво месо игра, трепери.

— Уморна си? Питала би је Наза сва преплашена.

— Не!

— Болесна?

— Не.

— Па шта? Пита Наза, а већ јој ноге окладнеле.

— Ох, не знам!

Или неки пут је тако бесна, одурна, мајну неће ни да види. Тера је. Грди: што је родила? А опет неки пут плаче, умиљава се око ње, грли је. Наза није знала шта да ради. Умрла од страха. Ноге јој се отекле. Једва се вуче. Иде гледарицама, баје, носила је неким водама и травама. Ништа, Соњка таква. Још гора. А јесен у велико. Почела борба. Аргати, слуге, пуна кућа. И гледарица сад не иде тако често. Већ, шта више, чудно гледа Соњку и не даје јој више да гледа: спрема постељу, да га сама служи, носила. А Наза да изађе. Не верује. А опет? Ноћу, код своје куће тргне се из сна, уплаши, дигне и неће гледи. Спотиче се, све трчи. Патролеје је питају. Она одговара:

— На подранку, синко, на подранку!

Дође до капије, гледа, вири кроз кључаницу. Ништа. Све мирно. Двориште као ваво. Прне се купови кукуруза. Из соба, кроз прозор, једва пробија светлост кандила. Луна. Отворе јој слуге гињајући. Она се увуче. Дође до кукуруза, почне да га љушти. А тек поноћ. Она целе ноћи седи, љушти. А ноћ студена, мокра. Из земље бије влага. Она седи, љушти и једва дочека зору, дан, да види Соњку, а кад је види она опет побегне. И од гаде је бежала. Чим чује његов кашаљ, корак, глас, а чудо да је познавала, одмах би бежала и прила се од гаде. Душа да јој изиђе од страха, а опет није веровала. Док, једне мочарне, мрачне ноћи, тек што је мрак пао а мислио би човек да никад није било дана, тако је било тамно и пусто. Наза је седела кући, крај огњишта. Седела је згурена и уморна од мисли, страха. Као да није била будна. Час јој долазио покојни муж, час мати, отац. Сви мртви. Врата се отворише и на њих уђе с бошчом испод пазуха — Соња!

— „А?“ крикну Наза и њима.

Све је било спрашено.

— „Нано, умрех ти!“ шану болно Соћка.

— „Керко! Кучко! Кучко, керко!“

Па је дохватн бесно за косе, притисну јој главу о зид и поче да је удара. Целу ноћ је била, тукла, вукла по соби, ударала, била, љубила, и опет била, и опет љубила, плакала!

А Соћка се није мрднула, није отимала само је уздисала:

— „Ох!“ А тај узвик ко зна, да ли је било олакшање бола, или само бол, ударац.

Нана је опет била, вукла за косе, тукла, тукла док Соћка није обамрла. Нана се нагнула, слушала да ли дише. Дише! Опет тукла, била; а није могла да је убије. Тврда душа човечија!

Било то у пролет. Кад дрвеће почело да пуца, бапта да мирише, земља да је топла. Њена газдарица отишла у бању, а газда је, у вече, пошто сви легли, знао да му опере ноге. Соћка донела „легењ“ свежа воде и почела да му пере ноге. Из газдина кревета била нека мирнашина јара, он је поче да шошоли, дирка. Ноћ је била тако топла и његове ноге тако беле, беле...

Ето, тако је то било!

Па и сама Нана, није од тада знала, шта је било. Није знала ни шта је радила, ни где је ишла. Ни како је час била Соћку, на после, поштo је затвори, да нико не уђе и не види је, ишла, бежала на крај вароши, у „дубоку долину“ тамо седела, плакала, чупала косе, ударала се каменьем да би „црила“. А оно на против, никад до тад није била тако здрава. Није јела није пила, а трчала би целог дана и у вече, ноћу, сан је не хвата, ноге бар да јој задрхте, заболе. Ништа. Била је здрава као камен.

Чак, сви су се чудили и крстили, опет је долазили код газда Арсе и слушала. Управо нико јој није давао да слуша али она је сама посао узимала. Само, опет, једнако је бежала од газде, да га не види, не чује. А и он као да се склањао ње. Сви су се у кући склањали ње. И газдарица се од ње склањала. Никад јој ништа није рекла, запоседила. И, кад би целу кућу одмела, нико јој ништа не би рекó. А Нана се је целог дана тако вукла, ишла, само сад више грбава, никог не гледајући, или плашљиво, бојећи се од сваког. Ну, на једном месту није могла да седне. Седи, седи, на њени, одјури кући, падне на Соћку.

— „Кучко керко!“ И, зубима почне да је кида, бије, удара.

А Соћка, сва подбухла, у модрицама, пуна алаге од земље на коју је лежала Нана није јој дала ни асурс; рекла би болно, благодарно:

— Удри мајке, удри!

Нана се тргне. Одјури опет. Иде, иде, гаца, спотиче се. Питају је:

— Нано, шта ти ради Соћка.

Она уплашено, бежећи одговора:

— Болна, болна.

— Од чега Нано?

— Од „небитнице“!

Па јури по селима, код гаедарица, воденичара и врачара доноси траве, лекове, посина је. Соћка није. Ништа. Дете живо. Већ мрда. Почело већ и млеко да тече од Соће. А и зима иде. Дошле кише, блато, магла. Довлаче се товари дрва, отправљају кровови, сече пастрма, сипа вино, а Нана само гаца, иде. Већ и шамиј почела да заборавала. Кошуља јој сва жута, црна, Бог зна кад се је преобукла. Сва обелела. Избиле оне мемљиве, пеге по лицу јој. Она иде. А песна где иде. Све употребила. Ништа не помогло. Дете живо, мрда. У сну га Нана чује где пишта. Једне ноћи. Киша ево већ пет дана како сипа, шушти. Али те ноћи највише. Ништа се није видело, чуло. Само је киша у млаженима шушгала, текла, цурила кроз кров и правила баре по кући. Соћка је непомично лежала. Врата се отворише и Нана, сва покисла, уленьеним оделом око себе гурала је два велика мокра, блатњава камена. Киша јој је сву обливала, цурила од ње, лепила се, она је гурала, стењала. Ови велики камени. Једва муком један пребаци преко прага. Поче други, и падајући, клизајући се од блата и ударајући коленима о праг, угура и њега, шапућући:

— Боже, и ти право не судиш!

И брзо, спотичући се, узе једну даску. Дође до Соће, узе је за ногу и поче по кальавој соби да је вуче прагу, вратима.

— Нано, умрех ти!

— Лапчи!

И, испружи је. На трбуху мету јој даску, затим овај један велики, кальави камен.

— Нано! Поче да стење Соћка. — Нисам ја крива. Он, газда, он ме изеде.

— Пси ће њега! И онај други камен поче да јој меће. Метну и њега.

Соћка умуче. Нана јој се наже трбуху. Ослушну. Дете још мрда. Живо. Ох! И Нана, поврх она два камена, попе се и она, седе на њима, згрчи се, рукама обгрли колена. И, наслонивши браду на колена, онако покисла, згрчена, гледала је у ноћ, кишу што је једнако сипала. А сем кише, друго као да ништа није било. Ни неба није било, ни ваздуха није било, већ као да се све претворило у ту кишу која је одозго ишла, текла. Изгледало је, да ће се земља растопити од ње. А Нана је испод себе, кроз она два камена, осећала како у трбуху Соћкином још дете мрда. Али то није било дете. Мрдала је Соћка последњи пут, самртно. А Нана је једнако седела, јаче стискала, чекала да дете више не мрда! — — —

— Ох! ја, када бих имао основни капитал, ја бих покушао срећу. Само хиљаду динара, и предузео бих за себе радњу.

Г. Марамбо се насмеја не одговоривши му и извуче у свој вртић, где се шеташе, с рукама на леђима, свиждући.

Денис је, целога дана, певао, као човек у радости, пријепеве и напеве из тога краја. Показа шта више необичну вредноћу, јер очисти прозоре целе куће, живо бришући стакло, чудећи се дуном гласу својих куплета.

Г. Марамбо, зачуђен његовом ревношћу, рече му после више пријепева, смешећи се:

— Ако радиш као ово сад, момче, нећеш имати шта сутра чинити.

Сутрадан, око девет часова изјутра, даде писмоноша Денису четири писма за његовог господара, између њих једно врло тешко. Г. Марамбо се одмах затвори у своју собу до после подне. Тада поверн своме слуги четири завоја за пошту. Један од њих беше адресован г. Малоу, беше то без сумње признаница о пријему новца.

Денис не постави питања своме господару; постаде тако тужан и туробан, као што беше несео у очи тога дана.

Приспе ноћ. Г. Марамбо леже у своје обично време и заспа.

Пробуди га необична лупа. Седе у својој постели и слуша. А врата се нагло отворише, и Денис се појави на прагу, држећи у једној руци свећу, нож кухињски у другој, с крупним и убиственим очима, згрченим уснама и обраћима као у људи које потреса силно зубуњење, и тако блед да је лично на вампира.

Г. Марамбо, препаражен, помисли да је постао сомнабулист, и устаде еда истрчи преда њ, када слуга пухну свећу устремивши се к постељи. Г.господар пружи руке напред да прими удар који га обори на леђа, и гледаше да шчепа слугу за мишиће, за кога је мислио да га је сада сустигло лудило, да би избегао брже ударе које му он задавање.

Он би ножем погођен први пут у раме, други пут у чело, трећи пут у прса. Брањаше се свом снагом, машући рукама у помрчини, бацакајући се исто тако ногама и вичући:

— Денисе! Денисе! јеси ли ти луд, шта то радиш, Денисе?

Али овај, сав задуван, све се више распаљиваше, непрестано ударајући, одгурнван час стопалом, час песницом, и наново прилажећи бесно. Г. Марамбо још два пута би рањен у ногу и једном у трбух. Ну. ванеиала, једна мисао му сину у глави и он нападе викати:

— Беше дакле, беше дакле, Денисе, ја нисам примио новац. Човек стаде одмах: и његов господар слушаше, у мраку, његово запиљурено дисање.

Г. Марамбо одмах настави:

— Нисам ништа добио. Г. Малоа порече, водаће се парница; ето зашто си носио писма на пошту. Читај боље писма која су на мом секретару. *)

И, последњим напором, дохвати жижице са свог ноћног стола и запали свећу.

Беше сав у крви. Врели млазеви беху попрскали зид. Чаршави, завесе, беше све црвено. Денис, крвав такође од главе до пете, стајаше на сред собе.

Кад то виде, г. Марамбо помисли да је мртав, и изгуби свест.

Просвести се у прозорје. Прође неко време пре но што ће се прибрати, разумети, сетити. Али му се наједаред поврати успомена на атентат и његове ране, и неки страшни страх обузе га, да затвори очи ништа даље не видећи. После неколико минута његова се плашња утиша, и он ноће размишљати.

Ране не беху смртне, он дакле могаше оздравити. Осећаше се слаб, врло слаб, али без јаких болова, ма да на разним тачкама тела осећаше неко приметно мучење, као штипање. Осећаше се и хладан, и сав мокар, и стиснут, као увијен, у завојима. Помисли да та влага долажаше од истекле крви; и језа од очаја га потресе при помисли на ту црвену течност кашлуј из његових вена и којом му постеља беше поливена. Бунила га је и сама помисао да ће поново видети тај страховити призор, и он с усиљавањем држаше своје очи затворене као да се оне шћаху отворити упркос њему.

Шта је било са Денисом? Он је побегао, вероватно?

Но шта да ради, сада, он, Марамбо? Устати? звати за помоћ? А, када би он учинио само један покрет, његове би се ране без икакве сумње наново отвориле; и он би пао мртав с нестанком крви у себи.

На једаред, он чу где се отварају врата од његове собе. Његово срце готово престаде куцати. Беше то Денис који, навесно, долажаше да с њим сврши. Заустави дисање да би убица помислио да је дело свесно готово, свршено.

Осети да се његов покривач подиже, затим да му се пипа трбух. Жив бол, блазу бедра, учини да задрхта. Праху га сада свежом водом, сасвим полако. Дале злочин је откривен, и негују га, спасавају га. Нека дивља радост га обузе; али, с остатком мудрости, он не хтеде показати да се осветио, и напре на једно око, једно само, са најпећом обазривошћу.

Познаде Дениса где стоји близу њега, главом Дениса! Милосрђе! Нагло затвори око.

Денис! Шта чињаше он тада? Шта шћаше он? Какву страшну намеру он још храњаше?

Шти ли то чињаше? Но он га је прао да би уништио трагове! И он ће га сада закопати у врту, десет стопа под земљом, да га не би пронашли! Или можда у подруму, испод бутеља изређа вина!

И г. Марамбо поче тако јако дрхтати да му сви удови бљаху.

Говораше у себи: „Пропао сам, пропао!" И очајнички стезаше трепавице да не види како ће доћи последњи удар ножа. Не доби га. Денис га, сада, подизаше и превијаше. Затим поче пажљиво превијати рану на нози, као што беше научио над му господар беше апотекар.

Никакво премишљање не беше више могуће за човека од заната: његов слуга, пошто га хтеде убити, покушаваше да га спасе.

Тада му г. Марамбо, гласом смртничким, даде овај критичан савет.

— Изврши испирање и превијање с водом разблаженом сапунастим коларом!

— То и чиним, господине.

Г. Марамбо отвори оба ока.

Нема више ни трага од крви ни на постељи, ни по соби, ни на убици. Рањеник беше положен на потпуно-белом чаршаву.

Обојица се погледаше.

Најзад, г. Марабо рече тихо:

— Ти си учинио велики злочин.

Денис одговори:

— Ја сам на путу да га загладим, господине. Ако ме не одате, слушићу вас верно као и пређе.

Не беше тренутак учинити своја слугу незадовољним. Г. Марамбо, затварајући поново очи, јасно изрече:

— Купем ти се да те нећу одати.

II.

Денис спасе свога господара. Проведе ноћи и дане без сна, не остави никако собу болесникову, спрема му лекарије, тејове, напитке, пробајући му пулс, рачунајући најбризалније пулсације, рукујући тиме с умешношћу каква болничара и сиромашом предзношћу.

— Ну, господине, како вам је?

Г. Марамбо би одговорио слабим гласом:

— Мало боље, момче, захваљујем ти.

И над би се, ноћу, рањеник пробудио, он би често видео свога чувара где седи у својој фотељи и брише сузе рутељи.

Никада стари апотекр не беше тако његован, тако мазан, никада му се није тако ласкало. Он беше одмах у почетку рекао:

— Чим будем излечен, скинућу с прата овог питкова.

Почињаше оздрављати и приспеваше из дана у дан тренутак када ће се одвојити од свога крвника. Мишљаше да нико не би имао према њему толико обзира и пажње, колико налажаше код овог слуге из страха; и он га предупреди тиме што беше поверао бележницу тестаменат, којим га одаваше власти ако би га задесила каква нова несрећа.

Ова обазривост му изгледаше да му у будућности јемчи за сваки нови атентат; и он се тада питаше да ли шта више не би било паметније задржати код себе тог човека, ода би га пажљиво надгледао.

*) Књига са обрасцима за писма.

Као некада, када се устезаше да добије какву важнију апотеку, он се не могаше ни на шта решити.

— Има времена, рекао би.

Денис продужи показивати се слуга коме нема равна. Г. Марамбо се изјечи. Он га задржа.

Но, једнога јутра, кад свршаваше с доручком, он чу најједаред велику грају у кухињу. Отрча тамо, Денис се отимаше, шчепан од два жандарма. Каплар записиваше озбиљно белешке у свој записник.

Чим сназн свога господара, слуга стаде јецати, шчуљући:

— Ви сте ме одали, господине; то није лепо, после вашег обећања. Не одржавате реч, господине Марамбо; то није лепо, то није лепо...

Г. Марамбо, упрепашћен и ожалошћен што се на њ сумњало, подиже руку:

Кунем ти се пред Богом, момче, да те нисам одао. Не знам апсолутно како су господа жандарми могли сазнати за покушај убиства против мене.

Каплар поскочи:

— Ви велите да вас је он хтео убити, господине Марамбо?

Апотекар, престрављен, одговори:

— Но, да... Али га ја нисам тужио... Нисам ништа казао... Кунем се да нисам ништа казао... Од то доба он ме је врло добро служио...

Каплар каза строгим нагласом:

— Бележим ваш исказ. Власт ће узети у оцену нови мотив за који није знала, господине Марамбо. Заповедено ми је да затворим вашега слугу за крађу две плоче које је он на недопуштен начин придигао г. Духамелу, за које он има сведоке. Извините, господине Марамбо. Поднећу извештај о вашој изјави.

И, окренувши се к својим људима, командова:

— Напред!

Два жандарма одвукоше Дениса.

III.

Адвокат доказиваше лудило, наслањајући оба преступа један на други да би поткрепио своје разлоге. Беше јасно доказао да крађа две плоче проистиче из истог душевног стања као и осам удара ножем на личност Марамбову. Аналазираше је до крајности све ране тога пролазног стања душевне болести, која би, без икакве сумње, попустила при лечењу неколико месеци у којој извесној болници. Говорио је о продуженој претходни тога часнога слуге, несравњеној нити којом је овруживао свога господара, нога је равно у наступу.

Дирнут до срца том успоменом, г. Марамбоу потекоше сузе.

Адвокат то примети, рашири мишице широким гестом, шире ћи дуге црне рукаве као крила слепога миша. И, дрхтљивим гласом, повика:

— Погледајте, погледајте, погледајте, господо судије, погледајте сузе. Шта ја имам сада да кажем за свога клијента? Какве беседе, каква доказа, каква разлога вреде те сузе његова господара! Оне говоре више него ја, више него закон; оне вичу: „Опроштај за безумника једнога часа[16] Оне преклињу молећи, оне праштају, оне благосиљају[17]

Ућута и седе.

Председник, обрисавши се тада к Марамбоу чија сведоџба беше напрена за његовог слугу, запита га:

— Али најзад, господине, допуштајући чак да сте ви тог човека сматрали као пакнута, то не објашњава што сте га задржали. Он после није био ваше опасан.

— Шта ћете, господине председниче, тако је тешко наћи слугу у времену у ком живимо... Никада нисам напао на бољег...

Денис би ослобођен и смештен, о трошку свога господара, у један дом за умоболне.

J.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 67

— Е, ја вас нарочито молим да останете овде, с нама и не остављајте ме сама с овом... девојком. Ствар је ништавна, а испаштње Бог зна шта. Ја нећу да Раскољњиков тамо саопшти... Разумете ли, о чему говорим?

— А, разумем, разумем! одједном се досети Лебезјатњиков. — Јест, имате право... Оно, по мом личном мишљењу, ви далеко идете с вашом бојазни, али... ипак ви имате право. Наволите, ја ћу остати. Стајаћу овде код прозора и нећу вам сметати... Ја мислим, ви имате право...

Петар Петровић се врати на диван, седне према Соњи, пажљиво је погледа, па намах уме необично солидан па чак у неколико и строг наглед: „Велим, госпо, ни ти немој бог зна шта замишљати." Соња се потпуно збунила.

— Прво, молим вас, Софија Семјоновна опрадајте ме код ваше мамице... тако беше, чини ми се! Вама је Катарина Ивановна уместо матере? отпочне Петар Петровић врло солидно, али, у осталом, доста пријатно.

Очевидно има најпријатељскијих намера.

— Тако је, тако; у место матере, журно и страшљиво одговори Соња.

— Еле, онда тако, опрадајте ме пред њоме, што сам околностима зависним, праморан, да наостанем и да не будем код вас на бланима... то јест на помену, мимо драгог позива мамице ваше.

— Тако... казаћу... одмах.

Соњечка хитно скочи са столице.

— Још то није све, заустави се Петар Петровић осмехнувши се на њену простоту и незнање пристојности, — ви мене мало познајете, драга Софија Семјоновна, ако сте помислили да бих ја ради тог незнатног узрока, који се само мене тиче, узнемиравао лично вас, и к себи звао такву особу као што сте ви. Моје су намере друге.

Соња брзо седе. Плаве и шарене хартије неподигнуте са стола опет јој заиграше испред очију, али она брзо окрену лице и упре поглед у Петра Петровића; њој се одједном учини страшно неучтиво гледати, особито она да гледа, туђе новце. Она заустави поглед на златни хорљет Петра Петровића, који он придржаваше у левој руци, а у исто доба и на велики, маспан, необично леп са жутим каменом прстен, који беше на великом прсту те руке; али на једном скрете поглед и с њега, па не знајући шта ће, сврши тим, што се заустави опет право очи у очи Петру Петровићу. „Побуташи још солидније него пре он продужи:

— Случајно сам јуче, мимогред, проговорио реч-две с несрећном Катарином Ивановном. Две речи на доста да сазнам да се она налаза у стању — противприродном, — ако се само тако може изразити...

— Да... јест, у противприродном, хитајући потврђује Соња.

— Или простије и разумљивије рећи ћу — у болесном.

— Да... простије и разум... да... болесна је.

— Тако. И онда, на осећања хуманости, и-и-и, тако рећи, саучешћа, ја бих желео да будем нечим од користи, јер видим унапред њену неизбежну несрећну судбину. Чини ми се да сва та несрећна породица за сад само од вас једине и зависи.

— Допустите запитати, одједном устане Соња, — шта сте ви њој наволели говорити јуче о могућности надражаја? Јер она ми је још јуче говорила како сте се ви заузели да јој пензију испадите. Је ли то истина?

— Ни најмање, чак је у неком смислу немогућност. Ја сам тек само наговестио о привременој припомоћи удовици умрлога активног чиновника. — само ако би протекције било. — али, изгледа, покојни ваш отац не само да није потребно време одслужио, него, у потоње доба, чак није никако ни служио. Рачуј, наде ви и могло бити, али врло евемерне; према томе, у суштини, никаква права на припомоћ, у овом случају, не постоје, него напротив још... Док она је већ и пензију замишљала, хе-хе-хе! Весела госпођа.

— Да, пензију... Пошто, она је лаковерна и доброта и са доброте сваком верује и... и... и... њен је ум такав... Да... и опростите, рече Соња па опет устане да иде.

— Молим, нисте још чули све.

— Да, нисам, промрмља Соња.

— На онда седите.

Соња се страшно збуни, и седе опет, по трећи пут.

— Како видим њено тако стање, ћу с оном несрећном дечицом, то бих желео, — као што сам већ и казао — да јој помогнем, колико могаднем, то јест што се каже толико, ко-

лико се може, према снази, више не. Могла би се, например, удесити уплата у њену корист, или, тако рећи, лутрија... или ма шта налик на то, — као што то увек у таквим случајевима раде ближњи, па макар и дальни, али уопште они, који желе дудима помоћи. Ето, то сам желео да вам саопштим. Било би могућно.

— Да, лепо је... Бог вам за то...

Соња протена, с укоченом пажљивошћу гледећи у Петра Петровића.

— Немогућно је, али, то ћемо ми после... то јест, могло би се почети и данас. Довече ћемо се видети, договорити, и тако рећи положити основ. Уватите овамо к мени, тако у седам часова. И Андрија Семјоновић, надам се, уседне учешћа у послу... Али .. има сад ту једна околност, коју треба претходно и добро угушити. Због тога сам вас баш и узнемиравао, Софија Семјоновна, овим мојим позивом. Ма ниме, ја мислим, да новце не треба, а и опасно је давати у руке само) Катарини Ивановној; томе је доказ баш овај данашњи парастос. Нема се, тако рећи, корица хлеба за сутра, ни... па шта, ни обуће, ничега, а — купује се данас рум јамајка, па, чини ми се, чак и мадера вино, и-и-и... кава. Видео сам, мимогред, прозазебе. А сутра ће се опет све на нас да свали, до последњег залогаја хлеба, све ви да набавите; то је већ глупо, што се ради. С тога и та уплата, по мом личном мишљењу, мора се удесити тако, да несрећна удовица тако рећи и не зна за новце, него да знате само ви, на пример. Јесам ли тако рекао?

— Ја не знам... То је само данас она... по један пут у животу... баш је веома зажелела да учини помен, да укаже част, поштовање и сећање.., а врло је умна и паметна. Али, уосталом како је ваша воља, а ја ћу бити веома, веома, веома.. они ће вам сва бити... и вас Бог... и оне сироте...

Соња не довршн, него заплака.

— Тако. Но, онда имајте на уму; а сад да будете добри да примите, за ваш помоћу за први мах, могућну суму од мене лично. Врло и врло желим да се моје име за ово не спомиње. Ево... имам, тако рећи, брига и сам, више писам у стању...

Петар Петровић пружи Соњи папирни новац од десет рубља, брижљиво га разавивши. Соња прими, букну, скочи, промрмља нешто и брзо се стане подразвлачити. Петар Петровић је свечано отпрати до врата. Она искочи, напослетку, из себе, сва узбуђена и намучена, и у необичној забуни врати се Катарини Ивановној.

Док је та сцена трајала Андреја Семјоновић или стајаше код прозора, или ходаше по соби, нерад прекинути разговор; а кад Соња оде си пређе очас Петру Петровићу и свечано му пружи руку:

— Све сам чуо и све сам *видео*, рече, нарочито наглашујући последњу реч. — То је племенито, хтедох рећи, хумано! Ви сте желели да избегнете њихову захвалност, а ја сам видео све! И ма да, признајем вам, ја не могу да симпатишем, из начела, деликатном доброчинству, јер оно не само што зло не искорењује радикално, него га још више потхрањује, иначе, не могу да не кажем, да сам на ваш поступак гледао са задовољством, — да, да, мени се то допада.

— Е, којешта, то није ништа! мрмља Петар Петровић нешто узбуђен и некако изгледајући се у Лебезјатњикова.

— Не, није то ситница! Човек, огорчен, озловољен, као ви јучерашњим случајем, а у исто доба способан да мисли на туђу несрећу, — такав човек... премда својим поступцима чини социјалну погрешку, — ипак је... достојан поштовања! Ја чак то писам од вас, Петре Петровићу, ни очекивао, тим пре, што је по вашим појмовима, о! још како вам сметају ваши појмови! Како вас узбуђује, на пример, та јучерашња недаћа, узвишене добри Андреја Семјоновић, осећајући опет појачано осећање према Петру Петровићу. — И на што, нашто ће вама баш тај брак, тај *законити* брак, племенити, драги Петре Петровићу? Нашто вам баш та *законитост* у браку? Па, ако хоћете, удрите ме, али мени је мило што је иште узела, што сте ни слободни, што ви иште још сасвим пропали за човечанство, за... видите ли: ја се искажах!

— На то, и по томе, што ја њеву рогове да носим у вашем грађанском браку, и што њеву туђу децу да одгајам, сто нашто и зашто ми се закони брак свиђа, да би штогод одговорио рече Лужин.

Беше заузет нечим особитим и замишљен.

— Деца? Ви се дотакосте и деце? прену Андреја Семјоновић као убојин коњ кад чује ратну трубу. — Деца су социјално питање, и то питање од првог значаја, пристајем и ја на то: али ће се питање о деци решити друкчије. Неколики час сасвим одричу децу, као сваку напомену на породицу. Ми ћемо о деци разговарати доцније, а сад останимо при рогоњима! Признајем вам, то је моја слабост. То је још, гусарски, Пушкинов израз, чак и незамишљив у будућем лексикону. А и шта су то рогови? О, каква заблуда! какви рогови? Зашто рогови?... Каква бесмислица! Тек штогод! Напротив, баш у грађанском браку их неће ни бити! Рогови су само природна последица сваког законитог брака, тако рећи, направљене брака, протест, тако, да у том смислу они чак нису ни мало поњижење... Ако биx ја икада, — узмимо ту немогућност — био у закониту браку, то ћу се ја и радовати тим вашим навикним и пролетим рогоњима; тада ћу рећи своју жени: „друже мој, досад само сам те волео, а одсад пак поштујем те, стога, што си знала протестовати!“ Ви се смејете! То је с тога што ви немате снаге да се ослободите предрасуда! Врага, ја тек разумем, у чему је управо непријатност, када се ишљивају људи у закониту браку; али, та то је само иско које долази изз писног факта, где су и једно и друго понижени. А када се рогови отворено међу, као у грађанском браку, тада већ они и не постоје, не могу се ни замислити, чак и губе значење рогова. Напротив, жена ће вам да докаже само то, како вас она цени и поштује, јер сматра да сте неспособни да се супротините њеној срећи; и држаће вас за развијена, обавештена, просвећена толико, да јој се нећете спетати због новога мужа. Врага, ја ваткад мањтам, кад би мене удали, ну! кад бих се ја оженио (свеједно, по грађанском или законитом браку, ја бих, чини ми се, сам довео жени љубавника, кад га она за дуго не би ни доводила. „Друже, рекао бих јој, ја те волим, али по врх тога желим још да ти мене цениш и поштујеш, — ево ти!“ Је ли тако, тако је, јесам ли тако рекао?

Петар Петровић се смејао слушајући га, али не особито забављен. Чак и слушао је мало. Он је одиста о нечем другом размишљао, па је напослетку, и Лебезјатњиков то опазио. Петар Петровић беше чак и узбуђен, тро је руке, бивао замишљен. Свеча се тога, после, Андреја Семјоновић, сећао и присећао.

(Наставиће се)

ЧУДНОВАТИ ДОЖИВЉАЈ

СЦЕНА

Марка Твена

(НАСТАВАК)

Преко дана одигравају се догађаји нешто брже. Виклов је опет писао једно писмо; Стерн га је потајно прагао до шпале, и дочепао писмо, чим се Виклов од ње удаљио. За тим је изашао на шпале и пошао у извесном одстојању за малим шпицуном, а за Стерном одмах пошао је један детектив у униформи, јер смо сматрали за потребно, да имамо при руци заштитну помоћ на случај потребе. Виклов оде железничкој станици, и чекаше тамо, док није дошао воз из Њу-Јорка, за тим скочи, стално мотрање на гомилу путника, који излажаху из кола. Један поштарски човек са зеленим шаочарима и штапом дочекује до њега, стаде близу њега и посматраше Виклова пажљиво. У тај мах испаде Виклов, тутну човеку неку хартију у руку, и одскакута одмах за тим и брзо га шестаде у маси. Али у истом трепутку зграби Стерн хартију, и журећи се напред добаци детективу: „држите за оним старим господином. Немојте га губити из вида.“ За тим се прогура кроз светину и потрча право тражити.

Ми смо седели у соби, закључали врата, и стражи пред њима наредисмо, да нико унутра не пушта.

Прво отворисмо писмо узето из шпале. У њему писаше:

„*Света Алијанција*. Најзх у обичном тону заповести од мајстора, које су ту последње ноћи биле остављене, и које потпраху ранијe инструкције од потчињеног издате. Оставио сам у тону уобичајени знак, да су заповести дошле у одређене руке.“—

Већ ме прекиде: „Зар није деран под сталном присмотром ?“

Ја потврдих ово питање; од како смо последње писмо ухватили, строго је пажено на њ.

„Како је онда могао нешто у том метнути или из њега извадити, а да га при том не ухвате?“

„Одиста, то ми је сасвим непомљено“, одговорих.

„И мени је то тешко појмити“, рече Веб. „Може само тако бити, ако међ стражарима има завереника. Без споразума са њима ма на која начин ствар се није могла извести.“

Ја позвах Рејбурна и наредих му да прегледа батерије, па да јани пође нашао. За тим продужисмо читање писма.

„Ноне заповести гласе одлучно и захтевају, да М. М. М. М треба сутра у три сата у јутру F. F. F. F. да буду. Две стотине дође ће у малим одељењима железницом и другим путем с разних места, и у одређено време скупити се на одређеном месту. Ја ћу дати знакове, успех је несумњиво сигуран, ма да се нешто мора приметити, јер су страже удвојене и команданти ноћу често обилазе тврђаву. W. W. долази данас с југа, и добиће тајну заповест — на други начин. Ви сва шест морате бити у 166 тачно у два сата по подне. Само ћете ваљи В. В., који ће вам дати тачне инструкције. Лозинка је иста, као и последњи пут, само обрнуто: први слог на крају а последњи први. Remember XXXX. Немојте то заборавити. Будите расположени; пре но што опет сване, ви ћете бити јунаци. Ваша је судбина утврђена: оставићете у историји незагледљив спомен. Амин.“

„Гром и пакао!“ викну Веб. „Како што видим ми стојимо на вулкану.“

Ја мишљах, да то сада није у питању, али ствар је почела да бива врло озбиљна, јер: „једно очајно предузеће предстоји нам, то је јасно. Данашња је ноћ за то одређена, и то је јасно. Али права суштина предузећа, мислим начин извршења, скрива се под тачком од неколико М. и F.; инак даје се извести заиључак, да се тиче ненадног напада и заузећа тврђаве. С тога морамо брзо и опшро поступати. Ја мислим, да нам неће много користити, ако онога Виклова још дуже држимо под тајном присмотром. Ми морамо што је могућно брже дознати, где се „166“ налази, тако да у два сата после ноћне нападнемо тамо чету, а за то је без сумње најпростије средсшво, да напудимо саопштења од дечка. Али пре свега, пре но што ма какви напади ворак предузмемо, морамо ствар представити војном министарству и молити за ошпшљење.“

Састависмо телеграм у шифрама и посласмо.

Завршисмо говор о овом писму, и отворисмо оно, што је одузето од хромог господина. У њему не беше ничега сем неколико парчета празне хартије. То је била грозна сметња напој силној жудњи и радозналости. За један тренутак осећасмо се тако утучени и два пут више будаласти. Али само за један тренутак! Јер одмах за тим помислисмо наравно на тако звано „симпатично мастило“. Прамакосмо хартију сасвим к ватри и очекивасмо, да ће слова морати под утицајем ватре постати уочљива, али се ништа не показа сем неколико слабих црта, без икаквог значаја. Позвасмо и лекара и наложисмо му да употребн сва позната му средства, док не нађе право, па за тим да ми саопшти садржину писма, која се морала појавити на виднк. Ова нас сметња много збуни, што нас је наравно врло узнемирило. Ми смо се поуздано надали, да из онога писма дознамо неколико најважнијих података о завери.

Сада дође наредник Рејбурн, и изуче из свог џепа двоструку узицу, око једне стопе дугачку, на којој беху три чвора. Он нам је показа и рече: „Ово сам вазуко из једнога топа што је на оној страни до реке намештен. Наредно сам да се изуче муниција из свију топова и сам сăм је прегледао; ову сам узицу једино нашао у једном топу“.

Даље ова је узица била Виклоеп „знак, којим се „мајстору“ јавља, да су његове заповести одиста примљене. Издадох заповести, да се сваки стражар, који је за последња двадесет и четири сата стражарио у близини овога топа, засебно одвоји, и да се нико с њима, без мога одобрења, не састаје.

Један телеграм добисмо од војног министарства. У њему стајаше:

„Суспендован Habeas korpus.*) Варош подвргните војном суду. Предузмите потребна хапшења. Извештавајте непрестано министарство.“

Ми писмо били леш. Наредих да се одмах ухвати хроми господин, доведох га у тврђаву, ставих га под присмотру, и забраних свако општење са њим. Он испрва хтеде да вичe али се убрзо скану.

За тим смо претресали, како је опажено да је Виклов неколицини новориброваних војника нешто дотурио у руке. Чим се он намакао, ухватисмо и ове људе. Код сваюга се налазило уско, кратко парче хартије, на коме оловком беше написано оно:

Орлов трећи лет
Remember XXXX
166

Према добивеним инструкцијама телеграфисах војном министарству у шифрама о досадашњем резултату истраге и описах означену карту. Сад ми се чинило, да је наша позиција довољно јака, да према Виклову скинемо маску; с тога послах по њега. Известих се и о писму, написаном „симпатичним мастилом“, и добих га опет натраг с извештајем, да се ни једним средством није могло прочитати, али да ће доктор пробати и други, ако баш хоће.

Дође Виклов. Поглед му беше нешто плашљиви и збуњен, али инак је изгледао довољно миран и прибран, и ако је што год слутио, то се бар није показивало у његовом изгледу и држању. Ја га пустих неколико тренутака да мирно стоји, за тим рекох љубазно: „Зашто идеш, младићу, тако често, к старој питали?“

Он одговори просто и без збуњености; „То и ја управо не знам, господине команданте. Нема за то никаког особитог узрока, сем најпре за то, што волим да будем сам и тамо се забављам.“

„Забављаш се тамо, је ли?

„Да“, одговори дечко и погледа ме својим великим, благим очима с детињском зачуђеношћу. (Наставиће се).

НАЂЕН ЛЕШ

Начелник среза грочанског јавља да је 14 ов. м. код села Ритопска избацила вода један леш човечији. Утопљенику је до 40 година; у води се налазио од прилике 7—10 дана; браде кратке, проседе, бркова смеђих, дугих, нос дуге скоро нормалне. Од одела има на себи кануг од сиrаве чоје, прслук, двоје панталоне, кошуљу од обичног платна са плавим дугмадима, на ногама ципеле, описан обичним канапом. На лешу никаквих повреда, што је и лекарским прегледом утврђено. Судећи по свему, ово је леш каквог раденика, зајџара или алаша, који се случајно или намерно сам удавио. Ово се објављује ради сазнања идентичности утопљеног. Ко шта буде знао да каже, моли се да то достави дотичном ср. начелнику или Управи града Београда с позивом на Бр. 22019.

ТРАЖИ СЕ

Арсеније Аћимовић, учитељ у Берову, недавно се оженио овде у Београду и после осам дана од венчања останио је младу и неиуд отумарао. Ко шта о њему сазна моли се да достави Управи града Београда. Полицијске власти, ако га пронађу да известе исту Управу, с позивом на Бр. 21404.

ПОТЕРА

Рака Павловић, — катушалац, скатнични цигании оквржљен је код начелства окр. пиротског за крађу једног коња Благоју Илићу из Соко-Бање. Рака је средњег раста, црнопуљаст, на носу има белегу — засекотину. Од одела је имао кануг и панталоне, на ногама чизме. Пошто је Рака отумарао, начелство окр. пиротског актом Бр. 7178 моли све полицијске власти да га потраже и њему стражарно спроведу. Упр. града Београда 21142.

*) Одредба у Уставу по којој се није смео ноћу претресати стан грађана.

Ноћу, између 18 и 19 ов. м. а између 8 и 9 сати у вече четири непозната зликовца извршили су разбојништво над Милисавом Ћирићем из Церовице среза темнићски; овога везали и изнудили му 790 дин. у банкама, 36 дин. у злату 10 дин. у никлу, 1 пушку сетрагушу, 1 револвер и 1 нож мали. Од Јована Мандића, калауза из Варварина, који се случајно десно на преноћишту код Милисава, узели 60 дин. у банкама. По извршеном разбојништву зликовци су отишли преко атара Бачинског и напали у винограду Милана Веселиновића из Бачине који се налаза близу села Избенице, у винограду био је Љубисав син Миланов, који је виноград чувао и кога кад су опазили да има код себе пушку, опале на њега два метка од којих један метак удари га у леђа и скроз прође, тако да неће моћи остати жив. По назначеним Љубисава и рањеног Милисава зликовци нису на оне околине, већ са стране. Од одела имали су на себи уске чакшире од сукна, антерије, — копоране сукнене, а на глави шешире; стари су 30—35 год. Од њих један има браду, а сви наоружани другим пушкама и револверима. За овим зликовцима начелник округа моравског одмах је донесом № 12157. наредио потеру, а и свим путем моли све полиц. власти, да у својим домашајима предузму потеру, ноју да предводе чиновници, па да се сва сумњива места и шуме претресу, разбијајући за њих од полака, чобана, и осталих, који по њоју станују и раде, те да се они похватају или сазна куда су одбегли.

Радомир, Раде Ортаковић, слуга Пантe Милошевића, заклапача из Пландше, пре месец дана покрао је свога газду Панту, и утекао некуд. Он је покрао газди кључеве од чемерета, и из истог одњео му новце, медаље и одличја, која је његов газда у рату добио; даље, овај Радомир донео је са собом Миљеву жену једног грађанина ондашњег да с њоме заједрачно живи.

Милева је однела са собом од ствари: један јорган, једну поњаву од три поле, пуњену, три јастука штикована, два пешкира дугачка, један тенак и још друге ситније ствари. На себи кира дугачка, један тенак и још друге ситније ствари. На себи је однела једно либаде, једну плаву ћлину, једну ткану сукњу по памучну, шара црвена. Радомир има 25 год., у лицу плав, бркоп мали, коса прна, пун, дежмекаст, средњег раста. Од одела има на себи панталоне од шајака, капут од штофа, на глави носи шубару на ногама ципеле. Милева је висока, у лицу плава, крупна, нос јој је мали, на челу младеж, очију зелених. Начелник среза јасеничког, окр. смедеревског, актом Бр. 15139. моли све полиц. власти, да ово двоје побеглих потраже и нађене њему спроведу Убр. 12188.

Ноћу између 24 и 25 т. м. нестала су са паше Сретенију Трајковићу из Рашице среза прокупачког, три коња а који су били привети конопцима у његовој ливади испод куће. Њихов је опис овакав: два су коња доратаста, матори по 4 год. један је од њих поткован турским ковом, а други непоткован; трећи је дпаке беле — ћоратасте, матор 9 год. поткован турским ковом. Начелство окр. топличког актом Бр. 7372 моли све полицијске власти да у своме кругу потраже лопове на их на случај проналаска заједно са покрађом њему стражарно спроведу. Упр. града Београда Бр. 20612.)

Стаико Арсић, земљ. из Рујковца, досељеник из Турске, 2. ов. м. побегао је из пратвора среза јабланичког у коме је био за дело из § 203 казненог законика. Њему је од прилике 50 година, стаса омаленог, у лицу округао, очију жућкастих, косе проседе; са кратком проседом брадом, бркова проседих, без других знакова. Од одела имао је на себи кошуљу од простог платна, јелек од пуњеног црвеног сукна — и чакшире половне од црног сукна, на глави црвени избељени фес; био је бос. Начелство окр. врањског актом Бр. 12572, моли све полицијске власти да га у кругу своме потраже и њему стражарно упуте. Може се спровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 21441.

Ђорђе Антић, из Врандола, среза бело-паланачког, који је решењем првост. пиротског суда од 16. јануара 1898 год. № 431 стављен под поротни суд и у притвор због више опасних крађа побегао је из притвора среза белопаланачког још фебруара 1895 ноћу између 8 и 9. Оптуженом Ђорђу је 52 године, средњег је раста, плавих очију; дугих, танких и загаситих брнова, косе црне, без браде, брајдо се. Од одела имао је црну гуњу — џеку — јелек дугачак од белог сукна, чакшире од белог сукна, на глави црну шубару. По занимању је дунђерин, надничар. Иследни судија првост. суда пиротског, моли све полицијске власти да Ђорђа у своме кругу потраже на пађеног њему стражарно упуте. Исти се може спровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 21.943.

Анка Лацковић, служавка из Крагујевца утекла је 16 ов. м. жељезничким возом из Крагујевца за Београд, пошто је извршила крађу једног женског сата златног са ланцем, Алекси Јовановићу там. кеднеру. Начелство крагујевачко моли све власти да Анку потраже и нађену њему стражарно спроведу. Иста се може спровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 21979.

Тома Радосављевић, Стојан — Рањел — Гавриловић и њен његова **Драга**, скитачки цигани, који су решењем пиротског првостепеног суда од 14 јуна 1893 год. № 3714 стављени под поротни суд и у притвор, пре двојица и у овом делу краће стоке, — а Стојан — Рањел — и за дело разбојништва, ноћу између 6 и 7 јуна 1892 год. побегли су из притвора иследне власти среза лужничког. Томи је 29 година, омален црномањаст, очију великих а лица округлог, од одела има на себи чакшире од сиваог сукна, на глави шајкачу. Рањелу — Стојану — је 47 година, средњег раста, црномањаст, над левим оком има зараслу рупу 1 см. дубине; од одела на себи има гуњче, чакшире од сиваог сукна, на ногама опанке, а на глави шајкачу. Драги је 27 година, омалена; пуна; од одела имала је шарену сукњу од српске тканине са пругама. Иследни судија првостеп. суда пиротског моли све полицијске власти да именоване потраже и њему стражарно упуте. Власти ближе Београду могу их спровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 21944.

Никола Дамјановић, пекарски слуга, родом из Прилипа стар 50 год. стаса средњег, косе и обрва смеђих, образа сувих округлих, чела великог, очију плавих, носа затупастог, кратке браде и бркова; ношња му је у опште из околине Ниша: на себи има две војничке кошуље, гуњ и чакшире, од простога сукна, чарапе кратке, шарене, пресне опанке с каишима и обичну шубару. — Он је 13 ов. м. побегао из Смедерева испред присмотре полицијске. Нарељује се тражење актом начелства окр. смедеревског Бр. 12837. Проналажено нала спровести њему или Управи града Београда с позивом на Бр. 21742.

Сима Бушић, глумац смедеревског позоришта проневерио је члане једном тамошњем грађанину и српском лађом отишао за Београд 13. ов. месеца. Пошто је депеша о његовом хватању дошла по доласку лађе те именовани није могао бити дочекан, то се овим нарељује његово тражење. Проналажено треба стражарно спровести начелству окр. смедеревског или Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 21741.

Божана, жена Велимира Илића, тежака из Каменице среза грузањског, побегла је од свога мужа 20 августа т. г. у вече, пошто му је тога вечера, кад је он — муж — легао, попушила и однела разне ствари. Божана је стаса високог, у струку танка, главе дугуљасте, косе црне, у лицу жута, очију црних обрва жутих, носа прилична. Начелник ср. грузањског актом Бр. 13250 на молбу Велимира мужа, — моли све полицијске власти да Божану потраже у своме кругу и нађену њему спроведу. Управа града Београда 21625.

Цветан Јовановић, пекар из Ваљева, родом из Турске, стар 30—36 година, средњег раста, црномањаст, оптужен је код начелства окр. ваљевског за тешку телесну повреду. Одмах чим је тужба поднета против њега, он је напустио Ваљево и сада се не зна где се налази. Начелство окр. ваљевског актом № 12535 моли све полицијске власти да Цветана живо потраже и њему га стражарно упуте. Управа града Београда 21758.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Обзвани други број није изашао ни ове недеље, пошто нема ни једне слике у потерници, на које смо рачунали. По своју прилици учинићемо то уз идући број. Но и без обзвана, ми ћемо у тому ове године више пута давати но два броја у једно, и ради тога што се држимо постављеног правила да у једном истом броју не износимо више новин. странчина и слике кривца.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 226.

БРОЈ 38. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 1. ОКТОБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

АЛЕКСА ВЕСОВИЋ

НАЧЕЛНИК II КЛАСЕ НАЧЕЛСТВА ОКР. ПИРОТСКОГ

Рођен 23 децембра 1845 у Смедереву. Свршио је филозофски факултет на нашој Великој Школи 1867. У години 1869 31 октобра, добио је први пут указно звање — за писара начелства округа ужичког. За среског начелника постављен је 1879. У 1887 постављен је за окружног старешину, и то као помоћник II класе а да врши дужност окр. начелника у (старом) окр. рудничком; те године на Цвети подигао је и открио Таковски споменик. У марту 1894 постављен је за начелника, окр. ваљевског. Прошле године враћен је на пенсије, и постављен за начелника окр. пиротског, где се и сада налази.

САСЛУШАВАЊЕ

(НАСТАВАК)

Та несређеност слика појављује се у свима опажањима много чешће, но што обично мислимо, и према томе биће по нас боље, да потражимо и утврдимо извесну карактеристику, по којој ћемо после предузети одредбу предмета. Кад ја у соби видим лице од часовника, уверен сам, да је ту био часовник, ма да га нисам ово видео; шта више ја ћу по изгледу тога лица и по околини у соби најпре створити мисловину, а за тим после неког времена одређењу слику часовника; још доцније можда ћу саслим тачно знати, како је часовник изгледао. Ако сам први пут прошао кроз неку собу и саслим са стране и нејасно видео у неком углу нешто призматично, бело и сјајно, рећи ћу: „Тамо стоји печ,[2] јер сам опазио карактеристична обележја исте, а у друга три угла собиа нисам видео пећи. Ако у пољу видим где лети нека већа птица с врло дугачким репом, не сумњам да је то био јастреб, а ако у менажерији видим саслим нејасно неку велику животињу с дугим рилом, изводим закључак, да је то био слон. Али извођење закључака на карактеристичких обележја није увек тако просто; ово је различито по природи и образовању онога ко закључке изводи, као год што је неједнако квалификовање. Н. пр. стручњак зна врло добро праву карактеристику предмета своје струке и неће се преварити, ако је видео једино једино обележје; али тако није у свима случајевима, а ја ове ми не познајемо уочљиво карактеристику за предмете обичног живота. У том погледу могао би нам највише поуке дати позоришни сликар, који нам са мало карактеристичних црта износи пред очи најлепше слике. Он то чини тако. што н. пр. износи баш оно, по чем се на једном ружином убуну чини карактеристично, и ма да је ту ограничен број бојених црта, ми ћемо (наравно с помоћу осветљења, удаљења и маште) у истини видети леп ружин убун. За нас криминалисте било би то од врло велике важности, кад би нам позоришни сликар могао да каже одређена правила, по којима он ради, кад би н. пр. могао да изјави, да он истиче само велику светлост, дубоко сенчи и употребљава отворене боје. Али таких правила још нема позоришни сликар, он ради потпуно по искуству, а да је тако доказ је, што он учињене грешке не може да поправи. Н. пр. не чини ли ружин убун прави утисак, он и не покушава да га поправи, пошто би то увек било узалудно. Он га просто ради изнова. Али из тога ми можемо видети, да свима људима није потребна иста карактеристика, па да неки предмет као такав познају. Кад бисмо на позорници извели само ружин убун, вероватно је да би само један део публике видео, да је правилно насликан, други део можда не би то ни видео. Али ако су у вече све декорације на позорници, онда ће сва публика видети да је ружин убун леп. То је отуда, што човечја памет у приликама може бити „заведена.“ У нашем случају с позоришним декорацијама уверићемо се, да је сликар код једног дела публике типични изнео за њу потребну карактеристику ружиног убуна, код другог карактеристику неког замка, код трећег неке шуме и код четвртог карактеристику позадине. Је ли пак за некога само један део декорација правилно представљен, онда је његова памет већ „заведена,“ дакле калтивирана за правилност представе. Клем у нашем случају овај, за кога је сликар правилно подесио карактеристику замка какву је он желео, увериће се у скоро да је правилно представљен и ружин убун, шума и позадина. Ова духовна појава истиче се врло јасно у овим оптичким представама, које се у последње време тако често приказују публици (предели, водопади, бојени и т. д.) Главна вештина код ових представа састоји се у томе, што се спреда наместе прави предмети (камење, дрвеће и т. д.) који се за тим неопажено спајају с насликаном сликом. Гледаочев ум заустави се на пластичним предметима, увери се о њиној просторности, а за тим пренеси представу с те пластике на насликано, тако да му се тада цела слика учини као пластична.

Ово је од врло велике важности по криминалисту, пошто се сличне појаве јављају, ма да не тако маркантно, код врло многих опажања, на која у раду наилазимо; али овде је баш оно што је мање маркантно опасније, пошто нам може лако промаћи. Не смемо сметнути с ума, да се свеодок у многим случајевима или за време опажања или за време излагања налази у извесном узбуђењу или под утицајем нагонора, а то му још више даје повода, да изводи закључак за закључком; а кад једном станемо закључивати, онда се не може рећи, где ћемо се заустављати. И над се то дешава код обичних опажања, још се више појачава код извесних чулних, а још више нарочито код оптичких појава. Да се пре свега заустављамо на покренутом питању код пластичног гледања. Отављамо на страну теорију Борђа Хирта, који пластично гледање сматра као неку врсту пипања ретине дужим или краћим зрацима који се одбијају, па останимо при ранијој, несумњиво правилној теорији, по којој је пластично гледање предмет искуства; кад је пак реч о искуству, онда долази у питање и закључивање а и погрешно закључивање.

Пластично гледање није ништа друго но закључак, да дотична појава мора бити пластична, јер смо се питањем већ толико и толико пута уверили, да су се сасвим сличне појаве показале као просторне. Али с таквим закључцима идемо ми врло далеко и не сматрамо као пластична само она тела, од којих смо већ хиљаду сличних видели, већ и она, с којима смо се први пут срели. Ја нисам још никада видео живу кита, али кад бих имао прилике, да га видим у практичном мору, не бих ни за тренутак посумњао, да је пластичан. Али то је само вероватни закључак, па и ако би онде било сасвим апсурдно мишљење, да је тај кит од картона, ипак стварно у небројеним другим случајевима не може бити несумњива и опажач га извео више али мање погрешан вероватан закључак и оно, што је тобоже опазио, представио као несумњиво. То можемо приметити у многобројним оптичким играма. Најбоље је да за то узмемо израде на камену. Рецимо да имамо пред собом прилично велику, *удубљено* изађену главу на једном камену. За гледаоца, који се метар два одмакне, та глава ће се разликовати од друге *испупчено* изађене главе само услед осветљења, пошто гледалац не може да оцени ону малу разлику у дужини светлосних зракова код испупчене главе према удубљеној глави. Али осветљење чини врло тачну разлику између тих глава, јер код испупчене главе су осветљене оне површине, које су *окренуте ономо* отуд долази светлост, а код удубљене главе баш су те површине осенчене својим другим нагибом. Кад имам дакле пред собом удубљену главу, која је осветљена с лева, ја је могу одмах видети као испупчену, само ако сам рад да представим себи, да хоћу да је видим као испупчену. Тада морам вољно или невољно замислити да светлост долази с десна, услед чега изађена глава постаје једино онда распознива, ако је замислим као испупчену. Та је пак појава врло честа: на име ми увек уређујемо читав низ представа с гледишта извесног схватања: је ли то схватање правилно, онда је и низ представа правилан. Дакле ако схватам да светлост долази с лева, онда сам у истини видео удубљену главу, али ако сам погрешно схватио да светлост долази с десна, онда сам такође погрешно видео испупчену главу. Какве пак погрешке могу да постану из таквог погрешног схватања, у толико је теже сагледати, што или се за такво схватање никад не сазна или се оно заборави. У таквим случајевима мора се такво схватање конструисати из података, који су дошли до знања, т. ј. мора се тек из бржалвног испитивања тих података добити сумња о њиховој неправилности, после чега ће се тек тада морати покушати извести закључак, шта је дало повода тој неправилности. А кад сам пронашао, да су неки подаци неправилни, не смем заостати само на томе констатовању. На ме ја ће у већини случајева моћи да непосредно откријем неправилност само код података који нису важни. Али кад дођем до схватања, које је проузроковало лажне податке, онда ће моћи да и даље закључујем, на које је друге, можда још важније податке утицало ово погрешно схватање. То је у толико важније, што ми извесним опажањима, која маслимо да чинимо, долазимо шта више до закључака, која противурече нашем искуству. Да настанемо на набрањем примеру пластичног гледања. Кад одмах по сунчеком заласку гледамо на јасан писки брежуљак према западу, видимо предмете на коси истога (дрвеће, камење, људе) просто као сасвим бестелесне силуете; небо иза истих је сунцем, које је зашло, тако јако осветљено, да светлосну разлику на њима више не може распознавати, и ма да знамо да су та предмети пластични, ипак се не можемо отрести представе, да видимо силуете; немамо ли никаква повода, да ту представу коригујемо, онда то и не чинимо, погрешни закључак је готов и излазе се као „опажање чула".

Ми још нисмо говорили о тако званим чулним обманама. Ако останемо при томе да готово сва чулна опажања почињају само на закључцима, доћи ћемо до резултата, да о чулним обманама у правом смислу можемо говорити само онда, кад дођу у питање саме физичке појаве у телу. Обмана чула постоји н. пр. кад притиснемо око са стране, и померимо га, видимо двоструке слике, или кад се јако отворен шестар метне неком на горњу бутину, леђа или који други део тела, који је сразмашан у живцима, те у место два убода мисли да осећа само један. Све друго што ми називамо обманом чула, није обмана већ само погрешан закључак. Кад ја гледам кроз прозорско стакло и видим да је предео прљав, онда моје око није обмануто, а ако одиста мислим, да је предео прљав, онда само погрешком писам узео у рачун као чињеницу прљаво стакло. Кад ми се пред кишу брегови чине ближи, ни тада нису моја чула обмануте, ја сам само при оцењивању одстојања заборавио да узмем у обзир особину водом испуњеног ваздуха, која пропушта светлост. Исто тако: ако пран штап држимо косо у води, изгледа нам, да је одавде, где је замочен у воду, услед преламања светлости издигнут у води, дакле преломљен у тупом углу; то није обмана чула, јер кад бисмо штап тако у води фотографисали, он би и на слици изгледао преломљен; заблуде би било само онда, кад бисмо мислили, да је штап одиста преломљен, али тада би била погрешка само у закључивању, јер смо сватали да је преламање светлости у води и ваздуху једнако. Таквих случајева има небројено много, сетимо се само свих оних појединости светлости, где отворење површине чине се шире него тамније. Дакле црни правоугао између белих површина чини се ужи него исти између црних површина. Људи, који су обучени у црно одело, изгледају тањи него у отвореним хаљинама; подељена линија изгледа краћа него неподељена; попречно пресечени квадрат изгледа шири него виши, косо пресечени виши него шири; једноставно, при том уздуж испартано одело чини човека већим, а сложено, попречно испартано одело чини га мањим, линије, које паралелно од нас одлазе (железничке шине, алеје и т. д.), чине се, као да се састају, а као праве линије пресецају кратки, коси, паралелни потези, праве линије изгледају као да увек одлазе у супротном правцу од тих потеза. То су дакле све моменти, у којима се не обмањују чула, већ, у којима се нема знања о дотичном оптичком закону, кад се оно, што се примећава, означава као истинито.

(Настављће се).

ДРУШТВА ПРОТИВУ АЛКОХОЛИЗМА У РУСИЈИ

Физиро доноси у једноме од својих скорашњих бројева:

Наши пријатељи Руси су практични људи. Они се не ограничавају на просто изналажење и излагање хигијенских теорија, занемарујући оно што је главно: примену тих теорија. Хигијенски прописи, једним званичним указом, добили су важност закона, и у случају када се не испуњавају, долазе строге мере и казне. Поштујући са тога гледишта, министар просвете лањске године забранио је младим девојкама, било у средњој или вишој настави да носе мидер.

Искуство је доказало, вели се у решењу министровом, да је ношење мидера шкодљиво здрављу и телесном развићу, и према томе он забрањује да се у школама носи. Исти начин употребљен је у борби противу алкохолизма, противу зла које нам страховите размере и неизмерне последице у руском народу. Борба противу алкохолизма тако је јака да опомиње на старе крсташке походе. На парашкој изложби, Русија је изложила начин те борбе. Цео рат воде парочити одбори, који носе име: „Званични одбори умерености," и чија је снага у томе што нису као у Енглеској, дело личне иницијативе, него иза себе имају државну власт. Чланови тих одбора већином су чиновници и записи потпуно од државе која им је на руци у сваком прилици и даје им право надзора над продајом алкохола. Сваки одбор има годишњу потпору од 50.000 рубаља. Русија има 45 окружних одбора и 7 одбора у великим варошима, поред тога на 1000 разних друштава са истим циљем, са 25.000 чланова, 6000 помажућих чланова који новчано потпомажу све установе које иду противу алкохолизма, као сале за предавање и читаонице, чајџинице, болнице за алкохолисте, и тако даље.

Различити изгледи те интересантне кампање противу алкохолизма представљени су у одељку социјалне економије руског павиљона, помоћу фотографија, диаграма, планова, табла и модела. Оно што се ту не налази, а што би било интересантно знати, то је приближан ефекат непријатељске војске, другачије рекав, број пијаница. Оно што је лепо то су панорамски модели једне нове врсте прчама које су изнашли одбори умерености.

Зидови, веома високи и отворене боје, украшени су пејзажима фреснама које су израдили млади уметници и које изазивају у душама најгорих алкохолика стварно осећање лепоте. У сред тога украса, пуног грациозности и свежине,

бедалајкисти свирају заносне мелодије а невачи певају старе народне песме, наивне и неке, док кроз отворене прозоре улива се сунце и види се сребрнаста облизња река. Све је ту светло, одморно и весело, као и само име крчме: „Дом Снова". И то је одиста сан, сан деликат, који крепи, наиван, поред кога брутални сан алкохола изгледа одвратан.

Та назовба, тако одлично мотивисана, хоће ли моћи да преобрати кога од наших алкохолиста.

Што се мене тиче, ја сам видео најзнаменитије међу њима како замишљени и резиновани погледом посматрају дијаграме уметности. Несрећом, случај је хтео да ти здрави дијаграми буду смештени на врло сирату једне палате у којој је паклена жега, а у непосредној близини наложени вино, ракија, дикера и других јаких и убилачких алкохола.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског писара добили смо овакна два питања:

I.

Код општинских судова двојако се тумачи пропис § 604 а. грађанског закона, у случајевима: кад уговорени интерес 10% или 12% достигне главни дуг, једни досуђују интерес од дана поднете тужбе до наплате, по 6% неуговорени интерес из § 602 грађанског закона на обадве суме (главни дуг и припадајући интерес до дана поднете тужбе:) а други досуђују на обадве оне суме раније уговорени интерес 10% или 12% — из § 601 грађанског закона.

II.

Вина случајева, да постоји један дуг, од 200 динара, са 10% год. интересом, који интерес од 1 јануара 1889 године, до 1. јануара 1899 год., нанео би још 200 дин.

Повериалац је поднео тужбу за наплату главног дуга 200 динара и неплаћеног интереса 196·66 дин. на дан 1 децембра 1898 године, и тражи да суд досуди на обадве ове суме интерес од дана поднете тужбе па до наплате. Дакле на један месец дана пре него што износи интерес колико и главна сума, док међу тим пресуда се донеси 1 јануара 1899 год. — онда када интерес достиже колико и главни дуг.

Пластаје питање: хоће ли се дужник осудити на плаћање интереса на обадве суме, од дана поднете тужбе и ако је тужба поднешена пре него што је уговорени интерес достигао главни дуг — § 604 а. грађанског закона, или ће се осудити да плати главни дуг 200 динара са припадајућим уговореним интересом на главни дуг 200 динара — који интерес престаје тећи кад се напрши 200 дин. и ако се пресуда не може да изврши после дугог времена.

*

Наше је мишљење по овој ствари, на прво питање овакно:

Пресуда општинског суда гласила би: да тужени плати тужиоцу главну суму од 200 динара са припадајућим интересом докле исти не стигне главну суму, да му накнади плаћену таксу и т. д.

Ово је када је интерес већ стигао главну суму — § 604 грађ. закона и када се повериалац по истеку спега тога, пријавио суду са тужбом за тражење наплате. Закон је прецизирао докле интерес може расти, и колики се може досуђивати. Када интерес достигне главно, онда исти више не расте, и тражења за наплату дуга стоји до воље повериочеве, хоће ли је пријављивати суду или ће свога дужника и на даље чекати задовољавајући се тиме што му је интерес на дату суму на зајам достигао главно. Према томе држимо да они судови који досуђују из обе суме још и неуговорени интерес од 6% по § 602 грађ. закона греше, јер би то био интерес на интерес, на који приватни повериоци немају никакна законска права. § 602 грађ. закона предвиђа сасим друге случаје у погледу уговора о зајму. Он јасно вели ако интерес није уговорен, онда по истеку рока досуђује се на повериочеву тражбу 6%, док овде то није случај, јер је интерес био уговорен и достигао је своју законску стопу, докле је могао расти и тећи, сад само наступа наплата или вољно чекање дужника и на даље задовољавајући се већ добијеним приратаком датог капитала на зајам, или новом уговору о зајму, то јест пролонгацији са новом исправом — уговором:

У другом случају, где још пре тужбе интерес није достигао главну суму пресуда би гласила овако: да тужени плати тужиоцу 200 динара главног дуга са припадајућим уговореним интересом 12% годишње од прошлог рока до наплате, да му накнади плаћену таксу и т. д.

У овој пресуди не може бити говора о томе докле ће интерес тећи, па ма се она у које време после израдила, јер наплата дуга и интереса следује извршењем, које ће се извршити на основу законских захтева. Дакле само извршење пресуде увешће повериоца у њено законско право за наплату, и тада следствено, да се неће ни моћи више од дужника наплатити, по онолико колико по § 604 грађ. закона морао буде платити.

* * *

Један општински писар тражио је од нас објашњење о томе:

Може ли се код општинских судова тражити и одобрити поновљење парнице и за оне спорове којих је вредност испод 20 динара.

Наш је одговор: Општински судови одобравају поновљења парнице у којих своје надлежности. Никаква законски пропис не говори какве се парнице и са коликом вредношћу могу поновити, но се само означава какви услови могу бити па да суд одобри поновљење парнице. Дакле наше је мишљење да се свака парница не обзирући се на вредност спорну може одобрити, ако потражилац испуни услове који се за то траже.

* * *

Од једног општинског писара добили смо једно овакно питање са молбом за објашњење.

Како се има узети општински писар који је као такан земљоделством се занимао и пре ступања у општин. службу и за време исте. Да ли се њему може за дугове продати оно имање које § 471 грађ. судског поступка штити земљоделцу.

Наш је одговор: Овакан општ. писар не може се никако другачије сматрати но као земљодела, јер служба у општини или је ствар почаствовања, услед писмености и њене потребе, или је припремена. Престанком службовања овакав се грађанин враћа на своју земљу и имање зирати и од истога издржава своју породицу, што чини са имања и за време службе у општини, која му је споредна. Од плате његове могу се повериоци наплаћивати, а имање му стоји под заштитом.

ТАБЛИЦА

За општинску и државну касу.

I. У корист општинске касе:

а, По закону о поступку судском за грађанске спорове:

1.,	На вредност спора од сваког динара	0·03 дин.
2.,	За сваку наречену писмену пресуду	1·— „
3.,	„ сваки оверени препис пресуде	1·— „
4.,	„ свако донешено писмено решење	1·— „
5.,	„ сваки оверени препис решења	1·— „
6.,	„ сваки спор о пољским службеностима, поред таксе за хартију и позиве	1·— „
7.,	„ сваки мали печат	0·05 „
8.,	„ „ утрошени табак хартије	0·10 „
9.,	„ монополисан позив без реверса . .	0·10 „
10.,	„ „ „ са реверсом . .	0·20 „
11.,	„ сваку упутницу за насоп или објаву . .	0·10 „

б, По закону о таксама таксена тарифа под ж:

1.,	За потврду тапија	3.— дин.
2.,	„ свако уверење које сам суд појединцима, на захтев издаје, — осим уверења о сиромаштву	2·— „
3.,	„ потврду уверења, која грађани појединци издају, као што су уверења: о небрачном стању, годинама старости, степенима сродства и т. д.	2·— „

4., За потврду уговора, облигација, признаница и у опште свију исправа у којима је предмет назначена до 200 дин. закључно . 2·— дин.
5., „ потврду других расправа и писмена у којима наказна вредност није представљена као што је уговор о усиновљењу и т. д. . 2,— „
6., „ сваку обзнану добошем или објављена на вахтев појединаца по динара . . . . . 3·— „
7., „ продају покретности лицитацијом, било за извршење пресуда било на вахтев појединаца, на сваки добивени динар по динара . . . . . 0·03 „

в, По закону о заштити од сточних заразе:

1., За сваки сточни пасош по динара . . . . 0·10 дин.
2., „ пренос сточних пасоша на купца по динара . . . . . 0·05 „

Напомена: Мимо ових такса општинске судови немају права да наплаћују никакве друге канцеларске таксе у корист својих каса.

II. У корист Државе — у таковним маркама:

1., На сваку жалбу најављену првостепеном суду противу пресуда или решења у грађанским споровима треба поднесиоци, ако немају уверење да су сиротног стања, да приложе марке по динара . . . . . 2·— „
2., „ сваку тужбу у кривичним делима иступне природе, која се најављују и казне по трећој части кривичног закона тужбу приватних, треба утиснути марке по динара . . 2·— „
3., За сваку иступну кривицу, која се казни по званичној дужности, у случају осуде, треба наплатити од сваког осуђеног у марка по динара . . . . . 2,— „
4., „ сваку иступну кривицу, која се казни по закону о чувању пољског имања (све кривице по овоме закону најављују се и суде по званичној дужности) наплаћује се такса у маркама од сваког осуђеног по динара . . . . . 2·— „
5., На све жалбе најављене надзорним полицијским властима противу пресуда или решења у иступним делима, ако жалилац нема уверење сиротног стања, наплаћује се такса у маркама по динара . . . . . 2·— „
6., „ сваки издати сточни пасош треба утиснути марку од динара . . . . . 0·05 „
7., За пренос сточних пасоша на купца треба утиснути марке од сваког грла или брава по динара . . . . . 0·05 „
8., За признанице, рачуне и квите, по којима се чини исплата на општинских каса, најављују плаће признанице, треба утиснути марке по динара . . . . . 0·10 „
9., За сваки потврђен извод из пореских књига о плаћеном порезу, где су за то општински судови надлежни по динара . . . . 0·20 „
10., „ сваку пореску пријаву по динара . . . . 0·30 „

III. Општински судови издају без икакве таксе следећа писмена:

1., Сва уверења о сиротном стању својих грађана изузимајући случаја где су за таква уверења надлежна пореска одељења;
2., Сва уверења о пореклу домаћих производа;
3., Сва уверења и друга документа, која су потребна удовицама или деци умрлих чиновника за регулисање пензије;
4., Сва уверења и друга документа, која су потребна инвалидима за добијање инвалидске потпоре
5., Сва уверења и документа која су потребна општинским рачуноподлагачима за праведање рачуна;
6., Сви написи на пресудама или решењима да су извршена постала;
7., Сва уверења која се издају по наредбама државних власти; и
8., Сва решења којима се извештавају повериоци да им се дуг није имао откуда наплатити због сиромаштва њихових дужника.

Ову је таблицу израдио г. Аксентије М. Савић, секретар општине града Неготина, која је нашим прегледом најпа за исправну, услед чега је упућамо у лист да послужи општ. писарима као помоћно средство у свима случајевима при наплати таксе код општинских судова.

ПОД УТИЦАЈЕМ ДРУГОГА

од **Јове Адамовића**

(НАСТАВАК)

„О, милостива, ако вам моје друштво не буде досадно онда ћу бити тако слободан.“

„Дакле до виђења у један сат.“

Полубинши јој руку коју ми она беше пружила и поклонивши се пред њом изађох из салона следујући служавци која ме одведе у за мене означену собу.

Ушавши у исту бацих се на софу па запалих цигару, у намери да колико толико савладам узбуђење које владаше самном али ми ово не пође за руком. После неколико тренутака остави опет цигару на страну јер ми паде на ум да није резон очекивати даму у загушљивој, пуној дима соби, па уставши са софе стадох ходати горе доле по соби застајкујући при том с времена на време крај прозора одакле се виђаху пространа поља и њиве по којима се креташе тамо амо житно класје као таласи поврх тихог језера. Задубих се у мисли. — Боже мој, шта ти се све у току од два сата не може да измени у човечијем животу! До пре два сата изгледаше ми помисао, да ову жену освојим, као нека илузија: немогућна, пуста жеља; жеља: а сада?... сада је очекујем у својој соби... Лепу, младу жену богатог у целој околини поштованог човека... Каква ли је то тајна сила и мизерија брачне собе која тера ше ову жену у наручја мени, странцу, њојзи до пре два сата потпуно непознатом човеку? —

Овакве и сличне мисли врзаху ми се по памети док ме из истих не трже лагани, готово нечујна шкрипа врата која вођаху из споредне собе у моју. Окретох се брзо; Кава беше лагано отворила врата, па ушавши у моју собу и затворивши врата на собом исто тако нечујно као што их је и отворила, рече полугласно дрхтућим гласом:

„Хвала Богу! Морала сам рећи служавци да хоћу да легнем и да ме до поне не узнемирује.“

„И тако се најбоље на само.“

Онде приповедач ућута. Његово иначе бледо мирно лице беше се сада лако зарумењело, очи му беху укоченим погледом упрте на пепео који му са цигаре беше спао на ото а са којим му кажипрст десне руке махинално покушаваше да изврше некакву фигуру по чаршаву. Видело се по свему да се је мислима сасвим пренео у доба и ситуацију о којима је причао. За столом беше настао тајац; сва чекаху ћутећи и гледајући преда се на наставак, само се стари судија врпољаше на својој столици и мајцајући се у свом нестрпљењу час за чашу час за своју дуваљвару. У том се у једном углу гостионице, где се око једног карташког стола беше искупио остатак гостију, подиже на једаред галама, која прекиде тишину која беше у дволу моментано наступила.

„Па што ме, брате, не зовеш?! Ни штиха не би учинио!.. Ни штиха!!“ зачу се један глас који после мале почивке додаде као прерваво сажаљевајући:

„Е мој, брате!“ — ова изненадна вика тргне доктора из његових сањарија и он настави причање, гледајући замишљено преда се:

Нека каже шта ко хоће али ја сам тврдо убеђен да је човечија душа у прнос свију теорема ипак нешто најзагонетније на свету и да нема човека, који је сам себи толико прозрео у душу а да није у стању на себи да открије с времена на време још нешто што му је до тада било потпуно непознато. Ја сам до овог догађаја држао да потпуно познајем све своје добре и рђаве стране: своје душевне особине, страсти, наклоности и тако даље, и у ово сам био тако убеђен да сам се после прног љубавног састанка са овом женом готово уплашено питао: Ама зар је могуће да ја такав будем.“ Питање

које ни мало није било неумесно јер оно што се тада међу нама одигравало у оној соби личило је више на међусобно клање двеју дивљих животиња, које су једва дочекале да се сусретну, но на љубавни акт између љубавника који су се нашли на само и у сигурности. — Ко није стајао у интимним односима са хистеричном женом, тај не може да прегледа себи ону огромност раздражења и натприродну снагу које овакву жену у љубавној екстази спопадају и колико ово на човека поле нетрепиће природе може да утиче. Усљед њене, по мене неприродне, страсности најзх се најодаред у некој пасивности која стаде у мени будити неку врсту тајне љутње која се, удружена са оним страховитим болом којег ми њено пламтање око причињаваше, као и са све већма растућом нежношћу страшћу претпоре у неки чудноватн осећај слаткоастрасне нудиље за осветом; осећај који ми до тада беше потпуно непознат. Испочетка сам држао да је то нервозни осећај којег Краут-Ебинг назива „Садизам," али после дубљег размишљања уверих се да није тако, јер по Краут-Ебинговој дефиницији Садизам „употребљујући силу проузрокује бол" а то код мене није био случај, јер ма да је са мном био овладао неки нагон за осветом ипак се овај није користио у жељи да причини какав физички бол, рецимо: гребањем, уједањем, дављењем и тако даље, но просто у томе да је оборим, стегнем у загрљај па да је не пустим док душа у мени траје. Са мном је дакле била овладала јарост која се је користила у жељи за вршењем тако рећи непрекидног полног додира; осећај осете идентификирао се овде са уживањем које се при вршењу полног додира осећа, дочим уживање код Садизма лежи у самом акту кињења, то јест у причињавању бола. — Овај осећај имао је нечег заједничког са осећајем који спопада поједине људе када на улици спазе лепу жену, коју својом тоалетом као и целим држањем назовачки обраћа пажњу мимоприлазећих на своје лепо развијено тело, дочим јој на лицу лебди хладни презрини осмејак који као да вели: „Гледајте како сам лепа и згодна, али то није за вас; ја сам поштена жена." — Код многих људи овакна жена буди страсну, пуну љутње жељу за обљубом, али не ради уживања по једино зато да дотичну жену тиме понизе и осрамоте, то јест да јој тиме покажу како и она нема човеку шта више да пружи од најобичније женске.

Овај осећај, Елзини плахи пољупци и дахљуће дисање; њезини врели прсти које ми она, завукавши ми обе руке у недра, беше зарила у гола плећа не оскрњући се на то што јој моја крута кошуља засецаше руке, све то учини те стадох губити и последњу искру прасебности. Пракушавши сву своју снагу покупах да се напињем из њезиног грчевитог загрљаја, али ме она не пушташе. И тако у том плаховитом бесњењу јогунлуку скотрљасмо се обоје са софе на под, који срећом беше покривен медвеђом кожом. У овом паду ударих главом о ногу стола који стајаше пред софом, тако јако, да од бола одјенвих. Шта је после наступило не бих вам умео рећи и кад бих хтео; читавих два сата бејах потпуно потчињен уплиму ове жене, па онда на једаред спопаде ме тажа немоћ да као мртав клонух и после неколико минути јасних у пркос пољубаца којима ме она још једнако обасипаше по лицу, грудима и рукама.

Ко зна докле бих овако спавао да ме неки сиљи терет који ми груди притискиваше и дисање задржаваше, не натера да се пробудим. Са главом на мојим грудима спавала је Елза мирно као у својој постељи. Извукавши се лагано испод ње и положивши јој главу на јастуче, које се у оној пријапи било скотрљало са софе на под, сталох гледати око себе. Недалеко од наших ногу лежаху две претурене столице; сто, одгурнут са свог пређашњег места стајаше попречне на сред собе а испод њега лежаху испретурано: моје одело, кошуља, и Елзинна спавања хаљина. Мирно са осмејком на њеном руженчастом лицу и са лако положеном руком на левој дојци, лежала је Елза поред мене. Кошуља, на којој је ружичаста свилена трака провучена кроз њен ви грудима, била прекинута, беше се сва згужвана скупила око паса остављајући наго бело тело да се купа у светлости која продирући кроз завесе падаше на исто. И нехотице стадох упоређивати ово мирно у свој својој лепоти почивајуће створење са оном фурнјом која читава два часа одржаваше у мени бунтовни огањ страсти, сисајући ми притом као вампир животни сок... Колико ватре и разуздане страсти тињаше у овом дивном сада тако мирном створу...

Велики шварцвалдски часовник који висаше на зиду стаде откуцавати и његови тромн и храпави звуци тргоше ме из мојих сањарија. Погледавши на њ видех да је двадесети час, и сада се тек сетих да је крајње време за Елзу да иде у своју собу. Скочивши брзо и обукавши се на двоје на троје пробудих и њу ударивши је лако руком по образу. Она се трже из сна, подиже се на један лакат на стаде буквално гледати око себе као да не може да се разазна. И нехотице се мораднх насмејати овом њеном зачуђено-питајућем погледу којим је посматрала напар по себи и своју голотињу. Чувши моје смејање примети она да није сама у соби и тек сада јој ваљда паде на ум шта се све досад догодило.

„Боже мој, та то је страшно" узвикну она на онда седе, скупи колена на стаде једним руком вући кошуљу преко колена а другом преко груди, не би ли тако покрила своју голотињу.

„Обуци се, драгана, двапаест је прошло," опоменух је ја. Она погледа хаљину која лежаше испод стола а нан њезиног домашаја, на рече умољатан, молећни гласом:

„Ах, молим те иди напоље."

„Зашто?" зашитах је готово изненађен

„Хтела бих да се обучем."

Погледах је да видим да ли се шали. Ова стидљивост сада после свега што се међу нама одиграло, изгледала ми је у најмању руку чудноватa.

„Па лепо, устани. Ако хоћеш да ти будем собарица."

„Не, не. Иди... Иди у спореднну собу... Иди... буди добар."

Покупих моје ствари на одох у споредну собу по чијем наменштају познадох да је спавања соба Гринвалда.

Умих се хладном водом, најох у једном маленом сребрном сандучићу које стајаше на сточићу за тоалету, дугме за мој оковратник, на се онда потпуно обукох и дотерах у ред.

(Наставиће се).

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 68

II.

Тешко би било тачно означити узроке, услед којих се у растројеној глави Катарине Ивановне зачела мисао и том необјашњивом помену. Одиста на тај помен утрошено је близу десет рубаља, од преко двадесет, које Расколњиков сам даде о сахрани Мармеладова. Може бити да је Катарина Ивановна сматрала за своју дужност према покојнику, да успомену на њ поштује „како је у реду," те да сви укућани, а нарочито Амалија Ивановна, сазнају, како покојник не само што није био горн од њих него може бити још и много бољи," и како нико од њих нема права да због њега „диже нос." Можда је онде више од снега имала утицаја она особита *поноситост сиротих* и убогих, услед које, поред неких друштвених прописа, обвезни за све и свакога у нашем животу, многи сиромаси упињу се из све снаге и упропашћују и последњу скупаторену пару, само да не буду „гори од осталих," и да их „не осуђују" некако ти остали. Врло је вероватн и томе, да је Катарина Ивановна зажелела да баш сад у овој прилици, баш у овом часу, када је, изгледа, остављена од свих на свету, да, дакле покаже свима тим „ништавним и рђавим становницима куће," да она не само што „уме да живи и уме да прима," него да није ни била васпитавана за такву срећу и судбину, него да је васпитана „у племенитој, може се рећи чак аристократској једној пуковниковој кући," и да се није ни саремала за то, да сама чисти собу и њиху да пере дечје крпице. Ти пароксизми очајања и таштине нападе каткад и на најсиромашније и најзабљење и заборављене људе, а, каткад, се преобрађују код њих у раздражљиву и неадекватну потребу. Поврх тога не беше Катарина Ивановна ни од оних утученик; њу је могућно сасвим убити околностима, али не и *утући* морално, тј. њоју јој застрашити и покорити себи. Поврх тога Соњечка је врло умесно казала, да јој се ум збуњује. Умесније и истинитије што од тога доиста није се могло ни казати, али доиста, у потоње време, целе године, њена бедна глава беше суновше намучена, а да не би делимице била по-

вређења. И јако развиће јектике, како веле лекари, може да припомогне умној пореметености.

Не беше много и разноврсних *вина* ни *мадере*, то је претерано речено, али ипак нина је било. Вотка, рум и лисабонско вино, све најлошије квалоће, али свега доста. Од јестива, осим кољива, беху три четири јела (међу осталим и блини[*]), све на кујне Амалије Ивановне, и уз све то опремише у један мах два самовара, за чај и пуни који ће после обеда доћи. Куповину је извршивала сама Катарина Ивановна, уз припомоћ једног укућанина, некакног жалосног Пољачића, који је Бог зна откуда и зашто живео код госпође Лепехвезел, и који се сместа ставио на услуге Катарини Ивановној, трчао целог јучешњег дана и све јутро, да врат сломије и већ исцрпавши језик од силна умора, и то канда навлаш хотећи, да се ова последња околност опази. Зарад сваке маленкости свали час трчкара лично Катарини Ивановној, чак је тражи и у гостинском двору, звао је непрестано „пани заставниковица[a]", и досадно јој напослетку, као муха, ма да је непрва још и говорила, како би без овог „услужног и великодушног[a] човека сасвим пропала. Катарина Ивановна имађаше и ту особину, да прва, кога сретне, што пре украси најлепшим и најјаснијим бојама, да га хвали тако, како ће другоме чак и на самовести бити, да у његову похвалу измиси разне пригоде које никако нису ни постојале, и сасвим искрено и простодушно да и њу саму о томе уверн, а после намах, одједном, да се разочара, да обори, да нагрди и да смрви човека, кога је, тек пре који час, буквално обожавала. По природи насмешљива, весела и помирљива али од непрекидних неуспеха и несреће она је толико жучно, *једовите* желеа и тражила да сви живе у миру и радости, и да *не смеју* живети друкчије, да и најмањи дисонанс у животу, најмањи неуспех сместа су је доводили мал' не до безумља, те за час, после најведријих нада и фантазије, стане да куне судбину, да нида и баца све што још падне у руке, и да лупа главом о зид. И Амалија Ивановна одневкуд одједном доби необичну важност и поштовање Катарине Ивановне, осим само с тога, можда, што се започе поспо око овог помена, и што се Амалија Ивановна одлучила свим срцем да учествује у свима пословима: примала се да намести сто, да донесе рубље, посуђе и остало, и да у својој кући спреми јестиво. Катарина је Ивановна предала власт у свему, и отишла на гробље. Одиста, све је било спремљено сланно: сто чак доста чисто постављен, посуђе, виљушке, ножеви, чашице, чаше, шоље, — све, истина, беше од разне руке, разне врсте и величине, разних господара из те куће, али у одређени час беше све на свом месту, и Амалија Ивановна, сасвим задовољна да је свој посао извршила одлично, чак и с неким поносом довека оне с гробља, нагледана, и чешу на гдави с новим пантљикама за жалост и у прној хаљини. Тај поност, ако и праведан, нешто се не допаде Катарини Ивановној: „одиста, баш као да без те Амалије Ивановне ми не би ни сто умели поставити!" Не допаде јој се ни чепаџ с новим пантљикама: „да ли се она глупа Немица не поноси тиме, к'о да је то све и сва, што је она домаћица, па је за милости прастала да помогне сиромашним укућанима? Из милости! Молим покорно, извол'те само! Код татице Катарине Ивановне, који је био пуковник, и мал'не губернатор, сто је постављан каткад за четрдесет лица, те некакву Амалију Ивановну, боље рећи, Лудвиковну, не би тамо ни у кујну пустили..." Осталом, Катарина Ивановна решила се да до неког времена своја осећања не показује, ма да је наумна да Амалију Ивановну данас неизостанко опсади и подсети је на њено право место, иначе ће Бог зна шта о себи уобразити, међутим се према њој понашала само хладно. Још једна непријатност је припомогла да се појача раздражености Катарине Ивановне: на пратњи готово није од укућана, званих на погреб, не беше, осим Пољачића, који стиже да и на гробље оде; а на помен, тј. на закуску, показаше се само најнезнатнији између њих, и сиромашни, многи чак никакве угледности, онако, олош некакав. Који пак између њих беху постарији и солидније, они сви су, као да су се договорили, изостали. Петар Петровић Лужин, на-пример, може се рећи, најсолиднији од свих укућана, не дође, а међутим, још јуче увече, Катарина је Ивановна већ стигла да каже свима на снегу, тј. Амалији Ивановној, Пољачки, Соњи и маломе Пољану, да је то најплеменитији и највеликодушнији човек, са огромним везама и имањем, некадашњи друг њеног првог мужа, примљен у кућу њена оца, и који је обећао све начине употребити само да јој знатну пензију исради. Да напоменемо овде, да ако се Катарина Ивановна и хвалила чијим познанством и стањем, то је било без икаква интереса, без икаква лична рачуна, потпуно невиностољубиво, него тако рећи са пуним срцем, једино само са задовољством да похвали и да повеља цену ономе кога хвали. После Лужина, а веровати је с тога, што „узима пример од њега" изостаде и „тај гиусни неваљалац Лебезјатников. Зар и тај нешто о себи замишља? Њега смо просто из милости позвали, што је у једној соби с Петром Петровићем, и што је њеном познаник, па је било неугодно не познати га". Не дође ни она од скоре тешка госпођа са својом „прецветалом дзном", њерком, које пак, ма да су тек недељу, две, становале у собама Амалије Ивановне, ипак се већ неколико пута жалиле на њиху и ларму у соби Мармеладових, особито кад се покојник пијан кући враћао, и то жалиле се преко Амалије Ивановне, и када је она, пребљући се с Катарином Ивановном узајамно, и претећи јој протеривањем целе породице, из гласа викала, како они узнемиравају и „племените укућане, за чију ногу не вреде". Катарина Ивановна пак сад је нарочито наумила да позове ту госпођу и њену њер, за чију „ногу она као да не вреди", тим пре је позвала, што досад, при случајном сусрету, она би уображено окренула главу, — па сад нека би и она знала, да онде „племените мисле и осећају, па позивају не помињући зла", и да би виделе и оне да ни Катарина Ивановна није навикнута овако да живи. Намишљала је да им свакако за столом то каже и објасни, а исто тако и о губернаторству покојног татице, а уједно с тим, узгред речено, како није било места опретати се у страну при сусрету, и да је то било необично глупо. Није дошао ни дебели потпуковник (у стварн штабни капетан у оставци), али се нађе да је он још од јуче изјутра „без остале две ноге". Речју дођоше само: мали Пољак, после једам ручан и награђан канцеларста без гласа и јава, у масном пруљном фраку, с бубуљицама на лицу и с неспосним задахом; после још и један глух и готово сасвим слеп старчић, који је некада био у некакној поштанској служби, и кога је неко, од незапамћених времена. и незнано зашто, надржавао под Амалије Ивановне. Јавио се и један пијани поручник у оставци, у стварн провијантна чиновник, с најнеучтивијим и јасним смехом, и „представите себи", без жалета! Неказаће седе пак за сто одмах, чим дође, и не поздравивши Катарину Ивановну, и, на поселетку, једна личност, немајући одела, дошла беше у халату,[*]) а то је већ било толико непристојно, да су заузимањем Амалије Ивановне и Пољачићи успели били да га уклоне. Пољачић је, у осталом, довео са собом још некакву двојицу пољачића који нису никад ни становали код Амалије Ивановне, и које нико досад није ни видео у овим становима. Све то је необично пријатно узнемирило и раздражило Катарину Ивановну. „Па онда за кога се све то спремало? Чак не посадише за сто децу, да не би упрљали место, и пошто је сто и онако запремао сву собу, него су им поставили на сандуку, позади у куту, и оба маља метнуше на клупицу, а Пољачка, као већа, морала је да на њих пази, да их храни, и да им „као племените деци" обрезује пос. Речју, Катарина Ивановна хтела, не хтела, морала је спакот да дочека са удвојеном важношћу, чак и охоло. Нарочито строго гледаше на неке, и с висине позове их да седну за сто. Држећи од некуда, да је Амалија Ивановна одговна за све оне, који се њиху одазвали, она се одмах према њој стаде понашати одвеј немарљиво, што је ова одмах опазила, и беше тиме сувише увређена. Такав почетак не слути на добар свршетак. Напосленку седоше. Расположење уље готово у исти час, кад су се и они с гробља вратили. Катарина Ивановна му се обрадује и сувише, прво с тога, што он беше једини „образован гост", и „као што је познато, човек, који се за две године опремао заузети на оданшњем универзитету професорску катедру," а друго, с тога, што је одмах и поштоно оправдано пред њом свој изостанак са сахране, ма да је свакако желео да присуствује. Она га одмах салети, даде му место поред себе с леве стране, (а с десне беше Амалија Ивановна). Поред непрестане журбе и ста-

[*]) Руско нар. тесто.

[*]) Кућевна пространа хаљина.

рања да се јестиво по реду износи и свима додаје, поред мученога канџијала које је сваки час прекидао и гушио, и канда се нарочито укорено ова два потоња дана, она се непрестано обраћаше Раскољникову, и подушкапатом хиташе да пред њим изложе сва своја нагомилана осећања и све своје правично негодовање због злосрећног момента, при чему се негодовање замењиваше, често, највеселијим, најслободнијим подсмехом наспрам сакупљених гостију, а навласто наспрам саме газдарице.

— За све је крива ова кукавица. Ви се домишљате о коме говорим: о њој, о њој! — махну главом на газдарицу. — Погледајте је само: набечила очи, слути да о њој говоримо, али не може да зна шта, па избуљила очи. Их, као сова! ха-ха-ха!... Кха-кха-кха! И шта она хоће с тим својим чепцем? Кха-кха-кха! Јесте ли ви приметили, како би она све хтела да она заштићује, и да ми чини част што је овде. Замолила сам је, као честиту, да позове људе поиште, а нарочито познанике попој-ничке, па видите кога ми је довела: ненакне дедаке! Брљавјице! Погледајте тога брљавка; то је нека брља на две ноге! А они Пољачићи вајни... ха-ха-ха! Кха-кха-кха! Нако, ал нико их овде није виђао, нити сам их ја икада видела; па, молим вас, зашто су они дошли? Да су ту на броју, — Пане, хеј! зваћете одједном једноме од њих, — јесте ли узимали блине? Узмите још! Пива пијте, пива! Хоћете ли воткс? Пазите: сначе, клања се, пазите, пазите: мора да су веома гладни, јадници! Ништа, ништа, нека их нека једу мало. Вар, не праве ларму, само... само, бојим се, одиста, за сребрне кашичице газдаричине!... Амалија Ивановна! проговори јој, готово на глас, — ако случајно ваше кашичице буду покрадене, ја неће бити одговорна за њих, то вам за времена кажем, да знате! — Ха-ха-ха! насмеја се она опет погледавши Раскољникова, опет показујући главом на газдарицу и радујући се своме плану. — Не па, опет не зна шта је! Зинула, пазите, сова, права сова, буљина у новим пантљикама, ха-ха-ха! (Наставиће се).

ЧУДНОВАТИ ДОЖИВЉАЈ

СКИЦА

Марка Твена

(НАСТАВАК)

„Је ли то све, што тамо радиш?“

„Да“, рече он просто и наивно, као и пређе.

„Је ли баш убијаш тако“?

„Сасвим баш убијам“.

После мале паузе упитах опет:

„Виклове зашто пишеш тако често?“

„Ја? Ја не пишем често, господине команданте.“

„Не пишеш?“

„Не, господине команданте. Наравно, ако мислите на шкрабања, то чиним по каткад из задовољства.“

„Шта радиш са тим шкрабањима?“

„Ништа, бацам их одмах.“

„Не шиљеш их никоме?“

„Не.“

Ја му на један пут показах писмо упућено „пуковнику.“ Он се стресе, али ипак брзо се прибра и по образима се осу лако руменило.

„За што си оно *шкрабање* послао?“

„Ја—ја сам мислио да тиме не чиним ништа рђаво.“

„Ништа рђаво? Ти издајеш тврђаву и ову позицију и мислиш да тиме ништа рђаво не чиниш!“

Он ћутећи обори главу.

„Ходи, говори отворено, без лагања. За кога је било одређено ово писмо?“

Он се прво збуни, али се за тим брзо прибра и рече озбиљно: „Казаћу вам истину, господине команданте, праву истину. Писмо није било ни за кога одређено. Писао сам га само ради своје забаве. Сада уништам погрешку и глупост таквог поступка, али, тако ми части, господине команданте, то је једино у овоме послу за осуду.“

„Мило ми је што то чујем. Опасно је така писма писати. Јамачно то је једино, које си написао?“

„Јесте. то је једино.“

Његова је дрскост запрепашћавала. Он изговараше ову лаж с највећом мирноћом и поуздањем. Ја ћутах неколико тренутака, да утишам свој све већи гнев, за тим рекох: „Виклове, прибери своје памћење и нађи да ми помогнеш дознати две три ствари, за које ћу те сада питати.

„Трудићу се што најбоље могу.“

„Онда — пре свега, — пре свега, — ко је тај „мајстор.“

Он ме за трептак изненађено погледа, али то је било све. За тим озбиљно и мирно рече: „То ја не знам, господине команданте.“

„Ти не знаш.“

„Не, то не знам.“

Он покуша да издржи мој поглед, али ипак не могаше. Обори главу и ћуташе. Тако стајаше, немирно играјући се руком са једним дугметом на својој хаљини, будући сажаљење и поред нискости његовог дела. Ја прекидох ћутање питањем: „Ко је „Света Алијанција“.

Он удахта и учини покрет рукама као очајник, који моли за милост. Ипак не пусти плача од себе, с погледом упртим у под стајаше преда мном, и кад га погледах очекујући одговор, спазих како му тецијаху крупне сузе низ образе, али не проговори. После неколико тренутака рекох: „Ти мораш одговарати, младићу, мораш признати истину. Ко је „Света Алијанција?“

Он ћуташе. На један пут викнух мало јаче на њ.: „Одговарај на моје питање!

Он се мучно да проговори, за тим молећи погледа на мене и с муком промуца: „Имајте сажаљења према мени, господине команданте. Ја не могу одговарати, јер то не знам.“

„Шта?“

„Одиста! Ја говорам истину. До сада нисам ништа о каквој „Светој Алијанцији“ чуо. Закључем се, господине команданте, да је тако.“

„Смеморући Боже! — погледај на ово друго писмо, и ту ћеш видети речи „Света Алијанција.“ — Шта велиш сада?“

Он ме посматраше погледом гоњене невиности, и рече за тим слабим гласом: „То је нека рђава шала, господине команданте. Ко би само то могао терати са мном, са мном, који ником писам зла учинио? Неко је подражавао мој рукопис; ја то нисам писао; ја то до сада нисам очима видео.“

„О ти, проклети лажљивче! Гледај! — Шта велиш сада на ово?“ и тада му показах писмо написано „симпатичним мастилом“. Његово лице изгуби израз, побледи као у мртваца. Он се зањиха мало, и пружи руку ниже, да се наслони. После неколико тренутака уништа слабим, једва чујним гласом: „Јесте ли га читали?“

Израз мога лица мора да је истину показао пре но што моје усне изговорише лажно „да“, јер опазих, како дечкове очи на један пут смелије заспеткеше. Очекивах да што год рекне, али но што он ћуташе, ја продужих: „Ну, шта имаш да рећеш за ово писмо?“

Он одговори сасвим поуздано: „Ништа до само да је оно сасвим наивно и невино, и да никога не вређа.“

Био сам сада у некој забуни, пошто не могах противречити његовом исказу. Нисам управо знао како ћу се извући. Ипак паде ми нешто на памет: „Ти дакле заједно сам ништа не знаш о „мајстору“ и „Светој Алијанцији“ рекох ја, „и ти ниси писао писмо, које је, као што велиш, подражавано.“

„Тако је, господине команданте.“

Ја лагано извукох завезану узицу и држах је без речи у руци. Он је равнодушно посматраше, да тим ме упитно погледа. Моје стрпљење беше исцрпљено. Ипак савладах гнев и рекох обичном мирноћом: „Виклове, видиш ли ово?“

„Видим.“

„Шта је то?“

„Изгледа да је комад узице.“

„Изгледа? То јесте комад узице. Познајеш ли га?“

„Не,“ одговори он тако мирно, како се само може изговорити та реч.

Његова ме је хладнокрвност поражавала. Ја ћутах неколико тренутака, да бих ономе, што сам хтео рећи, дао више снлине. За тим се подигох, метнух своје руке на његово раме, и рекох обично: „Нећеш добро проћи, мој младићу, одиста не.

Знак „мајсторов“ јесте завезана узица, која је нађена у једном топу на овој страни до реке.“

„У тону нађена! Ах, не, не, не! Немојте рећи у тону, већ у једној пукотини у зиду. Ну су тамо морали наћи.“ И клекну, склопи руке и подиже лице, које беше тако бледо и уплашено, да се човеку срце стезаше.

„Не, узица је била у топу.“

„Ах то је неко злонамерно учињено. Боже мој, да сам изгубљен!“

За тим скочи, и набегавајући руке, које беху спремне да га ухвате, хтеде утећи. Али утећи је наравно било немогућно. За тим опет паде на колена, викаше гласно и обгрли моје ноге. Тако се држаше мене, молећи и цвилећи: „Ах, смилујте се на мене. Немојте ме издати; они ће ме убити. Заштитите ме, спасите ме, ја ћу све признати!“

Требало је времена, да се дечко умири, да се одагна његов страх и да се прибере. Тада га отпочех испитивати, и он одговараше понешто, оборених очију, бришући с времена на време сузе, које му стално тецијаху из очију.

„Ти се дакле држиш с устаницима?“

„Да.“

„И шпијун си?“

„Да.“

„Примио си разноврсне налоге од њих?“

„Да.“

„Добровољно?“

„Можда и радо?“

„Да.“

„Да, господине команданте, нећу да то поричем. Југ је мој завичај, срце моје припада Југу и његовој ствари.“

„Према томе прича о патњама твоје породице измишљена је ради тога циља?“

„Ви — ви сте ми рекли, да то треба да причам.“

„И ти си хтео да превариш и уништиш оне, који су се на тебе смиловали и примили те. Разумеш ли колико је то ниско и подло, ти јадно, заведено створење!“

Он одговори само уздисајем.

„Али оставимо то!“ На ствар! Ко је „пуковник“ и где је он?“

Он отпоче гласно нарицати и молаше, да га поштедим с овим питањем. Рече, да би га убили, кад би то иадао. Ја му попретих да ће бити затворен у мрачни подрум, ако не призна, и обећах му, да ћу га заштићавати, ако сте призна. Поред свег наговарања ипак не хтеде говорити с таком упорношћу, коју не могадох саломити. Ја изађох са њим. Али само један једини поглед, који баци на мрачни подрум, беше довољан, да попусти у тврдоглавству. Он отпоче гласно јецати и рече, да ће све признати.

Тако се братимсмо натраг, он именова и описа тачно „пуковника.“ Рече да се може наћи у најотменијем хотелу у варошн у грађанском оделу. Морао сам опет строго претити, док сам дознао име „мајстора.“ Овај, рече, може се наћи у Ну-Јурку, Бондетрит 15 под именом R. F. Gaylord. Деветом извести о њему полицију њујоршку и захтевах да овога Гејлорда ухапсе и чувају док га ја не затражим.

„Сад, као да има више заверсника, који су вам тврђаве, наручито у Ну-Лондону. Именуј их и опиши их.“

Он именова и описа тројицу људи и две жене, који становаху у најотменијим хотелима. Ја одмах наредих, да ове и „пуковника“ ухапсе, и у тврђаву доведу.

„К сад да ми кажеш ону тројицу завереника, који се овде у тврђави налазе.“

Он хтеде, тако ми се чињаше, да тајпе избегне лажним исказима, али ја му показах мистериозне карте, које сам код двојице нашао, и то је утишало. Приметих му, да сам двојицу већ ухапсили и да он мора сад тачност да покаже. Он се при томе јако уплаши и цвиљаше: „Ах, оставите ме, он би ме одмах убио.“

Напоменух да је то будалаштина. Биће некога, који ће га чувати; сем тога војници ће изаћи без оружја. Народих да изађу у фронт најмлађи регрути, и за тим пођох дуж фронта, са радним, узбуђеним дераном, при чему се трудих, да се што је могућно боље равнодушним покажем. Назад он ослони једног од војника, и тек што је се од њега удалио неколико корака, а овај је био одведен и ухапшен,

Чим смо се вратили, наредио сам да ми се доведу ова тројица. Пустих првога напред и рекох: „Ну, Виклове, промисли добро, не смеш ни за длачицу одступити од истине. Ко је овај човек, и шта знаш о њему?“

Дечко, који се конвеквентно повучено држао, погледа војника у лице, и рече без устезања и муцања: „Његово је право име Ђорђе Бристов. Он је из Ну-Орлеана, био је други кормошн на лађи „Канитох“ две године. Врло је опасно човек, и био је два пут због убиства у затвору: први пут због убиства неког ирнјара Хајда, кога је убио мотком од једрила, и други пут, што је убио једног ирнјарског приправника, који му је одрекао послушност за неки посао, који и није долазио у његову дужност. Он је шпијун, и пуковник посла га је амо, да припомогне нашој ствари по својим способностима. Он је био трећи кормошн на „Св. Николи“, кад овај пропаде у близини Мемфиса под 58 степеном, и у мало што га нису линчовали, јер пљачкање мртве и рањене, над су их спуштали у велике чамце.“

И тако даље и даље описивање Виклов тачно овога војника. Кад доврши, ја рекох регруту: „Шта имате ви на ово да одговорите?“

(Настављће се).

ТРАЖИ СЕ

Милош син Малутина Јанковића из Рабровца, шегрт Драгутина Јанковића абаџије из Паланке побегао је незнано где од свога мајстора. Милошу је 12—13 год. омален, план, по лицу рошав од богиња. Од одела имао је тада на себи ношњу и гаће од сељачког платна, на дедјима џокиру и на ногама опанке. Начелник среза јасеничког окр. смедеревског, актом Бр. 16613 моли све полиц. власти да у кругу своме потраже и нађеног њему спроведу.

КЊИЖЕВНОСТ

Алкохолизам и злочин. Написао D-r М. Миљковић Београд. Државна Штампарија. Цена 0·60 дин.

О овој корисној књизи ми неможемо шта више казати но што је изнело „Народно Здравље“ у свом 7 броју од ове године на стр. 168 под насловом „Читајте.“ Ево ми износимо оцену тога стручног часописа овој књизи:

Књига није велика али веома значајна. Писац је изнео врло леним језиком у свом напису, страховите последице пића нарочито са обзиром на злочинства. Ми смо у нашем листу врло често указивали на големе опасности које прете нашем народу од претераног пића ракије. Многи се теше с тиме, што мисле да у нашем народу није алкохолизам тако распрострањен као у осталом свету, али не заборављају да и ако нисмо још дошли до тог степена, ако смо на најбољем путу да се и том циљу приближимо. Из статистичких података, који су писцу били на расположењу, види се да се и пиво, које је мање више дуксуно пиће у Србији, на годишње у годину све више троши. Писац је врло добро изнео сиуколику тежину овог питања, које задаје бриге целој Европи, а на које се у нас још и не помишља да се суздија. Желети је да ова књига што више уђе у народ, те да ма колико постигне овај племенити циљ, коме је намењена.“

Ова се књига може добити у књижари В. Валожића по горе означеној цени. Пријатељи нашег народа, којима је Бог дао да су имућни требали би ову књигу да одкупе и народу да је раздаду. Тиме би своме роду учинили највећу задужбину.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Молимо гг. пчеларе да нам у што краћем року изнире овогодишњу претпаату, јер нам сад нужних издатака за штампу и друге трошкове.

Г. **Милија Ј. Брићу** Кладово. Рало би се одазвали вашем захтеву, али тога рукописа о коме ви у вашем писму говорите немамо. Пошаљ те га накнадно.

БРОЈ 39. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 8. ОКТОБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код овлашћених слугаваца или на поште. Цена је листу: селима, које узаје у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механицијама из унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну сви се ти овој цени могу претплатити само преко својих команданта полицијских односно пограничних одреда. Надлештима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

САСЛУШАВАЊЕ

(НАСТАВАК)

Све те и безбројне друге појаве могу у налагањима сведока бити од пресудне важности и могу се открасти најгрубље грешке, ако се налагање истих узме просто и помоћу дотичних закључака не испита њин постанак. У овом правцу не тиче се ствар никако само таквих случајева, у којима се н. пр. човек у оделу створене боје, њиен ноћу, описује као крупна признања, докле је то био само дечак — такним погрешним закључцима могу се читаве појаве погрешно схватати, јер од једног погрешно схваћеног чулног опажања запише читави низови представа. Констатовање, где је грешка, т. ј. како је опажање постало погрешно, није увек тако лако, јер се увек не може објаснити само преламањем светлости, прадиацијом и т. д.; по нека пут је опазична појава прилично компликована. Н. пр. ми знамо, да нам се предмети, које одједаред угледамо ноћу, нарочито у мутним, магловитим појнма, чине неизмерно увећани. Та појава траје сразмерно дуго. Рецимо да ја у магловитој ноћи угледам одједаред пред собом у близини коња, чије ми се контуре услед мутне атмосфере чине сасвим нејасне. Ја већ знам из искуства, да су предмети, који се појављују с нејасним контурама, по правилу обично веома удаљени. Ја знам даље, да предмети, који су веома удаљени, изгледају много мањи; према томе ја морам сматрати, да коњ, који ми уз пруге уобразиље даљине још изгледа у природној величини, мора бити огромних облика. Дакле тов је мисли опакан: Ја видим коња нејасно, према томе веома је удаљен; у даљини је природне величине, а како ли огроман мора бити, кад би ми пришао ближе!

Само се по себи разуме да се ти закључци не дешавају ни лагано ни свесно; они се догађају муњевитом брзином и без премишљања, не утичући на сигурност моментаног суђења. Услед тога настају велике тешкоће, кад хоћемо да откријемо појаву и учињене грешке. Кад посматрач сам нађе у догађају неку необјашњиву празнину, онда му ствар постане тајанствена, јер му је нејасна, а тајанственост у саслушавању сведока игра доста пута велику улогу. Према томе кад ја видим — наравно под околностима које иначе нису сасвим пријатне — коња где јури а не чујем бахат копита, кад видим како се креће дрвеће, а не осећам да има ветра, или кад сретнем човека на месечини без сенке, онда ми је све то тајанствено, јер у логичном току ствари нешто недостаје; а каква дејства има то на физичко стање неког човека, кад му се нешто учини тајанственo, познато нам је врло добро; од оног тренутка, кад се неком нешто учини тајанственo, није више поуздано ни једно једино опажање, шта више, сумњиво је, да ли је истинито оно, што он вели да је доживео пре но што му се нешто учинило тајанственo. Услед тога и бива, да је мало људи, који хоће да признају, да им је нешто било тајанственo — а можда они то и не знају. С тога је у толико потребније да се разбистра цео ток закључивања, јер се само тако може доћи на онај моменат кад се нешто учинило тајанственo и тиме доши до извора грешака.

Исто тако важан извор грешака је здирање или дељење посматрања. На име то се дешава онда, кад се ствар тиче суђења покрета. Сиима нама познате су оне заблуде, којима смо изложени, кад се тиче питања, ко се покреће. Ми доста пута не знамо, да ли се креће железничка кола, у којима се налазимо, или кола која се налазе на оближњем колосеку; или, кад дуго с моста гледамо у воду која тече, изгледа нам као да мост плови низ реку. То долази услед тога, што ми можемо пресудити да се нека тачка креће само онда, ако је посматрамо у односу тачке, која лежи у миру. Друкчије стоји ствар, кад неки покрет хоћемо да разложимо. Доста пута доживели смо, да сведок не зна назати, да ли је окривљени повређеном пивску чашу *бацио* на главу или га њоме *ударио* не испуштајући је из руке, и често један део сведока тврди овако, а други део онако. У таквим случајевима није морао лагати ни један део. А ево зашто. Нама је потребно прилично дуго време, докле неко оптичко опажање утврдимо. У нашем примеру сведоци су видели како је пивска чаша дигнута, а за тим како је нала на главу повређеног, али све оно што је између тога било није ни било у представи, јер је и сувише кратко трајало, а да би могло оставити посебан утисак. Та празнина попуни се закључцима, а како ће појединац створити те закључке, то је ствар његове индивидуалности или тренутног стања. По свој прилици та ће се празнина попунити већином оном представом, коју је сведок имао у почетку опажања. Кад је окривљени чашу дигао, један део сведока је помислио: „сад ће га *ударити*“; а други део је помислио; „сад ће *бацити* чашу на њ“; и кад је онај добио чашу по глави, сваки је сведок допунио чулима неопажена догађаја онако, како га је раније замислио.

Та околност, што ми, као што раније споменусмо, сразмерно лагано гледамо, за нас је у опште од врло велике важности, и у томе нас најбоље могу поучити моменатне фотографије. Н. пр. кад видимо моменту фотографију коња у галопу, рећи ћемо, да коњ тако не изгледа ни у каквом моменту галопирања. То долази отуда, што је фотографија ухватила један моменат кратког трајања тако, како ми оком не можемо ухватити.

Ми дакле несвесно схватамо оком читав низ облика, који један за другим брзо следују и те моменте слике, што никако и не долазе до свести, сједињујемо у једну једину слику, која као таква у стварн није ни постојала. Ту слику што није никад ни постојала узалудно тражимо на моментној фотографији, која тада не може да одговара ономе што смо ми видели и схватили. Преведена у нашу праксу, та појава значи ово: појана која се врло брзо одиграва, састоји се на момената а, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, које човечје око не може да схвати као посебне баш због њихне брзине. Према томе ће појединн посматрач извесан број тих момената сједињити у једну целокупну слику. Али слике, које тако постају, биће врло различне, једно с тога што појединн посматрачи могу у састављању слика случајно различити почетн, а друго с тога, што брз посматрач већ из неколико момената ствара целокупну слику, докле код лаганог посматрача већи број момената представља целокупну слику.

У првом дакле случају целокупне слике из горњих момената би се груписале: код првог посматрача: abc — def — ghi — klm; код другог посматрача, који би само после мало краћег времена погледао, групирале би се целокупне слике из момената: bcd — efg — hik.

У другом случају (кад посматрач има дар брзог посматрања) брзи посматрач, који већ у два момента прави слику,

добиће целокупне слике: ab — cd — ef — gh — ik — lm, докле ће тромиџи посматрач, који тек после три момента добија целокупну слику, добити слике: abc — def — ghi — klm.

Ако су те целокупне слике већ због свог различитог састава неједнаке, оне онда могу бити још различитије, над узмемо, да једном или другом посматрачу из неког узрока испадну једне или друге моментне слике, н, пр. a, d, g, k, или да му створе нејасне утиске — тада су природни елементи, из којих су те целокупне слике састављене сасвим друкчији, представа истог догађаја код различитих лица биће различита, па ма сва та лица подједнако и добро посматрала.

Само се по себи разуме да се неједнакости појединих слика не могу практично изнети онако, као што су их разни посматрачи састављали из тих моментних слика. Ово математичко излагање послужило је само за то, да се објасни извесан број разних посматрања.

Даље од исте такве важности су тако звane акустичке обмане. Код болесника су оне чешће него оптичке обмане. У ту ствар нећемо се упуштати, но ћемо само напоменути, да иследник ваља да брижљиво пази на то, да нема какве акустичке обмане, а после је дале ствар лекарска. Ми треба да обратимо пажњу само на оне заблуде, које се дешавају код здравих људи, или код оних, који се истина сматрају као здрава, али се тренутно нису налазили у нормалним односима. Под тим треба нарочито разумети људе, који су били у великом страху или смртној опасности; с тога на саслушавању ваља приазити на такве људе, који су у каквој тучи, разбојништву или у покушају убиства повређени с опасношћу по живот. Осем тога, што се услед страха, ужаса и бола све рђаво схвата, такви људи налазе се већ у стању, које је равно стању болесних људи. Према томе они пате од правог уображења и чују речи, које чак нису ни изговорене. Дешава се да они чују гласове госпође и претиње, ма да тога ничега нема нити је било, као и да чују да им се неко одазива и обећава помоћ, ма да у близини нема никога, но би им помогло.

(Наставиће се).

ПАРИСКА ПРЕФЕКТУРА НА ИЗЛОЖБИ

Неколико хиљада веома различитих предмета које је префектура наложила на паријској изложби заузимају четири сале у павиљону варошн Париза код Инвалидског Моста, у павиљону о чијем стилу и архитектури може бити говора, или који по општем мњењу садржи веома богате збирке.

Прва од те четири сале служи, у неку руку, као предсобље другим трима. У њој су ретке и занимљиве званичне објаве, као што је „наредба Пасијеја која наређује Парижанима да осветле своје домове 20 марта 1811. приликом рођења Краља од Рима“ (сина Наполеона I); номенклатура мера предузетих да се осигура ред приликом преноса тела „покојнога Краља“ Луја XVI у цркву Сен-Дениса; текст наредаба косиријера, од 27 фебруара 1848, за хапшење „господе Гизоа и Дипателеа, бивших министара оборене владе“; наредба за пренос посмртних остатака Наполеона I, 10 децембра 1840, итд.

У суседној соби скупљене су слике или бисте свију полицијских пресеката Париза, почев од пре три века па до данас. Та занимљива колекција садржи слике од врло велике вредности. Затим, у изложима око којих се нарочито скупљају посетиоци, стоје документа или историјски предмети из архива Префектуре, музеја Карнавале и многих приватних збирака. Најдрагоценији аутографи су из револуционе периоде: указн за постављање официра у ванделској војсци; наредбе за хапшење краљевске породице, Лалиполандала, Жозефине де Боарне, будуће царице француске, славнога хемичара Лавоазијеа; наредба да се госпођа Ролан пусти на слободу; разна документа која се тичу конвентовца-песника Фабра д' Еглантина и духовите госпође Талијан, итд. Ту су још: медаља сливена за успомену наспостављања париске општине 1789; медаља коју су карбонари послали Шарлу X; наредба за преношење милонске Венере у Париз. Један старински цртеж од Хајдбринка, који датира из доба чувене наредбе против паса, представља пребегта полиције како сања читаву легију паса који хоће да га појдеру.

Трећа сала, као и претходне, преобилна је занимљивим стварима. Пре свега ту су предмети из старих ансана сенскога департмана: једно ђуле, кључ, катанац из Бастиље: једна врата старе консијержерије; врата са затвора за дужнике у Сент-Пележи, изгледи малога Шателеа и Форсе, а поред њих фотографски снимљени изгледи нових ансана, чистих, пространих, видних, готово *конфортабл*.

Ту су још и историјске успомене: саслушавања краљеубице Равајака, текст пресуде према којој је рашчеречен на њиаци Грев; план ансане у којој је био затворен атентатор Домијен; једна бомба Орсинијева који је покушао убиство Наполеона III; делови паклене машине Фијескијева спремљене противу живота Луја Филипа: многобројни документи који се тичу Мацинија и његових другова; документа из парнице противу четири министра Шарла X итд.

У више излога смештена су дугмета, плочице, пумере, шешири, појаси, значке свију врста, слике, фотографије, и тако даље, све што се тиче полицијских униформи свију чинова почев од давних времена на до данашњега доба.

Затим, разни модели карата тајних агената, међу којима мали овалан картон, украшен симболичним оком које је тако често инспирисало фељетонисте.

Слике и гравире представљају многобројне моделе старих кола која су била пре данашњих железница, трамваја, омнибуса и кола. У тој занимљивој збирци има и документа по којима се види да кочијаши нису сијали својим ирлиндама према публици. Једна наредба од 9 јула 1750 то тврди:

„Полицијска одељак, извештен да кочијаш фијакера, злоупотребљујући навалу грађана на свију крајева унутрашњости у престоницу, нарочито учељујући народне представнике, смастра за дужност да, из нашега братства и гостопримства, обновн привремену наредбу од 24 септембра 1789, која утврђује таксу од 24 суа за сва места у оквиру нових париских баријера.“

Поред те наредбе налази се пресуда којом се „осуђује на три месеца затвора, у Бисетру, ноћијаш Марве што је вређао и злостављао једнога грађанина, забрањује му да поново пада у исти преступ под страхом телесне казне, и наређује штампање ове пресуде.“ Ту је једна пресуда, датум 29 брумера 1792 године: „Вратар затвора Консијержерије примиће именованога Пешона, осуђеног што је повишно општинску епарху који је носио...“

Последњи део изложбе полицијске префектуре, који није најмањи, посвећен је установи судскога идентитета. Антропометрија коју је Бертијон установио у Паризу успојена је сада скоро у свима земљама. Као што се може констатовати према изложеним предметима, сиранама и таблицама, она је постала неопходно потребан фактор судске администрације. Ту су јасно изложени разни документи и клишеи на стаклу, сви начини да се утврди научни идентитет једне индивидуе која крије своје име. Ту су врло интересантни специмени утврђивања идентитета које су постигнуте између париске полиције и полиције варошн Берлина, Беча, Лондона, Алтгара, Милана.

У главном цела изложба је брижљиво уређена, богата драгоценим подацима за развиће и садашње стање полицијске струке, и заслужује да се види.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског инспара добили смо овакна питања са молбом за наше мишљење и објашњење.

До сада тврђење су тапије код полицијских власти са оним текстом: „Истинитост потписа и печата суда општине Н. тврдим. Прописна такса наплаћена је.“

А потврђења уверења сходно § 471 грађ. судског пост. о остатку земље продавчеве пршена су са овим текстом: „Истинитост потписа и печата суда Н. као и садржину овог уверења на основу изјаве потписаних одборника, тврдим по наплати таксе.“

Меру земљишта за тапије вршио је до сада редовно општински суд у чијем се реону означено земљиште налази.

Потврђење општинског суда нарочито је ово обухватало.

И до сада није сресни чиновник на „лице места“, наложно да ово мерење земљишта по приватним продајама или

убаштињењима врши; већ све таније које су подношене тврђење су са означеним текстом.

Од пре кратког времена тај начин примања тапија на потврду преписачен је у овоме срезу тиме, што власт среска хоће, да чиновник претходно наплати 6 дин. дијурне, па онда на „лице места" продате или убаштињене земље изађе и премери. И тако сме подносте тапије на потврду, — враћене су. Молим поштовано уредништво, да изволи објаснити ово:

1.) Кад у своме потврђењу општински суд јамчи: да је мера тачна, да су при мери били присутни сопственик и суседи, да тим мерењем само је обухваћена земља сопственикова и да није туђе имање намерено, и најзад, да на ово имање не полаже право нико, па ни општина ни државна српска и на послетку, да сем сопственика нема нико други ни права уживања на овом имању нити има које главе која би од порезе ослобођена била, — онда, има ли смисла, да власт ово поново мери, кад она ништа друго не тврди сем то: „истинитост потписа и печата суда општине Н. тврдим."

2.) И ако, као што неле у среској канцеларији, — постоји распис о овоме изласку чиновника на „лице места," — онда као се ово разумева, — да ли на свако место без разлике у тапији описатог имања или само на оно где је сусед општинска шума или утрина или државна шума или које манастирско имање. И кад тај распис као што се нели, одавно постоји, — зашто до сада није примењиван?

3.) Кад у своме срезу нема ни једног манастирског имања или државне шуме, има ли смисла овом изласку и наплаћивању дијурна?

4.) Кад власт на „лице места" изађе и премер поново учини и овај се са описом у тапији потпуно слози, ставља ли какав додатак у своме потврђењу поред већ означеног досадањег текста. Скида ли се тиме и у колико одговорност општинских судова у односу стављеног потврђења и прима ли на се ту одговорност дотични чиновник или бивају за то солидарно одговорни и суд и чиновник?

5.) Да ли се и у колико овим и оваквим тврђењем тапије одступа од законито прописане форме, над се зна: да распис није једно и исто што и закон?

Сне потврде које се чине код надзорних полицијских власти, односно полова, који се обављају код општинских власти, чине се на основу законских захтева. Према овоме, полицијска надзорна власт, увек и у сваком појављеном случају има права да се увери на лицу места о овоме стању ствари, које има да овери и утврди. Нарочито се ово има са правом захтевати од стране државне власти при тврђењу тапија, те да се увек безусловно тачно утврди оно што се тапијом и потврдом општинског суда наводи и тврди. Зато смо мишљења, да полицијске среске власти раде законски и правилно када излазе пре своје потврде на лице места продатог имања наложеног у тапији која се има на купца пренети и потврдити. Државна власт ово стање ствари тврди потписом и печатом, па је следствено, да дотично званично државно лице за свој извештај о стању ствари нађен на лицу места стоји и одговорно, јер оно тврди да је све ово, што је у тапији и у потврди општинског суда, истинито.

Ово је наше мишљење, а оно се утврђује и тиме што постоји и распис о поступању при оверавању потврђења код општ. судова.

*

Општински писари обраћају нам се са оваким питањима.

Суд општине голубоваче узима слободу учтиво замолити то уредништво, да му изволи што пре детаљније протумачити и објаснити ово:

Један земљоделац као пореска глава тражи од општинске власти да му изда уверење о томе, да има пет дана оранва и кућу са окућницом од једног дана оранва рачунећи сваки дан оранва у 1.600 квадрат. хвати, те да би могао извесно своје земљиште продати.

Мерење хватом престало је и уведена метарска мера са којом се данас сви служимо, и према томе:

Може ли општинска власт издавати таквом потражиоцу уверење и рачунати му један дан оранва у 40 ари односно 4000 квадр. метри или му рачунати један дан оранва као један ланац земље у 57 ари и 50 квадр. метри односно 5.750 квадр. метри и старе мере — квадратне хватове — предвиђене § 471 грађ. суд. поступка преузутати.

Наше је мишљење да се један дан оранва има рачунати тако, да заузима простор од три хиљаде и шест стотина квадратних метара и према томе тако треба у уверењу означити: да продавац има сем продатог имања кућу са окућницом од један дан оранва и пет дана орратне земље рачунајући сваки дан по 3600 квадратних метара.

*

Један општински писар обраћа нам се са оваким питањем.

Треба ли за уживање једном земљоделцу воденица, коју он, кад се укаже потреба, хоће да прода, и том приликом треба ли њему да остане земље за уживање, колико то тражи § 471 судског грађ. пост. да би могао купцу на њу издати тапију.

Ово сам принуђен питати због тога, што приликом успостављања тапија од оваквих воденица неки првостепени судови траже уверење од надлежног суда и општ. одбора, да продавац има 6 дана оранве земље за уживање; а неки пак првост. судови то не траже већ и без тога потврђују тапије, узимајући да § 471 суд. гр. пост. не даје на уживање земљоделцу воденицу.

Ако оваквог продавца нема сем овог продатог имања, оволико колико § 471 грађ. суд. поступка за земљоделца тражи, онда му је забрањено отуђивање, јер § 471 тач. 4 нигде не наводи какво имање мора бити, по му штити кућу, окућницу и пет дана орратне земље на сваку главу са осталим благодејањем. Ако овога нема, не може бити ни речи о отуђењу.

ПОД УТИЦАЈЕМ ДРУГОГА

од Јове Адамовића

(наставак)

Е људи, од тога дана престадох бити свој господар. Већ трећег дана после нашег првог састанка у Гринвалду — ја бејах баш ако исистент дежурни у одељењу за породиље — донесе ми једна од милосрдних сестара које беху ту на служби, једно писамце, које јој један дипстиман беше предао за мене, са примедбом да ме је тражио у мом стану. Радознао да видим ко то мене пише, оставих болесницу коју баш беху спопали болови, на отворих писмо. Беше од Кате. У истоме ми јављаше да ме очекује у себи број 14 на другом спрату хотела „Саксоније", и да одмах дођем, јер мора у три сата да се врати дома. Погледах на часовник: једанаест сати. Шта да радим? да напустим клинику без замењеника не смем, а замењеника немам. Обратих се милосрдној сестри за савет али и она не знађаше никакав излаз. Срећом се сетих да мој колега а Елзин рођак, Отто, обично у то доба чита новине у кавани „код Клинике" и ја га потражих телефоном. Он беше дошао тамо; келнер га позва на телефон и ја га замолих да дође одмах на клинику да ме замени, јер морам ићи једној болесници која ме очекује. Он пристаде, и ја, и не сачекавши га оставих клинику, седох у пеклажа кола па управо у хотел „Саксонија". Елза ме дочека као да се годинама нисмо видели, и онда пастадоше опет оне исте страсне сцене као и у Гринвалду. У пола три по подне растадо смо се, ја малаксао и изнурен а она ведра и весела.

Тако је то ишло неких шест месеци. Сваки четврти пети дан долазила је Елза под ма каквим изговором у варош, одседајући час у један час у други хотел, и не водећи рачуна о томе да ли ја могу или не могу доћи на састанак. Ма да сам био уверен да ми ови састанци поткопавају здравље и нервни организам, и ма да сам од њих услед тога у потаји зебао, ипак не никаква сила није могла задржати а да не одем, чим би ми момак донео Елзино писмо. Елза, којој је пало у очи како ја после сваког састанка изнемогнем, стаде ме наговарати да се потврђујем коњаком и јужним вином, које ми је она потајно и пуним корпама пиљала у стан. Ма да сам као лекар знао колико је употреба коњака и тешких медицинских вина после таквих напора убистрена, ипак се дадох наговорити, и наспоро ми шери и коњак постадоше неопходно нужни. И тако после четири месеца бејах већ по готову пропао човек: блед, испијен, нервно са свим изнурен и до крајности раздражљив. Према мојој лекарској служби на клиници

постадох са сним равнодушан па врло често и небрежљив. Обично сам прва два три дана по састанку био миран и присебан, али већ четвртог дана који би настао без да се Елза јави, обузимало би ме неко нервозно, немирно зубљење, које ме од рапор јутра до мрклог мраха не пушташе и које ми сваки, па и најобичнији посао онемогућаваше. Ма да нисам био залубљен у Елзу — у души ми тињаше чак и нека потајна жеља да је никад више и не видим — ипак сам њезин долазак очекивао са већом узрујаношћу и душевним немиром но најзалубљенији човек. Само са том разликом што моје нестрпљење не беше нормалне природе, но нервна болешивост, тако рећи састављена из страха који ми обузимаше при помисли да ће у можда већ кроз који час морати подаћи упливу те Елзине несите страсти која ме убија, и жеље да тај састанак што пре буде, једно уживања ради а друго свога мира ради. У расположењу у коме се ја тада налажах мора да се налази и птица коју змија својим мађијским погледом мами себи. Са накострешеним перјем, непрашајући крилима као да се брани од невидљиве силе која је вуче змији у чељуст, цвркутајући при том пристрањеним кричућим цвркутом, скакуће несретница са гранчице на гранчицу ма да инстинктивно осећа да иде смрти у сусрет, све ближе и ближе змији, која са хладним али језовито пакленим погледом гледа у свој плен, чекајући мирно скупљена у колут, да јој она доскакује у чељуст.

Смртоносна љубав оне жене која ми лагано али сигурно копаше гроб, тешка алкохолна пића која ме моментано препађаху да ме после трајно упропасте, а и учестано ноћно неспавање услед нервозности и дежурања на клиници, све то учини, да после шест месеци моје љубави са Елзом, клонем и душевно и телесно изнурен у постељу; и ко зна како би се са мном свршило да ми мој професор, чувени В. не прискочи у помоћ. Професор В. беше чувен не само као један од првих немачких гинеколога но и са своје отворености која је врло често прелазила у грубијанство, као и са својих духовитих испада. Већ другог дана пошто сам пао у постељу дође он к мени да види шта је са мном. Без икаквог уводa, само са једним кратким мумлајућим „добар дан“, узеде он једну столицу, седе поред постеље па ме стаде пажљиво посматрати кроз своје златне паочари. Тако ћутећи и посматрајући ме, преседе неколико минути, па онда поче:

„Слушајте, драги колега. Ја вас већ четири месеца посматрам па ма да не могу да будем на чисто шта вам фали, ипак видим да сте на сигурном путу да заглавите. Та до врага, где сте ви то чули и видели да се растројеност нерви лечи алкохолом?... Хе...?

Нисам знао шта да му одговорим. Стид ме беше обузео и ја и нехотице узданух. У том тренутку дођох сам себи тако бедан да се готово заплаках, и толико сам био већ нервно ослабео да не могах задржати сузе, које ми се у крупним капљама стадоше ронити низ образе.

Он се нагну над постељу, узе моју врелу, дрхћућу руку у своју, па тапшући је као каквој болној девојци стаде ми нежним, само њему својственим гласом, пребацивати:

„Пољ колега, но би плакао. До врага, ви као лекар најбоље знате да само од вас зависи да оздравите. Знате ли ви колега да газите заклетву ако даље тако продужите. Лекар који тако што чини као ви, гори је од полицијског органа који краде“.

„Господине професоре, ја сам пропао“.

„Није него још нешто. Пропао! Деде да чујем у чему је та ваша пропаст... А да нисте ви случајно залубљени?! Хе?“

После десет минути знао је професор В. све, па и најдетаљније ситнице мојих односа према Елзи. Мирно, као да му се нешто најобичније, нешто што се сваког дана дешава, прича, слушао је историју овог односа, не прекидајући ме ни једном једином примедбом или питањем.

„Слушајте“, прекиде он ћутање које беше после мог приповедања настало, „данас је десети; петнаестог сешћете у жељезнички куне, па онда даље одавде. Јесте ли ме разумели? Неће да чујем никакав изговор, а да се дотле придигнете биће моја брига.“ Он узе шешир па оде брзо, мумлајући као са неком досадом своје „збогом“...

И тако се нашох после петнаест дана у Бечу телесно прилично поправљен али још једнако нервно растројен, без да сам и једне речи са Елзом проговорио.“

Доктор прекиде своју причу, извади часовник из џепа на погледавши на исти узвикну:

„Охо! већ пола један“.

„Не мари то ништа“, пожури се стари судија. „Попићемо још по чашу. Настави ти само“.

„Кад си почео до краја прочитај...“ цитираше од нијуанса Бељајевски професор, старог Кохановског.

Доктор прихвати нову цигару на поче поновa:

„Живећи строго по дијети и савим поштено ја се нескоро поправих а утицај нове околине и новог друштва учини те стадох постепено заборављати на моју аферу са Елзом.

Један једнога вечера, могло је бити годину и по дана после мог доласка у Беч, сретах прилично рано у кафану да прочитам новине. Прочитавши „Нову Слободну Пресу“ и још неке бечке листове, маших се и за „Хамбуршке Вести“ да по мом старом обичају који сам још у Берлину практиковао, прочитам „различности“. Прегледајући летимичним погледом страну по страну овог великог листа паде ми у очи у рубрици „Судска дворана“ име Гринвалд. Цео мој бресланеки живот створи ми се на једаред пред очима и са неком грозничавом нестрпљивошћу стадох читати чланак који је носио наслов: „Један интересантан процес“, и који је од прилике овако гласио:

„Пред бресланеким судом почеће 28 овог мес. претрес Адолеу Бергеру, инспектору на добру велепоседника и резервног улаиског поручника Гринвалда, а по делу покушаја тровања. Бергер је оптужен да је уз приномоћ госпође Гринвалд покушао да отрује своја господара и мужа своје саученице. Хапшење Бергера и госпође Гринвалд изазвало је у своје време врло велику сензацију, пошто је Гринвалд у Бреслави и околини познат као најимућнији посединк а његова госпођа као врло лепа у свима друштвима радо виђена личност.“

Можете замислити како је ова вест утицала на мене. Нешто ме стаде гушити; не могавши више издисати у пуним плућима шешир на јурнух на поље на улицу, тиснајући се кроз свегиину који врвљаше горе доле по тротоару.

Елза тровачица?! Елза, оно детињасто-мило, слатко створење, тровачица? Није могуће... Тако питах бесвесно самог себе стресајући се при помисли да жена, која је мени тако блиау стајала, може тако што учинити.

Жагор и комешање свегиие кроз коју се гурах: мењајућа, час тамнија час јаснија светлост уличног осветљења; трамвајска звоицад и варка почија, све то учини те стадох лагано долазити к себи и логично мислити. Пред очи ми изађе наш први љубавни састанак у Гринвалду. Сетих се њезине разудапе, неприродне страсности; њезиног ироничног, презривог осмеха са којим би пропратила буди какву хвалу свога мужа, и њезиног меки тада нерасложно изгледајућег јагуљулка према оиоме. Зар је то немогуће да жена њене нарави и темперамента, жена тако бујне, до крајности страсне природе, која је у загрљају човека у стању да заборави на себе, на оиолину и све остало, зар није могуће да таква жена у моменту раздражења зажели да се отресе мужа који јој можда ништа друго није до вечита сметња и препрека.

У мислима се нађох на једаред у судници пуној света. На оптуженичкој клупи видех моју сироту Елзу, бледу као смрт, са сухим, увелим, некада тако свеже-руменим уснама. Велике, детињасто-безазлене, сада уплашено узверене очи упрла у државног тужиоца који са грибине оштрим декламаторским гласом чита оптужбу противу ње, не штедећи јој ни положај, ни част, ни име. Она га гледа узверено, не трепћући право у лице, али нити шта чује нити разуме. У глави јој брује неки гласови као пчеле у кошници и она ништа не зна и не разуме до једино то, да јој онај тамо што чита и мумла, одузима име, част, живот, све, све...

(Наставиће се).

ЧУДНОВАТИ ДОЖИВЉАЈ

СКИЦА

Марка Твена

(свршетак)

„Опростите, господине команданте, али ово је најпаклснија лаж, која је икад изговорена.“

Наредио сам да га опет затворе, и да другог доведу. Сличан случај. Такође и са трећим. Дечко описиваше најтаније живот свакога, не противречећи себи ни у чему. Али они људи оглашаваху све за лаж. Не хтедоше ништа признати. Затворих их опет, и приводих друге ухапшене. Виклов причаше о свакоме из кога је ко места с Југа и сваку појединост њихових веза са заводом.

Али сви одрицаше, и не хтедоше ништа признати. Људи псоваху, жене нарицаху. По њиховим исказима сви беху невини људи са запада, који су возели Унију више од света на свету. Ипак поред свега тога наредих да их све воде у затвор, и продужих саслушање Виклова: „Где је № 166 и ко је В. В?“

Ту сам морао застати. Не помогоше ни лепе речи ни претње. Време је пролазило — морало је се прибећи најозбиљнијим средствима. Тако наредих да га вежу за палац на руци, па да га дижу у вис. Болни удици дирнуше ме силно, да сам једва могао остати на своме месту. Ипак морао сам се савладати, и одмах дечко викну тужним гласом: „Ах, молим вас, спуштајте ме, признаћу све.“

„Не, мораш признати пре но што те спусте.“

Свади му је тренутак задавао смртне муке. Он викну: № 166 хотел код „Орла“.

Ово беше гостионица последњег реда, коју посећиваху сумњиви људи.

Наредих да га спусте и позвах га да каже циљ завере.

„Да се оне ноћи заузме тврђава,“ одговори он јецајући и дрхтећи.

„Јесам ли похватао све колоноље завере?“

„Све сем оних, који су у № 166.“

Шта значи „Remember XXXX?“

Ништа не одговори.

„Каква је лозинка за № 166?“

Опет не одговори.

„Шта значе слова F. F. F. F. F. и М. М. М. М.? одговори иначе ћеш опет горе.“

„Нећу да говорим. Радије ћу умрети. Радите шта хоћете.“

„Промисли што говориш, Виклове! Је ли то твоја последња реч?“

Он одговори чврстим и поузданим гласом: „Последња. Ја жарко љубим моју потлачену отаџбину, ја мрзим силно све оно што сунце Севера обасјава.“ Ја ћу пре умрети, но то открити.“

Заповедих да га опет подигну. Срце ми се стезало слушајући болне јауке сиротог дечка, али он ипак не хтеде ништа признати. На свако питање одговарао је промукло: „Ја могу умрети, хоћу да умрем, али нећу никад признати.“

Морали смо се дакле одрећи тога. Били смо уверена да би пре умро, но што би истину казао. За то га метнусмо у најстрожији затвор.

За овим се занимасмо отправљањем телеграма војном министарству и припремама за изненадни напад на № 166.

Била је убудљива ова мрачна, хладна ноћ. Беше се прочуло о целој стварн и цео гарнизон био је узбуђен. Страже беху утројене; нико се није могао ни споља ни изнутра маћи, а да га тане из пушке не састави са земљом. У осталом ја и Веб били смо мање узнемирени сада но пређе, пошто смо имали разлога држати, да је завера сасвим осујећена услед хапшења већине завереничких вођа.

Одлучих се да благовремено посетимо № 166, ту да В. В. ухватимо, па за тим да будемо спремни за друге, над буду један за другим долазили. Беше један и четврт после поља ноћи, кад изађох из тврђаве са двадесеторицом мојих људи и са Виклном, коме беху руке на леђима свезане. Ја му рекох, да сада идемо у № 166, и ако би се показало, да нас је преварио, и да нас не води куда треба, то ће га ја умети помарати, да нам покаже прави пут.

Лагано и неопажени приближисмо се кућни. У кафеџиској соби горела је светлост, иначе у целој кући беше мрачно. Покушах да отворим капију, брава попусти и ми уђосмо лагано унутра, закључивши за собом капију. За тим смо изули обућу и ја пређох кафеџиској соби. Овде је седео успаван Немац, кафеџија, на једној столици. Ја га пробудих опрезно, и позвах га да изује обућу и да иде с нама, опоменувши га, да не пушта гласа од себе. Он послуша без противљења, али без сумње био је непријатно изненађен. Заповедих му да нас води у № 166. Лагано као мачке успућасмо се уз степенице. Прошавши кроз дугачак ходник дођосмо до једних врата, кроз чије се горњи стаклени део пробијаше нека слаба светлост. Кафеџија ми шапну у помрчини, да је ово № 166. Пробах да отворим врата, била су закључана. Саопштих једном од мојих најсналажљивијих људи поверљиво заповест, и једним покретом његових снажних леђа врата беху отворена и ми уђосмо унутра. Опазих једну људску прилику у постељи, и она, баш кад ми отушисмо, дуну у свећу, тако да се опет изгосмо у густом мраку. Једним скоком бејах до постеље и притиском колеиена непознатог. Он се бранио снажно, али ја га левом руком стиснох за гушу, и то ми поможе, да га уротим. Затим извукох револвер и притиснох хладну цев на његов образ.

„Сад брзо светлости!“ викнух. „Сад је наш!“

Упалише свећу. При слабој светлости погледах ухваћеног. Господе Боже! То беше једна млада женска!“

Ја је пустих, и скочих са постеље; осећао сам се мало будаласт. Сваки посматраше свога обличјем с чуђењем. Нико не умеде рећи ни реч, тако изненађено и запрепашћујући дође оно изненађење. Млада женска отвори уста, и покри кошуљом лице. Гостионичар благим гласом проговори: „Моја је кћи учинила нешто што није добро, је л' те?“

„Ваша кћи? Је ли то ваша кћи?“

„Да. то је моја кћи. Она је ове ноћи дошла из Чичинната, мало је слаба.“

„За цело, дечко ме је опет преварио! То није истинско № 166 и овде није В. В. Сад ћеш нам, Виклове, казати право № 166 али — где, где је деран?“

Стругнуо је! И што је још горе, без њега нисмо могли наћи траг. Проклињах своју глупост што га не ставих под присмотру једног од мојих људи. Али за то сад не беше промена. Шта је се могло у таким приликама чинити? — То је било питање. На крају ће опет девојка бити В. В. Истина нисам веровао у то, али ипак једно саслушање није излишно. За то пустих моје људе у једну празну собу спроћу № 166 са заповешћу, да свакога, који се приближи девојчиној соби, ухапсе, и да на гостионичара строго пазе, док не добију нове заповести. За овим се пожурих у тврђаву да се уверим: је ли све у реду.

Да, све је било у реду. И све је остало у реду. Остао сам будан целу ноћ, да се о томе уверим. Био сам нешкасано радостан, кад свану и кад сам могао телеграфисати војном министарству, да се застава Уније још једнако није над тврђавом Трумбилом.

Свиде ми се с груди грдан терет. Али још сам нарочито био да се буде у приправности, јер је ствар још била озбиљна. Позвах притворене преда се и покушавах да их натоним на признање — али беше узалуд. Они су шкргутали зубима, чупали косу, али ништа не хтедоше признати.

Око подне добих извештај о несталом дечку. Видели су га на другу за Запад у шест сати из јутра на дањини од приближе осам миља. Послах једновремено у гоњење за њим једног коњичког поручника и другу једну личност. На дањини од двадесет миља опазили су га. Беше прескочио једну ограду и уморио се нуклео преко једног мочварног поља у правцу на једну кућу у старом стилу, на крају села. Гониоци су одјахали кроз једну шуму, да дођу на ону другу страну куће. Ту одјахаше и уђоше у кућу. Никог није било. Ступише у собу, где такође никог не беше. Врата пак која су водила у другу собу, с предње стране, беху отворена. Баш кад хтедоше ући, чуше тих глас: неко се Богу молио. Заустављше се са страхопоштовањем и поручник провири унутра и спази једног старог човека и једну стару жену где клече у једном углу собе. Он се, стари, молио, и баш кад сврши молитву ступи Виклов у собу кроз предња врата. Обоје стари покушаше му на сусрет, заграбше га и миловаху: „сине наш, љубимче наш! Богу нек' је хвала! Изгубљени је опет нађен. Умрли је опет оживео!...“

Ну, господине, шта велите на ово! Овај млади изданак онде је рођен и одгајен и целог века свог није се ни пет миља удаљавао од куће, док није једнога дана дотрчао до наше тврђаве, те да ме упропасти својим будалаштинама. Ово је истина као јеванђеље! Старац, један учен свештеник, који се пензионао од своје службе у миран живот, био је његов отац, а стара госпођа његова мати.

Допустите да вам с неколико речи објасним поступак младога Виклова: Показало се, да је он ревносно читао криминалне приче и томе сличне ствари, мрачне тајне и уображена јунаштва беху с тога његове жудње и тежње. За тим је читао у новинама о тајном долажењу и одлажењу шпијуна устаничких, и изгледа, да је ово сасвим обузело његову распаљену фантазију. Неколико се месеца дружио са једним младим окретним и живахним Јеникијем, који је неколико година служио на једном броду, који је одржавао саобраћај на Мисисипи и од Њу-Орлеана почињући. Од овога је млади Виклов научио разна имена места, лађа и т. д., о којима се у овој области говорило, и друге појединости. Ја сам само кратко време пре рата био у том пределу, и знао сам тако мало о њему, да ме је дечко лако могао преварити. Да је имао посла са каквим човеком из Луизијане наравно да би се за неколико минута открила лаж његовог причања. Хоћете ли да знате узрок зашто је његоворно да ће радије умрети, но што ће казати ово или оно? Просто с тога, што то није могао казати! Није то ништа значило. Све је производ његове маште, не размишљајући ништа о целој ствари. Измишљен питалима, није био, наравно, спреман да даје објашњења. Тако на пример није могао признати, шта је било написано у писму написаном „симпатичним мастилом" на простог разлога, што ништа и није било написано; то је било читаво парче хартије. Ништа није метао ни у топове, нити је штогод намеравао радити, јер сва његова писма била су адресована на уображене личности; и кад год би однео које писмо у шталу, узимао је натраг оно, које је дан пре ту оставио. За завезану узицу није ништа знао све до тренутка, кад сам му је показао; али чим сам му казао где је нађена, одмах се тиме користио да је употреби за своју романтичну измишљотину ради већег ефекта. Измислио је и господина „Гејлорда," који се наравно није могао провалити у Бонд-страту № 15, особито пак што је та кућа још пре три месеца била разрушена. Измислио је „пуковника" и страховите приче о сиротим војницима, које сам затворио и са њиме заједно окривљавао; он је измислио В. В. № 166, то јест, он није ни знао, да у хотелу код „Орла" има овај број. У кратко, он је био готов, да све измисли што би се само захтевало. Кад сам га питао за „спољне" шпијуне, описивао ми је тачно страже, које је видео у њом хотелу, а и чија је имена случајно чуо. Ах, та он је живео у тајанственом, романтичном свету за време оних неколико узбудљивих дана, и ја мислим да он то све сматра за истину и да му то ствара големе радости.

Али нама је причинио безбројне непримике и љутње. Као што сте видели, ми смо према његовим исказима ухватили петнаест до двадесет лица, довели их у тврђаву и ухапсили их и под стражом чували. Неки од њих беху на војничког реда, и ту се нисам морао много изнизивати. Али други беху су грађани на најотменијег сталежа, из свију крајева земље, и ту нису ни сва изнизивања била довољна, да их задовоље и умире. Грдили су и викали на сва уста. А две даме — једна беше жена једнога посланика на конгресу, из Охија, а друга сестра једнога пуковника са Запада. Ах дуго ћу се сећати поруга, љутња и суза, које се над мојим главом излише. Стари, хроми господин био је директор једне гимназије из Филаделфије, који је дошао на погреб свом синовцу. Наравно, он нити је познавао нити је до онога случаја икада видео у своме животу младога Виклова! Али не само што је био спречен да присуствује погребу и што је као шпијун устаника ухапшен — већ је морао и то претрпети, да му Виклов на саслушању пажње свесним хладнокрвно: да је фалсификатор меница, трговац у робом, коњокрадица и паликућа из злогласног зликовачког гнезда у Галвестону; а то је богме било нешто, што је стари господин понајмање могао заборавити и опростити!

А војно министарство! — Спустимо боље завесу преко тога!"

Примедба. Показао сам рукопис мајору и он ми рече: Услед вашег незнања појединих војничких ствари учинили сте овде онде по коју малу погрешку; али како су то ситнице — останимо их. Читалац војних настројења се на њих, други неки неће их ни опазити. Главну сте ствар добро исписали и све онако описали, као што се одиста догодило." М. Т. Превео **Драг. Ар.**

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЉЕВСКОГА 69

Неуздржљиви кашаљ опет јој прекрати смех, и потраја читавих пет минута. На марами остаде нешто крви, на чељу као и пре. Она ћутећи показа Раскољникову крв, па, једва, одмахнувши, опет с места стане му шапутати необично живо и с пребеним тачкама на лицу:

— Пазите, дала сам јој, може се рећи, најзаниљу поруку, да позове ону госпођу и њену ћерку, разумете о коме говорим? У тој прилици ваља се понајпати најделикатније, поступати највештијим начином, а она је то учинила тако, да она придошлица будала, ово надуто створење, ова ништавна паланчанка, с тога само, што је она некакав само удовица мајора, која је дошла да ради о пензији и да обиђа пријатеље судске, што се она у педесет петој години бели и румени и наплачи обрве (то је познато)... и што такво створење не само што не ваља за памети да дође, него не посла ни да се извини, ако није могла доћи, као што у таквој прилици најпростија учтивост налаже! Не разумем ни зашто је Петар Петровић изостао. Али где је Соња? Куд је отишла? Једва, ево и ње! Где си била, Соња? Чудо је како си могла бити нетачна чак и данас о сахрани очевој. Родјоне Романовићу, дајте јој места поред себе. Ево твога места, Соњечка... Узми ствар хоћеш. Узми питија, тек је боље. Сад ће и бліне донети. А јесте ли деци дали да једу? Полечка, имате ли свега? Кхъ-ихъ-ихъ! Е, лепо, лена, буди паметна, а ти, Коља, не шенкај ножевима; седи као што доликује детету племената рода. Шта то велиш ти, Соњечка?

Соња је знала да ће то Катарину Ивановну утишати и умирити, поласкаће јој, и, што је главно, понос ће јој бити задовољен. Соња седе поред Раскољникова, кога набрзо поздрави, и радознало га прелете погледом. Иначе за све време некако је избегавала и да га погледа и да разговара с њиме. Шта више била је као и расејана, ма да је знала гледала право у Катарину Ивановну, да је задовољи. Ни једна ни друга не беху у црнини, јер не имађаху одела за то; Соња имађаше затасито прљаву као цимет, а Катарина Ивановна своју једину платнену хаљину, мрку с пругама. Саслушавши Соњу особито, Катарина Ивановна с истом озбиљношћу упита за здравље Петра Петровића. После тога, лагано а умало на гласно *примећаше* Раскољникову како би заиста било чудно да такав уважени и солидан човек, какав је Петар Петровић, уђе у тако „необично друштво", ма да је он према њеној породици врло љубазан, и ма да је стари друг њеног татиње.

— Видите, Родјоне Романовићу, зато сам ја вама нарочито захвална, што се нисте туђили мога гостопримства, чак ни у овакној околини, дода она готово гласно. — Устало, ја сам уверена да је само ваше особито пријатељство према моме јадном покојнику учинило да одржите реч.

Затим још једном поносато и достојанствено разгледа своје госте, па намах гласно и с особитом бригом упита преко стола глухога старчића[7]: „жели ли печења, и је ли добио писаћонског[7]" Старчић не одговори, нити дуго могаше да појми о чему га питају, премда суседа, да би било смеха, стадоше га гуркати. Он се само обзирање завршни, а тиме још више распаљиваше општу веселост.

— Где каваз је то безјак! Где'те, где'те! Што су га звали? Што се тиче пак Петра Петровића свагда сам била уверена о њему, настави Катарина Ивановна да говори Раскољникову, — а, дакако, он и не личи... општо и јасно, а необично строга изгледа стане она говорити Амалији Ивановној, — и не личи на те ваше расељумрене репатиције, које код мога татиње не би биле пријатне ни као кувариче за кујну, а покојни муж, то се зна, учинио би им част да их прими, и то само зар по своју неисцрпиоу доброти.

— Да, волели су пити; то су волели, пили су! викну одједном провијантски чиновник у остапци, на искапи двапаесту чашицу вотке.

— Покојни муж, одиста, имао је ту слабост, и то већ свака зна, закачи се одмах за ово Катарина Ивановна, — али је то човек био добар и племенит, који је своју породицу волео и поштовао; рђаво је само, што је за доброте своје, сувише посрљао био према разватрним људима, и сам Бог зна

с ким није пио, који нису ни за његов ђон вредили! Замислите, Родјоне Романовићу, пашли смо му у цепу нетапља од шећера: мртав пијан сећао се деце.

— Пе-тли-ћа? Ви рекосте: пе-тли-ћа? викну провијантски господин.

Катарина Ивановна га одговора не удостоји. Нешто се замислила и уздахнула.

— И ви, извесно, мислите, као и остали, да сам према њему сувише оштра била, настави она опет Раскољникову да говори. — Али то није тако! Мене је поштовао, веома, веома ме поштовао! Био је човек добре душе! Понекад ми га беше и прло жао! Седи тако, па ме из прикрајка гледа, а мени дође тако жао, па бих га милувала, па онда помислим у себи: „буди мека, а он ће се опет опити,“ тек само строгост га је могла колико толико држати.

— Да, било је чешљања, било, не једном, прорика провијантски опет, и сасу у се још једну чашицу потке.

— Не само чешљање, него и чибукање било би корисно за неке будале. Не говорим ја ово сад о попојчику! осеће се Катарина Ивановна према провијантском.

Првени печати на њеним образима све јаче и јаче руменьаху, а груди јој се надимаху. Још само мало, па је она готова била да почне. Многи се смејаху, многима види се како је ово пријатно. Стадоше провијантског подгуркивати и нешто му шапутати. Очевидно хтели су да их подбуне.

— А, до-о-опустите упитати, о чему ви то, поче провијантски, — то јест, на чији то... племенити рачун... изволеосте малочас... Али, уосталом, није ни потребно! Којешта! Удовица! Удова! Опраштам...

Он опет цркну.

Раскољников седи и слуша ћутећи и с гнушањем. А јео је, тек само из учтивости, дотичући се јелима коју свака час слагаше у његов тањир Катарина Ивановна, па и то само да не би њу вредао. Једнако је посматрао Соњу. Али Соња бивашше више узнемирена и забринута; и она је слутила да се помен мирно спрошти неће, па са страхом прати наизвлачење раздражежља Катарине Ивановне. Њој, уосталом беше познато, да је главни узрок, због којега су обе даме онако презриве биле према позиву Катарине Ивановне, била она, Соња. И од Амалије Ивановне чула је, да се мати и самим позивом нашла увређена, и да је залитала: „како би она могла своју кћер метнути да седи упоредо са том *девојком*?“ Соња унапред осећаше да Катарина Ивановна то некако и зна, а уврдити Соњу било би за Катарину Ивановну горе него увредити лично њу, децу јој, татницу, речју, било би смртна увреда, да је сад Соња знала, да се Катарина Ивановна већ неће умирити докле „тим репатицама не докаже да су оне обе тако и тако. Као наплаштито, неко, с другога краја стола, пошаље Соњи тањир, на коме су била залепљена лепљена два срца од прна хлеба, и прободена стрелом. Катарина Ивановна плане, и одмах „гласно и јасно дометну, одонуд стола, да је онај пошилаљ доиста „пијан магарац.“ И Амалија Ивановна слуташе нешто рђаво, а уједно беше до дна душе увређена надметношћу Катарине Ивановне, те с тога се не постара да немало расположење друштва спрене на другу страну, и да узгред себе уздигне у општем мњењу, — па наједном поче, ни тамо, ни амо, него причати, како се некакав њен познаник, „Карло од апотеке,“ ноћу возио на колима, па га „ноћњаи хтела убити, а Карло њега врло, врло молила, да она њега не убити, и плакала, и руке склопила, па се запањшала, и от страх њему срце пробило.“ Катарина се Ивановна истина осмехну, али одмах и дометну, да Амалија Ивановна не треба анекдоте да прича на руском језику. Ову то још више увреди, и одговори, како је њен „татер аус Берлин пила много, много вашно човек, и све рукама у цепове пипа.“ Насмешљива Катарина Ивановна се не могаде савладати, него удари у смех тако, да је Амалија Ивановна била на крају већ стрпљења, а једва се могла уздржавати.

— Где бубине! одмах опет запањује Катарина Ивановна Раскољникову, готово опесељена. — Хтела рећи: држао руке у џеповима, а испало да је у џепове улано он, кхе-кхе! Јесте ли, само, опазили то, Родјоне Романовићу, једном за увек, да су сви ти Петроградски странци, то јест, нахом, Немци, мање умни од нас! Дела, рецште, може ли се причати како је „Карлу од апотеке од страх срце пробило,“ па уместо [балаваџ!] да ноћњаина неже. он „руке скопила, и плакала, и врло молила.“ Их, лудача! И још мисли како је то врло дирљиво, што она прича, а не слути како је глупа! Ја мислим да је овај пијани провијантски много паметнији од ње, бар, види се већ да је човек прошао, права пијаница, а они сви су тако важни, озбиљни... Где, како је очи набубљила. Луги се! Луги се! Ха-ха-ха! Ћха-ћха-ћха!

(Наставиће се).

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Крста Бошковић, беспосличар. Родом је из Београда, има му 54 године, удов но без деце. Свој живот је провео махом у беспосличењу и лепости; само је онда показивао своју вредноћу, кад је пошао на опаки посао — крађу. Дуго је времена прошло док овај неваљалац није пао у клопку власти. И кад је то дошло, ухваћен је тако, да је крађу и сам морао признати. У његовом стану полиција ив. врачарског нашла је пуи чак покрадених ствари и еспана. Доказано је, да је ноћу између 19 и 20 јуна ове год. истављено врата на подруму бакалске радње Светозара Милојевића на Врачару и извршио крађу разног еспана; даље, да је у више прилика крао ствари из собе г-ђе Јелене Нелдикеве онд. и најзад, да је приликом последње поплане у савамалском крају покрао Јаношка, месара одд. од ове епај од поплаве спасавао, користећи се забуном Јаношевом. То је све доказано и он је сам, немајући куд, признао. А колико ли је тек крађа почињо, за које се није могло доказати, а колико опет за које се у опште не зна?

Првостепени суд за вар. Београд по оптужби квартa врачарског, решењем од 7. пр. м. № 16193 ставио га је под поротни суд и у притвор. Под 4. септембром, на претресу осуђен је на 5 година робије у ланом окову, коју је пресуду пре неки дан одобрио и Касациони Суд.

Велимир Ђорђевић, бив. дијурниста и практикант. Пресудом апелационог суда од 4 пр. м. Бр. 3306 осуђен је за две крађе на три године затвора и већ је спроведен од Управе града Београда у пожаревачки казнени завод на издржавање осуде.

Врло је занимљив начин, на који је он вршио крађе. Изгубив практикантску службу врло рђаво је стојао са трошком, али се он и за њега побринуо на начин већ њему добро познат.

— — — — — — —

— Верујте, господине писаре, да ништа не бих могла пре приметити, да ме је покрадао, док га није нестало, — причала је у полицији г-ђа Х., код које је Велимир неколико дана био на стану.

— Имао је обичај, да се по подне задржа подуже сам у соби, па кад пође у варош, он огрне свој широки „штаубмантл“; уме штап у руку, па, окрећући га и пењушећи, излази на сокаке, начини ми неколико грациозних комплимената па оде. Чудила сам се његовој тако веселој нарави, па сам му у оваким приликама чешће говорила са чуђењем: Госпо-

дин' Вељо, благо вама, кад сте тако весели! Он би ми тада одговорио: „Знате, ја сам вам увек овако весео. *Где год сам седео, свагда је за мном жаљење, кад сам отишао од кога.*“ На тако вам је и са мном било. Кад га је после неколико дана нестало, тек тада посумњам у њега и на моју велику жалост видим, да ми је сан бели веш покрао, а и иберцајт мога другог кирајџије. *И ја сам, дакле, за њим зажалила!*

Велимир је доцније на саслушању признао, да јој је веш и иберцајт покрао и то баш онда, када је весео из стана излазио и невољно. Обично је тада узимао из корпе по неколико чаршава, па их омотавао око себе, те се није могло испод „штафмантла“ ништа приметити.

Не само да је ту на овај начин крао, него свуда где год је седео. Код суда је осуђен за две овакве крађе према својим газдарицама. Приостепени суд осудио га је на годину дана затвора, ну Апелац. Суд повисио му је затвор на три године.

На судском претресу комотно је казао, да је крао за то, што је био без службе и без трошка. Ну то баш неће бити тако, јер је и пре 2—3 године као практикант министар. унутрашњих дела крао серум за дитеритис, за шта је био осуђен на годину дана затвора.

Склоност ка крађи код овог доиста интелигентног младића нема, дакле, узрока у његовом ћудном материјалном положају, већ је пре треба тражити у његовој душевној диспозицији и ћудном васпитању.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Милосав Николић „Гола“, из Јовца, среза беличког има да издржи пет година полицијског надзора рачунајући од 23 јула ове године. Како је исти из свога места отумарао негде, то начелник среза беличког актом Бр. 17276 моли све полиц. власти да га потраже и нађеног издржају казне подвргне. УБр. 23331.

ТРАЖИ СЕ

Милош Савић, земљоделац из села Блаца, окр. топличког, 25 августа отумарао је негде и до данас се није јавио својој замаљији ни ма коме другоме те да би се знало где је. Милошу је 70 година, омален, пругомељаст, бркова жутих, великих, по прсима рутан. Од одела имао је на себи чакшире и гуњче. Начелство округа топличког актом Бр. 8163 моли све власти да именованог у своме кругу потраже на о проналаску да га известе. УБр. 23516.

ПОТЕРА

Панта Симић, скитница, родом из Црне Горе, по занимању је био абаџијски крпач, стављен је под суд и у притвор код првост. шабачког суда зато: што је у друштву са Степанијом уд. Милоша Старчевића, див. из Кормана, и са Срећком Бањићем, теж. из Кормана 22 јуна ове године око $3^1/_2$ сата по подне из пушке убио Милоша Старчевића, теж. из Кормана на месту званом „Потес Адамија.“ На шако је Панта по извршењу овога дела побегао непознато где, приостепени суд актом № 34534 моли све полицијске власти да га у кругу своме потраже и нађеног њему стражарно спроведу. — Панти је 35 година, средњег раста, у лицу плав, бркова и браде риђе, (браду је носио кратку француску) коса плава, дугачка и увек неочешљана. Од одела је имао на себи капут, прслук и панталоне сиграве, на могама бањанданске опанке а на глави шубару или шајкачу, преко рамена вобицу и у њој алат абаџиски.

Милосав Јовановић, тежак из Десимировца, окривљен је под начелника среза крагујеначког за дело из § 293. крив. закона. 13 јула ове год. Милосав је побегао испред власти и до данас се није могао пронаћи. Њему је 20. год., раста високог, плав, сув, бркова малих, у лењама мало грбав, у прсима према висини тела неразвијен. Од одела имао је на себи кошуљу, гаће и при прслук; на глави шајкачу, на могама опанке. По саслушању, сад је оденут оделом шајка. — Начелник дотичног среза актом Бр. 19604 моли све полиц. власти да Милосава пронађу и њему га стражарно спроведу. УБр. 23531.

Алекса Ибић, свирач из Павловца, окр. врањског, пресудом начелства КБр. 905. осуђен је због крађумчарења дувана на 14. дана затвора, због чега је отумарао негде. Начелство окр. врањског актом Бр. 13901 моли све полиц власти, да Ибића пронађу и њему га стражарно упуте. УБр. 23442.

Милан Николајевић, поцкар осуђен је пресудом пиротског приостепеног суда № 12941. на две године робије за опасну крађу. Пре но што је пресуда постала извршном, Милан је ноћу између 27 и 28 пр. м. побегао из судског притвора. Њему је до 20 година, очију плавих, без браде и бркова, кратке косе; нос му је дебео и пљоснат, раста је високог; на десној обрви код носа има једну рушину, а на врату с десне стране има белегу. Од одела имао је на себи чакшире од мркот сукна, антерију ишарану црвеном чохом између гајтана, гаће и кошуљу од дебелог платна; био је бос. Пиротски приостепени суд актом № 13430 моли све полиц. власти, да Милана потраже и нађеног њему стражарно спроведу. УБр. 23269.

Непознати лопови, извршили су у срезу јасеничком окр. смед. три крађе и то: 1. ноћу између 23 и 24 пр. м. Николају Цветковићу, теж. из села Ковачевца украли су 18 брава оваца, од којих су 4 црне а 14 беле; међу овим белим два су оваца (један јагов а један ниje); 2. ноћу између 3 и 4 пр. м. украли су Павлу Добрићу једног коња длаке зелене, без рогања, стара 5 год. високог 1·50 м.; 3. ноћу између 29 и 30. пр. м. украли су Миловану Ракићу из Ратара коња длаке зелене, по репу. леђима и на врату на два места мало бео, стар 4. године, висок 1·49 м. Начел. среза јасеничког актом № 17283 моли све полиц. власти да лопове пронађу и са покрађом њему стражарно упуте. УБр. 23578.

Спирко Трајковић, скитница, бив. земљоделски надничар из Липовица окр. врањског, а досељеник из Турске, 23 јула ове године извршио је крађу стоке Здравку Павловићу из Шилова истог округа, па кад је ухваћен од стране имета дотичног села и притворен, побегао је из сеоског затвора. Њему је 22 године, раста је омаленог, уопште плав, косе плаве, очију шарених, без браде и бркова. Начелство окр. врањског актом Бр. 13148 моли све полицијске власти да Спирка у своме кругу потраже и њему га стражарно упуте. УБр. 23442.

Ноћу између 2 и 3 овог месеца, нет непознатих зликоваца напали су на кућу Панте Богдановића из Војлова, у срезу голубачком, злостављали су њега и сина му Живана и снају Радојку, све дотле док им нису дали 250 динара у банкама, 5 руских рубаља, и нет цванцика; сем тога, разбојници су собом однели: 20 аршина суровог сукна, једну трубу платна од 20 аршина, двоје тканице, шубару од црног багана, једне сукнене панталоне, једну суру сукнену блузу, један кожни грудњак и једну сикиру. Двојица разбојника имали на себи: војничке блузе и панталоне, на главама шајначе, два реда ишевљена, на могама опанке, трећи је имао на себи влашко одело од белог сукна и влашку шубару, стаса је малог, у лицу црномањаст, са кратким потпишаним брковима. Остала двојица имали су превртуте вожуке. — Начелник среза голубачког доставља ово дешењом № 7220 и моли све полицијске власти, да предузму најживљу потеру за проналазак зликоваца. Акт Упр. града Београда 23890.

УХВАЋЕН

Радокир, Раде Ортаковић, чију смо издали потерницу у бр. 37. на стр. 288. да је извршио крађу у Пландиште па негде побегао, ухваћен је 28 прош. мес. од београдске полиције заједно са својом љубазницом Милевом и они су упроведени дотичном среском начелнику ради исљеђења. Према томе престаје потреба за даље њихово тражење.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Молимо старешине полицијских надлештава, да нам према најновијој наредби Господина Министра Унутрашњих дела, до краја овога месеца измере сву претпаству за ову и раније године у колико до сада то није учињено.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 216.

БРОЈ 40. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 15. ОКТОБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код оближњих скупљача или на пошти. Цена је листу: селима, које уђоше у састав општине а које је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механицијама из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се во овој жели могу претплатити само преко својих команданта полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

САСЛУШАВАЊЕ

(НАСТАВАК)

Значајне се у том правцу појаве из давно прошлих времена. Тако прича Хопе један случај о неком матрозу, који се давно и који је у тренутку, пре но што ће изгубити свест, јасно чуо речи своје мајке: „Џоне, јеси ли ти појео грожђе своје сестре?“ То је он чуо у рано детињству и отада није никад више о том мислио. У овом случају нико не би могао мислити, да су те речи изговорене матрозу; али кад се ствар тиче човека тешко повређеног у неком злочину, па он изјави, да је чуо ово или оно, тада мучно да ће ко посумњати у истинитост његових навода. У осталом увек ваља пазити, да се не узимају тако олако искази, у коме правцу, из какве даљине, с каквом јачином је дошао неки глас. Учинимо ли у том правцу погледе и испитамо ли разлику у акустичној способности људи, доћи ћемо до значајних искустава; има наиме људи, које не знају, да ли неки глас долази озго или оздо, с десна или с лева, спреда или одзад, из далека или изблиза, и мало тих људи знају то, да имају тако оскудну снагу у акустичном разликовању.

Али ни јасно разумевање гласова није стварно снагога човека, и нејаких људи не схвата оно што су чули онако како је било, већ по смислу. Но то још не би било рђаво кад би се схватало по правом смислу. Али они принесују ствар оном смислу, који они сматрају као прави. Према томе имамо да рачунамо са схватањем а услед тога и с неограниченим разликама. У више прилика та различита схватања можемо донести у склад тако, ако за неку ствар имамо исказа више сведока; али кад за неку важну ствар имамо исказ само једног јединог сведока, учињеће доста пута грешку, ако тај исказ усвојимо као безуслован с тога, што га није нобио ни један други сведок.

Кад већ морамо да будемо опрезни код схватања опажања чула слуха у обичним приликама, онда је то у толико потребније, кад је ту било каких тешкоћа, н. пр. ако се дотични глас чуо из већег даљине или бно крештао, завгушен и слично томе. Тако исто ако је тај глас био неког лица, које није оне народности, које је сведок, ако нема његов дијалекат, његов степен образовања. Потребно је да се зна, кад је сведок чуо глас изненада, кад није познавао везу онога што је изговорено с оним што се догодило, кад постоји могућност, да је сведок ту везу рђаво разумео. Увек ваља имати на уму, да ту памћење још не игра никакву улогу, и да се ствар одиста тиче неправилног опажања, пошто и људи одмах по истом неправилно репродукују. Ваља упамтити и то, да је понављање исказаног говора, ма име да су дужи ставови за људе од мањег образовања не само велика тешкоћа, већ да они по правилу ствар изопачавају, кад се принуђавају на понављање исказаних речи, према томе не остаје ништа друго но задовољити се причањем садржине исказа, али при чему се мора увек пазити потпуно уверење, да је сведок стање ствари правилно схватио, јер он иначе код понављања садржине говора његов смисао сигурно изопачава у правцу свог схватања.

О обмани осталих чула има мало да се каже, пошто су оне по нас од мањег значаја.

Да н. пр. чуло пипања може дати повода погрешним представама, довољно је познато. Ми знамо такође, да су те заблуде у криминалистичном смислу тек онда од важности, кад се ствар тиче фиксирања добивених погледа. Познато је да се н. пр. уболи и зрна из пушке најпре осете само као удараци, па незнатне повреде у првом тренутку доста пута учине велики ефекат, докле се смртне повреде једва и осете; ми знамо да људи, који н. пр. у каквој тучи добију више лаких и једну тешку повреду, ретко кад могу казати, кад је задата тешка повреда; ми знамо, да је врло мало рањеника, који могу казати колико су добили удараца или убода; у кратко искази повређених о свему ономе што су опазили с помоћу чула пипања или су сасвим сумарни или непоуздани.

Онде долази још и сувише мало у обзир узимати факат, да наши различити делови тела само онда добро посредују, кад су у свом обичном положају. Кад н. пр. ухватимо палцем и кажипротом зрно сочива, тада осећамо сочиво само једноструко, ма да га с два прста пипамо, докле двоструко. Али ако трећи прст прекрстимо преко четвртог и зрно сочива ухватимо између врхова та два прста, осетићемо га двоструко, јер прсти нису у свом обичном положају, те дакле двоструко посредују. Друкчије речено, двоструко посредовање било би правилно, али кад пипамо у природном положају, онда нам помаже искуство, те осећамо само једно зрно сочива. Да наведемо још један сличан пример: ако скрстимо руке и тако их окренемо унутра и у нос, да леви прсти буду опет лево, а десни десно, тада смо потпуно изгубили локализацију прстију, и кад тада неко треће лице покаже на један од прстију, не додирујући га, и захте да га дигнемо, у таквом случају по правилу дижемо дотични прст друге руке. У опште се показује да чуло пипања стоји на толико мањој висини изображења, што му је, ако му не прискочи у помоћ дуго искуство, потребна помоћ неког другог чула, на ме чула вида. Према томе опажања чулом пипања увек су мало поуздана, јер се свагда изводе закључци само по непотпним и грубим карактеристичним знацима.

(Наставиће се).

ПОЛИЦИЈСКИ ПОСЛОВИ — ИЗВРШЕЊА

Поводом расписа Господина Министра унутрашњих дела, од 3. он. м. ПБр. 19112, којим се тражи једнообразност у вршењу законских прописа по грађ. споровима при јавним продајама, један полицијски чиновник управно је на нас ова питања:

1. По најновијој измени и допуни од 1898. год. у §. 466 грађ. суд. пост. стоји: да извршна полицијска власт врши попис и процену имаља. Треба ли и мора ли извршна власт вршити попис и процену непокретних имаља, — оних дужника, који имају уредне судске таппје, а које се имају сматрати као јавне исправе, или треба такво имање само проценити а премер извући само из таппје, пошто других сметња нема? (Није случај да је дужник од тог парчета што отуђио, но је парцела неповређена као што таппја гласи).

2. Како се имају сматрати процене Управе Фондова, по којима је приватни учинио задужење, и управа га тужила; он осуђен, и предмет од више година лежи на извршењу. Мора ли се и ту чинити поновни премер — попис — и процена, или ће се имање изложити про

дају по процени управинној коју је послала ради извршења, јер се зна, да дужник није могао учинити задужење, док се није на имању убедштило, на основу кога је и процена управина следовала? (нала је једна продаја управинног дужника што премер није извршен).

Мишљења сам, да и у једном и у другом случају треба нова процена а премер остаје стари, нарочито код оног другог — управинног потраживања — зато, што су процењени по старим потраживањима управним испали из обавезе, али не и да се поновни премер мора вршити, пошто се премер мора вршити, само онде, где нема јавне исправе.

3. Једно приватно потраживање лежало је на извршењу неколико година. Извршилац узме у попис имање (непокретно) дужника, па га и прода. Дужник се жали на ту продају и бране се, да је земљоделац, но није могао на суду то доказати, те је остао као занапија (колар) и суд ту продају одобри. Али, како је предмет овај лежао нешто код суда као оспорен, а доцније и код ср. власти, прође 1. год. дана од те продаје, а међу тим поверилац није се могао потпуно измирити у свом потраживању, то ја продужим рад и наплату по истом, и узмем у попис дужнику још једно парче земље и изложим га продаји. Дужник се опет жали и на ову продају, бране се, да је земљоделац и добије уверење од сеоске општине у коју се из варошке настанио — да му је занимање земљоделичко а спорадно колариџ и суд ову продају поништи, са разлога, што је дужник у размаку овог времена од 1 год. дана промењо начин занимања. (треба разумети да дужник и кад је била прва продаја није имао довољно земље).

Услед овакног стања ствари сад настаје питање, ко је одговоран повериоцу за накнаду штете, што се предмет овај није окончао благовремено и онда, кад се дужник сматрао за занапију.

Мишљења сам, да, кад је он учинио задужење као занатлија и трговац, као такав има и да одговара за своје дугове.

По овој логици суда, сви пострадали трговци и занатлије, као и отац. масе, чија извршења леже по 10 и више год. имају ући у ред земљоделаца, јер се по себи разуме, да сваки такав пропали трговац и занатлија, — доцније и није ништа друго, но неки кантарџија, пијар и трговачки сензал, а није више трговац, дакле, променио своје занимање.

4. Био је случај, да је општина К-чка издала овакво уверење: „Да је Н. Н. из Књажевца надничар, код појединих трговаца марвених, житарских и касапских и да му главно занимање није земљоделичко.“

Овакова лица учинила су задужење код приватних повериоца пре измене и допуне од 14. јула 1898. год. где по § 471 грађ. пост. долазе у ред земљоделаца и лончари, ужари, прилични разних заната, ситни бакали и т. д. а сада изменом у тач. 4. каже се: „Ако му је само главно занимање земљоделство“, дакле, како се сад она имају сматрати, пошто је био случај, да је суд огласио једног за трговца и занатлију а другог за земљоделца, и једну продају одобрио а другу поништио, (све ово у размаку од 3—4 месеца) док уверења су као за једног тако и другог потпуно једнака — да су трговачки сензали.

Као што се види дотични полицијски чиновник и сам је на нека питања дао свој одговор — мишљење. Ми ћемо у идућем броју одговорити на ова питања а дотле ћемо добити и мишљења неких правника, који се специјално баве питањима по грађанским спровима, па ћемо та њихова мишљења у листу саопштити.

ПОД УТИЦАЈЕМ ДРУГОГА

од Јове Адамовића

(НАСТАВАК)

Тако запљесан у мислима нађох се пред својим станом. Механички се попех по осветљеним степеницама на други спрат, уђох у своју собу па се стадох спремати да легнем у постељу. Помислио да Елза може бити осуђена; да ће цео свој век морати провести у казненом заводу; опшивана и обучена у сиро просто одело робијашње, морати радити здана у дан најпростије послове, не даде ми да заспим. Она, са својом нежном природом, навикнутом на негу; са својим пребирљивим укусом и увек елегантном тоалетом и рубљем, проста робијашица?! Пребрљући се у бесаници тамо амо по постељи покушавах да се отресем тих мисли и да мислим на нешто сасвим друго; али узалуд. Стара грозничавост која ме је пређе у незавесности спопадала, беше опет овладала мноме, и што се ја више трудјах да је се отресем у толико ме она више спопадаше. Стадох се најзад тешити да ће Елза можда бити пуштена као невина, да можда неће бити довољно доказа против ње, и тако даље, али ово само ублажаваше моју грозничаву неизвесност, и изједаред се појави у мени жеља да будем у Бресланн на претресу. Ова жеља постајаше све већа и већа, тако да се реших да колико сутра видим кад иде воз у правцу Бреслане. Али и ово ми не бе доста: кад се већ реших да путујем, зашто онда одлагати пут и трпети ту страховиту неизвесност? И тако не могавши одолети нестрпљењу скочих из постеље, запалих свећу па обукавши се брзо, стадох спремати ствари које ће ми за моје путовање бити потребне. Стрпавши исте у један ручни кофер, сбућох горњи капут на изађох лагано из собе да идем на станицу. На улици нигде живе душе: већери беху већ погашени, — знак да је два сата после поноћи већ прошао. Сви локали затворени, само свеглост која продираше кроз капне појединих малих кафаница, тако званих „чехера“ или какве хлебарнице, показиваше да још има живота у вароши. На пола пута паде ми на ум да свакако морам путовати преко Михена и да воз за Михен полази у пола седам изутра и да према томе немам никаква посла на станици. Вратих се опет кући, наместих будилник на пола шест, па онда легох да спавам.

После три дана, управо у очи дана претреса, стигох у Бреслану. Пошто писам хтео да се зна мој долазак, то писам никоме ни јавио да долазим, тако да сам сасвим мирно могао одсести у један хотел на крају вароши, за који сам знао да ми није никада служио као место састанка са Елзом. Ово сам учинио с тога, што сам у потаји зебао да ме некоз од келнера или собарица, који су мене и Елзу морали виђати заједно, не позна, што би могло врло лако бити од рђавих последица по мене.

Дотеравши се мало у ред, сиђох доле у гостионицу на седох за један сто за којим су већ седела два старца, — по свој прилици пензионери — у намери да од њих дознам што о сутрашњем претресу. После ручавања изиђох од моје стране што седам за њихов сто, и њиховог љубазног пријема, упустим се са њима у разговор и наскоро — скренувши разговор на тему која је мене интересовала — дознадох да ће претрес почети сутра у девет часова и да ће Елза истоме присуствовати не као оптуженица по као главни сведок, пошто се је истражни судија одмах у почетку истраге уверио да је она у овој ствари невина. Даље дознадох да Елза не живи више са мужем заједно, и да је овај повео протнву ње брачну парницу, пошто је истрагом доказано да је Елза стајала у недозвољеним односима са оптуженим инспектором. — У колико сам се ја њој вести о Елзиној слободи био заradовао у толико ме је она последња ожалостила и потресла. Био сам у себи на чисто да је не љубам и да је нисам никада истински ни љубио; да према томе не могу ни бити љубоморан, али ме је болело да слушам осведочену срамоту жене, којој сам био тако близак, ма да сам морао сам себи рећи, да је то глупо, јер од куда долази да ја, који нисам био њен прави љубавник, тражим да будем последњи, и то после растанка — и то каквог — и од жене којој је човек био најпреча потреба.

Поседивши још неко време у друштву оне двојице, дигох се да изађем на улицу и да се мало прошетам, пошто сам био уверен да у овом крају неће наићи ни на каквог познаника. Око пола осам вратих се натраг у гостионицу, вечерах нешто мало, на онда одох горе у своју собу да се одморим од пута и да спавањем уништим нестрпљивост очекивања сутрашњег дана.

Сутра дан био сам већ у осам часова у близини огромне бресланске судске палате. Портир, који даваше узданице онима

који жеље присуствовати претресу и којег замолих — тутњавши му две марке у шаку — да ми да лепо прикладно место са којег ће неопажен моћи пратити ток претреса, рече ми да ће претрес бити у сали број 5 и да ће се публика у три четврт пустити унутра. Да би прекратио време, пођох мало улицама ваздуха свакако ће минути, који ми се чињаху вечност, часовник да се не бих сувише задоцнио. Једва једном и три четврти братах се натраг, пошех се на другу страну на напшанки салу број 5, уђох у исту.

Заузевши моје место, које беше прилично у засенку и залењено, отадох посматрати салу и публику која лагано поче придолазити. Беше то подугачка, од прилике десет метара широка и двадесет метара дугачка сала, осветљена високим прозорима, који гледаху на једну од споредних улица. У челу сале а спиже ногу велике камените богиње Правде са везаним очима и голим мачем у једној а мерилом у другој руци, стајаше узвишен, у виду катедре сто судије, који ноћаше председништво претресу. С једне стране овог стола налазио се таноље у виду катедре сто државног тужиоца а с друге стране два реда седишта за поротнике. И пред једним и пред другим, само нешто спиже, стајаху столови за бранноце а на средини између ових налазаше се клупа у облику полукруга за оптуженике. Клупе са седоке затвараху овај простор дајући им облик петоугаоника са једном отвореном страном. У дољој половини сале налазали су се с лене и десне стране сале тестрално узвишени редови клупа за публику, као у каквој цркви. С лене и с десне стране богиње Правде ноћаху двоја врата, једна у собу одређену за поротничко већање а друга у собу за судије и државне тужиоце.

На неколико минута пре девет сати беху већ сва места по клупама за публику заузета. Жагор бијаше све већи и већи; на све стране беше се отворила дебата и препирка око питања да ли је оптужени крив, шта га је руководило да дело изврши, је ли имао сукривце, хоће ли бити осуђен и колико, и тако даље. Само женска публика беше овога пута за чудо мирна; нестрпљење и грозничаво очекивање одузело им је сваку вољу за разговор. На лицу сваке госпође видело се са каквим грозничавим нестрпљењем очекује почетак овог језовито интересантног позорја у коме ће неумитна и ништа нештедећа судска правда тражећи отворености изнети на јавност тајну једне брачне собе и галантне епизоде из живота једне лепе жене.

Тачно у девет сата отворише се обоја врата која председничког стола и у сали ступише кроз једна судија и двадесет тужилац, а кроз друга дванаест поротника. (Наставиће се).

ЈАКОВ И РАХИЛА

АМЕРИКАНСКА ПРИПОВЕТКА

Кад је Том Шнајдер, главни касир, чувене светске радње Болињски и Comp. кава, шећер, чај и колонијална роба] затражио први пут руку кћери свога господара, руку мис Марте, г. Самуел Болињски га потапше по рамену и рече:

— Лепо, драги Томе, ми ћемо још разговарати о тој ствари, а сад ми пошљите рачун фирме Пимлико и синови да га прегледам.

Том Шнајдер се поклони и удали се.

Кроз годину дана он опет ступи у канцеларију свог шефа и поново запроси руку лепе Марте.

— О тим глупостима говорићемо тек кад се цена сантосу попне на 175.

Том Шнајдер поклони се и оде.

Три године прође док се сантос попе на цену 175. У трепутку кад су му с берзе ту вест телеграфисали отворише се врата и Том Шнајдер ступи у биро пред господара Самуела.

— Сантос је, господару, скочио на 175 и ја се усуђујем најсвечаније молити вас за руку мис Марте.

Г. Болињски се диже са свога места и пре но што би се Том и окренуо, он је излетио напоље.

Прођоше две године. Баснословне жетве каве, проналазак сахарина оборише знатно цене еспану и кад је 31 децембра Болињском поднесен биланс, он отвори једне вратнице, извуче из фиоке свог стола револвер, прегледа да ли је пун, стави га на сто и поче писати. Писмо је писао својој жени.

„Драга Бети, мила децо, кад будете читали ове редове, Самуел Болињски неће бити међу живима...“

Г. Самуел покупи да објасни разлог овог поступка. Перо је писало и прелетало по хартији и он испуни 10 страна ситна слога, кад се отворише врата и појави се Том Шнајдер.

— Допустите ми, штов. госп. Болињски, да данас, при завршетку године, свечано могу запросити руку ваше кћери.

Самуел диже главу и чудним очима посматраше свог касира.

— Чудан човек! Сам ми је поднео биланс, види да је над неизбежан и он ипак још тражи руку моје кћери.

Он брзо отури писмо и покри њим револвер. Том Шнајдер се збуни кад чу како Самуел уздахну.

— Седите, госп Томе!

Касир седе.

— Знате ли за Јакова?

— Двадесет наших агената имају то име. Не знам кога ви мислите?

— Двадесет први, који није наш агенат, али који је у Староме Савету имао нарочиту улогу.

— Аха, сећам се.

— Е, лепо. Знате ли колико је година чекао и служио он за руку Рахиле?

— Ако се не варам 7 година.

— А колико ви служите за Марту?

— Ако не рачунате моју плату годишњу од 1800 долара онда је сад пуно 6 година.

— Е, сто видите, недостаје још једна година па да стигне библијски рок. Шта бисте рекли, кад би вам се понудила прилика, да ту једну годину, не радећи, проведете у пријатном друштву, а за тим да — — да се ожените мојом кћерком?

— Да ви испуњавате моје најлепше снове живота то бих рекао?

— Висте ли били вољни на Марту то да учините?

— Све, све што у мојој власти стоји.

— Томе Шнајдеру, ви сте један племенит човек. Али најпре ме пољубите, за тим ћемо стићи касе и ту ћу вам изложити свој план. — — —

* * *

У јутарњем издању „Њујоршког Херолда“ између других, била је и ова белешка.

Страховита проневерa. У трговачким круговима проузроковало је једно велико изненађење један научени злочин, који је учињен познатој, чувеној радњи Болињски и Comp. Та велика кућа је жртва злочина. При синоћњем прегледу касе констатовало се, да је Том Шнајдер главни касир фирме већ од година открадао са намером касу и тако је свој злочин лажним и вештим фалсификатима у књигама прикривао траг. Тај је злочин у толико опаснији, јер је Том Шнајдер уживао потпуно поверење и симпатије свога шефа, који му је чак, по својој доброти тако далеко ишао на руку да му је обећао своју кћер, дивну лепотицу Марту и злочинац је већ унеколико припадао и сматрао се као члан породице Болињског. Штета, која се досад открила износи 12,125.988 динара.

Полиција је рано тога дана ушла у стан Шнајдеров, затекла га у постељи и после кратког саопштења Том је затворен и предат суду.

Најзватније фирме варошке, највећи банкари одмах потрчаше да се Болињском нађу на руци и понудише му безграничан кредит да би чувену и на далеко познату фирму спасли од извесне пропасти.

Том Шнајдер је дакле отишао у заточење.

После три недеље дана отпочео је претрес. Никад се није лепше испољила племенитост људског срца као што је то било у трепутку, када је се државни тужилац обратио Болињском и запитао сведењи о казни и паплати одштете над проневереном. Болињски је са племенитом великодушношћу одговорио.

— Не, не захтевам никакво испаштање. Благодарећи помоћи и услузи мојих драгих пријатеља, ја сам спасен и обезбеђен од извесне пропасти. Кад се њубав ближњега тако дивно испољила према мени, то се особам ја унеколико дужан

да у колико могу помогнем окриљеноме. Ко може да зна тајне уроке што су нагнали несрећника да тај грех учини и да изнесе са правога пута? Бог нека му суди за то дело који је најправеднији судија, а ја одустајем од своје оптужбе.

После ових речи настала је бурна сцена. Пријатељи и остали дивили су се узвишености Божинског, а суду није остало ништа друго него да Тому Шнајдера казна са једанаест месеци затвора. Оштре презрење ишло је од уста до уста и сви су грдили и проклињали злочинца, кад су га спроводили, а племенитом госи сви су честитали и дивили му се. Кад је кривац прошао поред њега он му је дошапуо:

— Од данас за 11 месеци ми ћемо се видети, драги тасте!

* * *

Од тог времена честити Болињски сасвим је понова преустројио своју огромну радњу. Каву је дрикче набављао, а основао је и фабрику сахарина. Мањак од прошле године двојином се надокнади у овој и 31 децембра честити Самуел Болињски је са највећим задовољством прегледао биланс радње, који му је поднео нови касир.

Потонув у мисли није ни приметио кад се врата отворише и на прагу се појави Том Шнајдер. Коса његова била је зачешљана по моди која је као прописна у казамату владала т. ј. кратко, лица бледа, али иначе прасебан и одмерен.

— Ево ме госп. Болињски и, молим ме само слечано него и с правом за руку наше њеја Марте.

— Јесте ли ви при себи, Томе Шнајдеру?

— Допустите, али наш споразум, моје право и Јаков... уае говорити Том.

— Драги Шнајдеру, историја са Јаковом из Старога Завета требала вас је научити памети да се те ствари без писменога не раде. Али пошто сте тим показали да сте лакомислен трговац, јер о том споразуму немате никакво писмено т. ј. уговор то вам не могу дати своју њеју.

— Али, молим... ја...

Но у том тренутку он је већ био пред вратима, која су се одмах за тим пред носом његовим затворила.

И завидљући закључи свој несрећни биланс..

СТРИЦ И СИНОВАЦ

ПРИЧА

Marie Guerrier de Haupt

У париском предграђу у једној собици некој на тавану набијао је сат поноћ, а за грубим шавом се је још занимала жена од четрдесет година.

Та је жена морала бити у своје време лепа, али су јој мука и невоља нарушиле праве црте лица, те је то благо лице тако изражавало дубоку тугу, да је свако морао осећати према њој сажаљење, ко би је видео.

У једноме је углу на сиромашноме кревету лежало дете једно од десетак година; имало је, мора бити, мучан сан, јер је овда онда испрекиданим гласом промрљало:

— Хлеба, мајко! Гладан сам!

Кад би ове речи чула жена, њој би увек потекле крупне сузе из очију, низ образе. Она би их убрисала па би опет и даље радила, бацивши очајан поглед на младога човека, који је седео спроћу ње.

Овај је био обучен као најсиромашнији радник, а као да су и њега мучиле тужне мисли. Када изби поноћ, он се прену из заноса, па, стиснувши песнице, рече:

— Ах, јадна моја стрино! Зашто не могу више да зарадим? Зашто је допустио мој стриц, да га заведу они проклети беспосличари, који само знају да одвраћају од посла поштене раднике. Ми бисмо двојица могли толико да радимо, да бисте се могли обогатити. Сиромах Хенрих не би гладовао. Узео сам за недељу дана унапред и сада ми ваља чекати више од осам дана, да бих вам могао донети што новаца.

— Хвала ти, Еђенције, дете моје, рече жена; ти чиниш све што можеш, да би нам помогао, па ми је врло тешко, што смо ти на терету. Ну немој за то сувише строго да осуђујеш свога стрица; видиш, срце му је добро, само му је глава слаба, поводи се за невољалим друговима...

— Ја сам гладан! о! гладам сам! опет проврмља дете.

И ако се трудила да задахне свога синовца резигнацијом, ипак није могла да задржи потмуо уздах.

— Боже! рече; поноћ је прошла, а он се не враћа. Никада није остао тако дуго. Само да му се није десила каква несрећа. Ја сам мислила, да су у поноћи крчме затворене све до једне.

— О, рече Еђенције горко, сталне муштерије имају повластице, а по несрећи, мој је стриц сада стална муштерија. Да је се хтео оставити својих нових добрих пријатеља, могли смо срећни бити. Господар ми његов јуче рече, да би стрица драге воље опет примио у радионицу, само кад би обећао, да ће се оставити неумерености.

Јадно дете, које је лежало на кревету, са сним се разбудило, своје смршаваеле руке метнуло на груди, па упро очи у брата, као да је у по грозничава заноса хтело да му сказати речи.

Мати даде очима знак младићу да ћути. Ма колико отац крив био, требало је крити од његова детета.

— Бар да сам свршила овај посао, могла бих дати Хенриху парче хлеба.

— А јесте ли ви данас ништа окусили, упита раденик.

— О, ја, ја нисам гладна, одговори она покушавши да се насмеше, што је још више дирало него ли и саме сузе.

— Не поможе ту говорити; томе нала учинити крај; узвикну Еђенције, изгубивши све стрпљење. Идем да потражим стрица, и рећи ћу му да је његово понашање...

Стрина му прекиде реч погледом, који је била управила на дете.

— А, да! гунђао је он; не треба дете да зна... колико се он стара за њега!

За час поћута, па па једном пут рече:

— Нешто ми паде на ум, стрина! Чекајте мало, видећемо, да ли ћемо успети.

Па не говорећи више, скиде ниа степенице, прескачући све по четири степена.

Када Еђенције нађе на улицу, упути се једним маленим вратима у углу улице.

На та врата куцну необично, и њих невидовна нека рука опрезно отвори, па сурови неки глас изнутра запита:

— Шта заповедате? Ми не примамо никога после поноћи.

— Е да, пустите само; наши смо! рече Еђенције и жестоко гурне врата, те без икаква дала устуцкавша уђе у прљаву собицу, једва осветљену дима свећама, које су се димиле и врло ружан смрад растурале.

У тој су соби пили, певали и препирали се шест људи, више но у пола пијани.

— Опет он! викну један од њих, када виде да Еђенције уђе; смем се опкладити да си дошао да ми понуџеш, момче, а? Па ни и не знате, рече он и окрете се осталоме друштву, да смо ми промењили узоре. Ја сам невољалац, а мој је синовац дошао да ме посаветује.

Ове су речи биле примљене општим смехом, који је Еђенције слушао ништа не говорећи.

— Али знаш, продужи стриц падајући у ватру, хоћу одмах нешто да ти кажем, а то је, да нећу да будеш мој стражар. Већ сам толико порастао, да могу сам да опстанем; за то ћеш ми учинити љубав, те ћеш ме оставити на миру, и нећеш се више плести у оно, што те се не тиче. А знам шта хоћеш да ми кажеш. У кући немају ни крише паре, је ли? Дете је гладно, нека плаче! Ех! Зар ти мислиш да је мени мило слушати све то? Па што им ти не даш новаца, када си раденик и мудрија, који се никада не весели. Ти треба да имаш новаца као плеве! Дела, Еђенције, када си већ ту, хоћеш ли нам што платити?

На ово питање Еђенције удари грохотом у смеј, па поче викати таквим гласом, да му стриц уздрхта и укочи се од чуда.

— А, а! Ти ми се, стрице, ругаш, па би и право имао за оно што је било; али сад је што друго; писам ја више мудрица, већ сам сада увиђео да сам био будала. Шта, ја, млад човек, који имам да се бринем само за себе, па да најбоље своје године проводим у радионици, да цркавам од посла, у место да њиме, и да се веселим са браћом? Јест ја! Помис-

лих, ето мој стриц, човек паметан и искусан, па кад он то тако чини, зацело да је тако најбоље. Па вальда синовац не може имати боље примере од свога стрица! Је л' тако, чико?

Овај је убеженчуто гледао у свога синовца, му како питања не одговараше, то ће на место њега рећи један његов друг:

— Да, да, тако је! Даље?

— За сада сам, настави Евђеније не скидајући очију са стрица, оставио газду и радионицу. Та већ четири дана живим од мога дохотка, шетам, пијем са другоима. Мало час, пролазећи овуда рекох: Аха! мој чика Андреја без сумње да је ту! Идем да му кажем добро вече! И ево сам дошао.

— А да, дошао си! рече Андреја, коме је памет била помућена пићем, те није умео ни да мисли шта се око њега све дешава.

— К, чико, зар ме тако дочекујеш, кад сам дошао да с тобом пијем, као добар синовац? То није лепо, томе се никада не бих надао од твоје страие.

— Ово момче има право! рече један од гостију. Он се лепо упутио; за што се мрдаш на њ, Андреја?

— Јер... јер... на то ће онај, мучећи се да пронуни мисли; ја бих рекао да сам те јутрос видео код нас. Ти велиш има четири дана како шеташ.

— О, то ништа не смета, да сам и јутрос био код вас, па и вечерас. Потпуно сам све што сам био уштедео, на сам хтео да иштем од тебе мало новаца. Али како рече, стрина плаче, дете иште хлеба; то није весело. Зато нисам тамо дуго остао.

— А, поноси Андреја, стрина плаче... дете...

— Кх то је досадно, махнимо се, па да пијемо! викну Евђеније.

— Да, да, има право, да пијемо! прихватише остали.

Али Андрају прође сва воља; општност се губила мало по мало. Он превуче руком преко чела и рече полако:

— Дакле је баш тако, Евђеније; напустио си радионицу, веселиш се, дангубиш, хоћеш да будеш невалалац?

Евђеније удари у смех, а друзима прихвати.

— Није него још нешто! викну младић: ир ћеш ти сада мени да поџућеш. То би тек било смешно! Ја само ово чиним што и ти. Ти ми дајеш пример, ја идем за тобом. Докле си ти радио, радио сам и ја. Ти се веселиш, веселим се и ја. На где је ту зло?

Сви су се смејали, али Андрија само не, коме је лице бивало све суморније и суморније.

— У мене је боље срце, но у тебе, настави Евђеније, јер писам пошао да пијем сам као пакан себичњак, већ сам повео собом и малога брата Хенриха; сво њега у овој другој соби. За мало, па ће имати дванаест година; а то је већ време, да се почне васпитавати. Викао је да је гладан; ја сам му обећао да ће пити. Причекај, идем и по њега.

Андреја се за време синовчева говора сасвим истрезнио; беше устао, а лице му је покривало смртно бледило.

— То није истина, је ли? упита непрекидним гласом. То није истина, што си сада рекао. Је ли да ниси довео амо Хенриха, да га учиш да пресире свога оца?

— Да пресире? рече један од другова и претећи прође му; зар се ти, Андреја, стидиш од својих другова? Иди ти, момче, доведи дете; вала од њега начинити човека, а не да буде кукавица, као његов отац.

Али у Андреји као да се беше начинила потпуна промена, па рече оштро:

— Да се ниси макнуо, Евђеније; ја те забрањујем! А ви, додаде и окрете се својим друговима беспосличарима, смејте се, ако хоћете, то ми је све једно, али ја вас напуштам. Доста ми је да имам на души своје глупости, те нећу да увећам у зло оне, којима су потребни добри примери. Ходи, Евђеније, ходи брзо, дете моје; хајдемо одавде, имам с тобом озбиљно да говорим.

Друштво покуша да их задржи, али они лако уклоните у пола пијане људе.

— Где је Хенрих? запита стриц, чим изађоше на улицу.

— Одмах ћеш га видети, одговори младић, који још није смео да се одлучи на одлуку стричеву.

Ујуше у таванску собу. Дете је било поново заспало, а жена је још непрекидно радила. Чувши да се отварају врата, она диже очи, очекујући мужа да јој дође са свим пијан. Један поглед растера јој ту бригу, а Евђенијев осмех спреми је за добар глас.

Прво што Андреја учини било је што похита детету.

Када виде да оно мирно спава, оте му се из груди уздах утехе.

— Хвала ти, Евђеније, рече стриц, пружајући руку младоме човеку; разумео сам наук и користићу се њиме. Хвала Богу, ти си остао поштен, као што си увек и био. Немам себи да пребацујем твоју пропаст, али више нећу заборавати своје дужности, као и то да отац треба да претходи добрим примером своме детету.

Жена га је удивљено гледала, не разумевајући ову промену.

— Све ћу ти ја објаснити, рече јој он. Захвали овоме доброме Евђенију, који ме је спасао. Сутра се враћам у радионицу; сутра ће дете имати хлеба; дакле, жено, иди спавај, време је, јер је већ скоро један сат после поноћи.

Са француског.

БРИСЕЛСКИ ДИЈАМАНТИ

по судским актима испричао

Карло Касау

превео с немачког **Јов. Б. Мандић**

— Драги господине Братле, говорио је господин Бокенхајм, шеф велике јувелирске радње „Браћа Бокенхајм“ у Бечу, — ви сте одличан познавалац дијаманата, а при том окретан и вешт трговац; путујте помоћу Божјом за Брисел и купите на лицитацији дијаманата која ће бити у хотелу „Ville de Bruxelles“, оно камење, које ће нама требати. За то ћете добити један чек од 72.000 франака на банку и пазите, да не би случајно какву погрешку причинили. Ево вам чека, а ено вам и садржине оних дијаманата и брилијаната, који су ту скоро у Антверпену украдени. Наша је девиза, да не купујемо крадено!... Сем тога будите обазриви и не поклањајте лако вере, па ма ко то био!... Више је него сигурно, да ће на тој лицитацији бити и лопова, варалица, који би се хтели користити том приликом да дођу до богатог регреса...

Господин Јосиф Братл, једва тридесетогодишњи леп и млад човек, насмехну се при том и одговори:

— Немајте бриге, господине Бокенхајме, ја ћу имаће бити врло обазрив!

— Узмите и касету са бравом, која се отвара над се слова удесе на „atlas,“ она је по најмодернијем систему удешена!

— Молим...

— А при повратку користите се брзим возом, који полази из Келна за Беч!

— Поступаћу...

— А сад због ом, и нека вас Господ на путу чува!

Господин Братл још се само поклони, па онда похита брзо на контора, право у своју стан. —

После два дана био је већ у хотелу „Ville de Bruxelles“ и прегледао драгоцености, које се пре тога код дотичног чиновника легитимирао. При томе га је посматрао неки лорд Хунтингтон, који је, изгледа, у истом циљу дошао у хотел. Он се одмах беше спријатељио са нашим познаником Јосифом Братлом, али је у своме понашању био врло пажљив, резервисан.

То је било још пре заказаног дана лицитације.

У вече истога дана лорд се је налазио са једним осредњим господином, и једном напредно лепом младом дамом у једној малој собици „Hotel Francaise“, где је седео за столом и пијуцао вина.

— То је млад човек, како изгледа с мало искуства, добровољан и пријатних манира. Он је према мени и сувише поверљив и знам зашто је дошао! — говорио је „лорд.“

— Твоје лордство сигурно му је импоновало! — смејаше се један од њих.

— А већ Вилем Фоклејево лукавство најмучило је пита треба! — хлокала је она дама испивши на један пут пуну чашу вина.

— А још докле га твоја лепота занесе, а Кларо? — подсмеваше се опет онај. — Та кога још није госпођица Клара Вајлова опчинила! — рече нова пронична Фоклеј.

— Кад је тако, онда ради сам! — рече први дебељко. — Од оне звере у Антверпену, просто ми гори под ногама земља.

Уиљем Фоклеј насмехну се.

— Тхе, кад би само полиција знала!... Али оставимо сада то на страну. У овој новој ствари, и Џоне Смарте, мораћеш играти једну од важнијих улога!

— Онда говори! — рече други.

Фоклеј тури руку у џеп па рече:

— Ево овде имам извесна документа, за које сам обавезан једном мом пријатељу. Ту је твоја легитимација. С тога се мораш заједно с Кларом преселити у „Hotel Royal“, где сам ја већ заузео за те собу под бр. 25!

— Па онда?

— Овде имате међу хартијама и једну депешу.

Смарт узе телеграм и прочита: *Господину Ђорђу Кернеру — Hotel Royal, Брисел.*“

За тим га разви и продужи:

„*Трагајте за неким лордом Хунтингтоном. Он је онај!*“

— Та то је славно. Још и потпис шеса берлинске криминалне полиције!.. Уиљеме, ти си изврстан човек!... Ја треба, дакле, да престављам детектива Ђорђа Кернера из Берлина?

— Да! — смејаше се „лорд“.

— А Клара?

— Она ће та бити кћи!

Смарт се смејаше, да му у мало сузе не пођоше на очи.

— А шта ћу ја да радим? — запита Клара.

— Да га придобијеш. Зар ти сама не појмиш?

Она се замисли.

— А твој је задатак тај, — продужи Фоклеј обрнувши се Смарту, — да му се што више приближиш; гледај да ме опадаш и реци му, да сам намеран да се дочепам његових дијаманата. То све мора бити до Ахена, где треба да оставимо кола. Одатле ћемо богати. Ако нам све добро испадне за руком — заједно; ако пе, и ако се буде што десило — на три стране. Збориго место: прва железничка станица из Ахена!..

— Добро! — одговори Смарт. — Разуме ли. А Клара?

— Ја сам разумела такође милорда! — При томе устаде и поклони се тако отмено, да су се она друга двојица луцкала морали гласно насмејати.

Још исте вечера усели се Смарт као тајни детектив. Ђорђе Кернер са Јерком у Royal-Hotel дакле се тобожњи „лорд“ врну у Ville de Bruxelles.“

* * *

То је било трећег дана лицитације. Јосиф Братл био је купио већ на 62.000 франака разних дијаманата и изгледаше да хоће да одустане од даље куповине. Дијаманте је требао узети и новац положити тек у вече, пошто се коначно лицитација сврши.

С тога је Братл сео у страну са лордом Хунтингтоном и пијуцкао вино у великој трпезарији хотела „Ville de Bruxelles.“

На једанпут се отворише врата и у дворану уђе Џон Смарт са Кларом Вајл. Обоје не обраћаху ни мало пажње како на Братла тако ни на лорда; поручише вина и говораху једно с другим немачки. Чудо је се често где се помиње Берлин. На једанпут погледа тобожњи детектив у лорда нешто оштрије, и онда шану неке неразумљиве речи својој пратиљици.

— Баш је то антипатичан човек! — рече „лорд“ изненадно Братлу, за тим се диже и изиђе.

Братл погледа зачуђено, али једва што је главу дигао, када му приђе детектив и шану лагано:

— Молим вас да ме извините, али познајете ли ви добро онога човека, који је мало час ту с вама седео... био сам у дворани, и чини ми се да сам видео где купујете дијаманте...

Јосиф Братл погледа га зачуђено, али му не рече ни речи.

— Ах, ви сте неповерљиви! — насмехну се хажни детектив. — И баш ме то умирује!

— Како? — рече сад Братл.

Кернер тури руку у џеп и извади депешу, па је пружи Братлу и онда му шану лагано немачки на ухо:

— Пресудите сами, да ли он заслужује ваше поверење!

Братл прочита депешу, погледа у „детектива“ Кернера и онда рече, пошто се лако поклони прађајући телеграм: — Ви сте дакле, детектив, господине?

Кернер климну главом и одговори:

— Тобож са мојом Јерком — и он показа на своју пратиљицу — путујући приватно, а у ствари у потери за оним племенитим лордом!

— А зашто?

Смарт му шану на ухо:

— Због покрађених дијаманата у Антверпену!

— Ах!

Детектив устаде.

— Шта? — рече Братл. — Ви идете?

— Не смем заборавити и на своју Јерк! — насмехну се Кернер. — Ја сам своју намеру постигао и ви знате, шта вам ваља радити!

— Молим, — рече Братл, — зар не бисмо могли заједно седети?... Можда ће допустити ваша господица кћи, да...

Кернер климну главом и запита:

— Молим, како се зовете?

— Јосиф Братл...

— Добро, онда ходите!

И обоје пођоше право и столу Кларином, која се као најодличнија глумица умела да претвара, тако, да је лако запаљиви млади човек Братл наскоро се претворио у њам.

Разговарало се о крађи дијаманта у Антверпену, при чему је Кернер рекао:

— До душе није доказано, али се вероватно сумња, да је и онај господин лорд Хунтингтон у тој пљачки учествовао. Да су га могли ухватити, правда би давно била задовољена!...

— Али, тата, — рече Клара и погледа кокетно на Јосифа Братла.

— Остави ме, — продужи Кернер, — ни без сумње имате при себи какву кассету?

— Да, имам!

— Са бравом, која се отвара комбиновањем словима?

Да, тако је!...

— Помислио сам!... Келнер донеси нам расхлађеног секта!

Клара до душе рече да не пије никакво вино, па ипак зато испи на душак једну пуну чашицу. (Свршиће се).

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 70

Чим се Катарина Ивановна развесели даде се на разна подробна питања, и тако заиоче тек да говори и о томе, како ће, с помоћу добивене пензије, одмах да оснује завод за племените госпођице, у своме месту рођења, у граду Т... Раскољникоп није још досад ово чуо о томе и од сама Катарине Ивановне, и она се одмах заљуби у најпримамљивије појединости. Не зна се како, у њеним се рукама одједном обре баш онај „похвални лист“ о коме је Раскољникову изговестио и покојни Мармеладов, казујући му у кучми како је Катарина Ивановна, жена му, излазећи из института играла весело и слободно „пред губернатором и осталим лицима.“ Тај похвални лист очевидно ваља да сад послужи као доказ да Катарина Ивановна има права сама да оснива завод; али, главно је, он је ту, зато да једном за свагда уђутка и пресече „обе расејучене репатације,“ ако би дошле на помен, и тиме јасно да им се докаже, да је Катарина Ивановна из најблагородније „може се шта више, реки из аристократске куће, њи пуковника, и свакако побоља од оних авантуристикиња, којих се у последње време тако намножило.“ Похвални лист одмах пође из руке у руку проз нијане госте, чему Катарина Ивановна није сметала, јер је у њему доста било назначено из toutes lettres, да је она њи дворског саветника и каваљера, а отуда готово доиста и кћи једног пуковника. Катарина Ивановна, распаљена, одмах разнесе о појединостима будућег дивног и мирног, безбрижног живота у Т...; о професорима гимназиским, које ће она позвати за предавања у свом заводу, о једном штованом старчићу, Француву Манго, који је Катарину Љвьовну још у заводу учио француском, и који још и сад проводи дане у Т..., а навесно ће доћи у њен завод уз најприличнију плату. Дође, напослетку, ред и о Соњи да се постара, „која ће заједно с Катарином Ивановном да пређе у Т..., где ће јој у свему помагати.“ Али тад баш чело са дна стола злобно се подсмехну. Катарина

Ивановна се учини да не води рачуна још и о томе смеху којим се неко гласно са два стола, него још одмах на то, нарочито повишивши глас, узе одушевљено и живо да говори о несумњивим способностима Софије Семјоновне да јој послужи као помоћница, па „о њеној благости и смерности, трпљивости, пожртвовању, благородству и образованости," и уз то Соњу поцељска по обрашчићу, и поиздигне се то је двапут жарко пољуби. Соња плану, а Катарина Ивановна намах се заплаче, и сама за се рече одмах да је она „будала слабих живаца, и да је већ сувише растројена, те је време да се сврши, и како је закуска већ готова, то да се донесе чај." Баш у том тренутку Амалија Ивановна, већ крајње уврећена што у читаву разговору она није имала ни најмање учешћа, и што њу чак никако и не слушају, намах се одлучи на последњи оглед, па, са скривеним болом, усуди се да сломити Катарини Ивановној једну напредно разложену и дубокомислену напомену о томе, да у будућем заводу вала нарочиту пажњу поклонити чистоти рубља (ди веше) у девојчицама и да је „заиста дужно једно тако добра жена (ди даме), да строго добро на рубље гледе," а другу, „да сви младе девојке крадомице у ноћ не читају никакве романа." Катарина Ивановна, која беше донета растројена и веома уморна, и којој помен беше већ сасвим додијао, с места, „осече" Амалији Ивановној, како она „меље напразно," а ништа не разуме да су бриге око њене ствар кастеланке а не управитељке отменог завода; а што се тиче читања романа, то је просто чак неучтивост, и она моли Амалију Ивановну да ућути. Ова плане, па, ћућу, напомену, да је она само „добра желео," и да је она, „много врло добро желео," а да њој „за квартир већ давно гелд не плаћили." Катарина Ивановна је одмах „прикопи" рекавши, да она лаже кад каже да је „добра желео," јер још јӱче, док је покојник на столу лежао, она је за стан књиге. На то Амалија Ивановна врло досадно напомену, да је она „те даме познаво, али те даме не дошли, зашто су те даме отмени, и не могу доћи к неотмена дама." Катарина Ивановна пак одмах „истакне" то, да пошто је она брклаћа, онда не може ни да пресуђује о томе, шта је права племенитост и отменост. Амалија Ивановна не могаде поднети, него одмах најави да је њен „атер аус Берлин био много, много ваљан човек, и рукама у џепове пошла, и све је тако чињела: пуф! пуф![1], па да би очигледније свог фатера представила, Амалија Ивановна поскочи са столице, зазуче обе своје руке у џепове, надме образе и стане пуштати устима неке неодређене звуке налик на пуф-пуф, док су се гласно смејали пуљани, који су својим доцалењем нарочито изазивали Амалију Ивановну, јер предосећаху сукоб. Али то већ није могла да надржи Катарина Ивановна, па без устезања, да сви чују, „отпрешће, „како Амалија Ивановна можда није никад ни ни имала, него да је она просто петроградска пијана Чухонка*), и да је извесно негде прељe била кухарица, а можда и нешто горе. Амалија Ивановна поцрвене као рак и цикне, да то можда Катарина Ивановна „не имао атер никако," а да је она имала атер аус Берлин, и да је тако дугачко капут носила, а све чињела: пуф-пуф-пуф![1] На то Катарина Ивановна с презрењем рече, да је њено порекло свима познато, и да је баш у овом похвалном листу штампаним словима назначено, да је њен отац пуковник; а да је отац Амалије Ивановне (ако је само икаквога оца имала) извесно какав петроградски Чухонац, који је млеко продавао; али је најпоузданије да оца није никако ни имала, јер се ни данас не зна њено презиме по оцу: Ивановна или Людвиковна? На то се Амалија Ивановна сасвим разјари, на ударајући песницом по столу, стане да цичи, како је она Амал-Иван, а не Людвиковна, да се њен „атер „звала Јохан, и да је он пила бурмајстер," и да атер Катарине Ивановне „баш никад није пила бурмајстер." Катарина Ивановна устане, па строго, и, по изгледу, мирним тласом (премда сва бледа и високо надинуту груди), рече јој, да ако се само једанпут усуди да „у један ред стави свога отрцаног фатерчића с њеним татицом, то ће јој она, Катарина Ивановна, збацити чепац с главе и погнма изгласити." Кад то чу Катарина Ивановна, потрчи преко собе, пичући свом снагом, да је она газдарица, и да Катарина Ивановна „онај час исели из квартира;" затим полети да прикупи са стола сребрне кашичице. Диже се вика и бука; деца се расплакаше. Соња беше похитала да утишкава Катарину Ивановну; али кад Амалија Ивановна наједном повика нешто о жутоме билету, Катарина Ивановна одгурне Соњу, па се пусти за Амалијом Ивановном, да би испунила своју претњу, односно чепца, одмах. У том тренутку врата се отворише, и на прагу се одједном појави Петар Петровић Лужин. Стајаше и строгим и пажљивим погледом посматраше целу дружину. Катарина Ивановна полете њему.

III.

— Петре Петровићу, заиче она, — заштитите ме бар ви! Заповедите том глупом створењу да се не сме тако понашати према отменој, племенитој дами која је несрећна, јер зато има суд... ја ћу њен самоме генералгубернатору... Тамо ће одговарати... Опомените се господарства мога оца, и заштитите сироте.

— Молим, господо̄... Молим, молим, господо̄, бранн се Петар Петровић, — вашег татицу, као што вам је познато, нисам имао част никако познавати... молим господо̄! (неко се гласно засмеја), а у ваше непрекидне распре са Амалијом Ивановном ја нисам намерап улазити... Ја мам своје потребе... и желим да се, одмах, објасним с вашом пасторком, Софијом... Ивановном... Тако, чини ми се? Допустите да уђем...

Петар Петровић заобиђе Катарину Ивановну па се упути супротном крају, где беше Соња.

Катарина Ивановна како је стајала тако и оста, као громом погођена. Појмити није могла како се Петар Петровић могао одрећи пријатељства њеног татице. Кад је већ једном упртела себи у главу да су њих двојица били сонхлебници, свето је веровала у то и сама. Изненадно је и ток Петра Петровића, делатан, сух чак пун и неке презривне претње. На и сви остали некако се утишкаше, мало помало, над се он појавио. Осим тога што овај „делатан и озбиљан" човек никако сувише оштро дисхармоница са овим друштвом, осим тога видело се, да је дошао ради неке важне ствари, да га је, вероватно, на какав необичан узрок могао довести у такво друштво, и да ће се, мора бити, сад нешто догодити, да ће нешто бити. Расколњиков, који стајаше поред Сопе, склони се да га пропусти; Петар Петровић, изгледа, није га ни опазио. Мало затим на прагу се указа и Лебезјатников; не уђе у собу, него и он с неком разлоназлошљу особитом, готово с дивљењем, заста; слушао је, али, чини се, да дуго нешто није могао да схвати.

— Опростите, што вас, можда, прекидам, али ствар је доста озбиљна, рече Петровић као свима, никоме посебце. — Чак и волим да буде пред публиком. Амалија Ивановна молим вас најпокорније, као газдарица стана обратите пажњу на мој разговор који ћу сад имати са Софијом Ивановном. Софија Ивановна, окрете се он праве Соњи, која беше и пре тога упланена и необично зачуђена. — са мог стола, у соби мога пријатеља, Андреје Семјоновића Лебезјатникова, одмах после ваше посете, нестало ми је хартије од предности од сто рубаља. Ако би нам ни могли знати, на неки начин, и казати нам где је сад тај папирни новац, то, дајем вам часну реч, и узимам све за себе, да ће се стнар ја томе и свршити. У противном пак случају бићу принуђен да се латим врло озбиљних мера, и тада.. одговарајте сами за себе...

У соби завлада мртва тишина. Чак и распласана дица ућуташе. Соња мртвачки бледа гледаше у Лужина, и ништа не могаше да одговори. Као да још није ни разумела шта је. Прође неколико секунада.

— Па, шта је? запита Лужин гледајући у њу петрепнипе.

— Ја не знам... Ја ништа не знам... слабим гласом рече Соња напослетку.

— Не? Не знате? понови Лужин, и још неколико секунада ћућута.

(Наставиће се).

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Костадин П. Христов, Бугарин, родом из Софије, преписао је у Србији 14. септембра т. г., у близини Цариброда. Ма да је нападно уредан насоба у Софији, ипак није хтео редов-

*) Мало погрдно име за просте Фине и Јоте.

ним путем прећи границу и извратити пасош, већ је исти крио све до Ниша, где му га је комесар полиц. нашао скривена и одузео.

У Пироту се јавио опр. начелегву, као војни бегунац под именом Василија Костова, те је према овакој његовој представци, као војни бегунац, упућен да стално живи у Ћуприји. Ну, као што поменусмо, он је само до Ниша дошао, па се одлаче упутио у Зајечар, те га је у путу начелник срески у Дервенту ухватио и као сумњива спровео у Ниш, одакле га је начелство, као бегунца, претерало у Крагујевац. Из Крагујевца допао је пешице у Београд, 3. ов. мес., и код власти се представио као војни бегунац под именом Михајло Димитров. Тек када се је ухватио, да у исказима противречи и да су врло сумњиви, он је признао, да није војни бегунац, да му је право име Константин П. Христов, да је био пописар у цркви Св. Петке у Софији и да је пошао у Св. Гору, да се закалуђери. Изузимајући, што му је пасошем утврђена идентичност и да му је, дакле, право име Костентин П. Христов, осталим му се искази не може веровати, јер пут за Св. Гору не води кроз Србију а познато је, да се тамо не мора ићи под маском војног бегунца.

Поред осталих лажи, причао је, да је бравар, да је као војник имао неку љубавну аферу, у којој је неког убио, те је морао амо пребећи и др.

Према свему овоме, Управа града Београда протерала је овог сумњивог човека, те се о ним упозоравају све власти на његов евентуални повратак, у ком случају треба поступити по закону.

Ђечко Оливеровић, боговања — чију слику овде доносимо, ухваћен је у Пироту ових дана, без занимања.

Код себе има и ове женске ствари: једне лаковане ципеле, три мараме, једно парче куповна платна везено, три везена пакласа за јастуке, три мале пакласе, један чаршав од српска платна, један пешкир, једну кецељу, једну везогавну, један ручни кофер, једно ћебе.

Како је он ове ствари почео по Пироту продавати, причајући, да су то ствари његове жене, а на саслушању је изјавио, да су то ствари неке његове љубанице из Београда, то је сумња, да је он ове ствари покрао, а можда уз то и какав већи злочин извршио, — за то се позива сваки, ко би што знао за овог Ђечка и ове ствари, које су нађене код њега, да нека о томе извести начелство округа пиротског, с позивом на Број 8258, или Управу града Београда, с позивом на Број 23896.

ТРАЖИ СЕ

Богдан Лазић, циганин скитачки окриљује се због укрјумчареног дувана турског осеченог у 200 грама, нађеног код њега у селу Бераловцу, среза жичког, и има се на одговор узети, а он је негде отумарао. Њему је 35 год., стаса средњег, приномањаст, очију црних, уста умерена, брчова црних, средњих, косе црне, носа умереног, брија се; у прету леве руке је сакат. Пронађеног ваља спровести начел. ср. жичког, с позивом на Бр. 10680.

Петар Стојић, из Београда, редов, припадник војне музике, удаљио се из логора 2 тек. мес. без дозволе, па се не до данас није у команду вратио. Њему је 16 година, у лицу плав, косе плаве, очију плавих, раста малог, неразвијен. Од дражб. ствари, одњео је на себи: 1. плави копоран, 1. плаве панталоне, 1. капу шајкачу, 1. окоратник, 1. пар шина, 1. пар цокула 1, опасач. Пронађеног ваља спровести Управи града Београда, с позивом на Бр. 24105.

Димитрије Арнаутовић, из Охрида, (Старе Србије), редов, музикант VI пеш. пука, 2. тек. мца. по подне у 4 сата удаљио се из команде без ичијег знања и по довољном трагењу до данас се није могао пронаћи. Командант VI пеш пука Краља Карола моли све власти да Димитрија потраже и нађеног њему стражарно спроведу. УБр. 24237.

Живко Спасојевић, из Ваљева, који је пресудом упр. гр. Београда осуђен на једногодишње прогонство у ваљевски округ, и коме је одређено место становања град Ваљево, отишао је незнано где да би избегао ову казну. Начелство ваљевско, актом Бр. 15124 моли све власти да Живка пронађу и њему га упуте УБр. 24166.

Мангуп крава. 7. октомбра ов. год. нађена је у Београду на марвеном тргу једна крава, длаке жуте, рогова малих, у оба ува сечена, без других знакова, као мангуп без газде. Крава је предата општинском пољаку на чување. Суд општине гр. Београда позива сопственика да краву прими. Акт. Бр. 9270. УБр. 24.302.

ПОТЕРА

Аврам — Ставра Илић, бив. келнер, који је родом из Дадинца, ср. власотиначког окривљен је код начелства окр подринског за извршење једне опасне крађе. Начелство окр подринског актом Бр. 16.906 моли полиц. власти да Аврама потраже и њему стражарно спроведу. УБр. 24146.

Карло Шуди, бив. почајаш трамвајског друштва по тужби Наумке удове поч. Јов. Николића, бив. служитеља канцел. ср. врачарског кварт варошка донео је решење да се узме на привич. испит за дело нехатног убиства. Из извештаја директора трамвај. друштва види, овај је Карло од њих изашао још 19 децембра 1897 год. одмах по извршеном делу, и не зна му се место становања. Управа града Београда паређује тражење. Пронађеног ваља спонести поменутој Управи, с позивом на Бр. 24034.

Ноћу, између 28 и 29 пр. мес. нестала су из авлије два коња, Анђелку Коковићу, тех. из села Поскаља, општ. прекадинске, среза прокупачког. Један је длаке врапе, матор 8 год. без других рожаца. Други је коњ длаке врапо-мрке, цветаст на челу, са десне стране, на трбуху има бело, као цвет, у једну задњу ногу пугаст, матор 6 година. Оба коња у све ноге потковани су турским ковом, а на њима самари нови. Начелство окр. топличког моли све полиц. власти у земљи, да лопове у кругу своме потраже на нађене заједно са покрађом њему да спроведу с позивом на Бр. 8316. УБр. 24036.

Станимир Ивковић, бив. осуђеник на Кушиљеву, окривљен за покушај убиства који се имао спровести начелнику ср. моравског у Жабаре, побегао је 9 о. м. у јутру. Станимиру је 40—45 год. висок, на глави има шубару влашку црну опшивану, на леђима има гуњ црн са рукавима, гаће конџуљ, на погама опанке и тозлуке од сукна; брија се, црне брковс, просед је. Начелник среза параћинског моли све власти да Станимира у кругу своме потраже на нађеног њему стражарно спроведу. УБр. 24325.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Исправка. У претпоследњем броју на страни 291 изостале су неке речи из наслова Таблице за општинску и државну касу. Молимо читаоце да тај наслов замене овим: *Таблица за наплату такса при општинским судовима.*

А. М. С. Неготин. Пошљите штогод по обвезању. Али пробајте који ствар од ширег интереса, као што је ова рањена бића. Поздрав.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 226.

БРОЈ 41. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 22. ОКТОБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код општинских сувлаха или на пошти. Цена је листу: целима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се во овој цени могу претплатити само преко својих команџира полицијских односно пограничних одреда. Надлештима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Руковиси не враћају се.

САСЛУШАВАЊЕ

(НАСТАВАК)

На убедљив начин потврђује се то једном друштвеном игром, којом се обично забавља омладина по кућама и при којој се потребно је да свега једно или двоје буде посвећено у ствар: испод стола додају навесне безазлене ствари: комад мекана теста, опушћен влажан промпир, у који се забоди кратка дрвца, мокра, песком напуњена кожна рукавица и т. д. Сваки, ко добије један од ових предмета у руку, не могавши га видети, помисли да је ухватио неку гадну животињу, те баци ствар од себе. Он је чуком пипања опасно само влагу, хладноћу и покретност, дакле најгрубљу карактеристику предстве о животињи, маштa је допунила кретања, и тако до мозга је дошла представа о животињи и т. п.

У овој врсти представа с помоћу чула пипања долази и једна врста преношења извесних осећања пипања. Кад н. пр. у близини места где седим јуре мрави, ја одмах осећам, да ми они гмижу испод одела, а кад видимо неку рану или чујемо некога како је описује, доста пута осећамо болове на дотичном месту сопственог тела. Само се по себи разуме, да то под сведока убедљиве природе може довести до великих обмана.

Ка овој тако рећи несамосталности осећања пипањем долази још та околност, што код истога пресуђујемо више по релативном но код другога. Ми осећамо да је подрум зими топао а лети хладан, јер опажамо само разлику са спољном температуром, а кад једну руку туримо у врелу а другу у хладну воду а за тим обе у млаку, тада једна рука осећа да је топла. У нашем саслушавању долази врло често реч о осећању, те према томе увек ваља имати на уму непоузданост истога.

Односно укуса и мириса имамо да напоменемо, да нити не само што су услед болештина доста пута покварени, већ да чак ни код нормалног човека не можемо бити с тиме на чисто, пошто их је немогућно контролисати. Укус и мирис играју у животу малу улогу него гледање и слух; ми до душе можемо свакога упитати или се сами о томе објективно уверити, да ли он добро види или чује, али би потпуно бесциљно било питање, да ли има правилан укус и да ли добро мирише, јер се истинитост његовог одговора не може испитати. Осем тога код укуса и мирисања има својим чудних причињавања. Кад н. пр. неко јело према његовом мислењу сматрам за слатким, докле је то у ствари усољено месо, онда при душању не само што нећу осетити његову праву природу, већ просто нека гадна укус. На име представа о слаткишу помешала се тако с правим укусом сланог меса, као да су оба та јела истинска измешана.

Односно чула мириса имамо у главном да кажемо, да су појмови о пријатном и непријатном врло различити. За некога је врло изврсан мирис гњилих јабука, а за некога одвратан. Има жена, које се намиришу таквим мирисима, којима просто смрде за многе мушке. Неко воли лук, а неко тај мирис не може никако да сноси.

Осем тога и општима мирисања различита је код појединаца. Има људи, који њањуше мачку у соби, који познају одело по његовом мирису, докле други не осећају ни најјаче мирисе. Важно је да напоменемо још и то, да после коју десетину годинама можемо познати мирис, који смо један једини пут осетили, и да нам тада излазе верно пред очи све слике, које су опажене тада с оним мирисом. То може бити од врло велике важности при сећању сведока.

Памћење

Други моменат у духовном животу сведока јесте његово памћење. Памћење је у опште тако значајно и састављено и начин његове делатности тако различит, да иследник просто не може довољно да проучи његову природу.

Функција памћења је, као што Форел вели трострука: 1. оно што је доживело мора учинити утисак; 2. тај утисак мора се обновити; 3. тај утисак мора бити идентичан с оним што се доживело.

„Кад сам ја“, вели Форел, „још први пут у мом животу видео белог медведа на данас на њ мислим, то је: 1. медвед учинио на мене утисак; 2. ја сам медведову слику у себи репродуковао; и ја сам 3. идентичност још виђене слике утврдио с данас репродукованом сликом.“

Тим примером је одиста све речено, што се у овом случају има рећи о делатности мозга, и ми још имамо само да утврдимо, шта се поставља с појединим функцијама. О правилности опажања већ је говорено. Од њега наравно најпре зависи правилност осталих функција и правилност репродуковања.

Друга делатност је она репродукције. Њена правилност зависи само од тога, у колико се мери (добро или рђаво) опажено репродукује и како се после правилне допуњују. Та допуњавања могу се правилно извршити само с помоћу аналогије или створити грешке представама уобразиље, или правилне могу остати сасвим непопуњене.

Само унеколико касније но она друга функција ступа у дејство констатоване идентичности између опажања и репродукције. Према успеху тога констатовања наступа већа или мања сигурност у тврђењу. Останимо при Форелвом примеру: Прва функција зависи од тога, с каквом сам тачношћу и каквом правилношћу ја посматрао белог медведа. Друга функција, функција репродуковања, даће слику сасвим коректно или с празнинама. Рецимо н. пр., да сам ја слику белог медведа потпуно коректно репродуковао, само нисам знао, да ли је и какав је реп имала животиња. Ако ни целе конституције ове животиње наведем правилне закључке, онда ће у ту празнину правилно испунити, докле се погрешним представама може животињи додати неки неправилан додатак. Али ако не буду ни правилне аналогије ни погрешне уобразиље, онда празнина остаје отворена: ја се просто не сећам, да ли је животиња имала и какав реп.

Кад је репродукција довршена, онда почиње утврђивање идентичности између обе слике, и тада зависи од оштрије или лабавије критике у колико се дешава или не то утврђивање идентичности.

Ове три функције мораће иследник у сваком важном случају држати строго раздвојене, кад сумња, да памћење сведока није верно. Је ли рад иследник, да уопште пита, где је грешка у памћењу сведока, изнесено је да неће доћи до циља, али ће му то у неким случајева испасти за руком, ако се упути за сваком поједином од те три поменуте функције. Он

ће даље испитати, колико је трајало опизање, како је и под каквим се околностима исто десило, у кратко ови ће се, поузимајући правилност, уверити о дубини и поузданости импресије. За тим испитује пак репродукције, а нарочито испуњавање празнина, док напослетку не дође дотле, да буде реч о догађају код утврђивања идентичности слике отиска и слике репродуковања, на име онда, кад иследник буде са сведоком још који пут предузимао рад око подударања обе у слика, морање се готово увек враћати на учињену грешку. Не треба мислити, да такав рад одузима време. Свакако да се много мање утроши времена, кад се прави ток стварн утврди с мало више труда, него кад се залута, па се морају саслушавати небројени сведоци узалудно или на погрешном основу.

Свесну функцију памћења треба разликовати тачно од несвесне, која игра много већу улогу но што ми обично мислимо. Енглески научар Леве врло је добро илустровао функцију несвесног памћења једним физикалним примером: Кад на бео табак хартије, јасно осветљен сунцем, метнемо њуч, па га за тим дигнемо, а за тим хартију оставимо на мрачно место, слика њуча нашће ће нам пред очи, и ако тај табак хартије после дужег времена погледамо. Тако исто дејствују дојмиће и сећања у нама и дају нам повода за извесна дејања, ма да она нису потпуно прочила преко прага свести. Форел вели: Кад ја, удубљен у неко филозофско питање, обилазим бару, учинио сам извесну количину реверексија, и не опазивши их.* То је но нас од велике важности, јер ми само тада појмамо поступак људи, кад исти несвесним памћењем објаснимо. Али ми често чинимо грешке, што исто не узимамо у рачун, или што у опште заборављамо да то постоји, или што не познајемо животне навике дотичнога те се не можемо ни најмање у исте удубити. Тада нама звони сасвим неверонатно, када неки човек својим друкчије функције но што је наша хоће, да је несвесно учинио ствари, за које би нама било потребно тачно размишљање. Према томе је безусловно потребно најпре бити на чисто с тиме, какве навике у животу има дотичан, јер само тада можемо да оценимо могућност и степен поузданости неког несвесног акта памћења. У опште се може рећи, да је несвесно памћење најпоузданије, јер се оснива на дугом низу искустава. (Наставиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског писара добили смо ово питање са молбом за наше мишљење.

Законодавац је хтео, да земљодељу својим благодејањем обезбеди покретност именовану у § 471 тач. 4. на поред покретности и непокретну имовину од 5 дана оранва, било под гором, ћоћем или виноградом, заједно са необратим њеним плодом, кућом и окућницом од једног дана оранва.

Како овом законском одредбом није прецизно одређено, да ли се ово благодејање законодавчево односи и на сваку пореску — задружну — главу, т. ј. да ли се на сваку задружну главу има од пописа ослободити покретност, именована у првом ставу тач. 4. пом. §, или само на старешину задруге.

Одредба § 471 тач. 4. грађ. судског поступка довољно је јасна, која као благодејање прецизира кућу са кућним плацем од један дан оранв, и на сваку порез плаћајућу главу по пет дана оране земље, према чему се ово благодејање не распростире на самога старешину, но и на све остале задругаре, чиме је законодавац све као земљоделац да заштити. Ово благодејање није дато само инокосноме но у опште земљодељу, па ма колико задругара у задруги буде.

* * *

Код једног опшг. суда био је овакав случај:

I. Н. Н. из Н. предстао је суду и на протоколу № 1154 изјавио: да је сазнао, да Н. Н. из Н. јавно говори да му он дугује извесну суму новаца по неквакој облигацији, па је молио, да суд истог позове и саслуша: има ли заиста каква његова облигација у рукама Н. од над је и какна и од колике вредности та облигација, па га о томе извести.

II. Повиат Н. Н. на протоколу № 1155 изјавио је, да се код њега заиста налази облигација молиочева, коју му је дели издао 28 марта 1891 године, и која је снабдевена са три писмена сведока, а у вредности је 48 дин. са 12% год. интереса.

III. О овоме суд је известио Н. Н. који је под 29 мартом тек. године на протоколу № 631 поднео тужбу у којој порице ову облигацију, и тражио је, да суд одреди рочиште на коме да изнвли овај спор, паузме од туженог облигацију и донесе своју пресуду, има ли тужени по њој право наплате или не.

IV. Суд је познао туженог и узео од њега реч на протоколу № 1121 у коме је тужени казао да се код њега налази тужиочева облигација у вредности 48 динара, од 28 марта 1891 год. а све што даље буде имао казати, учиниће то на рочишту.

V. По овоме суд одреди рочиште на дан 27 јуна тек. године на које су дошли парничари и тужилац оста у свему при тужби, тражећи да суд одбије туженог од полагања права на наплату дуга по тој облигацији, пошто му је, вели, он није издао, а кад би му заиста што дуговао, издао би му опакву облигацију какву прописује § 192 грађ. суд. поступка, пошто је неписмен.

VI. Тужени је пак изјавио: да тражи да суд тужиоца осуди по поменутој облигацији да му плати 48 динара главнога дуга са 12% год. интереса, по обвези као и парничии трошак 16 динара, но није поднео уверење о пријављеном интересу.

Суд је нашао;

Да овде постоји изазивачка парница — § 346 грађ. поступка, за коју налази да је надлежан пресудити је, кад јој предност не прелази суму одређену § 6-тим истог закона, па је исту и пресудио, тако, да тужени Н. нема право наплате, по облигацији тужиоца Н. у 48 динара са 12% год. интереса по истој, и осудио туженог на плаћање таксе.

Разлоге своје суд је мотивисао овако: кад су и тужилац и тужени пристали на данашњем рочишту, да се овај спор одмах и пресуди — § 348 грађ. суд. поступка, суд упућујући се у пресуђење налази: да поднета облигација од 28 марта 1891 године, није меродавна за доказ дуга туженог Н. противу тужиоца Н. за то, што није онаква каква тражи § 192 грађ. поступка. Важност обе облигације суд цени по закону који је у време њеног издала постојао — §§ 199 и 192. грађ. поступка.

По жалби одбијеног Н. првостепени крушевачки суд, поништио је предњу пресуду, за то: што је нашао, да општин. суд није надлежан да суди изазивачке парнице, јер је за то по §§ 27 и 346 надлежни само првостепени суд. То једно, а друго и за то што тужени Н. (Сопста. облигације) наплату и не тражи, а суд је пресудио да он то право изгуби.

Нека општински писари овај спор проуче и нека нам одговоре на ова питања.

1.) Имају ли општински судови у начелу — право судити и расправљати изазивачке парнице, до суме одређене у § 6 грађ. пост. или не? — ако не — са којих разлога?

2.) Је ли пресуда општинског суда по мишљењу уредништва правилна, или је заиста неправилна и у чему?

Ко буде правилно одговорно на ова питања објавићемо у листу.

* * *

Један општински писар упутио нам је ово;

Упутство о издавању сточних пасоша гласи: Сточни пасош, као уверење о својини, у њему означене стоке вреди годину дана. Ово се наређење не практикује појединако код општинских судова у опредељену овог рока. Код неких се овај рачуна од дана кад је први пут пасош од власти издат првом сопственику и ако је исти пасош пренесен на купца и по истом стока прешла у својину другог лица а не првог које је пасош од власти први пут добило. Код неких опет рачуна се овај рок од дана када је на купца пасош пренет па за годину дана.

Пример: Милан Савић из Н. добио је сточни пасош од општ. власти за 1 пола датиран 26 јула 1899 год. Исто вола са истим пасошем продао је 29 јуна 1900 год. Н. Н. тек. из Н. купац овај кад је отишао код општин. суда 29 јула ове год. да исти пасош продужи о здрављу стоке и упита да ли није прошао, општински му суд пасош продужи и казао му да

рок пасошу о својини није протекао пошто је тек 1 месец протекао од како је на њега пренет.

На вашару 1 августа ове год. исти сопственик Н. Н. продао је реченог вола са истим пасошем трговцу Н. Н. Купац примети да је протекла 1 год. и више од како је пасош од власти издат, јави комесару вашара и би му овај пасош одбачен као неуредан а други му издат по наплати таксе.

Нека општински писари поштају вредноћу своја мишљења по овој ствари. Који буде правилно схватио и одговорио на ово питање објавићемо у листу.

ПОД УТИЦАЈЕМ ДРУГОГА

од Јове Адамовића

(НАСТАВАК)

У исто време ступише кроз улаз са стране иследни судија и бранилац оптуженика. Ћутећи заузеше сви своја места и када настаде у сали таква тишина да се је шушкање хартије од ината које је председник по свом столу распоређивао, јасно могло чути. После два минута устаде председник поново, па објављиви готово апатичним гласом дело по коме се има данас донети пресуда, позва поротнике да ову кодицу. Пошто су сви дванаесторо метнули својим именима исписане хартијице у урну, коју је судски послужитељ носио од једног до другог, и пошто је исту по свршеном скупљању гласова предао председнику, стаде овај извлачити једну хартијицу за другом, читајући гласно са сваке име које на њој беше исписано. Издвојивши на тај начин њих шесторицу, остави урну на страну а она шесторица, чија имена остадоше незнаучена, поклонише се ћутећи на изађоше. Пошто је председник једног по једног поротника заклео и пошто они, изабравши међу собом једнога за председника, заузеше своја места, огласи председник почетак претреса заповедивши у исто време, да се уведу оптуженик и сведоци. Врата, кроз која су мало час ушли истражни судија и бранилац, отворише се поново и у салу ступи оптужени; човек средњег раста, обучен у одело како га обично немачки пољопривредници носе, то јест у кратком, до грла закопчаном капуту и јахаћим чакширама са кожним доколеницама. Лице овог човека имађаше на себи нечег животињског глупог: нељељано тамна боја његовог мршавог, коштавог лица, мутни, празни поглед његових великих избуљених очију; велика уста са дебелом доњом усном која му је сада, вођала усљед страха у коме се налажаше, висила отромбољена; његова густа, чекињава, кратко ошишана коса неодређене боје; све му је то давало изглед престрављеног блесана. Одмах за њим уђоше у салу и сведоци: Гринвалд, Елза и десетину петнаест мени нељељом непознатих лица. Елзу, која беше обучена у простоту али елегантно скројену хаљину од неке црне материје писам могао видети у лицу пошто јој исто покриваше густ, црн вео. Што се тиче Гринвалда њега сам једна могао познати. Његов готово атлетски, некада као бор, прави стас беше се сад савио; његово пуно, црвено, увек насмејано лице беше сада смршавело, пуно бора и потавнело; само маса танких испреплетаних крвних жилица која му — сигурно усљед јаког пића — покриваше јагодице и нос, давале му лицу у неколико здрав изглед. Пошто су оптужени и сведоци заузели своја места даде председник реч државном тужиоцу, који устаде и отпоче читати оптужбу у којој су у главноме били изложени следећи моменти:

За време ручка на дан двадесетшестога јуна примети поседник Гринвалд да је сос од печења необично горког укуса. Обративши пажњу и осталима који сеђаху за столом још при говорењени, и то: својој жени, надзорници домаћука и инспектору ? ? окушаше и они, и нађоше да је сос доиста горак. Позвана куварица уверавање свога господара да је јело ире но што га је из суда за кување преручила у тако звану сосијеру, пробала, да је тада било сасвим укусно и да је морало добити тај горак укус или на путу од кухиње до трпезарије или на самом столу. Надзорница домаћука, која је јело доносила из кухиње на сто, уверавање да у јело није могло апсолутно ништа доспети докле га је она држала у рукама и да је исто покварено или у кухињи или на самом столу. Доцније поведеном истрагом доказано је сведоцима, да је отровано јело стајало читав четврт сата у сосијери на огњишту, пре но што се је почело ручати, да је оптужени ?? за то време прошао кроз кухињу, и да се је у истој задржавао неколико тренутака питајући куварицу која је у том тренутку а са окренутим леђима огњишту преливала печену гуску, шта ће ни добити за ручак. Одмах по констатовању горчине изјави госпођа Гринвалд сумњу да јело није можда отровано, и пробе ради даде један комадић хлеба умочен у сос своме псетанцету. Пет минута после овога изјави инспектор ? ? да му је мука и уставши са стола оде у кухињу где га после неколико тренутака Гринвалд и госпођа затекоше како стоји код полувног излива пијући сапуницу и млеко трудећи се да поврати оно што је појео. Уплашени овом појавом почеше и Гринвалд, његова госпођа и надзорница пити сапуницу и млеко, и после неколико минута повратише све што су појели. Постанце коме је дат залогај са сосом спопадоше после пола сата грчеви и истога дана око четири сата прче.

Пошто је државни тужилац свршио са читањем оптужбе која је, разуме, се била куд и камо опширнија и тачно мотивисана, даде председник реч оптуженом који изјави да остаје при својим исказима који се налазе у протоколима истраге. Сада настаде саслушавање сведока: куварице, надзорнице домаћука, кочијаша и ињаличе послуге. Искази свију ових сведока били су више или мање сви означени у прочитаној оптужби пошто се је ова поглавито и основала на овима. За све време исказа ових сведока који су трајали читавих два сата, трудио сам се да докучим у каквом се душевном расположењу налази Елза која је са окренутим леђима публици седела погнуте главе и са џепном мараном у руци као кип непомична на своме месту поред мужа. Наједаред спазих ако је спопадне дрхтавица и како јој се плеча стадоше трести као у грозници. Једна од девојака која припадаше ињаличкој послузи беше почела причати како је једног дана затекла оптуженог инспектора у ињали за краве, где је обухвативши госпођу Гринвалд око паса исту носио на једној гомили сена. Баш у тренутку када је председник хтео да постави сведоку ново питање, устаде државни тужилац па замоливши за реч, затражи да се у интересу реда и јавног морала јавни претрес претвори у тајни, то јест да се публика искључи. Председник стави овај захтев поротницима на решење и они се повукоше у собу за већање. После пет минута ираћаше се натраг, саопштите председнику резултат већања и овај објави да се публика има удаљити из сале.

Извршивши ова судиште погледах на часовник: пола дванаест. Пошто сам знао да се јавни претреси који су претворени у тајни, врло често после извесних исказа претварају опет у јавне, то се реших да одем до мог хотела, да ручам, па да се онда опет вратим. Уседох даке кола па се одвезох у хотел. У сали за ручавање нађох опет она два стара господина од синоћ, и сада морадох да седнем за њихов сто где ме они стадоше испитивати о току претреса. Тако ручајући са њима и причајући, и не осетих како ми прође време. Када устадох из стола беше већ пола два. Пошто у близини хотела случајно не беше ни једних кола то се упутих пешице судници. Стигавши тамо обратих се одмах портиру са питањем да ли је сада слободан приступ публици, али ми овај одговори да је претрес одложен за после подне, и то од пола четири. Шта да радим? да чекам овде у близини, чепајући кроз улице, или да се вратим у хотел? Наједаред ми сину кроз главу, како би било да потражим Елзу?

„Бисте ли ми могли рећи где станује госпођа Гринвалд, сведок у овој парници?“ запитах портира.

„Не могу служати“ одговори он, али сетивши се ваљада јутрошњег бакшиша, додаде брзо:

„Ако дозволите да се распитам; можда ће наш експедитор позвна знати,“ на онда отрча уз степенице. После десет минута чух га како се трчећи враћа са трећег спрата и на скоро га угледах са неком педуљом у руци.

„Изволите, сређом је ту био разносач позива који је имао госпођу позвати.“ Уседох цедуљу, далох му у једну марку па се онда удаљих. На улици прочитах адресу: „Леополдова улица бр. 22 други спрат.“

После пола сата званових на пратима на којима је била причвршћена позивница са именом „Елза Гринвалд.“ Одмах

после мог звонења отворише се врата у њима се указа омален дежмекаста служавка.

„Желим да говорим са госпођом Гриншад."

„Госпођа не прима посете."

„Предајте јој ову карту." Служавка ми узеде устежући се карту из руку премери ме погледом од главе до пете, па онда оде.

Не знам да ли је прошло пет секуната, када се унутра отворише брзо нека врата и Елза, бледа као смрт, са мојом картом у руци, стајаше преда мном.

Ти! Ви!! оте јој се брзо и нехотице. Ја уљох брзо, затворих врата, па узевши је за руку одведох је у собу из које је била изашла и на којој стајаху врата отворена.

О Боже мој! Боже мој! Ти! ти! застења она па паде пред софом на колена заривши лице у једно јастуче.

(Свршиће се).

ВРИСЕЛСКИ ДИЈАМАНТИ

ПО СУДСКИМ АКТИМА ИСПРИЧАО

Карло Касау

ПРЕВЕО С НЕМАЧКОГ **Јов. Б. Мандић**

(свршетак)

Братл је био у грозници. Девојка је била несравњено лепа.

— Знате ли шта, господине Кернере, — рече обрнувши се на један пут овоме, — кад би сте ухватили ту птичицу био бих вам јако захвалан. Просто човек данас не може слободно ни да путује!

— Како то?

— Та, договорно се лорд Хунтингтон да вечерас са мном путује, па...

— До ђавола!

— Али, тата ти опет псујеш! — опомињала га је Клара.

Кернер учини злонољан покрет, докле је Братл мислећи на његову кћер шапутао у себи:

— Та тај је створ прави анђео!...

Међутим се Кернер обрну Братлу.

— А зар се не плашите с њиме заједно да путујете?

— О, не! — насмеху се Братл.

— Али...?

— Ја сам наоружан!

Кернер махну главом.

— Будалаштина!... Али ће вас он надмудрити и преухитрити...

— Мислим, да неће!

— У толико боље по вас; али у том случају, могли би сте га ухватити у сопственој замци.

— Како?

Па за тим викну јачим гласом:

— Келнер, још једну чашу сека!

Кернер се, међу тим, саже Братлу и шану му:

— Ви треба да се понашате према њему предусретљиво, а кад дођете до Ахена, уђи ћу и ја у воз и онда ћемо га ухватити!

— Али, немамо никаквих доказа...

— Бавола, немамо!

— Али, тата! — опомињаше га опет Клара.

— Како би било, — рече Кернер, — кад би... али не, то не иде...

Братл, који је ватрено посматрао Клару, запита живо:

— А шта то?

— Да ви касету онако... не то не иде!

— Али, молим вас, кажите ми јасно ваш план! — рече Братл.

— На жалто не?... Ево, како мислим... Треба да му поклоните пуно поверења; треба да му и касету отворите, али ако то не, турите само кључ од касете у ташну за билете и реците му име система...

— Атлас! — оте се Братлу и против воље из грла.

Детектив се насмехну.

— Мени није потребно то да знам!... Онда легните пре но што стигнете пред Ахен, да се одморите и да мало проспавате. При томе не скидајте ока. Он може да вам дигне касету и да бежи тек кад стигнете у Ахен. Али се онда пробудите и дохватите се оружја. Имате револвер при себи?

— Наравно!

— У том истом моменту биће и ја у купеу поред вас!.. Ви ћете без сумње путовати првом класом?

— Да!

— Треба да знам, али да би вас могао одмах наћи, спустите завесу на прозору.

— Добро. План ми се ваш допада. И ако његова светлост не падне у клопку, онда је милорд, невин као новорођенче!

— Зар не посећујете радо позориште? — запита на један пут госпођица Клара нашег познаника Братла.

— Што да не? — прихвати Братл. — Хоћете ли да посетимо вечерашњу преставу у Comedie francaise?

— Мени је право!

— Али... ваш отац?

Кернер беше подбочио главу и изгледаше да је утонуо у мисли.

— Шта мислите, господине Кернеру? — запита га Братл.

— Шта?

— Како би било да посетимо вечерашњу преставу.

— А шта се игра? — запита Кернер своју „кћер"

— Заборавила сам наслов, тата!

— У осталом можемо!

Али Кернер одмах се на тим обрати Братлу.

— А кад мислите да се кренете на пут?

— Сутра!

— У које доба?

— У подне!

— Е, онда се ја морам пренути пре вас... у девет!

— Нема других возова?

— Не. Само на тај начин био бих пре вас у Ахену.

— Онда нека буде!

Међу тим се Клара обрну оцу:

— А вечерас у позориште!... Је ли, тата?

— На добро. А сад да се препоручимо!

— Драго ми је! — рече Братл устајући. — Дакле, пошто свршим своје послове, ја ћу бити тако слободан да вас после шест потражим у Ројал-хотелу?

— Молим, соба број 25.

— Због ом! И до виђења!

И Братл притисну ватрено пољубац на Кларину руку, стеже „татину" десницу и пође. —

На скоро за тим ишчезе и „детектив" са својом кћерком. На улици пак рече Џон Смарт Кларн Вајлној.

— Да нисам знао какав си алем камен у овим стварима, био бих те, верују, сад овако на сред улице пољубио!

— Аха! — узвикну она. — Ала би то било романтично!.. Него хоћемо ли заједно и од Ахена?

— Где ти ће!... Ти ћеш сама, ја из Брисла право у Париз!...

— Ах тако!... А како ћемо известити Ујлема и где?

— Још вечерас у кафани „Lepellier".

— Добро!

— И тако су они у разговору корачали хотел Ројалу.

* * *

Када је Јосиф Братл с вечера око пола шест довео своје ствари у ред и дијаманте оставио на сигурно место, седе да вечера и да се о целој ствари размисли.

— Кернери су, — говорио је у себи, — честити људи; мала је шармантна!... Можда ће баш овде наћи свој идеал!.. Али, али зар не би то могли бити и канци ...препредени лупежи, варалице? Баш ће да видим. Дијаманте сам оставио у пријави вешт, а у касету сам стрпао лажне. Ако ствар испадне рђаво испашће по њих!...

За тим дозва гостионичара, с којим се подуже разговарао, после чега је господин Каргуанс послао једно експресно писмо у Ахен, а у коме је молио тамошњу полицију, да једног од својих најбољих чиновника пошље на станицу, да дочека други брзи воз; дотични чиновник стајаће на расположењу извесном господину Братлу из Беча, који путује првом класом и на чијем ће купеу завесе бити спуштене. Ради сигурности треба дотични чиновник да дочека воз на перону.

Ово је писмо лично однео господин Каргуанс на пошту.

Међутим господин Братл оде и позва своје госте из хотел Ројала у позориште. Ту се напредно забављао с Кларом. Кад се престала свирашла, лично је доватио господина Кернера и његову кћер до хотела. Па за тим потпуно умирен, врати се у свој стан.

На скоро за тим улазио је Смарт преобучен у кабању „Лепелијерову.“

* * *

— Добро јутро!

Са тим поздравом дочекао је лорд Хунтингтон свога познаника Јосиа Братла, када је овај на благајни водио карту.

На скоро и звоно зазвони, писак звизну и обоје похиташе, да што удобније купе нађу.

„Лорд“ је говорио тешко немачки, а Братл опет ништа боље енглески.

За време путовања показивао је лорд своје драгоцености. Камење је било право и није им се имало шта да примети. Међутим, лорд их хладнокрвно стрпа у џеп, па рече Братлу.

— Ја бих вам дао један добар савет...

— А тај је?

— Обратите добро јоur eyes ...пазњу на ваш box... вашу касету!

— Имате потпуно право. Ја то и чиним.

— Чувате ли добро... the key кључ?

Братл му мимиком показа своју ручну торбу.

Лорд уђута и Братл такође. Он је мислио на Клару Кернерову.

Мало за тим он се пружи по наслоњачи.

Када се пробудио, јурио је брзи воз напредном брзином, а лорд је међутим спавао. Он се сети кључа, овај је био на месту; за тим погледа у лорда. Да је овај био какав лупеж, то би му он давно касету и кључ дигао, јер сада је Братл тек увидео, да је доиста спавао. Где ли су сад плутње?

Он подиже лагано главу коју је био спустио и погледа кроз прозор. Околина му је била сасим непозната.

Он се опет пружи. На скоро стигоше до једне омање станице. Лорд је још спавао. Тако је текло све до близу Ахена. Да га не би његов vis-à-vis могао хлороформисати, скрио је лице међ јастуке, да је једва могао што видети. Братл, који је био препреден човек, беше опет предвидео, да му је лорд још у првом сну дигао кључ и на његово место оставио други сличан.

На један пут локомотива звизну. Братл се хтеде полити, али у исти мах, доби снажан удар по глави, да се сруши на седиште.

Међутим воз стаде.

Лорд скочи дохвативши Братлову касету и изађе на перон, где му Смарт и Клара у пролазу шапнуше:

— Ту је један детектив. Узми кола и похитај на најближу станицу. Ми ћемо за тобом у Брисел.

Лорд потрча у варош, а уз пут отвори касету. Поједине кутијице. — етуи — потрпа у џепове, а касету остави у кола.

Одсео је за трењут у једном хотелу, где се пресувао и пренушио, па за тим је потодио једна кола, која су га у галопу требала одвести до најближе станице.

Ту су га већ другови очекивали. Када су ушли у купе и воз се креће натраг у Брисел, исприча Фокслеј свој доживљај и извади етуие.

— О чуда! — дрекну он побледивши. — Та то су лажни дијаманти!...

* * *

Пре но што је се воз из Ахена за Беч кренуо, уђе у један купе прве класе један од кондуктера. Братл се беше баш пробудио из заноса и замоли кондуктера да зовне полицију.

Познати детектив био је за трењут ока у купеу.

Братл му исприча брзо шта му се десило.

— Ах, ја сам тога човека видео! — узвикну детектив. — Он се попео у једна кола.

— Трагајте за њим и ја ћу вас богато наградити!

После неколико дана поште је Братл стигао у Беч добио је и навештај. Нађена је касета у колима. Дальм трагањем утврђено је, да је „лорд“ Хунтингтон био у договору са „детективом“ Кернером и његовом „керком“ Кларом...

„Лорд“ је био ухапшен и дальм трагањем утврђено је, да је се под њим крила једна од најпрепреденијих варалџија европских, који је и у покрању у Антверпену био умешан.

Међутим је Братл са својим кофером у коме је био прљави веш — и дијаманти стигао читав, и наскоро заборави на целу ствар, када једнога дана у новинама прочита опширну биографију Фокслејеву, који је државни тужилац исписао на основу званичних акта.

Тако је се свршила ова афера са бриселским дијамантима.

ШПИЈУНИ И ШПИЈУНАЖА

— СЛИЧИЦЕ ИЗ РАТА И МИРА —

од **А. О. Клаусмана**

превео с немачког **Јев. Б. М.**

Ђенерал R.. који игра велику улогу и у двору као и у војсци, тражи за своју децу какву енглеску васпитачицу, и налаза једну, која изгледа да има све врлине. Она предаје одлично, прави друштво домаћици и код свију је омиљена. У њу имају неограничено поверење и изгледа, да она то у сваком погледу уме и да оправда. Једног дана отпутова ђенерал са госпођом на неко време. Када се вратише, васпитачица беше отпутовала, тобож, јер је из отаџбине добила неки журан телеграм. Али када ђенерал једнога дана отвори орман и прегледа своје хартије, отвори одмах, да му сали један акт, који је од огромне важности за организацију целокупне војске.

Ова енглеска васпитачица била је шпијун. Она је под маском васпитачица добила пристуа у кући и на тај начин разгледала хартије ђенералове. Њој су указивали свако поверење и тако је имала сигуле и пристуа. На послетку јој је испало за руком да извади отисак од браве, где је ђенерал чувао тајна документа која је добио из министарства. Њену је одлазила у кабинет ђенералов и тамо је све важније документе копирала. На послетку, није имала довољно времена и с тога је неке и дигла. Нема сумње да је тај енглески шпијун у сукоби имао и помагача, али се то није могло доказати. Она је побегла и однела најважнија војна и тајна документа.

*

Млад човек око тридесете у цивилу одевен седа у Берлину на воз да отпутује за Италију. Вожња траје доста дуго и воз пролази разне земље. Путник се вози другом класом и наравно на путу долази у додир с разним особама. У Минхену добија наш путник једно пријатно друштво. Једна постарија дама, са интересантном и лепушкастом младом кћери беше ушла у исти купе. Даме чине одличан утисак а нарочито старија изгледа да је јако говорљива. Одмах се упознала с путником а овај не може за што, а да не укаузије услуге, које су људи дужни дамама на путу да чине. Путник је казао и своје име, али но и шта је; и оне му се представише са својим звучним племићским титулама и изјавише да путују у Рим. Нарочито старија дама врло је образована и окретна, говори око пола туцета разних језика.

И путник и обе даме заједно на станицама ручавају и вечеравају и при томе се жино забављају. На изак за то, путник је а сувише уздржљив и чим падне мрак одлази из купеа да потражи салон за слављење.

За што?

Јер познаје обе даме и ако само по фотографији. То су француски шпијуни у сукоби а наш је путник пруски гардијски официр, који носи депеше за немачко посланство у Риму. Францускиње су у намери да га опчине и запусе, да би се докопале његових депеша, које при себи носи, а Прус се опет чува, да га оне не хлороформишу, ако би се преварио, те у њиној присуству заспао; сем тога чува се и од пића као и од једа, да се у њима не крије какво опијајуће средство. С тога је толико обазрив, али је ипак према обема дамама до крајности учтив. Њега је још пре полазка политичка полиција учинила пажљивим на оне шпијуне, јер су оне и раније покушавале, да пруске курире покраду. Тачан опис који је при том добио, потпуно се слаже у овом случају. Он је с тога до крајности опрезан и они шпијуни у сукоби труде се у залуд.

*

У Београдској тврђави ухватише једног странца, који је дошао на чудну идеју да пеца и на Дунаву и на Сави. То је неки Енглез, а у ствари аустријски ђенералштабни официр, који пеца маске ради, а у ствари помоћу удице мери дубину воде, а поред тога фотографише малим џепним као сахат апаратом све важније тачке и кашије.

*

Два тобож безбрижна путника броде једрилицом-јахтом дуж немачке источне обале; али их на један пут ухвате и демаскују као француске официре, који су тобож као путници увеселења ради, шпијунисали, како је немачка обала утврђена.

*

Артиљериски наредник I. који је откомандован у муницијски депо, слагалиште, случајно се упознао са једним господином, који се у истој варошци задржава, јер има неке послове да посвршава. Обоје се добро спријатељише. Артиљеријски наредник поред својих стручних послова интересује се и за мајсторију како се праве „бенгалске" ватре, жабице и друге ситнице а и непознати господин одличан је познавалац прављења тих отварница. Поучава наредника с којим прави заједничке опите и обоје се још чвршће спријатељише.

Једнога дана непознати господин вели, да би се за њихове опите згодно могао употребити „цилиндер" за гранате, и то најповољи какав се налази у артиљеријској лабораторији и моли наредника, да другом приликом ту „ситницу" понесе.

Али нареднику то паде у очи. Размишљаше позадуго, да ли странац није какав шпијун, и да ли то не би било издајство показати непознатом човеку „цилиндар" нове конструкције, који је још за све тајна?

На послетку, реши се, да се обрати свом претпостављеном, који опет сматрао ову ствар за врло важну и с тога јавио главном команданту. Наредник добија због своје обазривости похвалницу, а сем тога добија и неколико цилиндра старога система, да шпијуну, о коме се сада јасно знало да је тај, подвали. Шпијуна нико не дира, чак га пуштају, да умакне са старим „цилиндрима" и радују се, што су страну владу, у чијој је служби непознати странац био, обманули.

*

Случајеви, наведени овде, односе се на шпијунажу у миру. Они је важнија и значајнија од оне у рату, и човек се често мора дивити и чудити, када чује шта су све политички и војени шпијуни у миру починили.

Американац *Куртин* био је у почетку седамдесетих година овога века амерички посланик у Петрограду. После пада Наполеона III упути се Куртин да на неколико дана посети Лондон. Докле се тамо бавио добије позив обореног цара и императора, који је у то доба живео у Числехурсту, да га посети. Он се одазва позиву и Наполеон га дочека врлодушно топло. Цар се с њиме забављаше неко време; говорили су о његовој прошлости, његовој сиротињи, о његовом авантуреском животу као и о његовој посети у Њу-Јорк. На послетку, после разговора од читава два сахата помену цар прави циљ његовог позива. Он рече Куртину:

— Ви стојите врло интимно с Горчаковом. Можете ли ми што рећи, какви су његови погледи односно обнављања царства?

— Знам његово мишљење у том питању — рече Куртин, али се не осећам овлашћен и да вам га кажем!

— Разумем вас, — рече Наполеон, — и особито сам вам захвалан на пажњи што сте ме посетили.

Горчаковљево мишљење, које је Куртин пређутао, било је и сувише драстично. Он је рекао да тог „француског шута" никада неће потиомоћи, да се опет донона престола, јер га сматра за човека, који је вазда био опасан за мирно стање у Европи. Када се Куртин после тога вратио у Петроград, позва га једнога дана *кнез Горчаков* на ручак.

Кад су сели за сто, упита га на један пут овај.

— Ви сте били на путу?

— Да!

— У Лондону?

— Тако је.

— Видели сте многе људе?

— Неке моје одличне пријатеље... из Америке.

— Казали су ми, да сте видели и једног човека, који некад држаше судбу Европе у својим рукама?

— Тако је.

— Имате ли што да ми кажете, односно онога што сте с њиме говорили?

— Све је безначајно! — гласно је одговор. — Говорили смо само о личностима...

На то се Горчаков осмехну.

— Знам све појединости тога разговора. И сувише сам вам обвезан захвалношћу, што Наполеону нисте казали моје мишљење о обновљењу царства! —

Како разговору између Куртина и Наполеона није присуствовало никоје друго лице, Американац се зачуди чудно и од тада је стекао високо мишљење о савршеству и потпуности руске шпијунаже.

(Свршиће се).

ЈЕДНА ПАРИСКА ДРАМА

Ово није плод врле ведре маште каквога фељтонисте који, да би задовољио отупеле живце својих читалаца, смишља невероватне перипетије и још невероватније катастрофе, и који на крају свога романа направи хекатомбу људских тела. Ова страшна и романтична драма десила се у Паризу 5 октобра, и ево како причају париски листови.

Булевар Рошешуар био је поприште једне крваве драме која се одиграла у чудним околностима.

Пре годину дана, једна млада глумица, г-ђица Жермена Левагалес, стара деветнаест година, са станом у московској улици бр. 34, у једном кокетном апартману, упознала се у једном монмартреском кафе-шантану где је певала сваке ноћи од дванаест до три, са једном индивидуом која је била позната под надимком „Биби" и чије је право име Хектор Жиго. Жиго је био један од оних несрећника, увек одевених по последњој моди, напомађене косе, добро уштављених бркова, које човек може срести на свима местима где има жена, и чије је једино занимање да подло експлоатишу несрећнице које буду пале у њихове замке.

Он успе да заведе младу глумицу, која му се предала не само „душом и телом", но традиционалној романској форми, него, што је за њега било главно, и кесом; на тај начин, он је код ње имао и постељу, и постављен сто, чак му је и поклоне давала.

Али захтеви лепога Биби а с дана на дан су се увећавали, и најзад су постали такви, да му Жермена учини неколико плашљивих примедаба. И при првом покушају зло је прошла: драган је обори и изудара на мртво име и оте новац који му је требао.

Најзад, једнога лепог дана, њој дође храброст, отказа му и стаи и љубав, и запрети да га ће затворити ако се одмах не сели.

Пред таквим стањем ствари, господин се одлучи да се повуче, али на растанку даде реч својој разочараној пријатељици да ће јој се осветити. Наједећи, он дочека један стаклет који је припадао Жермени, и увидивши јој, извукаши оружје:

— Видећеш! са овим ћу ја свршити рачун са тобом.

Неко време после тога, они се сретоше на тераси једне пивиаре у улици Блаши. Свађа се замете између њих, и то баш око стилета. Биби се устреми на малу невачицу и покуша да је удари, али остали гости притрчаше и раздвојише је.

— Све та је у залуд, ја ћу ти одрати кожу! рикао је претећи песницом младој жени која, сва престрављена, пожури се да побегне дома, одакле није неколико дана излазила.

Пошто га је Жермена отпустила, Биби нађе нову љубавницу, веома лепу радницу Жану Мишо, стару двадесет година. Много слабија карактером него Жермена, Жана се потпуно преда своме заводнику. Овај је натера да остави радионицу где је радила — једну велику фабрику кутије — и како је она била веома лепа натера је да уђе у галантан свет, и поче живети од њене зараде и трговати њеном љубављу, младошћу и лепотом. Али ни то му није било доста: он се реши да експлоатише њену љубав и преданост до краја.

Идеја о освети није му избијала из главе. Он је знао да Жермена свако вече долази са једном својом пријатељицом у један хореографски завод на булевару Клиши. Он измисли један

сатански план. Не желећи да има посла са полицијом, науми да се послужи Жаном као оружјем. Она му је била потпуно одана и могла је послужити као оруђе.

У четвртак, 4 октобра у вече, заједно са Жаном дође у тај завод где је био сигуран да ће срести Жермену.

Она је ту одиста била. Водећи Жану Мишо испод руке, он је доведе до Жермене Левагалес. Када је она видела човека није се осетете толико плашила, хтеде побећи, али немаде времена. Њен неваздушни љубавник дохвати је за раме:

— Остани! пареди јој.

Престрављена, она остаде непомична и нема.

Затим се „Биби" окрете Жани Мишо и рече јој:

— Представљам ти моју бившу. Моћи ћеш је познати. Надам се да ти неће изгледати. Ако ти њу не убијеш, ја ћу тебе убити.

Жана и Жермена нису се никада виделе. Само измењаше погледе пуне мржње.

После тога трагичнога представљања певачица се реши да проведе ноћ код пријатељице која је била са њом, на булевар Рошешуар.

Око један час изјутра она изађе са својом пријатељицом. Без икакве препреке дођоше до стана, уђоше у кућу не сумњајући да их је Жана пратала и да је ушла са њима у капију.

Тек што је Жермена прешла неколико степеница, Жана се у мраку устреми на њу, и оним истим стилетом уболе своју супарницу у главу.

Лако рањена, Жермена скочи на своју непријатељицу, дохвати је за грло и успе да јој отме крвави стилет. Затим обори Жану, метну јој колено на груди и бесно је поче бости док она није престала дисати.

На ларму пробуђени укућани дотрчаше, и ухватише Жермену Левагалес, која је распалетене косе, мањите погледа, крвавога лица, руку, одела, витлала стилетом и смејала се лудим смејом.

Жану, потпуно без свести, однесте у болницу Ларибоазијер; веома мало наде има да ће остати жива после страховитих рана којима је повређена. Жермена је одмах затворена и све у плачу, испричала и признала све.

Лени „Биби" је нестао.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 71

— Промислите се, мадмоазел, поче он строго, још једнако као одбеивтавајући, — размислите, ја сам вољан да вам још времена дадем на размишљање. Изволите видети ово: кад ја и не би био тако уверен, разуме се, ја, поред свог искуства, не би се ни усудио да вас правце оптужујем; јер за сличну оптужбу, непосредну и јавну, или пак само погрешну, ја сам, у новом смислу, одговоран сам. Знам ја то. Јутрос размених за своје потребе неколико хартија са пет постотака, у номиналној суми три хиљаде рубаља. Рачун сам записао у бележник. Кад сам дошао кући, узмем да пребројим новце — сиедок ми је Андреја Семјоновић, — и, пребројивши две хиљаде триста рубаља, оставим их у бележник, а бележник у побочни џеп на капуту. На столу остаде око пет стотина рубаља у новчаницама, а међу њима три по сто рубаља. У том трентутку дођосте ви (на мој позив), — и за све време биле сте необично збуњени тако, да сте тринут, уеред разговора устајали и хитали, нешто, да одете, премда наш разговор још не беше свршен. Андреја Семјоновић може све то да потврди. Веровати је, да ви сами, мадмоазел, нећете одрећи да потврдите и изјавите да сам вас ја звао прво Андреје Семјоновића, једино зато само, да се с вама поразговарам о сиромашном и беспомоћном стању ваше сродице, Катарине Ивановне (код које нисам могао доћи на дању), и о томе, како би поирисно било да се у њену корист приреди лутрија, или да се покупе добровољни прилози, и тако што. Ви сте ми захвалили, чак сте и заплакали (ја причам све онако, како је било; прво, с тога, да вас на све подсетим, а друго, с тога, да вам покажем да се из мог сећања ни једна ни најмања црта није утрла). Затим сам узео са стола папир од десет рубаља и подарио вам, од своје стране, у корист ваше сродице, и као прву помоћ. Све је то видео Андреја Семјоновић. Затим, ја сам вас отпратио до врата, — ви бесте све једнако у оној забуни, — после чега, оставши сам са Андрејом Семјоновићем, и разговарајући с њиме десетак минута, он, Андреја Семјоновић, изађе, а ја се поново вратим столу, на коме беху новци, у намери, да их пребројане оставим одслито, као што сам и раније намислио. На моје чудо и запрепашћење, једне стотинарке између осталих не беше. На сад изволите оценити: осумњичити Андреју Семјоновића ја нећу никако не могу; чак ме је стид и да то помислим. Преварити се у бројању такође не могу, јер на минут пре нашег доласка, кад сам свршио рачунање најђем да је сума тачна. Признајте и сами, да, сећајући се ваше збуњености, журбе да одете, што сте неколико времена своје руке на столу држали; узевши, напослетку у обзир наш дружтвени положај и навике с њиме у вези, — *приморан* сам био да останем при сумњи, — свакако сумњи опорој, али, — праведнојој! Додајем још и понављам: да, и мимо свеколике моје *очевидне* уверености, ја разумем да у овој мојој оптужби постоји нека за мене опасност. Али као што видите, ја не стојим залуду, ја сам устао, и да вам кажем зашто: једино зато, господиње, једино зато, што сте показали најјрђу незахвалност! Како то? Та ја сам вас позвао у интересу ојађене сродице ваше, та ја сам вам пружио по могућству своме десет рубаља, а ви пак, још онога часа, враћате ми све то оваким поступком! Не, то већ није лепо! Ту треба лекција. Размислите само; и не само то, него вас као прави пријатељ молим (јер бољег пријатеља ви имати не можете у овом трентутку), сетите се! Иначе бићу неумољив! Е, дакле?

— Ја ништа писам од вас узела, прошапће Соња у страху, — ви сте мени дали оних десет рубаља, ево вам.

Соња извуче из џепа мараму, нађе завезак, одреши га, извади десетину и пружи руку Лужину

— А оних осталих сто рубаља ви баш не признајете? пренорчо и навалујући рече он, и не узе хартију.

Соња се обазре. Сви су је посматрали тако страшно, ужасно, строго, подсмешљиво, злобно. Она погледа на Раскољњичова... Он стајаше до зида, скрштених руку, и пламеним погледом посматрао је.

— О, Боже отме се Соњи.

— Амалија Ивановна, ово треба јавити полицији, а после, молим вас најпокорније, пошљите међутим и по вратара, тихо шта више и пријатно рече Лужин.

— Гот дер бармхерците! ја сам и знала, да је она крао! пјесну рукама Амалија Ивановна.

— Ви сте и знали? прихвати Лужин. — Мора бити, да сте и пре овога имали бар какког основа да тако закључите. Молим вас, поштована Амалија Ивановна, уиамтите наше речи, које сте, уосталом, пред сведоцима изрекли.

Са свих страна се одједном диже гласан говор. Све се успомешало.

— Ка-а-ако! изједном узвикну Катарина Ивановна, досетивши се у чему је стнар, па чисто слете Лужину, — Како? Ви њу окривљујете за крађу? Соњу зар? Јао, подлаци, подлаци!

На припаде Соњи, и својим сухим рукама загрли је, као да је у тисак метнула.

— Соња! Како си смела од њега узети десет рубаља! О, ала си глупа! Дај овамо! Дај одмах тих десет рубаља, — на!

Прихвати од Соње банку, згужва је у рукама, замахне и баци је право њему у лице. Куглица га удари по очима и падне на патос. Амалија Ивановна полети да новац подигне. Петар се Петровић ражлути.

— Држите ту полуделу! завиче он.

На врагима се у том трентутку, поред Лебезјатњикова, појавише још неколико лица, међу њима загледаху увутра и обе дошавше даме.

— Како? Полуделу? Јесам ли то ја? Буда-ало! цикну Катарина Ивановна. — Сам си луди, ниски човек! Соња, Соња да узме његов новац! Зар Соња крадљивица! Лудаче, још ће и тебе дати новаца!

Катарина Ивановна се хистерично засмеја. — Јесте ли видели ни лудака? окрене се она и пати на све стране, свакоме показујући на Лужина. — Шта и ти? — намах опаши она газдарицу, — и ти још овде, кобасичарко, потврђујеш да је она „крао", ти, проста пруска кокошја ногу у прилошту!

Ах, ви, ви! Ах, ви, ви! Та није ова ни из собе излазила, и како дође од тебе, подлаца, тако седе одмах поред мене; то су сви видели. Ето ту поред Родјона Романовића седе!.. Претресите је! Кад није никуда излазила, онда мора и новац да је код ње! Тражи, де, тражи, де, тражи! Само, ако не нађеш, то, голубиљу, опрости, одговараћеш! Иди ћу господару, господару ћу ићи, самоме цару, милостивом, пашћу му пред ноге, одмах, ама одмах! Ја сам сирота! Мене ће да пусте! Та мислиш да неће? Лажеш, доћи ћу ја до њега! Доћи ћу-у! Ти си вељда на то рачунао што је она мирна и блага? Али, браћо, за то сам ја пак смеона! Хоћеш се ти сурвати! Та тражи, тражи, де! Тражи, тражи, дела тражи!

Катарина Ивановна у безумљу чупа Лужина, вукући га Соњи.

— Ја сам спреман, и одговараћу... Али стишајте се, господо, стишајте се. Ја и сувише видим да сте ви смели!... Па... па... па како ће се то? мрмља Лужин, то треба пред полицијом... премда, усталом, и сад има сведока доста... Ја сам готов, али сваканко, мушкињу је тешко... нол... Кад би ми помогла Амалија Ивановна... премда, усталом, то се тако не ради... Како ће се то?

Кога хоћете! Ко хоће, тај и нека тражи! виче Катарина Ивановна. — Соња, изврни своје џепове, покажи им! Ево, ево, ви! Види, изврнут, ево, празни, овде је била марама, џеп је празан, видиш ли! Ево и другог џепа, ево, ево, види! Видиш, видиш!

Катарина Ивановна не да је изврнула него и оба џепа, извукла и превртила. Али из другог, десног, џепа наједном испадне хартија, ошше у вадуху параболу, и падне испред ногу Лужинових. То су сви видели; многи узвикнуше. Петар Петровић се сагне, дохвати хартију са два прста, дигне је да је сви виде, и развије... То беше стотинарка, савијена у осморе. Петар Петровић поведе руком изоколо, показујући новчаницу свима

— Крадљивица! Напоље из квартир! Полис, полис! завиче Амалија Ивановна, — њих треба у Сибир протерати! Напоље!

Са свих страна осуше узвици. Раскољников ћуташе не спуштајући ока са Соње, изретка, али брзо скрећући поглед и на Лужина. Соња стојаше на једном истом месту, као без памети, она шта више не беше ни задивљена. Одједном црвенило јој се осу по лицу; она узвикне и покрије лице рукама.

— Не, нисам ја то учинила! Ја нисам узела! Ја не знам! завиче она с јауком који сриче раздире, па припадне Катарини Ивановној.

Ова је прихвати и кренко је притисне себи, као да жели грудима својим да је од свих заштити.

— Соња! Соња! Ја не верујем! викаше Катарина [поред све очевидности], потресајући је у својим рукама као дете, љубећи је безбројно пута, хватајући њене руке, па се упиља, љубећи их. — Зар ти да узмеш! И какви су то глупи људи! О, Господе! Глупи сте ви, глупи, викаше она свима. — та ви још и не знате, та не знате, какво је то сриче, каква је то девојка; Она да узме, она! Та она ће своје последње одело да прода, боса ће ићи, па ће вама дати, ако вам затреба, ето каква је она! Она је и тај жути билет узела с тога, што су моја деца гинула од глади, продала је себе за нас!... Јао, покојниче, покојниче! Јао, покојниче, покојниче! Видиш ли! Видиш ли! Ово је твоја даћа! Господе! Сачувајте је, браните је, што стојите сви! Родјоне Романовићу, а што се ви не заузмете? Зар и ви верујете, Ни за њезин мали прст не вредите сви ви, сви, сви, сви! Господе! Та, заштити нас! (Наставиће се).

ТРАЖИ СЕ

Душан Катић, из Београда, редов II. коњич. пука „Цара Душана“ 13. ов. м. по подне око 3 часа, када је ескадрон био на прозахвању, узео је аманетник са упутницама које су биле потписане, — без икаџет нареџења; на пошту отишао и аманете примио, који износе суму од 80 до 90 динара, па се више није вратио у команду. Он је висок, плав, мале главе, малих плавушица и смеђих, црних очију, иде мало погурено. Од одела има: конопан чохани, чакшире црвене — чохане, шајкачу, чизме преправљене и сабљу новог прописа. Без шињела је. Командант истог пука актом Бр. 3745. расписује за његов проналазак. УБр. 24942.

Асан, син Цале Салиховића — циганина — из Дубнице ср. пчињског, отишао је негде са фамилијом и то: Цала, отац, стар 53 год.; Нарипа, мати, 65 год.; Мамут, брат 23 године; Шерво, брат, 18 год.; Тиша, сестра, 25 год.; и Зејнија сестра од 16 год. Асан је записан у пописној књизи књаства села Дубнице и исти се има упутити ове године у списак регрутски. Начел. окр. врањског актом Бр. 13681 моли полиц. власти да Асана пронађу и с њим надлежно поступе. (УБр. 24707.)

Атанасије Д. Стаменковић, пољски чувар из Загужана ср. лескоачког, отумарао је 19 пр. мес. негде од своје куће, оставив своју породицу без потпоре. Њему је 35 год., висок, у лицу црномањаст, образ, нос и бркови црних, уста умерена, носа повећег, брија се; кад говори трese главом и левом руком, ногу патраних и кад иде рамље; носи је шапав. Од одела одиео је на себи: чакшире, кратко гуњче и џелеч све од обичног сукна, на ногама просте опанке и модре чарапе, а на глави шајкачу од старе, плаве чохе. Начелство окр. врањског актом Бр. 13779 моли све полиц. власти, да Атанасија потраже и са нађеним надлежно поступе (УБр. 24708.)

Коста Томић, обућар из Пирота, отумарао је негде. Њега тражи пиротски првостепени суд актом Бр. 7198. да му саопшти пресуду своју од 12 сент. 1897 год. Бр. 8127, којом је осуђен на два месеца затвора и плаћање трошкова за дело лаке повреде. (УБр. 24912.)

ПОТЕРА

Лазар Антанић и **Марија** удова поч. Радосава Божића обоје из Лутиша ср. планинског 15 прош. мца. отумарали су негде у намери да блудно живе. Они су поврали кућу и одневши собом до 2000 дин. Лазар је оставио жену и петоро деце, а поред тога и имање. Лазар и Марија имају при себи пасош. Начелство окр. подринског под Бр. 318 и 319 од 15 септембра тек. 1900 год. издат им за Ниш. Лазару је до 40 год. висок, плав, са сивим босама, на себи има од одела: гуњ, чакшире, опанке. Марија има до 35 год. висока, у оделу сељачком, као што се носи у Посавско-Тамнави. Начелство окр. подринског актом Бр. 16353 моли све полиц. власти да Лазара и Марију пронађу и њену га стражарно спроведу. УБр. 24920.

Керим Тафић, циганин из Бојника, среза јабланичког, код суда општине бојничке, био је окривљен за крађу наковња Зеги Сејдићу, ковачу онд. на над га је суд општ. бојничке, 6 августа т. г. спровео са снима актима истраге власти ср. јабланичког, он је на путу између Бојника и Лебана испред служитеља општинског Смајла Марковића побегао непознано где, отевши од служитеља пушку, са којом га је спроводио. Керима је 40 година, средњег је раста, лица округлог — црног, косе црне, обрва црних, очију жућкастих, носа правилног, бркова црних, уста правилних; браду брија. Од одела имао је на себи: памучавију, црне чакшире арнаут. кроја, прекасан широким појасом, на глави црвени фес и на ногама опанке. Начелство окр. врањског актом Бр. 13452, моли све полиц. власти да Керима у кругу своме потраже и нађеног њему стражарно упуте. УБр. 24706.

Александар Кочић—Сицина, турски војни бегунац, који се 30 пр. м. пријавио власти среза копаоничког, при спроводу у Ваљево побегао је испред спроводника. Тиме је доказао да је неисправан, зато начелник среза посавског актом Бр. 11684 моли све полиц. власти да онога бегунца потраже и њему га спроведу (УБр. 25059).

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Нису нам стигли на време сликс за овај број, с тога и дајемо га без слика. У идућем бројевима нападаћемо.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 209.

БРОЈ 42. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 29. ОКТОБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Врачар трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код окружних скупштина или на пошти. Цена је листу: селима, које узаше у састав општине и који је већ претплаћена, типовницима, учитељима, занатлијама, општинским писарима и осталим званичницима у опште године 12, полугодиште 6 динара. Гостионичарима и осталим лицима из унутрашњости године 16, полугодиште 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодиште 5 динара, иу ова се по овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно граничних одреда. Надлештима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодиште 15 динара. Појединa бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

САСЛУШАВАЊЕ

(НАСТАВАК)

При употреби сведокова памћења од највеће је важности стварање веза између појединих слика сећања. Свако од нас зна, како самом овом памћењу прискачемо у помоћ тиме, што извесна сећања везујемо за друга, да би дошли до онога што нам је потребно знати. Ако бих ја и. пр. хтео знати, кад сам извесни предмет купио, најпре можда нећу имати никакве представе, кад је то било. Тада се најпре сетим, да сам купљени предмет неко време носио у руци, док ми рука није озебла, дакле то је било зими; ту ствар сам турио у леви џеп унутра на зимском капуту, дакле то је морало бити прошле године, јер претпрошле године имао сам зимски капут, на коме није било на левој страни унутрашњег џепа; кад сам дошао кући, био је ту мој пријатељ X, дакле била је среда, јер он обично долази само тога дана; он је разгледао мој нови зимски капут, дакле морао је бити потпуно нов. Из кројачева рачуна видим, да сам капут добио у почетку новембра, и сад могу с помоћу среде сасвим тачно казати кога сам дана купио предмет о коме је реч.

Таква везивања чинимо ми врло често. Невештим људима то не иде лако, и кад хоћемо да од њих дознамо што одређено, није довољно оставити им времена, већ им се мора помоћи, и према степену вештине те помоћи биће и правилност и тачност добивених података.

Само се по себи разуме да у оваквим приликама ваља имати у виду околину и положај дотичног сведока. Према томе сељаку ћемо помоћи пољопривредним догађајима, старој жени црквеним свечаностима и т. д., али и код мање типичних карактера долази се готово увек ближе циљу, кад се упућених карактера долази се готово увек ближе циљу, кад се упућено у разговор и поступно покушавамо да дођемо до података. И ту много чини вежба, јер се могу постићи лепи успеси, али се увек ваља чувати сувише комбинација. Ако је важно да се одреди време, кад се нешто десило, онда је потребно да се у протокол унесе читав ред слика сећања. Тако може сваки испитивањем међусобним констатовати да ли је време правилно одређено. („Ако је истина, да се догађај *A* одиграо једновремено с догађајем *B* на месту *B*, и ако је *Г* тада био на том месту, онда се и догађај А одиграо на месту *B*“).

Изванредно важно средство да се потпомогне памћење јесте враћање у слично околности. То нам је врло добро познато из обичног живота. Ја у својој кабинетији мислим о томе, како ми је потребно да данас приликом мога изласка из куће извршим неке послове. Кад сам изашао на улицу потпуно сам сметнуо с ума шта све имам да посвршавам, и узалудно су сви напори, да се сетам. Али кад се вратим у своју кабинетију и седнем на исто место, на коме сам пре дошао до оних мисли, извесно ће ми пасти на ум, шта имам да радим. Без сумње да се цела ствар састоји у томе, што ја, ма да и несвесно, опет примим онај чулни утисак, који сам добио при доношењу закључка — кад погледам исти предмет на столу за писање, кад чујем тик-такање сахата, осетим притисак столице и т. д. „Постоји неки чудни закон,“ вели проф. Грешеј, да се они утисци, који једновремено утичу на мождану кору, међусобно везују, или као што се вели, међусобно асоцирају.

Такве индеенасоцијације уопште су врло важне и ми знамо, да извесни чулни утисци: звоњење звона, извесни осветљења, нарочито пак утисци за сећање најпернији чула, чула мириса, могу да поново изнесу одавно ишчезле доживљаје. Таква посматрања су колико интересатна толико и важна, и сваки од нас зна, како се мало по мало и у неколико с муком производе сећања, која дуже трају и која су, као што је изгледало, била потпуно ишчезла.

Упитамо ли се, како ћемо у нашем случају користити се овим сваком познатим фактом, наћи ћемо одговор у томе, да ми онда, кад је од велике важности најтачније сећање кога сведока, не можемо учинити ништа друго, но да тога сведока вратимо тачно у оне исте околности, под којима је учињено дотично опажање. Али није довољно, да сведока просто одведемо на место, већ се морамо постарати да створимо и друге тадашње околности; мора бити исто доба дана, па ако је могућно и исто годишње доба, исти сахат и друге слично сподне околности, и, ма да се ту не траже никаква позоришна инсценирања, ипак велимо, што је тачније, тим боље. Тај метод је за препоруку онда, кад се ствар тиче компликованих догађаја а на име да се констатује, каквим је редом неко лице извршило разне радње, или шта је почињало више индивидуа у извесним размацима времена. Поједини моменти доста пута не могу се репродуковати у сећању, а кад се вежу за поједине локалне односе репродукују се врло лако. Ја уверавам, да се такве могу постићи резултати, који изненађују; људи, који се нису могли у канцеларији сетити ничега, на лицу места дођу до другога расположења; најпре се сећају спореднога, за тим све важнијих појединости. Али ту се наравно не сме очекивати да сведок на лицу места буде одједаред, надахнут; ваља га оставити да дође к себи и да се оријентише; говори се о предмету у опште и о равнодушним стварима, покушава се питањем оно што је најмаркантније у дотичном догађају или оно чега се сведок најлакше сећа, веже се за то друго сећање и тако се мало по мало изувче све, што он зна. Наравно да при том морамо пазити, да сведока не сугеришемо и не нагнамо га да тврди ствари, које није доживео. То би била врло велика опасност, а њу ћемо избећи тако, ако будемо само стављали питања, а никако просто износили факта на тврђење. Али у оваким приликама не смемо заборавити, да се под извесним околностима могу десити у сећању врло велике обмане, те да се тада осећа, да се нешто некад доживело, ма да то није случај. Сваки од нас зна, да се то обично не дешава само код извесних душевних болести, већ и код сасвим нормалних људи, кад су душевно или телесно неома уморени. Те обмане су већином локалне природе и састоје се у томе, што човек осећа: „Ја сам морао онде већ једном бити,“ ма да определено зна, да то није било у ствари. Такве обмане могу се лако десити код узбуђених сведока и биће доста опасне.

За тим ваља нам упамтити ону Рибову необичну али веома важну реченицу: Заборавност је једна погодба памћења. Рибо на име мисли, да само једна извесна количина може стати у памћење, и кад се исто испуни многим незнатнијим стварима, онда за важније нема више места; оне могу да стану тек онда, пошто се незнатније забораве. Употреба овог правила састоји се за нас у томе, што ни ми не смемо сведока подсећати на много незнатне ствари, јер ни ту тада неће остати места за важне. Тешкоћа се састоји у томе, да сведока подсетимо на оволико незнатних ствари, колико је баш потребно да се добије веза и основ за важније.

Неправилно посматрање услед узбуђења

И најравнодушније догађаје посматрају људи различито, ма да у тим догађајима нема ничега, што би их могло довести у узбуђење, те да их не могу посматрати мирно. Али каква ли тек огромна разлика мора бити у посматрању, кад су околности биле такве, да су се посматрачи услед неког узрока уплашили или дошли у узбуђење. Ту онда не може више бити ни речи о поузданости посматрања. Таквих примера има небројено много. Од историјских споменућу само један, који се односи на погубљење краљице Марије Стуарт. Приликом отварања њеног сандука (у тридесетим годинама нашег столећа) констатовано је, да је краљица два пут засецана мачем, и то једанпут је џелат ударио по затиљку, а други пут јој је растављао главу од тела. Међу тим сувременици у свом, по дужини и тачности правом енглеском описивању догађаја, ни једном речју, ни у једном извештају не спомињу други, или боље рећи први засек (на затиљку). Ти извештаји су тако написани, да би се тај догађај несумњиво морао споменути, да га је ма и један посматрач уочио; али они су били толико узбуђени, да су сви превидели да је џелат два пут ударао краљицу мачем, и да је нешто суд о томе испитивао, они би се били заклели да су видели само један замах.

Пре кратког времена имао сам ја прилике да се о таком нечем уверим, кад је извршавано једно погубљење, у ком је џелат сматрао за потребно, да напуне рукавице. Пошто је извршено погубљење, ја упитах четири личности, које су по службеној дужности присуствовале томе чину, каква је била боја џелатових рукавица; одговори су гласили: црна — отворено сива — бела — а четврти је остајао чврсто и стално при томе, да џелат у опште није ни имао никаквих рукавица на рукама. И сва четворица су била у непосредној близини, ни један није сумњао, сваки је одговорио с пуном поузданости и још и данас верује, да има право. (Наставиће се)

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Једна забрана и њено извршење

Имали смо ту скоро пред собом једну овакву судску процедуру код једног општинског суда.

Суду општине . . . . . .

Н. Н. бакалин овдашњи, по овој под *|. приложеној оригиналној меници, која је датирана под 15 јулом ове године, и којој је рок плаћања условљен за 15 октобар ове године, има ми плаћати 90 динара дуга од еспапа. Како дужник у року ову своју обавезу није наравно ни исплатио, меницу сам под протестеном суда на дан 16 ов. месеца протестовао, о чему сведочи под *|. приложени меничин протест.

Како ме дужник ни до данас у овом потраживању није изравнао, то сам принуђен обратити се суду, са молбом, да за обезбеду овога мога меничног потраживања изволи одобрити и уједствовати забрану, на еспап дужникових, као кафу, шећер, брашно, пиринач, маст и све остало што се у дућану наће, а тако исто и на покретност у соби до дућана у којој дужник станује, као преност гвоздени, астал, орман двокрилни, шест плетених трпезних столица, и све остало што се при њему у његовој државини наће, па све што се узабрани да се преда Н... Н... трговцу, на чување под законом одговорношћу.

Прописну таксу плаћам.

Поништи суду
20 октобра 1900 г. Н... Н... трг.
К.....

№.....

Решење

Поднетом меницом у оригиналу, којој је рок за наплату протекао, услед чега је и судска протестована, потраживао је своје потраживање потпуно доказао, чиме је испуњо услове § § 377., 378., 398. и 399. грађ. судског поступка, с тога суд општине . . . . . као надлежан на основу § 6. и 9. грађ. судског поступка

Решава

Да се тражена забрана за обезбеду 90 динара меничног дуга, на означену покретност дужникову одобри и одмах удействује и колико буде довољно за обезбеду овога потраживања а не буде противно § 471. грађ. судског поступка. Пописану покретност предати на чување одређеном чувару под законом одговорношћу.

Саопштити ово решење повериоцу и дужнику, а затим одмах приступити извршењу обезбеђења.

Од суда општине ..... 20 октобра 1900 г. №.... Н....

Председ. суда
Деловођ Кметови

Ова забрана предата је на извршење извршном одељку, који је средством свога органа изашао на лице места где се имао извршити попис за обезбеђење ове тражбине.

Извршилац је приступио попису у присуству три грађанина, као сведока, и тада на лицу места у дућану дужникову извршен је овакав попис:

Списак

Пописане покретности Н. Н. бакалина овд. за обезбеду 90 динара меничног дуга, за рачун Н. Н. трговца овд.

Наименовање пописане покретности.

I у дућану

1.	1 сандук шећера у тежини 4 кгр. . . .	1·— дин.
2.	1 џак пиринча у тежини 8 кгр.	3·— „
3.	1 теразије мале.	2·— „
4.	10 кила соли	0·80 „
5.	1 кутија са 1 кгр. алеве паприке. . . .	0·60 „
6.	Ситнице: сапуна, хартије, писаља и т. д.	2·— „

Свега 9·40 дин.

Када се хтело приступити вршењу пописа покретности у соби за дућаном, пошто у овоме више ништа од вредности није нађено, дужник је пред присутним проценитима грађанима изјавио, да покретност, која је у соби за дућаном, није његова, да је соба изучен затворена и да је кључ код газде од зграде, а то је узељ тога што му је он сву покретност која се у соби налази уступио за дугујућу кирају у 120 динара, коју му дугује до 1 новембра ове године. Уступање је учињено код суда општине ..... путем поравнања, које подноси извршној власти на уважај.

Извршни орган прочитавши предато му поравнање уверио се да је исто закључено код суда општине ..... под 5 октобром ове године №.... које је исти суд на основу § 144. грађ. суд. поступка уважио и за важеће признао.

Одмах је дозван газда од зграде и када је од њега узета реч он је изјавио:

Не одобравам попис покретности, која се у овој соби налази, јер је иста поравнањем судским, законитим путем прешла у моју државину, а за дуг од кирије у 120 динара коју ми суму новаца дугује Н. до 1 новембра ове године, и услед немоћућности да не у овом дугу измири, он ми је исту покретност уступио. Собу нећу да отварам, јер ја ништа никоме нисам дужан, а за туђе дугове власт не може узимати у попис моју покретност. Н. Н. абаџија

При вршењу ове забране и извршењу пописа присуствовали су

Проценитоци: Н. Н., Н. Н., Н. Н. с. р.

21 октобра 1900 г. Вршио попис извршитељ
К...

Примио сам пописану покретност на чување под законом одговорношћу. Н. Н. трговац

По спрашеној радњи извршилац је о овоме своме чину известио суд, који је дозвао повериоца и саопштио му стање ствари, и он је на протоколу саслушања изјавио.

Орган општински неправилно је и противу законито поступао при извршењу ове забране, јер није извршио попис све оне покретности, коју сам ја за обезбеђење мога потраживања означио, и што је прешао заговор дужника, да покретност у соби иза дућана није његова, но да ју је поравнањем уступио газди од куће за кирају. Овај је пренос удешен на штету осталих повериоца, и зато не може имати никакве законске важности, а што је најглавније дужник и сада у овој соби станује. Тражим да суд своје решење о одобреној забрани изврши, па ако газда од куће има шта од свога кирај-

није тражити, пека то чини законитим путем код надлежног суда и тамо своје право доказује. Вредност покретности у себи износи много већу вредност, но колики се дуг од кирије означава, према чему се види јасна и очевидна намера дужника, да избегне остала своја плаћања.

Оверава кмет Н. Н. трговац

По овоме је суд донео овакво своје решење:

Као што се из акта по овоме предмету види, газда од куће поднетим поравнањем, које је закључено код суда и које је увело на се вид извршне пресуде, дакле законске исправе, која му даје право државине за уступљену покретност, према чему се она има сматрати као правни држалац исте, доказао је своје право на државину. Према овоме, а сходно § 471, тач. 1. грађ. судског поступка, суд не може узимати у пошис за обезбеду овога потраживања повереничева туђе ствари и зато

Решава

Да је забрана ова законски извршена.

Саопштити ово повериоцу на потпис.

Од суда општине ..... 23 октобра 1900 г. М...

Председник суда

Деловођ, Кметови

Задатак општ. писарима. Нека општински писари дају свој одговор на ова питања:

Је ли извршни орган општинске власти, при извршењу ове забране, правилно и по закону поступао? Ако јесте зашто, а ако није, шта је требао чинити, па да своју радњу уведе у захтевану законску свеобразност?

Ако је радња правилна, онда како се има у овом конкретном случају тумачити и узети § 303. а грађ. закона?

Даље да ли се може овакво поравнање сматрати као коначна исправа о праву својине, или је исто закључено на штету трећег? Може ли оваква исправа, која је после задужења, ма и код суда извршена, после раније задужења дужникова вредети на осујећење осталих раније потраживања осталих повериоца од дужника?

Какву је одлуку суд требао донети по извештају свога извршног органа по овој ствари?

СПИРИТИСТЕ

ИЗ ЗАБЕЛАЖАКА ЈЕДНОГ ПОЛИЦАЈЦА

.....месеца 189... год. после поноћи Кућетинине књиге „Живот на другом свету", настао је читав један поглед у нешто интелигентнијем делу нашег престоничког становништва, а у корист Кућетиних проповеди.

И велики и мали, и богати и сиромаси, беху толико одушевљени спиритизмом, да по неки београдски столари једва стизаху, да израде потребан број астал'чића за „казивање духова", а „Живот на другом свету" беше се у самој престоници распродао у 3000 примерака за непуних месец дана. Кућетина се већ спремаше, да приреди и друго издање свога, доиста „јединственог" дела, али га у томе ометоше неки непридвиђени догађаји.

Престоничка полиција показа се веома безбожна према овоме творцу „Живота на другом свету" тиме што га, као и сваког пробисвета, прогна на свагда из Србије у место рођења — Аустро-Угарску.

Ну ово „безбожтво" полицијско не остаде некажњено. Није прошло ни 15 дана од прогонства „Кућетининог", а престоница огрезну у крађама и преварама у толикој мери, да свет већ отпоче јавно викати на полицију. Упоредо с тиме, спиритизам се из дана у дан све више и више ширише, а „Живот на другом свету" отпоче се појављивати и у зутограђенсним табанима. Спиритизмом се почеше бавити и неке личности, за које би се, на први поглед, могло помислити, да су прилично интелигентне. (Беше међу њима и један „књижевника" и „песника" добро познатог нашој публици у чијој су кући сваког дана држане седнице!)

* * *

— Шта ће тебе то астал'че г. Ј...?

— Ја.. залудан.. знаш.....

— Море остави се ћорава посла' човече. Није то за нас. Какав спиритизам, какви духови, какви бакрачи! Имамо ли прочег посла — да чувамо наше радње, рече један ..., вечера касапија Д... своме комшији Ј... бакалину, у улици С. . . . .

Газда Ј... беше човек од својих 35 год., доста озбиљан, веома озбиљан, мирап, поштен и побожан. Радња му ишаше не може боље бити, али и он беше предан као кртица. Ну имађаше још нешто код газда Јове, што се ретко налази код других људи. Беше то човек веома ћутљив, повучен и, готово увек замишљен, а изузев најближих комшија, слабо се с ким другим дружаше. Кажу, да газда Ј.... није увек био опакап. Док је, вели, био момак, био је весељак на причу, али од кад се оженя, а то је од пре 6 година, постаде човек сасвим друкчији.

Жао му је много што нема порода, говораху обично стари пријатељи г. Ј.... кад би повели реч о њему.

Међу суседима г. Ј... уборајаво се и неки М... Н... послужитељ општине београдске. Код овог М... о чијој се прошлости свашта говораше, држаху се готово свако вече спиритистичке седнице, на којима се беше веома прочуо као медијум, један младић од својих 26—28 год. за кога М... уверавање, да је синовац Кућетинин. Овај следи и елегантни младић беше толико очарао посетноце спиритистичких седница, да га сви сматраху као неко тајанствено и натприродно створење.

На навалињање своје жене и г. Ј... је присуствовао на неколико тих седница код М..., и ево га сада, где и сам купује астал'че.

* * *

Од свију крајева наше престонице једини је „Енглезовац," који је насељен најразличијим становништвом, ту, поред куће неког бившег министра или каквог другог већег државн. чиновника, можете наћи кућерак неког тальигаша, раденика и њима подобног. С једне стране та велика разноличност у становништву а с друге опет несређеност улица и недовољност полиц. надзора, учинили су, да је „Енглезовац" од вајкада, па и данас, у погледу личне и имовине сигурности, последњи међу осталим деловима престонице. У самом њему изврши се прено год. два пута више казнимих дела но у целој осталој престоници. У времену пак, о коме говоримо „Енглезовац" беше постао поприште сних могућих казнимих дела. Ретко је прошла која ноћ, а да се не изврше по 2—3 опасне и по неколико простих крађа, а једном је чак дотле дошло, да су крадљивци разоружали и самог ноћњег стражара у једној забаченој улици. Од тог доба удвојене су ноћне страже по „Енглезовцу", али и од тога не беше никакве користи — крађе се и даље продужаваху.

* * *

Било је то на изманку месеца ..... када ми једног јутра, као заступнику члана кварта врачарског, јави дежурни писар истог кварта, да је преко ноћи извршена огромна похара Ј... бакалину у улици С....., и том приликом одпето му је преко 3000 дин. готовог новца и разног еспапа око 1000 дин.

— Све браве, па и она на чекмеџету, јављаше дежурни писар, отворене су удешеним кључевима, а тако исто и каса сандучара у којој је био новац.

— Интересантно је, додаваше даље дежурни, да су: и поменута каса сандучара, а и све остале браве биле поново затворене, као и да се, ни у дућану, ни у магази из које је еспап однешен, не примећују апсолутно никакви трагови нереда, из чега се даје извести, да су крадљивци слободно и на тенане вршили операцију.

Но на завршетку свога извештаја, г. писар најављиваше сумњу за ову крађу на два момка г. Ј..., који спаваху у соби до магазе, и који тврђаху, да ништа нису чули ни осетили.

За време мога једномесечног чланског заступништва десило се, као што већ поменух, много крађа у кругу кварта врачарског, али ни једна од њих не беше тако велика као ова г. Ј.... Није шала, болан, однети човеку на данашње време око 4000 дин, а већ и да не говорим о начину извршене крађе, по коме би изгледало, да г. Ј.. станује у неком селу а не у

престоница. И што је још најглавније, од свију тих многобројних крађа, не можемо ни једној ући у траг.

— Ако још и од оне крађе не буде ништа, помислим у себи, онда ће ми г. управник казати, да сам још неспособан за полицијског старешину, и тада због моје чланске заступништво а с тиме и све друге наде....

Преминућујући овако ноћем у кварт, у коме дежурни писар у велико испитивање момке г. Ј.... Ту беше и г. Ј.... Но што сам се поздравио с њим, позвах га у моју канцеларију и отпочнем га усмено проспитивати о несрећи, која му се догодила. Надах се, да ћу тиме доћи до неких околности, које би ми могле користити у истрази, али ми нада оста само нада. Г. Ј.... не знађаше ми више ништа казати до то, да је дуван, као и обично, затворио у 10 часова, а за тим отишао код свога суседа М. Н. и тамо остао до 2 сата по поноћи, а за тим се вратио кући и легао. Сјајно је, вели, до 5 часова изјутра, тада су га момци пробудили и известили о покрађи. Г. Ј.... додаде још и то, да не може никог, а најмање своје момке, сумњичити за ову крађу.

— Је ли ко долазио код тебе ових дана?

— Н-и-ј-е и јесте.

— Ко и кад?

— Та готово нико. Прексиноћ смо мало поседили, онако знате фамилијарно.

— С киме?

— Па ја, жена, ташта, свастика, комшија Милош и његова жена.

— И више нико?

— Био је још .... није више нико био.

— Сети се да ли је још ко био?

— Није, није нико, знам добро.

— Па ти ми хтеде рећи као да је још неко био.

— Збуњио сам се, господине, због ове несреће, па не знам ни шта говорим. — — —

у радионице и шупе чувају па чак и видим поморским официрима, који немају директна посла у радионицама забрањују улаз учтивом, али ипак енергичном опоменом, а нарочито, још када поведу још којега познаника, да покажу што год у радионица. Персонал који ради у артиљеријским радионицама, у забрикама оружја у лабораторијама за муницију и топове свакодневно се шпијуните, с којим се пријатељима састаје, шта говори и да ли у разговору случајно не одаје какву тајну.

Па ипак, поред свих мера обазривости, показали су шпијуни, нарочито женске које су осиротеле и из болних кругова, напредне успехе. Коме није још у памети једна нечувено дрска крађа једне пушке која се десила у Шпандави приликом увођења нове садашње магацинске пушке малога калибра у Немачкој. Један официр у универми једног пруског пуковника ушао је био једнога дана у касарну Шпандавску и посматрао пажљиво пушке, које су тамо у „сошкама“ биле намештене у ходнику.

После неколико часова приметило се да фали једна пушка. Истрагом се утврдило, да ју је само онај „официр“ могао дићи. По свој прилици сакрио ју је испод огртача. Тај је „официр“ наравно био преобучен шпијун. Лопов-шпијун био је тако дрзак и умешан, да се ни до данас није могао открити, нити пушка наћи.

*

Сем ових шпијуна у мару, као што је у опште познато има их и у ратним временима. И ови људи, који предузимају шпијунажу, само да би могли отаџбини користити, често свршавају срамном смрћу. Али има и пуно лупежа, који овај опасни занат терају, само да би се пара награбили, па чак има их који за новац издају и своју отаџбину. Они су готови и пријатеља и непријатеља да послуже и са обе стране да примају рудине сребрнике и да их варају.

Ну има и таквих људи, који у рату предузимају шпијунажу, јер воле опасности, и што шпијунажу сматрају као спорт. И они приликом вршења тога заната, који захтева и условљава толико лукавости, умешности, присуства духа и смелости, осећају исто задовољство, које и ловац у опасном лову. Најбоље ћемо тај, тако да га назовемо, „шпијунски спорт“ објаснити, кад наведемо овде један историјски пример, који се односи на једног шпијуна Наполеона I., који је пореклом био Немац.

Главни шпијун Наполеонов, или боље шеф његових шпијуна био је неки *Шулмајстер*. По рођењу је био Немац и родио се у Фрајштету близу Кела као син тамошњег пароха. Шулмајстер је био бистар дечко и учио се добро, али му је владање било лоше, јер се никако није могао потчинити редовном животу, већ је непрекидно волео промене.

Када је Наполеон I. отпочео рат с Аустријом, замоли Шулмајстер аудијенцију, коју и добије. Том се приликом понуди Наполеону за шпијуна, али га овај одби. После неколико тренутака појави се пред цара један старац, који такође замоли Наполеона да га узме за шпијуна, али Наполеон и овога одби. На један пут се старац исправи и Наполеон угледа пред собом Шулмајстера, који је умео тако вешто на своме лицу да промени црте, да је и Наполеона преварио, јер га није могао познати. Наполеон га с тога одмах ангажова и изда му налог, који овај на потпуно царево задовољство за неџун сахат боље извршио.

У току времена Шулмајстер је показао необичне успехе у шпијунажи, да је задобио цело Наполеоново поверење, коме је он роџеки био предан. Смелост, досетљивост и хитрина била је безгранична и за дивљење код тога човека. Он је за тренут ока могао узети сасвим другу маску. И час се у непријатељском логору појављивао као маркетендер, час опет као сељак који вози ђубре, за тим као полумрзнути проеџак. Дуго времена био је чак собар код једног непријатељског војсковође, а једном приликом, одиграо је једног немачког принца у француски логор. И ако није имао стручне спреме о војсковању, био је ипак у стању стратегијски положај непријатељске силе, коју је он шпијунисао, тачно по памћењу да опише, па чак и да на хартији нацрта.

Наполеон га је богато награђивао за напредне и важне услуге које му је чинио, али га је ипак нештедимице презирао, и када га Шулмајстер једном замоли за крст почасне легије, одговори му Наполеон: — Шпијуни се *плаћају*, али не *одликују*!...

Шулмајстер је живео, после прогонства Наполеонова, као богат рентијер у Колмарској улици у Штрасбургу, где је 1843 године умро. Има и данас људи у Штрасбургу и Келу, који га се сећају. Његова је кућа тек 1873 год. порушена. Али у свом месту рођења није се смео појављивати. Када је једном посетио село, истукли су га сељаци на мртво име, тако да га је једва месна власт могла спасти. Једном је чак покушао да повеџем својим заснује добротворне фондове, али су га грађани презирали и све му повчане поклоне вратили. Цело његово имање припало је доџније француској благајни, пошто је Штрасбург још онда био француски, а само његова газдарица добивала је месечну пензију од 500 франака.

*

Нарочито је значајна шпијунажа од 1870 године, када су немачке трупе држале Париз неколико месеци опседнут. Француски су ту вршили шпијунажу савршено развијено, али и шеф пољске полиције немачког главног логора, познати владин саветник *Штибер* беше им дорастао.

Француски су на разне начине преносили телеграме. Најчешћи је случај био у шупљој штикли од обуће. Сем тога крили су у шупљим дугметима сељачким на прслуку, у шупљем штапу. Цигар папир такође се употребљавали за депеше, пишући по њему „невидљивим“ мастилом. На чак су крили депеше у сребрном франку, који је био изнутра шупаљ.

*

О поступању са непријатељским поданицима и шпијунима данашње Међународно Право прописало је извесне норме. По Међународном Праву сматрају се за шпијуне само особе које нису војници или војници у цивилу. Ако се ма ко, био обичан човек у војном оделу или официр у универми ухвати у шпијунажи поступа се с њиме као са војеном особом и сматра се само за *ратног заробљеника*. Ну сваки човек у грађанском оделу ако се у шпијунажи ухвати сматра се за *шпијуна*, па ма у ствари био и војник или официр.

Овде ћемо навести један жалостан пример таквог сматрања и поступања.

Приликом опсаде Меца беше се један поднаредник коњичка а син једног богатог берлинског милијардера откладио, да ће се у Мец увући и одатле донети важне вести. Младић је тај говорио одлично француски, пошто је дуже времена живео у Француској и на тај начин знао француске обичаје. Он набави себи одело једног сељака, прође поред предстража и присе срећно у Мец. Тамо је све добро разгледао и орећа га послужи да жив изиђе на тврђаве. Али у последњем тренутку, неминовна га судба сустиже. Када је и поред последње предстраже требао проћи, паде у очи једном француском каплару, који је био командир те предстраже, да сељак носи брилијантски прстен на десној руци. Одмах га затворише и изведоше пред команданта. Ту је признао, да је пруски војник, и надао се, наравно, да ће се тим признањем спасти и да га неће сматрати за шпијуна. Командант Меца извести се код пруских предстража, да ли је ухваћени шпијун с својим војеним односима истину говорио; и пруски командант потврди, али сутра дан, доби Прус одговор, да је овај до крајности смео младић као шпијун стрељан. На сваки начин Француски су били у праву да га на смрт осуде, јер су га у цивилу ухватили.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 72

Плакање једне, јектичаве сироте Катарине Ивановне, као да имађаше јаког ефекта на публику. Беше толико тужног и њеженчког на том увелом, јектичавом лицу, искривљену од бола, и у тим усахлим спеченим устима, у том промуклом гласу и крику, у том ридању налик на детињи плач, у тој поверљивој и уједно очајној молби за заштиту од Бога и људи, — толико, да су, како се чини, сви онде жалили несрећницу. Бар је Петар Петрович одмах *зажалио*:

— Госпођо! Госпођо! узвикиваше он гласом наваливаљи, — тај се факат вас не тиче! Нико се не усуђује да вас окри-

љује о намишљају или о вашем пристанку, с тога баш, што сте ви крађу и одали извршући цепове; мора бити, да нисте ништа противстављали. Врло и врло сам готов да сажалевам ако је тако рећи убојство и Софију Семјоновну покренуло на то! али онда, мадмозаел, зашто нисте хтели да признате? Бојали сте се стида? Први пораз? Или сте се збунили можда? Стварје појмљива, врло појмљива... Али, при том ипак, ради чега се упушташе у таква посла! Господо! рече он свима онде, — господо! Како осећам сажалење, и, тако рећи, болећивост ја сам скоро поран сад и да опростим, мимо тога што сам лично предјам. Па, мадмозаел, нека вам овај стид и срам буде лекција за будуће! — рече он Соњи, — а ја даље нећу ништа предузимати, и прекидам. Доста је!

Петар Петровић искоса погледа Раскољникова. Погледи им се сусретоше. Горући поглед Раскољникова да га у пепео сажеже. Међутим Катарина Ивановна као да ништа више није ни слушала: Соњу је грлила и љубила као луда. И деца својим рућицама окупише Соњу обухватати, а Пољечка, — ноја, уосталом, није потпуно схваћала шта је то, — тако изгледа, као да се дави у сузама, док се кидала од плача, склонивши своје, од плача надувено, дечјикасто лице Соњи на раме.

— Како је то ниско! зачује се тек с врата јасан глас.

Петар Петровић се брзо осприне.

— Каква нискост! понови Лебезјатников гледајући му нетремичице у очи.

Петар Петровић као да и уздрхта. То сви опазише. (После су се тога сећали). Лебезјатников корачну у собу.

— И ви сте се усудили да ме за сведока поставите? упита прилазећи му.

— Шта то значи, Андреја Семјоновићу? О чему ви то говорите? промрмља Лужин.

— То значи, да сте ви... опадач, сто шта значе моје речи? затрено одговори Лебезјатников оштро гледајући га својим кратковидним очицама.

Био је врло разљућен. Раскољников тако упио свој поглед у њу као да хвата и мери сваку реч. Опет завлада ћутање. Петар Петровић се готово и изгубио, особито у првом тренутку.

— Ако ви то мени... почне он мућати, — а шта је вама? Јесте ли ви при себи?

— Ја јесам при себи, а ви сте један... варалиџа! Ај, како је то ниско! Све сам чуо, чепао сам наочите, да све чујем, да све разумем, с тога што, признајем, и до овог часа ово није потпуно логично... Али зашто сте све то учинили ја не разумем.

— Шта сам ја то учинио! Хоћете ли престати да говорите у тим бесмисленим загонеткама! Или сте се можда опили!

То можда пијете ви, ниски човече, а не ја! Ја ни вотке никад не пијем, јер то није по мојим убеђењима! Помислите, он, он сам, својеручно, даде Софији Семјоновној ту стотинарку, — ја сам видео, био сам сведок, заклећу се на то! Он, он! понављаше Лебезјатников обраћајући се свима и свакоме.

— Ама јесте ли ви при својој зрелој памети, или не, жутокљуну? цикну Лужин

— Овде ово не саме, лицем у лице, пред вама, и онога часа потврдила је, да осим оних десет рубаља више ништа није од мене добила. На на који начин сам јој, после тога, могао дати ово?

— Ја сам видео, ја сам видео! викаше и потврђиваше Лебезјатников. И ма да је то противу мојих убеђења, али готов сам да онога часа положим у суду сваку заклетву, јер сам видео како сте јој новац ни лагано подметнули! Само, будала ја, помислио сам да ви то чините из доброчинства! То је било код врата, када сте се прашгали с њоме, кад се она окренула, и док сте се једном руком руковали, ви сте другом, левом, лагано крилом јој метнули новац у џеп. Ја сам видео! Видео сам!

Лужин пребледе.

— Што лажете! дрско повиче он. — А и како сте то могли, отуд од прозора чак, да расмотрите новчаницу! Вама се причинило... кратковидни сте. Ви бунцате.

— Не, није ми се учинило! А и ако сам био далеко, ипак сам све видео, и ма да је од прозора доста тешку умотрити хартију, — истину кажете, — али ја сам ипак по одлетку случају, знао поуздано, да је то баш стотинарка, јер кад сте Софији Семјоновној давали десетицу, — сам сам то видео, — ви сте узели тада и стотинарку са стола (то сам видео с тога, што сам тада стајао близу, и поштo сам одмах дошао на једну мисао то писам ни заборавио да имате новац у рукама). Ви сте новчаницу савили и држасте је, стегнувту у руци, за све време. После ја као опет заборавих на то, али кад сте устајали, преместисте новац из десне у леву, и том приликом умало га не испустисте; тад се опет сетим, опет ми дође у главу она мисао, на име, да ви хоћете, крвјомице од мене, да јој помоћ дате. Можете замислити како сам вас пратио, па и видио да вам је пошло за руком утурати јој новац у џеп. Ја сам видео, видео сам, закленем се.

Лебезјатников се умало не задуши. Са свих страна се зачују разни узвици у којима беше и тона претње. Сви се тискаху ка Петру Петровићу. Катарина Ивановна окрете се Лебезјатникову:

— Андреја Семјоновићу. Ја сам се преварила о вама! Одбраните је! Једини сте ви уз њу! Она је сирота, Вас је Бог послао! Андреја Семјоновићу, голубићу, бањујша!

Катарина Ивановна, готово и не знајући шта чини, падне пред њим на колена.

— Лудорије! завапи Лужин помамно. — Лудорије, мељете којешта, ви, господине... „Заборавио сам, сетио сам се, заборавио", — шта је то? Мора бити да сам јој намерно подметнуо новац? Зашто. У којој намери? Шта ја имам у опште с том...

— Зашто? Ето, то је оно што ни ја сам не схваћам, а да ја причам истинити факт, то је тако! Ви, неваљали, ви мрски човече, ви привче, не вярам се ја, баш се опоменьем, како ми је, тим узроком, одмах пало на ум питање, чим сам стао захваљивати вам и руку стевати. Па зашто сте јој управо метнули онај новац крвјомице? То јест зашто баш крвјомице? Да није једино зато што сте хтели да од мене сакријете, јер знадосте да ја имам супротна убеђења а да не признајем делимично доброчинство, које ништа радикално не лечи? Е па, ја и закључим, да вас је извесно било стид преда мном, да тек такве залоге дајете; и, осим тога, помислио сам, на можда он хоће да јој припреми изненађење, да је задиви, над у свом џепу наће читавих сто рубаља. (Пошто неки доброчинци веома воле да тако умотавају своја доброчинства, знам ја то). После сам помислио и то, да ви хоћете да је кушате, то јест да ли ће, кад наће, доћи да вам захвали! После, како ви хоћете тиме да избегнете захваљивања, и да, како ли оно вели, да не зна десница, шта ли... речју, тако нешто... Али, зар сам на мало шта помислио; зато сам наумио био да о свему промислим после, па ипак почео сам на неделикатан начин пред вама ту вашу тајну да одајем. На ипак одмах ми паде на ум још питање: ако Софија Семјоновна, можда, пре него што опази, изгуби, јако може бити и то, новце; сто, студа сам се и одлучио да дођем овамо, да је назовем и обавестим, да јој је у џеп метнуто сто рубаља. Узгред спратим у стан госпођа Кобиљатникових, да им дам *Опитан начин психичнога метода*, и нарочито препоручити им напис Пидеритов, (а такође и Вагнеров); после тога дођем овамо, а ево шта сам затекао! На јесам ли, јесам ли могао имати све те помисли и расуђивања да нисам доиста видео како сте јој спустили сто рубаља у џеп?

Кад Андреја Семјоновић заврши своја разлагања у много речи, са овако логичним закључком на послетку, беше веома уморан, чак му и зној с лица потекао. Ах, није умео честито ни да каже, на руском, што хоће (уосталом, ни један језик није он и не зна), тако, да се сав, некако намах, изнури, шта више као и ослаби, после свог адвокатског подвига. Али његов говор ипак учини необичан утисак. Говорио је тако убеђено, и тако уверено, да су му, очевидно, сви веровали. Петар Петровић осети да ствар стоји рђаво. (Наставиће се).

ПОЗИВ НА ПРЕДАЈУ

Милош и Милинко синови Бајо Бојовића земљ. из Сиједрине среза јабланичког, црногорци, на дан 25. августа ове год. око 7 сах. у вече на „Тупалском виеу" према селу Сајеринн сачекали су на заседе Миловина Гагића, опд., и из пушака га опасно ранили и коња му осакатили. Од задобивши рана Милован је умро после 17—18 сати. После овога дела обоје су побегли незнано где. Налазећи се у бегству, они су 4-ог овог

месеца око 4 сата после подне, на путу који води из Тупала за Радевце код моста звани „Делијин поседак“ из заседе а у друштву са још једним незнатим аликовцем, сачекали Мемета сина Мајтара Меметовића земљ. и арнаутина из Радевца, пуцали на њега и опасно га ранили, услед које је и смрт наступила после 6 сати.

Они су за ова убиства створили две кривице, казиме по §. 155. у вези са §. 242 крив. зак. које су по §. 69. истог закона у стицају.

Како су се Милош и Милинко отргли испод власти и отишли у шуму, да отуда продуже чинити зла дела, а чињеном потером до сада се нису могли похватати, — Начелство окр. врањског на основу чл. 2. зак. о хватању и утамањивању хајдука, овим позива Милоша и Милинка, да се у року од петнаест дана, пријаве и предаду најближој полиц. власти што ако у остављеном року не учине начелство ће их огласити за хајдуке и онда ће бити слободно сваком убити их:

Лични је опис Милошев:

Стар 19 год. раста средњег али већи и тањи од Милинка, косе црне, очиј црних, бркова му само нагарили, браде нема, црномањаст, лица дугуљаста сувог, носа танког шпицастог, без особеног знака. Од одела има: мрке суконе половне чакшире и памучнју, на главу просту шубару а на ногама опанке. Од оружја има пушку велику каписарну, но за време бегства можда је набавио друго способније оружје.

Опис Милинков је овај:

Стар 24 год. раста средњег, сувоњав, косе црне, очиј црних, бркова малих црних, браду брије, носа танког, шпицастог, лица дугуљастог — сувог у опште црномањаст, без икаквих особених знака. Од одела има беле суконе чакшире, блузу појачку плаву и стару, на главу шајкачу а на ногама опанке, од оружја има пушку капаклију.

Из канцеларије начелства округа врањског 22. октобра 1900. год. Бр. 15369. у Врању.

УХВАЋЕН

Станимир Ивковић из Кушиљева ср. моравског округа пожаревачког који је побегао из притвора ср. параћинског непажњом апсаниџије жандарма, ухваћен је у ср. моравском и према томе престала је потреба за његово даље тражење. Бр. 18703. УБр. 25811.

ТРАЖИ СЕ

Ненад Димитријевић, тежак из Бумбарева Брда, ср. грузаичког, још септембра месеца 1874. год. у селу Опланићу убио је Мијајла Белића, слугу из Остре. Убиство је извршио ножем у свађи. Одмах за овим Ненад је побегао и до сада се није могао пронаћи. Истрагу је вршено без њега и окончано. Крагујевачки прпост. суд ставио га је решењем својим од 14 августа 1878 год. Бр. 8369 под суд и у притвор за дело из § 156. I. одељ. крив. зак. И код суда је учињено потребно истрагу и предмет доведен до пресуђења. Како се оптужени до сада није могао ни пронаћи нити је хтео сам суду доћи на суђење, крагујевачки прпост. суд расписом од 17 октобра о. г. Бр. 5044. позива га да му у року од 3 месеца представе ради суђења иначе ће ово његово дело пресудити и без њега у присуству његовог браниоца г. Косте Симића, адв. овд. и осталих лица. Ко што сазна о Ненаду нека извести најближу полиц. власт с позивом на ову потерницу.

Антанасије М. Жинковић, из Власотинаца, пресудом тамош. ср. власти од 4. јуна т. г. Бр. 10133 осуђен је на 10 дана затвора и да плати 2 д. таксе, за дело из § 375 а кр. зак. и ова је пресуда извршном постала. Чим је Антанасије сазнао за пресуду, намерио је отишао од куће пре $2^1/_2$ месеца и до сад се није могао добавити да се над њим казна изврши. Он се обично бави по марвеним пијацама ради куповања стоке; има му 36 год., средњег је стаса, бркова црних — малих, црних очиј, црне косе, нос обичног, умерена уста, у опште у лицу црномањаст. Од одела имао је на себи капут од сукна — шајака, панталоне од истог на ногама опанке и на главе шубару. Начелник ср. власотиначког, актом Бр. 13339 моли све полиц. власти да именованог проналазе и њему га спроведу УБр. 25121.

Мангуп коњ. Начелник ср. нишавског актом својим од 18 ов. мес. Бр. 10542. јавио је да се у општини градашничкој ном. среза находи један мангуп коњ, длаке вране, на челу лисаст. Начелство окр. пиротског под Бр. 8768. даје ово јавности и тражи сопственика овог мангуп коња. УБр. 25690.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Таса Мишић, звани „Билар“ из Преображења ср. пчињског бивши осуђеник нишког казненог завода, путем Највише Милости 20 јула о. г. пуштен је у слободу, а има да издржи трогодишњи полициски надзор; али он је у септембру месецу ове год. отумарао од куће незнано где. Таса је 65 година, средњег је раста, добро развијен, на десној страни врата гушљав, граорастих очију, великих жутих проседих бркова; од одела одело је на себи: блузу кратку од црног шајна, чакшире од црног сукна — фарбинг; на ногама просте сељачке опанке, на глави калу, високу округлу од црног шајака. Начелник ср. пчињског актом бр. 10179 моли полиц. власти да га пронађу и издржавању надзора подвргну. УБр. 25202.

Никодије Марковић, из Равни, у ср. копаоничком а бив. осуђеник нишког казн. завода има да издржи 5 година полициског надзора и да му се одузме условни пасош, коме је рок услова истекао. Начелство окр. крушевачког актом Бр. 10.127 моли све полиц. власти да у кругу своме потраже Никодија и са њим по овоме тражењу поступе. УБр. 25187.

Мита Младеновић, познати сватиница, коцкар и лопов, побегао је из Куршумлије, где је требао да издржи полиц. надзор по пресуди Управе града Београда. Мита је омалена стаса, има му око 35 год., повећих бркова; на себи има сигаво цивилно одело. Начелство окр. топличког актом Бр. 8793 моли све полицијске власти да Миту пронађу и с њим надлежно поступе. УБр. 25572.

ПОТЕРА

Непознати лопови, ноћу између 26 и 27 пр. м. украли су Стевану Зарићу, тежак из Врбинце, ср. расинског две кобиле са паше. Једна је стара 9 год. длаке вране, на врату има жиг А. и Т.; друга је стара $2^1/_2$ год. длаке дорастасте; на задњој левој нози више копите има белегу од посекотине. Начелство округа крушевачког актом Бр. 10459 моли све полицијске власти да у кругу своме потраже лопова и пронађеног са покрађом, стражарно да спроведу дотичном ср. начелнику УБр. 25194.

Непознати лопов, ноћу између 17 и 18 ов. м. на опасан начин покрао је у Алексинцу п.поручника артилеријског г. Лугомерског и одмах му све рано очигледно сдело и друге ствари из стана. Начелник среза алексиначког депешом Бр. 15.295 јавио је за овај случај и моли све полицијске власти да у кругу своме потраже лопова па на случај проналаска да му га спроведе стражарно заједно са покрађом. УБр. 25290.

Ноћу између 19 и 20. ов. мца. шест — осам непознатих аликоваца напали су на кућу Доброслава З. Тодоровића из Добровиша, њега и жену му везали и појавама покрили, обили ватање на сандучима и из истих узели и однели 54 ком. банака од по 10 дин., 48 ком. наполесна са кожном мушемом, 8 ком. бугарских методанара нешто у сребру и никлу, 3 пара мушких белих чарапа, 1 револвер белих корица од 6 пука, 1 мушки шал у разним бојама, једну женску кецељу сељачку и једну песу од белог платна са 2 дин. ниљеног повца, па њих двоје у кући везали без да су какву жртву учинили. Зликовци су имали на себи старе сељачке чакшире и гуњеве, на глави шајначе, на ногама просте опанке сељачке, један од њих носио је ременик, наоружани су били и пушкама напиљарама. При поласку из куће говорили су пајаши и у путу једну пушку избацили. Начелник ср. власотиначког депешом од 24. ов. м. Бр. 14050 моли све полиц. власти да у своме кругу предузму мере за проналазак ових аликоваца и са њима надлежно до поступе. УБр. 25902.

Три непозната зликовца, 25. ов. м. око 5 сати по подне напали су на кућу Вићентија Вићентијевића, из Дучића ср. колубарског окр. ваљевског, овога злостављали и изнудили му 910 дин. у банкама и 12 дин. у ситнини. Зликовца су имали пушке маузерке. Један је од њих приличног раста средњег, носа великог повијеног, бркова малих има му до 25 година; друга двојица су плави, раста омалена без бркова по 20—22 године; двојица са фесовима а један са шубаром на глави. Сви су у сукненом оделу и опанцима. Пречелник среза колубарског, депешом Бр. 11498 моли све полиц. власти да у кругу своме потраже ове зликовце па с њима надлежно да поступе. УБр. 26115.

Непознати лопови, ноћу између 25. и 26. ов. м. разбили су дућан Ђорђа Анђелковића, трг. из Кладова, из истог су украли разног еспапа као: кафе, шећера, ледерског еспапа, 5 ком. револвера, 10 ком. шајкача, један сат будилник, бубњедар, перореса, маказа, вељушака, пашика, пожева, дуваљара, 6 глава коњака, и у новцу 200 динара. Начелник ср. кључког, депешом Бр 9142. моли све полиц. власти да трагају за лоповима и да обрате пажњу на куповину ове покрађе па са најважнима надлежно да се поступе. УБр. 26114.

Непознати лопов, ноћу између 12 и 13 ов. мес. отворио је прозор на соби где станује г. Михајло Грујић, типограф држ. штампарије у Ломиној ул. бр. 32, ускочио у собу и из панталона г. Грујића украо 3·50 дин. у сребру и 0·80 пр. дин. у никлу и једну кутију палидрваца, а за тим пришао орману и из истог украо џепни часовник, па по том побегао. Часовник је емаљиран од „тула,“ на капцима с једне стране има позлаћене фигуре које представљају једног ловца и једну женску у ловачком оделу, а око њих ловачко друштво. На другом капку има фигуре разних ловачких паса. На леђу — горњој страни где се часовник навија, примећује се на једној страни да је мало изливано и изгледа, као да је једно парче отврхано. Кварт теразијски управе града Београда, актом Бр. 8705 моли све полицијске власти да у кругу своме потраже лопова и најеног спроведу стражарно управи са покрађом. УБр. 25.149.

Мијаило Д. Илић, благајник са сребро Народне Банке у Београду, проневерио је 183.700 динара; 20 ов. месеца, кад му се ушло у траг, и од њега тражена ревизија касе, он је под изговором да има посла до београдске општине — побегао пешуд. Управа града Београда под 21 ов. месеца депешом је на све стране расписала потеру за њим, али је проналазак његов до данас остао без успеха. Мијаило је средњег раста, дежмекаст, добро развијен, у опште приличњаст, очију жестењастих, носа грчког — кукастог — уста умерених, подбратка округла с рупицом, косе црне и кратко ошишане, мало је ћелав на темену, на десном слепом оку има мали ожиљак од операције, усница пуних, доња уснa у бради усечена, браде обријане и расечене; у изговарању не прави разлику између слова ч и ћ. Говори немачки нешто француски а и талијанским језиком може да се служи. Кад га је нестало имао је на себи: црн мекани бурски шешир, менчиков зелено-затворене боје, сако одело од плавог шевијота, на малом прсту десне руке имао је брилијантски прстен. — Управа града Београда, расписује за бегунцем потеру и овим путем и све власти земаљске позива а страже моли, да Илића у кругу своме живо потраже и најеног њој стражарно спроведу с позивом на Бр. 25600.

Непознати лопов, ноћу 17 и 18 ов. мес. украо је Мијамлу Лојанића сељаку из Брањанице ср. златиборског, два вола код колибе на Златибору. Волови су обе длаке сиве, средње величине, један 6 а други 7 година матори. Начелник ср. златиборског актом Бр. 14.682 моли све полицијска власти да лопова потраже и најеног заједно са покрађом њему спроведе стражарно. УБр. 25.502.

Пет непознатих зликоваца наоружани пушкама вечерама и пиштољима, ноћу између 20 и 21 ов. мес. напали су на Мату Комненовића из Босуте, окр. рудничког, и његове укућане, врата на кући одвалили, њега, сина му, снаху и жену злостављали и изнудили им: 112 дин. и 1 револвер прин са 15 метака. Сви зликовци били су у сукненом оделу и шајкачама. За једног нападнута кажу да је раста средњег, око 22 до 23 год., приномањст, очију крупних, бркова црних, у доњој вилици са обе стране шкрб, јер су га према месечини видели, а за остале не знају какви су; јер нису дали да се пали светлост. Начелство окр. рудничког актом од 23. ов. м. Бр. 13789, моли све полиц. власти да зликовце у кругу своме потраже и са најеним надлежно да поступе. УБр. 25810.

Непознати лопов ноћу између 19 и 21 тек. мес. увукао се у кућу Војислава Милошевића трг. из Књажевца, па му покрао следеће ствари: један нов биберни тепелук у вредности 700 дин., дијамантску грану у злату 200 дин., златан сат са великим златним ланцем 300 дин., дијамантске минђуше у злату 150 дин., дијамантски прстен у злату 90 дин., брош златан са сликом општењог 40 дин. свега вредност 1480 дин. Начелник ср. заглавског актом од 21 ов. мес. Бр. 16002., моли све полицијске власти у земља да лопова у своме кругу потраже и са пронађеним надлежно поступе. УБр. 25612.

Тадија Влајић, тежк из Честина, среза гружанског, овог окр. пре 10 дана надничио је код Василија Христића, туцача каве у Крагујевцу, радио му је три дана и трећи дан побегао и украо му из затворене собе и то: један женски сат златан са ланцем у вредности 120 дин., један шестометни револвер са белим корицама од кости у вредности 18 дин., 5 кгр. каве у зрну у вредности 17·50 дин. и 10 дин. у готову новцу. Тадија је раста високог, сув, приномањст, без браде и бркова; има му 21 година. Од одела има блузу и чакшире војничке, на глави шајкачу и на ногама опанке. Начелство окр. крагујевачког актом Бр. 19176, моли све полиц. власти да лопова у кругу своме потраже и са пронађеним надлежно поступе. УБр. 25670.

Пет непознатих наоружаних зликоваца 22 ов. мес. око 6—7 сати у вече напали су на разбојничка начин на кућу Сретена Јовановића и жене му Станије из Лешја, везали их, тукли и изнудили им 350 дин. у банкама, 6 дуката у злату, 100 дин. у сребру и никлу, 1 пушку остругушу, 1 револвер, 1 торбицу и поцепали му све облагање од разне вредности. Зликовци су стари око 30 год., а један преко 30 и имао је веланду раздвојену зуту браду. Одело су имали сукнено, уске чакшире и копорни са гајтанима; шубаре или шајкаче; дуге пушке, револвере са доста муниције, по торбицу и на ногама куповне грађене опанке. Начелник ср. параћинског депешом од 23 овог мес. Бр. 19345, доставља овај случај и моли све полиц. власти да живо у своме кругу потраже разбојнике и са њима надлежно поступе. УБр. 19345.

Непознати лопови, ноћу између 14 и 15 ов. м. украли су два јунца из штале Магдалене, жене Ставре Петровића на Кукавице, ср. власотиначког. Јунци су: један длаке мрке а други длаке сиве; стари по 3 године, без других знакова. Начелник ср. власотиначког актом Бр. 13843. моли све полиц. власти да лопове пронађу и са покрађом их њему стражарно спроведу. УБр. 25031.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Спрашати Под штицајем другога доћемо у идућем броју.

У идућем броју доћемо одговоре на питање изнето у 41 броју нашег листа. У два — три броја за овим, одговорићемо и на остала питања која су нам упућена.

М. К. Смедерево. Пошаљи нам обећане ствари, ако је могућа да једна буде готова за идући број.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 296.

БРОЈ 43. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 5. НОВЕМБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

ЉУБ. ОБРАДОВИЋ

НАЧЕЛНИК III КЛАСЕ ОКР. КРАЉИНСКОГ

Правни факултет свршио је на нашој Великој Школи у Београду.

Године 1880 добио је прво указно звање, постављен је за писара III кл. нишког првостепеног суда. Затим је авансовао оним редом: 1882 за писара II кл. истог суда; 1883 за писара I кл. среза драгачевског; у почетку 1885 за секретара ужичког начелства, а на измаку исте за начелника среза драгачевског у бив. чачанском округу; 1886 премештен је за начелника ср. косјајског, окр. београдског; 1888 за начелника среза краљевског; 1889 за начелника ср. златиборског, а на измаку ове године положио је испит адвокатски и упражњавао је адвокатски рад од 24 октобра 1889 до 18 новембра 1897 године.

У години 1897 г. Обрадовић је поново ступио у државну службу као књиговођа II кл. пореске управе при министарству финансија, а 1898 добио је I класу у истом звању.

У 1899 постављен је за судију при првостепеном суду за варош Београд.

Ове 1900 год. постављен је за председника прокуначког првостеп. суда а августа месеца за начелника III кл. крајинског округа где се и сада налази.

Г. Обрадовић је добар и као старешина и као друг због чега је увек уживао поштовање потчињених, поверење претпостављених, а симпатије код другова својих.

САСЛУШАВАЊЕ

(НАСТАВАК)

Један човек, бивши војник, кога сам ја познавао као врло разборита и мирна, љутњицу и озбиљна, причао ми је у јутру после неке железничке несреће, која се десила јучерашњег дана после подне и које је он био очевидац: како је морало бити мртво на сто људи; он је сам, кад је изишао из једног у пола смрвљеног вагона, видео многобројне човечје главе, које су точкова растављи од тела, као се котрљају низ железнички насип. Међу тим у истини погинуо је један човек услед тога, што су му згњечене груди, пет људи је рањено, а све друго био је резултат ужасом узбуђене масте тога иначе мирног човека. Приликом исте железничке несреће показало се у осталом једним другим случајем, шта се у ужасу може чути и видети. Један пивар, човек херкулеске грађе у најбољим годинама и извесно без нервозе — беше такође искочио из једног раздробљеног вагона и трчао је преко поља читаве три четврти сахата до удаљене варошице, јер је чуо и видео, да га фућући и брекћући јури преко поља локомотива искоченог воза. Овај човек је услед свог уображења тако трчао, да је добио запаљење плућа, услед кога је после неколико месеца умро. Довољан доказ, да је његово уображено опажање било одиста врло јасно и нагнало га на то најнапрегнутије трчање.

Пре кратког времена донели су немачки листови саопштење, да се неки чувени обијач по имену Гудор ослободио из једне поправне тамнице тако, што је приликом једне шетње јурнуо на надзорника. Овај је у Гудоровој руци спазио нож и утекао. Гудор је учинио то исто. Кад је доцније опет ухваћен и затворен, доказало се тачном истрагом, да је он на надзорника замахнуо једном харингом, коју је смртно уплашени човек сматрао за дугачак нож.

Слична опажања учинио је извесно сваки од нас на себи или на другима, али ја мислим, да би то било од мале вредности за нашу ствар. У свима испричаним случајевима погрешка се свади пут по посматрању доказала. Ако је више лица посматрало једно исто, а једно од њих учинило неко чудновато опажање, оно је нек сумњиво. Даље, кад је више лица учинило извесно опажање, лако је контролисати њихову истинитост; међу тим код једног лица то је врло тешко, управо немогућно. Да се у овом правцу не би поткрале грешке, најбоље је да се приликом саслушавања таквог сведока оцене околности, у којима се налазио, н. пр. у каквом је стању био, да ли узбуђен и т. д.

Међу тим круг „узбуђења" мора се још већма проширити: узбуђење не мора бити трепутно. Сведок се може, услед прилика, које на њ утичу, налазити дуже времена у узбуђењу.

Ја сам у том правцу имао један важан доживљај, који није криминалне природе, али поји ме увек опомиње да се не затрчавам у покладању вере таквим стварима. Једно сељачко момче, које сам познавао дететом и знао да воли истину, било је дошло први пут у свом животу у велику варош и врло живо ми причало о чудноватим доживљајима тога дана. Највећи утисак учинила је на њ једна путујућа менажерија. Он је причао о појединим животињама, описивао је како их хране и шта с њима раде укротитеља. На послетку је дошла једна огромна змија, која је јурнула на једног лава и хтела да га прогута. Тада су дотрчали многобројни голи дивљаци, ухватили се у коштац са змијом и убили њу и лава. — Објашњење овога врло је просто: најпосле описана сцена била је представљена на једној великој слици, која је била обешена с пода на менажерији, као што то обично виђамо на свима менажеријама, које путују из места у место, а чему је циљ, да се намами публика да гледа. Сељак је тога дана у варошки видео толико нових и чудноватих ствари, да му се та представа учинила као са свим могућа, а кад ју је причао, бојадисана слика прешла је код њега у истину и он је оно што је видео причао с највећим уверењем као да га је доживео.

Био је још један сличан случај. Један интелигентан, добро ситуиран сељак причао ми је једном, кад је имао посла код суда, да га је наш судски лекар на чудан начин извлечио од глупоће. Лекар му се загледао у уво а за тим с великим трудом навадио једну велику црну бубу у појединим деловима и показао му је: ту су били и глава, и тело, и ноге, и он је

сад излечен од глувоће. Ја сам по том питао лекара како је учињено то чудо и дознао сам да је он сељаку просто извадио из ушију велику количину ушне масти. Сељак је због своје глувоће био као убијен, за време операције преплашен и на послетку врло радосан, тако да се тим изненађењем све узбуђивањем расположењем може објаснити то уображење. Дакле то није била лаж, већ погрешна аперцепција.

Неправилна посматрања услед повреда на глави

Особито пажљиви морамо бити, кад саслушавамо сведоке, који су претрпели теже повреде на глави, а то је случај који често имамо и који је у толико важнији, што је повређени по правилу најзначајнији, доста пута једини сведок. Овде је пажља у толико потребнија, што ни лекар не може никад с поуздањем рећи, да ли је повреда имала утицаја на душевно стање сведоково. Питање о различитим „центрима“ није још никако коначно решено.

У књижевности се о душевним поремећајима правилном повреде главе изводе небројени примери. Тако вели Холанд у својој „Mental-pathology“ како је једном услед прекомерног умора заборавио немачки. Хирург Абркромба пао је једном с коња и повређено се на глави. Пошто на лицу места није било лекара, наређено је све што је било потребно око увијања и неге, али је баш тотално заборавио, да има жену и децу. Карпентер прича, како је једно дете услед пада на главу било три дана онесвешћено. Кад је оздравило не беше изгубило ништа од свега што је научило, али су потпуно ишчезла сва музичка знања.

Да испричам сад случај с једним сељаком, који је идући на вашар нападнут, тешко повређен и отет му новац, којим је хтео да купи краву; над је тај човек сутрадан по делу испитиван, био је при чистој свести и причао је ток догађаја с завешћом тачношћу, која се поударала са свима околностима. Само што је тврдио упорно и уз пркос свима разлагањима: да су му отели купљену краву [а не новац за куповину краве]. Кад му је представљено, да је он опљачкан на путу за вашар и на дан пре вашара, да је петнаест минута пре напада на њ. нико од људи, који су такође приметили, да није имао краве и т. д., он се поразмислио неколико тренутака и дао исти одговор: „Све једно те једно, краву ми је он одузео, ја не знам, како је крава изгледала и колико је стала, али имао сам краву“. У овом случају неправилност исказивања могла се лако доказати; али каквих би последица било, да то није био случај, да је трагано за кравом која није украдена?

У једној већој тучи добио је један млад млинар снажан ударац коцем по глави, тако да је дуго лежао онесвешћен и претрпео повреду лобање. На свом првом саслушању (два дана по делу) причао је он с позудањем, како га је ударио један веома крупан човек с дугом црном брадом. Сређом у тој тучи није учествовао ни један човек, који би се ма и најмање поударао с овим описом; напротив с наше сведока доказано је, да је учинилац био један млад момак с главим брковима. Да ту није било сведока и да је учинилац могао бити какав крупан човек с црном дугом брадом, власт би га била одмах притворила, тако су поуздани и јасни били искази повређеног. Узгред буди речено, повређени није имао разлога, да штеди учиниоца. Кад је млинар оздравио на поново саслушан, изјавио је као и други сведоци, и причао, како му се за време боловања у постељи увек причињавало, да га је хтео из постеље извући неки крупан човек с дугом црном брадом.

(Наставиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског писара добили смо овакво питање са молбом за објашњење:

У вашем цењеном листу — Полицијском Гласнику, изазве многа објашњења за нас општинске писаре, која су од велике предности за нас, па зато вас молим да нам објасните следећи пример, те како би знали за у будуће да се по њему управљамо.

Пре извесног времена осуђен је један по тужби због самовласно заузетог извесног дела имања и посеченог једног дрвета, на 5 дана затвора, и да заузето земљиште уступи тужиоцу и да му по процени вештака плати за посечено дрво предност истог.

Путем највише милости осуђеном је опроштена казна, дакле пресуда се није извршивала по кривичној части а остала је да се изврши, по грађанској части. Пресуда је уручена 1 јуна а саопштена двадесет шестог јула осуђеном, и он је предао жалбу првостепеном суду двадесет седмог јула, првостепени суд шаље жалбу са пресудом полицијској власти као надлежној за разматрање, но полицијска власт огласила је жалбу за неблаговремену и није се упуштала у расматрање.

Сада, кад је суд благовремено жалбу примио а полицијска власт каже да је неблаговремена, које је правилно, да ли овакву жалбу треба сматрати за благовремену или не.

Сматрам да ми неће одрећи гостопримство у вашем цењеном листу.

Одлазећи на овој молби ево нашег мишљења по овој ствари.

Овде је дело самовлашћа, и узето је као дело иступне природе, које се казни по § 375 крив. закона. За расматрање оваквих пресуда надлежна је надзорна полициска власт, којој се има незадовољство поднети. И ако је путем Највише Милости осуђеном казна опроштена, ипак овај предмет за даљу своју процедуру, не може на себе узети вид грађанског спора, но се има сматрати да је прва део пресуде, који носи казну, извршен, и има се расправити извршење другог дела који се односи на накнаду.

Жалилац је погрешно што је жалбу предао првостепеном суду, јер је он за овакве предмете ненадлежан.

Жалбу је требао предати опом суду који је пресуду изрекао или надзорној полицијској власти. Да је то учињено суд по својој званичној дужности, а на основу познавања законских прописа, знао би којој би власти жалбу са актима упутио, те иста не би на себе добила вид неблаговремености, а овако пада је жалилац сам отишао са жалбом ненадлежној инстанцији, онда нека себи приписује и све последице, које су отуда произашле, јер незнање закона никога не извињава.

Даље у ономе конкретном случају жалба је неблаговремена, јер је пред надзорну полицску власт стигла, после онога законског рока који се тражи § 15 и 16 полициске уредбе, и полицска власт је правилно узела нада је жалбу за неблаговремену огласила и одбацила. Према овоме пресуда је извршна и има се извршити у њеном другом делу, пошто је први део окончан помиловањем.

*

Од једног општинског писара добили смо овакво питање: Молим учтиво уредништво да изволи преко свог цењеног листа дати ми следеће обавештење.

По § § 461, 463 и 464 закона граљ. суд. поступка наређено је да пресуде првостепеног суда извршују полицијске власти; према овом је ли општински суд надлежан извршивати пресуде првостепеног суда испод 200 дин.?

Даље сладају ли и пресуде изабраних судова у ред пресуда првостепених судова, и која је власт надлежна за извршење истих, т. ј. оних по којима се извесне наплате имају извршити?

Пресуде првостепених судова извршују јединствено полицијске власти, а тако исто и пресуде изабраних судова, па ма њихове вредности стајале ма на којој степ. Општински судови само могу на основу § 9, 377, 378, 398 и 399 граљ. суд. поступка одобравати обезбеђења — забране и у том случају могу вршити и наплату; просто извршење пописа и продаје по пресуди не прши ни у ком случају општ. суд по таквим пресудама но само оним које он у своме делокругу изриче.

Овакве извештаје треба општ. судови да имају општампане, које попуњавају и шаљу старат. судији

ПРОТОКОЛ

О подношају извештаја о смрти умрлога _____

бр _____

1.) *Име и презиме умрлога* _____
2.) *Стање или занимање* _____
3.) *Колико је имао година* _____
4.) *Које је вероисповести* _____

5.) *Је ли био ожењен, или неожењен, или удовац* _____

6.) *Кад је и где је умро* _____

7.) *Где је стално живео* _____

8.) *Име заостале жене или мужа, ако је жена умрла* _____

9.) *Име и презиме, годиште и место живљења и занимања пунолетне деце умрлога или пунолетне унучади, ако оцима родитеља нису живи* _____

10.) *Име и презиме малолетне деце умрлога или малолетне унучади, ако им родитеља нису живи; за тим, да ли имају кога, који је по самом закону дужан да се о њима стара, и, ако немају, које им лице треба да старатеља постанути* _____

11.) *Име и презиме, годиште, место пребивања и занимања остали најближих сродника или тестаменталних наследника, као и да ли се наслеђа примају, ако је могуће да се то одмах каже* _____

12.) *Да ли је умрли оставио какво завештање (тестамент), подицију (додатак тестаменту), уговор о наслеђу, поклону, или брачни уговор, и где се та писмена налазе* _____

13.) *Је ли умрли старао какво старатељство, и где се налазе писмена појима је он за старатеља био постављен* _____

14.) *Ако је био у служби, да ли је званичним новцима управљао и рачуне водио, и да ли је прилико какво год умањење на које јавне касе, или јавног фонда, који стоји под јавним надзором* _____

15.) *Да ли има какво имања; у чему се оно од прилике састоји; у којим се срезима налази; и шта је учињено за обезбеђење тога имања* _____

У _____ *189*__

Напосећи овај формулар упућујемо општ. судове да их набаве, а они се враћају у Државној Штампарији.

ПОД УТИЦАЈЕМ ДРУГОГА

од **Јове Адамовића**

(НАСТАВАК)

Ја затворих врата од себе, клекох крај ње на јој подигох главу.

„Елва! Сирота моја Елва! Шта је с тобом! почех ја ни сам не знајући шта говорим.

— „О да знаш! Само да знаш!“ стењаше она загушљивим, непрекиданим гласом на онда наједаред скочи, јурну на мене, јер и ја устадох над и она, па ми се обисну око врата пиштећи при том неким чудноватим неприродним гласом.

„Зашто си ме остављао? Зашто си ме упропастио? Шта сам ти учинила да ме тако унесрећиш?“

Хтедох се извињавати како ја нисам крив, али ми она не даде да дођем до речи. Држећи ме једнако грчевито у загрљају понављала је хиљаду пута:

„Је ли да ме нећеш остављати? Кажи, је ли да нећеш? Води ме одавде. Води ме где год хоћеш само даље одавде.“ Покушах да је тешим и да јој докажем како ће се све добро свршити, како она није крива, и тако даље. Она скиде руке са мојих плеча, погледа ми у очи па сада тек видевши да нисам онај стари и да нисам дошао да јој помогнем, седе на софу па склопивши руке у крило стаде ме потрешеним посматрати говорећи тихим али уздрхтаним гласом:

„Што си ме онако остао? Без збогом, без и једне једине речце? Зар нисам била заслужила мојом љубављу бар толико нажње да ми кажеш, да сам ти постала досадна...“

Говор јој посташе све живљи и грозничавији, лице јој се стаде местимице румењити а очи јој добише ону чудноватy у мозак продирућу светлост.

„Ја видим да ниси дошао да ми помогнеш. Не знам шта те је довело к мени, ако те можда твоја савест није дотерала, која та је морала рећи да си ти, ти и мој муж, свему крив. Да, он је крив што морам имати љубавника. Он који је знао да га не волим и да није за мужа младе жене, па се ипак оженио са мном. Та телесина, тај колос меса у коме нема ничег за жену мушког. Тај дудак који мисли да жени импонирају бројеви побијених срна и зечева и да ће се сматрати задовољном ако ом месецима хрче покрај ње у постељи као медвед у зимовници... О, колико сам га у извесним тренутцима мрзела. Како сам га се гадила и гнушала кад год бих га видела онако крупна, стасита, весела и самим собом задовољна, а овамо... Испочетка сам трпела; трудила сам се да останем бар с нога чиста и ако сам у души била извршила све преступе. Али када би ме у другим часовима самоће, када је он задовољно тумарао по пољима, спопала питања: зашто да трпим? Зашто да ја жртвујем младост, здравље и чежњу за оним што људе чини срећнима? И за кога? На шта да чекам с дана у дан, с године у годину? Тада сам осећала да се нећу моћи, и да не треба да се одрзим на убраженој висини уображене части. И тако сам пала; узела сам себи за љубавника прног који ми је дошао на сусрет, и унесрећих се. Наћох страсти, пожуда задовољства, али срце, душа остаде празна. Не наћох ово што сам под љубављу сањала; не наћох трајни осећај милоште, не наћох преданости ни поштовања. И тако постадох у души још несретнија: постала сам без љубави жена а сада постадох без љубави и љубазница. Место једнога презирах сада троје; и мужа и љубазника и саму себе.

И тада дође ти. Нешто ме је пукло с теби, осећала сам да разумеш боле и јаде несретне жене; осећала сам да ћу те љубити, да те већ љубим и да ћеш ме, ако не љубити, а оно зацело поштовати. Пођала сам ти се. Први пут у моме животу беше ме обузео онај тајанствени осећај љубави, она слатка забуда, она дрхтавица која прожима и тело и душу, и тек тада када се подадох теби, осетих се, ја, удата жена и љубазница једнога слуге мога мужа, невина и чедна. Шест месеци била сам срећна; шест месеци сам живела задовољна са поносното подигнутом главом и не завидећи ни једној жени. Љубила сам човека који ме није зато презирао. И једнога дана тебе нестаде; нестаде те без збогом, без и једне једине опроштајне речи. Боловао си без да си ми то јавио. Мислио си вала да ћу писам у стању да љубим болна човека; мислио си да немам душе, да немам осећаја и да само твоју мушку снагу волим... Да, волела сам ту твоју снагу; уживала сам у њој као можда пиједна жена, јер сам је била жељна, жељнија по гладан хлеба; али сам још више волела твоју душу, твоју доброту, твоју великодушност и природну благородност, коју само жене моје судбе могу појмити и разумети. У твоме наручју осећала сам се срећна и као жена и као дете; уживала сам као жена све сласти а као дете у наручју матере могла сам почивати поред тебе. И једнога дана свега тога нестаде: изненадно, напрасно, као гром из ведра неба. Да си ме припремао на тај растанак; да си ме лагано навикавао на помисао да ћу те морати изгубити, да ћу се морати одрећи прве и једине љубави коју сам кроз грех и срамоту гацајући нашла, можда би ме то спасло; можда бих, задовољна са том кратком срећом, мирно проживела остатак живота сањајући о нашој љубави, о једној чистој љубави мога живота. Али овако наћох се наједаред остављена, у души понижена и осрамоћена. Да ме је цео свет презирао, да је све од мене окретало главе а само ти да си ми остао оно што си био, ја бих била задовољна и смејала бих се тој глупој маси. Али ти ме остави без извине, без утехе, без опгушбе. Остави ме без да си нашао за вредно да ми кажеш јесам ли што скривила; остави ме без да си се потрудио да се бар лажју каквом извинили; остави ме као што пијанца оставља празну боцу, као ствар која ништа више не вреди... И то ме је упропастило. Чујеш ли?! та твоја једина, права и последња нежња према мени; према мојим осећајима, то ме је гурнуло у блато у којем данас грцам... О кад би ви мушки знали како је души једне жене која се је кроз грех и срамоту узвисила до чисте племените љубави, када се умери да је човек којег је љубила свим срцем, свом душом покајне грешнице, за којег је држала да јој је зарад те велике чисте љубави опростио и подигао је на висину чедне и поштене жене као некада Христос Магдалену, када се таквом бедници умери да се је тај човек питрао њезиним осећајима и да ју је у потаји место поштовао презирао као и све блуднице. (Свршиће се).

СПИРИТИСТЕ

ИЗ ЗАБЕЛЕШКА ЈЕДНОГ ПОЛИЦАЈЦА

(СВРШЕТАК)

Немамо се шта објашњавати г. С... Предаћу вам све крадљивце, и то још ноћас, ако ми поклоните њихових шеса.

— Знам, господ'о, али како мислите ви да вам га покло-ним. Та ја још и не знам ко је он?

— Лако ћете то већ сазнати, само ако пристајете.

— Пре но што дам реч, господ'о, потребно је да знам хоћу ли је моћи одржати. Ви ми тражите, да сачувам у томе шећа једне велике допосне дружине и за то ми будите њего-ву дружину, али је то наше тражење тајанствено, да ја не могу наћи никакав пут и начин, којим би могао испунити ваш захтев. Изразите се мало јасније, кажите: како мислите да ми предате ту дружину, у каквим односима она стоји са својим шефом, и ко је најзад њој шеф, па ћу ја тада, можда, наћи каквог излаза, у осталом имајте на уму и то, да бих ја, као што сам већ рекао, хтео, могао и у име закона познати вас да говорите.

— Тако, дакле. Ваша реч преди само за пет минута.

— Не, не, господ'о. То ја само онако узгред напомињем.

— Е, па добро, г. С... слушајте онда. Претпостављајући баш, да ви и не одржите своју реч, што значи, да ме затворите, ви нећете од тога имати никакве користи, јер ја, па ма ме и мучили, нећу у том случају апсолутно ништа одати. Дружина о којој говоримо, и даље ће остати, и ви је г. С... са вашим агентима никада, али разумите добро, никад нећете ухватити. Шта више, у случају мога затвора, она ће у будуће бити још обазривија.

— Што се пак тиче шефа и чланова дружине, о њима вам могу само толико рећи, да су врло добро познати поли-цији, а да међу њима има неколико, које полиција одавно тражи због других кривица.

— Шеф лично није учествовао ни у једној крађи, али опет за то ни једна крађа није извршена без његовог знања, одобрења и упута.

— Кад вам ја предам дружину, она ће вам, нема сумње, проказати и свога шефа. Што од вас тражим то је, да, бар за 10 дана, не предузимате трагање за њим, или ако већ то и учините, да то само буде „pro forma". Најзад, ви полицајци, можете све што хоћете, па с тога удесите како знате, да шеф не буде затворен. Да бих пак ја имала какво јемство о томе, јер у овакним стварима слабо вреде часне речи ни ћете ми г. С... дати једно мало парченце хартије, на коме ћете вашом руком написати, да вам је његов сопственик проказао дружину, која је извршила крађу Ј... бакалину. М. столару, П... казе-нији. — Ако на ово пристајете, онда ја не губимо време, а ако пак не пристајете, онда ми допустите да идем.

Рекао ово, госпођа се диже да иде, али ја је руком задр-жах и рекох да пристајем. Да ми је, у том тренутку, тражила читаву половину чланова моменте дружине, пристао бих и на то, само над сам чуо, да је моменута дружина извршила и ону огромну похару г. Ј. бакалину.

Пошто сам дао непознатој тражено писмено, кала ми она имена свију чланова дружине, као и име њеног шеса, за тим место где се дружина скупља и време када је сва на окупу — у 3 часа по поноћи.

— Кад стигнете тамо, рече непозната, опколите добро кућу, а неколико жандарма нека поседну канал у улици С... јер се кроз исти може изаћи из куће. За тим ћете, вели, три пута закуцати на врата, и кад изнутра упитају ко је одговоре „Спиритисте". На ту реч, одмах ће и отворити врата, а за даље то је већ наша ствар.

— Имајте на уму још и то, да је већина крадљивца прерушена, добро наоружана и веома одважна. Нарочиту пажњу обратите на старога П... јер ће се он борити до последње капи крви, пошто зна, да га и иначе чека „Карабурма".

Рекавши ово непозната хтеде поћи, али у истом тренутку, какво изненађење, загрме иза наших леђа један глас.

— Стој у име закона, а одмах за тим створише се пред нама две личности, у којима ја упознах моје агенте.

Бојећи се, да ми се не догоди какво зло, они беху крим-шом дошли у близину нашу и одатле слушали сав наш раз-говор. Па, пошто је један од њих позвао по гласу „непознату осветницу", која, као што сам после видео, беше добро по-зната полицији, то је, да би ме на миг начин ослободио дате речи, употребио овај маневар и заустављао нас обоје. Дајући ми оном знак да будем миран, мој агент, пошто је претходно изговорио име непознате и изјавио тобож његовом другу, да је милосница једног од најопаснијих крадљивца и варалица, по-зва нас, у име закона, да обоје пођемо у кварт. Ја покушах привидно да протестујем против тога, али ми моја агенти на-завајући ме прадљивцем, показаше револвере.

— Зашто се г. С... не кажете ко сте.

— За то што ми ништа неби веровали, а код себе немам никаква знака, којим би им доказао ко сам.

— Како то може бити да вас не познају?

— То је с тога што нису на мог кварта, а иначе сам, као што већ видите, доста прерушен.

— А хоћете ли ме пустити кад стигнемо у кварт?

— Кад сам дао реч, онда морам то учинити.

— Хвала вам.

— Пустићемо већ ми вас обоје али у ћелије, рече осо-бењим гласом један од агената. — — —

* * *

Истрагом, која је над оном дружином вођена, утврђено је: да она постоји од пре три месеца, да је за то време извршила многину крађа, не само у кругу кварта врачарског већ и у целој престоници; да је даље, имала доста јатака и међу њима кафеџијама, бакалима и старинарима, и што је још најинтересантније, да се у вршењу својих операција користила одушевљењем лаковерног света за спиритизам.

Шеф дружине Р... за кога је његов јатак послужитељ Н... изјављивао да је рођак Кућетинин, и молио да се то држи у тајности — због полиције, тако је мајсторски представљао медијума, да је тиме просто залуђивао гледаоце. Помоћу те своје особине, успео је, мало по мало, да се увуче у њихову кућа где се обављаху спиритистичке седнице, и да тамо доведе још кога од својих другова, који је, за време трајања седнице, разгледао положај дворишта и куће, и по могућству узимао у воску отиске од брава.

Тако је било и са г. Ј. бакалином. Упознав Р... код М... позва га да присуствује његовим спиритистичним седницама, које он обављаше са женом, таштом, сваштаком и једним од својих момака. Разуме се да се је шеф Р... одазвао драговољно позиву г. Ј... и пошто је, за време од 2—3 седнице успео, да тачно сазна где шта стоји, био је толико учтив, па је једне ноћи послао целу своју дружину у посету г. Ј..., када овај беше код М..

Ну г. Ј... могао је још и горе прођи, а без сумње би и прошао, да није било „осветнице." Његова сваштара — девојка од 17 год., велика обожавалка спиритизма, залуби се у „јединственог" медијума — шефа Р. у толикој мери, да већ беше ноћна да бежи с њим у Аустро-Угарску, тобож његову отаџбину; тамо, вели, имаћаше велико имање.

На неколико дана пре но што ће се похватата дружина, шеф Р... у напитком стању избрбља се о своме пред својом милосницом, која, по што је покушавала да га од тога одврати, па у томе није успела, — љубоморна, као и све жене, позва мене у помоћ. Кад је за све ово сазнао г. Ј.. исекло је остатке на парам парчета, и одмах по том послао 100 дин. прилога једном нашем хуманом друштву.

— Велика ти хвала, господине, што ми очи отвори, рече г. Ј... кад се после неколико дана сретосмо на улици.

Како шеф „спиритистичке" дружине, тако и његови потчињени, као и многобројни јатаци, осуђени су на робију, а „осветница," пошто је одлежала неколико дана у затворима управе града Београда прогната је у једну варошицу у унутрашњост, место њеног рођења. Доцније сам сазнао да се тамо и удала за једног вредног и поштеног занатлију. Нека јој је са срећом!

15—VII—1900
Букурешт.

ХАПШЕЊЕ ЈЕДНЕ СВЕТОКЕ ВАРАЛИЦЕ

Сваке среде, у 9 часова ив јутра, берлинска криминална полиција држи своје састанке. У великој дворани полицијске Управе скупљају се нижи и виши полицијски чиновници, ради саветовања.

Циљ тих скупова многострап је. Представљају се злочинци, који се после издржане казне стављају под полицијски надзор, да их чиновници добро упознају и њихову финансиону ситуацију, даље, читају се брзојави и потраживања страних полицијских власти, на послетку, виши криминални чиновници имају прилике, да могу ступити у везу са чуварима реда и сигурности из разних крајева вароши и да им непосредно издају наређења.

На једном таком скупу при завршетку истог замоли дежурни криминални инспектор присутне чиновнике, да са највећом пажњом саслушају једну важну, страну вест. Он отвори једне прљаве корице и поче узнишеним гласом да чита:

В. 10 ов. месеца. Пре неколико недеља појавио се овде један елегантан господин, који изгледа, да је светска варалица. Становао је у хотелу првог реда, много се дружио са људима, који живе на велику ногу и забављао се са богатим женскињама, које завараваше, да ће ступити са њима у брак. Превидно је и општепо неке опомене трговце, особито јувелире, којима је многе драгоцености изварао. Пре два дана дигао је са лажним чеком 40.000 динара у једној банкарској радњи овде и по свој прилици побегао у Берлин. Може му бити од прилике 40 година, средњег је раста са угаситом лупом брадом, говорио је немачки и енглески и беше човек врло отменог понашања. Као особити знак, по којем би се могао познати: зарасла рапица на десној страни чела, обично покривена косом, коју чешља јако у напред. Молимо, да се трага за бегунцем и ако буде ухваћен, да изволите одмах брзојавом известити овомесну полицију. — Полициска Управа.

Чиновници са највећом пажњом саслушаше ову вест и прибележише лични опис у своје бележнице. Особиту пажњу привлачио пак препоручио је дежурни криминални инспектор полицијским чиновницима, који походе гостионице и кафане и онима, који врше службу на железничким станицама.

Саветовање би довршено и кад се присутни почеше разазнати, приметиће један млађи полициски комесар свом старијем другу, комесару Бергу.

„Шта мислиш, имаћете пуне руке посла са том светском варалицом? Али зашто баш да долази у Берлин?"

„Да ли ће у Берлин, не знам," одговори овај. Главно је да ухватим тог „финог господина," ако буде овамо дошао.

Старији чиновник прекиде разговор и повуче се у своју канцеларију. „Господине Вагнере," рече свом потчињеном чиновнику, „донесите ми одмах записник, у којем су забележени описи и знаци овомесних и страних злочинаца." —

Тада прелиставаше записник и изгледаше да није могао да нађе оно, што је тражио, ну после дужег прелиставања учинило му се, да је нпак нашао. Заклони дебелу књигу и гласно понови оно, што је прочитао:

„Карло Сандкул са зараслом рапицом на десној страни чела, и број година прилично слаже се.

„Сасвим је могуће, да је он та светска варалица, за коју из Б. јављају, њега сам већ једном осудио на две године затвора, због брачне преваре, и што је са лажном штедионичком књижицом подигао туђ новац овде, у једном новчаном заводу."

„Да погледам у други записник."

По том записнику Карло Сандкул, пошто је издржао затвор, задржавао је се још неко време у Берлину. Тада је живео од помоћи своје заручнице, Еме Хене, сироте пиваље, али врло поштене девојке. После кратког времена напустио је своју заручницу и отишао из Берлина. По још једној забележици у приватној листи написао је: Отпутовао у Енглеску.

Комесара Берга занимаше јако све, што је прочитао у том другом записнику. Беше се решио, да сазнако позове Ему Хене и да је упита да ли стоји у каквој вези још са Карлом Сандкулом и да ли још је познато, где он сада живи. Један чиновник извести се у полицијском одељењу за приједе, за стан Еме Хене и дође са одговором, да је се иста пре шест месеци удала за кројача Ухриха и да станује у Ландербершкој улици број 10.

Комесар Берг беше врло одлучан човек. Он пошље позив госпођи Ухрих, да одмах дође њему у полицију. Ова се позиву тачно одазва, ну чим је ступила у комесарову собу, изванредно је пребледела. — Комесар је учтиво понуди седање и упита је за Сандкула, њеног некадањег заручника. Тек што је то име изговорио, пребледе госпођа Ухрих и за мало да не паде са столице. Комесар се и не надаше, да ће је толико потрести његово питање. Одмах је видео, да ту није чиста посла и да треба да задобије поверење те жене, како би му искрено одговарала на његова питања.

Он је испитивање благим речима и заиста, пошло му је за руком да жену умири.

За тим поче она да прича: „Од како је Сандкул из Берлина отпутовао, писам дуже времена о њему ништа чула. Још док беше мој заручник раскинула сам сваку везу са њиме, пошто не хтеде ништа да ради и потрошио је сав мој уштеђени новац, који сам му била поверила. Увидела сам, да од њега неће никад ништа бити, да неће постати ваљаним човеком и писам хтела више ни да га видим. Тада сам чула, да је Сандкул отпутовао у Енглеску и радовала сам се, да неће у њему ништа више чути. Пре године дана упознала сам мог садањег мужа, врло вредна и поштена човека и ено, већ је

шест месеци, како са њим срећно живим. И сад мора да ми се то деси.“

Госпођа Улрих брижну у плач и горко јецаше. Комесар мало почека, за тим је упита строгим гласом:

„Та говорите већ једном и реците шта вам се десило?“

Берг као искусан полициски чиновник знао је, да но где који пут строгост јако утиче на женскиње, и то искуство није га ни овог пута преварило. Госпођа Улриховица прибра се и продужи: „Сандкул ми је на Б. писао и хоће да ме походи. Ако мој муж дозна, да сам била верена са таквим човеком, онда сам пропала. —

После ових речи скочи комесар са столице. Сад му беше све јасно. Та сметска варалица, за коју на Б. јављају извесно није нико други, до ли Сандкул. Сад је требало само да га што пре ухвате. Госпођа Улриховица показа и писмо, које је од њега добила. У писму јој он јављаше, да му је врло добро и да једва чека, да се са својом некадањом вереницом састане. Долази возом у 5 часова после подне и да га чека на анхалтској жељезничкој станици. —

Писмо је један дан пре писао, данас би извесно морао приспети у Берлин. Комесар Берг обећа госпођи Улриховици, да ће се он већ побринути, да Сандкул не наруши њен брачни мир и да може мирно њен кући. У означено време пак оде он на анхалтску жељезничку станицу и одреди полициске наредника са неколико полицајаца, да се нађу у његовој близини, кад приспе воз. —

Беше наредио, да зликовца пусте, да мирно изађе из жељезничког воза и тек на вратима жељезничке станице, кад буде предаван контролору своју путничку карту, да га у том тренутку ухвате. —

Воз је приспео тачно, у означено време и комесар Берг мотрио је са напрегнутим силама, само да му не би зликовац умакао. Он се беше уздао у своје добро памћење и заиста, није се преварио, јер између толико путника познао је Сандкула, само што овај сада беше обријане браде и нешто се у лицу променио. Комесар даде потајно знак осталим полицајским чиновницима, да буду спремни. У тренутку, кад је Сандкул пружио контролору своју путничку карту, један полицајац ухвати га за раме. — Зликовац прибледе, виде да су га познали, баци брзо своју путничку торбицу на земљу и за тренут ока извади револвер из џепа, и испали га на полицајца, који га хтеде да ухвати. Једним метком у главу погођен, строшотта се полицајац на земљу сав обливен крвљу. У том тренутку прискочи комесар Берг, избије револвер зликовцу из руке и за тренут ока савладаше Сандкула и везаше га. —

У затвореним колима спроведоше зависника полицајској Управи. Изварани новац и многе драгоцености нађоше код њега. Пун радости још исте вечери јавио је комесар Берг полицајској Управи у Б., да се опасни зликовац, та сметска варалица, налази у рукама берлинске полиције. *пресео* **М. Л.**

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 73

— Шта се мене тиче што су нама на ум падала нека глупа питања, повиче он. — То тек није доказ! Ви сте све то могли и да натрабуњате, у сну, и то је све! А ја вама велим да ви лажете, господине! Лажете и опадате ме из какве му драго злобе, управо због срдње на мене, што ја нисам пристао на ваше слободоумне и безбожне социјалне поруџбе, ето шта!

Али ово извијање не поможе Петру Петровићу. На против са свих страна се зачу незадовољно мрмљање.

— А, где куда ти замлазиш! викне Лебезјатњиков. — Лажеш! Зови полицију, а ја заклетву примам! Једно само не могу да разумем: рашта се усудио на тако низак поступак? О, жалостан и низак човек!

— Ја могу да објасним рашта се усудио на тако низак поступак, и ако треба, заклећу се и сам! тврдим гласом рече најзад Раскољников, и ступи напред.

Он изгледаше сталан и миран. Свима некако би јасно, од једног само погледа на њ., да он зна у чему је ствар, и да је дошло до разрешења.

— Сад сам све себи потпуно разјаснио, настави Раскољников, обраћајући се Лебезјатњикову. — Од почетка овог догађаја већ сам сумњао, да је ту некаква одвратна превара; сумњао сам услед неких особених околности, које само ја знам, и које ћу вам одмах и објаснити свима: у њима је сва та ствар! Ви сте ми пак, Андреја Семјоновићу, вашим драгоценим исказом напокон све објаснили. Молим све вас, све, да ме саслушате. Овај господин (показа на Лужина) пре но пре једанаест година живео је са једном девојком, с мојом сестром, Авдотком Романовном Раскољниковом. Дошавши у Петроград он се, оженивши прву нашом њиховом, посвади са мном, и ја га отерам од себе, за шта имам два сведока. Овај човек је веома пакостан... Ни оженивши нисам знао да је увео стан код вас, Андреја Семјоновићу, и да, мора бити, тог истог дана, када смо се посвадили, то јест оженивши, видео је да сам ја, као пријатељ покојног господина Мармеладова, предао жени његовој, Катарини Ивановној, нешто новаца за сахрану. Он је одмах писао мојој матери, и известио је, како ја новац нисам издао Катарини Ивановној, него Софији Семјоновној, и уз то је најнижим изразима напомињао... карактер Софије Семјоновне, то јест нашминљао је карактер мојих односа према Софији Семјоновној. Као што видите, све је то с намером било, да ме посвади с мајком и сестром, удивши им то, да ја расипам на неблагородне циљи њихову последњу пару, којом оне помажу мене. Сиоћ, пред мајком и сестром, и у његову присуству, ја утврдим истину доказавши, да сам новац дао Катарини Ивановној за сахрану, а не Софији Семјоновној, и да са Софијом Семјоновном ономадне нисам ни познат био, чак јој ни лица нисам видео. Уз то сам додао још, да он, Петар Петровић Лужин, са свима својим достојанствима, не вреди ни за мали прст Софије Ивановне, о којој се тако рђаво изражавао. А на његово питање: да ли бих ја Софију Семјоновну поставио поред своје сестре, — одговорих му, да сам то већ учинио истога дана. Разљућен што мати и ким неће да се, по његовој клевети, са мном посвади, он стане да им, реч по реч, изговара непристојних дрскости. Изађе на потпун раскид односа, и њега отерасмо из куће. Све то би синоћ. Сад молим нарочиту пажњу: замислите, да му је пошло сад за руком доказати да је Софија Семјоновна крадљивица, то би он, прво, доказао мојој сестри и матери да је готово имао права у својим сумњама; да се он правично љути на то, што сам у један ред ставио своју сестру и Софију Семјоновну; да је осуђујући и нападајући мене, заштићивао и, мора бити, чувао част моје сестре а своје вереницe. Речју, помоћу свега тога он је могао и поново да ме посвади с породицом, на изнесено се и надао да опет дође у њихову милост. Да и не говорим о томе, да се он лично мени свето, јер је имао основа да мислим, како су част и срећа Софије Семјоновне за мене врло драгоцени. Ето, то је сав његов рачун! Ето, тако ја схваћам ту ствар. Ето, ту је сав узрок, и други не може ни бити!

Тако или скоро тако, завршни Раскољников свој говор, прекидан често узвицима слушалаца, у осталом, врло пажљивих. Али, и поред свих прекида, он је говорио одсечно, мирно, поуздано, јасно и тврдо. Његов оштар глас, уверења тон и строго лице учинише необичан утисак на све.

— Тако је, тако је! усхићен потврђује Лебезјатњиков. — То мора бити тако, пошто је он мене управ и питао, тек што је Софија Семјоновна ушла у нашу собу: „да ли сте ви ту? Зар ја нисам и вас видео међу гостима Катарине Ивановне?“ Он ме је зато одазвао код прозора, да лагано ме тамо питао. Мора бити, њему је свакако требало, да тамо међу гостима будете и ви! То је тако, све је то тако!

Лужин ћуташе и презорно се осмејиваше. Иначе био је врло блед. Чињаше се да разимишља како да се извуче. Можда би са задовољством оставио све и отишао, али у овом тренутку то беше скоро немогућно; то би значило правце признати истинитост оптужбе коју су изнели и у томе, да је он донета обедно и окленетво Софију Ивановну. Уз то још и публика, која се иначе нашла, беше сувише узрујана. Провидентени, премда у осталом није све ни схваћао, никако је од свих више, и предлагао је неке за Лужина врло непријатне мере. Али беше и трезних; дођоше и прикупише се из свих соба. Сва три Полачића беху несма жустра, расплакли се па непрестано вичу: „пане ладлак!“ мрмљајући уз то некакве још претње на пољском језику. Соња слушаше напрегнуто, али као да ни она све

не поимаше, исто као да се освешћивала. Само не спушташе никако својих очију са Раскољникова, осећа, да је у њему сва њена заштита. Катарина Ивановна дисаше тешко и храпаво, изгледаше страшно изнемогла. Између свих Амалија Ивановна стојаше најглупља, отворила уста, и баш као да ништа не мишљаше. Видела је само то, да је Петар Петровић некако био у незгоди. Раскољников огледа још да говори, али му не дадоше да доврши: сви су викали и сви се гурали око Лужина грдећи и претећи. Али се Петар Петровић не уплаши. Видећи да је окривљење Соне свим пропало, он праве прибеже дрскости:

— Допустите, господо, допустите; не тискајте се, дајте да се прође! говораше проналазећи се кроз гомилу, — и прићекајте, не претате; ја вас уверавам, да ништа од тога неће бити, ништа неће учинити, него на против, господо, ви ћете да одговарате што сте насилно прикрили кажњиво дело. Крађевица је и више него обелодањена, ја ћу да истражујем. У суду нису тако слепи и... и нису пијани, на неће поверовати осведоченим безбожницима, букачима и слободоумницима, који мене окривљују из личне освете, што и сами, из рођене глупости своје, признају... Да допустите!

— Нека ни даха вашег не буде у мојој соби, с места! Изволите се селити, и међу нама је све свршено! И кад помислим, ја и на коже да нађем, објашњавам му... читаве две недеље!

— Па јесам ли вам и сам, Андреја Семјоновићу, тек рекао, да се селим, а ви сте ме још и задржавали; сад нак додајем још само то, да сте ни будала. Желим да излечите ваш ум и ваше кратковидне очи. Господо, молим!

Он се прогура; али провијантској соне није хтело да га тако испусти тек само са ружном, него узме са стола чашу, замахне номе и баци је на Петра Петровића; али чаша полете право на Амалију Ивановну. Она цикне, а провијантски, изгубивши равнотежу при размахивању с чапом, тешко падне под сто. Петар Петровић оде у своју собу, а после по часа већ га није било у њима. Соња, бојажљива од природе, знала је и преје, да је лакше упропастити њу, него ма кога, а увредити је могаше већ свакн готово и ненажељен. Па ипак, до овог часа, осећаше да се ма како може избећи беда, смотреношћу, благошћу, покорношћу према свима и свакоме. Њено разочарање беше сувише тешко. Она је, одиста, могла трпљиво и готово без протнвљења све да поднесе, па и ово. Али ипак у први мах беше јој сувише тешко. Ма да је она победила, и ма да је оправдана, — кад прође први страх и прво запрепашћење, скамењеност, кад је све схватила и јасно замислила, — осећаше бесцомоћи и увреде паде јој мучно на срце. Наступи код ње хистеричност. На послетку, не могући издржати, изиђе из собе и потече дома. То беше готово одмах по одласку Лужинову. Кад чаша, уз јаван смех присутних, паде на Амалију Ивановну, ово такође не могаде издржати, да други пију а њој глава да се пуши, па као махнита цикне, и полети на Катарину Ивановну, сматрајући њу за све криву.

— Доле с квартир! Одмах! Марш!

С тим речима дохваташе све што јој од ствари Катарине Ивановне до руку дође, и бацаше на патос. Готово и без тога убивена, мал' не опнесвешћена, а задихана и бледа, Катарина Ивановна скочи с постеље (на коју је пала била у изнемоћности), и нападне на Амалију Ивановну. Али борба беше сувише неједнака; ова је одухну као перце.

— Како! Зар није доста што су ме безбожно оклеветали, — него и то створење на мене! Како! на дан мужевљеве сахране отерати ме из стана, после мога гостопримства, на улицу, са сиротама! Па куда ћу! јаукну јадна жена, тешко дишући. — Господе! завиче одједном, севнувши очима, — зар нема правде! Па кога ћеш ти, да бранш и чуваш, ако не нас, сиротиње? Али, нека да видимо! Има на земља суда и правде, има, ја ћу наћи! Одмах, само попричекај, ти безбожно створење! Полечка остаи с децом, вратићу се ја. Чекајте ме, макар и на улици! Да видимо има ли на свету правде!

Метне на главу ону исту зелену мараму од пуњене материје, коју помену покојни Мармеладов у свом причању, Катарина Ивановна се пробије кроз несређену и пијану гомилу кућања, који се још једнако у собн тискаху, и са јауком сузама истрчи на улицу, — у неодређеној намери да негде, ах, без одлагања, и ма по коју цену, нађе правде. Полечка у страху сватила се с децом у крај на сандук, лишни обоје малих, и сва дрхћући, очекивала пов рни. Амалија Ивановна витла по соби, пичи, набра латос све што јој паше у руке, дрска је. Викали о ... сом како који, неки су говорили, што су ук... се овде десило; неки се свађају и гр... неки

„А сад је време и мени!" помисли Раскол... де, Соњица Семјоновна, да видимо шта ћете ви

ДЊЕ

Па се упути Соњину стану.

IV.

Раскољников, ма да је и сам носио толико своје ... и грозе у души, био је активан и храбар адвокат Соњ... тиву Лужина. Па како је одјутрос онолико препатио, ... као да се радовао случају да промени своје утиске, ко... му постали већ неспособни, а да и не говоримо пак о... колико је било личног и срдачног у његовој тежњи да ... одбрани. Осим тога имао је на уму, и страшно га узнемоств... вао, нарочито с минутима, његов састанак са Соњом: ... дужан био, он мора да јој саопшти ко је убио Лизавету. У предосећао је страховито мучење, те се често рукама брзо од њега. И по томе, што је излазећи из стана Катарине Ив... новне узвикнуо: „Па, шта ћете сад рећи, Соњија Семјоновно... то, очевидно, беше још у некој спољашње раздраженој храбрости, изазиваљу и малопређешој победи над Лужином. Али догодило му се нешто необично. Кад је дошао до стана Ка... перназумљева он осети у себи изненадни страх и немоћ. У рани мишљању застане пред вратима с чудноватим питањем: „треба ли казати ко је убио Лизавету?" Питање беше чудновато с тога, што је он, одједном, у исти мах, осетио, да не само што се не може не казати, него чак није могућно ни тај тренутак, макар и за неко време, одалити. Није још знао зашто није могућно; он је само осетио то, и то мучно осећање своје немоћи пред незбежним, готово га притисло. Да већ не би више размишљао, и да се не би мучно, он брзо отвори врата, и с прага погледа на Соњу. Она седеше налазећи на столић и рукама покривши лице, али кад угледа Раскољникова, устаде хитро и пође му на сусрет, као да га очекивала.

— Шта би са мном било да не беше вас! проговори она, брзо, сусревши се с њиме насред собе.

Очевидно она је само и желела, да то што пре каже му. Зато је и чекала.

Раскољников приђе столу, и седне на столицу са ... она тек што је устала. Она стојаше на два корака испре... га, истоветно као и синоћ.

— Шта, Соња? упита он и нимах осети да му глас дрхти. — Јер ето сва ствар опирала се о „друштвени положај и с њиме у вези напике". Јесте ли ви то мало пре разумели?

(Наставиће се.)

ВЕЛЕШКЕ

Тајна полиција. — Често се код нас у последње доба у јавности говорило о увођењу и код нас *тајне полиције*. Већина од тих органа нису били на чисто са појмом тајне полиције и отуда је испало и њихово нестатично мишљење: да је код нас не треба ни уводити.

Међутим напи органи јавног мњења бркали су шта је, и какве има тајне полиције? Познато је свима, који су мало боље проучавали историјски развитак друштвеног живота код других народа, да је тајне полиције било назад од како је и државиога живота. Само, тајне полиције има двојане: *политичке* и *криминалне*. Ова друга, врста — криминална тајна полиција — као што рекосмо постоји од-онда, од како је се друштво организовало у заједницу што се зове држава. Међутим, то није случај и са политичком тајном полицијом — која се јавља редовно, кад год настуне нередовне прилике у земљи, и када сама држаина власт не могуће сагуде стићи, прибегава тајној полицији, која поред свих добрих страна има и врло рђавих мана, међу којима је на првом месту та: што је политичка.

При реформатор, или управо творац тајне полиције био је **маркиз d' Argenson**, први шеф тајне полиције под Лујем XIV, како се онда звао lieutenant général de la police. Он је у том

шест месеци 1697—1718 године, докле међутим има исто се то десе да је тајна полиција званично постојала као Госпо[illegible] полиције још од 1667. године у Француској. мало по[illegible] око допирало је свуде. па и у најскривеније Т[illegible] Бе[illegible] како је његова строгост била прешла у по поји пу[illegible] с хвалом помиње и његова правдољубивост. га ни овог [illegible]ва, XV., такође се осећала потреба за тајном полиродужи[illegible], који је 1762 год. постављен за шефа париске Ако м[illegible]лагао је тајну полицију на највишим степен, али у онда [illegible]ложило је презирању, јер никад дотле свет није [illegible]ако тајну полицију као у то доба. Он — Sartines све [illegible] је тада једном делу становништва, да други шпи[illegible]. Пошто је много расипао и огромно се обогатио по није [illegible] Луј XVI, пошто је дошао на престо 1774 године за што [illegible]ја мрварице, за које је место опет до крајности неспо од [illegible]но. А на његово место за шефа полиције би постављен и [illegible]веома благ и праведан човек, коме се има захвалити Дол[illegible]ањање казнених завода париских; и који се за све време ско[illegible]да изворе злочина и очајање сиротиње пре да убијаж [illegible]казни. На захтев царице Марије Терезије, Леноар је на[illegible]интересантно дело: „Détail sur quelques établissements [illegible]a ville de Paris“ (Париз, 1780 г.); а када је за време ре[illegible]револуције морао Француску напустити, ступио је у руску службу али се 1802 године врати опет у Француску, где је 1807 год. у крајњој сиротињи завршио своје последње дане.

Његов последник постао је 1784 године **Lecrosne**, који је, и сам један човек, стекао дена гласа приликом сензационог проналаска несрећнога Calas-a, али је у толико мање разумевао полицију.

За време директоријума обнови се поново тајна полиција је револуција била уништила. А нарочито је она стекла [illegible]ности, када 1799 год. **Fouché** (Фуше) постаде министар полиције. Али после чувеног 18 брумера она стаде бивати опасном и задавала је не мале бриге првом конзулу Наполеону Бонапарти, тако, да је овај био принуђен основати тајну поли[illegible]цију — contrepolice — која је пазила на Фушеову [illegible]ју. У децембру 1802 год., пошто је Фуше смењен, по[illegible]прешла под министарство правде, а тајна полиција по[illegible]другу задатак, којом је тада управљао **Savary**. тре[illegible]ком превлашћу, прешла је тајна полиција и у најз[illegible]тим се ширила све даље, докле је у Италији [illegible]уведена још у почетку револуције. Најстрожија [illegible]на полиција у некадашњој Вестфалској Краљевини. [illegible]поремећена мира и ње је нестајало, али је ипак доцније услед демагошких интрига у по неким земљама поново заживела. Једино Енглеска од свих осталих држава није никад имала политичку тајну полицију.

За време реституције тајна полиција опет је била захватила дубока корена у Француској а нарочито за време режима Villele-ског министарства, као што се то може цењити по делу које је написано на основу званичних аката: „Livre noir de M. M. Delavau et Franchet, ou répertoire alphabétique de la police politique“ (4. св. Париз, 1829.).

Далеко бисмо отишли, а није нам ни намера да опширно говоримо о тајној полицији. Овде смо хтели изнети једну историјску белешку о развитку и првом почетку тајне политичке полиције. У једном од идућих бројева пратићемо се поново на ову тему, јер она је сама по себи и сувише тајна, па би с њоме требало упознати и шире кругове, који ће нема сумње бити за то, да се политичка од криминалне тајне полиције и код нас — ако се мисли увести — одвоји. За сад оволико. Ђ.

ПОТЕРА

Пешу Ђукића, тежака из Црног Врха, среза пиротског, окр. пиротског оптужила је Управа Државних Монопола тужбом Кр. М. Бр. 5133 ове год. због кријумчарења ствари. На како је Пеша још у 1898 год отумарао незнано куда и није се могао до сада пронаћи, да се по његовој кривици уме на одговор, начелство окр. пиротског актом Бр. 8729 моли све власти да именованог Пешу живо потраже у своме домашају, па њеног њему стражарно спроведу, у противном да одго[illegible]оре о непроналаску. Пеша је 30 година, смалени, у према широк, у лицу бео, уста умерених, брковa малих — плавих, нос правилан, очњу плавих, обрва црних, косе смеђе, без особених знакова. УБр. 25.985.

Сима Достић, бив. хајдук из Глоговца, среза деспотовачког окрављен за извршено разбојништво над Сретеном Јовановићем из Лешја у ср. параћинском, сплаво за тражење побеглог 24 пр. м. незнано куд. Сими је 30 година, висок је, танак, уопште план, лица бледа, брија се, брковa плавих, повеланих, танких. Од одела имао је на себи уске чакшире у виду панталона, копоран са гајтанима, на глави астраганску шубару а на ногама куповне грађене опанке и дуге шумадиске чарапе. Начелник среза деспотовачког депешом Бр. 10908 моли све полицијске власти да Достића у кругу своме живо потраже и са најјачим надзирањем постуне. УБр. 26149.

Варалице, 25 овог месеца, у 11 часова пре подне, дошао је један младић, од 22—23 године, средњег стаса, уопште смеђ, имао је на глави грао шешир мекан са црном пантљиком, малих смеђих брковa, пун, у оделу немачком грао боје, и тражио стан код Катице жене Младена Илића, калдрмџије у „Скадарској“ улици бр. 31, па кад је видео стан и чуо цену отишао је са обећањем: да ће се поново вратити и стан узети. У 6 сати по подне истога дана, дошао је у исти стан други младић, стаса повисоког, уопште црномањаст, црних брковa средње величине, суровљав, стар 23—24 године и рекао Катици, да га је његов друг, који је јутрос гледао стан, упутио у цељи да преноћи и с тога се са оном погоди за једну ноћ, за 0·50 дин. и по утврђеној цени отишао је, а у 8 часова исте вечери дошао и преноћио. Идућега 26 ов. м. кад је устао, оставио је свој стари капут, џи и сако и шешир црни мекани, а обукао цео пар одела половног другога кирајџије Катичиног Жике Матороваића, једне цапеле, шешир и ценни сахат, на умакао. Одело је црно сако, шешир црни мекани, а сат сребри.

После његовог бегства додазно је опет онај пријатељ и тражио га, па кад је видео, да је отишао и он је отишао. У овоме времену није била још краља примећена, а од тога тога доба нема ни овог погођеног кирајџије. Кварт дорћолски актом Бр. 13982 моли а Управа града Београда актом Бр. 26204 нарећује потеру за овим варалицама и позивају свакога ко би имао шта да каже о њима.

ОВЗНАНА

На дан 26 окт. т. г. на савском пристаништу у Шапцу забацила је река Сава један непознат леш овакног изгледа: леш је мушког пола, дечко од својих 15 година, дугачак 135 с. м. У води је морао бити од пре две недеље дана, зато је изложен трулежу, тако, да се не могу распознати никакви спољни знаци, сем што су му зуби десни доста јако напред изнети, тако да су се они у животу морали увек видети. Коса на глави тамна је и подугачка.

Од одела има на себи: једну белу кошуљу од сурог сељачког платна, прслук тамно плав, чакшире — панталоне — убране око појаса, боје сиве, а на коленима продрте. На ногама нема ништа од обуће. Ово је одело све скривено по форми и облику какво носе Сремци око Саве, те према томе биће да је ово леш неког дечка из Срема.

На основу § 61 крив. пост. начелство окр. подринског ово објављује ради знања средином овог непознатог леша, с тим, да је над лешом извршена лекарска секција, којом је констатовано, да смрт није дошла услед насилних повреда већ услед утопљења у воду.

Леш је сахрањен у шабачком гробљу, а одело с леша налази се у музеју овог начелства. —

Из канцеларије начелства округа подринског, 31 октобра 1900 № 17.7766 Шабац.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Решења на задатке из броја 41. нисмо могли донети у овом броју, јер и при завршетку листа стигоше многа одговори од општ. писара. У идућем броју донећемо их.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 286.

БРОЈ 44. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 12. НОВЕМБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код сеоских скупљача или на пошти. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, занатлијама, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама по унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се по овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно потрагалачких одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединих бројева „Полицијског Гласника“ не продаје се. Рукописи се враћају се.

РЕФОРМА ПРЕСТОНИЧКЕ ПОЛИЦИЈЕ — БЕРТИЛОНАЖ

Као што је већ познато нашим читаоцима, данашња влада, поред многобројних корисних реформама, намерна је, да реформише и нашу престоничку полицију — да је у схему изједначи са модерним светским установама тога рода. Задржавајући себи право, да о овим реформама проговоримо кој путе, када пројекат о томе буде потпуно свршен, — ограничићемо се, за сада, само на то, да речемо неколико речи о једној, за нас са свим новој и врло мало познатој установи, која ће, по намераваним реформама, заузети видно место у београдској полицији. Мислимо на тако звану **Антропометриско-полицијску струку**, познатију под именом **Систем Бертилонов** или још краће **Бертилонаж.** Овај, потпуно свршен, и у свима савременим престоничким полицијама корисно примењен систем за идентификовање личности, као што је познато, проналђен је децембра месеца 1882 године од стране Алфонса Бертилона, сада шеса одељења за идентификацију у Паризу а године 1885 једногласно је примљен на конгресу криминалиста у Риму. Од тог доба Бертилонаж се отпочео нагло генерализати тако, да данас нема скоро ниједне државе, у којима он није уведен. Идеја за његово увођење код нас, јавила се још пре неколико година, али се тек у фебруару месецу ове год. отпочело радити на њеном остварењу. Тога месеца послат је начелник у Букурешт ради изучавања поменутог система г. Душан Ђ. Алимпић, бив. писар кривичног одељења управе гр. Београда, који се пре 20 дана, по завршетку својих студија, вратио у Београд. Како о својим студијама тако и о своме раду, госп. Алимпић је поднео опширан извештај, који се сада налази при управи града Београда. Захваљујући истом, као и доброти г. управника Маршаљанина, који нам га је стално на расположење, ми смо у стању саопштити нашим читаоцима у најкраћим потезима суштину „Бертилонаже“.

Извештај г. Алимпића у наводу гласи:

— — — — — — — — — — — — — — — —

— Далеко би ме одвело, кад би покушао, да овде изнесем систем Бертилонов у свој његовој потпуности, јер би зато требало написати читаву једну књигу. С тога ћу се само ограничити, да у најкраћим потезима изложим суштину тог система. Морам одмах у почетку рећи, да он није никакав вештачки, измишљени начин за констатовање идентичности (као што то многи мисле) већ да почива на чисто научном темељу — да је резултат дугогодишњих, научних истраживања Бертилонових.

— Служећи се закључима природних наука, Бертилон је, помоћу антропометрије (науке о мерењу појединих делова човечијег тела) и антропологије (у најширем смислу науке о човеку) доказао: да се данас познато природљачко правило **„Природа се никад не понавља“** примењује потпуно и на људска бића, што ће рећи, **да у свету нема два човека потпуно једнака.** Из овога излази опет, да свако људско биће *мора притежавати неке нарочите,* **само њему својствене индивидуалне особине,** којима се разликује од осталих, сличних му створења.

„Узмите, вели Бертилон, ма који део човечијег тела, испитајте га и упоредите га са делом једног другог предмета, који му одговара, па ћете се уверити: да је разноликост у толико већа, у колико је ваше испитивање било тачније...

— Често је у стању да нађе траг свога господара у мноштини људи једино помоћу њушкања, а ми какве речи изговорили, било обичним говором или Едисоновим апаратом, оне ће сасвим останити за собом један траг убедљиве идентичности.

— Очевидно је, дакле, да има један *индивидуални елемент,* способан за распознавање, који је потпуно скривен у осећајима човечијим. — — — — — — — — — —

— Главна пак заслуга Бертилонова и суштина његовог система, састоји се у томе, што је он, полазећи са изложеног гледишта, откриво ту индивидуалну разноликост, изнашао пут и начин, којим се она може увидети и доказати. Тај пак пут и начин састоји се у **антропометриском мерењу и описивању, како антрополошком тако и помоћу особених знакова оних делова човечијег тела, код којих се та разноликост најочитије показује.** Ето, то је суштина Бертилоновог система, а циљ је његова **констатовање неспорне идентичности.** Све друго, што би се о овоме систему могло говорити овако у опште, стаар је праксе, у којој је он достигао свој врхунац, захваљујући антропометрији, антропологији и искуству. Данас не постоји готово ни једна поле напредњаја земља, у којој систем Бертилонов није уведен као изредно средство за констатовање идентичности кривца, пружајући тиме неоспорне користи како полицији тако и суду у изналажењу њиховом, а нарочито у изналажењу рецидивиста (кривци у повратку). Ну о овоме, као и о осталим користима, говорићу доцније, а сада, нека ми је допуштено, да речем неколико речи о

Практичној примени Бертилонове система и његовој организацији.

Бертилон је Француз, а Француска је центар свеколиког светског напретка. Према томе, са свим је природно, што је систем, о коме говорим, нашао своју прву практичну примену у отадбини творца његовог. Још у год. 1883, Бертилонаж је званично установљен при парискоj префектури и семеним затворима као нарочита државна служба са задатком: да потпомаже, како полицијску тако и судску власт у **хватању кривца** и *констатовању* **њихове неспорне идентичности.** Ова два главна задатка Бертилоновог система, повлаче за собом још многе друге споредне, од којих су најважнији: **изналажење рецидивиста и прикупљање најтачнијих, како биографских тако и осталих података о кривцима.**

— Многобројне користи које је Бертилонаж за кратко време пружио криминалној струци у Француској, учиниле су, да је он у години 1887, према једном циркулару министар. унутрашњих дела, заведен при свима департаментима, а данас већ нема ни једног, поле већег затвора, при коме се не врши мерење кривца.

— После Француске, пруже је била Белгија, која је успоставила Бертилонов систем, а за тим су то исто учиниле и ове земље: Сједињене северо америчке државе, Швајцарска, Русија, републике јужне Африке, Тунис, Енглеска, Румунија и тек у последње време Немачка, Италија и Аустро-Угарска.

Са задовољством поменимо овде, да Румунија са својом установом Бертилонажа, дошао, по опште признатом мишљењу, одмах иза Француске. Разуме се већ, да за то има захвалити великој заузимљивости, одличној способности и неуморном раду Д-ра Н. Миновића, чувеног лекара, професора универзитета и антрополога. На како сам ја имао част, да будем ученик г. д-ра Миновића, — то сматрам за дужност, да прогворим неколино речи о **Организацији Бертилонаже у Румунији.**

(Наставиће се).

САСЛУШАВАЊЕ

(НАСТАВАК)

Један истина не криминалан, али по мом мишљењу за нас у више односа поучан случај десио се лично једном мом другу, човеку, коме се може апсолутно веровати. Тај мој друг, барон од С., беше се једном пренуо с добра својих родитеља у пратњи више пријатеља преко једне брдске косе на доброг свог ујака, с оне стране брда, и тај пут везао је једновремено за лов на дивокозе. Слазећи низ брдску косу сруши се С. с једне литице и претрпе знатне повреде, сломи једну ногу на више места и веома тешко повреди лобању, тако, да је најен у несвесном стању, однет у заман свог ујака, ту је лежао у несвестици пуну недељу дана (!). Оно што је чудноватo у тој ствари за нас то је, да се барон од С. не само ни најмање не сећа пада, већ и ничега другога, што се пре један и по сахат догодило. Он се сећа најмањих појединости при полasку, при разговору путем и т. д. све до оног тренутка, кад је својим пријатељима показао с једног брежуљка једно дрво за које је била везана извесна ловачка успомена. Од тада му је ништа више сећање, ма да и после њиx говорене сасим равнодушне ствари. Кад су прешла брдо, господа су доручковала (вала приметити, да се пила чиста изворска вода) и договарали се за неки лов доцније. Кад је С. ступио на стену, опоменули су га његови другови да се причува, а за тим се десно опаји несрећни над. Од свега тога С. не зна ништа, над је збрисао сва сећања за сахат и по уназад.

Рецимо да се такав случај десио неком разбојнику, који је тешко рањен при извршивању каквог злочина, и да он тврди, да не зна ништа о свему ономе, што се десило на сахат и по пре повреде. Ко би му то веровао? А да је он какав сведок, да ли би се њему с места веровало? Ми би смо му просто објаснили, да то није могућно, и дотле бисмо га мучили с питањима, докле одиста не би исказао много што шта, што се сасим лако могло догодити, али о чему он у истини не зна ништа.

Друга значајна ствар у испричаном догађају је та, што је барон С. у несвесном стању изговорио нешто сасим правилно. На име кад је пошао од куће, његова је мајка послала једну поруку свом брату, ка коме је барон С. пошао. Кад је он у потпуно несвесном стању донет у кућу свог ујака и овај ужаснут узвикнуо јачим гласом, барон С. казао му је потпуно правилно и јасно поруку, која је била прилично компликована, а за тим је опет потпуно онесвеснио.

Да је тај случај био криминалан, не би се с једне стране никаква важност придавала таквом слопштењу повређеногa у несвестици и све што он каже сматрало би се као фантазије; с друге пак стране, ако би повређени био окривљени, његова несвестица означила би се као симулирање, пошто он није могао одједаред само за кратко време сасим паметно говорити.

Ево још једног врло чудноватог случаја: један врло угледан чиновник неки Ц. возио се са своје дужности кући; коња се уплашие, Ц. испадне из кола, повреди се на глави и остаде тако сам на другу лежећи. После једно пола сахата дође он к себи, отиде до једне оближње сеоске куће свог пријатеља, па, и не јављајући се ма коме, уђе у трпезарију и седе на канапе. После једног сахата — то је било после поднe — нађе га ту господар куће, с којим је он врло разумно говорио. У току разговора примети господар куће, да Ц. полази с гледишта као да је он ту од јучерa и као да је ту ручао. Кад је напоследку примећена његова повреда, он није просто хтео на да чује о њој, у опште о каквој несрећи, о каквом паду из кола и остао је при томе да је ту још од зоре. Тек у ноћ почела је грозница, бунило и несвестица, која је дуго трајала. И у овом случају као ни у претходном, да је то било какав злочин, не би се н. пр. веровало лопову, да је он и не знајући ушао у кућу; а да је Ц. био жртва какве кавгице радње, он о њој не би знао ништа као год ни о свом паду, и својим исказом би судију из основа одвео на погрешан пут.

У осталом слични случајеви дешавају се доста пута. Један инжињер пролазио је с једним старим човеком улицом поред крчме. Наједампут га је напао један војник који је изкочио из те крчме. Пијани војници били су се потукли у крчми, неколико њих избачено је и један од њих ударио је сабљом по глави инжињера, који је туда пролазио ништа и не слутећи. Инжињер је пао на земљу као свећа. Пошто се туча на улици наставила, пратилац повређеног инжињера утекао је и отрчао у оближње село, да дозове људе у помоћ. Кад су ови били на путу ка крчми, срео их је инжињер, који о целом том догађају није ништа знао и само није могао појмити где се део његов пратилац. О каквом нападу и повреди није хтео ништа ни да чује, ма да је позледа била тако дубока, да је доцније приликом лекарског прегледа сонда могла да додирне мозак.

Овде нам нала напоменути још и то, да се заборављања околности, које се десе пред повреду, појављују и код оних људи, које агоди гром, па после се опорави (Osterlen. „Maschkas gerichtlicher Medicin“).

Врло је поучан у многом погледу по нас један случај, који је у почетку 1893 год. изазвао велику и оправдану сензацију. На дан 28 марта 1893 извршено је разбојничко убиство у кући учитеља Брунера у Диткирхену у Баварској. Два учитељева детета убијена су ударом мотике, жена и служавчица опасно рањене истим оруђем и најене су у несвесном стању. Учитељ Брунер, који је становао у засебној соби, на свом првом саслушању говорио је тако збркано и запленгено, да је он сматран за учиниоца и није пуштен одмах чак ни онда, кад је његова жена дошла до свести и била саслушана. Она је причала иследном судији, да се пробудила из дубоког сна и осетила да је цела постеља влажна; пошто је сезањивало, опазила је да је то била крв, те је опет онесвестила. Иначе на сва и најподробнија питања није умела ништа да каже; на име није могла ни издалека казати ко је је, како и над повређно по глави, шта више чак јој је трећа личност казала, да је повређена. Кад је био довршен протокол саслушања, потписа она у место свог имена и презимена (Марта Брунер) без икаквог преиншљања: „Марта Гутенбергер.“ Иследник се распита код околних, да јој није можда девојачно презиме Гутенбергер, и они су му одговорили да није, а кад је иследник даље упитао, да ли се ко иначе презива Гутенбергер, одговорено му је, да се тако зове пређашња љубавник Брунерове служавке, коме је учитељ Брунер због његове покварености забранио приступ у своју кућу. Иследник је одмах схватио ствар. За Гутенбергом је предузета потера, притворен је у Минхену и признао је дело.

Из овога се види, да је госпођа Брунер у часу напада одређено познала учиниоца, али да је после услед тешке повреде цео ток догађаја заборавила. Али не све. Представа о Гутенбергеровој радњи била је код Марте Брунерове у ствари ступила у нену другу сферу свести, тако да јој се као кроз маглу учинило: да је име Гутенбергерово у том тренутку од значаја. Ту магловиту представу мислила је да ће довољно исказати тако, што је значај Гутенбергеровог презимена нашла у томе, да га сматра за своје презиме.

Један нов доказ, да Макс Дезоар има право, што држи да имају две сфере свести; прва, или горња свест, у којој се увек или готово увек одигравају догађаји, који нам бивају јасни делимично или намећени.

Али повреде главе треба још и друкчије имати у виду и то доста дуго пошто се оне залече на злочинцима. Сандер и Рихтер скрећу с правом пажњу, да ни дан данас многи лекари не питају за повреде на глави, па ипак напао је н. пр. Делбрик између 58 душевно болесних прибада 21 с повредом главе, а Кнехт је код 214 прегледаних злочинаца нашао 73, који су имали залечене повреде на глави. (Наставиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

§ 471 тач. 4 и грађ. судског поступка.

Да ли се и шмаше женино које жена мужу као мираз зрашосси може отуђити ако муж нема оволико непокретног имања колико § 471 грађ. поступка за земљоделца тражи и штити.

Један општински писар упутио нам је овакво питање.

По § 471 тач. 4. з., грађанског судског поступка земљоделцу се не може узети у попис и продати за дугове кућа са окућницом од једног дана орања и пет дана орања ливаде земље, а и он сам ово не може отуђити. Али има овакових случајева. Земљоделац, има само кућу и свега два дана орања.

Ожени се и жена му донесе у мираз своју очевину, као једина наследница, баштину која износи осам дана орања. Појављује се купац и жена хоће да отуђи ово имање, што и њен муж одобрава.

Може ли жена ову земљу сву или од части отуђити или и овај приносе имања има као задругарски део уњи у саставу затеченог имања при њеној удаји, па да се и њим дође до оне мере коју закон тражи да осигура земљодељу или не?

На ово питање ми дајемо наш одговор. Жена се не може сматрати као задругар и порез плаћајућа правна глава у задруги, према чему се на њу ни у ком случају не може применити и распростри она заштита и благодејање које закон даје земљодељу.

Све имање које жена своме мужу приликом удаје принесе сматра се као мираз и ово је њена искључива својина.

§ 416 грађ. законика гласи: *ово добро или имање, које жена мужу, ради лакшег земљеваља пренесе сматра се као њена сопственост, и само приплод од њега спада под потрошак, за који муж које дужан одговарати, а ово после смрти женине прелази на њене законите наследнике по одређеном реду а ако њих нема онда мужу јој.*

Када овако стање ствари стоји онда се ни у коме случају не може принети део имања састављта са онима затеченим код мужа, те да би се имао састав који § 471 грађ. поступка за земљодеља тражи, јер жена са својом личном имовином тај састав не доприноси нити чини, нити се она може сматрати као задругар и правна глава у кући.

Према овоме она ово своје имање увек и у свако доба, разуме се, по одобрењу свога мужа може отуђити. А одобрење мужевљево нужно јој је зато што је удата и што је пропис § 920 грађ. за малолетну сматра све дотле док јој је муж жив, и докле брак траје у својој сили и важности § 417 грађ. законика.

Дакле у оваквим случајевима на ово имање женино не може се узети у примену § 471 тач. 4. а, грађанског поступка, који важи само за земљодеља као мушку и порез плаћајућу правну главу, коју овај пропис законски штити и даје јој благодејање.

ПОД УТИЦАЈЕМ ДРУГОГА

од **Јове Адамовића**

(свршетак)

После тога одласка нисам знала шта радим. Читаве дане проводила сам закључана у својој соби оплакујући своју кратку срећу и проплањући своје срце које није могло без љубави, а после дих јурила из друштва у друштво, са једне забаве до друге тражећи заборава у друштву, кашкању, кокетирању и љубакању. И у таквом једном гадном несретном моменту постадох љубазница човека којег у души презирах исто тако као и мога мужа. Постадох му љубазница као што пијанац испија последњу чашу за коју зна да ће га поништи до скота; да ће га бацити у каљугу. Постадох му љубазница у инат моме мужу који је обману невину девојку уверавајући је да ће заслужити њезину љубав; у инат тебе кога сам љубила и који си ме зато оставио. У инат само себи која сам поневровала у племенитост и великодушност људи... О, кад би знао како је мизеран, како је гадан и душом и телом тај моја љубавник; кад би знао колико сам ниско пала подавши се томе створу, ти би се зајмлакао од сажаљења, једа и стида. Као гадан, олињало пас коме се у моменту неког неразумљивог сажаљења баци комад хлеба, пратило ме је у стопу то несрећно, гадно створење не остављајући ме ни за тренутак самој себи. Понекад над би се у мени пробудио остатак женског поноса, и кад би ми у души севнула искра самопоштовања терала бих га од себе најпогрднијим речима: са корбачем у руци терала сам то мрско створење од себе, гњушајући се при помисли да сам његова, да морам бити његова и телом и душом, али узалуд. Побеђивала његовим псећим стрпљењем и кретинском настрпљивошћу морала сам му се подавати само да га се бар моментано отресем. О, да знаш шта сам све у тим тренутцима, када ми је сва гнусоба мога живота излазила пред очи, морала трпети; колико сам пута падала ничице на земљу ударајући лицем о под и чупајући косу при помисли у каквој се кањуги ваљам. И зашто? Зашто све то? Зато што си, остављши ме онако, натерао да се помирим са мишљу да за мене не постоји више ни част ни поштење; зато што си ми уништио и последњи моралан осолнац, презревши ми једину моју светињу: моју прву и једину љубав; зато што си ме твојим понашањем бацио у такав пртлог, у такав хаос из којег ме је само тако страховити удар као овај могао потргнути. Уљезштена као змија у процену између ова два створа: између мужа кога мрзех и презирах и љубавника којег се гњушах, постадох до спирености пакосна. Немајући храбрости да се са мужем упустим у часну и отворену борбу нити довољно чврсте воље да се љубавника отресем, светила сам се обојици онако, како то само жена може која ничег светог нема. Мужу сам се светила варајући га на сваком кораку са љубавником, а овоме, кињећи и мучећи га на све могуће начине.

Једног вечера уђох случајно у кухињу у којој се обично после вечере скупљала послуга, на видех мога љубавника како седи укочено на једној столици са празним упртим погледом преда се. Пред њим стајаше надзорница дома говорећи му нешто заповедничким гласом а остала послуга сакупљена око њих посматраше их радознала. Спазивши мене новукоше се сви, само инспектор остаде и даље седећи укочено на столици. Запитавши шта је то, испрача ми надзорница устежући се, да забаве ради успављује хипнозом инспектора, заповедајући му да у хипнози врши разне послове, које она у себи замишља. Радознала да видим шта је то и како се то ради рекох надзорници да му заповеди да учини нешто што бих јој ја наспамо као њену идеју предложила. Изведох је напоље па јој рекох да затвори од њега, а без да му то изриком заповеди, да ми дода чашу воде. Ушавши опет у кухињу, запита га она оштрим заповедничким гласом: зна ли шта она хоће? Он кутање неко време па онда одговори устежући се да зна. „Добро, учини!“ Он се диже махинално са столице, прије лагано као размишљајући се ормару са посуђем, па узевши једну чашу и напунивши је водом донесе је мени. Ја узедох исту а он опет на своје место. Надзорница га после онога пробуди и он дође к себи не знајући ништа од свега тога.

Овим догађајем дато ми је у руке једно сигурно средство и да се мужу светим и да љубавника над год би то хтела од себе удалим. Надзорница ми је морала објаснити како се хипноза врши и наскоро сам могла у свако доба да успављујем мога љубавника и да га терам да врши све што би хтела. Терала сам га да сече ноћима гриве, да чарба керове, да трује најмилије ловаче пас мога мужа, и друге сличне пакости. Услед оваквих пакости које је инспектор вршио без да је и сам знао зашто, и прекора и грдњи којима га је мој муж због тога обасипао, почели су се обоје све већма мрзети. А када мој муж једнога дана из разговора између нашег кочијаша и једног момка дознаде да се у велико говори о недозвољеним односима између мене и инспектора, реши се он да га одјури. Ја се бејах међу тим свесним подала хипнотизирању. Уживала сам да гледам то бесмесно створење пред-а-мном и била сам сва срећна када би инспектор сутра дан после хипнозе а у будном стању вршио моје заповести које сам му у хипнози диктирала и с тога сам се противила његовом отпусту. Инспектор, који је од тога времена када сам почела вршити над њиме експерименте дао још заљубљењи у мене, дознавши да ја мој муж хтеде отпустити, постаде као луд. Једнога дана запита ме он околишавајући, да ли бих ја остала жена кад бих остала удовица. Ја га гледах зачуђено: све до тога тренутка нисам помишљала ни једном на смрт мога мужа. Ма ко-

лико да сам га мрзела и ма како да сам у извесним тренутцима желела да их се обоје отресем пипак ми никада није падала на ум идеја о насилној смрти мужа. Одјурих од себе тога глупака али ме идеја о евентуалној смрти мужа не хтеде напустити. Помислио како бих опет могла бити срећна кад бих постала слободна стаде ме сваког дана спопадати и сада ми жеља да ми муж умре постаде тако рећи свакодневна. Почех пажљиво посматрати свога мужа не би ли на њему опазила какве знаке слабости, почех комбинирати несрећне случајеве које би га при раду или у лову могли задесити: једном речи почех и нехотице тражити начини смрти моме мужу. Као год би ме спопадала лутња прва би ми помисао била „што не прже", и питање на који би га се начни могла отрести одмах би се наметало. Не могавши одолети неком тајанственом унутрашњем нагону стадох свога љубавника, стављајући га у хипнотички сан, запиткивати: „би ли за мене све учинио", би ли се жртвовао не мене", „би ли за моју љубав убио човека", и тако даље, суггеришући на тај начин самој себи помисао на убиство. Једнога дана посвађах се са мужем јаче но обично. Дрхћући сва од узбуђења и лутње изађох из себе на одох у салон. По глави ми се пражу стотину планова како да му се осветим али помисао да га видим мртва испољавала се код сваког. Спопаде ме нека дрхтавица по целом телом а чело и слепе очи стадоше се знојити. „Зашто трпети толико?" „Зашто не рескирати?" тако се питаше нешто у мени. У том се отворише врата и у салон уђе мој љубавник. Занесена овим грозним мислима стадох га гледати бесвесно и тек када он седе приметих да га мој поглед успављује. И сада ме тек спопаде онај стари мој демон који ме је од вајкада гонио у несрећу. „Сама си, нико неће знати, бићеш опет срећна, покушај." Тако ме наговараше нешто у мени а пред очима ми лебдаше слика мртвог мужа на одру. Као да сам сама себе хипнотисала на да не могу другојаче, устадох са столице, пријох успављивачу па га стадох загушљивим, плашљивим гласом као да се сама себе плашим, питати: „Знаш ли шта хоћу?" Док сам била у затвору имала сам времена да размишљам и знам да онда писам ни сама тачно знала у души шта сам хтела, само пред очима што ми је лебдела јасно слика мртва мужа. Али на брао ми жеља постаде прецизнија и пако се пста у мени развијала тако сам је и успављивању саопштавала. „Хоћу да ме ослободиш". „Хоћу да ми уклониш мужа" „Хоћу сутра да га отрујеш". Тако сам испочетка плашљиво па онда све сталније и сталније говорила успављивању понављајући по неколико пута сваку реченицу и питајући га да ли ме разуме. Мучећи тако и себе и њега читавих четврт сата пробудих га па се онда спустих сва исцрпљена на софу... — Сутра дан је мој љубавник покупио да отрује мога мужа отровањи јело за ручак.

Ето сад знаш шта сам учинила. Сад знаш до чега си ме довео твојим понашањем".

„Слушај, ја нисам крив, бар не толико", почех ја да се браним, али она ми не даде да завршим.

„Немој да се браниш. Немој да ме увераваш о твојој невиности. Можда си доиста невин, али ја то нећу; чујеш, ја нећу да си невин. Хоћу да живим у уверењу да ни један човек није достојан поверења; хоћу да имам разлога да мрзим све људе. Хоћу да на овом свету нема човека за којег би могла рећи да ме је познавало а да није заслужно презирање. Хоћу да живим поучено; хоћу да живим само за себе а то ћу моћи само онда ако знам да је цео свет ништоа, разумеш ли? Љубила сам живот и свет и то ме је довело до ивице пропасти. Сад хоћу да мрзим све и уверена сам да ћу да живим мирно. — Сад знаш све. Кледа сам те хиљаду пута; желела сам ти сва могућа зла, и сад ти праштам али молим те немој да ме будиш из овог стања. Једном си ме унесрећио, немој и други пут".

Она зари главу у јастуке па поче тихо плакати; пољубих јој руку па изађох лагано напоље".

Доктор ућута.

„Је л' свршено?" запита стари судија.

Доктор га погледа као да се чуди овом питању, а секретар који је све време провео рецкајући нешто дрво запита:

„Колико је инспектор осуђен?"

„Седам година робије".

„Хе, брате, на каже жени се", приметн стари судија па се диже тромо са столице зовући келнера да плати.

ОСУЂЕНИЧКА КОЛА

Чарлс Дикенс

Једно после подне шетајући се, кад сам пролазио поред окуке Баустрита опазих, где се пред полицијским зградом искупила гомила света. Упутих се онамо. Могло је бити око педесетину људи. Стоје на тротоару и запремили пут чак до на сред улице. Преко пута од ове гомиле на другој страни стоје стрпљиво пешто беспосличара — по свој прилици да нешто ишчекују. Причекао сам и сам неколико трепутака, али се ништа не догоди; за тим се окретох и обратих једном бледом ткачу са дугачком песничком косом, који је стојао баш до мене и руке турио под кецељу, па га запитах сасвим обично:

— Шта је то?

Ткач ме погледа прво од главе до пете с највећим презрењем, и за тим ми лаконски одговори:

— Ништа!

До душе, ја сам врло добро знао, кад на улици стану два човека, на гледају неку ствар, или просто онако блену, да ће се за кратко време искупити две стотине људи; али, и то сам добро знао, да није могуће, да гомила народа читаво пет минута стоји на сред улице кад их ништа не занима и за то поново запитах:

— Шта чекају ови људи?

— Каруце Њеног Величанства! — одговори ми ткач.

Беше ми мало чудноватo.

Нисам се никако могао довити, шта ће кола Њеногa Величанства пред полицијским зградом у Баустриту?... Стадох мислити о узроку, кад на једаред повикаше сва деца из гомиле:

— Иду кола!

Подигох главу и погледах низ улицу.

Затворена кола у којима су вожени осуђеници из полицијске управе у разне апсане приближаваху се у највећем касу. И сад ми тек би јасно, да су „каруце Њеногa Величанства" биле под другим именом осуђеничка кола, и то не само за то, што је то име величанственије звонило, већ и због тог, што се надржавају у трошку Њеногa Величанства, и она стоје на услузи једнако оним кавалерима и дамама, који су приморани да посећују разне палате познате под именом „Тамнице Њеногa Величанства".

Кола стадоше баш испред прата и свет се стаде купити око степеница, оставивши узани пут, да би осуђеници могли проћи. Мој пријатељ ткач и остала светина и мангупарија приђоше ближе, а то исто учиним и ја.

Кочијаш и други човек који је седео горе поред њега, сиђоше и уђоше у полицајну. Врата се за њима затворише и у публици наста краћа радозналост.

Кад је око пет минути протекло, врата се опет отворише и на њима се појавише две осуђенице: једна од својих шеснаест а друга једна од четрнаест година. Видело се, да су сестре, јер су личиле једна на другу ма да се на старијој јако познавало, да је бар две године грког и мучног живота старија. Обе бејаху једно одевене, особито млађа, и ма да су јако личиле једна на другу, које је тим већма упадало у очи, што су се биле ухватиле за руку, — њихово понашање престављаше највећу противност.

Млађа је горко плакала, — не да се претвара или да побуди сажаљење, већ од стида; лице сакрила у марами, и цело њено држаље изражавало је горку и неодољиву тугу.

— Колико си добила, Емилијо? — закрешташе из гомиле нека жена бакарног лика.

— Шест недеља с радом! — одговори старија девојка и громко се насмеја. — Боље је, него у апсу!... И Бела ено први пут иде са мном. Подигни главу, Јурко, — настави она и нагло истрже мараму из сестрином руку, — подигни главу и покажи се свету! ...Нек не њано носи, ако се ја и најмање једем!...

— Имаш право, лепојко! — викну на гомиле неки човек са шеширом од хартије, кога је, нагледа, овај догађај особито занимао.

— Право?! — одговори девојка. — Ах, па са свим је тако; мени је све једно!

— Хајд!... Вуците се унутра! викну сад и кочијаш.

— Није баш тако журно, пријатељу! — рече девојка. — Немој да заборавиш, да ме скинеш код Калт-Бет-Филда... Знаш, она велика кућа са високом оградом... Можеш се збунити!...

Хеј, Бело, куд си нагла... Хоћеш да ми истргнеш ову лепу ручицу?... — Оно је рекла млађој сестри, која хтеде да се скрије час пре у кола и већ стала на прву степеницу, па и заборавила, да је привезана за сестру. — Сиђи доле и пусти ме, да ти покажем пут! — И пошто је силом спукао тако, да она мал' те није пала на тротоар, попе се она пре у кола а за њом њена несрећна сестра.

Обе девојке отерала је од куће њихова повварена и осећива мати и предала их пропасти на лондонској паздрми. Што је млађа девојка, то је била и старија невал. што је пак старија сад, то ће тек млађа постићи. Жалостан изглед, на инак, колико се пути остварио; трагична драма али много пута одиграла.

Завиримо сада у затворе и полицијске управе и квартове лондонске — не, погледајмо по улицама. Ово се догађа пред нашим очима из дана у дан, готово сваког сата — па то нико и не узима на ум, јер изгледа сасним обично. Напредовање ових девојака у греху, у неморалу, тако је брзо, као и на коју заразна болест. Колико је њих, које су корак по корак и непримећно падале у грех, који је: у свом почетку — неважећи, у свом току — одвратан и грозан, у свршетку — жалостан.

Било је још и других осуђеника — деце од десет година покварене као и људи од педесет — неки бескућник, скитаница, који је радосно ишао у затвор, привезан за неког другог човека, који је сад први пут изгубио поштење, разорио своју срећу и породицу. Моје љубопитство бејаше задовољено. Прва група учинила је на мене утисак који ћих је рад било избећи, избрисати из своје душе.

...Гомила се разиђе; кола одјурише са својим грешним несрећним теретом; и осуђеничка кола нестадоше испред мојих очију.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 74

На њеном лицу се општа страдање.

— Само немојте да са мном говорите као синоћ! преврати му она реч. — Молим вас, не почињте. Мучења је и онако доста...

Она похита да се осмехне, уплашила се, да му се тај приговор неће можда свидети.

— Ја сам из глупости одиде отишла. Шта је сада тамо? Хтела сам одмах да одем, и сне сам мислила... ви ћете доћи.

Он јој исприча како их Амалија Ивановна отерала из стана, и да је Катарина Ивановна отрчала некуда „праведе да тражи“.

— Ај, Боже мој! узвикну Соња. — Хајдемоте што пре... Узме свој огртачић.

— Вазда једно исто! завиче Раскољников раздражено. — Ви само о томе мислите, шта је с њима, шта ће они! Останите са мном.

— А... Катарина Ивановна?

— А Катарина Ивановна, свакако, неће вас имонуће, доћи ће вам и сама, кад је већ отумарала из куће, с презиром дода он. — Ако вас не затекне, валда ћете ви остати криви...

Соња у мучној нерешљивости приседне на столицу. Раскољников ћуташе, гледаше у земљу и о нечем премишљаше.

— Рецимо, да Лужин сад није хтео, започе он и не гледајући у Соњу. — Е, али ако би он хтео, или кад би некако по рачуну изашло на то, зар вас он не би послао у затвор, да не бејах ту ја, и Лебезјатњиков! А?

— Јест, рече она слабим гласом. — Јест! поновн она расејано и са немиром.

— А ја доиста могао сам и не бити ту! А и Лебезјатњиков је сасним случајно спрнуо.

Соња ћуташе.

— Па, кад би било затвора, шта би онда? Сетите се, шта сам ја синоћ говорио?

Она опет не одговори. Он очекиваше.

— Ја сам помислио да ћете опет повикати: „Ах, немојте да говорите, престаните!“ насмеја се Раскољников, али некако с натегом. — Шта опет ћутиш? упита он мало после. — Та валда треба о чему разговарати? Кво мене баш интересује да чујем, како би ви расправљали сад једно „питање“, како вели Лебезјатњиков. (Он се као почне губити и заплетати). Али, одиста, говорим забшљо. Замислите, Соња, да сте ви раније знали за све Лужинове намере, ви би знали и то поузданно! да би због њих Катарина Ивановна сасним пропала. па и деца; а и ви такође, пође (пошто ни себе не сматрате ни зашто, онда ви сте пођи). И Полечка... с тога, што је и њој исти тај пут наменљен. Еле, кад би се намах остављо све нама, да ви решите: овај или онај да живи на свету, то јест, да ли да живи и да чини невољаштва Лужин, или да Катарина Ивановна умре? — како би ви то решили? Које од њих да умре? Питам вас!

Соња га узнемирено погледа: у том говору непоузданом, и надаљека чевеку сличном, причуло јој се нешто.

— Ја сам већ унапред осећала да ћете ме ви тако нешто упитати, рече она гледајући га радознало.

— Лепо, нека је и тако; али опет, како би ви то решили?

— Зашто питате оно што бити не може? упита Соња с одвратношћу.

— Мора бити да би рекли: боље је да Лужин живи и да чини невољаштва. Ви се не усуђујете ни да то решите.

— Па ја не могу да знам Божја промисло... А зашто ви питате оно, што се питати не да? Нашто таква празна питања? Како би могло бити, да тако што од мојега решења зависи? И ко мене ва то судијом поставља; ко да живи, и ко да живи?

— Та чим се ту Божја промисло меша, ту се ништа неће моћи ни учинити, суморно промрмља Раскољников.

— Боље, рецте отворено, шта вам треба! завиче Соња патећи се — Ви опет на нешто наводите... Да нисте ви само зато и дошли, да мучите?

Више не могаде да се савлађује, и намах горко заплаче. Он је гледаше суморан и жалостан. Прође пет минута.

— Имаш право, Соња, тихо рече он напокон.

Намах се промену; његов извештачено дрски и и немоћно изазивни тон ишчезну. Па и глас му намах ослаби.

— Па ја сам ти сам јуче рекао да неку доћи опроштаја да молим, а ево сам тиме готово и почео, што молим опроштаја.. То о Лужину и Промислу говорим себе ради, за себе... То ја молим за опроштај, Соња.

Он као хтеде се осмехнути, али нешто немоћно и недопречено се појави у његовом бледом осмејку. Саже главу и покри лице рукама.

И одједном, необично, неочекивано осећање некакве јетке омразе према Соњи прође га. Као да се сам задиви и уплаши од тога осећања, он одједном подиже главу, погледа је дугим погледом. Сусрете се са њеним на њ упртам погледом узнемиреним и до муке забринутим; ту беше љубав; мржња његова ишчезну као привид. То није било оно; он је узео једно осећање као друго. Ово је само значило, да је онај тренутак прошао.

Он опет покриле лице рукама и спусти главу. Одједном побледе, устане са столице, погледа на Соњу, па не говорећи ништа, седе махинално на њену постељу.

Тај тренутак беше страшно сличан, у његову осећању, ономе, кад је стајао иза старице, скинувши већ сикиру са узице, и осећао, да се ту већ „ни минута више губити не може.“

— Шта вам је? запита Соња страшно уплашена.

Он не могаше ништа одговорити. Ни најмање није мислио да јој оно тако саопшти, нити је сам схваћао, шта то сад би с њиме. Она му тако праће, седе поред њега на постељу, и чекаше, не скидајући ока са њега. Срце јој лупаше и обамираше. Беше већ несносно; он јој окрете своје смртничи бледо лице; усне му се немоћно мицаху, напрежући се да нешто исказму. Соњу обузме страх у срцу.

— Шта вам је? поновн она одмичући се мало од њега.

— Ништа, Соња. Не бој се... Маленкост! Одиста, кад се размисли, маленкост, мрмљаше он подсећајући на човека које бунца. Само зашто ли сам ја ово дошао да те мучим? дода он намах, гледајући је. — Одиста, зашто? Ја се то једнако питам, Соња...

Можда се тако питао пре четврт часа, али сад је говорио потпуно немоћан, једна знајући за се, и осећајући непрекидну дрхтавицу по свему телу.

— Ох, како се ви мучите! рече она са саучешћем погледајући га.

— Све је то маленкост!... Знаш ли шта, Соња, (он се одједном нешто осмехну, некако бледо и немоћно, за секунд два), — сећаш ли се, шта сам ти синоћ хтео да кажем?

Соња узнемирено очекиваше.

— Рекох ти, при поласку, да се можда, пратим с тобом за увек, али ако дођем данас, да ћу ти казати... но је убио Лизавету.

Она одједном сва уздрхта.

— Е па, ево, дошао сам да ти кажем.

— Одиста, јесте синоћ то напомињали... с муком и напором прошапуће она. — А откуда ви то знате? брзо рече она као да се одједном присетила.

Поче дисати тешко. Лице јој све блеђе и блеђе.

— Знам.

Она ћуташе мало.

— Ваљда су нашли *мега*? плашљиво упита она.

— Не, нису га нашли.

— Па како ви *то* знате? опет једва чујно упита она, и опет после ћутања од скоро једног минута.

Он се обрте њој, па је дуго, дуго гледаше.

— Досети се, рече он с овим унакаженим и немоћним осмехом.

Њу као да прође целим телом трзавица.

— Али ви ме... та што ме ви тако... плашите? рече она осмејкујући се као дете.

— Мора бити, да смо ја и он велики пријатељи... кад вам, настани Раскољников, неодступно настављајући да је у лице гледа, као да и нема снаге скренути поглед. — Он ту Лизавету... није хтео да убије... *Убио је*... изненадно... он је хтео старицу да убије... кад је била сама... па је дошао... Али тада уђе Лизавета... Он убије и њу.

Прође још један минут. Обоје се једнако гледаху.

— И тако не можеш да се досетиш? намах упита он, с тим осећањем као да је скочио са какве звонаре.

— Н-не, једва чујно прошапће Соња.

— Погледајте побоље.

И тек што то рече, опет једно осећање, пређашње, познато осећање; следи му душу: посматрао је Соњу, и наједном као да у њену лицу виде Лизаветино лице. Он је живо и јасно запамтио шаран Лизаветина лица онда, кад јој се са секиром примицао, а она се одмицала назад, опруживши руке унапред, са спржено дечијским страхом на лицу, у злаку као код мале деце, кад се она стану нечега плашити, на непокретно и узнемирено гледају на предмет који их плаши, укљакују се назад, и пружајући ручицу унапред, спремају се да заплачу. Готово то исто се сад и са Соњом десило: тако исто немоћно, с оним страхом гледаше га неко време, и одједном, пруживши леву руку, лако, једва малчице одупрла прст о његове груди, па се лагано стаде дизати с кревета, све више и више укљакујући се од њега, а њен поглед на њ постајаше све непокретнији. Њена гроза наједном пређе и на њ: тани исти страх се појави и на његовом лицу, исто тако стаде и он гледати у њу, на готово и са истим *детињским* осмехом.

— Погодила си? шану најзад.

— Господе! отме јој се из груди страховит јаук.

Падне на постељу немоћна, лицем у јастуке. Али за тренутак брзо се подиже, брзо му се наже, ухвати га за обе руке, и својим танким прстима стеснући их снажно, као тиском, она опет непокретна, као закована, стаде му гледати у лице. Тим последњим очајним погледом хтела је да усмотри и да ухвати ма какву, последњу наду за се. Али наде не беше; сумње не беше никакве; све је било тако! Чак и после, доцније, кад се тога трзнућа сећала, њој беше и необично и чудновато: како је то она тако *одмах* онда опазила, да већ нема ту никакве сумње? Зар на пример, није могла рећи да је она тако нешто предосећала? Међутим, сад, само што јој он то рече, њој се одједном учини, као да је она то доиста и предосећала.

— Доста, Соња, доста! Не мучи ме! пањенички замоли он.

(Наставиће се).

СТРАНЕ ПОЛИЦИЈЕ

Пештанска полиција у прошлој години. Сваке године све полицијске управе по свима важнијим местима у Европи, као и по осталим континентима издају своје извештаје, као резиме њихова рада и као огледало делатности полицијске управе на свима пољима јавнога и друштвенога живота.

Та су извештаји особито занимљиви, јер с једне стране дају грађу за свој прошли рад, а с друге и материјала за поправку свега онога што не ваља.

За то се данас поједине полицијске управе такмиче с другима, како у савршености својој, тако и у бранши и сигурности.

Пре неки дан дошао нам је до руку извештај пештанске полиције за прошлу 1899 годину. То је читава књига са 500 страна у формату велике осмице, у којој је шеф пештанске полиције г. *Бела Рудној*, не само објавио значајна статистичка дата, већ се потрудио, да и из наложеног материјала изведе логичне консеквенције, и с обзиром на њих учини и потребне предлоге за поправку свега онога што не ваља.

И као резултат свога рада и своје студије, г. Рудној предлаже ове реформе, које треба што пре унести:

1. Реорганизацију пријава странаца;
2. Оснивања једног засебног бироа, који ће држати у евиденцији све отпуштене осуђенике као и индивидуе које стоје на „злом гласу"; и
3. Уређење односа између слугу и газда.

Из опсежног овог извештаја шеза пештанске полиције навешћемо ове детаље.

Територија, која стоји под надзором пештанске полиције износи са Новом Пештом и Ракош палатом 42309 катастралних јутара земље са 2705 улица и пијаца. *Становништво* са војском бројало је 656722, а Нова Пешта и Ракош палата скупа 50000. Од тога становништва било је странаца 131368. У *полицијској служби* било је 220 чиновника, 109 детектива и 1672 жандарма.

Кривично одељење пештанске полиције имало је 67059 предмета на раду. Тужба је било 167 у кривицама против државе и јавних установа, 1 против вере, 89 против морала, 476 против части, 90 против живота-злочинства; даље је било 2002 кривице за телесну повреду, 4 дводоја, 10795 крађа. — У крађама износила је штета 921488 круна од које је суме спашено 258740 круна. — Од 7166 ухапшених криваца, полиција је морала њих 6083 да проналзе. Разбојништва било је 62, мање 12 но у 1898 години; у 57 случајева кривце је полиција пронашла, а само у 5 случајева истрага је остала безуспешна.

Што се тиче *несрећних случајева* било је мање парочито при грађевинама услед удвојене контроле од стране полиције. *Прелажених* било је: железницом 40, електричним трамвајем 108, приватним екипажима 23, бајкерима 33, конзортаблима 20, омнибусима 4, теретним колима 195 особа. *Ниччемали* су и нису се могли пронаћи 1224, од којих 749 људи и 328 жена и девојака и 152 детета испод 14 година.

Самоубијаци странаци у Буда Пешти био је у години 1899 за 7213 особа мања но у 1898 години, и износио је 131388 особа.

Број *самоубистава* био је у 1899 г. за 2 мањи но у 1898 год. Самоубистава је дакле било 404, од којих је највише случајева било у месецу јулу — 50, а најмање у месецу децембру — 22.

Питање о *односима слугу и газда* заузима читаву главу у овом извештају. У једној вароши као што је Пешта, где има близу *50.000* слугу, мора се неравно тим питању поклонити озбиљна пажња. И шеф пештанске полиције на крају овога одељка вели, да је крајње време да уређење односа између слугу и газда пређе *са сеном* у компетенцију полиције, што до сада није било случај.

Половина целокупног овог извештаја посвећена је тамошњем социјалистичком радничком покрету, који нарочито за нас нема интереса.

Постараћемо се, да на овом месту прикажемо извештаје бечке, берлинске и париске полиције чим их добавимо; ну ипак не можемо пропустити, а да у исто време не учинимо овде згодну напомену.

Познато је, да се и код нас прикупљају статистична и остала полицијска дата, али се не *обрађују*. Зашто? — Потребно би било једном интелегентном чиновнику поверити овај материјал који лежи у управи града Београда покривен прашином да га среди и за *петнаест* дана ми бисмо имали у рукама дело, које би за све полицајце било поучно а за све људе

који размишљају о јавном добру и поучно и занимљиво. Рекосмо — и желети је да ова мисао наће згодна одзива.

Јов. В. М.

КЊИЖЕВНОСТ

Прикази

Russische Gefängnisse, Schilderungen von *Georg Kennan*, aus dem englischen übertragen von *David Hack*.

Давно нисмо имали у руљама мање а интересантније дело од овога, које мислимо сад да прикажемо.

Џорџ Кенан, писац овога дела познат је иначе као одличан амерички писац, и он је са ретком енергијом и вољом проучавао велики део данашње Русије и Сибира само да би прикупио верна материјала при писању оних „*Русских таинеств*“, пако је писац навео своје дело.

Опис је напредно занимљив, нарочито кад се зна, да је са ретком верношћу писцу испало за руком да у истини приказе живот и патње руских робијаша; а томе треба додати и лак стил, који је течан од почетка до краја.

Дело је подељено на четири одељка. У првом се говори о *робијашком животу руских револуционара*, где је описано учешће руских револуционара приликом убиства Александра II. Опис је изведен на основу стенографског протокола тога огромног претреса. У истом одељку писац изрично вели, да је црпео материјал из личног посматрања многобројних руских таминца, из писмених података, које је добио и који су му стајали на расположењу и које је добио од појединих управника казнених завода. Ту је напредно интересантан опис Петропавловског истражног затвора са статистиком свију оста лих по руској царевини. (Има их 884.)

Али се писац није само на томе задржао. Он је тражио и узроке руском нихилизму и на крају изнео и своје погледе на руске револуционаре.

У другом одељку Кенан описује руске *провинцијске таминце*, живот руских робијаша, њихове тајне договоре, језик, споразумевања и бегства.

Трећи је одељак посвећен искључиво опису најбољег руског политичког затвора у *Петропавловској Тврђави*. Ту су уплетене и интересантне одабране анегдоте, у којима је представљен на веома драстичан начин руски начин поњења истраге.

У последњој, четвртој глави је опис *прогонства у Сибир*.

Гледајући, ако нам простор листа допусти, да донесемо који део у листу, а пре тога препоручујемо ово дело пажњи свију наших полицајаца који владају немачким или енглеским језиком, јер ће из њега понрести доста поуке и наћи доста интересантности за свој позив.

— L.

*

Die Prostitution in Wien und Paris, von *Dr. W. Schlesinger*. —

Непобитним актом — цифрама — писац је не само покушао већ и доказао, куда греди човечанство. Коса се човеку диже у вис кад стане читати хладна али истинита дата какав је „морал“ данас у Бечу а још више у Паризу. Писац је стално себи у западак да изнесе цифре, које се односе на проституцију у та два данашња европска или боље светска Вавилона као што је *Беч и Париз*.

Без многог резоновања — јер саме цифре најбоље говоре — писцу је пошло за руком да пред читаоца изнесе верну слику Содома и Гоморе... и на крају да изнесе и обавлаи предлог, да је крајње време да и сама држава узме учешћа у том значајном „суврменом,“ „модерном“ питању у циљу државног регулисања јавног неморала, као и у колико би саме полицијске власти могле учествовати у спречавању деморала.

Дело је исписано елегантним и одабраним стилом, па с тога га и препоручујемо пажњи читалаца.

§.

ОБЗНАНА

Управа Београдског казненог завода актом од 31 пр. мес. Бр. 5872, поводом наредбе Г. Министра правде од 17 новембра пр. год. № 12610, обзањује, да ће Управа од сада дозвољавати породицама састанак са осуђеницима сваког 15-ог дана — датума — у месецу (у свима месецима). Ово важи и за осуђенике, који издржавају казну у Топчидеру, Љубичеву и Добричеву.

КО СУ?

Начелник среза љубичког телеграфским расписом од 2 овог месеца под Бр. 9358 известио је све полицијске власти, да су у селу Краљевцу ухваћене у скитњи и без путне исправе две личности, које су изјавиле да се зову: Василије Стојковић и Милорад Милановић. Василије вели да је родом из Велике Плане. Има му 32 године, раста средњег и уопште плав. Презива се Жабарац и признаје да је био осуђен на 5 година робије због крађе и да је пуштен са исте пре две године; Милорад пак изјавио је, да је родом из Лужана (округ нишки). Њему је 22 године, висок, уопште смеђ. Он вели да у Лужанима има оца Аранђела, мајер, два брата и две сестре. На првом испиту казао је, да се зове Радоје Срећеновић и да је из Мијаиловца [ср. смедеревског]. Код њега је претресом нађена службеничка исправа за речено име, коју је издао начелник среза смедеревског 29 новембра прошле године под Бр. 675, а неће да каже одкуда му та исправа већ се наговара, да му је неки војник — Радојица дао. Даље вели, да је пре Ускрса ове године дошао у Смедерево и радио све до пре недељу дана, на кеју, а да је у квартиру био код Илије Ђорђевића мех. онд. Сумња се на њих да су казали своја права имена и сем тога бојазан је да су каква казнима дела учинили па за то се расписује трагање да би се важнији подаци за њих добили. Управи града Београда треба јавити с позивом на Бр 26678.

ТРАЖИ СЕ

Начелник среза тетеничког, депешом од 6. ов. мес. Бр. 14077 јавља, да је код 14 лица из Караовчића и Тољевца, среза темнићског, који су у притвору напред поменуте канцеларије, нађено разног дуђанског еспапа: опанака, мољдона, шамија, шалова, чакшира, гуњева и маказа, сукања, антерија и један покривач. Поштo се сумња да су оне ствари покрађене, то начелник срески позива све оне, који мисле да су те ствари њихове, да се с доказима о својини њему пријаве. УБр. 27200.

Видосав Стахатовић, из Мочиница (среза ариљског) продао је пре две године Станимиру Томићу онд. једног малог црног коња који има сасвим црну, густу и одвећ кратку длаку, а нема никаквих других ровања, сем што има једну гуту на леђима. Коњ је матор 10 година. На како ни један ни други немају пасоша нити доказа да је коњ њихов, сумња се, да је украђен. С тога нека се сопственик с доказима јави начелству окр. ужичког с позивом на Бр. 16420. УБр. 26642.

Начелство окр. нишког, актом под бр. 28363 известило је полиц. власти, да је на џржатом вашару 24 пр. мес. у Сокобањи, побегла крава са вашара Јосифа Здравковића из Лесковца, коју је купио на вашару у Краљевом Селу (округ тимочки). Крава је длаке сиве, матора 10 година, жигосана са „Б“ без других ровања. У случају проналаска треба известити напред поменуто начелство. УБр. 27052.

Синиша Зарић, ученик I разреда основне школе на западном Врачару. Син Радована Зарића пилара на Београда, са станом у Ресавској улици бр. 72, 6 ов. месеца отишао је у школу око 1½ часа по подне и није се више вратио. Дечету је 8 година, смеђе, пуно, на глави је имао шајкачу војничку; од одела: каџут „каже браун“ са белим панталонама, а панталоне до колена и обувено у црвени чарапама и ципелама — мало дужим, које шесу за његове ноге. Моле се полицијске власти да најжешће настану, да се нестали Синиша пронађе и оцу прода. Управи града Београда треба јавити с позивом на Бр. 27238.

ПОТЕРА

Непознати лопов ноћу, између 27 и 28 прош. месеца, украо је Мијалу Стојановићу, трг. из Бабиења [ср. посавског]

једног вола длаке сиве, стар 4 године, шиљастих рогова, без других знакова. Начелник среза посавског моли све полиц. власти за тражење и у случају проналаска да га известе с позивом на Бр. 14371. УБр. 27156.

Непознати лопов ноћу, између 30 и 31 пр. месеца украо је Мицку Николићу из Рас. Дела коња са самаром. Коњ је матор 5 година, длаке затворено алатасте, на челу цветаст, висок 138 с.метара — без других знакова. Начелник ср. властоватачког актом Бр. 14608, моли све власти да лопове у своме кругу потраже и у случају проналаска надлежно да поступе. УБр. 27043.

Непознати лопови ноћу између 17 и 18 пр. месеца украли су Стевану Марковићу из Читлука коња длаке мрко-дорастасте, маторог 10 година пс леђима врло мало бео и у предњим ногама конав, а Станоју Марковићу онд. кобилу длаке алатасте, матору две године, без икаквих других знакова. Начелство окр. шичког актом Бр. 27290 моли све полицијске власти да у кругу своме потраже лопове, па на случај проналаска да са њима и поступају надлежно поступе. УБр. 26634.

Живадин Мијатовић, из Причиновића, среза мачванског, бив. слуга Антонија Сеге кобасичара из Б. Палanke побегао је 1. ов. месеца од газде незнано где, пошто му је претходно украо 2 капута, 1 прслук, 1 панталоне, 1 ципеле и 12 динара новца. Начелник ср. јасеничког расписао је свима полицијс. властима тражење и моли, да му се у случају проналаска Живадин стражарно спроведе с позивом на Бр. 19319. Живадину је 19 година, средњег је раста, косав, округлих образа, црномањаст. Одевен у капуту и панталонама затворено плаве боје. На глави шајкачу, а на ногама ципеле. Управи града Београда најбоље треба спровести с позивом на Бр. 27098.

Светозар Поповић, каменорезац из Београда побегао је од своје жене Савке, оставши је са пресадуженом киријом и троје ситне деце. Светозару је 30 година, омален, у лицу црномањаст, брија се; — од одела има летњи капут од грао штофа, плаве панталоне од шевијота; црни, стари, округао шешир и половне ципеле. Управа града расписује тражење за одбеглим и у случају проналаска има јој се спровести с позивом на Бр. 27114.

Дрска крађа. Кварт варошки достављао је Управи, да је г-ђи Јелени П. Николићки трг. из Чачка, непознат крадљивац на дрзак начин извршио крађу новца, кад је ова 6 ов. месеца била у модисној радњи Розалије Смолка. По опису Управа града

Београда има уверења да је ту дрску крађу извршио позната варалица Тихомир Дукић звани „Шубарац", па за то и моли све полицијске власти да „Шубарца" најжешће потраже и нађена њој спроведу с позивом на Бр. 27181.

Побегли осуђеници. Управа пожаревачког казненог завода, телеграфским расписом од 3 ов. месеца Бр. 2875, известила је полицај. власти, да су 3 ов. месеца по подне осуђеници Максим Павловић из Близнака и Сима Стојановић — Чолаковић из Милатовца (оба села у окр. пожаревачком) побегли незнано куд. Максиму је 22 године, средње величине, црномањаст, очију, косе и и бркова црних, без браде; од одела има гуњ од црног а чакшире од белог сукна; на погама опанке, а на глави плаву шајкачу. Сими је 21 година, средње величине, црномањаст, очију црних, лица округла, бркова врло малих, без браде, косе црне. Одевен: гуњ од црног и чакшире од белог сукна; на глави плаву шајкачу а на погама опанке. Управа моли све полиц. власти да се за одбеглим осуђеницима најжешће трага и нађени спроведу Управи казненог завода или Управи града Београда с позивом на Бр. 26923.

Петар Радончић, бивши осуђеник пиротског казненог завода, по издржаној осуди пуштен је, али има да издржи и две године полицијског надзора. На како се именованоме не зна стално место борављења, то управа града Београда моли све полицијске власти, да у случају проналаска, именованог Петра подвргну издржању полиц. надзора. УБр. 26807.

Никодије — Никола — Митровић — Димитријевић, бив. слуга из Београда, који је због опасне крађе био на робији и са исте био условно пуштен да помиловањем 23 јула о. г. ослобођен од даљег издржавања, има да издржи и пет година полицијског надзора, с тога Управа града Београда моли све полицијске власти, да по проналаску Никодија — Николу, подвргну издржању полицијског надзора УБр. 26795.

Јован Филиповић, тежак из Калне (у срезу влашотиначком) још пре три године напустио је своју жену Станику са дететом и отумарао. Све до прошле године његова жена није

знала где је, а затим добије писмо, у коме јој Јован јавља да је служитељ у Војној Академији, да се оженио по други пут са неком Анђелијом, која је родом из Земуна, напоминући јој и то, да се куки своју никад више вратити неће, као и то, да са њом неће више брачни живот продужити. Начелник среза влашотиначког моли све полицијске власти, да именованог Јована потраже и нађена њему стражарно спроведе, јер је протину Јована поднешута кривична тужба од стране његове прве жене Станике за дело из § 203 крив. закона, пошто се није могло сазнати куда је из Београда отишао.

Слика приказује Јована у друштву са његовом другом женом и дететом. Изнесимо му слику, да би се лакше могао пронаћи. Управи града Београда треба именованог спровести с позивом на Бр. 25570.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Мијалу Миленковићу писару општине кожељске. На ваше писмо са питањем о томе: да ли се земљодељцу може продати воденица са правом или је он може сам продати, јер нема довољно земљишта поврх за земљоделца захтева) 471 грађ. поступка, одговорићемо вам опширно, са погледом на законске прописе и правничка тумачења у идућем броју.

Тако исто у идућем броју изнећемо и имена општинских писара, који су правилно одговорили на постављене задатке у прошлим бројевима нашег листа.

Б. Б. Шабац. Ви и сувише захтевате од нас. Протестујете што Вашу ствар одмах нисмо штампали ни да је тек незнатно дана како сте нам је послали. Пс изјављеној жели да Вас о томе прво листа известимо, јављамо Вам, да Ваша ствар још није дошла на ред да се прочита.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 205.

БРОЈ 45. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 19. НОВЕМБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краља Петра“ до Ужасе града Београда, а у унутрашности код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: целима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште године 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашности године 16, полугодишње 8 динара. Жандармима године 8, полугодишње 5 динара, ну оки се по овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно пограничних одреда. Надлештима у опште 20 динара на годину. За иностранство: године 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

РЕФОРМА ПРЕСТОНИЧКЕ ПОЛИЦИЈЕ — ВЕРТИЛОНАЖ

(свршетак)

— Бертилонов систем установљен је у Румунији априла месеца 1892 г. До год. 1895. он је био спојен са Букурешком префектуром, а те године одузет је од полиције и предат министарству правде. Ово је учињено с тога, што је полиција чинила многе злоупотребе са мерењем личности, мерећи их често пута и обичне иступне кривце, само ако су били по-

литички противници. Данас, као што већ рекох, антропометриско-полицијски одсек стоји под министарством правде, а смештен је у згради палате правде. Што се пак тиче мерења, одсек мери само оне личности, које би му истражна и полициска власт упутила нарочитим актом. Полиција има право упутати само оне личности, које се, на због какве кривице, изгоне из земље, — као и опште познате кривце и рецидивисте. Од личности, које се мере, фотографишу се само веома опасни злочинци, а и сви малољетници. Фотографисање се врши нарочитим апаратом, који је конструисан према Бертилоновом систему. Од увођења Бертилонажа, па до почетка ове године, у Румунији је измерено 9871 лице, од којих су трећина страница. Картони на којима су исписане мере оних личности, као и остала обавештења о њима, сређени су, по нарочитим правилима, тако згодно, да се свака од измерених личности може наћи само за неколико минута. То пружа могућност и суду и полицији, да свагда у случају моментане потребе — кад би сумњали о прошлости каквог лица, затраже и добију часном обавештења о њему, од антропометриског завода. Оваквих случајева било је више од над сам овде. Радозналости ради поменућемо један.

— Почетком месеца јуна беше претрес једном злочинцу, окривљеном због крађе. И ако беше довољно доказа да је он крађу извршио, ипак он то не признаваше, већ се бранљаше, да је те ноћи, кад се крађа десила, ноћио код свог старог познаника и доброг пријатеља Јона Н. ковача. Јон то потврди на суду, па шта више, положи и заклетву на свој исказ. Оприн-

ћени се већ надаше да ће га суд пустити, а то би по свој прилици и било, да један од судија не предложи, да се Јон упути антропометриском одсеку, те да се, за сваки случај, изиђи, да није и он какав повраћен човек? И ако је Јон одсудно одрицао да је мерен, тврдећи чак и то, да не зна шта то значи мерење, ипак је један чиновник, само после три минута рада, пронашао, на очиглед целога суда, картон Јонов и његову биографију, из које се видело: да је исти мерен још у 1894 год. због опасне крађе и да је пре тога, још четири пута судски осуђиван све због крађа. После онога, судијама није било тешко утврдити, да је и Јон био умешан у кривици због које је сведочио, што је назад и он сам признао. Оваквих примера, као што већ поменух, било је више за време од кад сам овде, а и раније. Они су учинили, да и сами лајици стекну убеђење о корисности Бертилонажа, кога истражна и судска власт не сматра друкче, до као неопходну потребу.

— Колико се председ пријаве Бертилонажу у Румунији, као доказ, може назад послужити и то, што у току последњих година постоје наручита преданања за полицијске чиновнике и интелигентније агенте, на којима их D-r Миновић, упознава са важнијим принципима Бертилонажа, а у току ове године, установљена је наручита антропологиска школа.

— Што се пак тиче персонала, који обавља послове у овом одсеку, он се састоји из D-r Миновића, као шефа, једног указног чиновника као помоћника, три званичника и једног фотографа.

— Годишњи трошак на материјал и остале потребе без плате чиновника, износи 1400 дин., половину од ове суме троши фотографско одељење.

Завод има и своја два филијала, од којих један у Брашли, а други при казненом заводу у Букурешту. Прва је основан пре годину дана, а друга пре осам месеци. Сем тога, овај завод стоји у непрекидној вези готово са свима јевропским антропометриским бирома, примајући и шаљући посведнено картоне разних сумњивих личности, које покушавају, да прикрију своју идентичност. Ова размена картона међу антропометриским бирома, која сада почиња на већој или мањој увиђавности и услужности, у изгледу је, да постане обавезна и интернационална. Како ме уверава г. Миновић, баш у овом времену воде се преговори о обрановању једног интернационалног савеза антропометриских бироа, који би савез послужило као основ интернационалној полицији сигурности. То би у осталом како вели швајцарски криминалиста M. D. Guillom било сасвим природно, а и преко потребно с обзиром на **постојеће међународно удружење злочинаца.**

* * *

— Поимењем још и то, да установа Бертилонажа, како ме уверава г. Миновић, скоро на у једној земљи није уведена наручитим законом, већ је то учињено простим решењем дотичних г. г. министара: полиције или правде. Једина је Швајцарска, која у томе чини изузетак, и у којој Бертолонажа почива на овим законским прописима:

а.) Установљава се служба за идентификовање притворених по систему антропометрије;

б.) Све затворене индивидуе, чим о њиховом затвору буде донето решење од стране истражног судије, водиће се у локал одређен за мерење (палата правде;)

в.) Сваки притворени дужан је потчинити се мерењу, — у противном одговараће за непокорност према закону; и

г.) Департмани судски и полициски дужни су се старати о извршењу ових прописа.

* * *

— Нека ми је, најзад, допуштено, да у најкраћем изводу исцитирам овде говор чувеног белгиског криминалисте M. E. D. de Buchere, који је држао пред једним скупом криминалиста своје земље, припремајући их за увођење Бертилонажа. Исти гласи:

— Интерес сваке цивилизоване земље захтева, да ова у што краћем року оствари интернационалну и потпуно савршену методу антропометриског описивања и мерења.

— Неизмерна корист система Бертилонов не може ни у будуће бити оспорена. Периода покушаја и пробања прошла је, резултати добивени у Француској пресудни су; успех је потпун и непоречан. Сви људи од напретка и предузимљивости, аплодираће увођењу система Бертилоновог у нашу земљу.

— Не заборавимо при том да он (систем Бертилонов) има много шири предмет, но што је просто констатовање идентичности приваца. Констатовање физичке личности и неоспорне идентичности одраслих индивидуа одговара за модерно друштво много стварнијим потребама и много разноврснијим службама.

— Било да је реч о давању билета идентичности становницима једнога предела, или војницима, или путницима који иду у најудаљеније крајеве, било да је реч о попуњавању навесних аката, који служе за доказ о грађанском стању, или о обележавању различитих личних знакова у документима, повластицама, уговорима и т. д. где личност треба да буде потпуно утврђена за интерес свој, или неког другог, или најзад саме државе, — антропометриски опис може наћи и треба да нађе своје место у свима побројаним случајевима.

— Исто тако може се корисно применити антропометриски опис при уговорима о животном осигурању, при констатовању изненадне смрти, при утврђењу идентичности умоболних и т. д.

— Једном речи, утврдити личност човечију, дати сваком људском бићу извесну идентичност, трајну и непромењиву индивидуалност, која се може свагда познати и лако доказати, — то је у најширем смислу предмет нове методе...

Као што се види г. Алимпић је у најкраћим потезима са гледишта теориског, изложио суштину Бертилоновог система и ми смо сматрали за дужност да тиме упознамо наше читаоце. Што се пак тиче увођења Бертилонаже код нас, блажимо се радошћу, да су већ предузете потребне мере за њихово остварење, и да ће се, можда још од Нове Године, отпочети мерење и фотографисање приваца по систему Бертилоновом. Сваком напретку наше полиције ми смо се од срца радовали па то и сада чинимо, а г. Алимпићу — нашем старом сарадинку, желимо, да и у своме новом послу буде праћен оним истим успехима, који су га до сада пратили. Он то у осталом по свему и заслужује.

Слику, коју износимо, представља особље антропометриског одсека у Букурешту. Личност, која је до г. Алимпића [кога је лако познати по његовој униформи] јесте шеф одсека Д-р Миновић, а остали су чиновници

Б.

ОШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског писара добили смо опакво једно питање:

Н. Н. земљодељац умро је и после себе на имању није оставио никакве задруге, но само женску децу. Маса је образована и деци су постављени стариоци. Ну како је умрли после себе оставио дуга, то је имање узето у пошаст и одређена је продаја истог за исплату истих дугова. Целокупно имање дужниково састоји се из пет дана ораће земље, са кућом и зградама.

Да ли се пропис § 471 тач. 4 односи и на децу умрлог земљодељца.

На ово питање ми ћемо одговорити решењем Касационог суда, које је одштампано у „Бранич“[1] часопису за правне и државне науке, Бр. 11. година 5 стр. 387.

„Старалац масе жалио се против продаје масеног имања, коју је среска власт извршила, што деци умрлог није остављено оволико имања, колико им тач. 4 § 471 грађ. суд. поступка, као деци земљодељчевој од продаје за рачун приватних поверилаца штити.“

Првостепени суд одбио је молиоца од траженог поништаја продаје, наводећи, да се пропис § 471 тач. 4 грађ. суд. поступка односи само на земљодељца као пореску главу, а не и на женску децу његову, која се за земљодељце не могу сматрати.

Но ко жалби старалоца Касационом суду, суд је овај примедбама својим од 11 јуна 1894 год. Бр. 2774 поништио горње решење судско са ових разлога:

Суд је потрешно увео, да се благодејање прописа § 471 тач. 4 грађ. поступка, односи искључиво на личност земљодељчеву, губећи из вида, да је циљ ове законске одредбе за-

штитна мера против целокупног имања, и повлачи искључиво ту законску последицу, да заштити породицу земљодеоца од сиротиње. Којам дакле поменуте одредбе није личан, но општи, т. ј. као право прелази и на породицу земљодеца, под којом се у смислу §§ 55 и 115 грађ. зак. подразумевају његова деца.

Како се дакле по наведеном законику за дугове земљодеца не може продати пет дана земље са кућом и окућницом за његова живота, онда то право важи и за његову децу као јемство за њихово уживање. Противно тумачење осујетило би намеру законодавчеву, јер би у сваком случају смрти залуженог земљодеца, остала породица без икаквог имања, а тиме би у основу био потконан правилан опстанак земљорадничког реда.

* * *

Један општински писар обратио нам се са оваквим питањем:

Како се има сматрати општински писар који је у општинској служби, а има кућу и пет дана оране земље, коју поред своје службе врати, а на имању има дуга. Може ли му се ово имање за дугове продати или се и на њега односи § 471 тач. 4 грађ. суд. поступка.

Ово питање је расправљено решењем Касационог суда и општом седницом истог суда. од 23/XI 1898 год. Бр. 9360 и 8/I 1899 год. Бр. 10464. Види „Гласник" година VI стр. 447 бр. 10, по једном оваквом питању:

„Н. Н. тужио је првостепеном суду Н. Н. жандарма из Београда, да му када тапију на куњено земљиште, пошто му је куповну цену исплатио. Тужени је у одговору признао уговор куповине и продаје, али не пристаје да изда тапију, јер нема довољно земље, пошто му жандармска служба није стално занимање но земљоделство.

По свршеном извиђају на рочиштима по овој парници, првостепени је суд нашао: да је уговор куповине и продаје спорне земље доказан... односно навода туженог, да је он земљодеац, и да сем продате земље нема довољно за уживање према § 471 грађ. суд. поступка, те према томе не може издати тужиоцу тапију, суд је нашао: да је исти навод без предности, зато што се из писмених књита и суду упућених акта од стране туженога види, да је тужени у време продаје био жандарм у Београду и од тога доба био служитељ — према чему није земљодеац у време продаје нити је то сада, те да би се могао користити благодејањем, које је законодавац установио само за земљодеце, или оне којима је земљоделство главно занимање, и пресудио је: да тужени тужиоцу изда тапију.

По жалби туженог Касациони суд је на ову пресуду дао овакве примедбе:

Погрешни су разлози првостепеног суда да тужени продавац у време продаје — као жандарм, служитељ — није земљодеац, јер дух законског прописа § 471 грађ. суд. поступка је тај: да се под земљодецем сматра и сваки онај који не живи у селу већ у вароши и који ради какав занат, али му исти не доноси такав приход, да себе и породицу издржавати може, но поред тога обрађује и земљу, према чему се и тужени — као жандарм — служитељ — има сматрати за земљодеца. Ово у толико пре што се из акта види да има непокретног имања, које му доноси приход и што му данашња служба није стално и главно занимање — но привремено. Према томе тужени није ни могао отуђити имање, када нема онолико земљишта колико § 471 тач. 4 земљодецу штити.

Првостепени суд је на ове примедбе дао своје противуразлоге: Правилом Господина Министра Правде од 4/II 1874 год. № 354 у тач. 1 објашњено је: ко се разуме под земљодецем, и суд сматра да нема разлога противно томе објашњењу тумачити закон и изналазити, да је дуг његов тај, да се за земљодеца има сматрати и лице које земљу никако не ради..... Што му служба није стална већ привремена, то није разлог да се тужени користи благодејањем, које је само земљодецу дато, када је он и за време закључења уговора а и данас у служби, а имање није радио у то време нити га и данас ради.

После ових противуразлога општа седница Касац. суда, нашла је да су примедбе њеног одељења на закону основане и да не стоје противуразлози првостепеног суда, и одржала је у сили примедбе свога одељења."

Дакле када се у овом конкретном случају има служитељ — жандарм — или онај који у вароши живи, али му приходи нису довољни да издржава себе и породицу, уподобљава земљоделцу, онда следствено, да се и општински писар, који у селу живи има сматрати да је земљоделац и да му је то главно занимање, а да му је општинска служба привремена и споредна. Према чему не може ни он сам отуђити ono имање које захтева прошс § 471 тач. 4 грађ. пост. за земљоделца нити му се исто за дугове може узети у попис и налагати продаји.

* * *

На задатак, за које време вреде издати сточни пасоши, одговорили су правилно они општ. писари:

Лука Н. Петровић писар општ. глибоначке
Рад. М. Јовичић писар општ. пожешке
Обрен Н. Бојић писар општ. жабарске
Велимир Животић писар општ. рипањске
Радиша И. Анђелковић писар општ. лесковачке
Светозар М. Гајић писар општ. дебрчке
Милан Рајић писар општ. кучевске
Радисав М. Ђорђевић писар општ. сибничке
Коста Стојановић писар општ. обреновачке
Симеон Д. Вилимановић писар општ. градачке
Љубомир Јовановић писар општ. градачке
Пера А. Радојевић писар општ. голобочке
М. М. Зарић писар општ. горњо-милановачке
Милија Ј. Брић писар општ. текиске
Јован С. Стевановић писар општ. сиколске
Михаило М. Јовановић писар општ. степојевачке
Петар Чавић писар општ. дубљанске
Обрад К. Гвозденовић писар општ. прилучке
Јован М. Марић писар општ. косовичке
Јаков Л. Јаковљевић писар општ. бело-поточке
Живојин Ј. Шобић писар општ. липолишке
Ђорђе Т. Станисављевић писар општ. власотиначке
Владимир Милојковић писар општ. орешковачке
Ђорђе Лукић писар општ. лужничке
Михаило Зекић писар општ. засавичке

који су се најснашли, да општински сточни пасоши важи за годину дана, дан почетка трајања овога рока има се рачунати онога дана када је издат и по истеку сваке године има се мењати.

Овим је законодавац хтео да сточни пасоши увек носи у себи и изглед стоке и године њене старости, што се лако да цените и отуда што нарочито рогата стока, а и коњи мењају своју старост а и боју, својим узрастом.

На задатак, могу ли општински судови судити изванвачке парнице, чија вредност не прелази суму од 200 динара, одговорићемо у идућем броју, где ћемо ово питање по мишљењу наших правника третирати. Том приликом ћемо навести и имена оних који су на постављени задатак правилно одговорили.

ВОЉЕ ТИ ЊЕГА...

(ИСТИНИТ ДОГАЂАЈ)

— Заре —

— Жено... једну мање!...

— Штă једну мање?... Јесам ли роб, шта ли?... У место да приносиш, а ти односиш. Није те ни стид сад под старост, тако! Почео си ми имање продавати, само да би имао пијанчити... Мислиш писам чула, да си и ону земљу...

— Ама ућути нос'ти твој, или ћу сад... викну љутито Јован, па устаде са троношне столичице на којој је седео крај огњишта, дође до угла кућског, одакле узе подужу батину и претећи њоме, гледаше намргођено жену Живану — тако се она звала.

Али она не ућута, већ продужи и даље, само сад плачући: — Јес' наумио си и да ме тучеш. То те ваљда научали пијани Павле и онај пробисвет Мирко, што је дошао из бела света, а нико не зна ко је, ни од куда је!... Сви честити људи избегавају њихово друштво, и ратосиљају се њиховог прија-

тељства, јер су најгори, само су тебе добра пријатеља и другова... Умеси се с њима на пијеш до неко доба ноћи, а кад се напијеш дођеш кући, наћеш ма какву зачкољицу, почнеш ми пребацивати, тражиш само повода свађи и тучи, да нам се смеје комшилук и народ, да се чуди и прста шта нам је сад по старост!...

Јован је ћутао и стајао, а кад Живана преста, он поново седе крај огњишта.

— Двадесет је и неколико година од како смо се узели — поче Живана поново, бришући уплакане очи. Децу смо изродили и удомили, па сад у место да живимо лепо и мирно на овом нашем имању, кога смо заједнички и ти и ја, стекли; да је срећом да се подједнако радујемо унучићима, кад нам их је Бог дао; да је да проживимо ово кратко време што нам је остало, а нашима да оставимо пример мирног и сложног живота; пример на узајамну љубав и договор, а оно као за несрећу почели смо горе, него и цигани!.. погледа Јована који је непрестано гледао ватру, која је на огњишту горела па настави:

— Ако Бога знаш, што не седнеш једног дана, па сам да размислиш: да ли је лепо што тако радиш?

Уздаху, а очи јој се поново засузише, загрну рукав, пружи мужу и показујући ми голу руку, поче: — видиш ли ове модрице? То је од твојих удараца; носим их већ неколико дана. Па је ли то лепо? Од како смо се узели, па до пре кратког времена не запамтих да си ми ма кад и „по тамо оће“ казао, а још мање какву опору реч или ти да си ме ударио. А од како се несрећу поче дружити са оном двојицом несрећника, оном двојицом проклетника...

Али не довршн. — Ко несрећница?... Ко проклетница?... никакве Јоване, па скочи са столице пуна се претурја, засветли очима, шкргутну зубима, замахну батином коју је непрестано у руци држао и удари жену тако немилосрдно, да се она поведе и паде јаучући.

— Почела си ми владати загонетати: те ово, те оно, само те слушам и чекам докле ћеш!...

Вртећи главом уђе у собу и не осврнув се на Живану, која је лежала на земљи и јаукала.

— Ја сам газда и шта ћу и како ћу радити моја је ствар. Ја сам стекао, па ћу и растећи, и то се никога не тиче, ни ти тебе, је — си ли чула, ни тебе! никао је Јован кад уђе на ућута.

У кући иста тишина, прекидана јецањем Живаниним, која је непрестано лежала, јер јој болови у леђима — преко којих је муж мало пре ударио, не дадоше да устане. Она кроз плач поче се молити Богу, склонивши руке више уста: — Ох Боже! Шапутала је она, шта ли сам ти згрешила те си допустио да се овако мучим и злопатим сад, под седим власима?... Молим ти се Боже, спаси ме беде, узми ме код себе, опрости ме мука јер... а не рече шта; јер је загушн јецање.

Беше јој досадно да лежи. Осећаја је потребу да изађе на свеж ваздух, чинило јој се да ће јој он чинити добро, па и ако је болови сападаваху, она милећи и погрбљено изађе, па пипајући по мраку седе на један камен близу кућног прага подигши се обема рукама на које наслони своје смежуране старачке образе, па даде мислима на вољу.

Повераац је ћарапао и хладно њену прелу главу, а она ћуташе, непрестано ћуташе.

Час по час дозрело би јој до ушију монотоно жуборење реке која протиче недалеко од куће, и то јој поче годити; но и оно би прекидано по који пут лавежом паса, који су дипљали са разних страна варошице, у којој је — бар се њој тако чинило — све мирно било.

Живана се поче сећати давно минулих, за њу тако срећних дана. О, како ли лепо беше док јој се муж не поче опијати, док се не поче дружити са оном двојицом. Увек су дотле имали једно другом лепу реч да кажу. Често би пути она нешто предложила и то је било усвојено одмах, без речи. На кад се сети свадбе прво једне, па друге ћерке — мушке деце нису имали, — па кад добише унучиће. Радост и весеље на сваком кораку, осмех пун задовољства. А сад? Шта то би! Као да је неко бацио чини! Не прође дан, не прође вече, да није пијан. Људи га почеше исмејавати. Ушао је већ и узречицу „пијани Јова!“ тако га почеше звати. Поче да продаје ствари стагнле, шта му до руке дође. Испрва опце и другу ситну стоку, па онда и рогату марву! А кад се то умањи, над већ нестаде, отпоче земљу. Како је почео, дотераће да скапају од глади, под туђим плотом. И прену се из тих пуних мисли. — Па зар да допустим да до тога дође? упита се шапатом и вртећи главом додаде: — Не, никако! а очи јој некако жутато сенуше.

Али како да стане томе на пут? Како да до тога не дође? Та јој се питала натурнше и она поче о томе да размишља. Да молбе и прекињавања не помажу, с тиме је била на чисто, с тога је почела тражити друга средства. И као да се сети, јер промрмори: „сутра.“

Тога дана беше радила тешке послове по кући и осећаше умор у целоме телу, требавше јој се и нехотице поче окламати и она лагано, погрбљено уђе у кућу, где наће снеху и запали је, а бледа светлост просу се по мрачној просторији, те обасја и Живанино лице, на коме се огледаше мука и патња. Очи пре, које су некад сјајиле пуним сјајем, сада су болно гледале на дупла, у које беху упале. Јабучице јој на лицу испочиле, а средина се образа угнула, те је то суводаљо дугачко лице са кукастим носем чинило прилично одвратан утисак; управо то је била појава достојна сажаљења нарочито за оне, који су Живану познавала из раније.

Па и поред свега тога што јој се спољни изглед лица, па и тела и услед старости, а и услед пропаћених мука и патња беше искварио; и ако беше изгубио негдашњи држећи изглед, опет њено срце није клонуло; оно је било исто онако као и раније године; оно није умело да помисли ала никоме; па и самога Павла и Мирка, за које беше уверена да су јој оном сидаљом њеном очајном стању прави виновници, све до скоро није мрзела. Колико је само пута Јован онако пијан довео обоје у неко доба ноћи код куће, а Живана би без речи устала, наложила ватру, па им кувала: кафу, ракију или би им спремила што за јело.

Све то она је трпељиво, без гунђања радила и никад да се потужи. Али у последње време виде, да ће то отићи у бесконачност, покаја се, па за то једном згодном приликом приметн Јовану. Али кад овај намрговено одгонори: „да гледа свој посао“, она се ућута и предаде судбини; јер шта је и знала друго да ради! Од тог доба ћутала је, не говорећи никоме, какве муке пати.

Па и ако је склањала да то, што се у њеној кући дешава остане за остали свет тајна, беше канда узалуд; јер од уста до уста и ускоро су сви мештани знали.

Њега је свако осуђивао, а њу пак жалио. Но то је било све.

И ћерке и зетови говорили су старцу да се оване пића, али без успеха. Он је и на даље пио, шта више, како који дан све страсније. Дотерао је био већ дотле, да је по неколико дана и ноћи увастопице пио и, за све то време не би њиме долазио.

Кад му је нестајало пара, узајмљивао је, па би после продао по које парче земље поштo-зашто, само да дугове измири; а оно што би преостало, одмах би пролумповао са својим најневрљивим друговима: Павлом и Мирком.

Са Живаном није престајао да се свађа, и она је често пута била принуђена да бега код комшилје, где је остајала по неколико дана све дотле, док се он не би умирио и колико толико истрезнио, на тек тада враћала би се.

Живана с упаљеном свећом уђе лагано у собу, у којој је Јован онако обучен спавао. Она га и не погледа, већ се шћућури на један крај клупе застрвене ноњавом, поштo је претходно утулила светлост.

Сутра дан пре зоре била је на ногама. А кад Јован онако мамурав устане, она га поли да се умије, па се изгуби у дворишту где оста све дотле, док он не замаче за ограду. Мало после и она се упути једном кућерку на крај варошице, где затече једну постарију жену.

Види се да су биле и из раније познате, јер се пријатељски поздравише и на позуду домаћице уђоше у кујну а на ове у собу.

— Дошла сам код тебе, поче Живана кад седе на понуђену столицу, да ми даш савета: шта ћу да радим; јер се овако више не може. У место да је сваким даном боље, а оно све горе.. Шта писам набакала, шта му писам давала да пије, не би ли било од помоћи; па ништа! Ето рече неки дан рекоше ми, да купим ракије — јер то пиће најмање — за онај но-

вац који пренеси у устима какво мртваца и да ће од тога престати да пије. И то сам урадила. Попио је, али никаква ваљда, јер он не престаде да пије!

Домаћица је немо посматраше, а кад Живана доврши, она је упита за узрок, што је дошла? И Живана отпоче тихим гласом:

— Дођох до тебе да бацим карте и видим: шта ли ће напоследку бити. Нећу балава. Пара немам, али сам ти донела ово, и хтеде да одреши завежљај да покаже; али домаћица не даде, већ јој уже из руке и остави на постељу говорећи: — Ниси требала, којешта, ја бих теби и без тога; па извади испод једног јастука карте, седе за сто и поче их разређивати.

Живана примаче столицу, на којој је седела, столу па гледајући час картару која разређиваше карте, а час у већ разређене карте нестрпљиво очекиваше шта ће јој се прорећи.

— Несрећна друго, поче картара после кратког ћутања, пошто је разредила све карте, па теби не стоји најболе, о, тебе... не, не смем да кажем...

Живани се стеже око срца, а реч јој заседе у грлу, у први мах не умеде ништа да проговори; по лицу јој се просу бледило, па погледа уплашено у картару и једва прошапута: — Реци, молим те, реци, немој ништа крити.

(Свршиће се).

ДЕТЕКТИВИ У АМЕРИЦИ

Какву услугу чине детективи полицији сигурности, као помоћни њени органи, шта коштају у приликама кад се употребе за гоњење злочинаца и разних светских варалица, изнећемо овде читаоцима листа неколико случајева, који су се десили у Америци.

Било је то пре неколико година, у Њујорку. На неказан непознати начин дошло је до руку једном човеку писмено од такве финансијске и друштвене предности, да би се многе личности из одличних америчких кругова могле компримитовати ако би се садржина истог писмена на јавност изнела.

Непозната личност, знајући све то, користи прилику, и отпочне уцењивати, најпре неке даме, а после њих и друге особе, чијем би се угледу могло нашкодити.

Најпосле је дошло до тога, да се ствар морала поверити једном приватном детективу, коме се нарди, да пошто по то или ухвати лопова, или да отме од њега писмено.

И детектив се прими ове дужности. Он је трагао за лоповом, и, гонећи га непрекидно прошао је сву Америку, Јевропу, један део Азије и Африке — и на послетку нашао га у Аустралији.

Поверени му задатак савесно је извршио, али је учинио трошак на 6000 долара, или 25000 марака — сума, која није била претерана спрам онога што се је имало у овој прилици да постигне. —

Трагањем за лоповима, који су, пре неколико година, позарали чувену јувелирску радњу Тиђани и комп. у Њујорку, тајни полицијци коштали су јувелире преко 8000 долара. Фирма им је драговољно исплатила овај трошак, који није био велики, јер је вредност украдених дијаманата износила више од пола милијуна долара, јурећи непрекидно за лоповима тајни полицајци прешли су један пут од 10.000 енглеских миља. Издржали су невероватне тешкоће на путу, па и живот им је био на више места у опасности.

Познати њујоршки детектив Дореј имао је једном приликом редак лов за једним злочинцем.

Као што се прича, из Белгије један високи црквенодостојник беше покрао више од милијун долара црквеног новца, и пошто је ову крађу извршио, побегао је отуда у Њујорк. Одатле оде у јужну Америку, и тумарајући које куда дође најзад на острво Кубу, где га Дореј, после непрекидног гоњења и неописаних тешкоћа, стигне и затвори. Пут, истина, није био велики, али су тешкоће у погледу трагања за лоповом биле такве, да рачун, који је изнео на хиљаде долара, није ипак био велики. —

Други опет један детектив из Њујорка, Голден, како се прича, надркао је на путу још веће тешкоће гоњени познатог залеђничатора Робинзона.

Овај Робинзон тако је вешто умео да подражава појединце речи у једном рукопису од велике предности да је на тај начин измамио велику суму новаца, како се прича на 187.000 долара, па је са тим новцем из Ланкастра побегао у Виргинију. За тим је отпутовао у Филадељфију, а одатле опет у Њујорк, где је пробавио неколико дана. Из Њујорка пак побегне у Лондон. Ту је био неколико дана у познатом делу вароши у Витшапелу. За тим, осетив да се трага за њим, побегне у Шпанију, а одатле, преко планина спусти се у Португалију, где му се неко време беше траг изгубио живећи прикривен код неких тамошњих лопова. После овога, пошавши да не падне у руке власти преруши се у женско одело. Само је тако могао побећи из Португалије у Америку. Ну, Голден, који га је дотле једнако пратио, навеше се и он за њим на море и дође у Перу, где се Робинзон тако вешто умео био да прикрије да му се сваки траг беше изгубио. Али окретна тајна полицајац не изгуби наду да ће Робинзона ипак пронаћи. Није помогло што се одавде Робинзон беше навезао на море и преко магелановог мореуза, побегао у Монтевидео, јер после 10 дана, за њим стигне у ону варош и Голден. Из Монтевидеа побегне Робинзон у Бујенос Аирес, а одатле у Рио Де Жанеиро. Ту му се неко време опет беше траг изгубио, докле није за њим стигао и Голден, једва после толиких безодморних дана и непроспаваних ноћи месецима испаде најпосле за руком Голдену те Робинзона ухвати и затвори. —

Често бива да се с овим детективима условљавају велики издаци на разне трошкове, које они морају да чине имајући одређену улогу и циљ да постигну.

Тако, у вишим круговима у Њујорку сећају се и данас, после толико година, једног младог човека, који се беше издавао за члана једне угледне племићске породице у Инглеској. Као такав он покупца да запроси кћер богаташа такође из Њујорка.

Отац одмах посумња у овог младића, који му је изгледао по свима знацима шпиндлер, и да би се ближе о њему обавестио, пошто је он био већ освојио срце његове кћери, најми једног детектива, коме стави у дужност да му прибави све што треба о њему.

Ну, ње свега беше потребно да се овај детектив упозна с овим младићем, и да ступи с њим у ближе односе. А, да би то постигао, он му се морао преставити као богаташ и син Албијона. Одсео је у једном познатом хотелу, купио одмах кола и коње, најмио лакеја и, после тога уредно је морао посећивати коњске трке. Ручавао је у једном од најскупљих хотела, и — једном речи, немилице просипао новац док му најпосле не испаде за руком да сазна све што му је требало. Видело се по свему, да је сумња старог господина била оправдана, и да је исти младић доиста шпиндлер. На тај начин само могло се успети, да се разувери једна млада дама, чију је руку био запросио један овакав неваљалац и варалица, који је могао нашкодити угледу једне одличне породице.

Рачун окретног полицајца изнео је истина, на 10.000 долара, али је и дама сачувана од бруке и беде у коју у мало није била допала.

Д.

ЛЕПА ЕНГЛЕСКИЊА

— ДОЖИВЉАЈ ЈЕДНОГ ПАРИСКОГ ДЕТЕКТИВА —

То је било баш у суботу ове 1900 године, у очи Духова...

Ја сам се још за времена ушутио на изложбу, да пазим на кесароше, који су сада нарочито, ради празника повређени из Енглеске у Париз, јер знају да ће посета бити огромна.

Лагано сам корачао поред многобројних кућица свију народности, када ми на једанпут пређе један господин, који ме је већ неколико тренутака посматрао.

То је био висок и крупан човек са оштрим цртама на лицу, широким раменима и дугим ногама. На његовог погледа, из сваког његовог покрета видело се да је Енглез и ако уста још не беше отворио.

— Молим вас за опроштај, сире, — отпоче он, — што вам досађујем. Али, не знам како бих вам се на други начин представио. Време брзо пролази, а мени као страницу потребан је не само ваш савет већ и помоћ. Ви ћете ме на сваки начин извинити, кад вам кажем, да сам полеге. Ја се зовем D...,

и чиновник сам лондонске криминалне полиције и као такав послан сам из Лондона овамо да похватам добро познате кесароше, који чине нашу изложбу несигурном. Ако сумњате у моју идентичност ...ево моје легитимације!

При тим речима пружи ми тај Британац својим дугим претима карту на којој је крупним словима било отштампано његово име и његов ранг.

Захваливши му се, предадох карту натраг и рекох:

— Стојим вам радо на услузи, али пре свега молим вас да ми објасните, како сте ме познали?

— Врло радо! — рече он. — Ми имамо у Scotland Yard-у *) не само фотографије најчувенијих зликоваца већ и најодличнијих париских полицајаца. Дакле, било ми је лако да вас познам...

— На свани начин! — одговорих ја смешећи се.

Тај сусрет са мистер D...., баш у том моменту био је за ме од особитог значаја. Свакодневно су се дизале многобројне тужбе због покрађа на изложби, а нарочито је била нешто извршена крађа над једним Енглезом пре два дана. Њега је покрао један његов земљак у договору са неком врло лепом Енглескињом; а сума није била мала, јер је износила преко 10.000 франака.

Преко мојих агената био сам дознао, да је несрећна жртва радо посећивала многобројне ресторане и да се са оном лепом мис нарочито дуже задржавао у једном енглеском ресторану, где је редовно с њоме заједно доручковао. После једног таквог богатог и отменог доручка осетио се лакши за десет хиљада франака...

У тим мислима како бих пронашао украдени новчаник ја сам се био и упутио на изложбу, када ме је енглески колега сусрео. Пошто нисам имао од њега шта да тајим, јер се дискреција разумевала сама по себи, испричах му ја у кратко целу ствар и рекох му за шта сам се упутио на изложбу.

На то ме он позва да одемо на место где се пљачка десила и да тамо трагамо.

— Пођимо само тамо, — рече он, — држим да познајем тога лопова у сукњи. Она се зове Палмер, и врло је лепа девојка, а коса јој је жута као злато, које је из џепа овог непажљивца извукла...

Да бих му се захвалио за услугу, коју ми је намеран да учини, замолих га, да буде мој гост. Али он одлучно одби, јер, рече, чим уђе у енглески ресторан осећа се, као да је код куће, и он не може ни једном страницу на чак ни колеги дозволити, да за њега нешто плати... то је његова ствар.

Када смо ушли у енглески ресторан, био сам изненађен множином свежих, румених и младих девојака. Једва да сам над год толико лепотица у групи видео...

Тек што смо сели, када ми D...., обрати пажњу на једну дражесну келнерицу која је стајала иза бифе-а и точила шампањац.

— Погледајте је добро, — шану ми он, — то је мис-Палмер. Она је, држим, мала оних 10.000 франака. Чим се ресторан буде мало испразнио, ја ћу је дозвати овамо, да вам прича о својој прошлости. По њеном ранијем животу, можете закључити какав ће јој крај бити.

Ја изјавих своје чуђење, како је та женска са тако сумњивом прошлошћу могла добити места...

На срећу или на несрећу објасни ми он, да кривци у Енглеској ниоу на неки жигосани. Чим своју казну одувају, заборави свет на њих. А најбољи је доказ за то сама мис-Палмер, која ће нам своју прошлост да исприча.

Докле смо се разговарали, ми смо довршили и ужину па поднесмо по чашу шампањца. Међутим мистер D...., даде знак, махнувши заповедајући руком и после неколико тренутака оставши мис-Палмер своје место и приђе нам погледавши нас као да пита. Мој јој колега нареди да седне с нама за сто и пошто је испила чашу сента, одазва се она његовом позиву.

То је био диван створ са крупним очима и дугим црним трепавицама и сањалачким изразом; са успама румених и малим правилним мало савршеним носом — тако, да јој је права Милонова Венера могла позавидети.

Свани њен покрет имао је нечег бескрајног заношљивог у себи, а речи са гестикулацијом и нагласком чисто су ме опијале и електрисале...

Што се тиче мога познаника, он се држао према живом приповедању младе девојке врло хладно, као што и приличи једном полицајском чиновнику. На против, ја сам опет на њу усредсредио сву моју пажњу да бих је што боље проступирао.

У току свога причања она је у више маха испразнила своју чашу, а ја сам јој непрекидно пунио. Када је и последњу чашу хтела принети уснама на један пут прегледа и подиже се готово посрћући.

Руку беше подигла к челу и замоли ме плашљиво да је доведем до прозора, који је гледао у башту, да исти отворим, јер је глава јако болела и несвестица почиње да је хвата.

Радо се одазвах њеној жељи и она ме обасу захваљивањем за ту малу услугу.

Међутим се ресторан беше испунио дупке новим гостима, који су тако рећи опколили бифе, с тога јој је било немогуће, да се код нас дуже задржала, ако није хтела да је ресторатер укори, с тога се она с нама опрости и остави нас, ну пак тек пошто ме још једном пријатно погледала и шапнула:

— До виђења, м'сје!

Тек што је била отишла, и нас двоје проговорисмо две три речи о њој, када после неколико тренутака дахну један човек, врло узбуђен и приђе моме енглеском колеги, да му нешто саопшти.

Мистер D... слушао га је тако рећи не померивши ни једну црту на лицу. За тим се подиже и обрну се мени.

— Опростите ми, колега, али морам вас оставити. Један од мојих детектива сад ми је баш саопштио једну врло важну ствар. У току сутрашњег дана на свани начин опет ћемо се видети!... Ви ћете се зачудити, кад будете чули... — При томе се сакe и мени и довле је плаћао рачун шану ми: — да су у Палмерове још дуги прсти. Она је та, која је опљачкала оног Енглеза... Међу тим, ствар по којој сам сад позван тиче се неке друге крађе, која ће, нема сумње, и вас толико исто интересовати колико и мене!... Сутра... ако не још и вечерас најдаље сте ћете сазнати. Au revoir, драги колега!...

И пре, но што га ја могах запитати за саму ствар, која се такође тицала и мене, беше се он дохватио врата и ишчезао из ресторана.

Погледах још једном на бифе, да бих угледао последњи поглед из дених очију мис Палмерове, али сам је тражио у залуд. —

После једно четврт часа, пошто сам напио из ресторана, застадох случајно пред једном великом јувелирском радњом и разгледах скупоцене ствари у налогу. Једна особито фино израђена са дијамантима и рубинама игла за кравате беше привукла моју пажњу. С тога се брзо реших да је купим. Турих руку у џеп, где ми је новчаник стајао са приличном сумом, али — он је био празан! — — —

КЊИЖЕВНОСТ

Статистика Краљевине Србије, књига XIV, **Статистика кривичног суђења у Краљевини Србији за период од 1891—1895 год.** — Београд, 1900 године.

Криминалитет је сам по себи једна од најважних друштвених појава, коју данас проучавају и велики мислиоци и практични државници; први, да из ње изнуку законе социјалног развитка и живота, а други, како да њоју средства, да јој стану на пут.

И с тога је ваљано прибран статистички материјал, основица, која и филозофу и државнику служи за базу даљега рада.

С тога смо се и обрадовали, кад нам дође до руку ово најновије издање нашег вредног статистичара г. *Богољуба Јовановића*, начелника статистичког одељења.

Дело је ово огромно и обухвата око сто штампаних табака у кварт-формату а сем тога снабдевено је са три картограма и седамнаест дијограма. Особиту важност додаја ова статистика и прилодатим опширно израђеним уводом, који је у неколико реднме онога што ће доћи. Увод је подељен на пет глава, а таблице на осам. У уводу се расматра рад Касационог Суда, Апелационог Суда и свих првостепених судова. У четвртој глави у уводу говори се о притвореницима код првостепених судова; а у петој о казненим заводима.

У првих пет *таблица* изложена је статистика кривичног суђења у сваког појединог посебице и то, прво дошао *главни преглед*, затим *посебни преглед* и на крају *преглед по главама кривичног закона*. У шестој таблици је упоредан преглед кривичног суђења за сних пет година. И на послетку у седмој таблици је изложена статистика притворених код првостепених судова за пет година 1891—95 г.; а у осмој: статистика казнених завода од 1891—95 год.

Разуме се, кад би хтели да прикажемо овај огромни материјал, њоји је у тој књизи, да би нам требало најмање десет бројева овога листа; ну ми ћемо се за сада ограничити, да овде изнесемо резултате моралне статистике у ужем смислу.

Тако у размаку од 1891—1895 год., дакле за време од пет година, било је осуђено за: блуд 20 лица, браколомство 26, одвођење девојака 173, покушај силовања 8, противприродни блуд 12, родоскрнење 12 силовање 145 (међу којима и две женске!), скотоложтво 17, убиство ванбрачног детета 140 (међу које долазе 8 мушких.)

За период од пет година осуђено је свега за кривична дела 17722 лица од којих је 780 женских.

Од осуђених на смрт било је у периоди од 1891—1895 године свега 148 од којих је стрељано 79 а помиловано 69 лица: највише је стрељано у крагујевачком округу (18 лица) а највише је помиловано у пожаревачком (23), управо сви, који су осуђени на смрт.

Кло што рекосмо, далеко бисмо отишли, када би овде хтели саопштити и остале резултате. То остављамо за другу прилику. А сада понова препоручујемо пажњи наших читалаца ово корисно дело, уверавајући их, да неће залалити за труд око набавке ове поучне књиге, која нам пружа тако благотворна материјала...

— L.

ТРАЖИ СЕ

Нестала је 18 пр. мес. са паше једна крава Димитрија Ристића, теж. из Ратаја врањског округа. Крава је длаке мрке, стара 5 година, рогова пиластих — повијених у страну без роваша. Начелство окр. врањског актом Бр. 15.368 моли полицијске власти да у своме кругу приласе и на случај проналаска ове краве, да надлежно поступе. (УВр. 27.500.)

Благоју Пантелићу, земљоделцу из Жаркова, ср. врачарског, кад је 2 ов. месеца долазио у Београд нестало је ждребе, које је за колима пшло. Ждребе је длаке мрко-доратасте, на репу мало жуто, кад корача задње ноге разбацује. Управа гр. Београда актом Бр. 27417 расписује тражење.

Милан, син Михаила М. Јанковића, чувара дражал. шума, среза пшпког, отишао је од куће 5 ов. м. по подне не јавивши се ником од укућана, па се ни до данас наје вратио. Милану је 12 година стаса (развијена) обична, у лицу плав, косе плаве, од одела има на себи црни капут и панталоне штофане, на ногама опанке, на глави црни мекани шешир. Ђак је I-ог разреда гимназије. Начелство окр. пшпког актом Бр. 28942 моли све полиц. власти да Милана у своме округу потраже и са нађеним надлежно поступе. (УВр. 27376.)

Велимир Милошевић, бивши жандарм из Крушевца, који је неко време био жандарм у Шапцу, пре извесног времена отумарао је незнано куда, оставив жену са троје деце без ичије помоћи. Велимиру је 36—38 година, стаса повишког, у лицу пун, бркова малих, носи повељу црну браду. Начелство окр. крушевачког акте Бр. 11034 моли све полицијске власти да Велимира у кругу своме потраже и са нађеним надлежно поступе. (УВр. 26319.)

Кости Томићу, обућару из Пирота има да се саопшти пресуда пиротског првост. суда од 12 септембра 1897 год. № 8127, којим је осуђен на два месеца затвора и плаћање трошкова, за дело лаке телесне повреде. Пошто је Коста отумарао непознато где, пиротски првостеп. суд актом Бр. 7198 моли све полицијске власти да га на својој територији потраже и ако пронађу, да о томе одмах суд известе где је пронађен, како би било суду могуће, да му се поменута пресуда саопшти. (УВр. 24912).

Милан Стаматовић, из Грабовице (општине љубостињске) има да се упути XI пуковској окружној команди као регрут, ради одслужења у кадру. Он је отумарао непознато где још пре 4 године, па зато начелник ср. трстеничког моли све полицијске власти, да га на својој територији потраже и ако пронађу, да о томе одмах суд известе где је пронађен, како би било суду могуће, да му се поменута пресуда саопшти. (УВр. 24912).

Милан Стаматовић, из Грабовице (општине љубостињске) има да се упути XI пуковској окружној команди као регрут, ради одслужења у кадру. Он је отумарао непознато где још пре 4 године, па зато начелник ср. трстеничког моли све полицијске власти, да именованог потраже и нађена њему стражарно спроведу с позивом на Бр. 14268. УВр. 28037.

Ноћу, између 2 и 3 овог мес. нестали су Сретену Ђорђевићу теж. из Камендола: једна кобила длаке прне, путоногаста у обе стражње ноге, по леђима убијена од седла; на челу мало цветаста и матора 9—10 година; и један жребац матор две године, длаке доратасто-жућкасте у обе стражње ноге путоногаст. Сумња се да су украдени, па за то је начелник ср. грочанског расписао и моли све полицијске власти да покраћу потраже и у случају проналаска њега известе с позивом на Бр. 9619. (УВр. 27853).

ПОТЕРА

Непознат зликовац, 10 ов. м. у 7½ часова и вече из пушке напуњене сечанцима убио је Миодрага Протића, бив. окр. начел. у Крушевцу. Начелство окр. крушевачког депешом Бр. 11803 моли све полицијске власти у земљи да предузму најозбиљније трагање за проналазак тог непознатог зликовца, па нађена њему под јаком стражом да спроведе. УВр. 27.566.

Јован Барбуловић, теж. из М. Каменице, окр. крајинског, стар 35 год. решењем неготин. пре. суда од 13 октобра о. г. Бр. 12540, стављен је под поротни суд и у притвор за то: што је у друштву са опт. Станком и Добротом теж. из М. Каменице, ноћу између 5 и 6 марта 1897 год. удешеним кључем отворио врата на кошници Марјановића теж. онд. и из истог покрали му кукурузу у предности 30 дин., те су тако створили себи привилу по тач. 2 § 223 крив. зак. На како је опт. Јован према извештају суда општ. мировљавче од 21 окт. о. г. Бр. 1626 незнано где отумарао, то му се не може предње решење саопштити нити се по истом може у притвор ставити. Зато исти суд актом Бр. 13.609 моли све полицијске власти, да именованог у своме кругу потраже и са нађеним надлежно поступе. УВр. (27429.)

Непознати разбојници, ноћу између 27 и 28 пр. мес. обили су вајат Божидара Радуњића из Попучана ср. ваљевског и из истог однели у разним стварима и то: 2 пара назувница, 3 пара чарапа, 6 пешкира, 1 убрадач, 20 аршина платна, 2 клупчета плетива, 2 мараме вунене, вуницу и 5 кила сира. Исте ноћи непознати крадљивци обили су аграду Драгиња Бобовића из Јасенице истог среза и из исте однели су у стварима и то: 4 пара чарапа спремљених за дар, 2 женска убрадача, 1 пешкир и 20 аршина платна. Начелник ср. ваљевског, актом Бр. 12.804 моли све полицијске власти да у своме кругу лопове потраже и нађене са покрађом њему стражарно упуте. (УВр. 27.645.)

Станисав Тодоровић, из Околишта (среза сврљишког), који је био у притвору код суда општине губеревачке окривљен

због опасне крађе, побегао је 3. ов. мес. Њему је 50 година, стаса средњег, лица плавог, носе црне, обрва и бркова приомеђених, очију плаво шарених, дежмекаст, носа и уста правилних; на једној руци има белегу од пушчаног пробоја. Начелник среза сврљишког расписао је тражење и молби, да се у случају проналаска, Станисав њему спроведе с позивом на Бр. 7526. (УБр. 28039).

Милан Марковић, из Извора, који је био под кривичним истрагом и у притвору код начелника среза сврљишког, због опасне крађе и браколомства, побегао је с лисицама на рукама, 13. ов. мес. Милану је 26 година, крупан, висок, добро развијен, смеђ, лица дугуљастог, очију плавих, бркова смеђих, брија се. Од одела имао је гиље и чакшире од сукна, а на ногама опанке, на глави шубару. Поменути начелник расписао је тражење и моли полицијске власти, да у случају проналаска именованог Милана њему стражарно спроведу с позивом на Бр. 7632. (УБр. 28035.)

Непознати лопови. Ноћу између 29 и 30 пр. мес. украли су три комада свиња и једног бика Матеја Гавриловића из Ресника ср. крагујевачког. Свиње су поклане и однете. Исте ноћи украли су и једног вола Мијајлу Селенићу овд. Бик је длаке мрке, по леђима жућкаст, во је длаке шарене. Оба су средње величине, матори по 2 и по године, угојени. Начелник ср. крагујевачког актом Бр. 13599 моли све полиц. власти, да лопове потраже у своме кругу и са њима надлежно да поступе. (УБр. 26.486.)

Јакума Доменика, који се друкчије зове Думеник Карико, доставио је полиц. власти Никола Бесовић, шлајер у улици Краља Александра бр. 25 — да га је овај Думеника ноћу између 29 и 30 пр. м. покрао, однев му један кућер и у њему разне ствари у вредности 50 динара, и поред тога да му је украо 1 чекић и 12 ком. „шипајзни". Лични опис До-Домеников је: омален, плав, у лицу црвен, има му 19 година, по народности Талијан, вере римокатоличке. Других знакова нема, нити је пак када је у стан дошао праву истину казао о своме карактеру. Квар палилулски Упр. града Београда актом Бр. 8642 моли све полицијске власти да Јакума потраже и нађеног му стражарно упуте. (УБр. 26.555.)

Алекса син Арсенија Јеремића из Варича, оптужен је за убиство Константина Спасића из Варича. Он је 30 пр. м. отишао из свога села и по мишљењу власти отишао је за Београд. Алекси је око 24 године, пун, у лицу плав, буцмаст, образа пуних, очију зелених, великих, носа великог, обрва малих, рићуја, брија се; у чакширама, гуњу и гуњићу, носи сат са ланцем о гуњу, опанцима, чарапа дугачких. Начелство округа београдског расписом Бр. 5385. моли све полиц. власти да Алексу у округу своме потраже па нађеног стражарно му спроведу. (УБр. 26529.)

Ко је ово? На главном друму званом „Цариградски", између села Делање Баре и Сорлишине у рејону општ. грделичке ср. власотиначког нађен је 2 ов. м. овај у слици човечији леш, бачен у трње. Секцијом је утврђено, да је заклан ножем и највећи број убода на више места по телу. Истрагом полиц. власти још није утврђена идентичност убијеног, с тога је леш фотографисан, и овим путем даје се јавности, да би се сазнало ко је. Опис леша је овај: висок 175 см., главе округле са кратком ошишаном косом, очи грозасте, нос обичан, зуба здравих, танких, ретких и смеђих бркова, браде кратке црне, стаса неразвијеног, груди испупчених. Од одела има на себи суконено одело црно и дугачку сукпену гуњу онако како носе сељаци у пчињском и масурском округу, појас црвен, кошуља од српског платна, шумадиског кроја, на ногама шарене чарапе као што носе сељаци у ручком срезу, опанци од јаке биволе коже у врху зашивени жутом жицом. Начелник ср. власотиначког у вези своје

депеше од 3. ов. м. Бр. 14515, спровођа ант Бр. 14715 и ову слику да се јавности преда и моли све полиц. власти да настану, да се индентичност овога леша пронађе. (УБр. 26927.

НАЂЕНО

Нађен је један во, 9 пр. м. у шуми код „Широке ливаде" близу границе окр. врањског где сам скита по шуми; во је длаке плаве, стар 8—9 година, рогова јеленастих, на левом рогу жигосан, оба увета сечена, других роваша нема. Начелство окр. врањског актом Бр. 14227 даје ово јавности и позива сопственика да са доказима о својини тражи пода. (УБр. 27500.)

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Урош Маринковић, из Равни, који је био осуђен на робију за опасну крађу, па који има по пресуди судско да издржи једну годину дана полицијског надзора, отумарао је незнано где из свога места. Њему је 33 год. раста је крупног, добро развијен, има велике брковс, очи велике грозасте, лица округлог, врат шишкав, ноге доста дебеле; од одела је носио: кошуљу од дебелог платна, куповни грудњак, зубун и гуњ од сукна; на глави шајкачу, на ногама чарапе и опанке. Начелство окр. ужичког актом Бр. 12150. моли све полиц. власти да у случају проналаска Урошева, да га подвргну надзиљу полиц. надзора. УБр. 20766.

НАГРАДА ЗА ПРОНАЛАЗАК УБИЦЕ

Начелство окр. крушевачког објављује расписом од 13 о. мес. Бр. 11890. да ће дати 12000 динара (а 10.000 дин. округ крушевачки награде опште ко ухвати или пронађе убицу Миодрага Протића бив. окр. начелника у пензији. Награда ће се издати одмах.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Из овог броја због нагомиланог материјала изостали су: чланак *Свакушавање* и роман „*Зачин и кајна*".

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 396.

БРОЈ 46. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 26. НОВЕМБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће запредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: селима, које уплате у систа општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеницима, официрима и осталим званичницима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих командира позивајући се на ограничних одреда. Надлештвима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

САСЛУШАВАЊЕ

(НАСТАВАК)

„У Friedreichs Blattern 1855, стр. 76 прича се врло важан случај, како је погубљен човек, код кога су секцијом нађени на лубањи они дефекти. На једној за трећину величине закржљалој лубањи нађена су оваљаја у облику врежака као последица сраслих пупотина лубање, које су постале услед тога, што је тога човека још као дечка у 14 години ударио коњ копитом. Сви шавови на лубањи били су зарасли. Сличан случај прича Гауке, како је секцијом констатовано, да је једном човеку, који је био осуђен што је удавио своју жену, недостојала цела десна хемисфера великог мозга и била замењена неделим хидатидом. Тај деформитет је наступио услед пада на главу. Слични случајеви могу се наћи у делу др. Павла Гудера „Die Geistesstörungen nach Kopfverletzungen.“ Јена 1886.

Сва таки случајеви налажу иследнику, кад она да је окривљени претрпео какву тешку повреду на глави, да чује лекарево мишљење. А да ли окривљени има таквих повреда, опазиће приликом саслушања ако обрати пажњу, да ли се виде на глави каки ожиљци или нека несиметричност лубање.

Разлика у посматрању према различитој природи и образовању посматрача.

Највећа тешкоћа за иследника у погледу саслушавања сведока састоји се у оцењивању сведокових исказа. Ко сведоков исказ цени по томе, да ли се неком може више или мање веровати и при том се држи званичног уверења о владању, које је добио о сведоку, тај наравно само испуњава формуларе, али не води истрагу. Истрагу води правилно онај иследник, који је најпре мучним радом прибавио јасноћу, како различито исти догађај схватају разни људи, и која груба људи има заједнички начин схватања. Ту има врло много материјала, он се може наћи у сваком истрази, код сваког саслушавања, и употребом тога материјала морају се извети позитивни и у опште употребљиви резултати. Што то није до сад било, узрок је у томе, што психолозима нису на руци посматрања, а правници, који би имали на расположењу материјала за посматрање, оставили су тај посао психолозима. Тако данас има сваки на расположењу само оно, што је сам с трудом прибрао; велика начела, општа правила о томе није до данас дао још нико. Али с добром вољом и великом марљивошћу може сваки од нас прибрати извесан број тачака за ослоница, које му доцније могу бити од вредности.

У оном погледу најважније је, као што смо већ напомињали, да се утврди да су сведоци, који су бесумње хтели да кажу истину, различито исказали, ма да би били морали тачно казати исто, да су тачно посматрали. Кад се то утврдило, онда је потребно да се докучи околност, зашто су ти људи различито исказивали. У овом случају најбоље је да иследник почне с истрагом, да можда није сам он у њој крив услед невештог и нељедниког поступања. Најпре мора пресудити, да није од сведока захтевао више но што је требало захтевати. Није у природи сваког човека, да посматра ствари с особитом тачношћу, и над нечим нисмо опазили, не помажу нам ништа ни стострука питања. К томе долази још и то што се сведоку, кад је ствар посматрао у оно време кад се ствар догодила, није она могла учинити онако важна као сад. Он је њену важност увидео тек доцније и иследник, који је оцењује, не може се тратити на оно гледиште, на ком је био сведок у времену опажања, кад за њега ствар није могла имати никакве вредности. Н. пр. сведок је видео неког човека како је ишшао на њиве и погледао га је онако као што се обично погледа сваки човек, кога срећемо, а то је површно. Ако се сад доцније утврдило, да је тај човек тада извршио у тој кући неки велики злочин, одмах се увиђа на саслушавање тај несрећни сведок и силом се хоће да дозна нешто, што он не зна: „Морали сте бар видети, да ли је... „Али једно ћете најпре знати, да....“, и тако то иде све дотле докле се у повољном случају на крају не дозна ништа више но у почетку, а у рђавом случају не докучи нешто лажно. Ако је сад ту било више сведока, који су једно исто видели, а разно исказују, за то могу постојати два разлога: или се ти људи нису подједнако саслушавали, или се то учинило, али су искази били неправилни.

У првом случају ради се обично овако: С првим сведоком поступамо веома мирно и трпељиво сносимо, што је знао врло мало, јер се тешимо мишљу, да други посматрачи знају ствар тачније. Али што год смо више сведока саслушали, све више нестаје наде, да ће се што подробније дознати, све нестрпељивије и површније бива саслушавање, све више искazују сведоци, али у толико све неправилније бивају искази. Ако тада упоредимо оно што смо написали, ни једно посматрање не слаже се с другим, а то једино с тога, што је на поједине сведоке различито чињен притисак; дакле ту не постоји погрешно посматрање од стране сведока, већ погрешно саслушавање од стране иследника.

Овим наравно нећемо да кажемо, да иследник треба да саслушава немарно и сухопарно, јер већина људи, а нарочито сељака не знају у почетку саслушавања „просто ништа“ и с њима се имају огромне муке док се докуче најважнији подаци. Између брижљивог и тачног испитивања и насилног изнуђавања постоји велика разлика.

Али ако смо сведоке одиста подједнако саслушавали, па ипак добили различита посматрања, онда различност у стварн постоји код сведока. Но то не треба увек сводити на различност у апперцепцији, узрок за то могао је постати у иследниковој соби. Ово је важно за оцењивање сведока с психолошког гледишта.

На име доста пута дешава се, да сведоци из неког узрока мисле, да ће они сами бити повучени на одговорност, било то да се боје, да се сумња на њих да су извршили дело, било то да осећају да су крини што су пропустили нешто, чиме је извршење дела олакшано, било то да драже, да их власт окривљује за неки споразум са учиниоцем и т. д. У свима тим и у стотинама других случајева они ће и поред све добре воље, да говоре истину, ипак говорити онако како мисле да је подесно за њин положај. Они ће друкчије наглашавати, друкчије распоређивати, друкчије пређуткивати, и ако иследник у таквим случајевима тачно мотри, како су ти сведоци говорили, он може образовати једну групу људи, који неправилно исказују; а то би били они који се плаше, они, који увек осећају да су крини и они, који су несигурни. У таквоме пометњу може иследник увести себе и нелеђење, ако је сам мислио, да још има сведока као што је он, а који нешто мало о

ствари зна. У таквим случајевима деша се, да иследник прави смеле комбинације и саопштава их сведоку. Овај по својој индивидуалности пристаје радо уз иследникове комбинације и још их допуњава. Иследник то употреби за даље конструкције, једно се пиле на друго и напослетку судија не зна више, шта му је саопштио сведок као посматрач, а ни сведок не зна више, шта је знао пре свог саслушавања а шта је изнео заједно с иследником, и на крају крајева дође на ред протоколарни песнод, у коме је много што шта произвођ сведокове и иследникове маште.

Не треба мислити да ће поштен сведок увек остати при истини. Шта све могу лако увбудљиви, иначе потпуно паметни људи, створити маштом, изгледа готово невероватно. Овде не треба заборавити, да се у таквим случајевима сваки од таква два учесника ослања на ауторитет другога: иследник на сведоков, који је био оцењиван те мора ствар знати, а сведок на иследников, који мора познавати закон. И тако сваки од њих у ауторитету другога налази жељено средство, да, као што то радо чини, попусти уже своју машти.

Посматраће само једанпут ради своје поуке, како се лако узбудљиви људи могу навести да причају ствари, које нису никад видели ни чули; при бољој вољи, а остајући при истини, првом приликом ударе они десно и лево и напослетку никад више не знаду, шта је био доживљај а шта уображење. С таквим људима мора иследник бити и сувише опрезан, а нарочито онда, ако је у себи откриво много маште.

Готово супротно овоме што смо мало час рекли мора иследник да чини, кад му дође под руку сухопарни, ћутљиви и одмерен сведок, који просто из равнодушности према ствари говори само оно што безусловно мора да каже. Ја сам далеко и од помисли да тврдим, да се у таквом случају са сведоком мора дотле окретати и наврћати, докле се не дозна оно што је потребно, већ мислим, да је једино средство, да се у таквом случају до циља дође, кад се сведок поведе за собом, кад му се јасно представи његов сопствени интерес у тој ствари, кад му се објасни, шта је по тој ствари рађено, какву она има вредност и шта све од тога зависи ако сведок све каже, све истински исприча. Постепено тако се загреје сваки кад почне да појима иследника и његову ствар, а кад иследнику испадне за руком, да сведока дотле доведе, онда овај сам увиди да је предно труда да се тачније размишља, да се сећа и саопштава оно, чега се лагано сећа. Тако иследник може с мало већим трудом од сасвим равнодушна сведока добити најважније исказе.

И тако морамо најпре увек констатовати, какве је природе сведок, кога тренутно имамо пред собом, а за тим ћемо с њим поступати према његовој природи. Али не треба пазити само на духовне и карактерне диспозиције. Од врло великог је значаја положај, правац, мишљење и т. д. На многе људе може имати врло великог утицаја верски, политички, друштвени положај, па чак и породични и дружински обзири. Они неће ништа да виде или чују, они виде и чују дружине, и тако може из једног сведока, који би по својој природи некога теретио, бити сведок, који му олакшава и обратно.

Извесно се многом од нас десило, да је услед неког чудног одговора неког сведока био принуђен да се распита за његове личне односе, после чега је сведокове изводе судио сасвим дружчије но пре.

Напослетку од врло су велике важности доба живота и пол сведокоћ. Наравно да се не може тврдити, у ком су добу сведоци најпоузданији, а у коме најпеноузданији; свеједно, што чини човека човеком, његова природа и образовање исто су тако и још више меродавни, али извесне норме могу се ипак поставити у току времена.

У извесном правцу понајбољи су сведоци деца тако од седам до девет година. Љубав и мржња, сујета и лаж, вера и сталеж, друштвени положај и новац — све је то њима непознато, код њих такође нема погрешног схватања услед претходног познавања ствари, нема нервозне надражености, нити дугог искуства. Огледало дечије душе показује брзо и непомућено оно што се пред њим налази. Али наравно да и дечји искази могу имати доста појачега што штетно утиче на истрагу. Прва и највећа је незгода та, што се ми никад не можемо ставити на оно гледиште, на коме се налази дете, па и ако се дете служи оним истим изразима којима и ми, оно везује за њих и друге појмове, чак шта више код аперцепције се детету развијају представе другчије него код нас одраслих. Већ појмови о великом и малом, о брзом и лаганом, о лепом и ружном, о далеком и близом у дечјој глави су сасвим другчији но у нашем мозгу; за нас равнодушни догађаји доста пута су за дете дивни или ужасни а оно што је за нас красно или нас жалости не додирује дечију душу ни најмање. Каква то пак утиска чини на дете, ми не знамо.

Друга тешкоћа је у томе, што је дечја хоризонат у опште ужи него наш, тако да један нелики део онога што ми опажамо нестаја из опкира, у коме дете уопште може чинити опажања. Колики је тај оквир, познато нам је само у опредељеним односима: ми нећемо питати неко дете, како се збила нека компликована превара, или како се развијао неки браколомни одношај, јер извесно знамо, да дете о томе не зна ништа. Али у многим другим односима нису нам познате границе, где почиње мој дечјег посматрања. Нама је више пута нејасно, што дете не може појмити ово или оно, а много пута опет се препрезамо, да се дете јасно орнјентисало у стварима, за које смо мислили да су куд и камо изван његове моћи схватања. Ја сам ретко где наилазио, да се од деце очекивало много у посматрањима, али сам најзадно да су деца много више знала и много више опажала но што се уопште мислило.

(Наставиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског писара добили смо опширну једну општинско-судску радњу.

Н. Н. из Н. купили су на пијаци у вароши Н. три јагњета и платили трошарину. Јагњеће су закљали на општинској клаоници и платили прописну клаоничну таксу, на шта су и добили признаницу и месо однели ради потрошње својој кући.

При излазу из вароши, контролор општинске трошарине одузео им је месо, као прикривчарско, затим је продужно извињење и истрагу по овоме делу, а за тим донео овакву пресуду са овим разлозима:

Пресуда.

Окривљени Н. Н. из Н., на испитима својим казали су, да су они јагњеће за које се окривљују, да су их укрцјумчарили, купили на сточном тргу, а по томе да су их поклали на општинској клаоници, на што и признанице имају. Пошто су јагњеће поклали, однели су их и оставили у кући И. Н., ради тога да ту остану докле се воз не крене за полазак њиховој кући.

Кад је дошло време за полазак воза узели су човека да им јагњеће до истога донесе. Овај је заклату и урељену јагњеће метнуо у џак и пошао, но у путу га је срео контролор општински, и упитао га шта има у џаку, на шта су му купци одговорили да имају месо од три заклана јагњета, на које имају клаоничне признанице. Но овај се на то није хтео осрнути, но је наредио, да се месо носи у општински суд, што је по његовој наредби и извршено.

Сопственик од куће где је месо са клаонице до поласка воза донето, на испиту изјавио је: да су опгужени њега питали, биле они могли код њега да оставе два—три јагњета, које ће на сточном тргу купити и заклати, до поласка воза. Он им је одобрио. Пошто су опгужени јагњеће купили и на општинској кланици заклали, они су исте на оставу код њега и донели, но како у његовој авлчници није било места за три јагњета, он им је казао да та оставе у кућу, која је позади што су они и учинили. У вече када је било време за полазак воза, опгужени су заклану јагњеће узели и однели, шта је даље било не знам. Најзад казао је и то, да за ово кратко време док су јагњеће код њега била, није на исту обраћао пажњу, те да би се уверио, да ли су била штемпљарана или не.

Сведок Н. Н. на испиту казао је, да су њега опгужени погодили да им однесе један џак са три заклата јагњета до железничке станице и када је јагњеће узео са места где су иста била, пошао је станици, но у путу га је срео општински контролор, и питао га шта је у џаку, он му је одговорио да је месо. Контролор је тада наредио, да се џак врати, што је он и учинио, и донео исти у једну кафану где је био опгужени Н. Н. Џак са месом је оставио на кланици сто а потом је отишао.

Сведок Н. Н., општински кланични контролор на саслушању казао је, да је он заиста месо, о коме је реч, прегледао и том приликом да није на истом приметио, да је било општинским жигом штемпиљано. Даље је казао да је целог дана падала киша, и да је лако могуће било да је киша жиг са меса спрала.

Изговори окривљених Н. Н., да су они ове јагњиће на општинској кланици поклали, као ни и признавање тврде, не могу им ни у колико у олакшицу служити, а ово тим пре, што се на јагњићима, који су им одузети, није морало видети, да су на себи имали кланични жиг, што ће по свој прилици бити узрок тај, да су они морали њихове јагњиће са неким крајумчарима заменити.

Било како му драго, они су овим поступком оштетили општинску касу, што то ни у ком случају нису смели учинити.

Да су Н. Н. ове јагњиће у општ. кланици поклали по чл. 6. 2 требали су да плате од комада по 0·50 динара, а када то нису учинили онда се имају осудити по чл. 25 правила о клању стоке, на накнаду причињене штете каси ово општ. суда, јер су овим поступком оштетили општинске интересе.

Зато суд општине Н. на основу свега напред изложеног и § 6. и § 13. грађ. суд. поступка с погледом на чл. 87 закона о таксама.

Пресуђује.

Да оптужени Н. Н. накнаде суду овом општинском по 20 динара на име причињене штете, да на ову суму плате по 3% спорне таксе у новцу, и да за ову пресуду плате по два динара у таксеним маркама.

Половину од досуђене казне дати хватачу на име награде.

Одузети јагњади да се продаду и новац да се употреби на извршење пресуде.

Пресуду им саопштити на потпис, на исту одмах извршити.

Од суда општ. Н. и т. д.

Писар Кметови

По изјављеној жалби оптужених полицијској власти, ова је пресуда оснажена.

Овај писар нас пита, да ли је ова пресуда правилна и на закону основана.

Одазивајући се његовој молби, ми изјављујемо, да је ова пресуда сирома неправилна и незакона, т. ј. једноставна у своме роду; а ево зато разлога:

Изнесан предмет мора имати на себи један вид. Тако исто и овде, у овом конкретном случају, мора се узети, је ли овај предмет спорни, да се суди по грађ. поступку, дакле да ли узима на се вид грађ. спора, или је као кривумчарење кривица, која се казни по кривичном закону с погледом на закон о слободном клању стоке и правилима на основу истог прописаним.

Општински суд о овоме у својим разлозима није дао никакву оцену, то јест, није извршио квалификацију самога дела, но се просто упустио у пресуђење онако без икаква ослона на захтевање законске прописе... Да је тако нека је довољан доказ сама та околност, што се општински суд у своме пресуђењу наслања на § 6 и 13. грађ. поступка а затим одмах и на § 87 закона о таксама, који прописе вуче таксу у 2 динара за дела иступне природе, и која такса тек ни у коме случају не може бити повучена за оне предмете, који се код општ. судова суде по § 6 и 13 грађ. поступка, јер они вуку за собом другу таксу. Но општ. суд вадећи сетивши се тога у своју пресуди мење са осудом и таксу 3% на вредност спора, а да остане доследан и томе да је овде и крајумчарење, дакле иступ, узима и ону таксу по § 87 закона о таксама.

Дакле наше је мишљење, да се овде морамо јасно прецизирати, какав вид овај предмет на себе узима, је ли суђење за накнаду штете причињене општини, дакле, грађански спор или је крајумчарење иступ, који се као такав, са погледом на закон о слободном клању стоке и са погледом на његов правилник има казнити.

Ако се узме да је спор грађанске природе, за суђење кога је по § 6 грађ. поступка надлежан општ. суд, онда је требало одредити рочиште и на истом јавно овај спор, са општ. заступником и туженима изванредни и пресудити. Ова пресуда није извршна све дотле, док не протече осам дана, од дана саопштења парничарима, а противу оне пресуде подноси се жалба првостепеном суду.

Ако се пак узме да је оно иступ, онда нема никаква ослонца на § 6 и 13 грађ. поступка, а ни права на осуду оне таксе 3% на вредност осуђене суме, поред оне, која се на основу § 87 закона о таксама досуђује. Дакле помешано бити не може, или једно или друго. Ако је иступ онда се по § 15 и 16. полиц. уредбе у року од три дана подноси жалба полиц. власти, али се пресуда, пошто се дело казни по званичној дужности, може одмах извршити.

У само изношење и његов ток нећемо да се упуштамо, јер је и оно скроз неправилно а нарочито с тога што се нигде није цењало то, да ли кланичне признанице издате купцима — оптуженим вреде, и што исте нису цењене ни по дану њиховог издатка, ни по бројном стању клања на општ. кланици тога дана. Дакле није се ценио ни исказ општ. кланичног контролора, који у своме исказу наводи, да је тога дана непрестано падала киша, наводећи могућност, да су жигови могли бити и спрани. Поред овога суд није овај предмет довољно ни извидио, јер је се изношењем лако могло уверити и о куповини јагњади на тргу и њиховом односу у кланицу на клање, па и о њиховом односу на оставу код Н. Н., на најзад и о томе, где су и како јагњад код овога до односа на железничку станицу стојала. Све је ово требало извршити, ако се хоће правилна радња и на закону основана пресуда.

ИЗ МОЈЕ БЕЛЕЖНИЦЕ

Б. К. М.

4., Где је новац?

1-ог септембра био је вашар на Тресијама.

2-ог септембра мој капетан у Обреновцу доби депешу, да је прошле ноћи покраден комесар вашара тресијског:

Крадљивац је кроз прозор механске собе, у којој је комесар спавао, украо комесарево одело, од браун штофа, сасвим ново, а у прслуну је било 30 дуката у злату.

Мој капетан даде мени депешу. Прочитао сам је, па затим отидем на Колубару, на скелу.

Случај је донео, да мало после мога доласка, два лица с оне стране реке, позваше скелецију да их пренесе. Овај оде и мало касније пренесе их на ову страну.

Једно је био Матеја Јеротић, стари и чувени коцкар, прозван у његовоме друштву: „Топал паша". Друго беше један дечко од 13—14 година, Милан Здравковић из Шапца.

Дечко је носио преко рамена један нов зидуг од браун штофа.

Позовем служитеља који је био у близини и одведем обојицу канцеларији.

Дечко каже да је био у Београду и тражио службу, па не нашав ову пређа се својој кући у Шабац. У путу, између Барича и Колубаре, стигао је овога човека који је са њим наћен, и овај му дао те је понео оно одело које је код њега нађено.

Матеја опет каже да путује из Београда и да је близу барићке механе стигао овога дечка са одедом преко рамена, које је овај собом донео и које му он, према томе, није дао.

И један и други, дакле, одричу се одела.

Видим ја и по томе а и по изгледу и боји одела, да је оно комесара вашара.

Претресем их да нађем и украдени новац.

Али не нађох ни марјаша!

Затворио сам обојицу...

После подне сресни пандур Илија донесе ми један дукат златан.

— Ово ми је, вели, дао Јеротић да му купим: почења, леба и дувана, мени да задржим 2 динара а ресто да му пратим.

А тако ли је? кажем ја, доведи Матеју к мени.

Доведоше га.

Матеја не признаје да је дао пандуру Илији дукат.

Претресем га поново. Свако парче одела што је њиме пропуштио сам кроз своје руке прегледајући најпажљивије. Завиривао сам му: у уста, између ногу, између ножних прстију и свуда око тела, где год би се могло привратити... Ништа ништа!!

Сиђем у авлију.

Сваку пукотину, свако место где би се могло што оставити прегледао сам најбрижљивије са свећом. Ни ту ништа.

Матеја се смеје.

— Нема, вели, код мене пара. Да ја имам пара не бих долазио у Обреновац.

Вратим га у затвор.

*

Сутра дан доноси ми опет Илија пандур дукат.

— Опет ми, вели, дао Јеротић да купим неке ствари.

— Што кажујеш, будало, каже ми, ваљда ће ти неко рећи: хвала. Узми овај дукат па ми купи то, а себи задржи колико хоћеш!

Доведем опет Матеју из затвора. Претресем као и јуче и њега и ансану.

Опет не нађем ништа.

Е сад сам већ био сигуран где је новац. Матеја га је прогутао.

— Али чекај ти, мислио сам ја, наћи ћу га и тамо.

Пошљем пандура те купи рицинуса у апотеци.

Натерам Матеју да га употреби, па онда оставим Илију пандура код њега у ансани.

Чекао сам повољан резултат.

Али на велико моје изненађење дође пандур и рече ми да ништа нема! Рицинус је учинио своје али пара нема!

— Ваљда је само та два дуката и имао, мислим ја. — Више зацело нема...

Кал, трећега дана долази и по трећи пут Илија пандур и доноси и трећи дукат.

— Опет ми дао, господине, каже и смеје се.

— Ама збијаш ли ти комедију са мном, шта ли? раздерем се на њ'.

— Није, господине, срећне ми, одговара он. Каква комедија, Бог с вама? Сад ми дао дукат. Каже: тражите ви колико хоћете али наћи нећете. Моје дукате не могу обично очи да виде, докле ја то не одобрим. Ви кад сте ме пре претресали дукати стоје испред вас а ви их не видите.

— Ама да л' то може да буде, господине? пита Илија.

— Прођи се лудорије, велим му ја, него доведи опет Матеју к мени.

Доведе га.

Претресем га опет.

Опет ништа!...

Нисам знао шта да радим од једа! Да ме један коцкар овако вуче за нос! Мене, београдског полицајца, — то је нечувено! А пара код Матеје има још. То је сигурно.

Да је он имао само та три дуката, не би се он са њима тако олако растао.

Али где су?

Е нађи...

*

Срећна мисао паде ми на памет.

У варошки живео је неки Алекса П.... који је двадесет година био коцкар, па се по смрти очевој смирио и отпочео касапску радњу.

Од како је отпочео овај поштени посао, владао се беспрекорно.

Позовем га. Он дође.

Испричам му све ово.

— Молим те, брате, велим му ја, кажи ми, где тај човек може крити новац?

Алекса се насмеја.

— Па то је лако, каже.

— Како дано?

— Па тако. Зар се ви нисте могли сетити да на човеку има један џеп, који је са њим рођен?

— Како то мислиш? питам ја.

Па тако. Џеп као и сваки други џеп. Кад хоће метне у њега новац, кад хоће извади. Новац не може сам испасти никако. Сећате ли се сад?

Свуците ви одело са њега па гледајте пажљиво по зади. Ако видите да му остраг виси какав конац, наредите нек се вуче. То је новац.

Ја га гледам и чудим се. Спаче ми пред очима.

Знам, велим ја, а кад тај џеп буде зашст другим послом?

Ништа то не смета. Докле се други посао врши, новац се извади и држи у руци а за тим опет метне где је и био.

Алекса оде.

— Доведи Матеју, кажем Илији пандуру.

Доведе га.

— Скини се Матеја, заповедим му.

Он се скиде.

— Сагни се напред.

Он гледа право у очи.

— Сагни се, понављам ја.

— Молим, господине, ако ме можете апсити не можете ме срамотити. Ја нећу да се сагнем... Ја ћу да тужим... Ја ћу...

Махнем очима на Илију.

Он дохвати Матеју као перце и преви га потрбушке преко колена.

Остраг му је висила једна пертла. Илија је повуче, Тако је!

Допсте нађосмо 26 дуката у злату.

Тиме је била цела загонетка одгонетнута.

БОЉЕ ТИ ЊЕГА...

(ИСТИНИТИ ДОГАЂАЈ)

— Заре —

(СВРШЕТАК)

Али картара је ћутала. Њу као да не коснуше оне Живанине речи, јер је и на даље непомично гледала у разбацане карте, прелазећи погледом с једне на другу и час по час бројала би их од горе на доле и обратно. После неколико тренутака која се уплашеној Живани учинише читави часови, рече:

— Кад 'оћеш, а ти чуј. Неће се на томе свршити, што је до сад било. Теби предстоје горе муке, горе патње, још веће несреће. Што сам пропатила, то је само почетак. Ево ова карта — и показа на једну од разређених — прориче, да ће ти сво имање пропасти и да ћеш остати без игде ичега; да ћеш постати убога сирота.

Живана се на даване добру, на јој се почеше суже потрљати ова смежуране образе.

— Но то није још све, продужавала је картара: биће свађе, туче, биће и крви. Тешко теби, несрећнице, та ћеш страдати, завршн она.

Живана погледа картару разрогачено и испрекидано поче понављати: стра-да-ти, стра-да-ти!...

— Као што ти рекох! додаде картара.

— Па шта да радим?

— Спасавај се...

— Али како? прекиде је Живана зачуђено. Дед, научи ме. Не рекох ли ти мало пре, да сам све и сва чинила, па никакве помоћи.

— Како то говориш! рече картара љутитим гласом и поче скупљати разбацане карте.

— Има, него стоја до тебе, 'оћеш ли да се користиш? Чула си шта ти карте проричу, да ћеш страдати, ал кад је тако, онда: „боље ти њега". Да, боље ти њега, него ли он тебе.

Живани се окрете соба, кад чу шта јој картара рече. Никад ни у сну није сањала такве црне мисли, од којих се гробила, од којих је страховала; уздрхта, на нагло устаде. Учини јој се да је причула на поново унита картару, гледајући је непрестано. А кад јој картара поновн малопређашње речи, додаде тужно:

— О, само то не, само то не!...

Картара се нашути. Њој би криво што јој Живана њеном прорицању не поклони верозање онакво, какво је она желела, на за то устаде, погледа је љутито и рече:

— Не верујеш! Оно што сам ти казала обистиниће се, на веровала или не веровала.

Ово изговори и сунше оштро

Живана је гледа ћутећи. Бледа, без капи крви стајала је као прикована. Ништа друго није умела мислити него о ономе што је од картаре чула. Свака реч картарина била је права оштра стрела, која се забадала у њено срце, осећала је од њих тешње болове на поче дрхтати као да је у грозници.

Картара је погледа, па кад је виде такву покаја се због своје прекаљености и поче блажијим гласом:

— Па молила си ме да ти кажем све, што у картама буде стојало, и ја сам ти по жељи учинила. Питала си ме за савет, и њега ти дадох, па шта би хтела више? Не мислиш валда, да је мени стало до тога, да твој муж не живи. Буди без бриге! Мени пити је у несу пити на кесе. И ја бих, верујући, најрадије волела, да није дошло до тога. Али зар сам ја крива, што ти прорични карте такав несрећан саршетак? Рђава будућност очекује те, која ће се на крају крајева завршити твојом пропашћу. На кад то стоји, није ли зар боље да себе спасаваш? Или чекаш да дођеш до ивице пропасти, па да се тек онда кајеш што ниси ало предупредила. Уверена сам да ћеш се онда сетити и мојих савета. Али кајање и сећање биће тада касно и сувише касно.

Живана је слушала, а кад се картара ућута она уздрхталим гласом шапуташе:

— Знам, али суд, робија...

— Боље и робија, него ли смрт! рече картара. А напослетку знаш шта. Ако будеш умела да се сачуваш, у питању је да ли ћеш и доцаста робије. Будеш ли паметна, у напред ти могу јамчити, да те ни глава неће забољети. Имај на уму и то, да пити си ти права, па нећеш бити ни последња.

Живана се опрости с домаћином и оде кући. Од тог дана непрестано је размишљала о томе што је од картаре чула, да се често пута по неколико часова није могла отрести тих њених мисли и слутњи.

Јовић није престао пити. Ретко кад да је у кући на миру прошло кад би се пијан вратио. Живана је сносила злостављање мужевљево, кријући бруку од света. Но и њеном стрпљењу дође крај, кад се поче уверавати да ће се најзад обистинити пророчање картарино и она поче размишљати о спасавању. Из повишења мужевљевог виде, да ће доћи и дотле да је удара, да се више не дигне.

Једно по подне тако задубљена у мислима, и не чу да се врата која воде из авлије у кујну, отворише; али се уплашено трже и скочи с клупе над шкрипиште врата на себи. Али кад чу детиње гласове и угледа прво једну, па другу и трећу главу својих унучића — двоје женских и најмлађег мушкарца, она се одмах умири. Очи јој радосно засветлеше, а благи осмејак се одмах умири. Очи јој радосно засветлеше, а благи осмејак се одмах умири. Очи јој радосно засветлеше, а благи осмејак

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 75

Никако, никако није мислио да јој то овако каже, али тако изађе.

Као да не зна за се она скочи, на ломећи руке дође до насред собе; али се брзо врати, па седне опет крај њега, готово додирујући раменом раме његово. Намах, као да је ко пробо, она се стресе, узвикне, и падне, не зна ни сама зашто, пред њим на колена.

— Шта сте то учинили са собом, шта сте учинили? рече она у очајању.

Па скочи, падне му око врата, и јако га стеже рукама. Раскољников окракну, и са сетним осмехом погледа је.

— Како си ти необична, Соња, — проли ме и љубиш кад сам ти то казао. Не знаш за се.

— Не, не, нема, данас на свету нико несрећнији од тебе! узвикну она као у заборављу, не чујући његове напомене, на одједном бршну у плач, као у хистеричном наступу.

Осећаше већ одавно њему непознато навали му у душу као талас, и намах је омекша. Он му се није противио: две сузе му се открунише из ока и заустављене на трепавицама.

— Па ти ме нећеш оставити, Соња? говорише он, и једва надајући се гледаше је.

— Не, не, никада и нигде! узвикне Соња. — Ја ћу за тобом, свуда за тобом! О, Господе! Ох, ја несрећница!... Зашто те прије нисам знала, зашто: Зашто прије ниси долазио? О, Господе!

— Па ево сам дошао.

— Сад! О, шта ћемо сад!... Заједно ћемо, заједно! понављаше она као у заносу, и опет га грљаше. — Заједно ћу с тобом у тамницу!

Он се тргне, а малопређашњи осмејак омразе, и готово охол, појави се на његовим уснама.

— Ја, Соња, у тамницу, можда још нећу ни ићи.

Соња га брзо погледа.

После прог, страсног и страдалачког саосећања према несрећнику ћу опет запрепасти страхобна помисао на убиство. У промењеном тону његових речи она одједном зачу убицу. Гледаше га запрепашћено. Не беше јој ништа још познато, ни зашто, ни како је то било. Сад сва та питања одједном плануше у њеној свести. И опет није веровала: „он, он убица! Зар је то могућно?“

— А шта је то! Где сам! рече она у дубокој неверици, као да још не зна за се. — Али како сте се ви, ви, такви... могли на то да одлучите?... И шта је то!

— Па, да опљачкам. Престани, Соња! некако уморно и као с досадом одговори он.

Соња беше као забезекнута, али одједном завиче:

— Ти си гладовао! Ти си то... учинио, да матери помогнеш? Је ли?

— Не, Соња, не, мрмљаше он окренувши се и оборивши главу, — нисам ја био врло гладан... ја сам доиста желео да помогнем матери, али... али није ни то права истина... не мучи ме, Соња.

Соња њесину руками.

— Да није, да није све то због правде! Господе, па каква је та правда! Ко би то могао и да верује?... И како то, како само, да ви сами последње што имате дајете, а убили сте, да би опљачкали! А!... узвикну наједном. Они новци, што сте дали Катарини Ивановној... ти новци... Господе! ваљда нису зар и ти новци...

— Не, Соња, похита он и прекиде је у речи, — ти новци нису били они, умири се! Те новце је мени послала мати, преко једног трговца ми је послала, ја сам их добио болестан, оног истог дана, кад сам их и предао... Разумихин је видео... он их је и добио за ме... то су моји новци, моји сопствени, права моји новци.

Соња слушаше са сумњом, и свом снагом паштила се да нешто докучи.

— А *они* новци... уосталом, ја не знам беше ли тамо и новаца, дода он лагано и као мислећи се, — скинуо сам јој онда несицу с врата... а нисам загледао у њу; мора бити да нисам то постигао... А што се тиче ствари, беху све некаква дугмета и ланчићи, — све те ствари и несицу склоно сам у туђе неко двориште, на В—м проспекту, оставио сам их под камен, сутра дан... То је и сад све тамо...

Соња слушаше с најзелом пажњом.

— Па онда зашто сте... како ви рекосте: да бисте опљачкали, а овамо ниште ништа узели? брзо запита она, хваташући се за сламку.

— Не знам... нисам још одлучио, да узмем или да не узмем те новце, изусти он, и опет као мислећи се, па намах, прибере се, па се брзо и кратко осмехне. — Их, какву сам глупост сад извадио, је ли?“

Соња сену помисао: „да није луд?“ али је одмах остави: „Не, ту је друго нешто.“ Али баш ништа не схваћа!

— Знаш ли, Соња, рече он одједном с неким усрењењем, живље, — знаш ли, шта ћу да ти кажем: да сам је само убио с тога, што сам гладовао, ја бих сад... — настави он упирући на сваку реч, и гледајући у Соњу загонетно или искрено, — био *срећан!* Знај то! И шта би ти, шта би ти зато, завиче он за један трешут с неким чан очајањем, — да шта би ти зато, да ја и признам сад да сам учинио рђаво! Да, шта би ти с том глупом славом нада мном? Ах, Соња, зар сам ја с тога тебе дошао сад!

Соња хтеде опет нешто да одговори, али прећута.

— Ја сам те синоћ позвао собом с тога, што си ми ти једина и остала.

— Куда си ме звао? запита Соња.

— Не да градемо и убијамо, умири се, није то, осмехне се он загрижљиво, — ја и ти смо различита људска створења... Па, Соња, знаш ли, та ја сам тек сад, тек овог часа појмио *куда* сам те синоћ позивао! А кад сам те синоћ звао, ни сам нисам схваћао куда. Звао сам те једино за то, и дошао сам једино зато: да ме не оставиш. Нећеш ме оставити, Соња?

Она му стисне руку.

— Али зашто сам јој рекао, зашто сам јој поверио, зашто? узвикну он очајно, одмах затим, и гледаше је с бескрајним мукама. — Ево ти очекујеш објашњења од мене, ту си и чекаш, Соња, ја то видим; а шта ћу да ти кажем? Јер ти ништа не схваћаш у томе, него ћеш се само сва намучити и напатити... због мене! Ето, ти опет плачеш и грлиш ме, — та, што ме грлиш? Зато, што нисам подносио сам, него сам дошао и на другог терет свој да пренесем: „пати и ти, бољше мени лакше!“ И можеш ли да љубиш такавог подлаца?

— А зар се ти такође не мучиш? повиче Соња.

Опет оно исто осећање навали у његову душу као талас, и опет за тренут омекша га.

— Соња, ја имам зло срце, види то, тиме се може много да објасни. Ја сам за то и дошао, јер сам зао, пакостан. Има таквих, који неби дошли! А ја сам још и плашљивац и... подлац! Али... нека тако! све то није ово... Сад би требало да говорим, а ја не умем ни да почнем...

Он застане и замисли се.

— Е-ех, нисмо ми једнаки створови! узвикне он опет. — Нисмо пар. И зашто сам дошао, зашто! Никада нећу то себи да опростим!

— Не, не, добро је што сам дошао! узвикиваше Соња. — Боље је да и ја знам! Много боље!

Он је погледа болно.

— И шта одиста! рече он пошто се као изнамишљао, — та то је тако и било! Ево шта: хтео сам да будем Наполеон, с тога сам и учинио убиство... Е, сад разумеш?

— Н-не, наивно и плашљиво прошапуље Соња, — само... кажу, кажу! Ја разумем, све *у себи* ћу да разумем! мољаваше она.

— Разумећеш? Е, лепо, да видимо!

Он заћута, и дуго размишљаше.

— Ствар је у овоме: једном сам ставио себи овако питање: шта би било, на пример, да је на месту моме ово Наполеон, па да није имао, ако би хтео каријеру почињати, ни Тулона, ни Египта, ни прелазак преко Монблана, него да је место сих тих лепих и монументалних ствари била просто напросто, некаква смешна старица, регистраторка коју уз то још треба и убити, те да се из њеног сандука извуку њени новци (ради каријере, разумеш?), — па, дакле, да ли би се на то одлучио, кад му другог излаза не би било? Да неће да га сломије то с тога што је и сувише немонументално и... и грешно? Е, кажем ти, на томе сам се „питању“ мучно веома дуго,

тако, да ме је већ стид било, кад напослетку се досетих (нашах нешто), да то не само што га не би сломило, него ми ни на ум не би пало, да то није монументално,... чак не би сасвим ни схватио: шта ту да се савија и ломи? И кад већ не би другога пута имао, он би угушио тако, да не би дао ни писнути, и учинио би то без икаква размишљања! На и ја сам... остаило се размишљања... угушио сам... по примеру аутократа. И то је тако тачно и било! Теби је смешно? Јест, Соња, од свега је ту најсмешније то, што је, можда, баш тако и било...

Соњи не беше ни мало смешно.

— Боже говорите ми отворено... без примера, још плашљивије и једва чујно замоли она. (Наставиће се).

ВЕЛЕШКЕ

Крваве ирље. Белгијском лекару д-р Ван-Енгелену, пошло је за руком, да пође начина, како да се крвави трагови, које злочинци на каквој тврдој или полутврдој површини оставе, открију, што је особито важно за криминалисте. Белгијски министар правде, већ је обратио пажњу истражних судија и судске полиције на ово откриће. Међутим, ово је по д-р Ван-Енгелену врло просто. Уме се филтрирани папир од чврстога ткања и умочи се у воду и остави, да се вода добољно у папир упије. Онда тако препарисани папир треба одржавати увек у влажном стању, и чим се где посумња да има крвавих трагова, треба суњером притиснути препарисани папир на дотично место, и после неколико тренутака, добићемо на папиру најмањи и најпрецизнији отисак. — И ми с наше стране препоручујемо овај прост али врло сигуран препарат за дознавање тако важног питања: има ли где крвавих мрља, каине су и од кога произлазе?

Робијашки језик. — Џорџ Кенал, чувени амерички књижевник, који је написао интересантно дело „Руске Робије,“ које смо ми раније у једном броју приказали, прича у истом опису, да руски робијаши имају нарочити свој језик, којим се споразумевају и који се врши куцањем. Тако какав осуђеник већ првога дана чује куцање из ћелије свога колеге. Разуме се, да такав осуђеник не може у први мах да зна како су куцања груписана, ну ипак слути, да куцања иду редом као и азбука, да је један удар на пример равно *а*, два удара = *б*, три = *в*, и тако редом. Пошто је то погодио, размисли се мало, шта му сусед куца и пажљиво разуме да га пита: „*Р-а-з-у-м-е-т-е-л-и?*“ Онај опет на исти начин одговора са „*да!*“

Разуме се да је овај начин разговора врло спор, јер је потребан по читав дан каквом осуђенику, да са својим суседом измени тек три четири мисли. Али му онда долази у помоћ сусед и вели му: „*Ја ћу вас боље научити. Слушајте.*“ И онда се чује, где сусед повлачи неке хоризонталне линије, што и он чини. „*Свега седам.*“ И он седам повлачи. „*Шест усправних.*“ Овај се присећа и повлачи шест вертикалних линија.

Онда му сусед, који је разуме се, стари осуђеник и жељан разговора, откуца и азбуку овако сриски од прилике:

И онда куца. Разуме се да је прво питање: „*Ко сте ви?*“ овако: 2—3, 3—4, 1—5, 2—5, 2—2, 3—1, 5—2.

И на тај начин руски робијаши измењују мисли.

Разуме се, да има још пуно начина, који су компликованији и тежи.

— L.

ТРАЖИ СЕ

Мулаи Лукић, син Вукосава Лукића тежака из Гунцата (среза посавског) отишао је 15 овог месеца незнано где. Њему је 13—14 год., раста средњег, лица округла, очију граорастих, косе смеђе. Од одела има је гуњ и гуњић од сукна, кошуљу од дебелог платна кудељног, на ногама опанке, а на глави шубару или шајкачу. Управа града под Вр. 28578 позива полицијске власти да Милана у своме кругу потраже и на случај проналаска спроведу га ради предаје родитељима.

Ноћу, између 4 и 5 тек. м. Тодору Радојковићу, тежаку из Лабукова, среза бањског, нестала су два коња са паше у месту званом „Жарело“. Оба су коња длаке мрке, матори по 8 година; један има на леђима мало беле длаке и у десно око њораш; — а други је у једно уво ровашен. Оба су поткована турским копом. У случају проналаска треба известити начелство окр. пиншог с позивом на Вр. 29846. (Убр. 28618).

Јанка кћи Петра Јовановића, скитачког циганина, а жена Младена Савића, ковача из Дејана (окр. врањски) отуђала је с неким непознатим лицем у намери да се отуђи од мужа. По чувењу тај непознати проводи је по Србији под именом: „Мица“. Јанки је 20 година, раста средњег, у лицу пронмањаста и рошава од богиња, очију плавих, на горњој вилици има један зуб пред осталима — не у једној линији; на једној руци има белегу од ране пушчане. Начелство округа врањског моли све полицијске власти да га о проналаску Јанке известе с позивом на Бр. 18602. (Убр. 28389).

Једна кобила и једна ждребица нестали су 16 пр. мес. Стојчи Јовановићу из Бубнице. Кобила је длаке дорастасте без других знакова, матора 10 година, са жигом „$\frac{A}{S}$“, а ждребица је матора $1^{1}/_{2}$ године, длаке дорастасте, без других знакова. Начелство окр. топличког актом Бр. 9023 моли да се о проналаску извести. (Убр. 28387).

Марија жена **Венцла Бихлера,** рибара из Земуна одбегла је од свога мужа пре 14 дана, оставив код куће и женско дете од две године. Марији је 22 године, црномањаста, стаса малена. Од одела има сукњу црну и шарену рекљу, а на ногама папуче. Сумња се да је пребегла амо у Србију и негде ступила у службу. Управа града Београда расписала је тражење, те се у случају проналаска Марија има спровести Управи с позивом на Бр. 28397, како би се могла предати мужу на продужење брачног живота.

Непознати човечији леш избацила је вода на дунавској обали у селу Раму, 13 овог месеца око 12 часова (у подне). Лешу је од прилике 26 година, раста средњег, бркова и браде црне, мале; — од одела има на себи мале црне чакшире, кошуљу бело-шарену, грудњак поцепан, гологлав, на ногама чарапе без опанака, описи пређеним појасом; — по изгледу личи да је баштован. На глави се познају знаци од удара, из чега се да закључити да је непознати убијен, па бачен у воду. Начелство пожаревачко актом Бр. 19587 моли полицијске власти, да потраже фамилију утопљеникову. УБр. 28788.

ПОТЕРА

Непознати лопов ноћу између 8 и 9 тек. мес. украо је из атара суда општине блендијске једно мањеглав ждребе, које се тамо налазило. Оно је матороју једну годину, а длаке мрке. Начелство окр. пиншог моли полицијске власти за тражење и да се по проналаску крадљивац с покрађом њему спроведе с позивом на Бр. 29346. УБр. 28618.

Јевреи М. Марковић и Јованка М. Вукадиновић, земљоделци из Пермана (среза сврљишки) побегли су 2 ов. месеца из притвора општине гушевачке. Јеврему је 21 година, раста средњег, у опште црномањаст, њосав а у лицу сунобан. Јованчи је 21 година, раста повишског, у опште црномањаст, њосав, једном ногом рамље. Начелство окр. пиншог моли полицијске власти да њему напред именованог у случају проласка стражарско спроведу с позивом на Бр. 29157. УБр. 28620.

Петар Петковић, звани „Жаоче“ поцкар из Ниша, који се налази код начелства окр. пиншог под кривич. истрагом због краће, побегао је незнано где. Начелство актом Бр. 28496 моли полиц. власти да „Жаоче“ у домаћају своме потраже и пађена њему спроведе. УБр. 28259.

Мирко Стефановић — Тиквић, позната скитница и варалица, који је небројено пута за разна иступна дела кажњаван и коме је ангажована Управе варошн Београда врло добро позната, није се могло ни у војсци смирити. И тамо је као редов 2 чете VII-ог пешадијског пука, учинио казнимо дело, заштта је био притворен. Али он улучи згодну прилику, те 14 ов. мес., ноћу, између 11 и 12 час. побегне из притвора непознато где, па се у команду ни до данас није вратио, због чега га она актом својим Бр. 8223, тражи да се њој стражарно спроведе. Мирково је слика већ изношена у нашем листу (стр. 208 од 1898 год.; и у „Полицајцу" календару за 1899 год.). Ми је и у данашњем броју износимо, да би се лакше могао пронаћи. Он је родом из Београда. Има му 20—21 година. Дрзак и препреден до крајности. И кад је киселе и земичке продавао — јер му је то поникад било занимање проформе ради, — главна му је девиза била да неког нађе и превари, те да дође до пара. По проналаску треба га стражарно спровести команди или Управи града Београда с позивом на Бр. 28231.

Паун Тр. М. Геочеловић, из Шарбановца, среза бољевачког, решењем зајечарског првост. суда од 10 јула т. год. Бр. 12006, (које је извршно постало) стављен је под поротни суд и у притвор због убиства Паунa Ј. Бакановића и жене му Стане, извршеног ноћу између 8 и 9 априла т. г. и покушаја убиства над Станојем Т. М. Геочеловићем нанесши овоме тешку повреду тела, из пушке. Паун је за ово био стављен под истрагу, али је побегао из притвора среског ноћу између 1 и 2 маја т. год.; њему је 21 година, стаса мало нижег, босав, плав, изгледа блесастог. Кад је побегао од одела имао је: беле чакшире, црно гуњче на форму блузе; на ногама опанке, а на глави влашку капу од црвеног сукна, звану „кучија". Иследни судија прв. суда зајечарског моли све полицијске власти, да именованог потраже и нађена њему спроведу с позивом на Бр. 17779. УБр. 28496.

Петар Максимовић, секретар аустро-угарског конзулата у Нишу учинио је проневеру за време одсуства конзула г. Будисављевића и побегао неизвано где са пеавчином Адолом. Проневерио је 2000 динара и одмах лозове акционарске штедионице нишке са купонима у вредности 50 динара и то Бр. 1411, 1412, 1413 и 1249 и акције „Нишког друштва за кредит и штедњу," I емисије Бр. 2142, 2125, 2126, 2127, 0993 и 0994. Њему је 30 година, стаса средњег, очију и косе смеђе, брца браду, косе краће шишане — прилично ћелав на темену, беле средње дугачке кестењаве боје брковa; при смејању показује горње ретке и беле зубе. Од одела има зимски капут по мало чупав, дугачак, црни полу цилиндер, панталоне грво са браон штрафтама, сако капут карирап сиве боје и ципеле на шнирање. Говори српски, немачки и мађарски. Врло интелигентан. Начелство окр. нишког актом Бр. 22991 моли, да јој се исти по проналаску стражарно спроведе.

ПРЕСТАЛА ПОТРЕБА

Фамилија убијеног човека нађеног на другу царинградском близу Гредешце, и чијег смо лешa изнели слику у прошлом броју нашега листа, пронађена је, те је с тога престала потреба за даље тражење њено. Но потребно је, да се и даље трага за злиководима, који до сад нису пронађени.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Илија Кичев, родом из Кавадлука и **Кузман Коцев,** родом из села Сестриме у Бугарској, обојица по народности Бугари, прогнати су 15 тек. мес. на сватва у Бугарску по решењу управе града Београда Бр. 24049. Ове две светске варалице дошле су у Београд почетком прошлог месеца и донеле собом знатну количину неког прашка, за кога тврдаху да је златан, а који у ствари беше мешавина од цинка и бакра. Помоћу тог прашка, кога продаваху лаковерном свету као злато, она два пробисвета извршили су масу превара по Бугарској, Грчкој, Турској, Русији, Румунији и Аустро-Угарској, па су најзад покушали, да и нас усреће својим „еспапом". Али, како свему има краја, то су и они морали једном одлијати. Београдска полиција, која је сватва била веома пажљива према странцима свакве врсте, изненадила је својом посетом ове „златне тројице" одмах по њиховом доласку, и по урођеној јој навици, понудила им гостопримство у просторијама свога приземног спрата. Ово полицијско гостопримство није остало непримећено, јер јој њени гости после једномесечног гостовања признаше: да су до тада више пута осуђивани од стране бугарских судова не само због превара већ и због опасних крађа; да по „иностранству" путују једино у циљу превара, и што је најважније, да се на том путу служе лажним пасошима. Тако, прво од њих — Илија Кичев путује са пасошом неког Константина Панајатовог из Атоса, а други — Кузман Коцев са пасошем Спире Мицева, трг. из Цера у Македонији, који је издат од стране турског конзулата у Крајови (Румунија).

Илија

Кузман

Но пошто се није могло утврдити, да су Илија и Кузман извршили какво казнимо дело у Србији, то се нису могли ни предати нашим судовима на суђење, већ су само, као и сваке друге стране скитнице, прогнати на сватва у њихову отаџбину.

Износећи слике ових светских варалица и у сваком погледу веома опасних и проблематичних личности, молимо све полицијске власти да обрате најстрожу пажњу на њихов повратак у Србију, а у случају повратка, да их ухвате и стражарно спроведу управи града Београда.

НАЂЕНО

Коњ длаке влапасте, матор 7 година, с гуком на левој страни, без других знакова, нађен је у селу Петровцу, среза крагујевачког и као мангуп задржат при општини цветојевачкој. Начелство окр. крагујевачког актом Бр. 21184 позива сопственика да са доказима о својини оде и прими своја коња. УБр. 28224.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 395.

БРОЈ 47. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 3. ДЕЦЕМБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељо. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код оближњих скупљача или на пошти. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, земаљчинцима, општинским писарима и осталим земаљчинцима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механицима на унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се по овој цени могу претплатити само преко својих команџира полицијских односно потпрвичких одреда. Надлештвима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Руковаоци не враћају се.

САСЛУШАВАЊЕ

(наставак)

То видамо и у обичном животу. Колико пута разговарамо пред децом о стварима, за које мислимо, да их она не разумеју, а доцније опажамо да деца не само што су све врло добро разумела, већ да су то још кобинисала с многим другим раније или доцније доживелим догађајима. Напослетку не треба сметнути с ума ни то, да су деца највише изложена спољним утицајима, који се врше намерно или ненамерно. Кад неко зна, да ће се неко дете саслушавати на суду, кад он има интереса у његовим исказима и кад на дете може да утиче, он ће то у већини случајева одлично и учинити. Дете нема још никаквих начела, али за то у толико више вере у речи одраслих, а нарочито још ако је ко, одмах по опадању, утицао на дете, ово може врло лако сматрати да је опазило ono што му је одрасли удио у славу. То се добро и сигурно постиже, кад одрасли опрезно и постепено утиче на дете и чешћим питањима: „зар није било тако? — је ли да је тако било?“ и тако га навиди на ону страну, на коју је рад.

Ствар стоји тако исто, ако утицање није било намерно. Ако се догодило нешто важно, разуме се да се о томе много говори, изводе се закључци и претреса ono што су други видели. Чује ли то дете, које је такође нешто видело, то се ти разговори утиску снажно у његову меку душу, и напослетку ono тако мисли, да је само видело све ono о чему су други разговарали.

Према томе кад саслушавамо децу, вала нам да обратимо велику пажњу на све то, али уопште узевши, дечји искази, кад се нешто добију, најдрагоценији су материјал.

Кад хоћемо с детета да прећемо на најближе доба, мораћемо већ да разликујемо пол; као год што се опажа разлика у спољној појави дечака и девојчице, тако исто они се деле у апперцепцији.

Разумни дечак бесумње је најбољи посматрач што га има. На њега почиње јуришати свет са свима својим небројеним интересантностима, и ono мало, што му даје школа и свакодневни живот, не може да испуни његово пространо, топло срце. Што год се деси ново, чудновато, ретко, све то он прихвата оберучке, и са запетим чулима покушава он да то прими у колико му то испадне за руком. Ако нико у њих не опази неку промену, ако нико од путничког друштва не откриje птичје гнездо, ако нико иначе у пољу или у шуми не види нешто што пада у очи, дечаку то навесно није умакло, и све, што њиме преко монотоног живота, добро му је дошло да вањба своје оштроумље, да прошируje своја знања и да на себе спреће погледе одраслих, саопштавајући им шта је пронашао. Интересоваље дечаково још није одстрањено неволом живота, његовим бурама и борбама, његовим пристрапностима и расправама, слободно и без препрека може се он предати ономе, што му се учини значајно, његов поглед је још непомућен и неокаљан културом, и тако он доста пута види оштрије, боље и правилније но сви одрасли. При том он већ има начела, јако му је због тога што је презиру одвратна, самољубље му још није познато, те тако нам он не пропушта олако прилику, да својим посматрањем пропо одржи. Тако је он већином мање пристрапчан доцлапталањима и ствар казује онако, како ју је у истини видео. Поново велим, да је паметан, уљудан дечак по правилу најбољи сведок што га има.

Ово не важи за девојчицу истога доба. Већ природа и васпитање девојчице не допуштају да она стекне потребна знања и слободан поглед, који дечак рано добија, и који је за посматрање безусловно потребан. Девојчица остаје више у ужем кругу уз своју мајку, докле дечак јури изван куће и у пољу и шуми може са својим друговима видети сваштa, што му најпре прибавља знања, како ствари обично изгледају; само тако може се тада открити, разликовати и посматрати кад се нешто необично и уочљиво догоди. С оцем и старијим друговима упозна се дечак с множином практичних ствари, из којих је живот састављен и које се морају познавати, кад се хоће да о њима говори. Све то недостаје девојчици, она мање излази, не долази у додир с радницима, занатлијама и другим практичним људима, који знаоц жељног дечака поучавају у многом којечему, она не види никакве човеље работе, на кад се догоди нешто необично, она то не може да схвати. Деси ли се негде нешто опасно, ужасно, настане ли нека врева или дрека, што све дечака привлачи и његову пажњу устостручава, девојчица се бојажљиво повуче те или догађај не посматра, или га нејасно мотри из дальне.

У изнесеном односу одраслија девојчица је чак опасан сведок, на име онде, где је сама учествовала у ствари или је чак средишна тачка исте. У таквим случајевима треба да смо увек спремни на рђава претеривања, на чак и на самостална измишљања. Занос, сањарије, романтика то су природни степени, на којима се млада девојка упознаје са светским болом; светски бол је пак једна врста досаде — а досада тежи за тим, да створи промена, а за то је врло добро дошао какав криминалан случај. у који се уплете мала госпођица. Већ је само по себи интересно изаћи пред суд, ту сведочити и задрета у судбину других, али је још значајније, кад се ствар тиче нечега важног, кад се на сведока девојчицу скреће велика пажња и кад је све радозналo да чује, како је она упитана, шта је одговорила, како иде даље. Тада се врло лако дешава, да једна проста краља постаје опасном, обична, бедна враголаста претвара се у вештог, окорелог старог варалицу, једна суровост назове се нападом, какав незнатан догађај романтичним одношењем, неко дечје брбљање важном изјавом и т. д. Тако прича др. Антон Елцелт-Невин у свом, одличном спису „Über sittliche Dispositionen“ случај Марије Шнајдер, која је 1886. у добу од 12 година убила једно трогодишње дете, да би дошла до његових минђуша. На претресу је ова дечица убијица чикала утисак, као да то ласка њеној сујети, што се све толико врама око ње (и Ломброзо цитира тај случај.)

Али ако хоћемо да будемо праведни, морамо признати, да за опажање и сазнавање извесних ствари није опет нико вештији no одрасло дечојче. Као још само мања није велика, она ће моћи да да боље податке но најпаметнији одрасли. Разлог је за то исти онај који ова сме спомануги за проналажења и протеривања. Школа, доживљаји и усамљен рад не дају довољно материјала за развијање и сањарије, сексуални моменат такође се већ креће, и тако се у околини пола песнесно траже доживљаји, који ту сзеру додирују, па ма и недалеко: Нико неће тако брзо открити ко се у ближој или дальој околини у нога зальубио, како се зальубљени пазе и т. д., као обдарено, живо, пола узрасло дечојче; ono фино осећа сваку и

најмању промену која се дешава међу њима, које посматра; много пре но што су се двоје заљубљених разумели, девојче, које их са стране посматра, зна већ да једно према другом гаји осећаје. Све такве ствари зна једно девојче боље него цела околина.

На тај начин такве девојчице увек мотре на изнесена лица. Каква интересантна лепотица или млад човек, који у близини станује, нема тачнијег стражара од двanaестогодишње девојчета на суседства. Ко су ти људи, шта они раде, с ким се друже, над чијаве, како се облаче не зна нико боље од ње. То мало створење опажа најбоље и душевна расположења својих жртава посматрања, као радост, тугу, наду и т. д. Кад хоћемо да се обавестимо о таквим стварима, дванаестогодишње девојчице су нам најбољи сведоци, само ако истину говоре.

Сад да пређемо на одраслу младеж, која је истина у цвету живота, али никако не даје најбоље сведоке. Момци и девојке су најгори посматрачи. Будући у најсрећнијем добу живота, пуна нада и идеала, најчешће водећи рачуна о својим жељама, младеж сматра само себе за важну. Детињство је давно прохујало, оно једва да има право и да постоји. Зрелији људи и старији били су та прошли; шта они раде, то је младежи девета брига, јер њен је свет и за њу је вредно пажње само оно, што се ње тиче, а све друго не заслужује ни да се погледа.

Идеални обзик овог доба је млада девојка, која не мари да свет пропадне, кад је реч о играници, и ђак више школе, коме више вреди његова обавеза него све друго под овим сунцем. Ма да то доцније и друкчије бива, младост је у својој пуној снази оличење сваког здравог егоизма, која осваја свет и зна само за себе. Ко је пазио на себе и на друге, тај ће знати све то; ко је имао прилике да саслушава младе људе као сведоке о најважнијим догађајима у својој околини, морао се и једити и смејати с каквом равнодушношћу они узимају сваку ствар.

Али ако је младеж нешто посматрала, она ће по правилу исказати добро, верно и поштено, јер добра начела су већином ту, буре живота нису их још продрмусале.

Стојећи на зениту живота, расположе на послетку човек свима силама, које му је Творац дао: добра и рђава својства су на својој највишој тачки изображења, чула су изоштрена, ум развијен, и оно што зрео човек и зрела жена хоће да опазе, то могу и опазити и репродуковати. Каријера и тежња већ су обележени, љубав и мржња разбистрени али определени, положај према свима питањима је поуздан, и тако човек у своје зрелим годинама приступа чврсто и јасно, кад је потребно да се искаже пријада или непријада.

Све ово претпоставља се наравно само код добра човека, јер ни у једно друго доба не изваљују на човека тако бурно страсти, бесови, самољубља, себичност, сујета као онда, кад он тражи највећи простор у животу, у доба, кад највише ствара, али највише и захтева. Све то никад не утиче тако јако на човека као баш у том добу, све то чини га и несвесно лаживцем, и тако за иследника није кобнији ни један сведок него је и једног теже 'прозрети него човека у пуном јеку његове снаге.

Питате ме сад о разлици између речи човекових и говора женина? Ништа боље не може казати од Грабеа:

„Човек мисли дубоко, жена осећа дубоко —
Њему је свет срце — њој срце свет.“

Ко се овога држи, тај ће моћи да објасни све разлике, које се појављују у посматрању код жене и човека. Он ће такође моћи унапред казати, како човек схвата догађај и како ће то учинити жена, ако су обоје исти видели. И у томе баш лежи оно што је интересно и поучно, а што у исто време и догађај обезбеђује, кад се унапред спремамо на оно што ћемо чути. Тада можемо наоружани изаћи у сусрет свему ономе, што би ствар замрсивало и кварило, тада смо у могућности, да поуздано и определено ударимо правилним путем, пре но што хартији предамо неправилности и неистинитости.

Да завршимо са старцем. Он излази пред нас благо и помирљиво или сурово и огорчено, како који, према судбине, која му је пала у део. Чула и моћ опажања ослабили су, али искуством може он у унутрашњости видети оно, што с поља не може више да опази, и доста пута одјекује његов суд у речима: „Tout compendre, c' est tout pardonner!“[1]

Напослетку старац је опет постао оно што је и пре био — дете. Он више нема оштрог распознавања, али ни страсти, он гледа просто и ненавештачено; оне оштре супротности, која је пре делила полове, нестаје, старац и старица посматрају и исказују једнако као деца разног пола, и допадања у корист и против некога опет владају над њима као год и некад док су били деца. (Наставиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Је ли општински суд надлежан за суђење и извиђање изазивачких грађанских парница, којима вредност није прелази 200 динара, и које су по § 6 грађ. суд. поступка ушле у круг надлежности општ. судова за суђење?

Овакво питање стављали смо за задатак општинским писарима у 41 броју нашега листа стр. 314.

На ово питање правилно су одговорили ови општински писари:

Живојин Ј. Шобић писар општ. лапољиште
Јован М. Марић писар општ. косовичке
Обрад Н. Гвозденовић писар општ. прилучке
Јован С. Стевановић писар општ. сиколске
М. М. Зарић писар општ. Г. Милановачке
Љубомир Јовановић писар општ. градачке
Симеун Д. Вилимановић писар општ. градачке
Радисав М. Ђорђевић писар општ себичке
Бошко М. Букановић писар општ. печинске
Радивоје М. Анђелковић писар општ. лесковачке (Умка),

који су се изјаснили, да су општински судови надлежни за извиђање и суђење оних парница чија вредност не прелази вредност од 200 динара а није изолована одредбом § 6 грађ. судског поступка. Остали који су се изјаснили да су за извиђање и суђење оваких парница надлежни првостепени судови, неправилно су овај задатак решили.

Ево наших разлога и нашег мишљења по овој ствари.

Јасан и изричан пропис § 6 грађ. поступка, означио је, шта све долази у круг надлежности општ. судова, он је оним што је прецизирао за све спорове и чија вредност не прелази суму од 200 динара, стапио и јасно обележио делокруг надлежности по грађанским споровима. Да је законодавац хтео искључење надлежности за изазиваче парнице, он би се у овом законском пропису изјаснио, као што је то учинио онде где вели „сем меничног потраживања преко сто динара; непокретност чија вредност прелази суму од 100 динара; службености по § 336 грађ. законика“, док он то није учинио, дакле признао му је право суђења и за оне парнице до оне стопе коју је у овом законском пропису одредио.

Да је тако очитује се и тумачењем и прописом § 27 грађ. судског поступка, где одређује надлежност општ. суда, јер се у овом законском пропису јасно означава за које је спорове надлежан првостепени суд и ако вредност спора не долази до оне стопе одређене у 200 динара. Ти су спорови они који нису „процењиви“, спорови протину државе, па ма им колика вредност била.

Када је законодавац ову одредбу донео, он је имао на уму и да је поједа службеност „непроцењива“ § 335 грађ. закона, па ју је иљак ставио у надлежност општ. судова, па би на сигурно, да је хтео ово судство — изазиваче парнице — одузети од општ. судова парично обележио у § 6 или 27 грађ. судског поступка.

Када би се друкче тумачили ови јасни законски прописи онда ови спорови — изазиваче парнице — чија вредност нема већу стопу од 200 динара, не би имали своје надлежности, што би значило да се до оне вредности не би ни могла подићи изазивачка парница. А да је законодавац то право грађења хтео ограничити, он би га изнесено подвео под неки законски пропис. Он то није учинио, дакле признао је право општ. судовима да у своме делокругу по § 6 грађ. суд. поступка могу извиђати и судити изазиваче парнице.

* * *

§ 471 тач. 4 грађ. суд. поступка

Један општински писар упућује нам овако питање са молбом за објашњење:

Да ли се на сваку мушку и пунолетну главу у задрузи има рачунати по пет дана ораће земље, јер се то негде примењује само према старешини?

Наш је одговор, да ова повластица као благодејање долази на сваку мушку порез плаћајућу главу, јер се иначе не би дао ни тумачити смер законодавчев, који је хтео земљодељца овим благодејањем да заштити, те да га не остави без куће и башчине.

Ово је тим јасније, када би се узео пример да се задруга раздели услед расцепа и несложе у истој. При овој деоби онда задругари долазе у иновештину, а сваком иновестинку пропис § 471 тач. 4 грађ. судског поступка штити кућу са плацем од дана орања, пет дана ораће земље и остало тамо побројано. Дакле када би се то благодејање односило само на старешину, онда би исто према осталим правним задругарима остало илузорно, и законодавац неби постигао своју циљ, да земљорадничком живљу не да да пропадне и да остане без куће и кућишта.

* * *

Један општински писар упутио нам је овако питање са молбом за објашњење:

Одбор школе Н. казнио је са 20 динара Н. Н. из Н., за неуредно шиљање ђака у школу, но како Н. нема ништа ни од кретног ни од некретног имања што би му се са погледом на § 471 тач. 4 грађ. закона могло у попис узети и продати за-извршење казне, онда како ће се над њим ова пресуда извршити.

Као пашег одговора. Ово је кривица која пуче за собом извесне законске последице. Казна се над виновником има извршити, онако исто, као када би он другу какву кривицу извршио, где специјални законски прописи одређују меру казне.

Она казна узела би на себе вид иступних кривица, и њено би се извршење приписо у дело онако исто за сва иступна дела прописује § 316 крив. закона, који гласи:

„*Ако осуђени на новчану казну, не би био у стању ову платити, онда се ова може заменити затвором, узимајући на један до два талира на један до два дана затвора. Новчана казна мања од једног талира, сазида ће се једним даном затвора заменити*".

Свака казна је последица неисправности и неуредности одавнања својим грађанским и човечанским обавезама и дужностима и она се има ради реда и правилног кретања у друштву извршити. Тако исто и у овом конкретном случају општинска мора искусити законске последице, дакле ако не може материјално он мора физички. То је јасан пропис § 316. крив. закона.

КОЛОНИЈА МЛАДИХ ЗЛОЧИНАЦА

од Ф. М. Достојевског

Видео сам око педесет таких палих анђела. Немојте мислити да у подсмеху тако називам младе злочинце. То су деца на коју се диже хајка — о томе нема спора. А како, по чему и ко је за то крив? — То су за сада узалудна питања, на која се не може одговорити. — Да приступимо причању.

Био сам у колонији младих злочинаца иза барутана. Одавна сам желео колонију походити, али нисам за то имао згодне прилике — докле не добих слободна времена и добре људе, који беху вољна да ми све објасне.

Када смо пошли, беше дан топао и облачан. Прешавши барутану, пођосмо шумом, у којој се управо и находи та колонија. Како је заносна та снажна шума; како је у њој чист, свеж ваздух и необична тишина. Читав екгар шуме био је намењен казненој колонији. Она се састоји из неколико дрвених, лепо сграђених кућерака, унеколико удаљених једна од друге. Они су подигнути добровољним прилозима, а сваки је стао на 3000 рубаља. У сваком живи „породица". Породица, т. ј. друштво двапаест до седамнаест дечака, који имају свога васпитача. Колонија је удешена за седамдесет дечака; сада их је тамо само педесет. Потребно је одмах назначити, да је све лепо уређено и да сваки од тих млађаних злочинаца стаје годишње много новаца.

Здравствено стање колоније, као што су пре неког времена новине доносиле, никако не задовољава: у последње доба било је много болесних, ма да су имали чист ваздух и добру храну. У колонији смо провели неколико часова, од једанаест до мркла мрака. Тада сам се уверио, да се једном посетом не може све постићи, ни појмити. Управник колоније позва ме, да му будем гост за два дана.

Примише ме врло љубазно. У канцеларији имају књигу, ради добровољног уписа посетилаца. У тој књизи нашао сам на многа позната имена: Из тога се види, да спет зна за колонију и да се за њу интересује.

Господин управник, ма да показиваше велику готовост, био је ипак некако брижан. Готово одушевљено описиваше нам добре стране колоније, док је пређуткивао оне лошије, још неуређене. Додајем одмах, да та брижност његова лежи без сумње у жаркој му љубави према колонији и према заводу истом основаном.

Сва четворица васпитача (јамачно су четворица према броју „породица"), више су млади, но стари. Имају плату триста рубаља, и сви су свршили семинар. Живе у опште са својим ученицима и носе се скоро на један начин, неважне казајне с којашном ово паса

Када смо разгледали поједине собе, оне беху празне. Деца беху слободна и играху се напољу. Тако смо бар могли згодно разгледати њихове стапоне. Ту не беше суџетне раскоши, нити чега излишног, што би можда учинила суњшна љубав и хуманост дародавца и управника завода, а то би могло лако бити, ма да би то била погрешка. Тако н. пр. постеље су са сиам просте, гвоздене и за склапање; рубине су од доста дебелог платна, покривачи нису кашошки, али су топли. Деца рано устају и сама се једновремено облаче, распремају по собама а, кашто, и патос перу. Из по неких одаја осећао се непријатан мирис и тако сам сазнао, на најчеће своје запрепашење, да по нека деца (не беше их много, а ипак око 8—9) и то већа, од двапаест до тринаест година, ваше нужду у постеље, не дижући се. Када сам питао, да нису можда болесна, речено ми је да нису: то су, веле таки дивљаци, да нису у стању ни појмити, како је могуће и неопходно понашати се уљудније.

А где ваше беху та деца, у каком су бројгу расла, с каквим су људима долазила у додир?! Та за Бога, и у најсиромашнијој породици уче родитељи своју децу, како да се понашају, те је и оно најмање упућено као пада. Из тога се јасно види, с каквим се људима дружио такав дечко, и тако су се према њему неутрљено и сурово понашали! Ово је цела истина и ја је износим као веома важну околност. Нека ми се нико не смеје, као да ја тај ружан факт „увеличавам": он је куд и камо важнији, но што се то чини на први поглед.

Непобитан је доказ, да су то слике и прилике у којима се губи сваки траг цивилизације. Из тога се даље види, шта може бити од тих малушних, дивљих душица, када су тако напуштене и избачене из људског друштва. И те дечје душе, свикле су на снажне утиске, којих се не могу лако ослободити, нити им се могу лако инчинстити на страшљивих снова њихових.

На ипак се васпитачи те деце морају упуштати у борбу с тим ужасним утисцима, да их из дечје душе искорењују и новима замене: велика је то задаћа!

— Не бисте веровали, какви нам долазе дивљаци, рече ми П. А., ништа не знају о себи, ни о својим друштвеним односима. Тако се дете свитуљало, скоро и не знајући о томе, и ништа на свету не разуме и не појима — до слободу, која тумарања, поступно умире од зиме и глади, само да се могу скитати. Имамо овде малог дечка, коме је истом десета година, па тај још и данас мора красти. Краде без циља и користи, управо само да би крао, сасвим механички.

— А на који начин мислите да поправите то дете? —

— Радом, сасвим другим начином живота, праведним поступањем наспрам тих дивљака. У осталом за три године зар ће тако и сама моћи заборавити пређашње своје страсти и навике.

Упитам даље, да ли та деца немају и других дечијих порока и мана?

— Гдешник каквих порока немају, одговори брао управник, а не могу ни имати, јер су васпитачи једнако са њима и беспрекидна паза на њих.

Писао му верово. У ову колонију дошло је неколико дечака из негдашњег, сада већ порушеног завода за васпитање недораслих злочинаца, који је био у литовском замку. Био сам и тамо, и видео оне дечаке. Сазнао сам од људи, којима се може веровати, да су они били до зла Бога распуштени, тако, да су и они нови дечаци, који још не беху показани и који су се с прва крија склањали испред њих, својих покварених другова, убрзо и имовољно и сами подлегали тој болести, како се не би њихової чедности наругали њихови другови.

А колико је било примера рецидиве? упитах ја. Мало: од свију младића, пуштених из наше колоније, било је свега осам (тај је број још доста златан).

Пуштени младићи постају махом занатлије и заводска им управа „припремено“ сама находи место. Пре је им управа издавала при отпусту нека спроводна писмена, но која им бивају од големе штете. Сада им пак издају таква уверења, из којих се, бар на први поглед, не може видети, да они чине је уверење, долазе на колоније младих злочинаца.

На ивак, жупно додаде П. А. многи од пуштених ни дан дањи не заборављају нашу колонију, те о спеченицима долазе амо, да у нашој средини проведу време.

Рад је у опште најмоћније средство за поправку васпитања и преобраћања покварене душе у часну и поштену. Радом по својим собама оцењују дан; а затим иду у своје радионице. У браварској и столарској радионици показаше ми њихове израђевине. Доста су добре, али могу бити још и боље, доле све буде свршеније израђено. Њихове рукотворине продаје управа, те на тај начин има сваки при своме отпусту по нешто новаца. Деца раде и пре и после подне — нетина без журбе, и како изгледа, рад збиља јако утиче на моралну им страну: они се увајамно такмиче у томе раду и свака је поносан са свога успеха.

Њихов душевни развитак јако помаже и некакав „помирљиви суд“, који је код њих заведен. Ко у чему погреши, долази под суд целе „породице“ којој припада, и деца га или осуђују на казну или га ослобођавају. Једина је казна искључење из дечијих игара. Другови, који неће да се поворе томе суду, искључују се свесним из целе колоније. Тамо имају т. зв Петропавловку. Тако дечаци зову наречити, усамљени дом, у коме се налазе одаје за привремене изгнанике. О томе затвору одлучује једино управник завода. Идосмо да видимо и Петропавловку: баш у то доба беху два сужња и мора се рећи, да се с највећом штедњом и само у тежим случајевима прибегава тој мери. Она два сужња беху затворени сваки за се и у тесној одајици, но ми их нисмо видели. (Свршиће се).

МИТО

црта од **Д. М. П.** учит.

Једнога дана председник Љуба дође блед и врло љут у канцеларију. Чим уђе, залупи. Служитељ долете.

— Изволите!

— Нека дође секретар овамо:

— Разумем... Мало час ето ти секретара.

— Молим. Шта сте ме звали?...

— Напишите начелнику среза Л..... да одмах упути Миљана Ракића из П.....

— Добро. И ухвати за браву.

— Станите! Кад тај човек дође, да ми се с места јави!...

— Лепо. То ће се учинити. И лупи врата за собом. Председник устаде, па поче брзо, врло брзо, узнемирено ходати по соби... Хм... Луда једна... Циброла сеоска... Покварена душа... И он нашао мене да... па заставе. На прсиру му се оте дубок уздах. Е, али тако је то... Шта ћеш му... Свет је ово... У њему свашта има... Он је научен на то, па после увалуд вичеш: нема поштења, нема правде!... А но је свему томе крив?... Ми, ми и нико више... Сад га треба лечити, али како?... Сувише јака доза шкодиће му, слаба не преди, и онда опет ништа... Све по старом... А то ме ужасно љути...

И ко зна шта би још о томе премишљао, и какве би му се слике у памети стварале, да га не тргне служитељ.

— Господин председниче!...

— Шта је...

— Јављају се неки људи.

— Пуштај редом: једног по једног. И седе за сто.

* * *

После три дана секретар уђе к председнику.

— Дошао онај сељак.

— Дошао данас! повика радосно. Седите! Он седе. Председник дуги у звонце.

— Служитељу!

— Изволите!

— Позови господу судије, све писаре и практиканте.

— Одмах господине председниче!... Не потраја дуго сви беху на окупу. Председник је седео на чељу дугачког стола с меланхолично обешеним брцима и озбиљним и достојанственим лицем, до њега судије, у прочељу секретар, до дувара на столицама писари а до њих практиканти. Нико ништа не говори. Председник ћути, ћуте и они. Мртва је тишина. Судије се међу собом чудно погледаху. Писари с практикантима сабили главе доле па чисто не дишу и беху тако узбуђени, као да очекују страшни суд.

...Ово није без ништа. Ту има нешто. Свака је мислио.

Председник назад прекиде тишину. Заврши. Служитељ отвори врата.

— Дај тога сељака овамо!...

Човек уђе, али застаде; ноге му почеше клецати.

— Приђи овамо ближе!... рече председник. Он приђе, али једва, као да је на себи имао гвожђе од педесет ока. Сви упреше погледе у њега. Писар Жика не скиде очи с његових ногу. То му је страст. И одмах, вели, погоди с ким има посла.

— Како се зовеш? продужи председник. Сељак поче да муца.

— Ми... ми... зли... Ра... ра... ки...

— Одакле си?...

— Из... из...

— Говори!...

Он се још више збуни.

— Јеси л' ми ти писао ово писмо? И извади га из џепа. Он скупи рамена.

— Казуј бре!...

— Је... је.. сам.

— Па што си ми послао ове паре? узвикну гневно и тресну везу банака о сто.

Човек поруменe, па пребледе и поче да се тресе као прут.

— Што ћутиш? осећа се председник. Хтео си да ме подмитиш, је ли?... На, господине секретару, читајте ово његово и писко писмо. Ви остали слушајте

Секретар устаде и поче:

„Поштовани Господине,

Имам једну парницу под суда с Милојем Гајићем из мога села. Спор је око једног забрана. Молим Вас будите ми наклоњени, а ја Вам нећу остати дужан. За сад Вам шаљем пет стотина динара, а кад се ствар окончa и реши у моју корист добићете још толико. Понизан

Милан Ракић
земледелац из П.....“.

— Зашто си ово урадио, је ли, питконе?... Зар та ње мене да митиш?... Ти мислиш, ја сам твој кмет... А?... На оне паре!... Узми!... Оне су твоје... И муну му их у недра.

Сељак оборио главу доле; ћути као заливен: не сме ни у једног да погледа. Председник гоноше даље, али га он и не чу. У његовој глави направи се хаос и настаде борба између добра и зла. Прво поче себе да осуђује, па председника и опет себе. Цаба ти Грабовице, цаба ти све... Нека иде без трага... Не треба ми ни она... Имаља имам доста... Али како ћу се одавде извући?... Ово је за мене горе од тамнице, теже од пакла... У том трепутку дође му да јурне на поље, да по-

бегне, али није могао. Учини му се као да је за под прикован, пред очима му сирче и — тресну са земљу као свећа.

— Полите га водом! узвикну председник и скочи узбуђен са столице.

* * *

На месец дана за оним било је у суду ћореште, но Милан не дође; посла заступника. Паришка се реши у његову корист.

— Хвала суду!... Живео суд!... Живела правда!... Живео председник Љуба!... виказо је радосно. Али да дође, да се лично захвали није смео. Та пре би ударио на го бајонет и јуришу у кишу од куршума као некада на Ђунису и Шуматовцу, но то да учини. — — —

држао сам, Соња, и желео сам да све то стресем с плећа својих: хтело ми се, Соња, да убијем без каузистике, да убијем за себе, за себе самог! Нисам хтео ни себе у томе да лажем! Нисам ја убио зато, да помогнем својој мајци, ја сам убио ни за шта! Нисам убио за то, да добијем средства и моћи, па да постанем добротвор човечанства. Којешта! Ја сам просто убио, убио сам ради себе, просто за себе сама; а тамо да бих био чији добротвор, или да бих цела живота као паук лоповао у паучину свакога, и из свакога животне сокове исисавао, мени, у оном тренутку, мора бити да је било свеједно!

Нити су мени погледати новци били потребни, Соња, онда, када сам убио; новци ми нису били потребни толико, колико друго нешто... Све ја то знам сад... Појми ме: можда да идем тим истим путем, ја већ никада више не бих опет учинио убиство. Требало ми је нешто друго да сазнам, нешто ме је друго гурнало у руку; било ми је потребно да знам тада, и то што пре да знам, јесам ли ја ваш, као и остали, или сам човек? Да ли сам у стању да учиним злочин, или нисам? Могу ли се осмелити да се сагнем па да дохватим, или не? Јесам ли ја створење које стреми, или имам *право*...

— Убијати? Је ли: имате ли права убијати? пљесну рукама Соња.

— И-их, Соња! узвикне он раздражљиво, хтеде као нешто да одговори, али зажута презрино. — Не прикидај ме, Соња! Хтео сам ти само једно рећи: да ме је тада ђаво већ понео, а ја сам већ после тога себи разјаснио, да писам имао права ни ја тада, с тога што сам и ја иста онака паш, као и сви остали. Он ми се тада насмејао, и ево ја сам сад и дошао к теби! Прави госта! Да писам био ваш, зар бих ти дошао? Слушај: кад сам онда пошао баби, ја сам само отишао да *одседам*... Па и знај!

— И убили сте, убили сте!

— Та како то убио? Зар се тако убија? Зар се тако иде на убиство, као што сам ја тада пошао? Причаћу ти једном, како сам пошао! Зар сам ја старицу убио? Ја сам себе убио, а не њу! Тада сам, онде, сместа, онога часа, убио сам себе, за навек!.. А ону старицу ђаво је убио, а не ја... Доста, доста, Соња, доста! Остани ме! повиче он намах уздрхтао од једа. — остани ме! (Наставиће се).

РАЗНЕ БЕЛЕШКЕ

Париска тајна. Доиста се само у Паризу, или у коме граду веома великом, може догодити такав злочин, какав је извршен ових дана у Паризу. Нађен је убијен младић на улици. Може му бити 15—20 година. Тако је страшно онакажен, да није нико кадар познати, ко је тај несрећни младић. Сва париска је полиција у послу: једно да утврди идентичност убијеног а, друго, да пронађе убицу. Али и на једном и на другом послу остао јој је труд до сада свеким узалудан. Само су толико могли конституонати лекари, да је тај младић прво насилно удављен и тек после тога по лицу и по удовима страшно онакажен. Но колико је страшан сам собом овај случај, а страшнији тиме, што се види да је убијени младић од бољег реда, толико је прве и грозније оно, што је њиме отворено. А ево шта је то. На питање полиције, које је предато било јавности, коме је ко нестао за последњих 48 сати, пријавило се *60 породица*. То значи, дакле, да је за тих 48 сати, у које је време морао погинути и овај онакажени младић, нестало у Паризу до 60 људи. Свакако, сви ти људи нису изгинули, нису сви мучки убијени или подављени, него је можда већина тајно, кришом од својих родитеља отпутовала некуд или се сакрила негде у самоме Паризу, али ће ипак између њих 60 бити најмање 15—20, који су за своје тумарање те две ноћи платили — животом. Такође је мишљења и сама париска полиција, но да је за сад од свих 60 нестали младића и младих људи нашла само тај један једини леш, за који још није била у стању утврдити чији је.

Лажне десетице. У Торди, у Ердељу, ухваћена је још пролетос поцела компанија, која је градила лажне аустроугарске десетице и у великим количинама их растурала по Ердељу и по пограничним местима у Румунији. Замачно је по која од тих лажних банака, добротом какког ердељског или румунског трговца, прешла и преко наше границе те ојадила и неке од наших грађана. Тим злочинцима отпочео је протрес 27 ов. мес. у Клужу и трајао је неколико дана. Пресуда судска још нам није позната. Само толико знамо, да је под суд и у притвор стављено повише њих. Међу оптуженицима има и два литограта, један кафеџија, један сеоски патарош, један варошанин и повише сељака. Сви они растурали су у народ преко 10 хиљада комада од тих својих лажних десетица, које су доста лепо израђене и нешто фалсификоване, јер су кадре сваког поле несмотреније човека преварити. Једино што се боје на њима отиче, а то је бити једино отуд, што је и она — фалсификат.

Велика утаја. На дан 30 децембра ове год. биће, пред државним судом у Араду, (у Банату) суђење Јовану (Јаношу) Кривању, који је, као чиновник благајне пупилних маса, проневерио, које у новцу, које у хартијама од вредности, преко 381.000 форината, што чини у нашем новцу од прилике *900.000 динара*. Интересно је код овог злочина још и то, да је Кривањ од 3 кључа, којима се каса затвара, имао само један кључ, а друга два била су код друге двојице чиновника те исте благајне, па је ипак кадар био да из касе неприметно извуче толике паре и толике хартије од вредности. На питање истражника како је он то радио, одговорио је Кривањ, да је оној двојици другова својих давао увек неко запићање; да читају н. пр. новине или какве министарске расписе, па док су се они тако задубили у читање, он је из отворене касе узимао што му је требало и шта је хтео. А да се тим крађама његовим не би ушло у траг, он их је прикривао и забашуривао веома вештим и успешним фалсификатима. Фалсификовано је и документа и књиге, и признанице с потписима приватних лица. Таких фалсификата има на стотине. Значајно је да је све то тако вештo извршио, да се истрага тек сад скоро могла довршити, ма да је Кривањ још 15 јуна 1898 стављен био у притвор и под истрагу.

Две крађости. Државни првостепени суд у Солноку, у Угарској, судио је био удовици неког Карла Сентпетерија, који је једно јутро нађен заклан у својој постељи. Оптужена удовица бранила се тиме, да ни убице не зна, а камо ли да је њен саученик. Позвала се и на двојицу суседа, оца и сина, као на сведоке, који су посведочили, да је оптужена доиста оне ноћи, кад јој је муж убијен, долазила код њих, дуцала на њине прозоре, пробудила их и позвала у помоћ и да су они и пошли са њом њезиној кући, те још затекли полужива њезина заклана мужа, који им је рекао, да се тек онда пробудио из сна, кад је осетио да га колу. Убице беху напагрављене, али он је, вели, познао ипак у њима неког Дарола и неког Фабијана, сељаке из истог места. После тих речи, рекоше сведоци, које је једна могао наговорити, старац је издахнуо. Фабијанова кривица није се могла доказати на суду, те је суд и њега и оптужену удовицу старчеву, која је још сасвим млада жена, пустио испод суђења. Ту је пресуду и виши суд осваножио. Али курија, највиши угарски суд, поништила је ту пресуду и наредила извесно досљеђење и нарицање поне пресуде. Суд је досљеђење извршио, али је остао при својој правашњој пресуди. Но највиши угарски суд, нашао довољно доказа претпну оптужене у околностима: што је свакад држала по неког милосника; што је хотело пута давала изразе жељи своје, да би га се седо отресла; што је у неколико прилика, пред сведоцима, захтевала од мужа да пренесе на њу све своје имање; што није никала за помоћ и није хтела ни да завиви у собу, у којој је муж њезин с дечицом њезином спавао и одакле је допирало до ње веома сумњиво клопарање, него је истрчала на улицу и јурила по суседству тек онда, пошто су се убице удаљиле из куће — поништио је поново пресуду првостепеног суда и наредио другу, којом се оптужена удова Сентпетерова осуђује на *доживотну робију*. Доиста један од најређих случајева. Прави судом бити пуштен, а највишим судом бити осуђен на вечиту робију.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У прошлој години почев од септембра месеца беху учестале крађе по граду Нишу. Скоро сваког дана могло се чути, да су непознати крадљивци обили овај или онај дућан и по-

крали разне ствари. Тако честе крађе задаваху бриге и полицији и грађанству. Органи полицијски пregоше ревносно за крадљивцима, сва сумњива и обележене прошлости лица беху позатварана; над њима се водило пажљивије и прогањали их из града, али крађе не престајаху.

Из многобројних рапората пиротског начелства о извршеним крађама, ми овде бележимо само оне које су у вези са кривицама ове индивидуе:

Септембра 2 пр. год. око 8 сати у вече непознати крадљивци увукли се у кућу Јордана Поповића, бакалина у Јагодин-мали а туторе крвне Св. Пантелеја, обили му врата од собе и из ормана узели плехану путују са 400 дин. црквеног новца у њој, и три пара кључева од црквених каса, испод кревета једне нове ципеле и са ексера на зиду један револвер.

Преко ноћ између 20 и 21 октобра пр. год. извршена је на опасан начин крађа Браћи Крстића, трговцима у пиротској главној чаршији. Крадљивци су обили дућанска врата на авлије и похарали еспап и новац из чекмеџета.

Ноћу између 19 и 20 децембра исте године извршена је похара Тодору Танићу, кмету пиротске општине. Крадљивци су пресечочили зид, ушли у авлију Танићеву и из осе ушли у две крајње собе, ушли су кроз зид, који су проваљили, а у велику собу кроз прозор који су отворили пошто су једно окно исекли дијамантским-клеменом. Похара је извршена у таквој тишини, да ташта Танићева, која је спавала са децом, ништа није чула, и ако је била у суседној соби из којих су лопови ствари износили.

Ноћу између 27 и 28 децембра извршена је велика похара Михаилу Вачићу, трг. такође у главној чаршији. Крадљивци су из авлије дућанске провалили дебео зид, ушли у дућан, бушили касу, и кад нису могли на тај начин доћи до плена, они су одшели велику количину разног еспапа.

Од прве крађе протекло је равно годину дана. Чаршија је већ и заборавила за њих. Само су још општински памтили а полиција непрестано безуспешно трагала. — — — — — —

Једног овогодишњег септембарског дана, жена Цветка Х. Јованковића, кубеџије из Ниша, поче по мало да се хвали, како јој је добри муж купио бунду.

Од уста до уста на глас о новој бунди „газда" Цветкове „домаћице" дошре и до кмета Танића, који одмах дође на једну оригиналну, али правилну мисао, да ће та бунда бити купљена у дућану без газде. И збиља, Танић једног дана упаде у кућу и поред бунде наће масу покрадених ствари његових, Вачићевих и др.

То је овај нети чију слику доносимо. Стављен под кривичну истрагу, у притвор и оков, он је с почетка одрицао кривицу, наводећи да је ствари купио од непознатих лица за 120 динара, али доцније, немајући куд, већ признаде све четири крађе. Али. да би га постигла закона казна, он је показао као главне кривце Дену Димитријевића „принча", пиљара и Јована Џанића звзног „Коњара", џамбаса, оба из Ниша, а за себе је казао да је само стражу чувао приликом похара. „Ја сам нишо само на паре и скупоцене ствари а не и на еспап", изговарао се Цветко код власти!

Он је родом из Призрена, има му 28 година, раста средњег, но изгледу слабуњав. До сада није осуђиван, али је дванут био под судом, први пут 1897 због крађе 500 динара на спавању своме другу Атанаску Стојковићу из Д. Трнаве, а други пут 1898 год. због прављења лажног новца.

По овом последњем делу још није суђен. Кад то буде ми ћемо — доброном г. Мил. К. Јованковића, писара начел. пиротског, који нам је и ове податке прибрао — допети слике са описом и његових саучесника „Принча" и „Коњара".

ТРАЖИ СЕ

Милан син **Светозара Матејића** и **Драгољуб** син **Уроша Марковића**, обоје из села Јагњила (ср. јасенички) 13 прошлог месеца отишли су од куће, незнано где. Обоје су вршњаци — имају по 16 година и писмени су. Милан је стаса средњег, плав, на левом образу има младеж. Од одела: гуњ и мермер од сукна, гаће и кошуљу, на глави фес, на ногама црвене опанке чарапе и дизлуке. Драгољуб је стаса средњег, плав, од одела има гуњ и мермер од сукна, грудњак од материје, кошуљу и гаће од техничавог платна; на ногама грађене опанке, и шарене сељачке чарапе. Начелство окр. подринског актом Бр. 20288. моли све полиц. власти да отумарање потраже и нађене њему спроведу, ради предаје родитељима. УБр. 29112.

Дамњанка жена **Петра Ђ. Боцокића**, тежака из Породина, напустила је свог мужа Петра и отумарала незнано где. Начелник ср. моравског актом Бр. 16667. моли полицијске власти, да именовану Дамњанку потраже и њему спроведу, да би се иста могла предати мужу на продужење брачног живота.

Добривоје Пејчиновић, из Д. Бејаштице (ср. пронупачки) 15 пр. месеца, дању, нестала је са паше једна крава, хланс жуто-плаве, приласта, на реџу китаста, матора 6 година, са жигом $E/_2$. Начелство окр. топличког актом Бр. 9979 моли, да се о проласку краве извести.

Настас Најдановић, шегрт из Београда, пресудом Апелац. суда од 12 септембра о. г. Бр. 3374. која је извршном постала, осуђен је због лаке повреде тела на 10 дана затвора. Пошто се над Настасом пресуда није могла извршити, јер се није могао пронаћи, то Управа града Београда актом Бр. 25447 позива полицијске власти, да Настаса пронађу и њој стражарно спроведу.

Миливоје Марковић, калфа абаџиски, родом из Београда, пресудом Апелац. суда од 31 маја о. г. Бр. 2469. која је и извршном постала, осуђен је због дела из § 102 крив. зак. на један месец затвора. Како се Миливоје није могао пронаћи, да се издржању осуде подвргне, то Управа града Београда актом Бр. 25206 моли све полиц. власти, да именованог потраже и нађена њој стражарно спроведу.

Мојсило Миловановић, бив. чувар осуђеника при топчидерској економији, због дела из § 99. крив. зак. пресудом Апелац. суда од 13 јуна о. г. Бр. 2734. која је и извршном постала осуђен је на 20 дана затвора. Мојсило се ни до данас није могао пронаћи, да се издржању осуде подвргне. Управа града Београда актом. Бр. 24571. позива све полиц. власти да Мојсила потраже и нађени да се њој стражарно спроведе, ради извршења пресуде.

ПРОГЛАШЕНИ ЗА ХАЈДУКЕ

Милош и **Миленко**, синови **Боје Бојовића**, пригонари из Сиједрине, среза јабланичког, који су се одметнули испред власти, нису се предали у остављеном им року од 15 дана, по позиву округа врањског Бр. 15369. у „Срп. Новинама" од 31 октобра ове год. Бр. 244. с тога исто начелство актом од 26 ов. мца. Бр. 19482. а на основу постојећег закона оглашава их за хајдуке и објављује: да је свакоме слободно убити их.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Ђорђе Александровић, из Високе бив. 20-годишњи робијаш, који је летос помилован и пуштен у слободу, има да издржи 5 година полиц. надзора, који је и почео издржавати код начелства окр. ужичког, па је побегао. Њему је 32 године, приомањаст, висок, дежмекаст, бркова црних, браде и косе прне; одевен у кошуљу и гаће, опасан једним широким — шареним појасом, а на глави шајкачу од суро - затворене чохе. Начелство окр. ужичког актом Бр. 17975. моли полиц. власти, да Ђорђа потраже, па ако нета има уредно занимање, подвргну издржању полиц. надзора, или начелству стражарно спроведу. УБр. 29347.

Васа Бућуглић. — Овако млад, од својих 15 година, али већ пресењени лопов. Васа је до сада кажњаван од београд-

ске полиције небројено пута за иступне краће, које обично врши дреко у сред дана из радњи или других јавних места.

Он је номотно могао украсти испред дућана у улиц Михаиловој улици, где је преко дана жиг сабраћај, капут, који је наложен ради продаје; смело се увукао у једну сигаринцу на Зеленом Венцу и неколико ситa украо.

Отац његов, гледајући да га од зла спасе, израдио му је место у фабрици Монополa дувана, где је био ученик машински, ну и ту је своје учење завршио крађом метала на радионице.

Све ово, што испричасмо и још друго што шта, извршио је Васа у овој и прошлој години.

Прошлог је ишао неколико мангупчића, које је дресирао за свој посао, и са њима вршио извесно преме на опасан начин крађу сувих шљива из антропта на овдашњој железничкој станици.

Са задње стране магацина поткопали су зид и увлачили се унутра, те су из џакова крали суву шљиву, па је код неколико трговаца у сарајев, улици продавали.

Ова крађа, када је ухваћена, повукла је пред кривични суд читаву поворку људи, који су били и осуђени, а Васа као малолетан, осуђен је био на пола године затвора, који је већ и издржао.

Сада се налази у Београду, врло је умешат у понашању, те лако може да придобије човека, за то га се треба чувати.

ПОТЕРА

Лука Марковић и Јован Костољанин, први по занимању калеа молерска, а други калеа обућарски, обојица родом из Београда, редови — регрути VII пешадијског пука побегли су из команде. Командант VII пуков. окр. команде моли све полиц. власти да се именованим потраже и нађени њему стражарно спроведу. УБр. 29336.

Јован С. Димитријевић, родом из Земуна, по занимању столар, редов VII пешад. пука побегао је из команде. Командант VII пуков. окр. команде моли, да се Јован пронађе и њему стражарно спроведе. УБр. 29337.

Раде — Сава — Ј. Николић, циганин — џамбас из Мишељеновца, решењем првост. суда пожаревачког Бр. 45557, стављен је под поротни суд, а по проналаску и у притвор, због краће коња Милану Томићу из Лучице. Он се налази у бегству. Њему је 40—46 година, приземљаст, брковa средњих и прних, носа правог — великог, образи, стаса обичног. Ожењен је, има жену и пететоро деце. Пожаревачки првост. суд моли полиц. власти да Раду — Саву, потраже и нађеног њему стражарно спроведу с позивом на горњи број. УБр. 29297.

Војислав Н. Тијанић, родом из Београда, редов пиротехничке чете у Крагујевцу, побегао је 8. пр. месеца из команде, однев том приликом и држ. ствари: копорани, једне чакшире, једну вану шајкачу, окопратник, пар пребукље, пар чизама и један нож белгиски са опасачем и виском. Командант VII пуков. окр. команде актом Бр. 13415 моли, да се Војислав потражи и нађен њему стражарно упути. УБр. 29335.

Непознати крадљивац ноћу између 22 и 23 ов. месеца улукао се у стан г. Павла Стевановића, овд. пензионера, који станује у Ломиној улици бр. 35, па поврао и однео: једну ешарпу са епалетом (пешачка); једне парадне еполете (пешачке) са по 4 звездице; једне панталоне (пешачке) нове; 6—8 пари манжетна полоавих; 6 комада дених мараме; 1 каппап официрски нов од астрагана изнутра са црном поставом од платна; 4 пара веша, 4 пара пуиених чарапа; 1 кућер ручни од оксфорта бео са плавим пругама; белешке из стратегије писане руком; белешке из науке о оружју; 2 пешира (један црни, а један шпиљ) нова; 1 капут браун, пуиени, полован, 1 зимски детињи капут и кишобран нов; — све у вредности 226·50 динара. Управа града Београда моли све полицијске власти за тражење покрађе и крадљиваца и да јој се по проналаску спроведе с позивом на Бр. 28969.

Мијајло син Богдана Јилошевића из Сибнице (ср. моравског), слуга Милутина Марковића тен. из Баничине, побегао је ноћу између 13 и 14 прошлог месеца, од свога газде нестало где. Мијајло је том приликом украо и неке ствари, па однео собом. Њему је 17 година, стаса средњег, лица округлог, плаи, очију зелених, косе смеђе, уста малих. При себи има и буквицу. Начелник ср. јасеничког моли, да се Мијајло пронађе и њему спроведе с позивом на Бр. 20306 УБр. 29112.

Јован Стевана Димитријевића, родом из Београда, редов 2 чете 25 батаљона III пешад. пука, побегао је 15 прошлог месеца из команде, па се ни до данас није вратио. Моле се полицијске власти да именованог бегунца потраже и нађена команди спроведу с позивом на Бр. 8365. УБр. 28866.

Светозар Бошковић, по занату јорганција, док је радио у Шапцу у дућану Симе Полићевића, трговца тамошњег, израдио је неколико преиара тиме, што је покупно капаре од људи на име израде јоргана, па побегао. Начелство окр. подринског актом Бр. 18688 моли, да се Светозар потражи и нађен њему стражарно спроведе. Њему је 28 година, раста средњег, очију плавих, брковa рибих, браду брија. УБр. 29103.

Непознати лопов, ноћу између 24 и 25 пр. месеца на опасан начин извршио је крађу у новцу, из столске фијоке канцеларије забрине шећера и однео 3059·10 дин. и то: (две свеске у банкнотама од по 1000 дин. у свакој а са завитком Браће Андрејевића и 1000 динара у сребру, у једној кеси; — и 59·10 дин у сребру и никлу. Управа града Београда моли полицијске власти за трагање. А у случају проналаска крадљивац јој се има спровести с позивом на Бр. 29222.

Петар Јанић, бив. слуга, родом из Крушевца, ухваћен је код начелника ср. беличког, што је ноћу између 1 и 2 августа о. г. удешеним кључем отворио врата на соби Лепки Барутљике из Лагодине и из исте украо 1 женски сат — златан са дајцем, једну банку од 10 динара и 1 револвер од већег калибра са кожном футролом, и по извршеној крађи побегао. Пера је средњег раста, стар 19 година, научиване су га тек нагариле — без браде, у лицу плав, очи бућасте Од одела имао је капут жућкаст од штофа, панталоне од материје; — на глави шајкачу. Начелство окр. моравског актом Бр. 15098, моли, да му се Петар по проналаску стражарно спроведе. УБр. 29198.

Коста Цветковић, из Турске, слуга Петра Јеремића тежака из Куприје пре неколико дана напустио је свога газду и побегао нестало где. Њему је 21 година, стаса високог, косе црне, образа дугих, чела обичног, брковa малих. Начелство окр. моравског актом Бр. 15238 моли полицијске власти, да именованог потраже и нађена њему спроведе. УБр. 29198.

Непознати крадљивац ноћу између 24 и 25 прош мца. украо је две кобиле (Грујица Павловића и Тимотија Јевтовића из Мојсиња) из штале Радована Јовановића на Мојсиња. Грујичина кобила матора је 8 година, на врату има жиг В., у обе леве ноге пупаста, на челу цветаста. Тимотијева кобила матора је 11 година, длаке дораташе, на врату има жиг В., на челу цветаста, на гребену има белегу малу. Начелство ср. љубићког актом Бр. 12826 моли полицијске власти да му крадљивца и покрађу у случају проналаска стражарно спроведу УБр. 29256.

ЛИЧНИ ОДНОСИ ПОЛИЦ. ЧИНОВНИКА

Г. Јован Спасић, начелник среза поцерског верно се са г-ђом Дуком, Јерком г. Саве Р. Тошковића, трговца из Шапца. Честитамо.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Уредник нашега листа врлино се и пута. На многа питања што се од уредништва очекују одговорње се у идућим бројевима.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 295.

БРОЈ 48. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 10. ДЕЦЕМБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. Но потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уреднику у Београду „Краља Петра“ до Управе града Београда, а у унутрашности код окољешких скупљача или на поште. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине и који је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, пазарницима, општинским писарима и осталим земљишним општинским годишње 12, полугодишње 6 динара. Господичарима и земљорадницима из унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, иу оки се по овој цени могу претплатити саме преко својих команданта полицијских односно пограничних одреда. Надлештима у осите 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

САСЛУШАВАЊЕ

(НАСТАВАК) (12)

Кад сведок неће да каже истину

Свакоме је познато, да се не могу дати никаква упутства о томе, како да се спречи да сведоци не лажу; али ће сваки признати и то, да би се много мање лагало, кад би иследник уложио мало више труда и кад не би с уобичајеном брзином саслушавао најважније сведоке. Брзо и површно саслушавање је главни узрок многим лажним исказима што их имамо у нашим актима. Од колике и какве је важности тачно и поуздано саслушавање, кад се открају лажни подаци, показују они случајеви, у којима се употребљава читав компликован апарат, да се судије обману.

Овде ћу споменути један такав случај, који се пре кратког времена десио и који су просто измислиле сасвим необразоване жене. Једно имућном, духовно ограниченом сељаку хтели су да подметну једно дете као да је његово. Ствар је откривена, детиња мајка и мајка ове оптужене су за превару; обе су починиле и познавале се на сведочанство једне жене, која је имала да ће један важан исказ у корист њих двеју. Кад је та жена већ била добила позив да предстане суду, отидоше ове две окривљене, мајка и кћи, к њој и обраћаше је да као окако њако оне желе. Она не хте никако на то пристати, али после дужих наговарања склони се, да им за новац да свој позив, којим ју је суд позивао. Сад је овим двема било лако да за паре нађу личност, која, снабдевена позивом, изиђе пред суд као прави сведок и исказа све оно што су је окривљене научиле. Срећом иследник се с том женском баш добро подуже и кад је дошла реч на односе које је псевдо-сведок морао знати, да је ово права сведок, она постаде узнемирена и стаде врдати. После малог труда утврди се, да је уз седела сасвим друга личност, а не она коју је требало саслушавати.

Ја сам сматрао то као јединствен случај и причао сам га многобројним друговима, после чега су ми двојица од њих испричала, да су и они доживели сасвим сличан случај, т. ј., да им је у место правог сведока, који се није смео одважити на лажан исказ, подметнут с откупљеним позивом други сведок, који је имао мање савести. У једној прилици је лажни сведок откривен такође тачним саслушавањем, други пут тиме, што је и сведок на крају саслушавања исказ из улоге и потписао своје право име. На иследниково питање био је тако збуњен, да после није било тешко открити намераваиу превару.

Кад се у тако малом кругу сазнало за три случаја, у којима су сведоци хтели иследника да преваре на сразмерно равнодушан начин, како ли се често у опште морају дешавати такви случајеви, колико ли их је остало неоткривених. Али доста пута ни најтачнијом истрагом неће се моћи разбистрити вешто удешени лажни исказ. Ствар ће се тицати тога ко је лукавији, иследник или сведок, али иследник ће увек боље стојати него сведок. Пре свега он је мирији, а сведок није мирап, јер приступа дрској игри и доводи себе у опасност; за тим иследник познаје цео материјал, он зна већ отприлике бар шта може бити а шта не може, он с исказима сведока, кад већ уђе у истрагу, поступа као јувелир с драгоценим камењем, кад их прегледа да ли су истинити или лажни. Напоследку иследник је у повољнијем положају, јер може постављати питања, а сведок то може чинити само у изузетним случајевима. Подробним и поновљеним питањима долази иследник напоследку до таквих момената, на које сведок није претходно помишљао, те се није о њима са својим друговима споразумео, а кад се докаже једна једина противуречност, онда иследник зна ono место, на коме је споразум био нетачан. Он ће у том правцу наставити рад и ускоро пробити мрежу испљетену од лажи. Али да би могао тако радити, он ће се користити својим повољнијим положајем: питаће, много ће питати, и све одговоре мораће да запише. Ја не мислим, да се увећањем правог материјала продуже протоколи; кад је иследник тачно проучио случај, кад он испитује само оно што је важно и то у кратко и стварно записује, биће ваше садржине а мање речи и протокол неће бити ништа дужи.

Свакако да ће се понекне ствари иследнику понекад веома досадити, али иследник се мора мучити и онај ко неће да се мучи нека не буде иследник. Узмимо за пример кад иследник има да се бори против лажног доказа о alibi-ју (кад кривац доказује да је за време извршења дела био на неком другом месту).

Карло Штилер вели: „За добра крадљивца довољни потребне су три ствари: пушка, нагарављено лице и поуздан доказ о alibi-ју. У немачким планинским пределима дешава се ствар обично овим током: Чобанин се креће да краде дивљач, ловци га виде, али га не ухвате, пошто је доста упарред измакло, пушку сакрије у неку пукотину од стене, а станар и његова жена тврде, да је чобанин у оно доба, кад ловци веле да си га видели, седео у стану и кришо се. То је све лепо и брижљиво упарред скројено и слаже се да не може бити боље, докле год иследник не уђе у појединости и не почне на врло досадан начин испитивати: како су седели, колико су седели, шта су радили, како је шта ишло редом и т. д. Ако иследник овде буде пажљив, те позове окривљеног и сведока једнопремено и саслушаће удесн тако, да се саслушани сведок не може договарати са несаслушаним, противуречности мора бити. Но мом мишљењу сваки лажни доказ за alibi, па ма га удесили и најпредпеђенији људи, може се открити само ако иследник употреби доста рада и труда.

Ако је окривљени у затвору, не треба се тешити сигурношћу, коју даје лисано. Докле год нам није могућно, да притвореника сама држимо, да га и у шетњи надзиравмо и окружимо са апсолутно непоидитљивим стражарима, све дотле нам је немогућно да спречимо договор са спољним светом. Највећа опасност у том правцу су другови у затвору, јер кад се остане заједно ма и притвореници који су под иследењем, не може се унапред знати, да ли се истрага против једнога или другога неће одједном прекинути и човек пустити. За такве случајеве притвореница се увек унапред побрину и уговоре, шта ће сваки од њих да каже сродницима и пријатељима другога, ако који нађе из затвора. Услед таквих договора и дешава се већина оних познатих нам случајева, да поиеки притвореник, који је под иследењем већ подуже времена, одједном изјављује ваше му је баш тога часа пало на ум, да се за време извршена дела налазио на другом месту. Ствар ће бити нојмљива, кад се дозна, да је пре пратког времена из ноте ћелије, у којој је тај „заборавни човек“, пуштен у слободу други притворени, који је могао да уједрише цео доказ за alibi.

Кад не можемо да констатујемо, да је у скором времену пуштен неко из исте ћелије у слободу, онда можемо бити сигурни, да је притворенику испало за руком да прокријумчари писмо у коме је уђешен доказ за alibi. Јер нишако није могућно да се неко може тек доцније сетити таквог важног доказа. Кад констатујемо да се уђешава лажан доказ за alibi, онда ће нам лако бити посвршавати рачуне са сведоцима, који буду доказали.

Мало је потеза ствар, кад сведок исказује неистинито у ком другом правцу осем лажног alibi-a, пошто ту иследник више нема свог главног оружја, доказивања с противуречностима. Кад неко н. пр. хоће да доказе, да није учествовао у некој тучи и кад то хоће, рецимо, да потврде три сведока, иследник ће их питати само за онај тренутак, у коме је дотични повређен. Наравно да се лажни сведоци неће упуштати у многе детаље, неће тврдити у опште ништа позитивно и само ће упоравати да њих ништењник није био у близини повређеног, кад је нападнут. Како се све то десило не зна се, пошто је „гужва била велика и све се свршило за некољико тренутака". Како ће иследник у таквим случајевима наћи противуречности тешко је рећи. Кад дакле не иде с противуречностима, морамо се помоћи на други начин.

Наравно да и даље треба да остане у важности оно правило, да се случај што је могућно тачније проучи и да се сведок што тачније саслуша. Овоме ваља додати још и то: да се у сведокову исказу права што је могућно тачнија разлика. Није довољно очекивати, да се исказ из неког узрока учини сумњивим, јер кад нађемо такав узрок, онда имамо већ и конце у рукама и лако нам је да их одсечемо. Дакле кад год саслушавамо сведоке, увек морамо унапред претпостављати могућност, да су искази лажни. То није претерано неповерење, већ само опрезност и познавање догађаја, јер лажни искази су се досад пута облачили у најбезазленији облик.

Кад дакле пођемо са тога начела, најпре ћемо морати да се уверимо, да сведок из неког узрока неће да каже истину, а рад је да каже. Не нађемо ли основа за такво схватање, онда се питамо, да он можда неће да каже истину. Тада опет испитујемо, да ли сведок може имати узрока да истину не каже или да ли се такав узрок не би могао пронаћи. Такав узрок може се открити или у личној вези сведока с учиниоцем или општењем, или у стварној вези истога с делом. У првом случају неће бити тешко да се утврди, да ли постоји пријатељство, сродство или какви други односи, и у другом ће се самим познавањем стања ствари испољити, да ли сведок има каквог ма и најмањег интересовања за исход ствари, да ли је у злочину учествовао или био у опасности, да изгледа као саучесник.

Кад познајемо да сведок стоји у неком односу према ствари, мораћемо да просто с неповерењем примамо све што он каже и сваки његов исказ ћемо на неки начин да испитамо: све силе ћемо напрегнути да докучимо на каквом је становишту сведок. То није тако тешко, као што се мисли: сведок се увек нада ма и једном једином речју. У томе правцу можемо се много научити од писаца романа, кад у читању сваког романа још испочетка тежимо, да у роману познамо јунака и питкова пре но што нам их писац разголити. И готово увек ћемо их познати врло брзо по једној јединој речи. Јунак може имати све могуће, доста пута прилично тамне карактерне особине, али он неће никад бити тврдица, ситничар, завидљивац, неискрен, подао; он се увек не описује као мушка лепота, али никад неће бити ђедан, разрок или с рђавим зубима, и ако би то морало бити, он ће имати „високо чело" или „једноставно погледе", а ауби се неће ни споменьати; он може бити алкав, у простом оделу, немодеран, али никад прљав. Питког ће се напре појавити можда са свима могућим добрим особинама тела и духа и под лажним именом племенита човека увући се у срце читалаца, докле их не налечи песник тиме, кад почне да говори о „његовим подлим погледима," „кретавом гласу", „лажној елеганцији" и т. д. Те ситнице не би одиста добро тај човек, да песник не мисли да га доцније прикаже као лопова.

(Наставиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

На задатак стављен у 42 броју нашег листа: *једна забрана и њено извршење код општ. суда*, правилно су одговорили ови општински писари:

Лазар В. Рашић писар општ. мариновачке
Мијаило Зенић писар општ. засавичке
Војислав Лазић писар општ. стублинске
Владимир Милојковић писар општ. орешковачке
Живојин Ј. Шобић писар општ. липољшке
Константин Димитријевић писар општ. бело-пољске
Јеремије М. Обрадовић рачуновођа општ. плешке
Живојин Ђ. Поповић писар општ. голобачке
М. Н. Милојевић кмет општ. пољанске
Радиша И. Анђелковић писар општ. лесковачке
Аврам Миљковић пред. општ. златарићске
Јаков Јаковљевић писар општ. бело-поточке
Зарија Марковић, писар општ. црвено-јабучке
М. М. Зарић писар општ. г. милановачке
Панта Ј. Живковић писар општ. јабучке

који су се најбасније, да је радња судска извршникова неправилна.

Неправилна је са оних разлога:

Суд општински није могао доносити решење о одобрењу забране, све дотле докле није дужника саслушао, § 19 грађ. суд. поступка. Он то није учинио.

Даље извршитељ је неправилно извршио решење о забрани, јер је требао не обазрући се на изговоре дужника и на напоре гласе од куће извршити попис и оних ствари у соби из дућана у оној, колико буде довољно за обезбеду овог потраживања, а одмах затим узети од њих обојице реч протоколарно, и ову своопштити повереноју и саслушати га, признаје им право својине појављеном господару и овакву своју радњу предати суду на решење по § 466 грађ. судског поступка ради увута на парницу о праву наплате на пописане покретности и право својине на пописану покретност. Он то није учинио, но је извршну радњу остапио недовршеноу.

Општински суд је погрешно у поновном своме решењу што је на основу поднетог поравнања од стране појављеног господара, прекинуо извршење набране, јер из онога поравнања јасно се види, да је исто постало само зато да се дужник узме у заштиту према осталим повериоцима.

Овакво исправа, па и ако је правилним путем и код суда утврђена иак по јасном и изричном законском пропису у § 303 а грађ. законика пада, јер се из исте види да је *у намери да онога времена повериоце дужникове оштети.*"

Остали који су се најасниле да је поднетим поравњањем појављени господар коначно доказало право својине, и да је општински суд и његов извршник по закону поступио, неправилно су решили овај задатак.

Ове разлоге износимо ради увута општинским судовима и њиховим органима при појави оваких питања, јер прописи § 466 грађ. судског поступка, одредили су како се у оваким случајевима има поступати и зато се ни у ком случају не треба од његових наређења удаљавати, а нарочито извршник не треба никад да се упушта у оцену исправа и доказа, које му појединна лица при извршењу подносе, јер то је ствар судска.

* * *

Један општински писар упутио нам је једно оваково питање са молбом, да по овој ствари дамо наше мишљење:

По пропису § 192 грађ. суд. поступка важе само облигације, ако их је дужник својеручно написао и потписао, а ако је није сам написао и потписао важе само онда, ако је одостоверена надлежном влашћу. Према овоме како се има разумети то: када неки зеленаш — онај што даје новац на зелен или шпекулацију — поднесе коме писменом лицу готову штампану облигацију те је овај *својеручно*, како у суми, тако и у осталим недовршеним деловима попуни и назад потпише својим именом и презименом, додавши још и овај пасус „*овај сам облигацију од дин.* X. *сам својеручно попунио и себе потписао.*"

Има ли оваква исправа предности по § 192 грађ. суд. поступка?

Ми дајемо овде наше мишљење овакво. Ова исправа је приватне природе и она по горњем законом пропису мора бити

са својим текстом написана и потписана у читавој целини од стране дужника. Не стоји ли тај законски услов и вахтов она не може бити исправа важећа, јер би у том случају овај законска пропис био илузоран.

Друга би ствар била када би ова исправа била од стране надлежне власти утврђена.

Овим законским прописом законодавац је хтео да заштити дужника од свију могућих подвала, које се при узимању зајмова од стране потребитих врше, јер су их разни шпекуланти варали попуњавањем оних егземплара, што су им само простом указивали место где шта треба да допуне — напишу, — а о тексту и осталим обавезама у истом штампаном егземпляру никад их нису извештавали, како их исти терете, и кад се узме да ове егземпларе попуњавају људи, који су већином неписмени, јер знају да напишу само оно што им се каже, готово сигурно, онда зашто да се овакве исправе не потврђују од власти, која им приликом потврде исправу прочита и увек пита: је ли исправа његова и да ли је у свему за своју признаје. Онај који је довољно писмен може исправу увек сам и написати и потписати без да му онај шпекулант даје у томе виду каквих олакшица. Дакле овако попуњене егземпларе, ако нису надлежном власти утврђени, не треба узимати као предње исправе.

* * *

Један општински писар послао нам је овакво једно уверење, и пита колика се такса и у чију корист има наплаћивати за исто:

Уверење

Којим потписана уверавамо сваку ову земаљску власт да Н. Н. из Н. не ради никакву шпекулативну радњу у овој општини, нити има каквог капитала, да исту ради.

За ове наше наводе јамчимо нашом чашћу и имањем, материјално и морално.

Маја 1900 год. издаваоци уверења

Стубал. Н. Н. Н. Н. из Н.

Да су Н. Н. и Н. Н. из Н. ово уверење издали Н. Н. из Н. и у свему га за своје признали и суду поднели на потврду, — суд општине стубланске тврди по наплати таксе.

№

Маја 1900 г. Председ. суда

Стубал.

За овакна уверења и за у опште сва она која општински суд по својој дужности издаје, сем оних која су ослобођена таксе, наплаћује се такса у 2 динара у готову новцу у корист општинске касе.

* * *

Један општински писар упутио нам је овакво питање:

По закону о таксама општински судови пред таксе коју наплаћују у корист своје касе, имају права наплаћивати и таксе у маркама по т. бр. 87, 87 а, и 88, али како није тамо обележено, када се ове таксе у маркама наплаћују пре или после свршеног дела и у случају када се дело извиђа по званичној дужности, па се ушћајем утврди невиност окривљеног, и он се казне ослободи, подлежи ли он икак плаћању таксе у маркама у 2 динара или се исте ослободити има; када у закону стоји *„за извођење иступа по званичној дужности у случају осуде 2 динара“*?

Ако се дело извиђа по тужби приватног лица, наплаћује се од тужиоца у напред такса од 2 динара у таксеним маркама, и ако би на основу § 34 и 36 полиц. уредбе оптужени доказао своју невиност, и нашла би се према њему прекинута дала истрага и он за невина огласити, онда терет таксе пада на тужиоца.

А ако се дело извиђа по званичној дужности онда тек са осудом над оптуженим долази и терет казне, нема ли исте и кривице, не може подлежати ни таксарини, нада ову сам закон неже за осуђеног окривљеног, а не и за онога који је могао и као невин погрешно бити оптужен. Законодавац својим прописима хтео је само ред и заштиту, а никако оштету над појединим својим држављанима.

Ово је наш одговор, јер све дотле докле се неко не осуди, не може на њему лежати ни трошн терет, било у погледу материјалном било у опћавном.

КОЛОНИЈА МЛАДИХ ЗЛОЧИНАЦА

од Ф. М. Достојевског

(свршетак) (2)

Тај помирљиви суд у целини је лепа уредба, ама некако заудара теоријом, многа су деца поносита, у добром смислу речи поносита, и њих можда то време особито право дечака и грешника њима равних. Неки су опет чланови „породице“ можда даровитија и окретнија, те с таштине могу лако бити и омрзнути. А зар те мале судије појимају добро своју задаћу? Зар и међу децом нема странака, које воде довитнији дечаци, и јачи појединци, који се вада одликују у спима школама. Према њима се све управља и за њима иду као на изнуда и сви остали.

Та то су деца, а не одрасли људи. А да ли ће они, који су осуђени, по издржаној казне, гледати добро своје другове? У осталом, то и тако устројство за развитак моралности у карактеру увек претстављала, да покварена деца на помирљивом суду обикну познавати шта је то закон, правда, савладјивање себе сама, о чему до тога доба нису знала, те да се на тај начин развије код њих и осећај дужности. То су лепе и племените намере, али је остварење њихово мало сумњиво.

Видео сам их све при ручку, који је био врло прост, али здрав, снажан и добро зготовљен. Огледасмо сва јела, пре но што су деца дошла, и веома су нам се свидела. На пиак дневна храна не стаје за појединца више од петнаест копејака. Добијају чорбу с говеђим месом, а затим кашу или кромпир. Изјутра чај с хлебом. Деца се сита наједу. Што се тиче доношења јела, деца се ређају по утврђеном распореду. И пре но што би села за сто, захорила би се њихова складна молитва: „Рождество твоје, Христе Боже наш“. Певају их уча један од другова.

При ручку, када су већ били сви заједно, највише ме занимаше посматрање дечака. Поглед им не беше смео или најзад дрзак, али не на препашен. Нисам видео ни једно глупо лице (и ако су глупава деца, као што ми рекоше, била међу њима); понајвише то беху она, што су дошли с поправке); — и баш обратно, многи су чинили утисак младића веома бистрих. Непријатних лица видео сам доста; нису истина румена, али се у њима огледа нешто претворно. Веселих је лица у опште мало. Пред својим наставницима понашају се сасвим неусиљено, ма да пиак у неколико друкчије, но друга, истакнитија и искреија деца. А многа би зар драге воље умакла из колоније. Многа од њих чине утисак, као да се плаше да им се мисли не сазиду; бар тако се представљају.

Васпитачи врло љубазно с децом поступају. Говоре им „ви“, па и оним најмањим. То „ви“ овде је, како ми се чини, мало уљешено, па можда и излишно. Укратко, то „ви“ може бити погрешно, а та погрешка може бити доста особита. Изгледаше ми, као да би то отуђивало децу од учитеља; у тој речи скрива се нешто укочено, формално, па и ружно, јер дете сматра то за подсмех. Та ово не може појмити, да се према њему после оних грозних доживљаја у животу, понашају сада као према господину! Укратко, по моме мишљењу, „ти“ би овде боље одговарало стварности, јер се иначе сви унеколико претварају. Зар није много боље, када би се чинило деци, да њихови претпостављени нису само васпитачи, већ и њихови очеви, а они непаилала деца, која треба да се поправе. У осталом, та речца „ви“ неће дете покварити; али када једнога дана изађе из завода и чује „ти“, или можда и какву реч од погрде, која га у животу јамачно неће мимоићи, њему ће тада још жалије бити његове колоније.

У слабије стране завода долази читање. Рекоше ми, да деца неома радо читају, или управо радо слушају кад им се чита правницима или у слободним часовима. Слушао сам једнога, који је добро читао и то гласно, пред свима. По неки опет читају лоше, док други никако и не знају читати. А шта читају у заводу! Видео сам им и „књижницу“. То је једна скрнња, у којој се налазе дела Тургењева, Островског, Лермонтова, Пушкина, и т. д. Затим неколико добрих путописа и т. сл. Читање није уређено. Узимају се књиге сасвим случајне, онако, како су дошли до које. Читање необично утиче на душевни развитак, али сам уверен, када би се сви просветни пријатељи на целе Русије са најбољим педагошима скупа савето-

вали, какве књиге да се дају на читање тој деци и под тим годбама — ипак не би дошли ни до каквог закључка, јер је то питање врло тугаљиво и не може се решити на тај начин. Та ми у нашој књижевности и немамо списа за народ. Ни Пушкина, ни севастопољске приповетке, ни „Вечери на пољском добру", ни бајку Калашњикову („Песма о трговцу Калашњикову" од Лермонтова. Прев.), ни Кољцова [тога нарочито] наш народ не разуме. А та деца поздрако нису „народ". (Бог би га знао, куда бисмо их упрстили] Та њима оскудева претходна спрема. На што тој деци давати сатиричка дела? Да ли требају сличне утиске ти мали убожаци, који су већ толико пркљавштина видели у животу? Та они и нису вољни, да се подсмевају људима! Те мрачне душе јамачно би радосно дочекале сасвим нашке и нове утиске, утиске просте, детињске, над којима би се подругљиво осмехнуо ђак гимназије или лицеја, који би био једних година с тим младим злочинцима.

Школа се находи још у повоју, али управа заводска спрема се да је усавршн. Ћутаће се у опште не предаје. На немају ни веронауке, јер немају свештеника. Док се догради црква, добиће и свештеника.

Кад сам полазно из колоније, био сам у глазноме задовољан, ма да нма још пошешто да се у ред доведе — на чему се живо ради. Навешћу два примера, те да њима закључим свој чланак.

У Петропавловци беше затворен баш за време наше посете петнаестогодишња дечко. Пред тим пробео је неко време у затвору у Литовском замку, докле се тамо находјаше једно казнено одељење за дечаце. Из колоније, у коју беше послат, два пута је бегао, али су га оба пута ухватили. Затим је просто на просто изјавио, да неће да слуша. Због тога га затворише. О Божићу донесе му родбина разне поклоне, али пошто је био у затвору, нису му их предали. То је дечка необично разгневило и када га је управитељ походио, горко му се дечко жалаше на то.

Том приликом ружно се изразио и о колонији, и о свима својим друговима, окривљујући их све. „Седнем у крај њега и станем га обилно световати", причаше ми П. А. Он је ћутао као заливен. После два часа он ме замоли да му дођем. Кад ме је угледао, он брзину у плач и паде ми пред ноге, дубоко убубуђен. И кроз плач исповеди ми све, па и своју ружну навику, коју не може да се отресе. Проведосмо два часа додаде П. А. О многоме смо говорили; сметовао сам га што да ради, па да се ослободи ружне навике своје и т. д. и т. д.

П. А. нарочито је у своме говору пређутао, шта су узајамно разговарали; ван сваке је сумње, да је веома тешко проћаји у болесну душу млада грешника. Морао признати, да бих веома радо чуо подробности њихова разговора.

Да наведем и други пример.

Сваки васпитач не само да се стара да дечаци своје собе распремају, перу и чисте, већ им и сами у томе помажу. Суботом перу собе, васпитач не само да их поучава томе послу, већ и сам пере с њима заједно. На тога се види, како потпуне схватају свој позив и своје човечје достојанство. У коме ћете надлештву наћи на нешто сличио томе?

„Ви, господо романописци, умете да причате на дугачко и на широко, рече ми један добар познавалац света, али почујте ово. Пре много година, за владе покојног цара, живео је један чиновник. Испрва је служио у Петрограду, затим у Кијеву, где је и умро — то му је цео животопис. И, помислите само: тај миран и скроман човек целога живота свог осећао је невољу својих ближњих у толикој мери, да је од скромне годишње платнце своје одвајао не мало. За жену и децу чинио је само најпотребније издатке. И уштеђеним новцем откупљивао би беднике од спахија, — разуме се, за десет година по једног. И то се све дешавало тајно, поистини, скривено. Али у течају свога живота испалило је на тај начин трошку или четворицу и када је умро, његовој породици није ништа преостало. У осталом, то је „идеалиста из четрдесетих година". (Тиме се мисли роман Писемског: „Људи из четрдесет година". Прев.] можда смешна„ мало паметан, који је замишљао, да ће најузвишим својим доброчинством победити светску невољу.

Таква врста човека била би за колонију, која је намењена за поправку малих злочинаца. Разуме се, да би управа завода била у рукама људи образованијих и на неки начин савршенијих...

У осталом, у колонији сам пробавио само неколико часова, па сам лако могао пошешто и погрешно представити, прегледати и преварити се. Нека је најпосле како му драго, недовољна су средства, помоћу којих се праве душе преобраћају у чисте.

ГРОЗНА ОСВЕТА

(ИСТИНИТИ ДОГАЂАЈ)

— Заре —

„Дрўм-дрўм!... Дрўм-дрўм! Шесет динара. Први, други пут и да ли ко више? Дрўм-дрўм!... Дрўм-дрўм![1] поновљало је добошар јасним, одсечним гласом лицитирајућу суму, лупајући мањицама о добош.

Полицијски чиновник седео је за столом, пред крчмом сеоском, на коме беху растурена акта и бележнпе у протоколу лицитације пажљиво, сваку излицитирану суму.

Беше недеља. Леп дан. Јулско сунце пржило, мозак да проври, а у хладовини пред крчмом се искупно приличан број сељана —неки као лицитанти, а већина из љубопштства да виде, који ли су ту што су се усудили лицитирати имање „Кузмановићево![2] Њих је интересовало и то, на коме ли ће остати лицитација, јер беху уверени да купац неће добро проћи ако не одмах, а оно ускоро. Да тако мисле и унапред погађају шта ће бити, било им је могуће због тога, што су познавали Миленка Кузмановића и његовог шурака Станка, па су били уверени да ће се они осветити; јер су ово двоје целоме селу страх задавали. Они су били познати као насртљивци, свађалице и убојице; за њих је било сасвим свеједно: напасти човека ни крива, ни дужна, па ако би им се нападнути успротивио, онда да га толико истуку, да не вала ни Богу ни људима. До душе крађљивци нису били; али та добра страна њихова сасвим се губила према небројним делима, која су они као насртљивци и убојице чинили. Нападнуте, пак, увек су очутали; јер се нису смели жалити, пошто су се бојали и горе напасти. Кто због тога Миленко и Станко све се више и више у толикој мери осилише, да су напослетку постали права страшила, од којих се у селу све живо бојало и склањало да не нападнуше.

Одрасли су их избегавали, клонили се пријатељства њиховог, обилазећи далеко и од куће и од имања њиховог, бегајући и од саме сенке Миленкове и Станкове.

Чули су лицитанти за поруку Кузмановићеву, пре него што су отпочели лицитирати: да неће добро проћи ко купи његово имање. Али они као да тој претњи слабу пажњу поклањаху, јер су спокојно и даље лицитирали; повишујући цену после сваког удара о добош, и не осрћући се на Миленка и Станка, који су седели на једној клупи, пред крчмом и бацали час по час прадимице љутите погледе на лицитанте, који беху опколили чиновника.

Цепни часовник чиновников, који је на столу стајао, показивао, је да је прошло четири часа. Још мало па да се заврши продаја, те чиновник убрза рад.

„Седамдесет динара и да ли ко више?[3] рече чиновник, и пређе погледом све лицитанте редом.

„Дрўм-дрўм!... Дрўм-дрўм! Седамдесет динара и да ли ко више?[4] поновн добошар.

Али тек што завршн, а нечији глас додаде:

— И један!...

Сва погледаше у правцу, одиуда се глас чуо, а добошар продужи:

„Једно парче плаца на салашу, у месту: „Камењару[5], седамдесет и један динар и да ли ко више? Дрўм-дрўм... Дрўм-дрўм![6]...

— Гвозден — чича Гвозден — Гвозда, шапутали су сељаци размичући се лево и десно да направе пролаз новоме лицитанту, који се беше упутио столу, за којим је чиновник био.

Чуше и Миленко и Станко Гвозденов глас, спазише како се сељаци размичу да направе за њ пролаз спазише и самог Гвоздена, на чисто успаханнеии сночише са клупе. Ово би изненадно, и брзо, да и другима који наблизу стајаху паде у очи, те помишљаху да ће ово двоје направити несрећу.

Али до тога не дође. Јер они остадоше неко време стојећи, а затим се нису погледаше и полако седоше једно до другог, па запалише цигаре пуњкајући густе колутове димова.

Чича Гвозден — како су га обично у селу звали, са дугим седим власима и проседим брковима који су у нереду висили и покривали умерена уста са танким насусницама, са кратко ошишаном проседом брадом, широким лицем које беше преплануло од сунца и плавим очима, и ако беше пратурио шесету, ипак крепак старац, прије столу, скиде шајкачу па положи кауцију.

Чиновник прибележи Гвозденово име и презиме, а он се измаче мало у страну.

Гвозден беше средњег стања, али скроз поштен. С том доиста ретком особином, био је познат свима у селу. У кући је живео са женом и једницом сином. Имао је више деце, али му помреше и оста једини. Станоје. За то и није чудо, што су он и жена му на сина сву надо полагали, што су га прекомерно волели, јер ми он беше живот и све и сва.

Али и Станоје је умео да оправда ту родитељску љубав. Поштовао је родитеље, као ретко које дете; био је умешан наспрам сваког, а међутим предан радењи, да му се тешко могло наћи равна. Родитељи су се у њ могли са поуздањошћу ослонити, те су били пресрећни, благодарећи Богу и молећи му се, да им једница дуго поживи.

Сељани су завидели овој благословеној кући.

А Станоје и ако тек у петнаесту беше зашао, према годинама прилично развијен, са крупним граорастим очима, широког чела, дугуљастих образа и умерених уста испод чијих усана прошириваху два реда белих крупних зуба, у више прилика у разговору међу сељанима беше истицан као предан и вредан дечко.

Отирући рукавом знојаво чело, Гвозден онако задувани поче полугласно, али тако, да су и остали могли чути шта говори.

— У мало не заборавих, рече он, а не би ми право било, да пропустим, јер ми се имаће граничи с тим плацем.

— Добро и смеш лицитирати, прилично јасним, али дрогуљавим гласом рече један из гомиле, показујући очима на Миленка и Станка, као да би и тиме хтео рећи: „Зар не страхујеш?“

Гвозден је био од оних људи, који не трпају, који се не плаше онога, што раде. Беше уверен да ради савесно, па га овакав подругљив тон прилично дирну и он гласно рече:

— А зашто? Ја не крадем. Продаје се јавно и мислим да је слободно свакоме лицитирати. Ако не ја, други ће купити. Па ако ћемо нашто, свему је сам крив; јер да је платио порезу, не би му се имаће продавало.

Све ово чуше и Миленко и Станко, погледаше се значајно погледом, који је много говорио. Али ово оста неприметено.

Лицитанти увидеше намеру Гвозденову и почеше један по један престајати да лицитирају, и ако им беше жао плаца, који постоји у планини више села, јер је био на лепоме месту.

Добош је одјекивао, а добошар и на даље понављаше надметање, које се попе бљизу сто динара.

Надметање поста реће, па се чу и последња пиера.

— Први — други пут!... рече чиновник.

„Дрўм-друм!... Дрўм-дрўм! Први, други пут, поновн добошар.

— И... трећи пут! заврши чиновник лицитацију, гледајући у часовник који показиваше пет часова и неколико минута.

Добошар учестаним добошањем објави свршетак надметања.

Остали лицитанти честитаху Гвоздену „тесним“, позивајући га да дâ част. Онима се придружише и остали. Гвозден примаше честитања, и седе за један од оближњих столова, па наручи за сваког шта је ко желео.

Чиновник прађен кметом оде за среско место. А одмах за њим одоше Миленко и Станко својим кућама. Они су били огорчени. Испуњени срдбом, с усиљеном уздржљивошћу сачекали су свршетак лицитације. Па кад се уверише, да је плац теслимљен Гвоздену, њима дође да скоче, да онде тог дрског лицитанта задаве; али се уздржаше. Ћутећи су корачали један поред другог, са оборени главама, у којима су им се рођене мисли без веза, са цијепима једнаким; али их не исказаше.

Протекло је више од пола године. За зимским данима ступи пролеће са својим благим пролећним сунцем, чији зраци окопише снег, а голело се дрвеће, које се преко зиме повијало северцем — под теретом снега, одеваше сваким даном све више у лепу зелену одећу. На и птице цвркутом својим славише Бога, радујући се топлим сунчаним зрацима.

И чича Гвозден — као и увек — не хте заостати иза других, него са својима приону на рад. А између свих послова прави му беше да преоре кућевни плац, који је већ и ограђио.

Мрзља наспрам Гвоздена и његових све је више расла тако, да су Миленко, па и Станко у многим приликама дали то и познати. Гвоздену ово није остало неопажено, па за то се и посаветова са женом и закључише: да Станоје у будуће не нокива на салашу у планини, већ кући, рекав му уједно да се склања „Кузмановићевих“.

Ђурђевски се дани приближаваху, те су и сељани све радосније бивали, што ће најзад доћи празник, да се омрсе печењицом из свога стада.

(Наставиће се).

СТРАШНО ЗЛОЧИНСТВО

Ноћу, између 11 и 12 новембра ове године, догодио се у селу Калуђерици, које је у непосредној близини Београда, такав страшан злочин, какав се скоро није десио у целој земљи.

У вече, 11 новембра око 10 часова, Танасије Благојевић позове у своју кућу Николу Стојковића и Благоја Игњатовића, оба из Калуђерице и рече им, да би добро било напасти на кућу Марка Соколовића из Калуђерице, све по кући побити, — па по том их повратн.

Овај Танасијев предлог прихвате одмах Никола и Благоје и већ после пола часа сва тројица су били у Марковој авлији наоружани сикирама.

Да не би било велике дарме и борбе, Танасије предложи својим друговима, како би најбоље било изазвати из куће домаћина Марка, па га одмах убити, а после учинити то исто и са његовим унучадима.

Пошто су се на ово сложили, Танасије остави своје другове сакривене у авлији, а сам се прикучи Марковим вратима и викне: „О! Марко, изиђи и истерај поље из твога кукуса, да ти не сатру сав кукус“.

Јадни Марко, не надајући се никаквом злу, још бунован од спавања, изађе из куће у авлију и запита Танасија, где су ти коњи, што му кукус сатиру, те да их похвата и повеже.

Још је Марко нешто хтео рећи, али га Танасије лупи по глави сикиром тако силно, да је Марко пао на земљу и почео да хрче. Одмах прискоче Танасијева другови и сикирама до-туку једнога Марка и убију га.

Збуњени овим убиством они разбојници нису знали шта ће са мртвим Марком. Ухвати их на мах страх, да их власт не похвата, јер ће се наћи и деш и трагови од крви.

После кратког времена сете се, да у авлији Марковој има много више ждењете у купама. Одмах дохвате Марка за ноге и за руке и одвуку га до једне купе више, коју разгрну и у њу затрпају Марка.

Када су извршили ово убиство, зликовци се врате Марковим вратима и Танасије изнове жену Маркову Илинку и ова одмах изађе и запита: ко је и због чега тражи? Танасије упита Илинку где јој је домаћин? Чим је Илинка чула питање, одмах је обузе сумња на неко зло, с тога одмах намери да се у кућу врати, али је један од зликоваца лупи сикиром по лицу и она закука, али је остали зликовци напађу сикирама и дотуку је, па је онда, као и домаћина јој, одвуку у шашу и тамо затрпају.

Извршивши и ово дело, зликовци узму будаке и мотике, на сва искрављена места очисте, мислећи на тај начин да уклоне трагове својих бездушних дела.

Када су и ово свршили, онда Танасије са Николом уђе у Маркову кућу, а Благоја остане на пољу да чува стражу и пази да не ко нађе.

Ушавши у кућу, Танасије и Никола нађу на ћерчицу Маркову Иванку, дете од 13 година, које је на вину своје мајке устало и у авлију пошло. Дете, када виде непозната лица, потрчи у собу, али га зликовци сикирама нападну и просто искасапе и остане га где је пало и издануло, а где је и нађено.

Ово је било треће и последње убиство, јер у кући нинога сем њих троје није ни било, према чему је сатрвена цела једна породица, а запушена су и сва уста, која би убице могла проказати.

Сада настаје тек дело, које је ова дружина намерила; сада настаје грабеж имовине погинулих укућана — настаје разбојништво.

Реч хаос мала је да означи ону збрку од ствари помешаних са крвљу, која је нађена после извршене похаре.

Нема ни једне ствари у кући, која је остала на своме месту, нити је пак нађена ма која ствар од вредности, према чему се јасно утврђује, да су зликовци морали дуго бити у кући, као и то, да су били добро упознати са имовином Марковом.

Танасије

Зликовци су однели све рубље, све платно, све одело и сав новац — дакле однели су све. Према процени однетих ствари и новца, зликовци су Марку однели до 1200 динара.

Завршивши у свему намерена дела, зликовци поделе још у авлији Марковој ствари и новац, па по том оду у село, оставивши за собом три жртве и пусту кућу. Кућа, која је била пуна пре ових злочинстава, остала је без иједне ичега; лица, која су у кући живела радосно и мирно, сада су постала лешеви и унакажена тела.

Иследна власт среза врачарског, по дознању ових нечувених злочинстава одмах је на лице места отишла ради извиђаја и после краткога времена зликовац један био је у рукама власти.

Прво је ухваћен Благоје Игњатовић, који је у почетку одрицао саучешће у овим делима, али је у брзо све признао и до ситница испричао целу ствар.

На испиту свом, Благоје је прво за сучаснике означио два лица из Калуђерице и против њих је одмах поведена истрага, али се је одмах приметило, да ова лица нису у овим делима учествовала, јер се противу њих није иследило ништа, што би их за учињене могло испољити. Услед овога иследна је власт притегла Благоја и он је, видећи сам своју лаж, а гоњен и грижом савести, па и сажаљењем према овим невиним људима, изјавио, да су са њиме у овим делима учествовали: Танасије Благојевић и Никола Стојковић, сељаци из Калуђерице.

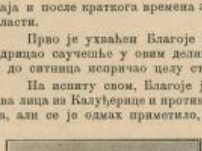

Никола

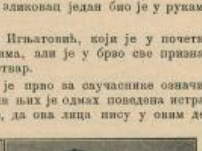

Благоје

Иследна власт је продужила истрагу и утврдила, да су ова двојица са Благојем убице Маркове и његових укућана.

Благоје је младић од 19 година и ожењен. У селу се сматра као најопаснији зликовац, премда се није ни једна његова кривица могла доказати. Признавањем ових убистава, Благоје је још неке своје кривице признао и власт је и то иследила.

Танасије је зрео човек, око 40 година, осуђивана на 20 година робије, што је обесио и убио своју жену. Ову је казну издржао у београдском казамату. Танасије кривицу своју никако не признаје, но то и није чудо; зна овај стари зликовац последице признавања оваких злочинстава.

Никола има 30 година, осуђиван је за понушај убиства, и често пута бивао је под истрагом за разна кривична дела. И Никола дело не признаје, али је противу њега и Танасија власт утврдила стварне догађе и они ни један неће измаћи из чељусти неумитне правде, која има да оспети ове три жртве.

Власт је већ на крају истраживања, јер само има још да испита неколико лица, па ће дело спровести надлежном суду, који ће зликовцима одмерити заслужену казну.

Износећи слике ових јединствених злочинаца, молимо све оне, који о њима ма што буду знали, да то доставе било нама, било иследној власти среза врачарског, која и води кривичну истрагу.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 77

Наслоки се о колена, и стегне главу своју длановима као клештима.

— Какве су то муке и патње! отме се Соњи мученички напај.

— Па, шта сад да се чини, говори! замоли он и одједном подиже главу, па је погледа с лицем које се уназадило од очајања.

— Шта да се чини! узвикне она, посочи намах с места, а очи, доселе пуне суза, одједном заблисташе. — Устани! (Она га узме за раме; он се придиже гледајући је готово несвесно). Иди одмах, овога часа, стани на раскршће, сагни се, метанишн, пољуби најпре земљу, коју си обесветио, а после се поклони целоме свету, на све четири стране, и свима реци на глас: „ја сам убио!...“ тада ће ти Бог опет послати живот. Ићи ћеш? Ићи ћеш? запиткиваше га она, тресући се сва, као у наступу, узевши га за обе руке, снажно их стиснувши својима и гледајући у њ горућим погледом.

Он се набезумн, и беше чак запрепашћен њеним изненадним успрењем.

— То ти мислиш на робију, Соња, шта ли? Треба ли нешто себи да нанесем? запита он мрачно.

— Треба примити страдање, и њиме себе искупити, ето шта треба

— Не! Ја нећу да идем њима, Соња.

— Али како ћеш да живиш, да живиш како ћеш! Чиме ћеш да живиш? узвикиваше Соња. — Зар је то сад могућно? И, како ћеш ти с мајком да говориш? (О, а с њима шта ће сад бити, с њима!). Али шта је мени! Та ти си већ оставио мајку и сестру. Ето оставио си их, оставио. О, Господе! узвикну она. — Та све то зна и сам! Али на како ће да се живи без тог човека! Шта ће сад с тобом да буде?

— Немој ми дете, Соња, лагано рече он. — Шта сам ја њима крив? Зашто да идем? Шта да им кажем? То је тек само привиђење... Они милионе људи уништавају, и још то поштују као врлину. То су питкови и подлаци, Соња!... Нећу њи. И шта да кажем, да сам убио, а новац нисам смео да узмем, па сакрио га испод камена? дода он са иаједљивим осмехом. — Па онда ће се они баш мени да подсмевају, рећи ће: будала, што није узео. Плашљивац и будала! Ништа они неће појмити, Соња, нити су достојни да појме. Зашто да идем? Нећу њи. Немој бити дете, Соња...

— Хоћеш да се намучиш, да се намучиш, понављаше она пружајући му руке с очајном молбом.

— Ја сам се можда још и оклеветао, мрачно напомену он као замишљен, — можда сам ја још човек, а не ваш, а похитао сам себе да осудим. Ја ћу још да се борим.

Охол осмејак се појави на његовим уснама.

— Носити и сносити такву муку! И то зар цела живота, свега века свога!...

— Навићи ћу се... прозбори он тужно и замишљено. — Слушај, отпоче он затим, — доста је плакања, време је да се

ради о отвари: ја сам дошао да ти кажем, да мене сад траже, хватају ме...

— Ах! узвикне Соња уплашено.

— А што ти узвикујеш! Сама желиш да идем на робију, а сад се уплашила? Само ево шта: не дам се ја њима. Они немају стварних доказа. Јуче сам био у великој опасности, и мислио сам да сам већ пропао; али се данас поправила ствар. Сви су њихови докази са дна краја, тј. јест њихове оптужбе ја могу да окренем у своју корист, разумеш ли? И окренућу, јер сам се сад научио... Али ће ме ставити у притвор извесно. Да не беше једног случаја, можда би ме затворили и данас, па, можда ће ме још и сад затворити данас... Тек то није ништа, Соња: биће мало у затвору, па ће ме и пустити... јер они немају ни једног стварног доказа, нити ће га бити, дакле реч. А с оним што имају, не могу човека уловити на удицу. Али доста... Тек само кажем ти, да и ти знаш... За сестру и мајку постараћу се некако да их разувеирим, и да се не уплаше за ме... Сестра ми је, уосталом, сад, чини ми се, обезбеђена... мора бити и мати... Е, то је све. Види, уосталом, смотрена. Хоћеш ли долазити к мени у затвор, када будем тамо?

— Хоћу, хоћу!

Обоје сеђаху напоредо, тужни и убијени, као после буре избачени на пусту обалу, сами самцити. Он гледаше Соњу и осећаше, како на њему беше много њене љубави, и чудноватo, њему одједном, беше тешко и болело га, што тако љубе њега. Јест, беше то чудноватo и страшно осећање! Идући Соња, он је осећао да је у њој сва његова нада и сав излаз, мислио је да скине бар део својих мука, а где сад, кад је њено срце сне њему припало, он је намах осетио и сазнао, да је беспримерно несрећнија него што је пре био.

— Соња, рече он, — ипак ће боље бити да ме не похађаш.

Соња не одговори, плакала је. Прође неколико тренутака.

— Имаш ли крст? изненадно га упита она, као да се присетила.

Он испрва није разумео.

— Немаш, је ли, немаш? — На, узми ево овај, од кипариса. Мени остаје други, медни, Лизаветин. Ја и Лизавета смо се измениле: Она је мени дала свој крстић, а ја њој своју иконицу. Сад ћу ја носити Лизаветин крстић, а овај остаје теби. Узми... то је мој! То је мој! мољаше га она. — Јер сто заједно ћемо да патимо, па заједно и крст да носимо!...

— Дај! рече Раскољников.

Није хтео да је ожалости. Али одмах повуче руку пружену за крстом.

— Не сад, Соња. Боље после, доле, да би је умирио.

— Да, да, боље је, боље, прихвати она с осећањем, — кад пођеш да патиш, онда ћеш га и метнути. Доћи ћеш к мени, ја ћу ти га метнути, помолићемо се Богу и поћи.

У том неко тргну пут куцну на врата.

— Соњица Семјоновна, може ли се ући? зачу се нечији врло познат учтив глас.

Соња пође вратима уплашено.

Плава физиономија г. Лебезјатњикова провири у собу.

V.

Лебезјатњиков изгледаше узнемирен.

— Дођох вама, Соњија Семјоновна. Опростите... Ваш сам и мислио да ћу затећи нас, рече он Раскољникову, — то јест, нисам мислио ништа... тако што... али мислио сам управо... Тамо код нас Катарина Ивановна је полудела, намах се нарече, обративши се Соња и махнув се Раскољникова.

Соња узвикне.

— То јест, ово, тако се бар чини. Уосталом... Ми тамо не знамо ништа да чинимо, ето шта је! Вратила се, — ћу су одкекуда, изгледа, отерали, можда су је и били... бар тако изгледа... Ишла је и начелнику Семјону Захарићу, па га није нашла дома: ручао је код неког такође генерала... Представите себи, дунуса право таме, где су ручали... код тог другог генерала, и, представите себи, — тако је навалювала, изазвала начелника Семјона Захарића, и то, изгледа, још одмах онде за стола. Можете представити шта је тамо било. Ћу су, наравно, отерали; али она прича како је баш она њега нарушила, што се чак може и претпоставити... како је нису ухватили, — не разумем! Сад она свима прича, и Амалији Ивановној, само је тешко разумети шта каже, више и туче се... Ах, да: она говори и вике, како ће сад, пошто су је сви оставили, узети децу и отићи на улицу, носиће виргл, а деца ће певати и играти, а и она ће, и купиће новце, а сваки дан ће генералу долазити под прозор... „Нека види, вели, како благородна деца оца чиновника иду по улицама као просјаци". Сву децу бије, она плачу. Леду учи да пева „хуторок", малишу да игра, такође и Полину Михаиловну, нида све одело; гради им некакве капице, као антерима; хоће сама тас да носи, и да дупа у њ, место музике... Ништа неће да чује... Па представите како је то? То се тако просто не може! (Наставиће се).

ПОТЕРА ИЗ АМЕРИКЕ

Управа града Београда а у исто време и уредништво „Полицијског Гласника" добили су потерницу од Америчке-Експрес Компаније за Јова Арнолда Бера, који је учинио проневеру у 15.000 долара (75.000 дин.). У потерници је расписана и награда од 500 долара и 10% од пронађеног новца.

Са своје америчанске интересантности и да се одазовемо молби тамошње полиције ми доносимо у целости ове потере са сликом Беровом, ма да немамо изгледа да ће дежурадата наћети пут чак из Америке у Србију.

Потерница овако гласи у преводу:

„Чикаго. *22 новембра 1900 год.*

Награда 500 долара и 10% од пронађеног новца.

Горња је слика врло добра фотографија Јова Арнолда Бера, поћиног службеника Америчке-Експрес Компаније у Грин Беју, држави Висконсину, кога је нестало у суботу 3 новембра (по новом) ове године, око пола поћи. Следећи је лични опис његов најновији и сматра се као врло тачан, имено: њем је сада 34 године старости, висок је 5 стопа и $10\frac{1}{2}$ палаца; мери на вагу 162 фунте. Вер је отворене боје у лицу, угашене косе, мрких брковa, поје он, као што смо од тада сазнали, фарба црном бојом, но он их је могао до сада и обријати, а могао је пустити и да му расте пуна брада или и само један део браде. Даље, могао је до сада и његову косу офарбати, па је могао, за неполу, и лажне бакенбарте направити. Нос му је велики, али му је остала белега између поснe коснти и врха од носа, од удара при игрању мете, од чега му је нос остао мало сплоштен, те му носна кост изгледа истакнута и даје услед тога нижем делу носа дебљи изглед, но што би му по природи изгледао

Вер је левак и пише левом руком; он има белегу од рођења на средини десне стопале, у величини од прилике колико један никлен новац од 5 америчких цента (25 пара дин.). Велег је тај чрвен или боје јетрине (црне јагренице) два ножна пста до ножног палца на обема ногама уткана су као да су један уз другу прирасли.

Пре нестанка му купио је: један пиг шешир, тако звани „федора"; плавотно и пеленасто одело, кроја, какав је на горњој слици и један пиг горњи капут. Може бити, да он ове хаљине и сада још носи, али може бити, да се и сасвим другачије преобукао.

Он је пред његов нестанак купио још и један пар обуће, таковзване „Доглес" (Dauglcs) са дебелим ђоном и висоним потпетицама, које су ципеле изнутра нумерисане са бројем 3758, како што је и на ђону изнутра ударен жиг обућарске задруге „Union Make".

Вер је при поласку још собом понео и револвер из фабрике „Смит-Весон" (Smith Wesson) бр. 89.585. Он је још понео собом и таковзван „Килиев лек" (Keeley Cure), али кажу, да он опет није алкохолна пића, и над је при пићу, он се даје пићи у коцкарницама или на спорту. Могуће је, да има уза се и какву женску.

Вер је видра од човека и способан је, да се за час преруши и у лицу промени, и он ће знати, да се за њим прво живо трага.

Горњи део његова лица, као: чело, обрве, и нос, он не може лако да преобрази, па не може ни да сакрије праве изразе својих очију, — што је увек најсигурније средство за проналазак овакових људи, — али ову последњу црту вала и са особеном пажњом студирати.

Бер је био ревностан читалац детективских приповедака, путописа и литературе старога Рима.

Награда од 500 долара плаћа се одмах по његовом апшењу или и по извештају, који би имао за резултат његово апшење.

Накнадна награда од 10% проналажењу новца плаћа се такође одмах.

Бер је однео собом неких 15.000 долара (75.000 дин.), од којих је 5.000 долара у злату, а у тежини 18 унција, а остатак је у америчким новчаницама.

О његовом апшењу или ма каквo обавештење о њему извољите одмах телеграфисати потписаном:

E. S. Acerill
General Superintendent
United States Epress Com.
Chicago.

Изволите залепити овај распис на зид Ваше канцеларије, односно одштампати га у лист са сликом како би га публика могла читати, а и известите одмах и Вашег шефа полиције, како би био на потребној опрези.“

ТРАЖИ СЕ

Димитрије Б. Грујић, месарџија из Београда, на путу између Осипаонице и Скобља, кад су момци његови 1 овог месеца гонили џелеп волова, нестала су два вола и то један длаке зелене, матор 4 године, леви рог жиг $\frac{a}{1}$, на десном куку има М. и број 4; други је длаке зелено-мургасте, матор 4 године исти жиг као и први. Оба купљена од Животе Стокића из Калишта. Управа града Београда актом Бр. 30192, моли све полицијске власти да предузму трагање за проналазак волова, па да о резултату Управу известе.

Милија Јовичић, бив. служитељ пражског пореског одељења, из Врања, пре 6—7 месеци отумарао је незнано где, а код куће оставио жену са два нејака детета испод једне годинe дана своје старости, без икаквог средства за њихов опстанак за живота. Милија је 30—35 година, стаса средњег, лица црномањастог, у лицу сув; — од одела одпео је на себи: панталоне од плаве чохе, капут у сарби, на глави шајкачу и на ногама опанке. Не брија се. Начелство окр. пражског актом Бр. 19807, моли све полиц. власти да именованог потраже и нађена њему стражарно спроведу. УБр. 30119.

Петра Ставровића, војног бегунца, који је био на сталном становању у Куприји, тражи начелство окр. моравског, актом Бр. 15361. Петру је 19 година, раста омањег, у опште смеђ, на себи је имао блузу од сурог шајка, на ногама опанке. Моле се полицијске власти да именованог потраже и нађена њему стражарно спроведу. УБр. 30246.

Милен Мијаиловић, из Сталаћа (среза ражањског), отумарао је 10 прошлог месеца од куће и до сад се није вратио, нити се могао пронаћи. На како се сумња, да се није удавио, или убио, пошто има падајућу болест, то начелство окр. крушевачког актом Бр. 12460 моли, да Милана потраже и о проналаску известе. Милану је 56—57 година, стаса средњег, смеђ, бркова и обрва такође смеђих, очију малих, жућкастих, сувоњав, у сељачком оделу, босоног. УБр. 30247.

ПОТЕРА

Иван Ратковић, из Кучина у Старој Србији, редов I чете 23 батаљона VI пешадијског пука, побегао је из команде 24 пр. месеца. Иван је раста омањег, добро развијен, очију зелених, лица пуног — округлог, косе смеђе, бркова малих, ретких, смеђих; без браде. Команда актом Бр. 7116 моли све полицијске власти, да Ивана потраже и нађена њој спроведу. УБр. 29687.

Непознати лопови ноћу између 23 и 24 пр. мес. провалили су зид од куће Живане удове Димитрија Ландолца из Гроцке и из ормана у соби однели следеће ствари: 1 златан брош у облику руже, са дистањем у средини; исте такве златне минђуше; дијамантски прстен укован у сребру; сребрн прстен израђен на облик дијамантског прстена, — оба за српску ношњу; 2 велика златна новца — Ђошдијеје; 25 комада рупија златних, разне величине; 2 дуката цесарска пробушена; 3 пара мушких чарапа и 2 пара назувица од вуниде. Начелник среза грочанског актом Бр. 10255 моли све полицијске власти, да за доповима и покрађом предузму најхитније трагање, па у случају проналаска, њему стражарно спроведу. А уједно нека скрену пажњу јувелирима и златарима да приликом куповине прибаве и ако би им ко понудио продају напред поменутих украђених ствари, да о овоме одмах известе најближу власт. УБр. 29504.

Светислав Димитријевић, из Аранђеловца, редов 2 чете 40 батаљона X пешад. пука „Таковски“, побегао је из команде. Светислав је висок 1·75 м., без браде и бркова, слабуњавог изгледа, коже прне. По народности Циганин. Кад говори, нагласак му је циганскн. Бесмвчи у очима није чисто беле боје, већ мутна. По занимању је ковач. Команда актом Бр. 6735 моли, да се Светислав потражи и нађени њој стражарно спроведе. УБр. 29518.

Ђерим Тафић, — Цигании — из Бојника (среза јабланичког), окривљен је, да је извршио крађу па побегао. Ђерим је 40 година, средњег раста, лица округлог — црног, носе и обрва црних, браду браца, носа и уста правилних, од одела је имао: памучњу, прне чакшире — арнаутског кроја, препасан појасом, на глави носи црвен фес, а на ногама опанке. Начелство окр. пражског актом Бр. 19719. моли полицијске власти, да Ђерима потраже и нађена њему спроведу. УБр. 29861.

Михајло Михајловић, момак баштованскн, који је прошле године као баштован служио, код Косте Живковића, свл. касапина, у башти испод „Пашине чесме“, на цариградском друму, окривљен је поред већ познатих кривица, да је имао удела у извршеној опасној крађи ученикој Ђорђу Милосављевићу, мех. свд. и Танасију Кузмановићу из Врчина. По казивању саучесника, Михајло је родом из Крагујевца. Њему је 30 година, у лицу плав, мало грбаст, а позади левог уха има обојену косу у величини једног динара. Од одела има сукнени гуњ, плаве војничке панталоне, на глави обичну војничку плаву шајкачу, а на ногама опанке. Начелство округа београдског актом Бр. 10697 моли полицијске власти, да Михајла потраже и њему стражарно спроведу. УБр. 29817.

Милош Арсенијевић из Београда и **Младен Зубовић** из Гроцке, побегли су из команде. Командант VII пуков. окр. команде актом Бр. 13713. моли, да се ови војни бегунци пронађу и њему стражарно спроведу. УБр. 29988.

Винка одвојено живећа жена **Владимира Никетића**, из Јездине, окривљена је код начелника среза грнвачког у Чачку за дело из § 166 крив. зак. и она чим је за то сазнала, побегла је. Начелник пом. среза актом Бр. 12544 моли све полиц. власти, да Винку потраже и нађену њему стражарно спроведу. Винки је 23 године, црномањаста, дежмеката — у сељачком оделу. УБр. 30127.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Овим нашим претплатницима, који чекају бројеве „Полиц. Гласника“ и желе да их повежу јављамо, да ћемо их примити на повез. Треба да пошљу све примерке у поједином пакету и по 3 дин. за (ени) повез са поштарином за повратан новчаник, јошто пошта не прима непознате пакете. Ако но од претплатника има бројеве и из ранијих година неповезане, може их послати уредништву под истим условима.

На многа питања од стране наших читалаца, над ће се свршити нам роман „Злочин и Казна“ од Ф. Достојевског кога у листу извозимо — овим их извештавамо, да ће исти бити готов најдаље до краја фебруара идуће године. Романи се и одштампаза са исправкама које у листу случајно испадну, и тако ће наћи дело у засебној књизи, у оним јављу.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 236.

БРОЈ 49. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 17. ДЕЦЕМБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости под овлашћених сталежа или на пошти. Цена је листу: селима, које узаље у светаш опитиње а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, свештеним лицима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механиџијама из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну они се за овој цени могу претплатити само преко својих команданта полицијских односно пограничних одред. Надлештима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

САСЛУШАВАЊЕ

(НАСТАВАК) (13)

Исто тако ради сведок, који хоће да кривца спасе, а невина упропасти: у првом случају он ће, кад ствар вешто уђеси, окривљеног окитити и рђавим особинама и изнети оно што се не да порећи, али ће се добро чувати, да не изнесе какво тврђење, којим би окривљеног изложио презреју или штодно његовом угледу. На против ако је рад да окривљеном шкоди, онда ће цео његов исказ у почетку можда имати карактер благонаклоности, извињавања, уљепшавања, докле једним једином придевом не скрене истраживачку пажњу на себе, у коме случају исследник увиђа с ким има посла. Сведок тереши окривљеног горе но што може пред својом савешћу да одговара.

Да би могао чинити тачна опажања, исследник не мора бити никакав велики психолог; добра воља и строга пажња довешће готово сваког на прави моменат, у коме се сведоку изманла издајничка реч. До душе то још није никакав необорив доказ, али је већином довољно, да исследник добије само повода, да у сведокову исказу не може бити све у реду. Латити се испитивања, да ли је сумња била оправдана, по правилу није тешко. Сведока треба навести да исприча или опише нешто, што исследник потпуно зна из својих сопствених напора или преко сасвим поуздалих сведока а што је важно за кривицу или невиност окривљеног.

Пошто се свака ствар може разнолико посматрати и разнолико причати, то ће сумњиви сведок, ако је он одиста нечасан, извесно стпар тако разлагати, да исследник може опазити, у коме правцу сведок извр̂ше; сваками да ваља правити разлику између лажног сведока и само пристрасног сведока. Потпуно непристрасан није можда ни један сведок. Неко мало додавање и украшавање у причању не треба узимати тако озбиљно, али тавко описивање битно се разликује од правог, лажног исказа, да размена није могућна ни у ком случају.

Је ли испит испао на сведокову штету, биће можда потребан други контролни испит. Ако се и тим испитом појача сумња, онда је најбоље, да се сведоку отворено каже, шта се мисли о његовом исказу: на тај начин ће се бар отклонити, да сведок и даље не прича неистину. У врло многим случајевима, на ниже код непокварених природа, дешава се, да сведок учини мање или више дрзак покушај, да исследника лаже, али се тога одмах онане и поштено говора чим опази да исследник не прима све за готово. Одиста се може рећи, да је исследник сам крив, кад му сведок лаже, јер да је он из самог почетка добро пазио, било би му лако да спречи цео разлој лагарија. И ту треба отворити очи и добро пазити на унутрашње противуречности његових исказа са спољним моментима, јер ништа не утече тако сигурно, ништа не збуњује тако нити исправља тако слабије образоване људе као јасан и јак demonstratio ad oculos.

Наравно да ту ваља пазити и на ситнице и н. пр. не заборављати, да ли није нешисмен човек, за кога сведок тврди, да му је нешто читао; да ли сведок не тврди да је ватра гробала његову кућу, ма да ветар није дувао у оном правцу, у ком је његова кућа, или да је пола сахата стојао бос на пољу, ма да је на пољу био снег до колена. Сведок тврди, да поток доста пута тако набуја, да плави обалу, али чим бацимо погледе на камичке што мало пире из воде, уверићемо се да на њима има густе маховине, а то не би било, да ти камичци чешће тону у води. Сведок прича, да га је његов син тада одмах учинио пажљивим на ово или оно, међу тим рачунајући се докаже, да је његовом сину тада било шест година.

Такви примери отворених противуречности и немогућности показују се често у протоколима и они су најбоље оруђе, да се сведоку докаже неистинитост његових навода, али њих треба открити. То није никад тешко, ако уопште саслушају поспетиме пуну пажњу, ако и приликом читања протокола слушамо и ако, што је неопходно потребно и од велике помоћи, живо представимо себи све оно што је испричано. Саме ствари не противурече једна другој тако снажно и јасно као факта, бар у речима се не опажа тако јасно противуречност. Али кад тежимо, да пред своје очи изнесемо стање ствари онако како га је сведок испричао, или, како га ће већ знамо из раније описивања, на онда оно што је наново испричано умешаном у то, а за тим и даље слушамо сведокову причање и догађаје у мислима преносимо на оно место, на коме су се и по раније причаљу одиграли, онда је готово немогућно да се превиди нека невероватност или немогућност. Исследник треба да се сав преда и посвети својој ствари, на ће и посао имати успеха.

Једно за нас у многом случају важно питање јесте оцењивање исказа лица на умору. Исследник има прилика да саслушава рођаке или отровање личности; има прилика да саслушава људе, који на смртном одру кажу тајну, којом некога терете злочином; људи на умору олакшавају своју савест тиме што се исповедају да су учинили неки злочин, за који други неки испаштa. Према томе исказ лица на умору од врло велике је важности. Ако је исследник био још у могућности да дотичног сам саслуша, па за тим и закуне, онда је ствар лакша, јер је имао прилике, да се увери о предности исказа. Али доста пута није било могућно да се исследник дозове, те је смртник тајну исповедио само трећим лицима, која је за тим саопште исследнику. Да се сва таква лица морају саслушати тачно и опрезно, само се по себи разуме, као год и то, да у свима таквим случајевима има лекар да дође своју суд, да ли је смртник у свом стању могао да каже истину. Рецимо да се несумњиво утврди да је болесник казао истину, ми имамо још да решимо друго питање, да ли се може потпуно веровати човеку, који умире. Правници се у томе држе врло различито. Једни тврде да је све оно што човек на смрти каже у свима околностима цела целцата истина, а други веле да њихне исказе ваља ценити као и других људи. За нас ће нам најбоље мерило бити ово: ако је дотични био у животу поштен човек, може му се веровати и на смртној постељи; није ли био поштен, вероватно је да лаже и кад умире.

Патофорно лагање

Има стања, која су у неколико у средини између онога, у коме неко хоће да каже истину и онога у коме то неће да учини. То су они случајеви, у којима неко у даном тренутку нема намере да лаже, али у којима ипак услед навике ствар тако представља, да неистина избија на видик.

Ово по правилу није никакво болесно стање. Па ипак ту мора бити неке ненормалности, кад човек сматра као за истините оне ствари које то у ствари нису. Овакви случајеви највише задају мука исследнику, пошто лажима таквих људи не може се наћи мотив, и пошто они чине сасвим нормалан

утисак и стиче причају као потпуно веродатну. Овакви случајеви, да их називамо патоформима, дешавају се највише код људи, жена и деце богатих манитом.

Интересантан пример даје нам немачки песник Гете, који сам за себе вели, да је четиће пута измишљене бајке причао као да их је сам доживео. Оваквој врсти лагања нарочито су наклоњене хистеричне жене. Иследник ваља да строго мотри на жене у другом стању, ако их саслушава, јер оне доста пута причају ствари, које се никад нису десиле, ма да су те жене иначе потпуно поштене и ма да дубе истину.

Напослетку ја кажем и то, да иследник ваља да добро нади да не начини несрећу прилином саслушавања богаљавих и ако савесних сведока. Многим питањима доводи он такав сведока дотле, да овај заиста мисли да је доживео много што шта, што се није ни догодило. (Свршиће се).

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Један општински писар послао нам је један овакав спорни случај, који је на расправи за суђење био пред књажевачким првостепеним судом.

Књажевачки првостепени суд, пресудом својом од 2 новембра 1899 год. Бр. 2915, одбио је од тражења Н. Н. као неуменског, који је тужбом својом тражио, да суд пресудом својом, нагна туженог продавца једне воденице са плацем, да му њега таниру од овога имања.

Исту пресуду, која је по жалби одбијеног послата Апелационом суду, овај је суд пресудом својом од 25 априла 1900 год. Бр. 1892, одобрио као на закону основану.

Но по поновној жалби тужиоца Касациони суд је у своме II одељењу, примедбама својим од 28 августа 1900 г. Бр. 6474 поништио пресуду Апелационог суда на ових разлога:

„Воденице не долазе у ред оних имања које законодавац по § 471 грађ. судског поступка штити земљоделцу, и зато је Апелациони суд погрешно одобрио пресуду првостепеног суда, којом је на основу поменутог законског прописа тужилац одбијен од тражења.

Апелациони суд усвајајући примедбе Касационог суда, осудио је туженог на издане таније, од спорне воденице са плацем, пресудом својом од 6 сент. 1900 год. Бр. 3333, пошто поменутим законским прописом законодавац не штити земљоделцу и воденицу, а уговор о продаји и куповини према пропису § 644, 621 и 652 постоји.

Давље када Касациони суд овакве своје примедбе доноси, које Апелац. суд и усваја, а тужени међутим подноси о томе у овоме спору доказе о томе, да по отуђењу спорне воденице са плацем нема околико земљишта, које § 471 тач. 4 грађ. суд. поступка за земљоделца штити и забрањује му отуђење, онда настаје питање о томе, да ли се у овом конкретном случају искључује благодејање земљоделчево, када на овом земљишту, које му овај законски пропис даје, земљоделац има воденицу било по старини или је сам на истом по својој потреби или ради што неког прилода за себе и своју породицу сградио.

Пошљком оне судске расправе тражи се од нашег уредништва мишљење по овој ствари, а поводом тим, што је у нашем листу а у бр. 39 у рубрици „општински послови“ и у расправи § 471 тач. 4 грађ. судског поступка, о благодејању које законодавац земљоделцу даје, дато мишљење: да земљоделац ни у ком случају не може отуђити воденицу са плацем, ако нема сем исте, да му остаје околико имања, колико горе поменути законски пропис тражи.

Досета о овоме питању треба добро и озбиљно размислити, и доћи до тих резултата шта је законодавцу овим својим законским прописом хтео. Наше је уверење, да му је била чиста и прецизна намера, да наш земљорадничке сталеж заштити од пролетаријата — бескућништва. Ову овоју девизу засновао је поглавито на тим резонима, што је наша држава земљорадничка земља, јер од земљорадње живи читаве $^{4}/_{5}$ нашег народа. Осиромашавање овога сталежа грози правилном развијању нашег државног уређења, јер стварањем пролетаријата, падају и стварни државни приходи а да и не говоримо о беди и невољи, које овај доноси.

Но у овом конкретном случају ми се морамо ставити на такво становиште, да се упустимо у расправу само на основу јасних и прецизних законских одредаба. А када то учинимо онда се морамо изјаснити, да је Касац. суд по своме устројству § 1 највећа и последња инстанца у свима спорним правним питањима. Он је подељен у три одељења. У случају противуприседа нижих судова на примедбе Касационог суда у разним споровима, расправља сваки конкретан случај, општа седница истог суда. — § 16 тач. 4.

Када се ово зна, онда су доиста и довољно и јасно прецизирани, правни односи дрикљања — грађана, који своја права са тражбама износе пред судством.

Давље Касациона суд решава у последњем степену, али законодавац је сваком грађанину дао право и на то, да у сваком случају при помисли, да му се законо право крши, апелује на мишљење и решење опште седнице нашег највећег суда у земљи, давље на мишљење целе правничке групе овога највећег суда.

Према овоме, у овоме конкретном случају, тужени је имао права на тај апел тиме што би се својом жалбом противу пресуде Апелац. суда жалио поновa Касационом суду, када Апелациони суд није хтео дати своје противуразлоге, противу примедаба Касације, но их је усвојио, и на основу истих своју нову пресуду донео.

Но како § 332 грађ. суд. поступка гласи: „*кад нижи суд буде имао разлоги остати при правилној својој пресуди, он ће у сарасподном писму Касационом суду разложити, зашто при ирим суђењу остаје.*

Ако Касациони суд разлоге нижег суда не уважи, учиниће му са разлозима друге примедбе на којима је нижи суд дужан у свему поступати.“

Међутим § 16 тач. 4 о устројству Касац. суда гласи:

„*Општа седница решаваће оне предмете, у којима нижи суд не би усвојио примедбе, које би му учињило на пресуду једно одељење Касационог суда.*

Давље у сваком конкретном случају решавање у општој седници, долази, ако нижи суд да своје противуразлоге на примедбе. Но ако их он усвоји, онда и право онога грађанина, који би са новом пресудом био незадовољан остаје у оном положају, какав је за исто усвојило нижи суд по примедбама највишег суда и пресуда је извршна, јер се нигде не наводи, да ће и по жалби жалиоца, на ону пресуду која је донета на основу примедаба једног одељења Касац. суда, решавати општа седница.

Кад овако стање ствари стоји, онда је коначно решено и то питање, да се земљоделцу може продати воденица са плацем, и ако нема околико земљишта колико прописује § 471 тач. 4 грађ. судског поступка, и према оваком окончању ове ствари, пропис овога законског прописа за заштиту и благодејање остаје илузоран.

Ми оно питање не би третирали, да овде не улази у акцију и једна радња општинског суда, јер је она рубрика само за општинске послове и за упут правилног кретања у општинским судовима, но би исто оставили нашим правницима и зато позваном правничком листу „Браничу“.

Но како се при сваком у опште убаштињењу код суда, тражи и учашће општинског суда у томе: да продавцу нада уверење о томе, да сем продатог имања, има још на пагланицу поред куће и кућевог плаца и по пет плуга оране земље рачунајући сваки плуг по 3600 квадратних метара, без ога уверења неће извршивати потврду ни полициска власт ни суд тапију потврдити, то сматрамо за своју дужност, да се упитамо: шта би се имало у овом погледу чинити?

Општински суд, и да је продавац хтео тапију куцпу издати, дужан је изаћи на лице места и метром премерити све продавчево имање, и онда се у своме уверењу изјаснити, да он доиста сем продатог имања има још околико земљишта колико закон за њега као земљоделца тражи. Овакво уверење, потврђује надлежна полициска власт када се о истинитости потписа и печата на и садржине, коју општински суд у уверењу наводи, лично увери.

Ни општински суд, ни полициска власт у овом случају не могу издати тако уверење, и онда следствено, да не може бити ни речи о потврди тапије на купца, од стране надлежног првостепеног суда. И шта онда? Настаје питање како ће се и на који начин ово убаштињење код суда извршити, кад

нису извршени сви они захтеви, које закон за потврду судску тражи?

Одговор је на ово питање јасан, да се у овакним случајевима увек, када се земљоделац хоће да ивођује од овог заштитног благодејања, треба обратити суду и пресудом заменити тапију, јер иста уводи купца у државину. По нашем мишљењу ово законодавац на сигурно није хтео, када је § 471 тач. 4 грађ. суд. поступка овако редиговао:

„*Земљодељцу један плуг..... Поред тога на сеизу пореску главу, била она од данка ослобођена или не, ако јој је само главно занимање земљоделство, жнела она у селу или варошт шест дана земље, рачунећи хват од 1600 кв. хвати била земља чиста, под гором, воћем или виногравом, заједно са необратим њеним плодом. Исто тако и кућа са зградама и плацем од једног дана орања*“.

Ова законска одредба је потпуно јасна. јер кад се наводи **„ако јој је само главно занимање земљоделство“**, и кад се одмах затим узме у обзир доња реченица **„Исто тако кућа са зградама и плацем од једног дана орања“**, онда се ни у ком случају истина по нашем некомпетентном мишљењу, не може увети, да се воденица од овога прописа законског изузме, па ма остало имање не достизало ону стопу пољшине земљишне, која се за продају и отуђење забрањује. Поред овога нада је већ у овој законској одредби реч и о „*зградама*“ поред „*куће*“ онда се ничим не да објаснити то, да је законодавац искључиво воденицу, јер и она је „*зграда*“ на том имању које је заштићено, а следствено је, да је на сеоским имањима једна од најглавнијих потребних „*зграда*“ баш та воденица, где земљоделац врши све оно што му је за срећивање свакодневних намирница потребно — најнужније.

Ми смо се овом расправом одужили својој дужности, а на нашим је правницима да ово питање узму у собзилну расправу, како би се § 471 тач. 4 грађ. суд. поступка прецизирао, како не би додазно у контрадикцију са осталим законским одредбама и како би се ово веома важно правно питање регулисало, те да отуда не трпи штете нико и да би се циљ и намера законодавчева постигла.

Овде у овој расправи је реч једино о сеоским воденицама, одакле искључено млиновне чији сопственици оне зграде, на вештачки и модеран начин подижу за шпекулацију и искључиво млинарску радњу, јер ни ми сопственике оваквих зграда не сматрамо за земљодеља.

* * *

Имамо пред собом овакву једну судску расправу код општинског суда.

Милева жена Петра Димитријевића из Стубла уседа је на зајам 200 динара од повериоца Андрије Павловића из Стубла. и на ову суму издала му облигацију, са одобрењем свога мужа, који је доцније умро. Облигација је потврђена надлежном влашћу 1887 године, а рок је плаћања истој био 1888 године. Ову је облигацију повериоац поднео на Марка Икоиића 1890 године са преносом овакве садржине: право мора примаља уступам Марку Иковићу, с тим да исто примање може наплатити, јер сам од њега у овоме дугу измирен у новој облигацији, коју ми је издао под данашњим. Марко је у току ове године тражио наплату од дужника Милеве, и добио је одлучно решење — пресуду, а поред овога и уверење извршне власти, да се од дужника није могао наплатити, и с тога је тужио преносителя права наплате овога дуга на њега Андрију Павловића, тражећи од истога наплату ове суме са трошковима.

Тужени Андрија одговорио је:

Пренос права признајем, али у своје оправдање имам да наведем ово: кад сам 1890 г., хтео ставити забрану на крстност моје дужнице Милеве, а за наплату овога дуга, и пре но што сам учинио зато нужан корак код суда, дознао је за ово Марко и дошао к мени, са тим захтевом да му ову Милевину облигацију преносом уступим, а он у место новца да ми даде другу облигацију за исту суму на своје име, која ће имала гласити на готов новац, и тако смо и учинили. Право наплате за ову облигацију пренео сам на њега а за предност ове суме узео сам од њега као мога дужника облигацију. Доцније видео сам да се од Марка за овај дуг не могу наплатити, јер није имао нигде ништа, и зато нисам наплату ни тражио, већ сам његову облигацију пренео на Павла Марковића, и да ли је овај исти пријемник права платио не знам, но врло је сигурно да ће се и овај услед немоћућности за наплату од Марка обратити мени да му и ону исправу као уступитељ платим и можда и он само чека згодан моменат док Марко од мене наплати ову суму по облигацији Милевиној, па да се и он са тужбом за наплату суду обрати.

Даље навео је, да је дужник Милева у оно време 1890 године, када је њену облигацију пренео на Марка, имала покретног имања, и тада је се за овај дуг могао наплатити, но га је Марко његовом новом обавезом обманио, зато што је се пре преноса ожењо са Милевином кћери, уз коју је узео половину покретности у вредности 2000 динара, а другу половину покретности Милева је приликом удаје ћерн уступила другом зету, и сада доиста да нема нигде ништа, одакле би се овај дуг могао наплатити, но живи на издржавању код својих зетова, час код једног час код другог, према чему драж да ни у ком случају овај дуг не треба да плати. За све ово што је навео, нема писмених доказа, али вели, да би сведоцима могао доказати, да је Милева у оно време имала имања из кога би се могао наплатити. но ју је њен зет Марко оваквом својом радњом узео под заштиту.

Тужитељ Велимир остао је при својој тужби, додајући још и то: да и ако је он Милевин зет, и ако је уза жену узео половину покретности, ипак има права тражити од Андрије наплату овога дуга, јер узете ствари нису његове — Маркове — већ његове жене, које му је она приликом удаје за њега донела као спрему, и које се не могу узети као наслеђе — материнство, да би биле одговорне, као гаранција за наплату овога дуга, који сада од Андрије као преноситеља права тражи. И тако ове су ствари сада искључива својина његове жене, и он их узима само као спрему девојачку и мираз. Што је он пак зет Милевин, ово сродство не везује га од те могућности да тражи наплату овога дуга од туженог Андрије, као пријемник његовога права, овако како би то чинио и сваки други. Међутим што се тиче навода, да је требало дуг тражити у неком замишљеном времену, када је главни дужник исти могао измирити, држи да им нема места, јер сваком повериоцу остављено је на слободну вољу када ће своје право тражити, и он сваког свога дужника произвољно може чекати докле хоће. Што се пак тиче оне његове облигације коју је он за ову надао Андрији, а овај ју је пренео на Павла Марковића, она не може имати никакве везе, за расправу овога спора, јер он је ту облигацију исплатно, а можда и није или има каквих засебних уговора са Павлом, и када овај тек буде тражио наплату овога дуга, он ће по њој као дужник одговарати и као одговоран стајати.

По овом изнашњу суд је овај спор пресудио:

Да тужени Андрија плати тужиоцу Марку суму у две стотине динара са трошковима, за плаћену облигацију Милеве жене Петра Димитријевића, пошто се иста услед немаштине од ње није могао наплатити. Пресуда саопштена парничарима одмах.

Од суда општине стубланске, јуна 1900 год №...

Писар Председник суда
Кметовић.

Задатак општ. писарима. Је ли ова пресуда правилна и на закону основана? Ако јесте са којих законских разлога, ако није исто тако.

ГРОЗНА ОСВЕТА

(ИСТИНИТИ ДОГАЂАЈ)

— Зарс — (2)

За тај дан нарочито су чувани и гајени јагањци. И Миленко је имао два црна јагњета — без белеге. Његово их је нарочито због коже, од којих је мислио да направи шубаре: једну себи, а другу Станку.

Но та му се жеља не испуни.

Једнога јутра оде на салаш, али се ужасну кад на камену пред полебом нађе обе главе јагњеће, без трупова. Дрхњући од јутиње отрча тору где су овце лежале, мислећи да се није преварио. Разгледа свуда; али узалуд, па се невесео,

погнуте главе повратн колеби и седе сиуждено на праг, а за тим узе обе главе и једнојући поче љубити час једну, час другу, мрморећи неке неразумљиве речи; и ко зна докле би тако, да га из заноса не трже звонки глас Јована Никића — његовог сељака, који се приближаваше колеби.

— Помози Бог! доникну овај прескачући сниску ограду, па идући лагано Миленку, поче јасно говорити:

— Зар немаш други пос'о, него седиш! Е баш си бадавација.

Миленко му ништа не одговори.

Јовану би загонетно ћутање његово, и замало да му и пребаци, али замисли, кад угледа две црне главе јагњеће.

— Шта је ово? упита чудећи се, и погледа Миленка.

— Ето, што видиш? Зацрни ме, зароби ме! поче говорити тетко просипајући најгадније псовке, па се гласно заплака, за тим устаде нагло и управи своје влажне очи у правцу Гвозденове колибе, и поче викати, колико га глас доноси.

— Уверен сам да је он, знам, посигурно знам; али ћу се осветити...

Па то су главе тројих јагњадија, прекиде га Јован, оних лепих црних без белеге шиљежета, чије си коже био намењио за шубаре теби и Стаику, је-ли?

Миленко ћутећи климаше главом у знак одобравања, а Јован настави:

— Гре'ота! Много се огрешио, па ко је — да је.

— Па да ли нађе још што од њих или само главе?

— Само главе, одговори Миленко тужним гласом, и заврти главом.

— Ућуташе.

Јован беше радознао. Њега је попкало да сазна на кога Миленко сумња, и с тога намисли да га искушa. У осталом није било тако тешко. Познавао је он Миленка и био је уверен да ће му одмах рећи, па за то прекиде ћутање.

— Ти велиш да знаш? упита Јован.

— Јест, знам, поче тетко Миленко. То је масло оног Гвозденовог, и начиње више. Али ако дожинам, неће му бити лако...

— Можда се и не вараш, рече Јован; али ово изговори таким тоном, као да му је познато а то — учини Миленка радозналим.

Но Јован то не опази, већ настави:

— Синоћ пред мрак прађао сам се кући. Забавио сам се око стоке, па мало задоцнио. Таман ја ено онде, сниже оне окуке, а спазим једног иде баш поред саме ограде, ето онуда, и показа руком. Испрва сам помислио неко од ваших па таман да упитам, али после спазим...

— Спазиш?... упита нестрпљиво узбуђени Миленко.

...Станоја Гвозденовог...

Не довршн, јер се уплашн кад Миленко нагло устаде. Усплахорен и дрхћући, а разгорачених очију Миленко поче мућати неке неразумљиве речи, да се Јован узневери; никад га не беше таквог видео.

— Шта рече? упита Миленко. Он био синоћ овде. Даље нисам се прекарио... Он је!... никако је помамно.

Јован се покаја, што је и почео причати. Виде и сам да је погрешно, што се набрбљало.

— Ама, чопече, чекај да довршим, нисам све казао, утишаваше га Јован.

И Миленко се радознао, прикидно умири, а Јован поче:

— И ја сам испрва посумњао, да има нешто, кад после спазим овце растурене по путу, онда се уверих да се враћао с паше, па се случајно ваљда загледао...

— Шта случајно?... Како случајно?... никако је Миленко огорчено. Он је!... Он је!... никаше помамно, па и не чекајући шта ће Јован да каже, као манит зграби јагњеће главе и одјури путем за село.

Трчао је као бесомучан, не осврћући се на никакве препреке. Тако задуван дође судници.

Кмет беше у канцеларији.

— Помози Бог!... рече узбуђено и показа кмету главе јагњеће.

— Видиш ли кмете ову напаст? Чувао сам и неговао и дође несрећник да ме упропасти, те их покла.

— А ко је то учинио? упита кмет тихим гласом. Виде Миленка узбуђена и ожалошћена, те беше рад да га утиша.

— Умири се, поче кмет, одмерен човек, који о свему хладнокрвно расуђиваше. Да није лепо од тога, који је могао тако што учинити, видим и сам. Али у колико ми памет допушта, у колико могу да расудим, дело је учињено на шала. Увредио си неког, и он ти се није могао другше осветити, него на овај начин. Јер да је то била каква лопужа, он би их одмах живе, а не би их клао. Уосталом то је моје мишљење. Дакле, сумњаш ли на кога?

— Сумњам, кмете, рече Миленко још једнако узбуђен, и не вараш се, на подиже песницу претећи њоме. Ето ту ми је застао, говорио је он, хватајући се за грло, али ћу навадити јабучицу, да ме не гуши више.

Из говора Миленковог, кмет је стекао уверење, да Миленко зна виновника, па нешто и из радозналости, и као званично лице беше рад да сазна, упита, на кога сумња.

— Онога Гвозденовог је масло, рече Миленко. Он је и нико други то учинио, у то сам потпуно убеђен.

Кмет би пре поверовао да је чуо, да се земља преврнула, него ли да је то ма ко из Гвозденове куће учинио. Није им био сродник, али као уредан човек и домаћин, познавао је те добре душе. Како само он! То је немогућа! Знало је то све село. Он верује да и Миленко, та позната убојица, кога је небројено пута за истуне кажњавао затвором, зна, али је праведно то његово неосновано сумњичење, ту неоправдану оптужбу, јарошћу и непромишљеношћу, па с намером да о томе разузнери Миленка, поче:

— Миленко, верујем ми да грешиш душу, кад сумњичиш ту часну и поштену кућу. Зар да ти учини пакост онај седи старац, онај, што се склања и мрава да не згази? Зар да ти школе шиљежад, онај скромни дечко, што је мирап као какна бубаљка, нити коме зла мисли!? Буди уверен, да их оптужујеш онако на памет, без стварних доказа. Верујем да си се преварио. А ја ти могу јамчити, ти познајеш мене, Тому Перића, имаш ваљда вере у мени, да ти нико из Гвозденове куће није учинио.

— А ја ти велим да јесте и да се не варам, рече Миленко, гледајући намрштено кмета. Види се да му би криво, што се кмет толико заузима за Гвоздена и његове.

— На кад тврдиш да су они, онда сигурно имаш и сигурних доказа, додаде кмет. Да ти то они, рецимо, да ти то Станоје учини, да ти изнакости, требало би да га страшно увредиш, а ја знам да то није било...

Миленко

Станко

— Ако није било увреде, прекиде га Миленко, а оно му је било криво, што он нема тако лепу шиљежад. Тражио је прилику да и мени сврати то задовољство то... и ућута, очевидно није имао других јачих доказа, као што их заиста и није имао.

Кмет одмахну главом, па рече;

— Опет ти велим, грешни душу. То што ми рече нису никакви докази; то си ти убрзано и ништа друго. Веруј ми, да они нису учинили. Ако можеш тврдити да сам ја, то је онда и Станоје. Него почуј ме ако хоћеш, да ти кажем, откуда долази то, да Гвозденове сумњичиш: Ти си омрзо Гвоздена и његове још од онога дана. Ти знаш већ, због плаца. И сад ма шта да ти се догоди, ма какво зло, ти одмах сумњаш на њих. Признај, да је тако. Да сам којим случајем ја купио то твоје имање, ти би и мене сумњичио. Али ти ниси у праву.

— Ама, кмете, овако те молим, рече Миленко и прекрсти руке на прса ухватив се за рамена, па се поче клањати, немој их бранити, јер није поможено. Имам доказа да је Станоје то учинио, рече он огорчено и поче рећати Јованове речи, али кад дође на ред да каже за стадо, како је Станоје исто гоњио колеби, наљаше очута.

— Па кад је тако, рече кмет, онда да изиђемо, па тај ћемо начин брже доћи до правог стања ствари.

— Мишо! викну кмет и пандур се појави на вратима. Кмет му издаде наредбу да иде по Гвоздена, а Миленка понуди да седне.

По овај одби понуду. Још се не беше утишао.

— Немам кад, рече оштро. Моји још не знају. Дођох, право довде, тебе да јавим, да видиш шта се у твојој општини догађа. А сад ћу кући. Док Станоје чује, биће триста чуда, јер је он заиђане јагањце готово више марио него ли и ја, богме нећеш им бити лако. Нека се онда добро држи онај његов мирни што не ваја ни две у накрст.

Ово изговори јетко а убрзано, и доста гласно, па се приближи кмету и шапућући настави, показујући обе главе, које је непрестано у руци држао;

— Видиш ли ово? Је ли да је гадно, и сувише гадно? Е чуј! Али добро чуј! Као год што носим ове главе мојих шиљежади, ја, Миленко Кузмановић, тако ће исто носити и Гвозден главу свога јединца, свога Станоја. Упући добро ове моје речи. То ће бити моја освета, само то и ништа друго, па оде без збогом, оставив кмета запрепашћеног и бледог, који се беше ужасно страховите претње Миленкове. Знао је он, да Миленко не пориче оно, што једном каже.

Гвозден дође судници. Кмет му понуди да седне и поче казивати све редом.

Гвозден се клео сним на свету да то Станоје није учинио.

— Зар моје дете то да учини, говорио је узбуђено он. Боже сакloни! Живот ћу мој дати, ако је он само и помислио, а камо ли да је извршио.

Кмет је веровао и без признања Гвозденовог. Сиуждио је и њега овај догађај, болела га је патња Гвозденова, јер је осећао заједно с њим.

(Свршиће се).

ЈЕДНА КРАЂА ИЗ СТАРОГА ДОБА

од **К. Лидера**

У злочиначком свету никада није недостајало у таквим људима, који би се могли назвати славнима, када би своје способности и снаге употребљавали на корисне цели.

Такав је један човек био и Мандубе, — он је свој одлични таленат употребљавао у циљу крађе.

Крајем седамнаестога столећа био је у Бреслави, на шумовитој обали Одре, и по неким „операцијама“, које је тамо извршио, могло се оценити, да је у својој лоповској вештини већ далеко био дотерао.

Колико ја знам, ова анегдота из његова живота није много позната.

Једнога дана дође Мандубе у врло укусној екипажи са својом пратњом пред кућу једнога мењача у Бреслави, затражи да говори с газдом, представи му се као човек из једне од врло угледних фамилија, и рече му да је скоро дошао из Француске, а да у Бреслави нема никаквога познанства, те је, чувши за његово славно име, дошао к њему с молбом, да му прими на чување неколико сандука са уметничким скупоценим стварима, које ће му вечерас приспети, и да их сачува, докле их он не однесе.

Уз то још охрабри трговца, да ће с њиме имати великих трговачких послова, где ће имати и добре добити, и овај, обрадован тим великим познанством, обећа да ће га услужити сим могућим силама, које му стоје на расположењу.

После још неколико учтивих речи, опроштише се ова двојица, и Мандубова кола одоше.

Пред вече заиста дођоше једна кола, пуна сандука, и кочијаш предаде мењачу исправне фрахтове. Сандуке извађаше најпажљивије из кола и сместише их у мењачеви дућан.

У том се и смркло; дневни послови бише свршени, послуга и чиновништво оде кући, само остаде мењач са једним слугом, да са двоструком пажњом затвори дућан, јер какво је благо било сада у њему.

И тако остаде назад Мандубе сам у сандуку, по средн свих мењачевих кеса, тако близу свога циља.

План му је сјајно пошао за руком, и сада је само очекивао трепутак, да се све у кући преда дубоком сну, те да пређе на ствар, јер су све браве и ригле биле за њега играчка.

Најпосле изби на торњу и десет сати, а у кући биваше све тише и тише.

На један пут зачу он кораке, који су се приближавали из унутрашњости куће на дућанским вратима, она се отворише — о да ужаса! Трговац, у пратњи свога слуге, пусти у дућан једнога грднога пса, који је требао да буде потпора што веће сигурности код тих скупоцених сандука.

После кратког диалога између газде и слуге, дућанска се врата затворише, закључаше их и свако оде своме кревету.

Мандубе није могао ни сањати о каквој песћој стражи, па је се једва усуђивао и да дише, да се не би издао. Пас је био врло сујетан у својој новој дужности, и одмах је почео обилазити цео локал, да би се оријентовао, и са нарочитом пажњом обилазно је око сандука, у коме је био Мандубе, озмојен као у пакту да је. У сандуку је и иначе био стиснут, да се једва могао кретати, да се већ решавао да ступи у отворену борбу са том гадном животињом. У сваком случају, знао је, да ће га лајање тог пса издати. Може бе замислити, у каквом је положају био Мандубе.

Пас се добро уздао у свој нос, те за то никако није остављао Мандубов сандук, и тражио је свога противника, почињући већ и на глас да реже.

Мандубе није само ни једним удом да мрдне, и тако је издржао неколико минута, најпосле се помаче из тога свога грчевитог положаја, не би ли се угодније наместио.

Једва је мерни пас и приметно покрет, а већ је из свег гласа залајао, да је цео дућан загрмео.

Мандубе је видео већ свој крај; шта је природније било, већ да се пронађе узрок, за што је пас лајао?! И већ су се чули кораци из куће, гласови су бивали све јаснији, и врата се отворише.

Трговац уђе са целом кућевном послугом, и пас им одмах пређе у сусрет не прекидајући да лаје.

Све бућаре прегледаше, прегледаше све браве и ригле, закључено су тресли својим сналним главама, чудећи се, за што је пас лајао. Напаи је беспрестанка лајао.

Мандубе опет није могао да издржи у свом тешком положају, и хтео је да се већ покрене, али најзад зачује угледни глас газдин, где вели: „Није ништа, дечо! Пакан мора да је чуо какнога миша, па је за то лајао. Хајдемо да спаваио“.

Покућар још одржа општру придику Пакону, напомињући му, да се више не усуђује да буди целу кућу без икакна узрока — и врата опет бише закључана.

Мандубе поче слободније да дише. И срећан због такога исхода ствари, заборави за часак на свој опасни положај, и опет се покрете.

Може се замислити, како је загрмео глас увређеног Пакона, који се свим силама трудио да спасе своју увређену част.

Трговац је био љут на то, и одмах се врати са свом послугом, и виде Пакона, како лаје на један сандук и не одваја се од онога.

„Мора да има нешто у томе сандуку“, рећи ће значајно покућар, „јер Пакан не лаје залуду“.

„Па наравно, будало једна“, одговори газда љутито, „али шта је у њему?“ Он осветли сандук, опипа га са сваку страна, и већ је хтео да га препрне, када се приспети — а замислите како је било нашему јунаку у сандуку!

„Ах стани!“ рече трговац. „До сто ђавола! како се лако може унутра што год разбити. Можда су унутра канни сатови

или друге какве сличне ломљиве ствари, а на то морам да пазим".

Сатови! Та реч одјекну у ушима Мандубовим и он се одмах решио. Прстом својим почео је лупкати по поклопцу од сандука, подражавајући куцање дуварског сата; нас је дотле било само резао, а на тај мах стаде лајати и гребати по сандуку.

„Мир!" рече трговац својим слугама, можда ћемо слухом пронаћи узрок овоме чуду. И сви су слушали. —

„Збиља! У сандуку има један сат, који још није престао да ради; ето нам најпосле узрока, за што је нас лајао".

Сви, па и тврдоглави покућар, уверише се, да у сандуку има један сат, који је правилно откуцавао тик-так, и резултат је снега био: истерати то глупо псето, које не може да трпи ларму дуварског сата. И тако сањива слуга извуче силом сиротога Пакана, који се једва одвојио од онога сандука.

Сво друштво ишаше на дућану, један другоме пожеле лаку ноћ и свако оде својој постељи.

Шта је се доцније збило, то се већ може и погодити.

Чим се све у кући смирило, извуче се наш јунак из свога кавеза, тихо отвори све браве и ригле и добро се наплати за претрпљени страх мењачевим кесама.

Са немачкога

ЗУБОБОЉА

— ЈЕДАН ВЕЛИКОВАРОШКИ ДОГАЂАЈ —

К једном берлинском зубном лекару дошла је пре извесног времена једна отмена дама и испричала своју невољу. Она је била удата за једног барона и живела до пре кратког времена у срећном браку. Међу тим, барон се једнога дана разболи од ужасне зубобоље, која му и сад, и дан и ноћ, не даваше мира.

— А сад долази оно што је најужасније, — продужи дама, — не могу никако мужа да наговорим, да покварене зубе да извадити!... Болови су тако ужасни, да се планим, да није од тога са свим полудео!

— То је, Бога ми, рђаво, — одговори чувени зубни лекар, — код таквог пацијента тешко да и моја вештина помогне. Немогуће је некога приволети противу његове воље, да вади зубе, и то је могуће извршити само тако, ако се опије. Пре свега треба да вашег душевно оболелог мужа покренете да посети мој атеље!...

— То ће бити већ моја брига... ја ћу се већ промислити под каквим ћи га изговором овамо довела! — одговори тешко намучена жена. — Да би свога мужа спасла, мораћу и да лажем. А када га већ овамо будем довела...

— Онда будите уверени да мора оздравити! — увераваше је зубни лекар. — Према душевно оболелом човеку ја имам права и да силу употребим, ако само иде у његову корист. Чим господин барон буде овамо дошао, моја ће га два асистента прихватити и везати. Остало већ поверите мени... за неколико тренутака ваш ће муж бити исцељен... него, који га зуби највећма боле?

— Очњаци, господине докторе.

— Одлично се ви само на моју сигурну руку. У осталом ја и сам имам довољно праксе да распознам с места болесне. Ја вас дакле очекујем сутра по подне око пет часова. Можете се у напред надати најбољем исходу!

— Безгранично сам вам захвална, господине докторе! — рече бароница. — Ја ћу у означени час допратити овамо свога мужа. Али, као што вам рекох, он ће се отимати и...

— О, ја ћу наредити све што буде требало!... Моји су асистенти снажни људи... само...

— Моли?

— Желети је, да се ви одмах удалите, јер таква операција не би била згодна за ваше нерве! —

И са искреним и срдачним поздравом и захваљношћу опрости се једна жена од овог чувеног лекара.

* * *

Сутра дан по подне стаде пред једном од најелегантнијих ђувелирских радња екипаж из кога се појави једна отмена дама аристократског изгледа. Ђувелир је био запенљен новом муштеријом, јер је за непуно пола сахата госпођа бароница одабрала драгоцености на 80.000 маraка и после малог цењкања и погодбу утврдила.

Наравно, да отмена дама није могла носити толику суму при себи.

— Али, ваљда ће ме моћи пратити који од ваших помоћника до стана, како би могао новац примити? — рече она.

Господар радње изјави лично да је готов да је прати. Одабране драгоцености брзо спакова у једну шатулу и пресрећни ђувелир радујући се овом масном „ишећу" седе поред баронице у кола. Кочијаш мора да је знао куд треба да тера, и на скоро кола стадоше пред кућом — чувеног зубног лекара.

Са пуно поверења пође ђувелир за отменом дамом која је хитала уз степенице. Један младић јако развијен беше им одмах отворио врата. То је био камердинер.

Бароница даде знак ђувелиру лаким покретом руке да уђе; али у истом моменту затворише се за њим врата. „Камердинер" и још један младић јурнуше на ђувелира, који у страху испусти шатулу.

— У помоћ!... Лопови!... Убице!... — дерао се нападнути.

Славни зубни лекар само се осмејкиваше.

— Мора да га је опет спопало беснило! — рече он бароници. — Ако сам молити, треба да се удалите и за пола сахата имаћете мужа потпуно здрава!...

Бароница, која беше већ дигла шатулу, стеже доктору руку и остави тужно собу.

* * *

Ђувелир је лежао онешћен у столици за оперисање. Један од асистената беше му брзо принео к носу један сунђер и полудели на скоро клону у дубоку наркозу.

Када је се после једног часа пробудио, било му је тешко у глави и некако празно у устима. А пред њим се пријатељски осмејкиваше чувени зубни лекар.

— Честитам, господине барове! — отпоче он и показа на сто, који је био поред столице. — Погледајте, то су та четири очњака, који су вам толике муке задавали!... Имате ли иначе још каквих болова?

Трговац гледаше укочено у лекара као да не беше при себи, па за тим тури прст у уста. Одмах по том било му је све јасно!

— Госпођа бароница особито ће се радовати, кад чује, да сте се тако брзо опоравили, — продужи лекар — она ће одмах доћи!

— А где ли је та варалица? — дрекну измучени ђувелир. Где су моји дијаманти? У помоћ, лопови, разбојници!

Доктор опет даде знак својим асистентима, а сам докопа клеште.

— Опет га је спопало лудило и беснило! — узвикну он. — Морам и пети извадити!

Али се несрећни ђувелир беше отео и што је могао брже појурио низ степенице. — — —

— То јест, не баш управо о грудвицама. Не би ова ништа ни разумела! Али ја говорим ово: ако човека уверимо логичким да он у самој ствари нема зашто да плаче. То је јасно. А ваше је уверење да неће престати?

— Сувише би се лако онда живело, одговори Расколњиков.

— Допустите, допустите тако; Катарина Ивановној досада је доста тешко да разуме; али да ли вам је познато, да су у Паризу чињени већ озбиљне опште односно могућности излечивања полуделих, дејствујући једино само логичним уверењем? Један тамошњи професор, који је недавно умро, озбиљно научан, уобразио је, да се тако може лечити. Основна је његова идеја, да нарочитог растројства у организму полуделих нема, и да је лудило, тако рећи, логична омашка, омашка у суђењу и мишљењу, неправилан поглед на ствари. Он је болесника поступно побеђивао, и представите себи, вели да је имао резултата! Али пошто је при том употребљавао и тушеве, то се резултати тога лечења подвргавају, дакако, сумњи... Бар тако изгледа...

Расколњиков давно већ не слушаше. Дошавши до своје куће, он климне главом Лебезјатњикову и окрене у капију. Лебезјатњиков се тргне, осврне се и оде даље.

Расколњиков уђе у своју собицу и застане на сред ње. „Рашта сам се овамо вратио?“ Он погледа те жуте, истрвене и похабане облоге зидне, ту прашину, свој диван за спаваље... Споља, из авлије допираше некакво оштро непрекидно куцање: то су негде, нешто, као побијали, као неки клин да су закуцавали... Прође прозору, придиже се на прсте, па је дуго, с изгледом необичне пажње, разгледао по авлији. Али авлија беше празна, и они који су куцали не могаху се видети. Лево, у крилу, надзиђају се овде онде отворени прозори, на прозору стајаху мале саксије, са ретком геранијом.

Лево, на једном крилу куће, виде се овде-онде отворени прозори; на прозорским даштчицама беху саксије са танушном геранијом. Иза прозора овешано рубље... Све је то знао напамет. Окрене се и седне на диван.

Никад, никад није се осећао тако усамљен као сад!

Јест, још једанпут је осетио, да је можда одиста омрзнуо Соњу, и то баш сад, када је учињено још несрећнијом.

„Зашто је ишао к њој да моли њене суде? Зашто му је тако потребно да трује живот њен? О, то је писко!“

— Бићу сам! рече намах одлучно, — неће она ићи у тамницу!

Кроз пет минута подиже главу и чудноват се осмехну. То беше необична помисао.

„Можда је на заточењу одиста боље“, паде му на ум.

Не сећа се, колико је времена остао тако сам са својим неодређеним мислима, које се тискаху у његовој глави. Намах отворише се врата, и уђе Авдоја Романовна. Прво се заустави и с прага погледа на њ, као малочас он Соњу; потом уђе и седе наспрам њега на столицу, на учешљем своме месту. Он је ћутао, и гледао је некако као без мисли.

— Не љути се, брате, само ћу на часак, рече Дуња.

Израз њена лица беше замишљен, али не суров. Поглед недар и тих. Видео је, да је и она дошла к њему с љубављу.

— Брате, ја знам све, све. Димитрије Прокофић ми је све разјаснио и испричао. Тебе ће да унезвирују и да те муче ради глупе и одвратне сумње... Димитрије Прокофић, рече ми, да нема никакве опасности, и да се ти залуду плашиш. Ја тако не мислим, и потпуно разумем, да је у теби све узбуђено, и да то негодовање може за увек оставити својих последица. Тога се ја плашим. Не осуђујем те и не смем те осуђивати за то, што си нас остављао, и опростио ми, што сам те прећи прекорила. Ја сама осећам, да бих и ја отишла од свих, када бих била под притиском тако велике несреће. О голе неће мајци ништа да причам, али ћу јој о теби говорити непрекидно, и рећи ћу јој у име твоје да њен ти дођи к нама врло брзо. Не мучи се због ње; ја ћу њу да умирим; али ни ти немој њу да мучиш, — дођи бар једном; сети се, да је она мати! А сад сам дошла тек да ти кажем (Дуња се диже), ако случајно штогод устребаш ти мени, или ја тебе,... сав мој живот, или што... ти ме зови, ја ћу доћи. Збогом!

Ова се круто окрете и пође вратима.

— Дуња! заустави је Расколњиков, устане и приступи јој.

— Тај Разумихин, Димитрије Прокофић, несма је добар човек...

Дуња мало порумене.

— Па? упита она, сачекавши мало.

— Он је човек делатан, предан, поштен и способан јако да воли... Због ом, Дуња.

Дуња сва поцрвене, па се намах узнемири:

— Али шта је то, брате, ми као да се за навек растајемо, код ни... такве завештаје чиниш?

— Свеједно. . Због ом...

Он се окрене и пође од ње прозору. Она постаја, гледаше га неспокојно, и изиђе узнемирена.

Не, није он према њој био хладан. Беше један тренутак (потоњи), кад је силно зажелео да је загрли, и да се опрости с њом, па и да јој оно каже, али се ипак не усуди ни руку да јој пружи.

После би се пољда и стресла, кад се сети, да сам је сада загрлио, рећи ће, да сам јој полубао украо!“

„А хоће ли она да поднесе, или неће?“ дода он, мало затим, у себи. — „Не, неће поднети; такве никад не подносе...“ Помисли на Соњу.

Кроз прозор се осети већа хладноћа и снежина. Напољу већ није било јасно. Он узме капу и изиђе.

Није доиста могао, а није ни хтео да се брине о свом болесном стању. Али сав тај непрекидни немир и страхота у души не могаху проћи без последица. И што још није пао у постељу у правој грозници, то је, можда, баш с тога, што га је та унутрашња, непрекидна узнемиреност одржавала на ногама и и спасти, али некако извештачено, донекле.

Лутао је без циља. Сунце залазаше. Некаква особита чама се показиваше у њему у потоње време. У њој не беше ништа особито јетко, што нагриза; али је ни ње пробијало нешто стално, вечито, предосећало се, да настају бескрајне године те хладне чаме која умртвљује, предосећала се некаква вечност на „аршине пространства“. У вечерњи час то осећање обично га мучаше још јаче.

— С таквим глупим, чисто физичким слабостима, које напише од некаквог заласка сунчева, ето ти, па се савладај да не учиниш глупост! Не ћеш ићи Соњи, него Дуњи! промрмља он злобно.

Зовнуше га. Осврте се; Лебезјатњиков.

— Замислите, ово сам код вас, тражим вас. Замислите, она је испунила своје, и одвела је децу! Ја и Софија Семјоновна силом смо их отимали. Она удара у таву сама, а децу тера да играју. Деца плачу. Заустављају се на раскрсницама и пред радњама. За њима иде глуни народ. Хајдемо.

— А Соња? запита Расколњиков немирно, истајући за Лебезјатњиковом.

— Просто се обезумила. То јест, није се обезумила Софија Семјоновна, него Катарина Ивановна; у осталом и Софија Семјоновна је у безумљу. А Катарина је Ивановна потпуно у безумљу. Кажем вам, сасвим је полудела. Њих ће одвести у полицију. Можете представити, како ће то утицати... Сад су на каналу код —ског моста, не неома далеко од Софије Семјоновне. Близу је.

На каналу, недалеко од моста, ни за две куће далеко од куће где је живела Софија Семјоновне сабрало се света. Нарочито беше мушкарчина и девојчица. Храпав, исцепан глас Катарине Ивановне чује се још с моста. И одиста то је била необична појава, у стању да заинма уличну публику. Катарина Ивановна у свом старом, овештаном оделу, у оној маграми од вунене материје, у изломљену сламном шеширу, који је спао накриво као нека гужва без облика, беше доиста у наступу правог безумља. Беше уморна и задувана. Измучено јетичаво лице њено изгледаше напаћеније него икада (уз то још, на улици, на сунцу, јетичави увек изгледају слабији и нагрдњији него код куће); али њена убојитост трајаше још. Катарина Ивановна сваким тренутком биваше све раздражењија. Налеташе на децу, викаше их, наговараше их, и ту пред гомилом учила их како да играју и шта да певају, стала им објашњавати зашто је то потребно, долазаше у очајање због њихова неразумевања, била их... После, не довршивши, пође публици; ако угледа мало што добро одевена човека, који би се заустављао да гледа, она се одмах упути да му објасни, до чега су, ето, доведена деца „да њене отмене, може се рећи и аристократске“. Ако у гомили чује смех или какву злобљиву речцу, она одмах нападне на те дрске и стане се с њима ругити и пребијати. Неки се доиста смејаху, неки махаху главама;

сви уопште беху радовали да гледају полуделу са препланшеном децом. Тање, њену помену Лебезјатњиков, не беше, бар није Раскољников видео; али у место лупања у таву Катарина Ивановна је стала ударати таст својим сухим длановима, нарећујући Полечки да пева а Лењи и Кољи да играју, уз то је и сама стала певати, али сваки пут прекине на другој ноти услед мучнога кашља, с чега би опет падала у очајање, проклињала свој кашаљ, па и плакала. Али највише су је доводили на муке Коља и Лења, својим плачом и страхом. Истина, било је огледа да се деца оперме у костиму, као што се обично уличне певачи и певачице. На малишану беше чалма од неке црвене тканине, да би лично на Турчина. Али на Лени костим недостајаше; беше само на глави јој црвена од длаке капица (или, боље рећи, калпак) покојног Семјона Захарића, а у капицу заденут одломак белог њојена пера, које некада припадаше баби Катарининој и које се досад сачувало у сандуку као породична реткост. Полечка беше у својој обичној хаљиници. Она гледаше у мајку покорно и плашљиво, збуњена и не одмицаше од ње, прије своје сузе, доселе се о дудлу своје матере и узнемирено огледаше око себе. Улица и гомила су је страшно запрепастиле. Соња се не одмицаше од Катарине Ивановне, плачући и молећи је, покаткад, кући да се врати. Али Катарина Ивановна беше неумољива. (Наставиће се).

ТРАЖИ СЕ

Зујицу кћер **Јована Симића**, родом из села Верова, која је пре годину дана пребегла амо из Турске, тражи њен брат Захарије Поповић радећи кројачки. Управа града Београда актом Бр. 31042 моли све полиц. власти, да Зујицу потраже и о проналаску Управу известе. Зујица је 23—24 године, стаса средњег, очију граорастих, обрва црних-танких, у опште лепушкаста.

Чувар поља општине ресничке, среза бањског, ухватио је једног мањгуп коња длаке мрко-дорастасте, на челу цветаст, мусаст, реп и грива црно-прозеленкасте, на леђима са обе стране има белегу од седла, матор 3—4 године. Начелство окр. пиншког актом Бр. 29700, моли све полиц. власти да сајбију пронађу и истога уједно начелству да се са доказима пријави. УБр. 30503.

Код Павла Јовановића, из села Удовица, нађена су 2 украђена коња. Један длаке врано-мрке, висок на дрвеној мери 1·23 с. м, матор 8 година; други длаке дорастасто-мрке, матор 3 године, висок 1·16⅘ с. метара. Начелник ср. подунавског актом Бр. 17340, моли полицијске власти да сопственике проналаку и њему упуте.

Дереглија са прибором и натоварена са 50 снопова прућа, ухваћена је 7 овог месеца на Дунаву, и привезана за обалу смедеревску. Суд општине града Смедерева актом Бр. 6812 моли све полицијске власти, да потраже сопственика, и суду упуте да се с доказима о својини пријави. УБр. 30892.

ПОТЕРА

Владимир Васиљковић, Марко Васиљковић, Младен Васиљковић I и Младен Васиљковић II, сви скитачи цигани родом из Гор. Милановца, решењем пространепеног алексиначког суда, од 25 септембра, 1898 год. Бр. 10929, стављени су под суд и у притвор. I. За то, што су њиву из затвореног тора украли једног вепра Милосаву Живковићу, теж. из Појате; II. Што су у јуну месецу исте год. из ограђене ливаде украли Радојку Мојсиловићу из Петрковца, рану покретност у вредности 22·40 динара; и III. Што су у истом месецу из затворене авлије украли Обраду Николићу из Петрковца, покретност у вредности 10 динара. Пошто се окривљени налазе у бегству, то се моле све полиц. власти да именоване у другу своме потраже и нађене стражарно спроведу помен. суду с позивом на Бр. 15384.

Миливоје Јаничић, из Цветановца, која је пресудом суда општине цветановачке био осуђен на 15 дана затвора, побегао је из притвора општинског. Суд општине цветановачке актом Бр. 2046 моли, да се Миливоје потражи и нађени њему спроведе. Миливоју је 40—45 година, плав, средњег раста, бркова плавих, дугачких, образа дугих, сувоњав, у оделу сељачком. УБр. 30996.

Кузман Ј. Данјановић, родом из Овче, у Аусгро-Угарској, редов I чете 25 батаљона VII пешад. пука побегао је 4 ов. месеца из команде. Кузман је раста омалена, чела малог, косе, обрва и очију смеђих, образа дугуљастих, бркова малих, носа и уста правилних, браду брија. Кад иде гета на једној нози. На себи је одиео од државних ствари: 1 нож модела 1899 године Бр. 3970, опасач и појас, нов шињел, нов поподран чохани, нове чакшире, шајкачу, окоратник, пар ципела и један пар ногаа. Управа града Београда актом Бр. 30660 моли све полицијске власти, да именованог Кузмана потраже и нађена или њој или команданту VII пешад. пука с позивом на Бр. 8915 стражарно спроведу.

Коста Николић и Аритон Спасић, осуђеници пиншког казненог завода, кад су 9 ов. мес. били на раду неопажено су се измакли испред стражара и побегли незнано куда. И ако

Коста

је за њима предузета жива потера, они се чиису могли пронаћи. Обоје су родом из Врање. Коста је у 38 година, стаса високог, косе црне, образа обичних, црних, чело обично, обрва црних, очи жућкасте, нос правилан, бркова црних, дугачких, уста умерена. Аритону је 21 година, стаса је средњег, косе црне, образа и чела обична, обрва црних, очи плаве, нос правилан, бркова смеђих, уста умерених, подбратка нема; на каширпту леве руке нема врха. Кад су утекли, били су одевени у бело, робијашко одело. Управа пиншког казненог завода актом Бр. 3475, моли све полицијске власти, да Аритона и Косту најзивље потраже и нађене њој спроведу. УБр. 30789. При завршетку листа, уредништво је добило извештај да је Аритон ухваћен па с тога његову слику као непотребну не износи.

Драгомир Стојић, из Грабовника, среза аријског отворио је удешеним кључем њиву г. Михајла Мајсторовића, свештеника на Азаље, и из исте украо једну чантру са 8 комада пасоша стругара, који су код г. Мајсторовића. Пасоши гласе на: Ристу Вељковића, Василија Ристова, Гвоздена Наунова и Кресу Наунова; — а поред овога и друге разне ствари. Драгомиру је 19 година, раста средњег, витког, у опште приомаласт; — одевен у сукнено одело. Начелник ср. јасеничког актом Бр. 20913 моли све полицијске власти, да Драгомира потраже и нађена њему стражарно спроведу.

Никола Петковић, Божидар Симић и Радомир Филиповић — Борић, који су ослобођени за крађу, 5 овог месеца око 6 час. пепажном апсанџије побегли су из притвора нач. ср. рачанског. Николи је 18 година, стаса средњег, неугледан, дугуљаста лица; — одевен у старо немачко одело, на глави поси шајкачу а на ногама опанке. Родом је из Ужица, а по занимању калфа столарски. Божидар је из Оклетца. Њему је 14 година, одевен у поцепане пантаоне и зубун од сељачког црног сукна, а на глави шајкачу; — у лицу је приомаласт, погледа натмуреног. Радомиру је 18 година, омален, беличаст у лицу. Одевен у гаће и кошуљу и сукнени гуњ са конопарном, на глави шајкачу. Начелник ср. рачанског актом Бр. 12662, моли све полицијске власти да нарочито скрене пажњу начелству окр. ужичког, ваљевског, рудничког и подринског, и начелнику среза пожешког, ариогорског, азбукозачког и јадранског да именоване потраже и нађене њему стражарно спроведу.) УБр. 30468.

О бежањима правницима изаћи ће „Полицијски Гласник“ два броја уједно.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА
ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 206.

БРОЈ 50. и 51. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 24. ДЕЦЕМБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће нарочитих бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Ужичке града Београда, а у унутрашности код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: селима, које узаше у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, општинским писарима и осталим званичницима у опште године 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, пу они се по овој цени могу претплатити само преко својих команданта полицијских односно граничних одреда. Надлештима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

САСЛУШАВАЊЕ

(свршетак) (14)

Саслушавање окривљених

У погледу саслушавања окривљеног, најтеже истражникове дужности, можемо скренути пажњу само на неколико тачака. Ко је познавалац људи, ко има добро памћење и присебност, ко врши дужност с вољом и ревносно, богаљково се придржава закона и у окривљеном гледа увек свог налог или невино осумњиченог брата, добро ће га саслушати. Коме недостаје ма и једна од тих особина, тај неће никад ништа учинити.

Али још нешто друго мора истражник имати у виду, нешто што не сме никад занемаривати.

Пре свега истражник треба да педантно љуби истину. До душе само се по себи разуме, да поштен човек треба да говори истину, али истражник долази доста пута у искушење, да исказе сведока, какво мишљење или неки акт, саопштавајући их окривљеном, малчицу нешто измени, да би окривљеног тиме довео до признања; у таквим приликама истражник се прави као да зна нешто што не зна или у чему није поуздан, или нешто тврди, што не сме тврдити.

Али како се све то свети! Како се себе, да се даж не би сапшла; какав стид од окривљеног, ако он у невистину не верује, на онда каква грижа савести целога века! Она мала „некоректност“, како то ми у тренутку замишљамо, у току времена постаје у успомени нечасном дављу, дејство, које је можда сасвим изостало, постаје недозвољеним путем постигнути успех, несумњиван кривац постаје невино осуђеним! Да Бог сачува свакога од таквих прекора! — Исто тако потребан је беспрасан мир. Ко њега изгуби, пада под власт окривљеног, који је, будући паметнији од истражника, остао потпуно миран, па шта више као добар рачуница истражника је намерно довео у убуђење, да би дошао до повољнијег положаја. Има прилика кад није лако сачувати мир: кад је злочин такав, да је оправдано гнушање и гнев, кад окривљени сувише дрско пориче, кад намерно неће да остане при ствари, кад неће да разуме и говори бесмислице; на шак поред свега тога истражник не сме никад заборавити, да врши своју дужност и да му његова дужност не допушта, да га окривљени надмудри. Ако увек има пред очима „ја не смем“, тада марљив истражник неће се дати завести ни онда, ако је убуђљив човек.

Извесно је таквоће да је пропао и сваки онај истражник, који се боји свог окривљеног. До душе то је доста тешко не бојати се кад је човек богаљљив — али, као што смо већ споменули, но није храбар и одважан, није за истражника. Онај, ко је по природи богаљљив, стрепи и дрхће само ако га кривац погледа оштро избеченим очима.

Нисам рад примити на себе одговорност, да сваком одлучно саветујем, да се никад не служи заштитним средствима против окривљених (окови, стражари при саслушавању и т. д.); нека сваки ради како зна, али моје је лично мишљење, да су такве бојазни излишне. Како бедно и жалосно мора све то изгледати притвореницу, кад дође окован у истражникову канцеларију, кад га прати стража, или кад само примети, да су пре његовог доласка склоњене маказе, ножеви, тешке мастионице и сличпа опасна оруђа, која би он можда могао ограбити и истражника ударити, кад се истражник држи у пристојној даљини и одмах употребљава бланкет тек чим притвореник почне говорити гласније или стегне песнице; такав истражник заслужено му не умпонује и он никад неће допустити да га овај убеди.

Па нека су учињене све мере, нека је притвореник чак затворен у кавез, ако је он нешто наумио да учини, учиниће то у свима околностима. Али он не чини ништа. Случајеви, у којима је притвореник напао истражника, тако су ретки, као што је велика ретkост да је нога убио метеор, а ако је некога истражника нападао притвореник, томе је извесно крив сам истражник.

Најбоља су заштитна средства за истражника: потпун мир, спремност и праведно, човечје поступање. До душе дешава се да истражник има пред собом злих притвореника, на које треба припазити. У таквом случају ваља се навићи, да се такав човек ни у ком случају ни за трен ока не испушта из очију, да се прати сваки његов покрет, сваки покрет. За тим као имамо неку сумњиву индивиду-у никад не треба да седимо: сваки напад, свака одбрана предузима се стојећи, и кад се одиста деси какав напад, човеку је потребно толико времена док скочи и намести се, да знатно изостаје. Ако притвореник седи, а седети мора, а истражник стоји, то је истражник у много подеснијем положају.

За тим треба стајати што ближе крај притвореника. Тада ћемо га увек моћи боље посматрати. Увек га треба добро гледати, те ће га тако проћи воља, да што покушава. Напослетку истражник је тако у положају, да притвореника увек дочепа пре но што би он могао њега да ухвати.

У осталом овде је реч само о прибојавању. Ја сам саслушао стотинама притвореника, и никад нисам имао прилике, да је ма и један покушао, да што против мене учини. Ја бих могао замислити врло мало случајева, у којима би такав атентат имао смисла. Такав случај би н. пр. могао бити, кад би у неком малом суду, где у ходнику нема страже нити вратара, притвореник покушао доћи до прилике да утече. Кад у таквом случају истражник не би имао протоколисте за неко кратко време и кад би био нешто удубљен у акта и не би пазио на притвореника, а овај би имао оружје, могао би истражника да убије и да тако побегне, али ту је толико пута поновљено оно „кад би“, да је просто немогућно, да би се такав случај могао десити.

Други један случај, кад би притвореник могао напасти истражника, могао би се десити, кад би се овај према њему понашао неправедно, бесно, сурово и подругљиво, те би га тиме разјавено. Не треба држати, да ту може бити и неког неспоразума да притвореник може само мислити, да се с њим поступа неправедно, ма да у стварн није тако. То се не дешава. Окривљени, па ма ком сталежу он припадао, осећа сасвим правилно и као какво дете, да ли се с њим поступа неправедно или само озбиљно и строго; против такног истражника неће он никад дићи руку, јер и најповереннји човек нема ништа против тога, кад опази, да истражник ревносно прати своју дужност, те и највећа строгост не осећа се тако тешко, кад притвореник види, да му истражник показује човечанску благонаклоност и да се труди да га не само не тереги, где је могућно, већ да такође ревносно изнађе оно, што би доказало његову невиност или учинило да његова кривица буде мање кажњива.

Техника саслушавања захтева пре свега, да се човек позна и схвати. Кад се у неком протоколу саслушавања напоследку додирује рањен живот оквивленога, онда се од целога воћења истраге не може ништа очекивати, јер иследник се није хтео ни мало потрудити, да позна окривљеног пре но што пређе на сам посао, а кад то није учинио, значи да није учинио ово што је најважније... А ако у почетку протокола нанђемо на брижљиво саслушани „рањен живот", значи да је цела истрага воћења бар брижљиво и паметно.

Кад тачно сазнамо рањен живот, онда пре свега гледамо да докучимо, какног човека имамо пред собом. У овакним приликама можемо се распитивати о многом којечему, што не задире у ствар, али што доста јасно илуструје живот окривљеног. По правилу противник у оваким случајевима говори већином истину, али ако то не чини, тако бар сазнајемо, на какав начин обично лаже. За тим лаж се у причању рањеног живота ускоро прозре. Иследник мимогред чини мале прибележке, утврђује извесне границе времена, за тим доцније удешава да противречни ствар поново прича, те примећује противречности и немогућности. Кад се све то открије откривљеном и тако му се докаже, да се нерадо прима лаж, то га може довести, да се окане својих лагарија и да покајнички све призна.

Иследнику је дужност, да окривљеном олакша признање. По мом убеђењу, он му тиме чини доброчинство, јер признање је олакшица за окривљеног.

Директно захтевати, да неко суровим речма призна своје доста пута ужасно дело, или је сурово или психолошки неправилно; ко је имао посла с многим људима дубље природе, знаће врло добро, како се они јако плаше, да чак и онда, пошто су дело већ потпуно признали, употребе прави израз. Чак и реч „украо" не изговарају боље природе, и управо значајно је, колика се многобројна описивања употребљавају, да се не би морала изговарати реч „убио". Има људи, који тешко могу наћи израз, и према томе иследнику је дужност, да им у томе олакша. За тим иследник мора бити стрпљења и очекивати подесан тренутак, кад је кривцу лакше, да дело призна. Има криваца, који дело признају до извесних граница, а даље неће да би сачували неког друга или себе од веће казне.

По неки пут и у најнекаренијим стпорељима има по која искра поштења, коју иследник ваља да гледа да докучи, ако хоће да о ствари правилно суди. Јер тежња, да се ствар не представља гором но што је, има доста сличности с тежњом да се нориче што је за норицање. Бити на чисто шта је истинито, а шта није, моћи ће се само онда, ако се у току саслушања толико упозна човеков карактер, да се може видети, какве тежње да му се приписују.

У опште иследник ваља да се труди, да што је могуће тачније проучи притворенника, дело и друге потребне околности, јер никад не губи иследник ауторитет код окривљеног, као кад покаже ма и најмање, можда сасвим незначајно незнање у ствари. Онази ли окривљени ма какву правнину у саслушању, ма какво погрешно схватање, ма какво незнање иследниково, он се иза тога ућутчи, и тада га не може одатле избити никакав труд, никакво оштроумље. **Х. Гр.**

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског писара добила смо овакву једну поступну радњу.

Н. Н. из Н., тужио је код суда општин. Н. Н. из истог села, зато што му је на самовласан начин обрао род са једне његове крушке. Чињењем извињењем утврђени су наводи тужиоца, а вештачком оценом оцењен је обрати род 45 динара. Суд општински подвео је дело под § 375 а. казненог закона, и казнио туженог са три дана затвора, и осудио да плати тужиоцу 45 дин. за обрати род.

Но по жалби осуђеног надзорна власт уништила је пресуду општинског суда, а за разлог наводи ове побуде:

„По § 375 а. каз. закона општински суд надлежан је да суди оне спорове чија предмет не износи више од сто гроша пореских. А како је у овом случају обрати плод оцењен 45 динара, то за суђење овог дела надлежан је првостепени суд, а не општински." На зато је поменуту пресуду уништила.

У 1 тач. § 375 а. прописана је казна за сваког који какво приватно или општинско добро поквари или разбије, ако не би штета износила више од сто гроша пореских, у ком би случају дело у други вид кривице прелазило. Но § 375 а. поменутог закона има са сваког друга својства; овде је прописана казна, но шта више на суду сам је признао да је крушку обрао, но се брани тиме, — што наводи да је имао неко право. Према томе моје је мишљење: да је решење надзорне власти погрешно, и да је тужилац доведен у такву неприлику, да и кад би према примедбама надзорне власти поднгао тужбу код првостепеног суда, и тамо би се ненадлежном суду обратио и био одбивен.

Молио је уредништво за његово објашњење, као и то: шта има чинити тужилац у овом случају ако је решење надзорне среске власти погрешно и противзаконито.

Ево нашег мишљења и одговора. § 375 крив. закона означено је надлежност општинских судова за оваква иступна дела, он им је одредио надлежност за вредност од 100 гроша пореских, што износи суму од четрдесет динара. Но како овај законски пропис није ни у једној својој тачки обухватио и оваквог рода привиде, то га је законодавац допунио § 375 а, нигде не наводећи надлежност по вредности, онда дела самовлашћа која је у овој допуни изложно, према чему значи, да је остао при истој вредности и у овим данim случајевима. Дакле и ово самовлашће суде општинска судови ако им вредност није прешла 100 гроша пореских, према чему је надзорна полицијска власт правилно поступила, када је пресуду општ. суда поништила. За ово дело надлежан је првостепени суд и он не би могао тужиоце одбити, са тврђењем као неумесним и ненадлежном суду поднешеним.

* * *

Једли општински писар послао нам је овакву судску радњу са молбом за наше мишљење.

Ружа, жена Јоксима Унгурјана дугује каси општине техничке по облигацији од 26 октобра 1871. године главног дуга 200 динара, и неплаћени интерес од 1 јануара 1890 године, јер је припадајући интерес до 1 јануара 1890 год. све уредно плаћала.

Кад је пуномоћник ове општине тужио Ружу као дужника, она је се позвала на застарелост наведени да је од дана издане облигације протекло више од 24 године, и по пропису § 928 ж. грађанског закона иста је облигација застарела, док међу тим пуномоћник тужилачке стране наводи да је по истој облигацији отплаћивани интерес до 1 јануара 1890 год. и према томе није застарило потраживање.

Суд надлежне општине за пресуђење, осудио је Ружу на плаћање, али по изјављеној жалби осуђене Руже пропостепени суд поништио је пресуду огласивши је застарелу облигацију не рачунајући давате отплате интереса.

По другом истом сличном потраживању исте општине од другог дужника, кад је суд општински одбио тужилачку страну од потраживања као застарелог, онда је на жалбу тужилачке стране други расматрајући судија у првостепеном суду поништио пресуду наведени да потраживање није застарило, и јако је од дана издане облигације протекло 24 године, и према томе она је облигација употребљавана.

Код оваква два једнообразна дуга постоје две различите одлуке, с тога учтиво моли уредништво да одговора, прекида ли се застарелост датом одплатом интереса или не.

Наш је одговор на ово питање, да оваким дуговни не застарева ни после 24 године а то с тога што пропис § 928 грађ. закона гласи:

„*Облигациони дуг и право, на коме но може тражити годишње доходке, ужинање или услуге застарева, ако се за 24 година не употребљава, ма да је и у јавне књиге заведено и обележено*" (§ 947. грађ. зак.)

Међу тим § 947 грађ. закона гласи:

„*Тако исто онај који би какву обвезу на свом добру имао, па би рекао застарелости прошло, може захтевати, да се иста са његових добара скине и на књиге баштинске уписане.*"

Шта је законодавац, овим законским прописима хтео очевидно је. Значи да ако поверилац за 24 године своје право не употребљава, онда дужник има права да се застарелошћу користи, а када га употребљава, на тај начин, што дужника

чека, само му редовно интерес наплаћује, који му дужник сам вољно плаћа, онда значи да се уговор о зајму по овој првобитној исправи непрестано продужава и она увек има своју предност за целокупну наплату, када год то повериоац за нужно нађе да на даље своја дужника неће да чека.

Дакле право решење судије првостепеног суда по нашем мишљењу неправилно је а друго је правилно и на закону основано.

ГРОЗНА ОСВЕТА

(ИСТИНИТ ДОГАЂАЈ)

— Зађе — (3)

(свршетак)

За то му и не би лако, кад поче казивати претњу Миленкову.

И иначе потрешени старац, када чу поруку Миленкову, пребледе, и уплашено нагло устаде са столице, па стаде према кмету, поче дрхтати, учини му се да наста мрак, а за тим се поче окретати кмет, канцеларија па и он сам, поведе се као пијан и опружи руку, те напипа столицу па се сруши на њу, а из очију му грунуше сузе, и поче јецати. Није могао ни реч да проговори.

У канцеларији владаше нема тишина, прекидана јецањем Гвозденовим. А кмет Тома, та добра душа, гледаше нетремице ојађеног старца, немајући речи да га теши.

— И ође, поче кроз плач Гвозден. Знам их, кадра су зло да учине, упропастиће ме тешко мени! рече доста гласно, па се силно заплака.

Кмету би тешко да слуша даље јадиковање Гвозденово.

— Умири се, човече, рече он. Неће ваљда смети толико да забрљаве. А напослетку покушаћу претњом, да их од тога одвратим.

Гвозден утрну сузне очи, устаде и приђе кмету.

— Томо, пријатељу мој, поче старац слабим, молећим гласом, молим те к'о Бог што се моли, помози у овој невољи. Уверен сам да ћеш се заузети. Зовни пустахију. Понуди му да платим колико је право, не, колико хоће; платићу без речи. Неће ли новац, даћу му пола стада, не, цело ако хоће. Та за његова два шиљежета ваљда ће залећи толико. Ако му је и то мало, повратићу му и онај његов плац, који сам купио, даћу му без нет пара, не тражим да ми врати новац, колико сам платио, само нека ми сина остави, нека ми у зеници не дира; јер за мене онда нема живота. Верујмо као брату, да је Станоје невин у овој ствари; Бог ми је сведок!

После тренутног ћутања, продужи: — Кад би знао ко је то учинио, тражио бих га, пашао бих га да се и под земљу сакрије, па бих се ја с њиме разрачунао. Зар због једног покајаног човека, сви да ми страда, кућа да ми се затре? запрети Гвозден и ућута.

Поново наста ћутање, које најзад прекиде кмет.

— Ваљда неће смети толико да се забораве.

— Смеће, уздже Гвозден, знам их, врло их добро знам. Неумољиви су, без срца, без човечанског милосрђа, те су кадри све учинити да ме унесреће.

— Ја те молим, поче даље Гвозден, заузми се. Зовни га и испоручи му све. Зар ће пристати, одустаће ваљда од тог злог намишљаја, те ако дадне Бог, да се тргне, да ме спасе беде, иначе зло по мене. Збогом! рече он, и поздрави се с кметом, па пође кући препуљен туге и јада.

Кмет га испрати до врата, дајући му реч, да ће све могуће силе употребити, те да одврати Миленка од намере.

Миленко чим уђе у двориште упита за Станка. Рекоше му да је у подруму и он оде тамо. Станко беше заузет послом око буради.

— Зар тако брзо? упита изненађено, кад угледа Миленка.

— Морао сам, рече Миленко, па му одмах показа обе главе јагњеће.

Станко се убледе кму, узе пружене му главе и поче их загледати, за тим погледа Миленка, очекујући да му овај разјасни, јер му све беше загонетно.

— Шта гледаш? упита Миленко, зар се не досећаш јаду; зар не видиш Бог те ме видео како смо настрадали, или си толико обневидео, па не можеш да познаш главе наших шиљежади.

Станко је одмах почело слутити да има нешто, чим му Миленко даде обе главе, а кад чу у чему је ствар, њега обузе дрхтавица:

— Ово су наша шиљежад заклана, дрхћући поче говорити. Ко ли их закла? Реци, чујем ли реци? На свег гласа поче викати, па и не сачекав шта ће Миленко рећи, јурну; али га Миленко задржа.

— Ај, стани! виниу он. Не буди жустар. И сам сам тако, па увидех, да неће бити најбоље. с тога сам се тргао. Уверен сам да погађаш, ко је то могао учинити. Наши погрешно. Он је. Јагањци и имање наше, морају бити осветени. Ја сам о томе добро промислио и то мора бити. Ала како ћемо то извршити, о томе ћемо тек да доконамо. Напослетку, ти си ми као старијем увек давао прву реч, мислим да ми ни сада нећеш забранити. Ја се надам. Дакле седимо, на да се посаветујемо, шта нам ваља чинити.

Миленко је са Станком управљао како је хтео. Ма како било, само ако је Миленко казао да тако треба бити, Станко је без поговора слушао. Знао је Миленко колики утицај на Станка има, па за то је са сигурношћу рачунао на свој успех.

Седоше обоје на једну клупицу и почеше се шапатом саветовати. У подруму су приличко дуго остали.

Тек што из подрума изађоше а ђаку пред њих пандур Миња.

— Миленко! Послао ме, вели, кмет Тома и поручио ти да одмах дођеш. Има реће нешто важно с тобом да говори.

— Јаја ти напред, сад ћу ја! рече Миленко и Миња оде.

Кад се Миња удали, Миленко Станку шапатом примети, због чега га кмет зове.

— Ако је за то, рече гласно Станко, ни по што немој пристајати на споразум, па ма какав да је; јер је ово превршило сваку меру. Мислим да требаш и мене по који пут да послушаш, примети он.

— Не брини, одговори Миленко, и оде судници.

Кмет Тома не хте одмах говорита о ономе, што му је Гвозден поручио, него поче издаље.

Миленко је пажљиво слушао кметсв говор, али кад му кмет каза све, шта је Гвозден давао, да Миленко одустане од намере, онај дрско рече:

— То баш ништа не вреди.

Кмет се наће упређен овако дрским одговором и за мало што није плануо, али се уздржа, јер беше намерап лепим начином да умири завађење.

— Како можеш рећи, да ништа не вреди, поче кмет. Дозволићеш ваљда, да сам ја по годинама старији од тебе, па требаш да послушаш. Ја сам рад — као твој пријатељ то ти говорим — да се све ово сврши мирним путем, на лен начин. Не вреда терати у крајност, јер ће напослетку испасти горе, него што и замишљаш и ти, и онај твој шурак. Ама знам као што је два и два четири, да сте ви наумили да се осветите Гвоздену више због оног плаца, него ли због шиљежади. Али тако је то, кад ви не дате да нам се све каже. Не знам на чисто шта је, али верујмо, изгледа ми, да ви мислите о стој напаметнији, па не дате да вам се докаже...

— Немој ме прекидати, рече љутито кмет Тома, па настави даље:

— Звао сам Гвоздена и казао му твоју поруку. Он је плакао као киша. Ти, човече, без осећања, требао си да будеш у прикрајку негде, онде у близини, па да видиш јадиковање једног старог, једног одсег човека, који би ти могао бити отац. Зашта! Ни за шта! Само за то, што се теби насмело да сумњаш на његову кућу. И тај старац, та добра душа, кад је чуо твоју претњу, жртвовао је не пола стада, него цело, за цигло два шиљежета, па и имање је казао да ти врати, само ако ти пристанеш, и то без нет пара, само да ми сина остаиши на миру,

— Ништа не тражим. Милостињу нећу, одговори одлучно Миленко и не даде кмету да заприи започети говор. Тражим моју шиљежад, да ми их повратн живе, настави он даље. Само ћу тако пристати. Шта ће ми његово стадо! Шта ће ми сад и онај плац! Сад се сетио. А кад беше лицитација сеља ли се шта је говорио! Пребацивао ми што нисам платио порезу. Ја како! Он је можда заборавио, али ја нисам. Вид'ш, кмете, ево ми се онде попео, рече Миленко ударајући се по темену, и до-

шло је до краја, време је да се разрачунамо. Ја хоћу да се осветим...

— Човече! прекиде га љутито кмет. Јеси ли поманитао, кад тако можеш говорити! Знаш ли где ће те одвести ако остварим претњу? На смрт, за колац, па зар то хоћеш?

Кмет се налаз да ће оне речи учинити великн утисак на Миленка, али како се изненади, кад овај спокојно рече:

— Не марим за живот. Уређен сам, и жеља ми је да се осветим. Ти ме, кмете, врло добро знаш, и онда зашто трошиш речи забадава. Како ми се чини, још мало па ћеш почети да их правдаш, како они нису криви и шта ти ја знам. За то због ога! Нисам рад и с тобом да дођем у опреку, па и не чекајући шта ће кмет рећи, оде.

Прође скоро месец дана, а ништа се не догоди. Чича Гвозден беше данас слободније душом, мислио је, да је Миленко размислио о самој ствари мало боље, па кад је видео какве га последице могу снаћи, да је одустао од намере. Тако је он премишљао.

Али Миленко и Станко не. Мркла је сваким даном све већа бивала, а жеђ се за осветом није гасила. Они су пребали згодан моменат, али никако да улуче прилику. Даљу нису могли, а Станоје је ноћивао у селу.

Но наскоро им се даде прилика, да своју претњу остваре. Једно подне нагомилаше се сура облаци. Дуну испра јака олујина, која поче носити све што је могла дићи, а густа прашина као и облаци прекрашше село. За оним отпоче учестано севање муња и јака грмљавина од које се земља тресла. Све живо пожури да најже склоништа. Чобани која беху растурени по планини, пожурише колебама, јер киша отпоче падати пљуском.

Док Станоје отрча на салаш, беше сироз мокар. Пошто затвори овце у тор, уђе у колебу, где запали ватру и седе крај огњишта да се суши.

За мало па наста помрчина, да се прст пред оком није могао видети.

Грмљавина за грмљавином проламаше се преа врлетне стене, а пљусак праћен олујином хучаше некако страховито у пустој планини, те и сама ноћ поста страшнијом.

И преа ту непогоду, по тој се мрачној ноћи, две људске прилике прикрадоху колеби, где је Станоје био.

Учестано севање муња осветљаваше им пут, да се не би сурвали у који амбис или поток, којима је бујица бесно јурила.

— И велиш није отишао кући? упита један од њих, а рапави глас одговори:

— Од како се вратио с овцама с паше, није изашо из ове колебе.

Дођоше до колебе и преа пукотине слазише Станоја, који је седео крај ватре и дремао.

Без икаквог размишљања, један од њих закуца на врата.

Дечко се пресу и ослушну. Лупа се поновн, само сад мало јача.

Не сумњајући ни у шта, Станоје прије вратима и отвори их, али се уплашен трже, кад на праг стадоше Миленко и Станко. Обоје су имали по један велики нож за појасом а Миленко и секиру, која му је висила преко руке.

Станоје се толико беше уплашио, да није умео ни речи проговорити, већ оста као укопан.

— Јеси ли сам? упита Станко. Али не доби одговора, јер Миленко додаде:

— Сам не сам, све једно. Ајде, полази! заповеди онитро. па се намаче у страну, правећи место да дечко прође.

Али Станоје се не помаче.

— Шта чекаш? дрекну Миленко и пресече дечка љутитим погледом, да овај уплашено клече и поче молити.

— Шта хоћете? упита Станоје молећим гласом. Ово је наша колеба, па што не терате? Ја нећу да идем...

— Шта?... Нећеш!... цикну Миленко и јурну дечку, па га повуче силно; али се Станоје одупре. Али кад и Станко притрча, дечко виде да ће бити савладан, па поче запомагати.

— Запомажеш! Је ли? Али сте бадава. Нема ко да те спасе, говорио је Миленко, и силом изгураше дечка напоље, па га онако малаксала повеђоше између себе, не обазрући се што их ветар с кишом шибаше по лицу. нити обраћајте пажњу на потоке и јарковс испуњене бујицом, у које су могли свакога тренутка упасти.

Дечко се и путем отимаше, па кад виде да нема помоћи, покуша и последње средство, те поче да запомаже за помоћ, али се глас његов губио у овој страшној ноћи.

Дођоше до путање која води у село.

Даље нису смели, јер још неколико корачаји и сурвали би се у провалију. Заустависше се.

У тренутку Станоје би оборен и чврсто стегнут за ноге и руке, које Станко држаше не дајући му да мрдне.

Миленко извади свој ветики нож и клече више главе дечкове.

Станоје покуша још неколико очајних напора, да би се ослободио смрти; али узалуд. А кад једна вијугава муња сену и обасја цео простор где ово троје беху, а гром удари у један столетни раст, који се преполовљен нивали на земљу па све то би пропраћено грмљавином и вијуланем ветра кроз врлетну планину, носећи собом и последње јауке Станојеве далеко, далеко, Миленков се нож белесну и зари у врат дечкон, чија се глава откотрља недалеко од умируће гела.

* * *

И Миленко и Станко стрељани су.
Гвозденов син осветен је.

УБИЦА ЛЕПЕ ЖЕНЕ

(БОЖИЋНА ПРИПОВЕТКА)

— Заре —

Одговарао је и осуђен био на робију због једног злочина. У томе времену био је малолетан. Кад га пустише у слободу, не хте се враћати у родно место, зазорно му беше, а и где би, кад никог свога није имао! Знао је по мало столарски занат, који беше за време издржавања осуде научио и он пође насумце из места у место. Навршила се година дана од како је пуштен у слободу, непрестано тумара, а нигде да се скроси, да стално остане. Једне летње вечери заноћи у ваpoш Б,*,. Сутра дан пође по њој, е да би ли нашао посла, а после непуног сата, већ је у велико радио у једној столарској радионици.

Звао се Петар. Био је лепоглик, прнмамљив, умео је некако сваког за себе да придобије. Одмах од првих дана заволеше га сви у радионици, а мајстор понајвише. Петру је то годило, па се све више трудио снима да угоди. Омиљи му Б,*,., и не помишљаше више на одлазак, те одлучи да ту стално остане.

Нико и не распитиваше за његову прошлост. Одавно је већ занат научио и испите положио, а сетао га и за мајстора признао, те га свака познаваше као доброг и вазаног мајстора. Отворио је самосталну радионицу, па се ускоро и оженн Милицом, скромном девојком из сиротињске куће. Никакав му мираз не беше донела, али по смрти њене матере — јер оца не беше запамтила, остаде им кућица у којој су још од дана венчања становали. Одмах друге године добише и прнновну — кћер. А занат је но мало доносио, да се могло спокојно живети, и они су били задовољни.

Навршило се скоро петнаест година од кана се у Б,*, настанио, а његов скромни живот не би ничим помућен.

Перица му већ и у школу пошла, у другом је разреду, а млађа тек одбијена и проходала.

У суседству је становао чувени газда Јоле. Ко није познавао њега! Ако је говор о кући, најсетнија је газда Јолетова; о имењтају, његов; о лепој жени, газда Јолетова Ружа; о ретко брачној срећи и животу, опет његовој, просто срећан, богат, здрав, све, просто све.

А и јесте Ружа лепа била, очи да не одвојиш, па умешна, па слаткоречива, па кад те погледа оним као зинт пуним очима, она те често прострели и надигне високо, високо, мислиш ниси ни на небу, ни на земљи. Била је сиротиних родитеља њи, али часна и поштена и, што је главно, племенита срца и раденица у кући. Па како газда Јоле није ни жудео за богатством — јер га је имао, то је тражио Ружу, па је и добио.

У кући су становали само њих двоје. Чак доле, у дну пространог дворишта, становали су млађи...

На страсне љубави, коју осећаше према лепој Ружи, у гаѕда Јолету се поче пораћати љубомора, она страшна и опака љубомора, од које живота нема. Сваки поглед другог човека на Ружу, био је права оштра стрела, која се дубоко забадала у срце његово. А кад би улицама с њом руку под руку, проламо, онда сви упрти погледи на њу, они страсни, жудећи погледи стварали су у души му праве ариан љубоморе. Јер, он је умео да чита те страсне погледе, док је се она смешећи клањала и отпоздравлала познаницке његове.

Једне вечери позва их пријатељ Сима на вечеру приликом крсног имена. Беше пуно гостију. Као увек и те вечери после закуске наста играчка и забава. Између осталих гостију био је и један страпац — дални рођак Симе домаћина, година одприлике гаѕда Јолетових, не баш лепа, али симпатична појава. Он се Ружи поче удварати, а њој је то ласкало, па још дође воља, да се с њиме забавља. На мужа почешће бацане миле погледе, не прекидајући разговор са рођаком домаћиновим. Отпоче и играчка. Како за време разговора, тако и у игрању Ружа и страпац једно до другог. Све то беше врло добро уочио гаѕда Јоле, који је седео у блазини зачеља, са осталим гостовима, па му би криво, а љубомора уз њега већег маха. Поста нервозан. Час по час устајао би, шапао би да се прохода по осталим просторијама и опет се враћао и седао за сто. Даље није могао. Уздржавао се још неко време, па поче страховати да ће страшћењу доћи крај, и даде Ружи очима знак. Она га разумела и устаде. Страпац је задржаваше, али му Ружа објасни узрок, да је муж зове и он се, најалкујући неутешност за тако брзи растанак, љубазно, али сиуждено опрости. Ово не би неопажено за гаѕда Јолета, који у том трентутку пријс, па пружи руку страпцу у знак поздрава.

Домаћинима не би право тај тако рани одлазак, а Сима поче и пребацивати:

— Ти, ти гаѕда Јоле, говорио је он смешећи се, свему си сам крив, јер се тебе жури. А кад беше неожењен, тај се требао родити, ко би те могао наморати да идеш...

— Мора се, пријатељу Симо, правдао се Јоле, сутра ме посао у дућану очекује, као за накост нарелно сам момцима...

— Верујте жао нам је што тако рано идете, прекиде га домаћица. Али опет зато хвала на посети, немојте чекати да се зовете, него дођите! чуло се са обе стране и домаћини се вратише међу заостале госте.

Одмакнуше се неприлично, и ни једно да прогонори. Гаѕда Јоле не беше се утишао, непрестано се дноумио: да ли да јој пребаци због малопређашње, што је забављајући се са страпцем запостављала њега — као њеног „мужа". Али се присети и њеје за боље да ућути. Ружи паде у очи што не иду под руку; та до сад су увек само тако ишли.

— Јоле, мој добри Јоле, говораше она мазећи се, што си се ућутао? па му се приближи.

Али он ништа не одговори. Хтеде у један мах, али се уздржа, јер је страховао изрећи ће се, опазиће да је љубоморан, насмејаће се његовој будалаштини и онда шта је урадио!...

Ућуше у собу. Ружа се поче раскомоћивати, па поведе разговор.

— Замисли само, рече она, онај страпац... Али кад погледа мужа, кад му угледа оно страшно бледо лице са разрогаченим очима, реч јој застаде у грлу, уплаши се и не мораше реч да прослови.

— Страпац, проиапута Јоле, на шта је даље било, говори, што ћутиш, шапутао је он приближивши јој се сасвим блазу.

Ружа је запрепашћено ћутала и гледала његове страховито избечене очи.

Он је ухвати за руке.

— Говори!... дрекну заповеднички, па је ухвата за гушу и поче трести.

— Нећеш!... Је ли, нећеш!... викао је помамно, стежући је све више.

Он беше често ван себе. Не осећаше да му се пред све више угибају у нежни врат њен, него је и даље стезао, а кад поче попуштати, под руком осећаше пеку млитавост, и кад је отпусти, Ружа паде без гласа; а очи њене, које су до мало пре гледале молећиво, сада изгледаху страшне, много страшније.

Он виде шта је урадио. То га освести и јаучући паде преко мртвог тела. Поче је звати именом, тепаше јој, дизаше јој главу и стаде љубити, покушавши да управи млитаво тело, али је после неколико узалудних понушаја заједно с њом пао о тле; осети сву тежину греха и поче чупати косу своју. јаучући промукло и ударајући главом о патос, на назад уморен, клону и седе крај ње. Мож му се одузе и сузе испливе те немо посматраше мртво тело, тужно јаучући. Већ је по часа од како седи. Одједном му сену срећна мисао. Могао би се спасти. И он се тога поче хватати као дављеник за сламку, план би убрзо готов и он се даде на посао.

— А што и не би, мрморио је он. Ко може посумњати. Цело ће Б.*, посведочити, да смо се лепо слагали... Говорећи тако, поче скидати тешељук; али је вшло потеже, а за то се нема времена, и он поче грозничаво вући, скидајући с тешељуком и косу с њезине главе, с укоченех прстију поскида прстење, хтеде да откачи минђуше, али га страшење нададе и он их покида без заказања, које остадоше у окрвављеним ушима. Кад све то довриша, не двоумећи се више, узе мртво тело у наручје и пансе у двориште ближе вратима са улице и положи да лежи у најзгодпи нереду. Пошто се вратио у собу и све у ред довео, уви ципаре у завежљај и остани у касу, пошто је претходно задржао једну минђушу и нечујно се — плашећи се и сенке своје приближи баштенској огради мајстор Периној, па је убаци. Затим отрча вратима, где су млађи спавали и поче нервозно лупати што јаче може.

— Устајте!... Што сте мртвим сном заспали!... Брзо... ој... брзо!... Газдарица је убијена! викао је помамно, па отрча мртвој Ружи и преко ње паде, јачући промукнуто.

Млађи се на ову вику убудиште, посказаше и онако буновни појурише у ноћ за гласом гаѕда Јолетовим. Он им кроз плач изјављаше ране наредбе. Једног упути код пријатеља Симе, другог у полицију и тако редом. Заостали га дизаху, али се он не даде, већ оста лежећи.

— Пустите ме да умрем. Шта ће ми живот. Нашто ми и он, кад ње нема!... говорио је кроз плач, грузајући се у прса.

У таквом га стању затекоше Сима, пријатељ му и гости, који на глас о несрећи, похиташе да виде шта је! Једва успеше да га дигну. Он им сам по реду казиваше:

— Кад смо ушли у двориште, покојница заостаде, а ја појурим горе у одаје да осветлим собу. Ње немаше за дуго и зачујем шта ли ће то бити, нађем из собе и почнем је звати по имену. Никакав одговор. Са језивом у срцу — претказивало ми се — рече тужно — пођем брзим корацима преко дворишта и ужаснут заставши, на надох онесвешћен преко њеног тела... даље не знам шта је било.

Сви узеше учешћа у његовој туги и жалости, јер нико и не помишљаше, да је могло друкше бити. Догађај их беше изненадно.

Сажалевали су несвину жртву миле и љупке женице, која до мало час онако весела беше.

Дође чиновник и пошто узе потребне податке за увиђај, даде одобрење да Ружу увесу у кућу.

Дан у велико оспори.

На глас о убиству жене Руже потрча и мало и велико кући гаѕда Јолетовој. Пристуи не беше свакоме дозвољен. Већина се задовоља што су чули од других, како изгледа онакажена глава несрећне жртве.

Ружу сахранише тога дана по подне. Секцијом и полицијским увиђајем утврђено је да је прво удављена, по том извршено разбојништво.

На погреб се беше слегао силан свет. Несрећну жену сви живо оплака, али гаѕда Јоле понајвише. Он беше често ван себе; тако је тужно нарицао, мислили су да ће пресвиснути...

Иследник поведе најживљу истрагу, али никако да уђе у траг. Није знао ни коју ће страну, Није имао ни сигурних података. Разбојништво с убиством и то у сред вароши, по не нађи виновника ужасно га једнло. Па бар да гаѕда Јоле уме описати догађај у појединостима, него никако увијено, управо никако. А иследнику је баш то требало, полазна тачка. Од гаѕда Јола беше узео врлнчну тужбу. Он је изјавио: како тражи да се убица казни, најстрожије казни. Беше се познао за сведоке на пријатељ Симу и остале госте, а они посведочише све, како је и било.

Гаѕда Јоле поста сасвим други човек. Поста његове веселости и радосних осмејана, као да их је у гроб са лепом

Ружом закопао. Отуђи се и од друштва и од пијанке, просто од свега. Поста мрзовољан и туробан, неспосан и самоме себи.

Околина рачунаше да је то све због туге за покојницом.

Пасторо затим једнога дана старија њерчица мајстор Пере столара чепркаше по башти, док јој је мати с гошћама седела у соби. Чеперкајући наиђе на један светао предмет, а кад га подиже, виде да је минђуша, па отрча мајци, показујући јој нађени предмет. Милица се и сама зачуди откуда минђуша у башти и поче је разгледати, што и гошће учинише и уверише се, да је то сина, златна ствар.

Тек што се добро смркло, а мајстор Пера дође из радионице. Сто беше постављен, само да се седа. Милица му показа нађену минђушу, а у тај пар на прагу се указа иследник са наоружаним служитељима.

— Мајсторе! викну чиновник строго, у твојој је башти нађена дијамантска минђуша, по опису слична оној што је однета покојној гаада Јолетовој жени, познаш се да одмах ту ствар предаш.

Мајстор Петру се окрете сто, кад чу ово, јер виде, да неће ни добро изаћи. Милица пребледе и уздрхтало гледаше час у мужа, час у иследника, а деца пак зачуђено посматраху непознате им људе.

— Ево, рече Петар доста присебно и пружи тражену минђушу, сад ми баш даде жена, говорећи ми да је дете нашло.

— Јест, баш она! мрморио је иследник загледајући минђушу. Ево, нема one заваке.

Погледа мајстора, затим Милицу, па у децу, пољута мало па одсечно, и строго рече:

— Петре, ви морате са мном. У име закона, ја вас притварам!

Столар уздрхта на погледа тужно жену и децу.

— Милице, рече он болећивим гласом, ако има Бога, доказаће се моја невиност. Ово је подметнуто од неког, грешна му душа била, па прије жени и пољуби је нежно, а за тим децу, па пође; на прагу се још једном осврте, погледа их сузним очима и изгуби се у мраку.

Милица је стојала нема и непомична, а кад се кораци постепено изгубише, кад виде да је све то на јави, пресуче јој нешто у грудима и она поче плакати, горко плакати.

Кад је иследник сутра дан дошао да врши пременатачну, затекао је Милицу у постељи, болесну; неочекивани догађаји беше је јако потресо.

Мајстор Петар није признао дело. На питање откуда минђуша у башти његовој, бранио се да је подметнута. Одмах на првом свом испиту признао је, да је био на робији, али да је са исте пуштен, што је и документима доказао.

Иследник беше све могуће употребио, не би ли од столара изнудио признање; али без икаквог успеха. У толико је теже било, што је противу несрећњег робијаша војевао један једини основ, што је у башти његовој нађена минђуша; али то још не беше и доказ, да је он и учинилац дела. И он се дати и других средстава; затвори оптуженог у мрачну ћелију, поштo му претходно метну и дисаље на руке и ако је био окован доста тешким оковом.

У мрачној ћелији, цвокоћући од зиме, мајстор Петар дочека „Бадњи дан". Дан у очи Божића освану са снегом, који од поноћа падаше, те беше обелио кровове и дрвеће. Још од ране зоре свет се ужурбао, све то јури и спрема се за сутрашња празник. Жагор, журба и цика прасади допираше до ушију притворених њихових, па га то сневесели, био је уверен да се у његовој кући ништа не спрема; та и откуда би? А људи, наравно, избегавају кућу убице, зар они знају да је невин у овоме злочину, па снужден и тугом оправи клече на хладни под, и поче се побожно Богу молити.

— Господе Боже! шапутао је он. Ти си један који си посвећен у тајну злочина и који си уверен да сам невин. Сутрашњи празнике, молим ти се помози ми у овој беди, удели ми милост, спаси ме неправедне патње... није се могао уздржати, загрцну се, а сузе му грунуше...

Зарђала брава шкрипну и гломазна се њелијска врата отворише.

Петар се прену.

— Излази! чу се заповедничин глас апсанџијин, а столар се с тешком муком диже, окови зазвечаше и он се упути канцеларији, праћен спроводником. Беше то жалостан изглед човека, који је до пре кратког времена онако крепак изгледао; његово свеже лице беше све испијено, а око упалих очију јасно се распознаваху плави колутови.

Иследник се решио да учини последњи покушај, да га лепим правом на признање, па ако не узмогне, да оконча испитање!

— Петре, ослови га он благо, зашто, брате, не признаш, ако си дело учинио, него мучиш и себе и нас?

Столару се већ досадише истоветна питања, јер су му увек била постављена, кад год би га из притвора извели. Беше огорчен што га почеше и принудним средствима гонити и у њелију затварати, да би дело признао, да би примио на себе извршење злочина, на који никад не беше ни помислио. За то и не би чудо, што доста упорним гласом одговори.

— Верујте ми да се и сам чудим, докле ћете ме мучити и остављати га себем и пропалим у оној мрачној њелији! Ако је жеља свију вас да на себе примим, да сам ја учинио злочин, онда бар реците, па да размислим не би ли боље било то да учиним. И по стоти пут понављам и кунем вам се, да нисам извршилац злочина; па верујте ако хоћете. Те ноћи кад се злочин догодио спавао сам у кући с породицом, из куће се нисам макао све до зоре, кад чух за убиство сусеткино, те и сам одем да видим. Над њом је извршено разбојништво. Она је опљачкана и сви адвари њени однети. Шта ће мени теглеук? Шта ће ово пртеље и оне минђуше! Моја зарада била је довољна да исхрањујем своју жену и децу и мени није требало ништа више. А за минђушу што је нађена, она ми је подметнута.

— Пусти ме!.. Пусти ме!... чуло се с поља и жагор у ходнику пред канцеларијом.

— Имам посла!... Хитна посла!... Пусти ме... Баш за то и хоћу...

Иследник зазвони.

— Ко је то? упита служитеља.

— Газда Јоле, господине иследниче, ја му кажем да саслушаваш Петра, а он вели да баш за то и хоће к вама, вели...

— Пусти га! нареди иследник.

Газда Јоле бану, па и не обраћајући пажњу на иследника који на почасти беше устао, притрча Петру, који се уплашено трже, на склони руке и молећиво, испрекидано поче:

— Перо... брате... опрости! Ти ниси крив, верујем ја, ниси... Ти патиш због мене. Ја сам тај несрећник који је злочин извршио, ја сам убица моје леше жене. Савест ме гризла и још гризе што то учиних, што сам покушао да на тебе лагу бацим, да ти и поред тебе твоји патите. О... ја сам грешан, у Бога грешан!... Али ти си добар... Је ли, опростићеш? Опростиће ми и твоја... Смиловаће се на грешника, кога је Бог већ почео да кажњава... Ја знам да хоћете. А ја ћу показати.... хоћу... овако те молим за опроштај, на клече пред Петром који га запрепашћено слушао.

Ућута се и зари главу у шаке, сакже се скоро до патоса и поче јецати.

Иследник и поред тога што се нађе у чуду, прибра се па се нечујно изгуби за часак на споредна врата, где издаде служитељима нужне наредбе.

Још се газда Јоле не беше ни заноса повратио, кад се нечујно отворише врата и у канцеларију, где владаше нема тишина, уђоше лекари и грађани.

Кад Јоле подиже главу, и угледа лекаре и грађане, нагло устаде и потрча онима.

— Господо! узвикну, молим вас, слободно ме прегледајте, нисам болестан, при чистој сам свести.

Баци поглед на грађане и убрзано поче:

— И ти, газда Стојане, и ти Никола, можда ћете помислити: шта ми је од једном, но будите уверени да сам потпуно здрав, потпуно свестан... Али савест... та проклета савест не да ми мира... гони ме... гони ме као звер, немам санка да испаштам... грозно испаштам. Мучи ме и дан и ноћ... патим .. па зар је право и други да пате, ни крави ни дужан... Не, никако! рече одлучно. — Доста је било. Признаћу, све ћу признати; биће ми можда лакше. Да, да... признаћу своју кривицу, ништа нећу затајити... Бог ми је сведок!

Петар је немо гледао час у Јолета, час иследника и остале, не верујући чисто да ли се све оно збива на јави.

Иследник и остали се такође у чуду загледаше, јер нису могли ни помислити, да је газда Јоле могао извршити убиство над женом, коју је онако силно волео.

А газда Јоле не прекидаше:

— Била је лепа као мајско сунце, много лепша. А ја сам је волео, волео, много волео... више него ли себе...

Уздаху као да му се какав терет с груди свалио, па тресући главом додаде:

— Камо да нисам!...

Ућута, али то тренутно, јер одмах настави:

— До лудила сам био заљубљен. Оно што није заželела, то јој нисам набавио; та живот да ми је тражила и њега би житковао за онај њен лепи осмејак, за онај мио поглед. Али она беше чедна, мила, добра душа; ништа не захтеваше. И она је мене волела, јест, волела, потврђујући поново и погледа све редом, као да и од њих траži потврде за то.

— У то сам био уверен још од првих дана. Али ја бејах непажљив, нисам умео да је разумем, нисам умео, уживину очајно, да затресе главом, па ућута као да се присећа. Чело му се намршти, на њ метну кажиприст десне руке, пољута тако неко време, за тим нагло отпусти руку па повика:

— Јест.. био сам дух, савршено луд, нисам јој веровао, него сам почео сумњати у њу, онако чедну, милу... сумњати у ону њену искреност... њену верност!... Ја будала! па се ударих песницом по глави, а затим ухвати за косу и поче чупати, непрекидајући започето исповест.

У мени се породи љубомора, она страшна, опака љубомора, која ми раздираше груди, која ми сриче цепаше, уништаваjући осећаје човечанске.... И ја сам трпео, много трпео свалаљујући се, да се не би одао. Нисам хтео нико да ме зна; па ни она, јест ни она... Страховао сам да се одам, да ми се не би смејали. И она јадница, све то није могла да примети. А и одкуда би, кад она беше наивно, безазлено створење...

— И боље, додаде тишим гласом, јест-јест и боље, јер би њу то једило, ужасно једило...

Па се ућута, глас га беше издао.

Нико се не усуди да ремети нему тишину, свако се осећаше у незгодном положају, слушајући газда Јолетову исповест.

После неколико секунада, газда Јоле продужи:

— Нико не беше одавно, шта са мном бива. То притајавање, та уздржљивост, то савлађивање било је горе за мене, него ли што сам и могао мислити. А она се не знајући све то, шалила безбрижно, разговарала се с мојим друговима, с пријатељима и познаницима; њено гласно безазлено смејање распаљивало је бес у мојим грудима, правећи читаву бурју, која је рушила и обарала да ме уништи. Никад јој нисам забранивао да не иде у посете, и ако сам се тада неспокојним осећао; јер сам хтео да је увек ту преда-мном, пред мојим очима. А те вечери.. О... кобна вечерн, седели смо, прилично дуго у посети. Она се шалила, била је необично весела. И друге су њене исто тако биле; али мени се за њих није тицало. Болело ме је, што се онако много забављала са странцем, постајао сам свакога тренутка све нервознији, а кад почех уништати, да даље њену моћи надржати, ладох јој знак очима; она разумеде, благо ме погледа и без речи устаде. Путем не хтедох ништа да говорим, и код куће не бих; али она поче. И не знам ни сам шта ми одједном би! Пречуо сам, шта ли... Учини ми се да рече нешто, што ме изведе из стрпљења, што ме распали. Подсети ме на странца до кога је седела — та с њиме се највише забављала. Не премишљајући се даље, као бесомучан јурнух, зграбих је за гушу и почех стезати. Она се отимаше, али слабомоћно створење шта је могло да учини!... Одкуда се и могло извући из ових канџа — и показа шаке.

— А кад отпустих руке, она паде мртва...

— Кад се освестих, поче Јоле после тренутног ћутања, али промуклим гласом, видех шта сам урадио. Да би прикрио траг, да би са себе сумњу отклонио, прибегао сам лукавству. О... то је било грозно... ужасно! Кожа ми се јези, како сам могао онако шта да радим.. Ја сам тада био звер, а не човек. Као бесомучан и напит чупао сам са главе тепелук са косом, који беше прикачен многим куглицама; повидах минђуше са окрвављених ушију, посидах са укочених прстиј у прстење, и све то остаих у касу. Ево кључева, рече, отворите и наћи ћете их у завежљају, на коме ће бити написано. Ја ћу се пред иследником. То је било најсклонитије место; та ко би и могао помислити, да су они у тако непосредној близини. А једну минђушу задржах, прикрадох се до ограде мајстор Перине баште и убацих је. Кад и то сврших, и покојницу изнесох у двориште, отрчах одељењу где млађа спаваше... остало и сами знате завршн уморено, на прпје иследнику.

— Господине, рече он, рад сам да покажем неправду, коју учиних овоме сиромашку, и показа руком на Петра. Знам шта ме чека. Не треба ми ништа више, па за то све моје имање, трговину и сенап у њему, сву готовину, нека наследе дечица мајсторова, с тиме ћу се најсавесније одужити за учињену неправду према родитељу њиховом.

Столар протестоваше, али навалињалу гласа Јолетову, није се могао одупрети.

Иследник прибележи исказ његов, па му даде перо да потпише, што овај без оклевања учини, а затим свеколи премапотписаше.

Мрак у велико беше, кад се мајстор Петар упути кући. Снег је падао у крупним нахуљицама, док је у ваздуху велика ужурбаност била. Људи, жене и деца јурили су улицама тамо амо, сваки је то носио по што-год кући за сутрашњи празник.

У столаревој кућици владала је нема тишина. Пред иконом која је представљала матер Божију како држи Исуса у наручју, горело је кандило; то беше и једина светлост, која је осветљавала собицу и у углу њеном болесничку постељу, на којој је лежала Милица. Обе њерчице стајаху пред иконом са склопљеним рукама и док је старија полугласно изговарала: „Оче наш...“ дотле млађа бацаше погледе час на сестру, час на матер, која се била у нола надигла и брисала сузе очи.

Ослобођен окова и затвора, слободан, дану душом а, пун радости похита дому, јер је горео од нестрпљења да своје миле што пре види. Тихо, нечујно отвори њујска врата, али се разочара, радост му се помути, кад се нађе у мрачној просторији. Са језивом у срцу, пређе собним вратима и дрхтућа подиже руку да их отвори; али застаде, јер чу глас старије њерћице, која довршаваше молитву.

Он се притаја.

— Молимо ти се Боже, чуо је даље, сви ми: мама, ја и мала сеја, да нашем оцу дан здравља и снаге, те да истраје и да не изгуби наду на спасење јер је он невин...

Петар уздрхта, даље није могао надржати, туга и радост помешаше се и изазваше бујицу суза, па дохвата браву и дурну у собу.

— Невин је, мили моја, невин!... узвикну потресеним гласом, па загрли жену и децу и клече крај постеље.

Радосни крик беше одгонор женин. И док ово двоје потресени ћутаху, дотле је њерћица гласном молитвом благодарила Богу за спасење очево.

Глас о невиности мајстор Периној и признању газда Јолетовом би разнесен по вароши муњевитом брзином.

У касапи за столом око кога су седели најодабранији трговци, поведе се реч о томе. Сви беху њимали положај сиромашног, а напаћеног мајстора. Били су уверени да ће сутрашњи благ дан, ону сиромашну породицу затећи и без најнужнијег, а за то не би чудо, што сви једнодушно усвојише предлог, да столару купе и спреме печењицу и друго што треба, па да му најутра сви скупа честитају празник.

Сутра дан пре зоре беше већ у трговини на окупу. У сам се развитак кретоше столаревој кући, а за њима послуга, са печењицом и другим јаконијама.

Заустављше се у дворишту. На дати знак би испаљен пиштољ, и захори се божанска песма: „Рождество твоје...“

Домаћин убујен нстрча на собе и кад виде шта је, потресен, скрушено клече на прибуче к себи децу, која изненађено, гледаху шта се дешава.

— Перо... брате и сугрђанину наш, поче најстарији трговац гласно, кад песма би довршена, опрости непромишљености дудској која те доведе, да питиш невин.. Бог је увидео твоју невиност и спасао те је. Немој нам заменрити што смо без питања и одобрења твога урадили ово. Ми појмимо у каквим си околностима и за то смо се сви ми скупа — што пас овде видиш, споразумели, да ти на овај начин честитамо празник.

Маћу руком и послуга са донетим стварима стаде пред групом.

— То је твоје, рече трговац. А сад, нека ти је срећан празник: Рождество Христово за много година! па пређе мајстор Петру који беше устао и од узбуђења ни реч није могао проговорити, пружи му свесрдно руку, које је прихвати и пољуби; али га трговац благо одби.

За њим приђоше и остали.

На поклону домаћина уђоше и у собу, те и болној Милици честитаху празник, па пошто поседеше мало, опростише се и похиташе кућама одушевљени, што су испунили једну човечанску дужност.

* * *

После кратког времена, Милица се придиже, да је могла радити по кући.

Газда Јоле не дочека да му суде земаљски закони; беше по чудеу.

А мајстор Петар наследи сву газда Јалетову имовину и поста богат мајстор; али за успомену на дан свога спасења, сваке године о Божићу одевао је два сиромашна ђака.

Београд 1900 год.

ЦРНИ ПАЈАЦ

— Jean Rameau —

I.

Хоп! пеци се, Жасмине!

Жасмин се попе.

Жасмин — надимак — беше од природе црн.

Малишан од шест до седам година, акробат од рођења и димничар на доколици.

У овом тренутку, беше димничар и пењаше се у широком димњаку једнога замка уз затегнуто уже с вештином добро изучена мајмуна.

Онај што беше рекао: „Пеци се, Жасмине!“ беше човек средњег раста, средње дебљине, средовечан, средњ од главе до пете, и који могаше бити отац, ујак, старалац или прост импресарио маломе димничару акробати. Одиста, Жасмин не знађаше шта му управо беше тај средњи човек. И ми морамо додати да се он слабо због тога узнемираваше.

Беше то велики догађај, за овај у пољу залутали замак, тако што као чишћење димњака.

Од неколико дана, слуге се о томе на селу разговараху; господин готово заборави нову болест винограда, а госпођа је сневала Саводје трн пута једно за другим.

Али најнестрпљивији беше Жи, дете из те куће.

И њему се допусти, кад прође велики тренутак, остати у сали чији се димњак чишћаше.

Жи — Жасмен за странце — година Жасминових, живо посматраше рад малога црње. На крају, кличе од одушевљења. Црно, неопредељено, накарадно, са бодљама на коленима, и на богама и на мишицама, чудноватo биће беше пало на земљу, као неочекивана животиња која би се смандрљала низ димњак.

— Ето! свршено је! рече та животиња разнукавши од топла смеха своје лице промашена црнца.

И Жи би тако дирнут овом чудноватом појавом да уздуд покрену усне да што рекне.

Жасмин се не збуни; свестан дејства које учини на Жиа, он се припреми озбиљно да дође до врата, с ногама у ваздуху, идући на рукама.

Жи би опсењен.

Наједаред паде му на памет једна мисао.

— Да, вала показати да и ја знам вештина! помисли он.

И он отпоче подражавати певању папагаја, и то прилично. Али Жасмин одговори на то мајсторским подражавањем пловчијем крику, и Жи увиде да је до ногу потучен у тој вештини увежбању.

Тада се реши да црњу очара другим чим, и уверивши се да нико од родитеља не гледа, отвори опрезно врата од једног ормана у ходу, и да би у свом тријумфу уживао, посматраше Жасмина.

Тријумф беше неочекиван.

Мали димничар беше занемо од чуда. Шта то он види, о боже! шта то он види! Каква опсенарна, чудноватa, чаробна ствар. Велики пајац, потпуно бео, сасвим свилен, сав блистав, велики пајац лепши од човека! и велики! и богат! и допадљив... Каква играчка!..

— Мали Божић донеће ми га ноћас кроз димњак! шапну гордо Жи; сутра је мали Божић, нова година.

— Мали Божић?

— Пст! мама ће нас чути... она мисли да ја не знам!

— Мали Божић? протена Жасмин, разгрнагачених очију.

— Да, знаш ти добро? мали добричина који се, иђу у очи Нове Године шета по димњаку и оставља играчке и обућу... Знаш ти добро?...

Жасмин није знао; никад се њему није говорило о Малом Божићу.

— Онда, он ће донети ствари као што је ова свој деци?

— Да како!

— Кроз димњаке?

— Да како!

— Ах!

Жасмин се промисли једног тренутка.

— И за... за децу која... немају димњака?

Но пека врата шкрипнуше сасвим близу, и Жи журно затвори орман.

— Је л' да ћеш ме научити да подражавам патци, реци? промрмља он на ухо Жасмину.

Овај оде, озбиљан, мислећи на играчке, и најбе средњег човека.

II.

Дан беше врло хладан са овлажном маглом; дрвеће цинљаше по друмовима.

Средњи човек пође право ка једној групи сиских кућа и стаже на једну ширину. Жута и велика кола као вагон, беху на средини исприпчута.

Човек и Жасмин уђоше унутра. Беше то њихова покретна кућа. Она иђаху с њом, из села у село, чистећи димњак или акробатишући, према уметничком укусу становништва.

— Мислим да можемо вечерас приредити представу, најави гласно средњи човек.

Али Жасмин не чу; беше се замислио.

— Зашто нема димњака на колима, је ли? запита он на срећу, чудноватим гласом.

Затим, видевши да не доби одговора, на други пут шта више кад постави питање, чудновато за друге можда, али врло јасно за њега, он изиђе.

Дан се свршавао. Време беше врло туробно. Даде сасвим десно, пушаше се један чабрачин димњак. Огроман димњак, широк, горд, виши него сеоска звонара. То узнемири Жасмина.

Упути се, крцком, на том димњаку и прорачуна погледом димензије играчке коју би „Мали Божић“ могао кроза њ провући.

Потом, оборене главе, он се врати, прегледа остале димњаке, помисли на остале играчке и хтеде да се заплаче сетивши се великог белог пајаца, чудноватог, чаробног, који „мали Божић“ вала, ноћас, да донесе богатом детету, прозаећи кроз дим...

— Ах!.. попика наједаред Жасмин, коме паде на памет једна генијална мисао.

И отаде да трчи као жутим колима.

Уми се, очешља се, збаци са себе дроњке, обуче своје лепе и тесне прне панталоне, обу своје лаковане ципелице, метну на главу своју лепу рађу бароку, нарумени усне, набели се, наслика своју најбољу гримасу на углу од усана и, накићен као за најлепшу представу, упути се за замку чији димњак беше мало час очишћо.

Око девет часова, када дим беше престао, Жасмин се успуза на кров, извади пратко али чврсто уже на цепа, уђе у добро познати димњак, и обесивши се отприлике на десет метара од земље, чекаше ћутећи, савивши под собом леву ногу, тако као што је сто пута чинио на јавним местима.

— Сада „мали Божић“ може доћи, рече у себи, ја ћу међутим запевати да ми што да при пролазу.

III.

А часови звоњише, звоњише на далека с једнога торња; и Жасмин их слушаше пажљиво ће губе, звонки и тихи, док ће-

гове очи посматраху горе правоугаоник од неба који се вијаше више његове главе, и на коме он погледаше торжествено приближавање „малога Божића".

— Ах! он се, без сумње неће задоцнити!

И Жасмин гледајући нетрепимице и нестрпљиво, мењаше положај на крају свога ужета, и остајаше тако, опружена врата, главе доле, осећајући како му уморене руке постајаху неосетљиве према хладноћи.

И он мишљаше:

Да, он би хтео каква пајаца као што је онај, или што слично; лепа господина од картона коме би он причао приче целога дана, без бојазни да ће бити тучен, као од средње човека: лепа господина кога би он водио са собом, путујући од места до места; господина добра и наметна који би био његов мали пријатељ, с којим би се он могао свашта играти, као што чине друга деца.

И, тако мислећи, он се насмеја неодољивим осмехом, еда „мали Божић", ако га с тим осмехом изненада застане, буде племенит и дарежљив.

Бивајше све хладније и хладније. Ситне звезде на небу изгледаху као посути сирмашни цветићи. И Жасмин промени ногу, с опасношћу да више не погоди свој љубазни изглед.

И он остаде на новој нози дуго, дуго.

И затим се мораде одлучити о зид и исправити руке.

И затим мораде оставити своју борбу на криво, јер му претн не беху способни да је наместе.

Затим стаде да плаче, мислећи да га „мали Божић" неће наћи лепа у том стању и да ће му можда одрећи чак и шаљивчину од два су.

И онда да се човек често заплаче.

Жасмин поче сакарити о жалосним стварима, о ударцима које му задаваше средњи човек, о богатој деци, која имају дивљење на својим кућама, и о рају, с ком је каткад чуо да се говори, а која ће бити место пуно ружичастих ружа, у ком би он, Жасмин, имао да чисти најбиље беле дивљаке, и то га испуни бескрајном жалошћу.

— Да ли неће доћи? запита горко он растварајући сузама белило са свога лица.

Али, мало по мало, осети он у телу нешто слатко и бојо, не знајаше управо шта. Можда то беше хладноћа, или глад, или сан, или неко блаженство које га обузимаше.

И, затварајући у пола очи, он се тихо насмеши.

Јер ето где отвори, горе, да! да! „Малога Божића!" Ах! беше то главом он! Лепо то он вида! Ето та долази. И беше то врло лепо видети, врло слатко на то мислити. Он беше леп, пушташе светлост из целе своје личности, и, иђући, испод његових ножица звезде пуцкаху као врла песка на шеталишту. Долази! Испод мишаја поси читава бремена белих пајаца, првених војника, разнобојних шаљивчина. И све то беше за њега, дамичара, за њега Жасмина!

Јесте, јесте, јер погледајте: „Божић" се приближује, приближује све већма, опази ђачу у димњаку, насмеје се слатком осмејком који личаше на зору, и говорећи му својим лепим гласом који као да буди све пољске птице:

— Узми, Жасмине! рече му он.

И Жасмин, опсењен својим сном, на крају ужета, подиже се на ноге, пружи руке, и смандрља се.

IV.

А, у прозорје, мати се Живова, са белим пајацем у рукама, упути на кампиру где њен син беше оставио једну цицелу, када наједаред, она викну.

— Мама! има ли? запита Жи тргнувши се из сна.

И она поклаа, у пепелу, нејасна црна пајаца где се непружно.

— Жасмине! О! Жасмине! Јеси ли ти? повика Жи.

Али Жасмин не одговори Жиу.

Беше мртав.

И, ма да му глава беше разбијена, он беше још насмејан, без сумње видећи лепе беле пајаце, и лепе разноврсне шаљивчине између којих се шеташе његова душа, тамо горе, у чудноватој рају, у опсењарном рају као базар од тринаест су.

УБИЦА

од Људвига Бауера. Беч.

„Дајем реч оптуженом" рече председник, па се завали патраг у столицу дубоко одахнувши. Тај дуготрајни претрес у коме му је млади, енергични правозаступник толике муке и тешкоће задао, приближавање се крају. Само још неке формалности да се испуне па је свршено.

Оптужени отпоче:

„Ви знате, господо поротници, да сам оптужен због убиства моје жене. Оптужен, да сам је, као што је господин државни тужилац лепо рекао, мучки убио. Даље знате, такође из говора државног тужиоца, да сам необичну интелигенцију ставио у службу огромној таштини, да сам похотљан и чезнем за таквим женама, које све што се њихном уживању на супрот стави нештедимице обарају и газе. Познато вам је такође да је мој бранилац цитирао неборјена медецинска дела, и потрудио много психијатре да би доказао моју душевну растројеност. Мене су сви ти покушаји увеселавали, с тога што ми је свеим све једно шта ћете о мени рећиће ли моју смрт, као што се на ам, онда ми допустите да приметим, да сам ја већ пре десет месеци умро, када сам... Али то баш хтедох да вам исправим, а држим да ће се томе и господа повинари радовати."

„Оженио сам се пре три године. Био сам млад, здрав, незапасан, и у добром материјалном стању. Са мојом женом био сам неколико месеци познат пре но што сам се решио да је узмем. Љубио сам је, у колико ми је моја хладна природа допуштала да љубим. Били смо једно према другом врло нежни. Деце нисмо имали, иначе би све друкчије било. Али се у томе можда и варам."

Пре тога сам живео само ради свог уживања, које нисам ни нечасан начин задовољавао. Истина по нени пут сам, сам себе сматрао излишним, непотребним, али сам то осећање увек угушивао. После првих месеца пашег брака учестане ти осећаји; моја се жена решила да даје задовољство уништи."

„Како ћете то доказати?" упита председник.

„То баш хоћу сада да испричам, господине председниче. Ја сам много читао и разговарао са мојом женом о књигама. Она је претпостављала дела у којима су сликани велики, снажни људи, који се боре противу разних сметња и препрека у животу, и који све побеђују. Она се трудила да ми пробуди частољубље, и постепено је будила у мени осећај као да несумњиво верује у мене, у моју снагу и моју моћ. Да ли вам је, можда, познато шта то значи? То је стално раздражљиво средство које слабима и незнатнима даје снагу и моћ. Да тражих нова подстицања, и покушах да моје јух потенцирам... Моја жена имађаше високо мишљење о мојој будућности; она хтеде да ме види на висини. Веза ме је звала. Ја почех да пишем — по њеном наговору, јер ми је врло често говорила да јој многе моје идеје изгледају значајне. Моје лепо душевно задовољство, које ми је живот чинило мирним и срећним, изгуби се; ја постадох сујетан, горд, и раздражљив. Она ми стављаше све веће задатке, ласкала ми је и мамила ме у исто време. Њено уверавање учини ме храбрим и ја јој слепо следовах. Тада почех да пишем једно позоришно дело, у које хтедох да уложим све оно што мишљах да је лепало у мени. Када сам исто свршио био сам тако исцрпљен, тако уморан, да сам готово осећао телесне болове. Моја је жена терала читав културе са том драмом. Она ми растера мој урођени страх од јавности, и натера ме да комад поиђем једном познатом управитељу позоришта. Тада бејах срећан; то је било пре два месеца."

„Када једно после подне дођох кући раније но обично, чух из моје собе весело смејање. Позиадох глас моје жене па и нехотице застадох. То беше судбоносно за мене, јер одма. затим чух како моја жена прочита гласно неколико речи из моје драме, па затим весело узвикну: „Зар то није глупо?" Затим чух нежно удисање...

Тако сам стојао само неколико минута пред мојим вратима, али сам уверен да ни један човек није у тако кратком времену неће муке надрвао. Све се у мени срушило: љубав к мојој жени, сећање на моју прељашњу срећу... Али све бих то могао издржати само до моје поноћ, који се грамно из женином вероваља у мене, није тако жалосно спончао... јер сам

одмах увидео да су: моје позоришно дело и све моје тежње јадне и ништавне. Увидех колико су ми се као суетној будали морали смејати. Био сам тако постиђен, изгледао сам себи тако смешан, да се не усудих изаћи пред очи својој жени и њеном љубавнику. — Ако вам, господо поротници, неко каже да човек у таквом тренутку јурне на крадљивца своје среће, да га бије, дави и убија, онда вас дотични лаже. У мени је тада био само тај страховито мучни осећај, да сам достојан подсмеха. Изукох се лагано из кухе на чекаћ. Чекаћ, и премишљах. Говорио сам сам себи: Твоја те жена преварила и сада се са другим забавља. То је непријатно, али то многе жене чине; у осталом она није твоја робиња. Она те је дуго варала, али најзад ни један човек није потпуно искрен. Али она је уништила мир твоје душе, тишину твог живота, и то све на гадне таштине. Она је пробудила у теби наде за које је знала да се не могу испунити; створила је од тебе смешну будалу коју стиђ сагорева. Заслужила је казну. Има само једна казна која није сувише малена спрам њене кривице, а то је смрт. Тако сам јој изрекао смртну пресуду. И када се чврсто реших да ову пресуду извршим, тада осетих да сам и ја већ мртав. Натраг у пређашњи живот нисам могао, изгледао ми је јадан и празан. Наставити садања живот било је немогуће јер је исти био основан на вери моје жене у мене, а та није више постојала. Ах, зашто нисам могао дуже да је злостављам!*

„Ако то још једном, поновите одузећу вам реч," рече председник зловољно. Најзад ће се цео претрес морати изнова почети.

„Чекао сам док се љубавник моје жене удалио. Онда одох горе радујући се својој освети. Бејах врло љубазан са женом. После вечере сакријем један нож, па закључам врата. И онда јој све рекох. Изјавим јој да ћу је лагано и на страховит начин да мучим. Она поче викати. Сталох је бости, тући и сећи... Ах, зла је то било уживање! Био сам се решио да је све дотле смртно не раним док врата не разбију. На жалост то се брзо збило и ја је прободох... До сада нисам хтео да говорим. Сада сам причао само о тога да ме неби сматрали за луду, што би ми било врло непријатно. На питања нећу да одговарам, то је досадно. Можете са мном радити шта хоћете... Свршио сам, господине председниче!

J.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 79

— Доста, Соња, доста! викаше она убрано, задувана и кашљући. — Не знаш сама шаљаш, него молиш ту као дете! Већ сам ти казала, да се враћати нећу оној пијаној Немици. Нека виде сви, сав Петроград тачо милостињу просе деца по броју племената ова, који је цела живота служио верно и правично, и, може се рећи, умро служећи. (Катарина Ивановна је већ то изматала и томе поверовала сама). Нека само онај ништавни генералчић*) види. Ја и ти, Соња, немаш памети: шта ће сад да се једе, реци! Ми смо тебе дотле растрзали, више нећу! Ах, Родјоне Романовићу, ви сте то! поиче видећи Раскољникова и пође њему, — објасните ви, молим вас, оној лудиди, да се ништа паметније не може чинити! И верглашки добијају, а нас ће одмах сви да ураванкују од осталих, познаће, да смо бедна благородна породица сиротâ, који су до убоштва доведени, а тај ће генералчић изгубити своје место, већ видећете! Сваки дан ћемо да му идемо под прозоре, господар ће проћи, ја ћу пасти на колена, све ове мале остаће ћу напред и показаћу му: „Заштити, родитељу, оче!" Он је отац сиротах, он је милостив, заштитиће их, видећете, а онога генералчића... Лења! Тенез vous droite! Коља, ти ћеш сад опет да играш. Што јецаш? Опет јецаш! Ал чега се плашиш, будаче! Господе, шта ћу с њиме, Родјоне Романовићу? Да знате како су перазумни! Али, шта се с њима може!

На, готово и сама плачући (што није сметало њеном непрекидном и неумољком браом говорењу), покаже му децу која јецаху. Раскољников огледа наговорити је да се врати, рече чак, мислећи да утиче на самољубље, да њој не личи њи по улицама, као верглаши, пошто се она спрема да буде управитељка пансионата за благородне девојчице...

— Пансионата, ха-ха-ха! Из дављене се лепо лаже! завиче Катарина Ивановна, и зашепи се капљем чим се насмеја. — Не, Родјоне Романовићу, тај ме сан прошао! Све нас остави су!... И тај генералчић... Знате ли, Родјоне Романовићу, ја сам потегла на њ мастионицу, — онде у јанејској соби, стајала је на столу поред листа, на коме су се записивали, па записах се и ја, бацим се мастионицом, па одем. О, подлаци, подлазни! Презрети, и нећу се никоме молити ни клањати, од сад ћу ја сама да оне моје храним! Доста смо мучили њу! (покаже Соњу). — Полечка, колико смо прикупили, покажи: Шта! Свега две копејке! О, одвратни људи! Не даду ништа, него само трче за нама исплажена језика! А, шта се онај безјак смеје? (Покаже на једнога на гомиле). То је све с тога, што је тај Колка тако несхватљив, с њиме је мука! шта ћеш, Полечка! Говори са мном француски, parlez moi français. Учила сам те, па знаш неколико фраза!... Иначе како ће познати да сте ви од племените куће, деца васпитана и на најмање не као свакн верглаш; нећемо да представљамо на улици каквог „Петрушку", него ћемо да певамо благородну романсу... Ах, да! А што би певали? Сви ви сметате мени, а ми... видите ли, Родјоне Романовићу, ми смо застали овде, да би извбрали шта да певамо, — тако нешто, како би Коља могао играти... јер, можете замислити, код нас је све то без спреме, ваља се споразумети и договорити, те да се све изведе савршено, а после ћемо отићи на Невски, где има много више људи из вишег друштва, и тамо ће нас одмах опазити. Лења зна „Хуторк", — Све само „Хуторк", те и „Хуторк", све њега и певају! Ми морамо отпевати нешто много благородније... Е, шта си ти смислила, Полечка, да помогнеш матери! Памћења немам, памћења, иначе знала бих ја! Одиста нећемо певати. „На забуну се сусрао оловно!* Ах, да певамо француски „Cinq Sous!* А ја сам вас учила, ти учила сам нас! И, главно је, пошто је то на француском, то ће одмах познати да сте ви деца племићка, и то ће бити много дирљивије... Могли би и „Malborough s'en va-t-en guerre!*, пошто је то песма сасвим дечја, потпуно дечја песмица, и употребљана се у свима аристократским домовима, када успављују децу:

Malborough s'en va-t-en guerre
Ne sait quand reviendra...

поче она. — Али, не, „Cinq sous!* Дед, Коља, ручицама се подбочи. брже, а и ти се, Лења, окрећи на супрот, ја и Полечка ћемо припевати и таљшати!

Cinq sous, cinq sous,
Pour mettre notre ménage.

Кхи-кхи-кхи! (Зацену се од кашља). Поправи хаљиницу, Полечка, спала су рамена, опомену кроз кашаљ, одмарајући се. — Сад вам је нарочито потребно да се држите пристојно и на тачно) поза, да сви виде да сте племићка деца. Ја сам рекла онда. да стручњи треба дужи скројити и уз то у два платна. То си ти, Соња, учинила са твојим саветима онда. „Крађе, ама праће", па сто сад испало тако, да се дете сасвим уништкарадало... Е, ви опет плачете! Али шта је, зашто, глуши ви! Е, Коља, почињ, почињ брже, брже, — ах, како је то дете досадно!...

Cinq sous, cinq sous, — Опет војник! Па, шта ти хоћеш?

Одиста, кроз гомилу се пробије чувар. Али у исто време један господин у вице-мундиру и шињелу, солидан чиновник од педесет година, с орденом о врату (што је Катарини Ивановној било врло пријатно и што утицаше на чувара) приђе и ћутећи пружи Катарини Ивановној зелен папирни новац од три рубље. На његову лицу исписано искрено саучешће. Катарина Ивановна прими, и поклони му се учтиво чак и церемонијално.

— Хвала, поштовани господине, — поче она с висока, — узроци, који су нас побудили... сами видите, Полечка. Видиш, има и благо_одних и великодушних људи, који су взвда готови да помогну једну племићку у несрећи јој. Ви видите, поштоване господине, овде сиротицу благородну, може се рећи и са везама најаристократским... Онај генералчић нам ништа, него седео и јео рјабчике*... па луда ногама што сам га ја

*) По некој старијој уредби, у Русији имају титулу генерала и сами чиновници грађанског реда.

*) дечтарка

узнемирила... „Ваше превасходство, рекох, заштитите сироте, познавао је покојног Семјона Захарића веома добро, и пошто је његову рођену кћер најподлија од подлаца оклеветао на дан смрти његове...“ Опет онај солдат! Брините нас! повиче она чиновнику. — Зашто се тај војник враг око мене? Ми смо се већ склонили од једнога овамо са Мапчанске... е па, шта се тебе тиче, будало!

— Забрањено је по улицама правити ларму. Изволите бити пристојнији.

— Ти си непристојан! Шта се тебе тиче, ја идем с верглом.

— За верглаше треба имати допуштење, а ви и сами собом и таким попашањем грађанство узбуњујете. Где станујете?

— Шта, допуштење! запеваше Катарина Ивановна. — Ја сам данас мужа сахранила, па сад зар за ово треба допуштење.

— Господо, господо, умирите се, почне као чиновник, — хајдете, ја ћу вас одвести... Овде у гомили није лепо тако... ви нисте здрави...

— Поштовани господине, господине, ви још ништа не знате! викаше Катарина Ивановна. — Ићи ћемо на Невски... Соња, Соња! Та, где је сад она? И она плаче! Али шта је то вама свима, шта вам је!... Коља, Љеља, куда хоће? узвикну, одједном, уплашено. — О, глупа деца! Коља, Љеља, та куда ће они!...

Коља и Љеља до краја напашеним уличном гомилом и нападима полуделе матере, опазивши, најзад, војника, који хтеде да их узме и некуда одиђе, намах, обоје, као да су се договорили узеше се за руке и дадоше да утекну. Јадница Катарина Ивановна јаучући и плачући појури да их стигне. Ружно и жалосно беше гледати је онако где трчи, плаче и гуши се. Соња и Пољечка за њом

— Врати их, врати их, Соња! О, глупа, незахвална деца!... Поља! Држи, хватај их... Та ради вас ја сам...

Она се спотаче у трку и паде...

— Повредила се! Окрвавила се! О, Боже! повиче Соња нагињући се над њом.

Сви се скупе и опколе их. Раскољников и Лебезјатњиков стигоше међу првима; и чиновник похитао, а за њим и чувар прогунђавши „Ех-ех!“ и махнувши руком, слутећи да ће ствар задати посла.

— Даље! Даље! одбијаше он људе који се гураху.

— Умире! повиче неко.

— Полудела! повиче други.

— Сачувај, Боже! изусти једна жена крстећи се. — Ухватите девојчицу и дечачића? Ено де, воде их, старија их узела... Ви'м ти, како су полудели!

Али кад Катарину Ивановну дело прегледаше, видеше да се иње ни угрувала о камење, као што је Соња помислила, и да је крв, која бујрени помоћ, потекла из њених груди на уста.

— Знам ја то, видео сам, мрмља чиновник обративши се Лебезјатњикову и Раскољникову — она је јетичава, па бива да крв тако појури и загуши. Био сам сведок, недавно, кад нека моја сродница тако чашу и по крви избаци, одједном... Па шта ће се, ипак, умреће така...

— Овамо, овамо, код мене, дајте је! мољаше Соња. — Ево овде је живим!... Ето, она кућа, друга одавде... К мени, што пре! што пре! обраћаше се она свима. — Пошаљите по лекара... О, Боже!

Чиновник се нађе при руци, па и чувар приможе да се Катарина Ивановна пренесе. Уђоше је у Соњин стан готово мртву и спустише на постељу. Крв је још текла, али Катарина Ивановна као да се освешћиваше. У собу уђоше у исти мах, осим Соње, Раскољников и Лебезјатњиков, чиновник и чувар, пошто су прво растерали гомилу светине, од које су их неки допратили до самих врата. Пољечка уведе за руку Кољу и Љељу, који дрхтаху и плакаху. Дођоше и од Капернаумовљевих: и он сам, хром и крив, не-бичан изгледа човек са косом и бакенбардима чекињастим и управљеним; његова жена некако млада уплашена изгледа, и неколико њихове деце, лица одвређених од непрекидна чуђења, и отворених уста. Намах се међу свима њима појави и Свидригајлов. Раскољников га гледаше задивљено, не схватајући откуда се појавио, и не сећајући се да је био међу светином.

Говораху о лекару и свештенику. Чиновник је истина шапнуо Раскољникову да је лекар сад већ непотребан, али ипак нареди да се по њега пошаље. Оде сам Капернаумов.

Међутим је Катарина Ивановна одахнула, и пренула, кри одишала. Катарина Ивановна гледаше болним, али сталним и проницљивим погледом на бледу и уздрхтану Соњу, која јој брисаше марамом капље зноја с чела; напослетку замоли да је придигну. Усправише је да седи у постељи, придржавајући је с обе стране.

— Где су деца? упита слабим гласом. — Ти си их, Поља, довела? О, глупаче!... Па, што сте побегли?... Ох!...

Кри је још покривала њене усахнуле усне. Она пређе очима на наоколо.

— Дакле ово како ти живиш, Соња! Нисам ни једном била код тебе... ба...

Погледа је са осећањем.

— Извукли смо те, Соња... Поља, Љеља, Коља, одите овамо... Ево, Соња, ево све троје, узми их... из руке у руку... а од мене је доста!... Свршен је бал! Х'а! Спустите ме, дајте бар да умрем спокојно...

Спустише је опет на узглавље.

— Шта? Свештеник?... Не треба... Камо вам залишши сребрњак?... Ја грехова немам!... Бог је и без тога дужан да опрости... Он зна како сам ја патила!... Ако и не опрости, не треба!...

Све више и више падаше у немирно бунцање. Каткад се стресе, погледа уоколо, позна тренутно све њих, па одмах губи свест и поново се занесе. Дисала је храпаво и тешко; нешто јој као крчаше у груд.

— Ја му кажем: „Ваше превасходство!...“ увикиваше одмарајући се после сваке речи. — Та Амалија Лудвиковна... ах! Љеља! Коља! Подочните се, браћо, браћо, глисе глисе, паде-баск! Лупај пожицама... Буди грациозно дете...

Du bist Diamanten und Perlen...

Како даље? да се испева...

Du bist die schönsten Augen...

Mädchen, was willst du mehr?...

Па, јест, зар није тако? vas willst du mehr, — смишља безјак! Ах, јест, ево:

У долини Дагестана у во время дня...

Ах, како сам ја волела... Ја сам до обожавања волела ту романсу, Пољечка... Знаш, твој отац певао је као женик... О, дни!... Да је испевамо! Али како ће се, како ће се... ето сам и заборавила... подсетите само, како оно?... (Наставиће се.)

УХВЋЕНИ

Тихомир Дукић, — „Шубарац“ позната варалица и коцкар, чију смо слику донели у претпрошлом броју нашега листа, ухваћен је и налази се у руцкама престоничке полиције, и за то је престала потреба за тражење његово.

Коста Николић, из Врање, осуђеник пиротског казненог завода, за кога смо у прошлом броју нашег листа јавили да је побегао, и том му приликом и слику нашли, ухваћен је, те је престала потреба за тражење његово. УБр. 30789.

СКРЋЕЊЕ СЕ НАЖЊА.

Драгутин Кумановић, из Оклетца, општине стрмовске, пуштен је са робије на коју је био осуђен за више крађа, на кад је у месецу августу ове године пуштен у слободу, није се вратио у родно место, где би се имао подврћи надзирању трогодишњег полицијског надзора, већ је некуда отумарао. Драгутину је 17 година, раста средњег, дежмекаст, пријомаљаст, без браде и бркова. Начелство окр. ужичког актом Бр. 18646 моли све полицијске власти, да именованог Драгутина у случају проналаска подвргну надзирању полицијског надзора. УБр. 30787.

Изгубљен печат. — Председнике општине каланске, 9 ов. месеца кад је обилазио оправку друма Пирот — Књажевац, идући од судинце до места „Коренатца“, изгубио је печат своје

општине. Печат је са грбом Краљевине Србије, а около грба изрезано: „Суд општине паланске". Бојазан је, да је печат пађен и задржат с намером, да се њиме какве злоупотребе чине; — с тога је начелник среза пиперског актом бр. 12339, на ово окрење пажњу полицијских власти и моли их, да у случају проналаска печат одузму и њему пошаљу. УБр. 31190.

ПОТЕРА

Милан Живковић, звани „Марковчанин" у месецу новембру ове године, учинио је у Београду крађу новца и побегао незнано где. Управа града Београда скреће пажњу свих полицијских власти и моли их, да Милана у домаћају своме потраже и пађеног управи спроведу с позивом на бр. 31643. Милан је познати кесарош. Нема му више од 20 година, омањег је раста, дежмекаст и ћосав. Дружи се са осталим препреденим коцкарима и варалицама, па се и он усавршио у њиховом — невалалом и нечасном занату, што је доказ и ова извршена дрска крађа. Ми смо у нашем листу од прошле године већ два пут навели слику (стране 160 и 223 „Полицијског Гласника). Толике многобројне казне на разне почињене нетуше ни мало успеха нису показале и он много обећава. И овога пута износимо његову слику, да тиме полицијским органима послужи као помоћно средство за проналазак овог младог и дрског кесароша и варалице.

Треба имати на уму, да је „Марковчанин" врло лукав и да је у стању пажљивије полицијске чиновнике да превари и испод потере да се изпуче, јер је тако до сада у неколико случајева учинио.

При спроводу такође треба спроводнику скренути нарочиту пажњу да га добро чува, јер ће све употребити да побегне.

Ш. Хејза поданица белгијска, која је живела у Паризу у улици Св. Мартина бр. 103, побегла је 2 октобра с. г. од свога мужа са Јозеом Демавом или Димовом (Joseph Demavs или Dumas) орнаментистом, и том приликом одиела спу уштеду свога мужа.

Сазнало се, да се иста Хејза првих дана месеца децембра находила у Србији, и да путује овога пута, под именом: „Леонија Дикезне" (Léonie Dikesne), или је, узела на себе име Жилете Дарманвиј (Jubiette Darmanville) које је она носила некада као певачица кафешантана.

Хејзан је 27 година, висока, смеђа и има младеж на десном образу, а Демову је 32 године, крупан и плав и има пуне и плаве бркове; — по народности Француз. Управа града Београда актом бр 31653 моли све полицијске власти да именоване Хејзу и Јозеа потраже и пађене амо стражарно спроведу.

Јован Хери, родом из Аустро-Угарске, по народности Немац, док је служио код Аксентија Голубовића, у јуну месецу ове године удешеним кључем отворио је сандук Јелесија Николића, слуге Аксентијевог и из овога украо и однео: једне нове чаншире — од шајака, једно кратко гуњче — без рукава кирајђено са гајтанима; сребри сат са ланцем; пар опанака сарачких; пар сељачких чарапа; и 11 дин. у новцу. Управа града Београда актом бр. 31289 моли полицијске власти да именованог Јована потраже и пађена њој спроведу.

Ђорђе Ж. Николић, тежак из Вељкова, пре десетак дана одвео је Стану, жену Милана Целата из Србова, која је одвојено живела код свога ујака Јована Васиљевића из Вељкова, па је с њоме некуд отумарао. Ђорђу је 33 године, стаса средњег, косе црне, бркова и браде прних, очњу граорастих, уста умерених. Од одела имао је сукнену блузу а панталоне од шарене тканине; на ногама чарапе и опанке.

Стани је 21. година, стаса средњег, косе смеђе, очњу плавих. Од одела имала је плаву сукњу и рекљу, на ногама чарапе и опанке. Начелник среза неготинског актом Бр. 9977. овим путем моли све полицијске власти, да именоване потраже и пронађене њему стражарно спроведу.

Сретен — Цавра Сретеновић — Јовановић, бивши осуђеник београдског казненог завода, лопов, кесарош и варалица, извршио је још у прошлој години неколико превара у срезу тамнавском (издајући се као учитељ под именом Марко Љубичић) и по потерници од стране власти још више ухваћен. Но како се сазнаје, да је Сретен сада у Бугарској и да је чак у Србију прелазио па се опет тамо вратио, то му поново слику доносимо по којој би га полицијски органи могли лако познати и ухватити. (то исто и за бугарске власти које наш лист држе.) Сретен је родом из Крагујевца; има му 23 година, стаса високог, очњу плавих, носа великог и кукастог; у лицу је плав. Моле се полицијске власти, нарочито пограничне према Бугарској, да на Сретени обрате пажњу и на случај проналаска, да га под јаком стражом спроведу начелнику среза тамнавског, с позивом на Бр. 10445/99 или Управи гр. Београда на Бр. 24299 исте године.

Милован Бојовић, чивијски стражар, који је са службом био при царинарници грочанској, побегао је са државним стварима на себи. Управа тамошње царинарнице актом бр. 771. моли све полицијске власти, да Милована потраже и пађеног њој упуте. УБр. 31362.

Непознати лопови, ноћу између 15 и 16 ов. месеца украли су Јоци Петровићу, тежаку из Кусе Вране (околине трнске) у кнежевини Бугарској, четири вола, па отерали амо у Србију. Један је во матор 10 година, длаке црне и по мало беле, репа кратког; други је во матор 8 година, длаке сиво-црне, на врату има знак; трећи је во матор 6 година, длаке сиво-црне и четврти матор 5 година, длаке плаве. Начелство окр. пиротског актом Бр. 10265 моли полицијске власти да предузму трагање за покрађом и крадљивцима, и по проналаску стражарно му спроведу. УБр. 31687

ТРАЖИ СЕ

Матилда Еједи, из Новога Сада, која је живела у кући грчко-католичког свештеника Јована Храниловића, онд. потребна је ради извесног саслушања по тражењу Конзиторије у Крижевцима (А. Угарској), Управа града Београда актом Бр. 31727 моли полицијске власти да потраже именовану и о проналаску Управу известе.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Из овог броја изостале су две слике које нису могле бити готове због прошних мразовитих дана.

Завршни број „Полицијског Гласника" за ову годину изаћи ће 31. овог месеца и послаће се претплатницима уједно са овогодишњим регистром.

Због божићних празника овај број уредништво издаје више са забавном садржином.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ — ТЕЛЕФОН БР. 296.

БРОЈ 52. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 31. ДЕЦЕМБРА 1900. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће напредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашности код овлашћених спољашњих или на пошти. Цена је листу: селима, које узаке у систем општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, занатчијским, општинским писарима и осталим занатчијцима у општ годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама на унутрашности годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну сам се ко овој цени могу претплатити само преко својих команданта полицијских односно пограничних одреда. Надлештима у општ 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

БОРИСАВ П. АЛЕКСИЋ

НАЧЕЛНИК IV КЛ. НАЧЕЛСТВА ОКР. МОРАВСКОГ

Рођен је у Љештанској, ср. рачанског, округа ужичког, месеца јуна 1864 године. Правне науке свршио је на нашој Великој Школи 1892 године.

После свршеног школовања први пут био је постављен указом од 27 августа 1892 за вишредног писара II кл. начелства окр. ваљевског, а да врши дужност писара среза посавског, истог округа.

За тим је бивао унапређиван и постављан овим редом:

Указом од 13 јануара 1895 год. за писара III класе код истражног судије за варош Ваљево и срез подгорски.

Указом од 1 марта 1894 г. за писара II кл. истог судије.

Указом од 25 маја 1894 год. за писара I кл. ваљевског првостепеног суда.

Указом од 21 августа 1895 год. за секретара II кл. првостепеног ужичког суда.

Указом од 11 јануара 1897 год. за секретара I кл. алексиначког првост. суда.

Указом од 4 новембра 1897 год. за судију пиротског првостепеног суда.

Указом од 2 августа 1898 год. за начелника II кл. среза белопаланачког, окр. пиротског.

Указом од 16 јуна 1899 год. за начелника I кл. ср. лесковачког, а

За начелника IV кл. округа моравског у коме се звању и сада налази, постављен је указом Његовог Величанства Краља од 5 августа ове 1900 год.

Г. Борисав је и душом и делом пуних осам година (од 1884 до 1892) радио на ширењу гимнастичарства у Србији. Колико је тиме допринео користи друштву у спојој Отаџбини о томе немамо потребе да проговоримо ни једне речи, јер је то познато, нарочито у друштвима те врсте у нас која су својим радом достигла многе друге народе напреднијих држава.

И као старешина округа и као човек, г. Алексић је добро признат у повереном му округу. Тако исто и у своме колегијуму цењен је и поштован као добар друг.

КАКО СЕ ВРШИ ПРЕМАТАЧИНА.

Кад би хтели да полицијским чиновницима скренемо пажњу, где се све могу тражити скривени предмети, који стоје ма у каквом односу према делу, морали бисмо начинити списак свих оних предмета, који се налазе под кровом или ведрим небом и који су довољно велики, да у себе приме какав corpus delicti.

Није довољно само, као што многи чине, прегледати сандуке и кутије, фиоке и постеље, пећи и димњаке, већ се мора прегледати све, све, јер нема ничега, у што се не би могли прикрити важнији предмети. Из праксе спремних истражника напоменућемо, да су се само на овим местима прикривали разни предмети: у птичјем кавезу, у чекињама у канабету, у оном простору између слане и дашчице, у шупљини кључа, у јаслама, у лонцу који вриле на огњишту (златна монета) у старим ципелама, у ваљгама, у пешој кућици, у простору између доњег и горњег воденичког камена, у винским бачвама, у футроли од ножара, у кутији за лекове, у старим новинама, у дуварском часовнику; једном је чак један тражени аликовац био прикривен у гомили њубрета, која је на једној страни, према штали имала малу рупицу, на коју је улазио ваздух.

И сама осумњичена личност је у опште узев предмет тачног прегледања; до душе искедник се из неких обзира, свебивања и других разлога уздржава, да осумњиченог подвргне прегледу. Свакако да је оправдано оно гледиште, да је сваки преглед, свака преметачина, нарушавање личне слободе грађанинове. Према томе унеп нам се ваља брижљиво промислити пре но што приступимо таквој мери и њу ћемо предузимати у крајњем случају. Али кад се хоћемо већ на то да решимо, онда нам ваља поступати енергично и преметнути не само кућу, већ и самог човека. У већини случајева то неће бити узалудно, пошто је сваки човек склон, да опасне и сумњиве ствари носи уза се, пошто мисли да су ту у најбољој сигурности.

Много олакшавања је задатак, кад знамо шта ћемо тражити, јер тако искључујемо оно, где ствар не може бити скривена. На жалост ствари, које обично тражимо, већином су мале и лако их је сакрити: новац, драгоцености, хартије. отров. Ствар се олакшава још и тиме, кад је окривљени присутан, пошто његове очи и израз лица, кад се добро посматрају, лако дају назнаке, да ли се ствар тражи на правом месту.

Ако тражимо какве веће предмете и ако не можемо да их нађемо на лако приступачним местима у кући, онда ћемо их морати потражити, да се тако изразимо, у супстанцији зграде, а пошто то већ не иде, да кућу разваљујемо, онда морамо се послужити вештачким путем.

Мислимо ли, да су ствари узидане, онда нам не треба поглед очију скретати на она места зида, која се лако могу видети, јер ту се не може ништа тако лако прикрити. Таква узиђивања врше се већином ван огледала, слика, орнама или у подрумима и лако их је познати по свежини зида или боје.

Не нађемо ли на тај начин никакво сумњиво место, а ипак сумњамо да је ствар узидана, онда нам не остаје ништа

другу, но да по видовима куцамо и уверимо се, да ли се где год не опажа потмуо тон, што би био доказ, да има шупљине; тај посао иде сразмерно брже но што се може оценивати.

Доста велика вештина потребна је и за проналазак ствари које се скривају под подом. Пошто се цео под не може разваљивати, онда треба гледати нема ли каквих знакова, да је било неке промене. Такви знаци могу се увек наћи.

Ако је под од дасака, онда ћемо тачно прегледати главе од ексера; на име кад се даске полажу, онда се ексери, с којима се даске утврђују за прагове, укуцају што је могућно дубље, тако да главе од ексера не само потпуно „утону", већ уђу још много дубље од површине пода; на тај се начин отклања, да се потпетицом не закачиње о под. А над су главе од ексера дубоко укуцане, онда их је наравно тешко кљештама ухватити и извући, у толико теже, што главе зарђају кад се под чешће пере и тако влажи. Кад су ексери тако учврашћени у даскама, врло их је тешко извући доклe се даска око ексера не оштети, а то оштећење место не да се више поправити. Видимо ли дакле да је нека даска око ексера оштећена, напукнута, можемо бити уверени, да је под том даском нешто прикривено. Ако нема тако што, не треба даску ни дирати.

Напротив код паркета ствар стоји са свим друкчије. Кад се хоће да се испод паркета нешто прикрије, мора се извадити табла, а она се пак не може извадити док се год не пресече тако звани „федер", који таблу с таблом везује. Тако извађене, па за тим намештене табле не могу се опазити оком, али могу пипањем, пошто се поједине табле не дају више утврдити. Кад с мало расвраћеним ногама станемо на такав паркет и нагнибемо тело с једне ноге на другу, увек ћемо приметити, да табла стоји на несигурној, колебљивој подлози. За тим такву одвојену таблу паркета лако ће бити помаћи тамо или амо у колико то буду допуштали међупростори. Дакле одвојену, развађену таблу увек је лако открити.

Мислимо ли да је у подруму нешто закопано (као што се то обично дешава), онда узмемо један суд с водом и одједном и у изобилу проспемо воду на сумњиво место. *Онде, где вода брже упије и где у исто време набуја ваздушни мехурићи, ту је пре кратког времена копано.* Тако исто ради се и са подом, који је начињен из цигала, плоча и т. д. Између цигала, плоча и т. д. сакупи се у току времена извесна количина прашине, песка и т. д., који се својом сопственом тежином, услед гажења и влаге претвори у масу, која је чврста и као пут. Проспемо ли дакле воду по таквом поду, она ће полако упирати кроз пукотине. Али ако су цигле или плоче нађене, па за тим углављивање и засипање прашином или песком, вода за тренут ока упре у пукотине и одмах искрену мехурићи.

Слична истраживања врло је тешко вршити у пољу. Систематско трагање готово је увек немогућно услед тога што је простор за тражење велики. До повољног резултата може се доћи само случајем. Вештачка помоћ може се овде заменити само у једном случају, а то је кад нам је потребно да нађемо неки човечји леш, пошто се у том случају може употребити добар пас. Али за овакав посао није свака пас, јер је врло мало паса, који су за то способна. Ако би истраживачу у неком случају затребала таква помоћ, наравно да није довољно, да он само каже: „Па да набавим пса". Таквог паса тешко је наћи. И онде се истраживач мора у мирно време спремати за рат. Ово је потребније у толико пре, што се на лешу места не може ни наћи способно псето. Тако је у једном срезу један обућар имао обичног домаћег пса, који на себи није имао ничега осим што имаџу ловачки пси, али је могао, због своје прождрљивости, да нањуши сваку стрвину у целоме срезу. Због тога су га ловци у тој околини употребљавали да би пронашли неку убијену дивљач, коју ловачки пси нису могли наћи. Обућарев пас налазио је све, што је било животињско и мртво и застао би као код убијене срне тако и код пређуте мачке. Једном кад је требало да се пронађе једна нестала жена, обућарев пас је нашао њен леш.

На завршетку ћемо навести један врло поучан доживљај приликом прометачине једне куће. Један кradљивац који је крадомице и лопио, у једној прилици пуцао је на једног ловца и овај га је познао, после чега је власт предузела прометачину куће осумњиченог не би ли се нашла пушка. Прометачина је вршена да није могло бити тачније. Цела је кућа превртута, али од пушке нигде ни трага. По како је за време прометачине ударила киша, иследник са присутнима стојали су у ходнику и чекали да киша престане. Али како су врата била широм отворена, те је ветар почео да убацује кишу у ходник, морадоше врата затворити. И на велико изненађење и иследника и присутних, пушка је нађена на месту где се нико није надао да би могла бити скривена. — Висила је иза врата.

МЕЂУНАРОДНЕ ДРУЖИНЕ ВАРАЛИЦА

У организацији интернационалних лоповских дружина, првенствено месту заузимају дружине варалица. Њих има више врста, али свима је један циљ: да лаковеран свет преваре, за веће или мање суме новаца. Овде ћемо нашим читаоцима донети неколико познатијих варалачких махинација.

Већ од неколико година излазе у разним европским листовима огласи, којима се интелигентнијим лицима за новац нуде разне докторске дипломе. Благодарећи таштини многих да пред своје име метну оно „д-р", она „агентура", којој је седиште у Лондону, стекла је многобројну клијентелу. Али од неког времена посао још иде врло рђаво, пошто су универзитетске власти предузеле енергичне кораке против те злоупотребе „америчке докторске дипломе".

У ову категорију долазе и посредовање за ордене, титуле и изложбене медаље. „Централни Биро" налази се у Падови, али има своје филијале у Букурешту, Напуљу, Ђенови, Паризу, Литаху и Пешти. У најновије време полицијске власти живо гоне варалице ове врсте.

Нема сумње да су читаоцима познате и „шпанске варалице". Ма да су шпанске власти на тражење страних власти похапсиле велики број варалица, ипак их још има. У својим проналасцима су они просто генијални. Тако је ових дана послато из Мадрида у свет у огромној количини писмо ове садржине:

Мадрид, 27 XI 1900

Поштовани господине!

Пошто сам овде у притвору као политички кривац услед кубанског рата, питам вас поверљиво, да ли би ми ви хтели помоћи, да дигнем један чек?

Чек је у суми од франака 1,800 000 и исплаћује се доносиоцу на једној од најбољих европских банака.

Ви би сте морали доћи овамо, да отплатите ствари, пошто је у једном куверу прикривен тај чек.

За ту услугу даћу Вам трећи део те суме.

Чим добијем Ваше писмо, одмах ћу Вам све тачно писати а да бих могао Ваш одговор добити у тамници, молим вас да моје повереништ, који стоји са мном у вези, упутите тачну депешу:

„Карлос Мира

Мадрид

плаца Сан Доминго 9.

Доћеће Солан".

Чим добијем ту депешу, све ћу Вам поверити и казаћу своје право име. Ф. де С.

Молим Вас упутите што пре такву депешу, а не писмо, и место свог имена потпишите се само Солан.

Да ли су ови ловци уловили какву тичицу? Ми мислимо да јесу, пошто су многи људи ради да на брз и лак начин дођу до новаца.

Напослетку да споменемо енглеске варалачке банке, које су у свој програм узеле давање зајмова оним лицима и чиновницима. Ове банке имају по разним великим градовима своје агенте, који лондонском конторе шаљу листе лица. По тим листама банка упућује угледнијим чиновницима понуде за зајмове, понуде, у којима су услови тако повољни да се човек мора дивити. Такву је понуду ових дана добио један пештански војни капетан, и он је, као човек, коме је требало новаца, одмах писао банци. Није прошло ни 5—6 дана, а он је поред уговора, добио писмо, које овде доносимо са његовим наглашавањем:

Comptoir de banque internationale

Branches

Birmingham | Edinburg | Head offices
Manchester | Bristol | 19 Harley ford
Nevecastle on Tune | Dublin | Streed
S. E.

Лондон, 3 децембра 1900

Поштовани господине!

Наш агенат, госп. Бурие, послао нам је вашу молбу за зајам као и податке које сте му ви дали. Исти су нам потврђени са компетентне стране, те тако имамо част известити вас, да је банка готова, да нам позајми тражену суму од 1000 марака. Ова суча ће вам се с обзиром на ваш државни положај и на ваш потпис исплатити с 5% простим интересом, који ће се сваке године урачунавати на заостали капитал. Овде имате два уговора, од којих ћете изволети један како треба попунити и потписати и са 71·50 у готову новцу послати банчином бележнику Вилијаму де Вадмор у Најрбрајгту, Сареј, Енглеска. Та сума је потребна за таксарину, коју плаћају странци по енглеским законима. Чим примимо документа, послаћемо вам чек од 1000 марака, који ћете моћи наплатити у бечкој банци или код неког банкера, кога нам ми одредимо. Очекујући ваш одговор, с одличним поштовањем

The General Manager
L. K. Mac Cornac m. p.

Али капетан је био у томе опрезан. Он се најпре обрати аустријском генералном конзулату у Лондону с молбом, да га обавести о дотичној банци. И одговор је дошао после неколико дана. Аустријски конзулат га је известио да таква банка у Лондону не постоји и да су полицији познате те варалице. Што је најзанимљивије, конзулат напомиње, како против тих људи лондонска полиција не предузима ништа, пошто је по енглеским законима потребно, да оштећена страна дигне тужбу, те да полиција чини своје. Међу тим за такву тужбу треба доста новаца, а пошто је капетан иначе потребит човек, неће варалице ни тужити.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА 80

Беше у необичном узбуђењу и напрезаше се да устане. Напослетку, гласом страшним, храпавим, загушљивим и поцепаним стаде да пева, при свакој речи узвикивање и задувшивши се, и са неким очајним страхом:

У долини... Дагестана... у по врела... дива...

Са врном у груд'ма!...

Ваше превасходство! намах заплаче крош прекидано јаукање и облива сузама. — Заштитите сироте! Сетите се пријатељства покојног Семјона Захарића!... Може се рећи и аристократског!... Х'а! стресе се она, осетивши се у један мах, и погледавши све оне у собн с неким страхом, али одмах позна Соњу. — Соња, Соња! рече она благо и умељато, као да се зачудила што је види пред собом. — Соња, драга моја и ти си овде?

Придигоше је опет.

— Доста!... Време је!... Прашгај, јадниче!... Клусе је спршено!... Оронуло и спршило! викну очајно и омразно, па главом паде на узглавље.

Опет се занесе, али тај последњи занос не потраја дуго. Бледо-жуто испијено лице њено беше устурено, уста отворена, ноге се грчевито опружише. Она уздахну врло дубоко, и умре.

Соња паде на њен леш, обгрли је па тако и обамр приљубивши главу уналим грудима смртнице.

Полечка пријаде материнским ногама па их стаде љубити ридајући. Коља и Ленја, још не схватајући шта се догодило, али слутећи нешто страшно, уз зене се увајамно обема рукама за рамена, па гледајући се очи у очи, одједном заједно, отворивши уста и стадоше викати. Обоје су били још у костиму: једно с чалмом, друго с јермолком закићеном појеним пером.

И на који начин се онај „похвални лист" наће тек на постељи, поред Катарине Ивановне? Био је ту, на јастуку.

Раскољникоп га видео.

Он приђе прозору. К њему прискочи Лебезјатњиков.

— Умрла! рече Лебезјатњиков.

— Родјоне Романовићу, имам да вам кажем две речи, потребне, приступи Свидригајлов.

Лебезјатњиков се одмах уклони и деликатно се смири и ућута. Свидригајлов одведе зачуђена Раскољникова још дубље у кут.

— Сав тај посао, то јест сахрану и остало ја узимам на се. Знате кад би били новци, а ја сам вам већ казао, да их имам залишних. То двоје тичића и ту Полечку ја ћу сместити у какав сиротињски завод побоље, и на свако ћу положити по хиљаду и пет стотина рубаља капитала до пунолетства, те да би Софија Семјоновна била сасвим безбрижна. А и њу ћу извући из глиба, јер је добра девојка, је л'те тако? Еле, саопштите Авдоји Романовној, да сам њених десет хиљада ето тако употребио.

— Какве су вас намере навеле да будете тако доброчинац? запита Раскољников.

— И-их! Неповерљиви човече! насмеја се Свидригајлов. — Та не рекох ли вам, да су ми ти новци залишни. Е, па, просто, из човечности је, а не допуштате, а? Та она [покаже протом на покојницу] није била „ваш", некаква старица зеленашица? Па, сагласите се, е, „да ли да Лужин одиста жини и да чини пакости, или да она умре?" И, да ја не помогнем, то „Полечка на пример, пошла би истим путем..."

То рече некако *подругљивим*, веселим начином човеки шткова, не спуштајући ока са Раскољникова. Раскољников пребледе и охладни чувши своје сопствене речи Соњи упућене. Брзо се одмаче и необично погледа Свидригајлова.

— Откуда... ви знате? прошапуће он једва дишући.

— Па ето, ја сам тамо, иза вида, код Мадам Реслих. Онде је Капернаумов, а тамо мадам Реслих, даваншња и одана пријатељица. Сусед сам.

— Ви?

— Ја, настави Свидригајлов, плативши се од смеха, — и могу вас часно уверити, драги Родјоне Романовићу, да сте ме зачудо заинтересовали. Јесам ли ја вама казао, да ћемо се ми приближити, — ето, тако је и било. И видите, како сам ја човек погодан. Видите, да се поред мене још може живети...

ДЕО ШЕСТИ

I.

За Раскољникова настаде доба необично: као да се пред њим намах замаглило, и да га је та магла и тама стапнла у неизлечну и тешку осаму. Сећајући се, много доцније, тога доба, он се досећао да му је свест понекад као помрачила, и да је тако трајало, с неким прекидима, сасвим до крајне катастрофе. Он је био истински уверен, да се у многоме чему тада варао, на пример у времену неких догађаја. Бар, сећајући се на последак, и напрежући се да себи објасни своја сећања, он је много шта сазнао о себи самом, руковођени доказима, и знањем, које је од других добио. На пример један догађај мешао се с другим, други је сматрао као последицу догађаја, који је постојао само у његову уображењу. Временом овлада њиме болесно-мученичка бојазан, која се претварала и у панички страх. Али се он сећао и то, да је било минута, па и часова, можда и дана, пуних апатија, која би њиме овладала, као насупрот дотадашњем страху, — апатије, сличне болесно-равнодушном стању неких смртника. Уопште пак, тих последњих дана он се и сам пажљиво да некако умакне од јасне и потпуне свести свога положаја; неки свакидашњи факти, који су тражили неодложеног разјашњења, особито су га теретили; али како је рад био да се ослободи и уклони од других брига, које заборавити значило је, усталом, опаснност од потпуне и неизбежне пропасти у његову положају.

Особито пријатно га Свидригајлов: могло би се рећи, да се некако баш и заустанно на Свидригајлову. Откако му је Свидригајлов рекао оне за њ суштше опасне и суштше јасне речи, у стану Соњину, о смрти Катарине Ивановне, као да се обичан тон његових мисли сруши. Али ма да је тај нови факт необично узнемиривао Раскољникова, он се некако није журио

да се о ствари објасни. Временом, нашавши се ненадно негде у ком удаљеном и усамљеном делу града, у каквој жалосној крчми, сам, за столом, у размишљању, и једва опомињући се како је доспео ту, он би се намах сетио Свидригајлова: он би намах сувише јасно и узнемирено осетио, да би требало, што може пре, да се споразуме с тим човеком, и што је могућно скорије одсудно. Једанпут се нашао иза градског Ђерма, и уобразио је да ту чека Свидригајлова, и да су ту одредили састанак. Други пут се пробудио пред зору негде на земљи, у шеварју, и готово не схваташе, како је ту доспео. У осталом, за та два-три дана после смрти Катарине Ивановне сео се већ два пут са Свидригајловом, готово увек у стану Соњину, само је долазио некако без циља, али свагда тек на тренутак. Добаце једно другом неколико речи, и никако не проговорише о главној тачки, као да је међу њима само собом уговарано, да о том ћуте за време. Тело Катарине Ивановне беше још на одру. Свидригајлов се старао о сахрани, и био је у послу. И Соња је била веома заузета послом. На потоњем сусрету Свидригајлов објасни Раскољникову, да је о деци Катарининој некако испословао, и то добро испословао; да је он, услед неких веза и познанстава, нашао такве личности, помоћу којих се могло сва три сирочета одмах сместити у заводу за њих врло погодном; да су и новци на њих уложени такође много допомогли, јер је много лакше обезбрижити сироте с имањем него ли убоге. Рече нешто и о Соњи. Напомену да би „желео посаветовати се, да ли би врло потребно било проразговарати, да има такве ствари...“ Тај се разговор водио у малом ходнику, на степеницама. Свидригајлов гледаше Раскољникова право у очи, нетрепћући, па, на једном, поћутан и спустивши глас, упита:

— А шта је с вама, Родионе Романовићу, као да нисте овај исти? Одиста! Слушате и гледате, а овамо као да не разумевате. Охрабрите се. Делате да поразговарамо, жао ми је само, што имам много посла, и свога и туђега... Ех, Родионе Романовићу, дода намах, — свима треба ваздуха, ваздуха... Пре свега!

(Наставиће се).

ТРАЖИ СЕ

У атару општине ћупријске, ухваћена је мангуп нобила длаке затворено дорастасте, матора 7 година и у једно око ћорава. Начелство окр. моравског актом Бр. 16347 моли полицијске власти да сајбију потраже и по проналаску га упуте да се с доказима о својини пријаве. УБр. 31919.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

Г. Евгенију Балтићу, марвеном лекару из Ниша 3. о. месеца нестала је из штале 1 коњичког пука *Обилић* кобила длаке дорастасте, на лећима има две белеге од убоја, висока 153 с.метара, матора 4 године, реша одсечног и добро уразљена. Начелство окр. нишког моли полиц. власти, да га о проналаску известе с позивом на Бр. 31507. УБр. 31917.

ПОТЕРА

Крсман Крупниковић, из Грдовића, који је пресудом ужичког привременог суда Бр. 24822 од 1889 године, осуђен на четири месеца затвора, отумарао је, те се над њим ни до данас није могла извршити пресуда по кривичној части. Начелство окр. ужичког актом Бр. 18901 моли све полицијске власти, да именованог потраже и нађена му стражарно спроведу. Крсману је 26 година, омален, рђ, бркова малих, брија се, на једној му је нози ишчашен зглавак више стопале, услед чега рамље. УБр. 31927.

Непознати лопови, ноћу између 17 и 18 извршили су крађу ствари Петру Кочићу из Вел. Војловца и том приликом однели: 2 пуна сандука девојачких дарова, 1 покровац велики, две кошуљаче и две струњене прече, две гуње, једне бисаге и друге ствари. Начелство окр. ваљевског актом Бр. 21895 извештава о овоме све полицијске власти и моли их, да за прадљицима и покрађом предузму трагање, па по проналаску поступе по закону. УБр. 31918.

Три крмаче и једног вепра, непознати лопови украли су Ђурђу Љубисављевићу из Бегаљице 14 овог месеца па побегли незнано куда. Свиње су матроре по две године и мршаве. Начелник срез. грочанског актом Бр. 10841 моли полицијске власти да за покрађом трагају и по закону поступе УБр. 31791.

Ружица Лазаревић, удова, шнајдерка и **Милан Марковић,** касација у јануару месецу ове године поднели су једном београдском заводу меницу, за коју је уговорено да је фалсификована. Ружица и Милан отумарали су некуда, па зато Управа града Београда расписује тражење и моли да се о проналаску извести с позивом на Бр. 31633.

Непознати лопови ноћу између 22 и 23 новембра о. г. украли су Миловану Видојковићу из Богдинца (среза бањског) пет комада свиња; једна је длаке црне, писаста, друга суре; трећа беле; и два вепра длаке беле, сва матори по годину дана и по. Начелство округа нишког актом бр. 31507 моли полицијске власти да за покрађом и лоповима трагају и по закону поступе. УБр. 31917.

Вујица Урошевић, из Парцана непознати лопов ноћу између 18 и 19 тек. мес. украо је кобилу матору 4 године длаке кулашасте, грине ране, реша праног, непотковану, високу 1·45 мет. Начелник ср. косјарског моли полицијске власти да предузму трагање и са крађљивцем и покрађом поступе по закону, а њега известе с позивом на бр. 19558. УБр. 31804.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

На задатак у 49 бр. правилно су одговорили они општ. писари: Милорад А. Завтојевић, писар општ. коларевске.

Радисав М. Ђорђевић, писар општ. сибинске

Живорин В. Јовановић, писар општ. таковичке.

Јеленир М. Обрадовић, рачун. општ. плешке.

Мита Обрадовић, писар општ. плешке.

Петар С. Стефановић, писар општ. вел. грабовичке

који су се најбоље ли је пресуда општ. суда неправилна, јер је изрека пре но што је спор тачно испитан, а требало је узети у оцену одбрану туженога, и стицај околности под којима је дут од стране уступитеља на приједника прешао, а поглавито и ону околност, да ли се он могао наплатити или је наплата то учинио за заштити своју тапију, а да неног повериоца, паче уступитеља општи.

Г. Ђорђу М. Ђорђевићу, писару општине пудареске. На ваше питање могу ли се кривични тропоси наплатити из имања задругарског, ако је задруга између оца и синова, на овај то не одобрава, одговарамо вам да могу са погледом на § 517 грађ. закона, јер мушка деца у задруги после навршене 15 године имају права на приносу и приход од целокупног имања и према томе ово је њихова својина, на које власт са пуним правом може напаћивати све кривичне троскове, које носи судска пресуда.

Ђ. В. поршинку. На вашу карту дајемо одговор доцније. Овом приликом Вам напомињемо, да је ово уверење општинско где се ни у ком случају не може наплаћивати већа такса од 2 динара. Да смо могли са листом због овога празника стићи, ми би се општинарима објаснили, а дотле се стрпите. Поздрав.

Радовану Г. Радивојевићу, писару општине ракиничке. На ваше питање, односно примене казне затвора за родитеље, који су накнадни кончалом казном за недолазак њихово дете у школу, одговарамо вам у идућем месецу.

Младиму А. Ђорђевић, рачун. општ. ваљевске и *Павле Ј. Катанељић* деловођи општ. грбичке, правилно су одговорили на задатак у бр. 42., њихова имена нису била изнета у своје време, јер је одговор стигао, кад је лист био у штампи. Напомено их напосимо тим пре, што су вредни и марљиви и што доказују да се интересују за своје послове.

По божићним празницима остао је само један радан дан за слагање нашега листа, с тога је овај број на пола табака. — Уз овај број шаљемо претплатницима и **садржај** за ову 1900 годину.

Први број „Полицијског Гласника“ у идућој години изаћи ће 15 јануара. Дотле је потребно уредништву да уреди своје ноше књиге за 1901 г. Од онога ће се одступити у случају хитне потребе.

ШТАМПА КРАЉ. СРП. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ОДГОВОРНИ УРЕДНИК Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ – ТЕЛЕФОН БР. 266.